

E. K. Waterhouse

Athens. 1940.

E. K. Waterhouse

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΡΑΝΙΣΘΕΙΣΑ ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΘΕΙΣΑ ΑΠΛΗι ΦΡΑΣΕΙ

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

Ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ Κατακλυσμοῦ μέχρι τοῦ παρόντος, ἐν ᾗ προσετέθη καὶ ἡ περὶ τῆς Αὐτονομίας τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας τῶν Κυπρίων Ἔκθεσις τοῦ Ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Κυρίου

ΦΙΛΟΘΕΟΥ

Ἅμα καὶ περὶ ἐνδόξων Ἀνδρῶν καὶ Ἁγίων Κυπρίων πρὸς χάριν τῶν φιλοπατρίων συμπατριωτῶν, ἤδη πρῶτον δι' ἰδίων ἀναλωμάτων τυπωθεῖσα

Original published in Venice 1788; this reprint printed in Nicosia, 1902.

αψπη'. ΕΝΕΤΙΗΣΙΝ, ΕΝ ΕΤΕΙ 1788

ΠΑΡΑ ΝΙΚΟΛΑΩι ΓΛΥΚΕΙ ΤΩι ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

CON LICENZA DE' SUPERIORI EPRIVILEGIO

Οὐδὲν γλύκιον ἧς Πατρίδος... Ἆρ οὖν ἥδιον μὲν οὐδὲν, Σεμνότερον δέτι καὶ Θειότερον ἄλλο ;

Χαίρουσι καὶ θεοὶ Πατρίοι..καὶ μέχρι θεῶν Πατρώων πρόεισιν αναβιβαζόμενον τὸ Ὄνομα..Εἰ δὲ θεοῖς τίμιον τὸ τῆς Πατρίδος Ὄνομα, Πῶς οὐκ ἀνθρώποις πολύγε μᾶλλον, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ἐπειδὰν εὖ πάθη πρός τινος πολὺ μᾶλλον προσήκει τὴν Πατρίδα τοῖς Καθήκουσιν ἀμείβεσθαι.

Λουκιανοῦ Πατρίδ. Ἐγκώμιον.

ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΣ.

Πρὸς τὸ φιλόμουσον καὶ φιλόπολι Κοινὸν τῶν Κυπρίων παρέχομεν ἀκριβῆ καὶ ἁπλῆν ἀνατύπωσιν τοῦ παρόντος πονήματος οὐδεμίαν προσθήκην ἢ ἀφαίρεσιν ἢ διόρθωσιν σφαλμάτων καὶ ἀνακριβειῶν ποιούμενοι, εἰς ἃς εὐλόγως θὰ περιέπιπτεν ὁ συγγραφεὺς ἐπιχειρῶν τὴν σύνθεσιν ἱστορίας τῆς Κύπρου πρὸ 114 ἐτῶν. Αἱ ἱστορικαὶ πηγαὶ ἦσαν τότε σπάνιαι καὶ αὗται διεσπαρμέναι καὶ πολλάκις ἀπρόσιτοι ἢ ἄγνωστοι, αἱ ἐπιτόπιοι ἔρευναι καὶ ἀρχαιολογικαὶ σκαφαὶ ἔλειπον παντελῶς, καὶ ἐπιχειρῶν τις τότε νὰ συνθέσῃ εὐσυνειδήτως ἱστορίαν τῆς νήσου ταύτης ἔδει νὰ ἐμπνέηται οὐ μόνον ὑπὸ ἐνθέου ζήλου πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἐπιστήμην ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ διαπύρου ἀγάπης πρὸς τὴν χώραν καὶ τὸν λαὸν αὐτῆς, ἵνα ἀναλάβῃ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργου ἄγαν ἐπιπόνου καὶ δυσχεροῦς.

Μελετῶντες τὴν Χρονολογικὴν Ἱστορίαν τοῦ ἀοιδίμου Κυπριανοῦ διακρίνομεν τὰ εὐγενῆ καὶ ὑψηλὰ ἐλατήρια, ἅτινα προήγαγον τὸν εὐσεβέστατον καὶ πατριωτικώτατον ἄνδρα εἰς τὴν συγγραφὴν ταύτην, ἀποπνέουσαν πάσας τὰς ὑψηλὰς ἀρετὰς αἵτινες περιεκόσμουν τὸ πλεῖστον τοῦ Ἱ. κλήρου τῶν χαλεπῶν καὶ σκοτεινῶν ἐκείνων χρόνων καὶ ἐν τῷ προλόγῳ αὐτῆς διαφαίνεται ὁ ἀναγεννώμενος ἐθνικὸς ὀργασμὸς ἐκδηλούμενος ἐν τῷ πόθῳ τοῦ συγγραφέως ὅπως τὰ γραφέντα παρ' αὐτοῦ **«εὐδοκιμήσουν εἰς μίμησιν τῶν ἀξιομιμήτων κατορθωμάτων τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, ὅπου εἰς αὐτὴν τὴν Πατρίδα ἤνθησαν καὶ δι' αὐτὴν ἐπροσπάθησαν».** Παρακατιὼν δὲ ψιθυρίζει εἰς τὸ οὖς τῶν ἀναγνωστῶν καὶ προσφιλεστάτων συμπατριωτῶν του Κυπρίων τὸν ἐγερτήριον παιᾶνα γράφων: **«Ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτων παρακινούμενος θέλεις ὑποφέρει εὐχαρίστως τὰ δεινὰ ὅπου σοὶ ἐπισυμβαίνουσιν, ἐπειδὰν μάλιστα ἤθελες συλλογισθῇς τὴν σκληρὰν σκλαβείαν τῶν χωρικῶν, ὅτε ἐδιοικεῖτο ἡ πατρίς σου καὶ ὑπὸ χριστιανῶν.....»** Ἐγίνωσκεν ὁ ἐνθουσιώδης λευΐτης ὅτι λαός τις ἐξεγείρεται καὶ θραύει τὸν τυραννικὸν ζυγὸν ὅταν αἰσθανθῇ ὅλον τὸ βάρος καὶ τὴν αἰσχύνην αὐ-

τοῦ καὶ γράφων τὴν ἱστορίαν τῆς Κύπρου ἤθελε νὰ παράσχῃ πρὸς μίμησιν τοὺς ἐνδόξους ἄνδρας τῆς χώρας καὶ νὰ προδιαθέσῃ αὐτοὺς ὅπως ἐγκαρτερῶσι μὲν εἰς τὰ παρόντα ἐργάζωνται δὲ προπαρασκευάζοντες τὴν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν. Τὴν Χρονολογικὴν Ἱστορίαν τῆς Κύπρου ἔγραφεν ὁ Κύπριος Ἱστορικὸς ἐν ταῖς παραμοναῖς τῆς μεγάλης Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, ὅτε τοὺς ἑσπερίους λαοὺς διέτρεχε ῥῖγος ἐνθουσιασμοῦ καὶ θερμοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν πόθου, μίσους δὲ καὶ ὀργῆς κατὰ τῶν δεσποτῶν καὶ τυράννων, καὶ μετέχων τοῦ κοινοῦ τούτου συναισθήματος μεταφέρεται νοερῶς εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ προσπαθεῖ διὰ τῆς συγγραφῆς του νὰ ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τῶν συμπατριωτῶν του Κυπρίων καὶ νὰ μεταδώσῃ εἰς αὐτοὺς τὸ ἱερὸν πῦρ ὅπερ ἐθέρμαινε τὰ εὐγενῆ του στήθη.

Τούτων ἕνεκα προεκρίναμεν ν' ἀνατυπώσωμεν ἁπλῶς καὶ καθαρῶς τὸ ἱστορικὸν τοῦτο πόνημα μεταδιδόντες εἰς τοὺς συγχρόνους ἀναγνώστας ἀμετάβλητον καὶ ἀναλλοίωτον τὴν λαλιὰν τοῦ ἐμπνευσμένου συγγραφέως ἀντηχοῦσαν διαυγῆ καὶ καθαρὰν μετὰ πάροδον ἑνὸς περίπου αἰῶνος, ἀποβλέποντες μᾶλλον εἰς τὴν φιλόπολιν πρόθεσιν τοῦ συγγραφέως ἢ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀκρίβειαν τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

Ἡ **Χρονολογικὴ Ἱστορία** τῆς Κύπρου εἶνε τὸ πρῶτον κατὰ σύστημα ἱστορικὸν σύγγραμμα ἐν Ἑλληνίδι φωνῇ ἢ ἐν ξένῃ, ἀφιερωμένον ὁλόκληρον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἱστορικωτάτης νήσου καὶ ἐπιβάλλεται ἄκρως πρὸς αὐτὸ σεβασμὸς, οὐδεμίαν ἐπιτρέπων ἀπόπειραν δυναμένην νὰ παραμορφώσῃ οἱονδήποτε τούτου μέρος καὶ ἐπὶ σκοπῷ βελτιώσεως ἢ διορθώσεως.

Ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη ἀναζητεῖ καὶ ἀνακαλύπτει σήμερον τὰ μνημεῖα τῆς προϊστορικῆς ἢ Μυκηναίας περιόδου καὶ οἱ ἀρχαιοδίφαι πειρῶνται μετ' εὐλαβείας νὰ διατηρήσωσιν ὅλως ἀμετάβλητα καὶ ἄθικτα τὰ λείψανα τῶν κυκλωπείων ἔργων παρὰ τὴν ἀπειρόκαλον καὶ ἀρχέγονον κατεργασίαν καὶ σύστασιν αὐτῶν. Ἐμφαίνουσι ταῦτα τὴν πρώτην βαθμίδα τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἀποκαλύπτουσιν εἰς τὸν ἱστορικὸν τὸν ἄγνωστον τέως κρῖκον, ὅστις ἀποκαθιστᾷ σήμε-

ρον τὴν ἱστορικὴν ἅλυσιν καὶ τὴν συνάφειαν τῶν ἱστορικῶν πρὸς τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, διαλύει τὴν κρατήσασαν πλάνην περὶ ἐπεισάκτου τέχνης καὶ πολιτισμοῦ ἔξωθεν εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας καὶ ἀναδεικνύει τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν μείζονα καὶ λαμπρότερον, γνήσιον προϊὸν τοῦ ἀκηράτου καὶ μεγαλουργοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Καὶ τὸ ἱστορικὸν τόδε πόνημα τοῦ ἀοιδίμου Κυπριανοῦ τοῦ Κουριοκουρινέου στερεῖται μὲν τῆς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας καὶ βαρύτητος, κέκτηται ὅμως τὸ μέγα πλεονέκτημα διὰ πάντα Ἕλληνα καὶ δὴ καὶ Κύπριον ἀναγνώστην ὅτι εἶνε ἔργον γνησίως ἐθνικὸν μετ' ἐξαιρέτου εὐσυνειδησίας συντεθειμένον καὶ λαλοῦν εἴς τε τὴν καρδίαν καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀναγνώστου τούτου. Εἶνε διὰ τοῦτο τιμιώτατον κειμήλιον ἐθνικὸν καὶ ἄξιον νὰ τύχῃ ἐνζήλου καὶ θερμῆς ὑποδοχῆς παρὰ τοῦ φιλομούσου καὶ φιλοπόλιδος Κυπριακοῦ Κοινοῦ ἰδίᾳ καὶ παρὰ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν γένει.

Εἰς τὰ πολλαπλᾶ ταῦτα πλεονεκτήματα τῆς Χρονολογικῆς Ἱστορίας τῆς Κύπρου ἀφορῶντες ποιούμεθα τὴν ἀνατύπωσιν αὐτῆς ἵνα καταστήσωμεν τὸ πολύτιμον τοῦτο ἐθνικὸν ἔργον κοινὸν ἀνάγνωσμα τῶν Κυπρίων ἁπάντων, ἀπέσχομεν δὲ νὰ ἐπενέγκωμεν οἱανδήποτε μεταβολὴν πρὸς βελτίωσιν ἢ διόρθωσιν ἵνα διατηρήσωμεν οἷον παρέδωκεν αὐτὸ ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ εἴς τε τοὺς συγχρόνους καὶ τοὺς ἐπιγιγνομένους Κυπρίους συμπατριώτας του.

Ἐν Λευκωσίᾳ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1902.

Οἱ ἐκδόται

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΤΑΛΑΝΟΣ

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΕ ΘΕΙΟΤΑΤΕ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΕ ΔΕΣΠΟΤΑ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΕ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΗΣ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΚΥΡΙΕ ΧΡΥΣΑΝΘΕ

Τὴν ἕως ἐδάφους μετὰ ἰδιαζούσης σχέσεως ταπεινήν μου προσκύνησιν.

Καταδέξου ἵνα δεχθῇς εὐμενῶς αὐτὸ τὸ Ἱστορικὸν περὶ τῆς Πατρίδος μικρὸν Πόνημα, εἰς ἀπόδειξιν τῆς Βαθείας μου Εὐλαβείας ἧς προσφέρω, πρὸς τὴν σὴν Ἱερὰν κορυφήν. Συνηριθμημένος ἔτι δοκῶν εἰς τὴν Ἱερὰν ξυναυλίαν τοῖς ὑποσὲ θαμίζουσι, γνωρίζω χρέος ἀπαραίτητον ἵνα προσφέρω ταῦτα τὰ μικρὰ τῆς Φιλοπονίας πρωτόλεια, ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν καὶ βακτηρίαν τῆς σῆς ἀξιοσεβάστου ὑπολήψεως, ἥτις οἶδε σέβεσθαι καὶ τιμᾷν τοὺς ὁπωσοῦν γραμμάτων μεθέξαντας. Ἔθος, ἐξ ὅτου Τύπος ἐπινενόηται, παρακινεῖ, τοὺς μικρὸν ἢ μέγα Πόνημα συγγράψαντας, ἀνατρέχειν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ Πατρὸς τῶν Φώτων ἠμφιεσμένους Ἀρχὴν καὶ δόξαν. τοῦτο μέν πως δι' αὐτῶν καταγλαϊζόμενα, οἷον ἀπὸ ὑψηλῆς Περιωπῆς. ἐμφανίζονται τοῖς πᾶσι τὰ προσφερόμενα, τοῦτο δὲ καὶ ὡς μὴ ἀποκαραδοκοῦντας τὴν ἀξίαν ἀντίληψιν. Ἐμοὶ μὲν ὅμως πρόσεστι, πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὸ χρέος, χρέος ὁ οὐδ' ἄν ποτε ἐκπληρώσαιμι, πρὸς σέ μου τὸν Κηδεμόνα καὶ Πατρίδος, ἄλλως τε καὶ τούτου πρωτουργὸν καὶ αἴτιον οὐδ' ἂν ἀπαρνήσαιμι. Πῶς γάρ; εἰ ἐν Κύπρῳ συνταλαιπωρούμενος ἦν, βίβλον πονηθεῖσαν καίπερ ἀφυῶς, παρὰ πόδας Ἱεροὺς τοὺς σοὺς παραθέσθαι ἠδυνάμην; μικρὰν μὲν παρὰ τοῖς ὑψηλοτέρων ἔργων αὐχήσασι, οὐ μεμπτέαν δ' οὐδ' ἀπόβλητον αὐτοῖς τε καὶ ὅσοις εἰλικρινῶς κρίνουσι. τὸ γνῶναι ἄντικρυς ἐμαυτὸν καί τοι οὐκ ἐπιλέλησμαι, ἀλλ' οὖν τῶν Παίδων τὰ ἀφελῆ κατορθώματα, εἴωθε φιλαυτούντων κρίνεσθαι καὶ τῶν Ἀχιλλείων ἀνδραγαθηκώτερα. ἀλλ' οὐδ' ἂν προσθήσω τοῦτο τοῖς ἐμοῖς, ὡς καὶ μάλα τοῖς σοῖς ἐφεδριάζουσι Προτερήμασι, τοῖς ἄνωθέν σοι προωρισθεῖσι. Πρῶτος τῶν καλῶν ἐκείνων ἐπεβάλου Κορυδαλίων, τῷ Τύπῳ οὐδ' ὅλως κατωκνήσας. ἄλλων τ' ἔπειτα ἐκκλησιαστικῶν ὡσαύτως

τῶν τῆς Νήσου οὐ μικρὸν ἐπιμελήσω. Ἔμπης τῷ ἔχοντι δοθήσεται κατὰ τὸ Κυριακὸν λόγιον, καὶ περισσευθήσεται ἀπομάξας, ἀξίως καὶ τόδε πρός σε ἐπινεύειν ἐρέθισας. Δέξαι τοίνυν ἐπιεικῶς καὶ τὸν προσφέροντα καὶ τὸ προσφερόμενον, Συμπατριώτην καὶ οἰκέτην, τὰ τῆς Πατρίδος καὶ τὰ τῶν Προγόνων μέχρι τοῦ νῦν ἐξιστοροῦντα, φιλοπόνως κατὰ δύναμιν. καὶ περίθαλψον, εἰ βούλει, οὐχ' ἧττον αὐτὸν ἢ ταῦτα ὡς ἀμφοτέρων ἔφορος. Μνημεῖα γὰρ ἐν σκότει οὐκ ἐνδίκῃ πρὸ αἰώνων κείμενα, ἤδη τοῦ φωτὸς ἀξιωθέντα, φωνὴν αἴρουσι, καί σε προστάτην ἐγκαυχόμενα ἀξιοχρέως ἐπιγράφονται.

ΤΗΣ ΥΜΕΤΕΡΑΣ ΘΕΟΦΡΟΥΡΗΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΟΣ

Ταπεινὸς οἰκέτης

Ο ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΦΙΛΕΥΜΕΝΗ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΗΝ

Προβάλλει ἤδη τὸ πρῶτον εἰς φῶς, ἡ παροῦσα Χρονολογικὴ Ἱστορία, τῆς περιφήμου Νήσου Πατρίδος σου, τῆς διὰ πολλῶν αἰώνων λαμπρῶς ἐν Διαδήματι καὶ Πορφύρᾳ ἐγκαυχωμένης, Φιλόστοργε συμπατριῶτα. Παρρησιάζεται ἐνώπιόν σου ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς καὶ δεινοῖς οὕτοις εὐληπτονοήτῳ φράσει, ἐφοδιασμένη μὲ αὐτάρκειαν, ἀπὸ τὰς ἀξιολογωτέρους μαρτυρίας, τῶν δοκιμωτέρων Ἱστορικῶν παλαιῶν καὶ Νεωτέρων, καὶ παριστάνει πρὸς σὲ τὸν κρίμασιν ἀνεξιχνιάστοις νῦν ὑπὸ δουλείαν στενάζοντα υἱὸν, τῶν Προγόνων σου τὴν πάλαι εὔκλειαν, οὐχὶ ὅμως ὀλιγώτερον πρὸς παρηγορίαν σου, καὶ τοὺς κινδύνους ἐκείνων ἀνωμαλίας καὶ δυστυχίας. Ἐν πρώτοις λοιπὸν εἰσιὼν εἰς τὴν Ἀνάγνωσιν, ἀπαντήσεις ὡς εἰσαγωγήν τινὰ, Τίνι λόγῳ αἱ Νῆσοι σχηματίζονται, ὁδηγούμενος ἀπὸ τὰς τῶν πάλαι καὶ νῦν φυσικοϊστορικῶν δόξας. ἑπομένως περὶ τῶν διαφόρων αὐτῆς Ὀνομασιῶν. περὶ τῆς θέσεως, ἐκτάσεως, σχήματος, καὶ κλίματος. περὶ τῶν Ἀρχαίων Πόλεων καὶ Φρουρίων, καὶ ἀφ' ὧν αὗται οἰκοδομήθησαν, ὁπόσαι νῦν σώζονται. καὶ ἐν ποίᾳ καταστάσει, μετὰ καὶ ἄλλων χρειωδῶν, εἰς ἀπαρτισμὸν αὐτῆς, καθ' ὅσον ἡ ὀρθὴ τάξις ἐζήτει καὶ ἥρμοζεν.

Ἀφ' οὗ δὲ διατρίψεις προσεχῶς εἰς τὰ εἰρημένα, μὴ κατοκνήσεις εὐθέως καὶ τῆς καθ' αὐτὸ Ἱστορίας ἅψασθαι. Διαιρεῖται αὕτη εἰς Κεφάλαιά τινα, σύντομα μὲν χάριν τῆς μνήμης, τῶν ἀληθεστέρων ὅμως τῶν ἐπισυμβάντων κατὰ καιροὺς μηδ' ὅλως ἐλλείποντα, μακρὰν τῆς ἐνοχλώδους περιττολογίας ἀπηλλαγμένα ὡς δυνατόν. Ἀρχόμενος λοιπὸν, μάθεις ὑπὸ τίνος μετὰ τὸν Κατακλυσμὸν ἡ Πατρίς σου ἐκατοικίθη τὸ πρῶτον. ὁποῖα ἡ ζωὴ, τὰ ἔργα καὶ ἡ Πολιτικὴ κυβέρνησις ἐκείνων τῶν ἁπλουστάτων Πατριαρχῶν σου. Τὴν καταδούλωσιν αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Ἀργείων, καὶ τῶν Ὀνομασθέντων Θεῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ θεοποίησιν. Τῶν Ἐννέα Βασιλέων τὴν Ἀρχὴν καὶ κατάστασιν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ὑποτελῶν καὶ φορολογουμένων μετὰ ταῦτα ἀπὸ Αἰγυπτίους, Πέρσας, Ἀθηναίους, καὶ Μακεδόνας. Τὴν κατάλυσιν τῆς Πολυαρχίας ἐκείνων, καὶ παντελῆ φθορὰν ὑπὸ τῶν Πτολεμαίων. τούτων δὲ τὴν καθαίρεσιν πλέον τοῦ βασιλεύειν εἰς τὴν

Νῆσον, ὑπὸ τῶν Ρωμαίων διὰ τοῦ Κάτωνος, τήν τε ἀπογύμνωσιν αὐτῆς ὑπὸ τούτου τοῦ Φιλοσόφου, τῶν πολυταλάντων θυσαυρῶν καὶ πλουσιοτήτων, καὶ τὸν καταβιβασμὸν αὐτῆς ἀπὸ βασίλειον εἰς Ἐπαρχίαν, ὑπὸ Ἀνθυπάτου διοικουμένης, καὶ ὑπὸ βασιλίσκων εἶτα ἐπὶ Τραϊανοῦ καὶ Ἀδριανοῦ Ἰμπερατόρων, μέχρι τῆς παντελοῦς σχεδὸν Ἐρημώσεως αὐτῆς ἀπὸ Κατοίκους, διὰ τὴν ἐπιπεσοῦσαν ἐν αὐτῇ Δεκαεπταετῆ Ἀνομβρίαν. Ὄψει δὲ πάλιν τὸν ἐκ Θείας Νεύσεως, διὰ τῆς Μακαρίας Ἑλένης κατοικισμὸν αὐτῆς, καὶ ὑπὸ Δουκῶν διοικουμένης ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως. τὰς ἐφόδους τῶν Ἀράβων καὶ Σαρακηνῶν, καί καταδούλωσιν αὐτῆς πολλάκις, Μετοικισμοὺς ὑπὸ τοῦ Ρινοτμήτου Αὐτοκράτορος εἰς Ἑλλήσποντον τῶν κατοίκων, καὶ ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν μετὰ ταῦτα εἰς Συρίαν, τῶν ἀθλίων καὶ πάλιν ἀποκατάστασιν αὐτῶν εἰς τὴν Πατρίδα. τὰς Ἀποστασίας τινῶν Δουκῶν ἀπὸ τοὺς Αὐτοκράτορας, καὶ τοῦ Ἀποστάτου Ἰσαακίου Κομνηνοῦ, τελευταῖον ὄλεθρον, καὶ λεηλατισμὸν τῆς Νήσου ὑπὸ τοῦ τῆς Ἐγκλητέρας Ρικάρδου. τῶν Τεμπλάρων Λαϊκοφράτων, ἐξουσίαν, τυραννίαν, καὶ καταδιωγμὸν ἀπὸ τῶν τῆς Νήσου. Τὴν ἐξαγορὰν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Γουΐδου Λουζινιανοῦ Βασιλέως Ἱερουσαλὴμ, καὶ πρώτου Βασιλέως αὐτῆς Λατίνου, καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἐξουσίαν σχεδὸν τριακοσίων ἐτῶν, ἅμα μετὰ τῆς Βασιλίσσης Αἰκατερίνης Κορνάρου. Αὐτῆς Παραίτησιν τοῦ Βασιλείου εἰς τὴν Γαληνοτάτην Ἀριστοκρατίαν τῶν Ἐνετῶν. καὶ φορολογουμένης πάλιν ἐπὶ τῶν ὑστέρων Λουζινιανῶν καὶ Ἐνετῶν, ὑπὸ τῶν Σουλτάνων τῆς Αἰγύπτου, καὶ ὑπὸ τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔπειτα, μέχρις ὅτου ὑπὸ τοῦ Σουλτὰν Σελὴμ β'. ἀπεσπάσθη διὰ πολέμου φοβεροῦ ἐκ τῶν χειρῶν Ἀρχόντων Ἐνετίης, ἐξ οὗ μέχρι τῆς σήμερον ὑποτελοῦσα ὑποφέρει τὸν ζυγόν.

Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ἐξουσιασάντων Ἐθνῶν τὴν Πατρίδα σου, γνωρίσεις τὰ ἤθη, τὰς συνηθείας, τὴν θρησκείαν, τοὺς Νόμους, τὰς πράξεις ἐκείνων τῶν λαῶν, τὴν ἀπ' αἰῶνος εἰς αἰῶνα αὔξησιν τῆς καλλιεργείας, τὴν ἐμπειρίαν τῆς Ναυτικῆς, τὴν ἐπιτήδευσιν εἰς τὰς τέχνας, καὶ τὴν πρόοδον εἰς ἐπιστήμας καὶ μάθησιν. τοὺς Σαλαμινί-

ους ἴδεις ἀξίους ἐμπόρους, ἀλλὰ καὶ ἀξίους Ρήτωρας καὶ Ποιητὰς, καὶ ἀρίστους ὑφαντάς. Ἐμπόριον ἀρχῆθεν πάσης τῆς Νήσου τὴν Πόλιν τῶν Λαπιθίων, καὶ ἐφευρετὰς μετ' ἄλλων τεχνῶν καὶ τῶν Κεράμων. τοὺς Ἀμαθουσίους καὶ Σολιεῖς πρακτικοὺς ὀρύκτας τοῦ χαλκοῦ. τοὺς Παφίους Μουσικοὺς καὶ Ἀγαλματοποιοὺς, καὶ διὰ πολλὰ αὐτῶν καλὰ σεβαζομένους ὡς ἡμιθέους, διὰ τὸ ἀνίερον Ἱερὸν καὶ ἐξάκουστον τῆς Παφίας Ἀφροδίτης, καὶ διὰ τοὺς ἐκ βασιλικῆς φυλῆς αὐτοῦ ἱερεῖς. τοὺς Ἀμιαντίους ἐπαινουμένους διὰ τὸν ἀμιάντιον Ἱστόν. τοὺς Κιτιεῖς καὶ Κουρίους ἐγνωρίσεις, ἀξίους Ναύτας, ἀλλὰ, καὶ ἐμπείρους θαλασσοληστὰς, τοὺς τῶν Πεδιάδων Φιλοπόνους ἐργάτας τῆς γῆς, τοὺς τῶν ὀρέων Ἀνδρείους Παλεμιστὰς, ἐπὶ πᾶσι δὲ πάντας ἁπλῶς ἐκδεδομένους εἰς τὴν Μουσικὴν καὶ εἰς τὰ ἄσματα, πολὺ δὲ περισσότερον, καὶ εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τῶν αὐτῆς ὀργάνων, καὶ ἀκολούθως εὕρεις, ὅσα στολίζουσιν ἕνα Λαὸν Κοινωνικὸν καὶ συμπολιτευόμενον, καὶ εὐνομούμενον.

Ἐκ τούτων πάντων συνάξεις τὴν μεγάλην πλουσιότητα εἰς τὸν πληθησμένοντης Λαὸν, ὥστε ἐδύνατο, ἀφήνω τὰ ἄλλα ἔθνη, νὰ περιθάλπῃ εἰς τοὺς Κόλπους της Ἐννέα Βασιλεῖς πλέον τῶν ὀκτὼ αἰώνων, μὲ πᾶσαν βασιλικὴν Μεγαλοπρέπειαν, νὰ θρέφῃ στρατιωτικὸν καὶ Ναυτικὸν, καὶ ἐν περιστάσει νὰ δίδῃ καὶ εἰς ἄλλας πόλεις βοήθειαν. Αὐτῆς ἡ εὐφορία, τῶν Μετάλλων της τὸ πλῆθος καὶ ἐξαίρετον, τῶν καρπῶν καὶ γεννημάτων της τὸ εὔχυμον καὶ ὥριμον, ἡ συμμετρία τοῦ Κλίματος. καὶ τῶν κατοίκωντης ἡ ἐμπειρία, ἐρέθισεν, Ἀσσυρίους, Αἰγυπτίους, Κύρους, Ἀλεξάνδρους καὶ Ρωμάνους νὰ ἐπιθυμήσουν τὴν ἀπόκτησίν της. ἡ Ρώμη, ἡ θαυμαστὴ Ρώμη ἐχρειάσθη τοὺς θησαυρούς της διὰ νὰ θρέψῃ τὸν πεινασμένον της Λαόν. ἀλλὰ τί; οἱ Λατῖνοι ἀποδιωγμένοι ἀπὸ τοὺς Σαρακηνοὺς, δὲν εὗρον καταφυγὴν εἰς τοὺς Κόλπους της; οἱ Ἐνετοὶ ἐγκυμονοῦντες πρὸ πολλοῦ νὰ τὴν ἀριθμήσουν εἰς τὰς ἀποκτήσεις των, πόσους καὶ ποίους τρόπους δὲν ἐτεχνεύθησαν; οἱ Σουλτάνοι Αἰγύπτου καὶ Κωνταντινουπόλεως, ἂν οἱ πρῶτοι εὐχαριστοῦντο νὰ τὴν φορολογοῦσιν, οἱ δεύτεροι μὴ ἀρκούμενοι, ἐπρόκριναν τὴν ἀπόκτησίν της, θυσιάσαντες πλέον τῶν πενήν-

τα χιλιάδων ἀπὸ τοὺς Ἰδίους. Ζηλωτέα τῷόντι ἡ Πατρίς σου, καὶ Περίφημος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μόνη ἐκληρώθη τὸ, Φιλόχριστος, ἀπὸ τῆς οἰκουμενικῆς τρίτης Συνόδου. Τίτλος ἀξιοσέβαστος, Τίτλος κατάλληλος τῶν προγόνων σου διὰ τὸν εἰς Χριστὸν ζῆλον τῆς ἀμωμήτου Πίστεως. οὗ χάριν ἡ αὐτὴ ἁγία Σύνοδος ἐθέσπισε διὰ Κανόνος ἱεροῦ, τὴν Αὐτονομίαν τῆς Ἐκκλησίας σου ἀνεπηρέαστον, καὶ ἐλευθέραν. περὶ ἧς ἐντέλει τύχεις τὴν τοῦ Ἱεροῦ Ἥρωος τῆς Πατρίδος, ἀοιδήμου Γέροντος Κυρίου Φιλοθέου Ἔκθεσιν, ἣν ὡς οἱόν τι Ἀνάθημα καὶ ἀπόδειξιν τῶν Προνομίων τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας σου, καὶ διὰ τὸ χρέος ὃ πρὸς τὸν ἀξιομακάριστον ἐκεῖνον Πατέρα, καὶ τροφὸν, καὶ διδάσκαλον σώζω τῶν τύπων ἀνταμεῖψαι δίκαιον ἔκρινα.

Ἀλλ' ἔτι καὶ μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς ἐξουσίας τῶν Λατίνων εἰς τὴν Νῆσον, τήν τε καταδούλωσιν αὐτῆς, διὰ τῶν φρικτῶν Πολέμων ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, ἕξεις ἔκτινων ὀλίγων σημειωμάτων τὰ κυριώτερα τῶν συμβάντων, μέχρι τοῦ νῦν, περὶ τῆς διοικήσεως τῆς Νήσου ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ διαφυλάξεως, ἐπαναστάσεις καὶ ἀποστασίας τινῶν, προσκλαύσεις Ἀρχιερέων ὑπὲρ τῶν χρεῶν τοῦ κοινοῦ εἰς τὴν Πόρταν, ἀνωμαλίας καὶ δυστυχίας, ἐξ ὧν συνέβη ἡ κατὰ τὸ παρὸν ὀλιγάριθμος ὀλιγανθρωπία καὶ ἐρήμωσίς αὐτῆς. Ὀλίγα ναὶ ὡς πρὸς τὰ ἐν τοσούτοις παρελθοῦσι καιροῖς ἀκολουθήσαντα, ἀρκετὰ ὅμως νὰ σοῦ διεγείρουν τῶν παρελθόντων τὴν μνήμην, καὶ τῶν Μεταγενεστέρων σου τὴν ἰδέαν, ἀγκαλὰ λυπηρὰ, διατὶ δεινῶν μεστά. καὶ ἂν ταῦτα ἤθελαν σὲ λυπήσῃ, λάβε τὴν παρηγορίαν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, Ἱεράρχας, ἀσκητὰς καὶ μάρτυρας καὶ τῶν Γέννημα τῆς Πατρίδος σου καὶ τῶν μὴ, τῶν ὁποίων οἱ ἀγῶνες καὶ τὰ μαρτύρια, πολὺ ὑπερβαίνουσι τὰς θλίψεις σου. τούτους Σεβάζου ὡς Καύχημα τῆς Πατρίδος σου, τὸν Θεὸν ἐξιλεουμένους ὑπὲρ σοῦ ἀκαταπαύστα.

Ἀλλ' ἤθελες ἀπορήσῃ πῶς; καὶ πόθεν ταῦτα; ἰδοὺ ἀγαπητὲ μὲ συντομίαν. Ἀφοῦ μετὰ τὴν ἀποστολὴν ἐκείνην καὶ τελείωσιν τοῦ τύπου τῶν Κορυδαλίων φυσικομαθημάτων εἰς Βενετίαν 1778. καὶ μετὰ τὴν μικρὰν διατριβήν μου εἰς τὰ ἐν Παταβίῳ σπουδαστήρια, δι' ἀ-

ποφυγὴν τῆς ἀμελείας, ἐδόθην εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ περὶ τῆς Νήσου Χρονικοῦ τοῦ Φρὰ Στεφάνου Λουζινιανοῦ, γράψαντος ἰταλιστὶ ἐν Νεαπόλει τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς Ἁλώσεως. σκοπὸν ἔχων μόνην τὴν μετάφρασιν τυπῶσαι. ἀλλ' ὁ ἀνὴρ καίτοι ἀξιέπαινος διὰ τὸ μικρὸν καὶ σύντομον ἔργον του, εἰπὼν διότι μόνον ὀλίγα περὶ τῶν Πόλεων, καὶ τοῦ Κατοικισμοῦ, περὶ δὲ τῶν ἐξουσιασάντων ἐθνῶν πολὺ σκιωδῶς, καὶ περὶ τῶν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως Δουκῶν παντελῶς σιωπήσας, ἥψατο τῶν Ἱερῶν Πολέμων τῶν Λατίνων διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἱερουσαλήμ, εἰς οὓς ἐκτάνθη μὲ ζῆλον, ὡς Λατῖνος, ἐκεῖθεν τὴν σειρὰν τῶν ὀνομάτων τῶν Λουζινιανῶν, καὶ τῆς γενεολογίας αὐτῶν διελθών, προσθέσας καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Φρὰ Καλλεπίου δύω Πολέμους, οὓς καὶ αὐτὸς ἐσυμμάζωξεν ἀπὸ τὰ ἡμερολόγια τῶν συσκλαβωθέντων, ἀσυντάκτως, καὶ ἐκ τοῦ προχείρου ἐτελείωσε. ἀφήνω πόσον παθητικῶς ὁμιλεῖ διὰ τοὺς ἀνατολικοὺς Ῥωμαίους συμπατριώτας του, εἰς αὐτὸ τὸ βιβλιάριόν του, καθὸ φράτωρ, καὶ τῆς Αὐλῆς τῆς Ῥώμης παράσιτος.

Ἀφ' οὗ εἶδον ὅτι πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ κατὰ τὴν ὕλην καὶ κατὰ τὴν χρονολογίαν ἐλλειπὴς ὁ ἀνὴρ, διατὶ ἴσως ὑστερημένος καὶ βιβλία Ἱστορικῶν τότε. Ἔτρεψα τὸν ὀφθαλμὸν εἰς τὰς ὧδε εὐποροβίβλους βιβλιοθήκας, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὴν Αὐθεντικὴν τοῦ Ἁγ. Μάρκου, παρ' ἧς τὰ πλείω ἐρανισάμην. Ἐρεύνησα λοιπὸν μὲ κόπον καὶ ἐπιμέλειαν ὄχι μικρὰν, Παλαιοὺς καὶ Νεωτέρους Ἱστορικοὺς, διαφόρων διαλέκτων, καὶ μεταγράφων καὶ μεταφράζων, ἐπροσπάθησα ὅσον τὸ δυνατὸν, λαμβάνων τὰς ἐννοίας νὰ συνθέσω εἰς τὸ ἁπλοελληνικὸν, οὐχὶ εἰς τετριμμένον Ἰδίωμα, ἄλλως μόνα τὰ μεταφρασθέντα ἤθελαν φανῆ καὶ ἀηδῆ εἰς τὴν φρᾶσιν, καὶ εἰς τὴν ἀκοὴν κακόηχα. τὰς ὀλυμπιάδας τῶν Ἱστορικῶν, καὶ τὸ ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἔτος καὶ ἡμέτερον Παλαιὸν, ἐμετάτρεψα εἰς τὴν κατὰ Νεωτέρους χρονολόγους Οὐσσέριον καὶ Πετάβιον, δοκιμωτέραν χρονολογίαν. Τῶν ποιητῶν Λατίνων καὶ Ἑλλήνων τὰς μυθολογίας περὶ τῆς Νήσου ἀπέρριψα, καὶ τινῶν Ἱστορικῶν φλυαρολόγων. Ἐσπούδασα ὡς δυνατὸν νὰ πλησιάσω εἰς τὸ ἀληθέστερον, μήτε ἀρνοῦμαι πῶς εἰς τινὰ φανέντα ἁρμόδια

δὲν ἔδωκα τὴν γνώμην μου; ὡς ἐκ τῆς αὐτῆς γῆς. Ἰδοὺ φιλαναγνῶστα Συμπατριῶτα, διὰ ποίαν αἰτίαν, καὶ πόθεν ταῦτα σοὶ παρίστανται.

Περὶ τούτων καὶ ὅσων ἄλλων, ἡ Παροῦσα Ἱστορία σὲ εἰδοποιεῖ. Αὐτὰ λοιπὸν δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι θέλουσι φανεῖ εὐάρεστα καὶ εὐαπόδεκτα εἰς τὴν φιλοΐστωρά σου περιέργειαν, καὶ ὅτι θέλουσιν ἐπιτύχει ψυχὴν φιλομαθῆ, νὰ δεξιωθῇ αὐτὰ ὡς ἔργα Πατρίδος καὶ πόνον Συμπατριώτου, τυχὸν νὰ εὐδοκιμήσουν εἰς μίμησιν τῶν ἀξιομιμήτων κατορθωμάτων τῶν Ἐνδόξων, ὁποῦ εἰς αὐτὴν τὴν Πατρίδα σου ἤνθησαν καὶ δι' αὐτὴν ἐπροσπάθησαν, καὶ μάλιστα τῶν Ἁγίων Ἀνδρῶν, ὁποῦ μὲ τὴν διδασκαλίαν των ἐφώτισαν εἰς τὴν Ἱερὰν Πίστιν, τοὺς ἡμετέρους Προγόνους, καὶ συμπατριώτας των. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτων παρακινούμενος θέλεις ὑποφέρει εὐχαρίστως τὰ δεινὰ ὁποῦ σοὶ ἐπισυμβαίνουσιν, ἐπειδὰν μάλιστα ἤθελες συλλογισθῇ, τὴν σκληρὰν σκλαβίαν τῶν χωρικῶν, ὅτε ἐδιοικεῖτο ἡ Πατρίς σου καὶ ὑπὸ χριστιανῶν, τὴν μέχρι πωλήσεως φεῦ, τῶν ἀθλίων ἐκείνων, ὡς ἀνδράποδα, καὶ τὸ δὴ χείριστον τὰς μεταλλαγὰς αὐτῶν εἰς ἵππους, κύνας, καὶ φαλκώνια. βέβαια, λέγω, δικαίως κρίνεις, πολὺ ἀπάνθρωπον ἐκείνην καὶ εὐεξουθένητον τῆς νῦν περιστοιχούσης σε.

Εὐχαριστήθου λοιπὸν εἰς αὐτὰ ὁποῦ σοὶ προβάλλονται, καὶ ἤθελες ἐπιτύχῃ πρὸς διατριβήν σου, ἂν ὄχι ἀντάξια εἰς τὴν ἐπιθυμίαν σου, ἀρκετὰ τέλος πάντων νὰ δείξουν ἔμπρακτον τὸν ζῆλον, ὃν θρέφω πρὸ πάντων εἰς σὲ τὸν Συμπατριώτην. ἀλλὰ μήτε ὕλην κέρδους, τὴν προαίρεσιν νομίσεις φιλόπατρη, πολλῶν διότι στρουθίων, μὴ σπειρόντων μὴ δὲ θεριζόντων διαφέρομεν ἡμεῖς.... Τί οὖν; εἰ μὲν εὕρῃς τὶ πρὸς εὐχαρίστησιν καὶ ὠφέλειαν περιποιήθου τὸν πόθον, καὶ συμπάθησον εἴτι παρὰ χορδὴν λέλεκται ἢ ἐπαρωράθη, εἰδ' οὔ, κἂν μὴ δόξῃς ἰταμὸς δικαστής; καὶ οἷον τὶς ἀπαιτητὴς ἐπ' ὄφλημα; οὕτω διότι, Συμὲν ἀχαριστείας ἐγκλήματι τῶν ὑπερσοῦ μου ὁποιωνοῦν πόνων, Ἐγὼ δὲ ἀποτυχίᾳ τῆς ἐλπιζομένης εὐνοϊκῆς σου διαθέσεως, κατακριθησόμεθα.

Τῆς Εὐνοϊκῆς σου Διαθέσεως

Ὅλως ἐξηρτημένος

Ἀρχιμανδρίτης Κυπριανὸς

ὁ Κουριοκουρίνεος.

ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Καὶ τὸ ἐκτεταμένον τοῦτο τμῆμα, καὶ εὐρυχωρότατον τῆς Γῆς τῆς Κύπρου πανταχόθεν τῶν μερῶν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς θαλάττης καταβρεχομένων, ὑπόκειται εἰς τὴν αὐτὴν δόξαν τῶν λεγομένων, περὶ τῆς συσχηματίσεως, τῶν ἁπανταχοῦ τῆς ὑδρογείου ταύτης σφαίρας τῆς γῆς κειμένων νήσων τε, χερσονήσων, καὶ σκοπέλων. περὶ τῶν ὁποίων τῆς ὑπάρξεως, ἐν μέσῳ ὠκεανῶν καὶ θαλασσῶν, πολλῶν μὲν μᾶλλον, πολλῶν δὲ ἧττον ἐγγὺς τῶν τῶν μεγάλων στερεῶν εὑρισκομένων. Οἱ περὶ τὰ Γεωγραφικὰ, καὶ Ἱστορικὰ εὐκλεῶς διαπρέψαντες, Ἄνδρες τῷ ὄντι ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὠφελείας τῶν ἀνθρώπων σπουδάζοντες, οὐδ' ὅλως ἠμέλησαν κρῖναι, καὶ παρεᾶσαι ἐγγράφως τὰ δόξαντα.

Ἀλλ' οἱ μὲν τούτων τῶν Ἱστορικῶν διαφόρως στοχαζόμενοι, καὶ διαφόρως ἐπιχειροῦσι παραστῆσαι, τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν καὶ σύστασιν. καὶ δὴ ἄλλοι μὲν ὑποτίθενται, ὅτι πᾶσαι ἁπλῶς αἱ νῆσοι ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄνωθεν, ἦσαν ἑνωμέναι ταῖς μεγάλαις στερεαῖς τῶν τεσσάρων μερῶν τῆς γῆς, ἃς πλησιέστερον ἔχουσιν. ὑπὸ δὲ σφοδρῶν σεισμῶν, καὶ βιαίων, ἐν τῷ ἅμα διασπασθεῖσαι, κατὰ διαφόρους καιροὺς ὅμως. ἐχωρίσθησαν ἀπὸ αὐτῶν, ἄλλαι μὲν ἐξολοκλήρου, ἄλλαι δὲ εἰς μέρος. Αὗται δὲ διά τινος λαιμοῦ γῆς μετὰ τῆς στερεᾶς, ὡς καὶ πρὶν συνέχονται. Ἄλλοι δὲ πάλιν κρίνοντες λέγουσιν, ὅτι ἐπειδὴ εἰς τοὺς κόλπους τῆς θαλάσσης κεῖνται ὄρη, καὶ βουνὰ, οὔτε εἶναι παράδοξον, ἂν ἐντὸς τῶν ὁποίων ὑποκρύπτονται ὕλαι ἐμπρισθηκαὶ, καὶ φλογιστικαὶ, δηλαδὴ θειάφιον, ἄσφαλτος, καὶ ἄλλα ὅμοια. Αὗται λοιπὸν αἱ ἐμπρισθηκαὶ ὕλαι συντριβόμεναι, καὶ συνθερμαινόμεναι ἀνάπτουσιν εἰς τρόπον, ὑπὸ τοὺς θαλαττίους ἐκείνους κρυφῶνας, ὥστε μὲ μεγάλον κρότον, καὶ καχλασμὸν τῆς θαλάσσης, ῥίπτουσιν ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς, ξηράς τινας, συνθεμένας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ πέτρας κισσήρεως, καὶ ἀπὸ ὀστρακοδέρματα. Οὗτοι οἱ πυρπολίζοντες ἥφαιστοι ἢ βουλκάνοι Ἰταλικῶς, ὑποθαλάττιοι, σχε-

δον οὐδὲ διαφέρουσι τῶν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν εὑρισκομένων, οἵτινες ἀποξερνοῦσι φλόγας, καὶ χειμάρρους ὕλης κεκαυμένης, καθὼς ἐκεῖνος τοῦ ὄρους τῆς Σικελίας, καὶ τοῦ ὄρους βεζουβίου τῆς Νεαπόλεως.

Ἄλλοι δὲ προβάλλουσι τὸν ἀκατάπαυστον ροῦν, καὶ ἀνάρρουν τῶν κυμάτων τῆς θαλάσσης, ὅτι εἶναι αἰτία τῆς βάσεως, αὐξήσεως καὶ σχηματισμοῦ τῶν Νήσων. Δηλαδὴ ἀπὸ τὴν παλίνδρομον κίνησιν τῶν ρευμάτων, καὶ τῶν κυμάτων τὴν ὁρμὴν, ὕλης πετρῶν, ἄμμου, γῆς, καὶ ἄλλων ὁμοίων, κατὰ τόπους φερομένης ὑπ' αὐτῶν, καὶ κατ' ὀλίγον ὀλίγον συναγομένης εἰς ἓν, καὶ ἐπιπροσθουμένης εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης, τῆς παρὰ τῶν ποταμῶν, χειμάρρων, καὶ βροχῶν, καὶ τῆς παρὰ τῶν ἀνέμων, καὶ τυφώνων συμπεριλαμβανομένης, ὄρη κατ' ὀλίγον ὀλίγον καὶ βουνὰ θεμελιοῦνται ἔνδον αὐτῆς, καὶ σχηματίζονται, καὶ ἔξω τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων μετὰ καιροὺς, ξηραὶ φαίνονται, αἱ ὁποῖαι μήτε ἄλλο εἶναι θέλουσιν, ἢ τῶν αὐτῶν ὀρέων κορυφαὶ, καὶ τοιουτοτρόπως αἱ Νῆσοι σχηματίζονται. Αὐτὰς οὖν τὰς γνώμας φαίνονται καὶ οἱ τῶν νεωτέρων ἔγκριτοι Ἱστορικοὶ, ὡς πιθανὰς νὰ δέχωνται, φέροντες εἰς μαρτυρίαν τὰ παρὰ τῶν παλαιῶν ἐξιστορούμενα, προστιθέμενοι καὶ ὅσα κατὰ τοὺς παρόντας αἰῶνας περὶ τῶν νέων νήσων ἠκολούθησαν. (α) Τινὲς ὅμως

(α) Αἱ νέαι νῆσοι εἰς δύω τρόπους σχηματίζονται, λέγει, ἢ εὐθὺς ἔξαφνα διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν ὑπογείων φωτιῶν, ἢ ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῶν κατασταλαγμάτων τῆς φερομένης, ὕλης ὑπὸ τῶν ὑδάτων. ἂς ὁμιλήσωμεν δι' ἐκείνας, ὁποῦ προέρχονται ἀπὸ τὴν πρώτην αἰτίαν. Οἱ ἱστορικοὶ παλαιοί τε, καὶ νέοι, καὶ περιηγηταὶ, ἀναφέρουσι διὰ τὸ προκείμενον πράγματα, τῶν ὁποίων ἡ ἀλήθεια, μήτε πρέπει νὰ βαλθῇ εἰς ἀμφιβολίαν. ὁ Σένεκας μαρτυρεῖ, ὅτι εἰς τὸν καιρόν του ἡ Νῆσος τῆς Τερασίας, ἡ νῦν λεγομένη Σαντορινη, ἐφάνη ἐξαίφνης εἰς τὰ ὄμματα τῶν πλεόντων. Ὁ Πλίνιος διηγεῖται, πῶς ἄλλον καιρὸν ἐξεσκεπάσθησαν δεκατρεῖς Νῆσοι εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, αἱ ὁποῖαι εὐγῆσαν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς θαλάσσης. Πῶς ἡ Ρόδος, καὶ ἡ Δῆλος ἦσαν ἡ πρῶται ἀπὸ τὰς δεκατρεῖς νέας Νήσους, ἀλλ' ὅμως συμπεραίνεται δι' ἐκεῖνο, ὁποῦ αὐτὸς λέγει, καὶ δι' ἐκεῖνο, ὁποῦ παρομοίως λέγουσιν, Ἀμμιανὸς, Μαρκελλῖνος, καὶ Φίλων κτ. Ὅτι ἐκεῖναι αἱ δεκατρεῖς Νῆσοι δὲν ἔγιναν ἀπὸ σεισμὸν, μήτε ἀπὸ σκασμὸν, καὶ κρότον ὑπόγειον. Αὐταὶ ἦτον κρυμμέναι ὑποκάτω εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ αὐτὴ χαμηλώνουσα, ἄφησε, λέγουσιν αὐτοὶ, τὰς Νήσους

πάλιν ἀπ' ἐναντίας βαίνοντες λέγουσιν, ὅτι ὑποκάτωθεν ἡ θάλασσα, ἔχει βουνὰ, ὄρη, λαγκάδια, καὶ πεδιάδας γῆς ἐκ φύσεως, ὃν τρόπον καὶ ἡ κατοικουμένη αὕτη γῆ. Ἡ θάλασσα λοιπὸν ἐκτεινομένη σκεπάζει ἄλλα μέρη γῆς, ὥστε ἀναγκαίως χαμηλοῦται εἰς τὰ ἰδικά της μέρη, καὶ ἐλαττοῦται, ἔνθα κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἐξανοίγονται, καὶ ἀποσκεπάζονται αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων, καὶ βουνῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι ῥιζωμένα εἰς τὰ βάθη της, καὶ αὗται γίνονται νῆσοι, καὶ σκόπελοι.

Περὶ δὲ τῶν Νήσων τῶν εἰς τὴν Μεσόγειον ταύτην θάλασσαν κειμένων, ἄλλην γνώμην προτείνουσι τινὲς τῶν παλαιῶν, ἥτις οὔτε παρὰ τῶν νεωτέρων ἀποβάλλεται. Διόδωρος σικελιώτης, καὶ Στράβων γράφουσιν, ὅτι ἀνέκαθεν, καὶ ἐξ ἀρχῆς οὐδὲν ὑπῆρχεν αὕτη ἡ Μεσόγειος Θάλασσα, ἀλλὰ σεισμοῦ σφοδροῦ γινομένου περὶ τὸ στενὸν τῆς Γιβιλτέρρας, καὶ Κέουπας, τὸ πάλαι στῆλαι τοῦ Ἡρακλέ-

αὐτάς, ὁποῦ βλέπομεν ὁρατάς, ἡ Δῆλος ὠνομάζετο τότε Πελαγία. δὲν ἠξεύρομεν λοιπὸν, ἂν συμφέρει νὰ ἀποδώσωμεν τὴν ἀρχὴν τούτων τῶν δεκατριῶν Νήσων, εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν ὑπογείων φωτιῶν, ἢ εἰς ἄλλην καμμίαν αἰτίαν ὁποῦ ἐπροξένησε τὸν καταβιβασμὸν, ἢ τὴν ἐλάττωσιν τῶν ὑδάτων τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἀλλ' ὁ Πλίνιος ἀναφέρει, ὅτι ἡ Νῆσος τῆς Ἱερᾶς, πλησίον τῆς Σαντορίνης, ἐσχηματίσθη ἀπὸ ὕλην σιδήρου, καὶ ἀπὸ γῆν, ὁποῦ ἐσπρώχθη μὲ ὁρμὴν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς θαλάσσης, καὶ εἰς τὸ Κεφ. πθ', αὐτὸς ὁμιλεῖ διὰ πολλὰς ἄλλας Νήσους, ὁποῦ ἐφάνησαν μὲ τὸν ἴδιον τρόπον. Ἀλλ' ἡμεῖς ἔχομεν πράγματα δι' αὐτὸ πλέον βέβαια, καὶ πλέον νέα.

Εἰς τὰς 23 Μαΐου, ἔτει 1707, ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, ἐξανοίχθη μακρὰν ἀπὸ τὴν Σαντορίνην ὡς τρία μίλια, μέσα εἰς τὴν θάλασσαν, ἕνας σκόπελος, ὁποῦ ἔπλεε. Τινὲς περίεργοι ἐπλησίασαν, καὶ εἶδον, πῶς ἐκεῖνος ὁ σκόπελος, ὁποῦ ἐξέβη ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ηὔξανε κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἀποκάτω εἰς τὰ ποδάριά των, αὐτοὶ ἐσύναξαν κισσήρας πέτρας, καὶ ὀστρακώδη, ὁποῦ ἦσαν κολλημένα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τούτου, εἶχεν ἀκολουθήση μικρὸς σεισμὸς εἰς τὴν Σαντορίνην πρὸ δύω ἡμερῶν, πρὶν νὰ φανῇ ὁ σκόπελος οὗτος. Αὐτὸ τὸ ξερονῆσι ηὔξανε φανερὰ φανερὰ ἕως εἰς τὰς 14 τοῦ Ἰουνίου, χωρὶς νὰ συνέβη ἄλλο τι νέον, ἡ γῆ του ἦτον ὡς κόννος λευκὴ, εἶχε τότε ὡς μισὸν μίλιον γύρον, καὶ ὡς τριάκοντα ποδάρια ὕψος, μετὰ ταῦτα ἡ θάλασσα ἐταράχθη, καὶ ὑψώθησαν τόσαι ἀναθυμιάσεις, καὶ καπνοὶ, ὁποῦ ἐσκέπασαν, καὶ ἐβρώμισαν τὴν Σαντορίνην, τῇ 16 Ἰουλίου. Ἐφάνησαν ὡς δεκαεπτὸ, ἢ δεκαοκτὼ ἄλλοι σκόπελοι νὰ εὐγένουν ἀπὸ τὸ

ως καλούμενον, τῆς ἐν τῷ μεταξὺ γῆς διασπασθείσης, τῆς συντιθεμένης τὰ δύω αὐτὰ Ἀκρωτήρια, ἐκεῖθεν εὗρεν εἴσοδον ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανὸς, καὶ διαρρεύσας μετὰ μεγάλης ὁρμῆς, ἐκαταπόντισεν ὅλους τοὺς χαμηλοὺς τόπους καὶ τὰς πεδιάδας, ἃς κρατεῖ ἡ ἔκτασις τῆς Μεσογείου θαλάσσης. τοὺς δὲ ὑψηλοὺς, ὁποῦ ἦσαν κορυφαὶ τῶν ὀρέων, ὡς μὴ φθάσας καὶ αὐτοὺς καταλύψαι, ἄφησε νὰ φαίνονται ἔξω τῶν ὑδάτων, οἱ ὁποῖοι εἶναι τὰ ἄκρα τῆς Ἰταλίας, αἱ νῆσοι τῆς Σικελίας, τῆς Μάλτας, τῆς Κόρσικας, τῆς Σαρδηνίας, τῆς Κύπρου, τῆς Ῥόδου, καὶ αἱ λοιπαὶ τοῦ Ἀρχιπελάγους. Μπουφών. Θεωρ. γῆς Τομ. ά. Φύλ. 114.

Ἀπὸ αὐτὰς ἄρα τὰς ἄνω εἰρημένας δόξας, ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ συμπεράνῃ, πῶς αἱ νῆσοι, μὴ οὖσαι ἕνα καιρὸν, ἐσχηματίσθησαν μετὰ ταῦτα ἐν διαφόροις καιροῖς, ἢ ἀπὸ τὸ συμβεβηκὸς τῶν σεισμῶν,

---

βάθος τῆς θαλάσσης, καὶ νὰ ἑνώνωνται ἀναμεταξύτων. Τοῦτο ὅλον ἀκολούθησε μὲ φοβερὰν ταραχὴν, ἡ ὁποία ἐβάστασεν ὡς δύω μῆνας, καὶ περισσότερον, εὔγενον φλόγες ἀπὸ τὴν νέαν Νῆσον αὐτὴν, καὶ ὑψώνοντο εἰς τὸν ἀέρα. Αὐτὴ ἀκολούθως αὔξανεν εἰς τοὺς γυροὺς, καὶ εἰς τὸ ὕψος, καὶ τὰ σκάσματα ἔρριπταν πέτρες ἕως ἑπτὰ μίλια μακράν. Ἡ Νῆσος τῆς Σαντορίνης ἐνομίζετο καὶ αὐτὴ ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς ἕνα νέον φύτρωμα. καὶ εἰς τοὺς 726 εἰς τοὺς 1427., καὶ εἰς τοὺς 1573. αὔξησεν, ἐπειδὴ μὲ αὐτὴν ἑνώθησαν καὶ ἄλλα νησόπουλα.

(α) Ὁ ἴδιος Ἥφαιστος, ἢ Βουλκάνος Ἰταλιστὶ, ὁποῦ ζῶντος τοῦ Σένεκα ἐσχημάτισε τὴν Σαντορίνην, ὁ ἴδιος, ζῶντος τοῦ Πλινίου ἐσχημάτισε τὴν Νῆσον τῆς Ἱερᾶς ἢ τῆς βουλκανέλλας λεγομένης, καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας ὁ αὐτὸς βαλκάνος ἐσχημάτισε τὸ ξερονῆσι αὐτὸ, περὶ τοῦ ὁποίου ὡμιλήσαμεν.

Τῇ δεκάτῃ Ὀκτωβρίου. 1720. ἐφάνη νὰ εὐγένῃ ἀπὸ τὴν θάλασσαν, πλησίον τῆς Νήσου Τερσέρας (μιᾶς τῶν Ἀζορίδων νήσων) μία φωτία πολλὰ μεγάλη. Τινὲς μαρινέροι ἐπλησίασαν εἰς τὸς 19., καὶ ἐξάνοιξαν ἕνα νησίον, τὸ ὁποῖον ἦτον ὅλον φωτία, καὶ καπνὸς, καὶ πολὺ πλῆθος στάκτης, ὁποῦ ἐρρίπτετο μακρὰν μὲ μίαν ταραχὴν ὡσὰν βροντὴ, καὶ εὐθὺς ἀκολούθησεν ἕνας σεισμὸς ἐκεῖ εἰς τὰ παραπλήσια μέρη. εἶδαν νὰ πλέουν εἰς τὴν θάλασσαν κισσῆρες πέτραι κτ. Ἱστορία Ἀκαδ. παρ. 1722. Ὀτωβ.

Μπουφών. περὶ Γῆς ἄρθρῳ ιζ΄. περὶ τῶν νέων Νήσων. Τόμ. β΄. Ἐνετίησιν.

(α) Ἱστορία Ἀκαδημίας Παρισίου. 1708. Ἐδαφ. 23.

ἢ ἀπὸ τοὺς ὑποθαλαττίους βουλκάνους, ἤτοι ἐναυσματικὰς ὕλας, ἢ ἀπὸ τὴν ἐλάττωσιν, καὶ κατάβασιν τῆς θαλάσσης, ἢ ἀπὸ τὸ συνάθροισμα τῆς ὕλης, φερομένης εἰς τὸ βάθος αὐτῆς ὑπὸ τῶν ρευμάτων, καὶ ταῦτα γενικῶς περὶ οἱασδήποτε νήσου. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσσῃ, ἕκαστος κριτὴς γενέσθω τῆς γνώμης. καίτοι ὁ Πλίνιος περὶ τῆς ἧς πραγματευόμεθα νήσου εἶναι εἰς γνώμην, ὅτι νὰ ἦτον ἑνωμένη τῷ πάλαι μετὰ τῆς Συρίας, καὶ ἄλλοι μὲ τὴν Καραμανίαν, ἡ ὁποία ἀπὸ τὰς συνεχεῖς ὁρμὰς τῶν Κυμάτων καὶ σεισμῶν νὰ διεχωρίσθη. Εἰς σύστασιν αὐτῆς τῆς γνώμης, φέρομεν τὸν Ραὺν Ἀγκλικάνον Μεταβάσει Φιλοσοφ. ὅστις λέγει, ὅτι ἡ Νῆσος τῆς Μεγάλης Βρετανίας, νὰ ἦτον ἑνωμένη πάλαι μὲ τὴν Φράντζαν, καὶ ὅτι ἦτον ἕνα μέρος αὐτῆς. δὲν ἰξεύρομεν ὅμως, λέγει, ἂν ἕνας Σεισμὸς ἐχώρισεν αὐτὴν, ἢ μία Εἰσροὴ σφοδρὰ τοῦ Ὠκεανοῦ, ἢ ὑπὸ τῶν Ἀνθρώπων διὰ τὴν εὐκολίαν τοῦ περάσματος, ἢ διὰ ἄλλας αἰτίας διεχωρίσθη. Οἱ κάτοικοι τῆς Κεϊλὰν (νῆσος μεγάλη τῆς Ἰνδίας, εἰς ἣν εὑγαίνει ἡ κανέλλα εἰς πλῆθος) ἔχουσιν ἐκ παραδόσεως, ὅτι ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν στερεὰν τῆς Ἰνδίας, ἀπὸ μίαν μεγάλην ρεῦσιν τοῦ Ὠκεανοῦ. Ἡ Νῆσος τῆς Σουμάτρας μεγαλωτάτη τῆς Ἰνδίας, καὶ αὕτη ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν Μαλάκα. Οἱ Μαλαπαρέζοι πάλιν βεβαιώνουσι, πῶς αἱ Μαλδῖβαι νῆσοι, ἦτον ἕνα σύνθετον μὲ τὴν Ἰνδίαν. Ταῦτα ὡς ἀνάλογα εἰς τὴν προκειμένην Ἱστορίαν τῆς Νήσου, συναθροίσαντες ἠγάγωμεν ἐνταῦθα, πρὸς εἴδησιν τοῦ φιλομαθοῦς ἀναγνώστου. Ἀλλ' ἐπιστρέφοντες εἰς τὸ προκείμενον τῆς Ἱστορίας, μετὰ τὴν ὁπωσδήποτε γνῶσιν τῆς ἀρχῆς, καὶ γεννέσεως αὐτῆς, ἐκτίθεμεν τὰς ὀνομασίας, ἃς κατὰ καιροὺς ὑπὸ διαφόρων ὑποκειμένων, καὶ γενῶν ἔλαβεν, εἴτε κυρίως, εἴτε ἐπιθετικῶς μετὰ μαρτυρίας τῶν δοκιμωτέρων Ποιητῶν τε καὶ Ἱστορικῶν, ποιοῦντες ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ πρώτου οἰκιστοῦ αὐτῆς, ἔπειτα ἀπὸ τὸν Κατακλυσμὸν, καθὸ πρὸ τοῦ συμβεβηκότος τούτου κὰμμίαν εἴδησιν περὶ αὐτῆς, ἢ παράδοσιν πιθανὴν ἀδύνατον εἶναι νὰ ἔχωμεν.

Περὶ τοῦ πρώτου οἰκισσοῦ τῆς Νήσου, καὶ περὶ τῶν διαφόρων αὐτῆς ὀνομάτων.

Πρῶτος ὁποῦ ἐκατοίκησεν αὐτὴν τὴν Γῆν μετὰ τὸν Κατακλυσμὸν,

φαίνεται νὰ ἐχρημάτισεν ὁ Χέττιμος υἱὸς τοῦ Ἰωβᾶν, ὅς ἦτον υἱὸς τοῦ Ἰάφεθ υἱοῦ τοῦ Νῶε παρὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ὁποίου, καὶ ἡ Νῆσος τὸ ὄνομα ἔλαβε, Χεττιμᾶ κληθεῖσα τὸ πρῶτον. Ἔχομεν διότι Μαρτυρίαν πρὸ πολλῶν ἄλλων, αὐτὴν τὴν Ἱερὰν Γραφὴν εἰς τὸ κγ' Κεφ. τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου, καὶ εἰς τὸ Β'. τοῦ Ἱερεμίου, καθὼς, ὁ Ἱερὸς Ἱερώνυμος Μαρτυρεῖ. «Ὁ δὲ Ἰώσιππος ἐν τῷ περὶ Ἰουδαϊ-»κῆς Ἀρχαιολ. βιβλ. ά. Κεφ. ζ'. Ὁμιλεῖ σαφέστερον. Χέττιμος δὲ »χεττιμᾶ τὴν Νῆσον ἔσχε, Κύπρος αὕτη νῦν καλεῖται, καὶ ἀπ' αὐ-»τῆς νῆσοί τε πᾶσαι, καὶ τὰ πλείω τῶν παρὰ θάλασσαν, Χεττὶμ ὑπὸ »Ἑβραίων ὀνομάζεται, Μάρτυς δέ μου τοῦ λόγου, μία τῶν ἐν Κύπρῳ »Πόλεων ἰσχύσασα, τὴν προσηγορίαν φυλάξαι. Κίτιον γὰρ ὑπὸ τῶν »ἐξελληνισάντων αὕτη καλεῖται, μηδ' οὕτω διαφηγοῦσα τοῦ χεττί-»μου τὸ ὄνομα. καὶ ὁ Ζωναρᾶς παρασημ. ά. Χεττὶμ τὴν Νῆσον »συνῴκησεν ὁ χεττὶμ, ἡ Κύπρος αὕτη ἐστὶ, παρ' ἑλλήνων οὕτω «κληθεῖσα. Ὁ δὲ Ἱερὸς Ἐπιφάνειος. Τομ. β'. Βιβλ. ά. οὕτω λέ-»γει. Παντὶ δὲ δῆλον ἐστὶν, ὅτι Κίτιον, ἡ Κυπρίων Νῆσος καλεῖται. »Κίτιοι γὰρ οἱ Κύπριοι.» Ἐκλήθη δὲ καὶ Κεραστία, καὶ Κεραστὴς, ὡς Μένανδρος ἐν τῷ περὶ Κύπρου, καὶ Εὐστάθιος εἰς Διονύσιον, καὶ Ξεναγόρας ἐν τῷ περὶ Νήσων. διὰ τὰς πολλὰς ἐξοχὰς, καὶ τὰ ἄκρα, ὁποῦ ἔχει προβεβλημένα εἰς τὴν θάλασσαν, τὰς ὁποίας καλοῦσι Κέρατα. Καὶ Στέφανος τὰ αὐτὰ λέγων. Ἐκλήθη ἡ Κύπρος ἀπὸ τοῦ πολλὰ Ἄκρα ἔχειν. διὰ τοῦτο οἱ πλέοντες κατὰ τὸ μέρος, τὸ κατὰ τὴν πόλιν τῆς Χρυσοχοῦ, ἔνθα ἦν ἡ μυθολογουμένη Πηγὴ τοῦ Ἔρωτος, ἐξανοίγουσι τὴν Νῆσον μακρόθεν εἰς σχῆμα δύω Κεράτων. Ὁ δὲ Νόννος ἄλλην αἰτίαν φέρων περὶ τούτου τοῦ ὀνόματος, λέγει, ὅτι ἐπειδὴ εἰς τὴν Κύπρον ἐγεννᾶτο ἕνα εἶδος Ὄφεως μὲ κέρατα, διὰ τοῦτο ἐξ αὐτοῦ καὶ ἡ Νῆσος ἐπεκλήθη. ὅθεν λέγει εἰς τὰ διονυσιακὰ Βιβ. έ.

»Ἔνθεν ἀνεξιτέλεσε Κεραστιδος ἔνδοθι Κύπρου,
»Φηρῶν εὐκεράων διδυμόχροος ἤνθεε φύτλη.

Ἀλλὰ τοῦτο τὸ εἶδος τοῦ ὀφιδίου, τὴν σήμερον μήτε φαίνεται εἰς τὴν Νῆσον νὰ γίνεται, ἀγκαλὰ καὶ ἀπὸ μερικοὺς τοῦ κοινοῦ πλήθους

ἐκ παραδόσεως ἀκούεται, ὅτι νὰ ἐγίνετο αὐτὸ τὸ κερατοειδὲς ὀφίδιον, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους τὰ τερατοειδῆ πράγματα, εἶναι ἡ μεγάλη των εὐχαρίστησις, ὅταν τὰ διηγοῦνται. Γεννᾶται ὅμως εἰς τὴν Νῆσον ἕνα ἄλλο εἶδος ὄφεως, ὅπερ παρὰ τῷ Διοσκουρίδῃ Κεραστὴς λέγεται, καὶ φανερὸν, ὅτι εἶναι τὸ κοινῶς λεγόμενον παρὰ τῶν ἐντοπίων Κουφὴ, φαρμακερὸν ἀληθηνὰ, καὶ θανατηφόρον εἰς ἐκείνους, ὁποῦ διὰ δυστυχίαν ἤθελε δαγκάσῃ. Προσέτι Μαρτῖνος Κρούτζιος διηγεῖται ἐν τῇ Τουρκογραφίᾳ Βιϐ. ια'. ἔνθα περὶ τῆς Νήσου. «δι' ἄλλο εἶδος ὄφεως, ἐξ εἰδήσεως τινὸς Σταμα-»τίου Δονάτου Κυπρίου, καὶ λέγει, ὅτι εἰς τὸ ὄρος Ὄλυμπον γίνεται »τί Ζῶον, τῷ σώματι, καὶ τῇ οὐρᾷ ὀφιοειδὲς τετράπουν, μέγα, μῆ-»κος ἵππου ἔχων, καὶ ἀρκούντως ὑψηλὸν, ρωμαλαῖον τῇ δορᾷ, σιδή-»ρου μὴ φροντίζον, τοὺς ἀνθρώπους κατὰ πάροδον ἀπαντῶν καταπίνει. Αὐτὰ ὅμως τὰ τερατοειδῆ ζῶα, ἢ ἦτον τὸν παλαιὸν καιρὸν, καὶ ὅταν ἄρχισε νὰ κατοικῆται ἡ Νῆσος, ὑπὸ τῶν κατοίκων ἠφανίσθη τὸ γένος αὐτῶν, ἢ οὗτοι οἱ Ἱστορικοὶ πλανηθέντες ὑπὸ τῆς ἀκοῆς, ἔγραψαν ἐκεῖνο, ὁποῦ δὲν εἶναι. Ἐκλήθη δὲ καὶ Ἀσσελία, ἤτοι ἁλιευτικὴ, ὡς Νικόστρατος ἱστορεῖ, ἀπὸ μίαν αὐτῆς λίμνην βαθεῖαν, καὶ ἄφθονον ἀπὸ καλὰ ὀψάρια, καὶ Πλίνιος, ἢ ὥσπερ δηλαδὴ ἡ Νῆσος, εἴτε διὰ τὴν εὐφρόσυνον θεωρίαν, εἴτε διὰ τὴν ἐν αὐτῇ τιμωρίαν θεὰν Ἀφροδίτην, δι' ἧς τὸν ἔρωτα καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ τότε καιροῦ ἔτρεχον πανταχόθεν νὰ τὴν ἀπολαύσωσι, νὰ ἁλίευε τοὺς ἀνθρώπους. καθὼς ὁ Βιργίλιος, καὶ Ὀϐίδιος, καὶ ἄλλοι ποιηταὶ μυθολογοῦσι περὶ αὐτῆς.

«Ἐκλήθη καὶ Κρύπτος. Πλίνιος, καὶ Εὐστάθιος. οἱ δὲ Κρύπτον »κληθῆναι αὐτὴν λέγουσι διὰ τὸ κεκρύφθαι ὑπὸ θαλάσσης, διὰ τὸ νὰ »μὴν τὴν ἔϐλεπον οἱ ταξιδεύοντες μακρόθεν, ἂν δὲ ἐπλησίαζον αὐτῇ, »ἐξ ἐναντίας τῶνἄλλων Νήσων, αἱ ὁποῖαι καὶ ἀπὸ μακρὰν ἐξανοίγον-»ται, καὶ γνωρίζονται ἀπὸ τοὺς πλέοντας».

Ἐκλήθη δὲ καὶ Κολλινία λατινικῶς, ἤτοι λοφώδης, διὰ τὸ νὰ μὴν ἔχῃ ὄρη πολλὰ ὑψηλὰ, ἐκτὸς τοῦ ὄρους τοῦ Ὀλύμπου. Ὄρος Ὄλυμπον οἱ παλαιοὶ Ἱστορικοὶ Πλίνιος καὶ Στράϐων, θέλουσι νὰ λέγεται τὸ νῦν λεγόμενον ὄρος τοῦ Σταυροῦ. «Ὄλυμπος ὄρος κατὰ μεσημϐρίαν

»τῇ Νήσῳ κείμενον. καὶ Πτολεμαῖος. Τὰ μὲν μεσημβρινὰ τῆς Κύ-»πρου, ἡ Ἀμαθουσία, καὶ ὁ Ὄλυμπος τὸ ὄρος». «ὁ δὲ Στράβων, καὶ »μεταξὺ πολύχνη Παλαιὰ καλουμένη, καὶ ὄρος, ἡ δ' ἀκρώρεια κα-»λεῖται Ὄλυμπος, ἔχουσα Ἀφροδίτης Ἀεραίας ναὸν, ἄδυτον Γυναι-»ξὶ καὶ ἀόρατον». καὶ ὁ Ὀρφεὺς εἰς ὕμνον Ἀφροδίτης.

»Ἔρχεο Κυπρογενὲς θεῖον γένος εἴτ' ἐν Ὀλύμπῳ
«Ἐῇ σὺν θεᾷ Βασίλεια, καλῷ γήθουσα προσώπῳ,
»Εἴτε καὶ εὐλιβάνου συρίης ἕδος ἀμφιπολεύεις.

Ἐκ τούτων λοιπὸν συμπεραίνεται, ὅτι ἀπὸ τὰ ἄλλα ὄρη τῆς Νήσου αὐτὸ εἶναι, ὁποῦ ὀνομάζεται ὄλυμπος. Τινὲς δὲ τῶν νεωτέρων, καὶ Στέφανος Λουζινιανὸς, καὶ ἄλλοι πολλοὶ θέλουσι, νὰ λέγεται τὸ ὄρος τοῦ Τροόδου, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων τῆς Νήσου ὑψηλότερον μὲν, ἀλλὰ κλῖνον μᾶλλον πρὸς τὰ δυτικώτερα αὐτῆς. καὶ μακρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἐκλήθη δὲ ἡ Νῆσος καὶ Χαλκώδης. διὰ τὰς πολλὰς φλέβας τοῦ χαλκοῦ, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, ἐκ τοῦ ὁποίου εὐτύχει κατ' ἐξοχὴν ἡ γῆ τῆς παλαιᾶς Λεμεσοῦ, λεγομένης τῷ πάλαι, Ἀμαθοῦντα. τὴν ὁποίαν οἱ Ποιηταὶ ἐπωνόμασαν ἐγκαστρωμένην ἀπὸ χάλκωμα, ἐξ ἧς πόλεως καὶ ἡ Νῆσος προσέτι ἐπεκλήθη καὶ Ἀμαθουσία, καί τοι καὶ εἰς Ταμασὸν, καὶ εἰς Σολέαν, καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Νήσου εὔγενε χαλκός. ἀλλ' ὁ τῆς Ἀμαθοῦντος ἐτιμᾶτο περισσότερον παρὰ τῶν παλαιῶν διὰ τὴν ποιότητα, εἰς δὲ τὴν ποσότητα. καὶ πληθὺν ὁ εἰς τὴν Ταμασέαν εὐγαλλόμενος. (α) ὅθεν λέγει ὁ Στράβων. «Μέταλλά τε χαλκοῦ ἐστὶν ἄφθονα τὰ ἐν Ταμασῷ». καίτοι μήτε τῶν ἄλλων Μετάλλων τοσοῦτον ἡ Νῆσος στηρεύουσα φαίνεται.

Ἐκλήθη δὲ καὶ Ἀκαμαντὶς, παρὰ τοῦ Ἀκάμαντος ἐκείνου περι-

(α) Οἱ Ἕλληνες ἐμεταχειρίζοντο εἰς τὴν ἀρχὴν εἰς ὅλας τὰς χρείας, εἰς τὰς ὁποίας ἡμεῖς τὴν σήμερον μεταχειριζόμεθα τὸν σίδηρον, τὸ χάλκωμα. Ἐπὶ τοῦ πολέμου τῆς Τρωάδος ὅλα τὰ ἅρματα ἦταν ἀπὸ χάλκωμα, καὶ ὅλα τὰ ἀγγεῖα τῆς χρείας. καὶ τὰ ὄργανα ὅλα τῶν μηχανικῶν τεχνῶν. ὁ σίδηρος ἦτον μέταλλον πολλὰ ἀκριβὸν, καὶ πολύτιμον, καὶ ὁ Ὅμηρος ὁμιλεῖ πάντοτε μὲ μεγάλην ἐξαίρεσιν. Γογουὲτ ἱστορεῖ ταῦτα.

φήμου στρατηγοῦ Ἀθηναίου τοῦ κτίσαντος τὴν Πόλιν Ἀκάμαντα. Ὅς ἦν ἄκρος φίλος τῶν Τρωαδιτῶν, καὶ ἐκυρίευσεν αὐτῆς διὰ χρόνων. ὡς λέγει Πλίνιος. Καὶ Παφία ὠνομάσθη ἀπὸ τὸν ψευδώνυμον θεὸν Πάφον, τὸν τὴν πόλιν παλαιὰν Πάφον κτίσαντα, περίφημον ὠφθεῖσαν τῷ πάλαι διὰ τὸν ἐν αὐτῇ διακοδωμούμενον Ναὸν τῆς Ἀφροδίτης, εἰς τὴν ὁποίαν ψευδώνυμον θεὰν, λέγεται παρ' Ἀντωνίνῳ, καὶ ἄλλοις, νὰ ἀφιερώθῃ καὶ πᾶσα ἡ Νῆσος.

«Cyprus insula sive Paphos, Veneri consacrata est, in Carpasio Mari.» «Κύπρος ἢ Πάφος, τῇ Ἀφροδίτῃ ἀφιερωμένη ἐν τῷ καρπασίῳ πελάγει. «Καὶ Ὀφιώδης παρὰ Νικενέτου ἐρωτικ. Κεφ. ια'. »φεύγων ὀφιώδεα Κύπρον. ὡς ὄφεων πλουτοῦσαν. Καὶ Σφηκεία. Εὐ«στάθιος εἰς Διονύσ. καὶ σφηκεία ἡ Κύπρος ἐκλήθη ποτὲ, ἀπὸ τῶν »ἐνοικησάντων ἐκεῖσε ἀνδρῶν ἐκ Κρήτης, οἳ ἐκαλοῦντο Σφῆκες». καὶ Ἡσύχιος τὰ αὐτὰ, καὶ Λυκόφρων περὶ τῶν πέντε ποταμῶν τῆς Κύπρου λέγει.

»Οἱ πέντε δὲ Σφηκεῖαν εἰς Κεραστίαν,
»Καὶ Σάτραχον βλώξαντες, ὑλάτουτε γῆν
»Μορφὼ παροικήσουσι τὴν ζηρυνθίαν.

Ἐκλήθη δὲ καὶ Φιλορμιστηκὴ, ἐπειδὴ ηὐπόρει ἀπὸ λιμένας, οὓς εἶχον αἱ δέκα Πόλεις. Λάπαθος, Καρπασία, ἑκατέρα Ἀρσενόη, ἑκατέρα Πάφος, Λεύκολλα, Κίτιον, Κούριον, Σόλοι, ὡς φησὶ στράβ. Βιβλ. ιδ'. τοῦτο βεβαιοῖ, καὶ τὸ ἐπίγραμμα ἐκ τῆς Ἀνθολογίας. Βιβ. ά.

»Κύπρι φιλορμίστειρα φιλέργια σῶζέ με Κύπρι
»Ρωμαϊκοὺς ἤδη δέσποτα πρὸς λιμένας.

Ἀλλ' ἴσως τότε οἱ ρηθέντες Λιμένες, ἦτον ἱκανοὶ δι' ἐκείνου τοῦ καιροῦ τὰ πλοιάρια. ἢ ἴσως ὄντες τότε βαθεῖς, καὶ ἱκανοὶ νὰ δέχωνται καὶ τὰ τοῦ νῦν καιροῦ μεγάλα πλοῖα, ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἐρημώθησαν. καθὼς καὶ ἄλλοι τόσοι λιμένες παλαιοὶ τὴν σήμερον εἶναι ξηρὰ γῆ. Ἐκλήθη καὶ Σαλαμινία παρὰ τῆς πάλαι προὐχούσης Πόλεως Σαλαμίνης, ἥτις ὑπερεῖχε πλούτῳ καὶ δόξει ἐπὶ τοῦ καιροῦ τῶν ἐννέα Βασιλέων. οἵτινες ἐβασίλευσαν ἐν τῇ Νήσῳ σχεδὸν ὀκτακόσια ἔτη.

Ἐτιμήθη μάλιστα τούτῳ τῷ ὀνόματι ἐπὶ τοῦ καιροῦ τῶν Ἀθηναίων, καθ' ὃν καιρὸν οὗτοι ἤγειραν τὰ ἅρματα κατὰ τῶν Περσῶν, στρατηγοῦντος τοῦ Κόνωνος διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Νήσου ὑπερμαχοῦντες. Ἐκλήθη δὲ καὶ Μακαρία, διὰ τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς αὐτῆς, καὶ τῶν πολλῶν, καὶ παντοδαπῶν εἰδῶν τῶν καρπῶν, καὶ γεννημάτων τὸ πλῆθος, διὰ τὸ ὥριμόν τε, καὶ εὔχυμον. ὥστε ὄχι μόνον δὲν κρίνεται κατωτέρα τῶν ἄλλων Νήσων κατὰ τὴν καρποφορίαν, ἀλλὰ προσέτι καὶ αὐτῆς τῆς πολυευφόρου γῆς τῆς Αἰγύπτου, σχεδὸν φέρει τὰ ἶσα. «Ὅθεν ὁ Στράβων Βιβ. ιδ'. λέγει, ἡ Κύπρος κατ' ἀρετὴν οὐδὲ »μιᾶς τῶν Νήσων λείπεται, καὶ γὰρ Εὔοινος ἐστὶ, καὶ Εὐέλαιος, »Σίτῳ τε αὐτάρκει χρῆται, καὶ ὁ Εὐστάθιος προσθέτει λέγων, Ὀλβι-«ώτατοι νησιωτῶν οἱ Κύπριοι. καὶ ὁ Αἰλιανὸς ἱστορ. ζώων Βιβ. »έ. Κεφ. νϛ'. ἱστορεῖ. Λέγουσί γε Κύπριοι εὔγεων οἰκεῖν χῶρον, καὶ ταῖς Αἰγυπτίων ἀρούραις τολμῶσιν, ἀντικρίνειν τὰς σφετέρας». καὶ τόσον ἡ χλόη αὐτῆς, καὶ ὁ χόρτος γίνεται δασὺς, καὶ εὔτροφος, ὥστε ὁποῦ ὅταν ἐξουσιάζετο ἡ Νῆσος ἀπὸ τοὺς Τυρίους, ἢ Φοίνικας ἔστελλον τὰς ἐλάφους αὐτῶν, λέγει ὁ ἴδιος, εἰς τὴν Κύπρον, διὰ βοσκήν. «Στέλλονται δὲ οἱ ἐν σύροις ἔλαφοι ἐπὶ τὴν Κύπρον, πόθῳ πό»ας τῆς ἐκεῖ, λέγονται γὰρ εἶναι βαθεῖαι, καὶ νομὰς ἀγαθὰς ἔχειν.» Ἀλλὰ τίς χρεία τῶν Ἱστορικῶν, καὶ ποιητῶν αἱ μαρτυρίαι, ὅσον διὰ τὴν εὐφορίαν τῆς αὐτῆς γῆς, εἶναι μάρτυρες ἔμπρακτοι, οἱ τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς ἀπολαμβάνοντες καθ' ἑκάστην ξένοι τε, καὶ γνήσιοι, καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος. περιττὸν ἄρα τῶν παλαιῶν ἡ μαρτυρία, ὅταν τὰ πράγματα ἔχομεν ὑπὸ τῶν ἰδίων ἡμῶν αἰσθήσεων μαρτυρούμενα. Τινὲς ὅμως ἱστορικοὶ λέγουσι, νὰ ἔλαβε τὸ ὄνομα Μακαρία, ἀπὸ μιᾶς αὐτῆς ἀρχαιοτάτης πόλεως. οὕτω καλουμένη, κειμένης ἄλλοτε κατὰ τὰ βόρεια μέρη αὐτῆς, μεταξὺ Κυρηνίας καὶ Ἀκανθοῦς.

Ἐκλήθη τέλος πάντων Κύπρος, ὡς μὲν λέγει Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος θέμα ἀνατολικὸν Κεφ. ιε'., καὶ Στέφανος, ἀπὸ τῆς θυγατρὸς τοῦ Κινύρου, ἡ ὁποία ἐκαλεῖτο Κύπρος. Ὁ δὲ Εὐστάθιος εἰς Διονύσιον λέγει. ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ ἕνα φυτὸν, τὸ ὁποῖον ἐφύτρωνε, καὶ αὔξανεν εἰς τὴν Νῆσον. Κύπρον, ἢ Κυπρίνον καλούμενον. «Τοῦ-

»το τὸ φυτὸν φαίνεται νὰ εἶναι τὸ νῦν Τουρκιστὶ λεγόμενον κκεννᾶ. »Κύπρος ἡ Νῆσος ἐν τῷ Παμφυλίῳ Κόλπῳ ἀπὸ Κύπρου τῆς θυ»γατρὸς Κινύρου, ἢ ἀπὸ τοῦ φυομένου ἐκεῖ ἄνθους, Κύπρου λεγο»μένου, ἢ Κυπρίνου.» ηὔξανε, λέγει ὁ Πλίνιος τὸ δένδρον τοῦτο εἰς τὴν Νῆσον καθ' ὑπερβολὴν, καὶ ἀγκαλὰ καὶ εἰς Αἴγυπτον, καὶ εἰς ἄλλους τόπους νὰ ἐγίνετο. πλὴν τὸ ἐν Κύπρῳ, ὄχι μόνον εἰς τὴν εὐωδίαν τῶν ἀνθέων ὑπερέβαινεν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐκ τῶν φύλλων του κατασκευαζόμενον χρῶμα, ἦτον εὐανθέστερον, καὶ χαριέστερον. Αὐτὸ ἔχει τὰ κλαδία, καὶ τὰ φύλλα ὅμοια τῆς ζιζιφίας, τὰ ἄνθη μικρὰ καὶ πυκνότατα, ὡς τοῦ κλήματος. Ἐκ τούτων ἐκατασκευάζετο τὸν παλαιὸν καιρὸν, ἔλαιον ὅμοιον τῷ βαλσάμῳ, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο καὶ χρίσμα βασιλικόν. λέγουσι πρὸς τούτοις αὐτὰ νὰ εἶναι καὶ φθαρτικὰ τῶν εἰς τὰ μάλλινα ὑφάσματα γινομένων σκωλήκων. Ὁ σπόρος του ὁμοιάζει τῷ κοριάνδρῳ τὰ δὲ φύλλα του ἐν ὕδατι θερμαινόμενα, χρῶμά τι ὑποκόκκινο, ὡς τοῦ νεραντζίου τὴν φλοῦδα ποιεῖ, ἀρεστὸν πολλὰ εἰς τὰς τῆς Τουρκίας γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι βάπτουσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ τοὺς ὄνυχας διὰ καλλωπισμόν. «Πλίνιος Βιβ. ιϛ'. Κεφ. ιδ'. ἐν τῇ Νήσῳ Κύπρῳ ἐξαίρετον τῇ εὐώδει ὀσμῇ κτλ.» Φίλων Ἐπίσκοπος Καρπασίων εἰς τὸ ᾆσμα τοῦ Σολομῶντος διηγεῖται περὶ τούτου, καὶ αὐτοδὴ τὸ ᾆσμα τῶν ᾀσμάτων. λέγει, Κύπρος μετὰ νάρδου, νάρδος κτλ., διὰ τοῦτο ὁ θεῖος Ἱερώνυμος, ὀνομάζει τὴν Κύπρον, δένδρον εὐῶδες, ἄμπελον ἀνθοῦσαν. Ἄλλοι πάλιν θέλουσι νὰ ἐλήφθη τὸ ὄνομα, ἀπὸ μιᾶς πόλεως παλαιᾶς τῆς Νήσου, Κυπρίας καλουμένης καὶ πρωτίστης, οὔσης μεταξὺ Κυρηνίας καὶ Ἀκανθοῦς καὶ αὐτῆς. Ἐκ τῆς πόλεως Κύπρου ληφθῆναι βούλονται καὶ τὸ τῆς Νήσου. «Ὀνώριος κοσμ. φαντασ. Βιβ. α'. Κεφ. »λδ'., καὶ Ἰσίδωρος Βιβ. ιϛ'. Κεφ. ϛ'.» Cyprus infula a Civitate Cypro, quæ in ea eſt, nomen accepit. Ὁ δὲ Ζωναρᾶς ἀναλυτ. Τομ. α'., λέγει, ὅτι ἐπεκλήθη ἡ Νῆσος ἀπὸ τὸ ὄνομα, ὃ ἔδιδον οἱ Ποιηταὶ τῇ Ἀφροδίτῃ, Κύπρον αὐτὴν μετωνομάσαντες. «Ἡ Κύπρος »αὕτη ἐστὶ, παρ' Ἑλλήνων οὕτω κληθεῖσα, διὰ τὴν παρ' αὐτῆς »θεὰν, τὴν Ἀφροδίτην γὰρ, Κύπριν προσηγόρευσαν. Καὶ ὁ Νόννος

»Διονυσιακὰ Βιβ. ιγ΄. ταῦτὰ λέγει».

Κύπρου εὐπτερύγων θεοδέγμενα Νῆσον ἐρώτων.
Κυπρίδος αὐτογένοιο, φερώνυμον.

Ὁ δὲ Σουΐδας, καὶ Βαρῖνος θέλουσι νὰ παράγεται τὸ ὄνομα, ἀπὸ τὸ ἐπιτήδειον τῆς γῆς αὐτῆς εἰς καρποφορίαν, λέγοντες, παρὰ τοῦ κυοφόρον, καὶ λιπαρὰν γῆν ἔχειν. Μετεκλήθη δὲ προσέτι παρά τινων ἁγίων Πατέρων, καὶ Νῆσος Ἱερά. καὶ Φίλη τοῦ Χριστοῦ. τοῦτο, οἶμαι, ὡς ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς τὰ αὐτῆς ἔγγονα, διὰ τὸ ὀρθὸν αὐτῶν καὶ ἀπαράτρεπτον δόγμα, τῆς Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καί τοι εἰς διάφορα Γένη ὑποταχθέντα ἑτερόδοξά τε καὶ ἀσεβῆ, κατὰ διαφόρους καιροὺς, πολλοὺς κινδύνους μετ᾽ εὐχαριστίας ὑπέμειναν, καὶ οὐδὲν ἧττον καθ᾽ ἑκάστην ὑπομένουσιν ἔτι νῦν. Ἀλλὰ καὶ νέα Ἰουστινιανὴ ἐπωνομάσθη, τιμηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ρινοτμήτου, διὰ τὴν ἀνακαινισθεῖσαν παρ᾽ αὐτοῦ Ἀμμόχουστον, Ἰουστινιανὴν αὐτὴν καλέσαντος, εἴτε καὶ διὰ χάριν τῆς αὐτοῦ Βασιλίσσης Θεοδώρας, γέννημα τυχούσης ἐκ τῆς αὐτῆς Πόλεως. ὡς Νικηφόρος κάλλιστος Ἱστορεῖ. Ἐκκλησιαστ. Ἱστορ. Βιβ. ιζ΄. Κεφ. κη΄., καὶ ἄλλοι τῶν Ἱστορικῶν τοῦ τότε καιροῦ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰσὶ τὰ παρὰ διαφόρων, καὶ ἐν διαφόροις καιροῖς ἀποδοθέντα τῇ Νήσῳ ὀνόματα. Τινὰ μὲν παρὰ τῶν Κατοικησάντων αὐτὴν, καὶ κυριευσάντων. Τινὰ δὲ ἐκ τῶν προεχουσῶν πόλεων, ἀφ᾽ ὧν τῷ πάλαι ἐκοσμεῖτο, καὶ ἐμεγαλύνετο. Τινὰ δὲ ἐκ τῶν Ζώων, καὶ Φυτῶν, Λιμένων, Ὀρέων, καὶ Ἀκρωτηρίων. τὰ ὁποῖα, ἢ διά τινα ὠφέλειαν κοινὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἢ κατὰ ἀρέσκειαν τούτων αὐτῇ προσηρμώσθησαν. Ἕπεται δὲ ἐφεξῆς περὶ μήκους καὶ πλάτους κατὰ Γεωγράφους εἰπεῖν. εἴτε περὶ τῆς Θέσεως, Ἐκτάσεως, Καταμετρήσεως, Σχηματισμοῦ, καὶ διαστήματος αὐτῆς, ἀπὸ τὰς ἄντικρας στερεὰς, λιμένων, ἀκρωτηρίων, ποταμῶν, καὶ βρύσεων, εἴτε περὶ τοῦ κλίματος αὐτῆς, ἀέρος, θερμότητος, καὶ ψυχρότητος.

Περὶ Θέσεως τῆς Νήσου καὶ τῶν λοιπῶν.

Ἡ Κύπρος εἶναι μία ἀπὸ τὰς μείζονας Νήσους, καὶ ἡ τελευταία

τῆς Ἀσίας, κειμένη κατὰ μεσημβρίαν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Ἐκτείνεται κατὰ τὸ ἔξαρμα τοῦ Πόλου ὑπὸ τὸν κοινὸν Μεσημβρινὸν κατὰ πλάτος ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ. 34. λεπ. 50. ἕως τοῦ 86. λεπ. 40. ἀπὸ δὲ τοῦ 57. λεπ. 40., ἕως τὰ 60. λεπ. κατὰ μῆκος. Κεῖται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ δ'. κλίματος ὑπὸ τὸν θ'. παράλληλον. Ἡ διεξοδικωτέρα ἡμέρα αὐτῆς ἀνεβαίνει ἕως εἰς τὰς δεκατέσσαρας ὥρας καὶ μισήν. Τὸ σχῆμα αὐτῆς εἶνε ἑτερόμηκες, καὶ εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ αὐτῆς πλάτους ποιεῖ ἰσθμούς τινας, ἤτοι ἐξοχάς, ὁποῦ προχωροῦσιν εἰς τὴν θάλασσαν περισσότερον ἀπὸ τὸ ἐπίλοιπον αὐτῆς σῶμα. αἱ ὁποῖαι καλοῦνται Ἄκρα, καὶ Ἀκρωτήρια, καὶ Κάποι Ἰταλικῶς. Καταβρέχονται τὰ δυτικὰ αὐτῆς μέρη ἀπὸ τὴν θάλασσαν τῆς Παμφυλίας, ἢ τῆς Ἀτταλίας. Τὰ Μεσημβρινὰ ἀπὸ τὴν θάλασσαν τῆς Αἰγύπτου, καὶ τῆς Παλαιστίνης. Τὰ Ἀνατολικὰ ἀπὸ τὴν θάλασσαν τῆς Συρίας, καὶ τοῦ Ἰσσικοῦ Κόλπου, κοινῶς τοῦ Ἀϊασσίου. Τὰ δὲ Βόρεια ἀπὸ τὴν θάλασσαν τῆς Κιλικίας, ἢ Καραμανίας. Τὸ πλέον βορεινώτερον τῶν αὐτῆς Ἀκρωτηρίων, ἢ Ἄκρων καλεῖται Κλεῖδες, καὶ Βοὸς Θύρα ὑπὸ τῶν παλαιῶν, τὰ νῦν δὲ Ἰταλιστὶ Κάπο δὲ Σάντ Ἀνδρέα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐκτεινομένη ἡ πάντερπνος ἐκείνη παραθαλασσία, λεγομένη τὸ πάλαι Ἀκτὴ Ἀργείων, μετὰ τὴν Κυρηνίαν, καὶ Λάπιθον, ἀπαντᾷ ἡ Ἄκρα Κρόμμυον, νῦν δὲ, Κάπο δὲ Κορμακίτη. Ἀκολουθεῖ ἔπειτα τὸ μέρος τῆς Κασσινούσης, ἔνθα ἡ Ἄκρα Ἀλεξανδρέττα, νῦν δὲ Κάπο Λιμνίτη. ἐκεῖθεν κλίνων πρὸς τὴν δύσιν εὑρίσκεις τὴν Ἄκραν Καλλινοῦσαν. ἢ τῆς ἁγίας Ἑλένης, καὶ κοινῶς Κάπο δὲ Σάντ Ἔλενα. Καὶ πρὸς τὰ δυσμικώτερα τὴν Ἄκραν Ἀκάμαντα, καὶ Ἄκραν τοῦ ἁγίου Ἐπιφανείου, ἢ Κάπο δὲ Σὰν Πιφάνη. κλίνων δὲ πρὸς τὴν Μεσημβρίαν εὑρίσκεις τὴν Ἄκραν τῶν Χελιδωνίων πάλαι Δρέπανον. νῦν δὲ Κάπο Μαλοῦντα. Ἀκολουθεῖ μετὰ τὴν Πάφον ἡ Ἄκρα Ζεφύριον, καὶ φρούριον πάλαι, νῦν δὲ Κάβος Ἄσπρος. Εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ τοῦ Ἀκρωτηρίου, ἱστορεῖ ὁ Πλίνιος, πῶς εὑρίσκεται μία φλέβα Μολύβδου. καὶ Ἀργυρίου πλουσία, «Μολύβδου, καὶ Ἀργυρίου φλέβα κοινὴ ἐν τῷ Ζεφυρίῳ.» Ἄλλοι ὅμως ἱστοροῦσι διὰ τὴν φλέβαν αὐτὴν νὰ εὑρίσκεται εἰς τὸν Κάπο Μα-

λοῦντα (α) κατὰ τὰ τῆς λ᾽ Ἄρας μέρη. ἀλλὰ τὸ πλέον μεσημβρινώτερον, καὶ καθ᾽ αὐτὸ λεγόμενον ἀκρωτήριον, εἶναι ἡ Ἄκρα Δάδες ὑπὸ τῶν παλαιῶν, νῦν δὲ Κάπο δέλλε Γάτται, καὶ Ἀκρωτῆρι κοινῶς. Ἀκολουθεῖ πρὸς ἀνατολὰς ἡ Ἄκρα τῶν σπηλιάδων, ἢ Κάπο Μαζωτό. τοῦ Κιτίου, ἄκρα Δάδες λεγομένη καὶ αὐτὴ πάλαι. Τῆς Πύλας. καὶ τελευταῖος ἐκεῖνος τῆς Γραίας νῦν, ὑπὸ δὲ τῶν Ἱστορικῶν ὀνομαζομένη Ἄκρα Πηδάλιον, καὶ Σαλαμίνης, ἢ τῆς Ἀμμοχούστου. ἀλλὰ καὶ Ἄκρον Δυνάρατον ἡ ἐσχάτη ἀνατολικωτέρα Ἄκρα τῆς Νήσου, ἐδῶθεν τοῦ Κάπου Σάντ᾽ Ἀνδρέα λεγόμενον. ἔνθα μετ᾽ αὐτὴν τὴν ἄκραν εἶναι δύω Νησία, τὸ μὲν λεγόμενον Κλεῖδες, τὸ δὲ κατόπιν Μίνδαρα παρὰ τοῖς Ἱστορικοῖς.

Ἀπὸ τὸν Κάβον λοιπὸν τῶν Χελιδωνίων μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου, ἢ τῶν Γάττων, τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς Νήσου ἀποβλέπει πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς Αἰγύπτου. ἀπὸ δὲ τούτου ἕως εἰς τὸν Κάβον τῆς Γραίας, ἀποβλέπει πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς Παλαιστίνης, ἢ τῆς Ἰουδαίας. ἀπὸ δὲ τούτου ἕως εἰς τὸν Κάβον τοῦ Σάντ᾽ Ἀνδρέα τοῦ Καρπασίου, τὸ μέρος τοῦτο, σχηματίζει ἕνα τόξον κύκλου, καὶ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Συρίας. ἡ δὲ καθ᾽ αὐτὸ ἄκρα τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν Κόλπον Ἴσσικον κοινῶς τοῦ Παγια-

(α) Κάτωθεν τοῦ Κάβου Μαλοῦντας, μετὰ τὸν τόπον λ᾽ Ἄρα (ὅπερ δηλοῖ τράπεζαν) οὐ μακρὰν τοσοῦτον εἶναι Νησίον ὡς Κάτεργον, ἐν τούτῳ εἰς τοὺς παλαιοὺς χρόνους ᾠκοδόμητο Μοναστήριον ἀξιολόγου οἰκοδομῆς ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ Μάρτυρος Γεωργίου τιμώμενον. ἦν δὲ προσέτι, καὶ ὡς ᾄδεται, σχολεῖον διδασκάλου μετὰ δώδεκα μαθητῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων, καὶ ἐπιστημῶν. καὶ τὰ δύω ἴσως ἐρημώθησαν ἐπὶ τῶν Σουλτάνων τῆς Αἰγύπτου τῶν Μαμαλούκων. Τότε πρῶτον ἐπιδρομὰς ποιησάντων ἐν τῇ Νήσῳ, καὶ πᾶσαν πάντοθεν λεηλατησάντων αὐτήν. φαίνονται ἐρείπια τῶν οἰκοδομῶν ἔτι, ἀλλὰ παντελῶς ὁ τόπος ἀκατοίκητος τὴν σήμερον. Πέραν τούτου ἔνδον εἰς τὴν στερεὰν, πλησίον εἰς Ποτάμιον ὑπῆρχεν ὁ ἐξάκουστος Ναὸς τῆς Παφίας Ἀφροδίτης, ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀγαπήνορος Στρατηγοῦ Ἑλλήνων ἐγερθείς. παρὰ τὴν θάλασσαν ἦτον καὶ ἡ Πόλις Πάφος, ἣν αὐτὸς κατηδάφησε, (κτίσας τὴν νέαν) οὐ μακρὰν τοῦ νῦν λ᾽ Ἄρα χωρίου, ἢ καὶ τόπος ἐκ συμπεράσματος, καὶ κατὰ τοὺς Γεωγραφικοὺς χάρτας τῆς Νήσου, δεικνύοντας τὸν τόπον.

σίου, ὁ ὁποῖος προχωρεῖ ἕως εἰς τὰ μέρη Ἀκανθοῦς. Ὁ δὲ Κάβος τῆς Κυρηνίας, καὶ τοῦ Κορμακίτη ἀποβλέπει πρὸς τὴν στενὴν θάλασσαν τῆς Καραμανίας, Αὐλὼν λεγόμενος, καὶ μεταξὺ τοῦ Κορμακίτη καὶ τοῦ Λιμνήτη, περιορίζεται ὁ Κόλπος τῆς Πεντάγιας. ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ Λιμνίτη ἕως εἰς τὸν Κάβον τοῦ ἁγίου Ἐπιφανείου κλείεται ὁ Κόλπος τῆς χρυσοχοῦ, ἢ τῆς Πηγῆς τοῦ Ἔρωτος, δέλλα φοντάνα ἀμορόζα ἰταλιστί. ἀπὸ δὲ τὸν Κάβον Κορμακίτη ἕως εἰς τὸν τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου, ἢ Ἀκάμα, τὸ μέρος τοῦτο ἀποβλέπει τὴν θάλασσαν τῆς Ἀτταλίας, ἢ τοῦ αὐτῆς Κόλπου. Ἔξωθεν τῆς Νήσου ὡς τριάκοντα μίλια, ἄρχεται αὐτὸς ὁ Κόλπος τῆς Ἀτταλίας, καὶ ἐκτείνεται ἕως εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Ρόδου σχεδὸν ὡς τριακόσια μίλια. ἦτον πολὺ κινδυνώδης καὶ φοβερὸς τὸ πάλαι εἰς τοὺς πλέοντας, μάλιστα κατὰ τὰ δωδεκαήμερα. ἡ Μακαρία Ἑλένη ὅμως, ἐπιστρέφουσα ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς Κύπρον μανθάνουσα τῶν πλεόντων τὸν φόβον, ἔρριψε, λέγουσι, πορευομένη εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς αὐτὸν τὸν Κόλπον ἕνα ἀπὸ τὰ Καρφία τοῦ σταυροῦ, καὶ ἀφ' ὃν τότε δὲν προξενεῖ τόσον τρόμον εἰς τοὺς πλέοντας, ἀλλ' οὐδὲ τόσον πολλὰ πλοῖα βυθίζονται. Τελευταῖον ἀπὸ τοῦ Κάβου Ἀκάμα ἕως εἰς τὸν Κάβον πάλιν τῶν Χελιδωνίων, ἀντικρύζει ἡ θάλασσα μέρος τῆς Αἰγύπτου, καὶ μέρος τῆς Ἀτταλίας.

Ἀπέχει κατὰ τὰ βόρειά της μέρη ἡ Νῆσος ἀπὸ τῆς Καραμανίας ὡς ἑξήκοντα μίλια τῆς θαλάσσης. ἤτοι ἀπὸ τὸν Κάβο Κορμακίτην ἕως εἰς τὸ Ἀνεμούριον, καὶ Σκαδερόλον, ὁποῦ εἶναι τὸ πλησιέστερον. ἄλλοι Ἱστορικοὶ θέλουσι νὰ εἶναι τὸ διάστημα ὡς τεσσαράκοντα τέσσαρα μίλια, ὡς Στράβων, καὶ Βικέντιος Κορονέλης Γεωγράφος Αὐθεντικὸς τῆς Βενετίας. Κατὰ Ἀνατολὰς ἀπὸ Ἀμμόχουστον ἕως εἰς τὴν Συρίαν ὡς ἑκατόν. κατὰ μεσημβρίαν ἕως τοῦ Ἰάφα ὡς τριακόσια, καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ τριακόσια τεσσαράκοντα. Ἕως εἰς τὴν Ρόδον τριακόσια πεντήκοντα κατὰ δυσμάς. ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς χίλια, καὶ ἔτι πρός. ἀπὸ τῆς Βενετίας δύω χιλιάδας καὶ διακόσια, ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ὡς τετρακόσια.

Ἐκτείνεται κατὰ τὸ μάκρος ἀπὸ τὴν Ἄκραν τοῦ Ἁγίου Ἐπιφανί-

ου τοῦ Ἀκάμα, ἕως εἰς τὴν Ἄκραν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Καρπασίου ἀπὸ δυσμῶν εἰς Ἀνατολάς, ὡς διακόσια εἴκοσι μίλια, ἤτοι λεύκας, ἢ λέγας ἑβδομήκοντα τρεῖς. (α) Τὸ κυριώτερον πλάτος αὐτῆς ἄρχεται ἀπὸ τὸ Ἀκρωτήριον τῶν Γάττων, καὶ κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν διὰ τῶν ὀρέων διερχόμενον, ἀποτερματίζεται ἕως εἰς τὸν Κάβον τοῦ Κορμακίτη, τὸ ὁποῖον εἶναι μίλια Ἰταλικὰ ἐξήκοντα ἕξη, ἤτοι λέγας εἴκοσι δύω. Ἡ περιφέρεια αὐτῆς, ἤτοι ὁ γύρος της κατὰ τοὺς Ναύτικοὺς Χάρτας, εἶναι ἑξακόσια πεντήκοντα μίλια.

Μία Σειρὰ συνεχὴς ὀρέων ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν Κάβον τοῦ Κορμακίτη, ἕως εἰς ἐκεῖνον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, εἰς μέρη μακρὰν τῆς θαλάσσης δύω μίλια, καὶ εἰς μέρη τρία ἀπέχοντα. τὰ ὁποῖα σκεπάζουσι τὴν Νῆσον ἔνδον ἀπὸ τοὺς βορέας, ἐξ οὗ ἴσως συμβαίνουσιν αἱ ὑπερβολικαὶ καύσεις τὸ καλοκαίριον. Μία ἄλλη Σειρὰ ἄρχεται ἀπὸ τὴν παλαιὰν Χώραν τῆς Σολέας δεκαοκτὼ μίλια μακρὰν τοῦ Κορμακίτη, καὶ ἀποτελευτᾷ πάντοτε παρὰ θάλασσαν ἐκτεινομένη ἕως εἰς τὴν Πάφον σχεδόν. Μέσον δὲ ταύτης τῆς Σειρᾶς ἐξέχει τὸ ὑψηλότατον πάντων Ὄρος Ὄλυμπος, ἕνα τῶν τεσσάρων τῷ αὐτῷ ὀνόματι ᾀδομένων, κοινῶς δὲ παρὰ τῶν ἐντοπίων Τρόοδος λεγόμενον, ἢ καὶ Τρίοδος. Ὄρος τὸ πάλαι στολισμένον μὲ πλῆθος χωρίων κύκλωθεν. Οἱ Ρωμάνοι παρὰ τοὺς πόδας τούτου ἔκτισαν τὴν Πόλιν Ἐπίδαυρον, ὕστερον Πυθάρια διὰ διαφθορὰν τῆς λέξεως λεγομένην. Ἔχει ὕψος ἀπὸ ποδῶν ἕως τῆς Κορυφῆς ὑπὲρ τὰ τρία μίλια Ἰταλικὰ περιέχον κατὰ τὰς ρίζας του περιφέρειαν ἕως πενήντα τέσσαρα, ἢ δεκαοκτὼ λέγας. Εἰς τὴν κορυφὴν τούτου ἐξαπλοῦται μία πάντερπνος πεδιάδα, εἰς ἣν ἦτον Λαὸς τῆς Ἀερώδους Ἀφροδίτης ἄβατος γυναιξὶ, καὶ ἀόρατος. Ἐκεῖ-

(α) Ἕνα μίλιον λέγεται ἀπὸ τοὺς Κυπρίους, ὅσην δύναται νὰ περιπατήσῃ ἕνας χωρικὸς εὔρωστος νέος πεζὸς, εἰς μίαν ὥραν τοῦ ὡρολογίου εἰς τόπον πεδινὸν, ἢ ὅσον ὁδεύσῃ ἡ κάμηλος εἰς μιαν ὥραν. συμφωνεῖ τοῦτο τὸ μίλιον μὲ μιαν λέγαν φραντζέζικην. καὶ φανερὸν, ὅτι αὐτὸ τὸ μέτρον τοῦ δρόμου εἰς τὴν Κύπρον. ἐπεκράτησεν ἀπὸ τοὺς φραντζέζους Βασιλεῖς Λουζινιανοὺς τῆς Νήσου, ὁποῦ διὰ τρεῖς αἰῶνας ἐξουσίαζαν αὐτήν. Μία δὲ λέγα φραντζεζικη κάμνει τρεῖα μιλια τοῦ πελάγους, καὶ πρὸς τούτοις καὶ Ἰταλικὰ λεγόμενα.

θεν ἐξανοίγεται ἡ θάλασσα, ὁποῦ περικυκλώνει πᾶσαν τὴν Νῆσον. Ἐκεῖθεν ἐξανοίγονται τὰ ὄρη τῆς Καραμανίας, καὶ ἀνατέλοντος τοῦ ἡλίου, καὶ τὰ ὄρη τῆς Συρίας. Ἐκεῖ ἦτον ποτὲ Ναὸς, ἀντὶ τοῦ βεβύλου Βωμοῦ ἐκείνου, τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ. Ἔξωθεν τούτου κεῖται Λίθος μέγας, ἀπορεῖ καθ' ἕνας, καὶ πολλῷ μᾶλλον ὁ χύδην λαὸς, πῶς ἐφέρθη εἰς ἐκείνην τὴν ὑψηλὴν πεδιάδα ὁ τοσοῦτον βαρὺς, καὶ ὑπέρογκος, ἀγνοοῦντες, πῶς καὶ τῶν Παλαιῶν, καὶ τῶν νεωτέρων οἱ Συστηματικοὶ Φιλόσοφοι θέλουσιν ἕνα καιρὸν, καὶ τὰ πολλὰ ὑψηλότερα ὄρη του Τροόδου νὰ ἦσαν ὑπὸ πολλὰς ὀργίας χωσμένα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ αὐτὰ νὰ ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τὴν ἀκατάπαυστον κίνησιν τῶν ρευμάτων αὐτῆς, καὶ ἐν καιρῷ νὰ ἐφάνησαν ἔξω, ὧν εἷς ὁ περίφημος Γεώργιος Λουΐγι δὲ Κλέρκ Κόντε δὲ Μπουφὸν, φραντζέζος Ἀκαδημικὸς τῆς ἐν Παρισίῳ Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν ἐν τῇ περί Θεωρίᾳ Γῆς αὐτοῦ Πραγματείᾳ. Ἀλλὰ τί; ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι τῶν ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔγνω νοῦν Κυρίου, οὐδὲ σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο. Ἐπὶ τούτου τοῦ λίθου οἱ χωρικοὶ φαντάζονται, πῶς ἐκάθησεν ἡ Κιβωτὸς τοῦ Νῶε. ὅθεν ὅταν ἀκολουθήσῃ ἀνυδρία, καὶ ξηρασία εἰς τὴν Νῆσον, οἱ τῶν πέριξ χωρίων ὑπάγουν μετὰ λιτανείας, ὅπου ὁ λίθος, καὶ μὲ τὰ κοντάρια πάσχουσι νὰ σαλεύσουσιν αὐτὸν, ὄντες πεπεισμένοι, πῶς σαλευθέντος τοῦ λίθου, ὁ οὐρανὸς θέλει πέμψει βροχὰς ραγδαίας ἐντὸς ὀλίγου. Στέφανος Λουζίνι. Ἱστορ. ἀναφέρει, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτόν. Ἐγὼ δὲν ἠξεύρω ἂν ἀκολουθῇ αὐτὴ ἡ συνήθεια τὴν σήμερον. Ἀλλ' εἰ μὲν οὕτως, ἀφήνω τὸν ἀναγινώσκοντα κριτὴν αὐτῆς τῆς ὑπολήψεως τῶν χωρικῶν καὶ τῶν νῦν, καὶ τοῦ τότε καιροῦ. Ἐὰν ὅμως τὸ ἀποτέλεσμα συμφωνεῖ μὲ τὸν σκοπὸν, δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι θέλει εἰπεῖ, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι.

Αὐτὸ τὸ Ὄρος σύνδενδρον, καὶ κατάσκιον, εἶναι καὶ ἀειθαλὲς εἰς κάθε καιρὸν, ἐξ αὐτοῦ πολλαὶ ἀναβρυστικαὶ βρύσεις προέρχονται, νερὰ ψυχρότατα, καὶ κρυσταλλωειδῆ εἰς τὴν καθαρότητα, καὶ ὑγιεινὰ εἰς τοὺς συνηθεισμένους. διαρκοῦσι τὰ χιόνια ὡς δύω μῆνας, καὶ ὅταν γένωσιν εἰς πλῆθος, καὶ περισσότερον. Εἰς τὴν αὐτοῦ ὑπώρειαν, τὸν παλαιὸν τῶν χριστιανῶν καιρὸν, εἰς κάθε τρία μίλια εἶχε καὶ ἕνα Μο-

ναστήριον γύρωθε Μοναχῶν Ρωμαίων, τὰ ὁποῖα περικυκλωμένα ἀπὸ δάση καὶ καρποφόρα δένδρα, μὲ δροσιστικὰ νερὰ, ἐπροξένουν εἰς τοὺς ξένους μεγάλην εὐφροσύνην, καὶ ἀναψυχήν. Εἰς αὐτὰ τὰ περικαλλῆ καὶ πάντερπνα Μοναστήρια πλουτισμένα τότε ἀπὸ Μοναχοὺς τῷόντι βίον ἰσάγγελον ζῶντες, καὶ ἐρημικὸν, ἱκανῶς ἠρτημένους ἀπὸ τῆς ἔξωθεν, καὶ ἱερᾶς σοφίας καὶ ἐπιστήμης, ὡς ἱστορεῖ Γεώργιος Βουστρώνιος, καὶ Στέφανος Λουζίνι. τὸν παλαιὸν καιρὸν οἱ Εὐγενεῖς, καὶ Ἄρχοντες τῆς Λευκοσίας ἐσυνήθιζαν νὰ πορεύωνται, καὶ νὰ διημερεύουν ἐκεῖ καθ' ὅλον τὸ καλοκαίριον. Μεγαλείτερον ἀπ' ὅλα ἦτον ἐκεῖνο τῆς ἁγίας Ἄννης, λέγει ὁ Βικέντιος Κορονέλλης Γεωγρ. εἶχεν ὡς πεντήκοντο Μονάζοντας, ἐξ ὧν πολλοὶ Σεβάσμιοι, καὶ εἰς βαθὺ γῆρας φθάσαντες. Δὲν λείπουσι καὶ εἰς τούτους τοὺς ὑπὸ δουλείαν χρόνους, ὅσοι δύνανται νὰ πορεύωνται εἰς αὐτὰ, ὁποῦ ἔμειναν (ἀγκαλὰ καὶ ἔρημα, καὶ οὐδὲ σημεῖα φέροντα τῆς ἐπαινουμένης ἐκείνης εὐταξίας, καὶ χάριτος) καὶ χάριν προσκυνήσεως, καὶ χάριν ψυχαγωγίας, καὶ ἀνέσεως μικρὸν τὸν καθ' ἡμέραν θλίψεων, καὶ μάλιστα εἰς τοιοῦτον καιρὸν, διὰ τὴν ὑγείαν, ἐκεῖνον τὸν ἀέρα ἀρκετὰ ὠφέλιμον.

Ἀνάμεσα δὲ εἰς αὐτὰς τὰς Σειρὰς τῶν ὀρέων, καὶ βουνῶν, δὲν ἀπολείπουσι νὰ στολίζουσι τὴν Νῆσον τόποι πεδινοὶ, καὶ κάμποι πρασινόχροοι, καὶ ἐπιτήδειοι εἰς καρποφορίαν, ὡσὰν τὰ μέρη τῆς Πάφου ἕως τῆς Χρυσοχοῦς καὶ τῆς Αὐδήμου, τὰ μέρη τοῦ Κολοσσίου, καὶ Ἐπισκοπῆς, καὶ τὰ μέρη τοῦ Καρπασίου. ἀλλ' ἀξιολογώτερα πάντων εἶναι ἡ Μεσαορία, ὡς μεταξὺ τῶν ὀρέων τούτων ὑπάρχουσα. ἡ ὁποία ἐξαπλώνεται ἀπὸ τὰ ὄρη τοῦ Κορμακίτη, καὶ ἀποπερατοῦται ἕως εἰς τὸ Καρπάσιον, εὐρυχωροτάτη πεδιάδα, καρποφόρος καθ' ὑπερβολὴν εἰς πάντα, σιτάριον, κριθάριον, ὄσπρια, κάρπιμα δένδρα, μάλιστα ἐπιτήδειος εἰς βαμπάκια, περιβόλια μετάξης, εἰς ἐλαιῶνας, καὶ ἐνὶ λόγῳ εἶναι ἡ ἀποθήκη τῆς Νήσου ὅλης. Ἄρχεται εἰς μάκρος ἀπὸ τὸν Κάβον τῆς Γραίας, καὶ καταντᾷ ἕως τοῦ Κορμακίτη, ἔκτασις ὡς εἰκοσιέξη λέγες, ἢ μίλια ἑβδομήκοντα, ὀκτώ. Τὸ πλάτος αὐτῆς εἶναι ὡς δέκα λέγες, ἢ μίλια τριάκοντα, καὶ περισσότερον. Ἐν μέσῳ αὐτῆς τῆς εὐρυχώρου πεδιάδος εἶναι θεμελιωμένη ἡ παλαιὰ βασιλικὴ πόλις,

καὶ Καθέδρα τῆς Λευκοσίας. νῦν δὲ καί τοι ἐκπεσοῦσα τῆς ἀρχαίας αὐτῆς ὡραιότητος, ἐπὶ τῶν Ὀθωμανῶν τελεῖ ἡ πρωτεύουσα ἁπάσης τῆς Νήσου. εἰς μίαν θέσιν ἐπίπεδον, χαρίη, καὶ εὐφρόσυνον, εὔπορος ἀπὸ κήπους, καὶ περιβόλια διαφόρων δένδρων καρπίμων, καὶ χλόης, μὲ ἀρκετὰ νερὰ ἀναβρυστικὰ, καὶ ἐκ τῶν πηγαδίων ἄλλα διὰ τῶν ἀλακατίων, καὶ ζώων εὐγαλλόμενα.

Ποταμοὺς, ἢ μᾶλλὸν ρύακας, καὶ χειμάρρους νὰ τοὺς ὀνομάσῃ τινὰς, ἔχει διαφόρους ἡ Νῆσος. ἀλλὰ τρεῖς, ἢ τέσσαρες ἀριθμοῦνται ὑπὸ τῶν Ἱστορικῶν, Τούτων ὁ λεγόμενος Πεδαῖος, ὡς τὰ πλείω χειμαρρωειδὴς, ἔχει καὶ διαφόρους τὰς ἀρχάς του. κυριώτερον δὲ ἀπὸ τὰ Καμποφάρμακα τῆς ὀρεινῆς, καὶ ἀπὸ τὰ ἄνωθεν τοῦ ἀναλιόντα βουνά. Οὗτος ὁ Κλάδος διαπερνᾶ ἔξωθεν τῆς Λευκοσίας τὸν χειμῶνα, ὅταν εἰς τὰ μέρη, ὅθεν λαμβάνει τὰς ἀρχὰς γένεσιν ἀρκεταὶ βροχαὶ καὶ αὐξανόμενος κάτωθεν ἀπὸ ἄλλους ρύακας ἐκ τῶν τοῦ Κουτζοβέντη ὀρέων, σμίγει εἰς τὴν γῆν τῆς Σύγουρης μὲ ἕνα ἄλλον Κλάδον ἄνωθεν τῶν Μαθιάτη, καὶ Νήσου χωρίων ἀρχόμενον, διὰ τοῦ Δαλίου, καὶ Πυρογίου χωρίων διαπερνόντα. οὗτος πλημμυρίσας, πολλὴν γῆν ποτίζει τῆς Μεσαορίας, ἐξ οὗ ἐξήρτηται σχεδὸν εἰπεῖν πᾶσα ἡ τῆς Νήσου εὐτυχία, καὶ ἐξ ἐναντίας ἡ πεῖνα, καὶ ἀκρίβεια. Ἐκβάλλει μεταξὺ τῆς παλαιᾶς Σαλαμίνης, καὶ Ἀμμοχούστου, πολὺς εἰσρέων, καὶ εἰς τὴν ἐκεῖ παραπλήσιον λίμνην.

Ἄλλος ἐκβλύζων ἐκ τῶν ὀρέων διέρχεται διὰ τῶν Παλαιοχωρίων, αὐξανόμενος μὲ τὰς βροχὰς τοῦ οὐρανοῦ, ποτίζει τὴν γῆν τοῦ Μόρφου, καὶ ἄλλων πλησιοχώρων χωρίων, ὀνομάζεται, κατά τινας ἱστορικοὺς Σεράχης. Ἄλλος ἀναβλύζει ἐκ τῶν ὀρέων Κακοπετριᾶς, καὶ Γαλάτας, καὶ διερχόμενος τὴν εὐρύχουν ποτίζει τὴν γῆν τῆς πέτρας, λέγεται Σολίας, καὶ παλαιόθεν Κλάριος. Ἄλλος ἀναβρύων ἀπὸ τὰ πέριξ τοῦ χωρίου προδρόμου παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Τροόδου, συγκοινωνεῖ διατρέχων μὲ ἄλλα παραπόταμα, καὶ βρύσας, διέρχεται τὴν Λεῦκα, χύνεται εἰς τὸν Κόλπον τῆς πεντάγιας, ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν παλαιῶν Σάτραχος ὑπὸ μιᾶς παρὰ τὴν θάλασσαν ἐκεῖ μεγάλης Κωμοπόλεως πάλαι καθ' ἣν ἔκβαλλεν εἰς τὸν Κόλπον οὕτως ὀνομαζομένης.

Ἄλλος ἐκ θελέτρας ποτίζων τὴν γῆν τῆς Χρυσογοῦ, καὶ πόλεως. Ἄλλος ἐκ τῆς Κρήτου χωρίου, ἐκβάλλει πλησίον τῆς Πάφου. Οὗτος ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐλέγετο Βάρβαρος ποταμός. Ἄλλος κάτωθεν τοῦ χωρίου Ὁμόδου ἐκβλύζων χύνεται μεταξὺ τοῦ Ἄσπρου κάβου καὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἰς τὴν θάλασσαν ἐκεῖ. ἀπ᾽ αὐτοὺς τοὺς δύω δὲν ἰξεύρω ποῖος λέγεται Διορρίζος, καὶ Καριώτης τὴν σήμερον παρὰ τῶν ἐντοπίων.

Ἄλλος παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Τροόδου ἐκβλύζων σύγκειται ἐκ δύω Κλάδων, ὁ μὲν ἕνας προερχόμενος διὰ τοῦ μεσοποταμοῦ Μοναστηρίου, διέρχεται τὸν Μαγνάτην ποτὲ χωρίον, καὶ κάτωθεν τῆς πολιτείας Κοιλανίου τρέχων λέγεται Κουρίας. Ἄλλος Κλάδος διερχόμενος ἀπὸ τὰ ἐρημοχωρία Κάρδαμα, καὶ Ἀμίαντον, σμίγει μὲ ἄλλους ρύακας, καὶ εἰς χωρίον Βλάσων ἑνοῦνται αὐτοὶ οἱ δύω Κλάδοι, καὶ λαμβάνει ὄνομα Λύκος. Πάλιν χωρίζονται αὐτοὶ οἱ Κλάδοι, καὶ ὁ ἕνας ποτίζει τὴν γῆν τῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ ὁ ἄλλος τὴν γῆν τοῦ Κολοσσίου. Αὐτὸς χύνεται εἰς τὴν λίμνην ἐκεῖ, καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὴν θάλασσαν. Πρὸς τούτοις εἶναι καὶ τὸ Βασιλοπόταμον, καὶ ἄλλος πλησίον τοῦ Κιτίου ἐκβάλλων εἰς τὴν θάλασσαν, Τέτιος λεγόμενος, καὶ ἄλλα εἰς τὴν Νῆσον παραπόταμα. ἀλλ᾽ ὡς ὀλίγον, ἢ οὐδὲν χρήσιμα διὰ καρποφορίαν, παραιτούμεθα.

Οἱ τοιοῦτοι κυρίως ποταμοὶ δὲν λέγονται, ὅσον χείμαρροι, ἐπειδὴ τινὲς καὶ πρὶν τοῦ καλοκαιρίου ξηραίνονται, τινὲς δὲ καὶ κατασταίνονται μὲ ὀλιγώτατα νερὰ, ὁποῦ δὲν φθάνουσιν εἰς τὰς διψασμένας πεδιάδας. μάλιστα σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἐκλείπουσιν, ὅταν κατὰ τὸν τοῦ τόπου λόγον, τὸ Τρόοδος δὲν ἤθελε χιονίσῃ μὲ αὐτάρκειαν. ἀληθινὰ καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν πεδιάδων τῆς Νήσου, καὶ ἐπιτήδειον εἰς τὴν εὐφορίαν, ἂν εἶχε καὶ τὰ νερὰ ἀναλόγως ἀρκετὰ, ὁποῦ νὰ φθάνουσιν εἰς τὴν χρείαν νὰ ποτίζωνται, ἤθελε κρίνεται ἡ εὐτυχεστέρα γῆ, καὶ αὐτῆς τῆς Αἰγύπτου. μὲ ὅλον τοῦτο, μετὰ ὀλίγα νερὰ, τῶν ποταμῶν, μὲ τὰς σπανίους βροχὰς τοῦ οὐρανοῦ κατ᾽ ἔτος, καὶ μὲ τὴν ὀλιγότητα τῶν ἐργατῶν αὐτῆς, τὴν σήμερον συγκρινόμενα τὰ γεννήματα, ὁποῦ ἀνταποδίδει κατὰ καιροὺς ἄφθονοπάροχα, ἀπορεῖ κάθε περίεργος, καὶ φιλό-

πονος Γεωργός. ἀναπληροῦσι δὲ κατά τε τὴν χρείαν τῆς ὀλιγοϋδρίας αὐτῆς εἰς τὴν καῦσιν τοῦ Καλοκαιρίου, καὶ τὰ εὔγαλτὰ νερὰ εἰς διάφορα μέρη τῆς Νήσου, εὑρισκόμενα δι᾽ ἐπινοίας τῶν κατοίκων. ὥστε δι᾽ αὐτῶν ποτίζωνται σπέρματα, πᾶν εἶδος ὀσπρίων, καὶ χόρτων, περιβόλια συκαμινίων διὰ τὸ μετάξιον, καὶ βαμπάκια.

Πηγαὶ, ἢ ἀναβρυστικὰ νερὰ, ἀξιόλογοι εἶνε δύο. μία ἡ τῆς Κυθραίας πολιτείας, ἥτις ποτίζει πολλὰ περιβόλια μετάξης, βαμπάκια, καὶ ὅσα ἄλλα ἀρκετὴν ποσότητα χωραφίων. καὶ διὰ τῶν αὐτῆς ὑδάτων δουλεύουσιν ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα, ἀλευρομύλους ἐκεῖ. Καὶ ἑτέρα ἡ τῆς Λαπίθου, ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ προξενεῖ εἰς τὴν ὑποκειμένην αὐτῆς γῆν μεγάλην βοήθειαν. Εἶναι καὶ ἄλλαι βρύσεις εἰς πολλὰ μέρη τῆς Νήσου, τὰς ὁποίας ὡς ὀλίγον ὠφελίμους εἰς ποτισμὸν γεωργίων παραιτούμεθα ὡς ἐνοχλητικὴν τὴν περιγραφήν των.

Λίμνας ἅλατος εἰσὶ δύω, μία ἡ τῆς Λεμεσοῦ, ἢ τοῦ Ἀκρωτηρίου, ἥτις ἔτι ἐπὶ τῆς ἐξουσίας τῶν Βενετζιάνων, φαίνεται νὰ ἦτο λίμνη ὀψαρίων, ἐπειδὴ ὁ Στέφανος Λουζίνι. ἱστορ., ὡς λίμνην ὀψαρίων τὴν περιγράφει. Ἀλλὰ καὶ ἐκ παραδόσεως μέχρι τῆς σήμερον λέγεται οὕτω παρὰ τῶν ἐντοπίων, καὶ ὅτι ἐγέννα τὸ ὀψάριον καλούμενον χρυσαφίδα, νόστημον εἰς τὴν γεῦσιν, καὶ λεπτόν. Τὰ νῦν δὲ λίμνη ἅλατος συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς θαλάσσης. ἡ αὐτῆς περίμετρος, δὲν ἠξεύρω πόσον μιλίων εἶναι ἀκριβῶς. ὁ Γεωγράφος Κορονέλλης πλανᾶται, λέγων, ὅτι εἶναι ἐννέα μιλίων. Ἑτέρα εἶναι ἐκείνη τοῦ Κιτίου μεγίστη, καὶ ἅλατος ἐκλεκτωτέρου καὶ τοῦ τῆς Ἰταλίας. ἐξ αὐτῆς καὶ ὁ πλησίον τόπος ὠνομάσθη Ἁλικοῖς. Αὐτὴ δὲν ἔχει κοινωνίαν μὲ τὴν θάλασσαν, ἀπέχει ἀπ᾽ αὐτῆς ἀρκετὸν διάστημα. Ἡ περίμετρος αὐτῆς περιέχει ὡς τρεῖς λέγας κατὰ τοὺς ἱστορικούς.

Πήγνυται κατὰ τὸν Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον, λευκότατον τὸ ἅλας της, καὶ κατὰ τὸ ἄρτυμα ἔχει τοιαύτην λεπτὴν ἁλμυράδα, ὥστε μία δόσις ἐκ τούτου ἀναπληροῖ διὰ τὸ διπλοῦν εἰς ἄλλα ἁλάτια. τοῦτο ἐδοκιμάσθη πολλάκις, ἐξ ἐγκάτων ἔχει τοὺς ἁλμυροὺς Κρουνοὺς ἀναβρύζοντας. Εἶναι δὲ μεγαλητέρα τῆς ἄνωθεν. αὕτη πρὸ ὀλίγων χρόνων ἐδίδετο εἰς πάκτος, ὡς οὖσα πρόσοδος τῶν Γιαννιτζάρων τοῦ τόπου, κατ᾽

ἔτος ὡς πέντε χιλιάδας γρόσια, καὶ ἡ τοῦ Ἀκρωτηρίου χίλια. Ἄλλη λίμνη μικρὴ εἶναι μεταξὺ Σαλαμίνης, καὶ Ἀμμοχούστου ἐκ τῶν βροχίων νερῶν, καὶ τοῦ πεδαίου ποταμοῦ γινομένη. γεννᾷ κεφάλους, ὀψάρια, ἀχέλια οὐκ εὐκαταφρόνητα εἰς τοὺς χωρικοὺς τῆς Μεσαορίας. ἂν ὅμως παρηγορεῖ τῶν Μεσαοριτῶν τὴν ἐπιθυμίαν μὲ τὰ παχεῖα ὀψάρια, ταλαιπωρεῖ ἐξ ἐναντίας τοὺς Ἀμοχουστιανοὺς διὰ τὸν κακὸν ἀέρα, ὁποῦ γεννᾷ ἐκ τῶν φθαρτικῶν αὐτῆς ἀναθυμιάσεων, αὐτὴ τὸ καλοκαίριον ξηραίνεται, καὶ πάλιν τὸν χειμῶνα πλημμυρεῖ.

Ὑστερεῖται ἡ Νῆσος ἀπὸ καλοὺς λιμένας. ἐκεῖνος τῆς Ἀμμοχούστου ἦτον καλὸς, διατὶ κλειστὸς, ἀλλὰ μικρὸς, νῦν ἐπὶ τῶν Ὀθωμανῶν παντάπασιν ἔρημος, καὶ ἀνεπιμέλητος. Οἱ παλαιοὶ ἱστορικοὶ ἐπαγγέλλονται, πῶς εἶχε καλοὺς καὶ βαθεῖς εἰς τοὺς καιρούς των. ἐκεῖνοι, ὁποῦ κατὰ τὸπαρὸν φαίνονται, εἶναι εἰς ταῖς Ἁλικαῖς, Λεμεσὸν, Πάφον, καὶ Κυρηνίαν, εἰς τοὺς ὁποίους ὅταν δὲν εἶναι ἀνεμοζάλη εἰς τὴν θάλασσαν ἀράσσουσι καὶ πλοῖα μεγάλα πραγματευτῶν, καὶ τοῦ πολέμου πολλάκις.

Ὁ ἀὴρ γενικῶς εἶναι μέτριος, καὶ συγκερασμένος, εἰς τινὰς τόπους εὐκραέστερος, καὶ ὑγιεινὸς, καὶ εἰς τινὰς βαρὺς, ὡς προείπομεν. Ὁ βορέας ἄνεμος πολλάκις πνέων θερμὸς ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, προξενεῖ βλάβην εἰς τὰ γεννήματα, καὶ εἰς τὴν ξυλοκαρπίαν.

Τὸ κλῖμα αὐτῆς εἶναι θερμὸν, ὥστε ὁποῦ τὸν καιρὸν τοῦ θέρους εἰς τὰ κάτω μέρη μάλιστα, καὶ εἰς τὰς πεδιάδας, μόλις δύνανται οἱ Γεωργοὶ νὰ δουλεύουσι. ψῦχος τὸν χειμῶνα κατὰ πολλὰ μέτριον, καὶ ὑποφερτόν. πολλάκις τόσον ὀλίγον γίνεται, ὥστε ὁποῦ ὀλιγώταταις φοραῖς φαίνονται χιόνια, καὶ ἂν κάμμίαν φορὰν ἤθελε χιονίσῃ, ἕως εἰς τὸ μεσημέριον ἀναλύονται. Εἰς τὸ Τρόοδος ὄρος γίνονται χιόνια ἀρκετὰ, καὶ διαρκοῦσιν ὡς δύω μῆνας. βροχαὶ εἰς χρόνους γίνονται πολλαὶ, καὶ ραγδαῖαι, εἰς χρόνους ὀλιγώταται. ἐξ αὐτῶν προέρχεται ἡ εὐθηνία ὅταν πέσωσιν ἀρκεταὶ, καὶ πλημμυρίσουν τὰ ποτάμια. Ἡ Νῆσος ὑπόκειται εἰς ξηρασίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὥστε Ἰούνιον, Ἰούλιον, καὶ Αὔγουστον σχεδὸν οὐδέποτε γίνονται βροχαὶ, καὶ ἂν τυχὸν ἤθελε βρέξῃ τὸν Ἰούλιον μῆνα, ἤθελε φανῇ εἰς αὐτὸν

τὸν τόπον ὡς θαῦμα, εἰς καιρὸν ὁποῦ εἰς τὰ μέρη τῆς Ἰταλίας δὲν ἀπολείπουσιν αἱ βροχαὶ καὶ Ἰούλιον, καὶ Αὔγουστον. Δροσία γίνεται, ἀλλ' οὐδὲ τόσον βλαπτικὴ εἰς τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, ἐπειδὴ οἱ περισσότεροι εἰς τὰς πόλεις κοιμοῦνται μετὰ παράθυρα ἀνοικτὰ τὴν νύκτα, πολλοὶ καὶ ἐπάνω εἰς τὰ δώματα τῶν οἴκων ὕπαιθροι, οἱ δὲ χωρικοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔξω ὅπου τύχωσι, καὶ τὸν περισσότερον καιρὸν τοῦ χρόνου. ἀνίσως ὅμως τινὲς συκοφαντοῦσι τὸν ἀέρα τῆς Κύπρου, πῶς εἶναι βλαπτικὸς, τοὺς μὲν ἱστορικοὺς συμπαθοῦμεν, διατὶ δὲν ἐδοκίμασαν τὸν ἀέρα τῆς Νήσου καθ' ὅλα τὰ μέρη. καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν οὔτε ἔβαλον πόδα εἰς αὐτήν. Τοὺς δὲ ἐντοπίους, καὶ ξένους εἰς αὐτὴν διημερεύοντας ἀνεχόμεθα, ὡς μὴ ἀκριβῶς ἐξετάζοντες τὰς αἰτίας. Εἶναι πολλοὶ, ὁποῦ μὴν ἐπιμελούμενοι διὰ τὴν ὑγείαν των, κάμνουσι μεγάλας ἀταξίας εἰς τὸν ἑαυτόν τους τρώγοντες ἀκόρεστα, καὶ πίνοντες ἐκεῖνα τὰ δυνατὰ κρασία μὲ ὑπερβολήν. ἀδιάκριτα δίδονται εἰς τοὺς καρποὺς τόσον ὡρίμους καὶ ἀώρους δὲν φυλάττονται ἀπὸ τὴν μεγάλην καῦσιν τὸ καλοκαίριον. ὑδρωμένοι ἐκδίδονται εἰς τὸν ἀέρα, καὶ κοιμῶνται ἀσκέπαστα. δὲν φυλάττουσι τάξιν καμμίαν μήτε εἰς τὸ φαγὶ, μήτε εἰς τὴν ἐνδυμασίαν, μήτε εἰς τὸν ὕπνον, μήτε εἰς τοὺς κόπους, μήτε εἰς τὸν χρησιμεύοντα καιρὸν τῆς ἀνέσεως. Παραιτοῦμαι νὰ δημοσιεύω τὰς χωρὶς μέτρον ἀταξίας, καὶ ὁρμὰς εἰς τὰ πάθη. Εἰς τοὺς τοιούτους βέβαια καὶ ὁ ἀὴρ τοῦ Παραδείσου καταστήνεται νοσώδης, καὶ βλαπτικός. ἂν ὁ ἀὴρ τῆς Νήσου ἦτον βλαπτικὸς ἐκ φύσεως, (ὁ ὁποῖος γίνεται νοσώδης ἀπὸ τὰς φθοροποιοὺς ἀναθυμιάσεις, καὶ ἀτμίδας ἑνὸς τόπου βαλτώδους, νιτρώδους, καὶ δυσωδιῶν μεστοῦ, καὶ ὁποῦ ἐξορύττονται τὰ μέταλλα, καὶ καίονται, καὶ τὰ θειάφια, καὶ ὅσα τούτων ὅμοια) δὲν εὑρίσκοντο εἰς αὐτὴν ἄνδρες, καὶ γυναῖκες εἰς διάφορα μέρη αὐτῆς καὶ τοὺς ἑκατὸν χρόνους τῆς ἡλικίας ἐξαπερνόντες, καὶ παλαιόθεν, καὶ νῦν ὑπὸ τὴν τυραννίαν πάσχοντες. (α) ἂς κρίνῃ λοιπὸν κάθε διακριτικὸς πῶς δὲν

(α) Φρὰ Στέφ. Λουζίν. Κύπριος Ἱστορικ. μαρτυρεῖ, πῶς εἰς τὸν καιρόν του μία Μοναχὴ δὲ Νόρες ἔζησεν ἑκατὸν εἴκοσι χρόνους εἰς Λευκωσίαν. Ὁ φαλκό-

εἶναι αἰτία ἡ κακότης τοῦ ἀέρος, ἀλλ' ἡ ἀταξία τῶν ἀνθρώπων μὴ θέλοντες νὰ φυλάττωνται καὶ νὰ κυβερνῶνται μὲ λόγον, καὶ τάξιν, εἰς τὰ τῆς ζωῆς των, προκρίνοντες πολλὰ φθοροποιὰ τῆς ὑγιείας των.

Ὁποῖαι ἦτον αἱ παλαιαὶ πόλεις τῆς Νήσου, ἐκ ποίων ᾠκοδομήθησαν, καὶ ποῖα ἴχνη ἐξ αὐτῶν κατελήφθησαν.

Εἰς τὴν Νῆσον παλαιόθεν ἦτον πολλαὶ πόλεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν ἐφθάρησαν ἐξολοκλήρου εἰς τρόπον, ὁποῦ οὐδὲ σημεῖα αὐτῶν φαίνονται ἀπὸ τοὺς σεισμούς, καὶ ἄλλαι ἀπὸ τοὺς διαφόρους πολέμους, τινὲς κατήντησαν εἰς χωρία, καὶ τινὲς φέρουσιν ἔτι τὸ ἀρχαῖον ὄνομα, ἐκ τῶν ὁποίων εἰσὶν αὗται.

Πάφος παλαιά, Πάφος νέα, Κυθέρεια, Ἀρσενόη, Κουρία, Κούρη, Κρόμιον, Νεάπολις, Ἀμαθοῦς, Μάριον, Κίτιον, Θρόνοι, Ἐξτρέμα, ἄλλη Ἀρσενόη, Σαλαμίνα, Καρπασία, Κλεῖδες, Ἐλέα, Ἀκτὴ Ἀργείων, Ἀφροδίσιον, Ἄγιδον, Μακαρία, Κεραουνία. Λάπιθος, Κορμία, Σολέα, Ταμασὸς, Τρημιθοῦς, Λευκοτὸν, Χύτραι, Ἰδάλιον, Κυναρία, Γόλγοι, Λιμενία, Παλαιά, Ἐπίδαυρον, Κορίνεον, Ἀμίαντος, ἄλλη Ἀρσενόη, Καλινοῦσα, Ἀκαμαντὶς, Τέρρα, Βοὸς οὐρὰ, Ἱεροκηπία.

Ἡ Πάφος ἡ παλαιὰ οἰκοδομήθη ἀπὸ τὸν θεὸν πάφον, ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου 2509., καὶ πρὶν τοῦ Χριστοῦ 1495., Πλησίον τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἄκρην τῶν χελιδωνίων, κατὰ μεσημβρίαν. Εἰς ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἦτον χώρα βασιλική. ἐπειδὴ οἱ ὀνομαζόμενοι τότε θεοὶ, ὡς Βασιλεῖς τῆς Κύπρου, εἶχαν τὴν κατοίκησίν των εἰς αὐτὴν τὴν χώραν. μετὰ καιροὺς δὲ λέγουσι νὰ ἀνοικοδομήθη ἀπὸ τὴν θεὰν Ἀφροδίτην, ὡς στιχουργοῦσιν οἱ ποιηταὶ, ἔστιν Ἀμαθοὺς ἔστιν ἔξοχός μοι Πάφος. Εἰς αὐτὴν οἰκοδομήθη ὁ θαυμαστὸς Ναὸς εἰς τιμὴν τῆς Ἀφροδίτης, εἰς τὸν ὁποῖον ἐσύντρεχον ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ

νιέρος τοῦ Βασιλέως Γιάκουμου, δὲ παλὸλ, ἑκατὸν εἴκοσι δύω. Ἕνας ἐπίσκοπος Ρωμαῖος τῆς Λεμεσοῦ φλαγκῆς τὸ ἐπινόμιον ἑκατὸν δεκαεπτὰ, καὶ ἡ μάμμη ἀπὸ Ἰσαπέλλα ἑκατὸν τρεῖς χρόνους, ἀλλὰ δὲν λείπουσι καὶ τὴν σήμερον νὰ εὑρίσκωνται γέροντες ὡς ἑκατὸν χρόνων μὲ ὅλον τοῦτο σπάνιοι.

κόσμου Ἄνδρες καὶ γυναῖκες διὰ νὰ προσκυνήσουν αὐτὴν τὴν ψευδώνυμον θεὰν, καὶ διὰ νὰ εὐφρανθῶσι μετ' αὐτῆς. αὐτὴ ἡ συνδρομὴ ἠκολούθη ὄχι μόνον καθ' ὃν καιρὸν ἔζη, ἀλλὰ καὶ ἀφ' οὗ ἀπέθανεν. Ὁ Ναὸς οὗτος ἦτον πλουσιώτατος, τὸ Ἱερατεῖον αὐτοῦ ἦτον ἔντιμον, καὶ εἰς μεγάλην ὑπόληψιν, διατὶ οἱ ἱερεῖς οὗτοι ἐκατάγοντο ἀπὸ βασιλικὸν γένος. ὠνομάζοντο Κινυρῆδαι ἀπὸ τοῦ πρώτου Ἱερατεύσαντος ἐν αὐτῇ Κινύρου Βασιλέως. Ἐκλήθησαν καὶ Θαμιράδαι ἢ Ταμιράδαι. Πλησίον αὐτῆς τῆς πόλεως ἡ Ἀφροδίτη ἐφύτευσεν ὡραιώτατον κῆπον ἐκ παντὸς εἴδους φυτοῦ, καὶ δένδρου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐσύντρεχον διὰ περιδιάβασιν ἀπὸ πολλὰ μέρη ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ εὐφραίνοντο μὲ αὐτὴν τὴν θεάν. Ὅθεν ἐκ τούτου τοῦ Κήπου οἱ ἄνθρωποι σχεδὸν κοινῶς λαβόντες τὴν μίμησιν καὶ τὸ παράδειγμα, ἄρχισαν νὰ καλλιεργοῦσι τὴν γῆν, καὶ νὰ φυτεύουσι κήπους, καὶ περιβόλια, καὶ διὰ εὐφροσύνην των, καὶ διὰ κυβέρνησιν. Μυθολογοῦσιν οἱ ποιηταὶ, πῶς αἱ ἄλλαι θεαὶ φθόνῳ φερόμεναι διὰ νὰ πειράξουσι τὴν Ἀφροδίτην, εἰς καιρὸν ὁποῦ ἔλειπεν, ἐπῆραν τὸ βρέφος της ἔρωτα, καὶ τὸ ἔδεσαν ὑποκάτω εἰς τὴν μηρσίνην τὸ δένδρον μέσα εἰς τὸν κῆπόν της. ὅθεν ἐρχομένη, καὶ βλέπουσα αὐτὸ οὕτω δεδεμένον ἐταράχθη, τὸ ἀπέλυσε, καὶ ἔκτοτε διὰ μνήμην τούτου τοῦ συμβεβηκότος, ἀφιέρωσαν αὐτὸ τὸ δένδρον εἰς τὸν θεὸν αὐτὸν τῆς ἀγάπης. Ἦτον λέγουσιν αὐτὸ τὸ βρέφος πολλὰ ὡραῖον, καὶ χαριέστατον. Ὁ περίφημος οὗτος ναὸς τῆς ψευδωνύμου θεᾶς αὐτῆς ἐφθάρη ὁμοῦ μὲ τὴν πόλιν ἀπὸ τοὺς μεγάλους σεισμοὺς, καὶ πάλιν ἀνεκαινίσθη ὑπὸ τοῦ Ἀγαπήνορος, πλέον περιφανέστερος. Ἦτον τότε μία λίμνη μεγάλη ὡς λιμένας, ὁποῦ ἐδέχετο πλοῖα, ὁ ὁποῖος ἐγέμισε, καὶ ἐρημώθη ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἔμειναν τινὰ παραλίμνια, τὰ ὁποῖα γεμιζόμενα ἀπὸ τὰ βρόχινα νερὰ, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θέρους προξενοῦσι κακὸν ἀέρα, καὶ ἐκ τούτου ἀκολουθοῦσιν ἐκεῖ, ὄχι ὀλίγαι ἀσθένειαι, διὰ τὴν ἀκινησίαν τῶν νερῶν. Λέγει δὲ ὁ Φουριόζος ἱστορικὸς, καὶ ποιητὴς, ὅτι ἡ φύσις ἀδίκησεν ἐκείνην τὴν ὑπερτάτην θεὰν, διατὶ ἡ πόλις ἐκείνη εὑρισκομένη διὰ μέσου αὐτῆς εἰς μεγάλην δόξαν, καὶ παντοχόθεν οἱ ἄνθρωποι συντρέχοντες, ἐγίνετο μεγάλον ἐμπόριον. Εὔγαλλεν ἄνδρας, καὶ

γυναῖκας πολλὰ ὡραίους, καὶ ἀνδρείους, καὶ εὐγενεῖς εἰς τρόπον, ὁποῦ ἀπὸ τοὺς ἐπιλοίπους ἀνθρώπους τῆς Νήσου, καὶ ξένους ἐπωνομάζοντο μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο, διὰ τὰ προειρημένα των προτερήματα, θεοὶ καὶ θεαί. Πρὶν νὰ κτισθῇ ἀπὸ τὸν Πάφον αὐτὴ ἡ πόλις, ὠνομάζετο Ἐρυθρά· αὐτὴν διέβρεχεν ὁ ποταμὸς λεγόμενος βάρβαρος, ὡς λέγει Εὐρυπίδης εἰς Βάκχον.

Πάφον τ' ἂν ἐλατόστομοι.
Βαρβάρου ποταμοῦ ῥοαὶ,
Καρπίζουσιν ἄννομβροι.

Περὶ δὲ τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης εἰς τὴν Πάλαι Πάφον, φησὶν, Ὅμηρ. Ὀδ. θ'.

Ἡδ' ἄρα Κύπρον ἵκανε φιλομειδὴς Ἀφροδίτη,
Εἰς Πάφον. ἔνθα οἱ τέμενος Βωμός τε θυώδης.

Περὶ τοῦ Ἀγάλματος τῆς Ἀφροδίτης, Μάξιμος ὁ Τύριος λέγει.

Παφίοις μὲν Ἀφροδίτη τὰς τιμὰς ἔχει. τοδ' Ἄγαλμα οὐκ ἂν εἰκάσαις ἄλλῳ τῷ ἢ Πυράμιδι λευκῇ.

Περὶ τῆς μεγάλης ὑπολήψεως τῆς Ἱερωσύνης τοῦ ἱεροῦ τούτου εἰς Πάφον, λέγει ὁ σχολιαστὴς τοῦ Πινδάρου ἐν πυθ'. ᾠδή, δ'.

Ἐγένετο δὲ ὁ Κινύρας βασιλεὺς Κυπρίων, καὶ Ἱερεὺς τῆς Κυπρίας Ἀφροδίτης, ἀφ' οὗ οἱ ἐν Κύπρῳ Κινυράδαι τῇ θεᾷ ἀνιερῶντο.

Ἦν γὰρ τὸ Ἱερατεῖον πλουσιώτατον, καὶ ἔντιμον ἐν τοῖς πρώτοις οἴκοις, ἴδιον βασιλικοῖς· Διὸ καὶ τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ διὰ τιμήν, ἐβούλετο ἀναφέρειν ὁ Κάτων..... Κανίδιον δέ τινα τῶν φίλων προπέμψας εἰς Κύπρον, ἔπειθε τὸν Πτολεμαῖον ἄνευ μάχης ἥκειν, ὡς οὔτε χρημάτων, οὔτε τιμῆς ἐνδεᾶ βιωσόμενον, ἱερωσύνην γὰρ αὐτῷ τῆς ἐν Πάφῳ θεοῦ δώσειν τὸν Δῆμον. Πλούταρχ. βίῳ Κάτωνος.

Ἡ δὲ νέα Πάφος ἐκτίσθη μετὰ τὸν ἀφανισμὸν τῆς Τρωάδος ἀπὸ τὸν Ἀγαπήνορα, στρατηγὸν τοῦ στόλου τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἔκτισεν αὐτὴν εἰς ἐνθύμησιν τῆς παλαιᾶς καὶ ἔδωκε τὸ ἴδιον ὄνομα. ἐβασίλευσεν εἰς αὐτὴν αὐτὸς μὲ τοὺς διαδόχους του, διὰ τοῦτο ἦτον καὶ αὐτὴ συναθροισμένη, ὡς μία ἀπὸ τὰς πρωτευούσας πόλεις τῶν ἐννέα βασιλέων ἐκείνου τοῦ καιροῦ. αὐτὴ εἶχε τὸ πρῶτον ἐκ φύσεως καλὸν λι-

μένα, ὕστερον δὲ ἡ θάλασσα τὸν ἔφθειρε. φαίνονται ὅμως τινὰ σημεῖα. οὗτος ἀνεκαίνισε καὶ τὸ ἐξάκουστον ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης πολὺ τοῦ παλαιοῦ μεγαλοπρεπέστερον, τὸ ὁποῖον ἐσώζετο ἕως τοῦ καιροῦ ὁποῦ ἦλθεν ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας τὸ δεύτερον εἰς τὴν Πατρίδα του, ἡ χώρα αὕτη πάλιν ἀνεκαινίσθη ὑπὸ Αὐγούστου Καίσαρος Ῥώμης, πρὶν Χριστοῦ δεκατέσσερεις χρόνους, φθαρεῖσα ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ τῶν σεισμῶν, καὶ Αὐγούστα ὠνομάσθη μὲ πρόσταγμα βασιλικόν. «Παφίοις τε σεισμῷ Πονήσασι, ὁ Αὔγουστος χρήματα δέδωκεν, ἀνα-»κτῖσαι τὴν πόλιν, καὶ Αὐγούσταν καλεῖν κατὰ δόγμα ἐπέτρεψε. »Δίων Κάσσιος βιβ. νδ΄.» Πρὸς τὴν θάλασσαν εἶχε παλαιόθεν ἡ χώρα αὐτὴ δύω φρούρια, ἡ Καστέλλια δυνατώτατα, τὰ ὁποῖα ἐνεδυναμώθησαν εἰς τὸν καιρὸν τῶν βασιλέων Λουζινιανῶν. Ἀλλ' ὅταν ἡ Ἀριστοκρατία τῶν Ἐνετῶν ἔλαβεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν της τὴν Νῆσον, ὑποπτευομένη ἐπιβουλὰς, καὶ προδοσίας, ἐκατηδάφησεν αὐτά. Ὁ ἀὴρ αὐτῆς μήτε τόσον ὑγιεινὸς νομίζεται, δι' αἰτίαν τῶν ἀκινήτων νερῶν τῶν λιμνῶν τῆς παλαιᾶς Πάφου. διὰ τοῦτο ὁ Καπετάνιος εἴτε ἐξουσιαστὴς, καὶ ὁ Ἐπίσκοπος τῶν λατίνων, καὶ ὁ τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἄλλοι προεστῶτες, καὶ ἄρχοντες, ἐκατοίκουν εἰς τὸ χωρίον λεγόμενον Κτῆμα, καθὼς καὶ τὴν σήμερον ὁ Ὀθωμανὸς κυβερνήτης, μὲ τὸ νὰ ἦτον εἰς τόπον ὑψηλὸν, καὶ εἰς εὐκραέστερον ἀέρα. ἡ Μητροπολικὴ Ἐκκλησία ὅμως, ἦτον κάτω εἰς τὴν χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται καὶ μέχρι τῆς σήμερον μία εἰκὼν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου θαυματουργός. Εἰς αὐτὴν τὴν χώραν, ἔξω ἀπὸ τὰς ἀξιολόγους οἰκοδομὰς, ὁποῦ εἶχεν, ἦτον καὶ μία πιάτζα, ἤτοι πλατεῖα κοινὴ, ὁποῦ ἐσυνάζετο ὁ λαὸς τῆς χώρας καὶ διὰ περιδιάβασιν, καὶ διὰ πραγματείαν ἐξαίρετος. ἤνθησαν εἰς αὐτὴν τὴν χώραν ἄνδρες ἀνδρεῖοι, καὶ σοφοὶ ὡς εἰρήσεται. Στράβων βιβ. ιδ΄. εἶθ' ἡ Πάφος κτίσμα Ἀγαπήνορος, λιμένα ἔχουσα, καὶ ἱερὰ εὖ κατεσκευασμένα, διέχει δὲ πεζῇ σταδίους ἑξήκοντα τῆς παλαιᾶς Πάφου. καὶ πανηγυρίζουσι διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης κατ' ἔτος ἐπὶ τὴν πάλαι Πάφον ἄνδρες ὁμοῦ, καὶ γυναῖκες, ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων συνιόντες.

Παυσανίας. Πάφου τε Ἀγαπήνωρ ἐγένετο οἰκιστὴς, καὶ τῆς Ἀ-

φροδίτης κατεσκευάσατο ἐν πόλει τὸ ἱερόν. τέως δὲ ἡ θεὸς παρὰ κυπρίων τιμὰς εἶχεν ἐν Γόλγοις καλουμένῳ χωρίῳ.

Περὶ τοῦ σεισμοῦ τούτου, καὶ χρησμὸς τῆς Σιβύλλης προειπούσης φέρεται. βιβ. σιβυλλικῶν. ε΄. καὶ ιδ΄.

Καὶ τότε δὴ Σαλαμῖνα, πάφον θ' ἅμα σεισμὸς ὀλέσσει.
Κύπρος δ' ἕξει μέγα πῆμα, Καὶ πάφος οἴξει δεινὸν μόρον.

Κυθέρεια πόλις παλαιὰ, ἀπέχει τῆς νέας Πάφου λέγες δύω, παραθαλάσσιος πρὸς τὴν μεσημβρίαν. Εἰς αὐτὴν τὴν χώραν ἔφερον τὴν Ἀφροδίτην ἀπὸ τὴν χώραν Ἀφροδίσιον οὖσαν πρὸς τὰ μέρη τὰ βόρεια. ὅθεν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς χώρας ἐκαλέσθη καὶ ἡ θεὰ Κυθέρεια, ὡς λέγει ὁ ποιητὴς Ἡσίοδος· ἐξ αὐτῆς τῆς αἰτίας λέγεται νὰ ὠνομάσθη καὶ ὅλη ἡ Νῆσος μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα. Αὐτὴ λέγεται τὴν σήμερον τὸ χωρίον Κούκλια. (α) εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα τῆς Νήσου, διὰ τὴν καρποφορίαν. εὐπορεῖ ἀπὸ βαμπάκια, μετάξι, καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα σίτου, καὶ κριθῆς. μέχρι τῆς ἐξουσίας τῶν Ἑνετῶν ἐκαλλιεργεῖτο καὶ ἡ καλάμη τοῦ ζαχάρεως, καὶ ἀπέδιδε μεγάλην ποσότητα ἐκ τοῦ αὐτοῦ ζαχάρεως. Φαίνονται ἀρκετὰ σημεῖα τῆς Ἀρχαιότητος, καὶ καλλονῆς της, καὶ ὅτι ἐκρίνετο ὡς μία τῶν ἐπισήμων πόλεων εἰς ἐκείνους τοὺς χρόνους. εὑρίσκοντο ἀγκαλὰ καὶ μέχρι τῆς σήμερον, τάφοι τῶν παλαιῶν ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ πάλαι, ὥστε εἰς τοὺς 1490. εὑρέθη ἕνα λείψανον ἑνὸς βασιλέως, καὶ ἕνα κέρατον μονοκέρου θαυμαστὸν καὶ ὀλίγον φθαρμένον. Τάφοι ὁμοίως εὕρηνται, καὶ εἰς τὴν παλαιὰν χώραν τῆς Ἀμαθοῦντας, καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα, καὶ εἰς Πάφον, καὶ εἰς ἄλλους τόπους, τοὺς ὁποίους ὀνομάζουσιν οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι, ὀσπήτια Ἑλλήνων. εὑρέθησαν, καὶ εὑρίσκονται κατὰ καιροὺς εἰς αὐτοὺς ἀγγεῖα πήλινα εὐνόστου καὶ καλῆς κατασκευῆς. μάλιστα εὑρέθησαν καὶ στολίδια χρυσόπλεκτα γυναικῶν, καὶ μεγάλη ποσότης ἀργυρίου, καὶ χρυσίου ἐπὶ τοῦ καιροῦ τῶν Λουζινιανῶν βασι-

(α) Νικόκλια ἴσως ἀπὸ τὸν ὕστερον βασιλέα τῆς Πάφου Νικοκλῆν λεγόμενα, ὡς οἰκιστὴν τούτων, καὶ Κούκλια κατὰ συγκοπὴν τῆς Νι, καὶ προσθήκην τοῦ υ.

λέων εἰς ἕνα ἀνοιχθέντα κρυφίως. Εὑρέθη ἕνα ἀγγεῖον ἀπὸ μάρμαρον πορφυροῦν μὲ ὑποπόδιον, ὁποῦ ἔμβαινε μὲ πουργοὺς, εἰς αὐτὸ ἀνάπτων τις λαμπάδα, ἐφώτιζεν ἔξωθεν πᾶν τὸ περιέχον ὡς φεγγάριον, αὐτὸ τὸ τορνευτὸν ἀγγεῖον ἠγόρασεν ὁ Ἰούλιος Ποδοκατάρος, Καπετάνιος, καὶ ἐξουσιαστὴς τῆς Λεμεσοῦ. Δὲν λείπουσιν ἔτι νὰ εὑρίσκωνται καὶ ἄλλα ἀξιόλογα τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων πράγματα, κατὰ καιροὺς, καὶ κατὰ τύχην.

Ἀρσενόη πόλις ποτὲ, παραθαλάσσιος, ὄχι τόσον μακρὰν, παρὰ τέσσαρας λέγας ἀπὸ τὰ Κούκλια, τὴν σήμερον χωρίον Αὐδήμου λεγόμενον. Παλαιόθεν ἐκεῖ ἦτον μία ἁρμόδιος παραθαλασσία, ὁποῦ ἐδέχετο πλοῖα ὡς λιμένας. τανῦν δὲ ἐρημώθη, καὶ ἐγέμισεν ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Εἶχεν εἰς τὰ πλευρὰ αὐτῆς ἕνα δάσος μέγα, διὰ εὐφροσύνην, καὶ περιδιάβασιν τῶν κατοίκων καὶ ξένων, καθὼς ἐσυνήθιζαν οἱ παλαιοὶ νὰ φυτεύουσι καὶ δάση πλησίον εἰς τὰς πόλεις, διὰ καλλωπισμὸν, καὶ τερπνότητα. Πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος ἔκτισεν αὐτὴν, καὶ εἰς τιμὴν τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς οὕτω καλουμένης, Ἀρσενόην ὠνόμασε. Δὲν λείπει καὶ τώρα, καὶ πάλαι νὰ ἀποδίδῃ γεννήματα ἀρκετὰ, καὶ μετάξια μάλιστα, καὶ ὅσα ἄλλα τῶν ἀναγκαίων, καὶ τροφίμων ἐξαιρέτου ποιότητος.

Κουρία ἦτον τῷ πάλαι πόλις, καὶ καθέδρα βασιλέως. σύγχρονος τῶν ἄλλων εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἐννέα βασιλέων, καὶ αὐτὴ κεῖται παρὰ τὴν θάλασσαν ἀπέχουσα τῆς αὐδήμου τρεῖς λέγες. Οἰκοδομήθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Ἀργείων, Γένος ὁποῦ ἐβασίλευεν εἰς τὸν Μορέα, ὅταν αὐτοὶ ὑπόταξαν τὴν Νῆσον εἰς τὴν ἐξουσίαν των, καὶ ἐβασίλευσαν οὐκ ὀλίγους χρόνους, πρὶν τῆς οἰκοδομῆς ὅμως τῆς παλαιᾶς Πάφου, τῷ ἔτι ἀπὸ Ἀδὰμ 2409. σχεδὸν, καὶ πρὶν τοῦ Χριστοῦ 1595., καὶ πρὶν τῆς Πάφου ἑκατόν. τινὲς θέλουσι νὰ ἐθεμελιώθη ἀπὸ τὸν Κουρίκον υἱὸν τοῦ Κινάρα, καὶ ἀδελφὸν τοῦ Ἄδωνος ἀνδρὸς τῆς Ἀφροδίτης. ὁ ὕστερος βασιλεὺς αὐτῆς ἐλέγετο Στασάνωρ, ὅστις ἐσυντρόφευσε τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον εἰς τὸν κατὰ περσῶν πόλεμον, ὡς λέγει Πάπας Πῖος. β΄., καὶ ἄλλοι. λέγεται τὴν σήμερον πολιτεία Ἐπισκοπὴ, εἶναι καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὰ πρῶτα τῆς Κύπρου διὰ τὴν καρ-

ποφορίαν. εἰς τὸν καιρὸν τῶν λουζινιανῶν βασιλέων (α) καὶ ἐνετῶν εἶχε περισσότερον ἀπὸ χίλια ὀσπήτια. εὐτύχει τότε εἰς βαμπάκια, καὶ περιβόλια, διὰ τὰ νερὰ τὰ πλούσια, ὁποῦ ἐφέροντο μακρόθεν ἀπὸ τὸν ποταμὸν Λύκον δι' αὔλακος βαθέως, τὴν σήμερον ἀγκαλὰ καὶ πολλὰ ὑστερημένη ἀπὸ κατοίκους, καὶ αὐτοὺς περισσότερον ὀθωμανοὺς, πλὴν δὲν ἀπολείπει νὰ ἀποδίδῃ μίαν ἀρκετὴν ποσότητα μετάξης κάθε χρόνον, ἀπὸ τὴν ἐξαίρετον, καὶ ὀλίγα βαμπάκια, καὶ ἄλλα τῶν φαγοσίμων· προβάλλει ἀρκετὴν ποσότητα ρίζης λεγομένης ριζάρι, διὰ τῆς ὁποίας βάφουσιν εἰς κόκκινον μάλλινα, βαμπακερὰ, καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα. ρίζα ἡ ὁποία καλλιεργεῖται, καὶ γίνεται εἰς πολλὰ παραθαλάσσια τῆς Νήσου, τῆς ὁποίας τὰ χωράφια λέγονται λιβάδια. Εὑρίσκεται ἔτι ἕνα φρούριον, ἤτοι Καστέλλιον, ἄξιον διὰ ἅρματα τῆς χειρός. τὴν σήμερον ὅμως εἶναι ἀποθήκη βαμπακίων, καθὼς εἰς τοὺς ἀπερασμένους αἰῶνας ἦτον ἀποθήκη τῆς ζαχάρεως, διὰ τῆς ὁποίας τὴν κατασκευὴν ἔτι μένει λείψανον τοῦ μύλου, ὁποῦ τὴν ἄλεθαν, καὶ μερικαὶ καμάραι ἐκ πέτρας, ἐπάνω εἰς τὰς ὁποίας εἴρχετο δι' αὔλακος τὸ ἀναγκαῖον νερὸν, διὰ νὰ τὸν γυρίζῃ εἰς χρῆσιν τῆς αὐτῆς. Ὁ τόπος εἶναι σύνδενδρος, ὁ ἀὴρ αὐτῆς εἶναι εὔκρατος, καὶ προξενεῖ ἡδονὴν, καὶ χάριν καὶ εἰς τοὺς ξένους, ὁποῦ διαπερῶσιν ἐκεῖθεν, καὶ εἰς τοὺς ἐντοπίους. Ἤνθησαν ἐξ αὐτῆς οἱ θαυμαστοὶ οὗτοι ἄνδρες Ἀριστοκλῆς, καὶ Κλέων, ὡς λέγει Πλίνιος Ἱστορικός.

Στασάνωρ, Τύραννος Κουρίας, ἐὼν προδιδοῖ, ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ μικράν. Οἱ δὲ Κούριοι λέγονται εἶναι ἀργείων ἄποικοι. Ἡρόδοτ. βιβ. ε. Εἶτα πόλις Κουρία, ὅρμον ἔχουσα, ἀργείων

(α) Ἕνας Πέτρος α'. Βασιλεὺς τῷ ἔτει 1363. ἐλθὼν εἰς Βενετίαν, καὶ κονεύσας εἰς τὸ παλάτιον ἑνὸς Εὐγενοῦς Κορνάρου εἰς τὸν σὰν Λουκᾶ, ἐπειδὴ ἐδανείσθη ὑπ' αὐτοῦ ἑξήκοντα χιλιάδας δουκάτα χρυσὰ, τοῦ ἐχάρισε τὴν πολιτείαν αὐτὴν μὲ τοὺς πλησίον τόπους, καὶ εἰς ἐνθύμησιν καὶ τὰς σημαίας τοῦ βασιλείου του ἐσκαμμένας εἰς μάρμαρον, φαινομένας μέχρι τῆς σήμερον, ἄνωθεν τῆς θύρας τοῦ παλατίου. ὅθεν οἱ κατάγομενοι τούτου τοῦ Κορνάρου ἐπρόσθεσαν εἰς τὸ ἐπινόμιον αὐτῶν καὶ Πισκοπία. αὐτὴν ἔχει Πατρίδα ἐκ πατρὸς Χριστοδούλου, καὶ ὁ τὴν Ἱστορίαν ταύτην συγγραψάμενος.

κτίσμα. Στράβων. βιβ. ιδ'.

Κούρη ἢ Κούριον, ἦτον χώρα παλαιὰ κειμένη εἰς τὴν μέσην τοῦ Ἀκρωτηρίου τῶν Γάττων παραθαλάσσιος, σχεδὸν μισὴν λέγαν μακρὰν τῆς θαλάσσης ἀπὸ κάθε μέρος· ἀπέχει τῆς Ἐπισκοπῆς ἢ Κουρίας, δυοήμισι λέγες. κατὰ τὸ βορεινόν της μέρος εἶναι μία λίμνη, εἰς ἣν εἰσέρχοντο τὰ θαλασσινὰ νερὰ, καὶ ἐγέννουν ἕνα μέγα πλῆθος ὀψαρίων. ἠγοράζετο κατ' ἔτος ὡς δύω χιλιάδες δουκάτα βενέτικα, (ὡς τόσα γρόσια νῦν·) ὁ γύρος αὐτῆς δὲν εἶναι μικρός. τὴν σήμερον ὅμως εἶναι ἁλική. πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τοῦ ἀκρωτηρίου ἀποβλέπον εἰς τὴν θάλασσαν, εἶναι ἕνας κρημνὸς ὑψηλὸς, ἔνθα ἀγρεύουσι τὰ φαλκόνια πετούμενα. αὐτὴ ἡ γῆ εἶχε τὰ νερά της ἁλμυρὰ, πλὴν ὁ ἀέρας της καλός. ἐκαλέσθη αὐτὸς ὁ τόπος ἀκρωτήριον τῶν Γάττων, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἐπειδὴ ἡ Νῆσος διὰ τὰς ἀνομβρίας ἐρημώθη, καὶ ἔφυγαν οἱ κάτοικοι αὐτῆς σχεδὸν τὸ περισσότερον μέρος, καὶ ἐβάσταξεν εἰς πολλὰ μέρη αὐτῆς παντελῶς ἀκατοίκητος, ἄλλοι μὲν ὡς λέγουσι τριάκοντα ἓξ χρόνους, ἄλλοι δὲ, καὶ πλέον μὲ πιθανότητα, δεκαεπτὰ χρόνους. ἐστάλθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς τὴν Νῆσον, διὰ νὰ τὴν κατοικήσῃ, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἁγίας Ἑλένης ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ἕνας Δοῦκας ὀνόματι Καλόκαιρος. βλέπων δὲ αὐτὸς εἰς τὴν Νῆσον, ὅτι ἐπολυπλασιάσθησαν τόσον τὰ ὀφίδια, ὥστε ὁποῦ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα συνεχῶς ἐδαγκάνοντο, καὶ ἀπέθνησκον, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῆς λεγομένης κουφῆς, φαρμακερὸν τῷ ὄντι καὶ θανατηφόρον ὀφίδιον, καὶ μέχρι τῆς σήμερον (λέγουσι διότι, πῶς ἔχει τόσον δυνατὸν φαρμάκι, ὁποῦ εἶναι ἀρκετὴ νὰ ἀναλύσῃ ἕνα σωστὸν κριάριον, καὶ νὰ τὸ καταπίῃ ὡς ὑγρὸν) ἐστοχάσθη λοιπὸν ὁ ῥηθεὶς Δοῦκας ἕνα τρόπον, διὰ νὰ ἀφανίσῃ εἰς αὐτὰ τὰ μέρη τοῦ ἀκρωτηρίου τὰ πολλὰ ὀφίδια, ὅθεν ἔστειλεν εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον τοῦ ἀκρωτηρίου, Μοναστήριον τῶν Μοναχῶν Ρωμαίων ἐκ τῆς τάξεως τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ὡς χιλίους γάττους, καὶ γάττας, τῶν ὁποίων ἐδιώρισε καὶ τὴν τροφὴν ἐξ οἰκείων ἐξόδων. λοιπὸν αὐγὴ, καὶ βράδι ἐσυνήθησαν αὐτοὶ οἱ γάττοι, ἀκούοντες τὸν κτύπον τῶν καμπάνων, νὰ συνάζωνται εἰς κάποιας γούρνας ξυλίνας, ἔνθα ἦτον τὸ φαγί των,

καὶ ἀφ' οὗ ἔτρωγαν, ἔτρεχον εἰς τὰ δάση, καὶ ἐκυνήγουν τὰ ὀφίδια τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας. δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ὠνομάσθη ἀκρωτήριον τῶν γάττων, καὶ ἕως εἰς κἄποιον καιρὸν μετὰ ταῦτα, οἱ πατέρες τοῦ Μοναστηρίου ἐκράτουν ἕνα ἀρκετὸν ἀριθμὸν γάττων, δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν εἰς τὸ Μοναστήριον· λέγουσι πρὸς τούτοις, πῶς αὐτὴ ἡ κουφὴ ἕνα μῆνα νὰ εἶναι τυφλὴ, καὶ ἄλλον μῆνα κουφὴ, ἀλλὰ χρειάζεται ἀπόδειξιν. Στέφανος δὲ Λουζινιανὸς Ἱστορικὸς τῆς Νήσου Κύπριος, λέγει, ὅτι εἰς τὸν καιρόν του, εὑρισκόμενος εἰς Λεμεσὸν διὰ κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου, ἔμαθεν ἀπὸ ἕναν πρωτοπαπᾶν τῆς Γερμασώγιας, ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐθανάτωσεν ἕνα ὄφιν μὲ κέρατα, ὄχι τόσον μικρὸν, τὸ ὁποῖον λέγουσι, νὰ εἶναι ἕνα ἄλλο εἶδος κουφῆς. δὲν ἀπαντῶνται, οὐδὲ γίνονται ὅμως κατὰ τοὺς παρόντας χρόνους, ὁποῦ δὲν εἶναι μήτε τόσον πλουτισμένος ὁ τόπος ἀπὸ ἀνθρώπους, τὰ τοιαῦτα κερατοφόρα ὀφίδια. δὲν εἶναι ὅμως ἔξω λόγου, ὅτι ἡ φύσις νὰ ἀρνῆται καὶ εἰς τοὺς ὄφεις μίαν τοιαύτην παραφυάδα, διατὶ ἀπὸ τὰς Ἱστορίας βλέπομεν, νὰ εὑρίσκωνται τοιαῦτα ὀφίδια εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς Ἀφρικῆς, καὶ εἰς ἄλλους θερμοὺς τόπους καὶ κλίματα. ἡ χώρα αὐτὴ εἰς τὸν καιρὸν τῶν Δουκῶν εὑρίσκετο εἰς αὔξησιν τόσον ἀπὸ ἀνθρώπους, ὅσον καὶ ἀπὸ πλούτη, καὶ οἰκοδομάς. μετὰ παρέλευσιν χρόνων πολλῶν κατήντησεν εἰς χωρίον, καὶ νὰ λέγεται ὁ ἅγιος Ἰωάννης. Κατὰ τοὺς παρόντας καιροὺς οὔτε ἴχνος φαίνεται χώρας ἢ χωρίου. φαίνονται μόνον τινὰ λείψανα, τὰ ὁποῖα εἶναι τινὲς στῆλαι, ἢ κωλόναι ἐκ πέτρας, καταχωσμέναι εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐξ αὐτῶν συμπεραίνομεν, ὅτι ἐχρημάτισε χώρα στολισμένη μὲ οἰκοδομὰς, καὶ κτίσματα ἀξιόλογα. Εἰς αὐτὴν τὴν ἄκραν ἡ Ἀριστοκρατία τῶν Ἐνετῶν, ἔχουσα ὑπὸ ἐξουσίαν της τὴν Νῆσον, ἀπεφάσισε νὰ κτίσῃ φρούριον, ἢ καστέλλιον, καὶ νὰ στείλῃ ἐκεῖ ἄρχοντας τῆς Λευκοσίας, διὰ νὰ κατοικήσῃ τὸν τόπον, ἀλλὰ διὰ τὴν στέρησιν τῶν ποτίμων νερῶν μετεμελήθη. Ἐκτίσθη ἡ χώρα αὕτη πρῶτον ἀπὸ τὸν υἱὸν τοῦ Κινάρα, Κούριον λεγόμενον, ἀδελφὸν τοῦ θεοῦ Ἄδωνος, ὁ ὁποῖος ἦτον ἀνὴρ τῆς Ἀφροδίτης. Στέφανος. Ἱστορικ.

Νεάπολις πόλις νεωτέρα, αὕτη κατέστη χώρα μάλιστα ἀφ' οὗ ὁ Ρικάρδος τῆς Ἐγκλητέρρας βασιλεὺς, ἐχάλασε τὴν Ἀμαθοῦντα. Ἐκτίσθη ἀπὸ τοὺς πρώτους βασιλεῖς λουζινιανοὺς, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν πρῶτον Γουΐδον ἔτει 1196. εἰς τιμὴν τῆς Πατρίδος του, καὶ ὠνόμασεν αὐτὴν Λεμεσὸν, ἀπὸ τὸ ὄνομα αὐτῆς λιμόσινο λεγομένην, ἐκ μιᾶς Ἐπαρχίας τῆς φράντζας. ἦτον πρῶτον ἐκεῖ ἕνα μέγα δάσος ἐκ τοῦ ὁποίου τὸ πρότερον ἐκράζετο Νέμεσος. ἀφ' οὗ ἐτελειώθη ἡ χώρα, οἰκοδομήθησαν πολλαὶ Ἐκκλησίαι, καὶ Μοναστήρια Ρωμαίων, καὶ Λατίνων. ἐκτὸς τῆς καθεδρικῆς Ἐκκλησίας τῶν λατίνων, ἦτον ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱππέων τοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἢ Καβαλλιέρων, καὶ μία ἄλλη τῶν Καβαλλιέρων τοῦ ὀσπηταλίου, ἢ ξενοδοχείου, λεγομένη τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Τὸ νεκροταφεῖον, τέσσαρα Μοναστήρια τῶν Μενδίκων, τοῦ Σὰν Δομενίκου, τοῦ Σὰν Φραντζέσκου, τοῦ Σαντ' Ἀγουστίνου, καὶ τῶν Καρμιλιτάνων, καὶ ἄλλων Μοναχῶν Ρωμαίων καὶ Λατίνων Μοναστήρια. Ἡ χώρα ὅμως κατὰ τὸ ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ 1400., βασιλεύοντος Γιάννου ἐν τῇ Νήσῳ, ἠφανίσθη ἐξολοκλήρου μὲ κατηδαφισμὸν σχεδὸν ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ Μοναστηρίων, καὶ ἄλλων ἀξιολόγων οἰκοδομῶν, καὶ παλατίων, ἀπὸ τὸν Σουλτάνον τοῦ Μισσηρίου, καὶ ὄχι μόνον αὐτὴ, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τόποι διεφθάρησαν ἀπὸ τοῦτον τὸν πόλεμον, ὡς ἐν ἰδίῳ τόπῳ θέλομεν ἀναφέρει. Ἔλαβεν ἀκόμη καὶ ἄλλην μίαν καταστροφὴν πρὶν τούτου τοῦ πολέμου, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Ἐνρίκου πρώτου, ἀπὸ τὸν Ἰμπεράτωρα τῆς Γερμανίας Φεδερίκον β'. ἀνοικοδομήθη πάλιν μετὰ τὴν φθορὰν τῶν σαρακηνῶν, ἀλλὰ χωρὶς Μοναστήρια, καὶ Ἐκκλησίας θαυμαστὰς, ὅθεν οἱ Μενδικάντοι τῆς Λευκοσίας ἔτι ἔπερνον τὰ ἐνοίκια τῶν χωραφίων, καὶ ὑποστατικῶν τῶν Μοναστηρίων, ὁποῦ ἐρημώθησαν ἐκεῖ εἰς Λεμεσὸν ἀπὸ τὴν φθορὰν τῶν σαρακηνῶν. Εἶχε φρούριον δυνατὸν, ἢ Καστέλλιον, τὸ ὁποῖον πρὶν τῆς ἁλώσεως τῆς Νήσου ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν πρὸ τριάκοντα ἐτῶν, ἔχουσα πόλεμον μετ' αὐτῶν ἡ Ἀριστοκρατία τῶν Ἐνετῶν, ἐκυριεύθη, μὲ τὸ νὰ μὴν ἦτον ὡς ἔπρεπε κυβερνημένον ἀπὸ φρουρὰν, καὶ ἅρματα, καὶ μετὰ τὴν ἀγάπην, ἡ ἀριστοκρατία τὸ ἐχάλασεν ἀπὸ ἕνα μέρος. Ὁ

Ἀὴρ τῆς Λεμεσοῦ εἶναι εὔκρατος, νερὰ γλυκά, καὶ νόστιμα, ἔχει παραθαλασσίαν ὡσὰν λιμένα, ὁποῦ δύναται νὰ δέχεται καὶ πλοῖα πολεμικά. ἤθελε γένη ἕνας διασωστικὸς λιμὴν, καὶ δεκτικὸς μεγάλης ἀρμάδας ἂν ἐβυθίζοντο, διὰ νὰ γένη στενὸς κατὰ τὴν εἴσοδον, τρία ἢ τέσσαρα Καράβια, ἢ νὰ ἀνοίγετο ἡ λίμνη, ὁποῦ δὲν εἶναι μακρὰν, παρὰ ἕξη μίλια. Ἡ ἀρμάδα τῶν Τουρκῶν ἐπὶ τῆς ἁλώσεως τῆς Νήσου 1569., παντελῶς κατέκαυσεν αὐτὴν τὴν χώραν, καὶ τὰς οἰκοδομὰς αὐτῆς κατεχάλασε, καὶ κατεκρέμνισε, μὲ πολλὴν φθορὰν τῶν δυστυχῶν κατοίκων.

Ἀμαθοῦς πόλις πρωτεύουσα, καὶ ἀρχαιοτάτη, κατὰ μεσημβρίαν κειμένη τῇ Νήσῳ. ᾠκοδομήθη αὕτη πρὶν νὰ βασιλεύσουσιν οἱ ἐπωνομασθέντες Θεοὶ, καὶ πρὶν νὰ κατοικήσουσιν εἰς τὴν Νῆσον. ἦτον ἀφιερωμένη, καθὼς καὶ ἄλλαι πόλεις, εἰς τὴν Θεὰν Ἀφροδίτην, ὡς στιχουργεῖ ὁ Βιργίλιος. Ἐθεμελιώθη τὸ πρῶτον ἀπὸ τοὺς Ἀσσυρίους ὅταν ἡ Νῆσος ὑπέκειτο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των. τῶν ὁποίων ἡ ἐξουσία ἔπαυσε βασιλεύοντος Ἀμάσιδος εἰς Αἴγυπτον, ὅς τις ἐτρόπωσεν αὐτοὺς, καὶ τὴν Νῆσον ὑπέταξεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του, τῷ ἔτει ἀπὸ Ἀδὰμ 3434 πρὶν Χριστοῦ 570. Τὸ ὄνομα λοιπὸν Ἀμαθοῦς θέλουσι νὰ εἶναι λέξις συριακὴ, ληφθὲν ἀπὸ μιᾶς πηγῆς θερμῶν ὑδάτων, ἡ ὁποία ἀνέβλυζεν ὑπὸ τὰ τείχη τῆς πόλεως, καθὼς διηγεῖται Ἡγήσιππος, καὶ Ἐξκίδιος Ἱεροσολυμήτης. ἄλλοι δὲ ἀπὸ Ἀμαθοῦς υἱοῦ Ἡρακλέως. ἢ ἀπὸ Ἀμαθούσης μητρὸς Κινύρου. Αὕτη ἐπαινεῖτο, καὶ ἐθαυμάζετο, διὰ τὰ ὑπὸ γῆν αὐτῆς μέταλλα, καὶ μάλιστα διὰ τὸν ἐκλεκτὸν χαλκὸν, ὃν ἀπέδιδεν ἡ περιοχή της. διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἐπεκλήθη ἔγκυος Μετάλλων. Ἐπλησίαζε τῇ θαλάσσῃ, οὐ μακρὰν τῆς νῦν Λεμεσοῦ. ὅθεν μετεκλήθη καὶ παλαιὰ Λεμεσός. Εἶχε τῷ πάλαι ἀξιοπρεπεῖς οἰκοδομάς. εἰς τὸν καιρὸν τῶν Δουκῶν τῶν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἤνθει, καὶ ἐτιμᾶτο ὡς Μητρόπολις, καὶ καθέδρα τῶν ἰδίων. Εἶχε λιμένα περίκλειστον, καὶ εὐρύχωρον, οὕτινος μέχρι τῆς σήμερον φαίνονται λείψανα κτισμάτων τοῦ περικλεισμοῦ, καὶ μέρος τὶ τοῦ τειχίου τοῦ φρουρίου κτισμένου εἰς τὴν θάλασσαν. ἄλλα τε πολλὰ ἐρείπια, καὶ καταχαλάσματα τῆς ἀρχαιότη-

τος. Ἦτον θεμελιωμένη εἰς βουνὸν, ἔχουσα κατὰ τὴν θάλασσαν ἐγκρεμνόν. Εὑρίσκοντο πρὶν τῆς ἁλώσεως ὑπὸ τῶν ὀθωμανῶν ἔτι στῆλαι, καὶ κίονες κατερριγμένοι, καὶ ἄλλα τῆς μεταλλικῆς τέχνης, καὶ Ἀρχιτεκτονικῆς ἐφευρέματα. Ἐξεσκεπάσθησαν δύω πυθάρια πέτρινα εἰς τὸν καιρὸν τῶν βασιλέων λουζινιανῶν, τὰ ὁποῖα ἐδέχοντο ὡς ὀγδοήκοντα στάρια, ἤτοι ὡς 286. καφίζια σῖτον, τὰ ὁποῖα ἔκριναν, ὅτι ἦτον ἔργον τῶν Ρωμάνων. Ἐπρόβαλε μεγάλους ἀνθρώπους εἰς ἀνδρείαν, καὶ σύνεσιν, καὶ μάλιστα Ἀρχιερεῖς λόγῳ, καὶ πράγματι ἀξιοπρεπεστάτους· μέχρι τοῦ ἄνωθεν καιροῦ τῶν λουζινιανῶν, ἦτον ἡ Καθεδρικὴ Ἐκκλησία τοῦ Ἐπισκόπου ἀκαίρεος. Ἐκλήθη πόλις βασιλικὴ, καὶ Καθέδρα ἐπὶ τῶν ἐννέα Βασιλέων. Αὕτη ἀποστάτησεν ἀπὸ τοὺς πέρσας, καὶ ὁ βασιλεὺς Σαλαμίνης Ὀνέσιλκρος, ὁ ὁποῖος ἐβοήθη τοῖς Πέρσαις ἐπολιόρκησεν αὐτὴν καὶ ὑπέταξε. ὕστερος αὐτῆς Δοῦκας ἦτον Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς, τὸν ὁποῖον, διὰ τὰς ἀδικίας, καὶ τυραννίας του, καὶ διὰ τὴν ἀσέλγειάν του, ἐπολέμησεν ὁ Ρικάρδος βασιλεὺς τῆς Ἐγκλητέρρας, καὶ μετ' αὐτὸν κατέφθειρε τὴν χώραν παντάπασι. ὅθεν ἔκτοτε οὐδὲ ἐμετακτίσθη. Εἶχε ναὸν κάλλιστον εἰς ὄνομα τῆς Ἀφροδίτης ἐπὶ τῶν ἑλλήνων, καὶ πολλοὺς ἄλλους διὰ τοὺς ἐπιλοίπους ψευδωνύμους θεούς.

Ἀμαθοῦς πόλις ἐν Κύπρῳ Ἀρχαιοτάτη, ἐν ᾗ ἄδωνις οὔσιρις ἐτιμᾶτο, ὃν Αἰγύπτιον ὄντα, Κύπριοι, καὶ φοίνικες ἰδοποιοῦνται ἀπὸ Ἀμάθοῦς δὲ τοῦ Ἡρακλέως υἱοῦ ἐκλήθη, ἢ ἀπὸ τῆς Κινύρου Μητρὸς Ἀμαθούσης. Στέφανος.

Τίνα δὲ τρόπον Ἕλληνες οἱ σὺν Ἀγαμέμνονι τὴν Κύπρον κατέσχον, ἀπελάσαντες τοὺς μετὰ Κινύραν, ὧν εἰσὶν ὑπολιπεῖς Ἀμαθούσιοι. ὁ αὐτὸς βιϐ. ιϛ'.

Ὀνέσιλκρος δὲ ἦρχε Σαλαμίνης, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συνκνεπίσταθαι, τοὺς μὲν ἄλλους ἀνέπεισεν, Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκησε προσκαθήμενος. Ἡρόδοτος.

Ἀμαθούσιοι δὲ, καὶ Σόλιοι, καὶ Κιτιεῖς, ἀντέχοντες τῷ πολέμῳ, πρέσβεις ἀπέστειλαν πρὸς Ἀρταξέρξην βασιλέα περσῶν περὶ βοηθείας, καὶ τοῦ μὲν Εὐαγόρου κατηγόρουν, ὅτι τὸν Ἄγυριν βασιλέα, σύμ-

μαχον ὄντα Περσῶν ἀνεῖλε, τὴν δὲ Νῆσον ὡμολόγησαν αὐτῷ συγκατακτήσασθαι. Διόδ. Σικ. β'. ιδ'.

Κρόμιον ἀρχαιοτάτη πόλις, ἢ μᾶλλον Κωμόπολις πλησίον τῇ Κούρῃ, καὶ τῆς ἄκρας τοῦ ἀκρωτηρίου κατὰ δυσμὰς ὡς μισὴν λέγα μακράν. Κατὰ τὸ παρὸν οὐδὲ ἴχνος αὐτῆς φαίνεται, διὰ τὸ νὰ ἐρημώθη καὶ αὐτή, ὅταν ἔλαβε τὴν παντελῆ φθορὰν καὶ ἡ χώρα Κούρη, εἰς αὐτὴν ἔφερον ἐκείνους, ὁποῦ ἐτόλμουν νὰ ἐγγίσουσιν εἰς τὸν ναὸν, ἢ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Ἀπόλλωνος Ὑλάτου (α), καὶ τοὺς ἔρριπταν ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ἐγκρεμνὸν τοῦ ἀκρωτηρίου εἰς τὴν θάλασσαν. Πλησίον τοῦ Κουρίου, Ἀρχὴ οὖν τοῦ δυσμικοῦ περίπλου τὸ Κούριον, τοῦ βλέποντος πρὸς Ρόδον, καὶ εὐθὺς ἐστὶν ἄκρα, ἀφ' ἧς ρίπτουσι τοὺς ἁψαμένους τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος. Στράβων.

Μάριον, πόλις παλαιὰ, ὡς διηγεῖται Πλίνιος, ἥτις ἐκλήθη καὶ Ἀρσενόη. Διόδωρ. κεφ. θ'. κατὰ τὸ παρὸν λέγεται χωρίον Μαρίν. Ἀπέχει τῆς παλαιᾶς Λεμεσοῦ τέσσαρας λέγας, καὶ ἀπὸ τὴν θάλασσαν μίαν. Εἰς αὐτὸν τὸν τόπον στρεφομένη ἡ ἁγία Ἑλένη ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἄραξεν, ἦτον δὲ τότε πλησίον τῆς χώρας Μοναστήριον ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τοῦ ἁγίου Γεωργίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκόνευσε. διὰ τοῦτο ἐκεῖνος ὁ τόπος ὠνομάσθη ἔκτοτε μέχρι τῆς σήμερον, καὶ λέγεται Βασιλοπόταμον ἡ Ἐκκλησία διότι ἦτον πλησίον εἰς τὸ ποτάμι, τὸ ὁποῖον ποτάμι ἦτον ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα πέντε ἢ τέσσαρα ποτάμια τῆς Νήσου. εὑρισκομένη λοιπὸν ἡ ἁγία Ἑλένη εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, ἐν μιᾷ νυκτὶ ἄναψεν ἀπὸ κάθε μέρος τὸ ἐκεῖ πλησίον δάσος, ἐπειδὴ ἦτον τότε, ὡς ἔρημος ἡ Νῆσος, κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, καὶ πολὺ σύνδενδρον, ἐξυπνήσασα ἡ βασίλησσα ἀπὸ μίαν τοιαύτην ταρα-

(α) Μεταξὺ αὐτοῦ τοῦ Κρομίου καὶ τῆς Κουρίου ἦτον δάσος πυκνώτατον, ὕλη, ἕλος καὶ ἄλσος παρὰ ποιηταῖς λεγόμενον, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου, ἱερὸν ἀνέκειτο τοῦ Ἀπόλλωνος Ὑλάτου, ἐπωνομαζομένου οὕτω, πρὸς διαφορὰν τῶν μὴ ὑπὸ δάσους περικυκλωμένων βωμῶν τούτου τοῦ Θεοῦ· ἡ εἰς ἄκρον δεισιδαιμονία τοῦ λαοῦ ἐζήτει ἄψαστον τὸ ἱερὸν τούτου καὶ τὴν τράπεζαν, «Ὕλη γὰρ ἐστὶ περὶ τὸν Κούριον τόπον τῆς Κύπρου, ἱερὸν Ἀπόλλωνος, ἀφ' ἧς Ὑλάτην τὸν Θεὸν προσαγορεύουσι.» ἰωαν. τζετζ. εἰς λυκόφρ.

χὴν τῆς πυρκαϊᾶς, ἔδραμε νὰ κάμῃ τὴν προσευχήν της εἰς τὸν τίμιον Σταυρὸν ὃν ηὗρε, καὶ ἔφερεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ μὲ τοὺς ἥλους, καὶ μὴν εὑρίσκουσα τὸν σταυρὸν, ἔδραμεν, ὅπου ἦτον ἡ φωτιὰ, καὶ ἄναπτε, καὶ ἐκεῖ εὑρῆκε τὸν τίμιον σταυρὸν, μακρὰν ἀπὸ τὸ κατάλυμμα ὡς μίαν λέγα. εὐθὺς ἐκεῖ εἰς σημεῖον εὐχαριστίας εἰς Θεὸν, ἐπρόσταξε, καὶ ἐκτίσθη μία ἱερὰ Ἐκκλησία, εἰς τὴν ὁποίαν ἀφιέρωσεν ἕνα μέρος ἀπὸ τὸ τίμιον ξύλον, τὸ ὁποῖον ὕστερα ἀπὸ πολὺν καιρὸν ἐμετεφέρθη εἰς τὰ Λεύκαρα, χωρίον μέγα καὶ τότε. καὶ ὁ τόπος ἐφ' ὃν ἔκτισε τὴν Ἐκκλησίαν λέγεται χωρίον Τόχνη. Ἀφιέρωσε προσέτι καὶ εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ὀλύμπου, τὸ νῦν λεγόμενον τοῦ σταυροῦ μέρος ἀπὸ τὸ αὐτὸ τίμιον ξύλον· ἄνωθεν τούτου τοῦ ὄρους ἦτον τῷ πάλαι ναὸς τῆς Ἀερώδους Ἀφροδίτης ἐξάκουστος, εἰς ὃν λέγουσιν, ὅτι ἐκατοίκουν οἱ διάβολοι. Εἰς δὲ τὸ ἄνωθεν χωρίον Λεύκαρα, ὁποῦ ἦτον καθεδρικὴ Ἐκκλησία του Ἐπισκόπου τῶν Ρωμαίων, εὑρίσκονται δύω κομμάτια ἀπὸ τοῦ τιμίου ξύλου, πλατὺ τὸ καθ' ἕνα ὡς τέσσαρα δάκτυλα, καὶ μακρὶ ὀκτώ. ἡ γνώμη δὲ πάντοτε ἐστάθη, πῶς εἶναι ἀπὸ τὸ ὑποπόδιον τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ ἴδιον τμῆμα ἐκεῖνο, ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν Τόχνην, ἅπασα ὅμως ἡ ὁμήγυρις τῶν Χριστιανῶν τῆς Νήσου, καὶ πάλαι καὶ νῦν, προσφέρει μεγάλην εὐλάβειαν, καὶ σέβας εἰς αὐτὰ, διὰ τὰ θαύματα ὁποῦ ἐπιτελοῦνται ἐξ αὐτῶν, εἰς τοὺς μετὰ πίστεως προστρέχοντας. Στέφ. Λουζινιανός.

Κίτιον πόλις ἀρχαιοτάτη, καὶ ἀπὸ τὰς πρωτίστους. ἐκτίσθη ἀπὸ τὸν πρῶτον οἰκιστὴν τῆς Νήσου Χεττὶμ, ἢ Κεθῖνον δισέγγονον τοῦ Νῶε, καθὼς μαρτυροῦσιν οἱ ἐξηγηταὶ τῆς παλαιᾶς Γραφῆς, καὶ μάλιστα ὁ θεῖος Ἱερώνυμος εἰς τὸ κγ'. κεφ. τοῦ Ἡσαΐου, καὶ εἰς τὸ β'. τοῦ Ἱερεμίου. αὐτὴ ἡ χώρα πλησιάζει τῇ θαλάσσῃ, ἀπέχουσα τοῦ Μαρίου λέγες πέντε. Εἶχε καλὸν, καὶ περίκλειστον λιμένα ἐξ ἀρχῆς, ὡς διηγεῖται ὁ Στράβων, τὰ νῦν δὲ εἶνε παντελῶς ἔρημος, ὥστε ὁποῦ μόλις φαίνονται τὴν σήμερον σημεῖα λιμένος. Μετὰ παρέλευσιν χρόνων τὴν ἐκατοίκησαν οἱ τῆς Τύρου, ἢ οἱ Φοίνικες, γένος τότε εἰς τὴν ναυτικὴν, καὶ εἰς τὴν πραγματείαν ἐμπειρώτατον. Ἀνεκαίνισεν αὐτὴν ὁ Βῆλος Βασιλεὺς τῆς Τύρου, διὰ τοῦτο ὠνο-

μάσθη καὶ ἀποικία Φοινίκων, ἐχρημάτησε δὲ μετὰ ταῦτα καὶ καθέδρα βασιλικὴ, ἐπὶ τῶν ἐννέα βασιλέων τῆς Νήσου, ὁ ὕστερος βασιλεὺς αὐτῆς Πύματος, ἐπρόσφερε τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἕνα σπαθίον πολύτιμον, τὸ ὁποῖον χαριζόμενος αὐτῷ, ἐζώσθη ὁ Ἀλέξανδρος εὐθέως, μὲ τὸ ὁποῖον λέγει ὁ Πλούταρχος, ἐνίκησε τῶν Δαρεῖον τῶν Περσῶν, καὶ ἔγινε Μονάρχης. Τώρα λέγεται χωρίον Κίτι· ποτὲ καιρὸν, πρὶν τῆς αἰχμαλωσίας τῶν Τουρκῶν ἀπὸ τὰ πρῶτα, καὶ πολυάνθρωπα χωρία τῆς Νήσου, εὐτύχει παντὸς εἴδους γεννημάτων, καὶ πορικῶν, πλῆρες πάντοθεν ἀπὸ περιβόλια καὶ κήπους, εἰς τὸν καιρὸν τῶν Λουζινιανῶν βασιλέων. Ἀγκαλὰ καὶ τὴν σήμερον νὰ εὑρίσκεται ἐρημωμένον ἀπὸ κατοίκους πλὴν καὶ οἱ ὀλίγοι δὲν λείπουσι νὰ καλλιεργοῦσι τὸν τόπον, ὅθεν εὑρίσκονται κῆποι καὶ περιβόλια ἀρκετά· ἦτον ἀπόκτημα Ἰταλικῶς φέουδον τοῦ Κιαρίωνος Λουζινιανοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου ὑστέρησεν αὐτὸν ὁ ὕστερος βασιλεὺς τῆς Νήσου Γιάκουμος Λουζινιανὸς Μπαστάρδος. Ἐδόθη μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς Νήσου εἰς τὴν Ἀριστοκρατίαν τῶν Ἐνετῶν εἰς τὴν γενεὰν Ποδικατάρου. Ἐξ αὐτῆς ἐξῆλθον ἄνδρες σοφοὶ, καὶ περίφημοι, καθὼς Ζήνων ὁ Κιτιεὺς, φιλόσοφος, καὶ ἀρχηγὸς τῆς τῶν στωϊκῶν αἱρέσεως, ἄλλος Ζήνων ῥήτωρ, ὁ Ἰατρὸς Ἀπολλώνιος, Ἰσίγων, καὶ Περσαῖος, καὶ ἄλλοι. Μακρὰν τοῦ Κιτίου ὡς μίαν λέγαν παρὰ τὴν θάλασσαν εἶναι μία λίμνη ὡς τρεῖς λέγες ὁ γύρος της, εἰς αὐτὴν δὲν προχωροῦσι τὰ νερὰ τῆς θαλάσσης. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ φύσεως αὐτῆς ἀναβρύει νερὰ ἁλμυρὰ, συμμιγόμενα μὲ τὰ βρόχινα εἰς τὴν ὁποίαν τρέχουσι, περὶ τὸ μέσον τοῦ Ἰουνίου ἄρχονται αὐτὰ νὰ πήγνυνται, καὶ ἕως εἰς τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου, φαίνεται ὅλη ἡ λίμνη ὡσὰν Παγωμένη. τοῦτο εἶναι ἅλας ἐξαίρετον, παχὺ περισσότερον ἀπὸ σπιθαμήν. εἰς τοῦτον τὸν καιρὸν ἦτον συνήθεια νὰ ἔρχωνται χωριάται ἀπὸ τινὰ μέρη, καὶ χωρία διωρισμένα, νὰ τὸ εὐγάλουν μὲ τζάπαις, καὶ πτυάρια, ὅσον εὔγαζαν τὸ ἐσχημάτιζαν εἰς βουνάκια, τοῦτο τὸ ἅλας σχεδὸν ὅλον, ἐπέμπετο εἰς Βενετίαν, εὔγαλλε μίαν ἀρκετὴν ποσότητα ἀργυρίου, ἀπὸ αὐτὸ μόνον τὸ εἶδος ἡ Ἀριστοκρατία, ὅταν ἦτον ἡ Νῆσος ὑπ' ἐξουσίαν της, περαιτέρω τῆς λίμνης αὐτῆς ὡς μίαν λέγα, εἶναι ἕνας

καλὸς κόλπος, ὡς λιμένας, εἰς τὸν ὁποῖον εἰσέρχονται πλοῖα μεγάλα, καὶ μικρὰ, ἔνθα λέγονται ἁλικαὶ ἡ κωμόπολις ἐκείνη, καὶ σκάλα κοινῶς, εἰς αὐτὴν ἐξεφορτώνοντο καὶ ἀπὸ Βενετίας, καὶ Συρίας αἱ μεταφερόμεναι πραγματεῖαι, καθὼς καὶ εἰς Λεμεσὸν, καὶ εἰς Πάφον, κατ' ἔτος δὲ ἐφορτώνοντο κατὰ τὸν Μάρτιον καὶ Σεπτέμβριον, ὡς εἴκοσι πλοῖα βενέτικα, τὰ ὁποῖα ἐκρίνοντο νὰ ἔκαμναν ναῦλον ὡς 200 χιλιάδας δουκάτα. Εἰς αὐτὸ λοιπὸν τὸ ἐμπόριον ὡς μισὴ λέγα ἄνωθεν τῶν Ἁλικῶν, εἶναι μία πολιτεία διὰ τοὺς πραγματευτὰς, καὶ πραγματείας, ὥστε δι' αὐτοὺς ἐστέλλετο ἕνας Καπετάνιος ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς Ἄρχοντας τῆς Βενετίας, ὁ ὁποῖος μετὰ δύω χρόνους ἀλλάσσετο, καὶ ἐστέλλετο ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ. Ἡ αὐθεντία τῶν Ἐνετῶν εἶχε ἀποφασίση νὰ δώση ἄλλο χωρίον εἰς τὸν συγκλητικὸν αὐθέντην τούτου τοῦ τόπου, καὶ αὐτὴν τὴν πολιτείαν νὰ τὴν διωρίση ἐλευθέραν ἀπὸ κάθε δόσιμον, καὶ νὰ τὴν καταστήση, ὥστε οἱ κάτοικοι αὐτῆς νὰ λέγωνται εὐγενεῖς, ἀλλ' ὅμως δὲν εὐδοκίμησεν ὁ σκοπὸς, καὶ μήτε εἰς ἔργον ἐβάλθη, διὰ τὰς ἀκαταπαύστους τότε ἀνωμαλίας, εἰς τὰς ὁποίας εὑρίσκετο περικυκλωμενη ἡ Ἀριστοκρατία. «Αὐτὴ ἡ παραθαλασσία τῶν Ἁλικῶν φαίνεται νὰ ἄρχισε νὰ κατοικῆται ἀπὸ ἀνθρώπους περισσότερον, καὶ νὰ θαμίζουσι πλοῖα μεγάλα, καὶ μικρὰ πραγματευτῶν, καὶ πολέμου, ἀφ' οὗ ὁ λιμὴν τοῦ Κιτίου διεφθάρη, καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ οἱ Γενουβέζοι μὲ πανουργίαν, ἅρπαξαν ἀπὸ τοὺς γνησίους βασιλεῖς τῆς Νήσου τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ τὴν κατεξουσίασαν ὁμοῦ μὲ τὸν λιμένα περὶ τὰ τέλη τοῦ ιδ'. αἰῶνος, βασιλεύοντος ἐν τῇ Νήσῳ τότε Πιερίνου Υἱοῦ Πέτρου Λουζινιανοῦ. Οἱ Γενουβέζοι διότι, ὡς ἐξουσιασταὶ τῆς Ἀμμοχούστου, ἀκολούθως καὶ τοῦ λιμένος, ὑστέρησαν τὸ βασιλικὸν θισαυροφυλάκιον, ἀπὸ τὰ τοῦ τελωνίου ἐκεῖ εἰσοδήματα, ὅθεν ἦτον χρεία ἡ Νῆσος νὰ ἔχῃ ἄλλον λιμένα, διὰ ἀνάπαυσιν καὶ τῶν ξένων πλοίων, καὶ τῶν ἐδικῶν της, καὶ ἀκολούθως νὰ ἀπαιτοῦνται τὰ παρὰ τῆς ἐξαγωγῆς καὶ εἰσαγωγῆς τῶν πραγματειῶν βασιλικὰ εἰσοδήματα, ἡ πολιτεία ἀκολούθως, τόσον ἡ νῦν λεγομένη Σκάλα, ὅσον καὶ ὁ Λάρνακας, εἶναι φανερὸν, πῶς διὰ τὴν αἰτίαν τῶν πλοίων ηὔξανεν εἰς τὸν κατοικισμὸν, καὶ ἐ-

στολίσθη τόσον, όπου ώς είδομεν, ή Ἀριστοκρατία τῶν Ἐνετῶν εἶχε σκοπὸν νὰ ὑψώσῃ εἰς βαθμὸν εὐγενείας τοὺς κατοίκους της, ἂν οἱ πόλεμοι δὲν τὴν ἐπερικύκλωναν. Κάτω εἰς τὴν Σκάλαν εἶναι ὁ μέγιστος, καὶ περικαλλὴς ναὸς τοῦ Δικαίου Λαζάρου τοῦ τετραημέρου, ὃς κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, διὰ φόβον τῶν Ἰουδαίων καταφυγὼν εἰς Κύπρον, ἐχρημάτησεν Ἀρχιερεὺς τῶν Κιτίων, τότε τῆς πόλεως ἐκείνης οὔσης ἐν δόξει, καί πλουσιότητι διὰ τὸ ἐμπόριον τῶν κατοίκων της, εἰς τὰ δεξιὰ τούτου τοῦ ναοῦ κεῖται ὁ τάφος ὁποῦ ἐτάφη τὸ δεύτερον, ἐκ τούτου τοῦ τάφου λοιπὸν φαίνεται νὰ ἐλήφθη καὶ τὸ ὄνομα τῆς λάρκος, λάρναξ διότι λέγεται ὁ τάφος. Ἡ Ἐκκλησία φαίνεται νὰ ἔλαβε τὰ θεμέλιά της ἐπὶ τοῦ καιροῦ τῶν Δουκῶν τῶν στελλομένων ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, ἡ δὲ πολιτεία Λάρναξ, ἄδεται λόγος ἐκ ψιλῆς παραδόσεως παρὰ τοῖς ἐντοπίοις, ὅτι τὸ παλαιὸν ἐλέγετο χρυσόπολις, οὐδεὶς ὅμως τῶν Ἱστορικῶν τῆς Νήσου περὶ αὐτῆς οὐδὲν ἀναφέρει. ηὔξανεν ὅμως ἡ Πολιτεία αὐτὴ, καὶ ηὔξησε μάλιστα διὰ τὸ συνεχὲς ἐμπόριον, ἡ ὁποία εἶναι ὁ πρὸς ὃν ὅρος καὶ ὁ λιμὴν, διὰ τοῦ ὁποίου εἰσέρχονται, καὶ ἐξέρχονται ἡ πραγματεῖαι, καὶ ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν, καὶ τὰ νῦν ἐπὶ τῶν Ὀθομανῶν. Ὁ ἀὴρ αὐτῆς εἶναι ὑγιεινὸς, καὶ εὔκρατος, καὶ ἀγκαλὰ νὰ φαίνεται, ὅτι ἦτον ἄλλοτε πλέον κατοικημένη, παρὰ τὴν σήμερον, καὶ νὰ ἐπλούτῃ εὐγενείας, καὶ ἀγαθῶν, δὲν εἶναι ὅμως καὶ κατὰ τὸ παρὸν τοσοῦτον ὑστερημένη ἀπὸ τὰ τοιαῦτα, μὲ ὅλον τὸν βάρβαρον ζυγὸν ὃν ὑποφέρει στενάζουσα μετὰ τῆς λοιπῆς Νήσου. Τῶν γὰρ παροικούντων περικλεῶν Εὐρωπαίων ἐν αὐτῇ Κονσόλων, καὶ πραγματευτῶν, Φραντζέζων, Ἐγλέζων, Ἐνετῶν, Νεαπολιτάνων, Ραγουζέων κτ. ἡ συνεχὴς, καὶ χαρίης συναναστροφὴ καὶ διημέρευσις, καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς ἐντοπίους, εἰς τὸ τακτικώτερον καὶ εὐγενέστερόν πως περὶ τὰ ἤθη συνεπεποίωσε, καὶ συνεμάλαξεν, ὥστε καὶ ζηλωταίους κρίνεσθαι παρὰ τῶν λοιπῶν τῆς Νήσου. Λύχει, καὶ κομπάζει μάλιστα ἡ πολειτεία αὔτη τανῦν περισσότερον, παρὰ τοὺς παρελθόντας καιροὺς τῆς ἐλευθερίας της, διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν νερῶν ὧν εὐτυχεῖ, καὶ ἐξ ὧν καθ᾽ ἑκάστην

ἡ γῆ της καταβρέχεται, καὶ δροσίζεται· θάλλει ἀπὸ διάφορα δένδρα λεμονίων, πορτογαλλίων, νεραντζίων, ἀπὸ κήπους πλήρεις ἀνθέων, καὶ λουλουδίων τερπνῆς ὀσμῆς, ἀπὸ περιβόλια γεμάτα διαφόρων εἰδῶν χλόης, διὰ τὴν κοινὴν τῶν ἐντοπίων χρῆσιν, δι' αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν πρόβλεψιν τῶν νερῶν, ἡ θεῖα Πρόνοια ἐμεταχειρίσθη μέσον τὴν γενναίαν καρδίαν τοῦ ἀξίου μνήμης ὑπερτάτου Ἐπιτρόπου, ἢ βεζύρη τοῦ Ὀθομανικοῦ κράτους, Μπεκκὴρ πασσᾶ, ὅς τις εὑρισκόμενος εἰς Κύπρον ὑπ' ὀργὴν βασιλικὴν κατὰ τοὺς 1745., καὶ 1746, εἶδε τὴν Πόλιν μὲν ἀνθοῦσαν, καὶ κομπάζουσαν εἰς τὰ λοιπὰ, στενάζουσαν δὲ, καὶ ξηραινομένην τῷ δίψει, προαιρέθη δι' ἰδίων ἐξόδων, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτὸ τὸ κοινωφελὲς ἔργον, μάλιστα πολὺ ἀναγκαῖον διὰ τὰ πλοῖα, ὅθεν μακρὰν ὡς μίαν λέγα τῆς Λάρνακος, εὔγαλε λάκκους ἀναριθμήτους, καὶ συνάξας εἰς ἓν τούτων τὰ νερὰ ὄντα πλῆθος, εἰς τὴν ἐπιφανειαν τῆς γῆς, ἐκεῖθεν δι' αὔλακος μεγάλου ὑποστηριζομένου ὑπὸ τόξων, ἢ γεφύρων ἐκ πέτρας ὑψηλῶν τε, καὶ πολλῶν, κατέφερεν αὐτὰ, καὶ διεμοίρασεν εἰς τὴν Πολιτείαν καὶ εἰς σκάλαν μὲ βρύσες διὰ τὴν κοινότητα, συγχωρήσας ἀδιαφόρως Τούρκοις, καὶ χριστιανοῖς, ὅς τις δύναται νὰ ἀγοράσῃ ἕνα μέτρον, ἢ καὶ δύω νεροῦ, καὶ νὰ κάμῃ βρύσιν εἰς τὸν οἶκόν του. πολλοὶ λοιπὸν τῆς Πολιτείας, καὶ ἐκ τῶν Εὐρωπαίων, καὶ ἐκ τῶν κατοίκων χαίρονται, βλέποντες νὰ τρέχουσι τὰ νερὰ ἔνθεν κἀκεῖθεν εἰς τοὺς οἴκους των, περικυκλωμένους ἀπὸ δένδρα, καὶ ἄνθη τερπνότατα. Τούτου ἕνεκα καὶ κατὰ τοῦτο, αὕτη ἡ πολιτεία εὐγενίζουσα τῶν ἄλλων πόλεων ἐπισημωτέρα κρίνεται, εἰς δὲ τοὺς Εὐρωπαίους χαριεστάτη, καὶ χρήσιμος, ὄχι μόνον διὰ ὅσα εἴπομεν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ νὰ εἶναι πλησίον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ εἰς τὸν λιμένα, ἔνθα ἀράσσουσι τὰ τῶν γενῶν αὐτῶν πλοῖα δίδοντα, καὶ δεχόμενα τὰς πραγματείας.

Σουΐδας περὶ Ζήνωνος Κιτιέως. Φοῖνιξ δ' ἐπεκλήθη, ὅτι Φοίνικος ἔποικοι τοῦ πολυχνίου ἐγένοντο, καὶ ὁρᾶτε, ὅτι ἔκτισε τὴν πόλιν Βῆλος βασιλεὺς Τύρου, ἥτις τῶν φοινίκων ἐστί. Στράβων, Εἶχε λιμένα κλειστὸν τὸ Κίτιον, ἐντεῦθεν ἐστὶν ὁ Ζήνων ὁ Στωϊκός. Ἐπιφ. κατ' αἱρ. βιβ. α'. Παντὶ δὲ δῆλον ἐστὶν, ὅτι Κίτιον ἡ Κυπρίων Νῆσος

καλεῖται, Κίτιοι γὰρ οἱ Κύπριοι.

Διόδωρ. σικελιώτης, βιβ. ιβ'. ὁ δὲ Κίμων (Στρατηγὸς Ἀθηναίων) πλεύσας εἰς Κύπρον, καὶ θαλαττοκρατῶν Κίτιον ἐξεπολιώρκησεν, ὁ δὲ Σουΐδας φησὶ, Κίμων ἐν Κιτίῳ τελευτᾷ. Θεμίστιος λογ. ιθ'. Ἦν δὲ καὶ ἄλλος Ζήνων ῥήτωρ ἐκ τῆς αὐτῆς Πόλεως φέρων τὴν γέννησιν, ὡς καὶ Ἀπολόδωρος, Ἀπολλώνιος, Ἰσίγων, καὶ Περσαῖος.

Θρόνοι ἦτον χώρα τὸν παλαιὸν καιρὸν μεταξὺ τῆς πύλας κειμένη, καὶ ἁγίας Νάπας, κοιτάζουσα πρὸ τὴν δύσιν, διὰ τὸ νὰ σχηματίζῃ ἡ γῆ ἐκεῖ ὡσὰν ἕνα τόξον κύκλου. περὶ αὐτῆς τῆς χώρας δὲν ἔχομεν ἄλλην ἐνθύμησιν, εἰμὴ ὅτι εἶναι τὴν σήμερον μικρὸν χωρίον· φαίνεται νὰ εἶναι τὸ νῦν χωρίον λεγόμενον Λιοπέτριν ἢ τὸ Ξυλοφάγου· εἰς αὐτὴν τὴν ἄκραν ἐπειδὴ ὁ αἰγιαλὸς προχωρεῖ εἴς τι διάστημα εἰς τὴν στερεὰν, καὶ ποιεῖ σχῆμά τι ποταμοῦ, διὰ τοῦτο ὀνομάζεται καὶ παρὰ τῶν ἐκεῖ ποταμός. Ἀράσσουσι πολλάκις καὶ πλοῖα, καὶ δύνανται νὰ φυλαχθῶσιν ἀπὸ τὴν τρικυμίαν εἰς καιρὸν. ἐκεῖ κάμνουσι καὶ τὸ χρειαζόμενον νερὸν αὐτὰ, ἐπειδὴ εἶναι μία καλὴ βρύσις παρὰ τὴν θάλασσαν. Ἕνα καιρὸν ἦτον καὶ φρούριον διὰ φύλαξιν εἰς ἐκείνην τὴν ἄκραν. Ἡ παραθαλασσία ἐκείνη προδίδει τὴν ῥίζαν λεγομένην ῥιζάρι κοκκίνου χρώματος, ἥτις καλιεργεῖται εἰς τὰ λιβάδια, καὶ ἀρκετὴν ποσότητα καντερίων παρέχει κατ' ἔτος. Εἶναι εὔκρατος ὁ ἀὴρ, καὶ λεπτὸς, καὶ ἀκολούθως ὑγιεινός. Πτολεμαῖος βιβ. ε'. μετὰ τοὺς Θρονοὺς τὴν ἄκραν Ἀμμόχουστος.

Ἐξτρέμα, ἦτον χωρίον ἀπὸ τὰ μεγάλα, κείμενον πλησίον εἰς τὸν Κάβον τῆς Γραίας. μήτε ἄλλην εἴδησιν ἔχομεν περὶ τούτου.

Ἀρσενόη. Αὐτὴ εἶναι ἡ πόλις τῆς Ἀμμοχούστου, ἣν ἄρχισε νὰ κτίζῃ Πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος βασιλεὺς Αἰγύπτου, εἰς τιμὴν τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς οὕτως ὀνομαζομένης ἔτει ἀπὸ Ἀδὰμ 3730 πρὶν Χριστοῦ 274. Καὶ οὐ μόνον αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας τρεῖς μὲ τὸ ἴδιον ὄνομα ἀνεκαίνισε. μία εἶναι ἡ Αὐδήμου, δευτέρα ἡ Ἀμμόχουστος, τρίτη ἡ Λεῦκα, καὶ τετάρτη τὸ Ἄρσος. Λέγουσι νὰ ἐκαλέσθη Ἀμμόχουστος ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, διὰ τὸ νὰ εἶναι χωσμένη μέσα εἰς τὴν ἄμμον. Ὁ λιμὴν αὐτῆς ἦτον μεγάλος, καὶ περικλεισμένος. Ὁ πρω-

τος βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαῖος, ἐλθὼν μετὰ δυνάμεως εἰς βοήθειαν τῆς Σαλαμίνης, τὴν ὁποίαν ἐπολιώρκει ὁ τῆς Μακεδονίας Δημήτριος Ἀντίγονος, εἰσελθὼν εἰς τὸν αὐτὸν λιμένα μὲ τὰ πολεμικὰ πλοῖα διὰ φύλαξιν, ἐπολεμήθη ἔξωθεν, τούτου τοῦ Δημητρίου τὸ στόμα τοῦ λιμένος φυλάττοντος μὲ ὀλίγην δύναμιν, καὶ ἐνικήθη κατὰ κράτος, ὥστε ἔμεινεν εἰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ αἰχμάλωτος ὁ στρατηγὸς καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μενέλαος, καὶ Λεῦκος μὲ δώδεκα χιλιάδας στράτευμα διὰ ξηρᾶς· μεταξὺ τούτου τοῦ λιμένος, καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Γραίας, ἦτον παλαιόθεν ἕνας ἄλλος λιμένας λεγόμενος λεύκολλα. Ἐρημώθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ οὐδὲ ἄλλο τι φαίνεται, εἰμὴ τινὰ αὐτοῦ μέρη, ὅσον πρὸς ὥρας νὰ ἀναπαύωνται ἐκεῖ τὰ πλοῖα, ὁποῦ ἀπὸ τὴν τρικυμίαν σπρώχνονται. Ἐκεῖ ἐστάθη εἰς τοὺς 1569. καὶ ἡ ἀρμάδα τῶν Τουρκῶν ὅταν ἐπολέμει τὴν Νῆσον. Ἀνεκαινίσθη αὐτὴ ἡ Πόλις καὶ παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου ἔτει Χριστοῦ 683. καὶ αὐτὴν νέαν Ἰουστινιανὴν ἐπεκάλεσεν. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Ἐνρίκου δευτέρου βασιλέως τῆς Νήσου Λουζινιανοῦ ἀνεκαινίσθη πάλιν κατὰ τοὺς 1293, καὶ ἐνεδυναμώθη, μὲ πύργους, καὶ προπύργια δυνατώτατα, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν Γενουβέζων μετὰ ταῦτα, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐκράτησαν ἐννενήκοντα χρόνους εἰς τὸν καιρὸν τῶν Λουζινιανῶν βασιλέων. Μετὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος Μπαστάρδος, ἀποδιώξας ἀπ᾽ αὐτὴν τοὺς Γενουβέζους, ἐκυβέρνησεν αὐτὴν καλλίτερον, καὶ ἡ ἀριστοκρατία τῶν Ἐνετῶν, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν της ἔχουσα τὴν Νῆσον, πολὺ τὴν ἐδυνάμωσε, καὶ τὴν ἐστόλισε μὲ οἰκοδομάς, καὶ προπύργια, ὥστε νὰ ἀντιστέκεται εἰς κάθε δυνατὸν ἐχθρόν. Κεῖται κτισμένη ἐπάνω εἰς Πέτραν στερεὰν αὐτοφυῆ εἰς τρόπον, ὁποῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διωριχθῶσι τὰ τείχη της, ὄντα στερεά, καὶ εὐρύχωρα. Τὰ ἄκρα τῶν τειχῶν στολίζονται μὲ πτερύγια γύρωθεν, εἶχε μίαν προβολήν, ἢ μπαλουάρδον, ἐν ᾧ ἐτηροῦντο τὰ ἅρματα διαφόρου εἴδους. Τὸ τεῖχος κατὰ διαστήματα διαφυλάττεται ἀπὸ τινὰς Πύργους. ἔνδον τοῦ τείχους εἶναι στράτα πλατεῖα. Ὁ χάνδακας ἔξωθεν τούτου εἶναι βαθὺς ἀρκετά, ὡς 15. Πήχεις, καὶ τὸ ἀντιτειχίον πέραν τοῦ χάνδακος εἶναι ἐσκαμμένον εἰς Πέτραν, καὶ τόσον ὑψηλόν, ὁποῦ δὲν φαίνον-

ται σχεδὸν τὰ καθ' αὐτὸ τείχη τῆς Πόλεως. Ἀλλ' οὐδὲ αἱ οἰκοδομαὶ, καὶ τὰ παλάτια, εἰμὴ μόνον ἡ καθεδρικὴ Ἐκκλησία τῶν λατίνων, ἡ ὁποία εἰς τὸν πόλεμον τῶν Τούρκων ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἐγκρεμνισθῇ, καθὼς καὶ ἄλλα πολλὰ κτήρια ἐγκρεμνίσθησαν ἀπὸ τὰ κανόνια. Ἔχει δύω πόρτας, μίαν πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ μίαν πρὸς τὴν ξηρὰν, ἥτις περιφυλάττεται ἀπὸ δύω συκωτὰ γεφύρια. Ἦτον δυνατὰ ἀρματωμένη ἀπὸ στρατιώτας, καὶ πολεμικὰ ὄργανα. Ἐκείνη τῆς θαλάσσης κοιτάζει πρὸς τὸν λιμένα, ὅς τις ἐσμικρύνθη παρὰ τὸ πρῶτον, καὶ σχεδὸν ἐρημώθη κατὰ τοὺς παρόντας καιροὺς ὑπὸ τῶν ὀθωμανῶν. Εἶχε πρὸς τούτοις ἀρσενάλη θαυμαστὸν εἰς τὸν καιρὸν τῶν βασιλέων, καὶ Γενουβέζων· ὑπὸ τοὺς Ἐνετίους ἔμεινεν ἀνεπιμέλητον, καὶ σχεδὸν ἀνενέργητον, τὰ νῦν δὲ παντάπασιν ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἐρημώθη. Ὁ λιμένας ἐκλείετο μὲ ἄλυσον, καὶ τάχα κλείεται καὶ τώρα, ἀλλ' ἐπειδὴ γεμάτος, οὐδὲ πλοῖα πλέον δέχεται. εἰς τὸ ἄκρον τῆς Πόλεως ἔχει Καστέλιον δυνατώτατον μὲ χάνδακα, ὁ ὁποῖος εἰς καιρὸν ἀνάγκης ἐπληροῦτο ἀπὸ θάλασσαν. Τὸ Καστέλιον ἀρκετὰ ὑψηλὸν, ἔξωθεν πρὸς τὴν θάλασσαν ἦτον Πύργος, ἢ μπαλοάρδον, τὸ ὁποῖον ἀντίκρυζεν εἰς τὸ στόμα τοῦ λιμένος, καὶ ἔνδοθεν τούτου τυλίσσεται ἡ ἄλυσος ἡ κλείουσα τὸν λιμένα. Ἡ Πόλις ἐκοσμεῖτο ἀπὸ μεγάλας οἰκοδομὰς, καὶ κτίσματα Ἀρχιτεκτονικῆς μεγαλειότητος, καὶ εὐταξίας, μάλιστα ὑπὸ ἐκκλησιαστικῶν ἀναριθμήτων, ἐκ τῶν ὁποίων τὴν σήμερον πολλὰ ὀλίγα συνίστανται, τῶν περισσοτέρων ἐγκρεμνισθέντων, τὰ ὁποῖα ὄχι ὀλίγην θλίψιν προξενοῦσιν εἰς τοὺς περιέργους θεατάς. Τὰ νερὰ αὐτῆς τῆς χώρας εἶνε ἁλμυρὰ, ἔξω ἀπὸ τρεῖς, ἢ τέσσερεις λάκκους γλυκοῦ νεροῦ, ἀπὸ τοὺς ὁποίους δὲν λείπει ποτὲ τὸ νερόν. Εἶναι στέρναι περισσαὶ διὰ νὰ συνάζωνται τὰ βρόχινα νερά. Ἐφυλάττετο σιτάριον εἰς τὸν καιρὸν τῶν Βασιλέων καὶ Βενέτων, διὰ κυβέρνησιν τριῶν χρόνων, καὶ μετὰ τὸν τρίτον χρόνον ἀλλάσσετο. Τὰ νερὰ εὐγαλλόμενα διὰ μέσου τῶν ἀλακατίων, καὶ ζώων ἀπὸ τὰ πηγάδια, διείρχοντο μὲ αὐλάκια ὅλην τὴν χώραν, πρότερον συναχθέντα εἰς μίαν μεγάλην δεξαμενὴν, καὶ ἐκεῖθεν ἐδιεμοιράζοντο εἰς τὴν χώραν αὐγή, καὶ βράδι. Ὁ ἀὴρ τῆς χώρας δὲν εἶναι τόσον ὑγιεινὸς, διὰ τὴν πλησίον λίμνην τῆς παλαιᾶς Σαλαμίνης. Ἡ περίμε-

τρος αὐτῆς ὑπερβαίνει τὸ θαλάσσιον μίλιον. ἡ Πόλις ἦτον ὡραιοτάτη μὲ μίαν εὐρύχωρον, καὶ πασίχαρον Πλαταίαν, ἡ πιάτζαν Ἰταλικῶς, στολισμένη μὲ Ἐκκλησίας κύκλωθεν Λατίνων, καὶ Ρωμαίων, μὲ τέσσαρα Μοναστήρια τῶν Μενδικάνδων φράτων. Ἔξωθεν αὐτῆς ἡ γῆ εἶναι ἀμμώδης, πρὸς δὲ τὰ μεσημβρινά της μέρη εἶχον οἱ Ἀμμοχουστιανοὶ τὰ αὐτῶν Ἀμπέλια, περιβόλια, καὶ κήπους μὲ διάφορα πωρικὰ ποτιζόμενα διὰ τῶν ἀλακατίων. Τὴν σήμερον οὐδὲ ἴχνος ἀμπελίων φαίνεται, εἶναι ὅμως κῆποι μὲ δένδρα νεραντζίων, πορτογαλλίων, δένδρα ἀπὸ βερίκοκα, ἢ χρυσάμηλα κοινῶς, καὶ μάλιστα ἕνα εἶδος χρυσαμήλων, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται Ἀρραβικῶς καϊσία, λευκὰ γλυκύτατα, καὶ νοστιμώτατα, καὶ ὑπὸ πάντων ἐπιθυμητὰ, διότι, καὶ πρωϊμώτερα παντὸς ἄλλου πωρικοῦ. Εἶναι περιβόλια ἀπὸ συκαμινίαις, τῶν ὁποίων τὰ φύλλα θρέφει, καὶ αὐξάνει τοὺς σκώληκας τῆς μετάξης, ἡ ὁποία γίνεται ἀρκετὴ εἰς τὰ πέριξ τῆς Ἀμμοχούστου τὴν σήμερον, ὁποῦ δὲν ἐγίνετο ἐπὶ τοῦ καιροῦ τῶν Ἐνετῶν, καὶ διὰ νὰ εἰποῦμεν συντόμως, αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλήτερον, καὶ κυριώτερον ἐκείνου τοῦ τόπου γέννημα διὰ τοὺς κατοίκους, γίνεται καὶ ὄχι ὀλίγη ρίζα ριζαρίου εἰς τὰ ἐκεῖσε λιβάδια. Εἰς αὐτὴν τὴν Πόλιν, μετὰ τὴν ἐρήμωσιν τῆς Σαλαμίνης ἐμετοίκησαν πολλοὶ Ρωμαῖοι, καὶ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν κατέστησαν, ἥτις ἐβάσταξε μέχρι τοῦ Πάπα Ἀλεξάνδρου Δ'., ὁ ὁποῖος παρακινημένος ἀπὸ τὴν βασίλισσαν Πιακέντζαν κατὰ τοὺς 1255., ἐμετάφερε τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν εἰς Λευκοσίαν, εἰς δὲ τοὺς 1328. ἤνθει τόσον ἡ πραγματεία εἰς Κύπρον, ὥστε λέγουσι, πῶς ἕνας Συμεὼν ἐξ Ἀμμοχούστου, εἰς ἕνα ταξείδιον ὁποῦ ἔκαμεν εἰς Συρίαν μὲ πραγματείας τοῦ τόπου, ἐκέρδισε τόσα πολλὰ, ὁποῦ ἀπὸ τὸ δέκατον τοῦ κέρδους ἔκτισε τὴν ἱερὰν Ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου, καὶ Παύλου, ἐξαίσιον εἰς τὴν τέχνην, καὶ εἰς τὸ ὕψος. εὑρίσκεται κειμένη ἡ Πόλις αὕτη κατὰ ἀνατολὰς, ἀπέχουσα τῆς Λευκοσίας δώδεκα λέγες, ἢ μίλια Κύπρια. ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Γραίας δέκα λέγες. Εἰς αὐτὴν ἔκειτο τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Ἐπιφανείου, καὶ μία ἀπὸ τὰς ὑδρίας, ὁποῦ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μετέβαλε τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας. Εἰς τὸν πόλεμον τῶν Ὀθωμανῶν, ὁποῦ ἐσυνέβη κατὰ τοὺς 1570. Σεπτεμβρίου 11. ἀντιστάθη γενναίως ἡ Πόλις εἰς τὰς ὁρ-

μάς των, καὶ ἂν εἶχε βοήθειαν, καὶ ἀρκετὴν κυβέρνησιν, δὲν ἤθελε παραδοθῇ τόσον εὔκολα, πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Αὐγούστου ὁ Μουσταφαπασᾶς ἐνέβη νικητὴς δεδοξασμένος εἰς αὐτὴν ἔτει 1571. τοὺς μὲν Ρωμαίους κρατήσας, διὰ νὰ κατοικοῦσι τὴν Πόλιν, τοὺς δὲ Λατίνους ἀποδιώξας, ἔβαλεν εἰς τάξιν τὰ πράγματα, συγχωρήσας εἰς τοὺς Ρωμαίους νὰ ἔχωσι καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Συμεὼν καὶ τὴν Καθεδρικὴν τῶν Ρωμαίων.

Σαλαμῖνα. Πόλις ἀρχαιτάτη, καὶ Μητρόπολις πασῶν ποτὲ τῆς Νήσου, κειμένη κατὰ ἀνατολὰς, ἐθεμελιώθη, ὡς πολλοὶ τῶν Ἱστορικῶν διαφέρονται, ὑπὸ Τεύκρου Υἱοῦ τοῦ Τελαμῶνος μετὰ τὴν τῆς Τρωάδος Ἅλωσιν, ἥτις ἐσυνέβη ἔτει Κόσμου 2820, πρὸ Χριστοῦ 1184, κατὰ τὸν οὐσσέριον. Οὗτος μετὰ τὴν τῆς Τρωάδος Ἅλωσιν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, στραφεὶς εἰς τὴν Πατρίδα του, καὶ μὴ δεξιωθεὶς, ὡς ἤλπιζεν, ὑπὸ τοῦ Πατρὸς, καὶ συμπατριωτῶν του Σαλαμινιαίων, ἀγανακτήσας ἔπλευσεν εἰς Κύπρον, καὶ εἰς γῆν ἐξελθὼν εἰς χώραν λεγομένην ἀκτὴ ἀργείων τότε, νῦν δὲ χωρίον Ἀκανθοῦ, ἐκεῖθεν τε περιελθὼν πᾶσαν τὴν Νῆσον ἔφθασε καὶ εἰς τοῦτο τὸ μέρος τῆς Νήσου, εἶδε τὸν τόπον ἁρμόδιον πρὸς οἰκοδομὴν χώρας, καὶ κατοίκησιν, παραθαλάσσιον, ἔκτισεν αὐτὴν, καὶ Σαλαμῖνα ὠνόμασεν εἰς ὄνομα τῆς ἐν ταῖς Ἀθήναις πατρίδος του Σαλαμίνης νήσου. Κεῖται λοιπὸν εἰς παραθαλασσίαν μακρὰν τῆς Ἀμμοχούστου δύω λέγες, μετεκλήθη δὲ μετὰ ταῦτα καὶ Κωνσταντία ἀπὸ τοῦ Κῶνστα αὐτῆς μετὰ καιρὸν βασιλέως, Πατρὸς τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, ὕστερον δὲ καὶ παλαιὰ Ἀμμόχουστος, καθὼς οὕτω τὴν σήμερον λέγεται. Ἐτιμήθη πόλις, καὶ καθέδρα βασιλικὴ ἐπὶ τῶν ἐννέα βασιλέων τῆς Νήσου, καὶ κατ' ἐξοχὴν πρωτίστη, καὶ ἔνδοξος. Αὐτὴν ἐξουσίασαν οἱ διάδοχοι τοῦ Τεύκρου διὰ χρόνους. ὁ Τεῦκρος δὲ πλεύσας εἰς Ἰσπανίαν, ἐσύστησε τὸν αὐτοῦ υἱὸν ἐπὶ τῆς βασιλείας διάδοχον, ἐξ αὐτοῦ τοῦ γένους ἐκατάγετο ὅ τε Φιλόκυπρος, καὶ Εὐαγόρας, περὶ τοῦ ὁποίου διηγεῖται ὁ Πλούταρχος, καὶ ὁ Κλεόβουλος, ὃς συναριθμεῖται μεταξὺ τῶν σοφῶν τοῦ καιροῦ ἐκείνου, καὶ τελευταῖον ὁ Νικοκρέων μέγας φίλος τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ Ναύαρχος τοῦ αὐτοῦ ναυτικοῦ

στόλου. Εἰς αὐτὴν τὴν Πόλιν ἐφευρέθη λέγουσιν, ἡ ὑφαντικὴ τέχνη, καὶ θαυμασίως ἐδουλεύετο. Κατὰ τοὺς 115 ἀπὸ Χριστοῦ, ἔτει 18, τῆς βασιλείας Τραϊανοῦ τῆς Ρώμης Ἰμπεράτωρος, οἱ Ἰουδαῖοι ἐπαναστάτησαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, καὶ Αἴγυπτον, καὶ Κυρήνην, ὁδηγούμενοι ὑπό τινος Ἰουδαίου ἀποστάτου Ἀνδρέα, καὶ ἐθανάτωσαν ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας, κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ εἰς Κύπρον, μάλιστα εἰς Σαλαμῖνα, ἐπαναστατήσαντες ὥρμησαν ἐξαίφνης, καὶ ἐφόνευσαν ὡς διακόσιας τεσσαράκοντα χιλιάδας λαὸν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τινὸς Ἀρτεμίωνος, καὶ τὴν Πόλιν Σαλαμῖνα κατέσκαψαν οἱ ἀλιτήριοι. ὅθεν δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐγεννήθη ψήφισμα εἰς Ρώμην, καὶ νόμος ἐδιωρίσθη ἀπαράτρεπτος, ὅτι ὅποιος ἑβραῖος ἤθελε πατήσῃ τὸ ποδάρι του εἰς Κύπρον, χωρὶς ἐξέτασιν νὰ φονεύεται, καὶ πολλοὶ ἀγνοοῦντες τὸν νόμον, φθάνοντες εἰς τὴν Νῆσον ἐθανατώθησαν. Εὐσέβιος ὁ Παμφύλου προπαρ. δ'. κεφ. β'., καὶ ἄλλοι ἀναφέρουσι τὰ αὐτά. Εἰς αὐτὴν τὴν Πόλιν καὶ ὁ Νικοκρέων ἐκουπάνισεν εἰς ἴγδίον, τὸν φιλόσοφον Ἀνάξαρχον, ἐπὶ τῆς παρουσίας τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, παρόντος τοῦ Νικοκρέωντος εἰπόντα, ὅταν τὸν ἐρώτησεν ὁ Ἀλέξανδρος τί πρέπει νὰ φάγουν, καὶ αὐτὸς ἀπεκρίθη, Κεφαλὴν σατράπου, αἰνιττώμενος τὴν τοῦ Νικοκρέωντος ὅθεν τυπτώμενος εἶπε, πτίσσε πτίσσε τὸν Ἀναξάρχου θύλακον, Ἀνάξαρχον γὰρ οὐ πτίσσεις. Εἶχον μίαν κακὴν συνήθειαν οἱ παλαιοὶ Σαλαμίνιοι, νὰ θυσιάζουσιν ἄνθρωπον ἀντὶ διὰ ζῶον, εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, ἀλλ' ὁ Δίφιλος βασιλεὺς, αὐτὸν τὸν ἄθεσμον νόμον ἔλυσε, διατάξας ἀντὶ ἀνθρώπου, βοῦν θύειν. Εἶχον εἰς τιμὴν προσέτι οἱ βασιλεῖς τόσον τῆς Σαλαμίνης, ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ τῶν λοιπῶν Πόλεων, νὰ ἔχουσιν ὠτακουστὰς, καὶ κατασκόπους εἰς τὰς Πόλεις, καὶ καθ' ὅλα τὰ μέρη, καὶ ὅ,τι αὐτοὶ ἤκουον τὴν ἡμέραν, ἀνέφερον εἰς τοὺς βασιλεῖς, στοχαζόμενοι μὲ τοῦτο νὰ κρατοῦσι τὸν λαὸν εἰς φόβον, καὶ νὰ προβλέπουσι τὰ δεινά, ὁποῦ ἔμελλον νὰ συνέβουσιν. Εἰς τὸν καιρὸν τῶν χριστιανῶν, ἐτιμήθη εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν ἡ Πόλις αὐτὴ, καὶ εἰς αὐτὴν ἤνθησαν Ἀρχιερεῖς ἄνδρες σοφοὶ, καὶ σεβάσμιοι, ὧν εἷς ἐστὶν ὁ Ἱερὸς, καὶ μέγας Ἐπιφάνειος, καὶ ἄλλοι ἄξιοι ἄνδρες ἐπίσημοι ἀνδρείᾳ, καὶ γνώσει, καὶ ἀπὸ

τοὺς χριστιανοὺς, καὶ ἀπὸ τοὺς ἐθνικούς. Εἶχεν ἀξιοπρεπεῖς οἰκοδομὰς καὶ παλάτια, μετὰ κιόνων ὑποστηριζόμενα, ὥστε ἀπὸ τὰ χαλάσματα καὶ τὴν σήμερον ὁ καθ' εἷς, δύναται νὰ καταλάβῃ τὸ ἀρχαῖον τῆς καλλονῆς της καὶ μεγαλειότητος. Εὑρίσκονται Κίονες εἰς γῆν ἐρριμένοι διάφοροι, καὶ πολύτιμοι. Καὶ ἐπειδὴ ἦτον ὑστερημένη αὐτὴ ἡ χώρα ἀπὸ νερὰ πότιμα, ἢ γλυκὰ, ἔφερον δι' αὐλάκων, καὶ τόξων ἐκ πέτρας ἀπὸ τὴν Κυθραίαν τὰ νερὰ τῆς πηγῆς ἐκείνης, ὁποῦ εἶναι τὸ διάστημα ὡς δέκα λέγες. ἀπορεῖ ὁ καθ' εἷς βλέπων ἐκείνας τὰς καμάρας τόσον ὑψηλὰς, καὶ ἀπὸ τόσον μακρὰν, ἀγκαλὰ καὶ τινὰ ἐξ αὐτῶν λείψανα ἔμειναν, ἀλλ' ὅμως ἐννοεῖται ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, καὶ τὸ πολυέξοδον. Αὐτὸς ὁ ὑδραγωγὸς Αὔλακας, φαίνεται νὰ ἐκτίστη, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ρωμάνων οὖσα ἡ Νῆσος, πρὶν Χριστοῦ ὀλίγους χρόνους. Τὰ τῆς Κυθραίας νερὰ, εἴρχοντο εἰς Σαλαμῖνα δι' αὐτῶν, ὑπὲρ τοὺς διακοσίους χρόνους. μέχρις ὅτου ἡ Νῆσος διὰ τὴν δεκαεπταετῆ ἀνομβρίαν, ἐρημώθη ἀπὸ κατοίκους. Πολλοὺς καὶ διαφόρους πολέμους ὑπέφερεν ἡ Σαλαμῖνα, καὶ εἰς διάφορα γένη ὑπέπεσεν· ἐξουσιάσθη ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, ἀπὸ τοὺς Πέρσας, ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπὸ τὸν Δημήτριον πολιορκιτὴν Μακεδονίας, καὶ ἀπὸ τοὺς Ρωμάνους· βασιλεύοντος Ἡρακλείου Αὐτοκράτορος εἰς Κωνσταντινούπολιν ἔτει 615, κατεχαλάσθη, καὶ ἠφανίσθη ἀπὸ τοὺς σαρακηνοὺς τέλος πάντων, καὶ πλέον δὲν ἀνεκαινίσθη. διὰ τοῦτο ὁ ποταμὸς, ὁποῦ χύνεται εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη τὸν χειμῶνα ἀπὸ βροχινὰ νερὰ, κάμνωντας πολλὰς λίμνας, ἐγέννα κακὸν, καὶ νοσώδη ἀέρα, ὥστε ὁποῦ οἱ κάτοικοί της στενοχωρούμενοι, ἔφυγαν εἰς ἄλλας χώρας, ἀπὸ αὐτὸν τὸν κακὸν ἀέρα τῆς πλησίον ἐκεῖ λίμνης, πάσχει καὶ ἡ Ἀμμόχουστος ὄχι ὀλίγον. Ἔξω τῆς χώρας αὐτῆς ἔτι φαίνεται ἡ φυλακὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔκλεισαν τὴν ἁγίαν Αἰκατερίνην, καὶ ἐκεῖθεν τὴν ἐπῆραν εἰς Πάφον, καὶ ἀπὸ τὴν Πάφον εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἔνθα ἐμαρτύρησεν. Ἡ φυλακὴ αὐτὴ εἶναι ἕνα κτίσμα ἰσχυρὸν, εὐρύχωρος, δύναται νὰ χωρήσῃ ὡς χιλίους ἄνδρας ἄνω καὶ κάτω, ἐπειδὴ φαίνεται ὅτι ἦτον τὸ κτίσμα αὐτὸ διαμοιρασμένον εἰς δύω ἐπίπεδα, εἶναι σκεπασμένον τοῦτο τὸ μέγα σῶμα μόνον μὲ πέντε μεγαλωτάτας Πλάκας ἀπὸ Πέτραν, ὥστε

ἡ κάθε μία, διὰ νὰ σηκωθῇ, χρειάζεται δύναμιν πολλῶν ἀνδρῶν. Ἔνδον τούτου τοῦ κτίσματος κατὰ γῆς, εἶναι καὶ ἄλλη πλέον στενωτέρα, καὶ σκοτεινὴ φυλακὴ, διὰ τοὺς πλέον κακοτρόπους ἴσως διωρισμένη. Ἐκεῖ πλησίον κεῖται καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, οἰκοδομὴ θαυμαστὴ, καὶ μεγάλη, ὑψηλὴ μὲ ἑπτὰ θόλους. Ἐκεῖ ἱστορεῖται νὰ ἐμαρτύρησε ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας, καὶ ἐτέθη τὸ λείψανόν του εἰς τὸ πλησίον σπήλαιον, ὑπὸ τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ Ἀποστόλου Μάρκου, μὲ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὸ στῆθος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου, τὸ ὁποῖον ἔγραψεν ἰδιοχείρως, καὶ περὶ τὸν χρόνον ἀπὸ Χριστοῦ 473. ἀπεκαλύφθη τὸ αὐτὸ ἅγιον λείψανον μὲ τὸ βιβλίον τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, εἰς τὸν τότε Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου Ἀνθέμιον, βασιλεύοντος ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ Αὐτοκράτορος Ζήνωνος· ὁ ρηθεὶς Ἀρχιεπίσκοπος ἐπαρρησιάσθη εἰς αὐτὸν μὲ τὸ ἅγιον λείψανον, καὶ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ ὑποδεχθεὶς μετὰ τιμῆς μεγάλης, ὁ βασιλεὺς ἐτίμησε αὐτὸν, καὶ τοὺς διαδόχους του, νὰ φέρωσι μανδύαν ἐρυθρὸν, βασιλικὸν ἔνδυμα, ἐν ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς τελεταῖς, σκῆπτρον ἀντὶ ῥάβδου Ποιμαντικῆς, καὶ νὰ ὑπογράφωνται ἐφ' ὅσον εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον εὑρίσκονται μετὰ κυνναβάρεως, ἤτοι διὰ γραμμάτων ἐρυθρῶν, ὥσπερ ἐπεκράτησε, καὶ ἐπικρατεῖ, ὡς βασιλικὸν χάρισμα, μέχρι τοῦ νῦν ἐνεργούμενον ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς Ἀρχιεπισκόπων τῆς Κύπρου. Τὸ δὲ ἱερὸν λείψανον τοῦ Ἀποστόλου, καὶ τὸ βιβλίον τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου τοῦ κατὰ Ματθαῖον, ἐναπέθεσεν ὁ βασιλεὺς Ζήνων μετὰ τιμῆς καὶ εὐλαβείας, εἰς τὸ βασιλικὸν Παλάτιον. Εἰς αὐτὸ τὸ σπήλαιον οἰκοδομήθη μικρὰ Ἐκκλησία, ἔνθα εἶναι καὶ ὕδωρ ἁγιάσματος, ἰατρεῦον ἐκ πάσης νόσου τοὺς μετὰ πίστεως, καὶ εὐλαβείας προστρέχοντας, ἐξαιρέτως θαυμάσιον εἰς τοὺς Κεφαλαλγοῦντας, καὶ πυρέττοντας, μάρτυς διότι τῆς θαυματουργίας, ὁ Στέφανος Λουζινιανὸς ἐκ τῆς τάξεως τῶν Κηρύκων φρατόρων, Κύπριος τῷ γένει, καὶ Ἱστορικὸς τῆς Νήσου, ὅς τις ὁμολογεῖ, πῶς ἠλευθερώθη διὰ μέσου αὐτοῦ τοῦ ἁγιάσματος, ἀπὸ μίαν πολύμηνον κεφαλαλγίαν. Ἡ Πόλις αὕτη τῆς Σαλαμίνης, εἶχε πλησίον λιμένα καλὸν, Σαλαμίνιον καλούμενον, ὅς τις ἐρημώθη τελείως μὲ τὴν ἐρήμωσιν αὐτῆς. Γύρωθεν αὐτῆς δὲν

εἶναι ἄλλο παρὰ τόποι βαλτώδεις, καὶ κακὸν ἀέρα γεννῶντες.

Κύπριάς τε Πόλεις, Πάφον, ἠδὲ Σόλους Σαλαμῖνά τε τῆς, νῦν Μητρόπολις, τῶν δ' αἰτία στεναγμάτων. Ἀσχύλ. Περσικ. Ἔνθα ὁ σχολιαστὴς αὐτοῦ φησί. Σαλαμῖνα τὴν ἐν Κύπρῳ φησίν. Ἧς ἡ Μητρόπολις, ἡ ἐν τῇ Ἀττικῇ δηλαδὴ, ἡμῖν αἰτία ἐστὶ τῶν δε τῶν στεναγμάτων. Ἄποικοι γὰρ εἰσὶν οἱ ἐν Κύπρῳ Σαλαμίνιοι τῶν ἐν Ἀττικῇ, φησὶ γὰρ, ὅτι τοῦ Αἴαντος αὐτόχειρος γεγονότος, ὁ Τεῦκρος ὁ αὐτοῦ ἀδελφὸς ἐν τῇ Σαλαμῖνι τῇ αὐτοῦ Πατρίδι ἀπελθὼν, οὐκ ἐδέχθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς αὐτῶν Τελαμῶνος, ἀλλ' ἐδιώχθη ἀπὸ τῆς Σαλαμῖνος, ὡς μὴ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Αἴαντα κωλύσας σφαγιασθησόμενον ἀφ' ἑαυτοῦ. κατελθὼν οὖν ἐν Κύπρῳ ἀνεδείματο Πόλιν, καὶ ταύτην ἐκάλεσε Σαλαμῖνα ὑπ' ὀνόματι τῆς ἐν Ἀττικῇ. Τὸ πάλαι ὅμως ἐκαλεῖτο καὶ Κορώνη ἡ Σαλαμὶς, ἔστι δὲ ἡ Κορώνη μοῖρα τῆς Σαλαμίνης τῆς ἐν Κύπρῳ. Στέφανος φιλόκυπρος.

Ἐν δὲ τῇ νῦν Σαλαμῖνι πρότερον Κορώνη ἐπονομαζομένη, μηνὶ κατὰ Κυπρίους Ἀφροδισίῳ, ἐθύετο ἄνθρωπος τῇ Ἀγραύλῳ τῇ Κέκρωπος, καὶ νύμφης Ἀγραύλιδος. καὶ διέμεινε τὸ ἔθος ἄχρι τῶν Διομήδους χρόνων, εἶτα μετέβαλεν, ὥστε τῷ Διομήδει τὸν ἄνθρωπον θύεσθαι. ὑφ' ἕνα δὲ περίβολον, ὅ,τε τῆς Ἀθηνᾶς νεὼς, καὶ ὁ τῆς Ἀγραύλου, καὶ Διομήδους, ὁ δὲ σφαγιοσόμενος ὑπὸ τῶν ἐφήβων ἀγόμενος, τρὶς περιέθει τὸν Βωμόν· ἔπειτα ὁ ἱερεὺς αὐτὸν λόγχῃ ἔπαιε κατὰ τοῦ στομάχου, καὶ οὕτως αὐτὸν ἐπὶ τὴν νησθεῖσαν Πυρὰν ὁλοκαυτίζων. Τοῦτον δὲ τὸν θεσμὸν Δίφιλος, ὁ τῆς Κύπρου βασιλεὺς κατέλυσε, κατὰ τοὺς Σελεύκου χρόνους τοῦ θεολόγου, τὸ ἔθος εἰς βουθυσίαν μεταστήσας.

Ἤκμασε δὲ ἡ τῶν ποικίλων ὑφὴ, μάλιστα ἐντέχνων περὶ αὐτὰ γινομένων, Ἀκεσᾶ καὶ Ἑλικῶνος τῶν Κυπρίων. Ὑφανταὶ δὲ ἦσαν ἔνδοξοι, καὶ ἦν Ἑλικὼν υἱὸς Ἀκεσᾶ, ὡς φησὶν Ἱερώνυμος, ἐν Πυθοῖ γοῦν ἐπί τινος ἔργου ἐπιγέγραπται,

»Τεῦξ' Ἑλικὼν Ἀκεσᾶ Σαλαμίνιος ὧν ἐνὶ χερσὶ,
»Πότνια θεσπεσίην, Παλλὰς ἔτευξε χάριν. Ἀθηναῖος βιβ. β΄.

Παραδεδεγμένοι δ' εἰσὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν Κύπρον Μονάρχαι, τὸ

τῶν εὐγενῶν κολάκων γένος ὡς χρήσιμον, πάνυ γὰρ τὸ κτῆμα τυραννικόν ἐστι, καὶ τούτων οἷον Ἀρεοπαγιτῶν τινων, οὔτε τὸ πλῆθος, οὔτε τὰς ὄψεις, ἔξω τῶν ἐπιφανεστάτων εἶδεν οὐδείς...... Διῃρημένων δὲ διχῇ κατὰ συγγένειαν τῶν ἐν Σαλαμῖνι κολάκων, ἀφ' ὧν εἰσὶν οἱ κατὰ τὴν ἄλλην Κύπρον κόλακες, τοὺς μὲν Γεργίνους, τοὺς δὲ Προμάλαγγας προσαγορεύουσιν.... οἱ μὲν Γεργίνοι συναναμιγνύμενοι τοῖς κατὰ τὴν Πόλιν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις, καὶ ταῖς ἀγοραῖς ὠτακουστοῦσι, κατασκόπων ἔχοντες τάξιν, ὅ,τι δ' ἂν ἀκούσωσιν, ἀναφέρουσιν ἑκάστης ἡμέρας πρὸς τοὺς καλουμένους ἄνακτας. Οἱ δὲ προμάλαγγες, ζητοῦσιν ἀντὶ τῶν ὑπὸ Γεργίνων προσαγγελθέντων, ὅ,τι ἂν ἄξιον ζητήσεως δόξῃ εἶναι, ὄντες τινὲς ἐρευνηταί, καὶ τούτων ἔντεχνος, καὶ πιθανὴ πρὸς ἅπαντας ἡ ἔντευξις, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, καὶ αὐτοὶ φασὶ, παρ' ἐκείνων εἰς τοὺς ἔξω τόπους διαδίδοσθαι τὸ σπέρμα τῶν ἐλλογίμων κολάκων. Ἀθηναῖος. βιβ. Β'.

Ἄνακτες ἐκαλοῦντο οἱ υἱοὶ, καὶ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως. Αἱ ἀδελφαὶ, καὶ αἱ Γυναῖκες αὐτῶν Ἄνασσαι.

Διόδ. Κατὰ δὲ τὴν Κύπρον Εὐαγόρας ὁ Σαλαμινιος, ὅς τις ἦν μὲν εὐγενέστατος (τῶν γὰρ κτισάντων τὴν Πόλιν ἦν Ἀπόγονος) πεφευγὼς δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις διά τινας στάσεις, καὶ μετὰ ταῦτα κατελθὼν, μετ' ὀλίγον τὸν μὲν δυναστεύοντα, τῆς Πόλεως Ἀβδήμονα τὸν τύριον ἐξέβαλε, φίλον ὄντα τοῦ Περσῶν βασιλέως, αὐτὸς δὲ τὴν Πόλιν κατασχὼν ἐβασίλευε Σαλαμῖνος.

Τοὺς ἐν Σαλαμῖνι τῆς Κύπρου ἕλληνας, Ἰουδαῖοι ἀνελόντες τὴν πόλιν κατέσκαψαν. εὐσεβ. ἐπιτ. γ'. ἐπὶ Τραϊανοῦ Ἰμπερ.

Τῷ κη'. χρόνῳ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, σεισμοῦ ἐν Κύπρῳ γενομένου, Σαλαμὶν ἡ Πόλις κατέπεσε, καὶ ἱκανὸν πλῆθος διέφθειρε. Κεδρηνός.

Καὶ γενόμενοι, φησὶν, οἱ Ἀπόστολοι ἐν Σαλαμῖνι, κατήγγελον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Μητροπόλει τῆς Κύπρου. Χρυσόστ.

Περὶ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ Ἐπιφάνειος τῆς Κυπρίων Ἐπισκόπει Μητροπόλεως. Σωζόμενος. ἐκκλ. βιβ. ζ'. κεφ. κϛ'. ἐτελεύτησεν ὁ θεῖος Ἐπιφ. ἔτει 403. Χριστοῦ. Καταπλευσάντων δὲ ἡμῶν ἐν

Κωνσταντίᾳ ἐπὶ τῷ τόπῳ τῷ καλουμένῳ Διανευτηρίῳ, ἐξῆλθον οἱ ναῦται ἀπὸ τοῦ πλοίου, καὶ ἐκύκλωσαν τὴν πόλιν, καὶ μετὰ φωνῶν μεγάλων ἔκραζον, ἄνδρες ἀδελφοὶ, οἱ τὴν πολύανδρον Μητρόπολιν Κωνσταντίαν κατοικοῦντες, κατέλθετε φασὶν, ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἐν τῷ τόπῳ τῷ καλουμένῳ διανευτηρίῳ, καὶ λάβετε τὸ τίμιον λείψανον, τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανείου. Πολύβιος. Ἐπίσκοπ. ρινοκούρων, ἐν βίῳ Ἐπιφανείου.

Καρπασία. Πόλις παλαιὰ τῆς Κύπρου, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ὁ Πυγμαλίων, ὡς ὁ Ἑλλάνικος μαρτυρεῖ εἰς τὰ κυπριακὰ, ἐπάνω εἰς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, κατὰ τὰ ἀνατολικὰ μέρη τῆς Νήσου. Μετὰ ταῦτα ἐλέγετο χωρίον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. ἄλλην ἐνθύμησιν περὶ αὐτῆς δὲν ἔχομεν, εἰμὴ πῶς βασιλεύοντος τοῦ βασιλέως Γιάκουμου Μπαστάρδου, τελευταίου βασιλέως Λουζινιανοῦ τῆς Νήσου, ἔγινε Μπαρωνία, ἡ ὁποία ἐπροτιμᾶτο ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας. Αὐτῆς τῆς Μπαρωνίας τὴν κυρίευσιν, εἶχεν ὁ Γιονάμπερας Φαπριτίου, ὅς τις εἶχε πρὸς τούτοις καὶ τὴν Κοντέα τοῦ τζάφου ἢ Γιάφα. Εἶχε καλὸν λιμένα παλαιόθεν ἡ χώρα αὐτὴ, εἶχε καὶ ναὸν τοῦ σαρπηδώνου υἱοῦ τοῦ Διός. Τὸ Καρπάσι χωρίον ἐκατοικήσθη ἔπειτα, καὶ πρὸς τὴν θάλασσαν ἐκτίσθη Ναὸς τοῦ Ἁγίου Φίλωνος, ἔνθα ἦτον Βωμὸς Ἑλληνικός... Καρπασία Πόλις, Λιμένα ἔχουσα, κεῖται δὲ κατὰ τὴν ἄκραν τὴν σαρπηδῶνα. Διόδ. σικ. Ἔπειτα τοῖς πλησιοχώροις προσβολὰς ποιησάμενος (ὁ Δημήτριος) εἷλε κατὰ κράτος Οὐρανίαν, καὶ Καρπασίαν· περὶ Δημητρίου εἰς Κύπρον εἰσδρομὴ βιβ. κ΄. ὁ αὐτός. Ἦτον ἡ οὐρανία μία ἄλλη χώρα πλησίον τῆς Καρπασίας, ἴσως τὸ νῦν Γεράνι χωρίον.

Κλεῖδες Κώμη μεγάλη. ἦτον κτισμένη ἐπάνω εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου· ἐκεῖ πλησίον ἦτον ἄλλο χωρίον, ἐλαία ὀνομαζόμενον, ἕνα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι τὸ ριζοκάρπασον· εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ, ἦτον ἱερὸν Ἀφροδίτης Ἀερώδους λεγομένης, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ γυναῖκες δὲν ἐτόλμουν νὰ εἰσέλθωσι, μήτε ἦτον κἂν συγχωρημένον εἰς αὐτὰς νὰ ἰδοῦσι μακρόθεν αὐτὸν τὸν βωμόν.

Κλεῖδες. Ἡρόδοτος βιβ. ε΄. τῇσι καὶ κοινῇ οἱ Φοίνικες περιέπλεον τὴν ἄκραν, αἳ καλέονται Κλεῖδες τῆς Κύπρου.

Εἰσὶ δὲ αἱ μὲν Κλεῖδες νησία δύω ἢ τρία. προκείμενα τῇ Κύπρῳ, κατὰ τὰ ἑωθινὰ μέρη τῆς Νήσου.

Αὗται αἱ Κλεῖδες ἐλέγοντο παλαιόθεν, ἀκρωτήριον δυνάρατον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἄρχεται τὸ μάκρος τῆς Νήσου, καὶ τελευτᾷ ἕως εἰς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἀκάμαντος, ἢ τοῦ ἁγίου Ἐπιφανείου, τὸ ὁποῖον εἶνε λέγες 73, ἢ μίλια Ἰταλικὰ 220. Πλινιος. βιβ. ε΄.

Βοὸς οὐρά. Πτολεμ. κειμένη κατὰ τὰ ἀνατολικὰ τῆς Νήσου. Ἦτον καὶ αὐτὴ χώρα ἐπάνω εἰς μίαν ἄκραν, ὁποῦ ἔξεχεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἦτο μακρὰν ἀπὸ τὸν κάβον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, ἢ ἀπὸ τὰ νησόπουλα ἕως 30. μίλια διὰ θαλάσσης ἐπάνω εἰς βράχον κειμένη.

Ἀκτὴ ἀργείων, ἦτον χώρα παλαιὰ, καὶ ἡ πρώτη, ὁποῦ ἐκτίσθη ἀπὸ τοὺς Ἀργείους πρὶν τῆς οἰκοδομῆς τῆς Κουρίας ἢ Ἐπισκοπῆς, ἔτει ἀπὸ Ἀδὰμ 2409, πρὸ Χριστοῦ 1595. οἱ Ἀργεῖοι διότι φθάνοντες εἰς τὴν Νῆσον ἄραξαν εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, καὶ διατὶ ἐκεῖνο τὸ περιγιάλιον ἦτον μὲ δάση πολλὰ, καὶ ἐπιτήδειον διὰ νὰ θαμίζουσι τὰ πλοῖα, καὶ νὰ εὐγένουσιν εἰς τὴν γῆν οἱ ἄνθρωποι· τόπος εὐφρόσυνος, ὠνομάσθη ἀκτὴ Ἀργείων, ἤτοι περιγιάλιον τῶν Ἀργείων, τὴν σήμερον λέγεται χωρίον Ἀκανθοῦ. πρότερον λεγομένη Ἀλκάνθου κώμη, μήτε ἄλλην εἴδησιν ἔχομεν περὶ αὐτῆς τῆς χώρας ἐκ τῶν παλαιῶν· κεῖται πρὸς τὸν βορέαν πλησίον τῆς θαλάσσης.

Ἀφροδίσιον, οὐ πολλὰ μακρὰν τῆς Ἀκανθοῦς, ἐκτίσθη πρὶν νὰ ἔλθουν οἱ ὀνομαζόμενοι θεοὶ εἰς τὴν Κύπρον· ἀλλὰ ἀπὸ ποῖον δὲν φαίνεται· ἀφ᾽ οὗ ὅμως ἐγεννήθη ἡ Ἀφροδίτη ἐτιμήθη πολὺ ἐκείνη ἡ χώρα· ἀγκαλὰ οἱ Ποιηταὶ μυθολογοῦσιν, ὅτι ἡ Ἀφροδίτη νὰ ἐγεννήθη ἀπὸ ἀφρὸν τῆς θαλάσσης. Ἀφ᾽ οὗ ὁ βασιλεὺς Κύρος τῆς Περσίας ἐξουσίασε τὴν Κύπρον, ἀνεκαίνισε τινὰς χώρας, μία εἶνε καὶ τὸ Ἀφροδίσιον, ὅθεν ἐκάλεσεν αὐτὴν Κυπρίαν· μάρτυς αὐτῆς τῆς Ἱστορίας εἶναι ὁ Γενάδιος πρεσβύτερος ἀπὸ τὴν Μαρσίλιαν. Ἡ δὲ θεὰ Ἀφροδίτη οὖσα ὡραιωτάτη, μετεφέρθη ἀπὸ τοὺς θεοὺς εἰς τὴν χώραν Κυθέρειαν, ἤτοι τὰ Κούκλια, ἐκ τῆς ὁποίας μετεκλήθη καὶ ἡ Ἀφροδίτη

Κυθέρεια. Ἡ χώρα τῆς Κυπρίας εἰς τὸν καιρὸν τῶν Ρωμαίων κατεστάθη χωρίον ὑποκείμενον εἰς τὴν Κεραουνίαν Πόλιν, ἢ Κυρήνην, ὁ ἅγιος Ἱλαρίων, ὠνομάσθη Ἐπίσκοπος Κυπρίας, ἀλλ᾽ ὅμως ἦτον τῆς Κυρηνίας· ἔγραψε κατὰ Διοσκόρου, καὶ Εὐτυχοῦς τῶν Αἱρετικῶν ἀρκετά. Οἱ πολῖται αὐτῆς τῆς χώρας Κυπρίας, ἤθελον νὰ ὠνομάζεται μὲ τὸ παλαιὸν ὄνομα· Κυπρία ἡ χώρα ἦτον πρὸς τὸν βορέαν, καὶ παραθαλάσσιος, ἡ ὁποία κάμνει ὡς ἕνα κόλπον. Κάτωθεν αὐτῆς τῆς χώρας εἶναι τὴν σήμερον τὸ Μοναστήριον Μαλανδρίνα λεγόμενον, ἢ εἰς τὴν ἀράδαν ἐκείνην τοῦ Αἰγιαλοῦ.

Μακαρία· χώρα παλαιὰ πρὸς τὸν βορέαν παραθαλάσσιος, ἀπέχουσα τῆς Μαλανδρίνας ὀλίγα μίλια, ἐξ αὐτῆς ἐπωνομάσθη καὶ ἡ Νῆσος Μακαρία, ὕστερον κατεστάθη χωρίον. καὶ περὶ αὐτῆς ἄλλην εἴδησιν δὲν ἔχομεν.

Αἰγίδιον. ἦτον χώρα μεγάλη πρὸς βορέαν παραθαλάσσιος, πλησίον τῆς Κυρηνίας. ἐλέγετο χωρίον τέμπλον. ἴσως νὰ εἶναι ἐκεῖνο, ὁποῦ λέγεται ἅγιος Ἐπιφάνειος...Χάρδυρις, ἦτον χωρίον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἅγιος Ἱλαρίων διέτριβε, καὶ ἀσκήτευεν εἰς τὴν Πάφον. Τελευταῖον παραπλέων (ὁ Ἱλαρίων) τὴν Κύπρον, κατῆρεν εἰς Πάφον, προτραπείς τε παρὰ τοῦ τότε Κυπρίων Ἐπισκόπου, ἠγάπησε τὴν ἐνταῦθα διατριβὴν, καὶ περὶ χάρδυριν χωρίον οὕτως ὀνομαζόμενον ἐφιλοσόφει. Σωζόμεν. Ἱστορ. ἐκκλ. βιβ. ε΄. κεφ. ϛ΄. περὶ τούτου ἀμφιβάλλεται ἐὰν ἦτον εἰς τὰ μέρη τῆς Πάφου ἕνα, καὶ εἰς τὰ μέρη τῆς Κυρηνίας ἄλλο, ἔνθα ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐκείνων ἀσκήτευεν, ὡς φαίνεται ἡ αὐτοῦ Ἐκκλησία μέχρι τῆς σήμερον, ἦτον καὶ φρούριον λεγόμενον τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔρωτος, ὠχυρωμένον, καὶ ἀκαταπόρθητον εἰς τὸν καιρὸν τῶν Λουζινιανῶν βασιλέων. οὗ λείψανα φαίνονται τὴν σήμερον πολλά.

Κεραουνία, ἡ Κυρηνία Πόλις οἰκοδομηθεῖσα, ὡς πολλοὶ Ἱστορικοὶ θέλουσιν, ὑπὸ τοῦ Κύρου τῶν Περσῶν, ἢ τέλος πάντων ἀνακαινιθεῖσα, καὶ ἐνδυναμωθεῖσα εἰς ἄκρον, ἀφ᾽ οὗ αὐτὸς ὑπέταξε τοὺς ἐννέα τῆς Νήσου βασιλεῖς, καὶ ἐπλήρωναν αὐτῷ δόσιμον, εἰς ἐνθύμησιν τῆς νίκης του· κεῖται πρὸς βορέαν ἐν παραθαλασσίᾳ, ἔχει εὔκρατον ἀέρα καὶ λιμένα, ἀγκαλὰ ὄχι τόσον κεκλεισμένον· δύναται ὅμως

νὰ δεχθῇ καὶ μεγάλα πλοῖα. Ἔχει φρούριον δυνατώτατον, ἤτοι Καστέλλιον, θεμελιωμένον εἰς πετρώδεις τόπους, μικρὸν, ἀλλὰ δυσκολοπόρθητον, μετεκτίσθη παρὰ τῶν Λουζινιανῶν βασιλέων, καὶ παρὰ τῆς Ἀριστοκρατίας ἔπειτα μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν. Εἰς αὐτὸ ἐφύλαττε μία συντροφία στρατιωτῶν μὲ ἕνα Καπετάνιον εὐγενῆ, καὶ ἔξοχον εἰς τὰ Πολεμικά. Ἐναντιώθη, καὶ ἀντεστάθη πολὺ, ὅταν ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος Μπαστάρδος, ἐλθὼν ἀπ' Αἰγύπτου μετὰ δυνάμεως τοῦ ἐκεῖσε Σουλτάνου τῶν Μαμαλούκκων λεγομένων, τὸ ἐπολέμει, (α) καὶ ἂν δὲν ἐμεταχειρίζετο τὴν ἀπάτην, ἦτον ἀδύνατον νὰ τὸ ὑποτάξῃ. ἐπολιώρκει αὐτὸ δύω χρόνους. Εἰς τὸν καιρὸν τῶν Ρωμαίων Επισκόπων, καὶ ἐξουσίας, ἐκαλεῖτο Πόλις. ἐπὶ τῶν Λουζινιανῶν ὅμως ἐκλήθη τὸ Καστέλλιον Κερίνες, ἡ δὲ χώρα βαρούσιον τῆς Κερίνιας. ἀπέχει τῆς Λευκοσίας λέγες πέντε, καὶ τῆς Ἀμμοχούστου δεκαεπτὰ διὰ ξηρᾶς. θέλουσι, πῶς ὁ σύμων ὁ Κυρηναῖος, ὃς ἐβάσταξε τὸν Σταυρὸν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ ἦτον ἀπὸ αὐτὴν τὴν χώραν, ἀλλὰ βεβαιώτερον ἀπὸ τὴν Ἐπαρχίαν Κυρηνιακὴν τῆς Ἀφρικῆς...Πηγὴ πόλις ποτὲ ἐν τῇ Κυρηνίᾳ τῆς Κύπρου. Στέφανος.

Λάπιθος, Πόλις ἀρχαῖα κτισθεῖσα, ὡς στράβων διηγεῖται, ὑπὸ τῶν Λακώνων, καὶ τοῦ Πραξάνδρου, οἵτινες ἐδιόρθωσαν καὶ τὴν αὐτῆς παραθαλασσίαν, διὰ νὰ δέχεται πλοῖα. Ἦτον παλαιόθεν χώρα ἐμπορίου, καὶ πραγματείας ἐπίσημος. Ἀπέχει τῆς Κυρηνίας δύω λέγες. ἔχει πηγὴν μεγάλην αὐτοφυῆ ὑδάτων πολλῶν, διὰ τῶν ὁποίων ποτίζονται βαμπάκια, καὶ τὸν παλαιὸν καιρὸν καὶ τὰ καλάμια τῆς ζαχάρεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐγίνετο ἀρκετὴ ποσότης. Εἶχε λαὸν ἐπὶ τῶν Λουζινιανῶν βασιλέων ὡς δέκα χιλιάδας. Ἦτον φέουδον, ἤτοι κτῆμα, τοῦ Κιαρίωνος Λουζινιανοῦ. ἀλλ' ἐπὶ τῆς Ἀριστοκρατίας τῶν

(α) Οἱ Μαμμαλοῦκκοι ἦτον ἕνα γένος Ταρτάρων, τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν ἀρχήν του ἀπὸ τοὺς τόπους, οὓς καταβρέχει ὁ Ποταμὸς Βόλγας εἰς τὰ μέρη τῆς Ρουσσίας. ἔδειξαν μεγάλην ἀνδρείαν ὑπὸ τοὺς σουλτάνους τῆς Αἰγύπτου, ἐχαλάσθησαν κατὰ τοὺς 1515. ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Σελὴμ πρώτου, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅς τις ὑπόταξεν ὅλην τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του.

Ἐνετῶν ἀφηρέθη ἀπ' αὐτοῦ. Ἐχρημάτισε καὶ χώρα βασιλικὴ εἰς τὸν καιρὸν τῶν ἐννέα βασιλέων. Τελευταῖος βασιλεὺς ἦτον ὁ Πεισίστρατος. ὁ ὁποῖος ἐσυντρόφευσε τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον μετὰ τοῦ Νεκοκρέωντος τῆς Σαλαμίνης, ὁ ἕνας Στρατηγὸς εἰς τὰ στρατεύματα τῆς ξηρᾶς, καὶ ὁ ἄλλος Ἀρχιθαλάσσιος τοῦ ναυτικοῦ στόλου. Εἰς αὐτὴν τὴν χώραν ἐφευρέθη ἡ τέχνη τῶν ὀστρακίνων ἀγγείων, ἤτοι σκουτελλίων, καὶ ἄλλων, ὑπὸ τοῦ Κυνάρα υἱοῦ Ἀγρίππα ὥς τινες βούλονται. ἡ ὁποία ἐνεργεῖται καὶ μέχρι τῆς σήμερον. Ἐκλήθη αὐτὴ καὶ ἀποικία φοινίκων, ἐπειδὴ Βῆλος ὁ βασιλεὺς Τύρου ὑποτάξας αὐτὴν ἀνεκαίνισε, καὶ ἐκατοίκησε. γίνεται τὴν σήμερον ἀρκετὴ μετάξη, καὶ βαμπάκια. ἀπὸ δὲ καρποὺς δένδρων εὐτυχεῖ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον τόπον, ἤτοι ἀπὸ κύτρα μεγάλα. καὶ ἐξαιρέτου ποιότητος, νεράντζια, πορτόγαλλα, ὄσπρια διαφόρων εἰδῶν, καὶ ρίζας κολοκάσια λεγόμενα, καὶ ριζάριν, ἢ βαφὴν κοκκίνην, διὰ τὰ καλὰ λιβάδια, ὁποῦ ἔχει, ἄλλα εἴδη καρπῶν καὶ φυτῶν διάφορα, ἔλαιον ἐξαίρετον, καὶ ἔλαιον δάφνης, ὠφέλημον εἰς ἀσθενείας, ροδέσταμμα εὐῶδες, καὶ ἀπὸ ἄλλα χόρτα εὐώδη, καὶ ὑγιεινὰ, διὰ τὸν ἐκλεκτὸν καὶ ὑγιεινὸν ἀέρα ὁποῦ ἔχει. Ἦτον τῷ πάλαι καὶ θρόνος Ἐπισκόπου αὐτὴ ἡ χώρα. Ἐκλεκτὸς τόπος αὐτὸς, καὶ ὑγιεινέστερος σχεδὸν ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους τόπους τῆς Νήσου ἤθελεν εἶναι, ἀνίσως ὑπὸ τοῦ βορέως δὲν ἐταλαιπορεῖτο, καὶ μάλιστα τὸν καιρὸν τοῦ καλοκαιρίου, ὁ ὁποῖος ἐρχόμενος διὰ μέσου τῶν ὀρέων τῆς Ἀνατολῆς θερμὸς, κατακαίει, καὶ καταξηραίνει καὶ δένδρα καὶ καρποὺς, πολλάκις μὲ ἔκπληξιν πάντων. καὶ ὄχι μόνον εἰς τὴν λάπιθον, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλην σχεδὸν τὴν Νῆσον προξενεῖ ξηρασίαν μεγάλην, καὶ ἀκολούθως δυστυχίαν καὶ ἀκρίβειαν εἰς αὐτήν. Στραβ. βιβ. ιδ'. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Λάπαθός τε ἐστὶ Πόλις; ὕφορμον ἔχουσα καὶ νεώρεια, λακώνων κτίσμα, καὶ Πραξάνδρου· λέγονται καὶ λάπιθοι.

Διοδ. σικελ. βιβ. ιθ'. Πτολεμαῖος δὲ, τῶν περὶ Κυρήνην αὐτῷ κατὰ νοῦν ἀπηντηκότων, διῆρεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου μετὰ δυνάμεως εἰς Κύπρον ἐπὶ τοὺς ἀπειθοῦντας τῶν βασιλέων, Πυγμαλίωνα δὲ εὑρὼν διαπρεσβευόμενον πρὸς Ἀντίγονον ἀνεῖλε, Πράξιππον δὲ τὸν τῆς λα-

πιθίας βασιλέα, καὶ τὸν τῆς Κερωνίας δυνάστην ὑποπτεύσας ἀλλοτρίως ἔχειν, συνέλαβε, καὶ Στασίηκον τὸν τοῦ Μαλιέως, καὶ τὴν μὲν πόλιν κατέσκαψε, τοὺς δὲ οἰκοῦντας μετήγαγεν εἰς Πάφον. Τὰ αρκτικὰ μέρη διείληφεν ἡ Λαπιθία. Πτολ. βιϐ. ε'.

Κορμία, ἦτον χώρα καὶ αὐτὴ τὸν παλαιὸν καιρὸν, κτισμένη εἰς τὸ ἀκρωτήριον Κορμακίτη. Στράϐων. βιϐ. ἔφαμεν δέπου κατὰ τὸ ἀνεμούριον, ἄκραν τῆς τραχείας Κιλικίας, ἀντικεῖσθαι τὸ τῶν Κυπρίων ἀκρωτήριον, τὴν Κρομμίου ἄκραν.

Ἀπὸ τὸν Κορμακίτην ἕως εἰς τὸ Ἀνεμούριον τῆς Καραμανίας κατ' εὐθείαν γραμμὴν, μόλις εἶναι τὸ διάστημα 45. μίλια. οἱ Ναῦται ὅμως δίδουσι πλέον τῶν πεντήκοντα,

Σολαῖα, καὶ Σόλοι, καὶ Σολία Πόλις ἀρχαιοτάτη, Αἴπεια λεγομένη ἀρχῆθεν. Ἀνεκαινίσθη μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦ Σαλαμίνης βασιλέως Φιλοκύπρου ὀνομαζομένου, διὰ προτροπῆς καὶ παρακινήσεως τοῦ Φιλοσόφου Σόλωνος, ὃς ἦτον γέννημα ἐκ Σαλαμίνης, ὡς βούλονται τινὲς Ἱστορικοί· ἀφ' οὗ ἔκτισεν αὐτὴν ὁ φιλόκυπρος, τιμῶν τὸν Φιλόσοφον Σόλωνα, ἐπωνόμασε τὴν Πόλιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ Σόλους· πρῶτος βασιλεὺς αὐτῆς ἐχρημάτισεν ὁ υἱὸς τοῦ αὐτοῦ φιλοκύπρου Ἀριστόκυπρος, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν προσετέθη ἐν τῇ Νήσῳ καὶ ὁ ἔννατος βασιλεὺς, ἐπειδὴ προτήτερον ἦτον ὀκτῷ. ὁ δὲ Φιλόκυπρος φαίνεται νὰ ἦτον βασιλεὺς τότε Σαλαμίνης. Ἐκτίσθη ἡ πόλις τῆς Σολαίας ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου 3404. καὶ πρὶν τοῦ Χριστοῦ 600. Ἀπέχει τῆς Κορμίας, ἢ Κορμακίτη ἔξη λέγες. Ἦτον ὀλίγον μακρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν. εἶχεν ὅμως καλὸν λιμένα τὸ παλαιὸν, καὶ ποταμὸν λεγόμενον Κλάριον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐταξίδευαν ἀκάτια μικρὰ, ἢ βάρκαις. Ἐκαυχᾶτο ἡ Σολαῖα διὰ τὸν περικαλλῆ ναὸν τῆς Ἀφροδίτης, καὶ Ἴσιδος. εἰς τὸν καιρὸν ὁποῦ ἐβασίλευεν εἰς τὴν Νῆσον ἡ βασίλισσα Πιακέντζα ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ 1255. διὰ τὰς ἀλληλομαχίας, ὁποῦ ἐσυνέϐαιναν μεταξὺ λατίνων Ἐπισκόπων, καὶ Ρωμαίων εὑρισκομένων εἰς τὴν αὐτὴν Πόλιν τῆς Λευκοσίας νὰ κατοικοῦσιν, ὅ,τε λατῖνος, καὶ ὁ Ρωμαῖος Ἀρχιερεὺς, ἐδιώρισεν ὁ τότε Πάπας Ἀλέξανδρος Δ'., ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Ρωμαίων τῆς

Κύπρου νὰ λέγεται Ἐπίσκοπος Σολαίας, καὶ νὰ κάθεται ἐκεῖ, καὶ νὰ ἔχῃ καὶ τὴν ἐπιστασίαν καὶ φροντίδα τῶν ψυχῶν, τῶν εἰς τὴν Λευκοσίαν Ρωμαίων. Ἐκαταχαλάσθη αὐτὴ ἡ χώρα εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν Σαρακινῶν, καὶ οὐδὲ ἐματακτίσθη πλέον, ἀλλ' οὐδὲ ἴχνος αὐτῆς τὴν σήμερον φαίνεται, εἰμὴ ὀλιγώτατα ἐρίπια, πῶς ἦτον χώρα ποτὲ καιρόν...Εἶτα σόλους πόλις λιμένα ἔχουσα καὶ ποταμὸν, καὶ ἱερὸν Ἀφροδίτης, καὶ Ἴσιδος. κτίσμα δ' ἐστὶ Φαλήρου, καὶ Ἀκάμαντες Ἀθηναίων. ἐντεῦθεν ἦν Στασάνωρ τῶν Ἀλεξάνδρου ἑταίρων, ἀνὴρ ἡγεμονίας ἠξιωμένος. Στραϐ.,.. Ἔπειτα πλεῦσας εἰς Κύπρον (ὁ Σόλων) ἠγαπήθη διαφερόντως ὑπὸ Φιλοκύπρου τινὸς τῶν ἐκεῖ βασιλέων. Ὃς εἶχεν οὐ μεγάλην Πόλιν, ᾠκησμένην ὑπὸ δημοφῶντος τοῦ Θησέως, περὶ τὸν Κλάριον ποταμὸν, ἐν χωρίοις ὀχυροῖς μὲν, ἄλλως δὲ δυσχερέσι καὶ φαύλοις κειμένην. Ἔπεισεν οὖν αὐτὸν ὁ Σόλων ὑποκειμένου καλοῦ πεδίου, μεταθέντα τὴν Πόλιν ἡδίονα, καὶ μείζονα κατασκευᾶσαι, καὶ παρὼν ἐπεμελήθη τοῦ συνοικισμοῦ, καὶ συνδιεκόσμησε πρός τε διαγωγὴν ἄριστα, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν, ὥστε πολλοὺς μὲν οἰκήτορας μὲν τῷ φιλοκύπρῳ συνελθεῖν. Ζηλῶσαι δὲ τοὺς ἄλλους βασιλέας. διὸ καὶ τῷ Σόλωνι τιμὴν ἀποδιδοὺς, Αἴπειαν καλουμένην τὴν Πόλιν πρότερον, ἀπ' ἐκείνου Σόλους προσηγόρευσε. Πλουταρχ. ἐν βίῳ, Σόλωνος.

Ἀρσενόη. Πόλις κτισθεῖσα ἀπὸ τὸν Πτολεμαῖον ὁμοῦ μὲ τὰς ἄλλας τρεῖς εἰς τιμὴν τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς. Τώρα λέγεται λεύκα, ἡ ὁποία δὲν ἀπέχει τόσον ἀπὸ τὴν θάλασσαν, εἰς τὸν Κόλπον τῆς πεντάγιας λεγόμενον. ἀφθονεῖ ἀπὸ βαμπάκια, μετάξια, καρποὺς, καὶ γεννήματα, παρομοίως τῆς λαπίθου. τὸν παλαιὸν καιρὸν ἐκαλλιεργεῖτο, καὶ ἡ Ζάχαρη, ἀλλὰ τὴν σήμερον παντάπασιν, ὁ Ἀὴρ αὐτῆς εἶναι ὑγιεινός.

Καλλινοῦσα, ἦτον χώρα, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς αὐτῆς εἰς τιμὴν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν ὠνόμασεν Ἀλεξανδρέτταν. ἦτον κτισμένη ἐπάνω εἰς τὸν Κόλπον τῆς Χρυσοχοῦ, καὶ τὸ ἀκρωτήριον ἐκεῖ λέγεται κάϐο Ἀλεξανδρέττα. Ἐκεῖ πλησίον εἶναι ὁ Πάλαι μὲν Πύργος κτίριον, νῦν δὲ ὄνομα μόνον. ἐκεῖνα τὰ βουνὰ λέγον-

ται τηλιρία, καὶ οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰ χωρία τήλιροι, γένος ἐλθὸν ἀπὸ τῆς Τήλου Νήσου πλησίον τῆς ῥόδου, καὶ κατοικῆσαν ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἁγίας Ἑλένης, μὲ ὑπόσχεσιν νὰ φυλάττουσι τὰς ἐκεῖ παραθαλασσίας. ἦτον καὶ τάγμα στρατιωτῶν ἐξ αὐτῶν πλέον τῶν διακοσίων ἐπὶ τῶν δουκῶν, γενναῖον, καὶ μιμούμενον τοὺς σφακιανοὺς τῆς Κρήτης κατὰ πάντα, οἱ Λουζινιανοὶ ἐχάλασαν αὐτὸ τὸ τάγμα, διὰ τὸ νὰ ἄρχισαν νὰ γίνωνται κλέπται καὶ λησταί.

Ἀκαμαντὶς, ἦτον χώρα πλουσιωτάτη, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν Ἀκάμας ὁ Ἀθηναῖος, φίλος ἄκρος τῶν Τρωαδιτῶν, ὅς τις μετὰ τὸν ἀφανισμὸν τῆς Τρωάδος, φοβούμενος τὴν ὁρμὴν τῶν Ἑλλήνων ἐπορεύθη εἰς τὴν Νῆσον, καὶ ἔκτισεν αὐτὴν τὴν χώραν, εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ὁποῦ ἐκτίσθη καὶ ἡ νέα Πάφος, καὶ ἡ Σαλαμῖνα, καὶ ἐβασίλευσεν εἰς αὐτὴν μὲ τοὺς διαδόχους του διὰ πολλοὺς χρόνους. Αὐτὴ εὑρίσκεται κειμένη εἰς τὴν ἄκραν, ἢ ἀκρωτήριον λεγόμενον τοῦ ἁγίου Ἐπιφανείου, ἢ τοῦ Ἀκάμα ὁ Κάβος. Ἐρημώθη ἡ χώρα αὐτὴ ἀπὸ τοὺς διαφόρους πολέμους, ὁποῦ ἔλαβεν ἡ Νῆσος. Τὴν σήμερον εἶναι δάση ἐκεῖ πυκνότατα. νέμονται εἰς αὐτὰ ἄγρια ζῶα διάφορα, Ἵπποι, ὄνοι, βόες, ἀγριόγιδα, καὶ ἀγρίμια, καὶ ἀγριόχοιροι πλῆθος. Κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα εἶναι καὶ ἡ χρυσοχοῦ, χωρίον τὸν παλαιὸν καιρὸν πολυάνθρωπον. Εἰς αὐτὴν τὴν γῆν, λέγουσι πολλοὶ Ἱστορικοὶ, πῶς νὰ εὕγενε ἡ χρυσόκολλα, καὶ ὅτι νὰ ὑπῆρχε καὶ φλέβα χρυσίου. Εὑρίσκεται ἕνας λάκος, τοῦ ὁποίου τὰ νερὰ εὐγαλλόμενα ἐχύνοντο εἰς τινὰς γούρνας, καὶ μετ᾽ ὀλίγας ὥρας ἐπηγνύοντο ὡς κρύσταλλος, καὶ αὐτὸ ἦτον ἡ λεγομένη χρυσόκολλα, ἴσως τὸ παρὰ ἰταλῶν λεγόμενον βιτριόλιον. θέλουσιν ἀπ᾽ αὐτὸ τὸ βιτριόλιον νὰ εὔγενε καὶ χρυσάφι. τὴν σήμερον δὲν ἀποδίδει ὁ τόπος ἐκεῖνος τοιοῦτον μέταλλον. καὶ ἂν ἀληθεύουσι τῶν παλαιῶν τὰ λόγια, ἴσως κεῖνται θαμμένα ὑπὸ τὴν γῆν, ἕνα μὲν διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν ἀνθρώπων, ἄλλο δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν ἐξουσιαστῶν, μάλιστα τοῦ νῦν καιροῦ. Ἡ πλησίον παραθαλασσία τώρα λέγεται Κόλπος τῆς χρυσοχοῦ. ἐκεῖ ἦτον τῷ πάλαι λιμένας ἐξαίρετος, μ᾽ ὅλον τοῦτο τὰ πλοῖα ἀράσσουσιν, ὅταν εἶναι ἀναγκασμένα ἀπὸ τὴν τρικυμίαν τῆς θαλάσσης. Εἰς τοῦτον τὸν λιμέ-

να ἔτρεχεν ἕνας ποταμός. Τώρα δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ μία βρύσις. ἀπὸ τῆς ὁποίας οἱ ποιηταὶ ἐμυθολόγησαν, πῶς ὅποιος ἔπινεν αὐτῆς τὰ ὕδατα, ἐλάμβανεν ἔρωτα, καὶ ἀγάπην σαρκικήν. ὅθεν καὶ παρὰ Ἰταλῶν ὠνομάσθη φοντάνα ἀμορόζα, ἤτοι Πηγὴ ἐρωτικὴ, ἢ τοῦ ἔρωτος. ἦτον, λέγουσι, καὶ ἄλλη βρύσις ἐκεῖ πλησίον, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὅποιος ἔπινεν ἀλησμόνα τὸν ἔρωτα. Αὐτὰ ὅλα εἶναι μυθολογίαι καὶ ψεύματα τῶν Ποιητῶν. Καρποφορεῖ ὅμως ἡ γῆ τῆς χρυσοχοῦ ἀπὸ βαμπάκια, μετάξια, σιτάριον, κριθάριον, ἄλλα εἴδη ὀσπρίων, καὶ πωρικῶν, καὶ τὸν παλαιὸν καιρὸν, καὶ ἀπὸ ζάχαριν.

Χρυσόκολλα διαφέρει ἡ ἀρμενικὴ τῇ χροᾷ κατακόρως πρασίζουσα, δευτερεύει δὲ ἡ μακεδονικὴ, εἶτα ἡ Κυπρία. Διοσκουρίδης.

Τέρρα ἦτον Κωμόπολις πολυάνθρωπος. Τώρα λέγεται χωρίον Τέρρα.

Ἱεροκηπία. ὁ Στράβων, καὶ ἄλλοι, θέλουσι νὰ ἦτον χώρα πλησίον τῆς Πάφου μεσόγαιος, οὐ μακρὰν τῆς ἄκρας τῶν χελιδονίων. συμπεραίνομεν νὰ εἶναι τὸ νῦν λεγόμενον χωρίον Γεροσκήπου. Ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο, λέγουσιν, ἀπὸ τὸν κῆπον, ὁποῦ ἐκεῖ ἦτον φυτευμένος εἰς τιμὴν τῆς Ἀφροδίτης, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἦτον συγχωρημένον ἄλλοις, παρὰ τοῖς ἱερεῦσι νὰ συναυλίζονται, καὶ νὰ ποιοῦσι τὰς αὐτῶν ἀθεμιτουργίας εἰς ἔπαινον, καὶ μνήμην τῆς ψευδωνύμου θεᾶς, καὶ τῶν ἄλλων θεῶν. Ὁ Κῆπος ὅμως αὐτὸς ἦτον, λέγουσι, πλήρης εὐωδίας, διατὶ ἀπὸ διάφορα δένδρα, καὶ φυτὰ εὐώδη, καὶ χορτάρια, ὁποῦ ἐκρίνετο ὁ ἐκλεκτότερος, καὶ θαυμαστώτερος κῆπος, σχεδὸν τοῦ τότε καιροῦ.

Ταμασός. Πόλις μεσόγειος τῆς Νήσου, μεγάλη εἰς τοὺς παλαιοὺς καιρούς. δὲν φαίνεται ποῖος αὐτὴν ἔκτισε, πλησιάζουσα τῇ λευκοσίᾳ ὡς 5. λέγες· εἰς αὐτὴν τὸν παλαιὸν καιρὸν εὔγενεν ἀρκετὸν χάλκωμα, καὶ χρυσάρι, καὶ λέγουσι, πῶς εἰς αὐτὸν τὸν τόπον εὑρέθη πρῶτον ὁ χαλκὸς ἀπὸ τὸν Κυνάραν υἱὸν τοῦ Ἀγρίππα. εὔγενεν ἀκόμη καὶ χρυσόκολλα, ἢ βιτριόλιον. λέγεται χωρίον τὴν σήμερον Πολιτικὸν ἐκ τῆς παλαιᾶς Πόλεως Ταμασοῦ. ἔλαβε καὶ ἡ περιοχὴ ἐκείνη τὴν ὀνομασίαν νὰ λέγεται Ταμασέα. ἡ ὁποία ἀφθονεῖ ἀπὸ σῖτον,

κριθὴν, ἔλαιον, οἶνον, μετάξην, βαμπάκια, πωρικά, καὶ ἄλλα εἴδη πρὸς χρῆσιν τῆς ζωῆς.......

Μέταλλά τε χαλκοῦ ἐστὶν ἄφθονα τὰ ἐν Ταμασῷ. Στράβ. βιβ. ιϛ'.

Τρεμιθθοῦς. ἦτον καὶ αὐτὴ χώρα οὐ μακρὰν τῆς Λευκοσίας πρὸς τὸν Πουνέντε. ἐχαλάσθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἐγκλιτέρρας Ρικάρδου, κατὰ τοὺς 1180, ὅταν ἐπολέμει τὸν Ἰσαὰκ Κομνηνὸν τῆς Νήσου Δοῦκαν τῷ τότε. Φαίνονται καὶ σημεῖα Καστελλίου ἐκ πέτρας, καὶ πολλὰ χαλάσματα. ὅθεν συμπεραίνεται, πῶς ἐστάθη χώρα πολυάνθρωπος. Τὴν σήμερον εἶναι ἕνα ἔρημον χωρίον λεγόμενον Τρεμιθιά.

Τριμηθοῦντα. πόλις μεγάλη τὸ παλαιὸν, εἰς τὴν ὁποίαν Ἀρχιεράτευσεν ὁ Μέγας Σπυρίδων· οὗ ἡ ἱερὰ ἐκκλησία Ἀρχαιοτάτη, ἀνεκαινίσθη ἐπὶ Σιλβέστρου Ἀρχιεπισκόπου ἔτει 1730. χωρίον ἔρημον τὴν σήμερον, τρεμετουσία λεγόμενον ἀπέχον τῆς Λευκοσίας πέντε λέγες, καὶ τῆς Ἀμμοχούστου ἑπτά.

Λῆδρος Πόλις ἀρχαιοτάτη, ἐν τῷ μέσῳ τῆς Νήσου κειμένη. ἀλλὰ τίς πρῶτον οἰκοδόμησεν αὐτὴν οὐδὲ φαίνεται. Ἀνεκαινίσθη ὕστερον ἀπὸ τὸν λευτικὸν, ἢ λεῦκον υἱὸν τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαίου, καὶ αὐτὴν Λευκοτὸν ἐκάλεσεν. Αὕτη εἶναι ἡ νῦν λεγομένη Λευκοσία, καὶ Νικοσία παρ' Ἰταλοῖς. ὁ θεῖος Ἱερώνυμος ἀναφέρει διὰ τὴν αὐτῆς ἀρχαιότητα, καὶ μάλιστα, ὅτι ὁ ἅγιος Τριφύλλιος ἐχρημάτισεν αὐτῆς Ἐπίσκοπος. Ἦν γὰρ, λέγει, ὁ Τριφύλλιος τῆς λήδρου πόλεως τῆς Κύπρου, ἢ Λευτεῶνος Ἐπίσκοπος. Εἰς τὰ παλαιὰ αὐτῆς χαλάσματα ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν, εὑρέθησαν λείψανα ἀνδρῶν μετὰ βασιλικῶν σημείων. ὅθεν κρίνεται, πῶς ἐχρημάτισεν ἐπὶ τῶν ἐννέα βασιλέων, Πόλις, καὶ καθέδρα βασιλική· εἶχε διότι καὶ φρούριον ἰσχυρὸν κτισμένον πλησίον τοῦ ποταμοῦ. ἔνθα εὑρίσκετο καὶ Ἐκκλησία τῶν Ρωμαίων λεγομένη Καστελλιότησσα. Τὸ φρούριον αὐτὸ ἐγκρεμνίσθη ἀπὸ τοὺς αὐτῆς οἰκήτορας, ὅταν ἐσυνέβη ἡ ἐπανάστασις κατὰ τῶν ἱππέων, ἤτοι Καβαλλιέρων τοῦ Ναοῦ, λεγομένων Τεμπλάρων, τοὺς ὁποίους, διὰ τὰς πολλὰς των τυραννίας, δὲν ἤθελον νὰ ἐξουσιάζουσιν εἰς τὴν Νῆσον οἱ Κύπριοι· κατὰ δὲ τὸ

ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ 1294. Γουΐδος Λουζινιανὸς βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ πρότερον, καὶ μετὰ ταῦτα πρῶτος βασιλεὺς τῆς Νήσου, μετὰ τοὺς Τεμπλάρους, ἔκλεξε διὰ θρόνον τῆς βασιλείας του τὴν Πόλιν αὐτὴν τῆς Λευκοσίας, καὶ τὴν ἐστόλισε μὲ οἰκοδομὰς ἀξιολόγους, καὶ σύγκλητον ἀρχόντων, καὶ εὐγενῶν, καὶ τὴν ἐκατάστησε νὰ πρωτεύῃ, καὶ νὰ ὑπερέχῃ τῶν ἄλλων Πόλεων, ὁποῦ εὑρίσκοντο τότε εἰς τὴν Νῆσον. Μετὰ καιρὸν, καὶ ὑπὸ τῶν διαδόχων τοῦ γένους του δὲν ἔλειψαν νὰ τὴν καλλωπίσουν εἰς τρόπον, ὁποῦ νὰ θαυμάζεται, καὶ νὰ σεμνύνεται, ὡς Πόλις βασιλικὴ ἁπάσης τῆς Νήσου. Ἐτιμήθη καὶ εἰς θρόνον Ἀρχιεπισκοπικὸν τῷ ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 1212. ἐπὶ Οὔγου βασιλέως, γενομένης μεταθέσεως τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου ἀπὸ τῆς Ἀμμοχούστου εἰς αὐτήν. καὶ ἐπειδὴ ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι εἰς μέσον πεδιάδος, ἔχει εὔκρατον, καὶ ὑγιεινὸν τὸν ἀέρα. Τὰ νερὰ αὐτῆς ἐλαφρὰ τόσον, καὶ ὑγιέστατα, ὁποῦ οἱ ἰατροὶ τὰ ἔδιδαν ὡς θεραπευτικὰ εἰς τοὺς ἀρρώστους, καὶ πάσχοντας. ἦτον τότε ὁ πλέον χαριέστατος τόπος καὶ εὐφρόσυνος, ἀπὸ κάθε ἄλλον τῆς Νήσου, πλήρης ἀπὸ κήπους, καὶ περιβόλια, καὶ καρποὺς διαφόρων εἰδῶν ἀναριθμήτους. Εἶχεν ἔξωθεν τοῦ τείχους δύω ἀναβρυστικὰς πηγὰς, ἡ μὲν μία ἐλέγετο Πιαδίνα, καὶ ἡ ἄλλη νερὸν γλυκόν. δι' αὐτὰς τὰς αἰτίας ηὔξησεν εἰς εὐγένειαν καὶ δόξαν, περισσότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας Πόλεις τῆς Νήσου. Εἶχε Παλάτια μὲ Ἀρχιτεκτονικὴν θαυμαστὴν, Ἐκκλησίας Λατίνων, Ρωμαίων, Ἀρμενίων, Κοπτῶν, Μαρωνιτῶν, Ἰνδιανῶν, Νεστοριανῶν, Ἰακωβητῶν, Ἰβήρων, ἢ Κιουρκίδων, μὲ Μοναστήρια Μοναχῶν, καὶ Μοναζουσῶν Γυναικῶν τοῦ Σὰν Βενεδίκτου, τοῦ Σὰν Μπερνάρδου, τῶν σταυροφόρων, τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ, τῶν Κερτοζήνων, τέσσαρα ἄλλα τῶν Μενδικάντιδων, τὴν Ἐκκλησίαν Σάντα Αἰκατερίνα τῶν ἱππέων τοῦ Ναοῦ, καὶ τῶν Ἱππέων τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, Ἰμαρέτια νῦν τῶν τουρκῶν, τῶν Ρωμαίων Μοναχῶν, καὶ Μοναζουσῶν, ὥστε ἔφθανεν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὑπὲρ τὰς διακοσίας πεντήκοντα, χωρὶς ἄλλα μικρὰ παρακλήσια, καὶ τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, καὶ Καθέδραν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Λατίνου, τὸ νῦν πεζεστένιον μὲ πιθανότητα, πλησίον τῆς βασιλικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Σοφί-

ας, τὴν ὁποίαν, ὡς ὁ χρονογράφος λέγει, ἔκτισεν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς, οἱ δὲ λατῖνοι, ὅτι ἔκτισαν αὐτὴν οἱ πρῶτοι βασιλεῖς Λουζινιανοὶ, ἀλλ' ὅμως πιθανότερον, ὅτι εἶναι κτίσμα τῶν Ρωμαίων, ἂν ὄχι διὰ ἄλλο, ἀπὸ τὸ ὄνομα ἁγία Σοφία, καὶ προσέτι ἀπὸ τὸ σχῆμα τῆς οἰκοδομῆς, ἔργον ἀληθινὰ ἀξιοθαύμαστον, καὶ παρὰ τῶν εἰδότων τῆς τέχνης ἐπαινετὸν, ἥτις καί τοι μέχρι τῆς σήμερον συνίσταται, οὖσα ἰμαρέτι πρῶτον, καὶ τζαμὶ Ὀθωμανῶν, ἀλλὰ ξεπεσμένη πολὺ ἀπὸ ἐκείνην τὴν πρώτην της καλλονὴν, καὶ εὐτεχνίαν. Αὐτὴ ἡ χώρα ἦτον μεγάλη, ἧς ἡ περίμετρος, ἢ ὁ γύρος, ἦτον ὡς τρεῖς λέγες, ἤτοι μίλια ἐννέα. δὲν ἦτον ὅμως οὐδὲ τότε καθ' ὅλα της τὰ μέρη κατοικημένη ἀληθῶς. ἀλλ' ἐστολίζετο ἀπὸ πολλοὺς κήπους καὶ περιβόλια. ὅθεν ἡ Γαληνοτάτη Ἀριστοκρατία τῶν Ἐνετῶν, ἀφ' οὗ ὑπέβαλε τὴν Νῆσον εἰς τὴν ἐξουσίαν της, θέλουσα νὰ τὴν ἐνδυναμώσῃ εἰς τοὺς 1567. ἐχάλασε γύρωθεν αὐτῆς τὰ δύω μέρη, καὶ τὸ τρίτον μέρος κατὰ τὸ μέσον ἐπεριτείχισε μὲ νέα τείχη, καὶ ὀχυρώματα, καὶ τὴν ἐκατάστησεν εἰς μίαν λέγα τὴν αὐτῆς περίμετρον, ἤτοι ὡς τρία μίλια, καθὼς φαίνεται τὴν σήμερον. δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐχαλάσθησαν Παλάτια, Ἐκκλησίαι, καὶ Μοναστήρια, χωρὶς ἄλλα κοινὰ ὁσπήτια διαφόρων γενῶν ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα. Εἶχε μίαν χωροποῦλαν ὡς φρούριον, τὴν ὁποίαν ἔκτισε Γιάκουμος Λουζινιανὸς πρῶτος, βασιλεὺς, ἥτις ἀγκαλὰ καὶ εἰς ἐκείνους τοὺς καιροὺς νὰ μὴν ἦτον τόσον ἁρματωμένη, ἦτον ὅμως δυνατὴ, καὶ καλῶς διαυθεντευμένη. Δὲν ἐπερίκλειεν ἄλλο τι, παρὰ τὴν βασιλικὴν Αὐλὴν, καὶ τὸ Μοναστήριον τοῦ Σὰν Δομενίκου, περικυκλωμένη μὲ χάνδακα βαθὺν, καὶ ἀρκετὰ εὐρύχωρον, γεμάτον νερὸν ἀπὸ τοῦ Ποταμοῦ. Αὐτὴν ἐκατηδάφησαν οἱ Ἐνεται μετὰ δύω συκωτά της γεφύρια, μὲ τὸ βασιλικὸν Παλάτιον, εὐθὺς ὁποῦ ἔβαλαν τὴν Νῆσον εἰς χεῖρας των, καὶ ἄφησαν μόνον τὰ τείχη, ἐκ τῶν ὁποίων μέρος ἐχαλάσθη εἰς τὴν νέαν οἰκοδομὴν τοῦ τειχοκάστρου, ὁμοῦ μὲ τὸ Παλάτιον, ὁποῦ πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀνακαινίσῃ ὁ Γαβριὴλ Κορνάρος. Κατηδάφησαν καὶ ἐκεῖνο τὸ περίφημον, καὶ βασιλικὸν Μοναστήριον, τὸ ὁποῖον ἔκλειε δύω μεγάλα περιβόλια ἀπὸ παντὸς εἴδους δένδρων καὶ φυτῶν, πεπληρώμενον. ὧν ὁ περίβολος

τῶν τείχων ἦτον μὲ ὀρθομαρμάρωσιν ἐξαίσιον. Ἡ Ἐκκλησία ηὐτρεπίζετο, καὶ ἔλαμπε μὲ τοὺς μαρμαροειδεῖς τάφους τῶν βασιλέων, πριγγίπων, ἀρχόντων, μάλιστα τοῦ βασιλέως Οὔγου, Οὐγέτου, Πετρίνου, Γιάκουμου, Γιάννου, Γιοβάννη, καὶ τῶν βασιλικῶν Υἱῶν, καὶ θυγατέρων αὐτῶν, τῶν Πριγγίπων τῆς Γαλιλαίας, τῆς Ἀντιοχείας, τοῦ υἱοῦ βασιλέως τῆς φραγκίας Λουίγη, τῶν Συνισκάλκων, καὶ Κοντεσταπίλων, Ἀλμιραγλίων, Κιαμπερλάνων τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς Κύπρου, Κομιτῶν, Βαρώνων, Αὐθεντῶν τοῦ Θαβωρίου ὄρους, τοῦ Σαϊττίου, τῆς Καισσαρίας, τοῦ Βερουτίου, τῆς Τρίπολις, τοῦ Ἰάφφα, καὶ ἄλλων ἀρχόντων, καὶ εὐγενῶν. ἔπειτα δεκαέξη Ἀρχιεπισκόπων, καὶ Πατριαρχῶν, μὲ ἕνα Τραπεζαρίον θαυμασίου οἰκοδομῆς, μὲ ἕνα ξενοδοχεῖον ὅλα ἀπὸ μάρμαρα ἐκλεκτά. Ἔκλειεν αὐτὸ τὸ Μοναστήριον ἕως ὀγδοήκοντα φράτας, χωρὶς τῶν βασιλικῶν κοιτώνων ἀπὸ τὸ ἕνα, καὶ ἄλλο μέρος τοῦ Μοναστηρίου, εἰς τοὺς ὁποίους διημέρευον συνεχῶς. ἐκεῖ ἀπέθαναν ὁ βασιλεὺς Γιοβάννης, καὶ ἡ γυναῖκα αὐτοῦ βασίλισσα Ἑλένη θυγατέρα τοῦ Δεσπότου τοῦ Μορέως, Ρωμαῖα. Εἶχε πλησίον τὸ Μοναστήριον αὐτὸ καὶ τὸ πατριαρχεῖον, οἰκοδομηθὲν ἀπὸ τοὺς Πατριάρχας Λατίνους τῆς Ἱερουσαλὴμ, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀπὸ τὸ αὐτὸ τάγμα τῶν Βενεδεττίνων. Τοῦτο ὅλον εἶναι ἐκεῖνο, ὁποῦ ἐπεριτείχιζεν ἔνδον αὐτὴ ἡ χωροποῦλα. Ἐχαλάσθη πρὸς τούτοις καὶ ἕνα ἄλλο Μοναστήριον τῶν Λατίνων τοῦ Σὰν Μπερνάρδου, τὸ ὁποῖον ἦτον μία θαυμαστὴ οἰκοδομή. πρὸς τούτοις ἕνα ἄλλο τῶν Μοναζουσῶν γυναικῶν ἐκ τῆς αὐτῆς τάξεως τοῦ ἁγίου Θεοδώρου. Ἐχαλάσθησαν καὶ ἕτερα δύω τῶν Ρωμαίων, ἕνα, ὁποῦ ἔκτισεν ἡ ἄνωθεν βασίλισσα Ἑλένη λεγόμενον Μάγκανα, καὶ ἄλλο τῶν Μοναζουσῶν γυναικῶν, λεγόμενον Παλλουριότησσα, καὶ ἐκατάστησαν τὴν χώραν τῆς Λευκοσίας εἰς σχῆμα στρογγυλοειδὲς, μὲ ἕνδεκα ἐπιτειχίσματα, ἢ μπαλουάρδια.

Ἀνίσως αὐτῆς τῆς χώρας τὰ τείχη ὅμως, ἦτον ἔσσωθεν καὶ ἔξωθεν ἀπὸ πέτραν, καὶ τὰ ἐπιτειχίσματα, ἢ μπαλουάρδα, καλὰ τελειωμένα, καὶ ἀνίσως ὁ χάντακας, ὁποῦ περιτρυγυρίζει τὰ τείχη της ἦτον βαθὺς, καὶ ὡς ἔπρεπε κυβερνημένος τριγύρωθεν, βεβαιώτατα ἤ-

θελεν ἦτον μία χώρα ἀκαταπολέμιστος. διατὶ ἦτον ἐφοδιασμένη ἀπὸ κάθε εἶδος πολεμικῶν ὀργάνων, καὶ μάλιστα ἀπὸ κανόνια μικρὰ, καὶ μεγάλα ὡς 250. κομμάτια. Εἶχε διὰ τροφὴν τῶν κατοίκων της ὡς τρία χρόνια, νερὰ μέσα ἀρκετὰ, καὶ ἐὰν ἤθελεν ἔχη στρατιώτας ἀρκετοὺς, καλοὺς Καπετάνιους, κυβερνήτας ἀγρύπνους, καὶ ἐπιτηδείους μὲ ἄρματα, οἱ Τοῦρκοι δὲν ἤθελαν δυνηθῆ νὰ τὴν ὑποτάξουν μὲ τόσην εὐκολίαν· πλὴν συμπεραίνοντες, ἂς εἰποῦμεν, πῶς ἦτον ἀπόκρυφα κρίματα τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ παιδευθοῦν οἱ κάτοικοί της, τόσον ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο. Εἰς αὐτὴν τὴν χώραν εὑρίσκετο ὅλον τὸ ἀρχοντολογίον, τὸ πλέον ἐξαίρετον τῆς Κύπρου. Βαρῶνοι, Καβαλλιέροι, Φεουδατάριοι, μὲ πολὺν λαόν. ἀπέθαναν εἰς τὸν πόλεμον ὡς εἴκοσι χιλιάδες, τὸ δὲ ἐναπολειφθὲν μέρος τῶν κατοίκων ἔγινεν αἰχμάλωτον ἀπὸ τὸν αἱμοβόρον νικητήν του. Ἔξωθεν τῆς χώρας, ἀπὸ τὴν πόρταν Γιούλιαν, νῦν λεγομένην τῆς Ἀμμοχούστου, ἕως τὴν Πόρταν τοῦ Σὰν Δομενίκου, τὴν νῦν λεγομένην τῆς πάφου, ἦτον ὅλον τὸ διάστημα ἐκεῖνο κῆποι, καὶ περιβόλια, ὁποῦ ἐκτείνοντο περισσότερον ἀπὸ μίαν λέγα, τὰ ὁποῖα ἐποτίζοντο μὲ τὰ εὔγαλτὰ νερὰ τῶν ἀλακατίων. Τὰ τείχη τῆς παλαιᾶς χώρας, φαίνεται νὰ ἐκτίσθησαν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἀπὸ τοὺς Δούκας, ὁποῦ ἐκεῖ ἐστέλλοντο Κυβερνῆται τῆς Νήσου. διατὶ εἰς τὸν χαλασμὸν τούτων, διὰ νὰ κτισθῶσι τὰ νέα, εὑρέθησαν πολλὰ νομίσματα τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, καὶ τῆς Ἑλένης μητρός του. εὑρίσκοντο πολλὰ λείψανα ἁγίων, καὶ τίμιον ξύλον, ὁποῦ ἄφησεν ἡ ἁγία Ἑλένη εἰς τὴν Νῆσον, μὲ ἕνα ἀργύριον, ἀπὸ τὰ τριάκοντα, ὁποῦ ἐπώλησαν τὸν Χριστόν. τὸ λείψανον τοῦ Σὰν Τζουβάνε Δημονφόρτε, ἑνὸς ἀπὸ τοὺς τριακοσίους τῆς Φράντζας, καὶ Ἀλαμανίας. οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν ἐπιστροφήν των ἀπὸ τὸν πόλεμον τῆς Ἱερουσαλὴ, ἔζησαν ζωὴν ἁγίαν ἐπάνω εἰς τὸν τόπον, καὶ ἀσκητικήν. θέλομεν ὁμιλήσει μετὰ ταῦτα, διὰ τὰ διάφορα γένη, ὁποῦ εὑρίσκοντο εἰς αὐτὴν, καὶ καθ' ὅλην τὴν Νῆσον κατοικημένα. ἀπέχει τῆς Ἀμμοχούστου ἡ Λευκοσία λέγες 12. ἀπὸ ταῖς ἁλικαῖς 8. τῆς Λεμεσοῦ 18. τῆς Πάφου 33. καὶ τῆς Κυρηνίας 5.

Χύτρη. ἦτον καὶ αὐτὴ χώρα μακρὰν τῆς Λευκοσίας κατὰ ἀνατολὰς ὡς τρεῖς λέγες. Εἶναι κειμένη πρὸς τοὺς πόδας τοῦ ὄρους κατὰ τὸν βορέαν. τώρα λέγεται πολιτεία Κυθραῖα. Εἶναι τόπος εὐφρόσυνος, διὰ τὰ περιβόλια τῆς μετάξης, ὁποῦ ἔχει, καὶ ἄλλων δένδρων καρποφόρων. Ἔχει μίαν βρύσιν μεγάλην, τῆς ὁποίας τὰ νερὰ διαμοιράζονται εἰς διάφορα μέρη, καὶ γυρίζουσι δι' αὐτῶν πολλοὶ νερόμυλοι, ἀλέθοντες σιτάρι, καὶ ἄλλα παρόμοια. Εἰς τὰ κάτωθεν αὐτῆς μέρη γεωργεῖται ἀρκετὸν βαμπάκιον, μετάξη γίνεται ὄχι ὀλίγη. αὐτῆς τῆς βρύσεως τὰ νερὰ, ὡς εἴδαμεν, ἐπήγαιναν δι' αὐλάκων εἰς τὴν Σαλαμῖνα τὸν παλαιὸν καιρὸν, τῶν ὁποίων αὐλακίων καὶ καμάρων, ἔτι σημαῖα φαίνονται ἔξωθεν τῆς Σαλαμίνης, ἢ παλαιᾶς Ἀμμοχούστου.

Χύτροι, ἢ χύτρη, πόλις Κύπρου ἣν ὀνομᾶσθαι μὲν ξεναγῶρας φησὶν ἀπὸ χύτρου τοῦ ἀλέδου τοῦ Ἀκάμαντος. Ἀλεξανδρ. παρὰ Στεφάν. περὶ Κύπρου.

Ἦν δέ τις Ἐπίσκοπος (Δημητριανὸς) ὅσιος ἀνὴρ ἀπὸ σημείων εἴκοσι πέντε τῆς Σαλαμινίων πόλεως χειροτονηθεὶς, ἐν πόλει οἰκτρᾷ, χυτρία καλουμένῃ. τοῦτον ἔλεγον ἔχειν ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ πεντήκοντα ὀκτὼ ἐνιαυτούς. Ἰωάνν. μαθητ. Ἐπιφανείου.

Ἄριστον μέλι τὸ Ἀττικὸν, καὶ τοῦ ἀττικοῦ τὸ ὑμήτιον, καὶ τοῦ Κυπρίου τὸ χύτριον. Διοσκούρ. γεωπονικὸν βιβ. ιε'.

Ἰδάλιον. αὐτὴ ἦτον χώρα παλαιοτάτη, κτισθεῖσα πρὶν νὰ κατοικήσουν οἱ θεοὶ εἰς τὴν Νῆσον ὑπὸ χαλκάνωρος βασιλέως αὐτῆς. συμβουλευόμενος οὗτος τὸν χρησμὸν, ἐδιωρίσθη νὰ κτίσῃ χώραν ἐν τῷ ἅμα, ὁποῦ ἤθελεν ἰδῇ τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα. ἕνας ἀπὸ τοὺς μετ' αὐτοῦ βλέπων τὸν ἥλιον προτήτερα ἀπὸ ἄλλους εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, εἶπεν ἴδα ἴδα ἥλιον, καὶ εὐθὺς ἐκεῖ ὁ χαλκάνωρ ἐπρόσταξε, καὶ ἔβαλαν τὰ θεμέλια, τὴν ὁποίαν μετὰ τὴν τελείωσιν ὠνόμασεν ἰδάλιον· Αὐτὴ ἦτον μία ἀπὸ τὰς τέσσαρας χώρας, ὁποῦ ἦτον ἀφιερωμέναι εἰς τὴν θεὰν Ἀφροδίτην, ὡς λέγουσιν οἱ ποιηταὶ, καὶ μάλιστα Βιργίλιος. Τώρα λέγεται χωρίον δάλι, εἶναι πλούσιον ἀπὸ νερὰ, καὶ περιβόλια, προβάλλει βαμπάκια ἀρκετὰ, μετάξιν, σιτάρι, καὶ κριθὴν καὶ ἔλαιον. ἀπέ-

χει τῆς λευκοσίας κατὰ μεσημβρίαν τέσσαρας λέγες. εἶχε τῷ πάλαι ναὸν τῆς Ἀφροδίτης θαυμαστὸν, καὶ τῆς Ἴσιδος.

Κυναρία χώρα κτισθεῖσα ἀπὸ τὸν Κυνάραν υἱὸν τοῦ Κουρίου. δὲν ἰξεύρομεν εἰς ποῖον τόπον ἦτον κτισμένη αὐτὴ ἡ χώρα. πλὴν ὅτι ἦτον χώρα, μαρτυροῖ ὁ πλίνιος.

Ἀρσενόη ἦτον χώρα κατὰ τὸν πλίνιον, ἡ ὁποία εἶναι μεσόγειος πρὸς τὰ μέρη τῆς πάφου, εἰς αὐτὴν ὁ Ἐπίσκοπος Ρωμαῖος τῆς πάφου, εἶχε τὴν κατοικίαν του. τὸ ὁποῖον ἦτον τὸ χωρίον Ἄρσος.

Λιμιναῖα. ἦτον χώρα, ὡς λέγει ὁ στράβων, μεσόγειος, τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ πιστεύσωμεν, ἐπειδὴ ἐστάθη μαθητὴς τοῦ ξενοφῶντος φιφιλοσόφου, ἀλλὰ ποῦ ἐκτίσθη, καὶ πότε, δὲν ἔχομεν ἀπόδειξιν. στοχάζομαι νὰ εἶναι τὸ χωρίον λιμνάρι, τὸ ὁποῖον εἶναι μεγάλον, καὶ εὐτυχησμένον ἀπὸ κρασία.

Παλαιά. χώρα καὶ αὐτὴ, ὡς οἱ Ἱστορικοὶ θέλουσιν, εἶναι μεσόγειος πλησίον εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ὀλύμπου. τινὲς συμπεραίνουσι νὰ εἶναι τὸ λεγόμενον χωρίον πελέντρια. τὸ ὁποῖον ἦτον πολυάνθρωπον ἕνα καιρὸν, ὁποῦ ἔκαμνεν ὡς χίλιαις φωτίαις. Εὐτυχεῖ ἀπὸ κρασία. Εἶναι μακρὰν τῆς λεμεσοῦ 8. λέγες, καὶ τῆς λευκοσίας 12.

Ἐπίδαυρον. χώρα παλαιοτάτη. ἐκτίσθη ἀπὸ τοὺς ἀργείους ὁμοῦ μὲ τὰς ἄλλας, ἤτοι τὴν Κουρίαν, καὶ τὴν ἀκτὴν ἀργείων. ἐκτίσθη περὶ τὸν χρόνον 2409. καὶ πρὶν τοῦ Χριστοῦ 1595. ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἀνεκαινίσθη, ἴσως νὰ εἶναι τὸ χωρίον Πυθαρία, τοῦ ὁποίου φαινονται σημεῖα χώρας παλαιᾶς, καὶ μεγάλης κατὰ τοὺς πόδας τοῦ Τροόδου.

Κορίνεον. χώρα παλαιὰ κτισθεῖσα ἀπὸ τὸν Κούριον υἱὸν τοῦ θεοῦ Κυνάρα, καὶ ἀδελφοῦ τοῦ θεοῦ πάφου, σχεδὸν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὁποῦ ἐκτίσθη ἡ παλαιὰ πάφος. αὐτὴ ἡ χώρα ἦτον παρὰ τοὺς πόδας τοῦ τροόδου ὄρους, ἀπέχουσα τῆς παλαιᾶς, ἢ πελεντρίων 4. λέγες, καὶ τῆς Λεμεσοῦ 6. εἰς τὸν καιρὸν τῶν Ρωμαίων Ἐπισκόπων ἦτον ἀκόμι χώρα ἐνσμαζομένη Κούριον. τώρα λέγεται Κοιλάνιον. ἦτον μεγάλον ὡς χίλιαις φωτίαις. Εἰς αὐτὴν τὴν χώραν ὁ βασιλεὺς Ρικάρδος τῆς Ἐγκλητέρας, ἐνίκησε τὸν δοῦκα τῆς Νήσου Ἰσαὰκ, ὁ ὁποῖος

ἔφυγε μὲ τὴν θυγατέρα του ἀπὸ τὴν χώραν Ἀμαθοῦντα, διὰ νὰ μὴ θελήσῃ νὰ δώσῃ βοήθειαν τῶν χριστιανῶν, ὁποῦ ἐπήγεναν νὰ ἐλευθερώσουν τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Σαρακηνῶν. αὐτὴ ἡ πολιτεία ἐφύλαττεν ἕως εἰς τὸν καιρὸν τῶν Ἐνετῶν μίαν παλαιὰν συνήθειαν, νὰ ἐκλέγουσι δώδεκα ὀφφικιάλους προεστῶτας ἐντοπίους, οἱ ὁποῖοι ἐγίνοντο κυβερνῆται τῆς αὐτῶν κοινότητος, καὶ ὑπετάσσοντο εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Νήσου. εὐτυχεῖ ἀπὸ μετάξι ὀλίγον, κρασία ἀρκετὰ, ὄσπρια, καὶ ὀλίγα πωρικά. εἰς τὴν Πολιτείαν αὐτὴν αὔξανεν ἕνα καιρὸν ἡ ὑφαντικὴ τέχνη εἰς τὰ μεταξωτὰ, καὶ ἐδουλεύετο μὲ ἐπιτηδειότητα. τὴν σήμερον, ἀγκαλὰ καὶ ὀλίγοι οἱ κάτοικοι, πλὴν δὲν λείπουσιν αἱ γυναῖκες τοῦ τόπου ἐκεῖ, νὰ δουλεύουσιν αὐτὴν τὴν τέχνην τῶν προγόνων τους τὸ κατὰ δύναμιν. διάφορα εἴδη προσέτι ἐκ τῆς σταφυλῆς, καὶ τοῦ μούστου γλυκίσματα ποιοῦσιν, εἰς αὐτὴν τὴν πολιτείαν, εἰς τὴν γεῦσιν ἐξαίρετα, ὡσὰν σταφίδας ξηρὰς, ἕψημον, σουτζούκκια μετὰ ἀμυγδάλων, καὶ καρυδίων, πορτοὺς, γλύκισμα μετὰ ἑψημένου μούστου, καὶ σιταρίου, καὶ ἄλλα διαφόρων εἰδῶν μετὰ μήλων, ἀπιδίων, καὶ κυδωνίων. καὶ ἐπειδὴ τὰ κρασία ἐκεῖ δὲν εἶναι τόσον ὅλα ἀπὸ τὰ καλὰ, τὰ εὐγάλλουσι ρακὴν, καὶ τὴν πωλοῦσιν εἰς λεμεσὸν, καὶ λάρνακα, εἰς τὰ πλευσίματα, καὶ εἰς τοὺς ἄραβας μάλιστα συρίας καὶ αἰγύπτου, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ρακὴ εἶναι ἐπιθυμητή· συμπέρασμα. ἐπειδὴ ἡ λέξις ρὰκ εἶναι ἀρραβικὴ, ἡ ὁποία σημαίνει τὸ πνεῦμα τοῦ οἴνου. γίνεται, καὶ σιτάρι, καὶ κρυθὴ διὰ ὀλίγους μῆνας, προφθάνοντα εἰς τοὺς κατοίκους της. Κάτωθεν τῆς πολιτείας αὐτῆς εἶναι ποταμὸς τὰς ἀρχὰς ἔχων ἀπὸ τὸ ὄρος τρόοδος, λεγόμενος Κουρίας· ἔνθεν κακεῖθεν τούτου στολίζεται ἡ γῆ ἐκείνη ἀρκετὸν διάστημα ἀπὸ περιβόλια μετάξης, καὶ ὀσπρίων διαφόρων, καὶ δένδρων καρπίμων. ἐξ αὐτῆς τῆς πολιτείας κατὰ καιροὺς, ἐγεννήθησαν ἄνδρες λόγῳ, καὶ πράγματι ἄξιοι, καὶ προεστῶτες ἐχρημάτισαν, ὧν εἷς καὶ ὁ ἀοίδημος Ἀρχιεπίσκοπος πάσης Κύπρου Κύριος Παΐσιος, χρηματίσας κατὰ τοὺς 1759. καὶ διαπρέψας εἰς τὸν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς θρόνον ἐν λευκοσίᾳ μέχρι τοῦ 1767 φθίνοντος, ὅστις χάριν τῆς τεξαμένης αὐτοῦ Πατρίδος, ἄφησε διαθήκην, καὶ δι᾽ ἰδίων ἐξόδων ἀνεκαι-

νίσθη ἡ ἱερὰ Ἐκκλησία τοῦ Μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν τιμωμένη, μὲ τὴν πρέπουσαν κοσμιότητα. ταύτης τῆς βουλῆς ὅμως τοῦ ἀοιδήμου ἐκείνου, καὶ τελευταίας θελήσεως, ὤφθη πρόθυμος ἐνεργὸς ὁ τὸν αὐτοῦ διαδεξάμενος θρόνον, καὶ μέχρι νῦν ἀξίως διοικῶν, Μακαριώτατος Κύριος Χρύσανθος. ἦτον Κομέντα ἤτοι μουκκατὰς αὐθεντικὸς ἐπὶ τῶν Λουζινιανῶν καὶ Ἐνετῶν, καὶ τὴν σήμερον ἐπὶ τῶν ὀθωμανῶν, μὲ ἄλλα ἕξη ἢ ἑπτὰ χωρία ἀκόλουθα, τῶν ὁποίων ἡ δεκατία λαμβάνεται διὰ τὸ στράτευμα. πληρώνει καὶ ἑκατὸν γρόσια ἡ πολιτεία αὐτὴ, διὰ βοῦλλαν τῶν μεταξοτῶν ὁποῦ δουλεύουσιν οἱ κάτοικοι. Ἔστι δὲ καὶ πατρὶς, τοῦ τῆς παρούσης Ἱστορίας οἰκτροῦ Συγγραφέως ἐκ μητρὸς, Χριστίνης τοῦ φισεντζῆ.

Ἀμίαντος. ἦτον κωμόπολις οὐ μικρὰ, περιφανὴς μάλιστα εἰς τὸν καιρὸν τῶν Ρωμάνων, ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν εὔγενεν ὁ ἀμίαντος λίθος λεγόμενος, κοινῶς βαμβακόπετρα. τοῦτον ἐδούλευαν ὑφαίνοντές τον, καὶ εἰς σάκκου εἶδος ποιοῦντες ἔκαιον τὰ σώματα τῶν ἰμπερατώρων, καὶ ἄλλων μεγιστάνων τῆς Ρώμης. αὐτοὶ οἱ σάκκοι μετὰ τὸ καύσιμον, ἔμενον ἀβλαβεῖς, διὰ τὴν ἰδιότητα ὁποῦ ἔχει αὐτὸς ὁ λίθος, νὰ μὴ βλάπτεται ὑπὸ τοῦ πυρός. θέλομεν ὁμιλήσει περὶ τούτου τοῦ λίθου, ὅταν θέλομεν ἀναφέρει, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὀρυκτῶν τῆς Νήσου. αὐτὸ τὸ χωρίον ἔκειτο μεταξὺ τῶν πελεντρίων, καὶ τοῦ Κοιλανίου, κατὰ τὰ πλευρὰ τῶν ὀρέων.

Ἀμίαντος, γεννᾶται μὲν ἐν Κύπρῳ, στυπτηρίᾳ σχιστῇ ἐοικὼς, ὃν ἐργαζόμενοι, ὑφάσματα ποιοῦσιν ἐξ αὐτοῦ, ὄντος ἱματώδους πρὸς θέαν, ἃ βληθέντα εἰς πῦρ, φλογοῦνται μὲν, λαμπρότερα δὲ ἐξέρχονται μὴ κατακαιόμενα. Διοσκορ. βιβ΄. κ΄. κεφ. ρνγ. Γίνεται δὲ ὁ λίθος οὗτος καὶ ἐν καρυστῷ μὲν, ἀφ' οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔλαβε, πολὺς δὲ ἐν Κύπρῳ, καταβαινόντων ἀπὸ τοῦ γεράνδρου, ὡς ἐπὶ Σόλους πορευομένων, ἐν ἀριστερᾷ τοῦ ἐλμαίου ὑποκάτω πετρῶν. ἀπολλώνιος, ἱστορία θαυμαστικῶν.

Γόλγοι πόλις τὸ πάλαι, ὑπὸ Γόλγου κατοικηθεῖσα τοῦ ἡγησαμένου τῆς Σικυωνίων ἀποικίας, ἀφ' οὗ Γολγία, ἡ πρῶτον εἰς αὐτὴν λατρευθεῖσα ὡς θεὰ ἡ Ἀφροδίτη, καὶ ναὸς τὸ πρῶτον αὐτῆς ἐκτίσθη.

Δέσποινα ἁ γόλγοντε καὶ ἰδάλιον ἐφήλασας. Θεοκρί. εἰδύλλ. ιε΄. ὑπὸ πτολεμ. κρίνεται νὰ ἔκειτο ἡ Πόλις αὕτη, μεταξὺ ἀκανθοῦς καὶ καρπασίου κατὰ θάλασσαν.

Σημείωσε, ὅτι ὅλαι αὗται αἱ πόλεις κατεστάθησαν εἰς 14. ἐπὶ τοῦ καιροῦ τῶν δουκῶν. οἱ ὁποῖοι ἐστέλλοντο ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ κυβερνῆται τῆς Νήσου. Εἰς δὲ τὸν καιρὸν τῶν βασιλέων λουζινιανῶν κατήντησαν εἰς 4. εἰς Λευκοσίαν, Πάφον, Λεμεσὸν καὶ Ἀμμόχουστον. καὶ αἱ λοιπαὶ ἔλαβον τὴν ὀνομασίαν καὶ ὠνομάζοντο ἄλλαι μὲν πολιτεῖαι, ἄλλαι δὲ χωρία.

Ποῖα, καὶ ποῦ ἦτον τὰ Καστέλλια τῆς Νήσου.

Εἰς τὴν Νῆσον ἦσαν παλαιόθεν αὐτὰ τὰ φρούρια, ἢ Καστέλλια ὁμοῦ μὲ ἐκεῖνα τῶν Πόλεων, ἤτοι τῆς Πάφου, τῶν Κονουκλίων, τῆς Λεμεσοῦ, τῆς Ἐπισκοπῆς, τοῦ Κολοσσίου, τῆς Ἀμαθοῦντος, τῆς Χοιροκοιτίας, τῆς Λευκοσίας, τῆς Σύγουρης, τῆς Καντάρας, τοῦ Μπουφαβέντου, τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἔρωτος, ἢ τοῦ Ἁγίου Ἱλαρίωνος, τῆς Κυρηνίας, τῆς Ποταμιᾶς, καὶ τῆς Ἀμμοχούστου. αὐτὰ εἶναι τὰ Καστέλλια, ὁποῦ εὑρίσκοντο εἰς τὴν Νῆσον. ἄλλα δὲ τῶν Πόλεων ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἐστάθησαν, πλὴν εἰς ἡμᾶς ἄδηλα.

Περὶ τῆς χωροπούλλας τῆς Λευκοσίας, καὶ τοῦ Καστελλίου, ὁμοίως καὶ περὶ τοῦ Καστελλίου τῆς Λεμεσσοῦ, τῶν δύο Καστελλίων Πάφου, καὶ Κουκλίων, τῆς Ἀμαθοῦντας, τῆς Ἀμμοχούστου, τῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ τῆς Κυρηνίας, ὡμιλήσαμεν ἀρκετὰ εἰς τὰς χώρας αὐτῶν· μένει τώρα νὰ εἰποῦμεν τὶ διὰ τὰ λοιπά.

Κολόσσιν. χωρίον, ἔχει ἕνα Καστέλλιον, ὁποῦ ἔκτισαν αὐτὸ οἱ Καβαλλιέροι τοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐξουσίαζαν αὐτὸ διὰ χρόνους. ὕστερον ἐδόθη εἰς τοὺς Καβαλλιέρους τῆς Ρόδου, ἀπὸ τοὺς Κορνάρους εὐγενεῖς ἄρχοντας Ἐνετοὺς, τῶν ὁποίων ἦτον ἀπόκτημα. Ἔχει τὸ Καστέλλιον αὐτὸ ἕνα συκωτὸν γεφύριον. εἶναι μικρὸν, καὶ καλὰ δυνατὸν διὰ ἄρματα τῆς χειρός. Οἱ Γενουβέζοι πολεμοῦντες τόσον αὐτὸ, ὅσον καὶ ἐκεῖνο τῆς Ἐπισκοπῆς, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τὰ ὑποτάξουν. τοῦτο εἶναι μακρὰν τῆς Λεμεσοῦ δύο λέγες, τῆς Ἐπισκοπῆς μίαν. ἀπὸ τὴν θάλασσαν ἀπέχει ὡς μίαν λέγαν, εἰς τὸ ὁποῖον

τὴν σήμερον φυλάττουσι βαμπάκια, καὶ τὸν παλαιὸν καιρὸν ζάχαρην. Κολόσσιν ἐκλήθη παρὰ τῶν ἱππέων τῆς Ρόδου, εἰς μνήμην τοῦ ἐν Ρόδῳ ποτὲ Κολοσσοῦ.

Τὸ χωρίον χοιροκοιτία. Πρότερον εἶχε Καστέλλιον, ἢ Πύργον, ἀλλ' ἐχαλάσθη καὶ ἐκτίσθη ἐκεῖ, ἕνα παλάτιον βασιλικὸν διὰ τὴν ἐξοχὴν ἀπὸ τὴν αὐτοῦ ὕλην καὶ τὰ χαλάσματα. ὅθεν οὐδὲ σημεῖα αὐτοῦ φαίνονται πλέον, ἀλλ' οὐδ' ἐκείνου τοῦ βασιλικοῦ παλατίου, ἐπειδὴ ἐκαταχαλάσθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἐξ ὁλοκλήρου.

Τὸ χωρίον σύγουρη, εἶχε Καστέλλιον, καὶ δυνατὸν, τὸ ὁποῖον ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος πρῶτος, καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Γιάκουμου Μπαστάρδου ὑπετάχθη μὲ δύο κανόνια, διατὶ τότε ἦτον ὀλίγα τὰ κανόνια, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Λεβάντε. αὐτὸ τὸ Καστέλλιον τὸ ἔρριψαν οἱ βενετζιάνοι εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' ὅμως ἐφαίνοντο μερικὰ σημεῖα ἕως εἰς κάποιον καιρόν. ἦτον μακρὰν τῆς Ἀμμοχούστου 4. λέγες, τῆς Λευκοσίας 8. ἐκτίσθη αὐτὸ διὰ νὰ ἐναντιωθῇ τοὺς Γενουβέζους, οἱ ὁποῖοι εἶχον τὴν Ἀμμόχουστον.

Καντάρα. ἦτον Καστέλλιον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους δυνατώτατον. οἱ Γενουβέζοι πολεμοῦντες το, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τὸ ὑποτάξουν εἰς τὴν ἐξουσίαν των. Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Γιάκουμου πρώτου ἐνδυναμώθη κατὰ πολύ. ἀλλ' οἱ Βενετζιάνοι, ἀφ' οὗ ἔλαβον τὴν Νῆσον εἰς χεῖρας των τὸ ἐκατηδάφησαν· τούτου φαίνονται ἔτι πολλὰ λείψανα. αὐτὸ εἶναι πρὸς τὰ βουνὰ τῆς τραμουντάνας, μακρὰν τῆς Ἀμμοχούστου λέγες 8.

Μπουφαβέντο. Καστέλλιον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὑψηλοῦ ὄρους πρὸς τὴν τραμουντάναν, ἄνωθεν τοῦ Ἱεροῦ Μοναστηρίου τοῦ Κουτζοβέντη, μακρὰν τῆς Λευκοσίας 4. λέγες. Ἐστάθη ἰσχυρὸν πολλὰ, οἱ Γενουβέζοι πολλὰ τὸ ἐπολέμησαν, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τὸ ὑποτάξουν. ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος τὸ ἐνδυνάμωσε περισσότερον. ἀλλ' οἱ Βενετζιάνοι, ὅταν ἐχάλασαν τὰ ἄλλα, ἐχάλασαν καὶ αὐτό. αὐτὸ τὸ Καστέλλιον εἶναι ἄξιον θαυμασμοῦ, πῶς ἐκτίσθη μὲ μοναχὰ τὰ νερὰ τῆς βροχῆς, καὶ μάλιστα, ὁποῦ ὁ τόπος εἶναι δυσκολοανάβατος, ὥστε μόλις ἕνας ἄνθρωπος ἠμπορεῖ νὰ ἀνέβη τὸ ὄρος ἐκεῖνο περιπατῶν καὶ μὲ

τὰ χέρια. κρίμα ἀληθινὰ, πῶς ἐχαλάσθη αὐτὸ τὸ ἐξαίσιον κτίσμα. φαίνονται ἔτι αἱ στέρναι σχεδὸν ἀκέραιαι, καὶ τὰ ὀσπήτια. λέγεται Λιόντας, καὶ ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς Μπουφαβέντο, διὰ τοὺς πολλοὺς ἀνέμους, ὁποῦ ἐκεῖ βασιλεύουσιν. ἀπὸ αὐτὸ φαίνεται ὅλη ἡ θάλασσα τῆς Κιλικίας, ἢ Καραμανίας, καὶ ὅλα σχεδὸν αὐτῆς τὰ ὄρη, καὶ βουνὰ καθαρώτατα.

Καστέλλιον τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἔρωτος. εἶναι εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους τῆς τραμουντάνας κατὰ τὴν Κυρηνίαν, ὑψηλὸν, καὶ δύσκολον εἰς τὸ νὰ ἀνέβῃ τινὰς εἰς αὐτό. οἱ Βενετζιάνοι τὸ ἐχάλασαν καὶ αὐτὸ, πλὴν ἔτι στέκονται ὀσπήτια, καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος, ὁ ὁποῖος ὅταν ἦλθεν εἰς τὴν Νῆσον, φεύγων τὸ πλῆθος τῶν ἀσθενῶν, καὶ δαιμονιζομένων, ἐπῆγεν εἰς ἐκεῖνο τὸ Καστέλλιον, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ δὲν ἦτον τότε, παρὰ ἕνα ὀσπήτιον μὲ τὸ περιβολάκι του, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζον θεὸν τοῦ ἔρωτος, ἐπειδὴ ἦτον ἑνὸς ἐθνικοῦ ἀπόκτημα, λέγουσι πῶς οἱ διάβολοι ἐκατοίκουν εἰς αὐτὸ, καὶ ὅταν ἦλθεν ὁ ἅγιος Ἱλαρίων, οἱ διάβολοι ἐφώναζαν μεγαλοφώνως, πειράζοντες αὐτὸν διὰ νὰ φύγῃ, ὁ ὁποῖος τοὺς ἀνταποκρίνετο, πῶς ἦλθεν εἰς ἕνα τόπον, ὁποῦ τοῦ ἔπαιζαν τὴν κυθάρα, πηγαίνων δὲ μετὰ ταῦτα εἰς τὸ περιβόλι, εὗρε τὸν οἰκοκύρην τούτου σχεδὸν μισαποθαμμένον, καὶ ἀπὸ τὴν λέπραν ταλαιπωρούμενον, καὶ ἀπορήσας ὁ ἅγιος, πῶς ἐδυνήθη νὰ ἀνέβῃ ἐκεῖ ἔτζι λεπρὸς, τὸν ἰάτρευσεν εὐθὺς, καὶ ὁ ἅγιος ἐκατοίκησεν ἐκεῖ ἕως ὁποῦ ἀπόθανε, καὶ τὸν ἐνταφίασαν οἱ μαθηταί του. ἔτρεχον δὲ ἀπὸ κάθε μέρος τῆς Νήσου οἱ ἀσθενεῖς καὶ ἰατρεύοντο. δι' αὐτὸ τοῦτο οἰκοδομήθη, καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος. μετὰ χρόνον ἕνα ὅμως τῆς ταφῆς του, ἕνας ἀπὸ τοὺς μαθητάς του, ἐλθὼν ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, καὶ ὑποκρινόμενος, πῶς ἔχει νὰ κατοικήσῃ ἐκεῖ, ὁποῦ ἐτάφη ὁ διδάσκαλός του, ἔκλεψε τὸ λείψανόν του, καὶ τὸ μετάφερεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Πλὴν λέγει ὁ θεῖος Ἱερώνυμος, καὶ μὲ τὴν ἔλλειψιν τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου, δὲν ἔλειψεν ἡ χάρις τῶν θαυμάτων ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ περιβόλιον. ὅθεν οἱ Αἰγύπτιοι ἐκαυχόντο, πῶς εἶχον τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου καὶ οἱ Κύπριοι τὸν τάφον του, καὶ τὸ περιβόλι του, μετὰ παρέλευσιν χρόνων ἔγινε

Καστέλλιον δυνατώτατον ὁ τόπος ἐκεῖνος, καὶ ἄλλοι μὲν τὸ ὠνομάζον τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔρωτος, ἄλλοι δὲ τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος, ὡς καὶ τὴν σήμερον λέγεται. αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία εἶχεν ἕνα εἰσόδημα κατ' ἔτος ὡς ἑκατὸν δουκάτα. τὸ δὲ Καστέλλιον προστάξει τῆς αὐθεντίας τῶν Ἐνετῶν ἐχαλάσθη, καθὼς καὶ τὰ ἄνωθεν. μὴ θέλουσα ἡ αὐθεντία νὰ εἶναι τοιαῦτα καταφύγια εἰς τὸν τόπον, διὰ τοὺς κακοτρόπους καὶ ἀποστάτας. ἦτον μακρὰν τῆς Λευκοσίας 5. λέγες, ἀπέχον ἀπὸ τὸ τοῦ Μπουφαβέντου 4. λέγας.

Ποταμιὰ χωρίον. εἶχε Καστέλλιον, τὸ ὁποῖον οἰκοδομήθη ἀπὸ τὸν βασιλέα Γιάκουμον πρῶτον ἔτει 1390. Περισσότερον νὰ τὸ ὀνομάσῃ τινὰς παλάτιον, ἢ πύργον δυνατώτατον εἰς σχῆμα Καστελλίου, παρὰ Καστέλλιον. ἦτον εἰς τόπον πλούσιον ἀπὸ νερὰ, καὶ περιβόλια. τὸ χωρίον ἦτον πολυάνθρωπον, εὐτύχει ἀπὸ βαμπάκια, καὶ σιτάρια. εὑρίσκετο ἀνάμεσα ἀλικαῖς, καὶ λευκοσίας, Τοῦτο εἶναι τὸ Καστέλλιον, τοῦ ὁποίου τὰς Πέτρας ἐπὶ τοῦ Κυρίου Παϊσίου, ἔφερον διὰ ἀνακαινισμὸν τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας τῆς Φανερωμένης εἰς Λευκοσίαν ἔτει 1765.

Περὶ τῶν χωρίων χωρὶς τείχη, ὁποῦ εὑρίσκοντο εἰς τὴν Νῆσον, Ἐπὶ τῶν Λουζινιανῶν.

Εἰς ὅλην τὴν Νῆσον εὑρίσκοντο χωρία μικρὰ, καὶ μεγάλα, ἐξ ὧν πολλὰ ἐφθάρησαν, ὀκτακόσια πεντήκοντα. τὰ πλέον μεγάλα ἦσαν αὐτὰ, ὁποῦ μήτε εἰς τὴν Ἰταλίαν εὑρίσκοντο τόσον πολυάνθρωπα. Λάπιθος, Σύγουρη, Ἅγιος Ἰωάννης Καρπασίου, Λεύκαρα, Ἅγιος Κωνσταντῖνος, Λιμνάτιν, Συλίκου, Πελέντρια, Κοιλάνιν, Κολόσσιν, Ἐπισκοπὴ, Ἁλικαῖς, Κονούκλια, Κτῆμα, Ἄρσος, Ὄμοδος, Χρυσοχοῦ, Σολαῖα, Μόρφου, καὶ Λεῦκα. ὁμοῦ μὲ αὐτὰ ἦτον καὶ ἄλλα ἀκόμι μεγάλα χωρία. Αὐτὰ ὅμως τὰ 850. χωρία ἦτον διαμοιρασμένα οὕτω. Περισσότερον ἀπὸ τὰ μισὰ ἦτον τῆς βασιλικῆς οἰκίας, καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάζοντο χωρία βασιλικά. Ἕνα μέρος ὥριζεν ὁ Κλῆρος, ἤτοι τὸ Ἱερατεῖον, καὶ ἐλέγοντο χωρία Ἐκκλησιαστικὰ, τὸ ἄλλο μέρος ἦτον τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐλέγοντο καβαλλερίσιμα. Ἀπὸ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ χωρία ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ὡς πρώτη κεφαλὴ, εἶχεν

ἕνα μέρος, καὶ ἔπερνε τὰ εἰσοδήματά των. ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Πάφου εἶχε τρία. ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Λεμεσοῦ εἶχε τρία. ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ἀμμοχούστου εἶχε δύω, καὶ ἔπειτα ἀπὸ αὐτὰ καὶ οἱ τέσσαρεις ἀρχιερεῖς αὐτοὶ, ἐλάμβανον τὸ δέκατον ἀπὸ ὅλα τὰ χωρία, ὁποῦ εὑρίσκοντο εἰς τὴν Κύπρον, τόσον ἀπὸ τὰ βασιλικὰ, ὅσον καὶ ἀπὸ τὰ τῶν ἀρχόντων. Ἦτον ἀκολούθως ἡ Κομμέντα ἡ μεγάλη τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ καρπασίου, καὶ ἡ Κομμέντα τῶν Καβαλλιέρων τοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ τὸ Κολόσσιον. αὐταὶ, αἱ δύο Κομμένται ἦσαν ἑνωμέναι. ἦτον ἡ μικρὴ Κομμέντα τοῦ Γεωργίου Κορνάρου τῆς ἐπισκοπῆς· ἡ Κομμέντα τοῦ φοίνικα, τοῦ μεγάλου Μαέστρου τῆς Ρόδου. ἡ Ἀμπαδία, ἤτοι ἡγουμενία τοῦ πύργου, ἡ ὁποία ἦτον ἑνωμένη μὲ τὴν μεγάλην Κομμένταν, τὴν ὁποίαν ἐχαίροντο οἱ Κορνάροι. ἦτον ἔπειτα ἡ Ἀμπαδία τοῦ σταυροῦ, καὶ ἡ ἀμπαδία τῶν Πριμοστρατένσων φρατόρων τοῦ δελλαπαὶς εἰς τὸ μέρος τῆς Κυρηνίας. ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀντιοχείας ὥριζε τὸ χωρίον ψωμολόφου, τὸ ὁποῖον ἐδόθη εἰς τὸν οἶκον τοῦ λάζε. Ὁ Ρωμαῖος Πατριάρχης τῆς Ἱερουσαλὴμ ὥριζε τὸ Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου, λεγόμενον τοῦ Κουτζοβέντη. οἱ Μοναχοὶ τοῦ Σινᾶ ὄρους, ὥριζαν τὸ Μοναστήριον τῆς βασίλισσας εἰς τὴν Λάπιθον, καὶ εἰς τὴν Πάρον τὸ Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου Πυργιότη. ἦτον ἡ ἡγουμενία τῶν μαγκάνων τῶν Ρωμαίων, ἐντοπίων Μοναχῶν, τοῦ Ἀνδρέου, τῆς ἁγίας Νάπας, τοῦ Ακρωτηρίου, τῆς Ἀχειροποιήτου, τῆς Ἐγκλείστερας, καὶ ἄλλαι ἡγουμενίαι τῶν Ρωμαίων· τὸ Μοναστήριον τοῦ Σὰν Δομενίκου ὥριζε τὸν ἅγιον Νικόλαον τῶν γερακιῶν. τὸ Μοναστήριον τοῦ Σὰν Φραντζέσκου ὥριζε τὸ Πυρόγην. Τὸ Μοναστήριον τοῦ Κάρμην, τὰ Καλιάνα· καὶ ἄλλα δύω χωρία τὸ ὀσπητάλιον, ἤτοι Νοσοκομεῖον τοῦ Σαντ' Ἀγουστίνου. Προσέτι ἦτον κάποια Πριοράτα τῶν Λατίνων, τὰ ὁποῖα εἶχον χωράρια, καὶ ἀποδεκατίας ἀπὸ τὰ χωρία, καὶ χαρίσματα, τὰ ὁποῖα μετὰ καιρὸν ἄφησαν ἀπὸ ἀμέλειάν των, καὶ εἶναι αὐτὰ, ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ, ἡ Συλίκου, ἡ Ἀλαμιννῶ, ὁ Σύντης, ἡ Σκυλλοῦρα, ἡ ἁγία Ἑλένη, καὶ ἄλλα πολλά. Ἀπὸ τὰ χωρία τῶν ἀρχόντων, τινὰ ἦσαν φεουδατάρια, τὰ ὁποῖα ἐγνώριζαν ἐκεῖνον, ὁποῦ

ἐπαράσταινεν ὁ βασιλεὺς κάθε χρόνον διὰ κάποιόν τι. ἄλλα ἦσαν φιδεϊ κομίσσο, καὶ ἄλλα ἀγοράζοντο. Αὐτὰ τῶν ἀρχόντων εἶχον εἰσοδήματα, ἄλλα μὲν πεντακόσια δουκάτα, ἄλλα χίλια, ἄλλα δύω χιλιάδες, ἄλλα χίλια πεντακόσια, καὶ ἄλλα ὡς δεκαπέντε, καὶ εἴκοσι χιλιάδες.

Πόθεν ἔχουσι τὴν ἀρχήν των οἱ Κύπριοι.

Ἐξ ἀρχῆς οἱ Κύπριοι ἔλαβον μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, καὶ γέννησιν, ἀπὸ τὸν πρῶτον οἰκιστὴν τῆς Νήσου χεττὶμ, ἔγκονον τοῦ Νῶε. εἰς τὸν καιρὸν ὅμως τῶν βασιλέων θεῶν, ἤνθησαν ἄνθρωποι πολλὰ εὐγενεῖς εἰς ὡραιότητα, καὶ εὐταξίαν τοῦ σώματος, τοὺς ὁποίους οἱ ξένοι ὠνόμαζον θεοὺς, καὶ θεάς. καὶ κατὰ ἀλήθειαν ὡσὰν νὰ μὴν ἦτον γεννημένοι ἀπὸ ἀνθρώπους θνητοὺς, λέγει ὁ σοφὸς ἱστορικὸς Γουλιέλμος ἐκ Παριζίου, καὶ γράφει εἰς τὰ συγγράμματά του, πῶς οἱ Κύπριοι ἔλαβον τὴν γενεαλογίαν των ἀπὸ δαίμονας, ὄχι μόνον διὰ τὸ κάλλος, καὶ τὴν εὐάρμοστον ἁρμονίαν τοῦ σώματος, ἀλλὰ πρὸς τούτοις διατὶ ἔβλεπε, πῶς οἱ ἄλλοι ξένοι λαοὶ, ἦτον σχεδὸν ὡσὰν ἀναγκασμένοι νὰ σέβωνται, καὶ νὰ προσκυνοῦσιν αὐτοὺς τοὺς ἡμιθέους Κυπρίους. Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐπειδὴ σχεδὸν ἐρημώθη ἡ Νῆσος ἀπὸ κατοίκους, διὰ τὰς μεγάλας ἀνομβρίας, ὁποῦ ἠκολούθησαν, ὥστε ὁποῦ δὲν ἔβρεξε, λέγουσιν αἱ παλαιαὶ ἱστορίαι τῆς Κύπρου τριάκοντα ἕξη χρόνους, καὶ ἄλλαι πλέον ἀληθέστεραι, ὡς δεκαπτὰ χρόνους. στρεφομένη δὲ ἡ Μακαρία Ἑλένη, ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀράσσουσα εἰς τὸ βασιλοπόταμον εἰς τὴν χώραν Μαρὶν, εἶδε τὴν Νῆσον οὕτως ὑστερημένην ἀπὸ κατοίκους, καὶ πληθυσμένην ἀπὸ ὀφίδια, καθὼς εἴπαμεν, εἰς τὴν χώραν Κούριον. εἶδε δὲ καὶ πῶς μὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, ἄρχισε νὰ βρέχῃ, καὶ τὸ ἐπιτήδειον πρὸς καρποφορίαν, τῆς γῆς τῆς Νήσου, ἔστειλε καὶ ἐκάλεσεν ἀπὸ τὰ πέριξ τῆς Νήσου ἀνθρώπους, διὰ νὰ ἐργάζωνται τὴν γῆν, οἱ ὁποῖοι ἦτον ὅλοι Ρωμαῖοι, καὶ οὕτω πάλιν ἐκατοικήθη ἡ Νῆσος. οἱ δὲ μετοικήσαντες εἰς αὐτὴν, ἄλλοι ἦλθον ἀπὸ τὴν αἴγυπτον, ἄλλοι ἀπὸ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ Συρίαν, καὶ Κιλικίαν, Καππαδοκίαν, καὶ παμφυλίαν, καὶ πολ-

λοὶ ἄλλοι ἦλθον ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς συνοδίαν τοῦ πρώτου δουκὸς, ὅς τις ἐστάλθη παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Μεγάλου Κωνσταντίνου διὰ κυβερνήτης τῆς Νήσου, δεήσει τῆς αὐτοῦ Μητρός. Κατ' ἐκεῖνον γοῦν τὸν καιρὸν εἰς τὰς προειρημένας Ἐπαρχίας ἐκατοίκουν Ρωμαῖοι. ὅθεν καὶ ὁ λαὸς τῆς Κύπρου, ὡς καταγόμενος ἐξ αὐτῶν, ἠκολούθη νὰ εἶναι γένος Ρωμαῖον, καὶ οὕτω νὰ λέγεται. καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ὕστερος καταβολὴ, τὴν ὁποίαν ἔλαβαν οἱ Κύπριοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὅσοι ἐκατοίκουν εἰς τὰς χώρας ἐλέγοντο πολῖται, καὶ ἔλαβον καὶ προνόμια, τὰ ὁποῖα ἐχαίροντο μὲ χαρακτῆρα εὐγενείας· ὁ δὲ ἔξω τῶν πόλεων λαὸς, ἀγκαλὰ καὶ τοῦ αὐτοῦ γένους, ἦτον διηρημένος εἰς πέντε κλάσεις. ἄλλοι μὲν ἐλέγοντο πάροικοι, ἄλλοι περπυριάριοι, ἢ περπυρίδες, ἄλλοι ἐλεύθεροι, ἄλλοι ἀλβανέζοι, καὶ μετὰ πολλοὺς χρόνους ἐκατοίκησαν καὶ ἄλλοι ὁποῦ ἐλέγοντο, λευκοὶ Βεντζιάνοι.

Οἱ Πάροικοι ἐκατάγοντο ἀπὸ τοιαύτην αἰτίαν. ὁ πρῶτος δοὺξ, ὁποῦ ἐπέμφθη ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν διὰ κυβερνήτης ὀνόματι Καλόκαιρος, ζητῶν νὰ φυλάξῃ τὴν Νῆσον ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν θαλαττίων λῃστῶν, ἐδιώρισε μὲ ἄδειαν βασιλικὴν, ὅτι ἁπλῶς ὅλος ὁ κάτοικος λαὸς τῆς Νήσου, τόσον ἐκεῖνος τῶν πόλεων, ὅσον καὶ ὁ ἔξω τῶν Πόλεων, νὰ εἶναι εἰς χρέος κάθε χρόνον νὰ πληρώνῃ ἕνα τόσον εἰς αὐτὸν, καὶ αὐτὸς ὡς προβλεπτὴς νὰ ἔχῃ τὴν φροντίδα, νὰ προβλέψῃ διὰ φύλακας γύρωθεν, εἰς τὰ περιγάλια τῆς Νήσου. ἔστειλε λοιπὸν καὶ ἐκάλεσεν ἀπὸ τὴν ἀλβανίαν ἕνα ἱππικὸν στράτευμα, τοὺς ὁποίους ἐδιώρισε κατὰ διαστήματα εἰς τὰ παραθαλάσσια διὰ φύλαξιν· ἀλλ' αὐτὸ τὸ καθεχρονικὸν δόσιμον, προϊόντος τοῦ καιροῦ. ηὔξησε τόσον, ὥστε ὁποῦ οἱ εἰς τὰ πόλεις μὴ ὑποφέροντες, καὶ προστρέξαντες, ἐλευθερώθηταν ἀπ' αὐτὸν τὸν φόρον. ὁ δὲ εἰς τὰ χωρία λαὸς, ἐπεφορτίσθη πολὺ, ὥστε μὲ καιρὸν ἔφθασεν εἰς τέτοιαν αὔξησιν τὸ δόσιμον, ὁποῦ ἐπλήρωνε καθε πάροικος ἕως πεντήκοντα βυζάντια (α) εἰς

(α) Τὸ βυζάντιον ἦτον νόμισμα χρυσοῦν τῶν βασιλέων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἶχε χρυσάφι καθαρὸν 24 καράτα. Πόσον ὅμως ἄξιζεν, οἱ ἱστορικοὶ δὲν εἶναι σύμφωνοι, (εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ Σάμπερς, εὑρίσκομεν), ὅτι ὁ σὰν Λουίγις

τὸν καιρὸν τῶν βασιλέων, καὶ τῶν Βενετζιάνων· καὶ εἶχε χρέος πρὸς τούτοις ὁ πάροικος νὰ πηγαίνῃ καὶ εἰς τὰ χωράρια τοῦ αὐθεντός του, νὰ δουλεύῃ δύο ἡμέρας χωρὶς νὰ πληρώνεται. ἀπὸ δὲ τὰ χωράφια, ὁποῦ ἐδούλευεν ὁ πάροικος ὡς ἐδικά του, ὁ καρπὸς ἐδιαμοιράζετο εἰς τρία μερτικὰ, εὐγάλλων πρῶτον τὸν σπόρον. εἰς μερικὰ ὅμως χωράφια δὲν εὔγαλλαν οὐδὲ τὸν σπόρον, τὸν ὁποῖον ἔβαλλεν ὁ πάροικος. κατὰ τοῦτο δύω μερτικὰ λοιπὸν ἔπερνεν ὁ πάροικος, καὶ ἕνα μερτικὸν ὁ αὐθέντης. ὅθεν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ χωρικοὶ, ὁποῦ ἐπλήρωναν τοιαύτην ἀγγαρίαν, ἐλέγοντο πάροικοι, καὶ τὰ χωράριά των παροικιότικα. αὐτὸ τὸ δόσιμον, ὡς εἴπομεν πρότερον, τὸ ἐλάμβανεν ὁ κατὰ καιρὸν Δούκας ἐξουσιαστὴς τῆς Νήσου. ὅς τις εἶχε χρέος νὰ ἀποκρίνεται εἰς τὸν βασιλέα τὸ διωρισμένον δόσιμον τοῦ τόπου, καὶ νὰ διαφυλάττῃ καὶ τὴν Νῆσον. ὅταν δὲ ἐβασίλευσαν οἱ βασιλεῖς Λουζινιανοὶ εἰς τὴν Νῆσον, εὑρίσκοντες αὐτὴν τὴν συνήθειαν ὄχι μόνον τὴν ἐφύλαξαν, ἀλλὰ μάλιστα τὴν αὔξησαν εἰς τὴν ἄνωθεν ποσότητα. αὐτοὶ διότι οἱ βασιλεῖς χαρίζοντες εἰς τοὺς ἄρχοντας τὰ χωράφια, καὶ χωρία ἐδίδαν, εἰς αὐτοὺς καὶ μίαν τοιαύτην ἄδικον ἐξουσίαν, νὰ ἔχουσιν ἐπάνω εἰς τοὺς ταλαιπώρους παροίκους, νὰ τοὺς φυλακώνουσι, νὰ τοὺς βάλλουσιν εἰς δεσμὰ, νὰ τοὺς ἐξωρίζουσι, καὶ νὰ τοὺς δέρνουσι. δὲν εἶχον ὅμως τὴν ἐξουσίαν νὰ τοὺς θανατώνουσιν. αὐτὴ ἦτον ἡ ἐξουσία μόνον εἰς τὸν βασιλέα. Εἶχον ὅμως ἐξουσίαν αὐτοὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ νὰ

θ΄. βασιλεὺς τῆς φράντζας τῷ ἔτει 1249. ἐκστρατεύσας κατὰ τῶν Σαρακηνῶν ἐλήφθη αἰχμάλωτος ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου, ἄνωθεν τοῦ Δαμιατίου, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτῷ διὰ τὴν ἐξαγοράν του διακοσίας χιλιάδας Βυζάντια, ὁποῦ ἐσυμποσοῦντο τότε διὰ ἑκατὸν χιλιάδες λίτρες μονέδα τῆς Φράντζας. κατὰ τὸ παρὸν μία λίτρ. τῆς Φράντζας κάμνει δύω τῆς Βενετίας, σχεδὸν, λοιπὸν 50 βυζ. κάμνουν τὴν σήμερον ὡς πενήντα λίτρ. ἤτοι δύω τζεννήν. καὶ ἔξη λίτρ.

Συμπεραίνομεν λοιπὸν, πῶς τότε ὁ πάροικος ἐπλήρωνεν ὡς ὀκτὼ ἢ καὶ δέκα γρόσια τούρκικα τὸν χρόνον εἰς τὸν Αὐθέντην του, ἀφ᾽ οὗ ἔδιδεν αὐτῷ ἀπὸ τὰ τρία μέρη τῶν γεννημμάτων τὸ ἓν, καὶ ἀφ᾽ οὗ τοῦ ἐδούλευε καὶ δύω ἡμέρας ἀπλήρωτος ὁ δυστυχής. εἶχον δίκαιον λοιπὸν οἱ τοιοῦτοι πτωχοὶ, νὰ ἐπιθυμοῦσι τὸν ὀθωμανικὸν ζυγὸν, ὡς ἐλευθερίαν των;

τοὺς πωλοῦσι, καὶ νὰ τοὺς ἀλλάσσουσιν εἰς τρόπον, ὁποῦ δὲν ἦτον ἄλλο, παρὰ σκλάβοι. καὶ ὅταν ἐπήγαιναν νὰ δουλεύουσι τὰς δύο ἡμέρας εἰς τὰ χωριστὰ χωράφια τῶν αὐθεντῶν αὐτῶν, δὲν εἶχον ἄλλο διὰ τροφήν των καὶ ἡμερομίσθιον, παρὰ ἔξη κουαδρίνια, (α) καὶ μερικοὶ αὐθένται αὐτῶν τῶν χωρίων, ἔγιναν τόσον τύραννοι, ὁποῦ τοὺς ἄλλασσαν μὲ τοὺς σκύλλους, καὶ μὲ τοὺς ἵππους, καὶ μὲ τὰ φαλκόνια. Διὰ τοῦτο ἡ αὐθεντία τῆς Βενετίας, ἔτει 1493. ἀπορρίπτουσα αὐτὴν τὴν ἄτιμον καταδίκην, ἐθέσπισεν, ὅτι νὰ μὴν ἤθελεν ἔχῃ εἰς τὸ ἑξῆς ἐξουσίαν τινὰς τῶν ἀρχόντων, νὰ κάμνῃ τοιαύτας ἀπανθρώπους ἀλλαγὰς, εἰμὴ μόνον νὰ δίδῃ ἕνα πάροικον, καὶ νὰ λαμβάνῃ ἄλλον, ἄνδρα, ἢ γυναῖκα, εἶχον δὲ καὶ οἱ αὐθένται τῶν χωρίων ἐξουσίαν νὰ ἐλευθερώνουσι τοὺς παροίκους των ἀπὸ τέτοιαν σκλαβίαν, ἢ ἀπὸ ἀγάπην κινούμενοι, ἢ δίδωντας ὁ πάροικος διὰ τὴν ἐλευθερίαν του εἰς τὸν αὐθέντην 60. δουκάτα (β) τινὲς ὅμως φιλάργυροι καὶ σκληροὶ ταλαιπωροῦντές τους ἐζήτουν περισσότερον. ἀλλ' ὅμως περισσότερον ἀπὸ ἑκατὸν δουκάτα δὲν ἐδύναντο νὰ τοὺς πάρωσι. πολλοὶ τῶν ἀρχόντων εὔσπλαγχνοι εὐχαριστοῦντο, νὰ δώσουν τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν μὲ 25. ἢ 30 δουκάτα καὶ ἄλλοι τοὺς ἐλευθέρωναν ἀνεξόδως. οἱ πάροικοι οἱ βασιλικοὶ ὁποῦ ἐδούλευον βασιλικὰ ὑποστατικὰ, δὲν ἔδιδον περισσότερον ἀπὸ πεντήκοντα δουκάτα διὰ τὴν ἐλευθερίαν των, ἐπειδὴ οὕτως ἦτον ἡ βασιλικὴ διαταγὴ, καὶ ὁ νόμος.

Ὁ Περπυριάριοι ἦτον καὶ αὐτοὶ Πάροικοι, οἱ ὁποῖοι εἰς τὸν καιρὸν τῶν Δουκῶν ἐπλήρωναν τόσους περπύρους (μονέδα οὕτω λεγομένη τῶν βασιλέων Ρωμαίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως) πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Παροίκους διότι, ἐπλήρωναν τοῦ Δουκὸς μίαν ποσότητα δειναρίου, μὲ συμφωνίαν νὰ εἶναι καὶ νὰ νομίζωνται ἐλεύθεροι αὐτοὶ καὶ τὰ παιδία των. Πλὴν νὰ πληρώνουσι κάθε χρόνον καὶ 15, ὑπερπύρους ἤτοι

(α) Ἔξη κουαδρίνια δύω σολδία, μόλις κάμνει τώρα ἕνα μπαράν.

(β) Ἦτον δουκάτα κορένστε, κάμνουν τζεκίνια 16. λίτρες 20. τὴν σήμερον, σχεδὸν ὡς ἑξήκοντα γρόσια Τούρκικα. Τότε διότι τὸ Βενέτικον ἀνταλλαττώμενον, μόλις ἔκαμνε τούρκικα γρόσια τριαήμυσι.

ἕνα βυζάντιον, καὶ τὰ χωράφια αὐτῶν νὰ ἤθελον εἶναι πάροικα, ὡς καὶ πρότερον, καὶ ἐκ τούτου ὠνομάσθησαν Περπυριάριοι. οἱ δεκαπέντε ὅμως πέρπυροι μετὰ χρόνους ἀνέβησαν εἰς δεκαπέντε βυζάντια. διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ καιροῦ τῶν Λουζινιανῶν βασιλέων, οἱ Περπυριάριοι, ἀντὶ διὰ 15 περπύρους, ἐπλήρωναν δεκαπέντε βυζάντια οἱ δυστυχεῖς, ἤτοι ἰούλια, ἢ μάρκα ἀσιμένια, τοῦτο τὸ ὄνομα ὅμως ἐβάσταξεν εἰς τὴν Κύπρον τῶν Περπερίδων, καὶ ἕως τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ἁλώσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τουρκῶν.

Ἐλεύθεροι ἐλέγοντο, ὅσοι πρότερον ὄντες Πάροικοι ἐλευθερώθησαν δι' ἀργυρίου, ἢ διὰ χάριτος ἀπὸ τοὺς αὐθέντας των. Οἱ τοιοῦτοι ὄχι μόνον ἦτον ἐλεύθεροι εἰς τὸ ἴδιόν τους ὑποκείμενον, ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ ὅλα αὐτῶν τὰ παιδία, ὁποῦ ἐγεννήθησαν μετὰ τὴν ἐλευθερίαν των. δὲν ἦτον ὅμως ἐλεύθερα παιδία, ὅσα ἐγεννήθησαν πρὶν τῆς ἐλευθερώσεως τῶν αὐτῶν γονέων. παρομοίως καὶ τὰ χωράφια, ὁποῦ ἤθελαν ἀποκτήση μετὰ τὴν ἐλευθερίαν των ἐλέγοντο ἐλεύθερα, καὶ τὰ ἐξουσίαζαν ὡς ἐδικά των. δηλαδὴ τὸ γέννημα τῶν χωραφίων τούτων συναγμένον εἰς κοινὸν τόπον τοῦ χωρίου, ἔρχετο ὁ αὐθέντης τοῦ χωρίου, καὶ ἐδιαμοιράζετο εἰς πέντε μερτικὰ, καὶ εἰς ἄλλα χωρία ἕξη, εἰς ἄλλα ἑπτὰ, καὶ ὀκτώ. καὶ τὸ ἕνα μέρος ἔπερνεν ὁ Αὐθέντης, καὶ τὰ λοιπὰ ὁ χωριάτης. τὸν σπόρον ὅμως πάντοτε τὸν ἔβαλλεν ὁ χωριάτης, ἢ πάροικος ἦτον, ἢ Περπυριάριος, ἢ ἐλεύθερος, μὴν ὄντας ὁ αὐθέντης ποτὲ εἰς χρέος νὰ δίδη σπόρον εἰς τοιαῦτα χωράφια, ἐκτὸς ὅταν εἶχε νὰ σπείρη τὰ ἐδικά του. ἐπειδὴ εἰς ὅλα τὰ χωρία ἦτον κάποια χωράφια, τὰ ὁποῖα ἐκράζοντο Δεσποτεία, καὶ τὰ ὥριζαν οἱ αὐθένται, καὶ ἔβαλλον τὸν σπόρον μὲ ἐδικά των ἔξοδα. προσέτι ἦτον καὶ αὐτὴ ἡ συνήθεια. ἀνίσως ἕνας ἐλεύθερος, ἡ μία ἐλευθέρα ὑπανδρευμένη μὲ ἕνα πάροικον, ἢ μὲ μίαν πάροικον γυναῖκα, τὰ γεννηθέντα παιδία ἐξ αὐτῶν ἐλέγοντο πάροικα, καὶ εἰς τινὰς τόπους τὰ ἐμοίραζαν. Δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἦτον μία προσταγὴ εἰς τοὺς Ἱερωμένους, ὅτι νὰ μὴν ἠμποροῦν νὰ ὑπανδρεύουσι μίαν πάροικον μὲ ἄνδρα ἐλεύθερον, ἢ πάροικον ἄνδρα μὲ ἐλευθέραν γυναῖκα, διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν τῶν παιδίων. ἦτον καὶ ἄλλαι καταστάσεις, ἀλλὰ παραιτούμεθα διὰ

τὴν πολυλογίαν.

Ἀλβανοί, ἢ Ἀλβανέζοι, ἦτον γένος ἀνθρώπων, ὁποῦ ἦλθαν, ὡς εἴπομεν, ἀπὸ τὴν Ἀλβανίαν διὰ φύλαξιν τῆς Νήσου, οἱ ὁποῖοι ἐπληρώνοντο μὲ βασιλικὸν μισθόν. πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐγέννησαν παιδία, καὶ ἔγκονα, τὰ ὁποῖα ἐκατοίκουν εἰς χωρία. Ὅσοι λοιπὸν εἶχον μισθὸν βασιλικὸν, δὲν ἐδύναντο νὰ ἔχουν γῆν νὰ τὴν δουλεύουσι, διατὶ ἦτον στρατιῶται. ὅσοι δὲ δὲν εἶχον μισθὸν, εἶχον γῆν, καὶ εἰς τὸ διαμοίρασμα τῶν γεννημάτων μετέρχοντο τὸν τρόπον τῶν ἐλευθέρων, δηλονότι ἐμοίραζον εἰς τὸ πέμπτον, ἢ περισσότερον, κατὰ τὸ ἔθος ὁποῦ ἐπεκράτει εἰς τὰ χωρία, ὁποῦ εὑρίσκοντο. Εἰς τοὺς μισθωμένους Ἀλβανέζους ἐδόθησαν κάποια χωράφια, τὰ ὁποῖα ὄντα ἐλεύθερα ἀπὸ κάθε δόσιμον, ἐσπέρνοντο ἀπ' αὐτοὺς διὰ τὴν τροφὴν τῶν ἵππων αὐτῶν.

Βενετζιάνοι λευκοί. Ἐλέγοντο τινὲς χωριάται ἐλεύθεροι εἰς τὸν ἑαυτόν τους, καὶ εἰς τὰ παιδία των. οἱ ὁποῖοι εἰς τὸν καιρὸν τῶν Λατίνων βασιλέων ἐπλήρωναν ἕνα τόσον. ὅθεν κατ' ἔτος ἐπλήρωναν ἕνα δόσιμον εἰς τὸν αὐθέντην τοῦ χωρίου διὰ σημεῖον ὑποταγῆς. καὶ διὰ τὰς κρίσεις των δὲν ἐγνώριζαν ἄλλον Κριτὴν, παρὰ τοὺς Κονσόλους Βενετζιάνους, ὁποῦ ἐκατοίκουν τότε εἰς λευκοσίαν. Ἀλλ' ὅταν ἡ Ἀριστοκρατία τῶν Ἐνετῶν ἔλαβε τὴν Νῆσον ὑπὸ τὴν αὐτῆς ἐξουσίαν, αὐτοὶ οἱ λευκοὶ βενετζιάνοι ἀπόκτησαν κάποιας ἀτελείας, καὶ ἐπλήρωναν ἕνα δόσιμον μόνον, λεγόμενον τζένσο, ἤτοι Κῆνσον. Ἀπὸ τοὺς τοιούτους εὑρίσκοντο πολλοὶ εἰς τὸ μέρος τῆς Πάφου, οἵτινες ὅλοι ἐπλήρωναν κάθε χρόνον τριακόσια δουκάτα, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Μάρκου, εἰς τὸν Καπετάνιον, καὶ ἐξουσιαστὴν τῆς Πάφου. καὶ ἂν εὑρίσκετο τινὰς εἰς ἄλλο μέρος τῆς Νήσου ἔξω τῆς Πάφου, τὸ τίμημα τὸ ἐπλήρωνε τοῦ ἐκεῖ ἐξουσιαστοῦ τοῦ βασιλείου.

Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς εὐγενείας τῶν Κυπρίων.

Οἱ εὐγενεῖς ἄρχοντες, τῆς Κύπρου γέννημα, ἀριθμοῦντο μέχρι τοῦ καιροῦ τῶν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως Δουκῶν, ὡς ἑκατὸν φαμήλιαι, τιμημένοι πολλοὶ μὲ ἀξιώματα πολιτικὰ, καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ. ἄλλοι δὲ ἐκ τῶν Λατίνων ἦλθον ὁμοῦ μὲ τὸν βασιλέα Γουΐδον Λουζιν.-

ανὸν, ἀφ' οὗ ἡ Πόλις πάλιν Ἱερουσαλὴμ ὑπέπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Σαρακηνῶν. ὅταν ὁ βασιλεὺς Γουΐδος λέγω, ἐπαραιτήθη τὸ ἀπολειφθὲν τοῦ βασίλειου τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸν βασιλέα Ῥικάρδον τῆς Ἀγγλίας, ὁ ὁποῖος εἰς ἀνταμειβὴν ἔδωκε τοῦ αὐτοῦ Γουΐδου τὸ βασίλειον τῆς Κύπρου. Τοῦτο ἐσυνέβη κατὰ τὸν χρόνον ἀπὸ Χριστοῦ 1193. ὁ βασιλεὺς διότι Γουΐδος φεύγων ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ἦλθε μὲ ὅλους τοὺς ἄρχοντας, καὶ εὐγενεῖς τοῦ παλατίου του, καὶ ἐκατοίκησεν εἰς Κύπρον, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἄλλους πολλοὺς εὐγενεῖς νεωστὶ ἐλθόντας ἀπὸ τὴν φράντζαν. Διὰ τοῦτο οἱ εὐγενεῖς ἄρχοντες σχεδὸν οἱ περισσότεροι, ἦσαν Βαρῶνοι φραντζέζοι, οἱ ὁποῖοι ὑστερηθέντες χώρας καὶ ὑποστατικὰ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, μὲ τὸ νὰ τὰ ἥρπασαν οἱ Σαρακηνοὶ, ἦλθαν εἰς Κύπρον. Εἰς τὸν καιρὸν ὅμως τοῦ βασιλέως Γιάκουμου Μπαστάρδου τῆς Κύπρου. ἀπόθαναν πολλοὶ εὐγενεῖς, καὶ ἄλλοι ἔφυγον, καὶ ἄλλοι ἐγυμνώθησαν τῆς εὐγενείας, καὶ τοῦ ἀρχοντικίου, ὑστερηθέντες τῶν ὑποστατικῶν ἀπὸ τὸν ῥηθέντα βασιλέα, διατὶ δὲν ἤθελον νὰ δώσουν ὅρκον ἐμπιστωσύνης, καὶ ὑποταγῆς εἰς αὐτὸν, δικαιολογούμενοι, πῶς ἔδωκαν αὐτὸν τὸν ὅρκον προτήτερα εἰς τὴν ἀδελφήν του βασίλισσαν Καρλότταν, καὶ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς Ἀλουΐγιον, υἱὸν τοῦ Δουκὸς τῆς Σαβόγιας, ὡς εἰς νομίμους αὐθέντας τοῦ βασιλείου. Ὅθεν ἀντὶ δι' αὐτοὺς ἦλθον ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν ἄλλοι εὐγενεῖς, καὶ ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος Μπαστάρδος ὕψωσεν αὐτοὺς εἰς ἀξίας, χαρίτας αὐτοῖς χωρία, καὶ ὑποστατικά. Ἄλλοι δὲ πάλιν εὐγενεῖς Βενετζιάνοι ἦλθον εἰς τὴν Νῆσον, εἰς τὸν καιρὸν, ὁποῦ ἐξουσίαζεν ἡ Ἀριστοκρατία. Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ ἀρχὴ τῶν εὐγενῶν ἀρχόντων τῆς Κύπρου. τὸ περισσότερον ὅμως μέρος ἀπὸ τὴν φράντζαν.

Περὶ τῆς Ἀρχῆς τοῦ Λατινικοῦ Κλήρου, καὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ εἰς τὴν Κύπρον.

Τὸ Ἱερατεῖον τῶν Λατίνων, εἴτε ὁ Κλῆρος ὁ Ἐκκλησιαστικὸς, ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον ὁμοῦ μὲ τὸν βασιλέα Γουΐδον. Τὸ ἱερατεῖον τοῦτο ἀκόμι τότε δὲν εἶχε κἀμμίαν κατάστασιν εἰς τὴν Νῆσον. ἀλλ' ὅλα ὑποτάσσοντο εἰς τὸ Ἱερατεῖον τῶν Ῥωμαίων ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἀ-

νωθεν. ὅθεν ὅταν ὁ βασιλεὺς Γουΐδος ἄρχισε νὰ οἰκοδομῆ Ἐκκλησίας, καὶ νὰ ἀνακαινίζη τὰς παλαιὰς οἰκοδομὰς, ἄρχισε νὰ ἀποκτᾷ καὶ ὁ Ἐκκλησιαστικὸς Κλῆρος ὑποστατικὰ, καὶ κτήματα. καὶ ἐπειδὴ εἰς ἐκείνους τοὺς πρώτους καιροὺς ὁ βασιλεὺς Γουΐδος, καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀλμερίκος ἀδελφός του εὑρίσκοντο εἰς ἀκαταπαύστους πολέμους, διὰ τοὺς ταλαιπώρους Χριστιανοὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὁποῦ ἐκατατρέχοντο ἀπὸ τοὺς Σαρακηνούς. δὲν ἔλαβαν καιρὸν νὰ κυβερνήσουν, καὶ νὰ εὐεργετήσουν τὸ Ἱερατεῖον αὐτὸ τῶν Λατίνων. Ἔτει ὅμως ἀπὸ Χριστοῦ 1212. ὁ βασιλεὺς Οὔγος, ἀνηγορευθεὶς βασιλεὺς τῆς Κύπρου, καὶ ὢν καὶ αὐτὸς ἐκδεδομένος διὰ τὴν διαφύλαξιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἔπεμψε τὴν βασίλισσαν Ἀλισίαν γυναῖκά του, θυγατέρα τῆς Ἰσαπέλλας εἰς Κύπρον μὲ τὸν Κόντε δὲ Καμπάγνια, ἡ ὁποία Ἀλισία ἦτον ἀδελφὴ τῆς βασιλίσσης Μαρίας τῆς Ἱερουσαλὴμ, διὰ νὰ κυβερνήση τὸ βασίλιον· ἦλθεν αὐτὴ εἰς Λευκοσίαν, ἴδε τὴν Πόλιν αὐτὴν ἀξίαν διὰ κατοίκησιν βασιλικὴν, μεγάλην περισσότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας, καὶ μάλιστα διὰ τὸν εὔκρατον αὐτῆς ἀέρα, καὶ ὑγιέστατον, θέλουσα δὲ νὰ τιμήση αὐτὴν ὄχι μόνον μὲ τὴν βασιλικὴν μεγαλοπρέπειαν, ἀλλὰ προσέτι, καὶ μὲ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν εὐκοσμίαν, ἐσυμβουλεύθη μὲ τοὺς μεγιστάνους, καὶ ἄρχοντας τῆς Αὐλῆς, καὶ ἔγραψε τοῦ τότε Πάπα τῆς Ῥώμης Ἰννοκεντίου τρίτου, ὅς τις ἐσυνάθροιζε τὴν ἐν λατεράνῳ σύνοδον κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, παρακαλοῦσα αὐτὸν, ὅτι νὰ ἤθελε μεταθέση τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, εἰς τὴν Λευκοσίαν, ὡς καθέδραν βασιλικὴν, καὶ νὰ χαρίση αὐτὸ τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὸν Ἀρχιερέα Λατῖνον, καὶ ὅτι, ἐπειδὴ ἦτιν τότε δεκατέσσαρεις Ἐπισκοπαὶ μὲ Ἀρχιερεῖς διηρημένη ἡ Νῆσος, ἂν ἤθελε καταστήση μόνον εἰς τέσσαρας Ἐπαρχίας, μὴ κρίνουσα δίκαιον, ὡς Λατῖνος αὐτὴ καὶ ὅλοι οἱ λοιποὶ λατῖνοι ἄρχοντες, νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς Ρωμαίους, καθὸ μέχρι τότε οἱ Ρωμαῖοι Ἀρχιερεῖς ἐξουσίαζαν καθόλου εἰς τὸ πνευματικόν. Ὁ Πάπας αὐτὸς λοιπὸν δυσωπηθεὶς, καὶ διὰ τὰ μεγάλα δῶρα, ὁποῦ ἔλαβε παρὰ τῆς ῥηθείσης βασιλίσσης, καὶ διὰ νὰ ὑποτάξη καὶ ὅλους τοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς Νήσου εἰς τὴν ἀκόραστον

ἐξουσίαν του τόσον Λατίνους, ὅσον καὶ Ρωμαίους, ἔγραψε καὶ ἐδιώρισεν, ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς ἡ Πόλις Λευκοσία νὰ τιμᾶται, καὶ νὰ λέγεται θρόνος Ἀρχιεπισκοπικὸς, καὶ ὁ αὐτῆς πρόεδρος Ἀρχιεπίσκοπος. Ἡ δὲ Ἀμμόχουστος, ἡ Πάφος, καὶ ἡ Λεμεσὸ νὰ λέγωνται καθέδραι Ἐπισκοπικαὶ, καὶ Ἐπίσκοποι οἱ ἐπ' αὐτὰς ἀρχιερατεύοντες, καὶ νὰ εἶναι τέσσαρες Λατῖνοι, καὶ τέσσαρεις Ρωμαῖοι. ἀλλ' ὅμως οἱ Λατῖνοι νὰ ἔχουν χωρία, καὶ δεκατίας, οἱ δὲ Ρωμαῖοι Ἐπίσκοποι ἕνα διωρισμένον ἀπὸ τοὺς Ἱερεῖς Ρωμαίους, καὶ διακόνους των, κατὰ τὴν συνήθειαν, ὁποῦ ἐπεκράτει καὶ εἰς ἄλλους τόπους εἰς τοὺς Ρωμαίους. καὶ ἐπειδὴ πρὶν τῶν Δουκῶν ἦτον περισσότεροι Ἀρχιερεῖς, καὶ περισσότεραι Ἐπαρχίαι εἰς τὴν Νῆσον, οἱ αὐτοὶ Δοῦκοι τὰς ἐκατάστησαν εἰς μόνον 14. Ἐπαρχίας εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. καὶ ἡ βασίλισσα αὐτὴ Ἀλισία, διὰ προσταγῆς τοῦ Πάπα, τὰς ἐκατάστησεν εἰς τέσσαρας μόνον. ὁ Πάπας ὅμως τρόπον τινὰ φυλάξας κατὰ πρόσωπον τὸ δίκαιον πρὸς καιρὸν, ἐδιώρισεν, ὅτι ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος τῶν Ρωμαίων Συμεὼν, καὶ οἱ ἄλλοι Ἐπίσκοποι νὰ ἤθελαν χαίρωνται τὰς Ἐπαρχίας των, δηλαδὴ καὶ οἱ δεκατέσσαρεις Ἀρχιερεῖς Ρωμαῖοι ἐφ' ὅρους ζωῆς αὐτῶν, καὶ μετὰ θάνατον αὐτῶν νὰ μὴ χειροτονοῦνται ἄλλοι, εἰμὴ μόνον οἱ διωρισθέντες τέσσερεις εἰς τὰς ῥηθείσας Ἐπαρχίας, Λευκοσίαν, Ἀμμόχουστον, Πάφον, καὶ Λεμεσόν. ἀλλὰ τί; ἐγεννήθησαν πολλὰ σκάνδαλα, καὶ συγχύσεις μεταξὺ λατίνων καὶ Ρωμαίων. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Ἐνρίκου, ὁ υἱός του Οὔγετ ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλείου, καὶ ἐπειδὴ ἦτον βρέφος ἀκόμι, ἡ βασίλισσα Πιακέντζα ἐκυβέρνα τὸ βασίλειον. Αὐτὴ διὰ νὰ ἀναπαύσῃ καλλίτερα, καὶ νὰ ἡσυχάσῃ τὰ μεταξὺ σκάνδαλα τοῦ Λατινικοῦ Κλήρου, καὶ Ρωμαίου, ἔγραψε παρακαλοῦσα τὸν Πάπα Ἀλέξανδρον τέταρτον, ὁ ὁποῖος ἔκαμε μίαν διαταγὴν, ἥτις λέγεται ψῆφος Ἀλεξανδρινὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδιώριζε πολλὰ κεφάλαια, καὶ πρῶτον, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Ρωμαῖος τῆς λευκοσίας νὰ ἤθελεν ἔχῃ τὴν Ἐπισκοπήν του, εἰς τὴν παλαιὰν χώραν τῆς Σολαίας, καὶ νὰ ὀνομάζεται Ἐπίσκοπος Σολαίας, καὶ Κυβερνήτης, καὶ διορθωτὴς τοῦ λαοῦ τῶν Ρωμαίων τῆς λευκοσίας. οὕτως ἐδιώρισε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἐπισκό-

πους Ρωμαίους· ὁ Ἐπίσκοπος δηλαδὴ τῆς Πάφου νὰ κάθεται εἰς τὸ Ἄρσος· ὁ Ἐπίσκοπος τῆς λεμεσοῦ νὰ κάθεται εἰς Ἀμαθοῦντα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτον ἡ χώρα αὐτὴ ὀλίγον κατοικημένη, νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ χωρίον Λεύκκρα, καὶ ἐκεῖνος τῆς Ἀμμοχούστου νὰ ὑπάγῃ εἰς Καρπάσιον, καὶ τοιούτωτροπως ὅλοι ἐπῆγαν καὶ ἐκατοικήσαν εἰς τοὺς διωρισμένους τόπους των. μετὰ καιρὸν ὅμως πολὺν ὕστερον ἐστράφησαν εἰς τὰς πρώτας αὐτῶν χώρας, ἔξω ἀπὸ ἐκεῖνον τῆς Λεμεσοῦ, ὁποῦ ἔμεινε πάντοτε εἰς τὰ λεύκαρα. Ἡ Ἀλεξανδρινὴ αὐτὴ διάταξις ἐδιώριζε πρὸς τούτοις, ὅτι ὅλαι αἱ πρῶται κρίσεις τοῦ λαοῦ τῶν Ρωμαίων νὰ κρίνωνται ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον Ρωμαῖον, καὶ αἱ δεύτεραι κρίσεις νὰ ἀναφέρωνται εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Λατῖνον, καὶ ἀνίσως ἤθελεν εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς δύω κρινομένους λατῖνος, ἢ βαπτισμένος λατινικά, ἢ ἀπὸ ἄλλο γένος Ἀρμενίων, ἢ Κοπτῶν, ὁ Ἐπίσκοπος Ρωμαῖος νὰ μὴν ἤθελε βάλῃ χέρι εἰς τὰς διαφορὰς αὐτῶν. Πρὸς τούτοις ἐδιώριζεν, ὅτι οἱ Ρωμαῖοι Ἐπίσκοποι νὰ ἤθελεν ἐκλέγωνται ἀπὸ τὸ βασιλικὸν συμβούλιον, καὶ ἀφ' οὗ ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὸν ἐκλεχθέντα, νὰ ἤθελε περνᾷ ὁ ὑποψήφιος εἰς τὸν Λατῖνον Ἐπίσκοπον, ὁποῦ ὑποτάσσετο, τοῦ ὁποίου μὴ εὑρίσκων κανένα σφάλμα, νὰ ἤθελε τὸν βεβαιώσῃ εἰς τὸν θρόνον του, προβιβάζων αὐτόν. Ὁ προβιβασμὸς οὗτος ἠκολούθη κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. ἡ ἐκλογὴ ἀπὸ τὸ συμβούλιον ἐπέρνα εἰς τὸν βασιλέα, καὶ ἐλάμβανεν ὁ ψηφισθεὶς τὴν ἄδειαν νὰ ἐξουσιάζῃ τὴν Ἐπαρχίαν του. ἀφ' οὗ ὅμως ὑπετάγη ἡ Νῆσος εἰς τὴν Ἀριστοκρατίαν τῶν Ἐνετῶν, ἡ ἐκλογὴ ἐστέλλετο εἰς Βενετίαν, ἀγκαλὰ καὶ τοῦ ὑποψηφίου ἐδίδετο ἡ ἄδεια τῆς ἐπιστασίας, πλὴν δὲν ἐχειροτονεῖτο, ἂν δὲν εἴρχετο ἐκ Βενετίας ἡ βεβαίωσις, καὶ ἀπόφασις. Ὅταν δὲ ἦτον διὰ νὰ τοῦ δωθῇ ἡ ἄδεια τοῦ ἐπιστατεῖν, ἐπαρρησιάζετο πρῶτον ἡ ἐκλογὴ ἔγγραφος, καὶ ἀναγινωσκομένης εἰς ὑπήκοον πάντων, ὁ Ἐπίσκοπος Λατῖνος, ἢ ὁ Ἐπίτροπός του, ἂν ἔλειπεν, ἢ ἦτον ἄρρωστος, ἐπήγαινεν εἰς τὴν καθεδρικὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ρωμαίου, εἰσέρχετο εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἔκραζεν ὅλους τοῦ Ἱερατείου τοῦ αὐτοῦ Ἐπισκόπου, οἱ ὁποῖοι ἦτον εἰκοσιεννέα τὸν ἀριθμὸν, ἱερεῖς, διάκονοι, ἀναγνῶσται, καὶ ψάλται. τούτους ἕνα πρὸς ἕνα ἔκραζε, καὶ ἐλάμβα-

ναν ὅρκον ἐπάνω εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ἂν ἐγνώριζαν ἄξιον τὸν ψηφισθέντα, καὶ ἂν αὐτὸν ἐδέχοντο διὰ Ἐπίσκοπόν των, καὶ ὁ Καγκελάριος ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἐσημείωνεν ὅ,τι ἤκουεν. ἔπειτα ἔκραζε μέσα εἰς τὸ Ἱερὸν Θυσιαστήριον τὸν ὑποψήφιον, καὶ τὸν ἔβαλλε νὰ κάμῃ ὅρκον ἐπάνω εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ὅτι νὰ εἶναι ὑποτασσόμενος εἰς τὴν Ρωμαίαν Ἐκκλησίαν, καὶ ἔλεγεν ὁ ἐκλεχθεὶς αὐτὰ τὰ λόγια. Ἐγὼ ὁ Ἐπίσκοπος ὁ δεῖνας ὀμνύω ἐπάνω εἰς τὰ Ἱερὰ Εὐαγγέλια, ἔμπροσθεν σοῦ τοῦ Ἀρχιερέως Λατίνου, ἢ ἐπιτρόπου αὐτοῦ, ὅτι θέλω εἶμαι πιστὸς καθολικὸς, καὶ ὀρθόδοξος, καὶ ὅτι ἔχω νὰ διδάσκω τὸν λαόν μου μὲ ἐκεῖνο τὸ πνεῦμα, ὁποῦ ὁ κύριος μοῦ συγχωρίσῃ εἰς τὴν καθολικὴν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν, καὶ ὅτι θέλω εἶμαι ὑπήκοος εἰς τὸν ἄκρον Ἀρχιερέα Ποντέφιτζε, καὶ εἰς ἐσὲ εὐλαβέστατε Ἐπίσκοπε, καὶ εἰς τοὺς διαδόχους σου, ἐκτὸς τοῦ δικαιώματός μου, ἤτοι ἐκτὸς τοῦ ρωμαϊκοῦ μου ρητοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον εἶμαι, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἐκλέχθην. Τούτου γενομένου, ὁ Λατῖνος ἐδιώριζε νὰ ἀναγνωσθῇ ἀπὸ τὸν Καγκελλάριον μεγαλοφώνως τὸ διπλωματικὸν γράμμά του, ὅτι μὴν εὑρίσκων κἀνένα ἐλάττωμα, μήτε ἐμπόδιον εἰς τὸν ψηφισθέντα, τὸν ἐβεβαίωνε, καὶ τοῦ ἔδιδε κάθε ἐξουσίαν, τὴν συνηθεισμένην, ὁποῦ ἐδίδετο εἰς τοὺς Ἐπισκόπους Ρωμαίους. Ἔπειτα ὁ Λατῖνος τὸν ἔπερνεν ἀπὸ τὸ χέρι, καὶ τὸν ἔβαλλε νὰ καθίσῃ εἰς τὸν Ἐπισκοπικὸν θρόνον, τότε οἱ ρωμαῖοι Ἱερεῖς ἔψαλλον, καὶ ὁ Λατῖνος, καὶ ὁ Ρωμαῖος ἔκαμναν ἀσπασμὸν ἀναμεταξύ των, καὶ μετὰ τοῦτον οἱ λοιποὶ Λατῖνοι οἱ παρευρεθέντες, καὶ ὕστερον οἱ Ρωμαῖοι Ἱερεῖς, καὶ ὁ λαὸς ἀσπάζοντο τὴν χεῖρα τοῦ ἐνθρονιασθέντος ὑποψηφίου. Ἀφ' οὗ ἐτελείωναν αὐτὰ ὅλα, ἐγίνετο ἡ χειροτονία ἀπὸ τρεῖς Ἐπισκόπους Ρωμαίους, καὶ ἂν δὲν ἦτον τρεῖς, τὸν τρίτον τόπον τὸν ἐπλήρωνεν ὁ Ἡγούμενος τοῦ Ἀντρίου, μοναστήριον Ρωμαίων Μέγα εἰς Λευκωσίαν. Πολλαὶ ἄλλαι διαταγαὶ, καὶ διορισμοὶ εὑρίσκοντο εἰς ἐκείνην τὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου Πάπα γραφὴν, τὰ ὁποῖα διὰ βραχυλογίαν παραιτούμεθα. Τοῦτο ἐσυνέβη κατὰ τοὺς 1255. ἀπὸ Χριστοῦ, ἐπὶ τοῦ ρηθέντος Πάπα Ἀλεξάνδρου τετάρτου. Εἶχε πρὸς τούτοις ὁ Ρωμαῖος Ἐπίσκοπος κάθε χρόνον ὡς χρέος, νὰ δίδῃ τοῦ Ἐπισκόπου Λατίνου ὁποῦ ὑποτάσσεται

ἕνα τὶ διωρισμένον, ὡσὰν τόσον ροδόσταμμα, τόσα σῦκα, καρίδια, ἀμύγδαλα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα εἰς σημεῖον ὑποταγῆς εἰς αὐτόν. Ὁ δὲ Ἐπίσκοπος Ρωμαῖος ἐλάμβανεν ἕνα τόσον διωρισμένον ἀπὸ τοὺς Ἱερεῖς, καὶ διακόνους του κατ' ἔτος, δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς τῆς Ἐπαρχίας του, καὶ ὅταν ἔμελλε νὰ τοὺς χειροτονήσῃ Ἱερεῖς, καὶ διακόνους, ἐλάμβανεν ἕνα τόσον διωρισμένον ἀπὸ τὸν χειροτονηθέντα, εἰς τοῦτο ἀναγκασμένος ὁ Ρωμαῖος Ἐπίσκοπος διὰ νὰ κυβερνᾶται, ἐπειδὴ οἱ Λατῖνοι Ἀρχιερεῖς ὑστέρησαν αὐτοὺς παντάπασιν ἀπὸ τὰ χωρία, καὶ ἀπὸ τὰς δεκατίας, ὁποῦ ἔπερναν. Εἶχον δὲ εἰσόδημα, ὁ μὲν Ἐπίσκοπος Ρωμαῖος τῆς Λευκοσίας ὡς δύω χιλιάδας δουκάτα, καὶ πολλάκις περισσότερον. Ὁ δὲ καθ' ἕνας ἀπὸ τοὺς ἄλλους τρεῖς ὡς χίλια δουκάτα, καὶ τὶ περισσότερον.

Ἡ προειρημένη Ἀλεξανδρινὴ τοῦ Πάπα σύνοψις, βεβαιώνει τὸ Ἀρχαῖον προνόμιον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, τὸ ὁποῖον ἐδόθη αὐτῷ ἀπὸ τὴν ἁγίαν τρίτην οἰκουμενικὴν Σύνοδον, τὸ νὰ μὴν ὑποτάσσεται εἰς μηδένα Πατριάρχην, ἀλλὰ νὰ εἶναι αὐτοκέφαλος· πρὸς τούτοις ἐδιώριζεν, ὅτι νὰ εἶναι Λεγάτος. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κύπρου, ὅταν ἦτον ἐπὶ καθέδρας ἐνδύετο ἐξολοκλήρου κόκκινα, ὡς οἱ Καρδιναλέοι τοῦ Πάπα, ἔξω μόνον ἀπὸ τὸ καπέλλον, καὶ προνόμια τῶν αὐτῶν Καρδιναλέων.

Περὶ τῆς Ἀρχῆς καὶ καταστάσεως εἰς τὴν Νῆσον τῶν Καλογέρων Λατίνων.

Οἱ Μοναχοὶ Ρωμαῖοι, καὶ αἱ Μοναχαὶ, ἀφ' οὗ ἐφάνησαν εἰς τὸν Κόσμον, πάντοτε ἐστάθησαν εἰς τὴν Νῆσον. Ἀλλ' οἱ Λατῖνοι Μοναχοὶ, καὶ Μοναχαὶ ἦλθον ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς προείπομεν. Ἦτον δὲ μόνον Μοναχοὶ ὅσοι ἦλθον, ἐκεῖνοι τοῦ Σὰν Βενεδίτου, τοῦ Σὰν Βερνάρδου, καὶ οἱ Κερτοζῖνοι. Περὶ δὲ τὸν χρόνον 1226. ἦλθον εἰς τὴν Κύπρον οἱ φράτες τοῦ Σὰν Δομενίκου, καὶ ἡ Κομήτησσα Ἰβλὶν ὀνόματι Ἀλισία, ἐχάρισεν εἰς αὐτοὺς τοὺς φράτας τὴν γῆν τοῦ Μοναστηρίου των. τοὺς ἔδωσεν ἀκόμι δύω περιβόλια ἐκεῖ πλησίον, μὲ ἄδειαν εἰς τὸ νὰ ἔχουν τρεῖς ὥρας νερὸν, ἀπὸ τὴν χωροπούλαν τῆς λευκοσίας τὴν κάθε ἑβδομάδα διὰ τὰ περιβόλια Τὸ χάρισμα τοῦτο

ἐβεβαίωσε ὁ βασιλεὺς Ἐνρίκος πρῶτος. Ἔκτισαν λοιπὸν τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου, καὶ Παύλου, καὶ ἐτελείωσαν τὸ Μοναστήριον. Εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἦλθον καὶ οἱ φράτωρες τοῦ Σὰν Φραντζέσκου, καὶ τοῦ Σαντ' Ἀγουστίνου. Οἱ δὲ Καρμηλιτάνοι ἦτον εἰς τὸν τόπον ἀπὸ τὸν καιρὸν τῶν πρώτων βασιλέων. ἐπειδὴ αὐτο τὸ Τάγμα ἔλαβε τὴν ἀρχήν του ἀπὸ τὸν Ἀλβέρτον Πατριάρχην τῆς Ἰερουσαλὴμ εἰς τὸ ὄρος Καρμήλιον, τὸ λεγόμενον κοινῶς χάϊφα, τῷ ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 1199. καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τοὺς Σαρακηνούς, ἔφυγον καὶ ἦλθον εἰς Κύπρον, καὶ ἔκτισαν Μοναστήριον εἰς Λευκοσίαν. καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ τὸ τάγμα εἶχε τὴν πρώτην τιμήν, καὶ τὸν πρῶτον τόπον εἰς τὴν Κύπρον, διότι εἶχον καὶ τὴν ὀνομασίαν αὐτὴν τῆς Τέρρα σάντα, ἤτοι πατέρες ἐλθέντες ἀπὸ τὴν ἁγίαν γῆν τῆς Ἱερουσαλήμ· καὶ ἀγκαλὰ ἡ Ἱερουσαλὴμ ἐπάρθη ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν λατίνων παρὰ τῶν Σαρακηνῶν, ὅμως εἰς τὰς χώρας ἐκείνας, ὁποῦ ἔμειναν αὐτὰ τὰ Μοναστήρια, ἑνώθησαν μὲ ἐκεῖνα τῆς Κύπρου. Οἱ Δομενικάνοι εἶχον εἰς τὰς χώρας καὶ ἔξω εἰς τὰ χωρία τῆς Ἱερουσαλὴμ Μοναστήρια δεκαοκτῶ, εἰς τὴν Κύπρον τέσσαρα, εἰς Ἀμμόχουστον, λευκοσίαν, καὶ λεμεσὸν, λεγόμενα τοῦ Σὰν Δομενίκου. εἶχον εἰς τὸ χωρίον Βάβλαν τὸν ἅγιον Ἐπιφάνειον Μοναστήριον, καὶ μετόχιον. Οἱ Φραντζεσκάνοι εἶχον τέσσαρα Μοναστήρια. Οἱ Κάρμηνοι τρία, καὶ ἕνα μετόχιον, καὶ εἰς τὰ Πολεμίδια χωρίον, πλησίον τῆς Λεμεσοῦ, εἶχον ἕνα ἄλλον τόπον ὡς μετόχιον. Οἱ Φράτες τοῦ Σὰντ' Αὐγουστίνου εἶχον τρία καὶ αὐτοὶ εἰς τὰς ἄνωθεν χώρας. Μετὰ ταῦτα ἦλθον καὶ οἱ λεγόμενοι σταυροφόροι Μοναχοὶ Φράτες εἰς λευκοσίαν. καὶ εἰς τὸν καιρὸν Οὔγου τρίτου, τοῦ ὀνομασθέντος μεγάλου, εἶχαν ἔλθῃ οἱ Μοναχοὶ φράτες λεγόμενοι Πριμοστρατένσοι, καὶ ἔκτισαν Μοναστήριον πλησίον εἰς τὴν Κυρήνιαν, λεγόμενον τὸ Μοναστήριον, ἢ ἡ Ἀββαδία Πιάνκα δὲ Δελλαπαΐς, ἤτοι ἡ λευκὴ ἡγουμενία τοῦ ταπεινοῦ. Ὅλα αὐτὰ τὰ τάγματα τῶν φρατόρων, ἐρημώθησαν ἀπὸ τοὺς πολέμους τῶν Μαμαλούκκων εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Γιάννου, οἱ ὁποῖοι ἐχάλασαν ὅλας τὰς Ἐκκλησίας, καὶ ἔκδυσαν ὅλα τὰ Μοναστήρια, καὶ ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Νῆσον. καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ

βασιλέως, Μπαστάρδου Γιάκουμου, οἱ φράτωρες τοῦ Σὰν Βερνάρδου ἔφυγον ἀπὸ τὴν Κύπρον, καὶ ἡ ἡγουμενια ἔγινε Κομέντα, ἤτοι βασιλικὸν ἀπόκτημα, καὶ ἐδιώρισεν εἰς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς τοὺς φράτωρας τζοκκολάντας, δίδων εἰς αὐτοὺς τὰ ἀναγκαῖα τῆς τροφῆς των. Μοναστήρια δὲ γυναικῶν Καλογράδων ἦτον αὐτά, τῶν λατίνων, τοῦ ἁγίου Θεοδώρου Μοναχῶν τοῦ Σὰν Βερνάρδου, τῶν Φραντζεσκάνων Καλογράδων δύω εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἔξω τῆς Λευκοσίας ὀλίγον μακρὰ ἕνα ἄλλο, λεγόμενον ἡ Κάζα τοῦ Σὰν φραντζέσκου. ὅλοι οἱ λοιποὶ τῶν Μοναστηρίων Μοναχοί, καὶ Μοναχαί, ἔφυγον, καὶ οἱ Πριμοστρατένσοι ἄφησαν τὸ Μοναστήριόν τους δελαπαΐς. Ἔμειναν δὲ μόνοι οἱ Μενδικάντοι εἰς λευκοσίαν, καὶ εἰς Ἀμμόχουστον. ὅμως ὑστερημένα, καὶ πτωχά, διατὶ οἱ Σαρακηνοὶ τὰ κατερήμωσαν, καὶ ἔκαυσαν καὶ βιβλία, καὶ γράμματα διὰ τὰ προνόμια, ὁποῦ εἶχον, μάλιστα ὅσα ἦτον εἰς Ἀμμόχουστον, τὰ δὲ εὑρισκόμενα εἰς λευκοσίαν, κατάτι ἐφυλάχθησαν. Ἔλεγον οἱ παλαιοί, πῶς τὸ Μοναστήριον τοῦ Σὰν Δομενίκου εἰς λευκοσίαν, ὡς βασιλικόν, ἦτον πολλὰ πλούσιον, μάλιστα, ὁποῦ ἐκεῖ ἐθάπτοντο οἱ βασιλεῖς, καὶ Πρίγκιπες τῆς Νήσου. ὁ ἀφανισμὸς ὅμως τούτου ἐσυνέβη εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Γιάκουμου Μπαστάρδου, ὁ ὁποῖος ἦλθεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον μὲ στράτευμα πολὺ Σαρακηνῶν, διὰ νὰ διώξῃ ἀπὸ τὸ βασίλειον τὴν ἀδελφήν του Καρλότταν, καὶ βασίλισσαν. Αὐτὴ ἡ Καρλόττα, στενοχωρημένη ἀπὸ ἀργύρια, ἐπαρεκάλεσε τοὺς φράτας τούτου τοῦ Μοναστηρίου, διὰ νὰ τῆς βοηθήσουν νὰ διαυθεντεύσῃ τὴν ἀξίαν, καὶ τὸ σκῆπτρον, λέγουσα αὐτοῖς νὰ ἐνθυμηθοῦσιν, ὅτι ὅλα τὰ ἔχοντα, καὶ πλούτη τοῦ Μοναστηρίου των, εἶναι εὐεργετήματα, καὶ δωρεαὶ τῶν αὐτῆς Προγόνων βασιλέων, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι εἶχον χρέος νὰ τὴν βοηθήσουν εἰς αὐτὴν τὴν ἀνάγκην, καὶ νὰ τὴν διαυθεντεύσουν. καὶ ὅταν ὁ θεὸς ἤθελε τὴν ἀξιώσῃ νὰ σταθῇ εἰς τὸ βασίλειον της μὲ ἡσυχίαν, καὶ ἐλευθερίαν, ἀποδιωχθέντος τοῦ Τυράννου ἀδελφοῦ της, ὑπέσχετο αὐτοῖς νὰ πλουτίσῃ τὸ Μοναστήριον τρίδιπλα εἰς εἰσοδήματα, καὶ ὑποστατικά. Οἱ φράτωρες ὅμως οὗτοι εἶχαν φύγῃ μὲ πολλοὺς ἄλλους εὐγενεῖς εἰς Κυρηνίαν, φέροντες μαζί των ὅλον τὸ ἀσιμικόν, καὶ χρυ-

σαφικὸν τοῦ Μοναστηρίου των. Ἐκεῖ εἶχε καταφύγῃ καὶ ἡ βασίλισσα, καὶ ἐκεῖ τοὺς ὡμίλησεν. ὅθεν οἱ φράτωρες στενοχωρούμενοι ἀπὸ τοὺς λόγους, καὶ παρακλήσεις της, ἔδωκαν αὐτῇ δώδεκα ἀσιμένιους Ἀποστόλους, δύω Καρβούνια, πέτρας πολυτίμους, τὰ ὁποῖα οἱ βασιλεῖς ἐκρατοῦσαν εἰς τὰς ἑορτὰς εἰς χεῖρας των. τῆς ἔδωκαν ποτήρια, σταυρούς, καὶ ἄλλα ἀσιμικὰ πολλά, καὶ δὲν ἐκράτησαν ἄλλο οἱ φράτες, παρὰ ἕνα ἐγκόλπιον, τὸ ὁποῖον πρὸ καιροῦ εἶχε χαρίσῃ αὐτὴ ἡ βασίλισσα Καρλόττα εἰς τὸ μοναστήριον, τιμῆς ὡς δουκάτα 200. γύρωθεν μὲ διαμάντια πεποικιλμένον, καὶ τὸ ὁποῖον ἐφόρει εἰς τὸν λαιμόν της ὡς φυλακτήριον. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἡ βασίλισσα Καρλόττα ἔλαβε τοῦτο ὅλον τὸ ἀσιμικόν, ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Κυρηνίαν, καὶ ἐλθοῦσα εἰς Ἰταλίαν ἔβαλεν αὐτὸ ἐνέχειρον, καὶ λαμβάνουσα δεινάρια, ἐπρόσδραμεν εἰς τοὺς βασιλεῖς Χριστιανούς, ζητοῦσα ἐξ αὐτῶν βοήθειαν, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸν ἀδελφόν της, καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ βασίλειον. Πλὴν δὲν ἐκατόρθωσε τὸ οὐδὲν μὲ ὅλας τὰς παρακλήσεις της. καὶ λοιπὸν οἱ φράτωρες ἔχασαν καὶ τὰς ἐλπίδας, καὶ τὸ ἀσιμικόν, ὁποῦ τῆς ἔδωκαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς Γιάκουμος Μπαστάρδος κυριεύσας τέως, καὶ κατασταθεὶς εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μαθὼν τὸ συμβεβηκὸς τῶν Φράτων, τοὺς ἐπῆρε καὶ αὐτὸς εὐθὺς τὰ χωρία, καὶ δὲν τοὺς ἄφησεν ἄλλο εἰς τὸ ὕστερον, παρὰ ὀλίγην κυβέρνησιν. Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ φράτες ἔγιναν καὶ τυμβορύχοι, διατὶ ἄνοιξαν τὸν τάφον τοῦ βασιλέως Γιάκουμου πρώτου, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον ἐνταφιασμένος πρὸ χρόνων ὁ βασιλεὺς Οὗγος δεύτερος, διὰ νὰ ἐνταφιάσουν τὸν Γεώργιον Κονταρίνον Κόντε τοῦ Γιάφα, καὶ ἐκεῖ εὑρόντες τὴν βασιλικὴν χλαμίδα χρυσόπλεκτον, τὴν ζώνην, καὶ τὸ βασιλικὸν μῆλον ἀσιμένιον, τὰ ἐπῆραν, καὶ ἔκαμαν ἄμφια Ἐκκλησιαστικά. Τὸ τάγμα τῶν Μοναχῶν, καὶ Καλογράδων τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἦτον εἰς πλῆθος εἰς τὴν Λευκοσίαν. Αὐτοὶ ὅλοι ἦτον Ρωμαῖοι. Ἦτον εἰς τὴν Λευκοσίαν Μοναστήρια τέσσαρα, τοῦ Πίπη, τοῦ Ἀνδρίου, τὰ Μάγκανα, τοῦ σεφέη πλάτρων. καὶ τῶν Καλογράδων ἄλλα τέσσαρα, ἡ Παλουριότισσα, τοῦ ἁγίου Μακεδονίου, τῶν ἁγίων Πάντων, καὶ ἡ Φανερωμένη. Πρὸς τούτοις εἰς τὴν Νῆσον εὑρίσκοντο καὶ ἄλλα πολλὰ Μοναστή-

ρια τοῦ αὐτοῦ τάγματος, τὰ ὁποῖα δὲν ἐξουσίαζαν μήτε οἱ Ρωμαῖοι Ἐπίσκοποι, μήτε οἱ Λατῖνοι, ἀλλὰ μόνος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ὡς λεγάτος, διὰ προνομίου τοῦ Πάπα Νικολάου, καὶ Λέοντος.

Σημείωσε. ἔτει Χριστοῦ 1560. Τὸ Ἀρχιεπισκοπάτον τῆς Λευκοσίας, ἤτοι τῆς Κύπρου, ἐδωρήθη ἀπὸ τὸν Πάπαν Πίον, δʹ. τῇ Γαληνοτάτῃ Αὐθεντίᾳ τῶν Ἐνετῶν μὲ τοιαύτην συμφωνίαν, ὅτι οἱ Βενετζιάνοι νὰ ἔχουν νὰ ἐκλέγουν τέσσαρας, καὶ ὁ Πάπας νὰ βεβαιώνῃ ὅποιον ἤθελε τοῦ ἀρέσῃ ἀπὸ τοὺς τέσσαρεις διὰ Ἀρχιεπίσκοπον. Εἰς αὐτὸν τὸν χρόνον ἦτον πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος μετὰ τὴν συμφωνίαν Βενετζιάννος. ἐπειδὴ πρότερον ἦτον σχεδὸν Κύπριοι διὰ πολλοὺς χρόνους.

Σημείωσε προσέτι, ὅτι ἡ Ἐπισκοπὴ τῆς Ἀμμοχούστου εἶχε καὶ ἕνα ἄλλον τίτλον τῆς Κιλικίας. ὁ ὁποῖος τίτλος εἶχε καί τι εἰσόδημα εἰς τὴν Βενετίαν. Εἰς τὸν ἄνωθεν χρόνον ἦτον ὁ Ραγατζόνης λεγόμενος Ἀμμοχούστου, καὶ ἄλλος Ρώσης λεγόμενος ὁ Κιλικίας, ζῶντες καὶ οἱ δύω. προτήτερον ὅμως ἦτον μόνος ὁ Ἀμμοχούστου, ὁποῦ ἔφερε τὸν τίτλον καὶ τῆς Κιλικίας.

Περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἄλλων γενῶν εἰς τὴν Κύπρον.

Ὁ Σουλτάνος τῆς Αἰγύπτου Σαλαδίνος, ἀφ᾽ οὗ ὑπέταξε τὴν Ἱερουσαλήμ, παραχωρήσει θείᾳ, δὲν ἀπεδίωξεν ἄλλο γένος ἀπὸ τὸν Ναὸν, παρὰ τοὺς Λατίνους· τοὺς δὲ Ρωμαίους, Ἀρμενίους, Κόπτας, Μαρωνίτας, Ἰνδιανοὺς, Νεστοριανοὺς, Γεωργιανοὺς, καὶ Ἰακωβίτας ἐσυγχώρησε νὰ ἔχωσι τὸν τόπον τους εἰς τὸν ἅγιον Τάφον, ὡς καὶ πρώτερον. Ὅταν ὅμως ὁ βασιλεὺς Γουΐδος ἦλθεν εἰς Κύπρον, ὡς βασιλεὺς αὐτῆς, συνέδραμαν μετ᾽ αὐτὸν ἄνθρωποι ἀπὸ κάθε γένος, καὶ ἐκατοίκησαν, δίδωντάς τους τόπον εἰς τὴν χώραν τῆς Λευκοσίας, διὰ νὰ κτίσουν ὀσπήτια, καὶ Ἐκκλησίας, καὶ ἀκολούθως κάθε γένος εἶχε τὸν ἴδιόν του Ἐπίσκοπον, τοὺς ὁποίους Ἐπισκόπους ἔπεμπον χειροτονημένους οἱ αὐτῶν Πατριάρχαι. Ὁ Ἀρμένης Πατριάρχης ἐκατοίκει εἰς τὴν μικρὴν Ἀρμενίαν, καὶ ὑπετάσετο αὐτῷ ὁ τῆς Κύπρου Ἀρμενοεπίσκοπος. Ὁ Μαρωνίτης εὑρίσκετο εἰς τὸ ὄρος τοῦ Λιβάνου· τῶν Κοπτῶν, καὶ Ἰακωβιτῶν εἰς τὸ Μισῆρι. Τῶν Νεστο-

ριανῶν, καὶ Ἰνδιανῶν εἰς Ἰνδίαν, καὶ Ἀφρικήν. Οἱ Γεωργιανοὶ Ἀνατολικοὶ τὸ δόγμα ἴδηροι λεγόμενοι, δὲν εἶχον ἄλλον αὐτῶν Ἐπίσκοπον, παρὰ ἐκεῖνον τῶν Ρωμαίων, ὡς ὄντες τοῦ αὐτοῦ ρητοῦ καὶ δόγματος. Τὰ δὲ ἄλλα γένη, ὡς δόγματος αἱρετικοῦ, δὲν ἐσυμφώνουν ἀναμεταξύ των εἰς τὰ τῆς πίστεως.

Οἱ Μαρωνῖται καμμίαν φορὰν ἐζήτουν τὸν Ἐπίσκοπόν των ἀπὸ τὸν Πάπα τῆς Ρώμης. οἱ δὲ Ἀρμένιοι, διὰ παρακινήσεως ἑνὸς φράτωρος ἐκ τοῦ Τάγματος τοῦ Σὰν Δομενίκου, καὶ διὰ συμβουλῆς τοῦ Ἐπισκόπου Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ γένους. ἐπαραιτήθησαν ἀπὸ τὸ νὰ τρώγουσι τὸ Πάσχα τὸ Μέγα Σάββατον πρὸς τὸ βράδι, ὅταν ἔβλεπον τὸ πρῶτον ἄστρον, ἀλλὰ τὴν Κυριακὴν τὴν αὐγὴν ἐκατάλυον. Αὐτὸς ὁ Ἐπίσκοπος εὔγαλε τοὺς Ἀρμενίους τῆς Κύπρου ἀπὸ τὴν ὑποταγὴν τοῦ Πατριάρχου Ἀρμενίου τῆς Ἀρμενίας, καὶ τοὺς ὑπέταξεν εἰς τὸν Ἄκρον Ποντέφικε τῆς Ρώμης.

Ὅλα αὐτὰ τὰ γένη δὲν ἐκρίνοντο ἀπὸ ἄλλον, παρὰ ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Λατῖνον, καὶ οἱ αὐτῶν Ἐπίσκοποι ἦτον ὑποκείμενοι εἰς αὐτόν. ὅθεν δὲν εἶχον ἄλλην ἐξουσίαν, παρὰ μόνον εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικά των, νὰ διδάσκωσι τὸν λαόν των, καὶ νὰ τὸν ὁδηγοῦσι κατὰ τὸ δόγμα των· εἰς δὲ τὰς κρίσεις αὐτῶν δὲν ἐνέχοντο παντελῶς.

Οἱ Ἀρμένιοι εὑρίσκοντο εἰς Λευκοσίαν μὲ τὸν αὐτῶν Ἐπίσκοπον, εἶχον ἕνα Μοναστήριον τοῦ Ἁγὶ Μακάρι. Αὐτοὶ οἱ Μοναχοὶ δὲν ἐδέχοντο ζῶον θυλικὸν εἰς τὸ Μοναστήριόν τους παρὰ ἕνα ἀλέκτορα, ἢ πετεινὸν, διὰ νὰ τοὺς ἐξυπνᾷ εἰς τὸν ὄρθρον. δὲν ἔτρωγαν τὴν τεσσαρακοστὴν πρᾶγμα ὁποῦ ἐγέννα σκωλίκια, ἤτοι κουκκία, φακαῖς, καὶ ἄλλα ὅμοια. αὐτὸς ὁ ἅγιος ἦτον τοῦ διαβόλου, τὸν ὁποῖον ἐκατάκρινε, καὶ ἀφώρισεν ἡ ἐν χαλκηδόνι σύνοδος, διὰ τὴν αἵρεσίν του.

Οἱ Μαρωνῖται ἦτον ὀλίγοι εἰς λευκοσίαν. ἀλλ' ἔξω εἰς τὰ χωρία ἦτον πλῆθος. ἐκατοίκουν ὡς τριάκοντα χωρία. αὐτὸ ἦτον τὸ πλέον πληθυσμένον γένος εἰς τὴν Κύπρον μετὰ τοὺς Ρωμαίους. Ὁ αὐτῶν Ἐπίσκοπος εἶχεν ἕνα χωριδάκι ἐδικόν του, ὁμοῦ μὲ τὸ Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῆς Ἀττάλου πρὸς τὰ βουνὰ τῆς Τραμουντάνας. Τὰ δὲ ἐπίλοιπα γένη ἐκατοίκουν εἰς Λευκοσίαν, καὶ ἔξω δὲν εἶχον τό-

πους, ἐπειδὴ ἦτον ὀλίγοι.

Ἦτον ἄξιον θεωρίας, ὅταν εὔγεναν εἰς Παρρησίαν κατὰ τὴν ἡμέραν του Κόρπους δόμινι, ἤτοι τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου. ὅλα αὐτὰ τὰ διάφορα γένη, μὲ τὰς διαφόρους στολὰς, καὶ παρρησίας των, καὶ μάλιστα τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Μάρκου, ὡς ἐφόρου τῆς Βενετίας. Πρῶτος ἐπροπορεύετο ὁ σταυρὸς τῶν Ρωμαίων, μὲ ὅλον τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἔπειτα οἱ Ἱερεῖς αὐτῶν, καὶ κατόπιν ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας, καὶ μετ' αὐτὴν ὅλαι αἱ γυναῖκες Ρωμαῖαι. ἀκολούθουν ἔπειτα οἱ Μενδικάντοι φράτωρες κατὰ τάξιν. Εἶτα οἱ Ἰνδοὶ Ἱερεῖς τυλιγμένοι μὲ ἄσπρα τουλουπάνια τὰς κεφαλάς των, καὶ ὁ Ἐπίσκοπος αὐτῶν μὲ τὴν Μίτραν. μετὰ τούτους οἱ Νεστοριανοὶ, οἱ Ἰακωβῖται, Μαρωνῖται, Κόπται, καὶ Ἀρμένιοι. οἱ ὁποῖοι ἐστόλιζον τὰς κεφαλὰς μὲ κάποια στρογγυλὰ φέσια χρυσοκέντητα· μετὰ τούτους οἱ τῶν Λατίνων Ἱερεῖς, μὲ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον αὐτῶν. ἔπειτα τὸ στρατιωτικὸν μὲ τὸ Ἀρχοντολόγι εἰς τρόπον, ὁποῦ ἐπροξένει εὐχαρίστησιν θεωρίας μεγάλην, (ὡς λέγει Στέφ. Λουζιν.) νὰ βλέπῃ τινὰς τόσα διάφορα γένη χριστιανῶν διαφόρων ῥητῶν, καὶ ἐθίμων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Περὶ τοῦ μετὰ τὸν Κατακλυσμὸν οἰκισμοῦ τῆς Νήσου.

Ἀφοῦ διεσπάρθησαν οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι τῆς Κιβωτοῦ, ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, μετὰ πολλοὺς χρόνους ὕστερον τοῦ Κατακλυσμοῦ. (α) Ἕνας τῶν δυσεγγόνων τοῦ Νῶε, Υἱὸς Ἰωβὰν ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Ἰάφεθ, Χεττὶμ παρὰ τῇ παλαιᾷ Γραφῇ καλούμενος, σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ, τόπον ἐκ τόπου μεταβαίνων, κατελθὼν μέχρι τῶν αἰγιαλῶν τῆς μικρῆς Ἀσίας, ἐξάνοιξεν ἐκεῖθεν τὴν Νῆσον, ὀλίγου ὄντος τοῦ μεταξὺ διαστήματος, καὶ πλεύσας, ἢ μετὰ πλοιαρίου ἁλιευτικοῦ, ἢ μετὰ σχεδίας (β) ἄραξεν εἰς τὴν τοῦ Κιτίου παραθαλασσίαν, καὶ ἐκεῖ ἐκατοίκησε· καὶ ὄχι μόνον τὸ ὄνομά του ἄφησεν, εἰς ὃν τόπον πρῶτον ἔκρινε διὰ κατοικίαν του, ἀλλὰ προσέτι καὶ μέχρι πολλῶν αἰώνων, μὲ τὸ αὐτὸ ἐπεκράτησε καὶ ἡ Νῆσος ὅλη νὰ ὀνομάζεται. Ταύτης, ὡς εἰπεῖν, κατ' ἐκείνους τοὺς πρώτους αἰῶνας, μήτε ἄλλοι, βέβαια, ἦσαν τάχα ἐξουσιασταὶ, εἰμὴ αὐτὸς, καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ καταγόμενοι, οἱ αὐτοὶ δηλαδὴ Ἄρχοντες, καὶ Ἀρχόμενοι. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔξω λόγου, ἐὰν ὑπολάβωμεν τότε τὴν Νῆσον ὡς ἀπὸ τὸν Κατακλυσμὸν παντάπασιν ἀκατοίκητον, καὶ ἔλως ὅλην ἕνα δάσος πυκνότατον, καὶ ἀδιάβατον, καὶ τρόμον προξενοῦσαν εἰς αὐτοὺς τοὺς ὀλιγωτάτους ἁπλοϊκοὺς ξένους της. Ὅθεν εὔκολον εἶναι νὰ συμπεράνωμεν, πῶς οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι κάτοικοι, ἀφ' οὗ ἀπελάμβανον ἀπὸ τὰ παραθαλάσσια ὅσα δίδει πρὸς τροφὴν, διὰ νὰ ἔχουν προχειρότερα εἰς τὸν καιρὸν, καὶ ἀπὸ τὴν στερεὰν τὰ ἀναγκαιώτερα, ὁποῦ εἶναι οἱ καρποὶ τῶν δένδρων ἡμέρων, καὶ ἀγρίων, αἱ διάφοροι τῶν φυτῶν ῥίζαι, καὶ μάλιστα οἱ βάλανοι, τροφὴ εἰς κάθε καιρὸν τοῦ χρόνου πρόχειρος, καὶ πρώτη, τὸ παλαιὸν τῶν πελασγῶν ἐντρύφημα, ἔτρεχαν τὰ δάση

(α) Οἱ πλέον ἀκριβεῖς ἱστορικοὶ, ἱστοροῦσιν ὅτι ἐσυνέβη, ἔτει ἀπὸ τῆς Δημιουργίας 1656.

(β) Σχεδίαι, λέγονται τὰ ἑνωμένα ξύλα ὁμοῦ μὲ φελλοὺς δένδρων, δι' ὧν πλέουσιν οἱ ψαράδες.

κατακαίοντες (α) κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ εὐφραινόμενοι, καὶ ὠφελούμενοι. Ὑστερημένοι διότι, ὡς πολλοὶ τῶν Ἱστορικῶν βούλονται, τῶν ἀρχαιοτάτων ἐκείνων αἰώνων ἄνθρωποι, ἀπὸ τὴν γνῶσιν καὶ πρᾶξιν τοῦ καλλιεργεῖν τὴν γῆν, καὶ ἀπὸ τῶν τεχνῶν, καὶ ἐργαλείων τὴν βοήθειαν, μόνας τὰς ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, καὶ ταύτας ἀνεπιτηδείως γυμναζόμενοι, ὅτι λογῆς εἶναι ἡ τοξευτικὴ, ἡ ὀψαρευτικὴ, καὶ ἡ τοῦ ἐκδέρειν τὰ ζῶα, διὰ νὰ ἐνδύωνται τὰ δέρματα, εὐχαριστοῦντο εἰς μόνα ἐκεῖνα ὅσον διὰ τὴν θεραπείαν τῆς πείνας, καὶ τοῦ σκεπάσματος, καὶ ποτὲ μὲν καλύβας ἐκ τῶν δένδρων πλάττοντες, ποτὲ δὲ καὶ εἰς τὰ σπήλαια καταφεύγοντες, ἔζων τὸν ἁπλοῦν ἀληθῶς ἐκεῖνον βίον, καὶ ἄπλαστον.

Τοιοῦτον λιτὸν, καὶ ἥρεμον βίον ζῶντες οἱ ἀπόγονοι τοῦ Χεττὶμ εἰς τὰ ἄκρα τῆς ξενοδόχου των, καὶ αὐξάνοντες εἰς γενεὰς γενεῶν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, καὶ προκόπτοντες ἡμέραν παρ᾽ ἡμέραν εἰς τὰς μικρὰς τέχνας των, ἐπιτηδειώτεροι γενόμενοι καθ᾽ αὐτὰς, καὶ ἄλλας ἐπινοοῦντες, ὅσας τινῶν τὸ ὀξύτερον πνεῦμα ἐπενόει, καὶ ἐφεύρισκεν, ἄρχισαν ἔπειτα καὶ εἰς κάποιόν τι σύστημα πολιτικὸν κυβερνήσεως νὰ ὑποτάττουσιν ἑαυτοὺς, διὰ νὰ διαφυλάττωνται οἱ ἀδύνατοι ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς τοῦ νὰ κατατρέχωνται, καὶ νὰ τηρῆται τοῦ καθ᾽ ἑνὸς ἡ ζωὴ, καὶ ἡ τιμὴ ἀδίαστος, καὶ ἀτάραχος. Ὅθεν τότε βέβαια, τῶν γερόντων ἡ συμβουλὴ, ὁ ἔλεγχος, καὶ ἡ παίδευσις, ἐφαίνετο δεκτὴ ἀπὸ τοὺς πλέον νεωτέρους, καὶ ἀξιοσέβαστος· κατὰ μὲν τοῦ κακοποιοῦντος ὅλοι οἱ τοῦ χωρίου ἐκείνου, ἢ τῆς συναυλίας ἐγένοντο κριταὶ, καὶ παιδευταὶ δικαιώτατοι, τοῦ δὲ κακοποιηθέντος ὑπερασπισταὶ, καὶ δεφένσωρες, ὡς πατέρες εὔσπλαγχνοι, καὶ τῆς κοινῆς ἀνέσεως ἄγρυπνοι

(α) Ἡ φωτία αὐτὴ ὁποῦ μεταχειριζόμεθα εἰς τὰς χρείας, λέγουσι πῶς μὴ οὖσα πρότερον γνωστὴ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὕστερον πολὺ ἐγνωρίσθη, ἀπὸ ἕνα κεραυνὸν ὁποῦ ἔπεσεν εἰς ἕνα δένδρον, καὶ τὸ ἐκατάκαυσεν· οἱ βοσκοὶ ἐκεῖ παρόντες πρῶτον ἐτρόμαξαν, ἔπειτα ὑπὸ περιεργίας κινούμενοι ἔρριψαν εἰς τὰ κάρβουνα ὕλην, καὶ βλέποντες πῶς ἄναπτεν, ἐθερμάνθησαν ἐκ τοῦ ψύχους, καὶ κατ᾽ ὀλίγον ὀλίγον ἐγνώρισαν ὁποίαν ἐπροξένει αὐτοῖς τὴν ὠφέλειαν.

φύλακες. Τότε βέβαια, ἕνα Θεὸν γνωρίζοντες δημιουργὸν τοῦ παντὸς, διδαγμένοι ἀπὸ τὸν προπάτορα αὐτῶν Χέττιμον, ὁλοκαύτωμα, καὶ θυσίαν ἐκ τῶν ὀλίγων ποιμνίων ὧν ἐφύλαττον αὐτῷ ἐπρόσφερον. Καὶ τὶ ἄλλο ἠμπορεῖ νὰ στοχασθῇ τινὰς εἰς ἐκείνους τοὺς πρώτους κατοίκους; εἰς μίαν Νῆσον χωρισμένην διὰ τῆς θαλάσσης ἀπὸ τὰ ἄλλα γένη τῆς στερεᾶς, μὴ οὔσης τότε τῆς ναυτικῆς τέχνης, ἂν ὄχι τελείως, ἀλλ' οὐδ' ὅλως εἰς αὔξησιν; ἡ ὁποία συνδεσμεῖ τὰ διάφορα ἔθνη, καὶ συνέδεσεν ὕστερον βασίλεια, μακρὰν διεστῶτα, εἰς κοινωνίαν τῶν εἰς τὰς Νήσους μικρῶν Δημοκρατιῶν, καὶ κατέστησε τοὺς ἀνθρώπους ἡμερωτέρους, πρακτικωτέρους, καὶ χρηστοηθεστέρους, ὄχι ὀλιγώτερον ὅμως καὶ πανουργοτέρους, καὶ τοῦ ἀπλάστου ἐκείνου βίου ἐπιλησμονεστέρους, καὶ ὡς τὶ πλαστὸν ἐφεύρεμα τῆς φαντασίας, σχεδὸν τώρα νοουμένου ἀπὸ πολλῶν, τοῦ παλαιοτάτου ἐκείνου ἁπλοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων. Μάρτυρες ὅμως ὅσοι ἐξάνοιξαν νέας Νήσους εἰς τὸν Ὠκεανὸν, τοὺς ἐν αὐταῖς κατοίκους ἀνθρώπους εὑρόντες, τοιοῦτον βίον ἀθῶον διάγοντας καὶ μέχρι τῆς σήμερον, καὶ διὰ νὰ εἰπῶ, τῶν παιδίων τὰ ἤθη φέροντας, καὶ μάλιστα ἂς ἀναγνώσῃ ὅποιος θέλει τοῦ Καπιτάνου Κὸκ Ἰγλέζου τὰ ταξίδια, ἔτει 1772. ἐξανοίξαντος πρὸ ὀλίγου Νήσους κατοικημένας, καὶ τὴν ζωὴν, ἤθη, καὶ ἔθημα ἐκείνων, καὶ πολίτευμα Ἱστοροῦντος, καὶ πρὸ πάντων τὴν ἁπλότητα αὐτῶν θαυμάσαντος.

Τοιουτοτρόπως ζῶντες ἕως τότε οἱ Κίτιοι, κατὰ τὰ συστατικὰ τῆς ζωῆς, καὶ πολιτείας, ἐφθόνησαν αὐτῶν οἱ τὰ πέριξ τῆς Νήσου κατοικοῦντες Καραμανέοι, καὶ Φοίνικες, καὶ ἐπειδὴ τὰ γένη αὐτὰ ἤρξαντο πρὸ χρόνων, νὰ ἀποτολμῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν, πλέοντες μὲ τὰ μικρὰ αὐτῶν πλοιάρια, καὶ ὄχι ὀλίγον ἄτεχνα τὰς παραθαλασίας πρότερον, ὕστερον δὲ καὶ πλέον ἀποκοτοῦντες, καὶ στενὰ πελάγη, καὶ εὐκολοπέραστα νὰ διαπερνῶσιν, ἔφθασαν καὶ εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς Νήσου. καὶ ἀγκαλὰ κατ' ἀρχὰς νὰ μὴν ἔδιδον ἐνόχλησιν τῶν ἐντοπίων, δὲν ἔλειπον μὲ ὅλον τοῦτο ὑπὸ τῆς πείνας βιασμένοι, νὰ ἁρπάζωσι πᾶν τὸ παρατυχὸν τῶν πενιχρῶν ἐκείνων, καὶ κατ' ὀλίγον ὀλίγον νὰ τοὺς ἐκφοβίζουσι καὶ ὑπὲρ τὸ δέον τοὺς αὐτοὺς, ὥστε νὰ τρέ-

χουσιν, ὅταν αὐτοὺς ἐξάνοιγαν, εἰς τὰ δάση, καὶ εἰς τὰ σπήλαια νὰ κρύπτωνται. Παρελθόντων ὀλίγων χρόνων, καὶ εἰς φιλίαν τάχα συνελθόντων τῶν ξένων, μετὰ τῶν κατοίκων τῆς Νήσου, ἐξ αὐτῶν τινὲς ἐσπούδαξαν τὴν τέχνην, καὶ κατεσκεύασαν πλοιάρια, καὶ μιμούμενοι τοὺς διδασκάλους των εἰς τὰ ἔργα των, ἔμαθον νὰ ἀντιστέκωνται εἰς τὰς ὁρμὰς, ἐκείνων τῶν κακῶν γειτόνων ἐξαίρετα. Ἀλλὰ δὲν ἔμειναν εἰς αὐτὸ τὸ τέλος ; πολλάκις διότι καὶ αὐτοὶ ἐξορμήσαντες κατέλαβον τὰς ἐκείνων παραθαλασσίας ἐνοχλοῦντες, καὶ ἁρπάζοντες, ὥστε μὲ καιρὸν ἔφθασαν εἰς μέτρον, νὰ τοὺς στοχάζωνται καὶ καλοὺς ναύτας, καὶ καλοὺς κλέπτας, οἱ διδάσκαλοι γείτονες, καὶ εἰς ἄκποιον τρόπον νὰ τοὺς φοβοῦνται, καὶ νὰ τοὺς ζηλεύουσι. Τότε οἱ Κίτιοι συναναστραφέντες ἄλλους λαοὺς, καὶ ἰδόντες Πόλεις, καὶ χωρία κατοικημένα, μὲ οἰκοδομὰς, καὶ σπήτια εὐκατασκευασμένα, ἐμιμήθησαν τὸν τρόπον, καὶ ἐντὸς ὀλίγου τὰς Καλύβας εἰς οἴκους ἤρξαντο μετακτίζειν, καὶ οἰκοδομεῖν, καὶ τὴν γῆν ἤρξαντο καλλιεργεῖν, καὶ εἰς τὰς τέχνας κατὰ μικρὸν νὰ προκόπτουσι, καὶ πρὸς εὐδαιμονέστερον βίον νὰ τρέπωνται, καὶ εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν νὰ καταγίνωνται μὲ ἐπιτηδειοτέραν αὔξησιν. Οὐ πρὸ πολλοῦ, καὶ τοῦ μέσου τῆς συμπράξεως ἐπινοηθέντος, λέγω τοῦ νομίσματος, ἢ τῆς μονέδας ἰταλιστὶ, τοῦ χαλκοῦ πρῶτον εὑρεθέντος, καὶ εἰς ὑπόληψιν παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἐχομένου, ἔπειτα δὲ καὶ τοῦ χρυσοῦ, καὶ τοῦ ἀργύρου πολὺ ὕστερον. Τότε, λέγω, καὶ οἱ Κίτιοι ἄρχισαν νὰ πλεονεκτοῦσι, καὶ τὸν χαλκὸν ἀπὸ τῆς ἐνεγκαμένης κατορύττοντες, ὡς εὐτυχίας, καὶ πλουσιότητος ἕρμαιον, καὶ μέσον ἐζήτουν, καὶ ἐχόνευον· ἀγκαλὰ καὶ ὑστερημένοι τῆς ἁρμοδίου τέχνης τοῦ καθαρίζειν καλῶς τὸν χαλκὸν, ἀπὸ τὰς διαφόρους ὕλας μεμιγμένον, καθὼς φαίνονται ἀπὸ τοὺς σοροὺς τῶν σκουριῶν ἔτι, εἰς διαφόρους τόπους τῆς Νήσου διαμείναντας, πλὴν ἔφθανε μόνον εἰς αὐτοὺς, νὰ εὐγάλλωσι τὴν χαλκώδη γῆν ἀπὸ τὰ βάθη, καὶ μετὰ πετρῶν, καὶ πυρκαϊᾶς μεγάλης, καὶ ἀκαταπαύστου περιορίζοντες, ἔχαιρον εἰς τὴν ὀλίγην δόσιν, ὁποῦ ἐκέρδαινον τοῦ χαλκώματος. Τοῦτον ἐπραγματεύοντο μὲ τὰ ἄλλα ἔθνη ἀντιμεταλλάζοντες ἢ μετὰ νομισμάτων, ἢ καὶ μετὰ ἄλλων ἀναγκαίων πρὸς τροφὴν, καὶ

πρὸς τρυφὴν πλέον.

Φανερὸν λοιπὸν, πῶς εἰς ἕνα τοιοῦτον χρυσοῦν αἰῶνα κατ' αὐτοὺς, ἔχαιρον οἱ Κίτιοι τὴν ἐλευθερίαν των, τὸ μόνον ἐπιθυμητὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθόν· ἤκμαζον κατὰ δύναμιν εἰς τὰς ἀναγκαιοτέρας τέχνας, ηὔξανον εἰς πλοῦτον, ἐπολυπλασιάζοντο εἰς ἀριθμὸν, ἐπόλιζαν χωρία ἀπὸ διάστημα εἰς διάστημα, ἐστολίσθησαν τὰ ἤθη, καὶ ἀκολούθως ἐνομίζοντο, καὶ ἀπὸ τὰ ἔξωθεν ἔθνη τοιοῦτοι καὶ ἀκούοντο. Ἀλλὰ μόλις ἐχάρισαν μὲ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὰ λοιπά των ἀγαθὰ οἱ καλοὶ Κίτιοι, ὡς 200 χρόνους, καὶ ἰδοὺ τὸ ἀκόρεστον πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζειν τινῶν, ὁποῦ ἐζήτει ἂν ἦτον τρόπος, νὰ καταδουλώσῃ πάντας τοὺς τότε ζῶντας λαοὺς, ὁποῦ ἔβαλεν εἰς ταραχὴν τὴν καλὴν ἁρμονίαν, καὶ τῶν διαφόρων ἄλλων ἐθνῶν, καὶ τῶν Κιτίων ἐν ταὐτῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Κυρίευσις τῆς Νήσου ὑπὸ Ἀσσυρίων, Ἀργείων, τῶν Ὀνομασθέντων Θεῶν ἐξουσία, μέχρι τοῦ Τρωϊκοῦ Πολέμου.

Νῖνος διότι πρῶτος Ἀσσυρίων, καὶ Βαβυλωνίων Τύραννος, ἀπὸ ἕνα ἀνήσυχον πνεῦμα νὰ ὑποτάξῃ ὑπὸ τοὺς πόδας του, ἂν ἦτο δυνατὸν ἐν μιᾷ ῥοπῇ, ὅλα τὰ ἔθνη τὰ κατοικοῦντα τότε τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ὥρμησε μὲ στρατεύματα πολυάριθμα κατὰ τῶν ἀόπλων λαῶν τῆς Ἀσίας, κ ὶ κυριεύσας ἐντὸς ὀλίγου, ὅλην ἐκείνην τὴν ἔκτασιν τῆς γῆς, σχεδὸν ἕως εἰς τὰς παραθαλασσίας, ἔρριψε καὶ τὰ βέλη του τὰ δυνατὰ εἰς τοὺς δυστυχεῖς Κυπρίους, τοὺς ὁποίους καὶ φεύγοντας εἰς ὠπὰς τῆς γῆς, καὶ σπήλαια κατετυράννησε, καὶ ὑπεδούλωσεν. Ἐσύστησεν εἰς αὐτοὺς ἐξουσιαστὴν, ἢ Ἔπαρχον ἕνα τοῦ γένους του Ἀσσύριον, καὶ ὥρισεν αὐτοῖς νὰ προσκυνοῦσι τὸ Βῆλ, εἴδωλον πρῶτον, καὶ σεβαστὸν ἀπὸ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ νὰ θυσιάζωσιν εἰς αὐτὸ, ὄχι μόνον πρόβατα καὶ βόας, ἀλλὰ φεῦ, καὶ ἀνθρώπους· καὶ τοιαύτην παράνομον συνήθειαν, φαίνονται οἱ Κύπριοι νὰ ἐβάσταξαν ἄχρι πολλοῦ, δηλαδὴ ἕως τοῦ καιροῦ τοῦ Δημοφίλου, ἑνὸς τῶν βασιλέων τῆς Κύπρου, ὁ ὁποῖος ἀποστρεφόμενος τὴν βδελυρὰν, καὶ ἀπάνθρωπον

ταύτην θυσίαν, ἔδωσε πρόσταγμα, καὶ ἔλυσε τοῦτον τὸν ἄθεσμον νόμον εἰς τὸ ἑξῆς, νὰ μὴ θυσιάζωνται ἄνθρωποι. Ἠμπορεῖ ὅμως νὰ στοχασθῇ τινὰς, ὅτι ὄχι τὸν παρατυχόντα ἄνθρωπον ἐθυσίαζαν, ἀλλ' ἴσως τοὺς εἰς θάνατον ἀποφασισμένους κακοτρόπους, ἢ καὶ ὅσους ἡ ὑπὲρ ἄκρον δεισιδαιμονία ἐσκότιζε, θεληματικῶς νὰ δοθοῦσιν εἰς σφαγὴν, τιμῶντες τὸν ἄτιμον, καὶ αἱμοβῶρον θεόν τους μὲ τὴν χύσιν τοῦ ἰδίου αἵματος. Ἀλλ' ἐπὶ τούτου τοῦ ἀσεβεστάτου νόμου, ἄλλος ἀσεβέστατος ἐξ ἴσου ἐπιτίθεται τοῖς καλοῖς Κυπρίοις Νόμος, ὁποῦ καὶ ἡ φύσις ἡ ἰδία βδελύττεται· ὅτι αἱ Κορασίδαι, καὶ Παρθένοι νὰ κατέρχωνται εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς τῆς Νήσου, καὶ νὰ συνουσιάζωνται μὲ τοὺς παρατυχόντας ξένους, καὶ πλέοντας, ὕστερον δὲ μὲ σκοπὸν διὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν προῖκά των διὰ νὰ ὑπανδρευθοῦν. Οὕτως Ἱστορεῖ ὁ Ἡρόδοτος βιβ. α'. «Ὁ δὲ δὴ αἴσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισιν, Ὧδε. Δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίην, Ἰζοκένην εἰς ἱερὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζωῇ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξένῳ, ἐνιαχῇ δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἐστὶ παραπλήσιος τούτῳ νόμος. Καὶ Σέξστος ὁ Ἐμπειρικὸς βιβ. γ'. παρ' ἐνίοις δὲ αὐτῶν αἱ κόραι, πρὸ τῶν γάμων τὴν προῖκα ἐξ ἑταιρήσεως συνάγουσαι γαμοῦνται.» Αὐτὸν ὅμως τὸν ἀποτρόπαιον Νόμον, λέγουσιν ἄλλοι Ἱστορικοὶ, νὰ τὸν ἐδιώρισεν ἡ ἀσελγὴς Ἀφροδίτη μετὰ ταῦτα. Ἀλλὰ παρὰ τῶν ἀκριβεστέρων δὲν ἔχει τὸ βέβαιον· δὲν εἶναι μ' ὅλον τοῦτο παράδοξον, πῶς νὰ μὴν ὑπετάγῃ καὶ αὐτὴ εἰς αὐτὸν τὸν νόμον, καὶ νὰ μὴ τὸν ἐκάλλινεν ὕστερον, ἀφ' οὗ ἀπέλαυσε διὰ τὴν φημιζομένην αὐτῆς ὡραιότητα, δύναμιν καὶ δόξαν εἰς τὸν τόπον, ὥστε νὰ κλίνουσιν εἰς τὰ νεύματα αὐτῆς, καὶ ἐξουσιάζοντες καὶ ἐξουσιαζόμενοι. Ἐβάρυνεν αὐτῶν τὰ ἔργα ὁ Ἀσσύριος, ἐπρόσταξεν ἀφεύκτως τὸν καθ' ἕνα νὰ καθαρίζῃ τὴν γῆν ἀπὸ τὰ πολλὰ δάση, καὶ ἐσυγχώρησεν εἰς ξένους, καὶ ἐντοπίους, ὅσην καθαρίζει γῆν καθ' ἕνας νὰ τὴν ἔχῃ ἰδιόκτητον, ἐδικήν του καὶ ἀναφαίρετον, οὕτω διηγεῖται Ἐρατοσθένης διὰ τοῦ Στράβωνος βιβ. ιδ. «Φησὶ »δὲ Ἐρατοσθένης. Τὸ παλαιὸν ὑλοκομούντων τῶν πεδίων, ὥστε κα»τέσχεσθαι δρυμοῖς, καὶ γεωργεῖσθαι, μικρὰ μὲν ἐπωφελεῖν τὰ μέ»ταλλα πρὸς τοῦτο δενδροτομούντων πρὸς τὴν καῦσιν τοῦ χαλκοῦ,

»καὶ τοῦ ἀργυρίου. προσγενέσθαι δὲ καὶ τὴν ναυπηγίαν τῶν στόλων, »ἤδη πλεομένης ἀδεῶς τῆς θαλάσσης, καὶ μετὰ δυνάμεων. Ὡς δὲ »οὐκ ἐξενίκων (οἱ Κύπριοι) ἐπιτρέψαι τοῖς βουλομένοις, καὶ δυναμέ- »νοις ἐκκόπτειν, καὶ ἔχειν ἰδιόκτητον, καὶ ἀτελῆ τὴν διακαρθεῖσαν »γῆν.» ὅθεν τότε ἔδραμον ἀπὸ τὰ πέριξ πλήθη ἀνδρῶν τε, καὶ γυναικῶν, ἐκατοικήθη μὲν ἡ Νῆσος ναὶ, ἀλλ' ἐσυνεμίχθησαν αὐτοῖς οἱ γνήσιοι, καὶ ἀπλούστεροι νησιῶται, καὶ ἔφθειραν τὰ καλὰ πάτρια ἤθη των τελείως. Τότε ἡ ναυτικὴ κατὰ πρόσταγμα τῶν Ἀσσυρίων ἐπρόβαινεν εἰς τὰ κρείττονα, καὶ ἡ πειρατικὴ ἐσυγχωρεῖτο εἰς αὐτοὺς, καὶ διὰ φύλαξιν τῆς Νήσου ἀπὸ τοὺς θαλασσολῃστὰς, καὶ ἐχθροὺς, καὶ διὰ τὸ κέρδος τοῦ Ἄρχοντος, καὶ τῶν κοπιαζόντων λῃστῶν. Καὶ οἱ καλοὶ Κύπριοι καυχώμενοι εἰς τοῦτο τὸ ἐπάγγελμα, δὲν ἐσυγχώρουν τὰ πρωτεῖα εἰς ἄλλα ἔθνη κουρσάρων πρὸ πολλοῦ τούτων, καὶ κατὰ τοῦτο ἀκμάσαντα. Ἐκράτησαν λοιπὸν οἱ Ἀσσύριοι τῆς Νήσου, ὡς ἐξ Ἱστορίας εὑρίσκομεν ὑπὲρ τοὺς 300. χρόνους· ἐν τῷ μεταξὺ τούτων τῶν χρόνων ἐκτίσθησαν Πόλεις, φρούρια, Ναοὶ εἰδώλων κάλλιστοι, καὶ μετὰ τέχνης, καὶ παλάτια· ἐστολίσθη ἡ Νῆσος ἀπὸ ὅλα τὰ ἀποβλέποντα εἰς κατοικισμὸν λαοῦ, καὶ οἱ αὐτῆς κάτοικοι ἐσυναριθμοῦντο ἐν δυνάμει, καὶ πλούτῳ μετὰ πολλῶν ἐθνῶν ἰσότιμοι.

Ἔτει δὲ 2264. τοῦ Κόσμου καταβολῆς, 229. ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῶν Ἀσσυρίων, ἐγεννήθη τὸ μίασμα τὸ βδελυρὸν, ἡ περιβόητος κατὰ τὴν ὡραιότητα Ἀφροδίτη, ὡς οἱ περισσότεροι Ἱστορικοὶ θέλουσιν, εἰς ἕνα χωρίον τῆς Νήσου, κατὰ τὰ τὰ βόρεια αὐτῆς μέρη κείμενον τότε, Ἀφροδίσιον καλούμενον, δὲν ἰξεύρομεν ὅμως, ἂν ἐξ αὐτῆς ἐδόθη τὸ ὄνομα καὶ εἰς τὸ χωρίον, ἢ ἂν αὐτη ἀπὸ τοῦ χωρίου ἐδανείσθη τὸ ἴδιον. Τοῦτο τὸ χωρίον ὡς ἐξ εἰκασίας, κρίνομεν, ἔκειτο ἐν τῷ μεταξὺ Κυρηνίας, καὶ Ἀλκάνθου Κώμης, ἢ Ἀκανθοῦς τὴν σήμερον. Καὶ παραβλέποντες τοὺς μύθους τῶν ποιητῶν, οἵτινες μυθοπλάττουσιν, ὅτι νὰ ἐγεννήθη ἡ Ἀφροδίτη ἀπὸ τὸν ἀφρὸν τῆς θαλάσσης, νομίζομεν, ὅτι νὰ ἐφάνη εἰς τὸν κόσμον μία ὁμοία γυναῖκα, καὶ ὅτι ζῶσα νὰ ἀπόλαυσε πολλὰς τιμὰς, καὶ μεγάλην ὑπόληψιν, καὶ ἀ-

πὸ μεγιστάνας, καὶ ἀπὸ πλουσίους διὰ τὴν αὐτῆς ὡραιότητα, καὶ ἂν δὲν ἐσεβάζετο εἰς τὴν ζωήν της ὡς θεὰ, νὰ τὴν ἀποθέωσαν οἱ μεταγενέστεροι ἀσελγεῖς, καὶ νὰ τῆς οἰκοδόμησαν Ναοὺς, καὶ νὰ τῆς ἔστησαν ἀγάλματα εἰς κάθε μέρος τῆς Νήσου, καὶ μάλιστα εἰς τὴν παλαιὰν Πάφον, ἔνθα αὕτη ἐφύτευσεν ἕνα Κῆπον ἢ περιβόλιον, ὑπὸ τῶν πάλαι ἐπαινετόν· καὶ ὁ Ἀγαπήνωρ Ἀρχιστράτηγος Ἑλλήνων μετὰ τὸν τῆς Τρωάδος πόλεμον, φαίνεται κατοικήσας εἰς τὴν Νέαν Πάφον, νὰ ἔκτισεν εἰς τιμὴν τῆς Ἀφροδίτης Ναὸν ἀξιοθαύμαστον, ὡς Ἱστορεῖ Παυσανίας. Αὕτη, λέγουσι νὰ ἔδειξε πρῶτον τῶν Παφίων, νὰ φυτεύουσι Κήπους μὲ δένδρα διάφορα. Ἡ ὡραιότης της ἐτράβα τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς γῆς. Ὅθεν ἦτον ἕνας τρόπος οὗτος, νὰ αὐξάνῃ τῶν ἐντοπίων ἡ πρᾶξις, καὶ τὰ εἰσοδήματα. Τοῦτ' αὐτὸ τὸ καλὸν ἔκαμε καὶ μετὰ θάνατον. διότι ὁ Ναός της ἐξάκουστος, ἔτρεχον πανταχόθεν εἰς προσκύνησιν, διὰ νὰ ἐπιτελοῦσι τὰς θυσίας των εἰς αὐτόν. Ἐξ ἐναντίας ἐκ τῶν ἀσελγεστάτων ἡδονῶν αὐτῆς, δὲν εἶναι δυνατὸν καὶ οἱ συντοπῖται της νὰ μὴ τὴν ἔλαβον διδάσκαλον, καὶ ὁδηγὸν εἰς τὰ αὐτὰ πάθη, καὶ ὅτι ἐκ τούτου νὰ ἔσυραν ὑπὸ πάντων, καὶ οἱ αὐτῶν ἀπόγονοι εἰς ἑαυτὸν τὴν κατάκρισιν. ὅτι οἱ Κύπριοι εἰσὶ κατωφερεῖς περὶ τὰ Ἀφροδίσια. Ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἔλεγχος παρὰ τοῖς ἐχέφροσιν ὀλίγην δύναμιν ἔχει βέβαια. γένος διότι ὁλόκληρον εἰς ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πάθος, κατ' ἐξοχὴν νὰ δοθῇ ἀδύνατον, μερικῶς δὲ κατὰ τὰ ἄτομα ἔστι θεωρεῖν τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τῶν ἀρετῶν, καὶ κακιῶν. Πάντες ἄνθρωποι διότι ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ἐσμὲν, ὁμοιοπαθεῖς λοιπόν. Λέγει δὲ ὁ Παυσανίας ἐν τοῖς Ἀττικοῖς. ὅτι πρῶτον οἱ Ἀσσύριοι ἐθεοποίησαν τὴν Ἀφροδίτην, καὶ αὐτὴν νὰ σεβάζωνται, ὡς ἐξουσιασταὶ τῆς Νήσου φανερὸν, ὅτι ἐπρόσταξαν. «Πρώτοις ἀνθρώπων ἀσσυρίοις κατέστη σέβεσθαι τὴν οὐρανίαν. μετὰ δὲ Ἀσσυρίους, Κυπρίων Παφίοις, καὶ Φοινίκων, τοῖς Ἀσκάλωνα ἔχουσιν ἐν τῇ παλαιστίνῃ. ὁ αὐτός. Πλησίον (τῆς Πάφου) Ἱερὸν ἐστὶν Ἀφροδίτης Οὐρανίας.» Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων τῶν χρόνων οἰκοδομήθη καὶ ἡ Ἀμαθοῦς Πόλις, ὡς Ἱστορεῖται, ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ ὕστερον ἐκαλλωπίσθη ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους, καὶ ἐτιμήθη διὰ

τὸ μέγα αὐτῆς ἐμπόριον, Πόλις βασιλέως καὶ κατοίκησις, νὰ εὐφημίζεται, ἥτις καὶ ὑπερεῖχε τῶν ἄλλων, πρὶν τῆς οἰκοδομῆς τῆς Σαλαμίνης.

Ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ὧν εἴπομεν χρόνων, ἄρχισε νὰ διαμοιράζεται ἡ βασιλεία τῶν Ἀσσυρίων, καὶ νὰ κατακερματίζεται μὲ ἄλλα βασίλεια, νὰ ἀδυνατῇ ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον πρὸ χρόνων. ἐξ ἀντιθέτου δὲ νὰ αὐξάνῃ εἰς δύναμιν καὶ κράτος ἡ τῶν Ἀργείων βασιλεία, καὶ νὰ ὑποτάσσῃ λαοὺς καὶ ἔθνη. καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ ἦσαν τότε γυμνασμένα εἰς πόλεμον, καὶ δυνατὰ νὰ ἀντιστέκωνται.

Κράσσος διότι υἱὸς Ἄργου, πέμπτος βασιλεὺς Ἀργείων, ἔτει 2345. τοῦ Κόσμου. θαυμαστὸς γενόμενος ἐν πολέμοις, ἀφ᾽ οὗ ἐκατατρόπωσε πόλεις, ἔθνη, λαοὺς, καὶ βασιλεῖς, ὥρμησε κατὰ τῆς Νήσου ὑπὸ τῆς μεγάλης εὐτυχίας του, καὶ ναυτικῆς δυνάμεως ἐρεθιζόμενος, φθάσας ἐπολέμησεν ἀνδρείως Ἀσσυρίους, καὶ Κυπρίους εἰς μέρος, καὶ διὰ φύλαξιν ὧν ἀπόκτησεν, ἔκτισε δύω Πόλεις, καὶ αὐτὰς κατοικήσας ἐπεριτείχισε, τὴν Ἀκτὴν Ἀργείων εἰς ἐνθύμησιν τῆς νίκης του, πλησίον οὖσαν πάλαι τοῦ χωρίου Ἀκανθοῦς, κατὰ τὸ μέρος τῆς Νήσου τὸ βόρειον, καὶ δευτέραν Κουρίαν, τὴν νῦν Ἐπισκοπὴν λεγομένην, πρὸς τὸ μέρος τὸ Ἀνατολικὸν, παραθαλασσίους ἀμφοτέρας. καὶ τρίτην μετὰ καιρὸν ὕστερον κτισθεῖσαν λεγομένην ἐπίδαυρον, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὀρέων τῆς Νήσου, κοινῶς Πυθάρια, ἣν καὶ οἱ Ρωμάνοι ἀνεκαίνισαν, τῆς ὁποίας οὐδὲ Ἴχνος φαίνεται τὴν σήμερον καθὼς καὶ τῆς Ἀκτῆς Ἀργείων. Κυριεύσαντες καὶ οὗτοι τῆς Νήσου ὡς 140. χρόνους ἂν ὄχι τελείως, τὸ περισσότερον αὐτῆς μέρος, κατεδίωξαν αὐτοὺς οἱ ἐντόπιοι, ὡς μὴ δυναμένους βοηθεῖν αὐτοῖς, ἐναντίων τῶν πολλῶν ληστῶν τῆς θαλάσσης, οἱ ὁποῖοι κατερήμωναν τὰ παραθαλάσσια τῆς Νήσου ἀκατάπαυστα. Τότε τῶν Κιλίκων δυνατῶν ὄντων, Πυγμαλίων. (α) Υἱὸς Κιλίκου βασιλέως Καραμα-

(α) Πορφύριος βιβ. ϛ΄. λέγει, ὅτι ἦτον ἐκ φοινίκης καὶ τύρου, βασιλεὺς ὢν ἐκεῖ, εἶτα ἐλθὼν εἰς τὰ μέρη Πάφου ἐκεῖ ἐβασίλευεν, υἱὸς ὢν πυγμαλίου, ἀδελφὸς δὲ διδώνης. «Τῷ γένει μὲν φοίνικα βασιλεύσαντα Κυπρίων.» ὃς ἔκτισε καὶ τὴν Καρπασίαν Πόλιν ἐπὶ τὴν ἄκρον τῶν κλειδῶν.

νίας, διὰ ζῆλον, ὁποῦ ἔβλεπε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Λάμψακον μέλλοντα βασιλεύειν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατρὸς, ὡς μεγαλήτερον, ἀνὴρ ἀνδρεῖος, καὶ μεγαλόσωμος ὡσὰν Γίγαντας, καὶ τῷ ὄντι κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, πρῶτον εἶδος, λέγοντα, ἄξιον τυραννίδος, ἔχων ἐπιθυμίαν νὰ βασιλεύσῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὸν Ἴδιον καιρόν. μαθὼν δὲ, ὅτι καὶ οἱ Κύπριοι ἀπεδίωξαν τοὺς Ἀργείους ἀπὸ τὴν Πατρίδα τους, καὶ γινώσκων, ὅτι εὐκόλως ἐδύνατο νὰ κυριεύσῃ ἐκείνους τοὺς λαοὺς, ἐσύναξε στράτευμα ἀρκετὸν, καὶ ἀράξας εἰς τὴν Νῆσον, ἐντὸς ὀλίγου ἔγινε Κύριος αὐτῆς κατὰ τοὺς 2485. τοῦ Κόσμου, καὶ πρῶτος ἠθέλησε νὰ ὀνομάζεται βασιλεὺς τῆς Νήσου. Ἀφ' οὗ δὲ ἴδεν ἑαυτὸν ὑπὸ τῶν Κυπρίων δοξαζόμενον, εἴτε διὰ τὰ προτερήματα τὰ φυσικὰ, καὶ ἠθικὰ, ὧν ἐστολίζετο, εἴτε καὶ διὰ τὴν εὐτυχίαν τῶν ἁρμάτων του, νικώμενος ἀπὸ κενοδοξίαν καὶ διὰ τὴν ὡραιότητά του μάλιστα, καὶ διὰ τὸ Γιγαντιαῖον τοῦ σώματος, ἐπρόσταξε πάντας νὰ τὸν ὀνομάζουσι Θεὸν, καὶ οὕτω νὰ τὸν στοχάζονται, καὶ νὰ τὸν σέβωνται. οὕτως ἔκτισε καὶ Πόλεις, καὶ Καστέλλια ἐπάνω εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν, καὶ πολλὰ πρὸς κυβέρνησιν, καὶ ὠφέλειαν τῶν Κυπρίων ἔπραξεν. Ἐκ τούτων τῶν καλῶν παρακινούμενοι οἱ εὐεργετηθέντες μετὰ θάνατον ἀνέστησάν του Ἄγαλμα, εἰς σημεῖον εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτόν. Τούτου δὲ ἀποθανόντος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πάφος (α) διεδέχθη τὸ βασίλειον, ὅς τις ἔκτισε τὴν Πόλιν Παλαιὰν Πάφον, καὶ ὠνομάσθη καὶ αὐτὸς Θεὸς κατὰ μίμησιν τοῦ Πατρός. Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσε Κιννύρας, ἢ Κιννάρης τὸν ὁποῖον ὁ Ἀπολλόδωρος, καλεῖ Γαμβρὸν τοῦ Πυγμαλίωνος, εἰς τὴν Μεθάρμην θυγατέρα του, καὶ κτήτωρα τῆς Πάφου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Κιννύρας ὕστερα ἀπὸ τὸν Πάφον ἀμέσως ἐβασίλευσεν, ἐνδεχόμενον, ὅτι ὁ Πάφος ἔτι ζῶν, ἔβαλε τὰ θεμέλια τῆς χώρας, καὶ αὐτὸς αὐτὴν νὰ ἐτελείωσεν. Ἀλλὰ περὶ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ τοῦ Κιννύρα, οἱ Ἱστορικοὶ πολὺ διαφωνοῦσιν ανα-

(α) Οὗτος μυθολογεῖται υἱὸς Πυγμαλίωνος καὶ ἐλεφαντίνης, ὁ πατήρ του ἐπιθυμήσας ἕνα γυναίκειον ξόανον ὃ εἶχεν εἰς οἶκον, παρεκάλεσε τοὺς θεοὺς καὶ τὸ ἐμψύχωσαν, δι' ἧς ἐξῆλθεν ὁ πάφος· ἐν ἄλλῳ μέρει πλατύτερον δηλώσομεν.

μεταξύ των. «Ὁ μὲν Σουΐδας, λέγει· Κιννύρης Θέαντος παῖς, βασι-
»λεὺς Κύπρου, ζάπλουτος, ὃν φασὶν ἁμμιλλώμενον τῷ Ἀπόλλωνι,
»ὡς οἷα μουσικῆς τεχνήτην, Ἀπολωλότα. διὸ καὶ Κιννύρας ἐ-
»κλήθη Παρωνύμεως τῇ Κιννύρᾳ.»

Ὁ δὲ Ἡσύχιος λέγει. Κινύρας, Ἀπόλλωνος, καὶ Φαρνάκης παῖς βασιλεὺς Κυπρίων. καὶ ὁ Πίνδαρος Πυθία. ᾠδή. β΄. διὰ τὴν αὐτοῦ Μουσικήν.

Κελαδέοντι μὲν ἀμφὶ Κιννύραν
Πολλάκις φᾶμαι Κυπρίων. Τὸν Ὁ
Χρυσοχαίτας Προφρόνως
Ἐφίλης' Ἀπόλλων
Ἱερέα κτίλον Ἀφροδίτης.

Τούτου δὲ ὁ σχολιαστὴς λέγει. Ἐγένετο ὁ Κιννύρας βασιλεὺς Κυπρίων, καὶ Ἱερεὺς τῆς Κυπρίας Ἀφροδίτης, ἀφ' οὗ οἱ ἐν Κύπρῳ Κιννυράδαι τῇ θεᾷ ἀνιερῶντο. Καὶ ὁ ρηθεὶς Ἀπολλόδωρος. βιβ. γ΄. λέγει, ὁ Πατὴρ αὐτοῦ διαφόρως παραδίδεται, καὶ Σάνδακον ὀνομάζει. Οὗ παῖς ἐγένετο φαέθων. τούτου δὲ Ἀστύνοος, τοῦ δὲ Σάνδακος, ὃς ἐκ Συρίας ἐλθὼν εἰς Κιλικίαν, Πόλιν ἔκτισε Κελάνδεριν, καὶ γήμας Θανάκην, ἢ Φαρνάκην τοῦ μεγεσσέρου, Κινύραν τῶν Συρίων βασιλέα ἐγέννησε. Κιννύρας οὗτος ἐν Κύπρῳ παραγενόμενος σὺν λαῷ ἔκτισε Πάφον, Γήμας δὲ ἐκεῖ Μεθάρμην κόρην Πυγμαλίωνος, Κυπρίων βασιλέως, Ὀξύπωρον ἐγέννησε, καὶ Ἄδωνιν, πρὸς δὲ τούτοις θυγατέρας Ὀρσεδίκην, Λαογόρην, καὶ Ἐραισίαν.

Ὁ σχολιαστὴς δὲ τοῦ Πινδάρου ἄλλοθι λέγει, οὗτος ὁ Κιννύρας ἦν Ἀππόλλωνος υἱὸς καὶ Πάφου, κατ' ἐνίους δὲ Εἰρυμέδοντος, καὶ Παφίης νύμφης. ἀλλ' αὐτὸς πλέον ἀπὸ τοὺς ἄλλους δὲν ἰξεύρει τί λέγει, ἐπειδὴ ἕνας υἱὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ δύω Πατέρας φυσικῶς; ἄλλως μήτε Πάφον γυναῖκα εὑρίσκομεν εἰς τὰς Ἱστορίας. Παφία νύμφη ἐνοεῖται ἢ ἡ θυγάτηρ τοῦ Πυγμαλίωνος ἣν ἔλαβεν εἰς γυναῖκα, ὡς λέγει Ἀπολλόδωρος, ὃν καὶ ἀληθέστερον κρίνομεν, ἢ ἐκαλεῖτο οὕτως ἡ Ἀφροδίτη τῆς Πάφου. καὶ ἴσως ὡς Ἱερεὺς αὐτῆς μεταφορικῶς ἠνέχθη εἰς μέσον. Ἀλλ' ἀφέντες ταῦτα, ὡς οὐδὲ τόσον ἀναγ-

κατα, λέγομεν, ὅτι ὁ Κιννύρας μᾶλλον τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἐφάνη ἔνδοξος βασιλεὺς εἰς Κύπρον, ἐσύστησε τὸ Ἱερατεῖον τῆς Ἀφροδίτης εἰς Πάφον, καὶ εἰς ὑπόληψιν μεγάλην τὸ ἐκατέστησε, πρῶτος ἐχρημάτισε τοῦ Ἱεροῦ ἐκείνου Ἱερεὺς, ἐστόλισε τὰς Πόλεις τῶν Κυπρίων, αὔξησε τὰς τέχνας. αὐτὸς θέλουσι πολλοὶ Ἱστορικοὶ ἔδειξε καὶ τὴν τέχνην νὰ κατασκευάζωσι τὰ πήλινα ἀγγεῖα, ὡς μέχρι τῆς σήμερον εἰς Λάπιθον τηρεῖται αὐτὴ ἡ τέχνη· ἀγκαλὰ ἄλλοι βούλονται νὰ ἦτον ὁ Κηνάρας υἱὸς ἀγρίππα, καὶ ὄχι αὐτός. ἐδίδαξε τῶν ὑποκειμένων του τὴν Μουσικὴν, καὶ τοιοῦτος ἐφάνη εἰς αὐτὴν ἐπιδέξιος, ὥστε καὶ ὁ Ἀπόλλων τὸν ἐφθόνησεν. Οὗτος φαίνεται νὰ ἔζη περὶ τὸν πόλεμον τῆς Τρωάδος. ἐπειδὴ Ἱστορεῖ δι᾽ αὐτὸν ὁ Ἀλκιδάμας, ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων βασιλεὺς Μικήνης, ἢ Ἀργείων, γενικὸς Ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὸν Τρωαδικὸν πόλεμον, ἔστειλε τὸν Παρμενίδην εἰς τὸν Κιννύραν τῆς Κύπρου, παρακινοῦντα αὐτὸν νὰ συστρατεύσῃ καὶ αὐτὸς, μετὰ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς Τρωάδος. Αὐτὸς δὲ ἔπεισε τὸν Παρμενίδην μὲ χρήματα, καὶ ἐπαραιτήθη τῆς ἐκστρατείας. ὑπεσχέθη ὅμως νὰ πέμψῃ ἑκατὸν πλοῖα εἰς βοήθειαν, ἀλλ᾽ ἐψεύσθη, καὶ ἔστειλε τοῦ Ἀγαμέμνωνος διὰ δῶρον ἕνα χαλκοῦν θώρακα, περὶ τοῦ ὁποίου στιχουργεῖ ὁ Ὅμηρος. Ἰλιάδ. λ. ἀναφαίρων περὶ τοῦ Ἀγαμέμνωνος.

Κνημῖδας μὲν πρῶτα περὶ Κνήμῃσιν ἔθηκε
Καλὰς, Ἀργυρέοισιν ἐπὶ σφυρίοις ἀραρεῖας.
Δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσιν ἔδυνε
Τὸν, ποτὲ οἱ Κιννύρης δῶκε ξεινήιον εἶναι
Πεύθετο γὰρ Κύπρον δε μέγα κλέος, οὔνεκ᾽ ἀχαιοὶ
Εἰς τροίην νήεσσιν ἀναπλεύσασθαι ἔμελλον.
Τοὔνεκα οἱ τὸν δῶκε, χαριζόμενος βασιλῆι.

Λέγουσι, πῶς αὐτὸς ὁ Κιννύρας, ἀντὶ διὰ τὰς ἑκατὸν νῆας μίαν μόνην ἔστειλε τοῦ Ἀγαμέμνωνος, τὰς λοιπὰς πλάσας ἐκ πηλοῦ, καὶ τοὺς ἀνθρώπους εἰς αὐτὰς πηλίνους. ὅθεν ὀργισθεὶς ὁ Ἀγαμέμνων νὰ ἐξέπλευσεν εἰς Κύπρον μετὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ νὰ ἐκυρίευσεν αὐτῆς. καὶ νὰ ἀπεδίωξε τοὺς μετὰ Κιννύρου. Εἰς μέρος φαίνεται νὰ μὴν εἶναι ψεῦμα, διατὶ ἦλθεν ὁ Ἀγαπήνωρ στρατηγὸς Ἑλλήνων

ὕστερον, καὶ ἐκυρίευσεν, ὡς θέλομεν ἀναφέρει κατώτερον. ὅτι δὲ ὁ Κινύρας ἔστειλε πλοῖα, καὶ ἀνθρώπους ἐκ πηλοῦ πλασμένα, διὰ νὰ πληρώσῃ τάχα τὴν ὑπόσχεσιν εἰς τὸν Ἀγαμέμνωνα; καὶ εἰς ἕνα στράτευμα μεγάλον τῶν Ἑλλήνων; δὲν ἔχει πιθανότητα. Τάχα ἕνας μικρὸς βασιλεὺς νὰ ἐνέμπαιξεν ἕνα μέγα βασιλέα, ὡς τὸν Ἀγαμέμνωνα, καὶ ἕνα πολυάριθμον στράτευμα τῶν Ἑλλήνων εἰς ἄρματα, καὶ νὰ μὴν ἐφοβήθη νὰ ἑλκύσῃ εἰς ἑαυτὸν τὸν παντελῆ ἀφανισμὸν καὶ τοῦ βασιλείου, καὶ τῆς ζωῆς του; αὐτὸς ὡς διηγεῖται Πλίνιος βιβ. ζ΄. κεφ. μη΄. ἔζησεν ὡς ἑκατὸν ἑξήκοντα χρόνους. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀμφιβάλλεται. Αὐτὸς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ φαίνονται νὰ μὴν ἐκυρίευον ὅλης τῆς Νήσου, ἐπειδὴ οἱ Φοίνικες προλαβόντως ἐκυρίευσαν τὸ Κίτιον, καὶ αὐτὸ ἀνοικοδόμησαν, καὶ ἀποικίαν φοινίκων αὐτὴν ἐκατάστησαν. διὰ τοῦτο ὕστερον, καὶ ὁ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς Φιλόσοφος, καὶ ἀρχηγὸς τῆς στωϊκῆς αἱρέσεως ἐπωνομάσθη καὶ Φοῖνιξ Κιτιεύς. οἱ φοίνικες τωόντι ἐδίδαξαν τὴν τελείαν ναυτικὴν τῶν Κυπρίων, ὅσον κατ᾽ ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἤκμαζαν εἰς αὐτὴν τὴν τέχνην προσηκόντως. Ἐσύστησαν λιμένας, καὶ ἐμπόδιζαν αὐτοὺς ἀπὸ τὴν θαλασσολῃστίαν. Βῆλος τὶς βασιλεὺς Φοινίκων, ἢ Ἀβέβαλος, κατέφθειρε πολλὰ πλοῖα λῃστρικὰ τῶν Κυπρίων, διατὶ ἥρπαζον, καὶ ἐλεηλάτουν τὰ παραθαλάσσια τῆς Φοινίκης, καὶ Τύρου. καὶ αὐτὸς ὑπέταξε, καὶ ἔκτισε καὶ τὸ Κίτιον. αὐτὸς ᾄδεται νὰ ἔκτισε καὶ τὴν λάπιθον, ὡς λέγει Ἀλέξανδρος ὁ Ἐφέσιος παρὰ Στεφάνῳ. «Βήλου δ᾽ αὖ Κίτιόν τε, καὶ Ἱμερόεσσα λάπιθος. ὁ γὰρ Βῆλος οὗτος ἦν βασιλεὺς Τύρου». Ἄλλοι θέλουσι τὴν λάπιθον νὰ τὴν ἔκτισαν οἱ λαπίθιοι, γένος πολεμικὸν παρὰ τὴν Θεσσαλίαν κατοικοῦν. ἀλλ᾽ ὡς Στράβων ἀναφέρει βεβαιώτερον, ὅτι ἐθεμελιώθη ἀπὸ τοὺς Λάκωνας, τοὺς λεγομένους νῦν Μαϊνάτας, καὶ τζάκωνας εἰς τὸν Μωρέαν, καὶ ἀπὸ τὸν Πήξανδρον αὐτῆς βασιλέα. Ὁ Πτολεμαῖος δὲ ὀνομάζει Ἀποικίαν Φοινικίων καὶ αὐτὴν, ὡς καὶ τὸ Κίτιον, πῶς δηλαδὴ ἐξουσιάσαντες αὐτῆς οἱ Φοίνικες καὶ Τύριοι, ἔφερναν ἐκ τῶν τόπων των ἀνδρόγυνα, καὶ ἐκατοίκησαν εἰς αὐτήν. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων τῶν χρόνων, οἱ Κύπριοι ἄρχισαν νὰ ἐγνωρίζουσι τὴν ὠφέλειαν τῆς γεωργικῆς, καὶ ἐφύτευον ἀμπελῶνας, ἐλαιῶνας, καὶ

τὰ κάρπιμα δένδρα νὰ ἐπιμελοῦνται. Καὶ ἀγκαλὰ ἔτι ὁ σίδηρος νὰ μὴν ἦτον τόσον γνωστὸς, ἢ ἄλλως δυσεύπορος, ὡς ἀναγκαιότερος εἰς τὰ ἐργαλεῖα τῆς γεωργικῆς, εἰς οἰκοδομὰς, καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν πλοίων, Πλὴν ἀνεπλήρου τὴν χρείαν τὰ σκληρώτατα τῶν ξύλων, καὶ ὁ χαλκὸς εἰς πολλὰ ἐργόχειρα. ἕως διότι τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ὁ σίδηρος ἐφαίνετο δυσεύρετος, τὰ ἅρματα τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὰ ἀγγεῖα τῆς χρείας, ἦτον ὅλα ἀπὸ χάλκωμα, ὡς διηγεῖται ὁ Ὅμηρος, καὶ περὶ τοῦ σιδήρου ὁμιλεῖ μὲ πολλὴν ἐξαίρεσιν.

Ἐβασίλευσε λοιπὸν ἡ διαδοχὴ τοῦ Πυγμαλίωνος εἰς τὴν Νῆσον, σχεδὸν ὡς 315. χρόνους. Ἠγάπησεν αὐτὸς, καὶ οἱ τούτου διάδοχοι νὰ ὀνομάζονται θεοὶ, εἴτε καὶ ἀπὸ ὑψηλοφροσύνην των, εἴτε καὶ διὰ τὰ τέλη των τὰ πολιτικά. Ἐφαντάσθησαν διότι, πῶς τὸ δυνατώτερον μέσον διὰ νὰ διαρκέσουν εἰς τὴν ἐξουσίαν, καὶ νὰ ὑποτάσσεται αὐτοῖς ὁ λαὸς μὲ τυφλὰ ὀμμάτια, δὲν ἦτον ἄλλο, παρὰ ἡ ἕνωσις τῆς ἐξουσίας μετὰ τῆς θρησκείας. ὁ λαὸς δεισιδαίμων, ἐπίστευεν εἰς τὸν ἑαυτόν του, πῶς οἱ θεοὶ εἶναι αἴτιοι, καὶ πράκτωρες τῶν καλῶν, καὶ τῶν κακῶν. καὶ ἕνας φόβος ἄλογος ἐκυρίευε τὰς καρδίας των. Ὅθεν οἱ πλέον ὀξεῖς εἰς τὸν νοῦν, ἐπενόησαν τοῦτο τὸ μέσον ἁρμόδιον εἰς σύστασιν τῆς τυραννίας των. Τοῦτον τὸν τρόπον πολλὰ ἔθνη ἐγκολπώθησαν, καὶ ἐπεριποιήθησαν, τόσον Αἰγύπτιοι, Βαβυλώνιοι, οἱ Ρωμάνοι Ἰμπεράτωρες μάλιστα, ἠσπάσθησαν αὐτὸν εἰς ἄκρον. Ἐῶ λέγειν καὶ μετὰ Χριστὸν οἱ τῆς Ρώμης Ποντίφικες. Ἀλλ' ἦτον τῷ ὄντι καὶ ἕνα μέσον ἰσχυρὸν νὰ κρατῇ τοὺς τότε βαρβάρους, καὶ ἐνθουσιαστικοὺς λαοὺς, καὶ ἑτοίμους εἰς μάχας, πολέμους καὶ ἀποστασίας, εἰς χαλινὸν καὶ δεσμὸν ὑποταγῆς εἰς τοὺς βασιλεῖς των, καὶ Ἄρχοντας, διὰ νὰ ζῶσιν ἐν εἰρήνῃ εἰς τὰ ἔργα των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Ἀρχὴ καὶ κατάστασις τῶν ἐννέα Βασιλέων, ἢ Βασιλίσκων, ὑποταγὴ αὐτῶν εἰς Αἰγυπτίους, Πέρσας, Ἀθηναίους, καὶ περὶ τοῦ Εὐαγόρου.

Κατὰ δὲ τὸν ἐμπρησμὸν τῆς Τρωάδος, ὡς ἡ φήμη θέλει ὑπὸ τῶν

Ἑλλήνων. ἔτει 2800 σχεδόν. ὁ Ναύαρχος τῶν Ἀρκάδων μὲ τὸν ναυτικόν του στόλον Ἀγαπήνωρ λεγόμενος, ὑπὸ χειμῶνος καὶ ζάλης καταληφθείς, εἴτε καὶ ὑπὸ πάθους πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ θεὸν τῆς Πάφου Κινύραν, μὴ ἀποστείλαντα τὴν ὑποσχεθεῖσαν τῷ Ἄρχοντι τῶν Ἑλλήνων Ἀγαμέμνωνι βοήθειαν, μάλιστα, καὶ αὐτούς, ἐὰν ἀληθεύῃ, περιχλευάσαντα τῇ τῶν πηλίνων πλοίων, καὶ ἀνθρώπων εἰς αὐτοὺς ἀποστολῇ, ἄραξεν εἰς Πάφον, καὶ ἀποδιώξας τοὺς μετὰ Κινύραν, ἴσως τότε τοῦ Κινύρα ἀποθαμμένου· ἐκυρίευσε τοῦ τόπου, καὶ ἀντὶς διὰ τὴν παλαιὰν πάφον ἣν ἐχάλασεν, ἀνεκαίνισε τὴν νέαν μὲ προπύργεα, καὶ Ναὸν μέγιστον εἰς τιμὴν τῆς Ἀφροδίτης ἐδείματο, καὶ ἐκλήθη βασιλεὺς τῆς πάφου, ὡς διηγεῖται Παυσανίας ἐν τοῖς Ἀρκαδιακοῖς. οἱ δὲ τοῦ Κινύρα ἀπόγονοι κατήντησαν εἰς Ἀμαθοῦντα, καὶ Κούριον, καὶ ἐκεῖ ἐξουσίαζαν, ὡς λέγει στέφανος, ἀγκαλὰ σκιωδῶς, καὶ μετὰ ἀμφιβολίας. Ἀλλὰ καὶ Ἀκάμας τίς τῶν ἀνδρείων στρατηγῶν, Ἄκρος φίλος τῶν Τρωαδιτῶν, βλέπων τὴν πτῶσιν τῆς Τρωάδος ἔφυγε. καὶ οὗτος πρὸ ὀλίγου ἐλθὼν σὺν τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ ἐκατοίκησεν εἰς τὸν μέχρι τῆς σήμερον οὕτως ὀνομαζόμενον τόπον Ἀκάμαν, καὶ Πόλιν ἔκτισεν εἰς ὄνομά του, καὶ ἐξ ἄλλοθεν μερῶν κατοίκους ἐπρόβλεψε, καὶ ἐχρημάτισε καὶ αὐτὸς ὡς βασιλεὺς ἐκείνου τοῦ μέρους, τῆς Νήσου. Οὐ πολὺ δὲ ὕστερον καὶ ὁ Τεῦκρος υἱὸς του Τελαμῶνος, ἀδελφὸς τοῦ Γιγαντιαίου Αἴαντος, ἐκ Σαλαμίνης τῆς πλησίον τῶν Ἀθηνῶν Πόλεως, συστρατεύσας καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, καὶ μετὰ τὸν ἐμπρισμὸν αὐτῆς στρεφόμενος εἰς τὴν πατρίδα, δὲν ἐδέχθη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς Τελαμῶνος, διατὶ δὲν ἐμπόδισε τὸν ἀδελφόν του Αἴαντα ἀπὸ τοῦ νὰ σφαγιασθῇ ἑκουσίως. Οὗτος ὁ Τεῦκρος, οὕτως ἀγανακτησμένος, φεύγων ἀπὸ τὴν Πατρίδα ἔπλευσεν εἰς Κύπρον, καὶ ἄραξεν εἰς τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἀκανθοῦς, τῆς Ἀκτῆς Ἀργείων λεγομένης, κατελθὼν δὲ εἰς τὰ ἀνατολικώτερα μέρη τῆς Νήσου, ἔκτισε τὴν Σαλαμῖνα εἰς μνήμην τοῦ ὀνόματος τῆς Πατρίδος του, καὶ προβλέψας τὰ πρὸς κατοικισμὸν τῆς Πόλεως καὶ ἐκ τῆς Νήσου, καὶ ἀπὸ τὴν Πατρίδα του, ἐχρημάτισεν αὐτῆς ὁ πρῶτος οἰκιστής, καὶ βασιλεύς, ὥστε τούτου

τὸ γένος ἐβάστασε ἕως τοῦ Εὐαγόρα καὶ ἔμπροσθεν. Τότε καὶ ὁ Πήξανδρον, τινὲς μὲν ἐκ γένους τῶν Λαπίθων, ἄλλοι δὲ ἐκ Λακώνων, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, ἐλθὼν ἐκατοίκησεν εἰς Λάπιθον, καὶ ἦρχεν αὐτῆς ὡς βασιλεὺς κατοικήσας ἐκεῖνον τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον ἀφαίρεσεν ἀπὸ τοὺς φοίνικας. Εἰς τὴν Κουρίαν δὲ ἢ Ἐπισκοπὴν, καὶ Ἀμαθοῦντα, ἤτοι παλαιὰν λεμεσὸν, ἐκυρίευον ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Κιννύρου. Ἄλλος δέ τις βασιλεὺς τότε φαίνεται νὰ ἐξουσίαζεν εἰς τὰ μέρη Λευκοσίας, χώραν καὶ αὐτὴν βασιλικὴν, ἀλλ' οὐχ εὕρομεν ποῖος, ποῦ εἶχε τὴν κατοικίαν, καὶ πῶς ὠνομάζετο. Πειθανὸν ὅμως μᾶλλον εἰς λευκοσίαν, ἥτις ἐλέγετο καὶ Λέτρα, καὶ Λῆδρος πόλις μετὰ ἄρχοντος ἐξουσιαστοῦ, ἢ βασιλέως. οὐδεὶς ὅμως φαίνεται ὁ πρῶτος αὐτὴν θεμελιώσας. Εἶναι ὅμως φανερὸν, πῶς μετὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον εἰς τὴν Νῆσον ἐβασίλευον ὀκτὼ βασιλεῖς, ἢ Τοπάρχαι, ἢ Πριγγιπες. Καὶ ἐπειδὴ ὀκτὼ αὐτῆς ἐξουσίαζον, εἰς ὀκτὼ Ἐπαρχίας ἐνοοῦμεν τότε, ὅτι ἦτον διῃρημένη ἡ Νῆσος, καὶ μετὰ καιρὸν προστεθέντος τοῦ ἐννάτου, εἰς ἐννέα Ἐπαρχίας κατέστη, ὡς λέγει καὶ ὁ Διόδωρος Σικελ. βιβ. ιϛ'., ἱστορῶν τὰ τῶν Περσῶν. «Ἐν γὰρ »τῇ Νήσῳ ταύτῃ Πόλεις ἦσαν ἀξιόλογοι ἐννέα, ὑπὸ δὲ ταύτας πο»λίσματα μικρὰ ὑπῆρχε τεταγμένα τὰ προσκυροῦντα ταῖς ἐννέα Πό»λεσιν. Ἑκάστη δὲ τούτων εἶχε βασιλέα, τῆς μὲν Πόλεως ἄρχον»τα, τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν Περσῶν ὑποτεταγμένον.»

Τούτων δὲ τῶν βασιλέων ἕκαστος ἔφερε τὶ κάλυμμα ὡς Μίτραν εἰς τὴν Κεφαλὴν, σημεῖον βασιλικοῦ ἀξιώματος, ὡς λέγει Ἡρόδοτος βιβ. ζ'. τὰς μὲν Κεφαλὰς εἰλίχαται μίτρῃσιν οἱ βασιλεῖς αὐτέων, οἱ δ' ἄλλοι εἶχον χιτῶνας. τὰ δ' ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες. οὗτοι ἐκαλοῦντο καὶ Ἄνακτες. περὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτοὺς, ὡς ἀξιωματικοί τινες τοῦ παλατίου ἦτον ἕνα γένος, εὐγενεῖς κόλακες λεγόμενοι, καὶ οὗτοι ἐσύστηναν Κριτήριον ὡς τοῦ Ἀρείου πάγου εἰς τὰς ἀθήνας· ἦτον καὶ κατὰ πολλὰ ἀπρόσιτοι, δὲν ἐσυγχώρουν νὰ φαίνωνται, παρὰ εἰς τοὺς ἐπιφανεστέρους. ἐκ τούτων τῶν κολάκων ἦτον δύο τάξεις, ἡ μία ἐλέγετο οἱ Γεργίνοι, οἱ ὁποῖοι ἐσυναναστρέφοντο καὶ μὲ τοὺς πολίτας εἰς τὰ ἐργαστήρια, καὶ εἰς τὰς ἀγορὰς, καὶ ὅ,τι ἤκουον

ἀνέφερον εἰς τοὺς Ἄνακτας. εἶχαν τόπον καὶ αὐτοὶ κατασκόπων. ἄλλη τάξις ἐλέγοντο προμάλαγγες, οἱ ὁποῖοι ἐδόκουν καὶ ἐγκριτώτεροι τῶν γεργίνων κολάκων. οὗτοι ὅσα ἤκουον ἀπὸ τοὺς γεργίνους, ἐρεύνουν αὐτά, καὶ ἐξέταζον ἐὰν ἀλήθευον, ἢ οὐ, τὰ παρ' ἐκείνων δηλαδὴ ἀγγελλόμενα. οὗτοι φαίνονται, ὅτι ἐσύστησαν Κριτήριον τῆς ἐξετάσεως, τῶν καθ' ἡμέραν παρὰ τοῦ λαοῦ λεγομένων. Ἀθηναῖος δειπνοσοφιστὴς βιβ. 9. εἶχον αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς μεμερισμένην τὴν γῆν των εἰς τοὺς ὑπηκόους των, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐλάμβανον τὰ δοσίματα. εἶχον δὲ καὶ ἰδίαν γῆν, τὴν ὁποίαν ἐδούλευον μετὰ μισθοῦ, ἢ οἱ σκλαβοί, ἢ οἱ καταδικασμένοι εἰς διωρισμένον καιρὸν νὰ πληρώνουσι τὴν ποινήν των. οὗτοι οἱ Ἄνακτες ἢ βασιλεῖς, κατὰ μὲν τοὺς πρώτους αὐτοὺς αἰῶνας ἡσύχαζον ἀναμεταξύ, μὲ τὸ νὰ ἐσυγγένευον πολλάκις, ἐφύλαττον τὴν εἰρήνην διὰ νὰ μὴ πολεμοῦνται ἀπὸ τοὺς ἔξωθεν τῆς Νήσου. εἶχον εἰς τὰ παραθαλάσσια ποῖος ἑκατόν, καὶ ποῖος διακόσια πλοῖα διὰ πόλεμον, εἰς τὸν τότε καιρὸν ἁρμόδια, τὰ ὁποῖα ἔτρεχον ἀκαταπαύστως φυλάττοντες τὰ ἄκρα τῆς Νήσου ἀπὸ τοὺς πειράτας, καὶ λῃστάς. μετὰ καιρὸν δὲ ἐπειδὴ ὁ τῆς Σαλαμίνης ἐμεγαλύνετο, καὶ ἐνδυναμοῦτο καὶ εἰς πλοῦτον, καὶ στρατεύματα, οἱ ἕτεροι φοβούμενοι, ἄρχισαν νὰ οἰκοδομοῦσι φρούρια, ἤτοι Καστέλλια εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, καὶ διὰ φύλαξιν ἀπὸ τοὺς ἐν τῇ Νήσῳ ἐχθρούς, καὶ διὰ τοὺς ἔξωθεν. Εἶναι θαυμαστὰ τῳόντι αὐτὰ τὰ Καστέλλια, ἀγκαλὰ καὶ χαλασμένα τὴν σήμερον, διὰ τὴν μεγάλην των στερεότητα, καὶ εἰς τόσον ὕψος ἐκτισμένα καὶ πολλὰ τούτων μὲ μόνα τὰ νερὰ τῆς βροχῆς θεμελιωθέντα, καὶ τελειωθέντα.

Τούτων τῶν βασιλίσκων ἡ ἐξουσία φαίνεται, ἄλλων μὲν κατὰ διαδοχήν, ἄλλων δὲ καὶ χωρὶς διαδοχὴν συγγενῶν, νὰ ἐβάσταξεν ἕως τῆς ἀρχῆς τῶν Πτολεμαίων τῆς Αἰγύπτου, σχεδὸν ὡς ὀκτακοσίους χρόνους. οἱ ὁποῖοι Πτολεμαῖοι ἐκυρίευσαν τῆς Νήσου, καὶ ἀφαίρεσαν τῶν μικρῶν τότε βασιλέων τὴν ἐξουσίαν. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτων τῶν ὀκτὼ αἰώνων οὔτε αὐτεξούσιοι ἐξήρκεσαν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς, ὑποτάχθησαν διότι, εἰς διαφόρους βασιλεῖς καὶ γένη, καὶ ἐπλήρωναν δόσιμον, ὡς κατωτέρω δηλώσομεν.

Χρόνων λοιπὸν παρελθόντων ἱκανῶν μετὰ τὴν τῆς Τρωάδος ἅλωσιν, εἷς φοινικίαν βασιλεύων πυγμαλίων τὶς, φιλάργυρος εἰς ἄκρον, ἐθανάτωσε τὸν Γαμβρόν του Συχέα, διὰ νὰ ἁρπάξῃ τὸν πλοῦτόν του. ἡ Διδώνη δὲ ἀδελφή του χήρα, φεύγουσα τὴν ὁρμὴν τοῦ κακοτρόπου ἀδελφοῦ, ὡς ἱστοροῦσιν, ἐσύναξεν ἀπὸ τὸν βίον της ὅσα ἐδυνήθη ἐκ τοῦ προχείρου, καὶ ἐπέρασεν εἰς Κύπρον. ἴδε πολλὰς παρθένους, ὁποῦ ἦσαν ἀφιερωμέναι τῇ θεᾷ Ἀφροδίτῃ, ὁποῦ ἐκατέβαιναν κατὰ τὴν συνήθειάν των εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς νὰ συναναστραφοῦν μετὰ τῶν ξένων. ἔλαβε πολλὰς ἀπὸ αὐτὰς, καὶ τὰς ἔφερεν εἰς Τούνεζιν, ἔνθα πλησίον ἔκτισε τὴν θαυμαστὴν πόλιν Καρχηδόνα, καὶ αὐτὰς ἐκεῖ ὑπάνδρευσε διὰ νὰ κατοικήσῃ τὴν νέαν πόλιν της. (α)

Ἔτει δὲ 3398. σχεδὸν, ἤνθη ὁ Σόλων εἰς τὰς Ἀθήνας, ἕνας τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος ἐκείνου τοῦ καιροῦ. ἐκ Σαλαμίνης τῆς Κύπρου φέρων τὴν γέννησιν, ὁ ὁποῖος ἐκαλέσθη τότε ἀπὸ τοὺς ἀθηναίους, ὢν μετὰ τοῦ Κροίσσου βασιλέως τῶν λυδῶν, διὰ νὰ βάλῃ εἰς τάξιν, καὶ νὰ μετριάσῃ τοὺς σκληροὺς νόμους τοῦ Δράκοντος πρώτου ἀρχηγοῦ τῶν ἀθηναίων. Εὑρισκόμενος οὗτος ὁ μέγας ἀνὴρ εἰς Ἀθήνας, καὶ ἀκούων, ὅτι ἡ πατρὶς αὐτοῦ ἐτυραννεῖτο, καὶ ἐταλαιπωρεῖτο ὑπὸ τῶν μεγαρέων, (γένος κατοικοῦν περὶ τὸν ἰσθμὸν τῆς πελοποννήσου, ἄλλοτε ὑποτεταγμένον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ τότε ὑπὸ τῶν λακαιδεμονίων ὑποτελοῦν) καὶ τοσοῦτον, ὥστε οἱ βασιλεῖς σχεδὸν τῆς Νήσου ὑπεσχέθησαν αὐτοῖς νὰ πληρώνουν δόσιμον, καὶ οὐδὲ μὲ αὐτὸ εὐχαριστοῦντο οἱ θαλασσολησταὶ μεγαρεῖς. ἴσως καὶ τότε εὑρόντες καιρὸν, διὰ τὴν ἀσυμφωνίαν τῶν Κυπρίων, καὶ τὰς ἔχθρας των· ἐζήτησε χάριν τῶν Ἀθηναίων, καὶ λαβὼν ἀρκετὴν δύναμιν στρατιωτῶν, ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἀπεδίωξε τοὺς μεγα-

(α) Αὐτὴ ἡ Διδώνη, ἱστοροῦσιν, ὅτι νὰ ἠγόρασεν ἐκ τῶν ἐντοπίων τοῦ Τούνεζι τόπον, ὅσον ἑνὸς δέρματος βοΐδίου, καὶ αὐτὴ μεθοδευομένη ἔτεμεν εἰς λωρία ἄπειρα τὸ δέρμα, καὶ ἐκτείνουσα αὐτὰ εἰς μάκρος, ἐμέτρισε μὲ αὐτὰ ὅσην γῆν ἤθελε, καὶ ἐπλάνεσε τοὺς ἐντοπίους μὲ τοῦτον τὸν τρόπον λέγουσα, ὅτι ἔλαβεν ὅσην γῆν ἐκράτη τὸ δέρμα τοῦ βοὸς κατὰ τοὺς συμβασμούς των, ὁποῦ τῆς ἐπώλησαν.

ρεῖς, εἰρήνευσε τοὺς βασιλεῖς, καὶ εἰς τάξιν ἔβαλε τὰ πράγματα τῆς Νήσου· τότε βασιλεύοντος ἐν Σαλαμίνῃ τοῦ Φιλοκύπρου, ἐπαρακίνησεν αὐτὸν ὁ Σόλων, καὶ ἔκτισε τὴν χώραν Αἴπειαν, καὶ εἰς τιμὴν τοῦ Φιλοσόφου αὐτὴν ἐπωνόμασε Σόλους, ἢ Σολίαν ὁ φυλόκυπρος. καταστήσας βασιλέα τὸν υἱόν του ἀριστόκυπρον, καὶ τοιουτοτρόπως προσετέθη καὶ ὁ ἔννατος βασιλεὺς εἰς τὴν νῆσον. ὁ Σόλων εἰς ταύτην τὴν ἐκστρατείαν φαίνεται, ὅτι ἕνωσε τοὺς βασιλεῖς τῆς νήσου εἰς συμμαχίαν μετὰ τῶν Ἀθηναίων, καὶ διὰ νὰ βοηθοῦνται εἰς καιρὸν χρείας ὑπ' αὐτῶν, δὲν εἶναι παράδοξον, ἂν ὑποσχέθησαν νὰ δίδουσι τὶ ὡς δόσιμον εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἀθηναίων. ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν ὁ Σόλων, ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, καὶ μετὰ καιρὸν πάλιν, λέγουσι, νὰ ἐπέστρεψεν εἰς Κύπρον, καὶ ἐκεῖ νὰ ἐτελεύτησεν. οἱ δὲ συμπατριῶταί του, καύσαντες τὸ λείψανόν του, ἔσπειραν τὴν κόνιν του εἰς τὸν Ἀέρα, εἰς σημεῖον εὐγνωμοσύνης· ἔθος τοῦτο τῶν παλαιῶν, τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε παράδοξον, ἂν οἱ Κύπριοι τιμῶντες τὸν συμπατριώτην τους, καὶ εὐεργέτην Φιλόσοφον, ἔπραξαν πληρώνοντες ἕνα κάποιον τὶ χρέος των.

Ἄπριος, ἢ Ἄπρης, ἢ Βάφρε (α) Ἔτει 3398. βασιλεύων εἰς Αἴγυπτον, δυνατὸς εἰς τὴν θάλασσαν, ἐκατάτρεχε πᾶν τὸ παρατυχὸν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξαιρέτως τοὺς φοίνικας διὰ τὸ μέγα τους ἐμπόριον, ὁποῦ τότε ἐξάπλωσαν. ὅθεν ἁρματώσας ἐκινήθη κατ' αὐτῶν, καὶ κατὰ τῶν ἀποικιῶν, ὁποῦ ἐξουσίαζαν. Ἔφθασε καὶ εἰς τοὺς Αἰγιαλοὺς τῆς Νήσου, καὶ εἰς Κίτιον, ὅπου οἱ φοίνικες, καὶ Τύριοι ἐκατοίκουν. ἅρπαξε πολλὰ αὐτῶν πλοῖα, καὶ λεηλατήσας ὅλας τὰς παραθαλασσίας τῆς Νήσου μὲ πολλὰ κούρση, ἐστράφη εἰς Αἴγυπτον. Τούτου τοῦ Βάφρου, λέγει ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορικὸς

(α) Ὁ παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ λεγόμενος φαραὼ Οὐάφρης, μετ' αὐτοῦ ὁ Σεδεκίας βασιλεὺς ἱερουσαλὴμ ἔκαμε συμμαχίαν, παραβὰς τοὺς ὅρκους οὓς ἔδωκε τῷ Ναβουχοδονόσωρ, διὸ οὗτος ἐλθὼν κατεκρήμνωσε καὶ ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Αἴγυπτον πᾶσαν ὑπέταξε, καὶ ὡς τοποτηρητὴν αὐτοῦ τὸν Ἄμασιν ἀφῆκεν εἰς Αἴγυπτον ἐξουσιάζειν καὶ ὑποτασσόμενον, καὶ τὸν Σεδεκίαν αἰχμάλωτον ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα,

βιϐ. α'., ἅρπαγος τοῦ διαδήματος ἐχρημάτισεν εἰς Αἴγυπτον Ἄμασις, ὅς τις ἀκολουθῶν τοῦ προκατόχου του τὸν ἁρπακτικὸν τρόπον, ὥρμησε κατὰ τῆς Νήσου μὲ πλέον ἰσχυρὰν δύναμιν, καὶ ἐκαταχάλασε πολλὰς Πόλεις, καὶ βασιλεῖς ὑπέταξε, καὶ εἰς δόσιμον αὐτῷ νὰ πληρώνουσιν ἐδιώρισε. Πρῶτος ὁποῦ ἔϐαλεν εἰς φόρον τοὺς βασιλεῖς τῆς Νήσου, ὡς λέγει Ἡρόδοτος βιϐ. β'. «εἷχεν Ἄμασις τὴν »Κύπρον, πρῶτος ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέψατο εἰς φόρου ἐπαγωγήν.» αὐτὸς ἐϐασίλευε περὶ τοὺς 3415., ὅσας Πόλεις ὅμως ἐχάλασεν ἐμετάκτισεν αὐτὰς, καὶ Ναοὺς ἀνέστησε, καὶ ἐκαλλώπισε μὲ ἀναθήματα ἀξιόλογα. Διοδ. Συκελ. Εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον ἐφονεύθη καὶ ὁ τοῦ φιλοκύπρου βασιλεὺς υἱὸς τῆς Σολίας βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος. Ἡρόδοτος βιϐ. ε'. «Τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου, ἄλλοι »τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος ὁ φιλοκύ»πρου, φιλοκύπρου δὲ τούτου, τὸν, Σόλων ἀπικόμενος εἰς Κύπρον »ἐν ἔπεσιν αἴνεσε Τυράννων μάλιστα.» Ἀλλὰ δὲν ἐϐάστασεν ἐπὶ πολὺ, ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων τὴν φορολογίαν ἡ Νῆσος, καὶ οἱ Κύπριοι βεϐαρυμένοι ὑπὸ ἕνα τοιοῦτον ζυγὸν, ἐζήτουν εὐκαιρίαν νὰ τὸν ἀποϐάλωσιν.

(α) Ἔτει δὲ 3245. ὁ Κύρος ἀφ' οὗ ἐσύστησε τὸ νέον βασίλειον

(α) Νιτῆτις θυγάτηρ Ἀπρίου ἐξωσθέντος καὶ φονευθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀμάσιδος βασιλέως Αἰγύπτου, ἐπέμφθη τῷ βασιλεῖ Κύρῳ ὡς νύμφη, αὐτὴ ἔκρυψε τὸ γένος αὐτῆς, ἕως ὅτου ἔλαβε τέκνα μετὰ τοῦ Κύρου, εἶτα ἐφανέρωσεν αὐτῷ τίνος ἦν θυγάτηρ, καὶ ἐπαρακίνησε τὸν Κύρον ἵνα ἐκδικηθῇ τὸν θάνατον τοῦ πατρός. ὁ Καμϐύσης υἱὸς αὐτῆς ἐκστρατεύσας κατὰ τοῦ τῆς Αἰγύπτου Ἀμάσιδος, εὗρεν ἀποθανέντα καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ψαμμίνιτον βασιλεύοντα, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν βαϐυλωνίων, ἐπολέμησε τὴν μέμφην καὶ ὑπέταξεν αὐτὴν καὶ αὐτὸν, ὃν καὶ ἐσπλαγχνίσθη τὸ πρῶτον, ἀλλὰ μαθὼν εἶτα δόλους πλέκοντα ἐφόνευσε, καὶ πᾶσα ἡ Αἴγυπτος ὑπετάγη εἰς τὸν Νικητὴν Καμϐύσιν. ἔκτοτε μέχρι τοῦ νῦν ἡ Αἴγυπτος οὐκ ἔλαβεν αὐτόχθονας βασιλεῖς, ὑπετάγη γὰρ τοῖς Πέρσαις, τοῖς Μακεδόσι, τοῖς Ρωμάνοις, τοῖς Σαρακηνοῖς, τοῖς Μαμμαλούκκοις, τέλος τοῖς Τούρκοις. καὶ ἐπληρώθη ἡ Προφητεία Ἰεζεκιήλ. κεφ. λ'. καταπαύσω μεγιστάνας ἀπὸ μέμφεως ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι.

τῆς Περσίας, δυνατὸς ὢν ἐν πολέμοις, ἀφ' οὗ κατετρόπωσε τῶν Βαβυλωνίων τὴν ἀρχὴν, ἔστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Καμβύσην κατὰ τοῦ τῆς Αἰγύπτου Ἀμάσιδος μὲ πολυάριθμα τάγματα στρατιωτῶν, καὶ κατατροπώσας αὐτὸν, τὸν τοῦ Ἀμάσιος υἱὸν ψαμμίνιτον ἐθανάτωσε, καὶ ὑπέβαλεν εἰς ἐξουσίαν τῶν Περσῶν πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον. Ἐν τούτοις καὶ οἱ Κύπριοι βασιλεῖς τὴν μεγάλην τοῦ Καμβύσου δύναμιν μαθόντες ἔτει 3479., ἔδραμον αὐτοθελήτως μὲ τὰ στρατεύματά των, καὶ μετὰ τῆς ναυτικῆς αὐτῶν δυνάμεως, καὶ ὑποταχθέντες ἐβοήθησαν τῷ Καμβύση εἰς τὴν τῆς Αἰγύπτου ἀπόκτησιν. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀγκαλὰ καὶ σύμμαχοι τῶν Κυπρίων βασιλέων, δὲν ἐτόλμησαν ὅμως νὰ βοηθήσωσιν αὐτοῖς, φοβούμενοι τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ Κύρου. ὅθεν οἱ Κύπριοι ἐγκαταλελειμμένοι ὑπὸ τῶν καλῶν συμμάχων, ἔκριναν συμφέρον, καὶ ὑπετάγησαν αὐτοβουλήτως τῷ πέρσῃ, καὶ ἀπέφυγαν τὸν κίνδυνον, ὁποῦ ἔβλεπον ἐπ' αὐτοὺς ὑποκείμενον. Ὅτε δὲ ὁ ἴδιος Κύρος ἔφθασεν εἰς τὰς παραθαλασσίας τῆς Ἀσίας, οἱ βασιλεῖς Κύπριοι πορευθέντες μὲ δῶρα ἐπροσκύνησαν αὐτὸν, καὶ ὑπεσχέθησαν τοὺς πρέποντας φόρους αὐτῷ νὰ ἀποδίδουσι, καὶ διὰ τοῦτο μήτε εἰς τὴν Νῆσον δὲν ἔπεμψε σατράπην. καθὼς οὐδὲ εἰς τὴν Κιλικίαν, καὶ παμφλαγονίαν, ὡς ἱστορεῖ Ἡρόδοτος, καὶ ζωναρᾶς Ἀναλυτ. α'. «Κύ»λεξι δὲ, καὶ Κυπρίοις, καὶ παμφλαγόσιν ὁ Κύρος οὐκ ἐπέμψε Σατράπας, ὅτι ἑκόντες ἐδόκουν αὐτῷ συστρατεύεσθαι.» Ἄφησεν αὐτὰ τὰ γένη, νὰ κυβερνῶνται ὑπὸ τοὺς ἰδίους ἐξουσιαστάς των μὲ τοὺς νόμους των, καὶ μὲ τὰ ἔθημά των. Ἱστοροῦσι δὲ τινὲς, ὅτι διὰ μνήμην τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, ὁ Κύρος νὰ ἐδιώρισε νὰ κτισθῇ ἡ πόλις τῆς Κυρηνίας, καὶ νὰ ἀνεκαίνισε καὶ τὸ Ἀφροδίσιον, ὡς ἄνωθεν εἴπομεν, εἰς τιμὴν αὐτῆς τῆς θεᾶς, καὶ Κυπρία ἠθέλησε νὰ ὀνομάζεται. αὐτῆς τῆς χώρας μήτε ἴχνος φαίνεται τὴν σήμερον. ὅθεν ἀμφιβάλλεται, καὶ ἡ καθ' αὐτὸ θέσις της ποῦ ἦτον. οὖσα οὕτω ὑπὸ τῶν Περσῶν ἡ Νῆσος μέχρι τῆς τελευτῆς τῆς τοῦ Καμβύσου υἱοῦ Κύρου· τὶς σμερδὴς μάγος κομπάζων εὐφήμιζε τὸν ἑαυτόν του, πῶς ἦτον υἱὸς τοῦ Κύρου. ἐξ αὐτῆς τῆς προλήψεως πολλὰ τάγματα περσῶν πλανηθέντα, ἐκήρυξαν βασιλέα τῆς Περσίας τὸν ῥηθέντα, καὶ ἐπειδὴ εἰς

τοιαύτην ταραχὴν εὑρισκόμενα τὰ πράγματα τῆς περσίας, ἀποστάτησαν πολλοὶ τόποι, καὶ χῶραι ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Περσῶν, ὁμοῦ καὶ ἡ Αἴγυπτος, καὶ οἱ Κύπριοι μιμούμενοι ἐκείνους, ἀπέρριψαν τὸν ζυγὸν ἐλπίζοντες, ὅτι ἐπιστηριζόμενοι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, τότε ἰσχυροὺς φαινομένους, νὰ βοηθῶσιν εἰς καιρὸν τῆς χρείας των. οἱ ὁποῖοι εὐκαιρίαν λαβόντες τῶν ἀκαταστασιῶν τῆς Περσίας, ἔστειλαν μετὰ βοηθείας τῶν λακεδαιμονίων, τὸν στρατηγὸν Παυσανίαν αὐτῶν μὲ πεντήκοντα τριήρεις, καὶ τὸν Ἀριστείδην αὐτῶν Ναύαρχον μὲ τριάκοντα, διὰ νὰ ἐλευθερώσουν τὰς Ἑλληνικὰς Πόλεις, ὅσας ἐφυλάττοντο ὑπὸ περσικῶν στρατιωτῶν. καὶ πρῶτον ἐξέπλευσαν εἰς Κύπρον, καὶ ἐλευθέρωσαν τὰς πόλεις τὰς φυλαττομένας ὑπὸ τῶν περσῶν, ἀποδιώξαντες αὐτοὺς, ὡς λέγει Διόδ. συκλ. βιб. ια'. τότε ἔλαβον αἰχμάλωτον τὸν βασιλέα τῶν Ἀμαθουσίων Ρεῖκον, καὶ ἀπέστειλαν αὐτὸν εἰς Ἀθήνας, μετὰ δὲ καιρὸν ἐλευθερωθεὶς, καὶ ἐλθὼν εἰς Ἀμαθοῦντα, ἔστειλε τῶν Ἀθηναίων κριθὰς διὰ τὴν ἐλευθερίαν του. ἐκ τούτου ἔμεινεν ἡ Παροιμία εἰς Ἀθήνας Ροίκου κριθοπομπία. Μετὰ ταῦτα ὁ Κίμων, ἄλλος στρατηγὸς Ἀθηναίων, ἐκυρίευσε τὸ περισσότερον μέρος τῆς Νήσου, καὶ ἐὰν μὴ ἠκολούθη αὐτῷ θάνατος, ἤθελε κυριεύσῃ καὶ ὁλοκλήρως τὴν Νῆσον πᾶσαν. Διόδωρος Συκ. βιб. ιб'. «Ὁ δὲ Κίμων καταπλεύσας εἰς Κύπρον, καὶ θαλαττοκρα»τῶν, Κίτιον μὲν καὶ Μαλὸν ἐξεπολιόρκησε, καὶ τοῖς κρατηθεῖσι φι»λοφρόνως προσηνέχθη.»

Ἀλλὰ καὶ μὲ ὅλας αὐτὰς τὰς νίκας, καὶ τὰ τρόπαια, οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἐδυνήθησαν νὰ κρατήσουν ἐπὶ πολὺ τὴν Νῆσον, καὶ ὁλόκληρον. οὕτως Ἀριστείδης ἐν λόγῳ σικελ. б'. «Ἐνθυμεῖσθε δ' ὡς οὐδ' ἀπὸ »τῶν ἐν Κύπρῳ νικῶν πολλῶν, καὶ μεγάλων, περιεγένετο ἡμῖν αὐ»τήν γε κτήσασθαι τὴν Κύπρον. ἀλλ' ἀφέντες αὐτὴν ἀνεχωρήσαμεν.» Ἐκ τούτου γίνεται δῆλον, ὅτι μόνην τὴν Σαλαμῖνα εἶχον εἰς τὴν ἐξουσίαν των, ἢ μόνον ἐκείνης τὸν βασιλεύοντα σύμμαχον, καὶ τὸ Κίτιον ἴσως, καὶ τὸ μαλὸν, τοὺς ὁποίους τόπους ὑπέταξεν ὁ Κίμων ὡς ἄνωθεν εἴρηται. Ἀλλ' ὁ πλᾶνος τῆς περσίας, μόλις γευθεὶς τῆς βασιλικῆς δόξης ἀπωλέσθη, καὶ διεδέχθη τὴν βασιλείαν τῶν περσῶν

ὁ Δαρεῖος υἱὸς Ἰστάππου.

Μετὰ τούτους τοὺς χρόνους ὁ βασιλεύων τότε εἰς Σαλαμῖνα, ἔλαβεν ἕνα ἐξώριστον ἀπὸ τὴν Τύρον, Ἀβδύμονα ὀνόματι, ἄνθρωπον πανοῦργον, καὶ φιλοτάραχον αὐτὸς ἐντὸς ὀλίγου μὲ τὰς πανουργίας του καὶ κολακείας του, ἀπόκτησε τὴν εὔνοιαν τοῦ κρατοῦντος, τοσοῦτον, ὥστε ὑπερίσχυσε νὰ ἀξιωθῇ καὶ τῶν πρώτων τῆς αὐλῆς τιμῶν. ἀφ' οὗ οὖν ἴδεν ἑαυτὸν ἐνδόξῃ, καὶ τιμῇ, καὶ ὑπὸ πάντων προσκυνούμενον, ἐμελέτησεν ἐπιβουλὰς κατὰ τοῦ εὐεργέτου του, ἄνω κάτω ἔφερε τὸ βασίλειον, ἔβαλεν εἰς μῖσος τὸν Βασιλέα εἰς τὸν λαὸν, καὶ ἀναγκασθεὶς ὁ δυστυχὴς Βασιλεὺς, καὶ μάταιος, ἔφυγε διὰ νυκτὸς, διὰ νὰ φυλάξῃ τὴν ζωὴν ἀπὸ τοὺς διώκτας ὑποκειμένους του Σαλαμινικίους. τότε ὁ πανοῦργος τύριος, ἔμεινεν ἐξουσιαστὴς καθ' ὅλον τὸ βασίλειον, καὶ διὰ νὰ στερεωθῇ εἰς τὴν ἁρπαγήν του, ὑπέταξε τὴν Νῆσον εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Βασιλέως τῶν περσῶν, καὶ ἐγέμιτε τὴν πολιτείαν ἀπὸ βαρβάρους, ἔχων φύλακας, καὶ στρατιώτας ἐξ αὐτῶν.

Τούτου τυρανοῦντος τοῦ Ἀβδύμονος, ἐγεννήθη ὁ περίφημος ἐκεῖνος ἀνδρεῖος Εὐαγόρας, ἐκ γένους τῶν Τευκριδῶν καταγόμενος. Τοῦτον οἱ Σαλαμίνιοι μὲ τὰ τῶν γονέων, κρίνοντες ἐλευθερωτήν των ἀπὸ τῆς τυραννίας, ἔλαβαν μεγάλην φροντίδα εἰς τὸ νὰ τὸν ἀναθρέψουν. αὐτὸς ἐφάνη ἀνάμεσα εἰς τοὺς συνηλικιώτας του ἐξαίρετος, μὲ τὴν ὡραιότητα τοῦ προσώπου, μὲ τὴν ἰσχὺν τοῦ σώματος, καὶ ἐξαιρέτως διὰ τὴν μετριοφροσύνην του, καὶ ἐνάρετον ζωὴν καθ' ὅλα, ὁποῦ στολίζει τὴν νεότητα. ὅσον ηὔξανεν εἰς ἡλικίαν, ἄλλο τόσον ἔλαμπεν εἰς ἀρετάς. ἡ μεγαλοκαρδία, ἡ φρόνησις, καὶ ἡ δικαιοσύνη του ἐπαράστεναν εἰς τοὺς συμπατριώτας του μεγάλας ἐλπίδας. ὥστε ὅλοι ἐκ συμφώνου ἐπαρακινοῦντο νὰ κρίνουσι, καὶ νὰ λέγουσιν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀνέβῃ ὁ ἐχέφρων Εὐαγόρας, εἰς τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, οὐ μετ' οὐ πολύ.

Καὶ ἰδοὺ ἡ θεία πρόνοια (λέγει ὁ Ἰσωκράτης εἰς τὸ αὐτοῦ ἐγκώμιον) ἔφερε πρὸ ποδῶν του εὔλογον, καὶ ἔντιμον εὐκαιρίαν, χωρὶς νὰ στοχασθῇ ποτὲ νὰ διώξῃ τοῦ θρόνου τὸν κρατοῦντα, ἀγκαλὰ καὶ Τύραννον, ἢ βιαστικῶς, ἢ μὲ προδοσίαν, Ἕνας λέγει, τῶν ἐξοχοτέρων

αρχόντων εφόνευσε τον άρπαγον Βασιλέα, και διά νά κρατήση αφόβως το σκήπτρον, εμελέτησε νά βάλη εις χείρας τον Ευαγόραν, και νά τον πέμψη εις τους Ήλυσίους Κάμπους το ταχύτερον. Άλλά προειδώς την επιβουλήν ο φρόνιμος Ευαγόρας, κατέφυγεν εις Σόλους, Πόλιν της Καραμανίας. Έκεΐ ποιήσας μίαν συντροφίαν από τριάκοντα ανδρείους ανθρώπους αποφασισμένους ή νά νικήσουν, ή νά αποθάνουν, έστρεψεν εις Κύπρον μετ' αυτούς καλώς αρματωμένους, και διά νυκτός εμβάς του τείχους εις Σαλαμίνα, προετοιμάσας τους εν αυτή φίλους του, νά ευρίσκωνται έτοιμοι εις την ορμήν, εδίωξεν από τον θρόνον τον φονοκτόνον άρπαγα, όντα υπό την αντίληψιν του Βασιλέως των Περσών, και της Περσικής φρουράς, και κυριεύσας την Πόλιν εστερεώθη εις τον θρόνον των Προγόνων του. Ευθύς έκαμε νά ανθήση η μικρή βασιλεία του, δοθείς κατά πρώτον με κάθε επιμέλειαν νά αναπαύση τους υπηκόους του, νά φιλοξωρίση τους φίλους του, και νά δειχθή φιλάνθρωπος, και δίκαιος προς πάντας, ώστε νά τους καταστήση νά αγαπήσουν τον κόπον, την καλλιεργίαν της γής, την βοσκήν των προβάτων, και την αύξησιν της εμπορίας, και μάλιστα της Ναυτικής. Έντος ολίγου εδίδαξε τους στρατιώτας τα του πολέμου, και εσχημάτισε μίαν αρκετήν δύναμιν ανδρείων, νά αντιπολεμή, και με τους μεγαλητέρους, και ισχυρωτέρους.

Έτει από της Δημιουργίας 3600. ο Ευαγόρας είχε κατασταθή πολλά δυνατός. Είχεν αποκτήση μέγα όνομα, και φήμην, και πολλούς των άλλων Βασιλέων της Νήσου εις ένωσιν ήγαγεν, άλλους εβίασε, και ο Άρχιστράτηγος των Άθηναίων Κόνων, νικηθείς υπό των Λακεδαιμονίων εις τους Αίγας ποταμούς, ανεχώρησεν εις αυτόν λογιάζων, πώς δεν εδύνετο νά εύρη αλλού, ούτε ασφαλέστερον καταφύγιον διά λόγου του, ούτε δυνατωτέραν αντίληψιν διά την πατρίδα του. Τόσον εφιλιώθησαν αυτοί οι δύω αξιώτατοι άνδρες αναμεταξύ, οπού η φιλία των εβάσταξεν εφ' όρους ζωής των, και ομοίως εστάθη ωφέλιμος και εις τους δύω. Και επειδή ο Κόνων είχε μεγάλην υπόληψιν, εις την αυλήν του Βασιλέως της Περσίας, όντος τότε Άρταξέρξου του Μνήμονος, εμεταχειρίσθη μέσον εις αυτόν την

Βασιλέα, Κτησίαν τὸν ἰατρόν του, καὶ ἐφιλίωσε μετ' αὐτοῦ τὸν Εὐαγόραν, ὁποῦ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Σαλαμίνης χωρὶς τῶν προσταγμάτων, καὶ τῆς αὐτοῦ εἰδήσεως.

Ἀλλ' ὁ Εὐαγόρας, καὶ ὁ Κόνων, ἔχοντες τὸν σκοπὸν νὰ καταβάλουν, ἢ κἂν νὰ σμικρύνουν τὴν δύναμιν τῶν Λακεδαιμονίων, ὄντων φοβερῶν τότε καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἐσυμφώνησαν τὰ μέσα, μὲ τὰ ὁποῖα ἔμελλον νὰ ἐπιτύχουσι τοῦ ποθουμένου. Ἦσαν καὶ οἱ δύω Πολῖται της Ἀθήνας ὁ Κόνων κατὰ γέννησιν, καὶ ὁ Εὐαγόρας καθ' υἱοθεσίαν, διὰ τὰς μεγάλας δουλεύσεις των πρὸς τὴν Πολιτείαν των, καὶ διὰ τὸν μέγαν τους ζῆλον δι' αὐτήν. Οἱ Λακεδαιμόνιοι δυνατοὶ ἐκούρσευαν τοὺς τόπους τῶν Σατράπων τῆς Ἀσίας, καὶ δὲν ἦσαν ἀρκετοὶ νὰ τοὺς ἀντισταθοῦν. Ὁ Εὐαγόρας τοὺς ἐπαράστησε, πῶς ἔπρεπε νὰ κτυπήσουν αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων διὰ θαλάσσης αὐτὸς ἐσυνέργησε νὰ κάμῃ νὰ ἐκλεχθῇ Ναύαρχος τοῦ στόλου ὁ Κόνων, διὰ τὴν ὑπόληψιν ὁποῦ εἶχεν εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Περσίας. Τὸ ἀποτέλεσμα, συνεργείᾳ τοῦ Εὐαγόρα ἐστάθη ἡ περίφημος νίκη τοῦ Κόνωνος, ἐναντίον τῶν Λακεδαιμονίων πλησίον τῆς Κνίδου, καὶ αὐτὴ ἐπροξένησε θανατηφόρον πληγὴν αὐτῆς τῆς Ἀριστοκρατίας. Οἱ Ἀθηναῖοι διὰ εὐχαριστίαν εἰς τὴν ἀναγκαίαν χάριν τοῦ Ἀρταξέρξου, ὁποῦ ὁ Εὐαγόρας, καὶ ὁ Κόνων τοὺς ἔκαμαν νὰ ἀποκτήσουν, τοὺς ἔστησαν δύω Ἀνδριάντας εἰς τὰς Ἀθήνας. Παυσαν. βιβ. α'.

Ὁ Εὐαγόρας προχωρῶν καὶ αὐτὸς μὲ τὰς ἀποκτήσεις του ἀπὸ Πόλιν εἰς Πόλιν ἐπροσπάθησε νὰ κυριεύσῃ ὅλην τὴν Νῆσον. Οἱ Κύπριοι Βασιλεῖς ἐπρόσδραμον εἰς τὸν τῆς Περσίας. Τοῦτος ὁ Μονάρχης φοβούμενος τὴν τελείαν προχώρησιν τοῦ Εὐαγόρου, καὶ κρίνων πόσον ἦτον ἀναγκαῖον τὸ νὰ μὴν ἀφήσῃ νὰ ὑποτάξῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν του, ἕνας ἐχθρός του ἐκείνην τὴν Νῆσον, ἡ τοποθεσία τῆς ὁποίας ἦτον ἀρκετὰ ἐπιδέξιος, διὰ νὰ κρατῇ εἰς ὑποταγὴν τὴν μικρὴν Ἀσίαν, ὑπεσχέθη εἰς τοὺς Κυπρίους νὰ τοὺς στείλῃ ἀρκετὴν βοήθειαν μετ' ὀγλύγορον, χωρὶς νὰ φανερωθῇ ἀκόμι καθαρὰ ἐναντίον τοῦ Εὐαγόρου. Διόδ. βιβ. ιδ'.

Ἔτρεχεν ὁ ἕκτος χρόνος ἔτει 3614. τούτου τοῦ πολέμου τῆς Κύ-

πρου, καὶ ὁ Εὐαγόρας ἐβάστασεν αὐτὸν μὲ ἀνδρείαν, δίδωντας εἰς τοὺς Ἕλληνας θάρρος νὰ ἐξαλείψουσι τὸν φόβον τῆς Περσικῆς δυνάμεως, καὶ νὰ ἑνωθοῦσι κατὰ τοῦ κοινοῦ αὐτῶν ἐχθροῦ. Ὁ Ἀρταξέρξης ἕως τότε ὀλίγην βοήθειαν εἶχε στείλη τῶν Κυπρίων Βασιλέων, διὰ νὰ εὑρίσκετο εἰς ἄλλους μεγαλητέρους πολέμους μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Ὅταν ὅμως ἔμεινεν ἐλεύθερος ἀπὸ τοὺς ἕλληνας, ἐκτύπησε τὸν Εὐαγόραν μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις του. Ἔφερεν Ὀρόντης Γαμβρός του τριακόσιας χιλιάδας διὰ ξηρᾶς στράτευμα, καὶ ὁ Τηριβάζος, ἕνας τῶν ἐνδόξων Περσῶν, Ναύαρχος τοῦ στόλου, τριακόσια Κάτεργα. Ὁ Εὐαγόρας ἀπὸ τὸ μέρος του ἐσυμάζωξεν ὅσα περισσότερα τάγματα ἠμπόρησε, καὶ Κάτεργα. Ἀλλ' ἦτον ὀλίγα ἔμπροσθεν εἰς τὴν φοβερὰν προετοιμασίαν τοῦ Ἀρταξέρξου. Ὁ στόλος του ἐσυντίθετο ἀπὸ ἐννενήκοντα Κάτεργα, καὶ τὸ στράτευμά του διὰ ξηρᾶς ἀπὸ εἴκοσι μόνον χιλιάδας ἀνθρώπους. Ἡ πολεμική του ὅμως ἐπίνοια, καὶ ἐπιδεξιότης ἐνέργησε τόσον, ὥστε πολλὰ ξύλα, ὁποῦ ἔφερνον τροφὰς εἰς τὸν ἐχθρὸν, ἐπιβουλεύθη, πολὺ πλῆθος ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἐβύθησεν, ἐπίασε καὶ πολλὰ, καὶ δὲν ἄφησε τὰ ἐπίλοιπα νὰ πλησιάσουν, εἰς τρόπον ὁποῦ ἔφερε τὴν πεῖναν εἰς τοὺς Πέρσας, καὶ αὐτὴ ἤγειρε μεταξύ των μεγάλαις ἐπανάστασες. Ἐδυνάμωσε τὸν στόλον του μὲ ἄλλα πέντε Κάτεργα, ὁποῦ τοῦ ἔστειλεν ὁ Ἄχορις Βασιλεὺς Αἰγύπτου μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα χρήματα, καὶ τροφὰς, καὶ ἐκτύπησε κατὰ πρῶτον ἕνα μέρος τῶν Περσῶν κεχωρισμένων ἀπὸ τὸ ὅλον, καὶ τὸ ἐκατάφθειρε. Μετ' αὐτὴν τὴν νίκην ὥρμησεν εἰς ναυμαχίαν, καὶ εἰς αὐτὴν οἱ Πέρσαι ὄχι ὀλίγην ζημίαν ἔλαβεν εἰς τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ παρα ινημένοι τέλος ἀπὸ έντροπὴν, ἐκατόρθωσαν μίαν νίκην τελείαν κατὰ τοῦ Εὐαγόρου, καὶ εὐθὺς ἐπολιώρκησαν τὴν Σαλαμῖνα καὶ διὰ ξηρᾶς, καὶ διὰ θαλάσσης. Τότε ὁ Εὐαγόρας διωρίσας εἰς διαυθέντευσιν τοῦ Κάστρου Πρωταγόραν τὸν υἱόν του, ἐν καιρῷ νυκτὸς ἔφυγε μὲ δέκα Κάτεργα εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐλπίσας νὰ λάβη καὶ ἄλλην βοήθειαν ἐκεῖθεν. ἀλλ' ἀπέτυχε, καὶ στρεφόμενος εὗρε τὴν Σαλαμῖνα εἰς τὰ ἔσχατα. ὅθεν ἠναγκάσθη νὰ ἔλθῃ εἰς σεβασμὸν Τὰ Ἄρθρα, ὁποῦ τοῦ ἐπρόβαλαν οἱ Πέρσαι σκληρὰ, καὶ ἦτον αὐτά. ὅτι

νὰ παραιτήσῃ ὅλας τὰς Πόλεις τῆς Κύπρου, κρατῶν μόνην τὴν Σαλαμῖνα, καὶ ἐκεῖ μόνον νὰ κυριεύῃ. νὰ πληρώνῃ χρονικὸν δόσιμον τοῦ Βασιλέως τῶν Περσῶν. νὰ εἶναι ὡσὰν ἕνας δοῦλος εἰς τὸν αὐθέντην του ὑποκείμενος. σκληρὰ τὰ Ἄρθρα τῆς συνθήκης, ἀλλὰ τέλος τὸ ὕστερον δὲν ἐδύνετο νὰ ὑποφέρῃ, καὶ ἔστεκε στερεὸς, προβάλλων, πῶς ἤθελε φερθῇ εἰς τὸν Ἀρταξέρξην, ὡς βασιλεὺς πρὸς Βασιλέα, καὶ ὄχι ἄλλως. Ὁ Τηρηβάζος, ὁποῦ εἶχε τὴν ἐπιστασίαν τῆς συμφωνίας, δὲν ἠθέλησε νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τὰ ζητήματά του. Ἀλλ' ἰδοὺ τί ἡ τύχη τοῦ Εὐαγόρα ἐγέννησε πρὸς ἰδικήν του ὠφέλειαν.

Ὁ Ὀρόντης, ἄλλος Ἀρχιστράτηγος, ζηλεύων τὴν δόξαν τοῦ Τηρηβάζου Ναυάρχου, διέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν Ἀρταξέρξην, πῶς ἐμεθοδεύετο ἐναντίους σκοποὺς κατὰ τῆς βασιλείας του, καὶ πῶς ἔσωζε κρυφὴν φιλίαν μὲ τοὺς Λακεδαίμονας ἐχθρούς του. Ὁ Ἀρταξέρξης εὐθὺς ἔστειλε πρόσταγμα εἰς τὸν Ὀρόντην νὰ πιάσῃ τὸν Τηρηβάζον, καὶ νὰ τὸν πέμψῃ δέσμιον, καὶ οὕτως ἐποίησεν. Ὁ Ὀρόντης λαβὼν τὴν ἐπιστασίαν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, βλέπων δὲ τοὺς στρατηγοὺς, καὶ στρατιώτας κακοευχαριστημένους ἐξ αὐτοῦ, διὰ τὴν στέρησιν τοῦ Τηρηβάζου φεύγοντας, ἐφοβήθη, καὶ εὐχαριστήθη εἰς ὅσα ἐζήτη ὁ Εὐαγόρας διὰ τὴν συνθήκην. Λύεται λοιπὸν ἡ πολυορκία, καὶ μένει Βασιλεὺς Σαλαμίνης μὲ ὑπόσχεσιν μόνον νὰ πληρώνῃ ἕνα ἐτήσιον δόσιμον, Ἔτει. 3619.

Οὕτως ὁ ἔνδοξος Εὐαγόρας ἐθριάμβευσε κατὰ τῶν ἐχθρῶν του, καὶ νικῶν, καὶ νικούμενος. Ἔζησεν ὡς δώδεκα, ἢ δεκατρεῖς χρόνους μετὰ τὴν συνθήκην ταύτην, ἐστόλισε τὴν Πόλιν του μὲ ἐπιστήμας, μὲ τέχνας, μὲ οἰκοδομὰς ἀξιολόγους, ἐγύμνασε στρατεύματα, κατέστησε ναυτικὸν στόλον Ἰσχυρὸν, καὶ ἑνὶ λόγῳ ἐπαινέθη παρὰ πάντας. Ἔλαβεν ἕνα γῆρας εὐτυχισμένον. καὶ ἥσυχον, δὲν ἐταράχθη ποτὲ ἀπὸ καμμίαν ἀρρωστίαν. Τοῦτο εἶνε φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς σώφρονος, καὶ μετρίας ζωῆς. Ἐτελεύτησε, λέγουσιν, εἰς τὰς 3632., πρὸ Χριστοῦ 372., φονευθεὶς ἀπὸ ἕνα ἀπὸ τοὺς Εὐνούχους του, ὡς ὑποπτεύθη· Διάδοχος αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ πρωτότοκος αὐτοῦ υἱὸς Νικοκλῆς. Ἐκληρονόμησε καὶ τὸ σκῆπτρον, καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ Πατρός του.

μάρτυς ὁ Ἰσωκράτης ὁποῦ ἔκαμε τὸν ἐπιτάφιον λόγον τοῦ Πατρός του, καὶ ἄλλον πέμψας παραινετικὸν εἰς αὐτὸν, διὰ τὸν ὁποῖον τοῦ ἔστειλεν εἰς ἀνταμειβὴν εἰς Ἀθήνας εἴκοσι τάλαντα, ἤτοι εἴκοσι χιλιάδας δουκάτα, τὰ ὁποῖα τὴν σήμερον κάμνουσι δέκα, ἕως ἕνδεκα χιλιάδας βενέτικα, καθὼς γράφει ὁ Πλούταρχος εἰς τὸν βίον τούτου τοῦ ῥήτωρος.

Ὁ Νικοκλῆς λοιπὸν ὑψωθεὶς εἰς τὸν θρόνον τοῦ Εὐαγόρου, δὲν ἀμέλησε οὐδὲν τῶν πραγμάτων τοῦ Πατρὸς, καὶ συμβουλῶν. Ἐπιμελεῖτο νὰ περιπατῇ ἐπάνω εἰς τὰ ἴχνη του. ὅταν ἔλαβε τὸν θρόνον εὗρε τὸ κοινὸν γαζοφυλάκιον παντελῶς ἔρημον, ἐξ αἰτίας τῶν μακρῶν πολέμων τοῦ Πατρὸς μετὰ τῶν Περσῶν. Δὲν εὐχαριστήθη ὅμως μήτε νὰ προσθέσῃ βάρη εἰς τὸ ὑπήκοον, μήτε νὰ ἐξωρισθῇ τινὰς αὐτοῦ βασιλεύοντος. Ἐπλήρωσε μὲ ὑπομονὴν τὰ κοινὰ χρέη, στενοχωρήσας ἀπὸ τὰς ἀνωφελεῖς ἐξοδίας ἑαυτὸν, καὶ μεταχειριζόμενος μίαν οἰκονομίαν φρόνιμον εἰς ὅλα του, ἔλεγε, καὶ μὲ ἀλήθειαν, πῶς δὲν δέχεται νὰ ἀκούσῃ ποτὲ, πῶς τινὰς ἔλαβε παρὰ μικρὰν ἀδικίαν ἐξ αἰτίας του, καὶ εἶχε παρηγορίαν, πῶς νὰ ἐπλούτησε πολλοὺς, καὶ νὰ εὐεργέτησεν, εὑρισκόμενος αὐτὸς εἰς χρέη ὑπέρογκα. Ἐκαυχᾶτο, πῶς ποτὲ δὲν ἐγνώρισεν ἄλλην γυναῖκα, παρὰ τὴν ἐδικήν του, κρίνων πῶς ἀνάμεσα εἰς τὴν πολιτικὴν συντροφίαν τῶν ἀνθρώπων, τὸ πλέον Ἱερὸν, εἶναι ἐκεῖνο τοῦ γάμου, καὶ εὐλαβείας ἄξιον. Ἐφάνη τωόντι ἄξιος ὀπαδὸς καὶ τῶν ἰχνῶν τοῦ Πατρὸς, καὶ τῶν συμβουλῶν τοῦ Ἰσωκράτους πληρωτὴς τελειώτατος. Καὶ τούτου ἀποθανόντος, ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον ὁ αὐτοῦ υἱὸς, Εὐαγόρας καὶ αὐτὸς λεγόμενος, ἀλλὰ πολὺ ἀπέλειπε καὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ Πατρὸς, καὶ τῶν ἀξιομνημονεύτων ἀνδραγαθημάτων τοῦ Πάππου του.

Οὗτος διὰ τὴν ἀναξιότητα τοῦ βασιλεύειν, καὶ διὰ τὰς ἀταξίας του, φαίνεται νὰ ἐδιώχθη ἀπὸ τὸν θεῖόν του Πρωταγόραν ἀπὸ τὸ βασίλειον μὲ τὴν γνώμην τῶν Ἀρχόντων τῆς Σαλαμίνης, καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ κατέφυγεν εἰς Ἀθήνας. Διοδ. βιβ. ιε΄. Καὶ ὁ Πρωταγόρας ἔλαβε τὸ σκῆπτρον, καὶ ὠνομάσθη βασιλεύς. Κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν διὰ τὰς ταραχὰς τοῦ βασιλείου τῆς Περσίας, θανόντος τοῦ Ἀρταξέρ-

ξου Μνήμονος, εὗρον εὐκαιρίαν πολλαὶ Ἐπαρχίαι τῆς Ἀσίας, καὶ ἀποστάτησαν· καὶ ὁ Νεκταναβὼ Βασιλεὺς Αἰγύπτου ἀποστατήσας, ἅμα μετὰ τῆς Φοινίκης, καὶ Σιδώνης, ἠκολούθησαν αὐτοὺς καὶ οἱ καλοὶ Κύπριοι, συμφωνήσαντες νὰ ἐναντιωθοῦσι τοῦ Ἀρταξέρξου ὤχου, Βασιλέως τῆς Περσίας μὲ ὅλας τὰς αὐτῶν δυνάμεις, καὶ στρατεύματα.

Ὁ Ἀρταξέρξης Ὦχος εὐθὺς μαθὼν καὶ τῶν Κυπρίων τὴν ἐπανάστασιν, ἔστειλε πρόσταγμα εἰς τὸν Ἰδριέα Βασιλέα τῆς Καρίας, νὰ τοὺς κηρύξῃ τὸν πόλεμον. Αὐτὸς ἑτοίμασεν εὐθὺς ἕνα ναυτικὸν, καὶ τὸ ἔστειλε μὲ ὀκτὼ χιλιάδας Ἕλληνας ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Φωκίωνος Ἀθηναίου, (ἦσαν διότι φίλοι Πέρσου οἱ Ἀθηναῖοι) καὶ τοῦ ἐξωσθέντος Εὐαγόρα ἀπὸ τὸν θρόνον τῆς Σαλαμίνης. Αὐτὸς ἐπειδὴ ἐγνώριζε τὸν τόπον, ὡς Κύπριος ἐμεταχειρίσθη, τρόπους, καὶ τὸν ἔκλεξεν ὁ Βασιλεὺς τῆς Περσίας διὰ στρατηγὸν εἰς αὐτὴν τὴν ἐκστρατίαν. Ἔφθασαν λοιπὸν ὁ Φωκίων, καὶ ὁ Εὐαγόρας εἰς τὰ παραθαλάσσια τῆς Νήσου, καὶ ἐνεδυναμώθησαν προτέτι ἀπὸ ἁρμάδας, ὁποῦ ἦλθον ἀπὸ Συρίαν, καὶ Κιλικίαν, Ἡ φήμη τῶν μεγάλων πλουσιοτήτων αὐτῆς τῆς Νήσου, ἔσυρε πολλὰ τάγματα μὲ ἐλπίδα διὰ νὰ πλουτίσουν ἀπὸ τὰ κούρση της. Ἐσχηματίσθη ἡ πολιορκία τῆς Σαλαμίνης διὰ ξηρᾶς, καὶ θαλάσσης, καὶ οἱ ἐννέα Βασιλεῖς τῆς Νήσου, ὅλοι ἑνωμένοι νὰ ἀπορρίψουσι τὸν Περσικὸν ζυγὸν, καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ γένουν αὐτεξούσιοι, ἐνδυναμώθησαν τοσοῦτον, ὁποῦ ἔδειξαν ἔργα ἀνδραγαθίας κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀξιέπαινα.

Ὁ Νεκταναβὼ τῆς Αἰγύπτου μαθὼν, ὅτι οἱ Σιδώνιοι, καὶ Φοίνικες κατετρόπωσαν δύω φοραῖς μερικὰ στρατεύματα τῶν Περσῶν, ἔστειλε τινὰ Μέντωρον Ρόδιον μετὰ βοηθείας νὰ κρατῇ τὴν Πόλιν, καὶ αὐτοὺς εἰς θερμότητα. Ὁ Ὦχος τῆς Περσίας μὴ ἐμπιστευόμενος τοιοῦτον πόλεμον κατὰ τοιούτων γενῶν, καὶ μάλιστα τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν διοίκησιν τῶν στρατευμάτων τῶν Ἀρχιστρατήγων του, ὁ ἴδιος κεφαλὴ ἠθέλησεν αὐτοπροσώπως ἐπάνω εἰς ἑκατὸν χιλιάδας πεζοὺς, καὶ τριάκοντα χιλιάδας Ἱππεῖς, ὁποῦ εὗρεν ἕτοιμα στρατεύματα εἰς τὰς προσβολὰς τῆς Φοινίκης νὰ τὰ διοικῇ. Ἀλλὰ τί; ὁ δό-

λιος Μέντωρ ἐπενόησεν ; εὐθὺς ὁποῦ ἤκουσε τὸν ἐρχομὸν τοῦ Πέρσου, ἔστειλε κρυφίως τῶν Σιδώνων, προσφέρων ἑαυτὸν, καὶ τὸ αὐτοῦ στράτευμα, μὲ ὑπόσχεσιν νὰ τοῦ ἐγχειρίσῃ καὶ τὴν Σιδώνην ἐξάπαντος. Ὁ Ὦχος καὶ αὐτὸ ἐπρόσμενε, τοῦ ἐσυμφώνησε κάθε δόξαν, καὶ τιμὴν, καὶ ἐπειδὴ οἱ Σιδώνιοι εἶχαν κατακαύσῃ τὰ πλοῖα των, ὅταν ἴδαν νὰ σιμώσουν τῶν Περσῶν τὰ τάγματα, διὰ νὰ βάλουν εἰς ἀνάγκην ὅλους νὰ πολεμοῦν ἀπελπισμένα, ὅταν εἶδον ἑαυτοὺς προδομένους, καὶ κυριευμένην τὴν χώραν των ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ἀπελπισθέντες ἐκλείσθησαν εἰς τὰ ὀσπήτια, καὶ ἔδωσαν φωτίαν θεληματικῶς, καὶ κατεκάησαν, καὶ οὗτοι καὶ αἱ φαμηλίαι των, καὶ πᾶσα ἡ χώρα των μὲ τὰ πλούτη των. Ἐχάθησαν, ὡς ἀριθμοῦσιν οἱ Ἱστορικοὶ, ὑπὲρ τὰς τεσσαράκοντα χιλιάδας χωρὶς γυναικῶν, καὶ παιδίων, καὶ ὁ Βασιλεὺς αὐτῶν Τέννος, σύμφωνος μετὰ τοῦ Μέντωρος, ληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰδίου ὤχου, ἀπέλαυσε τοὺς μισθοὺς τῆς προδοσίας μὲ ἕνα ἐπονείδιστον θάνατον.

3652. Ὁ φοβερὸς ὄλεθρος αὐτῆς τῆς ἀξιολόγου χώρας, ἔβαλεν εἰς φόβον μέγαν πάσας τὰς λοιπὰς τῆς φοινίκης, καὶ σὺν αὐταῖς καὶ τοὺς Κυπρίους, ὄχι ὀλιγώτερον καὶ τοὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ Ἑβραίους, ὄντας συμμάχους τῶν Φοινίκων, τὴν ὁποίαν εὐθὺς ἐπολιώρκησεν ὁ Ὦχος, καὶ εἰσῆλθε τροπαιοῦχος εἰς αὐτὴν, καὶ ἔστειλεν ἕνα πλῆθος τούτων σκλάβους, νὰ κατοικήσουν εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Αἱ Πόλεις λοιπὸν πᾶσαι τῆς φοινίκης ἐζήτησαν νὰ ὑποταχθῶσι μὲ συμφωνίας, καὶ ὁ Ὦχος ἐδέχθη αὐτῶν τοὺς Πρέσβεις, συμφωνήσας αὐτῶν τὰ ζητήματα μὲ πᾶσαν ἐπιήκειαν. Τὸ αὐτὸ ἐμεταχειρίσθησαν καὶ οἱ Κύπριοι Βασιλεῖς, τῶν ὁποίων ἐσυγχώρησε νὰ ζῶσι μὲ τοὺς νόμους των, καὶ νὰ πληρώνουσιν αὐτῷ, ὡς καὶ πρότερον, τὸ ἐτήσιον δόσιμον· Ὁ Εὐαγόρας ἐζήτη νὰ στερεωθῇ πάλιν εἰς τὸ βασίλειον τῆς Σαλαμίνης, ἀλλὰ βεβαιωθεὶς ὁ ὦχος, πῶς ἀδίκως δὲν ὑστερήθη τὸ σκῆπτρον, ἐξανεστερέωσε τὸν Πρωταγόραν Βασιλέα Σαλαμίνης, καὶ αὐτοῦ τοῦ Εὐαγόρου ἔδωκεν ἔξω τῆς Νήσου ἄλλην Ἐπαρχίαν νὰ ἐξουσιάζῃ. Ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖ τέλος πάντων μὴ εὐδοκιμήσας διὰ τὰς κακίας του ἀπεδιώχθη, καὶ ἐλθὼν εἰς Σαλαμῖνα καὶ συλληφθεὶς, ἐ-

θανατώθη ἐν τῷ ἄμα. Διόδ. βιβ ιε΄. Ὁποία διαφορὰ ἀνάμεσα εἰς τὸν Νικοκλέα, καὶ εἰς τὸν υἱόν του Εὐαγόραν;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄

Ὑποταγὴ τῶν Βασιλίσκων εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, εἰς Πτολεμαῖον, εἰς Ἀντίγονον Μακεδονίας, καὶ Πάλιν εἰς Πτολεμαίους, καὶ Τέλος αὐτῶν μετὰ Ἀφανισμοῦ.

Ἔτει δὲ 3672. Ὅταν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος πολεμήσας κατὰ κράτος ἐνίκησε τὸν Δαρεῖον τῶν Περσῶν εἰς τὴν παραθαλασσίαν τῆς Ἰσσοῦ, ἤτοι Παγιασίου τὸ πρῶτον, πάσης τῆς Συρίας, καὶ φοινικίας ὑποπεσούσης ὑπὸ τὸν Νικητὴν, ἐκτὸς τῆς Τύρου, ἡ ὁποία ἦτον περισφαλισμένη μὲ Ἰσχυρὰ τείχη, καὶ ἀκαταμάχητα, καὶ διαυθεντευμένη γύρωθεν ἀπὸ τὴν θάλασσαν ὡς Νῆσος, αὐτὴ ἐκαυχᾶτο διότι, πῶς ἐστάθη ἡ πρώτη νὰ ἐφεύρῃ τὴν ναυτικὴν, νὰ δείξῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν τέχνην νὰ ὑπερβαίνουν τὰ κύματα, καὶ ταραχὰς τῆς θαλάσσης μὲ τὴν βοήθειαν ἑνὸς ἁπλοῦ, καὶ φθαρτοῦ ξύλου. Ἡ εὐτυχής της τοποθεσία, ἡ ἐπιτηδειότης καὶ μεγαλειότης τῶν Λιμένων της, ὁ χαρακτὴρ τῶν κατοίκων της, ὁποῦ ἦσαν εὐγενεῖς, κοπιαστικοὶ, ὑπομονητικοὶ, καὶ γεμάτοι φιλανθρωπίαν πρὸς τοὺς ξένους, ἐπαρακινοῦσαν νὰ συντρέχουν ἀπ᾿ ὅλα τὰ μέρη τοῦ Κόσμου οἱ Πραγματευταὶ, ὁποῦ ἐσχημάτιζαν ἀληθινὰ ὄχι μίαν χώραν κατοικημένην ἀπὸ μερικὸν λαὸν, ἀλλὰ μίαν Πόλιν κοινὴν ὅλων τῶν λαῶν τοῦ Κόσμου, καὶ τὸ κέντρον τῆς πραγματείας ἐκείνου τοῦ καιροῦ.

Πλησιάσας ὁ Ἀλέξανδρος εἰς αὐτὴν, οἱ Τύριοι τοῦ ἔστειλαν μίαν Πρεσβείαν μὲ δῶρα πλούσια, καὶ τροφὰς διὰ τὸ στράτευμα. Ἤθελαν οἱ Τύριοι νὰ τὸν ἔχουν φίλον, ἀλλ᾿ ὄχι αὐθέντην. Ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς ἐζήτησε νὰ εἰσέβῃ εἰς τὴν Τύρον, νὰ προσφέρῃ τὰς Θυσίας του εἰς τὸν Ἡρακλέα, ὁποῦ ἦτον εὔφορος Θεὸς τῶν ἁρμάτων, ἀλλὰ τοῦ ἀρνήθησαν τὴν εἴσοδον οἱ Τύριοι. τότε ὁ Ἀλέξανδρος ὀργισθεὶς ἐκήρυξε τὸν πόλεμον, καὶ τὴν πολιορκίαν τῆς Τύρου. ἐστοχάσθη ὅμως, πῶς τὸ, ὡς μισὸν μίλιον διάστημα, ὁποῦ ἐχώριζε τὴν Πόλιν

ἀπὸ τὴν γῆν, δὲν ἦτον ἀδύνατον νὰ τὸ καταστήσῃ στερεὸν διὰ νὰ ὁρμήσουν τὰ στρατεύματα χωρὶς πλοῖα, καὶ ὅτι δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ πάρῃ τὴν Πόλιν, ἐν ὅσῳ οἱ Τύριοι ἦτον τῆς θαλάσσης ἐξουσιασταί. Διὰ τοῦτο ἐσύναξεν ἀπὸ τὴν Σιδῶνα τὰ ὀλίγα Κάτεργα, ὁποῦ του ἔμειναν, τινὲς Βασιλεῖς τοῦ Πέρσου εἰς τὸ Ναυτικὸν διωρισμένοι, μαθόντες τῶν Πόλεων αὐτῶν τὴν ὑποταγὴν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον, ἀφέντες τὴν ἀρμάδα τῶν Περσῶν ἦλθαν μὲ τὰ πλοῖά των εἰς αὐτὸν, ὥστε μετὰ τῶν Σινδωνίων ἔγιναν ὅλα ὀγδοήκοντα ἄρμενα. Περὶ πλέον ἦλθον δέκα Κάτεργα τῆς Ρόδου, τρία τῆς Σόλους τῆς Σελευκίας, καὶ τῆς Μαλλοῦ, δέκα τῆς Λυκίας, καὶ ἕνα τῆς Μακεδονίας πεντήκοντα κουπίων. αὐτὰς τὰς πράξεις τοῦ Ἀλεξάνδρου, πρὸ ὀλίγου μαθόντες καὶ οἱ Βασιλεῖς τῆς Κύπρου, καὶ πῶς ἡ Περσικὴ ἀρμάδα ἐπολεμήθη ὑποκάτω εἰς τὴν χώραν Ἰσσοῦ, ἢ Παγιασίου, πῶς ὁ Ἀλέξανδρος ἦτον πλέον αὐθέντης τῆς Φοινίκης, ἀποστρεφόμενοι τὸν ζυγὸν τῶν Περσῶν, ἐπορεύθησαν προσφέροντες ἑαυτοὺς εἰς δούλευσίν του, καὶ τὰς Ἐπαρχίας των, μὲ ἑκατὸν εἴκοσι Κάτεργα, τροφὰς, καὶ ὅσα ἄλλα ἀναγκαῖα διὰ τὸν πόλεμον, ὡς λέγει πλούταρχος, καὶ Κούρτιος βιβ. δ΄. Κύπρον μὲν εὐθὺς οἱ Βασιλεῖς ἧκον ἐγχειρίζοντες αὐτῷ. Τότε καὶ ὁ Πύματος Βασιλεὺς Κιτίων ἐπρόσφερε τῷ Ἀλεξάνδρῳ σπαθίον πολύτιμον, ὅπερ ὁ Ἀλέξανδρος τιμῶν τὸν προσφέροντα, ἐζώσθη παρὰ χρῆμα, παρόντων τῶν Ἀρχιστρατήγων τοῦ αὐτοῦ στρατεύματος.

Ἀφ᾽ οὗ δὲ νικητὴς καὶ εἰς Τύρον εἰσέβη ὁ Ἀλέξανδρος, εὐχαριστήσας, καὶ βραβεύσας Ἀρχιστρατήγους, στρατηγοὺς, καὶ στρατιώτας, ἐφιλοδώρησε πλουσίως καὶ τοὺς τῆς Νήσου Βασιλεῖς, καὶ ἀπέλυσεν αὐτοὺς διὰ τὰς Ἐπαρχίας των. Αὐλύνομον δὲ τινὰ ἐκ τοῦ γένους τοῦ Κιννύρου καταγώμενον, διὰ τὴν ὑπόληψιν τοῦ ἀρχαίου γένους του, ἐσύστησε Βασιλέα τῶν Παφίων, κατὰ τὸν Πλούταρχον. Οὗτοι δὲ ἐλθόντες εἰς Κύπρον, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀνοικοδόμησαν τὴν Καλλινοῦσαν μεταξὺ Λιμενίτη καὶ χρυσοχοῦς τῷ πάλαι κειμένην, καὶ Ἀλεξανδρέτταν αὐτὴν ὠνόμασαν, ἧς οὐδὲ ἴχνος τὰ νῦν φαίνεται.

Ἐκ δὲ τῆς Τύρου ὁ Ἀλέξανδρος πορευθεὶς εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ προϋπαντηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως Ἰωὰδ ἐνδεδυμένου, κατὰ θείαν νεῦσιν, τὴν Ἀρχιερατικὴν στολὴν, ἐκπλαγεὶς εἰς τὴν θέαν ὁ Μονάρχης, ἔδραμε μὲ εὐλάβειαν, καὶ ἐπροσκύνησε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὅπερ ἔφερεν ἐπὶ στήθους εἰς χρυσοῦν πέταλον ὁ Ἀρχιερεὺς γεγραμένον· καὶ πάντα κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Ἀρχιερέως ποιήσας ἐκεῖσε, ἀπῆλθε ταχέως, καὶ πολεμήσας τὴν Γάζαν, ἐπορεύθη τὴν ὁδὸν διὰ τὴν Αἴγυπτον. Ἐκεῖθεν λοιπὸν ἔγραψε τῶν Κυπρίων Βασιλέων νὰ ἑτοιμάσουν μίαν ἀρκετὴν ἀρμάδα, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀξιωτέρους, καὶ ἐμπείρους Βασιλεῖς εἰς Ναυτικὴν νὰ συμπορευθῶσι. Συναχθείσης τῆς ἀρμάδας ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν Κάτεργα, καὶ ἐν αὐτῇ Νικοκρέων Βασιλεὺς Σαλαμίνης, καὶ Πεισίστρατος Λαπιθίας, καὶ Στασάνωρ Κουρίας ἐπιστατοῦντες. ἐξέπλευσαν εἰς Ταμιάθθιον. ἔνθα ἔτυχαν τὸν Ἀλέξανδρον. καὶ ὁ μὲν Νικοκρέων ἐλέχθη Ναύαρχος τοῦ στόλου, ὁ δὲ Πεισίστρατος μέρους στρατεύματος στρατηγὸς, καὶ ὁ Στασάνωρ, ὡς γηραλαῖος, καὶ συμβουλῆς ἄξιος, ἔμεινε παρ' αὐτῷ. Τὸ μῖσος. ὁποῦ ἔτρεφον οἱ Αἰγύπτιοι κατὰ τῶν Περσῶν εὐκόλυνε τὴν ἀπόκτησιν τῆς Αἰγύπτου εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. Μαζαῖος, ὁ τεταγμένος παρὰ τοῦ Δαρείου ἐξουσιαστὴς Αἰγύπτου, ὁρῶν ἑαυτὸν ἀδύνατον νὰ ἀντισταθῇ εἰς τοιαύτας δυνάμεις τῶν Μακεδόνων, ἄνοιξεν εὐθὺς τὰς Πύλας τῆς Μέμφεως τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ὅς τις διατάξας πάντα ἐκεῖ, καταβὰς παρὰ τὴν θάλασσαν πρὸς τὸν Φάρον, εἶδε τοποθεσίαν ἁρμόδιον, ἐδιώρισε τὴν οἰκοδομὴν τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ αὐτὸς ἐπορεύθη εἰς Λιβύην νὰ ὀνομασθῇ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἄμμωνος· σκοπὸν ἔχων μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τὸ προσκύνημα, νὰ καταδιώξῃ δεύτερον τὸν Δαρεῖον, ἐκεῖθεν τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ στρατοπεδεύσαντα. Ἐδιώρισε δὲ τὸν Νικοκρέοντα νὰ διαδράμῃ τὴν θάλασσαν μέχρι τῆς Σικελίας, ὅς τις ἐκπλεύσας ἕως ἐκεῖ, καὶ πολεμήσας, καὶ ὑποτάξας ἐκείνους τοὺς λαοὺς, ἔβαλεν ὑπὸ φόρον εἰς ὄνομα τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ὑπέστρεψεν, ὅτε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐστράφη εἰς τὴν οἰκοδομουμένην Ἀλεξάνδρειαν, μὲ τὸν τίτλον, υἱὸς τοῦ Ἄμμωνος.

Ἔτει δὲ 3682. ἐκστρατεύσας κατὰ τοῦ Δαρείου, καὶ κατοχαλά-

σας αὐτὸν ἐν Ἀρβίλοις τὸ δεύτερον, ἐπέρασεν εἰς Βαβυλῶνα, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησεν, ὡς ἡ φήμη θέλει φαρμακευμένος. Τὸ ἐκτεταμένον του λοιπὸν βασίλειον μετὰ πολλὰς ἀλληλομαχίας διαμοιρασθὲν εἰς τέσσαρα μέρη, ἕνα τούτων ὁ Πτολεμαῖος τοῦ λάγου ἐκληρώθη, ὅπερ περιεῖχε τὴν Αἴγυπτον, Λιβύην, καὶ μέρος Ἀραβίας. ἀλλὰ τὰ πράγματα ὄντα ἔτι εἰς σύγχυσιν, οἱ Βασιλεῖς τῆς Νήσου ὑπέστρεψαν εἰς τὰς Ἐπαρχίας των, καὶ ὁ Πτολεμαῖος ἀνήσυχος ἐγνώρισε πόσον ὠφέλημος ἦτον ἡ ἀπόκτησις τῆς Συρίας, τῆς Φοινίκης, καὶ τῆς Ἰνδίας, ἢ διὰ νὰ σκεπάσῃ τὴν Αἴγυπτον ἀπὸ τὰς ὁρμὰς τῶν ἀντικειμένων του, ἢ διὰ νὰ κτυπήσῃ ἀπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τὴν Νῆσον, τῆς ὁποίας οἱ Βασιλεῖς δὲν ἔφερον αὐτῷ τὴν πρέπουσαν ὑποταγήν· τέλος πάντων ὁ Ἀντίγονος Βασιλεὺς Ἀσίας, καὶ Μακεδονίας, ἐχθρὸς τοῦ Πτολεμαίου, ὥρμησεν εἰς Φοινίκην, καὶ Συρίαν, καὶ ἁρπάξας αὐτὰς παρὰ τοῦ Πτολεμαίου, ἔβαλεν εἰς πολιορκίαν τὴν Τύρον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτον ἀδύνατον νὰ τὴν κυριεύσῃ χωρὶς στόλον ναυτικὸν, ἔκαμε συμφωνίαν μὲ τοὺς Ροδιους, ἐξ ὧν ἔλαβεν ἀρκετὰ Κάτεργα, καὶ μὲ τοὺς Κυπρίους, ἐξ ὧν ἔλαβε καὶ παρ' αὐτῶν ὡς ἑκατόν. ὅθεν ἐστενοχώρησε τὴν Τύρον, καὶ ἐπαρεδόθη μὲ συμφωνίας.

Ἔτει 3692. Ὁ Κάσανδρος κατατρέχων τὴν Ἀνατολὴν, Ἐπαρχίαν τοῦ Ἀντιγόνου, ὡς φίλος τοῦ Πτολεμαίου, ὁ Ἀντίγονος ἀφεὶς τὴν πολιορκίαν τῆς Τύρου εἰς τὸν υἱόν του Δημήτριον Πολιορκητὴν, ἔτρεψε τὰ ἅρματα κατὰ τοῦ Κασάνδρου. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ, εὑρὼν εὐκαιρίαν ὁ Πτολεμαῖος, διεπέρασε μὲ ναυτικὴν ἀρμάδα τὴν Καραμανίαν, ἐθανάτωσε τὸν Βασιλέα τοῦ Μαλλοῦ Στασίϊκον, καὶ τὴν Πόλιν ἐχάλασε, καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς ἔφερεν εἰς Πάφον, τότε τῆς χώρας αὐτῆς οὔσης εἰς αὔξησιν, καὶ τιμὴν, μάλιστα διὰ τὸ ἱερὸν τὸ θαυμαστὸν τῆς Παφίου Ἀφροδίτης. Ἐλθὼν δὲ εἰς Κύπρον ἐτιμώρησε καὶ τινὰ Πυγμαλίωνα Βασιλέα θανατώσας, καὶ τὸν Πράξιππον τῆς Λαπιθίας, καὶ χειροτονήσας τὸν Νικοκρέοντα Βασιλέα Σαλαμίνης καὶ ἐπίτροπον αὐτοῦ, ἐγχείρισεν αὐτῷ ὅλην τὴν Νῆσον εἰς τὴν αὐτοῦ ἐπίσκεψιν, διορίσας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Μενέλαον στρατηγὸν ἐπάνω εἰς τὸ στρατιωτικὸν τῆς Νήσου, ἐπέστρεψεν εἰς Αἴγυπτον. Μετὰ δύω

χρόνους σχεδὸν, μαθὼν, ὅτι ὁ Νικοκλῆς Βασιλεὺς τῆς Πάφου ὑποκείμενος αὐτῷ, ἔσωζε κρυφὴν φιλίαν μὲ τὸν Ἀντίγονον διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς ἄλλους νὰ μὴν ἀκολουθήσουν αὐτοῦ τὸ παράδειγμα. ἔστειλε κρυφίως εἰς Κύπρον Ἀργαῖον τινὰ, καὶ Καλλίστρατον πιστούς του, νὰ φονεύσουν χωρὶς θορύβου τὸν Νικοκλῆν. Οὗτοι ἐλθόντες εἰς Πάφον διὰ νυκτὸς ἐκύκλωσαν τὸν οἶκόν του, καὶ τὸν ἠνάγκασαν τοσοῦτον, ὥστε ὁποῦ ἐσφάγη ὁ ἴδιος ἐξ ἀπελπισίας του. Μανθάνουσα δὲ τὴν καταδίκην τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνή του Ἀξιοθέα ὀνόματι, φοβουμένη μὴ τῆς ἁρπάξουσιν οἱ ἐχθροὶ τὰς παρθένους θυγατέρας της, ἔσφαξεν αὐτὰς μὲ γενναιότητα ἡρωϊκὴν, προκρίνουσα νὰ τὰς ἰδῇ θανατωμένας, ἀπὸ τὰς χεῖρας της παρὰ νὰ τὰς ἰδῇ διεφθαρμένας ὑπὸ τῶν κακοτρόπων καὶ σκληρῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἀνδρός της. Ἀλλὰ δὲν ἔμεινεν εἰς αὐτὸ, ἐπαρακίνησε πρὸς τούτοις καὶ τὰς γυναίκας τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἀνδρὸς μεθ' ἑαυτῆς νὰ προκρίνουσι τὸν θάνατον. Ὁ Πτολεμαῖος ὅμως διὰ τὰς γυναίκας, δὲν εἶχε δώσῃ καμμίαν προσταγὴν τῶν ἀπεσταλμένων, διὰ νὰ τὰς ἐνοχλήσωσιν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Νικοκλῆ ἀπὸ ἀπελπισίαν κινηθέντες ἔκλεισαν τὰς θύρας, καὶ ἔδωκαν φωτίαν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἔσφαξαν ἑαυτοὺς, καὶ τοιουτοτρόπως ὅλη ἡ συγγένεια τῶν βασιλέων τῆς Πάφου ἔλαβε τέλος, καὶ μὲ τοιαῦτα ἀξιοθρήνητα ἀποτελέσματα ἠφανίσθη ἐξ ὁλοκλήρου ἡ ἐξουσία των.

Ὁ δὲ Ἀντίγονος βασιλεὺς ἔστειλε, μετὰ ταῦτα τὸν υἱόν του Δημήτριον τὸν ὀνομασθέντα Πολιορκητὴν εἰς Κύπρον, διὰ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Σαλαμῖνα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του. Ἔπλευσε λοιπὸν ὁ Δημήτριος κατ' αὐτῆς μὲ δεκαπέντε χιλιάδας πεζοὺς, καὶ Ἱππεῖς τετρακοσίους. εἶχε ναυτικὸν στόλον ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν δέκα πλοῖα, καὶ ἄλλα πεννηντατρία διὰ τὰ ἀγώγιμα. Ἄραξεν εἰς τὴν παραθαλασσίαν τῆς Καρπασίας, καὶ ἐπειδὴ τότε εἰς ἐκεῖνα τὰ παραθαλάσσια ἦτον χώρα μεγάλη ἐπολέμησε αὐτὴν, καὶ τὴν ἐκαταχάλασε, καὶ μίαν ἄλλην χώραν ὁμοίως ἐκεῖ πλησίον Ἠραιίαν, ἢ Οὐρανίαν λεγομένην, ἔ θα ἦτον Ναὸς τῆς Ἀφροδίτης ἐξάκουστος, τὴν ὑπόταξε καὶ ἀφῆκεν ὀλίγα πλοῖα ἐκεῖ εἰς φύλαξιν, καὶ ἐστράτευσε κατὰ τῆς Σαλαμῖνης. Μαθὼν τὴν κίνησιν τοῦ Δημητρίου ὁ τεταγμένος ἀδελφὸς τοῦ Πτολεμαίου εἰς τὴν Νῆσον, Στρατηγὸς Μενέλαος, ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν

τοῦ Δημητρίου, ὡς πέντε μίλια μακρὰν τῆς Σαλαμίνης, καὶ ἐβάλθη εἰς παράταξιν μὲ δώδεκα χιλιάδας πεζοὺς, καὶ ἱππεῖς ὀκτακοσίους, συνεκρότησαν πόλεμον, ἐνικήθη ὁ Μενέλαος, ἐτράπη εἰς φυγὴν, καὶ ἐκαταδιώχθη ὑπὸ τοῦ Δημητρίου ἕως εἰς τὴν Πόλιν. ἔλαβεν αἰχμαλώτους ὁ Δημήτριος τρεῖς χιλιάδας ἐθανάτωσε καὶ χιλίους, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἔστειλεν εἰς τὸν Πατέρα του, εὑρισκόμενον τότε εἰς Συρίαν, ὁποῦ ἔκτιζε πόλιν εἰς τὸν Ὀρόντην ποταμόν. Ὁ Μενέλαος νικηθεὶς εἰς τοῦτον τὸν πόλεμον, ἔγραψε τοῦ Πτολεμαίου ἀδελφοῦ του ζητῶν βοήθειαν, διηγούμενος αὐτῷ τὴν φθορὰν ἣν ἐδοκίμασε, καὶ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον τῆς Σαλαμίνης, οὔσης εἰς πολιορκίαν ἰσχυρὰν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. Ὁ Δημήτριος ἀνδρειωθεὶς διὰ τὴν ἐξαίρετον ἔκβασιν τῶν ἁρμάτων του, ὥρμησεν ἐπὶ τὰ τείχη, ἀλλ' ἐκατάλαβε, πῶς δὲν ἦτον τόσον εὔκολον νὰ τὰ ἐξαπεράσῃ μὲ τὴν ἔφοδον, ὅθεν ἐμεταχειρίσθη τὰς πολεμικὰς μηχανὰς, ὁποῦ ἐκατασκεύασεν ἐντὸς ὀλίγου, καὶ κτυπήσας τὰ τείχη πολλάκις, καὶ συνεχῶς, ἐχάλασεν αὐτὰ εἰς μέρος, σκοπὸν ἔχων καλὴν αὐγὴν νὰ κάμῃ τὴν ἐφόρμησιν, διατάξας τὰ τάγματά του νὰ στέκωνται ἕτοιμα κατὰ πρῶτον νεῦμά του. ἀλλ' ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος. ἐπειδὴ οἱ πολιορκούμενοι ἀπελπισθέντες, καὶ εἰς οὐδὲν γρίνοντες τὸ ζῆν ἀπὸ τὸν θάνατον, διὰ νυκτὸς ἐσύναξαν ὕλας ξηρὰς, καὶ φρύγανα, καὶ καταχρεμνισθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους, ὥρμησαν μὲ φωτίας εἰς πλῆθος, καὶ ἐκατέκαυσαν τὰς μηχανὰς τοῦ πολεμίου των. Τότε ὁ Δημήτριος ἀπελπισθεὶς, ἔκρινε νὰ στενοχωρίσῃ τὴν πολιορκίαν διὰ ξηρᾶς, καὶ θαλάσσης, καὶ νὰ προσμένῃ τῶν πολιρκουμένων τὴν ἀπόφασιν. καθήμενον λοιπὸν ἔξωθεν, δὲν ἔπαυε καθ' ἡμέραν νὰ ἐπινοῇ πρὸς τυραννίαν τῶν τῆς Πόλεως ὅ,τι ἐδύνατο. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος ἀνελπίστως ἀκούσας εἰς ὃν κίνδυνον ἡ Σαλαμίνη εὑρίσκετο, πλεύσας ἐξ Αἰγύπτου, παρευθὺς ἔφθασεν εἰς Πάφον, ἐκεῖθεν τε συνάξας ὅσα εὗρε πλοῖα, ἦλθε μετὰ δυνάμεως εἰς Κίτιον, ἔχων πλοῖα διὰ πόλεμον διακόσια, καὶ δέκα χιλιάδας πεζοὺς, καὶ τοῦ Μενελάου στείλας ἐμήνυσεν, ἂν ἠμπορεῖ νὰ τοῦ στείλῃ καὶ τὰ 60. ἕτοιμα εἰς τὸν Λιμένα πλοῖα, διὰ νὰ ἐνδυναμωθῇ περισσότερον. Ὁ Δημήτριος νοήσας τοὺς σκοποὺς τοῦ Πτολεμαίου, καὶ

διὰ τῶν κατασκόπων εἰδοποιηθεὶς τὰ κινήματά του, ὅσον καὶ τὰς δυνάμεις του, εὐθὺς ἐδιώρισεν ἕνα μέρος στρατιωτῶν, νὰ κρατῇ εἰς πολιορκίαν τὴν Σαλαμῖνα καὶ ἀρκετὰ πλοῖα, συστήσας Ναύαρχον Ἀντισθένην τινὰ, διὰ νὰ ἐμποδίζῃ τὴν ἔξοδον τῶν πλοίων ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Λιμένος, καὶ αὐτὸς ἐμβὰς εἰς τὸν λοιπὸν στόλον, ἔδραμεν εἰς ἀπάντησιν τοῦ πτολεμαίου, ὁποῦ ἔπλεε διὰ τὴν Σαλαμῖνα. ἀφ' οὗ συναπαντήθησαν καὶ τὰ δύω ἀντιμαχόμενα μέρη, ἐπαρατάχθησαν εἰς πόλεμον, ἔδειξε σημεῖον τοῦ πολέμου μίαν ἀσπίδα χρυσωμένην ὁ Δημήτριος, καὶ ὥρμησε κατὰ τοῦ δεξιοῦ κέρατος τῆς ἀρμάδας τοῦ Πτολεμαίου, καὶ πολεμήσαντες οἱ στρατηγοί του, καὶ στρατιῶται μὲ ἀνδρείαν, κατεχάλασαν πολλὰ πλοῖα, καὶ στρατιώτας, καὶ ἔστρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς ἐναπομείναντας. πολλοὶ ἐβυθίσθησαν μὲ τὰ πλοῖά των ὁμοῦ, καὶ πολλὰ ἐκυριεύθησαν ὑπὸ τοῦ Δημητρίου. καὶ μὴ δυνάμενος ὁ Πτολεμαῖος νὰ ἀντισταθῇ πλέον κατέφυγεν εἰς Κίτιον, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Αἴγυπτον μὲ μεγάλην του κατασχύνην. κερδίσας δὲ ὁ Δημήτριος καὶ αὐτὴν τὴν νίκην, ἐστράφη εἰς τὴν ἐκπόρθησιν πλέον τῆς Σαλαμίνης. ἥτις παρεδόθη μετ' ὀλίγας ἡμέρας, μὲ τὸ νὰ μὴν ἤλπιζεν ὑπ' οὐδενὸς βοήθειαν εἰς τὸ ἑξῆς.

3693. Τότε ὁ Δημήτριος συντάξας πάντα, ὅσα ἀπέβλεπον πρὸς φύλαξιν τῆς Πόλεως, ἐσύστησεν εἰς τὰς λοιπὰς Πόλεις τῆς Νήσου φρουρὰς, ὡς δέκα χιλιάδας, καὶ ἑξακοσίους πεζοὺς, καὶ ἱππεῖς ὡς τετρακοσίους, καὶ ἔστειλε φανερώσας τὰς νίκας του, ὁποῦ ἐκατόρθωσεν εἰς τὸν Πατέρα του Ἀντίγονον, εὑρισκόμενον εἰς Συρίαν. Ὁ δὲ Ἀντίγονος ὑπερηφανευθεὶς διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς Νήσου, ἔστεψε μὲ διάδημα τὴν Κεφαλήν του, καὶ ὑπὸ τῶν Μεγιστάνων ἐκηρύχθη βασιλεὺς, γράψας καὶ τοῦ υἱοῦ του εἰς Κύπρον νὰ φέρῃ διάδημα, καὶ νὰ ὀνομάζεται καὶ αὐτὸς βασιλεύς. Τοῦτο ἀκούσας ὁ νικηθεὶς Πτολεμαῖος, ἀντὶς διὰ νὰ ταπεινωθῇ, ζηλοτυπήσας ἐκήρυξεν ἑαυτὸν βασιλέα, καὶ ἔγραψεν εἰς ὅλους τοὺς Μεγιστάνους του οὕτω νὰ τὸν καλοῦσι, καὶ νὰ τὸν γράφουσιν. Ἀπὸ τούτου τοῦ καιροῦ ἄρχισε τὸ ὄνομα τοῦτο βασιλεὺς, νὰ λαμβάνῃ μεγίστην ὑπόληψιν εἰς τοὺς δυνάστας τῆς γῆς.

3699. Ἀλλὰ τί; καὶ μὲ ὅλους τούτους τοὺς πολέμους, καὶ μὲ

ὅλα τὰ τρόπαια, ὁποῦ ἔστησεν ὁ Ἀντίγονος κατὰ τοῦ Πτολεμαίου, ἡ Νῆσος ἐμαστίζετο ἀκαταπαύστως ὑπ' αὐτοῦ, διὰ τοῦτο καὶ ὀλίγους χρόνους ἔμεινεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Μακεδόνων, καὶ πάλιν ἐκυρίευσαν αὐτῆς οἱ πρῶτοι αὐτῆς Τύραννοι. Πτολεμαῖος δὲ εἴτε ὁ ἴδιος τοῦ λάγου, ὡς τινὲς Ἱστορικοὶ θέλουσιν, εἴτε μετὰ ταῦτα ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος, ὁ καὶ μέγας ἐν τῇ Ἀστρονομικῇ ἐπιστήμῃ, καὶ περιβόητος, ἐπανέλαβε τὴν Νῆσον καταδιώξας τὸν Δημήτριον. Τότε τοῦ Πτολεμαίου λάγου εἰσελθόντος μετὰ πανουργίας εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐσκλάβωσε τοὺς Ἑβραίους ὡς ἀπειθεστάτους, καὶ πολὺ πλῆθος ἐξ αὐτῶν ἔστειλεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐπώλησεν ὡς ζῶα. ἐστάλθησαν καὶ εἰς Κύπρον ὄχι ὀλίγοι, καὶ ἔκτοτε ἡ Κύπρος ἐγέμησεν ἀπὸ Ἑβραίους, καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ηὔξησε τόσον τὸ γένος των, ὥστε ἔφθασαν νὰ κάμουν ἐπανάστασιν, νὰ θανατώσουν πολὺ πλῆθος ἐντοπίων, καθὼς θέλομεν ἰδεῖ κατώτερον.

Διήρκεσεν οὖν ἡ Νῆσος ὑπὸ τῶν Πτολεμαίων τῆς Αἰγύπτου διακοσίους χρόνους, καὶ περισσότερον, μέχρις ὅτου δηλαδὴ ἦλθεν ὑπὸ τῶν Ρωμάνων, οἱ ὁποῖοι, ὡς σύμμαχοι τῶν βασιλέων τῆς Αἰγύπτου, ἦσαν καὶ σύμμαχοι τῶν Πτολεμαίων, ὁποῦ ἐξουσίαζαν τὴν Νῆσον. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων τῶν χρόνων, ἐπειδὴ ἡ Σαλαμίνη ἀπὸ τοὺς διαφόρους πολέμους οὓς ὑπέφερε, κατεφθάρη, ἐξέπεσεν ἀπὸ ἐκείνην τὴν παλαιάν της λαμπρότητα, καὶ διὰ τοῦτο ἕνας τῶν ἐξουσιαστῶν Πτολεμαίων ὁ φιλάδελφος, ἐθεμελίωσε τὴν μέχρι καὶ νῦν Ἀμμόχουστον, καλέσας αὐτὴν Ἀρσινόην εἰς τιμὴν τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς, ἥτις οὕτως ὠνομάζετο. Ἡ μεγάλη ὅμως εὐτυχία τῆς Νήσου εἰς τὰ γεννήματα, καὶ τῶν κατοίκων της ἡ φιλοπονία, καὶ ἐπιμέλεια εἰς τὴν πρᾶξιν, ἐκατάστησεν αὐτὴν νὰ τῆς ζηλεύουσι πολλὰ γένη, καὶ νὰ τῆς ἐπιθυμοῦσι τὴν ἀπόκτησιν· ὑψώθη τὸ ὄνομα διότι τότε τῆς Νήσου εἰς ἄκρον διὰ τὴν πλουσιότητα τῶν κατοίκων της, καὶ τῶν βασιλέων της τοὺς θησαυρούς. Ἐξ αὐτῶν τῶν αἰτιῶν παρακινημένος ὁ λαὸς, καὶ ἡ Γερουσία τῆς Ρώμης ἀπεφάσισαν, ὡς τότε σχεδὸν εἰπεῖν εἰς τὸν Κόσμον παντοδύναμοι, καὶ μόνοι ἐξουσιασταὶ, οἱ Ρωμάνοι, νὰ ἁρπάξωσι τὴν Νῆσον ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Πτολεμαίων, καὶ

νὰ τὴν ἀπογυμνώσουν ἀπὸ τοὺς πολλούς της θησαυρούς, καθὼς βλέπομεν ἀπὸ τοὺς Ἱστορικοὺς διηγούμενοι. καὶ ἀγκαλὰ ὁ στράβων κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ζῶν, φαίνεται νὰ προβάλλῃ αἰτίαν τῆς τοιαύτης ἁρπαγῆς τὴν φιλαργυρίαν τοῦ τότε ἐν Κύπρῳ Πτολεμαίου βασιλέως, αὐταδέλφου τοῦ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ Πτολεμαίου. Πλὴν καὶ διὰ ἄλλων Ἱστορικῶν μανθάνομεν ἄλλην, ἴσως ἀληθεστέραν αἰτίαν, τὴν πτωχείαν τοῦ λαοῦ τῆς Ρώμης, καὶ τὴν ἀποκένωσιν τῶν ταμείων της ἐκ τῶν ἀκαταπαύστων πολέμων τοῦ Πομπηΐου μετὰ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ ἄλλων βασιλειῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

Ὁ Κάτων ὑποτάσσει τὴν Νῆσον εἰς τοὺς Ρωμάνους, ἀπογυμνοῖ αὐτὴν ἀπὸ τοὺς Θησαυρούς, Ἀποκαθιστᾷ Ἀνθύπατον, καὶ ἐπὶ Τραϊανοῦ καὶ Ἀδριανοῦ στέλλεται ἐκ Ρώμης Βασιλεὺς εἰς αὐτὴν Πάλιν.

Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ρωμάνων ὑπετάγη ἡ Νῆσος, γενικῶς περὶ αὐτῆς ὁ στράβων ἀναφέρει. ἔπειτα δὲ καὶ κατὰ μέρος διηγεῖται διὰ τὴν ἀμεληθεῖσαν ἀπολύτρωσιν ὑπὸ τῶν Πειρατῶν, ἢ κουρσάρων τῆς Καραμανίας τοῦ Κλαυδίου Πουπλίου Πούλχρου Ρωμάνου. Ὁ ὁποῖος Κλαύδιος Πούπλιος ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ληστῶν Καραμάνων, καὶ ἀποστείλας εἰς τὸν Πτολεμαῖον ἐπαρεκάλη αὐτόν, ὡς φίλον τῶν Ρωμάνων, νὰ στείλῃ χρήματα εἰς τοὺς ληστάς, καὶ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ. αὐτὸς ὁ φιλάργυρος ὀλίγα χρήματα ἔπεμψεν εἰς τοὺς κλέπτας ἢ Κουρσάρους, ὥστε οἱ ἴδιοι Κουρσάροι δὲν ἐκαταδέχθησαν κἂν νὰ τὰ δεχθοῦσι, καὶ ἔδωκαν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Κλαυδίου, χωρὶς νὰ τοῦ πάρουν ὀβολόν. αὐτὸς ὁ Κλαύδιος λοιπὸν ἐλευθερωθείς, καὶ εἰς Ρώμην ἐλθών, ἐντὸς ὀλίγου ἠξιώθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ νὰ ἐκλεχθῇ Δήμαρχος, ὡσὰν νὰ εἰποῦμεν σταμπὸλ Ἐρέντης τουρκιστή. Τότε εὐχαρίστησε καὶ τοὺς ληστάς, καὶ τὸν Φιλάργυρον Πτολεμαῖον, ἂν δὲν σφάλλω, Διονύσιον ἐπονομαζόμενον, τοὺς μὲν ληστὰς ἐβράβευσε, τὸν δὲ πτολεμαῖον ἐπαρακίνησε

τὸν λαὸν νὰ ἐξωστρακίσουσιν ἀπὸ τὴν βασιλείαν τῆς Κύπρου, καὶ τὸ ἐκατόρθωσεν. Ἐπέμφθη λοιπὸν ὑπὸ τῆς Γερουσίας, καὶ τοῦ λαοῦ νὰ ὑστερήσῃ τῆς ἐξουσίας τὸν Πτολεμαῖον, καὶ νὰ κυριεύσῃ τὴν Νῆσον, ὑποτάσσων αὐτὴν ἀμέσως εἰς τὴν Κυριαρχίαν τῆς Ρώμης ὁ Μάρκος Κάτων Πόρτιος λεγόμενος. «Μάλιστα δ' αἴτιος τοῦ ὀλέθρου (φη-»σὶ στράβων) κατέστη τῷ βασιλεῖ Πούπλιος Κλαύδιος Ποῦλχερ. »Ἐμπεσὼν γὰρ εἰς τὰ λῃστήρια τῶν Κιλίκων, ἐκμαζόντων τότε, λύ-»τρον αἰτούμενος, ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ δεόμενος πέμψαι, καὶ ρύ-»σασθαι αὐτόν. Ὁ δ' ἔπεμψε μὲν, μικρὸν δὲ τελέως, ὥστε καὶ τοὺς »λῃστὰς αἰδεσθῆναι λαβεῖν, ἀλλ' ἀναπέμψαι πάλιν, τῶν δ' ἄνευ λύ-»τρων ἀπολῦσαι· σωθεὶς δ' ἐκεῖνος ἀπομνημόνευσεν ἀμφοτέροις τὴν »χάριν, καὶ γενόμενος Δήμαρχος, ἴσχυσε τοσοῦτον, ὥστε ἐπέμφθη »Μάρκος Κάτων ἀφαιρησόμενος τῆς Ἀρχῆς τῆς Κύπρου τὸν κατέ-»χοντα.»

Φθάσας εἰς Ρόδον ὁ Κάτων, ἔστειλε πρὸς τὸν Πτολεμαῖον τῆς Νήσου, φανερῶν αὐτῷ, ὅτι ἔρχεται διὰ προστάγματος εἰς Κύπρον, συμβουλεύων αὐτὸν πρὸς τούτοις, ὅτι νὰ μὴν ἤθελε ταραχθῇ, ἢ νὰ δείξῃ ἀνθίστασιν, ἢ δι' ἁρμάτων, ἢ διὰ λόγων, καὶ ὅτι δὲν ἤθελε μένῃ χωρὶς κυβέρνησιν καὶ τιμὴν, αὐτῷ ἁρμόζουσαν. τοῦ ὑπέσχετο, ὅτι μετὰ τὰς κυβερνήσεις, ὁ Δῆμος ἔμελλε νὰ τοῦ χαρίσῃ καὶ τὴν τιμὴν τῆς Ἱερωσύνης τοῦ ἐν Πάφῳ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης, ἡ ὁποία ἀξία φαίνεται, πῶς τότε ἦτον εἰς τοιαύτην μεγάλην ὑπόληψιν, ὁποῦ ἁπλῶς εἰς καθ' ἕνα δὲν ἐδίδετο, ἀλλὰ εἰς μεγάλα, καὶ ἐξ εὐγενῶν Πρόσωπα, καὶ διὰ νὰ παραδειγματίσω, ὡς εἰς τοὺς Λατίνους ἡ Καρδιναλικὴ ἀξία τῆς Ρώμης τὴν σήμερον, ἢ εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς ἡ τοῦ Μουττερίση ἀξία, οὕτω διηγεῖται ὁ Πλούταρχος ἐν βίῳ Κάτωνος. «Κανίδιον δέ τινα τῶν φίλων προπέμψας εἰς Κύπρον, ἔπει-»θε τὸν Πτολεμαῖον ἄνευ μάχης εἴκειν, ὡς οὔτε χρημάτων, οὔτε τι-»μῆς ἐνδεᾶ βιωσόμενον, Ἱερωσύνην δὲ αὐτῷ τῆς ἐν Πάφῳ θεοῦ δώ-»σειν τὸν Δῆμον». Ἀλλ' ὁ δυστυχὴς Πτολεμαῖος μαθὼν ταῦτα, εἴτε ὑπὸ φόβου, εἴτε ὑπὸ ἀπελπισίας, ἔξω φρενῶν γενόμενος, ἔλαβε δηλητήριον, καὶ ἐφαρμακεύθη θεληματικῶς, προκρίνας μᾶλλον τὸν θά-

νατον, ἢ τῶν θησαυρῶν ὑστερηθῆναι, ὡς λέγει ὁ Λατῖνος Ἱστορικὸς Ἰάκωβος Αὔγουστος Θουάνος. β.β. μθ'.

Μόλις ἐνταφιάσθη ὁ φαρμακευθεὶς, καὶ ἰδοὺ ὁ Κάτων ἄραξεν εἰς τὸν Λιμένα τῆς Σαλαμίνης, καὶ ἐλθὼν εἰς τὰ βασιλικὰ Παλάτια, ἴδε, καὶ εὗρε τόσους θησαυροὺς, τόσα σκεύη χρυσὰ, καὶ ἀργυρὰ, καὶ πολύτιμα πράγματα, ὁποῦ ὁ ἴδιος ἐθαύμασε, καὶ ἀπόρησεν, ὡς ἄλλοι Ἱστορικοὶ φανερώνουσιν. Ἐγύμνωσε λοιπὸν τὰ Παλάτια ἀπὸ ὅλους τοὺς καλλωπισμοὺς, ἐσύναξεν ὅλους τοὺς θησαυροὺς, ὁποῦ εὗρεν ἑτοίμους, καὶ μὴ ἀρκεσθεὶς εἰς αὐτοὺς, καὶ ὅσα ἄλλα δοσίματα ἀπὸ τὴν Νῆσον, καὶ ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους πλουσίους συναθροίσας, ἐκατάστησε μίαν ποσότητα ἀργυρίου ὑπὲρ τὰς ἑπτὰ χιλιάδας τάλαντα, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, παραιτούμενος τὸν λούκιον, ὁποῦ λέγει πεντακοσίας χιλιάδας. (α) καὶ τόσον ἐγύμνωσε τὴν Νῆσον σχεδὸν ὅλην ἀπὸ τοὺς καλλωπισμούς της, ὥστε μόλις ἐφείσατο (λέγει ὁ Πλίνιος βιβ. λδ'. κεφ. ξ.) τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ζήνωνος τοῦ Κιτιέως φιλοσόφου, ὅς τις ἦτον ἐκ χαλκοῦ τοῦ ἐξαιρέτου κατασκευασμένος. «Μήτε ὑπὸ »τῆς ὕλης, μήτε ὑπὸ τῆς τέχνης ληφθεὶς, (ὁ Κάτων) ἓν καὶ μόνον, τὸν Ἀνδρειάντα τοῦ ζήνωνος ἐν Κύπρῳ ὄντα εἰς τὴν ἀποστολὴν οὐκ ἐπώλησε, ἐπεὶ ἦν Ἀνδριὰς φιλοσόφου, ἤτοι ὁ Φιλόσοφος τοῦ Φιλοσόφου ἐφείσατο.» Ταῦτα πάντα συνάξας ὁ Κάτων, καὶ καταστήσας στρατηγὸν Σεξτίλιον Ροῦφον ὀνόματι εἰς τὴν Νῆσον, ἐξέπλευσε μὲ τοὺς θησαυροὺς εἰς τὴν Ρώμην, καὶ τοσοῦτον θησαυρὸν, λέγει, ὁ ἄνωθεν Θουάνος, ἐκόμισεν, ὅσον δὲν ἔφερεν ὁ Πομπήϊος Ἀρχιστράτηγος Ρωμάνων, ὁποῦ ὑπέταξε σχεδὸν πᾶσαν τὴν Ἀσίαν, καὶ τοιουτω-

(α) Τὸ τάλαντον παλαιόθεν ἦτον καὶ βάρος, καὶ μέτρον, καὶ τοῦ μέτρου πάλιν ἄλλο μικρὸν τάλαντον, καὶ ἄλλο μεγάλον. ἡμεῖς διὰ τὸ ἀληθέστερον τὸ μικρὸν τάλαντον ἀναφέρομεν, ὅπερ ποιεῖ 90. μάρκα ἀργυρίου, πρὸς τέσσαρα χρυσὰ τῆς Βενετίας, τριακόσια ἑξήκοντα τζεκίνια, λοιπὸν ἑπτὰ χιλιάδες τάλαντα ποιεῖ δύω μιλλιούνια, καὶ πεντακοσίας εἴκοσι χιλιάδας τζεκίνια Βενέτικα. Ἄλλοι δὲ διισχυρίζονται νὰ ἐπῆρεν ὁ Κάτων ὡς τρία μιλλιούνια καὶ ὀκτακοσίας δεκακτὼ χιλιάδας τζεκίνια, ὡς πολιτεύονται τὴν σήμερον.

τρόπως κατεστάθη ἡ Κύπρος ἀπὸ βασίλειον στρατηγικὴ Ἐπαρχία, ὡς ὁ στράβων λέγει. «Ἔπει δ' ὁ τελευταῖος ἄρξας Πτολεμαῖος ἀ-»δελφὸς τῆς Κλεοπάτρας Πατρὸς, τῆς καθ' ἡμᾶς βασιλίσσης, ἔδο-»ξε πλημμελής τε εἶναι, καὶ ἀχάριστος εἰς τοὺς εὐεργέτας. ἐκεῖνος »μὲν κατελύθη, Ρωμαῖοι δὲ κατέσχον τὴν Νῆσον, καὶ γέγονε στρα-»τηγικὴ Ἐπαρχία καθ' ἑαυτήν. ὁ ὁποῖος στρατηγὸς ἐστέλλετο ἀμέ-»σως ἀπὸ την Ρώμην.»

Ἔτει 3945. Πρὶν Χριστοῦ 59. Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον τῆς Κύπρου ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ρωμάνων ἐλθούσης, ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, ἄρξας τῶν Ρωμαϊκῶν πραγμάτων, ὡς πρῶτος Αὐτοκράτωρ Ρώμης, ἀφ' οὗ ἐνίκησε τὸν Πομπήϊον ἐχθρόν του, ἐλθὼν εἰς Αἴγυπτον, καὶ περιποιήσεις ὑπὸ τοῦ τότε Πτολεμαίου λαβὼν ἀξίας, ὡς εἰς Μονάρχην, εἰς ἀντιμισθίαν ἐχάρισεν αὐτῷ, καὶ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ Ἀρσινόῃ τὴν Νῆσον πάλιν. καὶ ὁ Πτολεμαῖος ἔστελλε στρατηγὸν εἰς αὐτὴν, ὡς οἰκεῖον κτῆμα καὶ πρόσοδον. Δίων Κάσσιος Ἱστορ. βιβ. μϐ'. Καὶ τῇ Ἀρσινόῃ, τῷ τε Πτολεμαίῳ τῷ νεωτέρῳ τὴν Κύπρον ὁ Καῖσσαρ ἐχαρίσατο. Τοῦ-δὲ Καίσσαρος Ἰουλίου ἀποθανόντος πρὸ ὀλίγου, καὶ τοῦ Ἀνεψιοῦ Αὐγούστου βασιλεύσαντος εἰς Ρώμην ἔτει 3973. πρὶν Χριστοῦ 31. Ὁ Ἀντώνιος Γαμβρὸς τούτου ἀπὸ τοὺς πολέμους τῆς Ἀνατολῆς ἐπιστραφεὶς εἰς Αἴγυπτον, ἔπεσεν εἰς ἔρωτα τῆς Κλεοπάτρας, ὁποῦ τότε ἐβασίλευεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. ἡ ὁποία, ὡς λέγουσιν, ἦτον πολὺ ὡραία. Αὐτῆς χαριζόμενος πάλιν ἐβεβαίωσε τὴν ἐξουσίαν τῆς Νήσου εἰς αὐτὴν τὴν Κλεοπάτραν, καὶ εἰς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς Ἀρσινόην ὀνόματι. καὶ ἐπειδὴ καὶ πρὸ τούτου ἡ Ἀρσινόη ἐξουσίαζεν εἰς Κύπρον, ἔστελλε στρατηγὸν, ἢ Ἔπαρχον εἰς αὐτὴν, καὶ αὐτῆς εἰς τὴν Νῆσον τὸ ὄνομα εὐφημίζετο, καὶ ἠκούετο. Εἶχε τότε ἡ Ἀρσινόη τινὰ Σεραπίωνα στρατηγὸν εἰς τὴν Σαλαμίνην, ἢ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἥτις καὶ Ἀρσινόη ἐπεκλήθη. Ἀλλ' ἡ φιλαρχία, καὶ ἡ ἐξουσία, ὁποῦ δὲν δέχεται σύντροφον, καὶ ὁποῦ πολλάκις καταπατεῖ νόμους φύσεως, δὲν ὑποφέρει συγγενεῖς, καὶ φίλους ἀποστρέφεται. αὐτη, λέγω ἐκίνησε τὴν ὑπερήφανον, καὶ ἄσεμνον Κλεοπάτραν νὰ μιάσῃ τὰς χεῖρας της εἰς τὸ αἷμα τῆς ἰδίας ἀ-

δελφῆς...καὶ ἐπειδὴ τότε Κάσσιος, καὶ Βροῦτος δύω Ρωμάνοι ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ Τάγματος, δὲν ἤθελον τὴν Μοναρχίαν, ὁποῦ ἐσύστησεν ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ εἰς Ρώμην, καὶ ἐτάραττον τὸν λαὸν εἰς ἀποστασίαν, εὗρε πρόφασιν ἡ Κλεοπάτρα, καὶ διέβαλε τὸν εἰς Κύπρον στρατηγὸν τῆς Ἀρσινόης Σεραπίωνα, πῶς ἔγινε σύμμαχος μετὰ τοῦ Κασσίου, ἡ δυστυχὴς ἀδελφὴ ἔντρομος φεύγουσα τὴν ὀργὴν τῆς Κλεοπάτρας, κατέφυγεν εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, ὡς εἰς ἄσυλον τόπον, εἰς τὴν Νῆσον Μίλιτον. Ἀλλ' ὁ ἐραστὴς Ἀντώνιος, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν Κλεοπάτραν του, ἔστειλε, καὶ ἐθανάτωσε τὴν Ἀρσινόην εἰς τὴν Μίλητον, καὶ τὸν Σεραπίωνα, ὁποῦ κατέφυγεν εἰς τὴν Τύρον, ἐπρόσταξε τοὺς Τυρίους νὰ τὸν δόσωσι τῆς Κλεοπάτρας νὰ τὸν παιδεύσῃ. Οὕτω Ἀππιανὸς βιβ. ε'. Ἱστορεῖ. «Εὐθὺς »οὖν Ἀντωνίῳ μὲν ἡ περὶ ἅπαντα τέως ἐπιμέλεια ἀθρόα ἀμβλύνε»το, Κλεοπάτρα δ' ὅ,τι προστάξειεν ἐγίνετο, οὐ διακριδὸν ἔτι περὶ »τῶν ὁσίων καὶ δικαίων, ἐπεὶ καὶ τὴν ἀδελφὴν Ἀρσινόην αὐτῆς, »ἱκέτιν οὖσαν ἐν Μιλήτῳ τῆς Λευκοφρόνης Ἀρτέμιδος, πέμψας ὁ »Ἀντώνιος ἀνεῖλε, καὶ Σεραπίωνα τὸν ἐν Κύπρῳ στρατηγὸν αὐ»τῆς (Ἀρσινόης) σημμαχήσαντα Κασσίῳ, Τυρίων ὄντα ἱκέτην, ἐ»κέλευσε τοὺς Τυρίους ἐκδοῦναι τῇ Κλεοπάτρᾳ.» Ὅτι δὲ ὁ Ἀντώνιος, ὡς μίσθωμα Πόρνης, τὴν Κύπρον τῇ Κλεοπάτρᾳ μετὰ ταῦτα ἐχαρίσατο, καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ Ἀντωνίου Ἱστορεῖ. Ἀλλ' ὁ Καῖσαρ Αὔγουστος ἀφ' οὗ ἐνδυναμώθη εἰς τὸν θρόνον, μὴν ὑποφέρων μοιραστὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν, καὶ σύντροφον, ἐκίνησε τὰ ἅρματα κατὰ τοῦ Γαμβροῦ αὐτοῦ Ἀντωνίου, εἴτε καὶ διατὶ ἀπέβαλε τὴν ἀδελφήν του, οὖσαν γυναῖκά του, διὰ τὴν ἀγάπην τῆς Κλεοπάτρας, εἴτε καὶ διὰ τὴν ζηλοτυπίαν τῆς ἐξουσίας, καὶ πολεμήσας αὐτὸν εἰς τὸ Ἄκτιον Ἀκρωτήριον, ἄντικρυς τῆς Πρεβέζας, πλησίον οὔσης εἰς Κορφοὺς, συνέλαβε τὸν Ἀντώνιον, καὶ ἐμονάρχησεν ἔκτοτε ὁ Αὔγουστος εἰς Ρώμην· ἡ δὲ Κλεοπάτρα εἴτε ὑπὸ φόβου, εἴτε ὑπὸ λύπης, ἔβαλε τὴν ἀσπίδα της, καὶ τὴν ἐδάγκασε, καὶ ἀπόθανεν, ἀπολαύσασα ἑκουσίως τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας της.

Ὁ δὲ Αὔγουστος, ὁ καὶ Ὀκτάβιος λεγόμενος, πληρεξούσιος γενό-

μενος καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ βασιλείου τῆς Ῥώμης, ἐδιαίρεσεν αὐτὸ εἰς Ἐπαρχίας, ἔστειλε καὶ ἔκαμνεν ἀναγραφὰς ὅλων τῶν Ἐπαρχιῶν, καὶ τοῦ πλήθους, ὡς ἀκούομεν καὶ ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ εἰς ἄλλας μὲν Ἐπαρχίας ἐσύστησε βασιλεῖς, εἰς ἄλλας Ἀνθυπάτους, καὶ ἡγεμόνας, καὶ τὴν Κύπρον ἐπρόσφερε δῶρον εἰς τὸν λαὸν τῆς Ῥώμης, καθὼς καὶ τὴν Γαλατίαν, καὶ ὁ λαὸς ἔστειλεν εἰς αὐτὰς Ἀνθυπάτους νὰ ἐξουσιάζουσιν Δίων Κάσσιος βιб. νδ'. «Τότε δ' οὖν καὶ τὴν Κύ»προν, καὶ τὴν Γαλατίαν τὴν Ναρбωνησίαν ἀπέδωκε τῷ Δήμῳ, ὡς »μηδὲ τῶν ὅπλων αὐτῶν δεομένας, καὶ οὕτως Ἀνθύπατοι καὶ εἰς »ἐκεῖνα τὰ ἔθνη πέμπεσθαι ἤρξαντο. Λοιπὸν καὶ Ἀνθυπάτου μνεία ἐπὶ Τεбερίου Καίσσαρος, βασιλεύσαντος ἔτει τῆς θείας Σαρκώσεως 15. παρὰ τῷ Εὐαγγελιστῇ Λουκᾷ πράξεις, κεφ. ιγ'. «Ἐκεῖθεν τε »(οἱ Ἀπόστολοι) ἀπέπλευσαν εἰς Κύπρον, καὶ γενόμενοι ἐν Σαλα»μίνῃ κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν »Ἰουδαίων. Εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην. διελθόντες δὲ τὴν »Νῆσον ἄχρι Πάφου, εὗρον τινὰ Μάγον ψευδοπροφήτην Ἰουδαῖον, »ᾧ ὄνομα Βαρυησοῦς, ὃς ἦν σὺν τῷ Ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ »ἀνδρὶ συνετῷ.» Μέχρι διότι τοῦ Τιбερίου γνωρίζομεν, ὅτι ἐστέλλοντο Ἀνθύπατοι εἰς τὴν Νῆσον ἀπὸ τὴν Ῥώμην, καὶ μετὰ πολλοὺς χρόνους ἴσως ἔπειτα. Ἀλλ' εἰς τὸν καιρὸν Αὐγούστου Καίσσαρος, πολλὰς συμφορὰς ὑπέφερεν ἡ Νῆσος ὑπὸ τῶν σεισμῶν, ἐγκρεμνίσθησαν Πόλεις, καὶ χωρία πολλότατα. Ἱστορεῖ δὲ ὁ Δίων Κάσσιος βιб. νδ'., πῶς ἐπειδὴ ἡ Πάφος ἐχαλάσθη ὑπὸ τοῦ Σεισμοῦ, ὁ Αὔγουστος ἔπεμψε χρήματα, καὶ τὴν ἐμετέκτισε, καὶ τὴν ὠνόμασεν εἰς τὸ ὄνομά του Αὐγούσταν. «Τῆς Πάφου ὑπὸ Σεισμοῦ »φθαρείσης, καὶ Παρίοις τε Σεισμῷ πονήσασι, χρήματα ἐχαρίσατο ἀνακτίσαι τὴν Πόλιν, καὶ Αὐγούσταν καλεῖν, κατὰ δόγμα ἐπέτρεψαι.» Ἐσυνέбη ὅμως τοῦτος ὁ Σεισμὸς ἔτει 3990. Κόσμου, πρὶν Χριστοῦ δηλαδὴ 14. Περὶ τούτου τοῦ Σεισμοῦ καὶ χρησμὸς παρὰ τῇ Σιбύλλῃ ἐφέρετο. βιб. δ'. Σιбύλλ.

Καὶ τότε δὴ Σαλαμῖνα, Πάφον θ' ἅμα Σεισμὸς ὀλέσσει

Ἐν δὲ βιϐ. ε΄.

Κύπρος δ' ἕξει μέγα Πῆμα
Καὶ Πάφος οἴξει δεινὸν μόρον.

Καὶ ἐπὶ τοῦ Οὐεσπεσιανοῦ βασιλέως ἔτει 79. Χριστοῦ, τῷ ἐννάτῳ αὐτοῦ χρόνῳ, ἄλλος σεισμὸς διέφθειρεν εἰς τὴν Νῆσον τρεῖς Πόλεις, ὡς ἄλλοι πολλοὶ, καὶ πρὸ πάντων ὁ Εὐσέβιος παμφύλου διηγεῖται. ἀλλὰ καὶ μὲ ὅλας αὐτὰς τὰς καταστροφὰς, ἡ Νῆσος ἐκοσμεῖτο, ὡς ἱστοροῦσι τινὲς, ἀπὸ δεκαπέντε χιλιάδας πόλεις, καὶ κώμας, ὁ Μαρτῖνος κρούτζιες βιϐ. ϐ΄. μάλιστα. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Τίτου μετὰ τὸν Οὐεσπεσιανὸν, ἄναψεν ἕνα ὄρος τῆς Νήσου ἔξαφνα ἐπάνω εἰς τὴν Κορυφὴν, καὶ τοσαύτην φωτίαν, καὶ ὕλην ἐξέρασεν, ὁποῦ ἐκατάκαυσε τοὺς ἐκεῖ πλησίον τόπους, μὲ πολλὴν φθορὰν τῶν κατοίκων, καθὼς διηγεῖται ὁ Μαριανὸς Σκότος ἐν τοῖς περὶ τούτου βιϐ. ϐ΄. ἡ ὁποία ἐκροὴ τῶν ὑλῶν, καὶ τῆς φωτίας ἐβάστασεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. δὲν φανερώνει ὅμως εἰς ποῖον μέρος τῆς Νήσου ἦτον αὐτὸ τὸ ὄρος, ἐκ συμπεράσματος δὲ ἴσως νὰ ἦτον εἰς τὰ πλησίον βουνὰ τῶν Καπέδων χωρίου· ἐκεῖ διότι, ὡς ἐνθυμοῦμαι εἶναι ἕνα βουνὸν, ὁποῦ μοὶ ἔλεγον οἱ ἐκεῖ χωριανοὶ, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὴν Κορυφήν του ἕως εἰς πολλὰς ὀργίας διάστημα, εἶναι τετρυπημένον ὡς ἕνας λάκκος βαθὺς, σχεδὸν ἕως εἰς τὸν πάτον τοῦ βουνοῦ καταντῶν. Τὰ πέριξ ἐκεῖνα μέρη φαίνονται γεμάτα ἀπὸ θειάφι καὶ νίτρον, καὶ ἀπὸ ἄλλας ὕλας ἐμπρηστικὰς, τὰ ὁποῖα συντριϐόμενα, ὅταν ἔλθουν εἰς αὔξησιν ἀνάπτουσι, καὶ ξερνοῦσι φλόγας πυρὸς, καθὼς καὶ εἰς τὸ ὄρος τῆς Νεαπόλεως. τέλος πάντων ἢ ἐκεῖ, ἢ ἄλλο μέρος τῆς Νήσου, δὲν εἶναι παράξενον, ἂν ἠκολούθησε τοιαύτη φλόγωσιν εἰς κἀνένα ὄρος, ἢ βουνὸν αὐτῆς. πῶς ἡ γῆ τῆς Νήσου εἶναι νιτρώδης καὶ μεταλλώδης διὰ τὸ θερμόν της κλῆμα, ὑπὸ πολλῶν ἱστορικῶν ἔχομεν τὴν βεϐαίωσιν,

Περὶ δὲ τὰ τέλη τῆς βασιλείας Τραϊανοῦ ἔτει 117. Χριστοῦ, ἀπὸ τὴν μιαιφονίαν τῶν κακοτρόπων Ἰουδαίων, πλῆθος ὄντων, ἡ Νῆσος ἦτον δυστυχῶς κατοικημένη, ἐπειδὴ οἱ θεοκατάρατοι συνομογνωμίσαντες, ἔξαφνα ἐπαναστάντες ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τινὸς αὐτῶν ἀρχηγοῦ

τῆς στάσεως Ἀρτεμίωνος, ἔσφαξαν Ἕλληνας ὡς εἰκοσιτέσσαρας μυριάδας, ἤτοι διακοσίας τεσσαράκοντα χιλιάδας λαόν. δὲν εὐσπλαγχνίσθησαν οἱ αἱμοβόροι μήτε τὰ βρέφη, ὁποῦ ἐγαλακτοτροφοῦντο. ἀλλ' ὁ Τραϊανὸς, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Ἀδριανὸς ἄρξας τῶν Ρωμαϊκῶν πραγμάτων, ἐθανάτωσε πολὺ πλῆθος ἐξ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ φθορέων, καὶ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ εἰς τὴν Κύπρον, καὶ εἰς τὴν Νῆσον ἐδιωρίσθη Νόμος μὲ δόγμα, ὅτι Ἑβραῖος εἰς τὴν Κύπρον, μήτε νὰ εὑρίσκεται. μήτε νὰ πατήσῃ κἂν τὴν γῆν της, καὶ ἂν ἀπὸ ζάλην τῆς θαλάσσης ἤθελε φθάσῃ εἰς τὰς παραθαλασσίας της τινὰς, νὰ θανατώνεται ἐξάπαντος. ὁ Ξηφιλῖνος ἀναφέρει ἐπὶ Τραϊανοῦ. «πολλὰ ἔδρασαν οἱ Ἰουδαῖοι ὅμοια καὶ ἐν Κύπρῳ, »ἡγουμένου σφίσιν Ἀρτεμίωνος, καὶ ἀπώλοντο μυριάδες τέσσαρες »καὶ εἴκοσι, καὶ διὰ τοῦτο οὐδενὶ Ἰουδαίῳ ἐπιβῆναι αὐτῆς ἔξεστιν. »ἀλλὰ κἂν ἀνέμῳ τὶς βιασθεὶς εἰς τὴν Νῆσον ἐμπέσῃ θανατοῦται». ἰδοὺ λοιπὸν ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν εἰς τοὺς πέριξ τῆς Νήσου τόπους κατοικοῦσιν ἑβραῖοι, καὶ εἰς τὰς ἄλλας Νήσους, εἰς δὲ τὴν Κύπρον κἂν οὐδὲ ἔρχονται καὶ μέχρι τῆς σήμερον. Ἂς ἐνθυμοῦνται οἱ συμπατριῶται αὐτὸν τὸν νόμον, καὶ ἂς τὸν διηγοῦνται εἰς τὰ τέκνα των. καὶ ἂν τὴν σήμερον δὲν ἔχει κἀμμίαν ἰσχὺν, πλὴν εἶναι τρόποι ἄλλοι διάφοροι, καὶ μέσα, νὰ μὴν ἀφήσουν ποτὲ νὰ μολύνουσι τὴν Πατρίδα τους ἐρχόμενοι Ἑβραῖοι νὰ κατοικήσουσι. Γένος τόσον ἄπιστον καὶ ἐχθρὸν τῶν ἄλλων γενῶν, ὁποῦ οἱ τῆς Εὐρώπης βασιλεῖς, τοὺς ἔχουσι μὲ μεγάλας φυλάξεις χωρισμένους, καὶ περικλεισμένους, μὲ νόμους ἀξίους διὰ τὴν ἀπιστίαν των. ἀλλ' αὐτοὶ οἱ παράνομοι, καὶ τὴν Σαλαμῖνα πόλιν θαυμαστὴν τῆς Νήσου κατέσκαψαν, καὶ κατεχάλασαν. ὅθεν ἔκτοτε ἄρχησε νὰ πίπτῃ ἀπὸ τὴν δόξαν της, καὶ δι' αἰτίαν τῶν σεισμῶν, καὶ δι' αἰτίαν αὐτῶν τῶν τελευταίων της ἀφανιστῶν. ὅθεν φαίνεται τότε, ὅτι ἡ Ἀμμόχουστος, ὡς νεωτέρα πόλις, νὰ ἐθριάμβευε, καθὼς καὶ ἡ πάφος.

Ὁ δὲ Ἀδριανὸς Αἴλιος, κρίνων ἁρμοδιώτερον διὰ τὸ μάκρος τῆς Ρώμης, ἐσύστησε τινὰς Ἡγεμόνας εἰς τὰς μεγάλας Ἐπαρχίας, καὶ ὥσπερ τινὰς εἰπεῖν βασιλίσκους. συγχωρήσας αὐτοῖς τινὰ δύναμιν

περισσοτέραν διὰ νὰ διαφυλάττωνται ἀπὸ τὰς ἀποστασίας οἱ μακρινοὶ τόποι, καὶ ἐπαρχίαι, ὑποκείμενοι ὅμως αὐτοὶ οἱ βασιλίσκοι εἰς τὸν Ἀετὸν τῆς Ῥώμης, καὶ εἰς τούτου τὰ νεύματα, ἐπέτρεψε καὶ εἰς τὴν Νῆσον ἡγεμῶνα, ὅς τις ἔφερε καὶ τίτλον βασιλέως, καὶ ἐξουσίαζε μέχρις ὅτου ἡ Ῥώμη ἐβούλετο, εἴτε ὁ Μονάρχης αὐτῆς. ἡ Ἱστορία ὅμως δὲν ἀναφέρει τὴν σειρὰν, ἢ τὰ ὀνόματα τούτων τῶν τῆς Νήσου βασιλίσκων, πόσοι, ποῖοι, καὶ πότε διέπρεψαν, ἕως τοῦ καιροῦ τοῦ Κώνσταντος πατρὸς τῆς Μάρτυρος Αἰκατερίνης, ὅς τις ἐβασίλευεν ἐν τῇ Κύπρῳ περὶ τὸ ἔτος 290. ἀπὸ Χριστοῦ, ἕως τῆς βασιλείας Διοκλητιανοῦ τῆς Ῥώμης· ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ ἡ Ἀμμόχουστος, ἢ ἡ Σαλαμίνη ὠνομάσθη Κωνσταντία. οὗτος ὁ Κῶνστας ἀμφιβάλλεται ἐὰν ἁπάσης τῆς Νήσου ἦτον βασιλεὺς, ἢ μόνον μέρους. ἀλλ' ἐξ εἰκασίας συμπεραίνεται μόνον, ὅτι τῆς Κωνσταντίας, καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς ὅτι ἦτον ἐξουσιαστής. Ἔθος παλαιὸν τῆς Νήσου νὰ ἔχῃ τοιούτους πολλοὺς βασιλίσκους, ὡς ἴδομεν ἀνωτέρω, καὶ εἰς τὴν πάρον νὰ ἐστέλλετο ἀνθύπατος ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Ῥώμης, ὡς εἰς ἰδίαν πρόσοδον. αὐτὸν τὸν Κῶνσταν, ὡς μὲν τινὲς βούλονται, ἐξώρισε ὁ Διοκλητιανὸς εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἄλλοι δὲ, ὅτι τὸν ἐκάλεσεν ἐκεῖ, καὶ καταβαλὼν τὸν Ἀχίλλειον, ὁποῦ ἐξουσίαζεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἐσύστησεν αὐτὸν αὐτῆς βασιλέα, καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του συγγενὴς, ἢ ἀδελφὸς τούτου νὰ ἐβασίλευεν εἰς Κωνσταντίαν, καὶ ἐκεῖ νὰ ἐπῆγεν ἡ ἁγία Αἰκατερίνη, ὡς εἰς συγγενὴν, καὶ τότε ὄντος τοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν νὰ τὴν ἐπῆραν εἰς Ἀλεξάνδρειαν πόλιν, καὶ νὰ ἐμαρτύρησε. διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πολλοὶ, ὁποῦ διϊσχυρίζονται, πῶς ἡ ἁγία Αἰκατερίνη, εἶναι γέννημα, καὶ θρέμμα τῆς Κύπρου. ἀλλὰ παραιτούμενοι αὐτὰ τὰ σκιώδη, καὶ τὰ ὁποῖα ἡ ἱστορία ἀποσιωπᾷ, ἐρχόμεθα εἰς τὰ περὶ τῆς Νήσου σαφέστερα.

Κατὰ τούτους τοὺς δυστυχεῖς χρόνους, ἐσυνέβη ἡ μεγάλη ἐκείνη ἐρήμωσις τῆς Νήσου, τὴν ὁποίαν διηγοῦνται τὰ ἱστορικὰ αὐτῆς. μία ἀνομβρία συνεχὴς δεκαεπταετὴς, μία ξηρασία καὶ ἀνυδρία, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀναγκαίου ποτοῦ τῶν ἀνθρώπων καὶ ζώων, δὲν εἶναι παράδοξον, ἂν ἠνάγκασε πολὺ πλῆθος, καὶ μάλιστα τὸ πτωχὸν, νὰ ἀλ-

λάξουσιν οὐρανὸν, καὶ νὰ παραιτηθοῦν τὴν πατρίδα τους. ἀφήνω εἰς ἕνα μέρος τὰ ἄλλα δεινὰ, ὁποῦ τότε σωρηδὸν ἐστενοχώρουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐπιθυμοῦσι τὸν θάνατον. αἱ ἐπιδρομαὶ διαφόρων ἐθνῶν εἰς τὴν ἀνατολὴν, καὶ Συρίαν διὰ νὰ κατακερματίσωσι τὸ μέγα σῶμα τῆς τῶν Ρωμαίων βασιλείας, τῶν τυράννων τῆς Ρώμης τὴν ἀκαταστασίαν, καὶ τὰς ἐπιβουλὰς ἀναμεταξύ των, τοὺς διωγμοὺς κατὰ τοῦ Χριστιανικοῦ ὀνόματος, τὰς τυραννίας τῶν προὐχόντων τῆς Νήσου εἰς τοὺς ἀδυνάτους, τὰς ἀσθενείας, τοὺς συχνοὺς θανάτους, ἀποτέλεσμα τῆς πείνας, καὶ καταδρομῆς, καὶ ταλαιπωρίας. ἀλλὰ δὲν συγχωρεῖ ἡ κρίσις τοῦ νοὸς νὰ στοχασθῇ τινὰς, πῶς πάντη παντελῶς ἔμεινεν ἡ Νῆσος ἔρημος ἀπὸ ἀνθρώπους, ἢ πολλοὺς, ἢ ὀλίγους, καὶ ἀκατοίκητος; πῶς εἶναι δυνατὸν ἕνας τόπος κατοικημένος ἀπὸ τόσους αἰῶνας, ἀπὸ πλουσίους, ἀπὸ Ἄρχοντας, ἀπὸ γένη διάφορα, ὅλοι νὰ ἐσυμφώνησαν ἐξ ἴσου νὰ παραιτηθοῦν Πατρίδα, οἶκον, ὑποστατικὰ, ἄλλα ὅσα τὴν ἀνθρωπίνην κατάστασιν συνιστῶσι καὶ νὰ φύγουσιν; Ἔφυγαν ναὶ οἱ πτωχοὶ, ὁποῦ εἶναι εἰς πᾶσαν Πόλιν, καὶ πᾶν βασίλειον πάντοτε τὸ δεκαπλάσιον, ἢ καὶ πλέον ἀπὸ τοὺς σωζομένους, καὶ πλουσίους. Ἀλλ' ὄχι, καθὼς πολλοὶ φαντάζονται ματαίως, πῶς ἡ Νῆσος ἔμεινεν ἀκατοίκητος ἀπὸ ἄνθρωπον; Βέβαια εἰς μίαν ἔκτασιν γῆς 500, ἢ καὶ 600. μιλίων περιοχῆς ὅσον περιορίζεται ἡ Νῆσος, εἴκοσι, ἢ τριάκοντα χιλιάδες ἄνθρωποι νὰ κατοικοῦσιν αὐτὴν τὴν γῆν, δίκαιον εἶναι νὰ λέγεται αὐτὴ γῆ ὑστερημένη, καὶ ἔρημος, ἀλλ' ὄχι παντάπασι. Πολλῷ μᾶλλον, ὁποῦ ἔχομεν ἐξ Ἱστορίας, ὅτι εἰς τὴν πρώτην Σύνοδον ἐν Νικαίᾳ 318, ἢ ἀληθέστερον 325. Χριστοῦ, ἦσαν δώδεκα Ἀρχιερεῖς Κύπριοι, ἐν οἷς καὶ ὁ Μέγας συμπατριώτης Σπυρίδων ὁ Θαυματουργός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Κατοικισμὸς τῆς Νήσου ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἑλένης, Δουκῶν διοίκησις αὐτῆς, καὶ περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Θείου Κηρύγματος Αὐτονομίας, τῆς Κυπρίων Ἐκκλησίας.

Ἔτει δὲ ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως 306. ὅτε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἔλαβε τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας, κατηχηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα Σιλβέστρου, τὴν ἀληθῆ, καὶ ἀμώμητον Πίστιν ἡμων τῶν Χριστιανῶν, ἔστειλε τὴν Μακαρίαν Ἑλένην ἀείμνηστον Μητέρα του εἰς Ἱερουσαλὴμ, διὰ νὰ ἐξετάσῃ νὰ εὕρῃ τὸν κεκρυμμένον σταυρὸν τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὑπὸ τῶν Ἑβραίων. ἀφ' οὗ ἔτυχεν ἡ Μακαρία αὕτη τοῦ ποθουμένου, στρεφομένη ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἄραξεν εἰς τὰ ἀνατολικὰ παραθαλάσσια τῆς Νήσου εἰς χωρίον Μαρὶν, ἔνθα ὁ ποταμὸς πάλαι μὲν Τέτιος, ἔκτοτε δὲ, καὶ μέχρι νῦν διὰ τὴν παρευσίαν τῆς Μακαρίας βασιλίσσης Βασιλοπόταμον λεγόμενον, ἔνθα καὶ Μονήδριον ἦν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μάρτυρος Γεωργίου ὑπὸ ὀλίγων Μοναχῶν κατοικούμενον. καὶ ἡ Μακαρία Ἑλένη εἰδοποιηθεῖσα τὴν τῆς Νήσου ἔκτασιν, καὶ εὐρυχωρίαν, τὸ συγκεκραμένον αὐτῆς Κλῖμα κατανοήσασα, τὴν εὐκρασίαν αὐτῆς, καὶ καρποφόρον πρὸ πάντων μανθάνουσα, καὶ γόνιμον, καὶ ἐξ ἐναντίας τότε ἔρημον, καὶ σχεδὸν παρ' ἀνθρώπων ἀκατοίκητον, διὰ τὸ νὰ μὴν ἔβρεξεν ἄχρι δεκαεπτὰ χρόνων, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ τιμίου, καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἐκεῖ ἔλευσιν, καὶ παρουσίαν, ὅτι ἄρχισε νὰ πέμπῃ τὰς ἐπιρροάς του ὁ Οὐρανὸς, καὶ εἰς πλῆθος. Εὐθὺς ἐπρόσταξε καὶ ἐθεμελίωσαν δύω Ναοὺς, τὸν ἕνα ἐπάνω εἰς Γέφυραν πλησίον ἔνθα ἐλλιμενίσθη εἰς χωρίον Τέχνη λεγόμενον, ὡς καὶ μέχρι τῆς σήμερον φέρει τὸ ὄνομα τῆς Ἀειμνήστου θείας Ἑλένης. καὶ ἕτερον ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ὀλύμπου ὄρους ἔκ τινων τῶν πάλαι, νῦν δὲ σταυροβοῦνιν ὀνομαζόμενον, ἔνθα ἦτον Ἱερὸν ἐξάκουστον τῆς Ἀερώδους Ἀφροδίτης ὡς εἴπομεν, ἄδυτον γυναιξὶ καὶ ἀόρατον. καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς θείους ναοὺς ἀφιέρωσε μέρη ἐκ τοῦ τιμίου ξύλου διὰ προφύλαξιν τῆς Νήσου,

καὶ τῶν κατοίκων της καύχημα. δὲν ἀκριβολογήθη προσέτι ἡ καλὴ Μήτηρ τῶν Κυπρίων, νὰ ἀφήσῃ καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Νήσου Ἱερὰ ἐκ τούτου ἀναθήματα, ὡς εἰς χωρίον Κουκᾶ τὰ τρίμματα τοῦ τιμίου ξύλου, καὶ εἰς τὸ Ὅμοδος μέρος τοῦ Καννάβου μεθ' ὃν ἔδεσαν τὸν Κύριον οἱ παράνομοι. Ταῦτα τὰ ἐφόδια ποιήσασα ἡ Μακαρία διὰ τὴν Νῆσον, ἐπρόβλεψεν εὐμενῶς καὶ διὰ τὸν αὐτῆς κατοικισμόν. ὅθεν ἐπροσκάλεσεν ἀπὸ τὰ πέριξ τῆς Νήσου, τῆς Ἀραβίας, τῆς Συρίας, καὶ Ἀνατολῆς ἀνδρόγυνα, καὶ ἐχάρισεν εἰς αὐτοὺς γῆν μὲ προνόμιον ἀσιδοσίας εἰς καιρὸν διὰ νὰ τὴν καλλιεργοῦσι, καὶ δωρεὰς ποιήσασα εἰς Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς ἐκεῖ, ἐξέπλευσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐδιηγήθη τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ βασιλέως, τὰ ὅσα σὺν τοῖς ἄλλοις ἔπραξε καὶ εἰς τὴν Νῆσον.

Κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος μετὰ τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ Βιζαντίου, διατάξας τέσσαρας τοῦ Πραιτωρίου Ἐπάρχους, οἵτινες ἔφερον τὴν τιμὴν μετὰ τὸν βασιλέα, εἰς αὐτοὺς διεμοίρασε καὶ πᾶσαν τὴν ἔκτασιν τῆς βασιλείας του νὰ προνοοῦσι, καὶ νὰ προστατεύουσι, καὶ ὑπ' αὐτῶν τὴν φροντίδα ἐκρέμματο πᾶσα ἡ διοίκησις τοῦ βασιλείου. Ὅθεν τῷ πρώτῳ ἐδόθη ἡ Ἀνατολή, Αἴγυπτος, καὶ Συρία, καὶ αἱ παρ' αὐτὰς προσκείμεναι Νῆσοι, ὡς ἡ Κύπρος, Ρόδος, Λίμνος, καὶ ἄλλαι πλησιάζουσαι. Οὗτος λοιπὸν ὁ Ἔπαρχος ἔστειλεν εἰς Κύπρον, ὡς Κυβερνήτην, καὶ ἐξουσιαστὴν αὐτῆς μὲ Τίτλον Δουκὸς, Καλόκαιρόν τινα ὀνόματι. αὐτὸς ἐλθὼν εἰς τὴν Νῆσον, καὶ ὑποδεχθεὶς ὑπὸ τῶν Κυπρίων, ἔκλεξεν εἰς διημέρευσιν, καὶ κατοικίαν τὴν Ἀμαθοῦντα. Πόλιν μὲν καὶ πάλαι διάσημον, ὡς βασιλικὴν, καὶ τότε ὡς ἔχουσαν λιμένα εὐρύχωρον, καὶ ἀχείμαστον. καθοδὴ ἡ Σαλαμίνη τότε, εἶχεν ἐκπέσῃ τῆς μεγαλειότητος διὰ τοὺς προλαβόντας σεισμοὺς, καὶ ἐπειδὴ εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ἐκ τῆς προλαβούσης ἀνομβρίας, ἔγινε πλῆθος ὀφιδίων φαρμακερῶν, τὰ ὁποῖα συνεχῶς ἐδάγκανον ζῶα καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἀπέθνησκαν· ἐδιώρισε νὰ θρέφεται ἕνας ἀρκετὸς ἀριθμὸς Γάττων εἰς τὸ ἐν Ἀκρωτηρίῳ Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Νικολάου, διωρίσας αὐτῶν καὶ τὴν τροφήν. ἐσυνήθησαν δὲ τόσον οἱ Γάττοι, ὁποῦ ἀκούοντες τὸν κτύπον τῶν Καμπάνων, ἐσυνάζοντο εἰς

κἄποιας γούρνας ξυλίνας, όπου ἦτον ή τροφή των, καὶ ἀφ' οὗ ἔτρωγαν, ἔτρεχον εἰς τὰ δάση νὰ κυνηγοῦσι τοὺς ὄφεις· εἰς αὐτὸ τὸ Μοναστήριον μέχρι χρόνων πολλῶν ἐφυλάττετο ἕνας ἀρκετὸς ἀριθμὸς, διὰ τοῦτο ἐπεκλήθη καὶ Ἀκρωτήριον τῶν Γάττων, ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας ἔπειτα ἐκείνη ἡ Ἄκρα. Αὐτὸς ὁ Δοὺξ Καλόκαιρος διὰ φύλαξιν τῆς Νήσου ἀπὸ τοὺς πειράτας, ἢ Κουρσάρους, ἐδιώρισε τοὺς κατοίκους νὰ πληρώνῃ ὁ καθ' ἕνας ἕνα μικρὸν δόσιμον. Ἔστειλεν ἀπὸ Ἀλβανίας, καὶ ἔφερεν ἀνθρώπους, καὶ τοὺς ἐδιώρισε κατὰ τόπους νὰ φυλάττουσι νύκτα, καὶ ἡμέραν. ἐπειδὴ πρότερον ἦτον διωρισμένοι οἱ ἴδιοι ἐντόπιοι νὰ φυλάττουσι τὴν θάλασσαν μὲ τὴν ἀράδα, καὶ ὅσοι δὲν ἐδύναντο, ἢ δὲν ἐκατεδέχοντο, ἢ ἐκατοίκουν μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἐπλήρωναν ἀνθρώπους, καί ἐπήγαιναν νὰ φυλάττωσιν ἀντὶ δι' αὐτούς. ὅθεν ἐκ τῆς τοιαύτης ταλαιπωρίας οἱ ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα οἱ Γεωργοὶ ἠμέλουν νὰ καλλιεργοῦν τὴν γῆν, καὶ φυλάττοντες ἀπὸ ἕνα μέρος τὴν τιμὴν, καὶ τὸ ἔχει των, ἀπὸ τὸ ἄλλο ἀπέθνησκαν τῆς πείνας, καὶ ἀκριβίας· ἀλλὰ τοῦτο τὸ ὀλίγον δόσιμον ὕστερον μετὰ καιροὺς ἐπλεόνασε τόσον εἰς τὸν λαὸν, ὁποῦ ἔγινεν ἀνυπόφορον καὶ δυσκολοπλήρωτον. Τῷ δὲ 28. ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου πάλιν ἔγινε σεισμὸς μέγας εἰς Κύπρον, καὶ ἐγκρέμνησε παντελῶς τὴν Σαλαμῖνα, ὡς λέγει ὁ Κεδρινὸς, καὶ ἔκτοτε πλέον ἔμεινεν ἀκατοίκητος. Τότε καὶ ὁ Καλὸς Δοῦξ Καλόκαιρος, μιμούμενος τὴν ἀποστασίαν τοῦ Λικινίου Γαμβροῦ τοῦ Κωνσταντίνου, ἐπεθύμησε καὶ αὐτὸς νὰ γένῃ βασιλεὺς τῆς Κύπρου, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν Τύραννος. διὰ τοῦτο, καθὼς Ἱστορεῖ ὁ Ἀουρέλιος Βίκτωρ, εἰς εἶδος βασιλείου τὴν Νῆσον ἐπεχείρισε κατέχειν ὁ παράφρων Καλόκαιρος, ἀλλ' ἐπλήρωσεν ἐντὸς ὀλίγου τὴν τιμωρίαν τῆς ἀποστασίας του. ἐπειδὴ κατατρεχθεὶς ὑπὸ τῶν Κυπρίων διὰ τὴν ἀποστασίαν του, ἔφυγεν εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας, καὶ ἐκεῖ ἐλήφθη ὑπὸ τοῦ Δαλματίου Καίσσαρος, ἀδελφοῦ ἀπὸ Πατρὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ ἐῤῥίφθη εἰς τὰς φλόγας ζωντανὸς, καὶ κατεκάη, ἀγκαλὰ καὶ ἄλλοι νὰ λέγουσιν, ὅτι τὸν ἐσταύρωσε, ποινὴ ὁποῦ ἐδίδετο εἰς τοὺς κλέπτας. Ὁ δὲ Κεδρινὸς Ἱστορεῖ οὕτω. «τῷ κθ'. τῆς βασι-

»λείας Κωνσταντίνου Καλόκαιρος ἐν Κύπρῳ Τυραννίσας, ἐν Ταρσῷ »τῆς Κιλικίας ὑπὸ Δαλματίου ζῶν κατακαίεται.» Τούτη ἡ ἀποστασία (ὡς οἶμαι) ἔγινεν αἰτία νὰ διωρισθῇ ἡ Νῆσος νὰ ὑποτελῇ εἰς τὸν Δοῦκα τῆς Ἀντιοχείας, ὅς τις στελλόμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως, εἶχεν ἐξουσίαν νὰ χειροτονῇ καὶ νὰ στέλλῃ εἰς τὴν Κύπρον Στρατηγὸν διὰ τὴν αὐτῆς διαφύλαξιν, καὶ οἰκονομίαν εἰς τὰ πολιτικά, ὡς ὁ Βαλσαμὼν ἐν γ΄. Κανόνι τῆς ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου λέγει. »Πρὸ τοῦ ἀποξενωθῆναι τὴν βασιλείαν τῶν Ρωμαίων ἐκ τῆς Ἀν»τιοχείας, Δοῦξ ἐν αὐτῇ ἐπέμπετο, καὶ οὗτος στρατηγὸν εἰς Κύπρον »ἐπέστελλεν, ὡς ὑποκειμένην τῇ Ἀντιοχείᾳ.» ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἤκμαζε καὶ ὁ Μέγας Θαυματουργὸς Σπυρίδων Τριμηθοῦντος Ἀρχιερεύς, ὁ ὁποῖος εὑρέθη εἰς τὴν πρώτην ἐν Νικαίᾳ ἁγίαν Σύνοδον τὴν κατὰ Ἀρείου, τοῦ φλυαρίσαντος τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ κτῖσμα, καὶ καθαιρεθέντος ὑπ᾽ αὐτῆς, μετὰ καὶ ἄλλων δεκατριῶν Ἐπισκόπων τῆς Νήσου, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα δηλόσωμεν ἐν Ἰδίῳ τόπῳ. Διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ψυχῶν τῶν Χριστιανῶντότε τῆς Νήσου, φαίνεται ἀπὸ τινὰ σημειώματα, εὑρεθέντα εἰς χειρόγραφα βιβλία νομικά, ὅτι ἦσαν περισσότερον ἀπὸ τριάκοντα Ἐπίσκοποι (α), πτωχοὶ μὲν καὶ χωρὶς μεγαλοπρέπειαν, καὶ παρρησίαν εἰς τὰ ἔξωθεν. ἀλλ᾽ ἀληθεῖς Ποιμένες, καὶ Διδάσκαλοι τοῦ ἑαυτῶν μικροῦ Ποιμνίου, ὅπερ ἦτον τὸ καθ᾽ αὐτὸ τέλος τοῦ ἐπισκοπεύειν, καὶ ἀγρυπνεῖν, καὶ διὰ νὰ καθοδηγοῦσι τὸν λαὸν, εἰς στηριγμὸν τῆς ἀμωμήτου ἁγίας ἡμῶν Πίστεως, καὶδιὰ νὰ ἕλκουσι καὶ τοὺς Ἕλληνας,

(α) Τῷ ὄντι ἀπίθανον δοκεῖ, ὁ τοσούτων Ἀρχιερέων ἀριθμὸς εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς πίστεως, ἐν μέσῳ τοσούτων διωγμῶν προλαβόντων, καὶ ὁποῦ δὲ εξηλοτυπεῖτο κατ᾽ ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἡ ἀξία αὐτή, παρὰ ἀπὸ τοὺς τόλλα εὐλαβεῖς καὶ πεποιθότας τῷ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου κηρύγματι· μάλιστα ἐν μέσῳ τοσούτου λαοῦ, τοῦ περισσοτέρου εἰδωλολάτρου, καὶ πρὸς τούτοις τῶν Ἐπαρχιῶν αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ἅπερ ἐν οὐδενὶ τῶν ἱστορικῶν πώποτε σημειωθέντα εὕρομεν. Ὅθεν μᾶλλον κρίνομεν τοὺς περισσοτέρους τῶν 14. Ἀρχιερέων, εἶναι τινὰς χωρεπισκόπους, καὶ προεστῶτας Ἐκκλησιῶν τριῶν, ἢ τεσσάρων χωρίων καθ᾽ ἕνα· κρινέτω δὲ ὁ ἀναγινώσκων ὡς βούλεται.

ὁποῦ τότε ἦσαν πλῆθος ἐν τῇ Νήσῳ, εἰς τὴν Πίστιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ μὲ τὴν κατὰ Χριστὸν εὐτελῆ, καὶ ταπεινὴν πολιτείαν των, καὶ μὲ τὴν νουθεσίαν, καὶ Διδασκαλίαν των. Ἐπορεύοντο εἰς τὴν ὁδὸν ἀποστολικῶς μὲ τὴν βακτηρίαν των· καὶ ἔνθα ἔκαμναν τὸ κατάλυμμα, ἔργον εἶχον εὐθὺς νὰ κάμνουν τὴν προσευχήν των, καὶ νὰ νοθετήσουσι τοὺς ὀλιγοπίστους, ἢ καὶ εἰδωλολάτρας ἔτι τότε, οἱ μὲν νὰ στερεωθοῦσιν εἰς τὴν πίστιν καλλήτερον, οἱ δὲ ἀφέντες τὰ εἴδωλα, νὰ προσέλθωσι τῇ ἀληθεῖ πίστει τοῦ Χριστοῦ. τότε δὲν ἦσαν προτιμήσεις, καὶ πρωτοκαθεδρίαι, καὶ τίτλοι ὑπερήφανοι, καὶ ἀνυπόστατοι εἰς τούτους τοὺς ἁπλουστάτους Ἀρχιερεῖς, ἀλλ' ὁ πρεσβύτερος κατὰ τὴν ἡλικίαν, καὶ μάλιστα ὁ διὰ τὸν βίον του ἀξιομίμητος, καὶ ἐμπειρότερος εἰς τὴν Διδασκαλίαν, ἐκεῖνος, καὶ φεύγων τὰς τιμὰς τῶν ἀνθρώπων, ἐλάμβανε, καὶ εἶχε τὰ πρωτεῖα, καὶ τὴν προτίμησιν. δὲν ἐντρέποντο νὰ σκάπτωσι τὴν γῆν, καὶ νὰ τὴν ἀροτριῶσι διὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, καὶ ἀπὸ τοὺς κόπους των νὰ ἐπισκέπτωνται, καὶ νὰ ἐλεοῦσι τοὺς ἀδυνάτους, καὶ πτωχοὺς τοῦ μικροῦ ποιμνίου των.

Ἐπὶ τούτοις τοῖς ἀγαθοῖς ἔχαιρεν ἡ Νῆσος τῷ ὄντι, καὶ ἐναμβρύνετο διὰ τὴν ὁπωσδήποτε ἄνεσιν τῶν δυστυχειῶν, καὶ τυραννιῶν, καὶ διωγμῶν τοῦ Χριστιανικοῦ ὀνόματος· καὶ κατὰ μὲν τὸ πολιτικὸν τοῦ βίου τούτου, οἱ κάτοικοι αὐτῆς διὰ τῶν γεωργικῶν μόχθων, καὶ διὰ τῶν μετὰ τῶν ἔξω γενῶν συναλλαγμάτων, ηὔξανον ἐν εὐτυχείᾳ, καὶ πλούτῳ, ἐν δὲ τῇ κατὰ Χριστὸν πίστει, ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς καθ' ἑκάστην τῶν προσερχομένων. ὅθεν ἔνθεν μὲν Ναῶν, καὶ Ἐκκλησιῶν θεμελιώσεις, ἔνθεν δὲ οἴκων μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομαὶ, Πόλεων περιτειχώσεις, καὶ φρουρίων ἀνακαινισμοί. συστήματα σπουδαστηρίων τῆς ἔξω, καὶ ἔνδον σοφίας, καὶ γνώσεως, εἰς τὴν Κωνσταντίαν, εἰς Ἀμαθοῦντα, καὶ εἰς Πάφον, ἐξ ὧν πολλοὶ κατὰ τὰς ἐπιστήμας διέλαμψαν, ὡς κατὰ μέρος τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ περικλείσωμεν. Προσέτι καὶ Ἀποστόλων, Μαρτύρων, Ἀσκητῶν, καὶ ἁγίων ἀνδρῶν, ὅσων μὲν γέννημα τῆς περιωνύμου ταύτης Νήσου, ὅσων δὲ καὶ ξένων οἵτινες ταύτην ὡς οἰκείαν Πατρίδα ἠσπάσαντο, εἰς ἣν καὶ ἐπεθύμησαν βιῶσαι, καὶ ἀποθανεῖν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀκολουθία τῆς

Ἱστορίας ζητεῖ καὶ τὴν περὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τῆς Νήσου συστήματος, μετὰ τὸ κήρυγμα τῆς Πίστεως, εὔλογον δοκεῖ ἐνταῦθα νὰ ἀναφέρωμεν μετὰ συντομίας περὶ αὐτοῦ, καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ Ποιμένων. ἐν Ἰδίῳ δὲ κεφαλαίῳ πλατύτερον καὶ αὐτοῖς λόγοις ἐκτεθήσεσθαι ἡ παρὰ τοῦ ἀοιδήμου κυρίου Φιλοθέου πονηθεῖσα ἔκθεσις, διὰ τὴν αὐτονομίαν τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας τῆς Νήσου, καὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς ἐλευθερίαν.

Ἡ τῶν Κυπρίων Ἱερὰ Ἐκκλησία, ἐδέχθη τὴν Πίστιν ὑπὸ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Παύλου, καὶ Βαρνάβα, ὡς ἐκ τῶν πράξεων τῶν Ἀποστόλων μανθάνομεν· ἔλαβεν ἀμέσως ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀρχιερεῖς πρὸς καθοδηγίαν τῶν πιστῶν, ὧν ἕνας εἶναι ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος Βαρνάβας, στραφεὶς μετὰ τὸ κήρυγμα εἰς τὴν Πατρίδα του Σαλαμῖνα. Ἐπαφρόδιτος ἕνας τῶν ἑβδομήκοντα, ἐχρημάτισεν Ἐπίσκοπος εἰς τὴν Ἀκτὴν Ἀργείων, Πόλιν τότε πλησίον τοῦ χωρίου Ἀκανθοῦς. ὁ Τετραήμερος Λάζαρος Κιτίων Ἀρχιερεὺς χειροτονηθείς. Ἡρακλείδιος καὶ Μύρων εἰς Ταμασόν. καὶ εἰς Σολέαν Φιλάγριος Μαθητὴς Ἀποστόλου Πέτρου, καὶ Τυχικὸς εἰς πάφον, ὃν ὁ Παῦλος καλεῖ αὐτὸν ἀγαπητὸν ἀδελφὸν, καὶ πιστὸν οἰκονόμον, καὶ σύνδουλον αὐτοῦ ἐν Κύπρῳ. Αὐτοὺς εὑρίσκομεν θεμελιωτὰς τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας τῶν Κυπρίων ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν, καὶ ἀπὸ τὸν αὐτῶν βίον, καὶ μαρτύριον, καὶ τούτων οἱ διάδοχοι, ὡς παρέλαβον, ἀπ' αὐτῶν ἀμοιβαίως ἐχειροτονοῦντο, καὶ ἐποίμανον τὸ αὐτῶν ἐγχειρισθὲν Ποίμνιον ὁ καθ' εἷς· καὶ οὔτε χρέος ἐγνώριζον τὸ νὰ ὑποτελοῦσιν εἰς τινὰ τῶν Ἀρχιερέων ἔξωθεν τῆς Νήσου, οὔτε σφάλμα ἐστοχάσθησαν ποτὲ, ἐὰν δὲν ἔτρεχον νὰ λαμβάνουν τὴν χειροτονίαν των πέραν τῆς θαλάσσης. Τηροῦντες τὴν συνήθειαν ἣν παρὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων παρέλαβον ἐκ διαδοχῆς, ἐκυβέρνουν τὸν Κλῆρον, καὶ τὸν λαὸν κατὰ τὸ πνευματικὸν, ἕκαστος εἰς ἣν προχειρίσθη Ἐπαρχίαν τῆς Νήσου· δὲν ἐγνώριζαν εἰς ἄλλον τινὰ ὑποταγὴν, εἰμὴ μόνον εἰς τὴν αὐτῶν σύναξιν, καὶ Σύνοδον, εἰς ἣν ἀνέφερεν ὁ καθ' εἷς τῶν Ἀρχιερέων ὅσα συνέβαινον εἰς τὴν Ἐπαρχίαν του περὶ Ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας, καὶ τὰ ὁποῖα μόνος δὲν ἐδύνατο νὰ κρίνῃ, ἢ νὰ ἀποφασίσῃ. αὔξανε δὲ

ὁ ἀριθμὸς τῶν Πιστῶν, ηὔξανε κατ' ἀνάγκην καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἐπισκόπων, καὶ οἱ δεύτεροι ὡς μετὰ καιρὸν Ποιμνίου προστασίαν λαβόντες, ἔφερον ὑποταγὴν εἰς τοὺς διαδόχους τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὡς Μητροπολίτας αὐτῶν διὰ ὀρθὴν τάξιν ἐσέβοντο, παρὰ τῶν ὁποίων καὶ ἐχειροτονοῦντο. Πρῶτον δὲ τῇ τάξῃ φανερὸν, ὅτι ἐγνώριζαν ἀνέκαθεν τὸν Ἀρχιερέα Σαλαμίνης, καὶ ὕστερον τῆς Κωνσταντίας λεγόμενον, ὡς τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα διάδοχον, καὶ ὡς τῆς Πόλεως ἐκείνης, ἐκ παλαιοῦ ἐχούσης τὰ πρωτεῖα παρὰ τὰς ἄλλας Πόλεις, διὰ τοῦτο καὶ Μητρόπολις τετίμηται. Τοιοῦτον ἦν τὸ σύστημα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Νήσου μέχρι τῆς Πρώτης Συνόδου, εἰς διάστημα δηλαδὴ 290. χρόνων, ἀφ' οὗ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ Βαρνάβας, ἐδίδαξαν τὴν ἱερὰν πίστιν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Κύπρον. καὶ ὁ Τετραήμερος Λάζαρος ἐχειροτονήθη ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων Ἀρχιερεύς.

Εἰς τὴν αὐτὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν ἐν Νικαίᾳ συγκροτηθεῖσαν ἁγίαν Σύνοδον, δόγματι τοῦ Αὐτοκράτορος Μεγάλου Κωνσταντίνου, φαίνονται νὰ εὑρέθησαν ἐκ τῆς Κύπρου Ἀρχιερεῖς δώδεκα τὸν ἀριθμόν. ἡ ἁγία αὕτη Σύνοδος ἐθέσπισεν εἰς τὰς Ἐπαρχίας, τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα νὰ φυλλάττωνται ἀπαρασάλευτα, καὶ τοιουτοτρόπως καὶ οἱ τῆς Νήσου Ποιμένες, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν, κατὰ τοὺς Κανόνας τῶν Ἀποστόλων, καὶ κατὰ τὸν Ὅρον τῆς Πρώτης Συνόδου, οἰκονόμουν καὶ ἐκυβέρνουν τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς καὶ πρότερον, μηδενὸς ἔχοντες χρέος ἀποδοῦναι λόγον, εἰμὴ μόνον τῷ Ἀρχιεράρχῃ Σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ.

Ἀλλὰ φεῦ, ὅταν ἡ φιλαρχία, καὶ ἡ πλεονεξία ἄρχισε νὰ λαμβάνῃ χώραν εἰς τὰ Θυσιαστήρια. Ὁ διάδοχος τοῦ Πέτρου, ὄχι ἰδοὺ ἀφήκαμεν πάντα πλέον, ἀλλὰ διὰ πάντα, εἶπεν, ἀκολουθήσαμέν σοι. Ὁ τῆς Ἀντιοχείας Ποιμὴν, ἤρξατο ἐπιθυμεῖν νὰ κατεξουσιάσῃ καὶ εἰς τὴν Κύπρον, καὶ νὰ ζητῇ παντοίῳ τρόπῳ νὰ ὑποδουλώσῃ, τὴν μέχρι ἀπὸ τοῦ κηρύγματος τῆς πίστεως ἐλευθερίαν, τῶν κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Νήσου Ἐπισκόπων, διὰ νὰ ἐξαπλώσῃ περισσότερον τὴν ἐξουσίαν του, καὶ διὰ νὰ αὐξήσῃ περισσότερον τὰ εἰσοδήματά του. καὶ προφάσει δῆθεν τοῦ πολιτικοῦ συστήματος, καὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ, ἐμηχανᾶτο τὴν καταδούλωσιν. Ἐπρόβαλεν

ὁ μιμητὴς τοῦ Πέτρου, πῶς ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ Δουκὸς Ἀντιοχείας ἐπέμπετο στρατηγὸς εἰς τὴν Κύπρον εἰς κυβέρνησιν αὐτῆς, οὕτως ἔπρεπε καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ποιμένος τῆς Ἀντιοχείας, νὰ λαμβάνωσι τὰς χειροτονίας των οἱ αὐτῆς Ἀρχιερεῖς Κύπριοι· καὶ ἐπειδὴ ὑπέκειτο ἡ Νῆσος εἰς τὸν Ἄρχοντα τῆς Ἀντιοχείας κατὰ τὰ πολιτικά, οὕτως ἔδει νὰ ὑποτελῇ εἰς τὸν Ἐκκλησιαστικὸν αὐτῆς προεστῶτα κατὰ τὰ Ἐκκλησιαστικά. Ἐκ τούτου τοῦ ἄνευ λόγου ἐπιχειρήματος οἱ κατὰ καιρὸν Πατριάρχαι Ἀντιοχείας, πολλὰ δεινὰ ἔδρασαν τῶν Κυπρίων Ἀρχιερέων, πλέον παρὰ μίαν φορὰν ἐμεταχειρίσθησαν τὸν ἐξωτερικὸν βραχίονα εἰς σύστασιν τοῦ κακοῦ ζητήματος αὐτῶν καὶ γνώμης, καὶ καταχρώμενοι τῆς ἐξουσίας ὥρμησαν καὶ εἰς ραβδισμούς, ὡς φανερὰ ἀναφέρει ἡ τῶν Κυπρίων Ἀρχιερέων ἀναφορὰ εἰς τὴν τρίτην ἁγίαν Σύνοδον, ἥτις λέγει. «Πάλαι μὲν καὶ ὁ ἅγιος »Πατήρ, καὶ Ἐπίσκοπος γεγονὼς Τρωΐλος, μυρία πέπονθεν ὑπὸ »τοῦ Ἀντιοχέων Κλήρου, καὶ τοῦ θεοσεβεστάτου Θεοδότου, βίαν οὐ »τὴν τυχοῦσαν ὑπομείνας μέχρι καὶ πληγῶν κτ.»

Συγκροτηθείσης οὖν τῆς ἁγίας, καὶ Οἰκουμενικῆς ἐν Ἐφέσῳ τρίτης Συνόδου ἔτει 433., ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ, ἦσαν συνεδριάζοντες ἐν αὐτῇ καὶ ἐκ τῆς Κύπρου Ἀρχιερεῖς, Ριγῖνος Κωσταντίας, Σαπρίκιος Πάφου, Ζήνων Κουρίου, ἢ Ἐπισκοπῆς, Εὐάγριος Σόλων, καὶ Καισσάρειος Πρωτοπαπᾶς. οὗτοι μετὰ τὴν καθαίρεσιν τοῦ Αἱρεσιάρχου Νεστορίου, ἀνέφερον ἐγγράφως εἰς τὴν ἁγίαν Σύνοδον τὰς ἐνοχλήσεις, τὰς βίας, τὰς καταδρομὰς ἃς ὑπέφερον ὑπὸ τῶν κατὰ καιρὸν Πατριαρχῶν Ἀντιοχείας, καὶ τοῦ αὐτοῦ Κλήρου, ζητούντων καταδουλῶσαι τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν παρὰ Κονόνας, καὶ παρὰ τὸ ἔθος· καὶ ἐζήτουν ἱκετικῶς ἵνα ἡ ἁγία Σύνοδος ποιήσῃ διόρθωσιν, ἐρευνοῦσα τὰ μετὰ δικαίου, καὶ νομίμου λόγου ἀναφερόμενα, καὶ ἀναστείλῃ τὴν παρὰ κανόνας ὁρμὴν τῶν Ἀντιοχέων Πατριαρχῶν. ὅθεν αὕτη δεξαμένη τὴν αὐτῶν ἀναφοράν, καὶ ὀρθῶς ἐρευνήσασα, ἔκρινε, καὶ ἀπεφάσισεν, ὅτι οἱ τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν, τῶν κατὰ τὴν Κύπρον Προεστῶτες, κατὰ τοὺς Κανόνας τῶν ἁγίων Πατέρων, καὶ κατὰ τὴν Ἀρχαίαν συνήθειαν, ἔχουσιν εἰς τὸ ἑξῆς τὸ ἀ-

νεπηρέαστον, καὶ ἀβίαστον, καὶ νὰ ποιοῦσι τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων Ἐπισκόπων δι' ἑαυτῶν. διότι ὁ λε'. Κανὼν των ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ὁ γ'. τῆς Ἀντιοχείας Συνόδου κελεύουσιν, ὅτι νὰ μὴ τολμῶσιν οἱ Ἐπίσκοποι, νὰ ποιοῦσι χειροτονίας εἰς τὰς Ἐπαρχίας, ὁποῦ δὲν εἶναι ὑποκείμεναι εἰς αὐτούς, εἰδεμὴ αἱ χειροτονίαι των νὰ νομίζονται ἄκυραι, καὶ πρὸς τούτοις νὰ καθῄρονται οἱ τοιαῦτα τολμῶντες Ἐπίσκοποι. ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κανών, ὁποῦ εἶναι ὁ η'. τῆς αὐτῆς Συνόδου, ἴσως εἶναι ἡ αἰτία, ὁποῦ ἐτάραξε πολὺ τὸν τότε Ἰωάννην Ἀντιοχείας, κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Ἐξάρχου τῆς Συνόδου, καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ Πάπα, καὶ κατά τοῦ Μέμνωνος Ἐφέσου. αὐτὸς μετὰ τοῦ Θεοδωρήτου Κυρουπόλεως, καὶ Ἴβα Ἐδέσης, ὑπαγόρευσε καθαίρεσιν κατ' αὐτῶν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς αὐτῆς Συνόδου.

Μὲ ὅλον τοῦτο μία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἕνας Ἱερὸς σύλλογος ἀνδρῶν θεσσόφων διὰ τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ὁρίζει, κρίνει, ἀποφασίζει, καὶ οἱ Αὐτοκράτορες δέχονται, ὁ χριστώνυμος λαὸς σέβεται, δοξάζει νόμιμα, δίκαια, ὀρθά. Ἀλλ' οἱ Ἀντιοχεῖς Πατριάρχαι ἀπορρίπτουσιν αὐτά, διὰ τὸ οἰκεῖον τέλος, καὶ ταράττουσι πάλιν τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας τῶν Κυπρίων. Ἰδοὺ τῆς φιλαρχίας ἡ δίψα, καὶ τῆς πλεονεξίας ἡ ἀκόρεστος ἐπιθυμία· πάλιν ἐνοχλοῦνται οἱ Κύπριοι, ζητεῖ ὁ Ἀντιοχείας καταπατῶν Κανόνας, Συνόδων ἀποφάσεις, ἔθη ἀρχαῖα, καὶ συνηθείας, νὰ κατεξουσιάζῃ τοὺς Ἀρχιερεῖς, καὶ νὰ ποιῇ αὐτῶν τὰς χειροτονίας. Πολλὰ ὑπέμειναν μέχρι τοῦ 477. Ἔτους, οἱ διαπρέψαντες εἰς τὴν Νῆσον Ἀρχιερεῖς, μέχρις ὅτου, λέγω, ἡ ἀνεξίκακος πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ἐφανέρωσε τὸ σεβάσμιον λείψανον τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, φέροντος ἐπὶ στήθους τὸ κατὰ Ματθαῖον ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ὅπερ ἰδίαις χερσὶν ἔγραψεν ὁ Ἀπόστολος, κείμενον ὑποκάτω εἰς μίαν ξυλοκερατίαν δένδρον, οὐ μακρὰν τοσοῦτον τῆς παλαιᾶς Σαλαμίνης. ἔνθα καὶ μέχρι τοῦ νῦν Ναὸς μέγιστος καθορᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀποστόλου τιμώμενος, διὰ βασιλικῶν ἐξόδων τότε ἀναγερθείς, εἰς σημεῖον ἀναντίρρητον τῆς αὐτονομίας, καὶ ἐλευθερίας ἐκ τῶν κατατυραννούντων τοὺς τῆς Νήσου

Ἀρχιερεῖς. Ἴδεν ἐν ὁράματι ὁ τότε Ἀρχιερεὺς Κωνσταντίας Ἀνθέμιτος τὸν Ἀπόστολον, ὁποῦ ἔδειχνεν αὐτῷ, τὸν τόπον τοῦ λειψάνου του, καὶ τὸν ἐδίδαξε νὰ πορευθῇ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν βασιλέα Ζήνωνα, νὰ παραδώσῃ τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ νὰ φανερώσῃ τοὺς πειρασμοὺς, ὁποῦ ἐλάμβανεν ἐκ τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ θέλει λάβει τὴν αἴτησιν, ὁποῦ ζητεῖ. ὁ Ἀνθέμιτος δραμὼν μετὰ λιτανείας καὶ προσευχῶν, ἔσκαψεν, εὗρε τὸ ἅγιον λείψανον εἰς τὸν δειχθέντα τόπον, καὶ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ παρευθὺς ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἔφθασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. ἀνέφερεν εἰς τὸν βασιλέα Ζήνωνα τὸ πρᾶγμα, ἐχάρη μεγάλως ὁ βασιλεὺς, πῶς εἰς τὸν καιρόν του ἐσυνέβη τὸ τοιοῦτον θαῦμα, ἔλαβεν εὐλαβῶς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἐκόσμησεν αὐτῷ, καὶ ἐδιώρισεν, ὅτι κάθε χρόνον τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας, καὶ μεγάλης παρασκευῆς νὰ ἀναγινώσκεται εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Παλατίου του· καὶ ἐπειδὴ τότε ἡ τῶν Εὐτυχειανῶν αἵρεσις ἐμόλυνε τὸν λαὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁποῦ ἀρνεῖτο τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τὴν ἐνανθρώπησιν, καὶ φαντασίᾳ τὴν σάρκα λαβόντος, μυθοπλάττουσα, ἠσχύνθησαν οἱ τῆς αἱρέσεως προστάται, ἀφ᾽ οὗ ἴδον φανερὰ τὸ αὐτὸ ἰδιόχειρον τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον νὰ διηγῆται, καὶ νὰ φανερώνῃ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμοίαν οὖσαν ἡμῖν, καὶ ὄχι κατὰ φαντασίαν ἐνανθρωπήσαντος, ὡς ἔλεγον οἱ ἄφρονες. Τότε ὁ Ἀρχιερεὺς Ἀνθέμιτος προσκλαυθεὶς δι᾽ ἀναφορᾶς εἰς τὸν βασιλέα, διὰ τὰ παρὰ Κανόνας τῶν ἁγίων Συνόδων, παράλογα ζητήματα τοῦ Ἀντιοχείας, ἐπροστάχθη ὁ Πατριάρχης Ἀκάκιος, τὸν θρόνον διέπων τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ ἐξετάσῃ συνοδικῶς τὴν ὑπόθεσιν τῶν Κυπρίων Ἀρχιερέων. καὶ δὴ συγκροτηθείσης Συνόδου Ἀρχιερέων, παρόντων καὶ Ἐπιτρόπων τοῦ Ἀντιοχείας, διὰ τοῦτο ἐλθόντων, ἐξέταξεν ὁ Ἀκάκιος μετὰ τῶν περὶ αὐτοῦ Ἀρχιερέων τὰ δίκαια, τοῦ τε ἑνὸς μέρους, καὶ τοῦ ἄλλου, καὶ τὰς ἀποφάσεις τῆς τρίτης Συνόδου φυλάττων, ἀποφάσισε διὰ συνοδικοῦ γράμματος, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῶν Κυπρίων Ἀρχιερέων νὰ μείνῃ ἀνεπειρέαστος, ἀπὸ πάσης καταδυναστείας τῶν Πατριαρχῶν Ἀντιοχείας εἰς τὸ ἑξῆς, κατὰ τοὺς Κανόνας, καὶ τὴν

ἀρχαίαν αὐτῶν συνήθειαν, καὶ τὴν Σαλαμῖνα ὁ βασιλεὺς κατέστησεν Ἀρχιεπισκοπὴν πάσης Κύπρου· καὶ τὸν Ἀρχιερέα αὐτῆς ἐτίμησε βασιλικοῖς προνομίοις, νὰ φέρῃ δηλαδὴ μανδεῖον ἐρυθρὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς, νὰ κρατῇ σκῆπτρον ἀντὶ ῥάβδου Ποιμαντικῆς, καὶ δι' ἐρυθρῶν νὰ ὑπογράφεται, καὶ νὰ σεμνύνεται αὐτοκέφαλος Ἀρχιεπίσκοπος, καὶ νὰ μὴν ὑποτάσσεται εἰς μηδένα τῶν Πατριαρχῶν. Τῷ δὲ Ἀντιοχείας προσέταξε διὰ βασιλικοῦ προστάγματος, νὰ ἀπέχῃ εἰς τὸ ἑξῆς ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνοχλῇ τὴν Κύπρον καὶ τοὺς αὐτῆς Ἀρχιερεῖς, ὡς λέγει ὁ Μοναχὸς Κύριλλος, ὁ Ἀναγνώστης Θεόδωρος, καὶ Σουΐδας. ἀφ' ὃν τότε, οἱ τῆς Ἀντιοχείας Πατριάρχαι, καὶ μὴ θέλοντες ὑπακοῦσαι τοῖς Κανόσιν, ὑπήκουσαν τῇ ῥάβδῳ τοῦ Καίσσαρος, καὶ ἡσύχασαν, οὐδὲ πλέον ἦραν φωνὴν, καὶ τὴν ζητουμένην ὑπὸ τῶν Κυπρίων Ἀρχιερέων ὑποταγὴν, ἐμετάτρεψαν εἰς ἀδελφότητα· δὲν ἔχει ἄλλο ὁ Ἀντιοχείας μέχρι τῆς σήμερον νὰ ποιῇ εἰς τὴν Κύπρον, παρὰ ὁποῦ στέλλει κάθε τόσους χρόνους τὸ ἅγιον Μῦρον, καὶ τοῦτο μετὰ θελήσεως τῶν Ἀρχιερέων τῆς Νήσου, οὐχὶ δι' ἐντολῆς ἢ νόμου. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ὡς αὐτοκέφαλος λέγεται Μακαριώτατος, μνημονεύει ἐν τοῖς Ἱεροῖς Διπτύχοις παρρησίᾳ, ὡς οἱ Πατριάρχαι. «Μνήσθητι Κύριε πάσης Ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων κτ», καὶ οἱ λοιποὶ Μητροπολῖται Πάφου, Κιτιαίων, καὶ Κυρηνίας, μνημονεύουσι τὸ ὄνομα, ἐν τοῖς αὐτοῖς, τοῦ κατὰ καιρὸν Ἀρχιεπισκόπου. Ὅταν ἀκολουθήσουν Ἐκκλησιαστικαὶ διαφοραὶ καὶ ὑποθέσεις, συνάζονται δύω, ἢ τρεῖς τοῦ ἔτους, κατὰ τὸν Κανόνα, καὶ συσκεψάμενοι μετὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἀποφασίζουσι συνοδικῶς, τὰ Ἐκκλησιαστικῶς πρέποντα. ὅταν δὲ συμπέσῃ ἡ ὑπόθεσις ὑπὲρ δύναμιν αὐτῶν, προστρέχουσιν εἰς τὴν ἁγίαν Σύνοδον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ζητοῦσι τὴν αὐτῆς γνώμην, καὶ βουλήν.

Δὲν ἰξεύρω ἂν ἄλλος Ἀπόστολος ὑπερασπίσθη τοσοῦτον τὴν Πατρίδα του, ἂν ἐφάνη τόσον φιλόπατρης, ὡς ὁ ἡμέτερος συμπατριώτης Βαρνάβας, ὅς τις ζῶν μὲν ἀπήλλαξε τοὺς συμπατριώτας του, ἀπὸ τὴν βδελυρὰν θρησκείαν τῶν εἰδώλων, διδάξας αὐτοὺς τὴν ἀληθινὴν Πίστιν, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Θανὼν δὲ ἐλευ-

θέρωσε τὴν Ἱερὰν Ἐκκλησίαν τῆς Πατρίδος του, ἀπὸ τῆς καταδυναστείας τῶν φιλάρχων, καὶ πλεονεκτῶν Ἀντιοχείων Κληρικῶν, καὶ εἰς ὕψος ἤγειρεν αὐτὴν τοσοῦτον, ὥστε ζηλοῦσθαι καὶ ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν τῆς πρώτης τάξεως Ἱεραρχείας. Ἀληθῶς, καὶ ἀναμφιβόλως ἐπλήρωσεν ὁ τῷόντι υἱὸς Παρακλήσεως, ὁ Βαρνάβας λέγω, τὸ μάχου ὑπὲρ Πίστεως, καὶ ὑπὲρ Πατρίδος καθ᾽ ὅλα του τὰ μέρη. ἄρα πόσον χρέος ἔχομεν οἱ Κύπριοι εἰς τὸν λυτρωτὴν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ; εἰς τὸν εὐεργέτην τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησιαστικῆς δόξης καὶ παροχέα ; ἕκαστος ἡμῶν κρινέτω, καὶ ἂς τιμᾷ, καὶ ἂς ἑορτάζῃ τὸν ἔφορον τῆς Πατρίδος, καὶ προστάτην, καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Ἐπιδρομαὶ Σαρακηνῶν, Μετοίκησεις Κυπρέων εἰς Ἑλλήσποντον, Δουκῶν τινῶν ἀποστασία, καὶ τοῦ Ἰσαακίου Κομνηνοῦ Τυράνου φθορὰ, μετὰ τῆς Νήσου.

Ἀλλ᾽ ἐπιστρέφομεν εἰς τὸ προκείμενον τῆς Ἱστορίας. ἐπειδὴ μέχρι Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου, οὐδὲν περὶ τῆς Νήσου ἀξιοσημείωτον εὕρομεν ἀπὸ τοὺς Ἱστορικοὺς, εἰμὴ μόνον, ὅτι ὁ αὐτὸς Μέγας Ἰουστινιανὸς, ἀφ᾽ οὗ ἔκτισε τὸν πανθαύμαστον Ναὸν τῆς ἁγίας Σοφίας εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐδιώρισε, καὶ ἔγιναν πολλαὶ τοιαῦται οἰκοδομαὶ καὶ εἰς διαφόρους ἄλλους τόπους, καὶ Πόλεις, καθὼς εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος, εἰς τὴν Ἀχρίδα Πατρίδα του, καὶ εἰς τὴν Λευκοσίαν τῆς Νήσου ἐδιώρισε μετὰ βασιλικῶν ἐξόδων, καὶ ἐκτίσθη ἡ μέχρι νῦν ὁρωμένη θαυμαστὴ οἰκοδομὴ τῆς ἁγίας Σοφίας, ὡς μὲν τινὲς θέλουσι, συνεργείᾳ τῆς αὐτοῦ βασιλίσσης, καὶ γυναικὸς Θεοδώρας, οὔσης ἐκ Κύπρου, ἀλλὰ πειθανότερον διὰ παρακλήσεως τῶν Κυπρίων, τότε ὑπὸ σεισμοῦ πολλῶν Ναῶν, καὶ οἴκων ἐγκρεμνισθέντων. καὶ οὐ μόνον εἰς Κύπρον, ἀλλὰ καὶ εἰς Ἀντιοχείαν δὶς, καὶ τρεῖς ἀκολουθήσαντος τῷ λϐ'. ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους καί τινες Μοναχοὶ, ἄλλοι μὲν ἐκ Συρίας, ἄλλοι δὲ ἐκ Περσίας,

ἱστοροῦσιν, ἔφερον τοὺς σκώληκας τῆς μετάξης εἰς Κωνσταντινούπολιν, μὴ γινώσκοντες οἱ ἐκεῖσε ἄνθρωποι ἔτι, πόθεν ἐγίνετο τὸ μετάξιον, καὶ ἐκεῖθεν διὰ προσταγῆς βασιλικῆς ἐδιωρίσθη, καὶ ἐδιεδόθη εἰς ἅπασαν τὴν ἐπικράτειαν· δὲν ἔλειψαν καὶ οἱ Κύπριοι εὐθὺς, νὰ περιποιηθοῦσι τούτους τοὺς σκώληκας ὅσον τὸ δυνατὸν, καὶ ἐπειδὴ τὸ κλῖμα τῆς Νήσου, εἶναι ἀρκετὰ ἁρμόδιον διὰ τὴν ἀνατροφὴν αὐτῶν τῶν σκωλήκων, εὐδοκίμησαν εἰς αὐτὴν τὴν ἐργασίαν, καὶ μέχρι τοῦ νῦν κρίνεται, ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα προϊόντα τῆς Νήσου ἐξαίρετον τὸ μετάξιον, καὶ κατὰ καιροὺς εὐτυχίας ἀποδίδει ὄχι ὀλίγην ποσότητα.

Ἀλλὰ καὶ πρὶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ μετ' αὐτὸν, τρισχειρότερα ἄρχισε νὰ κλονῆται, καὶ νὰ κυμαίνεται ἡ τῶν Ρωμαίων βασιλεία· νὰ ζηλοφθονῆται, καὶ νὰ κατατρέχεται ἀπὸ διάφορα βάρβαρα γένη, καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἀκαταστασίαν τῶν ἰδίων βασιλέων, ἵνα σιωπήσω τὰ ἄλλα· ἡ Ρώμη καταπολεμεῖται ἀπὸ τοὺς Βανδάλους, Γότθους, Ὀστρογότθους, γένη ὑπερβόρεια, καὶ πολεμικά. ἡ Αἴγυπτος, ἡ Ἀντιοχεία, Δαμασκὸς, Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τῶν Περσῶν, καὶ Σαρακηνῶν κατακουρσεύεται, καὶ οἱ βασιλεῖς κατασφάζονται εἰς Κωνσταντινούπολιν. καὶ ποῖος νὰ ἁρπάξῃ τὸ σκῆπτρον; ὅποιος φανῇ ἐπιδεξιώτερος εἰς τὴν μάχαιραν. Οἱ Πέρσαι ἔφθασαν μέχρι τῶν πυλῶν τῆς νέας Ρώμης, καὶ οἱ ἐξουσιασταὶ αὐτῆς, ἄλλοι μὲν ἀλληλομαχοῦντες, ἄλλοι δὲ βυθισμένοι εἰς τὰς ἡδονὰς, ἔκδοτοι εἰς τὰς τρυφὰς, καὶ θεάματα, παραβλέπουσι τὸν κίνδυνον. Ἀφήνω τοὺς πρὸ αὐτοῦ. Φωκὰς ὁ Τύραννος ἐξεριζώννει τὴν γενεὰν Μαυρικίου, Ἡράκλειος τυραννεῖ τὸν Τύραννον. ἕνας ἐμφύλιος πόλεμος ἀκατάπαυστος, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ ὁ θεὸς παραχωρεῖ.

Εἰς τούτου τοῦ Ἡρακλείου τὸν καιρὸν ἔτει 622. ἐφάνη ἡ μάστιγα τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν Χριστιανῶν, Ὁ Μωάμεθ· (α) οὗτος ἀπὸ

(α) Ἐνταῦθα περιεργείας χάριν ὑποσημειοῦμεν, τὸ παρὰ Κεδρηνοῦ ἀναφερόμενον θεμάτιον, περὶ τῆς διαρκέσεως τῆς ἀρχῆς τῶν Σαρακηνῶν. Τῷ ιβ'. ἔτει Ἡρακλείου, ἤγουν τῷ στρλα ἀπὸ κτίσεως κόσμου, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ γ'. ἡμέρᾳ ε'. ἐγένετο θεμάτιον τῶν Σαρακηνῶν παρὰ Στεφάνου Ἀλεξανδρέως, τούτοις Κα-

τὰ βάθη τῆς Ἀραβίας ἐξελθὼν, ἀπήντησε τὸν Ἡράκλειον ἐκ Περσίας ἐρχόμενον νικητὴν, καὶ μὲ τοὺς ὀλίγους τῆς φατρίας του, τὸν ἐπροσκύνησεν ὡς βασιλέα, καὶ ἐζήτησε τὴν προστασίαν του. δυστυχησμένη προστασία. Δὲν εἶναι χρεία νὰ διηγηθοῦμεν τὴν μυθόπλαστον θρησκείαν του, ἣν ὡς λύμην διέδωσεν εἰς τοὺς ἀκολούθους του. Ἦρξε τέλος πάντων τῶν Ἀρράβων, Σαρακινῶν, ἢ Ἀγαρηνῶν χρόνους ἐννέα, προτάξας ἀρχηγὸν ἔτι ζῶν, Ἀβουβάχαρον τινὰ, ἄλλως Ἀπουπέκερ λεγόμενον, ἀρχηγὸν μὲν καὶ αὐτὸν ἄλλης φατρίας Ἀρράβων, προσήλυτον δὲ τῆς νέας θρησκείας, οὗτινος χάριν ἠξίωσεν αὐτὸν, Γενικὸν Ἀρχηγὸν Ἀρράβων, καὶ κήρυκα τῶν ἀσεβῶν μυθολογημάτων του. Οὗτος ὁ Ἀβουβάχαρος ἔτει. 14. Ἡρακλείου, ἐκπορθεῖ τὴν Γάζαν Πόλιν τῆς Ἰουδαίας, καὶ πᾶσαν τὴν ἐκεῖ περίχωρον πρῶτον. Ἔπειτα πλεύσας κατέλαβε διὰ δυστυχίαν τὴν Κύπρον, καὶ αὐτὴν πρῶτος λεηλατήσας, τέλος ἐκυρίευσεν αὐτῆς. Ἀριθμοῦνται οὖν χρόνοι ἀφ' οὗ ὁ Αὔγουστος αὐτὴν ἐπρόσφερε δῶρον εἰς τὸν Δῆμον τῶν Ρωμάνων, ἕως τοῦ Ἀβουβάχαρος ὡς 631. Τῆς θυγατρὸς τούτου ὁ τάφος ἐφαίνετο (α) εἰς τὴν Νῆσον μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ὅς τις ἐβασίλευσεν ἔτει Χριστοῦ 912. ὁ ὁποῖος διηγεῖται, θέματι. ιε΄. οὕτως. «Ἐπαρχία Κύπρου ὑπὸ Κονσιλιάρι-»ον, τουτέστι βουλευτὴν, Πόλεις δεκαπέντε. Κωνσταντεία Μητρό-»πολις, Κίτιον, Ἀμαθοῦς, Κυρηνία, Πάφος, Ἀρσινόη, Σόλοι, Λά-»πιθος, Κερμία, ἤτοι Λευκουσία, Κυθαίρεια, Τάμασος, Κούριον, »Νέμεσος, Τρημιθοῦς ὅθεν ὁ ἅγιος Σπυρίδων, Καρπάσιον. Ἡ μὲν

νονίσαντος, κρατῆται ἐν ἰσχύϊ μὲν ἔτη τϑ΄., ἐν δὲ συστροφῇ, καὶ ἀκαταστασίᾳ, καὶ συμφορᾷ, ἕτερα ἔτη τξε΄. ἐν τῷ ξ΄. ἐνιαυτῷ, καθὰ φησὶ καὶ ὁ Προφητ Ἡσαΐας. «Τάδε λέγει Κύριος, ἔτι ἐνιαυτὸς μισθωτοῦ. καὶ ἐκλείψει ἡ δόξα Κη-»δὰρ, καὶ τὸ κατάλειπον τῶν τοξευμάτων υἱῶν Κηδὰρ τῶν ἰσχυρῶν ἔσται ὀλί-»γον.» Λείπει οὖν ἕως τῆς * ἐὰν ἄρα καλῶς ἐθεμάτισεν ὁ Ἀστρονόμος Στέφανος· ἀλλ' ὡς οἶμαι λεπτὸν πολὺ ἔλαθεν ἐκεῖνον. Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὅτι ὁ Κηδὰρ δεύτερος υἱὸς ἦν τοῦ Ἰσμαήλ.

(α) Ἴσως νὰ εἶναι ὁ πλησίον νῦν εἰς τὸ Κίτιον, Τάφος τῆς Σουλτάνας λεγόμενος, Ἰμαρέττι τῶν Τουρκῶν.

»οὖν Κύπρος ἡ Νῆσος ἔστι μεγάλη, καὶ ἐπιφανεστάτη, κειμένη ἐν »τῷ Παμφυλίῳ Κόλπῳ, καθὼς φησὶν ὁ περιηγητὴς Διονύσιος. Κύ»προς δ' εἰς αὐγὰς Παμφυλίου ἔνδοτι πόντου».

«ἐκλήθη δὲ ἀπὸ Κύπρου τῆς θυγατρὸς Κινύρου, ἢ τῆς βίβλου »καὶ Ἀφροδίτης, ὡς φιλοστέφανος, ἐν τῷ περὶ Νήσων, καὶ Ἴστρος, »ἐν ἀποικίαις Αἰγυπτίων Ἱστόρησαν. Ἐβασιλεύετο δὲ πρότερον ὑπὸ »πολλῶν, καὶ διαφόρων βασιλέων, κατελύθη δὲ ἡ αὐτῆς βασιλεία »ὑπὸ τῶν Μακεδόνων, τουτέστι τῶν Πτολεμαίων. Ἕως γὰρ Ἀλε»ξάνδρου τοῦ βασιλέως Μακεδόνων ἐβασιλεύετο, ἤγουν ἐτυραννεῖτο, »ὑφ' ὧν Τυράννων Ἀνάξαρχος ὁ Φιλόσοφος ἀναιρεῖται μετὰ θάνα»τον Ἀλεξάνδρου, καὶ Ἰσωκράτης ὁ Ῥήτωρ πρὸς Δημόνικον, τὸν αὐ»τῆς βασιλεύοντα, λόγους διαφόρους πεποίηκε. Κρατησάντων τε τῶν »Ῥωμαίων, Ἐπαρχία γέγονεν, καὶ διῃρέθη, ὡς προλέλεκται εἰς »πόλεις δεκαπέντε. Τοῦ χρόνου δὲ παραδραμόντος, καὶ τῶν Ῥω»μαϊκῶν ὅπλων κακωθέντων, ἐξ ἀμελείας, ἐκράτησαν αὐτῆς οἱ Σα»ρακηνοὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου. καὶ πρῶτος ἐν αὐτῇ δια»περάσας, Ἀβουβάχαρος (οὗ καὶ τῆς θυγατρὸς ἐν αὐτῇ τάφος φαί»νεται) ταύτης ἐκράτησεν. Ὁ δὲ Μακάριος, καὶ περιώνυμος, καὶ ἀ»οίδημος ἐν βασιλεῦσι Βασίλειος, εἰς θέματος τάξιν ταύτην κατέστη»σε, καὶ διεπέρασεν ἐν αὐτῇ Στρατηγὸν Ἀλέξιον, ἐκεῖνον τὸν περι»βόητον, τὸ γένος Ἀρμένιον, ὃς καὶ ἐπεκράτησεν αὐτῆς χρόνους ἑ»πτά. Πάλιν ἀφῃρέθη ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ταύτην φορολογοῦ»σιν, ὡς καὶ πρότερον.»

Ἀλλ' αὐτὸς ὁ Πορφυρογέννητος Ἱστορικὸς παρακατιὼν ἐν κεφ. κ'. πάλιν λέγει, πῶς Μαβίας τὶς στρατηγὸς τοῦ Ὀθμάνου, τετάρτου Ἀρχηγοῦ Ἀράβων, ἢ Ἀγαρηνῶν, ἐχάλασε τὸν Κολοσσὸν τῆς Ῥόδου, καὶ ἐξεπόρθησε τὴν Κύπρον Νῆσον, καὶ ὅλας τὰς Πόλεις αὐτῆς. «Τούτου Στρατηγὸς χρηματίζει Μαβίας, ὁ παραλύσας τὸν Κολοσ»σὸν (α) τῆς Ῥόδου, καὶ πορθήσας Κύπρον τὴν Νῆσον, καὶ πάσας

(α) Μετὰ 1360. ἔτει τῆς αὐτοῦ ἱδρύσεως, εἶχεν ὕψος πήχεις 80., καὶ πλά-τ.ς ἀνάλογον τῷ ὕψει. Ἰουδαῖος τὶς ἠγόρασεν αὐτὸν, καὶ ἐφόρτωσεν 900. Κα-

»τὰς πόλεις αὐτῆς.» αὐτὴν τὴν ἅλωσιν τῆς Νήσου ὑπὸ τοῦ Μαβίου Ἱστορεῖ πλέον καθαρὰ, ὁ Παῦλος διάκονος τῆς ἐν Ἀκουϊλέᾳ Ἐκκλησίας λατινιστὶ, λέγων οὕτως. βιβ. ιθ'. Anno Septimo Imperii Costantis, exercitum movit Mavias permare adversus Cyprum. habebat autem Scaphas mille septingentas: & cepit constantiam cum insula tota: quum vero hanc cepiffet, exterminavit. Τῷ ἑβδόμῳ, λέγει, ἔτει τῆς βασιλείας Κώνσταντος (οὗτος ἦν ἔγκονος Ἡρακλείου) ἀπὸ δὲ Χριστοῦ 648. Στρατὸν ἐκίνησε ὁ Μαβίας διὰ θαλάσσης κατὰ τῆς Κύπρου. εἶχε δὲ σκάφας, ἤτοι πλοιάρια, χιλίας ἑπτακοσίας, καὶ ἐκράτησε τῆς Κωνσταντίας μετὰ πάσης τῆς Νήσου, καὶ κυριεύσας αὐτὴν ἐξολόθρευσεν. Ἀφανισμὸν μέγαν φαίνεται ὁ βάρβαρος νὰ ἐπροξένησεν εἰς ἐκεῖνον τὸν δυστυχῆ λαὸν τῆς Νήσου τότε. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἄνωθεν Αβουβάχαρος πρῶτος εἶναι, ὁποῦ ἐπολέμησε τὴν Νῆσον, ἢ μόνον τὴν ἐκατακούρσευσε, καὶ ἔφυγε; ἢ τὴν ἐπέστρεψε μὲ πόλεμον, ἢ μὲ συμφωνίαν τῶν Ρωμαίων, ἂν τὴν ἐξουσίασεν. ἄλλως ὁ Πορφυρογέννητος λανθάνεται, καὶ κατὰ τὸ ὄνομα, καὶ κατὰ τὸν χρόνον. καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῶν Ἱστορικῶν οὐδὲν περὶ τούτου ἔχομεν, συμπεραίνομεν, πῶς ὁ Ἀβουβάχαρ ἐκούρσευσε τὴν Νῆσον. ἔθαψε τὴν θυγατέρα του ἐκεῖ, καὶ ἔφυγεν. ὁ δὲ Μαβίας εἴτε διὰ ἀκόρεστον ἐπιθυμίαν ἀποκτήσεως, εἴτε διὰ ζῆλον, καὶ ἀνόσιον σέβας, ὅπερ ἔθρεφεν εἰς τὸν τάφον τῆς νέας Ἀφροδίτης Ἀβουβαχάριδος, ἐκίνησε τὰ βέλη του τὰ ἠκονημένα κατὰ τῆς ἐλεεινῆς Κύπρου. Καὶ πῶς ἐδύναντο νὰ ὑποφέρουν οἱ Ἀγαρηνοὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀπεράντων ἀποκτημάτων τους, τῆς Αἰγύπτου πάσης λέγω, τῆς Παλαιστίνης (α) τῆς Δα-

μήλους χαλκὸν ἦτον περιχρυσωμένος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Κάρων ὁ Λίνδιος εἰς 12. χρόνους ἐκατασκεύασεν αὐτὸν. ἐξοδεύθησαν 300. τάλαντα, ἦν ἀνδριὰς τοῦ ἡλίου.

(α) Τρίτος ἀρχηγὸς Ἀρράβων Οὔμαρ τῷ 26. ἔτει βασιλ. Ἡρακλείου, ἔτει 636. σχεδὸν, ἐπεστράτευσε κατὰ τῆς Παλαιστίνης, ἐπολιόρκησε τὴν Ἱερουσαλὴμ διετῆ χρόνον, καὶ παρέλαβεν αὐτὴν δόλῳ. Σωφρόνιος Ἱεροσολυ. ἀγχινοίᾳ διαπρέπων, λόγον ἔλαβε παρὰ τοῦ Οὔμαρ ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Παλαιστίνης ἀσφαλέστατον, ὥστε ἀκαθαιρέτους μεῖναι τὰς Ἐκκλησίας, καὶ ἀπορθήτους,

μασκοῦ, καὶ Ἀντιοχείας, ὡς ἕνα ῥόδον τὴν Νῆσον νὰ τὴν κυριεύῃ ἕνας Θυλιδρίας; ἕνας Αἱρετικὸς; ἕνας Ἄσωτος; ἕνας ἀδελφοκτόνος Κῶνστας τῆς Κωνσταντινουπόλεως;

Τῷ δὲ 705, ἔτει βασιλεύσαντος τὸ δεύτερον Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου, ἔστειλεν ὁ Ἀβιμέλεχ Ἀρχηγὸς Ἀγαρηνῶν, καὶ ἐζήτη βεβαιῶσαι τὴν εἰρήνην μετ' αὐτοῦ, τὴν συμφωνηθεῖσαν μετὰ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνου Πωγονάτου, καὶ τοῦ Ἀρχηγοῦ Μαβίου· ὑπέσχετο νὰ πληρώνῃ εἰς τοὺς Ῥωμαίους καθ' ἑκάστην ἡμέραν νομίσματα χίλια, καὶ ἵππον εὐγενῆ, καὶ δοῦλον, καὶ νὰ ἔχωσι τὰ εἰσοδήματα κοινὰ ἐξ ἴσου τῆς Νήσου Κύπρου, τῆς Ἀρμενίας, καὶ τῆς Ἰβηρίας, καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς νὰ χαλάσῃ τὸ τάγμα τῶν Μαρδαϊτῶν (α) ἀπὸ τὸ ὄρος τοῦ Λιβάνου, εἰς τοῦ ὁποίου τοὺς πόδας εἶναι τὸ Βεροῦτι, καὶ νὰ ἐμποδίσῃ αὐτῶν τὰς ἐπιδρομὰς, ὁποῦ ἔκαμναν εἰς τοὺς τόπους τοῦ Ἀβιμέλεχ ἕως τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἔπεμψεν ὁ βασιλεὺς Παῦλον Μαγιστριανὸν Ἱππέα πρὸς Ἀβιμέλεχ, ἐβεβαίωσε τὰ στοιχηθέντα αὐτὸς, καὶ ἔγινεν ἔγγραφος ἀσφάλεια μετὰ μαρτύρων. καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς, ἐσύκωσε 12. χιλιάδας ἀνδρεῖον στράτευμα Μαρδαΐτας, καὶ ἀκρωτηρίασε τὴν δυναστείαν τῶν Ῥωμαίων. οὕτω γράφει Θεοφάνης Χρονογραφ. κεφ. κβ'., καὶ παῦλος Διάκονος κεφ. ιθ'. Ὁ βασιλεὺς λοιπὸν Ἰουστινιανὸς, κατὰ τὴν συμφωνίαν, ἐπειδὴ ὥριζε τὰ ἥμισυ εἰσοδήματα τῆς Νήσου, συμπεραίνεται νὰ ἔστειλε, καὶ νὰ ἀνακαίνισε τὴν Κωνσταντίαν, ἢ Ἀμμόχουστον φθαρεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μαβίου καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν νέαν Ἰουστινιανὴν εἰς τὸ ὄνομά του. ὅθεν ἐξ αὐτῆς καὶ ὁ τῆς Κύπρου πρόεδρος ἐκλήθη νέας Ἰουστινιανῆς. Ἐπὶ γὰρ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνου, ὅτε συνη-

---

οὗτος τοῦ Σολομῶντος τὸ Ἱερὸν ἔλαβε τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐποίησε προσκύνημα τῆς αὐτοῦ βλασφημίας. Κωνστ. Πορφυρ.

(α) Οἱ Μαρδαΐται γένος ἦν τῆς Μηδείας, ἡ σχιρβὰν Τουρκιστὶ λεγομένης τῆς ἐπαρχίας, ἀπὸ τοῦ ἐκεῖσε ποταμοῦ Μάρδου, ἐκβάλλοντος εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν. οὗτοι τῷ 9. ἔτει τῆς βασιλ. Ἡρακλείου εἰσῆλθον εἰς τὸν Λίβανον ὄρος. ἐκράτησαν ἀπὸ τοῦ μαύρου ὄρους ἕως τῆς Ἱερουσαλὴμ, οἱ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπλήρωναν αὐτοὺς νὰ κάμνουσιν ἐπιδρομὰς εἰς τοὺς Ἀγαρηνούς.

θροίσθη ἡ ἕκτη Σύνοδος ἔτει 678. εἰς τὴν ιε΄. πρᾶξιν αὐτῆς, ὄντες τρεῖς Ἀρχιερεῖς ἐκ Κύπρου, Στρατόνικος Σόλων, Τύχων Κιτίου, καὶ Θεόδωρος Τριμυθοῦντος, «ἐν τῷ καταλόγῳ ὑπὸ τῶν γραφέων τῶν »πράξεων, φαίνεται, Θεοδώρου Ἐπισκόπου Τριμυθούντων, ἐπέχοντος »τὸν τόπον Ἐπιφανείου τοῦ ὁσιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταν-»τείας Κύπρου, οὐχὶ ἔτι τότε νέας Ἰουστινιανῆς.» Ἀλλὰ καὶ ἐξη-ρημένως ἀπὸ ἄλλας Πόλεις καὶ Νήσους, ἡ πρᾶξις αὐτὴ ὀνομάζει τὴν Κύπρον Φιλόχριστον· Τίτλος τῷόντι κατάλληλος τῇ ὀρθοδοξίᾳ τῶν Κυπρίων. Λέγει γὰρ ὁ γραφεὺς τῆς αὐτῆς πράξεως. «Στρατονί-«κου Ἐπισκόπου Σόλων, καὶ Τύχωνος Ἐπισκόπου τοῦ Κιτίου, ἀμ-»φοτέρων τῆς Συνόδου τυγχανόντων τῆς φιλοχρίστου τῶν Κυπρίων »Νήσου.»

Ἀλλὰ τί; ἰδοὺ ἄλλη δυστυχεστάτη καταστροφὴ τῆς Νήσου, ὄχι ὑπὸ τῶν Ἀρράβων, καὶ βαρβάρων, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς οἰήσεως, καὶ φρε-νολήπτου, καὶ ἀκαταστάτου γνώμης τοῦ καλοῦ βασιλέως προερχο-μένη. Ὁ Ἰουστινιανὸς μὲ πρόφασιν, πῶς ὁ Ἀβιμέλεχ δὲν τοῦ ἔστει-λε τὰ νομίσματα τυπωμένα μὲ εἰκόνα τῆς Κωνσταντινουπόλεως. (τότε διότι ἄρχισαν οἱ Ἀγαρηνοὶ νὰ ὑπεριφανεύωνται, καὶ νὰ τυπώ-νουτι μονέδα) ἐταράχθη, καὶ λύει τὴν εἰρήνην μετὰ τοῦ Ἀβιμέλεχ, τῷ ἕκτῳ χρόνῳ τῆς βασιλείας του. Προστάσσει ὁ λαὸς τῆς Κύπρου νὰ μετατοπίσῃ, καὶ νὰ μετοικίσῃ εἰς τοὺς τόπους ὁποῦ ἐξουσίαζεν, εἰδὲ παραιτεῖται αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀγαρηνῶν ἀβοήθητον. Τί θέλεις νὰ κάμουν οἱ δυστυχεῖς Κύπριοι; Τρέχουσιν εἰς τὰ πλοῖα μὲ βίαν γυναῖκες, ἄνδρες, παιδία, καὶ γέροντες ἐκ πάσης ἡλικίας, καὶ τάξεως, στριμώνονται, στενοχωροῦνται εἰς αὐτὰ, καὶ ἀπὸ τὴν βί-αν, ἄλλοι μὲν ἐνταφιάζονται εἰς τὸ πέλαγος, ἄλλοι δὲ ἐκ στενοχω-ρίας ἀρρωστοῦσι, καὶ πολλοὶ ἀποθνήσκουσι, καὶ ἄλλοι τῆς ζωῆς τὸ γλυκὺ προκρίνοντες τῆς βαρβάρων τυραννίας, ἐπιστρέφουσιν ἡμί-θνητοι εἰς τὴν ἐλεεινὴν Πατρίδα. μόλις, λέγω τὸ πολυστημόριον κα-τήντησεν εἰς τὸ στενὸν τῆς Καλλιουπόλεως, ἔνθα καὶ ἐκατοίκισεν ἕως τῆς Κιζύκου. Τὴν θρηνώδη ταύτην, καὶ ἀσυλλόγιστον πρᾶξιν, καλῶς Ἱστορεῖ Παῦλος Διάκονος βιβ. ιθ΄. Anno sesto Imperii sui

Justinianus pacem, quam ab Abimelech habuit, ex Amentia, dissoluit ; etenim Cypriorum insulæ populum irrationabiliter voluit transmigrare. Moltitudo vero Cypriotum, dum transmeare niteretur, submersa est, & ex languore peribat: reliqui væro, in Cyprum reversi sunt. Καὶ τοιουτοτρόπως πάλιν ἡ Νῆσος κατήντησεν εἰς μεγάλην ἐρήμωσιν ἀπὸ ἀνθρώπους· δὲν ἔλειπον διότι καὶ μετὰ ταῦτα νὰ φεύγουσιν ὅσοι ἀπέμειναν, καὶ ἐκ τῆς καταδυναστείας τῶν βαρβάρων ἐλαυνόμενοι, καὶ ἐκ τῆς ἀγάπης τῶν μετοικησάντων παρακινούμενοι. Ὅθεν ὁ βασιλεὺς εὐσπλαγχνίσθη τὸν εὐπειθῆ λαὸν τοῦτον, ὄρεξεν αὐτῷ τὰ πρὸς κυβέρνησιν, καὶ ἐδιώρισεν αὐτῷ οἵους τόπους ἔχει νὰ κατοικῇ. Τότε δὲ καὶ τῆς ἁγίας πενθέκτης Συνόδου τῆς ἐν Τρούλλῳ λεγομένης συναθροισθείσης, ὁ νέας Ἰουστινιανῆς, καὶ πάσης Κύπρου Ἰωάννης Ἀρχιεπίσκοπος, γνώμῃ τοῦ βασιλέως, ἀπεφασίσθη ἐν Κανόνι αὐτῆς λθ΄. νὰ ἔχῃ τὸ δίκαιον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἡ νέα δηλαδὴ Ἰουστινιανὴ, νὰ χειροτονῆται ὑπὸ τῶν ἰδίων Ἐπισκόπων κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, καὶ ὁ τῆς Κυζίκου Ἐπίσκοπος νὰ ὑπόκειται εἰς αὐτὸν, κατὰ μίμησιν τῶν ὑπ' αὐτὸν Ἐπισκόπων, καὶ ἂν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, νὰ χειροτονῆται καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰουστινιανουπόλεως. Τοιαύτοις προνομίοις ἐτίμησεν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ὁ ῥινότμητος, καὶ ἡ ἁγία ϛ΄. Σύνοδος, εἴτε πενθέκτη, τὸν τῆς νέας Ἰουστινιανῆς Ἀρχιεπίσκοπον, βεβαιωθέντων καὶ τῶν ἐν τῇ γ΄. Συνόδῳ ἀποφανθέντων περὶ τοῦ θρόνου τούτου. ὅμως περὶ τούτου, ἐν τῇ τοῦ ἀειμνήστου Κυρίου Φιλοθέου Ἀρχιεπισκόπου ἐκθέσει, δηλωθήσεται σαφέστερον.

Ἀλλὰ πάλιν ὁ Κωνσταντῖνος πορφυρογέννητος κεφ. μζ΄. πρὸς Ῥωμανὸν τὸν αὐτοῦ υἱὸν γράφων διηγεῖται, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς αὐτὸς, μετὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς ἐρημώσεως τῆς Νήσου, ἠθέλησε νὰ τὴν κατοικήσῃ, καὶ ἐπειδὴ ἡ φράσις αὐτοῦ δὲν εἶναι τοσοῦτον δυσνόητος, φέρομεν αὐταῖς λέξεσι τὰ παρ' αὐτοῦ, ἀποφεύγοντες τὴν ταυτολογίαν. λέγει διότι οὕτω. «Τῆς Νήσου ἁλωθείσης ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἑπτὰ »ἔτεσιν ἀκατοικήτου μεινάσης, καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰωάννου, »μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν καταλαβόντος, ἐγένε-

»το οἰκονομία παρὰ τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, ἐν τῇ ἁγίᾳ ἕκτῃ συν-»όδῳ, τοῦ τὴν Κύζικον παραλαβεῖν μετὰ τῶν Ἐπισκόπων αὐτοῦ, »καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Νήσου, καὶ ποιεῖσθαι καὶ χειροτονίας ἡνίκα ἂν »λείψῃ Ἐπίσκοπος, πρὸς τὸ μὴ διαπεσεῖν τὴν αὐθεντίαν, καὶ τὰ δί-»καια τῆς Κύπρου. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Κύ-»πριος ἦν, (α) καθὼς καὶ παρὰ τῶν παλαιῶν Κυπρίων, ὁ λόγος μέ-»χρι τῆς σήμερον ἐπεκράτησεν. ὥστε καὶ ὡρίσθη ἐν τῇ ἕκτῃ Συνόδῳ »χειροτονεῖν, τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου, τὸν τῆς Κυζίκου πρόε-»δρον, καθὼς ἐν λθ'. Κεφαλαίῳ τῆς αὐτῆς ἁγίας ἕκτης Συνόδου ἀ-»ναγέγραπται. Μετὰ δὲ ἑπτὰ ἔτη θελήσει Θεοῦ ἐκινήθη ὁ βασιλεὺς »πάλιν οἰκῆσαι τὴν Κύπρον, καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ἀμερμουμνὴν «(ἤτοι Ἀρχηγὸν) τοῦ Βαγδὰτ, τρεῖς τῶν ἐνδόξων Κυπρίων, αὐτό-»χθονας τῆς Νήσου τυγχάνοντας, τοὺς λεγομένους φαγγουμεῖς, μετὰ »καὶ βασιλικοῦ τινὸς ἀγχίνουτε, καὶ ἐνδόξου, γράψας τῷ Ἀμερ-»μουμνῇ ἵνα τὸν ἐν Συρίᾳ ὄντα λαὸν τῆς Νήσου Κύπρου, ἀπολύσῃ »εἰς τὸν ἴδιον τόπον. καὶ ὑπακούσας ὁ Ἀμερμουμνὴς τῇ τοῦ βα-»σιλέως Γραφῇ, ἀπέστειλε κατὰ πάσης τῆς Συρίας ἐνδόξους Σαρακη-»νοὺς, καὶ ἐπεσώρευσε πάντας τοὺς Κυπρίους, καὶ διεπέρασε καὶ τοὺς »ἐν Ρωμανίᾳ οἰκήσαντας, ἤγουν ἔν τε τῇ Κυζίκῳ καὶ τῷ Κυβυρ-»ραιωτῷ, καὶ τῷ Θρακησίῳ, καὶ ἐνοικήσθη ἡ Νῆσος.»

Ἀγκαλὰ καὶ ὁ πορφυρογέννητος σιωπᾷ τὴν δευτέραν συμφωνίαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ μετὰ τῶν Ἀράβων, πλὴν συμπεραίνεται ἀπὸ τὴν συγκατάθεσιν, τόσον τοῦ ἑνὸς μέρους, ὅσον καὶ τοῦ ἄλλου, ὁποῦ ἔ-στειλαν δηλαδὴ τοὺς Κυπρίους νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν πατρίδα των. ἄλλως ὁ Ἀμερμουμνὴς τοῦ Βαγδὰτ δὲν ἦτον τρόπος νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως. Διήρκεσε λοιπὸν ἡ Νῆσος, εἴτε οὕ-τως, εἴτε ἀλλέως εἰς κάποιαν ἄνεσιν, καὶ ἡσυχίαν ἀπὸ ταραχὰς,

(α) Ἀπορεῖ τινὰς, πῶς ὁ βασιλικὸς ἱστορικὸς ἐπλανέθη ἀπὸ τὴν δόξαν τῶν Κυπρίων, καὶ χωρὶς ἐξετάσεως ἀκριβοῦς, ὡς δυνατὸν, ζητουμένης ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν, καλεῖ τὸν Ἰουστινιανὸν Κύπριον, ὄντα υἱὸν τοῦ Πωγωνάτου, καὶ ἑπομένως τρισέγγονον Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως. Ψεκτὸν ἄντικρυς, βασιλεὺς ὢν, νὰ μὴν ἐξεύρῃ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων τὸ γένος καὶ τὴν πατρίδα.

ἀπὸ τοῦ 714. ἔτους, μέχρι τοῦ 743. δηλαδὴ μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς Τυραννίας, ἵνα εἴπω, τοῦ Κοπρωνύμου τῳόντι, (α) καθ' ὃν καιρὸν συγχυσθέντα τὰ πράγματα, ὁ Βαλὶδ Ἀρχηγὸς Ἀῤῥάβων, ἐλθὼν εἰς Κύπρον μετεκόμισεν εἰς Συρίαν πολὺν λαὸν Κυπρίων. Ταλαίπωροι Κύπριοι, διὰ τὰ ὑπερήφανα τέλη τῶν ἐξουσιαστῶν σας, μεταφέρεσθαι ἀνδράποδα κάθε ὀλίγον ἀπὸ τόπον εἰς τόπον. ἀλλὰ φεῦ, ἰδοὺ ἄλλη τρισχειροτέρα καταστροφὴ καὶ τῆς Νήσου, καὶ τῶν Κυπρίων· ἡ μανία, τὸ μῖσος κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τῶν ἀσεβῶν Ἀῤῥάβων, καταναλίσκει ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ καὶ τὰ ἱερὰ καταγώγια. ἀφήνω εἰς ἕνα μέρος ἐκλεκτὰς οἰκοδομὰς, καὶ παλάτια. Ἀαρὼν, ἄλλος Ναβουζαρδᾶς, Ἀρχηγὸς Ἀῤῥάβων, ἔτει 806. τετάρτῳ δὲ τῆς βασιλείας Νικηφόρου τοῦ Γενικοῦ, ἀποστείλας στόλον εἰς Κύπρον ἐγκρέμνισεν ἕως γῆς τὰς Ἐκκλησίας, καὶ Μοναστήρια, καὶ πολλοῦ φόνου γενομένου, λέγει παῦλος Διάκ. βιβ. κβ'. καὶ κδ'. λύσας τὴν εἰρήνην, τοὺς Κυπρίους πάλιν μετοίκησεν ὁ ἀλητήριος. Βασίλειος ὁ Μακεδὼν βασιλεύων ἔτει 870. καὶ πρὸς, ἐπανέλαβε τὴν Νῆσον ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ εἰς θέματος τάξιν κατέστησεν, ὡς ὁ ἔγγονος αὐτοῦ πορφυρογέννητος πρότερον ἱστόρησεν· ἔστειλε στρατηγὸν εἰς αὐτὴν Ἀρμένιον Γιγαντιαῖον ἄνδρα, καὶ φοβερὸν εἰς τοὺς ἐχθρούς. ἐκράτησεν αὐτῆς χρόνους ἑπτὰ, καὶ πάλιν ἀφῃρέθη ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ αὐτὴν ἐφορολόγουν, ὡς καὶ πρότερον. ἀλλὰ τελευταῖον Νικηφόρος ὁ φωκᾶς πρὶν τοῦ βασιλεῦσαι ἔτει σχεδὸν 963· ἐλευθέρωσεν αὐτὴν, ὡς ὁ Ζωναρᾶς ἐν τοῖς αὐτοῦ χρονικοῖς βιβ. γ'. ἱστορεῖ, καὶ τὴν Κύπρον δὲ, παρὰ Ἀγαρηνῶν κατεχομένην, δι' αὐτοῦ ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ προσεκτήσατο. Ἡ δυστυχὴς Κύ-

(α) Οὗτος ὁ Κῶνστας Κοπρώνυμος ἐκήρυξε διωγμὸν κατὰ τῶν Μοναχῶν, καὶ Μοναζουσῶν σκληρότατον, ἔγραψεν εἰς τοὺς στρατηγοὺς τῆς Ἀνατολῆς Μιχαὴλ Μελισσηνὸν, καὶ τῆς Ἀνδριανουπόλεως Μιχαὴλ Λαχανοδράκοντα νὰ βιάσωσι τοὺς Μοναχοὺς καὶ Μοναχὰς, νὰ παραιτηθοῦσι τὸ σχῆμα, καὶ νὰ ὑπανδρευθοῦσι, καὶ τοὺς μὴ ὑπακούσαντας, νὰ ἐξορίσουσιν. ἐξώρισε πολλοὺς εἰς Κύπρον τότε, καὶ ἐκ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐκ τῶν γυναικῶν, ὡς ἀπειθεῖς τῆς ἀνοσίου προσταγῆς του.

προς εἰς διάστημα διακοσίων καὶ ἐπέκεινα χρόνων, ὑπῆρξε τὸ θέατρον τοῦ πολέμου, καὶ τῶν συμφορῶν μεταξὺ Ἀγαρηνῶν, καὶ τῶν βασιλέων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. ἀλλ' ἐὰν ὑπὸ ἐχθρῶν ἀσπόνδων τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως, ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν Ἀγαρηνῶν κατεπολεμεῖτο, καὶ ἐκαταφθείρετο, ὑπομονή. ἀλλ' ὅταν καὶ οἱ ἴδιοι αὐτῆς ἡγεμόνες ἄρχισαν νὰ τὴν συνθλίβουσι, καὶ νὰ τὴν κατατυραννοῦσι διὰ ἀποστασίαν των; τὶ ἀπελπισία, τὶ ἀπόγνωσις ἐκείνων τῶν ἀθλίων κατοίκων; Ἐπὶ Κωνσταντίνου διότι τοῦ Μονομάχου ἔτει 1042. ὁ ἡγεμὼν, ἢ Δοῦξ αὐτῆς Θεόφιλος ὁ ἐρωτικὸς λεγόμενος, ἀποστάτησεν ἀπὸ τοῦ βασιλέως του, ἐζήτη ὡς ἴδιον ἀπόκτημα τὴν Νῆσον νὰ ἐξουσιάζῃ τυραννικῶς, καὶ ἤρξατο ἐνεργεῖν εἰς τοὺς Κυπρίους τὰς τυραννίας του, ἄλλους διὰ ὑποψίαν φονεύων, ἄλλους διὰ πάθος ὑστερῶν τῶν ὑπαρχόντων, καὶ ἄλλους διὰ νὰ πλουτίσῃ συκοφαντῶν. ἀλλὰ δὲν ἐδέησε πολὺ εἰς τὸν Μονομάχον νὰ τὸν πιάσῃ. διατὶ ἀποστείλας στόλον συνέλαβεν αὐτὸν, καὶ ἐπλήρωσε τὴν δίκην τῆς ἀποστασίας του. «Ζωναρᾶς βιβ. γ'. ἄλλη δ' αὖθις ἐκεκίνητο τυραννὶς, »ἧς ἦν ἐργάτης Θεόφιλος ὁ Ἐρωτικὸς, ὡς τὰ κατὰ τὸν δεύτερον Μι»χαὴλ, τὸν τοῦ πρώτου ἀδελφιδοῦν, μαθὼν, καὶ ὡς γυναξὶν ἡ βασι»λεῖα πεπίστευται, τοὺς Κυπρίους ὑπελθὼν (τούτων γὰρ ἔτυχε ἄρ»χων τότε) ἀποστασίᾳ ἐπιχειρεῖ. οὐ μέν τοι τριβῆς τῷ Μονομάχῳ ἐ»δέησε πρὸς τὴν τούτου καθαίρεσιν. στόλον γὰρ στείλας, δι' αὐτοῦ »τὸν Ἐρωτικὸν ἐχειρώσατο, καὶ τὴν Νῆσον ῥᾷον εἰς δουλείαν ὑπη»γάγετο. πάλιν ἐπὶ Ἀλεξίου β'. τοῦ Κομνηνοῦ, ὃς ἐβασίλευσεν »ἀπὸ τοῦ 1081, ἕως τοῦ 1117. ἐν τῷ μεταξὺ τούτων τῶν χρόνων »ἐταράχθη ὑπὸ τοῦ Ραψωμάτη ἄρχοντος αὐτῆς, ὡς Μιχαὴλ Γλυ»κᾶς ἱστορεῖ βιβ. δ'. τότε καὶ ἡ Κύπρος σὺν αὐτῇ τε Κρήτῃ ἀπο»στασίαν μὲν ἐννόησαν, διὰ τάχους δὲ τῇ βασιλευούσῃ ἐπανασώ»ζονται, ἐν μὲν τῇ Κρήτῃ τοῦ Καρύκη, ἐν δὲ τῇ Κύπρῳ τοῦ Ραψω»μάτη ἀντάραντος.» Ἀλλὰ πλέον ἐκτεταμένως, διηγεῖται περὶ τούτων τῶν ἀποστατῶν, ἡ Βασιλὶς Ἄννα Κομνηνὴ, θυγάτηρ τοῦ αὐτοῦ Ἀλεξίου Αὐτοκράτορος. ἐν κεφ. θ'. τῶν Ἀλεξιαδῶν.

Ὁ Αὐτοκράτωρ, λεγει, μαθὼν τὴν ἀποστασίαν τοῦ Καρύκη εἰς

Κρήτην, καὶ τοῦ Ραψωμάτη εἰς Κύπρον, ἐξέπεμψε τὸν μέγαν Δοῦκα Ἰωάννην, μὲ στόλον κατ' αὐτῶν· οἱ Κρῆται ἀκούσαντες πλησιάζοντα τὸν στόλον, ἐφόνευσαν τὸν ἀποστάτην, καὶ παρέδωκαν τὴν Νῆσόν των εἰς τὸν μέγαν δοῦκα. ὅς τις ἐκεῖθεν πλεύσας μὲ ταχύτητα, ἐλθὼν ἄραξεν εἰς τὰς παραθαλασσίας τῆς Κυρηνίας. ὁ Ραψωμάτης ἔξαφνα ἀκούσας τὴν παρουσίαν τοῦ βασιλικοῦ στόλου ἐτρόμαξε, μὴ εἰδὼς τί ποιῆσαι· διατὶ καὶ ἄπειρος εἰς τὰ πολεμικά, καὶ φυσικὰ δειλός. τέλος συνάψας μερικὰ στρατεύματα, ἔκρινε νὰ προλάβη τὰς ἀκρωλοφίας τῆς Κυρηνίας, διὰ νὰ ἐμποδίση ἐκεῖθεν, ὡς τὸ πέρασμα δύσκολον, τὴν διάβασιν τῶν διωκτῶν του. ἀλλ' ὁ Μανουὴλ ὁ Βουτομίτης στρατηγὸς ὑπὸ τὸν μέγαν Δοῦκα, μηχανευθεὶς τρόπους, ἔσυρε πολλοὺς ἀπὸ τοῦ ραψωμάτη εἰς τὸ μέρος του. καὶ δὴ ἐν ᾧ ἔμελλον ἐλθεῖν τὰ στρατεύματα εἰς συμπλοκὴν, ἀφέντες τὸν ἀποστάτην σχεδὸν πάντες, ἁρματωμένοι ἐπροχώρησαν εἰς τὰ βασιλικὰ στρατεύματα καὶ ἑνώθησαν. ὁ μάταιος ραψωμάτης ἔξαφνα βλέπων ἑαυτὸν μόνον ἐγκαταλελημμένον, ἀπελπισμένος καὶ ἔντρομος, ὅλαις ἡνίαις δίδωσιν εἰς φυγὴν, τρέχων πρὸς τὰ μέρη τῆς νεμεσοῦ ἵνα τύχη πλοίου διὰ νὰ φύγη εἰς Συρίαν. ἀλλ' ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος ὁ δυστυχής· ὁ Βουτομίτης διότι κατέδραμεν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ τὸν ἔφθασεν εἰς τὸ σταυροβοῦνιν ὅπου ἐκρύφθη. τούτου χαρίζει τὴν ζωὴν, καὶ φέρει αὐτὸν εἰς τὸν μέγαν δοῦκα ἀβλαβῆ. ὁ Αὐτοκράτωρ πληροφορηθεὶς διὰ γραμμάτων τὴν φθορὰν τῶν ἀποστατῶν, καὶ βουλόμενος ἀσφαλίσασθαι τὰ κατὰ τὴν Κύπρον, ἐδιώρισεν αὐτῆς Κριτὴν καὶ ἐξισωτὴν Καλλιοπάριόν τινα, ἄνδρα ἀφιλοχρήματον, καὶ ταπεινόφρονα. καί τινα Φιλοκάλην ἐτίμησε στρατοπεδάρχην, δοὺς αὐτῷ πλοῖα καὶ ἱππεῖς, ἵνα ἐλθὼν φυλάξη τὴν Νῆσον. ὁ δὲ Μέγας δοῦκας ἐλθὼν εἰς Λευκοσίαν, καὶ διορθώσας πάντα, ἐξέπλευσε, τὸν δὲ ραψωμάτην ὁ βουτομίτης (α) ἔφερεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐπὶ δὲ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου 1185. βασιλεύοντος, τυραννίαν ἐν τῇ Νήσῳ ἐγύμνα-

(α) Περὶ τούτου τοῦ Μανουὴλ βουτομίτη, βλέπε εἰς τὴν περὶ τοῦ ἀσκητοῦ Ἡσαΐου διήγησιν.

ζεν Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός. Τούτου τὴν Ἱστορίαν διὰ βραχέων ἀναφέρομεν ἐνταῦθα ἐπειδὴ εἶναι ὁ ὕστερος, ὁποῦ κατεξουσίασε τῆς Νήσου, καθὸ μετὰ τὴν τούτου καθαίρεσιν ἐξουσιάσθη ἡ Νῆσος ὑπὸ τοῦ τῆς Ἀγγλίας Ριχάρδου, παρὰ τοῦ ὁποίου μετὰ ταῦτα ἐδόθη διὰ χρημάτων τοῦ Ρηγὸς Γουΐδου Λουζινιανοῦ, ὡς ῥηθήσεται.

Ὁ Ἰσαάκιος οὗτος ἦτον υἱὸς Ἰσαακίου τοῦ Σεβαστοκράτορος, ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ. ὑπὸ τοῦ θείου του βασιλέως χειροτονηθεὶς ἀρχηγὸς τῆς Ταρσοῦ, διὰ νὰ κυβερνᾷ τὰ πράγματα τῆς μικρῆς Ἀρμενίας, συνεκρότησε πόλεμον μὲ τοὺς ἐναντίους Ἀρμενίους, καὶ ἐπιάσθη ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος, καὶ ἐβάλθη εἰς φυλακήν· μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Μανουὴλ, ἐβοήθησεν ὁ Ἀνδρόνικος ὁ Κομνηνὸς βασιλεὺς εἰς τὴν ἐξαγοράν του, ἀπὸ παρακίνησιν τῆς Θεοδώρας θείας αὐτοῦ τοῦ Ἰσαακίου, τὴν ὁποίαν ἐσυναναστρέφετο ὁ Ἀνδρόνικος αὐτός. ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ, ὁποῦ ὑπέστρεφεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, μὴν ὑποφέρων νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὸν Ἀνδρόνικον, ἐμεταχειρίσθη τὰ χρήματα, ὁποῦ τοῦ ἐστάλθησαν διὰ ἐφόδια, νὰ γένῃ ἐξουσιαστὴς τῆς Κύπρου. καὶ λοιπὸν ἐλθὼν εἰς Κύπρον μὲ ἀρκετὴν δύναμιν ἔλεγε, πῶς εἶναι ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸν ἀνδρόνικον βασιλέα ὡς ἐξουσιαστής. ἔδειχνε καὶ γράμματα βασιλικὰ, τὰ ὁποῖα εἶχε πλάσῃ αὐτὸς, καὶ προσταγὰς, εἰς ὅ,τι ἔμελλε νὰ πράξῃ καὶ μετ' ὀλίγον φανερώσας τὴν ὠμότητά του, ἐφέρθη εἰς τοὺς Κυπρίους μὲ πολλὴν ἀσπλαγχνίαν, ὁποῦ ὑπερέβη ὅλους ἐκείνους, ὁποῦ ἐστάθησαν εἰς τὴν κακίαν περιβόητοι. διότι ἀφ' οὗ τοῦ ἐφάνη νὰ εἶναι βέβαιος, καὶ ἀκίνδυνος εἰς τὴν ἐξουσίαν, ἐμίανε τὰς χεῖρας του μὲ τοὺς φόνους τῶν ἀναιτίων, ἐπαίδευε μὲ παντοδαπὰς τιμωρίας τοὺς Κυπρίους, καὶ ἄλλους ὑστερῶν ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα καὶ πλούτη των, τοὺς ἐκατάστησε νὰ λειμοκτονοῦν, καὶ νὰ περιπατοῦν γυμνοί. δὲν ἔπαυε νὰ ἁρπάζῃ τὰς τιμίους, καὶ ὑπάνδρους γυναῖκας, καὶ νὰ φθείρῃ τὰς παρθένους, ὁ πάντων ἀκολαστότατος.

Ὁ Ἀνδρόνικος μαθὼν ταῦτα ὠργίσθη, καὶ ἐμελέτα τὸν τρόπον, πῶς νὰ τὸν ἀπολέσῃ, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἐκδικηθῇ ἀπ' αὐτὸν, ἔστρεψε τὸν θυμόν του εἰς τὸν Κωνσταντῖνον Μαυροδοῦκα ἄνδρα τῆς

Θεοδώρας φιλενάδας του, καὶ εἰς Ἀνδρόνικον Δοῦκα, ὁποῦ τὸν ἐσυμβούλευσαν νὰ δώσῃ πίστιν εἰς τὸν Ἰσαάκιόν, διὰ νὰ στραφῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν. ὁ Ἀνδρόνικος διότι ἐφοβεῖτο ἀπὸ τὸ Ι. πῶς ἔμελλε νὰ τοῦ πάρῃ τὴν βασιλείαν. ὅθεν αὐτοὺς τοὺς δύο ἐθανάτωσεν, ὡς ἐπιβούλους τῆς βασιλείας του. Τούτου τοῦ Ἀνδρονίκου, διὰ τὰς κακίας του, φονευθέντος ὀλίγον ἔπειτα ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀνηγορεύθη βασιλεὺς Ἰσαάκιος ὁ Ἄγγελος ἔτει 1185. ἀπὸ Χριστοῦ.

Ὁ δὲ Τύραννος Ἰσαάκιος τῆς Κύπρου, δὲν ἤθελε νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ αὐτὴν μήτε μὲ ταξίματα χρημάτων, μήτε μὲ ὑποσχέσεις ἄλλης ἐξουσίας, καὶ τιμῆς. ὅθεν ὁ βασιλεὺς ἑτοίμασεν ἑβδομήκοντα πλοῖα, καὶ ναύαρχον ἐχειροτόνησεν Ἰωάννην Κοντοστέφανον, ἄνδρα γηραλαῖον, καὶ Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν. ὡς ἔφθασεν εἰς Κύπρον ὁ βασιλικὸς στόλος, ἐξέβησαν εἰς γῆν τὰ στρατεύματα, καὶ συγκροτήσας πόλεμον ὁ Ἰσαάκιος μὲ αὐτά, τὰ ἐκατατρόπωσε, τότε καὶ ὁ θαλασσολῃστὴς Μαγειρίτης λεγόμενος, βοηθῶν τὸν τύραννον, ἦλθεν ἔξαφνα ἐναντίον τοῦ στόλου, καὶ εὑρὼν αὐτὸν ἔρημον ἀπὸ φυλάξεις, διὰ τὸ νὰ ἦτον ἔξω εἰς τὸν πόλεμον, ἐπίασε τοὺς δύο ναυάρχους αἰχμαλώτους, καὶ τοὺς ἐπαρέδωκεν εἰς τὸν Τύραννον τῆς Σικελίας αὐθέντην του. ὁ δὲ Ἰσαάκιος πολλοὺς μὲν αἰχμαλωτισθέντας ἐσυναρίθμησεν εἰς τὸ στράτευμά του, πολλοὺς δὲ ἐπαίδευσε μὲ σκληρὰς τιμωρίας. ἀνάμεσα εἰς αὐτοὺς ἐτιμώρησε καὶ βασίλειον τὸν Ρεντακινὸν μὲ πολλὴν ὠμότητα, κόψας τὸν πόδα του ἀπὸ τὸ γόνυ μὲ τὸ τζεκκούριον ὁ ἀνήμερος. Αὐτὸς ὁ δυστυχὴς Ρεντακηνὸς ἐχρημάτισε διδάσκαλος τούτου τοῦ Τυράννου εἰς τὰ πολεμικά, καὶ εἰς τὴν ῥητορικήν. ὡς ἄλλος Νέρων εὐεργέτησε τὸν καλόν του διδάσκαλον. Τὸ δὲ Ναυτικὸν πλῆθος ἄφησε νὰ ὑπάγῃ ὅπου ἐβούλετο. ἀλλ' ἡ θεία δίκη ἐπικαμπτομένη εἰς τὰς φωνὰς τῶν τυραννουμένων Κυπρίων τέλος πάντων, διήγειρε κατὰ τοῦ Τυράννου τὸν ὄλεθρον μεταχειρισθεῖσα μέσον τὴν τῶν Λατίνων μάχαιραν κατ' αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τῶν ἀθώων Κυπρίων τοὺς φόνους, καὶ αἵματα.

Ἐπειδὴ ὑπὸ τῶν Λατίνων βασιλέων πρὸ χρόνων εἶχεν ἐλευθερωθῇ ἡ ἁγία Πόλις Ἱερουσαλὴμ ἔτει λέγω 1099. ἐπὶ τῆς βασιλείας Α-

λεξίου Κομνηνοῦ, καὶ πᾶσα ἡ Συρία σχεδὸν μέχρι τῆς θαλάσσης μετὰ πολέμου ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Σαρακηνῶν, εἴτε Ἀγαρηνῶν. βασιλεύοντος ἐν τῇ Πόλει αὐτῇ Ἱερουσαλὴμ Βαλδουίνου υἱοῦ Φούλκου πέμπτου βασιλέως αὐτῆς μετὰ τὴν ἐλευθερίαν. ὁ Πάπας Κελεστῖνος Β΄. ἔτει 1142. ἐκίνησε τὰ ἅρματα τῶν βασιλέων Λατίνων κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως, αἰτήσει τοῦ Βαλδουίνου. καὶ δὴ ὁ τῶν Ρωμάνων Αὐτοκράτωρ Κορράδος Γ΄. Λουδοβίκος Ζ΄. ὁ νέος τῆς Γαλλίας, μετὰ ἄλλων Πριγγίπων τῆς Εὐρώπης, ἔλαβον τὸν σταυρὸν καὶ ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Ἀσίας πρῶτον, ἔνθα ἐπολιώρκησαν τὴν Πόλιν Ἰκόνιον κατεχομένην ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν. Τότε οἱ Λατῖνοι ὑποπτεύθησαν Μανουὴλ τὸν Αὐτοκράτορα Κομνηνὸν, πῶς οὗτος διὰ νὰ απολέσῃ τὸ στράτευμα αὐτῶν, φοβούμενος νὰ μὴ τοῦ ἀρπάξουν τοὺς τόπους του, ἐνήργησε δολίως, καὶ οἱ ψωμοπῶλοι ἔσμιγαν ἀσβέστην εἰς τὸ ψωμίον, καὶ οἱ οἰνοπῶλοι εἰς τὸ κρασὶ φαρμάκια, ὄχι ὀλιγότερον καὶ εἰς τὸ νερὸν, διατὶ εἶδον νὰ ἀποθάνουν ἐξ αὐτῶν ὀλίγοι, ἴσως ἀπὸ τὴν ἐναλλαγὴν τοῦ κλίματος περισσότερον, παρὰ ἀπὸ τὰς ὑποψίας των ὅθεν οὕτω φοβησμένοι, ὁ μὲν τῆς Γαλλίας βασιλεὺς ἔδραμεν εἰς Ἀντιόχειαν, ὁ δὲ τῶν Ρωμάνων εἰς Ἰάφφα, ἔνθα καὶ συμβουλευθέντες νὰ πολιορκήσουν τὴν Δαμασκὸν Πόλιν τῶν Σαρακηνῶν, ἀλληλογομαχήσαντες οἱ τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου ἐπ' ὤμων ἄραντες, μηδὲν κατορθώσαντες ἐστράφησαν οἴκοι ἄπρακτοι. Ἀλλ' ὁ Ρινάλδος ἐκ Καστιλλίας τῆς Ἱσπανίας, Πρίγγιψ τότε τῆς Ἀντιοχείας, ἔχθραν φερόμενος διὰ τὸν ὑποπτευθέντα δόλον τοῦ Αὐτοκράτορος Μανουὴλ, φυλάττων τὸ πάθος μέχρι καιροῦ, ὕστερον λέγω κατὰ τὸ 1154. ἔτος, προφάσει δῆθεν ἐκδικήσεως, μᾶλλον δὲ νὰ πλουτήσῃ ἀπὸ τὰ λάφυρα, ὥρμησε κατὰ τῆς Κύπρου, καὶ εὑρὼν αὐτὴν ἀφύλακτον ἐκαταδίωξε τὸν Τύραννον Ἰσαάκιον τῆς αὐτῆς Δοῦκα, καὶ μὴ δυνηθεὶς νὰ τὸν λάβῃ εἰς τὰς χεῖρας, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἔφυγεν εἰς τὰ ὄρη, ἔστρεψε τὴν ὁρμήν του εἰς τοὺς κατοίκους, καὶ εἰς τὰ ἄψυχα κτίσματα· ἔγδυσε τοὺς δυστυχεῖς Κυπρίους, καὶ αὐτὸς ὁ καλὸς κατόλικος ἐχάλασε Μοναστήρια, καὶ Ἐκκλησίας ὁ ἀσεβέστατος, καὶ τὰ Καστέλλια, καὶ ἐβίασεν ὑβρίσας Μοναχὰς, καὶ παρθένους ὁ τῶν βαρ-

βάρων, καὶ ἀσεβῶν πλέον ἀναίσχυντος, καὶ λεηλατήτας πᾶσαν τὴν Νῆσον ἄρπαξε τόσον ἀργύριον, καὶ χρυσὸν, ὁποῦ ὑπερέβη τὸν Κάτωνα εἰς τὴν ποσότητα, ὡς ἱστορεῖται, καὶ ἔφυγεν.

Ὁ γοῦν τύραννος Ἰσαὰκ καὶ ἐκ τούτου τοῦ κινδύνου λυτρωθεὶς, ἐμελέτα πονηρὰ καὶ ἐκαιροφυλάκτη διὰ νὰ ἐκδικηθῇ, τυχούσης περιστάσεως, τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ Λατίνους· ἐμπόδισε νὰ μὴν ἀράσσουσι πλεῖα τῆς Συρίας εἰς τοὺς λιμένας τῆς Νήσου, καὶ ἂν τυχὸν ἄρασσε, μετὰ δόλου ἢ ἔβαλλε καὶ τὸ ἐλήστευον, ἢ τέλος πάντων τὸ ἔκαιε, προφάσει δῆθεν, πῶς ἦτον πλοῖον ληστρικόν· πολλοὺς τῶν ἐκεῖσε μερῶν ἀδίκως ἐπαίδευσε, καὶ μάλιστα ὅσους ἐξ Ἀντιοχείας ἔρχοντο. τέλος πάντων ἡ κακή του τύχη, ἔφερεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀμαθοῦντας ὅπου αὐτὸς εἶχε τὴν Καθέδραν του, δύω βασιλικὰ ὑποκείμενα, ὁποῦ ἐπήγαιναν εἰς προσκύνησιν τῶν ἁγίων τόπων. μία ἦτον ἡ γυνὴ τοῦ βασιλέως Ἐνρίκου τῆς Ἐγκλητέρας Μήτηρ τοῦ Ρικάρδου βασιλέως, καὶ ἡ ἄλλη ἀδελφὴ αὐτῆς, ἢ συγγενὴς τοῦ βασιλέως Φιλίππου τῆς Γαλλίας βασίλισσα. ἀφ' οὗ ἄραξαν αἱ ῥηθεῖσαι, ἐστοχάσθη ὁ πανοῦργος Ἰσαὰκ νὰ δεξιωθῇ τὰ δύω αὐτὰ ὑποκείμενα, καὶ ἂν ἦτον τρόπος νὰ τὰ εὐχαριστήσῃ εἰς ὅλα ἐκεῖνα, ὁποῦ τῶν ἔλειπον· ὅθεν μετὰ τὰς πολλάς του δεξιώσεις, καὶ χαιρετισμοὺς, ἐλθούσης τῆς νυκτὸς, ἐπῆγεν εἰς αὐτὰς, ὡς διὰ νὰ τὰς χαιρετήσῃ, καὶ ἐκεῖ δὲν ἔλειψε νὰ μηχανευθῇ τοὺς τρόπους διὰ νὰ τὰς βιάσῃ καὶ εἰς τὴν τιμὴν, ὡς οἱ ἐχθροί του ἐξεφώνησαν. αὐταὶ δὲ βοηθούμεναι ἀπὸ τὴν συντροφίαν των ἀπέφυγον τοῦ ἀκολάστου τὴν ἀναίδειαν, καὶ φεύγουσαι ἐκεῖθεν ἐν τῷ ἅμα, μετὰ τὴν προσκύνησιν τῶν ἁγίων τόπων, ἐπιστρέψασαι εἰς τοὺς οἰκείους ἐδιηγήθησαν τὴν ἄκραν δεξίωσιν, ἣν παρὰ τοῦ τιμίου Δουκὸς τῆς Κύπρου ἀπόλαυσαν, καὶ οἱ βασιλεῖς ἔσωζον τὸν σκοπὸν νὰ ἀποδώσουν εἰς αὐτὸν τὰ χαριστήρια. βέβαια τοῦ κακοῦ αἱ ἡμέραι του μακρίνονται, ἀλλὰ δὲν λείπει νὰ αὐξάνῃ καὶ ἡ τιμωρία του.

Κατ' αὐτοὺς οὖν τοὺς χρόνους, ὁποῦ ἐτυράννει ὁ παμμίαρος οὗτος εἰς Κύπρον, ἐκλέχθη εἰς Ρώμην Πάπας ὁ Κλήμης τρίτος. οὗτος ἠνάγκασε πάλιν τοὺς βασιλεῖς νὰ κινήσωσι τὰ ἅρματα κατὰ τῶν Σα-

ρακηνῶν, καθὸ εἶχον αὐτοὶ κυριεύση πάλιν τὴν Ἱερουσαλὴμ, Γοττιφρέδου ἐκ τῆς Λουζινιανῆς Ἐπαρχίας τῆς Γαλλίας, αὐτῆς τελευταίου βασιλεύοντος κατὰ τὸ 1188. ἔτος· ὅτε ὁ Σαλαδίνος τῆς Αἰγύπτου Σουλτάνος ἐλθὼν μετὰ δυνάμεων ἰσχυρῶν αὐτὴν ὑπέταξεν, ὃς καὶ μετ' εὐλαβείας τινὸς, λέγεται, εἰσιὼν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου Τάφου, ἐπρόσταξε κεφαλικῇ τιμωρίᾳ νὰ παιδεύεται ἀνεξετάστως, ὅποιος ἤθελε τολμήση ἐκ τῶν στρατιωτῶν του νὰ ἁρπάξῃ, ἢ νὰ φθείρῃ τὸ παραμικρὸν ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Ἐκκλησίαν, λέξας, ὅτι πρέπει νὰ προσφέρωμεν σέβας εἰς τὸν Τάφον τοῦ ἀληθηνοῦ Προφήτου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν οἱ Χριστιανοὶ ὡς ἀνάξιοι δὲν ἐσυγχώρησεν αὐτῶν νὰ ἔχωσιν. Ἔκαμε τὴν προσευχήν του εὐχαριστήσας τὸν θεὸν διὰ τὴν νίκην τῶν ἁρμάτων του, καὶ ἐσυγχώρησε τοῖς Λατίνοις νὰ φύγουσιν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ μόνον, μὲ ὅ,τι δύνανται νὰ βαστάσουν εἰς τὰς χεῖρας των. Εἰς δὲ τὰ ἄλλα γένη Ρωμαίων μάλιστα, Ἀρμενίων, Κοπτῶν, Μαρωνιτῶν, Ἰακωβιτῶν, Νεστοριανῶν, Γεωργιανῶν, καὶ Ἰνδιάνων, ἐχάρισε νὰ κατοικοῦσιν εἰς αὐτὴν ὡς καὶ πρότερον ἀπείρακτοι.

Συνόδου οὖν συγκροτηθείσης ἐν Γαλλίᾳ διὰ προτροπῆς τοῦ Πάπα περὶ τῶν πρακταίων ἔτει 1189. ὁ Φιδερίγος Βαρβαρώσας λεγόμενος, Αὐτοκράτωρ Ρωμάνων, Φίλιππος β'. Αὔγουστος, βασιλεὺς Γαλλίας, Ρικάρδος βασιλεὺς τῆς Ἐγκλιτέρας, Γουλιέλμος βασιλεὺς Σικελίας, αἱ Αὐθεντίαι Βενετίας, Γένουβας, καὶ Πίζας, καὶ ἄλλοι πολλοὶ Πρίγγιπες, Ἀρχιεπίσκοποι, Ἐπίσκοποι, καὶ Κλῆρος ἔλαβον τὸν σταυρὸν, κατὰ τὴν συνήθειαν, ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Πάπα, καὶ ἔδραμον μὲ πολυάριθμα τάγματα, προχειρίσαντες γενικὸν Ἀρχιστράτηγον τὸν Μαρκέζε τοῦ Μονφεράτου Βονιφάτιον, ἄνδρα ἔξοχον εἰς τὰ πολεμικὰ, ἀλλ' ἐκ τύχης τότε σκλάβον τοῦ Σαλαδίνου, ἐλευθερωθέντα δὲ δι' ἐξαγορᾶς διὰ μέσου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κορράδου, σταλθέντος ἀπὸ τὸν βασιλέα Ἰσαάκιον Ἄγγελον μὲ ἀρκετὸν στράτευμα, πρὸς βοήθειαν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς σύμφωνον ὄντα καὶ αὐτὸν τῇ ἀγαθῇ ἐπιχειρήσει τῶν Λατίνων. καὶ ὁ Σαλαδίνος ἀκούσας τὴν συμφωνίαν τῶν Εὐρωπαίων, ἐκλείσθη εἰς Δαμασκὸν, προ-

βλέπων τὰ πρὸς διαφύλαξιν τῶν ἀποκτημάτων του.

Καὶ ὁ μὲν τῶν Ρωμάιων Βαρβαρώτας Αὐτοκράτωρ, διαπεράσας διὰ Κωνσταντινουπόλεως μὲ τὸν υἱὸν Εὐρίκον ς'. ἦλθεν εἰς Ἀντιοχειαν, ἐκεῖ θέλων νὰ λουσθῇ εἰς τὸν ποταμὸν ἐπνίγη ὁ δύστηνος, ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ μὲ τὸ στράτευμα κλαίων τὸν Πατέρα ἔφθασεν εἰς Τύρον, ἔνθα καὶ τὸν ἔθαψε.

Ὁ δὲ τῆς Γαλλίας, καὶ οἱ λοιποὶ διελθόντες διὰ τῆς Βαρβαρίας ὑπέταξαν πολλὰς χώρας, καὶ πολλὰς κατηδάφησαν τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἐλθὼν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπρόσμενε τὸν τῆς Ἐγκλιτέρας, μὴ βουλόμενος νὰ τὴν πολεμήσῃ χωρὶς τῆς ἐκείνου παραστάσεως, κατὰ τὰς συμφωνίας των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ἅλωσις τῆς Νήσου ὑπὸ τοῦ τῆς Ἐγκλιτέρας Ρικάρδου, Πώλησις αὐτῆς εἰς τοὺς Τεμπλάρους. καὶ Διωγμὸς αὐτῶν ἀπὸ τὴν Νῆσον ὑπὸ τῶν ἐντοπίων.

Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Ἐγκλιτέρας Ρικάρδος ἀπὸ τῆς Μισσύνης κατ' εὐθεῖαν ἄραξεν εἰς Κύπρον εἰς τὸν Λιμένα Ἀμαθούντας. εἶχεν ὅμως σκοπὸν μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ νὰ περάσῃ εἰς Κύπρον, νὰ ἐκδικηθῇ τὰς ὕβρεις ἃς ἀναφέραμεν πρὸ ὀλίγου, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ θεία δίκη τότε ἀπεράσισε τὸν ἀφανισμὸν τοῦ Τυράννου Ἰσαάκ, Πρῶτον ὁ Ρικάρδος ἐπροσποιήθη τὸν φίλον, καὶ ἐζήτη ἀπὸ τὸν ἐξουσιαστὴν τῆς Νήσου βοήθειαν στρατιωτῶν, ἀναγκαῖα τῆς τροφῆς, καὶ ὕλην, διὰ νὰ διορθώσῃ τὰ πλοῖά του. ὁ τύραννος Ἰσαὰκ ζητήματα ὑπέρογκα, καὶ ὅλως παράλογα νομίσας τὰ τοῦ Ἐγκλέζου, ἄρχισε νὰ μηχανᾶται τὰ συνήθη του, καὶ διὰ νυκτὸς νὰ βάλῃ νὰ ἐνοχλοῦσι τὰ πλοῖα τοῦ ξένου του, καὶ τέλος πάντων νὰ ἀποκριθῇ, πῶς δὲν ἔχει νὰ βοηθήσῃ τὸ οὐδὲν ἀπὸ τὰ ζητούμενα, τότε ὁ βασιλεὺς Ρικάρδος ζωσθεὶς τὴν ρομφαίαν, εὔγη ἔξω εἰς τὴν γῆν μὲ τὸ στράτευμα, καὶ κυριεύσας τοὺς ἁρμοδίους τόπους διὰ τὴν μάχην, ἄρχισε νὰ πολεμῇ τὴν πόλιν, καὶ νὰ ζητῇ τὸν ἀποστάτην

δύο βασιλέων Ἰσαὰκ ἀπὸ τοὺς Ἀμαθουσίους· ἔμαθεν ἐκ τῶν ληφθέντων Κυπρίων, τὰς τυραννίας, τοὺς φόνους, τὰς ἀναισχύντους πράξεις, τὰ δυσβάστακτα βάρη, τὰ ὁποῖα ἐπεφόρτιζε συνεχῶς εἰς τὸν λαὸν, καὶ περισσότερον ὁ ἅρπαγος ἐδικαιολόγει τὸ κατόρθωμά του, καὶ ἔκρινε δικαίαν τὴν αὐτοῦ ἐπιχείρησιν. Διὰ τοῦτο περικλείσας τὴν Ἀμαθοῦντα ἐπολέμει ἀκατάπαυστα, ὥστε ὁποῦ τῆς ἐχάλασε τὰ τείχη, τῆς ἐγκρέμνισε Ναοὺς, Ἐκκλησίας, οἴκους, παλάτια πᾶν ἅμα καὶ τὸ φρούριον, καὶ ὁ τρισάθλιος Ἰσαὰκ, ἰδὼν ἑαυτὸν ἐγκαταλελειμμένον ἀπὸ τοὺς οἰκείους, καὶ ἐντὸς ὀλίγου νὰ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ, ἔφυγε διὰ νυκτὸς ἕως εἰς Κοιλάνιον, πολιτείαν οὖσαν τότε πολυάνθρωπον, καὶ πλησιάζουσαν εἰς τὸ ὄρος Τρόοδος, καὶ ἐκεῖ ἐνδυναμώθη ὡς ἐδύνετο, μὴ ἐλπίζων ὁ Ῥικάρδος νὰ ὁρμήσῃ ἕως ἐκεῖ. ἀλλ' αὐτὸς, ὁποῦ δὲν ἐζήτη ἄλλο, παρὰ τὸν ἠγαπημένον του Ἰσαὰκ, ἔδραμε ταχέως κατόπιν του, καὶ ἐκεῖ πολεμηθεὶς καὶ νικηθεὶς ὁ Ἰσαὰκ, ἔφυγεν εἰς τὰ κάτω μέρη τῆς Νήσου εἰς χωρίον τρεμεθθιὰν, τέσσαρας λέγες μακρὰν τῆς Λευκοσίας ἀπέχουσαν, ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ἐκεῖ ὁ Ῥικάρδος κατεδίωξεν αὐτὸν, καὶ διὰ δώρων, καὶ ὑποσχέσεων συνέλαβεν αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας ὁμοῦ μὲ τὴν θυγατέρα του, ὃν ἔβαλεν εἰς δεσμὰ, καὶ εἰς μεγάλην φύλαξιν. Ἐκεῖθεν ἐλθὼν ὁ νικητὴς ἕως Λευκοσίας, ἠβούλετο νὰ χαλάσῃ μέρος ἐξ αὐτῆς, ἀλλὰ διὰ τὸ δυνατὸν φρούριον, ὁποῦ εἶχε τὴν ἄφησεν· ἐγύμνωσεν αὐτὴν ἀπὸ τοὺς αὐτῆς στολισμοὺς, καὶ λεηλατίσας πάντα τόπον ὅθεν ἀπέρασεν, ἐδιώρισε φρουρὰς εἰς τὰ φρούρια, καὶ εἰς τὰς πόλεις, καὶ ἐξουσιαστὴν ἐκ μέρους του νὰ κυβερνᾷ τοὺς Κυπρίους, καὶ ἠκολούθησε τὸ ταξίδιόν του εἰς Ἱερουσαλὴμ, ὅπου ἐπώλησεν, ἢ ἐχάρισε καὶ τὸν ἄθλιον Ἰσαὰκ ὡς Ἀνδράποδον ἑνὸς τῶν κοινῶν οἰκείων του ἀνθρώπων. φθάσας δὲ εἰς Πτολεμαΐδα ἐχάρισαν οἱ Χριστιανοὶ, καὶ ἔστελλεν εἰς Κύπρον πλοῖα, καὶ ἐσυνάθροιζε τὰ πρὸς ζωοτροφίαν τοῦ στρατεύματός του, διὰ τοὺς φόρους ὁποῦ ἐδιώρισε. Νικήτας ὁ χωνιάτης ἱστορεῖ βιβ. η'. περὶ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου. «Ὅπερ οὖν ὁ βασιλεὺς Ἄγγελος ποιῆσαι οὐκ ἐδυνήθης, μεταυτίκα ὁ βασιλεὺς Ἀγγλίας εἰς τέλος ἤγαγεν. ὁ γὰρ τῶν ἰγγλίνων Ῥὴξ ἐν τῇ ἀναγωγῇ κατάρας εἰς Κύπρον, αὐτῆς τε

ἐκράτησε, καὶ τὸν ταύτης τύραννον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀπάνθρωπον, καὶ δυσμείλικτον ὀλοθρευτὴν Ἰσαάκιον τὸν Κομνηνὸν, συλλαβὼν, τὰ μὲν πρῶτα εἶχεν ἐν δεσμοῖς, μικρῷ δ' ὕστερον ἐκεῖθεν ἐκτοπήσας τὸν ἀλιτήριον, ὅσα καὶ ἀνδραπόδόν τινι τῶν ὁμογλώττων ἐχαρίσατο, καὶ αὐτὸς μὲν εἰς παλαιστίνην κατέπλευσεν, ἐν δὲ τῇ Κύπρῳ καταλείψας στράτευμα, ὡς οἰκείας ἤδη τῆς Νήσου ἀντιποιεῖτο, καὶ στέλλων εἰς Νῆσον νέας φορταγωγοὺς, τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐκεῖθεν ἐφορολόγει.

Ὁ βασιλεὺς Ρικάρδος ἀφ' οὗ ἐκυρίευσε τὴν πτολεμαΐδα διώξας ἐκεῖθεν τοὺς Σαρακηνοὺς, ἐσυμφώνησε μετὰ τῶν Ἱππέων (α) τοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ, τῶν λεγομένων Τεμπλάρων, διὰ ἑκατῶν χιλιάδας δουκάτα, (ὡς τριακόσια πουγγεία γροσίων τουρκικῶν) καὶ ἐπώλησεν αὐτοῖς τὴν Κύπρον, οἵτινες ἐν πρώτοις ἐμέτρησαν εὐθὺς τῷ βασιλεῖ τὰς τεσσαράκοντα, τὰς δὲ λοιπὰς μετὰ παρέλευσιν χρόνου ὑπεσχέθησαν ἐγγράφως νὰ πληρώσουσιν. αὐτοὶ ἐξαγοράσαντες τὴν Νῆσον ἔτει 1190. ἦλθον μὲ πολὺ πλῆθος λαοῦ, ἐξ ὧν ἐπῆγαν εἰς τὸν πόλεμον τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ κατασταθέντες εἰς Λευκοσίαν ἐνεδυνάμωσαν τὸ φρούριον αὐτῆς, καὶ ὡς κύριοι, καὶ ἐξουσιασταὶ, ἐπρόσταζαν, ἔκριναν, καὶ ἀποφάσιζαν. ἐτιμώρουν ἐπαίδευον, καὶ ἀπεφάσιζαν καὶ εἰς θάνατον. ἡ ἀχόρταγος ὅμως ἐπιθυμία τῆς φιλοχρηματίας αὐτῶν, καὶ ἡ ἄτακτος αὐθάδεια εἰς ὅλα, καὶ ἀσυμπάθεια, ἐκίνησε τοὺς Κυπρίους εἰς μῖσος κατ' αὐτῶν ἄσπονδον. ὅθεν δυσκό-

(α) Τὸ τάγμα τοῦτο τῶν Ἱππέων τοῦ Ναοῦ, ἤτοι Καβαλλιέρων, ἐσυστήθη ἐπὶ Γελασίου Β. Πάπα ἔτει 1119. εἰς Ἱερουσαλὴμ, οἷον τινὲς φύλακες τοῦ ἁγίου τάφου. Ἐβάσταξεν ὡς 200. χρόνους, ἐδέχοντο τοὺς προσκυνητὰς, ὁποῦ ἤρχοντο εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ αὐτοὺς ἐσυντρόφευον καθοπλισμένοι εἰς ὅλα τὰ ἔξωθεν τῆς ἁγίας πόλεως προσκυνήματα, ἐσύναξαν ἐξ αὐτῆς τῆς φιλοξενίας μεγάλας ἐλεημοσύνας, καὶ ἀφιερώματα, καὶ ὑποστατικά. Ἔφερον ἔνδυμα λευκὸν μὲ σημεῖον σταυροῦ ἐρυθροχρώου εἰς τὸ στῆθος. Διὰ τὰς ἀκράτους αὐτῶν ὅμως ἀσελγείας, καὶ ὑπερηφάνειαν, ὡς ὑπερπλουτήσαντες, ἐπὶ Κλήμεντος Πάπα ε'. καθῃρέθη αὐτῶν τὸ τάγμα, καὶ ἀφανίσθη εἰς πάντα τόπον, καὶ ὡς ἄπιστοι, καὶ Αἱρετικοὶ κατεκρίθησαν, καὶ ἀφορίσθησαν.

λως ὑποτάσσοντο εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀμφιβίους λαϊκοφράτας. ἄρχισαν διότι νὰ βαρύνουν τὸν λαὸν μὲ ὑπέρογκα δοσίματα, νὰ ἁρπάζουσι τὰ ὑποστατικὰ τῶν ἐντοπίων, καὶ νὰ πωλοῦσι, καὶ νὰ χαρίζουσιν εἰς τοὺς ξένους. ἐστενοχώρουν τὸν λαὸν εἰς ἀγγαρίας καθ' ἑκάστην εἰς ἀνακαίνησιν φρουρίων, ἢ Καστελλίων. τέλος πάντων ἐστοχάζοντο τοὺς ἀνθρώπους ὡς σκλάβους των, ὄχι ὡς ὑπηκόους. τούτου ἕνεκα οἱ Κύπριοι ἐκ συμφώνου ἐπαρρησιάσθησαν αὐτοῖς φανεροὶ ἐχθροὶ, καὶ ὥρμησαν κατ' αὐτῶν μὲ τὰ ἅρματα εἰς τὰς χεῖρας, ἐθανάτωσαν πολλοὺς, καὶ ἐθανατώθησαν, εἰς τρόπον ὁποῦ ἔτρεχε τὸ αἷμα ἀπὸ τὸ Καστέλλιον (νομίζω τὸν μέχρι καὶ ἡμῶν Ὀρταοτασὶν λεγόμενον) ἕως εἰς τὸν ποταμόν. ἀφ' οὗ δὲ ἐγνώρισαν οἱ ἄνανδροι Καβαλλιέροι τὸ ἀδύνατον, νὰ βαστάξωσι τὴν ἐξουσίαν των εἰς τὴν Νῆσον, ὑπεσχέθησαν μόνον νὰ τοὺς ἀφήσουν τὴν ζωὴν, καὶ εὐθὺς νὰ φύγουσιν ἀπὸ αὐτήν. οὕτως εὐχαριστηθέντες οἱ ἐντόπιοι, ἄφησαν αὐτοὺς νὰ ὑπάγουν εἰς Κόρακας. ἦλθον οὗτοι εἰς Ἄκρι, ὅπου εὑρίσκετο ὁ βασιλεὺς Ρικάρδος, καὶ ἐπαραιτήθησαν αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν τῆς Νήσου. ἔλαβον ὀπίσω τὰς τεσσαράκοντα χιλιάδας τὰ δουκάτα παρ' αὐτοῦ ἅπερ παρέδωκαν, καὶ ἡσύχασαν. Ἐξουσίασαν λοιπὸν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν Νῆσον χρόνον ἕνα, καὶ μῆνας τινάς.

Οἱ δὲ Κύπριοι ἀφ' οὗ ἔφυγαν ἐκεῖθεν οἱ Τεμπλάροι, φοβούμενοι ἵνα μὴ ἐπιστρέψουσι μὲ δυνάμεις ἰσχυροτέρας, κατηδάφησαν τὸ τῆς Λευκοσίας Καστέλλιον σχεδὸν ἐκ θεμελίων, οὗ τινος τὰ σημεῖα μέχρι τῶν ὑστέρων χρόνων ἐφαίνοντο· εἶχεν Ἐκκλησίαν ἐν αὐτῷ ὑπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, Καστελλιότησσαν ἐπονομαζομένην, τὴν ὁποίαν ἐτήρησαν ἀβλαβῆ. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Ἐγκλιτέρας σπεύδων νὰ ἐπιστρέψη εἰς τὸ βασίλειόν του, διὰ φόβον πολέμου, ὃν ἐπενόει παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας. Τότε τῶν πραγμάτων Ταραχθέντων ἐν τῷ μεταξὺ, ἔκαμεν εἰρήνην μὲ τὸν Σαλαδίνον τῆς Αἰγύπτου διά τινας χρόνους, καὶ ὑπέστρεψαν ἀμφότεροι ἐν τῷ μεταξὺ τοὺς σκλάβους οὕς περ αἰχμαλώτισαν. Παραιτηθεὶς ὁ βασιλεὺς τῷ Σαλαδίνῳ καί τινα Κάστρη, ὁποῦ ἐκυρίευσε, καὶ ὁ Σαλαδίνος ὑπεσχέθη νὰ μὴν ἐνοχλήσῃ πλέον τὰς χώρας τῆς Πτολεμαΐδος, τῆς Τύρου, καὶ

τῆς Τρίπολης μὲ τὰ πλησιόχωρα αὐτῶν Καστέλλια, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς νὰ μὴν ἐνοχλήσῃ πλέον τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἣν ἐκυρίευεν ὁ Σαλαδῖνος αὐτὸς ἔτι. Τότε ὑπάνδρευσε καὶ τὴν βασίλισσαν τῆς Ἱερουσαλὴμ Ἰσαβέλλαν, ἡ ὁποία ἦτον ἀδελφὴ τῆς ἀποθανούσης γυναικὸς τοῦ βασιλέως Γουΐδου, μετὰ τοῦ Κώμητος Ἐνρίκου ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας. καὶ ὁ Ἐνρίκος διὰ νὰ μείνῃ ἀτάραχος εἰς Πτολεμαΐδα, ἐσυμφώνησε μὲ τὸν Γουΐδον Λουζινιανὸν πρώην βασιλέα τῆς Ἱερουσαλὴμ, αὐτὸς μὲν νὰ παραιτηθῇ κάθε ζήτημα, καὶ δίκαιον, ὁποῦ εἶχε διὰ τὸν θρόνον τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὁ βασιλεὺς Ρικάρδος νὰ δώσῃ αὐτῷ τὴν Κύπρον διὰ ἑκατὸν χιλιάδας δουκάτα, καθὼς τῶν Τεμπλάρων τὴν ἐπούλησε πρότερον, νὰ χαίρεται πρὸς τούτοις καὶ τὸν τίτλον βασιλέως τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τῆς Κύπρου νὰ εὐφημίζεται. Ὁ οὖν βασιλεὺς τῆς Ἐγκλιτέρας λαβὼν τὴν παραίτησιν τοῦ Γουΐδου, ἠθέλησε νὰ στεφθῇ καὶ βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ, εἰς καιρὸν ὁποῦ ὁ Σαλαδῖνος ἦτον ὁ αὐτῆς ἐξουσιαστής. ὅθεν ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας προέρχεται, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς Ἐγκλητέρας γράφονται καὶ βασιλεῖς τῆς Ἱερουσαλήμ. ἄφησε λοιπὸν ἐκεῖ τὸν ἀνεψιόν του Ἐνρίκον, καὶ αὐτὸς ἐξέπλευσε διὰ τοὺς τόπους του. Ὅλη ἡ ἀνδραγαθία, ὁποῦ ἔδειξε καὶ αὐτὸς ὁ Πελεκυφόρος βρετανὸς, ἐστάθη ἐκείνη νὰ καταδαμάσῃ ἕνα μικρὸν ἀποστάτην τῆς Κύπρου, καὶ αὐτὸν ὄχι ἀπὸ θέλησιν τοῦ βασιλέως του, ἢ τῶν Κυπρίων, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ χορτάσῃ τὴν ἀκόρεστον φιλαργυρίαν του. Δὲν ἐστάθη, ὄχι βέβαια, καλὸς νὰ ἀντικρούσῃ μὲ τὸν Σαλαδῖνον, ὁ ὁποῖος ἐνίκησεν ὅλους, ὁποῦ ἔδραμον νὰ τὸν πολεμήσουν, καὶ νὰ τοῦ πάρουν τὴν Ἱερουσαλὴμ, μὲ μόνην τὴν παρουσίαν τῶν ἀρμάτων του. καὶ οἱ νομιζόμενοι Γίγαντες τῆς Εὐρώπης, ἐφάνησαν ἔμπροσθέν του τόσοι Κώνωπες. καὶ τί τάχα τὸ αἴτιον; αἱ ἀλληλομαχίαι των ἀναμεταξὺ, αἱ αἰσχρουργίαι, καὶ ἀδικίαι των, αἱ διαβολαὶ, καὶ προδοσίαι ἀναμεταξύ των. ὁ Θεὸς λοιπὸν, λέγω, εὐχαριστήθη νὰ ἐξουσιάζεται ἡ ἁγία πόλις Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ ἀσεβῶν, ὑπὸ ἐθνῶν βαρβάρων ἀπίστων, ἀλλ' ὄχι ὑπὸ κακῶν πιστῶν ὁ Ἱερός του τόπος νὰ

μιαίνεται. Ἰδοὺ ὦ φίλε συμπατριῶτα ἔχεις ἕως ὧδε εἰς διάστημα 3600, καὶ ἐπέκεινα χρόνων μετὰ τὸν Κατακλυσμὸν, μικρὰν, πτωχὴν, ἀμαθῆ, σύντομον Ἱστορίαν τῆς Πατρίδος σου. Μὴν ἐκπλαγῆς εἰς τὰς σχεδὸν ἀκαταπαύστους ἀνωμαλίας, καὶ συμφοράς της. καὶ ἀναλογιζόμενος μετὰ δικαίου λόγου, κρίνε τὰς παρούσας σου δυστυχίας, εὐκταίας εὐτυχείας ὑπὸ τῶν δυστυχεστέρων προγόνων σου. Ἀκολουθεῖ παρὰ πόδας ἡ τῶν Λατίνων βασιλέων Ἱστορία, συνοψισθεῖσα ἀπὸ τῆς τοῦ Ἐνρίκου Γιβλὲτ φραντζέζου Καβαλλιέρου, καὶ αὐτὴ μετὰ συντομίας ὅσον τὸ δυνατὸν, καὶ μετὰ σαφηνείας, μέχρι τῆς, κρίμασιν οἷς οἶδε Θεὸς, αὐτῆς ἁλώσεως ὑπὸ τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, καὶ ταῦτα πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς περιεργείας σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄

Ἐξαγορὰ τῆς Νήσου ὑπὸ Γουΐδου Λουζινιανοῦ, Πρώτου Βασιλέως αὐτῆς. Ἀλμερίκου, Οὔγου α΄. καὶ Ἐνρίκου α΄. Βασιλεία

Γουΐδος υἱὸς Οὔγου Λουμπρουμ Δουκὸς τῆς Μάρκας, καὶ Αὐθέντης Λουσινιανῆς Ἐπαρχίας τοῦ βασιλείου τῆς Φράντζας. ἔλαβεν εἰς γυναῖκα δευτέρῳ γάμῳ Σιβύλλαν θυγατέρα Βαλδουΐνου τοῦ λεπροῦ, ἑβδόμου βασιλέως Ἱερουσαλὴμ, ὃς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ Σιβύλλας μετὰ τοῦ Μαρκέζε Γουλιέλμου πρώτου ἀνδρός της, Βαλδουΐνου βρέφους, ἐκηρύχθη βασιλεὺς Ἱερουσαλήμ. Δώροις, καὶ ὑποσχέσεσι τῆς αὐτοῦ γυναικὸς εἰς τοὺς τῆς Γερουσίας, καὶ τοῦ Κλήρου, κρυψάσης τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ της, ἕως ὁποῦ ἶδεν ἐστεμμένον τὸν ἄνδρα της αὐτόν. Αὐτὸς βασιλεύων ἐλήφθη Αἰχμάλωτος εἰς τὸν πόλεμον ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου Σαλαδίνου, τοῦ ὑποτάξαντος τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐλευθερωθεὶς μὲ τὴν δόσιν τῆς Ἀσκάλωνος χώρας, ἐκατοίκη εἰς Τύρον ἐξουσιάζων ἐκεῖνα τὰ μέρη, καὶ συμφωνήσας μετὰ τοῦ Ρηγὸς Ρικάρδου ἠγόρασεν, ὡς εἴπομεν, τὴν Κύπρον ἑκατὸν χιλιάδας δουκάτα τῆς Βενετίας· Διήρκεσεν ἡ ἐξουσία αὐτοῦ καὶ τῶν διαδόχων του ἕως τριακοσίους χρόνους, καὶ ἐπέκεινα ἐν τῇ Νήσῳ. Οὗτος λοιπὸν ὁ Γουΐδος ἔτει 1193. ἀποκτήσας τὴν

ἀρχὴν τῆς Κύπρου ἦλθεν εἰς αὐτὴν, φέρων σὺν αὐτῷ τριακοσίους εὐγενεῖς ἄρχοντας φραντζέζους, καὶ διακοσίους ἀσπιδοφόρους, ἢ σωματοφύλακας, καὶ ἕνα ἱκανὸν πλῆθος στρατιωτῶν διὰ νὰ ἐπιτύχῃ μὲ περισσοτέραν εὐκολίαν ὑποταγὴν ἀπὸ τοὺς νέους ὑπηκόους του Κυπρίους. Εὗρεν εἰς μίαν ἀταξίαν ὅλα τὰ τῆς Νήσου· καὶ δι' αἰτίαν, ὁποῦ ἐκεῖνος ὁ λαὸς διὰ μερικοὺς αἰῶνας ὑπέφερε κάθε τυραννίαν, καὶ διατὶ ἑτερόδοξον κατὰ τὸ δόγμα του, ἴδε τοῦτον τὸν νέον ἐξουσιαστήν του μὲ ὀλίγην εὐχαρίστησιν. Ὁ Γουΐδος ὄχι μόνον ἐξαίρετος εἰς τὰ ἄρματα, ἀλλὰ καὶ στολισμένος μὲ μεγάλην φρόνησιν, ἄρχισεν εὐθὺς νὰ διορθώσῃ τὰ πράγματα. Καὶ πρῶτον μὲ γράμματα κοινὰ ἔκραξε τὸν καθ' ἕνα εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ εἰς τὰ ὑποστατικά του. ἀλλέως παρελθόντος τοῦ διωρισμένου καιροῦ, ἔμελλον νὰ εἶναι ὑστερημένοι ἀπὸ αὐτά. Πολλοὶ διότι τῶν Κυπρίων μὴν ὑποφέροντες μίαν νέαν ἐξουσίαν, ἔφυγον ἀπὸ τὸν τόπον. Μετὰ ταῦτα εἰς τοὺς ἀκολουθήσαντας αὐτὸν, ἐδωρήσατο κτήματα, καὶ χρήματα καθ' ἑνὸς, καθὼς τοῦ ἤρεσε. Ἀκούσαντες δὲ καὶ πολλοὶ ἄλλοι εὐγενεῖς τὴν γενναιότητά του, ἢ στενοχωρημένοι ἀπὸ τὴν ἀνάγκην, τοῦ Πολέμου, ἢ ἐλπίζοντες μὲ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ τόπου των νὰ ἀλλάξουν τύχην, ἢ καὶ καταδιωκόμενοι διὰ τὰ ἐγκλήματά των, ἤλπιζαν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς των ὑπὸ μίαν νέαν ἐξουσίαν, καὶ ἴσως ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεώς των. ἔτρεξαν εἰς πλῆθος ἀπὸ διάφορα μέρη ἐκ διαφόρων γενῶν, τῶν ὁποίων ὁ Γουΐδος ἔδωκεν ἐλευθερίαν νὰ πράττουν τὰ τῆς Θρησκείας των ἀνεμποδίστως, νὰ κτίζουν Ἐκκλησίας κατὰ τὸ ρητόν του ἕκαστον γένος. Ἀλλ' ἠθέλησεν, ὅτι ὁ Λατινικὸς Κλῆρος, εἴτε τὸ Ἱερατεῖον νὰ προτιμᾶται τοῦ Ρωμαϊκοῦ Ἱερατείου. Διὰ τοῦτο ἐχειροτονήθη καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Λατῖνος, καὶ Ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι ἐπειδὴ ἔτι δὲν εἶχον πλούσια εἰσοδήματα, δὲν ἐμεταχειρίζοντο τὴν ἀξίαν των μὲ μεγαλοπρέπειαν, καθὼς ἔπειτα, Ὁ λαὸς τῆς Κύπρου, ὡς προείπομεν ἄλλοθι, ἐδιαιρεῖτο εἰς Παροίκους, Περπυριαρίους, ἐλευθέρους, Ἀλβανέζους, καὶ Βενετοὺς ἄσπρους. Οἱ Ἀλβανέζοι παλαιόθεν ἦταν διωρισμένοι στρατιῶται μισθωμένοι ἀπὸ τὸν ἐξουσιαστὴν διὰ φύλαξιν τῆς Νήσου, προϊόντος τοῦ καιροῦ ἐγεννεαλόγησαν, καὶ αὔξησαν, καὶ ἀπό-

κτησαν καὶ χωράφια. Ὁ Γουΐδος ὅμως ἠθέλησε νὰ διορθώσῃ αὐτὸ τὸ ἄτακτον, εἰδὼς ὅτι ὁ ὑπανδρευμένος σολδάτος καὶ γεωργὸς, ἀδύνατον εἶναι νὰ φυλάττῃ τὸ χρέος του. ὅθεν ἐπρόσταξεν, οἱ μὲν ὕπανδροι νὰ λείψουν ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν δούλευσιν, καὶ νὰ ἐργάζωνται τὴν γῆν, οἱ δὲ ἐλεύθεροι, καὶ χωρὶς γῆν νὰ μένουσιν εἰς τὸν κατάλογον τῶν μισθωμένων στρατιωτῶν. Οἱ Ἄσπροι Βενετοὶ, εἰς διαφορὰν τῶν μαύρων ὑπηκόων τῶν Ἐνετῶν, ἐλθόντες πρὸ χρόνων μὲ τὸν Δοῦκα Βιτάλε διὰ βοήθειαν τῆς Ἱερουσαλήμ. φεύγοντες τοὺς στρατιωτικοὺς κινδύνους ἐκατοίκησαν εἰς Κύπρον, καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλέως Γουΐδου ἦταν ὑπέρμετροι. Οὗτοι ἔλαβον προνόμια ἐξ αὐτοῦ, νὰ κρίνονται ὑπὸ Κοντόλου Βενετζιάνου στελλομένου ἐκ τῆς Ἀριστοκρατίας εἰς τὴν Νῆσον, νὰ πληρώνουν μικρόν τι δόσιμον τῶν ἀρχόντων τῶν κτημάτων, καὶ χωρίων, καὶ νὰ μὴ προσφέρουσιν εἰς ἄλλον ὑποταγὴν, παρὰ μόνον τὴν πρέπουσαν εἰς τὸν βασιλέα. Αὐτὰ, καὶ ἄλλα παρόμοια διατάξας ὁ Γουΐδος, ἐφρόντισε πλέον ἐσκεμμένως, καὶ διὰ τὸ πολιτικὸν σύστημα νὰ διατάξῃ τόμους καὶ Κανόνας, ἁρμοδίους πρὸς κυβέρνησιν ἐκείνου τοῦ λαοῦ.

Καλέσας οὖν εἰς σύναξιν κοινὴν πάντας τοὺς Ἄρχοντας, Εὐγενεῖς, Βαρώνους, καὶ φεουδατάριους, (α) ἐσύνθεσε, μὲ ψῆφον πάντων, ἓν Βασιλικὸν Συμβούλιον, οὗπερ ἔδωκεν ὄνομα Ὑψηλὴ Αὐλή. Εἰς αὐτὸ τὸ μέγα συμβούλιον ἔδωκε τὴν ἐπιστασίαν ὅλων τῶν Πολιτικῶν ὑποθέσεων, φυλάξας εἰς ἑαυτὸν, ὡς βασιλεὺς τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἐξουσίας κατὰ τὰς ἀποφάσεις. Παρέδωκεν εἰς αὐτὸ προσέτι τὴν ἐξέτασιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων. Εἶτα ἐσύστησε δεύτερον Κριτήριον, καὶ ἔδωκε τὴν ἐπιστασίαν καὶ τινῶν Πολιτικῶν ὑποθέσεων, καὶ τὴν πρόβλεψιν τῶν τῆς ζωῆς, καὶ ὅσων ἄλλων ὁποῦ ἐσύμβαλλαν εἰς αὐτό. τοῦ ὁποίου ἔδωκεν ὄνομα. Χαμηλὴ Αὐλή. Καὶ

(α) Φέουδον. λέξις τῶν Γότθων τῶν ἐξουσιασάντων πάλαι τὴν Ῥώμην, δηλοῖ κτῆμα, ὅπερ ἢ χαρίζει ὁ βασιλεὺς ἐπὶ ζωῆς τινὸς, ἢ ὁποῦ ἀγοράζεται ἀπὸ τὸν βασιλέα ὑπό τινος, ὅπερ χαίρεται, καὶ ἡ διαδοχή του. Εἶναι καὶ ἄλλαι καταστάσεις φέουδον, καὶ Τουρκιστὶ βοϊβοδαλίκην, ἢ ζαιμέττην, καὶ τλ.

ἐπειδὴ ἡ ἐξουσία, ὡς ἐστοχάσθη, ἐὰν δὲν περιορίζεται εἰς κάποιους στενοὺς ὅρους, πολλάκις προξενοῦνται καὶ εἰς τὸν ἐξουσιαστὴν, καὶ εἰς τὸ ὑπήκοον ζημίαι ἐπιβλαβεῖς, καὶ ἀπροσδόκητοι, διὰ τοῦτο, ἀφ' οὗ ἐδέχθη ἀπὸ τοὺς τῶν δύω αὐτῶν Αὐλῶν ἄρχοντας, καὶ ἀπὸ τοὺς προεστῶτας τοῦ λαοῦ ὅρκον ἐμπιστωσύνης, καὶ ὑποταγῆς, ὤμοσε καὶ αὐτὸς νὰ φυλάξῃ τὰ ὅσα ἐνομοθετήθησαν, καὶ νὰ ἀγρυπνῇ διὰ τὴν φύλαξιν τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν εὐτυχίαν. Ἐνομοθέτησε προσέτι, ὅτι ἡ κυριότης τῆς Νήσου κατὰ διαδοχὴν νὰ φυλάττεται εἰς τὴν γεννεάν του, καὶ εἰς τοὺς τοῦ οἴκου του. Ὥρισεν ἐπὶ πᾶσι νὰ δουλεύονται τὰ Κριτήρια ἀπὸ τοὺς προδιωρισθέντας Νόμους τοῦ βασιλείου τῆς Ἱερουσαλὴμ, τοῦ ὁποίου καθ' ὁμοιότητα ἐσύστησε τὰς δύω Αὐλὰς ὑψηλὴν, καὶ χαμηλήν. οἱ ὁποῖοι Νόμοι ὠνομάζοντο Ἀσσίζαι, καὶ καλαὶ συνήθειαι. Ὁ λαὸς τῆς Κύπρου ὅμως μὲ πολλὰ ὀλίγην ὄρεξιν τοὺς ἐδέχθη, διὰ τὸ νὰ ἐκατεγήρασεν εἰς ἄλλους Νόμους, καὶ συνηθείας, μάλιστα διὰ τὸ διάφορον τοῦ ῥητοῦ, ἵνα εἴπω καὶ Δόγματος, ἠναγκάζετο οὗτος ὁ λαὸς νὰ τοὺς ἀποστρέφεται, καὶ ἐὰν προσέτι ἀπέβλεπον οἱ νέοι Νόμοι οὗτοι καὶ εἰς ἐδικήν του ὠφέλειαν, καὶ σύστασιν. λέγοντες ἐκεῖνο, Πόῤῥω Διός τε, καὶ Κεραυνοῦ.

Ὁ Γουΐδος, πνεῦμα δεξιὸν, ἀκολούθως ὕποπτος νὰ μὴ τοῦ φθονήσουν τὴν ἐξουσίαν, ἐμηχανεύθη, καὶ ἐπαρακίνησε τὸν μεγαλήτερον ἀδελφόν του Γοττιφρέδον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν φράντζαν, καὶ τοῦ ἐνεχείρησε νὰ ἐξουσιάζῃ ὅσους τόπους, καὶ γῆν ὥριζεν εἰς τὸ Δουκάτον τῆς Μάρκας τῆς Λουσινιανῆς Ἐπαρχίας, ποιήσας παραίτησιν αὐτὸ διὰ πάντα. Τὸν δὲ Ἀλμερίκον ἀδελφὸν μικρότερον, στενοχωρημένος, μὲ τὸ νὰ μὴν εἶχε τέκνα διὰ διαδοχὴν τοῦ βασιλείου, ἐκράτησεν. ἀλλὰ διὰ νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ κάθε ἐπιθυμίαν ἐναντίαν, τὸν ἐχειροτόνησε Μέγαν Κοντεστάπιλε τῆς Κύπρου, ὄντα καὶ Κοντεστάπιλε τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ Κώμητα τοῦ Ἰάφφα. Ἐπρόσταξε προσέτι, ὅτι διὰ συμβουλῆς του τὰ πάντα νὰ τελειώνουσι, καὶ αἱ μεγαλήτεραι τῆς βασιλείας ὑποθέσεις. Ἐδόθη ἔπειτα νὰ διορθώσῃ τὰ ἐγκρεμνισμένα Καστέλλια, καὶ τείχη τῶν πόλεων, ἀγκαλὰ μὲ ἀδημονίαν, καὶ θλίψιν τῶν Κυπρίων, οἵ τινες δὲν ἤλπιζον νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ

τὸν Λατινικὸν ζυγόν. αὔξησαν τὰ παράπονά των, μάλιστα ὅταν τοὺς ἐγγάρευσε διὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Ναοῦ, τὴν ὁποίαν οἱ Τεμπλάροι ἄρχισαν.

Ἐπιθυμῶν δὲ ὁ Γουΐδος νὰ ἐγκαταλείψῃ ἀθάνατον ὄνομα, ἴδιον τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, ἄρχισε νὰ κτίζῃ ἐκ θεμελίων τὴν Νεάπολιν, ἢ Νέμεσον, καὶ αὐτὴν ἐκάλεσε λεμισσὸν, κατὰ τὸ ὄνομα τῆς Πατρίδος του. ἀλλὰ δὲν ἔζησε νὰ ἰδῇ αὐτὴν τελειωμένην. ὅθεν μικρὸν ἀσθενήσας, ταλαιπωρημένος ἀπὸ κόπους, καὶ ἐκστρατείας ἐτελεύτησεν ἑξήκοντα πέντε ἐτῶν, βασιλεύσας τρεῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἕξη εἰς Τύρον, καὶ Ἄκρι, καὶ σχεδὸν τρεῖς εἰς Κύπρον. Ἀνὴρ τῳόντι ἄξιος νὰ βασιλεύῃ. Ἐτάφη εἰς τὴν νεοτελειωθεῖσαν τῶν τεμπλάρων τῆς Σάντα Αἰκατερίνης Ἐκκλησίαν.

Ἀλμερίκος ἀδελφὸς ἔτει 1194. διαδεχθεὶς τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλείου, ἔλαβεν τὸν ὅρκον τῆς Πίστεως, καὶ ὑποταγῆς ὑπὸ πάντων, καὶ ὤμοσε καὶ αὐτὸς παρρησίᾳ νὰ φυλάξῃ ἀπαρασαλεύτους τοὺς Νόμους, καὶ τὰ ἔθημα. ἐβεβαίωσε τὰ δοθέντα προνόμια παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ τὰ Φέουδα τῶν Ἀρχόντων, καὶ ἐπροσπάθησε νὰ τελειώσῃ τὸ κτίσμα τῆς Λεμεσσοῦ, ἣν καὶ ἐκαλλώπισε. Μόλις ὅμως ἔφθασε νὰ ἀνέβῃ εἰς τὸν θρόνον, καὶ ἰδοὺ ὁ Ἐνρίκος Ἀνεψιὸς τοῦ Ρηγὸς Ριχάρδου, κενῷ δὲ ὀνόματι βασιλεὺς Ἱερουσαλὴμ, ἀπὸ Πτολεμαΐδος, ἔστειλε ζητῶν παρ' αὐτοῦ χωρὶς ἀναβολὴν καιροῦ ἑξήκοντα χιλιάδας δουκάτα, χρέος τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως, ἐναπολειφθὲν ἀπὸ τὴν ἐξαγορὰν τῆς Νήσου, ἐπιφέρων ἀπειλὰς, καὶ φοβερισμοὺς, ὅτι ἤθελεν ἔλθῃ ἐναντίον του, ἐὰν δὲν ἤθελε πληρώσῃ πάραυτα. Ὁ Ἀλμερίκος στενοχωρημένος, διατὶ τὰ εἰσοδήματα τῆς Νήσου μόλις ἀνταποκρίνοντο εἰς τὰ ἔξοδα, καὶ εἰς τὰ κτίσματα, καὶ εἰς μισθοὺς, ἐγνώριζε μάλιστα, πῶς ὁ νεοϋποτεταγμένος λαὸς περισσότερον ἔκλινεν εἰς ἀπώλειάν του, παρὰ εἰς διαυθέντευσιν, ἂν ἐπρόκρινε τὸν πόλεμον, διὰ τοῦτο φρονήμως σκεψάμενος, ἔγραψε, καὶ ἐπαραιτήθη τοῦ ἀπαιτητοῦ Ἐνρίκου τὸ Κωμητάτον τοῦ Ἰάφφα, καὶ τὸν τίτλον τοῦ Κοντεστάπιλε τῆς Ἱερουσαλὴμ, δι' ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους του, μὲ ὑπόσχεσιν προσέτι μεθ' ὅρκου, ὅτι νὰ ἐνώσῃ τὸν πρωτογέννητόν του

υἱὸν εἰς γάμον μετὰ τῆς ἐκείνου θυγατρὸς Ἀλισίας πρωτογεννήτου, εἰς νόμου ἡλικίαν ἐλθόντων τῶν μερῶν. Ὁ ὑπερήφανος Ἐνρίκος εὐαρεστήθη μὲ αὐτὰ, καὶ ἡσύχασεν.

Ἀμφιβάλλων δὲ ὁ Ἀλμερίκος, ἐὰν ἔπρεπεν αὐτὸς ἐξ ἑαυτοῦ νὰ στεφθῇ βασιλεὺς, ἢ ἐὰν ἐσύμφερε νὰ ζητήσῃ τὴν στέψιν ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα, ὡς Κύριον τῶν βασιλικῶν τίτλων, καὶ τιμῶν, ἔβαλε τὸ πρόβλημα εἰς τὸ συμβούλιον. ὅθεν οἱ μὲν χαριζόμενοι αὐτῷ, ἔλεγον, ὅτι τὸ βασίλειον δίδει τὸν τίτλον, οὐχ᾽ ὁ Τίτλος τὸ βασίλειον. Ἡ Κύπρος ἐχρημάτισεν ὄχι ἕνα βασίλειον, ἀλλ᾽ ἐννέα βασίλεια. δὲν εἶναι ἀμφιβολία, ὅς τις χαίρεται πραγματικῶς τὴν Κυριαρχίαν, νὰ μὴ χαίρεται δικαίως καὶ τὸν Τίτλον, καὶ ὅτι δὲν ἐσύμφερε νὰ δείξῃ ἀδυναμίαν, καὶ μὲ τοῦτο νὰ ζητῇ νὰ ἐξήρτηται ἀπὸ ἄλλους, εἰς καιρὸν ὁποῦ ἦτον μόνος Κύριος. Οἱ δὲ ἐξ ἐναντίας ἀνταποκρινόμενοι, ἔλεγον, ὅτι μόνος ὁ Αὐτοκράτωρ εἶναι Κύριος τῶν Τίτλων, καὶ τὸ νὰ οἰκειοποιῆται τινὰς τὸν Τίτλον τοῦ βασιλέως, χωρὶς τῆς τοῦ Αὐτοκράτορος ἐπιτροπῆς, καὶ συγκατανεύσεως, κρίνεται μᾶλλον ἅρπαγος τοῦ Τίτλου, καὶ τῆς ἐξουσίας, καὶ ἐπιβάτης. Ὅτι εἰς τὰ καθόλου πράγματα ἦτον ἀνάγκη νὰ φυλάττεται ἡ συνήθεια, καὶ ὁ Νόμος. Ὅτι τὰ κατὰ ἀρέσκειαν, καὶ αὐτοβουλίαν γινόμενα, ὄχι μόνον δὲν νομίζονται ὀρθὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ καταφρονοῦνται. Δὲν φθάνει μόνον, ἔλεγον, νὰ στοχάζεται τὸν ἑαυτόν του βασιλέα, καὶ νὰ θέλῃ νὰ ὀνομάζεται βασιλεὺς, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὸν στοχάζονται καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ τοιοῦτον νὰ τὸν δέχονται, καὶ νὰ τὸν ὀνομάζουσιν. Ὁ βασιλεὺς Γουΐδος δὲν ἐμεταχειρίζετο ἄλλον Τίτλον, παρὰ βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ Αὐθέντης τῆς Κύπρου. Κάθε νέον, ὁποῦ δὲν ἐπιστηρίζεται εἰς θεμέλιον τοῦ δικαίου, καὶ ὀρθοῦ λόγου, δυσαρεστεῖ καὶ τοὺς ἰδίους αὐτοὺς ἐπιθυμητάς του. Τέλος πάντων αὐτὴ ἡ τελευταία γνώμη ἐνίκησεν, ἢ διατὶ ἐφάνη σεμνοτέρα, καὶ φρονημωτέρα, ἢ διατὶ οἱ ὑπήκοοι πάντοτε ζητοῦσι νὰ ἐλαττοῦσι τὴν ὑπόληψιν τῶν ἐξουσιαστῶν τους. καὶ δὴ ἔτει 1195. ἔστειλε Πρέσβυν ὁ Ἀλμερίγος τὸν Ρενιὲρ Γιβλὲτ, στενὸν οἰκειακόν του πρὸς τὸν Ἰμπεράτωρα Ἐνρίκον ς΄. τῶν Ρωμάνων νὰ τὸν προσ-

κυνήση ἐκ μέρος του, καὶ νὰ τοῦ ζητήσῃ τὴν Κορῶναν. Ὁ Ἐνρίκος ἐδέχθη τὸν Γιβλὲτ μετὰ μεγάλης δεξιώσεως, καὶ ἠξίωσεν αὐτὸν ἐν τῷ ἅμα Ἱππέα του. Ἔστειλεν εὐθὺς εἰς Κύπρον τὸν Καγγελλάριόν του, καὶ εἰς Λευκοσίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου μετὰ παρρησίας, καὶ πομπῆς, ἔστεψε τὸν Ἀλμερίγον βασιλέα, καὶ ἐκεῖθεν φορτωμένος μὲ ἀξιόλογα χαρίσματα ὁ στεφοδότης, ἐπορεύθη εἰς Ἀρμενίαν, ἔνθα ἔστεψε καὶ ἐκεῖ τὸν Λιονέττον Ἀρμενίας βασιλέα.

Τῷ δὲ 1197. ὁ βασιλεὺς ἐστοχάζετο νὰ διορθώσῃ τὰ σκάνδαλα τὰ μεταξὺ τοῦ Λατινικοῦ, καὶ Ρωμαϊκοῦ Κλήρου. ἐγεννῶντο καθ' ἡμέραν πολυειδῆ, καὶ ἀναρίθμητα, οἱ Ρωμαῖοι διότι Ἱερεῖς δύσκολα ὑπέφερον νὰ τοὺς ἁρπάζουσιν οἱ Λατῖνοι τὰ κτήματα, καὶ προσόδους τῶν Ἐκκλησιῶν τους. Ὁ βασιλεὺς ὅμως, ἀγκαλὰ καὶ ἔκλινε πρὸς τοὺς Λατίνους, δὲν ἔπραξε μὲ ὅλον τοῦτο ἄλλο, εἰμὴ ὁποῦ ἐχάριζε μερικὰ χωρία τῶν φρατόρων Καρμηλιτάνων, ὡς πρώτων ἐλθόντων εἰς Κύπρον, διατὶ οἱ Ρωμαῖοι ἀγόρασαν τὰς καρδίας τῶν Ἀρχόντων τῆς Ὑψηλῆς Αὐλῆς μὲ τοῦ Κροίσσου τὸ φάρμακον. Ἐν ᾧ δὲ ἑτοίμαζεν ὁ βασιλεὺς νὰ στέψῃ βασίλισσαν τὴν γυναῖκά του Κήβαν τοῦ Ἰβλὴν Βαλδουΐνου, Αὐθεντὸς τοῦ Ραμπλίου τὴν ἔκλεε ψυχορραγοῦσαν. δὲν ἐπέρασαν δύω ἡμέραι καὶ ἀπόθανεν, ἐγκαταλείψασα υἱοὺς τρεῖς, Οὖγον, Γουΐδον, καὶ Ἰωάννην, καὶ θυγατέρας βοργονίαν, χελουβὴν, καὶ Ἀγνέζαν.

Κατ' αὐτὰς σχεδὸν τὰς ἡμέρας, καὶ ὁ προρρηθεὶς Ἐνρίκος εἰς πτολομαΐδα, ἐγκρεμνισθεὶς ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ Παλατίου του διεσκορπίσθη εἰς λεπτά. Ἐξ αἰτίας τοῦ θανάτου τούτου, τὰ πράγματα τῆς Παλαιστίνης ἐσυγχύσθησαν Οἱ Σαρακινοὶ μὲ τὰς ἐπιδρομάς των ἔφθασαν ἕως εἰς τὰς πύλας τῆς Πτολεμαΐδος. Τὸ στράτευμα τῶν χριστιανῶν, δυνατὸν ναὶ, ἀλλ' ἔκδοτον εἰς τρυφὰς, καὶ εἰς ἀταξίας, ἐπροξένει περισσότερον ζημίαν, παρὰ ὄφελος. ἡ κενῷ ὀνόματι βασίλισσα τῆς Ἱερουσαλὴμ Ἰσαβέλλα, γυνὴ ἀνεπιτήδειος νὰ βαστάξῃ ἐξουσίαν τῶν πραγμάτων, παρῃτήθη τὴν κυβέρνησιν αὐτῶν εἰς τὴν ὑψηλήν της Κόρτε, ἐξ ὧν ἕκαστος τὸ ἴδιον συμφέρον ἐφρόντιζε. Εἰς

τοιαύτην ἀνωμαλίαν εὑρισκομένη ἡ χήρα Ἰσαβέλλα, ἔκρινε νὰ ὑπανδρευθῇ μὲ κανένα Πρίγγιπα δυνατὸν, διὰ νὰ φυλάξῃ ἐκεῖνο, ὁποῦ ἔτι δὲν τῆς ἐπῆραν οἱ Σαρακηνοί. καὶ συμβουλευθεῖσα ἔκρινε νὰ ζητήσῃ εἰς ἄνδρα τὸν βασιλέα τῆς Κύπρου. Ἔστειλε λοιπὸν μίαν ἀξιόλογον Πρεσβείαν εἰς τὸν Ἀλμερίκον, καὶ τοῦ ἐφανέρωσε τὴν γνώμην της, καὶ τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς της, διηγουμένη τὸν ἐκεῖσε κίνδυνον τῶν Χριστιανῶν, καὶ ὅτι ἂν δὲν ἤθελε προφθάσῃ ἡ Ἀνδρεία του, καὶ ἡ φρόνησίς του, ἔμελλον νὰ γένωσι θυσία τῶν Σαρακηνῶν. Ὁ Ἀλμερίκος ἐζήτησε τὴν συμβουλὴν τῶν Ἀρχόντων, καὶ πολλοὶ τῆς ἡσυχίας ἐρασταὶ, μὲ δυνατοὺς λόγους ἐμπόδιζαν τὸ τοιοῦτον συνοικέσιον, προβάλλοντες τὸ γηραλαῖον τῆς Νύμφης, καὶ ὅσα ἔμελλε νὰ ὑποφέρῃ τὸ βασίλειον ἀπὸ τὰς ἀκαταστασίας τοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ, χωρὶς ἄρματα, χωρὶς χρήματα, καὶ πάντων ὑστερημένον τὸ ταμεῖον τῆς Ἰσαβέλλης χήρας. Οἱ Πρίγγιπες συγγενεύωσι μὲ ἄλλους βασιλεῖς, ἢ διὰ τὴν ἕνωσιν πρὸς ἀσφάλειαν τῶν βασιλειῶν τους, ἢ διὰ τὴν εἰρήνην, ἢ διὰ παιδοποιΐαν, τέλος πάντων μηδένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ αἴτια ἀναγκάζει τὸν Ἀλμερίκον. Αὐθέντης μιᾶς Νήσου, φίλος μὲ ὅλους τοὺς Πρίγγιπας, καὶ εὐτυχὴς εἰς τέκνα. μάλιστα τί; νὰ συναφθῇ μὲ μίαν γυναῖκα, ἡ ὁποία ὀλίγην ὑπόληψιν ἔδωκε τιμῆς ἐκ τῶν ἀσελγειῶν της; ἄλλοι ἀντικρούοντες, ἔλεγον, ὅποιος παραιτεῖται ἕνα βασίλειον, δὲν εἶναι ἄξιος νὰ βασιλεύῃ. ὅτι διὰ τοῦ δεσμοῦ τούτου ἐπραγματεύετο ἡ κοινὴ τῶν Χριστιανῶν ὠφέλεια. ἡ ἡλικία του ὄχι τόσον προβεβηκεῖα, συναφθεὶς εἰς γάμον ὄχι μὲ μίαν παιδίσκην, ἀλλὰ μὲ γυναῖκα τελείαν, ὁποῦ ἔλαβε τέσσαρας ἄνδρας, ἔμελλε νὰ κυβερνήσῃ ἐνδόξως, μὲ ὠφέλειαν ἐκεῖνο τὸ βασίλειον, καὶ νὰ τιμήσῃ μᾶλλον τὸν Λουζινιανὸν οἶκον. ἀνίσως δι' ἀτιμίαν τί ἐρρέθη κατὰ τῆς Ἰσαβέλλας, ἡ συνάφεια μετὰ τοῦ ἀποθανόντος Ἐνρίκου, ἐκάλειψε κάθε ὄνειδος. (αὐτὴ διότι ἄφησε τὸν πρῶτον ἄνδρα της, και ἔφυγε μὲ τὸν φίλον της ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς Τύρον) οἱ Πρίγγιπες τοιαῦτα μικρὰ ἐλαττώματα, δὲν πρέπει κἂν νὰ τὰ στοχάζωνται, ὅταν πραγματεύεται νὰ ἀποκτήσουν λαοὺς, καὶ βασίλεια, καὶ πρέπει διαφορετικὰ νὰ κυβερνοῦνται εἰς τὰ πράγματα ἀ-

πὸ τοὺς μερικοὺς ἀνθρώπους. Διὰ τοὺς κινδύνους; μήτε δόξα εἶναι ἑνὸς βασιλέως γεννημένου μὲ τὰ ἅρματα εἰς τὰς χεῖρας, νὰ τοὺς φοβᾶται. τὰ μεγάλα κατορθώματα χωρὶς κινδύνων δὲν ἀποκτῶνται. ἀλλὰ τὸ δυνατώτερον ἐπιχείρημα εἶναι τέλος πάντων, ὁποῦ εἴμεσθεν εἰς χρέος, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, νὰ διαυθεντεύσωμεν τοὺς Ἱερούς του τόπους, καὶ νὰ κακοπαθήσωμεν. Ἐξαιρέτως ὁ Ἀλμερίκος Βλαστὸς μεᾶς Γενναιᾶς, ἥτις διὰ βραβεῖον τῶν ἀγώνων ὑπὲρ τῆς Πίστεως, ἠξιώθη νὰ ὠνομάζεται Χριστιανικωτάτη, δὲν εἶναι εἰς χρέος δι' αὐτῆς τὴν δόξαν; νὰ διαυθεντεύσῃ τοὺς τῆς παλαιστίνης Χριστιανούς, καὶ νὰ κινδυνεύσῃ; Ἐνίκησεν αὐτὴ ἡ γνώμη, ἢ διατὶ ἡ ὑψηλή του αὐλὴ ἦτον συνθεμένη σχεδὸν ἀπὸ φραντζέζους, ὁποῦ ἐστοχάζοντο πῶς ὑπάγουν νὰ ἀποκτήσουν, ἢ διατὶ ἀποθανόντος τοῦ Σαλαδίνου, τὰ ἅρματά του ἔχασαν τὴν μεγάλην των ὑπόληψιν, καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξεδυνάμωναν. Ἔτει λοιπὸν 1201. συνάψας ἕνα δυνατὸν στράτευμα ὁ Ἀλμερίκος μὲ μίαν ἄφθονον ποσότητα τροφήμων, ἐπορεύθη εἰς Ἄκρι, εὐλογήθη τὴν Ἰσαβέλλαν, καὶ ἐστέφθη βασιλεὺς καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐδέχθη ὅρκον ὑποταγῆς, καὶ πίστεως ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε λαῶν, καὶ ἀνεκαίνισε πολλὰ ἐκεῖ κατηδαφισμένα προπύργια, καὶ ἐκατάτρεχεν εἰς διάστημα πέντε χρόνων τοὺς Σαρακηνοὺς μὲ πόλεμον. ἐλευθέρωσε πολλὰ Καστέλλια, καὶ ἔθεσε φόβον μέγαν εἰς τοὺς ἐχθρούς. ἀλλ' ἐν μέσῳ τῶν μεγάλων του ἀνδραγαθημάτων περάσας εἰς γιάφφα διὰ τὸν χειμῶνα, ἠσθένησε, καὶ μόλις φθάσας εἰς Ἄκρι διὰ νὰ ἰατρευθῇ, τὸ στράτευμα λαβὸν εὐκαιρίαν σχεδὸν διεσκορπίσθη ἔνθεν κἀκεῖθεν. αὐτὴ ἡ εἴδησις τὸν ἔθλιψε περισσότερον, καὶ ἀπέθανεν, ἐγκαταλείψας καὶ μὲ αὐτὴν τὴν Ἰσαβελλαν δύο θυγατέρας Σιβύλλαν καὶ Μελισσίναν. μετ' ὀλίγον καὶ ἡ γυνή του Ἰσαβέλλα ἀπέθανε. Τὸ βασίλειον τῆς Ἱερουσαλὴμ ἔτυχε τῆς Μαρίας πρώτης τῆς Ἰσαβέλλας μετὰ τοῦ ἀνδρὸς Μαρκέζε Κορράδου, ἥτις λαβοῦσα εἰς ἄνδρα τον Ἰωάννην Κώμητα δὲ Βρένες, ἔδωκεν αὐτῷ προῖκα τὸ βασίλειον. ἡ δὲ ὑψηλὴ αὐλὴ τῆς Κύπρου ἔφερε τὸ λείψανον, καὶ τὸ ἔθαψεν ἐντίμως εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν.

Ἔτει δὲ 1207. ὁ πρωτογέννητος Οὖγος μὴ ὢν ἔτι εἰς ἡλικίαν διὰ νὰ βασιλεύσῃ, ἡ ὑψηλὴ Αὐλὴ, κατὰ τὰς Ἀσσίζας, παρέδωκε τὴν κυβέρνησιν εἰς τὸν εὐγενέστατον Γουαλτιὲρ Μομπελλιέρτ. Οὗτος ἄνθρωπος φιλάργυρος ἐφρόντιζε περισσότερον διὰ τὸ κέρδος του, παρὰ διὰ τὸ βασίλειον. Ὅθεν ὁ οὖγος κρατημένος ὑπ' αὐτοῦ εἰς ἕνα Καστέλλιον, ὡς τάχα ὑπὸ διδασκάλους, καὶ μάθησιν, 2212. μὲ τὸ μέσον ἑνὸς φράτορος τοῦ Σὰν Δομενίκου ἔκραξε τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν τῶν Ἀρχόντων, καὶ ἔλαβε τὸ σκῆπτρον, ἔκαμε νὰ ἔλθῃ εἰς Κύπρον ἡ τοῦ Ἐνρίκου, καὶ Ἰσαβέλας θυγάτηρ Ἀλισία, καὶ ἀρραβωνιαστική του, καὶ τὴν εὐλογήθη διὰ γυναῖκά του, ἀγκαλὰ καὶ πολλοὶ νὰ τὸν ἐμπόδιζαν. 1213. ὁ οὖγος εὗρε τὸ βασιλικὸν θησαυροφυλάκιον κενὸν ἀπὸ ἀργύρια, καὶ μὲ χρέη μάλιστα διάφορα. ἐκατηγορήθη ὁ κυβερνήτης τοῦ βασιλείου Γουαλτιέρ. τὸν ἔκραξε λοιπὸν, καὶ τοῦ ἐζήτησε λογαριασμὸν ἕξη χρόνους διὰ τὰ εἰσοδήματα, ὁ Γουαλτιέρος ἐζήτησε, κατὰ τὸ ἔθος τότε, ἕνα σύμβουλον, ἢ διαυθεντευτὴν, καὶ ὀκτὼ ἡμέρας διωρίαν διὰ νὰ ἀποκριθῇ. ἀλλ' αὐτὸς διὰ νυκτὸς μετὰ τῆς γυναικός του ἔφυγεν ἐκ Λευκοσίας, καὶ ἐκρύφθη εἰς τὰ Γαστρία, ἔνθα ἦτον Καστέλλιον τῶν Τεμπλάρων, ἐκεῖθεν παρὰ τοῦ Πρίγγιπος τῆς Τρίπολης λαβὼν μίαν γαλέραν ἔφυγεν εἰς Ἄκρι. Εἰς ἕξη χρόνους ἔκαμαν λογαριασμὸν, ὅτι νὰ ἐσώρευσεν ὡς διακοσίας χιλιάδας δουκάτα ἀπὸ τοῦ βασιλείου εἰσοδήματα.

Ἔτει 1217. μετὰ τέσσαρας χρόνους τῆς βασιλείας του ὁ Ἰωάννης βασιλεὺς Ἱερουσαλὴμ συγγενής του, ἔστειλε Πρέσβυν προσκαλῶν αὐτὸν ὅπως μετὰ τοῦ Ἀνδρέα βασιλέως οὐγγαρίας, μετὰ τῶν Βενετζιάνων, Γενουβέζων, μετὰ τῶν Δουκῶν τῆς Ἀουστρίας, καὶ τῆς Βαρβιέρας καὶ μὲ ἄλλους πολλοὺς Πρίγγιπας, νὰ ἔθελε συμφωνήσῃ εἰς τὸν Ἱερὸν πόλεμον κατὰ τῶν Σαρακηνῶν. ὁ Οὖγος ζηλωτὴς τῆς πίστεως, καὶ κενόδοξος, διωρίσας τὴν Ἀλισίαν βασίλισσαν εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς Κύπρου, ἐπῆγεν εἰς Ἄκρι μὲ πολὺ στράτευμα μετὰ τοῦ Εὐστοργίου Ἀρχιεπισκόπου Λευκοσίας, καὶ ἄλλων Βαρώνων. 1218. μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ βασιλέως οὔγου οἱ Χριστιανοὶ ἔβαλαν εἰς πολιορκίαν τὸ Δαμιάτιον. ὁ Σουλτάνος τῆς Αἰγύπτου

ἐλθὼν μὲ στράτευμα τοὺς ἐπερικύκλωσε, φοβούμενοι δὲ καὶ ἀπὸ τὴν αὔξησιν τῶν νερῶν τοῦ Νείλου, ἀπὸ ἀπελπισίαν ὥρμησαν ἀνδρείως κατὰ τοῦ Σαλαδίνου, καὶ τὸν ἐνίκησαν. μαθὼν ὁ Κορραδῖνος υἱὸς τοῦ Σουλτάνου τοῦ Πατρὸς τὸν ἀφανισμὸν, ἀπὸ τὸν θυμόν του ἐχάλασε σχεδὸν ὅλας τὰς οἰκοδομὰς τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐξ ἀπελπισίας του, πῶς δὲν ἐδύνετο νὰ τὴν διαυθεντεύσῃ ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς, μόλις ἄφησε τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶντος, καὶ τὸν ἅγιον Τάφον ἀχάλαστον, ἢ διὰ θείας βουλῆς. ἢ μὲ τὴν ἀποπλήρωσιν μεγάλων ποσοτήτων χρυσίου παρὰ τῶν ἐκεῖ κατοίκων Χριστιανικῶν γενῶν, Ρωμαίων, Ἀρμένων, κτ. Οἱ σύμμαχοι Πρίγγιπες φυγόντος τοῦ Σουλτάνου, ἐκυρίευσαν τὴν ἀποσκευὴν μὲ πολλὰς ζωοτροφίας, καὶ ἐλθόντες εἰς Δαμιάτιον ἐπολέμησαν, καὶ τὸ ὑπόταξαν.

Εἰς τὸ Διαμάτιον ἐνήργει ὁ σίδηρος, καὶ εἰς Κύπρον αἱ ἀλληλομαχίαι τῶν δύο γενῶν Ρωμαίων καὶ Λατίνων, διὰ τὸ διαφορετικὸν τοῦ ρητοῦ δὲν ἔπαυον. Οἱ Ρωμαῖοι, ὡς γένος ἐντόπιον, δὲν ἤθελον νὰ παραιτηθῶσι μήτε ἀπὸ τὰ εἰσοδήματα τῶν Ἐκκλησιῶν τους καὶ κτήματα, μήτε νὰ ὑπεξουσιάζονται κατὰ τὸ Ἐκκλησιαστικόν τους ἀπὸ τοὺς Λατίνους. ὅθεν ἡ Ἀλισία βασίλισσα, βοηθοῦσα τὸ γένος της, ἔγραψεν εἰς τὴν ἐν Λατεράνῳ σύνοδον τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου Γ΄. καὶ ἐμετάθεσεν αὐτὸς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον εἰς τὴν Λευκοσίαν, ὡς πόλιν βασιλικὴν, καὶ ἠξίωσε τὸν Λατῖνον Ἐπίσκοπον εἰς Ἀρχιεπίσκοπον, καὶ τὰ λοιπὰ ὡς εἴπομεν ἐν τῷ κεφαλαίῳ περὶ τοῦ Λατινικοῦ Κλήρου.

1219. Ὁ βασιλεὺς οὖγος, καὶ οἱ ἄλλοι πολεμάρχοι, μὴν εὐχαριστούμενοι εἰς τὴν ἀπόκτησιν του Δαμιατίου, ἔτρεξαν νὰ πολιορκήσουν καὶ τὸ Μισήριον, περὶ δὲ τὸν αὔγουστον ἀγνοοῦντες ὅτι πλημμυρεῖ ὁ Νεῖλος, ἐν ταὐτῷ εὑρέθησαν περικυκλωμένοι ἀπὸ τὰ ὕδατα, καὶ ὁ Σουλτάνος, χωρὶς νὰ ρίψῃ μίαν σαΐτταν, ἐπῆρεν ὀπίσω τὸ Δαμιάτιον, καὶ πολὺν θησαυρὸν, καὶ οὕτω τοὺς ἄφησε νὰ φύγουσι μὲ πολλήν των φθοράν, καὶ καταισχύνην. 1221. Ἐπιστραφέντες οἱ Πρίγγιπες, ἐπορεύθησαν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια. ὁ δὲ οὖγος συμφωνήσας τὸν γάμον τῆς ἀδελφῆς του Μελισσινῆς μὲ τὸν Βοημόνδον Πρίγ-

γιπα τῆς Βοργονίας, καὶ τῆς Ἀντιοχείας, ἀσθενήσας ἀπέθανε μετὰ τὸν 13. χρόνον τῆς βασιλείας του μόλις ἡλικίας 30. χρόνων, καὶ ἐτάφη εἰς Τρίπολιν. ἀλλ' ἡ Ἀλισία ἔφερε τὸ λείψανόν του, καὶ τὸ ἔθαψεν εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τοῦ ὀσπιταλίου, ἢ ξενοδοχείου, (συμπερασματικῶς εἰς τὸ νῦν Κιαμὶ τῆς Ἐμεργὲ). ἄφησε δὲ υἱὸν, καὶ δύο θυγατέρας ἔτι παῖδας. ἡ βασίλισσα λοιπὸν, μετὰ γνώμης τῆς ὑψηλῆς αὐλῆς, ἐπαρέδωκε τὴν κυβέρνησιν τοῦ βασιλείου εἰς τοὺς δύο της θείους Ἰωάννην, καὶ Φίλιππον Ἰβελλίνους. οὗτοι ζητηθέντες εἰς βοήθειαν ὑπὸ Ἰωάννου βασιλέως Ἱερουσαλὴμ, ἔστειλαν στράτευμα προχειρίσαντες Κεφαλὴν εἰς τοῦτο τὸν Γουαλτιέρον Κοντεστάπιλε τῆς Κύπρου. ἔκλεξαν αὐτὸν, ὄχι διατὶ ἦτον ἄξιος εἰς τὰ ἅρματα, ἀλλὰ διατὶ διὰ τὰς ἀγαθοεργίας του τὸν ἠγάπα ὑπὲρ μέτρον ὁ λαός. Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Πτολεμαΐδος μὲ τὴν βοήθειαν ἐκ Κύπρου, καὶ μὲ ἄλλην ἄλλων Πριγγίπων, ἐκυρίευσαν πάλιν τὸ Δαμιάτιον. ἀλλὰ μὴ δυνάμενοι νὰ τὸ βαστάσουν, ἔστρεψαν αὐτὸ εἰς τὴν ἀγάπην μετὰ τοῦ Σουλτάνου, καὶ ὁ Ἰωάννης χηρεύσας ἦλθεν εἰς Ρώμην, καὶ ὑπάνδρευσε τὴν θυγατέρα του Ἰόλαν, ἢ Ἰσαβέλλαν μὲ τὸν Φεδερίκον Β'. Ἰμπεράτωρα Ρωμάνον, δώσας εἰς προῖκα τὸ βασίλειον τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀλλ' ὄχι τὴν Ἱερουσαλὴμ, διατὶ τὴν ἐξουσίαζεν ὁ Σουλτάνος τῆς Αἰγύπτου. ἡ Ἰσαβέλλα Νύμφη, δι' ἐπιτρόπου τοῦ Ἰμπεράτωρος, εὐλογήθη εἰς Τύρον, καὶ ἔλαβε τὴν Κορῶναν, ὡς βασίλισσα, παρὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς χώρας. αὐτὴ πορευόμενη εἰς τὸν ἄνδρα της ἀπέρασεν ἀπὸ τὴν Κύπρον, καὶ ἡ θεία της Ἀλισία ἔδειξεν αὐτῇ βασιλικὰς δεξιώσεις. αὐτὴ ὅμως φθάσασα εἰς Ἰταλίαν, μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησε, καὶ ἄφησεν υἱὸν ὀνόματι Κορράδον, οὗ διὰ τὴν νηπιότητα ἡ κυβέρνησις τῆς Τύρου ἔτυχεν εἰς τὴν Ἀλισίαν τῆς Κύπρου, ὡς εἰς πλησιέστερον συγγενῆ. Ἔστειλε λοιπὸν τὸν θεῖόν της Ἰωάννην μὲ τίτλον κυβερνήτου, νὰ κυβερνᾷ ἐκεῖνο τὸ βασίλειον

Ἔτει δὲ 1227. ὁ Ἐνρίκος Κληρονόμος τοῦ βασιλείου τῆς Νήσου ἔχων ἡλικίαν ἑπτὰ χρόνων, γνώμῃ τῆς Μητρὸς, καὶ τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, ἐστέφθη βασιλεὺς ὑπὸ Ἀρχιεπισκόπου Εὐστοργίου Λατίνου εἰς

Λευκοσίαν. ὁ δὲ Ἰμπεράτωρ Φεδερίκος, ἀκούσας ὡς ἡ βασίλισσα Ἀλισία, καὶ οἱ θεῖοι αὐτῆς Ἰβελλῖνοι ἐκυβέρνουν δύο βασίλεια, διεγηγερμένος ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἰβελλίνων, ἐσυγχύσθη εἰς τὸ ἄκρον. Ἔγραψε τῇ Ἀλισίᾳ, πῶς ἐκείνου, ὡς Ἰμπεράτωρος, ἐτύχενε δικαίως ἡ κυβέρνησις τῶν δύο βασιλείων, κατὰ τοὺς νόμους τῆς Ἀλαμανίας, ἕως ὁποῦ οἱ Κληρονόμοι δὲν εἶναι εἰς νόμου ἡλικίαν. ἡ βασίλισσα ἀπεκρίθη μὲ ταπείνωσιν, πῶς διὰ μὲν τὸ τῆς Τύρου εἴτε Ἱερουσαλὴμ βασίλειον, εἶχε δίκαιον, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς Κύπρου, κατὰ λόγον, δὲν τοῦ ἐτύχενεν, ὡς αὕτη Μήτηρ, καὶ τροφὸς τοῦ Κληρονόμου. Ἔστειλε καὶ ἕνα εὐγενῆ Πρεσβευτὴν εἰς αὐτὸν μὲ δῶρα, καὶ ὡς τάχα νὰ ἐκατεπραΰνε τὴν γνώμην του. λοιπὸν ὁ Ἰμπεράτωρ ὡς Κυβερνήτης Τύρου, ἔστειλε τινὰ Κώμητα Τομάζον, ᾧ τινι ἐγχειρίσθη ἀπὸ τὸν Ἰωάννην θεῖον τῆς βασιλίσσης Ἀλισίας αὐθέντην τοῦ Βερουτίου, ἡ κυβέρνησις.

Ἀλλὰ μικρὸς σπινθὴρ, ἀληθῶς μεγάλην φωτίαν ἀνάπτει. ἕνα οὐδετίποτε συμβεβηκὸς, ἔβαλεν εἰς ἔχθραν θείους, καὶ βασίλισσαν, καὶ ἐκ τούτου φθορὰ καὶ πόλεμος καθ' ὅλην τὴν Νῆσον πολυχρόνιος. Ὁ Ἰωάννης Ἄρχων τοῦ Βερουτίου, θεῖος τῆς Ἀλισίας, στραφεὶς ἀπὸ τὴν Τύρον εἰς Κύπρον, ἔδωσε δεῖπνον ἀξιόλογον εἴς τε τὴν βασιλικὴν Αὐλὴν, καὶ εἰς ὅλους τοὺς Ἄρχοντας. σημεῖον πῶς δὲν ἐλυπήθη παντελῶς διὰ τὴν ὑστέρησιν τῆς ἐξουσίας τῆς Τύρου, καὶ τῶν ἐκεῖσε μερῶν. ἐκεῖ παίζοντες ἐν τῷ μεταξὺ πολλοὶ καὶ συνευφραινόμενοι. Καβαλλιέρος τις τὸ Γένει Τοσκάνος, συγγενὴς ὅμως τοῦ κυβερνήτου Φιλίππου ἀδελφοῦ τοῦ Ἑστιάτωρος, θείου δὲ τῆς βασιλίσσης Ἀλισίας, ἤγγισε τὴν χεῖρα χαριεντιστικῶς ἑνὸς Καμερίνου Παρλᾶς, ὅς τις ἦν τῶν ὡραίων νέων εὐγενῶν, καὶ πλουσίων, καὶ διὰ τοῦτο ἠγαπημένος ἀπὸ τὴν βασίλισσαν. Ὁ Καμερίνος μὲ ψυχρότητα δεχθεὶς τὸ ἔγγισμα, προῆλθαν εἰς λόγια ἐγγικτικὰ μετὰ τοῦ Τοσκάνου ἀμειβαίως, καὶ δὲν ἀνεπαύθη μὲ αὐτὰ ὁ ὑπερήφανος νέος, ἀλλὰ καιροφυλακτήσας τὸν Τοσκάνον ἐν καιρῷ νυκτὸς, ἅμα μετὰ τριῶν φίλων του, ἐλάβωσε ἔξαφνα αὐτὸν θανατηφόρως. Ὁ Κυβερνήτης Φίλιππος ἀκούσας τὸ συμβὰν ἐταράχθη διὰ τὸν συγγενῆ, καὶ

ὡς Κριτὴς ἐζήτη νὰ τιμωρήσῃ τὸν αἴτιον. Ἡ μεγάλη ὅμως προστασία ἐλευθέρωσε τὸν Καμερίνον ἀπὸ τὴν τιμωρίαν. ἀλλὰ δὲν ἔλειπον τὰ φιλοτάραχα πνεύματα ἐν τῷ μεταξὺ, νὰ σπέρνουν ζιζάνια εἰς τοὺς θείους, καὶ εἰς τὴν βασίλισσαν, ἡ ὁποία ἐνόμιζε, πῶς ἐβλάφθη εἰς τὴν τιμὴν ἐξ αἰτίας τῶν θείων της. ὅθεν δὲν ἔπαυεν αἰτίας ἐπιζητοῦσα διὰ νὰ τοὺς βλάψῃ. Ὁ Πνευματικός της φράτωρ, λαβὼν εὐκαιρίαν ἐξ αὐτῆς τῆς ψυχρότητος, ἔπεισε τὴν βασίλισσαν, καὶ ἐσύκωσε μὲ πρόσταγμα ἀπὸ τὸν Ρωμαΐκὸν Κλῆρον τὰς δεκατίας, καὶ τὰς ἐχάρισεν εἰς τὸν Λατινικόν. εἰσοδήματα παλαιὰ, καὶ συνήθειαι τῶν Ρωμαίων. Ὁ Φίλιππος θεῖός της, πρὸ καιροῦ εἶχεν ἀγοράσῃ τινῶν χωρίων τὰς δεκατίας ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους Ἱερεῖς, καὶ ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας των, καὶ δι' αὐτὸ ἀπέρριπτε τῆς βασιλίσσης τὸ πρόσταγμα, λέγων, ὅτι ὁ Λατινικὸς Κλῆρος εἶναι ἀχόρταγος ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν του. ἐξ αὐτῶν, καὶ ἄλλων αἰτιῶν ἐμισήθησαν ἀπὸ τὸν λαὸν, τὸ νὰ ὑστερηθοῦν οἱ Ρωμαῖοι Ἱερεῖς ἀπὸ τὰ παλαιά των νόμιμα εἰσοδήματα, καὶ νὰ δοθοῦν εἰς ἄλλης θρησκείας Ἱερεῖς χωρὶς λόγον, δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ νὰ τοὺς τυραννοῦμεν ἀπανθρώπως. Ἡ ὑψηλὴ Αὐλὴ ὅμως, χαριζομένη τῇ βασιλίσσῃ, εἴτε καὶ δολομένη ὑπὸ τῶν Λατίνων, δὲν ἔδωκεν ἀκρόασιν εἰς τὰ δικαιολογήματα τοῦ Κυβερνήτου. Ἀλλ' ὁ Φίλιππος ἀφόβως ἐναντιώθη εἰς τὰ ζητήματα τῶν Λατίνων μὲ πολλοὺς ἄλλους δικαίους Ἄρχοντας, καὶ δὲν ἄφησε νὰ κυριεύσουν ὅλα εὐθὺς ὅσα ἐζήτουν.

Ἡ Ἀλισία βασίλισσα ἀκούσασα τὰς ἐναντιώσεις τοῦ θείου της, ἔκραξεν αὐτὸν καὶ τοῦ εἶπε, θέλω ὑπακοὴν ἀπὸ ἐσὲ, ἐγὼ εἶμαι ἡ βασίλισσα, καὶ ἐξουσιαστής. ἀπεκρίθη ὁ Φίλιππος, ὅποιος ζητεῖ ὑπακοὴν, δὲν πρέπει νὰ προστάσσῃ ἄδικα πράγματα, καὶ ὅταν αὐτὴ δὲν ἐπείθετο εἰς τὰ ὀρθὰ, καὶ τὰ δίκαια, δὲν ἤθελε τὴν ἐγνωρίσῃ μήτε ἀνεψιάν του μήτε βασίλισσαν. αὐτὰ ἔτρωσαν τὴν καρδίαν της, καὶ ἀμφιβάλλουσα, ἢ καὶ ὀργισμένη ἔφυγεν ἐκ Κύπρου, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Τρίπολην, ἐκεῖ διὰ πεῖσμα ὑπανδρεύθη τὸν Βοεμόνδον Πρίγγιπα τῆς Ἀντιοχείας, καὶ Κώμητα τῆς Τρίπολης, ἄνδρα παμπόνηρον, καὶ φιλόδοξον. Ἐκακοφάνη πολλῶν ὁ Γάμος οὗτος, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Φί-

λιππος ἐπαραιτήθη τὴν κυβέρνησιν τοῦ βασιλείου αὐτοπροαιρέτως. Ἡ βασίλισσα μαθοῦσα τὴν παραίτησιν αὐτοῦ, διὰ νὰ συγχύσῃ περισσότερον τὴν καρδίαν τοῦ Φιλίππου, ἐδιώρισε τὸν ἀγαπητόν της Καμερίνον Κυβερνήτην τοῦ βασιλείου. Αὐτὸς δὲ ἀπὸ ὑψηλοφροσύνην του, οὔτε εἴδησιν ἔδωκε τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς. Αὔτη δὲ μετὰ τοῦ Φιλίππου ἀποφάσισεν εἰς οὐδὲν νὰ ὑπακούσῃ τοῦ ὑπερηφάνου Καμερίνου παντελῶς. Οὗτος τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς ἐννοήσας καὶ τοῦ Ἀντζιὰν Βρίες μεγάλου, καὶ ὀνομαστοῦ Καβαλλιέρου τῆς Νήσου, ἔφυγεν εἰς Τρίπολην, προσμένων ἐκεῖ τὸν Φεδερίκον Ἰμπεράτορα, ἐρχόμενον ἀφ' οὗ τοῦ ἐσυγχώρησεν ὁ Πάπας, ὁποῦ τὸν ἀφώρισεν μὴ συμφωνοῦντα ἀπελθεῖν, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς Ἱερουσαλήμ. Φίλος δὲ τοῦ Καμερίνου διὰ νυκτὸς ἐλάβωσε κάποιον δέλλα Τόρρε, Γαβάνος τὶς Ρώσσης Βαρῶνος, ἐχθρὸς τῶν Ἰβελλίνων, καὶ φυγὼν ἐπῆγεν εἰς τὸν Ἰμπεράτορα διαβάλλων τοὺς Ἰβελλίνους εἰς αὐτὸν, πῶς εἶναι ἐχθροὶ τῆς βασιλείας του θανατηφόροι. Ἤρεσαν αὐταὶ αἱ διαβολαὶ τοῦ Ἰμπεράτωρος. ἔστειλε μίαν ποσότητα γαλέρων πρότερον μετ' αὐτοῦ τοῦ Ρώσσα εἰς Πτολεμαΐδα, μὲ ὑπόσχεσιν, πῶς μετὰ ταῦτα ἔμελλε νὰ ἀράξῃ καὶ αὐτὸς ὀγλήγορα εἰς Κύπρον.

Ὁ Καμερίνος Ἀνδρειωθεὶς διὰ τοῦ Ρώσση φίλου του, ἐστράφη εἰς Λευκοσίαν. ὁ Φίλιππος ὅμως κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἀπόθανεν. Ἡ βασίλισσα ἀκούσασα τὸν θάνατον τοῦ θείου της, ἐπεθύμη νὰ στραφῇ εἰς Κύπρον, ἀλλ' ἐφοβεῖτο ἀπὸ τὰς πανουργίας τοῦ ἀνδρός της, μὴν ἤθελεν ὑστερήσῃ τὸν υἱόν της ἀπὸ τὸ βασίλειον. Ἐπονηρεύθη λοιπὸν, καὶ προφάσει, πῶς ἦσαν συγγενεῖς, καὶ δὲν τὸ ἤξευρεν, ἔκαμεν ὅ,τι ἐδυνήθη μὲ τὸ χρυσίον, καὶ ἐχωρίσθη παρὰ τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ εὐθὺς ἔπλευσε διὰ τὴν Κύπρον, ὀλίγον προτήτερα πρὶν νὰ ἀράξῃ ὁ Ἰμπεράτωρ εἰς Λεμεσόν. Ὁ Καμερίνος, καὶ Ρώσσης προϋπήντησαν αὐτὸν ἐρχόμενον μὲ πλῆθος πολὺ στρατευμάτων. (παρακινημένων ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς Πίστεως νὰ εὕρουσι μὲ τὴν ἁρπαγὴν τὴν τύχην των) καὶ διαβάλλοντες αὐτὸν κατὰ τῶν Ἰβελλίνων θείων τῆς βασιλίσσης τὰ Χείριστα, καὶ παρακινοῦντές τον νὰ κυριεύσῃ τὴν Νῆσον. Ἔστειλεν εὐθὺς ὁ Ἰμπεράτωρ

εἰς τὸν Ἰωάννην Ἰβελλίνον αὐθέντην τοῦ Βερουτίου, τότε ὄντα Ἐπίτροπον τοῦ βρέφους βασιλέως εἰς Λευκοσίαν, γράφων αὐτῷ τὸν ἐρχομόν του. δὲν ἔλειψεν ὑποκρινόμενος νὰ τὸν ὀνομάζῃ καὶ θεῖόν του, καὶ ὅτι ἐπεθύμει νὰ τὸν ἀπολαύσῃ μὲ τὸν βασιλέα, καὶ μὲ τοὺς υἱούς του. Ἐκατάλαβεν ὁ νουνεχὴς Ἰωάννης τοὺς πονηρούς του στοχασμοὺς, ἐζήτησε τὴν συμβουλὴν τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, καὶ ὅλοι συμφώνως ἔκριναν νὰ μὴ δώσῃ πίστιν νὰ ὑπάγῃ εἰς ἕνα ἀφωρισμένον, καὶ ἄπιστον εἰς τὰ κινήματά του, καὶ ὁποῦ δὲν ἦλθε διὰ ζῆλον πίστεως, ἀλλὰ δι' ἀχορταγίαν νὰ ἁρπάξῃ τῶν ἄλλων τὰ βασίλεια, διεγηγερμένος μάλιστα ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς Καμερίνον, καὶ Ρόσσην, καὶ ἄλλους κατ' αὐτοῦ. Ὁ Ἰωάννης Ἰβελλίνος, καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ ἐγνώριζεν ἀληθεῖς τὰς συμβουλάς των. ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ δώσῃ αἰτίαν, ἀποφάσισε νὰ βάλῃ τὴν ζωήν του εἰς κίνδυνον, καὶ νὰ ὑπάγῃ νὰ τὸν προσκυνήσῃ. ἐπῆρε λοιπὸν τὸ παιδίον Ἐνρίκον βασιλέα, καὶ τοὺς δύω του υἱοὺς, καὶ ἐπαρρησιάσθη εἰς τὸν Ἰμπεράτωρα, ὅς τις ἐδέχθη αὐτοὺς ὑποκρινόμενος μετὰ φιλοφροσύνης. Τῇ ἐπαύριον ἐπροσκάλεσεν αὐτοὺς εἰς τράπεζαν ὁμοῦ μὲ ἄλλους πολλοὺς συνεκδήμους Κυπρίους Ἄρχοντας, καὶ Βαρώνους, καὶ μετὰ τὸ γεῦμα, οἱ Ἀρχηγοὶ τοῦ στρατεύματός του προδιαθεμένοι ἐπίασαν τὰς θύρας τῆς οἰκίας εἰς ἣν ἐγεύθησαν. Τότε ὁ δόλιος Ἰμπεράτωρ, στρέφει πρὸς τὸν Ἰωάννην, καὶ τοῦ λέγει, Σιγνὸρ Ἰωάννη, δύω πράγματα ζητῶ ἀπὸ λόγου σου, εἰς τὰ ὁποῖα ἐὰν ἤθελες μὲ εὐχαριστήσῃ, θέλει χαίρεσαι τὴν εὔνοιάν μου, καὶ πρὸς τούτοις ἤθελες φερθῇ μὲ μεγάλην φρόνησιν· ζητῶ νὰ μοῦ παραιτηθῇς τὸ Βερούτιον, ἐπειδὴ ἐνέχεται εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τοῦ βασιλείου τοῦ υἱοῦ μου Κορράδου. ζητῶ πρὸς τούτοις νὰ μοῦ δώσῃς λογαριασμὸν διὰ δέκα χρόνους τούτου τοῦ βασιλείου, τοῦ ὁποίου ἐσὺ, καὶ ὁ ἀδελφός σου ὑπήρξετε κυβερνῆται, ἐπειδὴ κατὰ νόμους Αὐτοκρατορικοὺς ἐμὲ τυχαίνουσιν. Ὁ Ἰωάννης χωρὶς νὰ τρομάξῃ τὸ οὐδὲν, ἀπεκρίθη, βασιλεὺς, τὸ Βερούτιον ἐξουσιάζετο δικαίως ὡς γνήσιόν μου φέουδον, τὸ ἔχω ἀπὸ τὴν βασίλισσαν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀδελφήν μου Ἰσαβέλλαν, ἐπειδὴ τῆς ἐπαραιτήθην τὸ ὀφφίκιον τοῦ Κοντεστάπιλε τῆς Ἱερουσαλὴμ, τὸ ἐξουσιάζω διατὶ ἐξόδευσα καὶ τὸ

ἀνεκαίνισα, ὁποῦ τὸ εὗρον διεφθαρμένον παντελῶς, μὲ ὅλον τοῦτο ἐγὼ εὐχαριστοῦμαι εἰς τὴν ἀπόφασιν ἣν ἤθελε κάμῃ ἡ ὑψηλὴ Αὐλὴ τῆς Ἱερουσαλήμ. Διὰ δὲ τὰ εἰσοδήματα τοῦ βασιλείου ; ἡ βασίλισσα Ἀλισία, ὡς Μήτηρ, καὶ τροφὸς τοῦ βασιλέως υἱοῦ της εἶχε τὴν κυριότητα, πλὴν καὶ δι' αὐτὸ μένω εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς τῆς Νήσου. ὠργίσθη ὁ Ἰμπεράτωρ, ἄναψεν εἰς θυμὸν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Καβαλλιέρων ἐδυσωπήθη. Ἔφυγεν ἐκεῖθεν ὁ Ἰωάννης, καὶ διὰ βεβαίωσιν ἐκράτησε τοὺς υἱούς του ἐνέχειρον, καὶ τὸ παιδίον βασιλέα, ἕως νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν εἰς Πτολεμαΐδα.

Οἱ διαβαλταὶ Καμερίνος, καὶ Ρώσσης, ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἐτρόμαξαν εἰς τὸ συμβεβηκὸς, διὰ τὸ νὰ ἐγνώριζαν ἑαυτοὺς αἰτίους, ἀλλὰ πάλιν δὲν ἔλειψαν συμβουλεύοντες τὸν Καίσσαρα νὰ βάλῃ εἰς χερίας τὸν Ἰωάννην, τοῦ εἶπον, ἀναγκαία πάντοτε ἡ Ἀλωπεκὴ ἔνθα μὴ ἡ Λεοντή. Ἔπεμψε λοιπὸν ἕνα του σωματοφύλακα προσκαλῶν τὸν Ἰωάννην, καὶ ζητῶν αὐτῷ συγνώμην, ἂν ἀπὸ τὸν θυμόν του ἐπαραμίλησεν. ὁ Ἰωάννης ρυσθεὶς τοῦ κινδύνου μίαν φορὰν, ἀπεκρίθη μὲ βαθείαν ταπείνωσιν, πῶς τὴν αὔριον ὑπάγει εἰς προσκύνησίν του, καὶ εὐθὺς ταχέως φθάσας εἰς Λευκοσίαν, ἔστειλε τὴν βασίλισσαν, καὶ λοιπὰς εὐγενίδας εἰς τὸ Καστέλλιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔρωτος, ἢ τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος εἰς Κυρηνίαν διὰ φύλαξιν. Ὁ Καῖσσαρ μὴ ἰδὼν τοὺς σκοπούς του πληρωμένους ἄναψεν εἰς θυμὸν, καὶ ἀποστείλας ἐκάλεσεν ἐκ Συρίας ὅλα τὰ στρατεύματα, καὶ ἐστράτευσε κατὰ τῆς Λευκοσίας. ἦλθε τότε καὶ ὁ ποτὲ Ἄνδρας τῆς Ἀλισίας ἐξ Ἀντιοχείας διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὴν ὕβριν, καὶ ὁ Ἰωάννης κατέφυγεν, ἀκούσας τὸν ἐρχομὸν τοῦ Καίσσαρος εἰς τὸ ἄνωθεν καστέλλιον. Ἔφθασεν ὁ Καῖσσαρ εἰς Λευκοσίαν, εὗρε τὰς πύλας ἀνεωγμένας, καὶ πολλοὺς τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν Ἀρχόντων, ὁποῦ τὸν ἐπροϋπάντησαν, ἀλλ' οὐδὲ βλέμμα Ἱλαρὸν εἰς αὐτοὺς ἔδειξεν. οἱ Λευκοσιάται φοβούμενοι τῶν Ἀλαμανῶν τὸ λεηλάτισμα, ἔδραμον προσφέροντες αὐτῷ πλῆθος ἀργυρίου, καὶ χρυσίου, ἕως ὁποῦ τὸν ἔπνιξαν, καὶ τοιουτοτρόπως ἀπέφυγαν τὴν ἀπανθρωπίαν, καὶ τὴν ἀναισχυντίαν τῶν Ἀλαμανῶν.

Ἑτοιμάζετο λοιπὸν ὁ Ἰμπεράτωρ νὰ ὑπάγῃ νὰ πολεμήσῃ τὸ Καστέλλιον, ἀλλ' ἡ θεία δικαιοσύνη τοῦ ἄνοιξε πληγάς, ὁποῦ δὲν ἐδύνετο νὰ σταθῇ πολὺ εἰς τὴν Νῆσον. ἔλαβεν εἰδήσεις, πῶς τὰ στρατεύματα τοῦ Πάπα ἐπῆραν τὴν Πούγλιαν εἰς Νεάπολιν. Στενοχωρημένος ἔπλευσεν εἰς Γιάφφα· πρὶν νὰ φύγῃ διὰ μέσου τῶν φρατόρων εὔγαλε τὴν ἀγάπην του ὁ Ἰωάννης, μὲ ὑπόσχεσιν νὰ ὑπάγῃ εἰς Πτολεμαΐδα νὰ κριθοῦσιν. Εἰς τὸ Γιάφφα φθάνωντας, χωρὶς νὰ πολεμήσῃ ἐζήτησε τὴν εἰρήνην ἀπὸ τοὺς Σαρακηνούς, καὶ συμφωνήσας ἔλαβε τὴν Ναζαρὲτ, ἐστέφθη βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐξέπλευσε διὰ τοὺς τόπους του. Ὁ Ἰωάννης ἔφθασεν εἰς Πτολεμαΐδα, ἔβαλεν ὁ Ἰμπεράτωρ νὰ τὸν φονεύσουν, ἀλλ' αὐτὸς λαβὼν τὴν εἴδησιν ἐφυλάχθη εἰς τοὺς Γενουβέζους, γένος κάτοικον ἐκεῖ διὰ τὴν πραγματείαν τότε ἰσχυρόν. παρέδωκε δὲ ὁ Ἰμπεράτωρ τὴν κυβέρνησιν τοῦ βασιλείου εἰς πέντε Μπαΐλους εἰς τὸν Καμερίνον, Ἀλμερίκον, Ρώσσην, καὶ Γουλιέλμον δὶ Ριβὲτ, καὶ οὖγον Γιβλὲτ, καὶ ὑποχρέωσεν αὐτοὺς νὰ κατατρέχουσι τὸν Ἰωάννην Ἄρχοντα τοῦ Βερουτίου, καὶ νὰ ἀφαιρέσουν ὅλα του τὰ ὑποστατικὰ εἰς Κύπρον. Ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ τὸ παιδίον βασιλέα, ἀρραβωνιάσας αὐτὸν μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Γουλιέλμου Λογγασπάδα συγγενοῦς του, Μαρκέζε τοῦ Μονφερράτου. ἔστειλε πολλοὺς Ἀλαμανοὺς, καὶ Λομπάρδους εἰς φύλαξιν τῆς Νήσου, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὰ ἴδια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Ἐπίτροποι κακοὶ τοῦ Ἐνρίκου. Βασιλεία Οὔγου. β΄. καὶ Πιακέντζας, Οὔγου δὲ Βρένες Γ΄. καὶ Ἰωάννου Α΄.

Οἱ πέντε Μπάϊλοι, καὶ Ἐπίτροποι τοῦ βασιλέως Ἐνρίκου, ἰξεύροντες πόσον ἐμισοῦντο ἀπὸ τὸν λαὸν διὰ τὰς ἁρπαγάς των, καὶ ἀδικίας, καὶ φοβούμενοι διὰ τὴν ζωήν των ἔκραζαν τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν, καὶ ὁ Γουλιέλμος δὶ Ριβὲτ ὡμίλησε, ζητῶν νὰ ὁμώσουσιν οἱ Ἄρχοντες διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς των, καὶ πρῶτον ἐφώναξαν τὸν Φίλιππον δὲ Ναβάρρας ἄνδρα σεβάσμιον, καὶ τιμώμενον ὑπὸ πάντων

διὰ νὰ δώσῃ καλὸν παράδειγμα. Ὁ Ναβάρρας ἀπεκρίθη, ὅτι ὅρκον ἔδωσε τῆς βασιλίσσης, καὶ ἐπειδὴ ἐκείνη ζῇ, μὴ ὢν ἔτι λελυμένος ἀπὸ τὸν ὅρκον του, δὲν ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ δεύτερον εἰς ἄλλους. Ἕνας τούτων τῶν Μπαΐλων ἀπεκρίθη αὐτῷ, πῶς εἶναι διαβαλμένος ἀπὸ τὸν Ἄρχοντα τοῦ Βερουτίου Ἰωάννην Ἰβελλῖνον, καὶ διὰ τοῦτο δὲν θέλει νὰ ὑπακούσῃ· καὶ ὁ Ναβάρρας ἀπεκρίθη, ἀγαπῶ τὸν Ἰωάννην, καὶ τοὺς υἱούς του διατὶ εἶναι τιμημένοι Καβαλλιέροι. Οἱ Μπάϊλοι ὀργισμένοι ἔβαλαν αὐτὸν εἰς φυλακήν. ἀλλὰ φοβηθέντες ἀπὸ κανένα ἐναντίον τὸν ἐλευθέρωσαν. αὐτὸς ὡς στοχαστικὸς ἐκρύφθη τὴν νύκτα εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. τὴν νύκτα οἱ Τύραννοι ἔστειλαν εἰς τὸν οἶκόν του νὰ τὸν φονεύσουν, καὶ λανθάνοντες οἱ φονεῖς ἐφόνευσαν ἕνα του δοῦλον ἀντ' αὐτοῦ. Τὴν αὐγὴν ἀκούσαντες, πῶς ὁ Ναβάρρας ἔτι ζῇ, ἔστειλαν Ἀλαμανοὺς, καὶ ἐπερικύκλωσαν τὸ νοσοκομεῖον. ἀλλ' ὁ Ναβάρρας βοηθούμενος ἀπὸ διακοσίους φίλους του, τοὺς ἀπεδίωξεν ἐκεῖθεν μετὰ πληγῶν. Ὁ φίλος του Ἰωάννης εἰς Πτολεμαΐδα μαθὼν τὰς τυραννίας τῶν Μπαΐλων, καὶ τοῦ φίλου του τὴν καταδρομὴν, εὐθὺς συνάξας ἀνθρώπους μὲ ἄρματα, ἔπλευσεν εἰς Κύπρον, καὶ ἄραξε εἰς τὰ Γαστρία κατὰ τὸ Καρπάσιον. ἀκούσαντες οἱ Μπάϊλοι, ἁρματώθησαν, καὶ ἦλθον κατ' αὐτοῦ μὲ πολλοὺς Ἀλαμανοὺς, μακρὰν τῆς χώρας λοιπὸν τέσσαρα μίλια ἐσυναντήθησαν καὶ τὰ δύω ἀντιμαχόμενα μέρη, καὶ πολεμήσαντες ὁ Ἰωάννης μὲ τὸν υἱόν του, καὶ Ἀντζιὰν Βρίες δυνατοὶ εἰς τὰ ἄρματα, ἐθανάτωσαν πολλοὺς Ἀλαμανοὺς, καὶ τοὺς Μπάϊλους ἐκαταδίωξαν ἕως εἰς τὴν Λευκοσίαν, ἐκεῖθεν μὴ εὑρόντες τὰς θύρας ἀνοικτὰς, ἔδραμον εἰς τὰ Καστέλλια νὰ κρυφθοῦσι, καὶ ὁ Ἰωάννης εὐθὺς ἔφθασε, καὶ πλανήσας τὸν ἐπιστάτην τῆς Κυρηνίας μὲ ἀργύρια, ἔλαβε τὴν πόλιν, καὶ τὸ Καστέλλιον εἰς τὴν ἐξουσίαν του. ἐκεῖθεν ἐλθὼν ἔστησεν εἰς πολιορκίαν καὶ τὸ Καστέλλιον τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος. Εἰς τὸ τοῦ Χρυσοστόμου ἐπῆγεν ὁ Ναβάρρας, καὶ εἰς τὸ τῆς Καντάρας ὁ Ἀντζιὰν Βρίες, ἐκράτησαν αὐτοὺς εἰς πολιορκίαν χρόνον καιρόν. Στενοχωρημένοι τέλος πάντων ἐκ τῆς πείνας οἱ Μπάϊλοι ἐπαρεδόθησαν μὲ συμφωνίαν νὰ ἡσυχάσωσιν εἰς τὸ ἑξῆς, καὶ νὰ μὴ συμ-

φέρονται εἰς τὰ βασιλικὰ πράγματα, καὶ πολιτικὰ, καὶ νὰ χαίρωνται τὰ ὑποστατικά των μὲ μίαν συγχώρησιν, καὶ παντελῆ ἀμνηστίαν τῶν, ὧν κακῶν ἔπραξαν.

Ἀλλ' ὁ Καμερίνος καὶ μὲ ὅλους του τοὺς ὅρκους δὲν ἐπαραιτήθη ἀπὸ τὴν κακίαν του, ἔγραφε τοῦ Ἰμπεράτωρος τὰ πάντα, καὶ διήγειρεν αὐτὸν εἰς τρόπον ὁποῦ ἀφ' οὗ ἡσύχασεν ἀπὸ τοὺς πολέμους τῆς Ἰταλίας, μὴ ἔχων τὶ ποιῆσαι τοὺς κλέπτας καὶ κακοὺς ἀνθρώπους, ὁποῦ τὸν ἐσύνδραμαν, ἐσύνταξεν ἕνα στράτευμα ὡς 600. Ἱππεῖς, καὶ 1800. πεζοὺς, καὶ διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς τόπους του ἀπὸ τέτοιους κακοὺς, ἔστειλε νὰ πολεμήσουσι τὴν Κύπρον. Ἀρχιληστὴν, καὶ στρατηγὸν ἐχειροτόνησεν ἀπ' αὐτοὺς Ριχάρδον τινὰ Φαλιγγέρ. οὗτος ἐλθὼν εἰς Λεμεσὸν, ἐμποδίσθη νὰ ἐξέβῃ ἔξω ἀπὸ τοὺς Κυπρίους στρατιώτας, οὓς ἐπρόβλεψεν ὁ Ἰωάννης, καὶ μὴ δυνηθεὶς, ἔδραμεν εἰς τὸ Βερούτιον, τὸ ὁποῖον εὑρὼν ἀφύλακτον ἐκυρίευσε, διατὶ εἶχε φέρῃ τοὺς ἐκεῖσε στρατιώτας εἰς τὴν Νῆσον ὁ Ἰωάννης διὰ φύλαξιν. τὸ Καστέλλιον ὅμως δὲν ἐδυνήθη νὰ κυριεύσῃ. Τοῦτο μαθὼν ὁ Ἰωάννης ἀνέφερεν εἰς τὸν βασιλέα τότε ὄντα εἰς ἡλικίαν δεκαπέντε ἐτῶν, παραπονούμενος, καὶ παριστάνων, πῶς διὰ νὰ φυλάξῃ τὸ βασίλειον, ὑπέφερε τόσους κινδύνους. ὅθεν ὁ βασιλεὺς ἀπεκρίθη, ὅτι ἐγνωρίζει εἰς αὐτὸν χάριν ἀείμνηστον, διατὶ ἐφέρθη εἰς αὐτὸν πλέον ἀπὸ Πατέρας του, διὰ τοῦτο ἦτον ἕτοιμος διὰ τὴν ἀγάπην του καὶ εἰς θάνατον, ἐπρόσταξεν ὅλους ὅσοι τὸν ἀγαποῦν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ Βερουτίου, καὶ ἑτοιμασθέντων πλοίων, καὶ στρατευμάτων, ἐπορεύθη ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ Ἰωάννης ἄγοντες ὁμοῦ καὶ τὸν Καμερίνον, καὶ ἄλλους ἐχθροὺς, διὰ νὰ μὴ μένουν νὰ συγχύσουν εἰς Κύπρον τὰ πράγματα. Εὐθὺς ὁποῦ ἔφθασαν εἰς γῆν τῆς Συρίας, ὁ Καμερίνος μὲ τοὺς λοιποὺς φυγὼν ἐπῆγεν εἰς τοὺς ἐχθρούς. ἐπαρατάχθησαν τὰ δύω στρατεύματα, καὶ πολεμήσαντες ἔβαλον εἰς φυγὴν τοὺς Ἀλαμανοὺς, τὸ Κασσέλλιον ἦτον στενοχωρημένον ἀπὸ ὅλα, μάλιστα ὁποῦ ὁ Ἀρχηγὸς λαβωθεὶς ἀπέθανεν, ὁ Ἄρχων Ἰωάννης ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν διὰ νυκτὸς ἔστειλε τὸν γενναῖόν του υἱὸν Κώμητα Ἰωάννην μὲ ἑκατὸν Καβαλλιέρους ἀνδρείους, καὶ

ἀνέβησαν εἰς τὸ Καστέλλιον. ἐν τῷ μεταξὺ ἦλθον δύω πλοῖα Γενουβέζων, καὶ ἔφεραν εἴδησιν, πῶς οἱ Ἀλαμανοὶ ἀφέντες τὸ Βερούτιον, ἔτρεξαν εἰς Κύπρον, καὶ τὴν ἐκυρίευσαν, ἔξω μόνον ἀπὸ τὸ Καστέλλιον τῆς Κυρηνίας. Ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ Ἰωάννης εὑρίσκοντο τότε εἰς Πτολεμαΐδα, ἀκούσαντες δὲ οἱ Ἀλαμανοὶ εἰς Βερούτιον, ὅτι ἤρχοντο μὲ δύναμιν μεγάλην κατ' αὐτῶν βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν Βενετζιάνων, καὶ Γενουβέζων μὲ 200. Ἱππεῖς, καὶ 600. πεζοὺς, ἔφυγαν εἰς Τύρον, καύσαντες τὸ Βερούτιον, καὶ ἐκείνη ἡ εὐγενὴς χώρα ἔγινε πυρὸς παρανάλωμα. Οἱ Ἀλαμανοὶ ἀληθῶς βλέποντες, ὅτι δὲν ἐδύναντο νὰ ἀντισταθοῦσιν, ἔφυγον ὡς τέσσαρες χιλιάδες, καὶ ἦλθον εἰς Κύπρον, καὶ ἐκυρίευσαν σχεδὸν ὅλην τὴν Νῆσον. ὅθεν ὁ βασιλεὺς ἐσυμφώνησε μετὰ τῶν Βενετζιάνων εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ Γενουβέζων, καὶ διὰ νυκτὸς ὥρμησαν αὐτοὶ εἰς τὰ καράβια τῶν ἐχθρῶν, καὶ πολλὰ ἐβύθησαν, καὶ πολλοὺς ἐθανάτωσαν, καὶ ἐκεῖθεν πλεύσαντες ἦλθον εἰς τὸν Κάβον δέλλε Γάτται, διὰ νυκτὸς δὲ εἰσελθόντες εἰς Ἀμμόχουστον τινὲς μετὰ τοῦ βασιλέως, ἐπειδὴ ἐκράτουν αὐτὴν οἱ Ἀλαμανοὶ, ἐφώναξαν. Ζήτω ὁ Ἐνρίκος βασιλεύς. Οἱ Ἀμμοχουστιανοὶ, εἴτε προδιαθεμένοι, εἴτε διὰ τὰς κακίας τῶν κλεπτῶν Ἀλαμανῶν, ἔλαβον τὰ ἄρματα, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτοὺς, καὶ ἐλευθέρωσαν τὴν Πόλιν των, καὶ ἔκαυσαν τὰ πλοῖά των ὅσα ἔτυχαν εἰς τὸν Λιμένα. Οἱ ἔξωθεν τῆς Ἀμμοχούστου Ἀλαμανοὶ, τρομασμένοι, ἔτρεξαν εἰς Λευκοσίαν διὰ νὰ φυλαχθῶσιν. εἰς τῆς Καντάρας τὸ μέρος, μαθόντες οἱ χωρικοὶ τὴν φθορὰν τῶν Ἀλαμανῶν, ὥρμησαν καὶ αὐτοὶ, καὶ ὅσους εὗρηκαν τοὺς ἐθανάτωσαν, ὅσοι δὲν ἔφθασαν νὰ κρυφθοῦσιν εἰς τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰ δάση τοῦ Καρπασίου. καὶ ὁ βασιλεὺς διὰ τὴν ἐμπιστωσύνην τους εὐεργέτησεν αὐτοὺς, καὶ τοὺς ἔκαμεν ἀσιδότους ἀπό τινα βάρη βασιλικὰ διὰ τόσους χρόνους. Ἐστράτευσε τότε ὁ βασιλεὺς κατὰ τὴν Λευκοσίαν, οἱ Ἀλαμανοὶ ἐκεῖ μισημένοι ἀπὸ τὸν λαὸν διὰ τὰς τυραννίας των, ἔφυγαν ἐκεῖθεν, καὶ ἐκρύφθησαν εἰς ἕνα λόγκον μεταξὺ δύω βουνῶν κατὰ τὰ μέρη τῆς Κυρηνίας, τόπος φυσικὰ ἀκαταπάτητος. Ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν εἰς Λευκοσίαν μετὰ χαρᾶς παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν πα-

ρελθουσῶν, ἐπορεύθη μὲ τὸ στράτευμα κατὰ τῶν Ἀλαμανῶν, καὶ ἐκόνευσεν εἰς χωρίον Ἀγρίδι. Οἱ Ἰμπεριάλοι, βλέποντες τὴν ὁρμὴν τῶν Κυπρίων, ἐζήτουν νὰ φύγουν. ὁ Καμερίνος καὶ οἱ ἄλλοι συνωμόται ἐσυμβούλευον τὸν Γενεράλην Ριχάρδον νὰ μὴν ἀφήσῃ ἐκεῖνον τὸν δεξιὸν τόπον, καὶ μήτε νὰ ἐξέβῃ εἰς πόλεμον. Ἀλλ' ὁ Γενεράλης μὴ ἀκούων ἀπεφάσισε νὰ πολεμήσῃ. ἔμαθεν ὁ βασιλεὺς τοὺς στοχασμοὺς τῶν ἐχθρῶν, ἔβαλεν εἰς τάξιν τὰ στρατεύματα, καὶ δοθέντος τοῦ σημείου τοῦ πολέμου, ὥρμησαν οἱ Κύπριοι κατὰ τῶν Ἀλαμανῶν ὡς λέοντες, ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν, καὶ πολλοὺς ἐθανάτωσαν. ὅσοι ἔφυγον ἐκρύφθησαν εἰς τὰ μέρη τῆς Καντάρας εἰς σπήλαια πληγωμένοι, καὶ πολλοὶ εἰς τὰ παραθαλάσσια. ὅσοι δὲ ἐκ τούτων ἐπολιόρκουν τὸ Καστέλλιον τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος ἀκούσαντες τὸν ἀφανισμὸν τῶν συντρόφων τους, ἔφυγαν ἔνθεν κἀκεῖθεν κρυπτόμενοι. Πολλοὶ ἐθανατώθησαν ἀπὸ τοὺς χωριάτας ἄσπλαγχνα. τινὲς καὶ ἐπιάσθησαν ἀπὸ τὸν Φίλιππον δὲ Ναβάρρας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτον τρεῖς ἀπὸ τοὺς ἀποστάτας Κυπρίους, οὓς καὶ ἐθανάτωσαν εὐθύς. Γουαλτιέρος ἕνας τῶν ἀποστατῶν φεύγων ἦλθεν εἰς Γαστρία, καὶ ἐζήτη νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ ἐκεῖ Καστέλλιον τῶν Τεμπλάρων, ἀλλ' οἱ Τεμπλάροι φοβούμενοι τὸν ἀπεδίωξαν, καὶ τὸν ἐπίασεν ὁ υἱὸς τοῦ Ἄρχοντος τοῦ Βερουτίου καὶ τὸν ἔφερε ζωντανὸν εἰς Λευκωσίαν μὲ τοὺς συντρόφους του. Ὁ Γεναρέλης Ριχάρδος μὴ δυνάμενος νὰ βαστάσῃ τὴν ὁρμὴν τῶν Κυπρίων, διωρίσας Καπετάνιον εἰς Κυρηνίαν μὲ πολλοὺς Ἱππεῖς Ἀλαμανοὺς, καὶ πεζοὺς εἰς φύλαξιν, ἔφυγεν ἐκ τῆς Νήσου, καὶ ὁ Καμερίνος φοβηθεὶς τὸν ἠκολούθησεν.

Ἡ Κυρηνία πολιορκουμένη ὑπὸ τοῦ βασιλέως μήτε μὲ πεῖναν ἐδύνετο νὰ παραδοθῇ, μήτε μὲ πόλεμον νὰ παρθῇ, διατὶ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης ἦτον διὰ τοὺς ἀποκλεισμένους ἐλεύθερον. Τείχη δυνατὰ, καὶ φρούριον ἀσφαλέστατον. ὅθεν διὰ συνεργείας τῶν Γενουβετικῶν πλοίων, ἐστενοχωρήθησαν οἱ Ἀλαμανοί. Κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας εἰς Κυρηνίαν εὑρισκομένη ἡ ἀρραβωνιαστικὴ τοῦ βασιλέως ἡ διὰ θελήσεος τοῦ Ἰμπεράτωρος, θυγάτηρ τοῦ Λογγασπάδα ἀπέθανεν. Ὁ βασιλεὺς, ἀγκαλὰ καὶ νὰ μὴ τὴν ἤθελε, πλὴν διὰ τὸ φαινόμενον

μαθὼν τὸν θάνατόν της ἐσυγχώρησεν ἀνακωχὴν πολέμου τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὴν ἔφερεν εἰς Λευκοσίαν, καὶ τὴν ἔθαψε, μελανοφορήσας ἕνα μῆνα. Δὲν ἔλειψαν οἱ ἐχθροὶ εἰς καιρὸν ἀνακωχῆς νὰ μελετήσουν ἐπιβουλὰς κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν Ἰβελλίνων, ἀλλὰ νοηθέντες οἱ πράκτωρες ἔλαβον τὴν τιμωρίαν εὐθὺς μὲ τὴν στέρησιν τῆς ζωῆς. Τελευταῖον μετὰ δύω χρόνων πολιορκισμὸν τῆς Κυρηνίας, οἱ Ἀλαμανοὶ ἐζήτησαν τὴν εἰρήνην μετὰ συμφωνίας, νὰ στρέψουν ἀμειβαίως τοὺς αἰχμαλώτους, νὰ φύγουσιν ἐκ τῆς Νήσου, προβλέπων ὁ βασιλεὺς διὰ τὸ ταξίδιόν των ἕως εἰς Πτολεμαΐδα. Τούτων τελειωθέντων ἔμβησαν εἰς πλοῖα, καὶ ἔφυγαν κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν ἀπὸ τὴν Νῆσον. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἔμειναν κρυμμένοι, καὶ λαβωμένοι εἰς τὰ σπήλαια, καὶ ἀπέθαναν, τοὺς ὁποίους οἱ μεταγενέστεροι χωρικοὶ ἐστοχάσθησαν, ἴσως ἁγίους, καὶ ὁσίους τοὺς κλέπτας, καὶ πάντων κακῶν αἰτίους.

Ἐλευθερωθεὶς ἀπὸ τῶν ἀποστατῶν, καὶ Τυράννων τὰς ὁρμὰς ὁ βασιλεὺς Ἐνρίκος, ἄρχησε νὰ βάλλη εἰς τάξιν τὰ πράγματα, φθάσαντα εἰς μεγάλην ἀταξίαν ἀπὸ τοὺς πολέμους, καὶ συμφοράς. ἀπέλυσε τὰ ξένα στρατεύματα, γενναιοφρόνως αὐτὰ εὐεργετήσας, τὰ χαλασμένα ἐδιόρθωσε, καὶ τοὺς γεωργοὺς μὲ κάθε ἐπιμέλειαν ὑπερασπίσθη. ἔξαφνα ὅμως ἤκουσε τὸν θάνατον τοῦ Ἄρχοντος τοῦ Βερουτίου Ἰωάννου εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ ἐλυπήθη πικρότατα. ἔδειξε τὴν θλίψιν του ἐνδυθεὶς τὰ μελανὰ, διατὶ τῷόντι ἐκ τῆς φρονήσεως ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς, ἐγνώριζε τὴν φύλαξιν τῆς ζωῆς του, καὶ τοῦ βασιλείου του

Ἀλλ' ἡ Μήτηρ Ἀλισία, τούτου θανόντος, ἄρχισε νὰ ἐξουσιάζη ὡς καὶ πρώτερον. ὁ βασιλεὺς συμβουλευόμενος τῆς εὗρεν εὔλογον αἰτίαν διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπ' αὐτὴν βαρυμένος ἀπὸ τοὺς ὑπερηφάνους στοχασμούς της. Ἐπειδὴ ὁ Κορράδος υἱὸς τοῦ Ἰμπεράτορος ὡς γνήσιος κληρονόμος τοῦ βασιλείου τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐκηρύχθη βασιλεὺς Ρωμάνων, ὅς τις ἀδυνάτου τοῦ Πατρὸς, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔλθη πλέον εἰς Πτολεμαΐδα, διὰ τοῦτο ἐπαρακίνησεν ὁ βασιλεὺς αὐτὴν, ὡς πλησιεστέραν συγγενῆ νὰ ὑπάγῃ εἰς Πτολεμαΐδα νὰ ἐξουσιάσῃ τὸ βασίλειον, ἐπειδὴ κατὰ τοὺς νόμους αὐτῆς ἐτύχαινε μὴ ὄντος τοῦ

Κορράδου, καὶ οὕτως ἐπορεύθη μὲ μεγάλην της εὐχαρίστησιν. ἀλλὰ μόλις δύω χρόνους ἀπέρασεν ἥσυχα, καὶ ὁ Σουλτάνος ἐκίνησε πόλεμον κατὰ τῆς Συρίας, καὶ ἐπῆρε τὴν Ἀσκάλωνα,

Οἱ βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης μαθόντες τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Σουλτάνου κατὰ τῶν Χριστιανῶν τῆς Συρίας. πεισθεὶς ὁ βασιλεὺς τῆς Φράντζας Λοδοβίκος, ἢ Σὰν Λουΐγι ἔφθασε μὲ μεγάλο στράτευμα εἰς Κύπρον ἔτει 1248. ἔμεινεν εἰς Λεμεσὸν ὅλον τὸν χειμῶνα, καὶ ὁ βασιλεὺς Ἐνρίκος ἔδειξεν αὐτῷ πᾶσαν βασιλικὴν δεξίωσιν. ἔτει 1249. μετὰ τῆς Ἀναλήψεως ἐξέπλευσαν καὶ οἱ δύω βασιλεῖς, σκοπὸν ἔχοντες νὰ πολιορκήσουν τὸ Δαμιάτιον. Φθάσαντες ἐκεῖ ἐπολέμησαν τὴν χώραν, καὶ τὴν ἐπερίλαβαν, ἀγκαλὰ κατακεκαυμένην ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἐπειδὴ ἄφησαν αὐτὴν βαλόντες φωτίαν ἔφυγον. ἐκεῖθεν ἀνδρειωθέντες οἱ βασιλεῖς ἐκίνησαν ἕως εἰς ἄλλην χώραν λεγομένην Μέσσαρα, ἀλλ' ἐκεῖ ὁ νέος Σουλτάνος περικυκλώσας ἐν μέρει διὰ τῶν ὑδάτων τοῦ Νείλου, ἐν μέρει μὲ τὰ στρατεύματα, τοὺς ἐπῆρεν αἰχμαλώτους τοὺς δύω βασιλεῖς. Ὁ Σουλτάνος ἀνελπίστως νικητὴς ἐφέρθη μὲ μεγάλην γενναιότητα πρὸς τοὺς βασιλεῖς, καὶ πρὸς τὸ στράτευμα, καὶ ὀλίγην δόσιν χρυσίου λαβὼν μὲ τὸ Δαμιάτιον, ἐπαραίτησεν αὐτοὺς νὰ στραφῶσιν εἰς τοὺς τόπους των. Ἐλθόντες οἱ βασιλεῖς εἰς Τρίπολιν, διὰ συνεργείας τοῦ βασιλέως τῆς φράντζας, ὁ Ἐνρίκος ἐσυμφώνησεν εἰς γάμον μετὰ τῆς Πιακέντζας θυγατρὸς τοῦ Βοεμούνδου Πρίγγιπος Ἀντιοχείας, καὶ Κώμητος τῆς Τρίπολης, τὸ ὁποῖον Κωμητάτον ἔλαβεν εἰς Προῖκα, καὶ στρεφόμενος εἰς Κύπρον, μόλις ἔφθασε νὰ στέψῃ βασίλισσαν τὴν γυναῖκά του, καὶ ἀσθενήσας ἀπὸ τοὺς πόνους ἀπέθανεν ἔτει 1259. βασιλεύσας χρόνους 33., καὶ κατέλειπεν υἱὸν βρέφος Οὖγον β'. ὀνόματι, καὶ τὴν Μητέρα ἐπίτροπον αὐτοῦ καὶ τοῦ βασιλείου, ἥτις ἦτον γυνὴ στολισμένη μὲ πολλὰ χαρίσματα ἐκ φύσεως.

Μετὰ τὴν τελευτὴν, καὶ ταφὴν τοῦ βασιλέως Ἐνρίκου, καὶ ἡ Μήτηρ αὐτοῦ Ἀλισία, βασίλισσα εἰς Ἄκρι, ἀπέθανεν ἀπὸ τὴν θλίψιν της περισσότερον, παρὰ ἀπὸ τοὺς χρόνους της. Οἱ Σαρακηνοὶ διότι αὐθαδίασαν εἰς ἄκρον, ἄρπαξάν της πολλὰ Καστέλλια καὶ χώρας,

ἔκλεξαν ἐκεῖ Μελισσηνὴν Κυβερνήτην θυγατέρα τοῦ θανατωθέντος Πρίγγιπος Ἀντιοχείας ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν. Εἰς τὴν Κύπρον ἐκυβέρνα ἡ βασίλισσα Πιακέντζα μὲ τὴν συμβουλὴν εἰς ὅλα τῶν Ἀρχόντων, καὶ Βαρώνων. αἱ διχόνοιαι ὅμως, καὶ ἀλληλομαχίαι μεταξὺ Ρωμαίων, καὶ Λατίνων Ἱερέων, ἦσαν ἀκατάπαυσται. Οἱ Ρωμαῖοι δὲν ἐδύναντο νὰ ὑποφέρουσι τοὺς ἅρπαγας Λατίνους νὰ ἁρπάζωσι τὰ δικαιώματά των, καὶ τὰς δεκατίας των, καὶ τὸ περισσότερον, διατὶ οἱ Ἐπίσκοποι Ρωμαῖοι, καὶ Λατῖνοι εὑρίσκοντο κάτοικοι εἰς τὰς ἰδίας χώρας, ἦτον ἀφορμὴ νὰ γίνονται σκάνδαλα, καὶ ταραχαὶ ἀναμεταξύ.

Ἡ Πιακέντζα λοιπὸν ἔγραψε τοῦ Πάπα Ἀλεξάνδρου δ'. διὰ νὰ εὕρῃ τούτων τὴν διόρθωσιν. Αὐτὸς ἤθελε νὰ παντεξουσιάζῃ καὶ ἕως εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς. ὅθεν ἔκαμεν ἐκείνην τὴν διαταγὴν, τὴν ὀνομασθεῖσαν Ἀλεξανδρινὴν, καὶ ἐδιάταστε, πῶς νὰ ὑποτάσσωνται οἱ Ρωμαῖοι τῶν Λατίνων, καθὼς εἴπομεν ἐν τῷ περὶ τοῦ Λατινικοῦ Κλήρου κεφαλαίῳ, πάντοτε πρὸς καταδρομὴν, καὶ καταφρόνησιν τῶν δυστυχησμένων Ρωμαίων οἱ Λατῖνοι πάσχοντες, κατεξουσίασαν αὐτούς.

Ἔτει δὲ 1258. Μέλεκ Σουλτάνος τῆς Βαβυλῶνος, μὲ ἰσχυρώτατον στράτευμα κατελθὼν ὑπέταξε πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὸν ταύτης Σουλτάνον συλλαβὼν ἐθανάτωσε. Νικητὴς ὑπερήφανος γράφει τῆς Μελιτσινῆς εἰς Ἄκρι νὰ ἤθελεν ἐπιστρέψῃ αὐτῷ τοὺς σκλάβους Σαρακηνούς. Τὸ ἀφρονέστατον συμβούλιον διὰ τέλη μερικὰ ἐκίνησε τὰ ἅρματα τοῦ Μέλεκ κατὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ., καὶ ὅλων τῶν ἁγίων τόπων. ἀρνήθησαν οἱ καλοὶ Ἄρχοντες τοῦ Ἀκρίου τὸ ζήτημά του, διατὶ ἐστοχάζοντο, πῶς μὲ τὸ νὰ εἶχον αἰχμαλώτους Τούρκους ἐκ τῶν εὐγενῶν, ἤλπιζον νὰ τοὺς ἐξαγοράσῃ ὁ Μέλεκ, εἰς καιρὸν ὁποῦ εἶχε τὸν τρόπον νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ μὲ τὴν σπάθην του. Ἀφ' οὗ ἤκουσε τὴν ἄρνησιν τῶν χριστιανῶν ὁ Σουλτάνος, εὐθὺς ἐστράτευσε μετ' ὀργῆς, καὶ ἦλθεν εἰς βηθλεέμ. ἔρριψεν εἰς γῆν ὅλα τὰ κτίσματα. ἔστειλε τότε ἡ Μελισσινὴ εἰς τὴν Πιακέντζαν τῆς Κύπρου ζητοῦσα βοήθειαν. αὐτὴ διατάξασα Οὖγον δὲ Βρένε, Πρίγγιπα ἐξ αἵμα-

τος, στρατηγὸν μὲ 500. Ἱππεῖς, καὶ δύω χιλιάδας πεζοὺς, τὸν ἔστειλεν εἰς Ἄκρι. ἀλλ' ὁ Μέλεκ, ὅσους τόπους ἔπερνεν, ἐθανάτωνε τοὺς Αἰχμαλώτους, καὶ αὐτοὺς ἐκαταχάλα, ἢ ἐνέπρηζεν. Ὁ Οὖγος ἀνδρεῖος τωόντι στρατηγὸς ἐπολέμησεν εἰς μέρος, καὶ πολλάκις ἐνίκησεν, ἀλλ' ὁ ἐχθρὸς ἰσχυρώτερος δὲν ἐδύνετο νὰ ἀντισταθῇ ἔξω τῆς αὐτοῦ δυνάμεως. ἐπῆρε μερικὰ Καστέλλια κυριευθέντα ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου. θείᾳ νεύσει ὅμως ἔγινεν ἐπανάστασις εἰς Μισήριον, καὶ ὁ Μέλεκ πολιορκῶν τὸ Ἄκρι, ἐσύκωσε τὴν πολιορκίαν καὶ ἔδραμεν εἰς τὸ Μισήριον.

Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνδραγαθημάτων του ὁ Οὖγος μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ βασιλοπαιδίου τῆς Νήσου οὔγου δ'. ζήσαντος ὀκτὼ μόνον χρόνους, καὶ ὑποπτεύων εἰς τὴν φιλοδοξίαν τῆς Μητρὸς Πιακέντζας, ἐστράφη εἰς Κύπρον, καὶ ὑποδέχθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ἀρχόντων μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. τότε διότι ἐτύχαινε τὸ βασίλειον μετὰ θάνατον τοῦ τῆς Πιακέντζας Οὔγου, ὅς τις 14. ἐτῶν ἀπέθανεν. Οὗτος ἦτον υἱὸς Ἰσαβέλλας Λουζινιανῆς, ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως Ἐνρίκου, καὶ τοῦ Πρίγγιπος τῆς Ἀντιοχείας δὲ Βρένες. Ἐστάθη λοιπὸν βασιλεὺς τῆς Κύπρου 1267·, καὶ ὠνομάσθη Οὖγος γ'., λαβὼν τὸ ἐπινόμιον τῆς Μητρὸς διὰ νὰ φυλάξῃ κατὰ τοὺς νόμους τοῦ οἴκου τῶν Λουζινιανῶν τὸ προνόμιον. Οἱ φίλοι τῆς Πιακέντζας δὲν ἔλειψαν νὰ ὁμιλοῦσι μὲ πάθος κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς, ὡς φρόνημος, ὑπεκρίνετο πῶς δὲν ἤκουε. Μόλις ἐτελείωσαν αἱ χαραὶ τῆς στέψεώς του, καὶ ἰδοὺ χίλια δεινὰ τὸν ἐπερικύκλωσαν. πρῶτον ἡ πανοῦκλα ἔφθειρε πολὺν λαὸν ἔτει 1268. μὲ ὅλον ὁποῦ ἐπρόβλεψε νοσοκομεῖα, καὶ κάθε ἄλλην ἐπιμέλειαν, διαμοιράζων μετὰ γενναιότητος εἰς τοὺς ἀσθενεῖς χρήματα, καὶ τροφὰς, καὶ ἰατροὺς συνιστῶν. ἦτον διότι πολὺ κυριευμένος διὰ τὴν ὑγίαν, καὶ εὐτυχίαν τῶν λαῶν του. μία πεῖνα δεύτερον ἐξ αἰτίας τῆς πανούκλας, ἐπειδὴ ἔμεινεν ἡ γῆ ἀκαλλιέργητος. Ἔστειλε λοιπὸν εὐθὺς εἰς Συρίαν, καὶ Ἀνατολὴν, καὶ ἔφερε σιτάρι, τὸ ὁποῖον διεμοίρασεν εἰς τὸν λαὸν, ἄλλο μὲν χαρίζων, ἄλλο δὲ μὲ τὴν νέαν σύναξιν νὰ πληρωθῶσι. καὶ ἐπειδὴ δι' αὐτὰ ὅλα ἐχρειάζετο ἀργύρια, μὲ τὸ νὰ εὗρε τὸ βασιλικὸν Ταμεῖον κενὸν, ἐπώλησε

πολλὰ Φέουδα, καὶ ὑποστατικὰ βασιλικά, διὰ νὰ ἀπαντήσῃ καὶ δι' αὐτά, καὶ διὰ τὰ χρέη, ἅπερ εὗρε, προκρίνων νὰ ὑστερηθῇ τῶν βασιλικῶν εἰσοδημάτων, παρὰ νὰ στενοχωρήσῃ τὸν καταθλιμμένον ἐκεῖνον λαόν. Αὐτὸς ἔκτισε καὶ τὴν Ἀββαδίαν τοῦ δὲλ Ἀπαΐς (α) ἐκεῖθεν τῶν ὀρέων κατὰ τὴν Κυρηνίαν. τὸν αὐτῆς ἡγούμενον ἐτίμησε νὰ φέρῃ Μίτραν ἐν ταῖς Ἱεραῖς τελεταῖς, καὶ νὰ ζώνυται σπαθίον, καὶ πτερνιστήριον χρυσοῦν, ὡς οἱ Καβαλλιέροι. ἐπροίκησεν αὐτὴν τὴν Ἀββαδίαν μὲ πλούσια ὑποστατικά, καὶ ἀναθήματα, τὴν ὁποίαν τὴν σήμερον ὁρίζει μία γενεὰ τοῦ Ἀλλαγιώτη χατζῆ Νικόλα ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν, ἀγκαλὰ καὶ κατηδαφησμένα ἐκεῖνα τὰ ἀξιόλογα κτίσματα, ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ἔτι σώζεται.

Ὁ Οὖγος ὅμως ἐκτὸς τῶν ἐν Κύπρῳ δεινῶν, ἔμελλε νὰ ὑποφέρῃ καὶ τινὰ ἄλλα ἔξω τοῦ βασιλείου του. Ὁ Σουλτάνος διότι τῆς Αἰγύπτου πάλιν ἐλθὼν εἰς Συρίαν μὲ στράτευμα δυνατὸν, ἐπολέμησε τὴν Πόλιν Ἰάφφα, καὶ τὴν ἐχάλασεν ἐκ θεμελίων, θανατώσας πολλοὺς τῶν κατοίκων, ἄλλα πολλὰ ἐκεῖ Καστέλλια κατηδάφισε, καὶ Ἰσχυρὰν ἔφοδον ποιήσας εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τὴν ὑπέταξε, καὶ ἐθανάτωσεν ὡς τεσσαράκοντα χιλιάδας λαόν. Τεταραγμένος ὁ Οὖγος ἀπὸ τὰς εὐτυχείας τοῦ Σουλτάνου, ἐσύναξε στράτευμα, ζωοτροφίας, καὶ ἀργύρια, καὶ ἅρματα, ὅταν ἤκουσε μάλιστα τὸν θάνατον τοῦ Κορραδί-

---

(α) Δὲλλ' Ἀπαΐς, λέξις Φραντζέζικη, δηλοῖ τοῦ ταπεινοῦ, ἢ τῶν τεταπεινωμένων. Τὸ τάγμα τοῦτο ἐσυστήθη ἔτει 1180. ἐπὶ Φεδερίκου Ἰμπεράτωρος Ρωμάνων. οὗτος πολεμῶν τὴν Λομπαρδίαν ἐσκλάβωσε πολλοὺς, οἵτινες μετὰ καιρὸν ἐνδυθέντες λευκὸν φόρεμα πτωχικὸν, ἐπαραστάθησαν εἰς τὸν Ἰμπεράτωρα μετὰ ταπεινώσεως σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, καὶ ζητήσαντες τὴν ἐλευθερίαν των τὴν ἔλαβον, εἰς ἓν συναχθέντες πολλοὶ τούτων, ἀπεφάσισαν νὰ ζήσουν ἐν ἁγνείᾳ μὲ τὰς γυναῖκάς των, φέροντες τὸ λευκὸν φόρεμα, μετὰ καιροὺς ἡ Ρωμάνα Ἐκκλησία τοὺς ἐσυγχώρησε να ζῶσιν ὡς Μοναστηριακοὶ, φέροντες τὸ φόρεμα, καὶ τὸ ὄνομα Οὐμιλιάτοι, ἤτοι ταπεινωμένοι. οἵτινες ἔζων μὲ μόνον τὸ ἐργόχειρόν των, ἀλλ' οἱ μετ' αὐτοὺς ὄχι μὲ τὸ ἐργόχειρον ἀλλὰ μὲ τὸ πουγγεῖον τῶν εὐλαβῶν, ποθοῦντες τὴν ἄσκησιν μετὰ τῆς τροφῆς. Ἐκ τοῦ τοιούτου τάγματος ἦσαν καὶ αὐτῆς τῆς Ἀββαδίας, ἄνευ ὅμως γυναικῶν, οἱ φράτορες.

νου συγγενοῦς του, ἀκολουθήσαντα διὰ χειρὸς τοῦ δημίου, διὰ προσταγῆς τοῦ βασιλέως Κάρλου τῆς Νεαπόλεως, εἰς τὸν Κορραδῖνον διότι ἔπιπτε τὸ βασίλειον τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὡς υἱὸς Κορράδου υἱοῦ τοῦ Φεδερίκου Ἰμπεράτωρος, καὶ βασιλίσσης Ἰσαβέλλας, ὡς προείρηται. λείποντος δὲ τούτου, πλησιέστερος συγγενὴς δὲν ἦτον ἄλλος, παρὰ ὁ αὐτὸς Οὖγος, τοῦ ὁποίου κατὰ νόμους ἐτύγχαινε, καὶ κατὰ κληρονομίαν τὸ βασίλειον. Δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐπορεύθη εἰς Τύρον, καὶ ὑποδεχθεὶς, ἐστέφθη καὶ βασιλεὺς Ἱερουσαλήμ. Ἡ Μαρία ὅμως Πρίγγιψ θεῖά του καὶ ἑξηκοντούτης καὶ ἀνύπανδρος διαβαλμένη ἀπὸ φράτορας, ἐφαντάζετο τὸν τίτλον βασίλισσα, καὶ τὴν ἐξουσίαν, μὲ ὅλον ὁποῦ ἤξευρε καλώτατα, πῶς οἱ Νόμοι τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπέβαλλαν τὰς γυναῖκας ἀπὸ τὴν κληρονομίαν τοῦ βασιλείου, ὄντος ἀρσενικοῦ συγγενοῦς. Ἔτει οὖν 1272. κοινολογήσασα τὴν ἐπιθυμίαν της, μὴ δυναμένη δὲ εἰς τέλος νὰ φθάσῃ τοῦ ποθουμένου, ἔκαμε παραίτησιν, ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ὥριζε, τὸ βασίλειον εἰς τὸν Αἰμοβῶρον Κάρλον τῆς Νεαπόλεως, καὶ εὐχαριστήθη μᾶλλον νὰ εὐεργετήσῃ ἕνα ξένον, παρὰ νὰ βλέπῃ τὸν ἀνεψιόν της ἐξουσιάζοντα.

Ὁ Σουλτάνος ἔχαιρεν ἀκούων ταῦτα. ὥρμησε λοιπὸν εἰς ἓν Καστέλλιον τῶν φρατόρων τοῦ Νοσοκομείου, ἐχάλασεν αὐτὸ καὶ ἐθυσίασε καὶ τοὺς φράτορας εἰς δόξαν θεοῦ. Ἔφθασε τότε Ὀδοάρδος υἱὸς βασιλέως Ἐγκλητέρας μὲ ἀρκετὸν στράτευμα εἰς βοήθειαν, καὶ μετὰ τοῦ οὔγου συναφθέντες ἐπολέμησαν γενναίως τὸ τοῦ Σουλτάνου στράτευμα, καὶ κατέκοψαν πολλοὺς τῶν Σαρακηνῶν. αὐτὴ ἡ καταστροφὴ τῶν ὅπλων τῶν Σαρακηνῶν καὶ δυστυχία, ἔπεισε τὸν Σουλτάνον νὰ δεχθῇ τὴν εἰρήνην διὰ δέκα χρόνους, καὶ ὁ μὲν Ὀδοάρδος ἔπλευσεν εἰς τὴν Πατρίδα του, ὁ δὲ οὔγος καταστήσας Κυβερνήτην εἰς Πτολεμαΐδα τὸν αὐθέντην Βερουτίου ἐστράφη εἰς Κύπρον, καλεσμένος ἀπὸ τὰ τέκνα του. ὁ Κάρλος λοιπὸν ἐν δυνάμει τῆς ἀλόγου παραιτήσεως τοῦ βασιλείου παρὰ τῆς Μαρίας, ἔστειλεν εἰς Πτολεμαΐδα Ρουγγέριον καὶ Μερσιγγὲ Κώμητας μὲ στράτευμα, καὶ καταλαβόντες αἰφνιδίως τὸν Λιμένα, ἐκυρίευσαν τῆς πόλεως. καὶ ἐπειδὴ οἱ Μάγιστροι τῶν Τεμπλάρων, καὶ Νοσοκομείου ἀρνήθησαν νὰ δια-

φθεντεύουσι τὸν Κυβερνήτην τοῦ οὔγου, συμφωνήσαντες μετ' αὐτοῦ, ὡς μὴ ἔχοντες δυνάμεις, ἔδωκαν τῶν Ναπολιτάνων καὶ τὸ Καστέλλιον. ἀλλὰ μὴ ὑποφέρων ὁ οὔγος, ἐλπίζων τοὺς Τεμπλάρους, καὶ τοὺς Νοσοκομείου φράτας Καβαλλιέρους βοηθοὺς, ἐκίνησεν εὐθὺς μὲ ἀρκετὴν δύναμιν, ἔφθασεν εἰς Πτολεμαΐδα μίαν αὐγὴν ὑποκάτω εἰς τὰ τείχη, εὗρε κλεισμένας τὰς θύρας, καὶ μηδὲν βοηθηθεὶς ὑφ' ὧν ἤλπιζε, βλέπων τὸ ἀδύνατον νὰ εἰσέλθῃ μὲ τὴν δύναμιν, ἔμεινε πέντε ἡμέρας ἐκεῖ, ἐπανέστρεψεν εἰς Κύπρον. ἀλλ' οἱ Τεμπλάροι, καὶ οἱ τοῦ Νοσοκομίου Καβαλλιέροι, καὶ φράτορες ἐδοκίμασαν εἰς Κύπρον τὴν ὀργήν του, διατὶ ἐχάλασεν ὅλας των τὰς οἰκοδομὰς, ἐπῆρεν ὅλα των τὰ φέουδα, καὶ εἰσοδήματα, καὶ ὑποστατικὰ, τοὺς ἐγύμνωσε παντάπασι. καὶ τοὺς ἔστειλε νὰ ὑπάγουν ὅθεν ἦλθον. Εἰς Πάφον, καὶ Λεμεσὸν, καὶ εἰς τὰ Γαστρία εἶχον πύργους, καὶ Καστέλλια.. ἀλλ' εἰς τὸν θυμὸν τοῦ οὔγου τίποτε δὲν ἐβάστασεν. Οἱ Καβαλλιέροι Τευτόνικοι λεγόμενοι, καὶ τοῦ Νοσοκομίου ἐγνώρισαν πόσον ἔχασαν ἀπὸ τὴν Κύπρον. ὅθεν ἀπὸ πτολεμαΐδος, ἔνθα ἦτον οἱ προεστῶτες τῶν ἁγίων τούτων Ταγμάτων, ἔστειλαν Πρέσβεις ἕως ἐδάφους προσκυνοῦντες, καὶ παρακαλοῦντες τὸν Μέγαν Οὔγον νὰ φθάσῃ εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ διὰ τὴν ἀγάπην του ἔλεγον νὰ θυσιάσουν καὶ τὸν ἑαυτόν τους. 1283. ἔπλευσεν ὁ Οὔγος μὲ ἀρμάδαν ἰσχυρὰν, καὶ φθάσας εἰς Τύρον ὑποδέχθη μετὰ φόβου καὶ ἀγάπης, ἔλαβεν ὅρκον ὑποταγῆς, ἐσύστησε Κυβερνήτην 'Ανφρέδον Μονφόρτε, καὶ ἦλθεν εἰς Πτολεμαΐδα, ἔνθα τὰ αὐτὰ ποιήσας, καὶ ἐλέγξας ἱκανῶς τοὺς ἀχαρίστους Καβαλλιέρους, ἔστησε διὰ πεῖσμά των τὸν φρὰ Νικολὸν Λόρκζε Κυβερνήτην τῆς Πόλεως, τοῦ Ἱεροσολυμικοῦ Τάγματος, μάλιστα πρὸς καταισχύνην τῶν Τεμπλάρων, οἱ ὁποῖοι ἐμίσουν τὸ Τάγμα τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, καὶ ἐστράφη εἰς Κύπρον, διώξας ἐκεῖθεν τοὺς Νεαπολιτάνους. Ἔτει 1284. πάσχων ἀπὸ πάθος τῆς πέτρας ἐτελεύτησε, βασιλεύσας τῆς Κύπρου καὶ Ἱερουσαλὴμ 17. χρόνους. ἀπόκτησε φήμην, ἄριστος Καπετάνιος, καὶ ἄριστος βασιλεύς. ἀνὴρ λόγιος εἰς ἄκρον. ἴσως δὲν ἦτον κατώτερος τοῦ Ἰουλίου Καίσσαρος νὰ γράφῃ μὲ τὸ σπαθὶ, καὶ νὰ πολεμῇ μὲ τὸ κονδίλιον. ὁ Σὰν Τομάζος

Ἀκινάτης μέγας θεολόγος παρὰ Λατίνοις εἰς ἐκείνους τοὺς καιροὺς, ἀκούων τὴν φήμην τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τὰ ἔνδοξά του κατορθώματα, ἀφιέρωσε τὴν βίβλον του περὶ βασιλείας τῶν Πριγγίπων εἰς τὸ ὄνομά του. ἠγάπα ὁ οὔγος τοὺς σπουδαίους, καὶ σοφοὺς εἰς ἄκρον, καὶ τοὺς εὐεργέτα γενναίως. πολλὰ καλὰ ἐκατόρθωσεν εἰς τὸ βασίλειόν του ὡς οὐδεὶς ἄλλος. τοιοῦτον τὸν παρασταίνουσιν αἱ ἱστορίαι, καὶ τοιοῦτον τὸν περιγράφομεν.

Μετὰ τὸν θάνατον τούτου, ἐστέφθη βασιλεὺς Ἰωάννης υἱὸς αὐτοῦ πρωτογέννητος, Αἴσσωπος ὅμως τὴν μορφὴν, καὶ ἀσχημοειδὴς, καὶ περὶ πλέον πάντοτε εἰς τὸν κράββατον. ἀλλ' ἡ ζηλοτυπία κυριεύουσα αὐτὸν δὲν τὸν ἄφησε νὰ δώσῃ εἰς ἄλλον ἀδελφὸν τὴν προτίμησιν. ἀπέθανε μετὰ δεκατρεῖς μῆνας βασιλείαν. ὑποπτεύθη, ὅτι νὰ ἐφαρμακεύθη ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς Ἐνρίκον καὶ Ἀλμερίκον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ἐνρίκου β'. βασιλεία, ἐξωρία αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ πάλιν αὐτοῦ ἀποκατάστασις εἰς τὸ βασίλειον.

Τελευτήσαντος τοῦ Ἰωάννου, ἐστέφθη βασιλεὺς ὁ δεύτερος ἀδελφὸς Ἐνρίκος β'. ἔτει 1285. τελειωθεισῶν τῶν πανηγύρεων τῆς στέψεως ἀπῆλθεν εἰς Συρίαν καὶ εἰρηνεύσας μὲ τοὺς Τεμπλάρους, ἐπειδὴ ἔστρεψε τὰ ὑποστατικά του εἰς Κύπρον ἀφαιρεθέντα ὑπὸ τοῦ Πατρὸς οὔγου, καὶ ὑπεδέχθη βασιλικῶς εἰς Πτολεμαΐδα ἀπὸ τὰ τρία Τάγματα τῶν Καβαλλιέρων, καὶ φράτων, καὶ ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ, τότε δὲ ἐστέφθη καὶ βασιλεὺς Ἱερουσαλήμ. Ἔστειλε πρέσβυν ἔτει 1287. εἰς τὸν Πάπα ζητῶν βοήθειαν ἀκούων τὸν Σουλτάνον, ὁποῦ ἑτοιμάζετο κατὰ τῶν Χριστιανῶν εἰς πόλεμον. τότε ὅλοι οἱ βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης, καὶ αὐτὸς ὁ Πάπας, εὑρίσκοντο εἰς τὰ ἄρματα ὁ εἷς ἐναντίον τοῦ ἄλλου, μηδενὸς ἐξηρημένου, καὶ ὁ Σουλτάνος εὑρὼν εὐκαιρίαν τὴν διχόνοιαν αὐτῶν, πολιορκήσας τὴν νέαν, καὶ παλαιὰν Τύρον πόλεις ἀξιολόγους, ἐκυρίευσεν αὐτὰς, φονεύσας πολὺ πλῆθος τῶν κατοίκων ἀνελεήμονα, καὶ τὰ τείχη καὶ τὰς οἰκοδομὰς αὐτῶν, Ἐκκλησίας καὶ προπύργια πάντα ἐγκρεμνήσας κατηδάφησεν, ὅσα

λέγω έμειναν ἀπὸ τὴν πυρκαϊάν. ἐκεῖθεν δραμὼν μὲ μόνην τὴν παρουσίαν του παρεδόθη τὸ Βερούτιον. 1290, ὁ βασιλεὺς Ἐνρίκος τρομασμένος ἀπὸ τὰς θηριώδεις ὁρμὰς τοῦ Σουλτάνου, ἐσύναξε στράτευμα ὅσον ἐδυνήθη μὴ ἐλπίζων βοήθειαν ἀπὸ τὸν Πάπα Νικόλαον δι' οὓς εἴπομεν πολέμους, καὶ ἐφρόντισε κἂν νὰ διαφυλάξη τὴν πτολεμαΐδα. Διὰ δὲ ὑποψίας ἀποστασιῶν τοῦ Μισηρίου, θείᾳ προνοίᾳ, ὁ Σουλτάνος ἀναγκασμένος νὰ ὑπάγῃ, ἐπροβάλθη ἡ εἰρήνη, τὴν ἐδέχθη ὡς μίαν ἀνακωχὴν μόνον τῶν ἁρμάτων διὰ δέκα χρόνους, καὶ δέκα μῆνας, καὶ πορευθεὶς ἐκεῖνος εἰς Μισήριον, ἐστράφη καὶ ὁ Ἐνρίκος εἰς Κύπρον, διωρίσας εἰς πτολεμαΐδα τὸν Πρίγκιπα ἀδελφόν του Ἀλμερίκον, καὶ Κοντεστάπιλε τῆς Ἱερουσαλὴμ Κυβερνήτην, ζητῶν πάντοτε ὁ βασιλεὺς νὰ θεραπεύῃ τὴν ἀκράτητον γνώμην του εἰς τὸ ἐξουσιάζειν, διὰ νὰ μὴ φθάσῃ εἰς ὃ τέλος ὕστερον ἐμηχανεύθη κατὰ τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ καὶ βασιλέως.

Ὁ Πάπας Νικόλαος οἶκτον λαβὼν διὰ τοὺς ἐν Συρίᾳ Χριστιανοὺς ἔστειλε μετὰ πλοίων τῆς Βενετίας ὡς 3500. πεζικὸν στράτευμα εἰς βοήθειαν τῆς Πτολεμαΐδος. οἱ Χριστιανοὶ ἐκεῖ ἐχάρησαν ἰδόντες τὴν βοήθειαν. ἀλλ' αὐτὴ ἐστάθη ἡ παντελὴς ἐρήμωσις αὐτῶν, καὶ τῆς χώρας των. ὅσοι τούτων κλέπται, καὶ κακότροποι, καὶ μόνον διὰ νὰ πλουτήσουν ἐλθόντες. πρὶν τῆς τελειώσεως τῆς ἀνακωχῆς, κατέτρεχον τὰ χωρία τοῦ Σουλτάνου, ἐθανάτωναν, ἅρπαζαν, καὶ ἐκατάκαιαν χειρότερα, παρὰ τοὺς Σαρακηνούς. ὁ Σουλτάνος μαθὼν ταῦτα, ἔστειλεν εἰς τὸν Ἐνρίκον ζητῶν τοὺς κακοὺς νὰ τοὺς παιδεύσῃ. ὁ Ἐνρίκος βασιλεὺς συμβουλευθεὶς μετὰ τῶν Τεμπλάρων, Νοσοκομιτῶν, Τευτώνων, Λεγάτου τοῦ Πάπα, Βενετζιάνων, Γενουβέζων, Πιζάνων, φραντζέζων, Ναπολιτάνων, καὶ φιορεντίνων, τὰ ὁποῖα γένη αὐτὰ ἐξουσίαζαν, καὶ εἶχον Κριτήρια ἕκαστον διὰ τοὺς τοῦ γένους του, δὲν ἔλαβε καμμίαν γνώμην κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ Σουλτάνου· καὶ αὐτὸς κινήσας μὲ στράτευμα μὲ 70. χιλ. ἱππεῖς, καὶ 150. χιλ. πεζούς, χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ οὐδὲν ἐμπόδιον ἔφθασεν εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ τὴν ἐπερικύκλωσεν, ἐχάλασε τὰ τείχη της, καὶ ὁρμήσας ἐκυρίευσε καὶ αὐτήν, καὶ κατέσφαξε πλῆθος ἄμετρον Χριστιανῶν, καταχαλάσας,

καὶ ἐμπρήσας πάντα, ὥστε οὐδὲ τῶν ἀναισθήτων λίθων δὲν ἐσυγχώρησεν. ὁ Ἐνρίκος προβλέπων τὸν κίνδυνον ἔφυγε μὲ πολὺ πλῆθος εἰς τὴν Κύπρον, καὶ μὲ τὰ τάγματα τῶν ἀνδρειωτάτων Καβαλλιέρων τοῦ Ναοῦ, καὶ Νοσοκομίου, καὶ ἄλλων. καὶ τοιουτοτρόπως ἀπεδίωξαν οἱ Σαρακηνοὶ εἰς τὸ παντελὲς τοὺς Χριστιανοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξουσιάζουσιν εἰς Συρίαν πλέον. τοῦ Θεοῦ μὴ ὑπομείναντος τὰς ἀλληλομαχίας αὐτῶν, τὰς ἀδικίας, τὰς τυραννίας, ἃς ἐγύμναζον κατ' ἐκείνου τοῦ λαοῦ, μὲ μίαν ἀνεκδιήγητον ἀσπλαγχνίαν, ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς θρησκείας φεῦ.

Ἀλλὰ τί; ὁ βασιλεὺς Ἐνρίκος φθάνων εἰς Κύπρον, ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν πεῖναν τῶν ὑπηκόων του. τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων, καὶ ζώων, ὁποῦ κατέφυγον εἰς τὴν Νῆσον, δὲν ἐπρόφθασε τὸ Γεώργιον, καὶ ὁ χόρτος τῆς Νήσου. Εἶχε δὲ φόβον μέγαν ἵνα μὴ ὁ Σουλτάνος ἐκ Συρίας τρέξῃ καὶ κατὰ τῆς Κύπρου, καὶ διὰ νὰ δώσῃ πόρον τῶν ξένων, ἄρχισε νὰ ἀνακαινίσῃ τὴν Ἀμμόχουστον μὲ τείχη δυνατώτατα, προπύργια, Καστέλλια, καὶ μὲ χάνδακα βαθὺν γύρωθεν, καὶ τὴν ἐκατάστησεν ἀξίαν νὰ ὑποφέρῃ κάθε ἔφοδον, καὶ πολιορκίαν τῶν ἐχθρῶν. Ἐδιώρθωσε καὶ τὰ λοιπὰ Καστέλλια τῆς Νήσου, καὶ ἐνεδυνάμωσε μὲ κάθε ἀσφάλειαν. τὴν δὲ Λεμεσὸν παρέδωκε τῶν Τεμπλάρων, καὶ Νοσοκομιτῶν ἔτει 1291. οἵτινες αὐτὴν ἐπεριτείχησαν, ἐπύργωσαν, καὶ ἐνεδυνάμωσαν ἀρκετά. τὸν δὲ λαὸν διεμοίρασεν εἰς χωρία, συγχωρήσας τοῖς πολλοῖς νὰ ἐργάζωνται καὶ γῆν, καὶ ἄλλας τέχνας, ὁποῦ ἤξευρον. τότε λέγουσιν ἡ Κύπρος νὰ εἶχε λαὸν ἢ ψυχὰς ὑπὲρ τὰς πεντακοσίας χιλιάδας, ἕνα βασίλειον εἰς μεγάλην αὔξησιν, ὅπερ ἐδύνετο νὰ ἔχῃ εἰς ἅρματα ὑπὲρ τὰς 80. χιλ. ἐκλεκτὸν στράτευμα.

Μία μεγάλη καὶ πολυκαιρινὴ διχόνοια, καὶ ἐπανάστασις εἰς Αἴγυπτον δι' ἐκλογὴν Σουλτάνου, ἐμψύχωσε τοὺς τῆς Ἀσίας Χριστιανοὺς βασιλεῖς μετὰ τοῦ τῆς νήσου Ἐνρίκου νὰ ἐλπίσωσι τὴν ἀπόκτησιν πάλιν, ἂν ὄχι τῆς Ἱερουσαλήμ, κἂν μέρος τῆς Συρίας. ὁ Ἀήτων βασιλεὺς Ἀρμενίας συνορίτης τοῦ ἰσχυροῦ Σουλτάνου, καὶ ὁ Ἐνρίκος τῆς Κύπρου μετὰ τῶν ἱερῶν Καβαλλιέρων, ἐκίνησαν εἰς συμμαχίαν τὸν Τάρταρον Κασσάτον βασιλέα Μωαμετάνον καὶ τῇ θρη-

σκεία, ἀλλ' ἐχθρὸν ἄσπονδον τῶν Σαρακινῶν, καὶ ὁμοίως ἰσχυρὸν εἰς τοὺς πολέμους, συλλαβόντες εἰς αὐτὴν τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν τῆς Γεωργίας, ἢ Κιουρτζῆν βασιλέα. ὥρμησαν εὐτυχῶς κατὰ τῆς Συρίας μὲ 200. χιλιάδες στράτευμα, καὶ ὑπέταξαν πολλὰς πόλεις, χαλασμένας ὅμως ἀπὸ τὸν προλαβόντα ὄλεθρον τῶν Σαρακηνῶν. οἱ Τεμπλάροι καὶ Νοσοκομῆται ἄρχισαν νὰ κτίζουν πάλιν Κάστρα καὶ Ἐκκλησίας, καὶ νὰ στοχάζωνται βεβαίαν τὴν διημέρευσίν των, ἀλλ' ὅταν οἱ Αἰγύπτιοι, ἐλθόντες εἰς αἴσθησιν, ἔκλεξαν Σουλτάνον, καὶ δόκιμον εἰς τοὺς πολέμους, καὶ ἤκουσαν τὴν ἀγχολογὴν τῶν ἁρμάτων του, πάλιν τρομασμένοι κατέφυγον εἰς τοὺς Κόλπους τῆς ξενοδόχου των, ἥτις ἔχαιρε, καὶ εὐφραίνετο εἰρήνην καὶ εὐτυχίαν, δεχομένη μὴ ἰξεύρουσα μετὰ φιλοφροσύνης τοὺς δημογέρτας της.

Ὁ βασιλεὺς Ἐνρίκος ὑπὸ θλίψεως, πῶς εἰς τὸν καιρόν του ἔχασε τὸ βασίλειον τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καλλήτερον ὀλίγων Πόλεων τῆς Συρίας, ἔπεσεν εἰς ἀσθένειαν, καὶ εἰς μίαν ἄμετρον μελαγχολίαν, ὥστε καὶ νὰ ἀμελῇ τινὰ ὄχι τόσον ἀναγκαῖα. Ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Πρίγγιπας τῆς Τύρου τῷ ὀνόματι πλέον Ἀλμερίκος, μετὰ τοῦ κατωτέρου ἀδελφοῦ Καμερίνου, πνεῦμα ἀνήσυχον, καὶ φιλόδοξον, ἐφθόνησε τὴν τύχην τοῦ ἀδελφοῦ καὶ βασιλέως του, καὶ διεγηγερμένος ὑπὸ πνευμάτων τωόντι ἀκαθάρτων τῶν ἱερῶν Καβαλλιέρων, ἐμηχανεύθη τὸν τρόπον νὰ βασιλεύσῃ, μὴ δυνάμενος νὰ ὑπομένῃ πότε νὰ ἀποθάνῃ ὁ ἀδελφός του. Δὲν ἔλειπε πάντοτε νὰ κατηγορῇ τὸν βασιλέα, πῶς εἶναι ἀμελὴς, πῶς δὲν κυβερνᾷ καθὼς ἔπρεπε, καὶ πῶς εὔκολον οἱ Σαρακηνοὶ διὰ τὴν ἀμέλειάν του νὰ ὑποτάξουν καὶ τὴν Νῆσον, Δὲν ἔλειπον καὶ μερικαὶ αἰτίαι νὰ τοῦ δίδουν ἀφορμὴν νὰ ἐξερεύγεται, ὡς μετὰ δικαίου λόγου, κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, διατὶ ἐδέχετο μόνον εἰς συμβουλὰς ὁ βασιλεὺς ἀποκρύφους τὸν ἀδελφὸν τῆς Μητρός των, καὶ θεῖόν των, τὸν Συνισκάλκον τῆς Κύπρου Φίλιππον, ἄνδρα γεγυμνασμένον ἐν τοῖς πολιτικοῖς, καὶ στρατιωτικοῖς ἄριστα, συμβουλάτορα δεξιώτατον. ἐκατατήκετο λοιπὸν ὁ Κάϊν Ἀλμερίκος. συνέβη καί τινες τῶν Γενουβέζων μὲ δύω πλοῖα ὑπὸ τῷ ὀνόματι πραγματευτῶν νὰ ἀράξουν εἰς τὰ παραγιάλια τῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ ἐκεῖ

νὰ ἁρπάξουν ζῶα, νὰ λεηλατήσουν τοὺς ἐκεῖ κατοίκους, νὰ θανατώσουν μάλιστα, καὶ νὰ φύγουν, καὶ ὁ βασιλεὺς ἀμελήσας, μὴ εἰδότες τὰς αἰτίας, παρέβλεψε τῶν ἐγχωρίων ἐκείνων τὰ δάκρυα εἰς τὸ νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς κλέπτας καὶ Κουρσάρους Γενουβέζους. Εὐθὺς ὁ Ἀλμερίκος ἔλαβεν ἀφορμὰς νὰ αὐθαδιάσῃ τολμηρότερον κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ νὰ διεγείρῃ τὸν καθ' ἕνα εἰς ἀποστασίαν. αὐτὰ ὅμως ἀκούων ὁ φρενόληπτος βασιλεὺς δὲν ἐπίστευεν, εἴτε ὑποκρινόμενος, εἴτε φοβούμενος νὰ μὴν ἀνάψῃ περισσότερον τὸ πάθος.

Ἀλλ' ὁ Ἀλμερίκος ἀνυπομόνητος, μίαν τῶν ἡμερῶν, σύμφωνος μετὰ τῶν Τεμπλάρων, καὶ τῶν λοιπῶν δημογερτῶν, καὶ ἄλλων πολλῶν κακοευχαριστημένων, ἐκάλεσεν εἰς τὸ Παλάτιόν του, τὴν ὑψηλὴν αὐλὴν, ὡς συμβουλῆς χάριν, ἔχων ὅμως περικυκλωμένην τὴν οἰκίαν ἀπὸ ἁρματοφόρους, τῆς ἀποστασίας του συμπράκτωρας. καὶ ἐκεῖ ὡμίλησεν, ὅτι εἶναι ἀνάγκη ὁ βασιλεὺς νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὸν θρόνον, καὶ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν διὰ τὰς ἀδυναμίας του, ἐξ ὧν προήρχετο ἡ ἀμέλεια εἰς τὴν κυβέρνησιν τῶν τοῦ λαοῦ, προβάλλων, πῶς ἦτον χρεία ἕνας κυβερνήτης ἄριστος, καὶ ἄγρυπνος διὰ τὰ περιστατικὰ, ὁποῦ ἐσύντρεχον τότε. ὁ κυβερνήτης Συνισκάλκος μαθὼν τὸ δρᾶμα, ἔδραμεν εἰς τὴν ἀδελφὴν βασίλισσαν Μητέρα των. φρονιμωτάτη αὕτη, ἔτρεξεν εὐθὺς εἰς τὸ Παλάτιον τοῦ ἀποστάτου υἱοῦ, καὶ φυλάσσουσα τὸ κράτος καὶ τῆς Μητρὸς, καὶ βασιλίσσης, ἐκάλεσεν ἔξω ἀπὸ τὴν συμμωρίαν ὅλων τὸν Ἀλμερίκον, καὶ ἄρχισε νὰ τοῦ λέγῃ, υἱέ μου αἰσθάνομαι τοὺς ὀνειδισμοὺς τῆς ψυχῆς μου διατὶ σὲ ἐγέννησα εἰς τὸν κόσμον, εὐχαριστούμουν νὰ ἤμουν ἀποθαμμένη, παρὰ γεννημένη, ἡ συμβουλαῖς υἱέ μου, ἡ κατὰ τὸ παρὸν γλυκίαις, ἔχουν νὰ σὲ φέρουν εἰς κίνδυνον, θέλεις νὰ ἐπιβουλευθῇς τὴν ἰδίαν σου συνείδησιν διὰ νὰ εὐχαριστήσῃς τοὺς ἄλλους; νὰ φανῇς ἀποστάτης εἰς τὸν βασιλέα σου; νὰ γένῃς ἐχθρὸς τοῦ ἀδελφοῦ σου; νὰ ταράξῃς τὴν ἀγάπην τῆς Μητρός σου; τὶ θέλει εἰπεῖ τοῦτος ὁ λαός; τὶ θέλουν στοχασθεῖ οἱ μεταγενέστεροι; τὶ κρίσιν θέλει κάμει ὁ κόσμος; θέλεις ὑβρίσει τὴν ἐνθύμησιν τῶν μεταγενεστέρων. ὁ Πρίγκιπας τῆς Τύρου τιμηθεὶς εἰς τὰ πρώτιστα ἀξιώματα παρὰ τοῦ βασιλέως ἀδελφοῦ του,

ἐναντίον εἰς τὸν ὅρκον ὁποῦ ἔδωκε τῆς ἐμπιστωσύνης, ἐναντίον εἰς τὸν νόμον τῆς φύσεως, ἐναντίον εἰς τοὺς κανόνας τῆς δικαιωσύνης ἐφάνη ἄπιστος, δόλιος, παράνομος, καὶ ἐπίβουλος. Εἶναι δυνατὸν αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐπίβουλος, νὰ μὴ σοῦ προξενῆ τρόμον εἰς τὴν καρδίαν; δίδωντας ἕνα τέτιον παράδειγμα εἰς τὸν ἀδελφόν σου Καμερίνον, δὲν θέλει τὸ μεταχειρισθεῖ κατ' ἐναντιον σου; εἶναι τάχα ἄλλη αἰτία, ὁποῦ ἐχάθη τὸ βασίλειον τῆς Ἱερουσαλήμ, παρὰ ἡ διχόνοιαις ἐκείνων, ὁποῦ εἶχον τὴν ἐξουσίαν; υἱέ μου, κλαίουσα τῷ λέγει, μὴ ταλαιπωρήσης τὸ δυστυχησμένον τοῦτο ὑστέρημα τῆς ζωῆς μου, μὲ τοιαύτην ἀπόφασιν τόσον κατηγορημένην, καὶ παράνομον.

Ὁ Πρίγκιψ ἤκουσε τοὺς λόγους τῆς Μητρὸς μὲ μεγάλην ὑπομονὴν, ὄχι τόσον διὰ νὰ κάμῃ τὸ χρέος τοῦ υἱοῦ, ὅσον διὰ νὰ μὴ συγχύσῃ τὸ πνεῦμα τῆς βασιλίσσης, τὴν ὁποίαν ἐγνώριζε, πῶς διὰ τὴν φρόνησίν της, καὶ διὰ τὸ ἐξουσιαστικόν της, εἶχε μεγάλην δύναμιν εἰς τὸ βασίλειον. Τῆς ἀπεκρίθη λοιπὸν Μαδάμα, ἡ νουθεσίαις σου, ἀγκαλὰ νὰ εἶναι ἄξιαι, καὶ γνωστικαὶ ἀπὸ μίαν ἠγαπημένην Μητέρα, εἰς αὐτὴν ὅμως τὴν περίστασιν δὲν εἶναι ἀναγκαῖαι. ἐγὼ δὲν ἐπιχειρίζομαι πρᾶγμα, ὁποῦ νὰ μὴν ἀποβλέπῃ τὴν ὠφέλειαν τοῦ βασιλείου, καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ βασιλέως. προσπαθῶ νὰ ταπεινώσω τὴν ἀλαζωνείαν, καὶ τὴν ἀταξίαν τοῦ Φιλίππου ἀδελφοῦ σου, ἥτις ἔφθασεν εἰς τόσην ἀκμὴν, ὑποῦ προβαίνει νὰ ἁρπάξῃ τὰ προνόμια ἐκείνων, ὁποῦ καὶ διὰ τὴν γέννησιν, καὶ διὰ τὸ αἷμα κατὰ πολλὰ ἀνώτεροι ἀπὸ αὐτόν. ὀλίγον συνηθεισμένος ὁ Συνισκάλκος νὰ ὑποφέρῃ ὀνειδισμοὺς, δὲν ἠμπόρησε νὰ χαληνώσῃ τὴν ὁρμήν του, καὶ νὰ μὴν εἰπῇ, ὅτι ἔμπροσθεν τῆς βασιλίσσης Μητρὸς, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του βασιλέως ἤθελα μὲ ταπείνωσιν νικήσῃ τὸν ἑαυτόν μου. ἀλλὰ μὲ ἄλλους δὲν ἄφηνα νὰ περάσουν αὐτοὶ οἱ ὀνειδισμοὶ χωρὶς παίδευσιν, ἐπαινούμενος εἰς καταφρόνησιν τῶν ἐχθρῶν του, πῶς μήτε ἡ κακία, μήτε ὁ φθόνος ἐδυνήθησαν ποτὲ νὰ τὸν ἐλέγξουν ὡς ἄπιστον. ὁ Πρίγκηψ διεγηγερμένος ἀπὸ τοὺς λόγους τούτους, εὔγαλε τὸ σπαθίον διὰ νὰ τὸν πληγώσῃ, ἀλλ' ἐκρατήθη ἀπὸ τὴν βασίλισσαν, διδουσα δρόμον τοῦ ἀδελφοῦ νὰ φύγῃ, καὶ ἐμίσευσε καὶ αὐτὴ μὲ μερικοὺς εὐγενεῖς συντροφευμένη,

όπου έστειλε ὁ Πρίγκιψ μαζί της έως εἰς τὸ Παλάτιον. καὶ στρέφων εἰς τὸ συμβούλιον ἔκαμε μίαν ὁμιλίαν διεξοδικὴν, πῶς ἦτο ἀνάγκη νὰ διωρισθῇ ἕνας Κυβερνήτης εἰς τὸ βασίλειον, καὶ ὅτι ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς δὲν εἶχεν οὔτε γυναῖκα, οὔτε τέκνα, εἰς αὐτὸν ἐτύγχαινεν ἡ βασιλεία. ὁ φρὰ Ἰάκωβος Μαΐστωρ τῶν Ἱππέων Τεμπλάρων, ὁ Πέτρος Ἐρχὰνδ Ἐπίσκοπος Λεμεσοῦ, διὰ νὰ κερδίσουν τὴν εὔνοιαν τοῦ Πρίγκιπος. χωρὶς νὰ ἀναμείνουν τὴν γνώμην τῶν ἄλλων, ἔδραμαν μὲ κολακίαν νὰ προσκυνήσουν τὸν Πρίγκιπα ὡς Κυβερνήτην. ὅθεν ἔκλιναν μετ' αὐτοὺς καὶ ὅσοι ἄλλοι ἔκριναν διαφορετικά. ἔδωσαν ὅρκον ἐμπιστωσύνης, ἐπῆγαν εἰς τὸ Παλάτιον τῆς βασιλίσσης, φθάνοντες ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως, ἀνέγνωσαν ἐξ ὀνόματος τοῦ συμβουλίου ἕνα γρᾶμμα πῶς ἐκηρύττετο ὁ Πρίγκιψ Κυβερνήτης τοῦ βασιλείου, διὰ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ βασιλέως, καὶ διὰ νὰ προβλέψῃ εἰς διόρθωσιν τῶν σκανδάλων, καὶ ἀταξιῶν, ὁποῦ ἐσυνέβησαν ἀπὸ ἀμέλειαν. ὁ βασιλεὺς κρύπτων τὸν πόνον μὲ γενναίαν ὑπομονὴν, ἐννοῶν τὴν αὐθάδειαν τῶν ἀδελφῶν, τὴν ἀνυποταγὴν τῶν ὑπηκόων, καὶ τὸν κίνδυνον τῆς ζωῆς, μὲ σοβαρότητα ἔκρινεν ἄχρηστον τὴν ἐκλογήν. διότι χωρὶς τῆς αὐτοῦ συναινέσεως, καὶ γνώμης, δὲν ἐδύνοντο νὰ καλέσουν εἰς συμβουλὴν τὴν ὑψηλὴν αὐλήν. εἶπεν, ὅτι ἡ ἀσθένεια τοῦ σώματος δὲν ἐμπόδιζε τὴν φρόνησιν νὰ κυβερνᾷ τὸ βασίλειον. ὁ Βαλδουῖνος ὁ λεπρός, λέγει, εἰς Ἱερουσαλὴμ πλέον λείψανον, παρὰ ἄνθρωπος. ἀλλ' ὅμως μετὰ καιρὸν ἔκλεξε Κυβερνήτην, καὶ ἔζησεν εἰς τὸν θρόνον, ὁ Πρίγκιψ ἔτεμέ του τὸν λόγον, καὶ ὑψώσας τὸν ῥάβδον τοῦ Κυβερνήτου, ὁποῦ ἔφερε, τοῦ λέγει, πῶς ἔπρεπε νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ εἰς αὐτὸν τὸν τίτλον τοῦ Κυβερνήτου, διατὶ ὅλος ὁ λαὸς οὕτω φωνάζει, καὶ ἂν δὲν εὐχαριστεῖτο, ὅλαι αἱ φωναὶ τοῦ λαοῦ τὸν ἐκήρυττον βασιλέα. ἀφ' οὗ οὕτως ὡμίλησεν. ἀνέβη εἰς τὰ οἰκίματα τοῦ βασιλέως, καὶ κυριεύσας τὸν θησαυρὸν, καὶ τὰ κατάστιχα τοῦ βασιλείου, ἔκλεξε δύω Ἱππέας φεουδαταρίους Ἰωάννην Τὸρτ, καὶ Οὖγον Φοὺρτ, διὰ νὰ λάβουν τὸν ὅρκον ἀπὸ τοὺς Πολίτας, καὶ λαοὺς τῆς Λευκωσίας, προστάξας τοὺς Κήρυκας οὕτω νὰ δημοσιεύσουν καὶ ἔρριπτεν ἀργύρια εἰς τὸν ὄχλον. Ἔστειλεν εἰς Λεμισσὸν εὐθὺς τὸν Ἀνφρέδον, καὶ εἰς

Ἀμμόχουστον Ἰωάννην Βρίες, καὶ εἰς Κυρηνίαν Βαρθολομαῖον φλάσου μὲ στρατιώτας, διὰ νὰ λάβουν τὸν ὅρκον τῆς ἐμπιστωσύνης, καὶ νὰ ἐμποδίσουν κάθε ὁμιλίαν, ὁποῦ ἐγίνετο εἰς βοήθειαν τοῦ βασιλέως. Δι' αὐτὸ τὸ τέλος ἄλλαξεν ὅλους τοὺς Καστροφύλακας, καὶ Μπαΐλους, διωρίσας ἐκείνους, καὶ ὅσους φίλους του ἠθέλησε.

Ὁ βασιλεὺς ἐτραβίχθη, ὄχι χωρὶς ὑποψίαν τῆς ζωῆς, εἰς τὰς κατοικίας τῆς Μητρός. ἡ δὲ Μήτηρ βασίλισσα μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἐπορεύθη εἰς τὸν Τύραννον υἱόν της, καὶ μὲ τὰς πολλὰς παρακλήσεις της, μόλις ἔλαβε τὴν ἄδειαν νὰ συναυλισθῇ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ της μετὰ τοῦ βασιλέως. ὁ Συνισκάλκος ἀδελφός της ἰδὼν τὴν βασίλισσαν μὲ τὸν δυστυχῆ βασιλέα, ἔδραμε, καὶ πίπτων μὲ δάκρυα ἠσπάζετο αὐτούς, εὐχαριστῶν τὸν θεόν, πῶς τοὺς ἔβλεπεν ἔτι ζῶντας. Εἶχεν ὡς 500. ἁρματωμένους ὁ βασιλεύς, καὶ ἐστοχάζετο νὰ ἀντισταθῇ τῶν Τυράννων ἀδελφῶν. ἀλλ' ἡ φρονημωτάτη βασίλισσα ἐμπόδισε, παρασταίνουσα αὐτῷ, πῶς οἱ ἀχάριστοι Τεμπλάροι, καὶ Νοσοκομῆται ἦσαν βοηθοὶ τοῦ Πρίγκιπος Ἀλμερίκου. Μετ' ὀλίγων ἡμερῶν παρέλευσιν ἡ βασίλισσα παρακινήσασα τοὺς Μαΐστωρας τῶν ἄνω εἰρημένων ταγμάτων, ἐκατόρθωσεν, ὅτι νὰ εὐχαριστηθῇ ὁ Πρίγκιψ νὰ ἀφήσῃ τοῦ βασιλέως 148. χιλ. βιζάντια εἰσόδημα τὸν χρόνον. ὡς 6727. τζηκίνια τὴν σήμερον, καὶ τὸν βασιλικὸν τίτλον μόνον. Ἡ ὑποψία ὅμως, ὁποῦ ἐκατάτρωγε κάθε ὥραν τὰ ἐντόσθια τοῦ παρανόμου Πρίγκιπος, δὲν ἄφηνεν αὐτὸν ἥσυχον. διὰ τοῦτο ἐζήτη ἐπιμόνως παρὰ τοῦ βασιλέως νὰ τοῦ ὑποσχεθῇ μεθ' ὅρκου, ὅτι νὰ μὴ γράψῃ οὔτε εἰς Ρώμην, παρὰ τῆς ὁποίας ἐφοβεῖτο τὸν ἀφωρισμόν, μήτε εἰς ἄλλους Πρίγκιπας τῆς Εὐρώπης. Εὐχαρίστησε καὶ κατὰ τοῦτο τὸν Τύραννον ὁ βασιλεύς, καὶ λαβὼν τὰς ἀδελφὰς καὶ τὸν ἀνεψιὸν Οὔγον μὲ τινὰς τῶν οἰκειακῶν του Πιστῶν καὶ εὐγενῶν Καβαλλιέρων, ἐκατοίκησεν εἰς τὴν Κώμην στρόβυλον, ἔνθα ἦτο βασιλικὸν Παλάτιον τῆς ἐξοχῆς μὲ κήπους, καὶ νερά. καὶ ἡ Μήτηρ διὰ νὰ ἐμποδίζῃ κάθε ὁρμὴν τῶν ἐχθρῶν, καὶ τοῦ Πρίγκιπος ἔμεινεν εἰς Λευκοσίαν.

Ἔτει 1305. Τὶς παμπόνηρος Καΐτων αὐθέντης τοῦ Κουρίτου πόλεως τῆς Ἀρμενίας ἐξωρισμένος ἀπὸ τὸν βασιλέα Ἀρμενίας διὰ τὰς

κακίας του, φίλος τοῦ Πρίγκιπος, ἐδιάβαλεν αὐτὸν, πῶς ὁ βασιλεὺς ἐπιβουλεύεται αὐτὸν, καὶ πάσχει νὰ διεγείρῃ τὸν λαὸν κατ' αὐτοῦ, ἐπειδὴ τὸ βράδι ἤκουσε, πῶς οἱ πρῶτοι Ἄρχοντες τοῦ βασιλείου ἐσυναθροίζοντο εἰς συντροφίαν τοῦ βασιλέως. ὁ Τύραννος Πρίγκιψ ὀργισμένος ἀποφάσισε νὰ θανατώσῃ τὸν ἀδελφόν του καὶ βασιλέα. διὰ τοῦτο ἕνα βράδι ἑτοιμάζετο μὲ στράτευμα ἔξαφνα νὰ ὑπάγῃ εἰς στρόβυλον, καὶ ἡ μήτηρ βασίλισσα διὰ χρημάτων ἔμαθε τὸν σκοπὸν, καὶ εὐθὺς, πρὶν ὁ Πρίγκιψ νὰ φθάσῃ ἔξω, ἔγραψε τοῦ βασιλέως καὶ ἦλθεν εἰς Λευκοσίαν. Ὁ Πρίγκιψ μὴ εὑρὼν εἰς στρόβυλον τὸν βασιλέα, ἀδημονῶν, ἔστειλεν εἰς κάθε μέρος τῆς Νήσου στρατιώτας νὰ τὸν ζητοῦσι, καὶ ἂν ἔφευγεν ἔξω τῆς Νήσου νὰ τὸν κρατήσουσι. Τὴν αὐγὴν λοιπὸν μαθὼν, ὅτι ὁ βασιλεὺς εὑρίσκεται εἰς Λευκοσίαν, εὗρε πρόφασιν, πῶς ἐξ αἰτίας του, καὶ τοῦ Συνισκάλκου, οἱ Ἄρχοντες καὶ μερικοὶ τοῦ λαοῦ δὲν θέλουν νὰ τοῦ ὑπακούσωσι. διὰ τοῦτο ἔλαβεν ἀρκετὸν πλῆθος στρατιωτῶν, καὶ ὥρμησεν εἰς τὸ Παλάτιον, ὁποῦ ὁ βασιλεὺς εὑρίσκετο, ἐπιλιώρκησεν αὐτὸ γύρωθεν. εἶχε σκοπὸν νὰ ρίψῃ εἰς γῆν καὶ Παλάτιον, καὶ τοὺς κατοίκους νὰ θάψῃ εἰς τὸν τούτου χαλασμόν. Ἀλλ' ἰδοὺ ἕνας δόλιος Ἐπίσκοπος τῆς Λεμεσοῦ, φίλος τοῦ Πρίγκιπος, τάχα ὡς διορθωτὴς μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου Ἀμμοχούστου, ἐκατάπεισεν αὐτὸν νὰ παραιτηθῇ διὰ τότε, καὶ ἐσυμφώνησεν, ὅτι ὅλοι οἱ μετὰ τοῦ βασιλέως εὑρισκόμενοι Ἄρχοντες, καὶ ὁ θεῖος Συνισκάλκος νὰ ὑπάγουν πεζοὶ ἐν σχήματι δούλων, καὶ πταίστων, νὰ ζητήσουν ἀπ' αὐτὸν ἔλεος καὶ συμπάθιον, καὶ οὕτως ἀκολούθησε καὶ ὡς τάχα ὁ ἀνήμερος Πρίγκιψ πρὸς ὥρας νὰ ἡσύχασεν. Ἀλλὰ τὸν θεῖόν του Συνισκάλκον ἐξώρισεν εἰς χωρίον Ἀλαμιννὸν, ὅπου ἦτον τὰ ὑποστατικά του, μὲ ποινὴν τῆς ζωῆς του, καὶ ἂν φύγῃ ἐκεῖθεν, ἢ γράψῃ, τοῦ οἴκου του καὶ ὑποστατικῶν του λεηλατισμὸν, καὶ ἀφανισμόν. Ἰωάννην δὲ ἄλλον πρῶτον Ἄρχοντα, καὶ πλούσιον εἰς Καρπάσιον μὲ τὴν ῥηθεῖσαν τοῦ Συνισκάλκου κατάστασιν, καὶ αὐτὸν ἐξώρισε τῆς Λευκοσίας.

Ἀφ' οὗ ἴδεν ὁ Τύραννος, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐγυμνώθη ἀπὸ δύω δυνατοὺς διαυθεντευτὰς, μίαν τῶν ἡμερῶν πρὸς τὸ βράδι βράδι συν-

αθροίσας στρατιώτας, καὶ καλέσας πᾶσαν τὴν ὁμήγυριν τῶν Ἀρχόντων, καὶ τῶν Ἐπισκόπων, ἐπορεύθη μετὰ πομπῆς πλέον παρὰ βασιλικῆς εἰς τὸν βασιλέα. Εὐθὺς ὁποῦ ἐσυναπάντησεν αὐτὸν, τοῦ ἐφανέρωσε, πῶς γράμμα ἔχει ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν συνθεμένον, τὸ ὁποῖον ζητεῖ τὴν ὑπογραφήν του διὰ βεβαιότητα. Ἀνεγνώσθη τὸ γράμμα, ὅπερ περιεῖχε, πῶς ὁ βασιλεὺς διὰ τὰς ἀδυναμίας του τὸν ἔκλεγε Κυβερνήτην τοῦ βασιλείου του.

Καλεῖ τὸν Πρίγκιπα μὲ γλυκύτητα ὁ βασιλεὺς εἰς ἕνα ἄλλο οἴκημα, τοῦ λέγει οὕτω μὲ δάκρυα, ἀδελφέ μου, κράζω τὸν Θεὸν μάρτυρα διὰ τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας μου, σὲ βεβαιώνω, ἄφησε κάθε κακὸν στοχασμὸν ἀπὸ τὴν ψυχήν σου, δὲν ἰξεύρεις, ἀδελφέ μου, πῶς μὲ τὴν βίαν εἶναι ματαία κάθεμου παραίτησις; δὲν ἔχω τέκνα, ἐσὺ εἶσαι ὁ Κληρονόμος, μὲ ἔχεις εἰς μίαν φυλακὴν, ὑπομονὴ, ἀδελφέ μου, ἐλθὲ εἰς τὸν ἑαυτόν σου, μὴν ἀσβολώσῃς τὸ μεγαλεῖόν σου, τὰς ἀνδραγαθίας σου, τὴν δόξαν σου, τὴν φήμην σου. μὴ θέλεις νὰ συγχύσῃς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, καὶ μὴ τοὺς ἀτιμάζεις, διατὶ μὲ εὔγαλε πρῶτον εἰς τὸ φῶς ἀπὸ ἐσέ. μὴν ἀντιστέκεσαι εἰς τὰς βουλὰς τοῦ Θεοῦ. γνώρισέ με δι' ἀδελφόν σου, ἂν ὄχι διὰ βασιλέα σου. καὶ σοῦ ὑπόσχομαι μεθ' ὅρκου, πῶς εἰς ὀλίγον καιρὸν θέλω σὲ κηρύξει βασιλέα, χωρὶς νὰ τὸ ζητᾷς μὲ τὴν βίαν. εὐχαρίστησέ με ὡς ἀδελφὸν, καὶ βασιλέα σου, χωρὶς νὰ δείξῃς τυραννίαν καὶ ἀποστασίαν εἰς τὸν φυσικόν σου Πρίγκιπα, κλῖνον, μαλάκωσον διὰ μόνον τὸ ὄνομα κἂν τοῦ ἀδελφοῦ. οὕτω λέγων ὁ βασιλεὺς, τὸν ἀγκαλίασεν. Ἀλλ' ὁ σκληροτράχηλος Πρίγκιψ μὲ περιφρόνησιν τοῦ ἀπεκρίθη, πῶς δὲν εἶναι πεπεισμένος εἰς τοὺς λόγους του, προσθέσας αὐτῷ, ὅτι ἐπειδὴ ἐκλέχθη Κυβερνήτης ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν, καὶ ἐκηρύχθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἔλεγε, πῶς ἀπὸ μεγάλην του φιλανθρωπίαν, ἐκαταδέχετο καὶ τοῦτο νὰ τοῦ ζητήσῃ νὰ τὸν βεβαιώσῃ. καὶ ἂν δὲν ἐπλήρωνε τὴν θέλησίν του, ἤθελε φθάσῃ εἰς ἐκείνην τὴν ἀπόφασιν, ὁποῦ ἐπεθύμουν οἱ ἐρασταὶ τῆς ἡσυχίας. καὶ οὕτω λέγων εὔγη ἔξω μετ' ὀργῆς, καὶ μὲ μεγάλην ὑπερηφάνειαν, καὶ ὁ βασιλεὺς ἀκολουθῶν αὐτὸν παρὰ πόδας, χωρὶς ἄλλης ὁμιλίας, ὑπέγραψεν ἀναστενάζων, καὶ

μετ' αὐτὸν ὅλοι οἱ κόλακες, καὶ οἱ τὸν Τύραννον φοβούμενοι παρευρεθέντες. Ἀλλὰ φοβούμενος τὸν Πάπαν, ἔστειλεν εὐθὺς μίαν ἀξιόλογον Πρεσβείαν μὲ πλήθη χαρισμάτων, καὶ χρυσίου, νὰ δείξουσιν εἰς τὴν ἁγιότητά του τὴν ἀξιόπιστον ἐκλογὴν εἰς Κυβερνήτην τοῦ βασιλείου τῆς Κύπρου, καὶ νὰ τὴν ἐπιβεβαιώσῃ καὶ αὐτός. ἀλλ' ἡ κακὴ τύχη ἔφθειρε τὰς ἐλπίδας τοῦ Πρίγκιπος. διατὶ οἱ ἀποσταλέντες ἄρδην ἐβυθίσθησαν εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἔτει δὲ 1307. ὁ ἀμείλικτος Πρίγκιψ καὶ Κυβερνήτης, οὐδ' ὥραν ἔχων ἔτι ἀναπαύσεως ἀπὸ τὰς ὑποψίας του, ἔστειλε τὸν Κοντεστάπιλον, ἄλλον ἀπάνθρωπον ἀδελφόν του, νὰ συκώσουν τὸν θεῖόν τους Συνισκάλκον Ἰωάννην ἀπὸ τὴν Ἀλαμιννὸν, καὶ τὸν Βασὶν Ἰβελλίνον ὄντα εἰς χωρίον Κουρκοῦ, καὶ μὲ μίαν γαλέραν νὰ τοὺς πάρῃ εἰς Ἀρμενίαν ἐξορίστους, καὶ οὕτως ἐγένετο. Κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον τὶς φράτωρ Γουΐδος σταλμένος παρὰ τοῦ Πάπα, μὲ γράμματα εἰς τὸν Πέτρον Ἐπίσκοπον Λεμεσοῦ κατὰ τῶν Τεμπλάρων, ἔφθασεν εἰς Κύπρον ἀνάμεσα εἰς αὐτὰς τὰς διχονοίας τῶν ἀδελφῶν. Ὁ Ἐπίσκοπος λοιπὸν μετὰ τοῦ Κυβερνήτου ἐγύμνωσεν ὅλους ὡς 200. φρατολαϊκοὺς Τεμπλάρους καὶ ἀπὸ τὸ ἔνδυμα, καὶ τὰ εἰσοδήματα, κατὰ τὰ προστάγματα τοῦ Πάπα. ἐπειδὴ οἱ εἰς τὴν φράντζαν κατοικοῦντες Τεμπλάροι ἀπεδείχθησαν Αἱρετικοὶ, καὶ κακοῦ βίου ἄνθρωποι, διὰ τοῦτο συμφώνως οἱ βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης ἠνάγκασαν τὸν Πάπα, καὶ ἐχάλασε παντάπασι τὸ Τάγμα των εἰς ὅποιον τόπον εὑρίσκετο. Εὑρέθησαν αὐτοῖς ὡς 120. χιλ. βιζάντια, καὶ 1500. Μάρκα ἀσίμι δουλευμένον, πλέον τῶν ἑξήκοντα δύω χιλ. γροσίων, ἀλλ' αὐτὰ ἦτον τὸ ὀλιγώτερον ἀπ' ἐκεῖνα, ὁποῦ ἔκρυψαν, καὶ χωρὶς πενήντα χιλ. βιζάντια, ὡς δωδεκάημυσι χιλ. γρόσια, ἃς ἐπῆρεν ὁ Κυβερνήτης νὰ μὴ τοὺς βλάψῃ, καὶ νὰ τοὺς γυμνώσῃ ἐξ ὁλοκλήρου. (ἠκολούθησε μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Νῆσον μία ἀνομβρία τρομακτικὴ, ὥστε ὁποῦ τὰ πηγάδια, τὰ ποτάμια, καὶ βρύσαι ἐξηράνθησαν, καὶ ἐκ ταύτης τῆς ἀνομβρίας δυστυχία, καὶ ἀκρίβεια ἀνυπόφορος εἰς τὰ ζῶα, καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ λαὸς ἅπας τῆς Νήσου ἐφώναζε κακὰ κατὰ τοῦ Πρίγκιπος, πῶς διὰ τὰς τυραννίας του ὁ Θεὸς ἔστειλε τὴν

ὀργήν του εἰς αὐτήν. Οὗτος φοβηθεὶς τὸν ὄχλον ἔκρινε νὰ σηκώσῃ ἐκ μέσου τὸ πρὸ ὀφθαλμῶν αἴτιον τῆς ὀργῆς τοῦ λαοῦ, τὸν δυστυχῆ ἀδελφόν του Ἐνρίκον, καὶ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ τῆς Νήσου, μάλιστα ὁποῦ ἤκουε, πῶς ὁ βασιλεὺς τῆς φράντζας, ὁ Πάπας, καὶ οἱ Βενετζιάνοι ἑτοιμάζοντο νὰ ἐκστρατεύσουν πάλιν εἰς ἀπόκτησιν τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἔστειλε λοιπὸν ὁ Καλὸς Πρίγκιψ, καὶ Κυβερνήτης τὸν Ἐπίσκοπον τοῦ Βερουτίου εἰς τὸν βασιλέα νὰ ἐξανοίξῃ, καὶ νὰ καταλάβῃ ἐὰν ἔχῃ καμμίαν ἀνταπόκρισιν αὐτὸς μὲ τοὺς ἄνω εἰρημένους Αὐθέντας. Ὁ βασιλεὺς πεφοβησμένος ἐγνώρισε τὰ ζητήματα τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ ὤμοσεν αὐτῷ, πῶς οὐδέ ποτε ἔγραψεν, οὐδέ ποτε ἔλαβε γρᾶμμα ἀπὸ τινά, καὶ ὅτι πλέον ἀλησμόνησε τὰ πάντα, μὴν ἐπιθυμῶν ἄλλο, παρὰ τὴν ἡσυχίαν τῶν ὀλίγων ἐκείνων ἡμερῶν τῆς ζωῆς του. Δὲν ἡσύχασεν ὁ Πρίγκιψ οὐδὲ μὲ αὐτό, ἔστειλε δεύτερον ἕνα τοῦ πιστὸν Βρίες ὀνόματι, νὰ τοῦ εἰπῇ νὰ ἐξηγηθῇ καλλήτερα εἰς τὰ ἐρωτήματά του. ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς τοῦ Βρίες, πῶς δὲν ἴξευρε νὰ ὁμιλήσῃ καθαρώτερα ἀπ' ὅ,τι ὡμίλησε, μὲ κάποιαν σύγχυσιν ὅμως. Ὁ Βρίες ὑπερήφανος ἄρχισε τάχα νὰ τὸν συμβουλεύῃ, μὲ σκοπὸν νὰ τὸν διεγείρῃ περισσότερον εἰς θυμόν, καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἀπεκρίθη, πῶς ἔκαμνε καλὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ συμβουλεύσῃ τὸν Πρίγκιπά του. τότε ὁ Βρίες ὀργισθεὶς λέγει τοῦ βασιλέως, δὲν ἰξεύρεις πῶς ἡ ζωή σου κρέμμαται ἀπὸ τὰς χεῖρας ἡμῶν; ὥρμησεν εὐθὺς ὁ βασιλεὺς κατ' αὐτοῦ μὲ τὸ σπαθίον, καὶ ἤθελε τὸν διαχωρίσῃ εἰς μέσον, ἂν οἱ παρευρεθέντες Ἄρχοντες δὲν τοῦ ἄρποζαν τὸ χέρι. καὶ ἀγκαλὰ ἡ αὐθάδης ἀπόκρισις τοῦ ἀχρείου ὑπηρέτου νὰ μὴν ἄρεσε τοῦ ἀδελφοῦ Πρίγκιπος. αὐτὸς ὅμως ἀπὸ ἄλλο μέρος δὲν ἀνεπαύετο μάλιστα διεγηγερμένος ἀπὸ τὴν γυναῖκά του, ὁποῦ δὲν ἀνέπνεεν ἄλλο νὰ ἀπολαύσῃ, παρὰ τὸν τίτλον νὰ εὐφημίζεται βασίλισσα. (αὕτη ἦτον ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀρμενίας Χαϊζὴν, ἡ ὁποία πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἐπιστρέψῃ ἐκεῖθεν, ἀφ' οὗ ἐπισκέφθη τὴν Μητέρα, καὶ τὸν ἀδελφόν της. ἀλλὰ τὸ κυριώτερον ἐπῆγε, καὶ κατέπεισεν αὐτὸν νὰ δεχθῇ τὸν βασιλέα, καὶ νὰ τὸν φυλάττῃ καλῶς, ὅταν ἔμελλε νὰ σταλθῇ ἐξώριστος ἐκεῖ. Ἐπιστραφήσης αὐτῆς εἰς Κύπρον, ἐμηχανεύθη ὁ Πρίγκιψ ἀνὴρ αὐ-

τῆς πλέον τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς Νήσου τοῦ βασιλέως. Καὶ λοιπὸν μίαν νύκτα σχεδὸν περὶ τὸ μεσόνυκτον, εἰσῆλθε μετὰ στρατιωτῶν, καὶ μετὰ τοῦ ἄλλου ἀδελφοῦ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ βασιλέως ἔξαφνα, ἔντρομος ὁ δυστυχὴς βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸν κράββατον γυμνὸς, ἄρχισε νὰ προσεύχεται, καὶ νὰ παραδίδῃ εἰς Θεὸν τὴν ψυχήν του, στοχαζόμενος, πῶς ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς καταδίκης του κλαίων, καὶ ὀδυρόμενος. Ἀλλ' ἡ ζωὴ γλυκεῖα τὸν ἐπαρακίνησεν οὕτω γυμνὸν νὰ τρέξῃ εἰς ἕνα ἄλλο οἴκημα νὰ κρυφθῇ, διὰ νὰ ἀποφύγῃ ἂν ἦτο δυνατὸν, καὶ ἐκείνην τὴν ὥραν, παροῦσα καὶ ἡ βασίλισσα Μήτηρ του, καὶ αἱ ἀδελφαὶ συγχυσμέναι, καὶ μισαποθαμμέναι. Ἔμβησαν μ' ὅλον τοῦτο οἱ Τύραννοι ἀδελφοὶ, ὅπου ἦτον ὁ βασιλεὺς, τοῦ λέγει ὁ Πρίγκιψ νὰ μὴ φοβᾶται, καὶ ὅτι δὲν ἦλθε νὰ τὸν βλάψῃ, προσθέτων αὐτῷ, πῶς ἂν δὲ ἔφευγεν ἔξω τῆς Κύπρου, εὑρίσκετο τὸ βασίλειον εἰς μέγαν κίνδυνον ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας. μήτε ἄφησε κἂν νὰ ἀποκριθῇ τὸν δυστυχῆ, ἀγκαλὰ καὶ λειποψυχοῦντα τὸν ἔνδυσαν, καὶ εὐθὺς δι' ὅλης ἐκείνης τῆς νυκτὸς τὸν ἔφερον ἕως εἰς τὸ Καστέλλιον εἰς τὰ Γαστρία ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν, καὶ τὸν ἔβαλαν εἰς μίαν Γαλέραν, καὶ μὲ μίαν ἄλλην συνοδίαν μὲ στρατιώτας, ἐπιστατῶν ὁ Κοντεστάπιλες ἀδελφός του, εἰς ὀλίγας ἡμέρας τὸν ἔφεραν εἰς Ἀρμενίαν, καὶ ὁ Χοϊζὴν ἐκεῖ ἡγεμονεύων τὸν ἐπεριώρισεν εἰς ἕνα ἰσχυρὸν καστέλλιον, διωρίσας φύλακας ἀγρύπνους νὰ φυλάττωσι γύρωθεν. Μετ' ὀλίγον ἔπειτα καιρὸν τῆς ἐξωρίας τοῦ βασιλέως, ἔτει δηλαδὴ 1309. ἔφθασεν εἰς Κύπρον, ἀπεσταλμένος ἐκ μέρους τοῦ Πάπα, μὲ ἐπιστασίαν νὰ φιλιώσῃ τοὺς καλοὺς ἀδελφοὺς μὲ τὸν βασιλέα ἀδελφόν τους, ἐπειδὴ διὰ τὴν ἐκστράτευσιν τῶν βασιλέων, διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐνέχετο καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Κύπρου συμβοηθὸς μὲ τὰ ἅρματά του. καὶ ἐπειδὴ ὁ Πρίγκιψ Ἀλμερίκος Κυβερνήτης ἐφοβεῖτο ἀπὸ τὴν ἀρμάδα τῶν φραντζέζων, καὶ Βενετζιάνων, μὴν ἔλθῃ κατ' αὐτοῦ διὰ νὰ παιδεύσῃ τὴν ἀποστασίαν, καὶ τυραννίαν του, ἐδιόρθωσε τὸ Καστέλλιον τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ τὸ τειχόκαστρον αὐτῆς. ἐκαθάρισε τοὺς χάντακας ἐκεῖ, καὶ τῆς Λευκοσίας, καὶ Κυρηνίας, καὶ ἐτοίμασεν, ὅσα ἀπέβλεπον πρὸς διαυθέντευσίν του. Ἔδειξεν ἔπειτα, πῶς

ἔτρεφε μέγαν πόθον διὰ νὰ ἀγαπήσῃ μὲ τὸν βασιλέα, δικαιολογούμενος, καὶ παριστάνων αἰτίαν τὴν ἀμέλειαν, καὶ ἀπραξίαν τοῦ βασιλέως, τὴν ὁποίαν ἂν δὲν ἐπρολάμβανεν, ἔμελλεν εἰς κίνδυνον νὰ φθάσῃ τὸ βασίλειον. διὰ τοῦτο αὐτὸς, γνώμῃ τῆς Βουλῆς, καὶ τῶν Ἀρχόντων, ἔλαβε τὴν κυβέρνησιν τούτου. Ὁ Νούντζιος, εἴτε ἀπεσταλμένος, πλανηθεὶς εἰς τοὺς λόγους, ἔπλευσεν εὐθὺς εἰς Ἀρμενίαν, καὶ εὗρε τὸν βασιλέα, μὲ τὸν ὁποῖον ἐσύντυχε τὰ πρέποντα, δείξας καὶ τὴν εὐδιάθετον γνώμην τοῦ ἀδελφοῦ Πρίγκιπος. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀνταπεκρίθη, ὅτι δὲν ἔφερε πάθος οὐδὲν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ εἰς βεβαίωσιν ὑπέγραψε λευκὸν χάρτην, τὸν ὁποῖον ἐνεχείρησε τοῦ ἀπεσταλμένου.) Ἐστράφη χαίρων ὁ μάταιος ἀπεσταλμένος τοῦ Πάπα εἰς Κύπρον, πῶς ἐδυνήθη δηλαδὴ νὰ εἰρηνεύσῃ δύω τοιαῦτα ὑποκείμενα. ἐπειδὴ ἤλπιζεν ἐξ αὐτῆς τῆς εἰρηνοποιΐας μεγάλας τὰς ἀνταμειβὰς, καὶ πλουσίας. Ἀλλὰ μόλις ἄνοιξε τὸ στόμα του ἔμπροσθεν τοῦ Πρίγκιπος, καὶ τὸν εὑρῆκε πολὺ διαφορετικὸν εἰς τὴν γνώμην ἀπὸ τὰ πρῶτα. Ἐπέρασαν πλέον παρὰ τρεῖς μῆνες, καὶ δὲν ἐλάμβανεν ἀπόκρισιν. ὅταν μετὰ τὸ γεῦμα μίαν τῶν ἡμερῶν, ἠκούσθη ὅτι ὁ Πρίγκιψ Ἀλμερίκος εὑρέθη θανατωμένος ὑπὸ δέκα πληγῶν τοῦ ξίφου εἰς τὸ μυστικόν του οἴκημα, ὡς διεφημήσθη ἀπὸ τινὰ Συμεῶνα δὲλ Μόντε Ὀλύμπο στενώτατον αὐτοῦ φίλον, καὶ οἰκειότατον. Ὁ μὲν φονεὺς κόψας ἐπῆρε μεθ' ἑαυτοῦ ἕνα χέρι τοῦ φονευθέντος, οἱ δὲ Κριτικοὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπρόκριναν, ὅτι ὁ φονεὺς ἐπαρακινήθη ἀπὸ τὰς διδαχὰς τῶν φρατόρων, τοὺς ὁποίους ἐστενοχώρησε πρὸς διόρθωσιν πολλῶν κακῶν πράξεων αὐτῶν ὁ φονευθεὶς Κυβερνήτης, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐδίδασκον, πῶς ὁ φονεύσας Τύραννον μεγάλην θυσίαν ἐπρόσφερε τῷ Θεῷ. Ἐν τῷ ἅμα δὲ, ὁποῦ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κοντεστάπιλες, ἄλλος Τύραννος, ἔμαθε τὸν φόνον τοῦ ἀδελφου του, ἐβάλθη εἰς ἅρματα, καὶ περικυκλώσας τὸ Παλάτιον μὲ τοὺς ὁπλοφόρους, ἐκάλεσε τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν, ἐφανέρωσε τὸ δρᾶμα καὶ δὲν ἄφησεν αὐτὴν νὰ φύγῃ ἐκεῖθεν, ἕως ὁποῦ τὸν ἔκλεξαν Κυβερνήτην. Ἀλλ' εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ἀνδρειωθέντες οἱ ἐκεῖσε Κύπριοι Καβαλλιέροι ὑπὸ τῶν Γενουβέζων, καὶ Βενετζιάνων, ἔλαβον τὰ ἅρματα, καὶ ἐκυρίευσαν τὰ πέ-

ριξ Καστέλλια εἰς ὄνομα τοῦ βασιλέως των. Τοῦτ' αὐτὸ καὶ οἱ ἐν Λεμισσῷ, καὶ Πάφῳ, ἀκούσαντες, καὶ μιμησάμενοι αὐτοὺς ἔπραξαν. Ὅσους δὲ φίλους τοῦ Κοντεστάπιλε ἔβγλον εἰς χεῖρας, ἔκλεισαν εἰς φυλακάς. Ἔτρεξε δρομέως ὁ Κοντεστάπιλες νὰ πολεμήσῃ τοὺς ἀποστάτας του, ἀλλ' ὀλίγον ἔλειψε καὶ αὐτὸς νὰ ἀπολάβῃ τὴν χάριν τοῦ ἀδελφοῦ Ἀλμερίκου. ὅθεν ὅλος ὀργὴ ὁ παρανομώτατος ἔστειλε Πρέσβεις εἰς τοὺς Τούρκους τῆς Ἀνατολῆς, παρακαλῶν αὐτοὺς νὰ ἔλθουν εἰς βοήθειάν του, μεθ' ὑποσχέσεως νὰ ἐξουσιάζουσι καὶ τὰ δύω μέρη εἰς τὴν Νῆσον. Ἡ ἀθλία χήρα γυνὴ τοῦ φονευθέντος, καὶ ἐφευρετὴς τῶν περισσοτέρων δυστυχιῶν τούτων, ἐζήτη εὐκαιρίαν νὰ φύγῃ ἐκ τῆς Νήσου, διὰ νὰ προσπαθήσῃ εἰς τὴν Ἀρμενίαν νὰ στείλῃ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον τὸν δύστηνον βασιλέα. Ἀλλ' ἡ βασίλισσα Μήτηρ του, προϊδοῦσα τὴν καρδίαν τῆς Νύμφης, ἐμπόδισεν αὐτήν. Τέλος πάντων διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Χεϊζὴν τῆς Ἀρμενίας, καὶ νὰ ἔλθῃ ἀβλαβὴς εἰς Κύπρον, ἐσυμφωνήθη, ὅτι ὅταν φθάσῃ ἡ ἀδελφή του μὲ ὅλον της τὸν βίον εἰς τὸν Λιμένα τῆς Ἀρμενίας μετὰ τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Πάπα, νὰ ἔμβῃ ὁ βασιλεὺς εἰς μίαν Γαλέραν, παραδομένος εἰς τοὺς ἀποστελλομένους ἀπὸ Κύπρον νὰ τὸν φέρωσι. καὶ οὕτως ἠκολούθησεν. ὅτε δὲ ἔφθασεν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἀμμόχουστον, ἔδραμον ἅπαντες οἱ Ἄρχοντες, Βαρῶνοι, προεστῶτες, καὶ ὁ λαὸς σχεδὸν ὅλος νὰ ἰδοῦσι, καὶ νὰ ἀπολαύσωσι τὸν βασιλέα τους. Ἐλθὼν δὲ εἰς Λευκοσίαν, καὶ μαθὼν ὅτι ὁ Κοντεστάπιλες ἀδελφός του ἐκρύφθη εἰς Κορμακίτην, ὅπου ἐγύρευε πλοῖον διὰ νὰ φύγῃ ἐκ τῆς Νήσου, ἔστειλε πλῆθος στρατιωτῶν, καὶ ἐὰν δὲν εὐχαριστῆτο μὲ τὸ εἰρηνικὸν νὰ ἔλθῃ, νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν βίαν. Ἡ Μήτηρ γνωρίσασα τὸν σκοπὸν, καὶ φοβηθεῖσα τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ βασιλέως, τοῦ ἐπρόλαβεν εἴδησιν, καὶ αὐτὸς ἀπὸ Κοντεστάπιλες ἐνδυθεὶς πενιχρὰ φορέματα, ἐπεριπλανᾶτο εἰς τὰ ὄρη τῆς Νήσου, διὰ μερικὸν καιρόν. εἶτα ὑπὸ τοῦ διαβόλου παρακινημένος, κρυφὰ ἔμβῃ εἰς Λευκοσίαν, καὶ ἐζήτη καιρὸν πρόσφορον νὰ θανατώσῃ τὸν βασιλέα, καὶ ἀδελφόν του. Μία εὐγενὴς Ἀρχόντισσα, Παλλακίδα τούτου, φοβουμένη μὴ τὸν γνωρίσουσιν ὅταν ἔμβαινεν εἰς τὸν οἶκόν της, καὶ

πάθη, ὡς καὶ αὐτὴ συμπράκτωρ τῆς ἐπιβουλῆς, ἐφανέρωσε τῆς βασιλίσσης Μητρὸς αὐτῶν τὸν ἐρχομόν του εἰς Λευκοσίαν. αὐτὴ δὲ ἐφανέρωσε τοῦ βασιλέως, πῶς ὁ ἀδελφός του Κοντεστάπιλες ἔρχεται εἰς Λευκοσίαν ἐνδυμένος ὡς βοσκὸς, φέρων εἰς τοὺς ὤμους του ἕνα δισάκκιον καὶ τὸ πρωῒ τὴν αὐγὴν ὅτι φεύγει ἔξω τῆς Λευκοσίας, καὶ κρύπτεται. Ἐπρόσταξεν εὐθὺς ὁ βασιλεὺς νὰ κρατηθῇ εἰς καιρὸν, ὁποῦ εὔγαινε τὴν πόρταν τοῦ τείχους. ἐλήφθη λοιπὸν, καὶ ἡ Μήτηρ πρεσβεύσασα τὸν ἔφερε διὰ νυκτὸς, καὶ ἐπρόσπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως ὅπως ἦτον ἐνδυμένος, ὁμολογῶν ἑαυτὸν ἐπίβουλον τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ βασιλέως του, διὰ τοῦτο ἐζήτη νὰ τοῦ χαρίσῃ τὴν ζωήν. μετὰ ταῦτα ἐτραβίχθη εἰς τὰς οἰκίας τῆς Μητρὸς, ἔνθα μετ' ὀλίγον ἦλθε προσταγὴ, καὶ τὸν ἔκλεισαν εἰς τὸ τῆς Κυρηνίας Καστέλλιον, εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν, καὶ ποινὴ ζωῆς εἰς ὅποιον ἤθελε τὸν συναναστραφῇ. Τοὺς φίλους αὐτοῦ, καὶ τοῦ φονευθέντος ἐξώρισεν ἔξω τῆς Νήσου, ὑστερήσας αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων, κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, καὶ τῶν νόμων, καὶ ἡσύχασαν κάτι τῆς Νήσου αἱ δυστυχίαι.

Ἀλλὰ τί; ἰδοὺ ἄλλη ἐπιβουλὴ ἔτει 1311. κατὰ τοῦ δυστυχοῦς τούτου βασιλέως. ἐπιάσθησαν ὅμως πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιβούλους, διαβαλμένους, ὡς εἶπον, ἀπὸ τὴν χήρα γυναῖκα τοῦ Πρίγκιπος ἀπὸ Ἀρμενίαν, καὶ ἐτιμωρήθησαν μὲ θάνατον. Δὲν ἔφθασε νὰ σβύσῃ καὶ αὐτὴ ἡ ταραχὴ, καὶ ἰδοὺ ἄλλη δυστυχεστέρα, καὶ πολλῶν συμφορῶν, καὶ πολέμων αἰτία πολυχρόνιος, τωόντι καθὼς ἔλεγον οἱ τότε πεπλανημένοι εἰς τὰ Ἀστρολογικὰ, αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἦτον κακῆς ὥρας γέννημα, καὶ ἰδοὺ τί ἐσυνέβη.

Ἔτει 1312. Ἐμμανουὴλ τὶς Μιραπὸτ Γενουβέζος, Κουρσάρος μᾶλλον, ἢ Καπετάνιος, ἄραξε μὲ τρεῖς Γαλέρας εἰς Πάφον ὡς φίλος, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκυβέρνα τότε Ἰωάννης Κυβῆδες, περὶ τὸ μεσόνυκτον ὁ Μιραπὸτ εὑρὼν τὰς φρουρὰς τοῦ Καστελλίου κοιμωμένας, ἀνέβη εἰς τὴν Πάφον μετὰ τῶν μετ' αὐτοῦ, ἔβαλεν ἔξαφνα εἰς τρόμον τοὺς κατοίκους, ὁποῦ ἐκοιμῶντο, καὶ ἁρπάξας ἐλεηλάτησε τὴν χώραν καὶ τὴν ἐκατερήμωσεν. Ὁ Κυβερνήτης εὑρισκόμενος παρ' ἐλπίδα ἀνε-

τοίμαστος, ἔφυγε μὲ πλῆθος εἰς τὰ ὄρη, καὶ εἰς τὰ σπήλαια, καὶ οἱ ἄπιστοι Γενουβέζοι, εἰς τέσσαρας ἡμέρας, ὁποῦ ἐκεῖ ἔμειναν, δὲν ἔλειψε κακία, καὶ ἀσέβεια, ὁποῦ δὲν ἐμεταχειρίσθησαν. Ἐγύμνωσαν τοὺς Ναοὺς, ἔφθειραν τὰς Παρθένους μὴ δυνηθείσας φυγεῖν, ἅρπαξαν, ἐθανάτωσαν, καὶ ἐκαταχάλασαν, καὶ ἔφυγαν. Ἀκούσας ὁ κλέπτης, ὅτι κατ' αὐτοῦ ἔτρεχεν ὁ Καπετάνιος τῆς Ἀμμοχούστου μὲ Γαλέρας ἀρματωμένας, ἔπλευσεν εἰς Ἀρμενίαν, καὶ ὡς ἤλπιζεν εὗρε καταφύγιον, ὄντα ἐχθρὸν τοῦ βασιλέως ἐκεῖνον τῆς Ἀρμενίας, ὡς εἴπομεν. Ὁ βασιλεὺς ἔδειξεν εἰς τοὺς ἐν Κύπρῳ πραγματευτὰς Γενουβέζους, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν Κόνσολον ὄχι μόνον παράπονα, ἀλλὰ καὶ πῶς εἶχεν ἀπόφασιν νὰ κρατήσῃ ἀντὶ διὰ τὸν λεηλατισμὸν τῆς Πάφου, τὰς πραγματείας των, καὶ τὰ ὑποστατικά των πρὸς ἀποπλήρωσιν. Μετὰ πολλὰ τάχα νὰ ἐσυμφωνήθησαν τὰ πράγματα. ἀλλὰ τὸ πάθος ὑπεθάλπετο, καὶ εἰς τοὺς Κυπρίους κατὰ τῶν Γενουβέζων, καὶ εἰς τοὺς Γενουβέζους κατὰ τῶν Κυπρίων.

Ἔτει 1314. ἐσυμφώνησεν ὁ βασιλεὺς Ἐνρίκος συνοικέσιον τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Μαριέττας μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀραγώνας. Ἔλαβε καὶ ὁ ἴδιος διὰ γυναῖκα τὴν Κωνστάνζαν θυγατέρα τοῦ βασιλέως Φεδερίκου τῆς Σικελίας ὕστερον ἀπὸ δύω χρόνους ἔτει 1319. ἔλαβε δὲ εἰς Γυναῖκα ὁ Οὖγος ἀνεψιὸς αὐτοῦ, καὶ Κοντεστάπιλες τὴν Ἀλυσίαν τοῦ Γουΐδου Ἰβελλίνου Πρίγκιπος ἐξ αἵματος. Ἀλλὰ πάλιν τὶς Καπετάνιος Γενουβεζος παρακινημένος ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, ἦλθε μὲ δέκα Γαλέρας εἰς τὸ μέρος τῆς Πάφου, καὶ διὰ πάθος κατὰ τῶν Κυπρίων πρὸ ὀλίγου ἀκολουθῆσαν, καὶ διὰ τὴν φυσικήν του κλίσιν νὰ ἁρπάζῃ, καὶ νὰ λεηλατῇ, ἐλεηλάτησε πολλὰ παραθαλάσσια χωρία, καὶ σημεῖα οὐ μικρὰ σκληρότητος ἄφησεν ὁ μιαρός, Ὁ δὲ βασιλεὺς πλήρης θυμοῦ, ἔγραψε τῶν Κυπρίων, ὁποῦ εὑρίσκοντο πραγματευόμενοι εἰς Γένουβαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Πατρίδα των μὲ τὰ πλούτη των, καὶ ἀφ' οὗ οὗτοι ἦλθον εἰς Κύπρον, ἐπρόσταξε νὰ κρατηθοῦσιν εἰς φυλακὴν οἱ ὄντες εἰς Κύπρον Γενουβέζοι, καὶ ἐπῆρεν αὐτῶν τὰς πραγματίας, διὰ τὰς ζημίας, ὁποῦ ἐπροξένησαν οἱ ἄνωθεν Γενουβέζοι Κουρσάροι. καὶ διὰ νὰ ὑστερήσῃ ἀπὸ κάθε ἐλπί-

δα ἁρπαγῆς τούτους τοὺς κακοὺς Κουρσάρους ἀπὸ τὸ νὰ ἐνοχλοῦσι τὴν Νῆσον, ἐδιώρισε τέσσαρας Γαλέρας μὲ ἕξη φούστας καλὰ ἁρματωμένας, καὶ ἐπιστάτην, ἢ Καπετάνιον Ροβέρτον τινὰ Μονσεγὰρ, τοῦ ὁποίου οἱ ἄνωθεν ἔκαυσαν τὰ χωρία, διὰ νὰ περιέρχεται γύρωθεν τὴν Νῆσον. διὰ τοῦτο αὐτὸς ὁ Ροβέρτος ἐκατάτρεξε τόσον τοὺς Γενουβέζους εἰς τὴν θάλασσαν, ὁποῦ ἐβύθισε πολλὰ αὐτῶν πλοῖα ληστρικὰ, καὶ πολλὴν φθορὰν αὐτῶν ἐπροξένησεν, ὥστε τὸν ἐφοβήθησαν ὄχι ὀλίγον.

Ἔτει 1322. Δὲν ἔλειψεν ὁ βασιλεὺς Ἐνρίκος νὰ βοηθήσῃ τὸ κατὰ δύναμιν τοὺς Ἀρμενίους, ἀλησμονήσας τὰ δεινὰ, ὁποῦ ὑπέφερεν ἐκεῖ φυλακωμένος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ· καταπολεμούμενοι διότι ἀπὸ τὸν Σουλτάνον τῆς Βαβυλῶνος, ἔστειλε Γαλέρας, καὶ στράτευμα ἀρκετὸν μετὰ τοῦ Οὔγου Βαλδουίνου. καὶ ἀγκαλὰ οἱ ἐχθροὶ ἐπῆραν τὴν Πόλιν ἐκεῖ Γίσσεζα πρὶν νὰ φθάσῃ ἡ βοήθεια, ἠλευθέρωσεν ὅμως ἐκείνους τοὺς δυστυχεῖς, διατὶ ἐφυλάχθησαν εἰς αὐτὰς ἄνδρες, καὶ γυναῖκες εἰς πλῆθος, καὶ τοὺς ἔφερεν εἰς Κύπρον, οἱ ὁποῖοι ἀπέλαβον τὰς πρεπούσας φιλανθρωπίας παρ' αὐτοῦ εἰς τὰς δυστυχίας των. Ἔτει δὲ 1324. Εὑρισκόμενος εἰς Στρόβυλον διὰ περιδιάβασιν καὶ ἐξοχὴν, μετὰ τοῦ Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου, καὶ μετὰ τῶν Ἐπισκόπων Πάφου καὶ Ἀμμοχούστου, καὶ ἔχων σκοπὸν τὴν αὐγὴν τελευταίᾳ Μαρτίου νὰ εὔγῃ εἰς κυνήγιον, εὑρέθη ἀποθαμμένος. ἄλλοι κρίνοντες ἀπὸ φαρμάκιον, ἄλλοι δὲ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, ἣν εἶχεν ἐκ νεότητος τοῦ Ταμλᾶ τουρκιστί. Ἐβασίλευσεν ἔτει 38., καὶ μῆνας 9. τὸν ἔκλαυσαν πολλοὶ διὰ τὰς ἀγαθοεργίας του, και ἐτάφη εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Σὰν Φραντζέσκου εἰς Λευκοσίαν μὲ μεγάλην παράταξιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Οὔγου Δ'. βασιλεία, τοῦ τιμίου ξύλου κλοπὴ καὶ Εὕρεσις διὰ θαύματος.

Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει μετὰ τὴν ταφὴν τοῦ βασιλέως Ἐνρίκου, καλέσας ὁ Οὔγος τέταρτος ἀνεψιός του τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν, ἁρματώσας πρῶτον τοὺς φίλους του διὰ κάθε συνάντημα, ἐκηρύχθη βα-

σιλεὺς μετὰ τῆς γυναικός του Ἀλυσίας, καὶ ἐστέφθη διὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν. καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, πορευθεὶς εἰς Ἀμμόχουστον μὲ μεγάλην παράταξιν, ἐστέφθη βασιλεὺς καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, εἰς καιρὸν ὁποῦ οἱ Σαρακηνοὶ ἐξουσίαζαν τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ πάσας τὰς πόλεις τῆς Συρίας, καὶ εἰς καιρὸν ὁποῦ καὶ Κύπριοι, καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων γενῶν ἐκεῖ διημερεύοντες ἐχλεύαζον, καὶ ἐπεριγέλουν αὐτὴν τὴν ἀνυπόστατον, καὶ φαντασματικὴν κατάστεψιν. δὲν ἔλειψεν, ὅτι νὰ μεταχειρισθῇ καὶ τοὺς τίτλους τῶν ποτὲ ἀξιωμάτων τῆς Ἱερουσαλὴμ· τὸν μὲν Ἕνδε Δαμπιὲρ πλουσιώτατον Ἱππέα, ἀξιώσας Κοντεστάπιλε τῆς Ἱερουσαλὴμ, τοῦ ὁποίου ἔδωκε διὰ τὸν πλοῦτόν του καὶ τὴν θυγατέρα Ἰσαβέλλαν εἰς γυναῖκα. ἄλλον δὲ Συνισκάλκον, καὶ ἄλλον Πρίγκιπα Ἀντιοχείας, καὶ Τύρου, κτ. Οὗτος μετὰ τὴν διανομὴν τῶν ἀξιωμάτων, καὶ δωρεῶν εἰς τοὺς κριθέντας ἀξίους ἐκάλεσε μυστικὸν συμβούλιον, εἰς τὸ ὁποῖον συνῆλθον ὁ ἄνωθεν Γαμβρὸς Δαμπιὲρ, ὁ Πνευματικὸς φρὰ Φίλιππος, ὁ Συνισκάλκος, καὶ ἄλλοι δύο πιστοὶ Ἄρχοντες, καὶ εὐγενεῖς. τούτους ἐσυμβουλεύετο ἐὰν ἐκρίνετο δίκαιον νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν τὰς ὑποψίας τοῦ θανάτου τοῦ θείου του βασιλέως, καὶ ἂν ἔπρεπε νὰ παιδευθοῦν ὅσοι ὑποπτεύοντο ἐπίβουλοι τούτου τοῦ θανάτου. Ὁ μὲν Πνευματικὸς μὲ μίαν μακρὰν ὁμιλίαν ἔπειθε τὸν βασιλέα νὰ παραβλέψῃ, ὡς εὔσπλαγχνος, κάθε τιμωρίαν. Ὁ δὲ Δαμπιὲρ ἐναντιώθη μὲ μίαν ἄλλην μακρὰν ὁμιλίαν, προβάλλων τὸ ἐπάναγκες τῆς παιδίας τῶν ἐπιβούλων διὰ τὴν ἡσυχίαν τοῦ βασιλείου. αὕτη ἡ γνώμη εὐδοκίμησε, διότι ἐπροξένει ὄφελος εἰς τὸ βασιλικὸν κενὸν ταμεῖον, τοῦ ὁποίου ἡ πτωχεία ἴσως ἦτον ἡ ἀφορμή. Ἀνέφερε λοιπὸν ὁ βασιλεὺς τὰ ζητήματά του εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, ἡ ὁποία ἔκρινε δίκαιον τὴν τιμωρίαν τῶν εἰς ὑποψίαν τοῦ θανάτου τοῦ θείου του. καὶ συλλαβὼν αὐτοὺς, ἄλλους ἐξώρισε, κυριεύσας καὶ τὰ ὑποστατικά των, καὶ ἄλλων μόνον ἀφαίρεσε τὰ φέουδα, καὶ ὑποστατικὰ, τῶν ὁποίων πωληθέντων, ἐπαχύνθη, καὶ ηὔξησε τὸ ταμεῖόν του τοσοῦτον, ὥστε ἐδύνετο εἰς κάθε περίστασιν νὰ μὴν ἔχῃ χρείαν ἀπὸ

ἀργύρια. Ἔτει 1327. ἀπέθανε καὶ ἡ βασίλισσα Μήτηρ πολύαθλος τοῦ βασιλέως Ἐνρίκου εἰς χωρίον Ἀγρίδι. Ἔνθα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ, ἐκατοίκει, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ χωρὶς μεγάλην παρρησίαν. Κατ' αὐτοὺς τοὺς καιροὺς αὔξησαν αἱ πραγματεῖαι, καὶ ἡ Νῆσος εὐτύχει ὡς οὐδέποτε. ὅθεν ἕνας Συμεὼν, μὲ μόνον ἕνα ταξίδιον, ὁποῦ ἔκαμεν εἰς Συρίαν, ἀπέκτησε τόσους θησαυροὺς, ὁποῦ ἔκτισε μόνος του τὴν Ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων εἰς Ἀμμόχουστον μιᾶς ἐξαισίου οἰκοδομῆς, καὶ ὡραιότητος. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐσυμφώνησεν εἰς γάμου κοινωνίαν, τὸν δεύτερον υἱόν του Γουΐδον Κοντεστάπιλε τῆς Κύπρου, μὲ τὴν Μαρίαν θυγατέρα τοῦ Δουκὸς τῆς Βοργονίας Φραντζέζου, ἡ ὁποία ἦλθεν εἰς Κύπρον μὲ μεγάλην παράταξιν. Ἀλλὰ τὰ καλὰ δὲν εἶναι ἄμικτα κακῶν. Τῷ 1330. δωδεκάτη Νοεμβρίου ἐπλημμύρισε τοσοῦτον ὁ ποταμὸς Πεδαῖος, ὁ ὁποῖος τότε διεπέρνα διὰ μέσου τῆς Λευκοσίας, καὶ ἔπνιξεν ὡς τρεῖς χιλιάδας πλῆθος. καὶ ἀνίσως τὸ γεφύριον, λεγόμενον Κάμπιο, δὲν ἔσκαζε νὰ δώσῃ χώραν εἰς τὰ νερὰ, δὲν ἔμενε τινὰς ζωντανός. Ἀνέβησαν τὰ νερὰ ἕως εἰς 16. πῆχες ὕψος. ἀλλὰ καὶ ἡ Λεμεσὸς κατεποντίσθη ἀπὸ ἄλλους ἐκεῖ Ποταμοὺς, καὶ βροχὰς ἀκαταπαύστους, καὶ ἐφθάρη εἰς τὸ παντελὲς πνιγέντες καὶ ἐκεῖ ὡς δύω χιλιάδες ψυχαὶ, πολλὰ χωρία ἐκεῖ κατεφθάρησαν, ζῶα μάλιστα πλῆθος ἄμετρον. ἀφ' οὗ ὅμως ἔπαυσεν ἡ πλημμύρα, ἐπρόσταξεν ὁ βασιλεὺς τρεῖς ἡμέρας νηστείαν, καὶ μετ' αὐτὴν, μίαν λιτανείαν νὰ τελέσωσι μετὰ δακρύων, καὶ δεήσεων καθ' ὅλην τὴν Νῆσον, πρὸς ἐξιλασμὸν τῆς Θείας ὀργῆς. Αὐτὴν δὲ τὴν λιτανείαν ἐκανόνισε κατ' ἔτος νὰ ἐπιτελῆται κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς μνήμην, καὶ πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ φύλαξιν τῆς Νήσου. Ἐκ τούτου τοῦ κατακλυσμοῦ συνέβη μετὰ ταῦτα μεγάλη πεῖνα, καὶ ὁ βασιλεὺς προϊδὼν ἄνοιξε τὸ θησαυροθυλάκιον. ἔστειλε εἰς κάθε μέρος, καὶ ἔφερεν σίτον, καὶ ἔδωκε τοῦ λαοῦ, διαμοιράσας εἰς ὅλα τὰ χωρία, μὲ ὑπόσχεσιν νὰ τοῦ τὸ πληρώσουν οἱ χωριανοὶ μετὰ παρέλευσιν δύω χρόνων. ἐδιώρισεν εἰς τοὺς πωλοῦντας τὴν τιμὴν δύω βυζάντια ὀλιγώτερον τὸ μόδιον. ἠξίωσε τιμῆς τὸν καθ' ἕνα, ὁποῦ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως καὶ καταβολῆς, ἔφερε σίτον εἰς Κύπρον, καὶ εὐέρ-

γέτησε μεγαλοδώρως, καὶ τῳόντι ὀνομάσθη Πατὴρ τῶν Κυπρίων ὑπὸ πάντων ἐκ συμφώνου.

Ὄχι μόνον τὴν ἀφθονίαν τῶν κατοίκων, καὶ ὑπηκόων του ἐπρόβλεψεν ὁ Οὔγος βασιλεὺς, ἀλλὰ καὶ πολλὰ δοσίματα ἔκοψεν ἀπὸ τὸ νὰ πληρώνωνται, καὶ ἐδιώρισεν, ὅτι ὅλαι αἱ ὑποθέσεις νὰ θεωροῦνται ἀπὸ τὰς αὐλὰς, δίδων ἄδειαν, καὶ ἐλευθερίαν τοῦ καθ' ἑνὸς νὰ λέγῃ τὰ δίκαιά του, καὶ ἐὰν ἦσαν καὶ ἐναντία εἰς αὐτόν. Τὰ ἀξιώματα διεμοίρασε κατὰ τὴν γέννησιν καὶ κατὰ τὴν ἀρετήν. δὲν ἐσυγχώρει εἰς τοὺς ὑπηρέτας τῶν ἐσσώδων, καὶ ἐξόδων, καὶ τῶν κοινῶν ἀπαιτήσεων, καὶ δασμῶν, τὴν ἁρπαγὴν, καὶ ἐπαίδευσε δι' αὐτὸ τοῦτο πολλοὺς καὶ τῶν ἀξιωτέρων. δὲν ἄφησε νὰ καταδυναστεύεται ὁ λαός. καὶ μὲ αὐτὰς τὰς προβλέψεις εἰς διάστημα δώδεκα ἐτῶν ἐπλούτησε τὸν λαὸν τόσον, ὁποῦ οἱ πτωχότεροι, ἐμετροῦντο τότε τῶν παλαιῶν πλουσίων πλουσιώτεροι. Ἔτει δὲ 1341. ἐσυνέβη θαῦμα διὰ τοῦ τιμίου ξύλου τοῦ Σταυροῦ, τὸ ὁποῖον διηγούμεθα καθὼς αὐτὸ εὕρομεν γεγραμμένον, καὶ μαρτυρημένον.

Τὸ ἔτος 1341. ἔγινεν ἀξιομνημόνευτον δι' ἑνὸς θαύματος, ὁποῦ ἐσυνέβη ἀπὸ τὸ τίμιον ξύλον τοῦ σταυροῦ, ἔφθασεν ἕνα μόνον ἀποτέλεσμα τῆς ἀγαθότητος τοῦ Σωτῆρος Θεοῦ, νὰ καταστήσῃ ἔνδοξον ἕνα αἰῶνα, ὄχι ἕνα μικρὸν κύκλον τοῦ χρόνου. Εἶχεν ἡ Μακαρία Ἑλένη Μήτηρ τοῦ Μεγάλου Βασιλέως Κωνσταντίνου μεταφέρῃ εἰς τὴν Κύπρον ἕνα μέρος τοῦ ὑποποδίου τοῦ τιμίου σταυροῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ἐκεῖ ἐργαζομένη τὰ συνήθη αὐτῆς ἔργα τῆς ἀμιμήτου εὐλαβείας της, ἑτοίμασε μίαν ὑπερθαύμαστον Ἐκκλησίαν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ χειμάρρου εἰς τὸ χωρίον Τόχνη, καὶ ἐναπέθεσεν αὐτὸ τὸ ἅγιον τμῆμα εἰς τὴν μεγάλην ἁγίαν Τράπεζαν εἰς ἕνα σταυρὸν ὁλόχρυσον. Τῷ ἔτει δὲ 1318. κάποιός τις Γιοβάνης Σαρδαμάρης Ἱερεὺς Λατῖνος, καταντήσας εἰς πτωχείαν ἀπὸ τὰς ἀσωτείας του, καὶ διὰ τοῦτο παραβλάψας καὶ ψυχὴν καὶ ζωὴν, ἔκλεψε τὸν σταυρὸν ὁμοῦ μὲ ἄλλα κειμήλια πολύτιμα εὑρισκόμενα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτήν. Ἀλλὰ ἢ προνοίᾳ θείᾳ, ἢ ὑπερβολῇ τοῦ φόβου διὰ τὸ παράνομον τοῦ ἐγκλήματος, δὲν ἐδυνήθη κατ' οὐδένα τρόπον νὰ εὕρῃ τὴν ἔξοδον ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ χωρίον, καὶ

μὲ ὅλον ὁποῦ πολλὰ ἐκοπίασεν. ὅθεν ἔντρομος καὶ ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως καὶ ἀπὸ τὸ θαῦμα, ἔρριψε τὸν σταυρὸν εἰς μίαν κουφομάδα ἑνὸς δένδρου, καὶ ἔφυγεν ἐκ τῆς Νήσου, βλέπων ἀπὸ κάθε μέρος τὰς μαρτυρίας τῆς Ἱεροσυλίας του, ὁποῦ τοῦ ἐπαράστεναν τὴν τιμωρίαν ὄχι κατωτέραν τοῦ σφάλματος. Ἔμεινεν ἐκεῖ εἰκοσιτρεῖς χρόνους κρυμμένον αὐτὸ τὸ πολύτιμον λείψανον, ὅταν τέλος πάντων ἐφανερώθη ἀπὸ ἕνα βοσκόπουλλον, ὁ ὁποῖος βλέπων τὸ δένδρον (ὡς αὐτὸς ἔλεγε) περικυκλωμένον ἀπὸ μίαν λάμψιν παράδοξον, ἔδωκεν εἴδησιν εἰς τὸν Αὐθέντην του, καὶ οὗτος τὸ ἐδημοσίευσεν εἰς τοὺς λοιπούς. Δημοσιευθείσης αὐτῆς τῆς ἀκοῆς εἰς ὅλην τὴν Νῆσον, ἔδραμαν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ κάθε μέρος εἰς τόσον πλῆθος, ὥστε ἔκρινεν ἁρμόδιον ὁ Ἐπίσκοπος διὰ νὰ ἀναπαύσῃ ἐκεῖνον τὸν λαὸν, νὰ μεταφέρῃ χωρὶς ἀναβολὴν καιροῦ τὸ τίμιον ξύλον αὐτὸ εἰς τὴν Καθεδρικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀμμοχούστου.

Ἠθέλησεν ὁ Βασιλεὺς παρακινημένος ἢ ἀπὸ περιέργειαν, ἢ ἀπὸ εὐλάβειαν νὰ παρασταθῇ εἰς τὰς παρρησίας ὁποῦ ἐγίνοντο εἰς τὴν μεταφοράν. Ἴσως προσέτι διὰ νὰ ἐμποδίσῃ κάθε ἄτοπον, ἐπειδὴ ὑπόφεραν μὲ κακὴν εὐχαρίστησίν των ἐκεῖνοι τοῦ χωρίου τὸ νὰ τοὺς ἀφαιρεθῇ μία τοιαύτη χαρὰ ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας των, καὶ νὰ τὴν κλείσουν εἰς μίαν χώραν. Γράφουσιν οἱ Ἱστορικοὶ ἐκείνου τοῦ καιροῦ, πῶς ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ἀμμοχούστου ἐδοκίμασε τὸν σταυρὸν καὶ εὗρεν ὅτι εἶναι ἀπὸ τὸ τίμιον ξύλον τοῦ σταυροῦ βέβαια, ῥίψας αὐτὸ εἰς τὴν φωτίαν χωρὶς νὰ λάβῃ καμμίαν βλάβην. ἠκολούθησαν τόσα θαύματα καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ τιμίου ξύλου ὁποῦ ἐγέμησαν ἕνα ὁλόκληρον βιβλίον. Ἀλλ' ἀνάμεσα εἰς τὰ πλέον ἀξιομνημόνευτα ἐστάθη ἐκεῖνο τῆς Βασιλίσσης Ἀλισίας, ἡ ὁποία ἔχουσα τὴν γλῶσσαν κρατημένην, εἰς τρόπον ὁποῦ μὲ δυσκολίαν ἐπρόφερε τὸν λόγον, μόλις ἔφθασε νὰ ἐγγίσῃ τὸ τίμιον ξύλον, καὶ ἄρχισε παραχρῆμα νὰ ὁμιλῇ ἐλεύθερα, εὐχαριστοῦσα μὲ θαυμασμὸν τῶν περιεστώτων τὴν θείαν μεγαλειότητα διὰ τὴν χάριν ὁποῦ ἔλαβε. Διήγειραν αὐτὰ τὰ θαύματα τὴν εὐλάβειαν καὶ τὸν ζῆλον τῆς Μαδάμας Μαργαρίτας δὲ Βλέσια, εὐγενοῦς ἀξιολόγου διὰ τὰ καλὰ τῆς ψυχῆς καὶ διὰ τὰ χαρίσματα τῆς τύχης ὁποῦ εἶχεν, ὥστε νὰ

κτίση μίαν Ἐκκλησίαν εἰς τὰ Βαρούσια τῆς Λευκοσίας εἰς τὸ ὄνομα τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ τὴν ὁποίαν ἐπροίκισε μὲ ὑποστατικὰ καὶ εἰσοδήματα εἰς μνήμην αὐτῆς. καὶ τὴν ἐκατάστησεν ὀνομαστὴν μίαν ἀπὸ τὰς πρώτας Ἐκκλησίας τῆς Νήσου.

Ἐνταῦθα ὁ Ἱστορικὸς, Γιβλὲτ, τῶν Λουζινιανῶν Βασιλέων τῆς Νήσου φανερὰ λανθάνεται, ὅσον εἰς τὴν μετακόμισιν τοῦ τιμίου τούτου ξύλου, ἐπειδὴ λέγει, πῶς ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ἀμμοχούστου ἐμετάφερεν αὐτὸ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Πῶς ἦτον δυνατὸν οἱ Ρωμαῖοι νὰ πάρουσιν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Λατίνων τὸ τίμιον ξύλον, καὶ φέροντες εἰς τὰ Λεύκαρα νὰ τοῦ οἰκοδόμησαν καὶ Ναὸν θαυμαστὸν, εἰς καιρὸν ὁποῦ ἦτον ὑποτεταγμένοι σκλάβοι καὶ κατατρεχόμενοι διὰ τὸ ἀσύμφωνον τοῦ δόγματός των; ἂν ἐφέρετο διότι εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ἤθελαν φανερώση τὶ περὶ τούτου εἰς τὰς Ἱστορίας των. καὶ ὁ Φρὰ Στέφανος Λουζινιανὸς, καὶ ὁ Φρὰ Ἄγγελος Καλλέπιος Κύπριοι καὶ οἱ δύω. ἀλλὰ μάλιστα ὁ πρῶτος ἀναφέρει πῶς τὸ τίμιον ξύλον τοῦτο τοῦ Σταυροῦ εὑρίσκετο εἰς τὰ Λεύκαρα μετὰ τὴν κλοπὴν καὶ ἐποίει θαύματα εἰς τὸν καιρόν του, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸς πολλάκις ἠσπάσθη ὡς λέγει. ὅθεν ἐπειδὴ ἀληθεστέραν κρίνομεν αὐτὴν τὴν περὶ τούτου Ἱστορίαν, ἣν ἐλάβαμεν ἐκ Κύπρου, ἀγκαλὰ καὶ μὲ κάποιας ὑπερβολὰς, πλὴν ὑποσημειοῦμεν αὐτὴν αὐταῖς λέξεσιν διὰ τὸ ἀσφαλέστερον.

Οἱ δὲ Λατῖνοι οἱ μετὰ τῶν Ρωμαίων τότε συγκατοικοῦντες τὴν Νῆσον ταύτην, βλεπόντες τὰ τοῦ τιμίου ξύλου καθ' ἑκάστην γενόμενα ἄπειρα θαύματα, φθόνῳ φερόμενοι, ἔλεγον πῶς διὰ τῆς μαγγανείας καὶ γοητείας τῶν Γωμαίων ἐγίνοντο τὰ τεράστια, μερικοὶ δὲ ἐκ τούτων ὡμολογοῦσαν ἀληθῆ εἶναι, καὶ ὑπὸ τῆς θείας χάριτος ἐνεργεῖσθαι τὰ γινόμενα καὶ σχῖσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. Ἕνας δὲ ἀπὸ τοὺς φράτορας τούτων τοὔνομα Σωτὴρ Γιοβάννης Σαρδαμάρης, ἀκούων τὸ σχῖσμα καθ' ἡμέραν καὶ θυμοῦ πλησθεὶς, ἐπαρεκινήθη εἰς Ἱερεσυλίαν ὁ δείλαιος, καὶ εὐθὺς ἐπῆγε διὰ νυκτὸς εἰς τὴν τόχνην, καὶ ἔκλεψε τὸ τίμιον ξύλον ἐκ τοῦ Ναοῦ, καὶ τὸ ἔκρυψεν εἰς τὸ μαντέλλον του, καὶ πρὸς τὸ ξημέρωμα ἔφθασεν εἰς τὸν αἰγιαλὸν ἔνθα εἶχε τὸ πλοῖον ἕτοιμον εἰς φυγήν. ἐμβαίνωντας δὲ εἰς αὐτὸ, καὶ κάμνωντας ἀρχὴν νὰ

κινῆται τὸ πλοῖον (ὢ τῶν θαυμασίων σου κύριε) ἄφνω ἐγένετο μέγας κλύδων καὶ ταραχὴ τῆς θαλάσσης φοβερὰ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων. Τοῦτο γοῦν ἰδόντες οἱ ναῦται ἐγύρισαν τὴν πρώραν τους εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἦλθον πάλιν εἰς τὸν Λιμένα, ἐννοήσαντες τὴν ἐξαφνικὴν ἐκείνην φουρτούναν ἔργον τῆς θείας δυνάμεως. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Λατῖνος ἀνίερος ἱερεὺς, φόβῳ πολλῷ συνεχόμενος εὔγαλε τὸν ζωοποιὸν ἐκεῖνον Σταυρὸν μυστικῷ τρόπῳ εἰς τὴν στερεὰν, καὶ γυμνώνωντάς τον ἀπὸ παντὸς τοῦ ὄλβου καὶ τοῦ κοσμίματος ὁποῦ ἡ μακαρία Ἑλένη εἶχε βάλῃ εἰς αὐτὸν, τὸν ἔρριψεν εἰς μίαν ξυλοκερατίαν, πλησίον τοῦ χωρίου Καλαμοῦλλι λεγομένου, καὶ ἐστράφη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκίνησε ἀνεμποδίστως. Ἡ δὲ Ἱεροσυλία αὕτη γέγονεν εἰς τοὺς χιλίους τριακοσίους δεκαοκτὼ ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖσε κεκρυμμένον τὸ τίμιον ξύλον χρόνους εἰκοσὶ δύω. καὶ εἰς τοὺς 1340. ἠθέλησε νὰ γνωρισθῇ, καὶ ἐσυνέβη τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Κουρσεύοντες τότε οἱ Σαρακηνοὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς Κύπρου, ἠχμαλώτευσαν καὶ ἕνα παιδίον Γεώργιον ὀνόματι, καὶ τὸ ἐπούλησαν εἰς τὸ χωρίον Καλαμοῦλλι ἑνὶ τῶν Χριστιανῶν, ὅς τις τὸ ἐδιώρισε νὰ φυλάγῃ τὰ πρόβατά του. Τοῦτος λοιπὸν ὁ Γεώργιος κοιμώμενος μίαν τῶν ἡμερῶν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο πλησίον τῆς ξυλοκερατιᾶς, εἶδεν εἰς τὸ ὄνειρόν του ὁποῦ τὸν ἔκραζαν κατ' ὄνομα, καὶ τοῦ ἔλεγαν διὰ νὰ πλησιάσῃ ἐκεῖ ὁποῦ ἦν ἕνας μέγας θησαυρὸς, νὰ τοῦ δείξουν ποῦ ἦτον κεκρυμμένος νὰ τὸν λάβῃ, τὸ ὁποῖον διηγούμενος εἰς τοὺς ἄλλους ἐκεῖσε ἀνθρώπους, ἔκριναν πῶς εἶναι μία φαντασία τοῦ ὕπνου, καὶ ὄνειρον ἀνυπόστατον. Ἀλλ' ἔτυχε πάλιν ἄλλην φορὰν, καὶ κοπιασμένος ὢν, ἐπλαγίασε διὰ νὰ κοιμηθῇ, καὶ δὲν ἐδύνατο, καὶ βλέπει εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ξυλοκερατίας ἕνα κεράτιον, τὸ ὁποῖον ἐβουλήθη νὰ τὸ κόψῃ, καὶ ἐγερθεὶς ἔριψε τὴν ράβδον του ἐπάνω εἰς τὸ κεράτιον, ἡ δὲ ράβδος ἐπεριπλέχθη εἰς τοὺς κλάδους τοῦ δένδρου καὶ ἔμεινε κρεμασμένη. τότε πιάσας λίθον τὸν ἔριψε διὰ νὰ ἐγκρεμνίσῃ τὴν ράβδον του, καὶ ἔπεσεν ὁ λίθος εἰς τὸ κούφωμα τοῦ δένδρου, ὅπου παρατηρήσας εἶδε φλόγα πυρὸς, ὁποῦ εὔγαινεν ἐκεῖθεν, καὶ ἐφοβήθη μεγάλως, καὶ πέρνωντας τὴν ράβδον του,

ἔδραμεν εἰς τὸ χωρίον Καλαμοῦλλι, καὶ ἔλεγε μεγαλοφώνως, ἐλᾶτε νὰ εἰδῆτε φλόγα μεγάλην, ὁποῦ εὐγαίνει ἀπὸ τὴν ξυλοκερατίαν, καὶ ἀκούωντας ὅλος ὁ λαὸς τοῦ χωρίου, ἔτρεξε πέρνωντας τζικούρια καὶ νερὸν διὰ νὰ σβύσωσι τὴν φωτίαν, καὶ κτυπῶντας ὅλοι μὲ βίαν, καὶ κόπτωντας μέρος τῆς ξυλοκερατιᾶς ἐφάνη εἰς τὸ κούφωμά της ὁ τίμιος Σταυρὸς, ἐξ οὗ εὐγῆκεν ἄρρητος εὐωδία. τὸ ὁποῖον βλέπωντας ὁ Γεώργιος, ἔτρεξε μετὰ χαρᾶς, λέγωντας ὅτι ἰδοὺ ἐπληρώθη τὸ ὄνειρόν μου, καὶ μετὰ πόθου πολλοῦ ὥρμησε καὶ ἔλαβε τὸ τίμιον ξύλον ἀπὸ μέσα τῆς φωτίας, χωρὶς νὰ βλαφθῇ παντελῶς ἀπὸ αὐτὴν, καὶ τὸ κατησπάζετο μὲ μεγάλην του ἀγαλλίασιν, ὁμοίως καὶ οἱ Ἱερεῖς τε καὶ λαϊκοὶ ὁποῦ εὑρέθησαν παρόντες. καὶ πολλοὶ ἀσθενεῖς ὁποῦ ἐνοχλοῦντο ἀπὸ διαφόρους ἀσθενείας, καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα, καὶ ἀπὸ ῥύσεις αἱμάτων, παραδόξως ἔλαβον τὴν ὑγείαν τους. Καὶ ἄλλα πλεῖστα θαύματα ἔγιναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην. ἠκούσθη δὲ τὸ γεγονὸς καὶ εἰς τὸ χωρίον λεγόμενον Λεύκαρα, καὶ ἔδραμεν ὁ Ἐπίσκοπος μετὰ τοῦ Κλήρου του, καὶ ὅλου τοῦ λαοῦ. ζητοῦντες τὸν τίμιον σταυρὸν ὁποῦ ἤξευραν πῶς εἶχε κλευθῇ ἀπὸ τὸν Φράτορα τῶν Λατίνων. Ἔτυχε δὲ ἐκεῖ καὶ ὁ Δοὺξ Ῥεοῦγγε (α) ὀνόματι, καὶ βλέπωντας τὰ ἄπειρα θαύματα ὁποῦ ἔγιναν, ἦλθεν εἰς ἔρεσιν διὰ νὰ τὸν κρατήσῃ εἰς τὸ εὐκτήριον ὁποῦ εἶχε μέσα εἰς τὸ Παλάτιόν του, καὶ τὸν ἐκράτησεν ἡμέρας δώδεκα. ἔπειτα βιασθεὶς ἀπὸ τὰ φοβερὰ ὀνείρατα ὁποῦ εἶδε, τὸν ἔστρεψεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ αὐτοῦ Γεωργίου.

Ἀκούοντές το δὲ καὶ οἱ αὐθένται ὁποῦ ἐξουσίαζαν εἰς τὴν Πόλιν τῆς Κυρηνίας, ἐζήτησαν νὰ πάρουν ἐκεῖσε τὸν τίμιον σταυρὸν. καὶ πηγαίνωντας ὁ αὐτὸς Γεώργιος νὰ τὸν πάρῃ, ἐγκρέμνισεν ἀπὸ τὸ ἄλογον καὶ ἐτζάκκισε τὸ ποδάρι του, καὶ βάλλωντάς τον ἐπάνω εἰς τὸ σύντριμμα τοῦ ποδὸς, ὢ τοῦ θαύματος, ὑγιὴς ἐγένετο. Ἔπειτα πέρνωντάς τον εἰς τὴν Κυρηνίαν, πολλοὶ ἀσθενεῖς Ἰατρεύθησαν, καὶ πολλὰ ἄλλα θαύματα ἔγιναν μὲ τὴν χάριν καὶ δύναμιν τοῦ τιμίου ξύλου, τὰ ὁποῖα ὅλα βλέπωντάς τα, καὶ ὑποστρέφωντας ἐκεῖθεν ἔγινε Μοναχὸς,

(α) Αὐτὸς δὲν ἦτον Δοὺξ, ἦτον Βασιλεὺς ὀνόματι Οὗγος δ΄.

μετονομασθεὶς Γαβριήλ. Ἔτυχε δὲ εἰς ἐκείνας τὰς ἡμέρας καὶ ἦτον εἰς Λευκοσίαν ὁ τῶν Λατίνων Ἐπίσκοπος τῆς Ἀμμοχούστου φρὰ Μάρκος τοὔνομα. ὅς τις ἀκούωντας τὰ ἄπειρα θαύματα τοῦ τιμίου σταυροῦ, κοντὰ ὁποῦ ἐκήρυττε παρρησίᾳ εἰς ὅλους, οὐκ οἶδα πόθεν κινημένος, ὅτι πλανῶσιν οἱ Ῥωμαῖοι τὸν λαὸν, λέγοντες πῶς εἶναι τὸ ξύλον ἐκεῖνο τοῦ σταυροῦ τοῦ Κυρίου μας, παρεστάθη εἰς τὸν τότε Ῥῆγα τῆς Κύπρου, καὶ ἔλεγε τοῦ Ῥηγὸς ἔτζι. ὅτι ἐφάνη κατ᾽ αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἕνας Ῥωμαῖος πλάνος καὶ ἀπατεών, καὶ κατασκευάσας ἕνα σταυρὸν ξύλινον Κηρύττει πῶς εἶναι ἀπὸ τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἕλκει κατόπι του τὸν λαὸν ἐνεργῶντας μὲ μαγείας διάφορα θαύματα, καὶ πρέπει ἡ αὐθεντία σου νὰ ἐξετάσῃς τὴν ὑπόθεσιν, καὶ νὰ μὴν ἀφήσῃς νὰ πλανᾶται τοιουτοτρόπως ὁ κόσμος. ὁ δὲ Ῥῆγας ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν, ὅτι δὲν εἶναι πρᾶγμα ὁποῦ ἀνήκει εἰς τοῦ λόγου του διὰ νὰ τὸ ἐξετάσῃ. ὁ δὲ Ἐπίσκοπος ὑπολαβὼν εἶπε πρὸς τὸν αὐθέντην, ἐμένα ἐγγίζει ἡ ὑπόθεσις αὕτη, καὶ μὲ τὴν προσταγήν σου θέλω βαλθῇ εἰς τὴν ἔρευναν. ἠξεύρομεν μάλιστα πῶς ἡ τοιαύτη δοκιμὴ τοῦ τιμίου ξύλου γίνεται διὰ πυρὸς καὶ αἵματος, καὶ διὰ πυρὸς μὲν, ὅταν τὸ βάλῃς μέσα εἰς αὐτὸ, καὶ δὲν τὸ βλάψῃ, διὰ αἵματος δὲ ὅταν ῥέῃ αἷμα ἀπὸ τινὰ ἄνθρωπον, καὶ βάλλωντάς το ἐπάνω τοῦ ἀσθενοῦς, σταθῇ ἐν ταὐτῷ ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος. ἀκούσας λοιπὸν ὁ Ἐπίσκοπος παρὰ τοῦ Ῥηγὸς νὰ κάμῃ τὸ ὅ,τι θέλῃ, ἐκείνου ἀθώου μένοντος εἰς τὴν τοιαύτην ἐπιχείρησιν, εὐθὺς ὥρισε καὶ ἐφέρθη εἰς Λευκοσίαν ὁ Μοναχὸς Γαβριὴλ μετὰ τοῦ τιμίου ξύλου, καὶ ἐκεῖ ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ὁμοίως καὶ τοῦ Ῥηγὸς, καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ἔφεραν εἰς ἀγγεῖον μεγάλον κάρβουνα ἀναμμένα, καὶ ἔβαλαν μέσα εἰς τὴν φωτίαν τὸ τίμιον ξύλον γυμνὸν καὶ ἀκόσμητον, καθὼς ἦτον ὅταν τὸ εὑρῆκεν ὁ Γεώργιος εἰς τὴν ξυλοκερατιὰν, ὡς προείρηται, καὶ κάμνωντας ἱκανὴν ὥραν μέσα εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην ἀνθρακιὰν, πολλοὶ ἔλεγον πῶς νὰ κατεκάη καὶ νὰ ἐφθάρη παντελῶς. ὁ δὲ Ἐπίσκοπος συκωθεὶς, καὶ ταράττωντας τὰ ἀναμμένα κάρβουνα, εὑρῆκε το τίμιον ξύλον σῶον καὶ ἀβλαβὲς ὡς ἦν τὸ πρότερον, καὶ ἐθαύμασεν, ὁμοίως καὶ ὅλος ὁ λαὸς μετὰ τοῦ Ῥηγὸς καὶ τῆς αὐτοῦ συζύγου Ἀλυ-

σίας, τῆς ὁποίας οὖσα κρατημένη ἡ γλῶσσά της πρὸ πολλοῦ, καὶ βλέπουσα τὸ θαῦμα τοῦ τιμίου ξύλου ὁποῦ δὲν ἐδαπανήθη οὐδαμῶς ἀπὸ τὴν φωτίαν, ἐφώναξεν εὐθὺς φωνῇ μεγάλῃ καὶ εἶπε, πιστεύω τοῦτο τὸ τίμιον ξύλον εἶναι τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ προφέρουσα αὐτοὺς τοὺς λόγους, παραχρῆμα ἐλύθη ἡ γλῶσσά της, καὶ ὡμιλοῦσεν ἐλεύθερα.

Τότε ὁ Ρῆγας ἐκέλευσε τὸν Μοναχὸν Γαβριὴλ νὰ πάρῃ τὸ τίμιον ξύλον, καὶ νὰ ὑπάγῃ ὅπου βούλεται, περιερχόμενος ὅλην τὴν Νῆσον, νὰ μὴ τολμήσῃ ὅμως νὰ εὔγῃ ἔξω ἀπὸ τὴν Νῆσον, καὶ νὰ τὸ πάρῃ εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἂν παρακούσῃ, θέλει τὸν θανατώσει. Τοιουτοτρόπως μαρτυρούμενος ὁ τίμιος σταυρὸς, ἔκειτο παρὰ τῷ Μοναχῷ Γαβριὴλ, ὅς τις συνεχῶς ἐδέετο τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀποκαλύψῃ αὐτῷ, εἰς ποῖον τόπον νὰ ἀνεγείρῃ Ναὸν εἰς ὄνομα τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ νὰ ἀφιερώσῃ ἐκεῖ τὸν μέγαν ἐκεῖνον θησαυρόν. καὶ βλέπει μίαν νύκτα εἰς τὸν ὕπνον του ἕνα νέον ὁποῦ τὸν ἐπρόσταζε καὶ τοῦ ἔλεγεν, ὅτι νὰ ἀνεγείρῃ τὸν Ναὸν ὁποῦ ἐπόθει εἰς τὸ χωρίον τῶν Λευκάρων, εἰς τόπον ἡσυχαστικὸν καὶ ἁρμόδιον. κοινολογήσας λοιπὸν τὴν ὑπόθεσιν καὶ εἰς τὴν προϊατρευθεῖσαν σύζυγον τοῦ Ρηγὸς, ἔλαβε παρ' αὐτῆς ἱκανὰ ἔξοδα, καὶ καταβάλλωντας καὶ αὐτὸς τὴν δυνατὴν ἐπιμέλειαν, ᾠκοδόμησε τὸν Ναὸν εἰς τὸ χωρίον τῶν Λευκάρων μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ἁγίου θεοῦ, καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸ τίμιον ξύλον, ὅπου σώζεται ἄχρι τῆς σήμερον.

Ἔτει 1343. Ἐπειδὴ οἱ Τοῦρκοι τῆς ἀνατολῆς καὶ Συρίας αὐθάδεις γενόμενοι διὰ τὰς πολλάς των ἀνδραγαθίας, ἐπροξένουν ἀκατάπαυστον ἐνόχλησιν μὲ τὰ κούρση των εἰς ὅσους τόπους ὥριζαν ἔτι οἱ Λατῖνοι εἰς τὸ Ἀρχιπέλαγος. ὁ Κλήμης Πάπας δ'. ἡ Ἀριστοκρατία τῶν Ἐνετῶν, ὁ Μαΐστωρ τῆς Ρόδου, καὶ ὁ Βασιλεὺς Οὔγος εἰς συμμαχίαν ἐλθόντες, ἐκατάστησαν ἕνα στόλον ἕως εἴκοσι Γαλέρας. καὶ ἐκατάτρεχαν τοὺς θαλασσολῃστὰς Τούρκους, τῶν ὁποίων μεγάλην φθορὰν ἐπροξένησεν αὐτὴ ἡ συμμαχία εἰς τοὺς τόπους των, καὶ πολλὰ πλοῖα αὐτῶν ἐβύθησαν, καὶ ἐκυρίευσαν.

Ἔτει δὲ 1348. ἐξανοίχθη ἡ Πανοῦκλα εἰς τὴν Κύπρον εἰς τινὰ

χωρία τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἐντὸς ὀλίγου διεδόθη τὸ πάθος καθ' ὅλην τὴν Νῆσον, καὶ μεγάλον ἀφανισμὸν τοῦ λαοῦ ἔκαμεν. ὁ Βασιλεὺς Οὖγος δὲν ἀμέλησε κάθε προφυλακὴν καὶ ἐμπόδιον αὐτῆς. Ἐδιώρισε Νοσοκομεῖα εἰς διαφόρους τόπους, ἐπιστάτας νὰ ἀπομακρύνουσι τοὺς μολυσμένους, καὶ ἄλλους νὰ τοὺς ἐπισκέπτονται μὲ δόσιν μεγάλην ἀργυρίου. Ἐσύστησε καὶ δευτέραν φορὰν ἐπιστάτας ἀφ' οὗ ἀπόθαναν οἱ Πρῶτοι, ἀλλὰ τὸ κακὸν ηὔξησε τόσον, ὁποῦ καὶ αὐτὸς εἰδὼς τὸ ἀδιόρθωτον, ἐκρύφθη εἰς τὸ Καστέλλιον τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος κατὰ τὴν Κυρηνείαν. ἀφ' οὗ χρόνον ὁλόκληρον ἐταλαιπωρήθη ὑπὸ αὐτῆς ἡ Νῆσος, ὀλιγόστευσεν ὁ λαὸς, καὶ ἐφρόντισε μὲ τὰς εὐεργεσίας του ὁ Βασιλεὺς καὶ ἐκράτησε πολλοὺς τῶν ἐλθόντων ξένων, καταστήσας ἐλευθέρους ἀπὸ τὰ βασιλικὰ βάρη, καὶ ἀναδείξας ἐξ αὐτῶν καὶ εὐγενεῖς. Τούτων ὅσοι εὐγενείας ἠξιώθησαν, ἐπαραιτήθησαν τὴν Ἐπωνυμίαν αὐτῶν τὴν Πάτριον, καὶ οἰκειοποιήθησαν τὴν ἐπωνυμίαν τῶν οἴκων, ὁποῦ εἰς Κύπρον ἐκ τῆς πανώλης ἐξέλιπον, μὲ δόγμα τῆς ὑψηλῆς αὐλῆς, καὶ τοῦ βασιλέως. Τοιαῦτα προνοῶν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, ἔχαιρε νὰ βλέπῃ πάλιν νὰ ἡσυχάζῃ ὁ λαὸς, καὶ νὰ αὐξάνῃ καὶ εἰς γενεαλογίαν, καὶ εἰς εὐτυχίαν. ἀλλ' ἰδοὺ ἐὰν αἱ ἔξωθεν ταραχαὶ, καὶ περιστάσεις μικρὸν ἡσύχασαν, ἔσσωθεν εἰς τὸν οἶκόν του ἄρχισαν νὰ γεννῶνται ἄλλαι θλιβερώτεραι, καὶ νὰ τὸν καταθλίβουσι.

Τῷ 1354. ἡ βασίλισσα Ἀλυσία ἀνέθρεφε μίαν σκλαβοπούλλαν πολλὰ ὡραίαν. ἔφθασεν εἰς νόμου ἡλικίαν ἡ νεανίδα, καὶ ἅμα καὶ οἱ δύο υἱοὶ τοῦ βασιλέως. οὗτοι ἠράσθησαν αὐτῆς, καὶ τόσον, ὁποῦ οἱ δύο ἀδελφοὶ διὰ ζηλοτυπίαν ἔφθασαν εἰς τὰ μαχαίρια. ὁ Πατὴρ βασιλεὺς ὑποκρινόμενος, ὅτι ἀγνοεῖ, ἐμελέτα νὰ εὐγάλῃ ἐκ τοῦ μέσου τὸ αἴτιον τῆς ἔχθρας τῶν τέκνων του. ἀπεφάσισε λοιπὸν, ἰδὼν τὸ ἀδιόρθωτον, καὶ τὴν παῖδα μὲ θλίψιν του, καὶ τῆς βασιλίσσης ἡσύχως, καὶ χωρὶς εἰδήσεως τῶν ἐραστῶν αὐτῆς υἱῶν του, ἔστειλεν εἰς Ἰταλίαν. οἱ ἐρασταὶ ἀναμμένοι ἀπὸ τὸν ἔρωτα, μαθόντες ἔξαφνα τὴν φυγὴν τῆς ὡραίας των, ἐπικράνθησαν, ἐθρήνησαν. τέλος πάντων μὴν ὑποφέροντες τὴν ὑστέρησίν της, ἐχθροὶ ὄντες δι' αὐτὴν οἱ ἀδελφοὶ ἐφιλιώθησαν, καὶ ἐσυμφώνησαν καὶ οἱ δύο νὰ φύγουσιν ἐκ τῆς Νήσου λάθρα

τῶν Γονέων, καὶ νὰ ὑπάγουν νὰ τὴν εὕρουσιν. Ἐφανέρωσαν τὸν αὐτῶν σκοπὸν τινῶν κολάκων, καὶ τί νὰ πολυλεγοῦμεν. ἀνέβησαν εἰς δύο Γαλέρας βασιλικάς, καὶ ἐμάκρυναν τῆς Νήσου. Μαθὼν ὁ βασιλεὺς τὴν φυγήν των, εὐθὺς ἔδραμεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἔφθασε, καὶ τυφλωμένος ἀπὸ τὴν ὀργὴν ἐκρέμμασεν ἕνα Καβαλλιέρον Ἰωάννην λομπάρδον, ὡς ἑτοιμάσαντα τὴν φυγὴν τῶν υἱῶν του. αὐτὴ ἡ καταδίκη χωρὶς ἐξετάσεως, καὶ συναινέσεως τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, ἐσύγχισε τὸν λαὸν ὄχι ὀλίγον. καὶ εὐθὺς ἐκλέξας δύο τῶν ἀξιοτέρων καὶ πλέον πιστῶν, Νίσσαν, καὶ Ἀλβέρτον δὲ Νόρες μὲ δύο ταχυπλόους Γαλέρας, ἔστειλεν αὐτοὺς νὰ εὕρουσι τοὺς φυγάδας υἱούς του. δὲν ἀπέρασαν πολλαὶ ἡμέραι, καὶ ἐπρόφθασαν τοὺς δύω Πρίγκιπας εἰς Σικελίαν. τούτους πρῶτον μὲν ἐπαρακίνησαν μετὰ θελήσεως αὐτῶν νὰ ἀκολουθήσωσι τὴν προσταγὴν τοῦ Πατρὸς, ἀλλ' ἀντισταθέντες, καὶ στανικῶς αὐτοὺς μὲ τὰς Γαλέρας των ἔφερον εἰς τοὺς Λιμένας τῆς Κύπρου, καὶ χωρὶς νὰ ἰδοῦσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς, κατεκλείσθησαν εἰς τὸ Καστέλλιον τῆς Κυρηνίας.

Ὁ Πρίγκιψ τῆς Τριπόλεως Πέτρος μεγαλήτερος υἱὸς, θερμὸς ὑπὲρ τὸ δέον, ἔγραψε τοῦ Πατρὸς σκληρότατα, ὑβριστικὰ, καὶ τολμηρὰ γράμματα, Τύραννον αὐτὸν ἀποκαλῶν, εἰς τρόπον ὁποῦ ὁ βασιλεὺς Οὖγος ἀπεφάσισε τὸν θάνατόν του. καὶ ἐὰν δὲν ἐμποδίζετο ἀπὸ τὴν μεσιτείαν τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, ἤθελε τὸν ἀκολουθήσῃ, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν πνευματικόν του. Ἔβαλεν ὅμως αὐτοὺς εἰς δριμυτέραν φυλακήν. Ἐμπόδισεν αὐτῶν τὴν συναναστροφὴν, καὶ εὑρίσκετο ὁ ταλαίπωρος Πατὴρ εἰς διαλογισμοὺς ὁποῖον τὸ τέλος αὐτῶν συλλογιζόμενος. ἀλλὰ κλίνων περισσότερον εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς τιμωρίας, παρὰ εἰς τὴν συγχώρησιν. ὅταν ἕνα θρήνου ἄξιον συμβεβηκὸς ἔφερε τὴν καρδίαν του νὰ κλίνῃ εἰς συμπάθειαν. θωμᾶς, καὶ Ἰσαβέλλα δύο ἄλλα του μικρὰ παιδία βρέφη, παίζοντα πλησίον εἰς μίαν δεξαμενὴν νερῶν, ἀπὸ ἀπροσεξίας τῶν ὑπηρετῶν, ἔπεσαν εἰς αὐτὴν, καὶ τὰ δύο. ἀναστέναξε, καὶ ἐδάκρυσεν ὁ βασιλεὺς, καὶ πᾶσα ἡ Γερουσία εἰς τὸ ἔξαφνον συμβεβηκός. δίκαιος εἶ Κύριος, εἶπε, καὶ δικαία ἡ κρίσις σου. Ἐπὶ τούτοις, καὶ πλημμύρα μία ἄλλη τοῦ ποταμοῦ κατόπιν δει-

νή, καὶ ὀλέθριος εἰς τὴν Λευκοσίαν. διὰ τοῦτο ὁ Πνευματικός του δραξάμενος ἀφορμῆς, τὸν παρακινεῖ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν υἱῶν του, καὶ τοῦ λέγει, πῶς ὁ Θεὸς δὲν ὁμιλεῖ μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἁμαρτωλοὺς, παρὰ μὲ τοὺς πολέμους, μὲ τὰς πείνας, μὲ τὰ θανατικὰ, μὲ τὴν ὑστέρησιν τῶν τέκνων. καὶ αὐτὰ εἶναι αἱ τιμωρίαι τοῦ θεοῦ, ὁποῦ πέμπονται εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐκ τούτων παρακινούμενος ἐσυγχώρησε τῶν υἱῶν του, οἱ ὁποῖοι ἐλθόντες ἐπρόσπεσαν, καὶ ἐζήτησαν μετὰ δακρύων τὴν συγχώρησιν. ὑπέφερον ἔμπροσθεν πάντων τῶν Ἀρχόντων, ὡς κατάδικοι ἱστάμενοι, καὶ αὐτοὺς ἔλεγχε. Διορθωθέντων καὶ τούτων τῶν ἀτυχημάτων, ἐφρόντισε διὰ τοὺς γάμους τοῦ μεγαλητέρου, καὶ διαδόχου, ὃν ἔσμιξε μὲ τὴν Ἐλεώνοραν τοῦ τῆς Ἀραγώνας, ἀνεψιὰν δὲ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως, καὶ μετὰ τὰς χαρὰς τῶν Γάμων, ἐκήρυξεν αὐτὸν καὶ βασιλέα, καὶ ἔστεψεν αὐτὸν, παραιτηθεὶς αὐτῷ πᾶσαν ἐξουσίαν, καὶ βασιλικὴν μεγαλοπρέπειαν. καὶ αὐτὸς, ὡς ἰδιώτης, ἠγάπησε νὰ κατοικῇ εἰς τὸ εἰς στρόβυλον Παλάτιον. Ἐκεῖ ἔκτισε μίαν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐτίμησεν ἡγουμενίαν μὲ φράτορας, εἰς ἣν καὶ συναυλίζετο πάντοτε. Ἔργον τόσον ἀξιομνημόνευτον ἔδειξεν ὁ Οὖγος παραιτούμενος τὴν βασιλείαν, ὥστε ὁποῦ ὑπὸ πάντων ἐπαινέθη καὶ βασιλέων, καὶ Πριγκίπων, καὶ σοφῶν, ἀλλὰ δὲν ἀπέρασε καιρὸς πολὺς μετὰ τὴν παραίτησιν, καὶ ὁ Οὖγος, ἐπειδὴ γεμάτος ἀπὸ ἀσθενείας, βεβαρημένος ἀπὸ τὸ γῆρας, ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρέος, καὶ ἐτάφη ἐνδόξως εἰς τὸ τοῦ Σὰν Δομενίκου Μοναστήριον εἰς Λευκοσίαν. Ἐφάνη ἀνὴρ φρονημώτατος, εὔσπλαγχνος, ἀπόκτησε φήμην μεγάλην ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους του. ἐπροσπάθησε πολὺ τὴν ἡσυχίαν, καὶ αὔξησιν τοῦ βασιλείου, καὶ τὴν εὐτυχείαν τοῦ λαοῦ. διὰ τοῦτο Ἰωάννης Βοκάτζιος Ἱστορικὸς, καὶ Φιλόσοφος φιορεντίνος, ἀφιέρωσε τὴν βίβλον του τὴν περὶ γενεαλογίας τῶν θεῶν εἰς τὸ ὄνομά του, μὴ κρίνων τινὰ τοῦ βασιλέως Οὔγου τῆς Κύπρου ἀξιώτερον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ.

Πέτρου α'. Βασιλεία, καὶ αὐτοῦ Ἀνδραγαθίαι, καὶ Ἐλεώνωρας Βασιλέσσης ἄσεμνος ζωή. καὶ Φόνος Πέτρου.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατρὸς Οὔγου, ὁ βασιλεὺς Πέτρος ἤρξατο ἐξουσιάζειν μετὰ πάσης ἐξουσίας, καὶ ἐλευθερίας. Ἐστέφθη καὶ βασιλεὺς Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἀμμόχουστον. ἡ Πόλις ἐκείνη τότε εὑρίσκετο εἰς μεγάλην δόξαν, καὶ πλοῦτον, καὶ εὐγένειαν, ὥστε σχεδὸν ὑπερέβαινε τὴν βασιλεύουσαν κατὰ τοῦτο. ἀλλὰ ὁποῦ δὲν λείπουσι τὰ ζιζάνια εἰς κάθε καιρὸν καὶ τόπον, νὰ ταράττουσι τὴν κοινὴν εἰρήνην, πολλάκις μάλιστα ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς θρησκείας. ἦλθε διότι εἰς Κύπρον κάποιος φράτωρ Τομάζος λεγόμενος ἐκ τῆς τάξεως τῶν Καρμελιτῶν ἀπεσταλμένος. ὡς ἔλεγεν, ἀπὸ τοῦ Πάπα, ὁ ὁποῖος διὰ νὰ ἀποκτήσῃ εὔνοιαν, καὶ φήμην ἀπὸ τοὺς Λατίνους Κυπρίους, καὶ ἄλλως θησαυρούς, κενόδοξος φρατάτζος εἰς ἄκρον. ἐξεφώνησε πολλὰ κατὰ τῆς Πίστεως τῶν Ρωμαίων, καὶ μάλιστα, πῶς εἶχεν ἐξουσίαν νὰ ἀφαιρέσῃ παντελῶς τὰς Ἐπισκοπὰς ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, καὶ νὰ τὰς καταστήσῃ εἰς τοὺς Λατίνους, ὥστε νὰ μὴν ἀκούεται πλέον Ρωμαῖος Ἐπίσκοπος εἰς Κύπρον, ἀλλ' ὁ λαὸς αὐτὸς τῶν Ρωμαίων νὰ καθοδηγῆται ἀπὸ τοὺς Λατίνους Ἐπισκόπους. αὐτὰ ἄναψαν εἰς ὀργὴν τοὺς Ρωμαίους, ὥστε μίαν τῶν ἡμερῶν ἐσυνάχθη ἕνα ἄμετρον πλῆθος μὲ τὰ ἅρματα εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὥρμησεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἣν εὑρίσκετο νὰ τὸν εὐχαριστήσουν εἰς τὴν καλοσύνην, ὁποῦ ἐβάλλετο νὰ τοὺς κάμῃ. αὐτὸς ὁ ἄθλιος, ἀκούσας τὴν ταραχὴν τῶν ἁρματωμένων, ἐτρόμαξε, καὶ δὲν εὗρε ἄλλον τόπον διὰ καταφύγιόν του, παρὰ εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν. ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἔτρεξαν πολλοὶ νὰ τὸν θανατώσωσι, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν καύσωσιν ὁμοῦ μὲ τὸν Ναόν. Λαβὼν εἴδησιν ὁ βασιλεύς, ἔστειλε τὸν ἀδελφόν του, καὶ μετὰ παρακινήσεως, καὶ συμβουλῆς πρῶτον, ἔπειτα καὶ ὁ Ἴδιος βασιλεὺς ἡσύχασαν τὸν λαόν, καὶ μετὰ βίας ἐλευθέρωσαν τὸν δυστυχῆ λεγάτον ἀπὸ τὴν ὁρμήν των, ὁ ὁποῖος ὑπεσχέθη νὰ μὴν ὁμιλήσῃ εἰς τὸ ἑξῆς

περὶ τοιαύτης ὑποθέσεως. Ἔμαθεν ἐξ ὧν ἔπαθεν ὁ φιλοτάραχος πόσον δύναται ἡ Θρησκεία εἰ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὁποῦ δὲν κρατεῖται μήτε ἀπὸ ἀπειλὰς, μήτε ἀπὸ ἅρματα. Ἔδειξε μὲ καιρὸν παράπονα εἰς τὸν βασιλέα ὁ φράτωρ, καὶ ἔλεγε, πῶς ἐκαταφρονήθη ὄχι αὐτὸς, ἀλλὰ ἡ Καθέδρα τοῦ Πέτρου, καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἀπεκρίθη, πῶς δὲν ἔπρεπεν ὁ Ἴδιος νὰ διεγείρῃ κατ᾽ ἐπάνω του τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ λαοῦ τῶν Ρωμαίων, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ περισσότερος εἰς Κύπρον, καὶ ὁ φυσικός· ὅτι ἦτον βασιλεὺς ἐπάνω αὐτῶν διὰ τὴν διαφύλαξιν τῶν πολιτικῶν αὐτῶν πραγμάτων. ἀλλ᾽ ὄχι ἐξουσιαστὴς καὶ τῆς αὐτῶν συνειδήσεως, καὶ ὅτι εἰς ἐκεῖνα, ὁποῦ ἐνείχετο ἡ θρησκεία, ἔκρινε φρόνημον πρᾶγμα νὰ ὑποκρίνεται τινὰς, καὶ νὰ μὴ βιάζῃ τὸν καθ᾽ ἕνα, καὶ διὰ νὰ θεραπεύσῃ κατά τι τὴν καρδίαν τοῦ φράτωρος, εἶπε, πῶς μὲ τὸν καιρὸν εἶχε σκοπὸν νὰ παιδεύσῃ τοὺς προταιτίους τῆς στάσεως. καὶ μὲ αὐτὰ ὁ Λεγάτος οὗτος εὐχαριστήθη, καὶ ἀπῆλθεν ἐκ τῆς Νήσου, ἀλλὰ συντροφευμένος ὑπὸ στρατιωτῶν ἕως εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τὸν φόβον του.

Ἔτει δὲ 1362. Οὔγος Πρίγκιψ Ἀντιοχείας, θεῖος τοῦ βασιλέως Πέτρου, ἐκ ζηλοτυπίας, ἢ καὶ φιλοδοξίας, καὶ φιλοχρηματίας, ἐκινήθη κατ᾽ αὐτοῦ χωρὶς δίκαιον, αὐτὸς ἔδραμεν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Ἰννοκεντίου Πάπα ϛ᾽. ἐγκαλῶν τὸν ἀνεψιὸν, καὶ βασιλέα του, πῶς τοῦ ἅρπαξε τὸ βασίλειον, ὡς ἐκείνου ἔλεγεν, ἐτύχαινε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Οὔγου. ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Οὔγος διότι δὲν ἦτον ἐκ Πατρὸς ἀπὸ τῆς τῶν Λουζινιανῶν οἰκίας, ἀλλ᾽ ἐκ Μητρός. ὁ Πάπας λοιπὸν εὗρε τῶν δύο μαχομένων τὴν διόρθωσιν, στείλας διότι ὁ βασιλεὺς Πέτρος ἀποκρισιαρίους εἰς αὐτὸν, ἐδιόρθωσε τὰς ἐναντίας καρδίας μὲ τὰ βότανα τὰ ἐπιθυμητὰ, καὶ διὰ τοῦτο Ὁ ἅγιος Πατὴρ ἔκρινεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς Πετρος νὰ πληρώσῃ τοῦ θείου του μόνον πέντε χιλιάδας δουκάτα, καὶ νὰ παραιτηθῇ ὁ θεῖος Οὔγος ἀπὸ ὅλα του τὰ ζητήματα, καὶ οὕτως ἀκολούθησεν.

Ἀλλ᾽ εἰς τὴν Ἀρμενίαν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐπαναστάτησαν οἱ στρατιῶται κατὰ τοῦ Λιονέττου βασιλέως, ἀνθρώπου ἀχρείου, διατὶ δὲν ἐπλήρωσεν αὐτοῖς τοὺς μισθοὺς, ἀγκαλὰ καὶ νὰ μὴν ἐξουσίαζεν ἄλ-

λην χώραν πλέον παρὰ τὸ Κούριον, ἐπειδὴ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ βασιλείου ἐκείνου ἐκυρίευσαν οἱ Τοῦρκοι, καὶ Σαρακηνοί. αὐτὸς ὁ Λιονώττος θηλυδρίας, καὶ δειλὸς ἔφυγεν. ὅθεν ὁ λαὸς τῆς χώρας ἐκείνης ἔστειλεν ἀποκρισιαρίους εἰς τὸν Πέτρον παρακαλῶν αὐτὸν νὰ δεχθῇ τὴν ἐξουσίαν τῆς χώρας, καὶ νὰ στείλῃ αὐτοῖς Κυβερνήτην, καὶ βοήθειαν στρατιωτῶν. Ὁ βασιλεὺς ἐχάρη εἰς τὴν προσφοράν, καὶ εὐθὺς ἔστειλεν ἐξουσιαστὴν Ροβέρτον Τολοπάνον Καβαλλιέρον Ἐγκλέζον, ἀνδρεῖον, καὶ πιστὸν μὲ μίαν Γαλέραν ζωοτροφίας, καὶ ἅρματα. Φθονήσαντες ὅμως οἱ Αὐθένται τῆς Καραμανίας Τοῦρκοι, τοῦ Κανδελόττου τῆς Ἀτταλίας κτ. ἑνώθησαν εἰς συμμαχίαν ἐναντίον τοῦ τῆς Κύπρου Πέτρου, καὶ ἁρματώσαντες τριάκοντα φούστας, ἐκατάτρεχαν τὰ περιγιάλια τῆς Νήσου, διαβαλμένοι μάλιστα καὶ ὑπὸ ἄλλων πριγκίπων ἵνα μὴ δυναμώσῃ ὁ Πέτρος περισσότερον, καὶ μεγαλυνθῇ, καὶ ἁρπάσῃ αὐτῶν τοὺς τόπους, ἢ τοὺς ὑποτάξῃ. Μαθὼν ὁ Πέτρος τοὺς διεστραμένους σκοποὺς τῶν γειτόνων, ἁρμάτωσεν εὐθὺς διὰ νὰ προλάβῃ αὐτοὺς 50. Γαλέρας, καὶ δώδεκα φούστας. ἐναύλωσε καὶ εἴκοσι πλοῖα τῶν Καταλάνων μὲ ἄλλας τέσσαρας Γαλέρας τῆς Ρόδου. Ἔδωκε τὴν ἐπιστασίαν τοῦ Φρὰ Ἰωάννου Φορλίνου, καὶ κατέδραμε πρὸς ζημίαν τῶν ἐχθρῶν. Πρώτη ἀπόκτησις ἐστάθη ἡ Ἀτταλία, ἣν πολεμήσας ὑπόταξεν εἰς ὀλίγας ἡμέρας, καὶ εἰσελθὼν εἰς αὐτὴν μετὰ θριάμβου, ἔλαβεν ὅρκον ὑποταγῆς ἐξ ἐκείνου τοῦ λαοῦ, καὶ ἐμπιστοσύνης, καὶ καταστήσας Κυβερνήτην Ἰάκωβόν τινα δὲ Νόρες μὲ 500. πεζούς, καὶ 200. Ἱππεῖς φρουρὰν τῆς Ἀτταλίας, καὶ τρεῖς Γαλέρας καλῶς ἁρματωμένας καταλειπὼν ἐκεῖ, ἔδραμε νὰ πολεμήσῃ τὰς ἄλλας χώρας τῶν ἐχθρῶν. ἀλλ' οἱ σύμμαχοι ἐχθροὶ ἐκεῖνοι τῆς Καραμανίας φοβηθέντες ἀπὸ τὴν εὐτυχῆ ἔκβασιν τῶν ἁρμάτων τοῦ Πέτρου, καθ' ἕνας κρυφίως ἔστειλε Πρεσβείαν εἰς αὐτόν, καὶ τοῦ ὑπέσχετο δόσιμον. Ἐδέχθη ὁ Πέτρος τοὺς Πρέσβεις αὐτῶν μετὰ φιλοφροσύνης, κατὰ τὴν συνήθειαν ἐκείνων, ὁποῦ ὑποτάσσονται θεληματικῶς, καὶ ἐσυμφώνησεν αὐτοῖς τὰ ζητήματά των, καὶ ἀπέστειλεν ὀπίσω εἰς τοὺς Αὐθέντας τους μὲ πλούσια δῶρα, καὶ χαρίσματα. Ἔμεινεν εἰς Ἀτταλίαν ὁ βασιλεὺς ὡς

ἕνα μῆνα, καὶ διὰ διόρθωσιν τῶν τειχίων τῆς Πόλεως, καὶ διὰ νὰ συνηθήσῃ ἐκεῖνον τὸν Λαὸν μὲ τὴν εὐμένειάν του νὰ ὑποτάσσεται. Ἐκεῖθεν ἐπορεύθη ὡς διὰ χαιρετησμὸν εἰς τοὺς ἄλλους ὑποταχθέντας αὐθέντας τῆς Καραμανίας, οἱ ὁποῖοι ἐδέχθησαν αὐτὸν ὡς βασιλέα αὐτῶν μετὰ θριάμβου, καὶ πομπῆς, καὶ ἔδωκαν ὅρκον αὐτῷ ὑποταγῆς, καὶ ἐστράφη εἰς Κυρηνίαν, ἀπολύσας τὰ ξένα πλοῖα, καὶ στρατιώτας, διὰ νὰ μὴ βαρύνῃ τὸν λαὸν εἰς τὰ ἔξοδα.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἐξουσιαστὴς τῆς Ἀτταλίας ἐφάνη κατά τι σκληρὸς εἰς τοὺς Ἀτταλεῖς, ὁ λαὸς ἐκεῖνος ἄρχισε νὰ μελετᾷ ἀποστασίαν, καὶ ὁ βασιλεὺς Πέτρος εὐθὺς ἐξαίφνης μαθὼν ἔφθασεν εἰς τὸν Λιμένα, καὶ πάντας ἐτρόμαξε, καὶ οἱ πρωτουργοὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἀκούσαντες ὑπὸ φόβου ἔφυγον, ὅσοι δὲ μὴ δυνηθέντες φυγεῖν, ἔμειναν, χωρὶς νὰ δείξῃ εἰς αὐτοὺς παραμικρὰν αἰτίαν ὀργῆς, τοὺς ὁποίους διὰ νὰ φέρῃ μᾶλλον εἰς εὔνοιαν ἐτίμησε μὲ ἀξιώματα, καὶ ἐπαρακκίνησε τὸν δὲ Νόρες Ἐξουσιαστὴν, ὡς ἐξ ἰδίας θελήσεως νὰ ζητήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του ἀπὸ τῆς ἐπιστασίας, διὰ νὰ μὴ στοχασθῶσιν οἱ Ἀτταλεῖς, πῶς δι' αἰτίαν αὐτῶν τὸν ὑστέρησε τῆς ἐπιστασίας. Ἐσύστησεν ἀντ' αὐτοῦ τὸν Ἀμμιράλλιον Ἰωάννην δὲ Σοὺρ, φύσεως, καὶ προαιρέσεως ἡμέρου, φιλανθρώπου, καὶ πολιτικῆς. Αὐτὴν τὴν διόρθωσιν οἱ φυγόντες μαθόντες τῆς Πατρίδος των, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ βασιλέως Πέτρου, ἐστράφησαν εἰς Ἀτταλίαν, καὶ ἐπρόσπεσαν εἰς αὐτὸν ζητήσαντες ἄφεσιν τοῦ ἐγκλήματος, ἣν καὶ ἔλαβον εὐθύς. Ἄλλοι δὲ πλέον πείσμονες ἔδραμαν εἰς Σμύρνην, ὁποῦ τότε ἐπολιορκεῖτο κατέχοντές την οἱ Σαρακηνοὶ, καὶ ὁ Πέτρος ἐπιθυμῶν νὰ ἀνδραγαθήσῃ, φθάσας ἐκεῖ, καὶ βαλὼν εἰς τάξιν τὰ στρατεύματα, ἐπολέμησε, καὶ ἐνίκησε, καὶ ὑπέταξε τὴν Σμύρνην, ἣν μὴ δυνάμενος νὰ κρατήσῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του ἐλεηλάτησεν αὐτὴν, καὶ φυγὼν μὲ πλοῦτον ἀπὸ λάφυρα ἐπανῆλθεν εἰς Ἀτταλίαν.

Τί οὖν; ἐν μέσῳ τῶν θριάμβων τοῦ Πέτρου, ὁ βασιλεὺς τῆς Φράντζας ἐμελέτα ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέσα, ὁποῦ ἐδύνοντο νὰ τὸν ταράξουσιν. Ἐγκάλεσε τὸν Πέτρον εἰς τὸν Ἰννοκέντιον ϛ'. Πάπαν, τότε εἰς Ἀβιγνόνα πόλιν τῆς φράντζας διημερεύοντα, πῶς ὕβρισε τὸ βασιλικὸν

του πρόσωπον, καὶ τὴν βασιλείαν του, παριστάνων ἀλόγους αἰτίας ἐξουσίας περὶ τοῦ βασιλείου τῆς Κύπρου, καὶ ὅτι ἀφ' οὗ ἐκηρύχθη βασιλεὺς αὐτῆς, δὲν ἐψήφησε νὰ στείλῃ ἀποκριτάριον νὰ τοῦ φανερώσῃ τὴν ὕψωσίν του κατὰ τὴν συνήθειαν. Ἐκράχθη ὁ βασιλεὺς Πέτρος μὲ μίαν ἐπιστολὴν Παπικὴν διὰ νὰ ἀποκριθῇ ἐπὶ βήματος τοῦ Ἱεροῦ Πατρός. αὐτὸς ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἐσυμβουλεύετο νὰ μὴν ἀκούσῃ, καὶ νὰ μὴ φύγῃ ἀπὸ τὸ βασίλειον. Ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ ἰδῇ καὶ ἄλλους τόπους, ἔπλευσεν εὐθὺς μὲ βασιλικὴν παράταξιν, καὶ φθάσας εἰς Ρόδον ἐπέρασεν εἰς Βενετίαν. Ἔνθα ὑπεδέχθη ὑπὸ τῆς Ἀριστοκρατίας ἐκείνης μὲ τὴν πρέπουσαν δεξίωσιν, καὶ εἰς κατοικίαν του ἐδιωρίσθη τὸ Παλάτιον τοῦ Κορνάρου, τὸ εἰς τοῦ Σὰν Λούκα. Κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας δὲ ἡ Ἀριστοκρατία ἔκαμνε χαρὰς διὰ τὴν μετανόκτησιν τῆς Νήσου Κρήτης, τὴν ὁποίαν ἐκυρίευσαν πολλοὶ Ἀποστάται αὐτῆς. Ἐκεῖθεν ἐκ Βενετίας, μετὰ τὰς χαρὰς, ἦλθεν εἰς Ἀβιγνόνε, καὶ τὸν Πάπαν ἐπροσκύνησεν. Ἐκεῖ ἔφθασε καὶ ὁ Πρίγκιψ πάλιν θεῖός του, διεγηγερμένος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς φράντζας. ἀλλ' ὁ Πάπας ἐδιόρθωσεν αὐτὸν, ὡς καὶ πρότερον, καὶ ἐπειδὴ ὁ Πρίγκιψ θεῖος αὐτὸς ἐφαίνετο εὐχαριστημένος εἰς τὴν πρώτην κρίσιν τοῦ Πάπα μὲ τὸν ἀνεψιόν του Πέτρον, ὁ τῆς φράντζας μὴ λαβὼν, μήτε ἔχων ἄλλο ἐνδόσιμον εἰς καταδρομὴν τοῦ Πέτρου, ἔκλινεν εἰς τὰς παρακινήσεις τοῦ Πάπα, καὶ ἐφιλιώθη μετ' αὐτοῦ. Εἰρηνευσάντων τῶν μαχομένων, ὁ Πέτρος ἐπαρακίνησε τὸν Πάπαν, καὶ τὸν τῆς Φράντζας διὰ μίαν ἐκστράτευσιν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἁγίων τόπων πάλιν, παριστάνων τὸ ἀδύνατον εἰς ἀνθίστασιν τότε τῶν αὐτῶν εἰς τὰ χριστιανικὰ στρατεύματα ἔδραμεν ὁ Πέτρος καὶ εἰς τὴν Ἐγκλητέραν, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς εἰς τοῦτο ἐπρότρεψεν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τότε αὐτὸς εἶχε διαφορὰς, καὶ διχονοίας μετὰ τοῦ τῆς φράντζας, ὁ ζηλωτὴς Πέτρος ἐστράφη εἰς Ἀβιγνόνε ἄπρακτος.

Ἐπειδὴ οἱ Πάπιδες τότε φεύγοντες τοὺς Ρωμάνους διὰ πολλὰς αἰτίας, ἐκάθηντο εἰς τὴν ρηθεῖσαν Πόλιν τῆς φράντζας Ἀβιγνόνε, ἐσυνέβη σύγχυσις ἀποστασίας εἰς Ρώμην, διατὶ ἀπεδίωξαν ἐκεῖθεν τὸν Κυβερνήτην αὐτῆς στελλόμενον παρὰ τοῦ Πάπα Ραϊμοῦνδον Πτολε-

μαῖον, καὶ οἱ Ρωμάνοι ἔκλεξαν ἑπτὰ Ἐφόρους, οὓς ὠνόμασαν ἀνακαινιστὰς τῆς Ἀριστοκρατίας τῆς Ρώμης. οἵ τινες εἶχον μίαν ἐξουσίαν ἀπόλυτον, καὶ πλήρη, καὶ ταῦτα χωρὶς γνώμης τοῦ Πάπα. Ὁ Πάπας παρατηρῶν τὴν ἀνδρείαν τοῦ βασιλέως Πέτρου, ἠξίωσεν αὐτὸν Σενατῶρον τῆς Ρώμης, ἤτοι Συγκλητικὸν, καὶ Γερουσιαστήν. Ἐδέχθη τὴν τιμὴν ὁ Πέτρος, καὶ πορευθεὶς μὲ στράτευμα εἰς Ρώμην, συνοδίᾳ ἑνὸς Λεγάτου τοῦ Πάπα, χωρὶς νὰ κινήσῃ ἅρματα σχεδὸν, ἔβαλεν εἰς ὑποταγὴν τοὺς Ρωμάνους. Ἴξευρε διότι ὁ Πέτρος νὰ νικᾷ, καὶ νὰ ἐξουσιάζῃ χωρὶς χύσιν αἵματος, καὶ τῶν μὲν ταραχωδῶν, καὶ ἀποστατῶν φυγόντων, ἄλλην ποινὴν δὲν ἔδωκεν, εἰμὴ ὁποῦ ἐδιώρισε τὴν ἀποστολικὴν Κάμεραν, ἤτοι τὸ θησαυροφυλάκιον, καὶ οἰκιοποιήθη τὰ ὑποστατικὰ, καὶ τὰ ἔχοντα τούτων. Τῶν δὲ προσπεσόντων, καὶ πίστιν ὀμοσάντων, ἐσυγχώρησε νὰ ἡσυχάζουσιν εἰς Ρώμην καὶ ὡς πρότερον.

Ἔτει. 1366. Ἐτοίμαζεν ὁ βασιλεὺς Πέτρος μίαν ἀρκετὴν ἀρμάδα κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Πίστεως τῶν Σαρακηνῶν τῆς Συρίας, καὶ ὁ Πρίγκιψ ἀδελφός του, Κυβερνήτης τῆς Κύπρου, μίαν ἄλλην ἐκεῖθεν, διὰ νὰ πορευθῇ εἰς Ρόδον, ἔνθα ἦτον διωρισμένη ἡ ἕνωσις ὅλου τοῦ πλήθους. καὶ ἐπειδὴ εἰς τοιαύτας μεγάλας ἐξοδίας δὲν ἐξήρκει ἡ βασιλικὴ πρόσοδος, ἐπρόσταξε νὰ ἐλευθερωθοῦν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ χωριανοὶ Περπυριάριοι λεγόμενοι, ὁποῦ ἤθελαν μετρήσουσιν εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον ὡς δύω χιλιάδας Βυζάντια. μὲ αὐτὰ διότι καὶ ἄλλα ὁ Κυβερνήτης ἐδύνετο νὰ ἀρματώσῃ τριάκοντα τρεῖς Γαλέρας, ἕξη φούστας, δέκα πλοῖα, καὶ ἄλλα μικρὰ πλευσίματα. Ἑνώθησαν αὐτὰ εἰς τὸν Λιμένα τῆς Ρόδου μὲ ἐκεῖνα τοῦ Τάγματος τῶν Ἱεροσολυμητῶν ἐκεῖ, καὶ ἔγιναν τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν ἑξήκοντα πέντε πλεούμενα. Ὁ Πέτρος Κεφαλὴ, καὶ ὁ ἀδελφός του Κυβερνήτης ὑποναύαρχος, ἔπλευσαν ἐκεῖθεν χωρὶς νὰ ἠξεύρῃ τινὰς ποῦ ἐπορεύοντο. Ἔφθασεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὁ Πέτρος, καὶ ἐτρόμαξαν οἱ Σαρακηνοὶ ὁρῶντες μίαν τοιαύτην δύναμιν ἔξαφνα. ὥρμησαν πολλοὶ ἐκ τούτων νὰ ἐμποδίσουν τὴν διάβασιν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν γῆν. ἀλλ' ἐσπρώχθησαν μὲ τόσην ἀνδρείαν, ὥστε ἔφυγον εἰς τὴν Πόλιν, καὶ ἐκρύφθη-

σαν. Εὐθὺς ὁ Πέτρος, χωρὶς νὰ δώσῃ καιρὸν νὰ ἑτοιμασθοῦσιν οἱ ἐχθροὶ, ἢ νὰ ἔλθῃ αὐτῶν ἐκ τοῦ Μισηρίου βοήθεια, ἔβαλεν εἰς τάξιν πολέμου τὸ στράτευμα, καὶ ὥρμησε κατὰ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπὸ τέσσαρα μέρη. Μήτε ἐδυνήθησαν πολὺ οἱ Ἀλεξανδρεῖς νὰ ἀντισταθῶσιν. ὅθεν περὶ τὸ μεσημέριον οἱ Χριστιανοὶ ἀνέβησαν τὰ τείχη, ἔδραμεν ὁ ἴδιος βασιλεὺς Πέτρος ἐμπροσθὰ, ἐμψύχωσε τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐξαπέρασαν τὰ διαφράγματα τῶν ἐχθρῶν. Ἔμβησαν λοιπὸν μὲ ὁρμὴν εἰς τὴν χώραν, καὶ εὐθὺς ὁ Λεγάτος τοῦ Πάπα ἐλειτούργησεν, ὑπηρετῶν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς εἰς εὐχαρίστησιν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν νίκην, καὶ τὴν ἔνδοξον ἀπόκτησιν μιᾶς τοιαύτης Πόλεως. Ἐκυρίευσαν τοὺς πλέον δυνατοὺς τόπους, καὶ ἄρχισαν νὰ λεηλατοῦσι τὴν Πόλιν. ἀλλ' ὅταν ἔμαθον, πῶς ὁ Σουλτάνος τοῦ Μισηρίου ἤρχετο μὲ ἀναρίθμητα πλήθη ἀνδρείων πολεμιστῶν εἰς βοήθειαν τῆς Ἀλεξανδρείας, συμβουλευθέντες εἶδον, ὅτι δὲν ἐδύνοντο νὰ βαστάσουσι τὴν χώραν, ἢ νὰ ἀντισταθῶσι τοῦ Σουλτάνου. διὰ τοῦτο γυμνώσαντες αὐτὴν, καὶ τέσσαρας ἡμέρας λεηλατήσαντες, τῆς ἔδωσαν φωτίαν ἀπὸ κάθε μέρος, προστάξας ὁ Πέτρος τὸν χαλασμὸν τῶν θαυμαστῶν τειχίων τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὸ ὁποῖον καὶ ἐτελέσθη. καὶ ἐμβάντες εἰς τὰ πλοῖα στρατιῶται, ἔφυγον μὲ πλούτη ἀνεκδιήγητα. ἀλλὰ καὶ μὲ ἀσβολωμένην φήμην, ἄλλοι μὲν κρίνοντες τὸν Ἀρχηγὸν Πέτρον φρονήμως πράξαντα, ὡς μὴ κινδυνεύσαντα εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν Σαρακηνῶν τὰ στρατεύματα, ἄλλοι δὲ φυγάδα, καὶ λῃστὴν ὀνομάσαντες αὐτὸν, διατὶ ἐκείνη ἡ Πόλις κρατουμένη ὑπὸ τῶν χριστιανῶν, ἐδύνετο νὰ ἐμποδίσῃ πολλὰς ἐφόδους τῶν Σαρακηνῶν κατὰ τῶν χριστιανικῶν τόπων, καὶ μάλιστα τῆς Κύπρου. ἀλλὰ πρῶτος αἰτία τῆς παραιτήσεως καὶ φυγῆς, ἐστάθη ὁ Λεγάτος. Οὗτος διήγειρε τοὺς προεστῶτας τῶν στρατευμάτων, διατὶ ἠγάπα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἰταλίαν ὀγλήγορα, φοβούμενος μὴ τοῦ ὑστερήσουν τὰ πλούτη, καὶ λάφυρα, ὁποῦ ἀπόκτησε. Μετὰ δύω ἡμέρας ἔφθασεν ὁ Σουλτάνος, εἶδε τὸν ἀφανισμὸν τῆς χώρας, καὶ ἔκλαυσεν. ὤμοσεν ὅμως νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς ἐχθρούς του, ἐπρόσταξε, καὶ ἔσφαξαν ὅσους σκλάβους χριστιανοὺς εἶχεν αὐτὸς καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ἄρχισε νὰ ἑτοιμάζεται κα-

τὰ τῆς Ρόδου, καὶ κατὰ τῆς Κύπρου.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Πέτρος στραφεὶς εἰς Κύπρον μετὰ τοῦ Λεγάτου τοῦ Πάπα, ἀφ' οὗ ἔφυγεν αὐτὸς, ἐβάλθη νὰ ὀχειρώσῃ ὅλα τὰ Καστέλλια τῆς Νήσου διὰ νὰ διαυθεντευθῇ ἀπὸ τὴν ὁρμὴν τοῦ Σουλτάνου, καὶ οἱ Βενετζιάνοι ἐπροσπάθησαν νὰ εἰρηνεύσουν τὸν Σουλτάνον μετὰ τοῦ Πέτρου, καὶ τῶν Ροδίων. ἀλλὰ δὲν ἐκατόρθωσαν τὸ οὐδέν. Ὅθεν ὁ βασιλεὺς ἐξέβη ἀπὸ τὸν Λιμένα τῆς Ἀμμοχούστου μὲ 116. πλοῖα, ἐξ ὧν ἦσαν τῆς Ρόδου τέσσαρες Γαλέραι, καὶ δώδεκα φοῦσται. δὲν ἐζήτησε βοήθειαν ἀπὸ τοῦ Πάπα, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τοὺς ἀκορέστους εἰς τὰ λάφυρα Λεγάτους, καὶ ταραχώδεις μᾶλλον, ἢ διορθωτάς Καὶ πλεύσας κατὰ τὰ νερὰ τῆς Τύρου ἀπαντήθη ἀπὸ μίαν φοβερὰν ἀνεμοζάλην, καὶ μόλις ἐστράφη εἰς Ἀμμόχουστον μὲ ὀλίγα πλοῖα, καθὸ τὰ ἄλλα διεσπρώχθησαν ἔνθεν κἀκεῖθεν. Ὁ Σουλτάνος φοβηθεὶς ἀπὸ τὰς μεγάλας ἑτοιμασίας τοῦ Πέτρου, ἐδέχθη διὰ μέσου τῶν Βενετζιάνων τὴν εἰρήνην, καὶ διὰ ταραχώδη κινήματα τινῶν εἰς Καραμανίαν, ὑποχρεώθη καὶ ὁ βασιλεὺς νὰ τὴν δεχθῇ, καὶ νὰ κλίνῃ μὲ τιμὴν εἰς τὰς συμφωνίας.

Ἦσαν διότι οἱ Τοῦρκοι τῆς Καραμανίας δραμόντες ὁρμητικῶς εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Κουρίκου Πόλεως τῆς Ἀρμενίας, ἣν ἐξουσίαζεν, ὡς εἴπομεν, ὁ Πέτρος, ὅς τις εὐθὺς ἔστειλε τὸν Πρίγκιπα ἀδελφόν του μετὰ τοῦ Αὐθεντὸς τοῦ Σοὺρ καὶ ἄλλων, μὲ δέκα Γαλέρας, καὶ τέσσαρα πλοῖα φορτωμένα χρειώδη τοῦ πολέμου. ἔφθασαν οἱ ῥηθέντες εἰς καιρὸν, ὁποῦ οἱ Τοῦρκοι πολιορκήσαντες ἐποίουν τὴν ἐφόρμησιν. Εὐθὺς ὁ Πρίγκιψ εὔγαλεν ἔξω τὰ στρατεύματα, περιεκύκλωσε τοὺς Τούρκους, καὶ τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν μὲ πολλὴν φθοράν των, καὶ ἐθανατώθησαν ἐξ αὐτῶν ὡς ἕξη χιλ., ἀφήσαντες καὶ τροφὰς, καὶ σκεύη πολέμου, καὶ πάντα, φεύγοντες. Ἡ φήμη ὅμως τῆς πολιορκίας ὑπὸ τῶν Τουρκῶν τοῦ Κουρίκου ἔβαλεν εἰς σύγχυσιν τοὺς τῆς Ἀτταλίας Στρατιώτας, οἱ ὁποῖοι προφάσει δῆθεν, πῶς δὲν ἔλαβον τοὺς μισθούς των, ἅρπαξαν ἀπὸ τὸν Κυβερνήτην γέροντα, καὶ ἀδύνατον νὰ κυβερνᾷ τοιούτους, τὰ κλειδία τῆς Πόλεως, καὶ ἐφοβέριζαν νὰ τὰ δώσωσι τῶν Τουρκῶν, ἂν δὲν ἐλάμ-

βανον τοὺς μισθούς. Πέτρος Καβάλλης ἦτον ὁ πρῶτος ὁδηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ βασιλεὺς μαθὼν ἔδραμε ταχέως, καὶ μὲ τὴν παρουσίαν του τὰ πάντα ἡσύχασαν. Οἱ ἀπειθήσαντες στρατιῶται διότι, συλλαβόντες τὸν Καβάλλην παρέδωκαν τοῦ βασιλέως, καὶ προσπίπτοντες ἐζήτησαν συγχώρησιν. Ἐδέχθη αὐτοὺς πάλιν ὁ Πέτρος, καὶ εὐχαριστήθη μόνον εἰς τὸ νὰ θανατωθοῦσι τινὲς ἀρχηγοί, μεθ' ὧν καὶ ὁ Καβάλλης κρεμασθείς, καὶ τμηθεὶς εἰς τμήματα, ἐβάλθη εἰς τὸ τειχόκαστρον. καὶ ἀφ' οὗ ἔβαλεν ἐκεῖ εἰς τάξιν τὰ πράγματα ἐπορεύθη εἰς Ρόδον.

Εἰς Ρόδον εὑρισκόμενος ὁ βασιλεὺς Πέτρος ἐσυμφώνησε συμμαχίαν μετὰ Βενετζιάνων, καὶ Γενουβέζων, τότε φιλιωθεισῶν αὐτῶν τῶν δύω Αὐθεντιῶν, καὶ μετὰ τοῦ Μαίστωρος τῆς Ρόδου. ἐπέστρεψεν εἰς Κύπρον, σκοπὸν ἔχων νὰ ὁρμήσῃ κατὰ τῶν Τουρκῶν. Ἔπλευσεν εὐθὺς εἰς Τρίπολιν, κἀκεῖ μὴ εὑρὼν τοσαύτην ἀνθίστασιν, κατὰ πρώτην προσβολὴν ἐκυρίευσεν αὐτῆς. Οἱ μὲν κάτοικοι Τοῦρκοι ἔφυγον, ἀφέντες πάντα, οἱ δὲ ἀχόρταγοι χριστιανοὶ νικηταὶ ἐδόθησαν εἰς τὸ νὰ ἁρπάξωσι, καὶ νὰ μεθύωσι μηδὲν τῶν ἐναντίων ἐλπίζοντες. Ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι μαθόντες ἔδραμον κατ' αὐτῶν, καὶ πολλὴν φθορὰν αὐτῶν ἐποίησαν, καὶ ἐὰν μὴ ὁ Πέτρος ἐπρόφθανε νὰ περικυκλώσῃ τοὺς Σαρακηνούς, ὅλον τὸ στράτευμα ἐφθείρετο. ἐθανάτωσε πλῆθος ἐχθρῶν, καὶ τὴν αὐγὴν ἐπρόσταξε, καὶ ἐχάλασαν τὰ τείχη τῆς Πόλεως, καὶ ἔδωκαν φωτίαν ἀπὸ ἕνα μέρος ἕως εἰς ἄλλον, καὶ τὴν ἐπετέφρωσαν. Ἐκεῖθεν ἐλθὼν εἰς Ταρτοῦσαν μόνον μὲ τὴν φήμην τὴν ἐκυρίευσεν. ἐλεηλάτησεν αὐτὴν, καὶ χαλάσας τὰ τείχη ἔφυγε, στείλας εἰς Κύπρον τὴν πόρταν τοῦ Καστελλίου διὰ σημεῖον τῆς νίκης, οὖσαν ὅλην ἀπὸ ὀρίχαλκον, ἢ μπρόντζον μὲ μορφὰς παλαιῶν Ἱστοριῶν. Ἐκυρίευσεν ὅλης ἐκείνης τῆς παραθαλασσίας, ἢ μᾶλλον κατερήμωσε. καὶ στοχαζόμενος, πῶς ἐπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσιν εἰς τοὺς συμμάχους, πεπληρωμένος ἀπὸ λάφυρα, σκλάβους, καὶ πλούτη, ἐστράφη εἰς Κύπρον θριαμβευτής. Ἐκεῖθεν μετ' ὀλίγον ἔπλευσεν εἰς Ρόδον, ἀπορρίψας παρακλήσεις Ἀρχόντων, καὶ εὐγενῶν τῆς Νήσου, καὶ δάκρυα τῆς αὐτοῦ γυναικὸς βασιλίσσης Ἐλεονώρας,

θαυμαστῆς τότε, καὶ μόνης σχεδὸν κατὰ τὴν ὡραιότητα, ἐσύστησε Κυβερνήτην τὸν ἀδελφὸν Πρίγκιπα τῆς Γαλιλαίας. τοῦ δὲ ὀσπητίου του τὴν μερικὴν φροντίδα παρέδωκε τῷ Ἰωάννῃ Βισκόντε Βισκόντη ἐκ Λευκοσίας, πρώτῳ αὐτοῦ οἰκιακῷ φίλῳ, καὶ πιστῷ, λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν υἱόν του Πρίγκιπα ἐκλεχθέντα Κώμητα τῆς Τρίπολης, διὰ νὰ γίνῃ θεατὴς τῶν πατρικῶν ἀνδραγαθημάτων. Ἐκ τῆς Ρόδου πλεύσας ὁ Πέτρος ἦλθεν εἰς Ρώμην, ἔνθα ἠσπάσθη τὸν Πάπαν Οὐρβανὸν ε'. ὡς μερικὸς ὅμως, ἀγνώριστος διάγων, οὐχ ὡς βασιλεὺς, καὶ ἐκεῖ διορθώσας κάποια τῶν ἀναγκαίων, καὶ μάλιστα τὴν εἰρήνην μετὰ τοῦ Σουλτάνου βεβαιώσας, ἐκεῖ διημέρευε διὰ τὴν αἰτίαν τοῦ χειμῶνος.

Ἀλλ' ἡ καλὴ βασίλισσα Ἑλεονώρα ἀλησμόνησεν ὁποίου βασιλέως ἦτο γυναῖκα, τρομεροῦ εἰς τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἐκδικητοῦ εἰς τοὺς βλάπτοντας. Ἔζη ἡ δυστυχὴς εἰς μίαν ἀσελγεστάτην ζωὴν, μὲ κοινὸν σκάνδαλον εἰς τοὺς ὑπηκόους, οἱ ὁποῖοι παρατηροῦσι τῶν ἐξουσιαστῶν αὐτῶν καὶ τὰ παραμικρὰ ἐλαττώματα, καὶ τόσον περισσότερον ἐκατηγορεῖτο, ὅσον ἐζήτη νὰ παιδεύῃ τῶν ἄλλων τὰ σφάλματα πρὸς σωφρονισμὸν ἡ ἄσεμνος. Μαδάμα Ἰωάννα χήρα, θυγάτηρ Τομάζου εὐγενοῦς δὲ Μόντε Ὀλίβο, διὰ τὴν αὐτῆς ὡραιότητα, ἐχαίρετο τὴν ἀγάπην τοῦ βασιλέως Πέτρου, ἥτις ἔφερε καὶ τὸ σημεῖον εἰς τὴν κοιλίαν. Ἔμαθεν ἡ βασίλισσα τὴν ἐγκαστρίαν της, καὶ κινηθεῖσα ἀπὸ ζηλοτυπίαν ἐπρόσταξε νὰ φανῇ ἔμπροσθέν της. ἦλθεν ὡς πταίστης πρὸς αὐτὴν, τὴν ἔλεγξε, τὴν ὕβρισε, καὶ τέλος πάντων τὴν ἐβίασε νὰ ρίψῃ ἡ δυστυχὴς τὸ ἔμβρυον. Γράφουσιν οἱ Ἱστορικοὶ, πῶς εἰς τοιαύτην τυραννίαν ἔφθασεν ἡ νέα αὕτη Σεμίραμις, ὅτι ἐπρόσταξε νὰ ἀλέσουσιν ἐπάνω εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Ἰωάννας, τέσσαρα καφίζια σιτάριον. ἀλλ' αὐτὴ εἶναι μία ὑπερβολὴ, λέγω, τφόντι Κυπριότικη.

Ἀφ' οὗ ὑβρίσθη, καὶ ὠνειδίσθη ἔξω τοῦ πρέποντος ἡ Ἰωάννα, ἐλθοῦσα εἰς τὸν οἶκον μὲ φόβον τῆς ζωῆς, ἐγέννησε τὸ ἔμβρυον, τὸ ὁποῖον ἐφέρθη εἰς τὴν βασίλισσαν, καὶ πλέον δὲν ἐφάνη. ἡ δὲ γεννήσασα ἐβάλθη εἰς φυλακὴν τῆς Κυρηνίας, προσταγμένοι οἱ ἐπιστάται νὰ

τῆς δίδουν κάθε τιμωρίαν. Αὐτὴ μὴν ὑποφέρουσα ἔγραψε γραφὴν ἐκ τῆς φυλακῆς τοῦ ἠγαπημένου της βασιλέως εἰς Ρώμην, ἣν λαβὼν ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη μεγάλως, καὶ εὐθὺς ἔπεμψεν εἰς Κύπρον γράμματα ὀνειδιστικὰ πρὸς τὴν βασίλισσαν, προστάσσων ἀναμφιβόλως ἡ Μαδάμα του νὰ ἐλευθερωθῇ τῆς φυλακῆς. Ἡ βασίλισσα ἄναψεν ἀπὸ ὀργὴν, ἐμελέτησε τὸν θάνατον τῆς Ἰωάννας. ἀλλ' ἐμποδίσθη ἀπὸ τοὺς φρονήμους τοῦ βασιλείου, νὰ μὴ πράξῃ ἕνα τοιοῦτον φοβερὸν, καὶ ἀποτρόπαιον ἔργον. Ἐλευθερώθη ὡς τόσον ἡ δυστυχὴς Ἰωάννα τῆς φυλακῆς. ἀλλ' ἐπροστάχθη νὰ ἔμβῃ εἰς ἄλλην φυλακὴν, νὰ ὑπάγῃ εἰς Μοναστήριον, καὶ νὰ ἐνδυθῇ ὡς Μονάστρια παραχρῆμα, καὶ οὕτως ἐποίησε, μὴ γνωρίζουσα ἁρμόδιον νὰ ἀντισταθῇ. Αὐτὰ ὅλα ὅμως δὲν ἐμπόδισαν τὴν βασίλισσαν ἀπὸ τὰς ἀσελγείας της. Εἶχεν ἐραστήν της κάποιον Ἰωάννην δὲ Μόρφω Κώμητα Ρουχιᾶς, μετὰ τοῦ ὁποίου ἔδειχνεν ἀναφανδὸν τὸν ἔρωτα, ὁποῦ ἔφερε, καὶ τοιοῦτον ἔφθασε, τυφλωμένη ὑπὸ τοῦ ἔρωτος νὰ ὀμνύῃ εἰς τὸ ὄνομά του παρρησίᾳ λέγουσα πολλάκις, διὰ τὴν ζωὴν τοῦ Κώμητός μου. Ὁ Ἰωάννης Βοσκέντης, ὡς προβλεπτὴς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ἀδημόνει, καὶ ἐλυπᾶτο, καὶ ἐσυγχύζετο διὰ τὰ ἄτοπα κινήματα τῆς βασιλίσσης. Στενοχωρημένος ὅμως, ἔγραψε κρυφίως τοῦ βασιλέως εἰς Ρώμην τὰ συμβεβηκότα, τὰς κατηγορίας τοῦ λαοῦ κατὰ τῆς βασιλίσσης μετὰ τοῦ Κώμητος Ρουχιᾶς. ἔπληξε τὸν βασιλέα ἡ εἴδησις αὐτὴ, καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας δὲν τὸν ἴδε τινὰς νὰ γελάσῃ. Ἠγάπα ὑπερβολικὰ τὴν βασίλισσαν. ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Κύπρον μὴ ψηφήσας τοῦ καιροῦ τὸ ἀκατάστατον, ἢ τῆς θαλάσσης τὸν σάλον. καὶ φθάσας εἰς τοὺς Λιμένας τῆς Νήσου, ὑπεκρίθη, πῶς πρὶν ἔλθῃ εἰς τὸ Παλάτιον ἐν Λευκοσίᾳ, νὰ ὑπάγῃ εἰς πολλὰς Ἐκκλησίας χάριν εὐλαβείας διὰ τὸ καλόν του κατευώδιον. Ἀνάμεσα εἰς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας, ὁποῦ ἐπεσκέφθη, ἦλθε καὶ εἰς τὴν τῆς Σάντα Κιάρας, εἰς ἣν ἐμόναζεν ἡ ἐρωμένη Ἰωάννα, τὴν ὁποίαν, εὐθὺς ὁποῦ ἔβλεψεν, ἔχασε τὴν ὑπομονὴν, καὶ ἐδάκρυσε, καὶ τὴν ἐναγκαλίσθη. τῆς εὔγαλε τὸ μελανὸν ἔνδυμα, καὶ τὴν ἔστειλεν εἰς τὸν Πατρικόν της οἶκον. Ἡ βασίλισσα ἔχαιρεν εἰς Ποταμίαν χωρίον, ἔνθα ἦτον βασι-

λικὸς Πύργος, μετὰ τοῦ φίλου της, ἀγνοοῦσα τὰ πραχθέντα. Ἀλλ' ὅταν ἔλαβε τὴν εἴδησιν τῆς ἐλεύσεως τοῦ βασιλέως εἰς Λευκοσίαν, ἑτοιμάζετο νὰ ἔμβῃ εἰς Λευκοσίαν, καὶ ὁ Ρουχιᾶς φοβούμενος τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, ἐτραβήχθη εἰς τὸ Καστέλιόν του. Ἰδοὺ ὅμως ἕνας εὐγενὴς ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἔφερε τῆς βασιλίσσης εἴδησιν τοῦ ἐρχομοῦ του, καὶ ὅτι μετὰ δύω ἡμέρας, πῶς ἔρχετο ἐκεῖ νὰ τὴν εὕρῃ, καὶ ἐπαρήγγηλε τοῦ σταλέντος νὰ εἰπῇ τῆς βασιλίσσης, ὅτι ὁ βασιλεὺς παρακαλεσμένος ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τῆς Ἰωάννας, εὔγαλεν αὐτὴν ἀπὸ τὸ Μοναστήριον. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐζήτη νὰ τὴν ἀποκοιμίσῃ διὰ νὰ μὴν ἐξωκείλῃ εἰς τι ἄτοπον, καὶ φρενοβλαβὲς κίνημα, γινώσκων αὐτὴν γυναῖκα πολὺ ριψοκίνδυνον.

Τέως ὁ βασιλεὺς καλέσας τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν, ἔδωκε νὰ ἀναγνώσουν τὴν γραφὴν τοῦ Βισκόντε, καὶ ἐζήτη τὸν τρόπον, πῶς νὰ φυλάξῃ τὴν ὑπόληψίν του ἀπὸ τὸν Κόσμον. Ἡ ὑψηλὴ Αὐλὴ μὲ μεγάλην λύπην ἔβλεπε, πῶς ἀπὸ τὴν ἀπόφασίν της ἐκρέμματο τὸ καλὸν, καὶ τὸ κακόν. Ἐπαρακάλεσε λοιπὸν τὸν βασιλέα νὰ φερθῇ εἰς ἄλλον οἶκον διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν νὰ συσκεφθῇ. Δύω τέλος πάντων ἐστάθησαν αἱ γνῶμαι, μία ἡ τοῦ Συνισκάλκου τῆς Κύπρου, ἥτις ἀπεφάσιζε τὴν παιδίαν τῆς βασιλίσσης, καὶ ἡ τοῦ Κοντεστάπιλε, ἡ πρὸς διόρθωσιν, καὶ ἀθώωσίν της. Διεφέρθησαν ἀμφότεραι ἔμπροσθεν τῆς ὑψηλῆς αὐλῆς μὲ θερμότητα. Τελευταῖον ὑπερίσχυσεν ἡ δευτέρα τοῦ Κοντεστάπιλε, διὰ τὴν καταισχύνην τοῦ Κόσμου, καὶ διατὶ ἡ δημοσίευσις τῆς μοιχείας τῆς βασιλίσσης ἔμελλε νὰ διεγείρῃ κατὰ τῆς Νήσου τὰ ἅρματα τοῦ βασιλέως τῆς Ἀραγώνας, καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως. τούτου ἕνεκα ἐκαταδίκασαν ἀδίκως τὸν δυστυχῆ Ἰωάννην Βισκόντε, ὡς γράψαντα ψευδῶς τοῦ βασιλέως περὶ τῆς βασιλίσσης, καὶ ἐδιωρίσθη νὰ ταλαιπωρῆται ὁ πιστὸς οἰκονόμος εἰς τὸ Καστέλλιον τῆς Κυρηνίας, καὶ ἐκεῖθεν ἐφέρθη εἰς ἐκεῖνο τοῦ Μπούφα βέντου, ὡς σκληρότερον, καὶ τρομακτικόν. Τότε ἡ μοιχαλὴς βασίλισσα ὑπὸ πάθους, πάντα τρόπον ἐμεταχειρίσθη, καὶ τὸν ἄφησε νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν πεῖναν, καὶ δίψαν. Ὁ βασιλεὺς ἀγκαλὰ καὶ νὰ ὑπέγραψε τὴν ἐξωρίαν του, ἤλπιζεν ὅμως μετ' ὀλίγον νὰ τὸν ἐλευθερώ-

ση, καὶ νὰ τὸν ἀξιώσῃ καὶ μεγαλητέρας τιμῆς, μὴν ὑποπτεύσας εἰς τόσον νὰ φθάσῃ ἡ ἄσπονδος βασίλισσα, ὥστε νὰ τοῦ προξενήσῃ καὶ θάνατον. Ἀφ' οὗ δὲ ἤκουσε, πῶς ἀπέθανεν ὁ Βισκόντες, ἐξέταξε μετὰ τιμωρίας τὸν φύλακα τοῦ Καστελλίου, καὶ τοῦ ἐφανέρωσε τὸν αἴτιον, καὶ τὰ μέσα τοῦ θανάτου. Ἄναψεν εἰς ὀργὴν, ἐβδελύχθη τοὺς Ἄρχοντας τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, καὶ ἐδόθη νὰ καταισχύνῃ αὐτῶν τὰς γυναῖκας, καὶ θυγατέρας διὰ ἐκδίκησιν τάχα. διὰ τοῦτο πάντα τρόπον μετερχόμενος ἐπλάνεσεν ὅλας, καὶ ἐκατήσχυνε. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ἐμισήθη καὶ αὐτὸς ὑπ' ἐκείνων, ὥστε δὲν ἐπροσμένετο ἄλλη ἀφορμὴ, παρὰ ἡ κατάβασίς του ἀπὸ τὸν θρόνον, τὴν ὁποίαν ἐπεθύμουν σχεδὸν καὶ οἱ ἴδιοι οἱ οἰκειώτεροί του, καὶ συγγενέστεροι Αὐτὸς δὲ βλέπων τὸν ἑαυτόν του μισημένον, ἄρχισε νὰ κτίζῃ ἕνα Καστέλλιον, διὰ νὰ περισφαλισθῇ ἐκεῖ, ὡς τινὲς, ἄλλοι δὲ πῶς διὰ νὰ φυλακώσῃ τὴν βασίλισσαν, καὶ τοὺς ὑπερασπιστάς της, οἵ τινες διὰ νὰ τὴν διαυθεντεύσουσι, λέγεται, νὰ ἀπόλαυσαν τῶν αὐτῆς χαρίτων. Ἕνα ἄδικον, καὶ ἄτιμον ὅμως, ὁποῦ ἐμεταχειρίσθη ὁ βασιλεὺς, ὡς φρενόληπτος ἐτάχυνεν αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν τὸν θάνατον.

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν λοιπὸν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πιετρίνος ζητήσας διὰ χάριν δύω σκυλλία λαγωνικὰ τοῦ Κισρίωνος Γιβλὲτ, Βισκόντε τῆς Λευκοσίας, ἔλαβε τὴν Ἄρνησιν μὲ ἀψηφισίαν παρὰ τοῦ ρηθέντος. Ὁ υἱὸς ἔδραμεν εἰς τὸν Πατέρα θερμῶς παραπονούμενος ἀπὸ τὸν Γιβλέτ. Ὁ βασιλεὺς πάλιν μὲ ἄλλου μέσον ἐζήτησε τὰ δύω σκυλλία διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν υἱόν. Ἀλλ' ὁ Γιβλὲτ μὲ ὑπεροψίαν ἀπεκρίθη, πῶς δὲν διδει τίποτε, δεικνύων μὲ τοῦτο τὴν ψυχρότητα κατὰ τοῦ βασιλέως. Ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ὑστέρησεν αὐτὸν τοῦ ἀξιώματος τοῦ Βισκοντάτου χωρὶς εἰδήσεως τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, καὶ τὸν ἐκαταδίκασεν εἰς σκοτεινὴν φυλακὴν νὰ κεῖται. Τὸν υἱὸν αὐτοῦ Γιάκουμον κατεδίκασε νὰ ὑπάγῃ νὰ δουλεύῃ ὡς ἐργάτης εἰς τὸ Καστέλλιον, ὃ ἔκτιζε. τὴν δὲ θυγατέρα του Μαρίαν, χήραν οὖσαν, ἔστειλε, καὶ ἔφερεν εἰς τὸ παλάτιον ἐν καιρῷ νυκτὸς, καὶ ἐβίασεν αὐτὴν νὰ συνευρεθῇ μετ' αὐτῆς. Αὐτὴ δὲ δάκνουσα αὐτὸν, καὶ ὑβρίζουσα σχεδὸν ἀπέφυγε. διὰ τοῦτο τὴν ἐκαταδίκασε νὰ δουλεύῃ καὶ αὐτὴ εἰς τὸ Καστέλλι-

ον. Ἡ Μαρία διὰ νὰ διεγείρῃ τοὺς Ἄρχοντας, καὶ τὸν λαὸν, δὲν ἔπαυε νὰ Ἱστορῇ τὴν ἀσέλγειαν τοῦ βασιλέως, καὶ εἰς τοὺς παρατυχόντας, καὶ ὅταν ἀπέρνα ἐκεῖθεν ὁ βασιλεὺς, ἐκατέβαζε τὸ φόρεμά της ἕως εἰς τοὺς πόδας, καὶ τκύπτουσα ἐδούλευεν, ὅταν δὲ ἔφευγεν ἐκεῖθεν ὕψωνεν αὐτὸ δι' εὐκολίαν εἰς τὸ ἐργόχειρον. Ἕνας εὐγενὴς Καβαλλιέρος τῶν ἐχθρῶν τοῦ βασιλέως, περάσας ἐκεῖθεν ἠρώτησεν αὐτὴν, τὴν αἰτίαν, καὶ ἡ Μαρία ἀπεκρίθη βέβαια ὅταν ἀπερνᾷ ὁ Πετεινὸς ἐντρέπεται, καὶ σκεπάζεται, ἀλλ' ὅταν ἀπερνοῦσιν ἡ ὄρνιθες, δὲν αἰσθάνεται κἀμμίαν ἐντροπήν. Ἐβαρυφάνη τοῦ Ἄρχοντος αὐτὴ ἡ χλεύη τῆς γυναικὸς, καὶ πολλῶν ἄλλων ἐκεῖ παρόντων. ὅθεν αὐτὸς ὁ Ἄρχοντας, καὶ ἄλλοι φίλοι τοῦ Ἰωάννου ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως ἐσυμβουλεύθησαν, λέγοντες, πῶς δὲν εἶναι τρόπος πλέον νὰ ὑποφέρουν τὰς τυραννίας του, τὰς ἀτιμίας του, πῶς ἐκατεστάθη ἀνυπόφορος καὶ ἐπαχθὴς εἰς τὸν λαὸν, χωρὶς εἴδησιν τῆς ὑψηλῆς αὐλῆς κρίνει, ἀποφασίζει, καταδικάζει ἀδίκως, ἀνεξετάστως, παραβαίνων τοὺς νόμους, καὶ τὰς καλὰς συνηθείας. Πολλαὶ λογοτριβαὶ, καὶ ἀντιστάσεις ἔγιναν εἰς τὴν τούτου καθαίρεσιν. Τέλος ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννης ἐν σχήματι νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ ὑπήκοον ἀπὸ τὰς τυραννίας, καὶ ἀσελγείας του, μίαν αὐγὴν ἀνοίξας τὰς φυλακὰς, καὶ ἁρματώσας ὅλους, ἔδραμεν εἰς τὸν κοιτῶνα, ἔνθα ὁ βασιλεὺς ἐκάθευδε μετὰ μιᾶς τῶν εὐγενίδων ὁ ἄθλιος. Ἐκεῖ ἐθανάτωσαν αὐτὸν, καὶ πρῶτος ὁ Γιβλὲτ πατὴρ τῆς Μαρίας ἐχόνευσε τὴν μάχαιραν εἰς τὸ στῆθός του. Εὐθὺς ὁ Πρίγκιψ Ἰωάννης καλέσας τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν, ἐφανέρωσε τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ δὲν ἄφησε τινὰ ἐκεῖθεν νὰ φύγῃ, ἕως ὅτου ἐκήρυξαν αὐτὸν Κυβερνήτην τοῦ βασιλείου ἐπ' ὀνόματι τοῦ Πιετρίνου υἱοῦ, καὶ Κληρονόμου. Οἱ στρατιῶται ἁρματωμένοι περιείρχοντο τὴν Πόλιν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, διὰ κάθε ἐναντίον. καὶ τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ὁ δυστυχὴς Πέτρος. Ἀληθῶς ἔβαλεν εἰς μεγάλην ὑπόληψιν τὸν ἑαυτόν του, καὶ τὸ βασίλειον, ἐπροξένησε φόβον μέγαν εἰς τοὺς Τούρκους, καὶ Σαρακηνούς. ὑπὸ τῶν βασιλέων τῆς Εὐρώπης ἐπῃνέθη, καὶ ἐδοξάσθη. Θερμὸς ζηλωτὴς τῆς Πίστεως. διὰ τοῦτο καὶ πολλοὺς κινδύνους ὑπέμεινεν ἐν θαλάσσῃ καὶ ἐν γῇ καὶ ἐ-

πλούτησε τὸν λαόν του. Ἀλλὰ τί; μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βισκόντε ἔγινε διαφορετικὸς, ἐκδικητὴς, ἀσελγὴς, Τύραννος, φιλάργυρος, εὐτυχὴς πρότερον εἰς ὅλα, ἔξω ἀπὸ τὴν γυναῖκα, καὶ τὸν θάνατον· ἔδειξε, πῶς δύσκολον εἶναι νὰ ἀποκτήσῃ τὴν εὔνοιαν τοῦ λαοῦ ὁ βασιλεὺς, ὁ ὁποῖος ἐργάσθη τὸ καλὸν, ἀλλὰ μέχρι τέλους δὲν τὸ ἐφύλαξεν. Ἀλλὰ τί; μετὰ τὸν φόνον τούτου τὰ πράγματα τοῦ βασιλείου ἄρχισαν νὰ τρέχουσιν εἰς ὄλεθρον, καὶ ἀπώλειαν, ὡς κατώτερον δειχθήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.

Ἁρπαγὴ τῆς Διοικήσεως τοῦ Ἀδελφοκτόνου Ἰωάννου. Πιετρίνου βασιλεία, καὶ τῆς Ἀμμοχούστου ὑπὸ τῶν Γενουβέζων μετὰ δόλου κατακυρίευσις.

Ἔτει 1368. Χαίρων λοιπὸν ὁ Πρίγκιψ τῆς Γαλιλαίας Ἰωάννης τὴν μετὰ ἀδελφοκτονίας ἀποκτηθεῖσαν κυβέρνησιν τοῦ βασιλείου, καὶ τὴν εὔνοιαν, καὶ ἀγάπην τοῦ λαοῦ ζητῶν καὶ θηρεύων, διὰ νὰ σκεπάσῃ τὸ παράνομόν του ἔγκλημα, ἐσυγχώρησε τοῖς Κυπρίοις νὰ εὔγουν εἰς τὰ κούρση μὲ τὰ αὐτῶν πλοιάρια κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, ἔργον πολὺ ἐπιθυμητὸν ἀπ' αὐτοὺς, τὸ ὁποῖον οἱ προλαβόντες βασιλεῖς ἐμπόδιζαν, ὡς πρόξενον σκανδάλων, καὶ σύγχυσιν τῶν βαρβάρων, καὶ Χριστιανῶν πολλάκις. ἐπειδὴ αὐτοὶ οἱ Κουρσάροι πορευόμενοι κατὰ τῶν τόπων τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ Τουρκῶν, καὶ μὴν εὑρίσκοντες τὶ διὰ νὰ ἁρπάξωσι, διὰ νὰ μὴ στραφοῦσι χωρὶς κέρδος, πολλάκις κατερήμωναν τοὺς δυστυχεῖς ἀδελφούς τους χριστιανούς. Ἁρμάτωσε καὶ αὐτὸς ἕξη Γαλέρας δι' αὐτὸ τὸ τέλος ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ Κώμητος Ρουχιᾶς ἐρωμένου τῆς χήρας βασιλίσσης Ἐλεονώρας. Τὸν ὁποῖον, ὡς τάχα τιμῶν, ἐζήτη νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν Κύπρον. ἐφοβεῖτο διότι τὴν βασίλισσαν μὴν ἤθελε τὸν μεταχειρισθῇ ὡς φίλον της νὰ ἐκδικηθῇ τὸν φόνον τοῦ ἀνδρός της Πέτρου. καὶ ὁ μὲν Ρουχιᾶς ἑνωθεὶς μετὰ, καὶ ἄλλων Γαλέρων εἰς Ἀμμόχουστον, περιέδραμε πᾶσαν τὴν ἀκροθαλασσίαν τῆς Συρίας, κατα-

καίων, ἀφανίζων χωρία, καὶ τόπους, καὶ ἁρπάζων, καὶ λεηλατῶν πᾶν τὸ παρατυχὸν, ἦλθεν εἰς Ἀττάλιαν, καὶ μικρὸν διατρίψας ἐκεῖ, προφάσει τοῦ χειμῶνος, ἐστράφη εἰς Κύπρον φορτωμένος λάφυρα, καὶ κούρση, μὴν ὑποφέρων τὴν στέρησιν τῆς ἐρωμένης του. Ὁ δὲ Πρίγκιψ διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν λαὸν, ὁ ὁποῖος ἐστενοχωρεῖτο μὲ τὸ νὰ μὴν ἐπραγματεύετο μὲ Ἀλεξάνδρειαν, καὶ Μισήριον, καὶ Συρίαν, ὄντων εἰς μάχην, καὶ ἔχθραν τῶν Τουρκῶν, καὶ Σαρακηνῶν μετὰ τῶν Κυπρίων ἐξουσιαστῶν, ἐπραγματεύθη ὀρθώτερον τὴν εἰρήνην διὰ μέσου Γενουβέζων, καὶ Βενετζιανέων μετὰ τοῦ Σουλτάνου τοῦ Μισηρίου, καὶ ἔλαβε καλὸν τέλος, συμφωνήσαντες τὰ δύω μέρη, ἐπέστρεψαν ἀμειβαίως τοὺς σκλάβους, καὶ ἐδιορθώθησαν. Ἔστειλεν ὁ Σουλτάνος εἰς Κύπρον ἀποκρισιαρίους διὰ τὴν βεβαίωσιν αὐτῆς, καὶ οὗτοι, ὡς βάρβαροι, καὶ ὑπερήφανοι ὡμίλησαν ὑπὲρ τὸ δέον ἔμπροσθεν τοῦ Πρίγκιπος, καὶ αὐτὸς ὀργισθεὶς τοὺς ἐφυλάκωσεν. Ἀλλ' ὁ Μπάϊλος τῶν Ἐνετῶν Μαλιμπέτρος πρεσβεύσας ἐλευθέρωσεν αὐτοὺς, καὶ φιλοδωρηθέντες, καὶ διορθώσαντες τὰ τῆς εἰρήνης, ὑπέστρεψαν εἰς τὸν Αὐθέντην τους εὐχάριστοι, μὲ τὰς ὑπογραφὰς τῆς ἀγάπης.

Ἀλλ' ἡ βασίλισσα Ἐλεονώρα, φέρουσα μῖσος ἄσπονδον κατὰ τοῦ Πρίγκιπος, καὶ Κυβερνήτου τοῦ βασιλείου, διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς, καὶ βασιλέως, καὶ τὸ δὴ χείριστον, διατὶ ἔβλεπεν ἑαυτὴν ἐξωρισμένην ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ κυβερνᾶν, ὡς τροφὸς, καὶ ἐπίτροπος τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ διαδόχου. Ἐτραβίχθη εἰς χωρίον Κουρκοῦ, (ὅπερ ἴσως εἶναι τὸ τουρκιστὶ σήμερον Κουρσούκιογι) ἔνθα ἦτον παλάτιον βασιλικὸν τῆς ἐξοχῆς. καὶ ἐκεῖ συναυλιζομένη μετὰ τῶν ἐνδημούντων χάριν ἀσπασμοῦ, καὶ συνδιατριβῆς, δὲν ἔπαυε κατηγοροῦσα τὸν Πρίγκιπα, καὶ φονέα αὐτὸν καλοῦσα, καὶ ἀδελφοκτόνον, ἔκρινε τὸν ἑαυτόν της ἐκεῖ ὡς φυλακωμένην. καί τοι ταῦτα ὅλα ὁ Κυβερνήτης ἐμάνθανε διὰ τῶν κατασκόπων. Αὕτη ὅμως ἀπεφάσισε, καὶ ἔγραψε τοῦ Πάπα, καὶ τοῦ βασιλέως θείου της εἰς Νεάπολιν, παρακαλοῦσα αὐτοὺς εἰς ἐκδίκησιν τοῦ αἵματος τοῦ Ἀνδρός της, καὶ διὰ τὴν ἐλευθερίαν της, καὶ ὑπέσχετο δι' ἰδίων ἐξόδων νὰ μισθώσῃ ἀρκετὰ στρα-

τεύματα. τὰ γράμματα ἐγράφθησαν διὰ Νικολάου Νάκου Μαίστωρος τῆς Καγκελλαρίας, καὶ ἐδόθησαν τινὶ Γενουβέζῳ Μάρκῳ Γριμάλδη, ἑτοίμῳ ὄντι εἰς φυγήν. Τούτου ὄντος εἰς Ἀμμόχουστον, ἐξάνοιξε τὸ μυστήριον ὁ Πρίγκιψ, ἔστειλεν εὐθὺς, καὶ κρατήσας τὸν Γενουβέζον, ἐπῆρε τὰ γράμματα, μόλις ὡς ξένου γένους, ἐκείνου λυτρωθέντος ἐκ τῆς ἀγχόνης. ἀλλ' ὁ Νάκος κατεκρίθη, καὶ ἐδέθη εἰς οὐρὰν Ἵππου ἀγρίου, καὶ ἀπὸ τὴν Πόρταν τῆς Λευκοσίας ἐσέρνετο ὁ Ἵππος σύρων τὸν ταλαίπωρον, ἕως εἰς τὸ χωρίον Κουρκοῦ, ἔνθα ἡ βασίλισσα διημέρευε, καὶ τοιοῦτον θάνατον ἔλαβεν ὁ δύστηνος.

Αὐταὶ ὅμως αἱ ταραχαὶ τῆς Κύπρου ἐγκαρδίωσαν τοὺς Τούρκους νὰ δοκιμάσουν τὴν ἀπόκτησιν τῆς Ἀτταλίας ὑποκειμένης ἔτι εἰς Κύπρον. 1370. Τάκκας ὠνομάζετο ὁ Τοῦρκος, ἐξ οὗ ὁ Πέτρος αὐτὴν ἐκυρίευσεν. Οὗτος καὶ ἄλλοτε ἐδοκίμασε μετὰ δόλου νὰ τὴν ἐξαναποκτήσῃ. ἀλλὰ μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ Πέτρου, ἐνεδυναμώθη περισσότερον εἰς τὸ ἐπιχείρημα. Ἔστειλε λοιπὸν εἰς Ἀτταλίαν ἕνα φίλον του νὰ προσποιηθῇ τὸν χριστιανισμὸν, καὶ γινόμενος Οὗτος χριστιανὸς ἐφέρετο μὲ μεγάλην ὑπόκρισιν, ὡς εὐλαβούμενος τὴν νέαν θρησκείαν, μήτε ἐσθίων, μήτε πίνων, ἀφ' οὗ ἐξάνοιξε μὲ καιρὸν ὁποῖον μέρος τοῦ Κάστρου ἦτον ἀδύνατον, ἔδωκε τὴν εἴδησιν τοῦ Τάκκα νὰ προσβάλῃ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος. Ἔδραμε μὲ πλῆθος ὁ Τάκκας, καὶ διὰ νυκτὸς ἀνέβη τὰ τείχη μὲ τινὰς ἡσύχως, γνωσθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς φρουρᾶς ἐκατακόπη καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς λεπτὰ, ὁμοῦ καὶ ὁ ψευδοχριστιανίσας ἐπίβουλος. Τούτου ἕνεκα ὁ Πρίγκιψ εὐεργετήσας τοὺς φύλακας, ηὔξησεν αὐτῶν τοὺς μισθοὺς, καὶ τὴν φρουρὰν τῆς πόλεως ἐδιπλασίασε, προστάξας νὰ μὴ δέχωνται τινὰ ἀπὸ τοὺς Τούρκους διὰ κάθε ἀφορμὴν, καὶ πρόφασιν.

Τῷ δὲ ἔτει 1371. ὁ διάδοχος τοῦ βασιλείου Πιετρίνος τοῦ φονευθέντος Πέτρου βασιλέως υἱὸς, ἐπλήρωνε τὸν δέκατον ἕβδομον χρόνον τῆς ἡλικίας του. Ἡ ὑψηλὴ Αὐλὴ ἔκρινε δίκαιον καὶ πρέπον νὰ δεχθῇ τὸ βασίλειον. Ἑτοιμάσθησαν ὅσα ἀπέβλεπον τὴν στέψιν του, καὶ ὁ Πιετρίνος πρῶτον ὤμωσε νὰ φυλάξῃ ἀπαρατρέπτους τὰς Ἀσσίζας, εἴτε νόμους, καὶ καλὰς συνηθείας, καὶ εὐθὺς ὁ Κυβερνήτης

θεῖός του ἐνεχείρισεν αὐτῷ τὴν ῥάβδον τῆς ἐξουσίας. καὶ ἡ Μήτηρ ἀγαλλωμένη εὐθὺς παρακινήσασα τὸν υἱὸν, ἔδωκε τὸν τόπον τοῦ ἐραστοῦ της Ρουχιᾶς, διωρίσασα αὐτὸν πρῶτον οἰκειακὸν τοῦ υἱοῦ της. Τοῦτο ἐσκανδάλισε τοὺς Ἄρχοντας, καὶ μάλιστα τοὺς θείους τοῦ βασιλέως. ἀλλὰ διὰ φρόνησιν ὑπεκρίθησαν μὲν τότε, προσμένοντες καιρὸν ἁρμόδιον νὰ φανερώσωσι τὸ μῖσος αὐτῶν, καὶ τὴν ὀργὴν των μάλιστα ὁποῦ τὸ ἔξω τοῦ δέοντος, καὶ ἀηδὲς πάχος τοῦ σώματος τοῦ βασιλέως Πιετρίνου, ἔδειχνεν εἰς αὐτοὺς σημεῖα, πῶς πολλὰ ὀλίγον ἔμελλε νὰ ζήσῃ.

Πρὸς τὸ τέλος τοῦ χρόνου ἀφ' οὗ ἐστέφθη βασιλεὺς τῆς Κύπρου ὁ Πιετρίνος εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ἐπορεύθη συντροφευμένος ἀπ' ὅλους τοὺς εὐγενεῖς, καὶ Ἄρχοντας, καὶ ἀπὸ μέρος λαοῦ, καὶ προσέτι ἀπὸ τοὺς Κόνσολας τῶν Ἐνετῶν, καὶ Γενουβέζων Μαλλιμπιέρον, καὶ Παγάνην Δόριαν εἰς Ἀμμόχουστον, διὰ νὰ στεφθῇ καὶ βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν συνήθειαν. Εἰς τοιαύτας πανηγύρεις καὶ στέψεις τῶν βασιλέων, οἱ Κόνσολοι Γενουβέζοι ἔδιδαν πάντοτε τὸν πρῶτον τόπον τῶν Κονσόλων Ἐνετῶν χωρὶς ἔριδα, ἢ ἐναντίωσιν. Ἀλλὰ τότε ἔτει 1372. ὢν Κόνσολος τῶν Γενουβέζων ὁ Παγανὴν Δόριας, φυσικὰ ὑπερήφανος, καὶ ὁποῦ ἐφαντάζετο πράττων νέα πράγματα, ὅτι ηὔξανε τὴν τιμήν του, καὶ ὑπόληψιν εἰς τὴν Πατρίδα του, κινημένος πολλῷ μᾶλλον ἀπὸ ἕνα φιλόνεικον μῖσος, ὁποῦ ἔφερον ἐν τῷ μεταξὺ αὐτὰ τὰ δύω γένη. Ἀποφάσισε, γνώμῃ τῶν μετ' αὐτοῦ, νὰ μὴ συγχωρήσῃ τοῦ Κονσόλου τῶν Ἐνετῶν τὸν πρῶτον τόπον εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, καὶ ἂν τὸ συμβεβηκὸς ζητήσῃ, νὰ τὸν κερδίσῃ μὲ τὰ ἅρματα. Ἔδωκε λοιπὸν ἄδειαν τῶν Γενουβέζων νὰ φέρουσι κεκρυμμένα τὰ ἅρματα, καὶ ἀνέμενε νὰ τελειώσῃ ἡ τοῦ βασιλέως στέψις. Εὔγενε λοιπὸν ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν συνοδευμένος ἀπὸ τὰς φωνὰς, καὶ ἐγκώμια πάντων τῶν τοῦ λαοῦ μετὰ εὐχῶν, καὶ ὁ Δόριας προέδραμε νὰ λάβῃ τὰ δεξιὰ τοῦ βασιλέως. Ὁ Κόνσολος Βένετος μὴν ὑποφέρων ἄλλοι νὰ ἁρπάξουν τὸ ἐδικόν του, καὶ διανοούμενος, πῶς αὐτὴ ἡ ἀτιμία ἐγίνετο κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ ὑποκείμενόν του, καθὸ εἰς ἄλλους πρὸ αὐτοῦ Κονσόλους

Ἐνετῶν δὲν ἐφιλονεικήθη ἐκεῖνος ὁ τόπος ποτέ. ἐδοκίμασε μὲ βίαν τινὰ νὰ ἀμπώσῃ τὸν Δόριαν, καὶ ἦτον ἐγγὺς νὰ ἔλθουν ἀπὸ τοὺς λόγους εἰς τὰ χέρια. Εὐθὺς ὁ Κώμης Ρουχιᾶς ἔϐαλεν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ βασιλέως τὸν Πρίγκιπα, καὶ εἰς τὰ ἀριστερὰ τὸν Αὐθέντην τοῦ Σοὺρ, καὶ αὐτὸς ἐπεριπάτει μὲ τὸν Κόνσολον τῶν Ἐνετῶν, ἀφήσας ὀπίσω τὸν Γενουϐέζον Δόριαν. Ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν εἰς τὸ παλάτιον, ἔϐαλεν εἰς συμϐουλὴν τὴν ἔριδα, τίνος πρέπει τὸ πρωτεῖον. Πρᾶγμα διότι, ὁποῦ ἄλλο τε εἰς Κύπρον δὲν ἔλαϐεν ἀνθίστασιν, ἢ φιλονεικίαν. Ἀπερασίσθη λοιπὸν εἰς βοήθειαν τῶν Ἐνετῶν, διὰ τὸ ὑπεροχικὸν, καὶ ἀσυγκρίτως ἀνώτερον τῆς Ἀριστοκρατίας τῶν Ἐνετῶν, ἀπὸ τὸ τῆς Γένουϐας. τούτου ἕνεκεν ἐδιωρίσθη εἰς τὴν τράπεζαν ἡ προκάθησις τοῦ Κονσόλου Ἐνετοῦ, καὶ τοῦ Δόρια κατώτερον. ὅς τις μὲ μεγάλην δυσαρέσκειάν του τὸ ἐδέχθη. Τελειωθείσης τῆς τραπέζης ἄρχισεν ὁ χορὸς, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρησεν ὁ Δόριας νὰ κρατηθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ μὴν ἐκφωνήσῃ τινὰς ψυχροὺς, καὶ ἀτίμους λόγους κατὰ τοῦ τῶν Ἐνετῶν Κονσόλου. Ὁ Μαλιμπιέτρος βλαμμένος εἰς τὴν τιμὴν, θαρρῶν εἰς τὴν χάριν τοῦ βασιλέως, τοῦ εἶπε πῶς ψεύδεται, καὶ ὑπεσχέθη νὰ τοῦ τὸ ἀποδείξῃ μὲ τὸ σπαθίον ἔξω ἀπ' ἐκεῖνον τὸν τόπον. (α) Ὁ ὀργίλος Δόριας, ἔϐαλε χέρι εἰς τὸ ἅρμα, καὶ τὸ αὐτὸ εὐθὺς καὶ ἄλλοι τρεῖς Γενουϐέζοι, οἱ πλέον τῶν ἄλλων αὐθάδεις. τούτοις ἀκολούθησαν καὶ οἱ λοιποί. Δύω μόνοι Βενετοὶ εἶχον σπαθία ὁ Κόνσολος, καὶ ὁ Ἰωάννης Κορνάρος Μάρκος, ἐπειδὴ ἦτον ἐμποδισμένον εἰς

(α) Νόμος παλαιὸς ἐπεκράτησε εἰς Κύπρον, καὶ εἰς πολλοὺς τόπους, ὃν ἐδέχθησαν καὶ οἱ Χριστιανοὶ βασιλεῖς, ὅποιος ἐγκαλεῖτο διὰ πταῖσμα ἀναπόδεικτον, ἢ καὶ διὰ ἐκδίκησιν. ὁ ἐγκαλῶν, καὶ ὁ ἐγκαλούμενος, μὲ τὰ σπαθία γυμνὰ, ἐκατέϐαιναν εἰς τὸ στάδιον. Τοῦτο ἦτον τόπος εὐρύχωρος περικυκλωμένος ἀπὸ ξύλα στρογγυλοειδῶς στηριγμένα εἰς γῆν, καὶ εἴσοδον μόνην μίαν εἶχεν. ἔνδον τούτου εἰσέρχοντο οἱ ἀντιμαχησόμενοι, καὶ ἐπολέμουν. ὅς τις τούτων ἐνικᾶτο, ἐκρίνετο πταίστης. ἀθῶος δὲ ὁ νικητής. πολλάκις καὶ θάνατος ἀκολούθησεν. Ἡ Γαληνοτάτη ἀριστοκρατία ὅμως τῶν Ἐνετῶν, ἐξουσιάσασα τὴν Νῆσον, ἔλυσε τοῦτον ὡς κινδυνώδη, καὶ ἄθεσμον. πολλάκις διότι ὁ πταίστης ἀθωοῦτο, καὶ ὁ ἀθῶος ἐκαταδικάζετο.

κάθε ἄλλον, ἔξω μόνον ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς, νὰ φέρῃ ἅρμα εἰς τὸ βασιλικὸν παλάτιον. Οἱ Βενετοὶ ἔλαβον τὰ σκαμνία, καὶ ἐδιαυθεντεύθησαν μὲ ἀνδρείαν. Τρέχει ὁ βασιλεὺς ἔξω τὸν θόρυβον ἀκούσας, καὶ βλέπων τὴν αὐθάδειαν τῶν Γενουβέζων, ἐφώναξε νὰ παραιτηθοῦν. ἀλλ' ἡ μανία εἰς αὔξησιν, δὲν ὑπήκουσαν οἱ Γενουβέζοι, καὶ ὁ βαβασιλεὺς ἔλαβε τὴν ἀνυποταξίαν ταύτην εἰς καταφρόνησιν τοῦ χαρακτῆρός του. Ὅθεν ἀναμμένος ἀπὸ διπλὴν ὀργὴν, ἐπρόσταξε νὰ θανατώσουν ὅλους τοὺς Γενουβέζους, τοὺς μὴ ἔχοντας χαρακτῆρα εὐγενείας, καὶ ὁποῦ εὑρίσκοντο ἁρματωμένοι. Προσκληθέντες οἱ στρατιῶται τῆς βασιλικῆς φυλακῆς, ἔκαμαν νὰ πέσουν κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρα ἕξη, ἢ ὀκτὼ Γενουβέζοι, καὶ ἐφόνευσαν Θωμᾶν Σιγάλλον, Δομένικον Δόριαν, καὶ ἕνα ἐκ Σαβόγιας μὲ ἕνα Νοβάρον. οἵ τινες γυμνὰ τὰ σπαθία ἐδοκίμαζον νὰ θανατώσουν, ἢ νὰ θανατωθοῦσιν. Ὁ λαὸς ἔτρεξεν εἰς πλῆθος βλέπων τὸν θάνατον τῶν Γενουβέζων, οὓς ἐμίσει διὰ τὴν ὑπερηφάνειάν των, νομίζων κάμμίαν ἐπιβουλὴν εἰς τὸ παλάτιον. ὅθεν ἀσυλλογίστως δραμόντες εἰς τὰ σπήτια τῶν Γενουβέζων, καὶ εἰς τόπον ἐν ᾧ αἱ πραγματεῖαι αὐτῶν ἔκειντο, ἅρπαξαν, ἐλεηλάτησαν θυσιάζοντες εἰς τὴν ὁρμὴν τοὺς Γενουβέζους, ὁποῦ διὰ κακήν των τύχην ἠπήντησαν. Μαθὼν ὁ βασιλεὺς τὸ ἄτακτον κίνημα τοῦ λαοῦ, καὶ στοχαζόμενος νὰ μὴν ἀποξενωθῇ ἐκ τῆς Νήσου ἐκεῖνο τὸ γένος, ὁποῦ εἰς πλοῦτον ἦτον φοβερὸν, καὶ εἰς τὴν Κύπρον ἐπωφελές. ἔστειλε χωρὶς ἀναβολὴν καιροῦ τὸν Κώμητα Ρουχιᾶς μὲ ὅλους τοὺς στρατιώτας τῆς φρουρᾶς, καὶ ἐσύστειλε τοῦ λαοῦ τὴν ὁρμὴν, καὶ μανίαν, καὶ ἐπροσπάθησε νὰ στραφοῦσι τὰ ἁρπαχθέντα εἰς τοὺς Γενουβέζους. Ἐν ταὐτῷ ἐπαρρησιάσθησαν οἱ Βενετοὶ μὲ τὸ φλάμπουρον τοῦ ἁγίου Μάρκου ἀνοικτὸν, οὓς Ἰδὼν ὁ Ρουχιᾶς, ἐπαρακίνησεν αὐτοὺς νὰ ἀφήσουν τὰ ἅρματα, καὶ νὰ ὑπάγουν εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ ὑπήκουσαν.

Ὁ Κόντολος Δόριας, καὶ διὰ φόβον τῆς ζωῆς του, καὶ διὰ τὸν θάνατον τῶν ἐδικῶν του ἔμεινεν εἰς μίαν γωνίαν τῆς Σάλας ἀκίνητος, ὡς ἕνας λίθος. ὠνειδίσθη σκληρῶς ἀπὸ τὸν Πρίγκιπα ἐξ ὀνόματος τοῦ βασιλέως, μετὰ ἀπειλῆς καὶ τῆς ζωῆς του, ὄχι μόνον διατὶ ἐσύγ-

χυσε μίαν βασιλικὴν Πανήγυριν, ἀλλὰ καὶ διατὶ ἔβαλεν εἰς φανερὸν κίνδυνον τὸ ὑποκείμενον τοῦ βασιλέως μὲ τὸ παράδειγμα τῆς ἀψηφισίας του. αὐτὸς ἐπροφασίσθη, ἀπωλέσας πᾶσαν φυσικὴν ὑπερηφάνειαν, μὲ ὅλην τὴν ταπείνωσιν. ὅθεν διατὶ συγχυσμένος ὁ βασιλεὺς μετεβάλθη ἡ Κρίσις τοῦ συμβεβηκότος διὰ τὴν ἐρχομένην ἡμέραν, καὶ ὁ Δόριας ἔδωκε δέκα χιλιάδας σκοῦδα διὰ ἐνέχειρον, ὅτι τὴν ἐρχομένην ἡμέραν νὰ παρασταθῇ εἰς τὸν Κριτήν. Ἐσυντρόφευσαν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν του μερικοὶ στρατιῶται, ὧν τοσοῦτον πεφοβησμένος ἀπὸ τὰς φωνὰς τοῦ θυμωμένου ὄχλου κατ' αὐτοῦ, καὶ κατὰ τοῦ γενουβέζου ὀνόματος. Ὅθεν ὑπόπτευεν ἀπὸ στιγμὴν εἰς στιγμὴν τὸν θάνατον. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐπῆγεν ὁ Ἰάκωβος δὲ Σὰν Μικὲλ εἰς τὸν Κόνσολον νὰ τὸν ἐξετάξῃ, τὶ ζημία ἀκολούθησεν εἰς τοὺς Γενουβέζους. Αὐτὸς ἦτον βέβαιος, ὅτι ἡ ζημία δὲν ἦτον μεγάλη, μήτε ὁ κίνδυνος τόσον μέγας, διατὶ ἦτον πληροφορημένος ἀπὸ τὴν βασίλισσαν μυστικῶς, καὶ ἀπὸ τὴν συμβουλὴν τῶν ἐδικῶν του. ὅθεν ἀπορρίψας τὸν φόβον, ἀπεκρίθη μὲ δυσαρέσκειαν, καὶ ὑπερηφάνειαν, πῶς αὐτὰ δὲν ἦτον τὰ πρέποντα βραβεῖα εἰς τὸ γένος του, τὸ ὁποῖον πολλάκις μὲ χύσιν αἵματος, καὶ περιουσίας ἐκηρύχθη εἰς βοήθειαν τῶν βασιλέων τῆς Κύπρου. ὅτι αἱ συμφωνίαι μὲ τὴν Ἀριστοκρατίαν του, καὶ τὸ βασίλειον δὲν ἐκάλουν μίαν τόσον σκληρὰν ἀπόφασιν. ὅτι εἰς μεγαλείτερα σφάλματα ἔπρεπεν ἀκόμι νὰ εἶναι συστολὴ διὰ τὰς συμφωνίας, καὶ ὄχι εἰς ἕνα οὐδὲν συμβεβηκὸς, καθὼς ἐκεῖνο, ὁποῦ ἠκολούθησε, διὰ τὸ συμφέρον, καὶ διὰ τὴν τιμὴν τῶν ἄλλων Πριγκίπων. καὶ ὅτι οἱ δίκαιοι Πρίγκιπες δὲν ἔπρεπε νὰ δείχνωνται φιλοπρόσωποι εἰς τὰ γένη. Ὅτι ἐὰν ἐπαιδεύοντο οἱ ὑπήκοοι μὲ μίαν προηγουμένην γνῶσιν τῶν σφαλμάτων, ἤθελεν ἀκολουθήσῃ ὀλιγωτέρα σκληρότης εἰς τοὺς ξένους, φίλους καὶ εὐεργέτας, καὶ συμμάχους. ὅτι τούτου τοῦ δυστυχοῦς συμβάντος εἶχε παρηγορίαν, πῶς ἔμελλε νὰ ἰδῇ ἐντὸς ὀλίγου τὴν ἐκδίκησιν, διατὶ νὰ ὑποφέρῃ τὰς ἀτιμίας δὲν ἦτον ἴδιον οὔτε τοῦ πνεύματος, οὔτε τοῦ κλίματος τῶν Γενουβέζων.

Ὁ Σὰν Μικὲλ, ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἐπροσπάθησεν ἀρκετὰ νὰ δείξῃ τὸ βάρος τοῦ σφάλματος εἰς τὸν Δόριαν, καὶ διὰ τὸν τόπον, καὶ διὰ

τὸν καιρὸν, καὶ διὰ ἄλλας περιστάσεις. καὶ πόσον δικαίως ἔπρεπε νὰ εὐχαριστῇ τὸν βασιλέα, ὁποῦ θυμωμένος δὲν ἐπαράτρεξε κατὰ τύχην εἰς ἄλλην σκληρὰν ἀπόφασιν. μὲ ὅλον τοῦτο δὲν ἐστάθη δυνατὸν νὰ εὐγάλῃ τὸν Κόνσολον ἀπὸ τὴν πρώτην του γνώμην. δηλαδὴ νὰ μὴ θέλῃ νὰ ὑπακούσῃ. Ἐσυγχύσθη ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐμελέτα θάνατον κατὰ τοῦ Δόρια, ἀλλ' ἐμποδίσθη ἀπὸ τὴν Μητέρα, ὡς μὴ ἔχων οὐδεμίαν σταθερότητα εἰς τὰς ἀποφάσεις του. ὅθεν ἔκλινε καὶ νὰ τοῦ συγχωρήσῃ, καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς φυλακωμένους. μάλιστα ἔφθασε τόσον ἡ εὐκολία τοῦ βασιλέως καὶ ἡ ἐξουσία τῆς βασιλίσσης Ματρός του, ὥστε ἐπαίδευσαν τινὰς, ὁποῦ ἔδωσαν βοήθειαν εἰς τὸ κλέψιμον τῶν πραγματειῶν. Αὐτὰ ὁποῦ ἔπρεπε νὰ ἡσυχάσουν τὸν Κόνσολον, καὶ τὰ παράλογα ζητήματά του, ἐσύγχυσαν περισσότερον, ὁ ὁποῖος ἐνόμιζε τὰ τοιαῦτα γέννημα φόβου, ἐκεῖνο ὁποῦ ἐδοκεῖτο ἐπιθυμία ἡσυχίας. Ἐμίσευσε λοιπὸν μὲ ὅλους τοὺς Γενουβέζους, μεταφέρων ὅλην τὴν περιουσίαν, ἥτις ἀνέβαινεν ὡς δύω μιλλιόνια χρυσίου, μὲ τὰ πλοῖα, καὶ Κάτεργα, ὁποῦ εὑρέθησαν εἰς Κύπρον τοῦ γένους του. Ἐκακοφάνη πολλὰ ἡ φυγὴ τούτων τοῦ βασιλέως, καὶ διὰ τὴν διακοπὴν τῆς πραγματείας, καὶ διὰ τὴν ὀργὴν ἐκείνου τοῦ γένους. ὡς τόσον διὰ νὰ ἀποφύγῃ ὁ βασιλεὺς κάθε κακὸν συνάντημα ἀπ' αὐτοὺς, ἔστειλε Πρέσβεις πρὸς τὸν Παπα, τὸν Ρενιὲρ Πετὶτ, καὶ τὸν Γελμίνον Γιόρμ, μὲ παραγγελίαν νὰ παρακαλέσωσι τὸν ζῆλον τῆς ἁγιότητός του, διὰ νὰ μεσολαβήσῃ εἰς τοὺς Γενουβέζους. Ἡ βασίλισσα ὅμως ἐδουλεύθη ἀπ' αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν, καὶ ἐφανέρωσε τοῦ Πατρός της τὴν ἀνησυχίαν της, καὶ τὴν ἀδημονίαν της. Ὅθεν παρήγγειλε τοῦ Ἀλφόνσου Φηράντε πραγματευτοῦ Καταλάνου μὲ συστατικὰ γράμματα νὰ παρακαλέσῃ τὸν Πατέρα της, νὰ ἔλθῃ μὲ δυνατὰ στρατεύματα εἰς ζημίαν τῶν Κυπρίων. Ἔδωκε καὶ κρυφὰ ἄλλων γράμματα κατηγοροῦσα τὸν Πρίγκιπα, ὡς αἴτιον τοῦ θανάτου τοῦ Ἀνδρός της βασιλέως καὶ ἀδελφοῦ του, ἅρπαγα τῶν εἰσοδημάτων τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ δὲν ἔλειπε νὰ διεγείρῃ καὶ Πατέρα, καὶ θεῖον εἰς ὀργὴν, καὶ εἰς συμπάθειαν τῆς ταλαιπωρίας, ὁποῦ ἔλεγεν, ὅτι εὑρίσκετο. Ἐμίσευσαν οἱ Πρέσβεις εἰς καιρὸν ὁποῦ εἰς τὸν

Λιμένα τῆς Ἀμμοχούστου ἔμβεννεν ἕνα Κάτεργον παρὰ τοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Ρωμαίου Αὐτοκράτορος Ἰωάννου Παλαιολόγου, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτον κὺρ Γεώργιος Βάνδαλης Ἱππεὺς Ρωμαῖος, καὶ ἄλλος Ἱππεὺς Ἀλαμάνος Πρέσβυς πρὸς τὸν βασιλέα, ὁποῦ τοῦ ἐπρόσφεραν τὴν μόνην θυγατέρα τοῦ Αὐτοκράτορος εἰς γυναῖκα μὲ προῖκα πολλῶν Πόλεων τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, καὶ εἰς μετριτὰ πεντακόσιας χιλιάδας δουκάτα βενέτικα. (τὴν σήμερον ὡς ἕνα μιλλιούνι γρόσια) Εἰς αὐτὸ τὸ πρόβλημα ὁ βασιλεὺς ἐζήτησε γνώμην ἀπὸ τὸ Συμβούλιόν του, Ἀλλ' ὁ Κώμης Ρουχιᾶς, καὶ Ἰάκωβος Νόρης, ὡς ἐλπίζοντες νὰ δώσουν τὰς θυγατέρας των τοῦ βασιλέως εἰς γυναῖκας, ἐναντιώθησαν εἰς τὰ Συμβούλια. Οὗτοι ἀπέδειξαν, ὅτι τὸ νὰ λάβη τὴν θυγατέρα τοῦ Αὐτοκράτορος τῶν Ρωμαίων, ἦτον νὰ λάβη μέρος καὶ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου τοῦ Αὐτοκράτορος· τὸ βασίλειόν του ἀνήσυχον, καὶ ὀλίγον σταθερόν. ὅτι αἱ Πόλεις ὁποῦ ἐπρόσφερεν, ἐπροξένουν βάρος, καὶ ἔξοδα, παρὰ κέρδος, καὶ ὅτι τὰ μετρητὰ μὲ δυσκολίαν, ἢ μὲ σκάνδαλον ἤθελον πληρωθῆ. ὅτι ἦτον ὀλίγον βέβαιον ἡ συγγένεια τῶν δυνατωτέρων, διότι ἦτον χρεία νὰ ὑπόκειται εἰς αὐτούς. ὅτι μόνη ἡ ἰσοτιμία ἔφερνε τὴν εὐτυχίαν εἰς τοὺς γάμους. νὰ μὴ ζητῇ ὁ Αὐτοκράτωρ αὐτοὺς τοὺς γάμους μὲ ἄλλο τέλος, παρὰ διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὰ πλούτη καὶ τὴν δύναμιν τῶν Κυπρίων. Ὁ βασιλεὺς ἀπατηθεὶς ἔκλινεν εὐθὺς εἰς τὴν γνώμην των, κρίνων τὰς συμβουλὰς τοῦ Κώμητος ὡς τοσαύτας προφητείας. Ἀπεκρίθη λοιπὸν ὁ βασιλεὺς τῶν Πρέσβεων, ὅτι δὲν ἤθελεν ἀρνηθῆ μίαν συγγένειαν τόσον ἔνδοξον, καὶ τόσον ἀξιόλογον, καὶ εὐχαρίστα ἀπείρως τὴν Μεγαλειότητα τοῦ Αὐτοκράτορος ἐὰν δὲν εὑρίσκετο εἰς ἕνα πλησίον πόλεμον μὲ τοὺς Γενουβέζους, τοῦ ὁποίου τὸ τέλος ἐκρέμματο εἰς τὴν τύχην, πῶς δὲν ἦτον ἁρμόδιον διὰ τότε νὰ προτέχῃ εἰς ἕνα γάμον. μάλιστα ὁποῦ ἤθελε φανῆ πολλὰ δυσάρεστον εἰς τὴν Νύμφην, καὶ ἐπικίνδυνον, νὰ ἀφήσῃ ἕνα τόπον ἥσυχον, καὶ ἀσφαλῆ, καὶ νὰ ἔλθῃ νὰ ἀπαντήσῃ δυσκολίας τοῦ πολέμου, πάντοτε βαρετὰς, καὶ ἀπρεπεῖς εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν γάμων. Ἀπολυθέντες οἱ Πρέσβεις μὲ δῶρα πολύτιμα, ἔφερον τοῦ Αὐτοκράτορος αὐτὴν τὴν ἄρνησιν, διὰ

τὴν ὁποίαν ἔλαβε τόσην ὀργὴν, ὥστε ὤμοσεν ἐφ' ὅρους ζωῆς του ἔχθραν κατὰ τῶν Κυπρίων.

Ἐν τῷ μεταξὺ φθάνοντες οἱ Πρέσβεις τοῦ βασιλέως εἰς Ἀβιγνόνε, ἔπεσαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἄκρου Ἀρχιερέως Γρηγορίου ια'. προβάλλοντες τὰς ἀτιμίας, ἃς ἔπραξαν οἱ Γενουβέζοι, δεόμενοι τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος νὰ καταδαμάσῃ μὲ σοβαρωτέραν ποινὴν τὴν ἀταξίαν, καὶ νὰ τοὺς στενοχωρήσῃ νὰ πληρώσουν ἑκατὸν χιλιάδας δουκάτα, ὡς πρῶτοι συγχυσταὶ τῆς εἰρήνης, καθὸ τοιαῦται ἦσαν αἱ συμφωνίαι των. Ὑπεσχέθη ὁ Πάπας νὰ ἐνεργήσῃ μὲ κάθε καλὸν τέλος, ὡς οἰκουμενικὸς Πατὴρ τῆς Χριστιανωσύνης. Ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ τοὺς καταδικάσῃ ὡς αὐθάδεις, καὶ ταραχώδεις τῆς ἡσυχίας, καὶ τῆς μεθ' ὅρκου πίστεως παραβάτας. ἀκούσας πρότερον καὶ τῶν αὐτῶν ἀποκρισιαρίων τὰ ψευδολογήματα, ἔφθασεν ἐκεῖ ὁ Πέτρος βασιλεὺς Ἀραγῶνας, καὶ Πατὴρ τῆς βασιλίσσης Ἐλεονώρας, καὶ παρρησιάσας γραφὴν ἀπὸ τὴν θυγατέρα του, μὲ δῶρα ἀξιόλογα, διαφθείραντες, ὡς ἡ φήμη ἔλεγε, καὶ οἱ Γενουβέζοι μὲ δῶρα, καὶ ὑποσχέσεις ὅλους τοὺς συμβούλους τοῦ Πάπα ἀπ' ἄλλο μέρος, ἐκέρδισαν. καὶ διὰ τοῦτο ἡ αὐτοῦ ἁγιότης ἀποφάσισεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Κύπρου νὰ παιδεύσῃ αὐστηρῶς τοὺς φονέας τῶν Γενουβέζων, ἢ νὰ τοὺς παραδώσῃ εἰς χεῖρας των. ὅτι οἱ Γενουβέζοι νὰ ἔχουν νὰ πληρωθοῦσιν ὅλας τὰς πραγματείας, ὁποῦ τοὺς ἅρπαξαν, ὡς ἐπὶ λεπτοῦ, ὡς ἑκατὸν χιλιάδας δουκατῶν. ὅτι οἱ Γενουβέζοι νὰ μένουν ἀκαταζήτητοι ἀπὸ τοὺς Κυπρίους διὰ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας δουκατῶν τῆς συμφωνίας, καὶ ἀνενόχλητοι εἰς τὸ ἑξῆς, ἐπειδὴ ἐστάθη ἕνα ἁπλοῦν συμβεβηκὸς ἐκείνη ἡ σύγχυσις, καὶ ὄχι μὲ σκοπὸν νὰ ταραχθῇ ἡ εἰρήνη τῶν Κυπρίων. ὅτι, ἐὰν ὁ βασιλεὺς δὲν ὑπακούσῃ εἰς τὰ ὡρισθέντα, νὰ εἶναι ὑπὸ ποινὴν, καὶ παιδείαν ἑκατῶν χιλιάδων δουκατῶν. νὰ πληρώσῃ καὶ ὅλα τὰ ἔξοδα, ὁποῦ οἱ Γενουβέζοι ἤθελον κάμῃ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. καὶ διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὰς ἀποφάσεις του ὁ δίκαιος Πατὴρ, ἔγραψε Παπικὰ γράμματα πρὸς τὸν Μέγαν Μαΐστωρα τῆς Ρόδου, ὅτι νὰ ὑπάγῃ μὲ πολλὰ Κάτεργα εἰς Κύπρον διὰ νὰ διορθώσῃ τὰς ὑποθέσεις τῶν Γενουβέζων μετὰ τοῦ βασιλέως αὐτῆς.

Οἱ δὲ Γενουβέζοι, στοχαζόμενοι, πῶς αἱ ἀποφάσεις τοῦ Πάπα δὲν ἤθελον λάβῃ καλὸν ἀποτέλεσμα εἰς Κύπρον, ἑτοιμάσθησαν εἰς πόλεμον, ζητήσαντες τὴν συμβοήθειαν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀραγώνας καὶ τῆς βασιλίσσης Ἰωάννας τῆς Νεαπόλεως. Ἐσύναξαν τετρακόσιας χιλιάδας δουκάτα, καὶ ἔκλεξαν τέσσαρας Καπετανέους, τὸν Λαμβέρτην σπίνολλαν, τὸν Γεώργιον Κῆβον, τὸν Λαμφράγγον Δόριαν, καὶ τὸν Γρηγόριον Νέγρον, καὶ Ἀρχηγὸν εἰς αὐτοὺς τὸν Πέτρον Φρεγόζον ἀδελφὸν τοῦ Δουκός. Μανθάνων ὁ βασιλεὺς τὰς ἑτοιμασίας τῶν Γενουβέζων, ἄρχισε νὰ ἑτοιμάζεται τὰ πρὸς διαυθέντευσιν. Ἔστειλε Κυβερνήτην εἰς Ἀμμόχουστον Φίλιππον Ἰβελλῖνον, ἄξιον, καὶ δεδοκιμασμένον εἰς τὰ πολεμικά, καὶ ἐπρόσταξε καὶ ἐκράτησαν ὅλα τὰ εὑρεθέντα πλοῖα μὲ πραγματείας τῶν Γενουβέζων, καὶ τοὺς Γενουβέζους κατοίκους εἰς Κύπρον ὑποχρέωσε μὲ ἐνέχειρον νὰ μὴ φύγουν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον ὅσοι ἐκεῖ ἐκατοίκουν. ἐπειδὴ ἐκεῖ προέβλεπε, πῶς ἔχει νὰ ἀκολουθήσῃ ὁ πόλεμος. Ἐπρόσταξε καὶ ἐσκάρθησαν τὰ χαντάκια, καὶ ὕψωσαν τὰ τείχη τῆς Λευκοσίας, κτίζοντες κάθε εἴκοσι πατήματα ἕνα ξύλινον προπύργιον, εἴτε βαλοάρδον διὰ τοὺς τοξευτὰς στρατιώτας. Ἐμίσθωσε δύω χιλιάδας Ἀρμένους, καὶ ἑξακοσίους Τούρκους, ἀγκαλὰ μὲ ὀλίγην εὐχαρίστησιν τῶν Κυπρίων ὅσον διὰ τοὺς ἀσεβεῖς. Ἐφάνη λοιπὸν ἔμπροσθεν τῆς Ἀμμοχούστου ὁ Δάμιαν Καπετάνος Κατάνεος τῶν Γενουβέζων μὲ ἑπτὰ Κάτεργα. αὐτὰ ἔβαλαν εἰς γῆν ἕνα Φράτην τοῦ σὰν Δομενίκου μὲ γραφὰς πρὸς τὸν βασιλέα, αἱ ὁποῖαι διελάμβανον, πῶς αὐτὰ ἦλθον διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Πάπα, καὶ μὴ θέλων ὁ βασιλεὺς νὰ ὑπακούσῃ, εἶχον ἄλλας προσταγὰς διὰ νὰ ζητήσουν ἀνθρώπους ὡς ἐνέχειρα. Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἀμμοχούστου ἔστειλεν εὐθὺς τέσσαρας εὐγενεῖς, τοὺς ὁποίους δὲν ἐδέχθη ὁ Καπετάνος, μὲ τὸ νὰ ἐζήτῃ ἀξιωτέρους κατ' εὐγένειαν, καὶ καταστάσεως ὑποκείμενα. Λαβὼν τὴν εἴδησιν ὁ βασιλεὺς, ἔστειλεν εὐθὺς τὸν Θωμᾶν Μόρρον, Ἰωάννην Βαβὴν, καὶ Βαρθολομαῖον δὰ μόντε Ὀλίβο. Ἀλλ' οἱ Γενουβέζοι λαίμαργοι νὰ ἁρπάξωσι περισσότερον, παρὰ νὰ ἔλθουν εἰς συμφωνίαν ἀγάπης, ἐπέρασαν εἰς τὸν σκόπελον τοῦ Σουὲφ, καὶ ἐκεῖ πλησίον εὐγάλλοντας ἀρκετοὺς

στρατιώτας, ἐδοκίμασαν τὴν νύκτα κρυφίως μὲ μερικαῖς βάρκαις νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὰ βαρούσια τῆς Ἀμμοχούστου. ὁ δὲ Κυβερνήτης ἐξεσκέπασε τὸν δόλον, καὶ ἐλθὼν μὲ στρατιώτας ἔξω εἰς τόπον ἁρμόδιον, ἐνέργησε τόσον, ὥστε τοὺς ἠνάγκασε νὰ τραβηχθοῦν εἰς τὰ κάτεργά των μὲ μεγάλην των ζημίαν.

Βλέπων ὅμως ὁ βασιλεὺς ἄφευκτον τοῦτον τὸν πόλεμον ἐπειδὴ ζητοῦντες οἱ Γενουβέζοι ἐνέχειρα, δὲν ἐδέχοντο ἐκείνους, ὁποῦ αὐτοῖς ἔστειλε, προφασιζόμενοι. ὑποπτεύσας δὲ, ὅτι καὶ ἡ Ἀτταλία ἔμελλε νὰ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας των, καὶ στοχαζόμενος, πῶς ἔχων ἕνα γένος δυνατὸν, ὡς τῶν Γενουβέζων, καὶ ἄσπονδον ἐχθρὸν, εὐχαριστήθη μᾶλλον νὰ τὴν ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς Τούρκους πάλιν, παρὰ νὰ τὴν ἔχουν οἱ Γενουβέζοι. Ἰδοὺ εἰς ποίας φθορὰς ἀσεβείας φθάνουσιν οἱ βασιλεῖς διὰ τὰ τέλη των. Εὐχαριστήθη ὁ παχύδερμος βασιλεὺς νὰ προδώσῃ ἕνα πλῆθος χριστιανῶν εἰς χεῖρας τῶν ἀσεβῶν, διὰ νὰ μὴ βλέπῃ τὸν ἐχθρόν του χριστιανὸν τέλος πάντων ἐξουσιαστὴν τῆς Ἀτταλίας. Ἔστειλε λοιπὸν τὸν Βαδὴν Μιστακὲλ Βοργέζεν τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ τὸν Γεώργιον Νικολόγον ἐκ Λευκοσίας πρὸς τὸν Τοῦρκον Τάκκαν νὰ τοῦ προσφέρουσι τὴν κυρίευσιν τῆς Ἀτταλίας, ὅταν πληρώνῃ χρονικὸν δόσιμον, καὶ ἐγνωρίζῃ τὸν βασιλέα διὰ Μέγαν του Αὐθέντην. ὁ Τάκκας ἐδέχθη αὐτὸ τὸ δῶρον τῆς τύχης μὲ μεγαλωτάτην του εὐχαρίστησιν, καὶ εὐθὺς ὑπέγραψεν ὅλα τὰ ζητήματα. καὶ πορευθεὶς μὲ τοὺς Πρέσβεις εἰς Ἀτταλίαν, ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν. καὶ πρῶτον ἔδωκεν ἐλευθερίαν ὅσοι θέλουν νὰ μείνουσιν ἀφόβως. Ὁ Καπετάνος ἀκολουθούμενος ἀπὸ ἕνα πλῆθος χριστιανῶν, ἔπλευσε πρὸς τὴν Κύπρον, φέρων ὅλα τὰ βασιλικὰ ἅρματα, καὶ τῶν μερικῶν, καὶ ὅλα τὰ ἅγια λείψανα, ὁποῦ εὑρίσκοντο ἐκεῖ εἰς τὰς Ἐκκλησίας. Πολὺ πλῆθος ὅμως χριστιανῶν ἔμεινεν ἐκεῖ, προκρίνοντες τὸ συμφέρον, παρὰ τὴν πίστιν. Ὅλοι λοιπὸν ὅσοι ἐξ Ἀτταλίας ἔφυγον, ἦλθον ἀσφαλῶς εἰς Κυρηνίαν, ἔξω ἀπὸ τοὺς Πρέσβεις, οἱ ὁποῖοι ἔμειναν ἐκεῖ διὰ τὴν παράδοσιν τῆς Πόλεως. Οὗτοι δὲ διὰ φόβον τῶν Γενουβέζων ἔμβησαν εἰς ἓν πλοιάριον ταχύπλοον. ἀλλ' ἡ θεία δικαιοσύνη, ὁποῦ δὲν ἀνέχεται, τοὺς ἔρριψεν εἰς τὸ Κανδελόρον,

καὶ ἐκεῖ ἐκρατήθησαν σκλάβοι ἀπὸ δύω κάτεργα τῶν Γενουβέζων, τοὺς ὁποίους ἔβαλαν εἰς πολλὰ βασανιστήρια, καὶ μὲ τὰ σίδηρα νὰ δουλεύουν εἰς τὰ κάτεργα, κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ εἰς τιμωρίαν τῆς παρανόμου ὑπηρεσίας των.

Ἔφθασεν εἰς Κύπρον τέλος πάντων, καὶ ὁ Μέγας Μαΐστωρ ἐκ τῆς Ῥόδου διὰ νὰ συμφωνήσῃ τοὺς Γενουβέζους μετὰ τοῦ βασιλέως, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πάπα. ἤλπιζον οἱ Κύπριοι ἑτοίμην τὴν εἰρήνην μὲ τὸν ἐρχομὸν τούτου. Αὐτὸς ὁ Μαΐστωρ ἐσύντυχε μετὰ τοῦ Καπετάνου Γενουβέζου πρῶτον, ἔπειτα ἐπαράστησεν εἰς τὸν βασιλέα τὰ αὐτῶν ζητήματα, τὰ ὁποῖα συνίσταντο. νὰ δώσῃ εἰς χεῖρας των ὁ βασιλεὺς τοὺς φονεῖς τῶν Γενουβέζων, νὰ πληρώσῃ τὰ ἔξοδα εὐθὺς τῆς Ἀρμάτας, καὶ τὰς ἁρπαχθείσας ὑπὸ τῶν Κυπρίων πραγματείας τῶν αὐτῶν. καὶ ἀνίσως ὁ βασιλεὺς δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς χεῖρας των τοὺς φονεῖς, ἐζήτουν τετρακοσίας χιλιάδας δουκάτα. Ὁ βασιλεὺς εἰς αὐτὴν τὴν ἀναφορὰν ἐκάλεσε τὴν ὑψηλὴν Αὐλήν, καὶ οὕτως ὡμίλησεν.

Εἶμαι ὁ πρῶτος, ὦ Κύριοι, νὰ εἰπῶ τὴν γνώμην μου, ὄχι διὰ νὰ σᾶς ὑποχρεώσω νὰ τὴν ἀκολουθήσετε, ἀλλὰ διὰ νὰ δυνηθῆτε νὰ τὴν ἐναντιωθῆτε μὲ θεμέλιον. Ἐγὼ κλίνω εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν περισσοτέρων. εἴμεσθεν, ὦ Κύριοι, εἰς μεγάλον πειρασμόν, ἡ μετολάβησις διότι τῆς ἁγιότητός του, ἐστάθη μάλιστα ὡς ἑνὸς σκληροῦ ἐχθροῦ, παρὰ ὡς Καθολικοῦ Πατρὸς, ἐπειδὴ ἔβαλεν εἰς κίνδυνον, καὶ ἀφανισμὸν ἕνα βασίλειον τῶν χριστιανῶν, εἰς κούρσευμα δηλαδὴ, καὶ εἰς τὴν βαρβαρότητα τῶν Γενουβέζων. Ἡ Μακαριότης του δὲν ἐνθυμήθη τὸ ἐκχυθὲν αἷμα τῶν Κυπρίων διὰ τὴν τιμὴν τῆς Ἐκκλησίας του, διὰ τὴν αὔξησιν τῆς πίστεως, καὶ διὰ τὴν δόξαν τῶν χριστιανῶν. ἀλλ' ἂς μὴν ὁμιλήσωμεν διὰ ἕνα Ἐπίτροπον τοῦ Χριστοῦ, ὁποῦ ἂν πράττει κακὰ, εἶναι ἐλάττωμα τῶν ἁμαρτιῶν μας. Ὁ Θεὸς μερικαῖς φοραῖς τυφλώνει τοὺς ὑπηρέτας του διὰ νὰ μᾶς δέρνουν ἀνελεήμονα. Τέως ὁ κίνδυνός μας εἶναι ἐπικείμενος, καὶ μᾶς βάλλουν εἰς ἀμφιβολίαν, ὄχι μόνον τὰ εἰσοδήματα, ἡ τιμὴ, ἡ ὑπόληψις, ἀλλὰ καὶ ἡ ζωὴ, καὶ ἡ Κορῶνα. Εἶναι χρεία λοιπὸν νὰ

προστρέξωμεν εἰς ἐκεῖνα τὰ ἰάματα, τὰ ὁποῖα, ἂν δὲν εἶναι τὰ ὑγιεινότερα, κἂν εἶναι τὰ ὀλιγώτερον βλαπτικά. Ἐγὼ ἐσυμβούλευα, ὅτι διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὰς ταλαιπωρίας τοῦ πολέμου, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ἀβεβαιότητα τοῦ τέλους του, φέρει πάντοτε βεβαίας ἀτυχίας, νὰ προσπαθήσωμεν μὲ δεινάρια νὰ συμφωνήσωμεν μὲ τοὺς Γενουβέζους. Εἰς τὸν πόλεμον βέβαια θέλει καταλυθεῖ τόσον χρυσίον. ἕνα μόνον μέρος τούτου ἠμπορεῖ νὰ χορτάσῃ τὴν φυλαργυρίαν, καὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ἐχθρῶν. Ἔξω ἀπ' αὐτὸ ἰδοὺ εἰς ποίας συμφορὰς θέλουν φθάσῃ τὰ πράγματα, τὰ χωράφια κατεφθαρμένα, τὰ ὀσπήτια ἐγκρεμνισμένα, τὰ τέκνα χαϊμένα, καὶ νὰ εὑρισκόμεθα πάντοτε εἰς κόπους, καὶ εἰς κινδύνους, ἀνίσως τὸ τέλος τοῦ πολέμου εἶναι δυστυχές, ἰδοὺ χαμένος ὁ βασιλέας σας, ἀφανισμένον τὸ βασίλειόν σας. ἰδοὺ εἰς κίνδυνον ἡ περουσία, ἡ ζωή, καὶ ἡ ἐλευθερία. Ἐξ ἐναντίας ἀνίσως ἡ τύχη μᾶς ἀφήσῃ νὰ θριαμβεύσωμεν κατὰ τῶν Γενουβέζων, ποία θέλει εἶναι ἡ ἀπόκτησίς μας; θέλομεν χαρεῖ πῶς ἐφονεύσαμεν τοὺς χριστιανούς; καὶ ἀνοίξαμεν περισσότερον τὸν πόρον εἰς τὰς ἐνοχλήσεις τῶν βαρβάρων; καὶ μὲ τὰς ἀδυναμίας μας νὰ αὐξήσωμεν τὴν δύναμιν τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεώς μας; ἡ εὐκαρπία τοῦ βασιλείου μας δὲν πρέπει νὰ μᾶς φοβήσῃ διὰ τὰ ἔξοδα, ἀγκαλὰ ὑπερβολικά, δὲν εἶναι ποτὲ πολὺ τὸ χρυσίον, μὲ τὸ ὁποῖον ἀγοράζομεν τὴν εἰρήνην, οὔτε ποτὲ ἀγοράζει τινὰς τὴν εἰρήνην εἰς ἀκριβὴν τιμήν, ὅταν τὴν ἀγοράζει μὲ χρυσίον. Δὲν εἶναι πρᾶγμα δυστυχέστερον ἑνὸς πολέμου μεταξὺ χριστιανῶν, καὶ εἰς τὴν Πατρίδα. Οἱ αὐτοὶ στρατιῶταί μας καταστaίνονται ἐχθροί μας. μάλιστα γίνονται χειρότεροι ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. διότι μᾶς βλάπτουν μὲ τὴν πρόφασιν, πῶς μᾶς διαυθεντεύουσι. Δέκα χρόνοι εἰρήνης δὲν ἀναπληρώνουσι τὴν ζημίαν ἑνὸς μόνου μηνὸς πολέμου. ἀλλὰ δὲν ἐξαπλώνομαι ἐνθυμίζων τὰς ταλαιπωρίας ἑνὸς πράγματος γνωστοῦ εἰς ἐκείνους, ὁποῦ δὲν τὸ ἐδοκίμασαν. Ἰξεύρω, ὅτι θέλει φανεῖ παράξενον εἰς τὴν γενναίαν καρδίαν σας τὸ νὰ προσποιηθῇ τινὰς τὰς ἀτιμίας ἐναντίον εἰς ἐκείνους, ὁποῦ αὔξησαν, καὶ ἐμεγαλύνθησαν μόνον μὲ τοὺς τόκους, καὶ μὲ τὰς προδοσίας. ἀλλὰ νὰ συμφωνήσωμεν εἰς καιρόν, καὶ εἰς εὐκαιρίαν, εἶναι γέννημα

τῆς ἀληθινῆς φρονήσεως. Ἀνίσως ἄλλον καιρὸν ἔτρεξαν νικητικὰ τὰ ἅρματά μας εἰς τὴν Συρίαν, καταπατῶντες μὲ ὑπεροψίαν ἕως καὶ εἰς τὰ χαλάσματα τῆς Ἀλεξανδρείας, τότε τὸ βασίλειον τῆς Κύπρου ἦτον εἰς ἄλλην εὐτυχίαν. ὁ καιρὸς ἀλλάσσει ὅλα τὰ πράγματα, καὶ ἡ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀκαταστασία μᾶς καταστaίνει νὰ πάσχωμεν μετατροπὰς, καὶ ἀλλοιώσεις. Ἐγὼ κατὰ τὸ παρὸν, ὁποῦ ὑστεροῦμαι ἀπὸ συμμάχους, ἀπὸ φίλους, καὶ ἀπὸ δύναμιν, ἰξεύρω μόνον νὰ σᾶς συμβουλεύσω εἰς τὴν εἰρήνην, ἡ ὁποία οὖσα εἰς τὴν θέλησίν μας, δὲν ἰξεύρω πῶς ἠμπορεῖτε νὰ τὴν ἀπορρίψετε, παρὰ μὲ τέλος ἀσεβείας, ἢ φιλαργυρίας.

Ἡ ὁμιλία τοῦ βασιλέως ἐπροξένησε μεγάλην πειθὼ εἰς τὰ πνεύματα πολλῶν τοῦ συμβουλίου, ἔξω ἀπὸ τινὰς νέους, ὁποῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἁρπάζονται ἀπὸ τὰς φιλοδόξους ὀρέξεις τῶν ἐπαίνων, καὶ ἀπὸ τινὰς, ὁποῦ φυσικὰ ταραχώδεις ἀπέρριψαν τὴν εἰρήνην. τὸ περισσότερον μέρος τοῦ συμβουλίου, ὁποῦ μὲ φρόνησιν ἔκρινε τα κακὰ τοῦ πολέμου, (ὁποῦ εἶνε μία πολυκέφαλος ὕδρα) ἐσύντρεξαν εἰς τὴν γνώμην τοῦ βασιλέως. ὅθεν ἀπεφασίσθη νὰ ἀγοράσουν τὴν εἰρήνην μὲ κάθε τιμήν. Ὁ βασιλεὺς χαρούμενος ἐπρόσταξε καθ' ἕνας νὰ προσφέρῃ, κατὰ τὴν δύναμίν του, μέρος δειναρίου διὰ τὴν κοινὴν ὠφέλειαν. Ὅλοι λοιπὸν ὑπήκουσαν, δίδοντες τὸν πρῶτον τόπον τοῦ Πρίγκιπος τῆς Γαλιλαίας, ὡς μεγαλειτέρου τῶν ἄλλων, καὶ πρώτου εἰς τὴν τιμὴν, καὶ εἰς τὰ πλούτη, καὶ ὡς διαδόχου τῆς βασιλείας, εἰς ἔλλειψιν τέκνων τοῦ βασιλέως. ἦτον διότι πλουσιώτατος. Αὐτὸς τέως ἐπρόσφερε τριακόσια μόδια κριθάριν, τῶν ὁποίων τρία τότε ἔκαμναν δύω δουκάτα. (ὡς τρία γρόσια) Ἡ πτωχὴ αὐτὴ καὶ μικροπρεπὴς προσφορὰ τοῦ πρίγκιπος ἔφερε θαυμασμὸν εἰς ὅλους. ἀλλὰ φοβούμενοι νὰ μὴν τὸν βάλουν εἰς ὀργὴν, οἱ ἄλλοι δὲν ἐπρόσφεραν περισσότερον καὶ ἀνεχώρισαν ἀπὸ τὴν συμβουλὴν, χωρὶς ἄλλο συμπέρασμα. καὶ οἱ Γενουβέζοι αὐξάνοντες τὰ ζητήματά των διὰ τὴν ἄργηταν τοῦ Μεγάλου Μαΐστωρος, ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ γυρίζοντες τὴν Νῆσον ἐνόχλουν εἰς κάθε μέρος, κλέπτοντες καὶ λεηλατοῦντες, καὶ ἦλθον ἔμπροσθεν τῆς Κυρηνίας. Ἐκεῖ ἐπῆγεν ὁ Μέγας Μαΐστωρ,

καὶ ἀγκαλὰ ἐμεταχειρίσθη ὅλον του τὸν ζῆλον, καὶ τὴν ἐπιμέλειάν του διὰ τὴν συμφωνίαν τῆς εἰρήνης, δὲν ἐδυνήθη ὅμως νὰ τὴν τελειώσῃ. διότι ὁ Κατάνεος, ὁποῦ εἶχεν ἐξουσίαν νὰ τὴν συμφωνήσῃ, ἀπέφευγε παντοίῳ τρόπῳ τὴν εὐκαιρίαν, ἐγνωρίζων συμφέρον του τὸν πόλεμον, εἰς τὸν ὁποῖον ἔκλεπτε, καὶ ἐθησαύριζε, κατὰ τὴν θέλησίν του. Οὗτος λοιπὸν ἔστειλεν εἰς τὸν βασιλέα κηρύττων αὐτῷ τὸν πόλεμον, καὶ ἐκ τῆς Κυρηνίας ἐξέβη εἰς τὸ πέλαγος, προσμένων καὶ τὰ ἄλλα πλοῖα ἀπὸ Γένουβαν, καὶ διὰ νὰ κυριεύῃ, καὶ ὅσα πλοῖα εὔγεναν ἀπὸ τοὺς Λιμένας τῆς Κύπρου. Καὶ ὁ βασιλεὺς εἰδὼς τὸ ἀτελεσφόρητον τῆς εἰρήνης, ἐφυλάκωσεν ὅλους τοὺς Γενουβέζους, ὁποῦ ἦσαν εἰς Κύπρον γεννημένοι, καὶ ἐχαίροντο προνόμια τοῦ γένους των, δημεύσας ὅλα αὐτῶν τὰ πλούτη, καὶ ὑποστατικά. ὡς τόσον τὰ Κάτεργα τῶν Γενουβέζων ἐλεηλάτουν τὸ βασίλειον, ἁρπάζοντες κοπάδια, κάμνοντες σκλάβους, καὶ ἐν βραχυλογίᾳ πράττοντες τὰ πλέον σκληρότερα κακά. Εἰς Κυρηνίαν δὲν ἐδυνήθησαν νὰ λεηλατήσουν, διὰ τὴν ἐπιμέλειαν ἐκεῖ τοῦ Καπετάνου αὐτῆς. μήτε εἰς τὸν ἅγιον Εὐξήνιον. (νῦν ἅγιον Αὐξέντιον) ἐπειδὴ ἐκεῖ ἦτον ὁ Κοντεστάπιλες μὲ πεντακοσίους πεζοὺς, καὶ τριακοσίους Ἱππεῖς. Ἐπέρασαν ὅμως εἰς Λεμεσὸν, καὶ μὴν εὑρόντες ἐναντίωσιν, εὔγησαν εἰς γῆν. ἀλλὰ μὴν εὑρίσκοντες τροφὴν, ἐκήρυξαν ἐκεῖ εἰς τὰ παραθαλάσσια ἐλευθερίαν, καὶ ἀσιδοσίαν εἰς τοὺς παροίκους, εἰς τοὺς σκλάβους, καὶ εἰς τοὺς ἐξωρισμένους, διὰ νὰ προστρέξουν εἰς αὐτοὺς, δίδοντες ἕνα δουκάτον τοῦ καθ' ἑνὸς διὰ νὰ τοὺς ὑποχρεώσουν περισσότερον. Αὐτὴ ἡ κήρυξις ἔκαμε μεγάλον ἀποτέλεσμα, μάλιστα οἱ πρῶτοι ὁποῦ ἦλθαν εἰς τοὺς Γενουβέζους ἀπάντησαν μεγάλην ἐπιδεξίωσιν καὶ ἀγάπην, καὶ ἐλευθεροψυχίαν. διὰ τοῦτο ἀκούσαντες ἐσυνάχθησαν εἰς τὸ μέρος των ὑπὲρ τὰς δύω χιλιάδας στρατιῶται. Οἱ Γενουβέζοι λοιπὸν ἔλαβον ἀπ' αὐτοὺς ὅ,τι τοὺς ἐχρειάζετο, καὶ τοὺς ἐδιώριζαν εἰς ὅλας τὰς κινδυνώδεις ὑπηρεσίας μὴ ἐμπιστευόμενοι αὐτῶν.

Ὁ Κατάνεος μὲ ὅλον τοῦτο ἐχρειάσθη νὰ μισεύσῃ ἀπὸ ἐκεῖ ἀκούσας τὸν ἐρχομὸν τοῦ Κοντεστάπιλε, καὶ ἐπῆγεν εἰς Πάφον, τοῦ-

το συμβουλευόμενος ἀπὸ τοὺς σκλάβους. καὶ εὐθὺς ὁποῦ ἔφθασεν ἐκεῖ, ἐκυρίευσεν αὐτῆς χωρὶς κόπον, οὖσα ἀκατοίκητος ἐξ αἰτίας τοῦ κακοῦ ἀέρος, καὶ διατὶ δὲν ἀνέμενον εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τὸν ἐχθρὸν, ὡς τὸ πλέον πτωχότερον τῆς Νήσου, καὶ ἔρημον, καὶ ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦτο ἀμέλησε διὰ τὴν αὐτῆς προφύλαξιν. Ἡ ἀπόκτησις τῆς Πάφου ἐπροξένησε μεγάλον κέρδος τῶν Γενουβέζων. Ἄρχισαν λοιπὸν νὰ τὴν ἐνδυναμώνουν. ἀλλὰ μὴ παύοντες νὰ λεηλατοῦν γύρωθεν ἐκεῖ ἁρπάζοντες, καὶ θανατώνοντες χωρὶς εὐσπλαγχνίαν τοὺς παρατυχόντας χωριάτας. Ὁ βασιλεὺς στενοχωρημένος ἔστειλε τὸν Πρίγκιπα θεῖόν του ἐκεῖ μὲ χιλίους Ἱππεῖς, καὶ τρεῖς χιλιάδας πεζούς. ἀλλ' αὐτὸς μὲ ἀνορεξίαν, καὶ μὲ ἀργοπορίαν πορευόμενος, ἔφθασαν οἱ Γενουβέζοι, καὶ ἐτελείωσαν τὰ αὐτῆς ἐπιτειχίσματα. Ἐβάλθη μὲ ταῖς σκάλαις νὰ ἔμβῃ εἰς τὸ Κάστρον, ἀλλ' ἀπεδιώχθη ἀπὸ τοὺς σκλάβους μὲ ἀτιμίαν του, καὶ ἐστράφη φοβησμένος εἰς Λευκοσίαν, ἐκεῖνο ὁποῦ ἐπεθύμη. ὑπόπτευε διότι ὁ πιστὸς Πρίγκιψ, πῶς ἐὰν ἔφευγον ἐκεῖθεν οἱ Γενουβέζοι, τοῦ ἐρήμωναν τὰ χωρία του, ὁποῦ εἶχεν εἰς τὸ κάτω μέρος. Διὰ ἕνα φιλάργυρον ἠμποροῦμεν νὰ πιστεύσωμεν κάθε κακόν. Ὁ Κοντεστάπιλες προσταγμένος ἄφησε τὰς προφυλάξεις τοῦ ἁγίου Εὐξηνίου εἰς Καρπάσιον, καὶ ἦλθεν εἰς Πάφον. ἐνέβαλε μέγαν φόβον εἰς τοὺς σκλάβους, καὶ αὐτοὺς τοὺς Γενουβέζους, ὁποῦ δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἐξέβουν ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη. Ἔμαθεν ὁ Κοντεστάπιλες, πῶς ὁ Κατάνεος δὲ εὐγένει ἔξω νὰ πολεμήσῃ, μ' ὅλον ὁποῦ τοῦ ἐμύνησε, διατὶ ἐκαρτέρει τὸ λοιπὸν τοῦ Γενοβέζικου στόλου. ἀναγκασμένος ἀπὸ προσταγὴν καὶ αὐτὸς ἐμίτευσε διὰ τὴν Λευκοσίαν. ἀλλ' εἰς τοὺς στενοὺς δρόμους ἄφησε φυλάξεις νὰ ἐμποδίσουσι κατάτι τοῦ ἐχθροῦ τὴν κίνησιν εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς Νήσου. καὶ ἠθέλησε νὰ συχώσῃ τῶν Γενουβέζων τὴν βοήθειαν τῶν ἐξωρισμένων, καὶ σκλάβων, κηρύξας κοινὴν συγχώρησιν πάντων τῶν βουλομένων μεῖναι εἰς ὑποταγὴν τοῦ βασιλέως των. Αὐτὴ ἡ συγχώρησις πολὺ ὠφέλησε. διατὶ ὅσοι μὲ τοὺς Γενουβέζους, ἔφυγον καὶ ἦλθον εἰς βοήθειαν τοῦ βασιλέως, μείναντες μέχρι τέλους τοῦ πολέμου, καὶ μεγάλην ἀνδρείαν δείξαντες μὲ πίστιν, καὶ ἀγάπην. Μόλις ὁ Κοντε-

στάπιλες ἐκεῖθεν ἐκινήθη πρώτη ὀκτοβρίου, καὶ ἐμβῆκαν εἰς τὸν Λιμένα τῆς Πάφου τριάκοντα ἕξη Κάτεργα Γενουβέζων, ἔχοντα δεκατέσσαρας χιλιάδας στρατιώτας διαφόρων γενῶν μὲ τέσσαρες Καπετανέους, καὶ ἕνα ἀρχιστράτηγον ἀπὸ τοὺς θαυμαστοὺς ἐκείνου τοῦ αἰῶνος.

1373. Λαβὼν τὴν εἴδησιν ὁ βασιλεὺς αὐτῆς τῆς ἀρμάδας τῶν Γενουβέζων, ἔταξε φυλακὰς εἰς Λευκοσίαν, διατιθέμενος αὐτὰς ἐπάνω εἰς τὰ τείχη, καὶ διωρίσας τὴν κυβέρνησιν αὐτῶν μὲ τίτλον Καπετάνου τὸν Ἰωάννην Νεβίλλες. Ἡ δὲ ἀρμάδα τῶν ἐχθρῶν μὴ δυναμένη φυλαχθῆναι εἰς Πάφον, διὰ τὸν μικρὸν αὐτῆς Λιμένα, καὶ ὀλίγον ἀσφαλῆ, καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, ἔπλευσε κατὰ τὴν Ἀμμόχουστον. Οὖγος δὲ Μοντολίμπο, θανόντος τοῦ Ἰβελλίνου, ἐκυβέρνη ἐκεῖ. Ἔστειλεν εἴδησιν τοῦ βασιλέως, πῶς οἱ Γενουβέζοι εὔγησαν εἰς γῆν, καὶ εὐθὺς καλέσας ὅλους τοὺς Βαρώνους, Ἱππεῖς, καὶ Φεουδαταρίους, καὶ μισθωμένους τοῦ βασιλείου μὲ δύω χιλιάδας στράτευμα, καὶ πεντακοσίους Ἱππεῖς πρὸς τὸ βράδι ἔφυγεν ἐκ Λευκοσίας, καὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ Ἡλίου ἐπλησίασεν εἰς Ἀμμόχουστον. Οἱ ἐχθροὶ ὥρμησαν νὰ ἐμποδίσουν τὸ ἔμβασμά των εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. ἀλλ' ὁ Κυβερνήτης μὲ πεντακοσίους πεζοὺς, καὶ τριακοσίους Ἱππεῖς ἐστενοχώρησε τοὺς ἐχθροὺς ἐλθὼν ἔξω. ὅθεν ἄφησαν εἰς τὸν βασιλέα εὔκολον τὴν εἴσοδον. Οἱ Γενουβέζοι ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἄρχισαν νὰ χάνουν τὴν ἐλπίδα νὰ πάρουν τὴν Ἀμμόχουστον, Πόλιν Ἰσχυράν. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισαν ἂν δυνηθοῦν μὲ τὴν πολιορκίαν. ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο ἐπλανέθησαν. ἐπειδὴ οἱ περικλυσμένοι, ὅσον διὰ τροφὰς, εὔγενναν ἀπ' ἄλλην Πόρταν μὲ πεντακοσίους, καὶ ἔμβαζαν τὰ πρὸς ζωάρκειαν μὲ αὐτάρκειαν. Ἀλλ' ὁ Κοντεστάπιλες βλέπων, ὅτι ὁ Κώμης Ρουχιᾶς ἐκυβέρνα τὰ πάντα κατὰ τὴν γνώμην του, καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα, εὗρε πρόφασιν, πῶς τὰ πολλὰ ἄλογα ἔμελλον νὰ ψοφήσουν διὰ τὸ ὀλίγον χορτάριον, καὶ ἐζήτησεν ἄδειαν νὰ μισεύσῃ μὲ πεντακοσίους Ἱππεῖς. Ὁ βασιλεὺς εὐχαριστήθη νὰ φύγῃ, μὴν ὑποφέρων τοὺς ἐπαίνους, ὁποῦ ὁ λαὸς, καὶ τὸ στράτευμα τοῦ ἔκαμνε διὰ τὰς ἀνδραγαθίας του. Ἔφυγε

λοιπὸν ἀπὸ τὴν Πόρταν λεγομένην Κανᾶ, καὶ ἐκτύπησε τὰς φάλαγγας τῶν ἐχθρῶν μὲ τοσαύτην εὐκολίαν, ὥστε ἐν ταὐτῷ ἐπολέμησε, καὶ ἐνίκησε. Πρὶν δὲ φθάσῃ εἰς Λευκοσίαν, εἰς χωρίον Ἀγρὸν ἀπάντησεν ἑκατὸν Γενουβέζους φορτωμένους λάφηρα. Ἐπολέμησεν αὐτοὺς ἀνδρειωμένα, καὶ ἅπαντας ἐθανάτωσε μετὰ τοῦ αὐτῶν Καπετάνου, ὁποῦ ἔτασσεν αὐτῷ πλῆθος χρυσίου, διὰ νὰ τοῦ χαρίσῃ τὴν ζωήν. Ἔφθασεν εἰς τοιαύτην ἀσπλαγχνίαν ὁ Κοντεστάπιλες, διὰ νὰ ἐκφοβίσῃ τοὺς Γενουβέζους.. καὶ οἱ Λευκοσιάται ἰδόντες αὐτὸν ἐχάρησαν τόσον, ὁποῦ δὲν ἐστοχάζοντο κἀνένα φόβον τῶν ἐχθρῶν. τοσοῦτον δύναται ἀληθινὰ ἡ ὑπόληψις τῶν καλῶν Καπετάνων εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Ἀρχιστράτηγος δὲ τῶν Γενουβέζων δὲν ἀμέλει κάθε ἐπιχείρησιν διὰ τὴν απόκτησιν τῆς Ἀμμοχούστου. Ἔβλεπεν ὅμως μὲ τὴν δύναμιν νὰ τὴν πάρῃ ἦτον ἀδύνατον, παρὼν ὁ βασιλεὺς, ἀγκαλὰ καὶ ἀνάξιος εἰς τὰ ἅρματα διὰ τὸ πάχος του, ἔδιδεν ὅμως ἐμψύχωσιν ἡ παρουσία του εἰς τοὺς στρατιώτας. Τούτου ἕνεκα εἰς πέντε κτυπήματα, οἱ Γενουβέζοι ἐτραβίχθησαν μὲ χαϊμὸν ὑπὲρ τοὺς χιλίους ἀνθρώπους, ὥστε ὄχι μόνον οἱ στρατιῶται, ἀλλὰ καὶ οἱ Καπετάνοι ἄρχισαν νὰ ἀπελπίζονται. ὅθεν πολλοὶ ἔφυγον, μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρουν τὴν τραχύτητα τοῦ καιροῦ μὲ ἕνα ψυχρώτατον βορέαν. Αὔξησαν αἱ ἀσθένειαι εἰς αὐτοὺς, καὶ μάλιστα ὁποῦ οἱ ἔνδον πολλάκις ἐξερχόμενοι ἐνόχλουν αὐτοὺς κάθε νύκτα δύω, καὶ τρεῖς φοραῖς, ὥστε ἂν ὁ βασιλεὺς ἤθελεν ἦτον ἄξιος, καὶ εἶχεν ἀξίους Καπετάνους, καὶ πιστοὺς, ἤθελαν διώξῃ εἰς τὰ Καράβιά των τοὺς Γενουβέζους μὲ μεγάλην καταισχύνην των. Ὁ στόλος αὐτῶν ἦτον ὑποκείμενος εἰς τῶν ἀνέμων τὴν σφοδρότητα, καὶ τῶν κυμάτων. Πέντε αὐτῶν πλοῖα ἐρρίφθησαν εἰς γῆν ὡς ἄχρηστα. Εἶχον τὸν λιμένα τοῦ Κωνστάντζου σμικρότατον διὰ τόσα πλοῖα ἐδοκίμαζαν νὰ κυριεύσουν ἐκεῖνον τῆς Ἀμμοχούστου. ἀλλὰ ματαίως ἐκοπίαζαν, διότι ἦτον διαυθεντευμένος ἀπὸ τέσσαρα Κάτεργα.

Ὁ Φρεγόζος φοβηθεὶς ἀπ' αὐτὰ τὰ συμβάντα, καὶ μὴ θέλων νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖθεν μὲ ἀτιμίαν, ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ καὶ τὴν ἀπάτην,

ὅπλον τῶν φρονήμων Καπετάνων ἐπιτηδειότατον. καὶ ἰδοὺ τί ἐπονηρεύθη;

Ὁ Πρίγκιψ Ἀντιοχείας μετὰ τὸν φόνον τοῦ Πέτρου ἀνεψιοῦ του, ἔφυγε κρυφίως ἀπὸ τὴν Κύπρον, χωρὶς νὰ ἔχη εἴδησιν ἢ ἡ γυναῖκά του, ἢ ὁ Πενθερός του Ρουχιᾶς, καὶ μήτε ἀκούετο ποῦ εὑρίσκετο. αὐτὸς ἐμισήθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ τῆς βασιλίσσης Ἐλεονώρας, διατὶ εἰς τὸν οἶκόν του ἔγινεν ἡ συνομωσία κατὰ τοῦ φόνου τοῦ βασιλέως Πέτρου, καὶ ἕνας του σκλάβος ἠθέλησε νὰ τὸν θανατώσῃ πηγαινάμενος μαζί του εἰς τὸ κυνήγιον διαβαλμένος ἀπὸ τὴν βασίλισσαν. Ἀλλ' ὁ Πρίγκιψ ἐννοήσας τὴν πονηρίαν τοῦ σκλάβου του τὸν ἔρριψαν ἀπὸ ἕνα κρημνὸν, καὶ ἐφθάρη. καὶ βλέπων πῶς ἐκατατρέχετο εἰς τὴν ζωὴν, ἔφυγε πρὸ χρόνων ἐκ τῆς Κύπρου κρυφίως. Πολλοὶ ἐστοχάζοντο πῶς νὰ ἐθανατώθη δι' ἐπιβουλῆς τῆς βασιλίσσης. ἄλλοι ἔλεγον, πῶς ἔφυγεν εἰς Ἰταλίαν, καὶ ἄλλοι, πῶς ἐπρόστρεξεν εἰς τὸν τῆς Φράντζας βασιλέα, διὰ νὰ τοῦ βοηθήσῃ νὰ ἀνέβῃ εἰς τὸν θρόνον. καὶ αὐτὰ περὶ τούτου ἐκηρύττοντο εἰς τὴν Κύπρον. Αὐτὰ μαθὼν ὁ Φρεγόζος Γενουβέζος Ἀρχιστράτηγος, ἐξύφανεν ἐπάνω εἰς αὐτὰ τὴν ἀπάτην διὰ νὰ κυριεύσῃ τὴν Ἀμμόχουστον. Ἔστειλε λοιπὸν ἕνα του πιστὸν μυστικὰ εἰς τὸν Κώμητα Ρουχιᾶς, Πενθερὸν τοῦ ἄνωθεν Πρίγκιπος φυγάδος ἐν καιρῷ νυκτὸς, νὰ τοῦ φανερώσῃ, πῶς ὁ Γαμβρός του Πρίγκιψ εὑρίσκετο εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Γενουβέζων, καὶ ὅτι αὐτοὶ ἐπιχειρίσθησαν τὰ ἅρματα διὰ νὰ τὸν βάλουν εἰς τὸν θρόνον, καὶ ὅτι αὐτὸς νὰ εὕρῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὁμιλήσουν κἀνένα λόγον, καὶ μετὰ ταῦτα θέλει πληροφορηθεῖ ὅσον ἦτον χρεία. Ὁ Κώμης ἐχάρη κατὰ πολλὰ εἰς τὴν εἴδησιν, ὄχι τόσον ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Γαμβροῦ, ὅσον διὰ νὰ ἐκδικηθῇ κινημένος κατὰ τοῦ βασιλέως, ὁποῦ μὴ θέλων νὰ λάβῃ τὴν θυγατέρα του εἰς γυναῖκα, ἐβούλετο νὰ τελειώσῃ τοὺς γάμους μὲ τὴν θυγατέρα τοῦ Βαρνάβα Βισκόντη Δουκὸς τοῦ Μεδιολάνου. Μόλις ἀνέμεινε νὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα, καὶ εὐθὺς ἔδραμεν εἰς τὸν Πρίγκιπα τῆς Γαλιλαίας, καὶ τοῦ ἐπαράστησε μὲ μίαν μακρὰν ὁμιλίαν τὴν ταλαιπωρίαν τοῦ βασιλείου, τὰ παράπονα τῶν ὑπηκόων, οἱ ὁποῖοι δυστυχησμένοι ἀπὸ

τὴν στέρησιν τῶν περισυσιῶν των ἐπεθύμουν τὴν εἰρήνην. καὶ μὲ ὅλα τὰ μέσα, ὁποῦ ἔβλαπτον τὴν τιμήν των, ἐσυμπέρανεν, ὅτι ἦτον γέννημα μεγαλωτάτης γνώσεως νὰ συμφωνήσουν μὲ τοὺς Γενουβέζους, παρὰ νὰ ἀκολουθήσουν τὸν πόλεμον, ὁποῦ ἐκατάστενεν ἀξιοδάκρυτον καὶ αὐτὴν τὴν νίκην. Ὁ Πρίγκιψ φυλάργυρος, εὔκολα ἐδέχθη αὐτὴν τὴν γνώμην, διὰ νὰ μὴ χάσῃ παντελῶς τὰ εἰσοδήματα τῶν χωρίων του. Ἐπορεύθησαν εἰς τὸν βασιλέα, καὶ ἔκραξε συμβουλὴν, καὶ ὁ Κώμης ἐπροσπάθησε διὰ νὰ πείσῃ ὅλους εἰς τὴν συμφωνίαν τῆς εἰρήνης μετὰ τῶν Γενουβέζων, καὶ πρὸς τούτοις νὰ πέσῃ ἡ ἐκλογὴ τῶν Πρέσβεων εἰς τέσσαρα ὑποκείμενα φίλους του, καὶ συγγενεῖς, ὁποῦ ἐξήρτηντο ἀπ' αὐτόν. Ἐστάλθησαν λοιπὸν οἱ Πρέσβεις εἰς τὸν Φρεγόζον ὄντα εἰς τὰ Κάτεργα, καὶ αὐτὸς τοὺς ἐδέχθη μὲ μεγάλην δεξίωσιν. Ἀνέφερον οἱ ἀποσταλέντες λόγους περὶ εἰρήνης μὲ ἀρκετὰ ἐπιχειρήματα, καὶ ὁ Φρεγόζος ἀκούσας τοὺς λόγους αὐτῶν μὲ ἐπιμέλειαν, ἀπεκρίθη μὲ σοβαρότητα, πῶς δὲν ἐπεθύμει ἄλλο παρὰ τὴν εἰρήνην, διὰ τὴν ὁποίαν ἐβάλθη εἰς ἐκεῖνο τὸ ταξίδιον, προσταγμένος ἀπὸ τὴν Ἀριστοκρατίαν του. Διὰ νὰ λάβῃ ὅμως τέλος εὐάρεστον αὐτὴ ἡ εἰρήνη, ἐπεθύμει νὰ συνομιλήσῃ μὲ τὸν ἴδιον βασιλέα, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐμπιστεύετο εἰς τοὺς Ἀμμοχουστιανοὺς, ἔβλεπεν ἐμποδισμένον τὸ μέσον εἰς αὐτὴν τὴν συνομιλίαν μὲ τὸν βασιλέα. Ἐστράφησαν οἱ Πρέσβεις, καὶ ἀπεκρίθησαν τὰ λαληθέντα ὑπὸ τοῦ φρεγόζου. καὶ πάλιν ἐστάλθησαν εἰς αὐτὸν, λέγοντες, ἐκεῖνος νὰ ἐκλέξῃ ὁποιον τόπον ἐγνωρίζει ἀσφαλέστερον, καὶ ὁ Φρεγόζος εἶπεν, ὅτι ἀσφαλέστερος τόπος δὲν εἶναι, καὶ ὀλιγώτερον ὕποπτος ἄλλος ἀπὸ τὸ Κάστρον, τὸ ὁποῖον ἀγκαλὰ κτισμένον εἰς τὸ στόμα τοῦ Λιμένος, ἦτον ὅμως κείμενον εἰς τρόπον, ὁποῦ ἐκυρίευεν ὅλην τὴν Πόλιν. Κάμετε νὰ εὔγῃ, ἔλεγεν, ὅλον τὸ στράτευμά σας, καὶ ἐγὼ θέλω ἐμβάλει δώδεκα στρατιώτας μου, καὶ ὁ βασιλεὺς θέλει στείλει ἄλλους τόσους. Ἐγὼ θέλω ἔμβει μὲ τέσσαρας, καὶ ἐσεῖς οἱ τέσσαρες θέλετε ἔλθει μὲ τὸν βασιλέα, καὶ ἐκεῖ τέλος πάντων θέλομεν συμφωνήσει τὴν εἰρήνην, ὁποῦ ἐπιθυμεῖτε, καὶ ἐγὼ κατὰ πολλὰ ὀρέγομαι. Οἱ Πρέσβεις κρεμμαμένοι ἀπὸ τὰ θελήματα τοῦ

Κώμητος Ρουχιᾶς, ἐνέργησαν τὰς προσταγὰς τοῦ βασιλέως, μὴ στοχαζόμενοι, οἱ ἀνόητοι, πόσον εἶναι ἀστόχαστον, ὅποιος ἀνοίγει τὸ ὀσπήτιόν του εἰς τὸν ἐχθρόν. Ἀναφέρθησαν οἱ λόγοι τοῦ Φρεγόζου εἰς τὸ συμβούλιον, καὶ ὅλοι ἔβλεπον τὸν ἀφανισμόν των, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμουν νὰ ὁμιλήσουν, διὰ νὰ μὴ ψυχράνουν ἐκείνους, ὁποῦ ἐκυβέρνουν τὴν γνώμην τοῦ βασιλέως. Ὁ Γουΐδος Μιλμάρος Ἀρχιθαλάσσιος τῆς Κύπρου, ὁ Ἰωάννης Γιβλὲτ, ὁ Πέτρος, καὶ Γελμίνος τοῦ ὀλύμπου ὄρους, παρακινημένοι ἀπὸ τὸ συμφέρον των, ἐναντιώθησαν μὲ τόσην θερμότητα, καὶ μὲ τόσα δυνατὰ ἐπιχειρήματα, ὥστε ὁ βασιλεὺς ἐχρειάσθη νὰ τοὺς κάμῃ νὰ σιωπήσουν. Μ' ὅλον τοῦτο ἔμεινεν εἰς ἀδημονίαν ἡ Μεγαλειότης του μεταξὺ χιλίων ὑποψιῶν. καὶ ἀγκαλὰ ὁ Πρίγκιψ, καὶ ὁ Κώμης μὲ μεγάλην εὐγλωττίαν ἐδιαυθέντευον τὴν γνώμην τοῦ Φρεγόζου, πλὴν ἐμποδίσθη ἡ ἀπόφασις, ἕως νὰ ἔλθῃ ὁ Κοντεστάπιλες. ὅθεν ἔστειλε μὲ τίτλον Κυβερνήτου εἰς Λευκοσίαν ὁ βασιλεὺς, τὸν Πέτρον Κάσην, προστάσσων νὰ φθάσῃ ὁ Κοντεστάπιλες τὸ ὀγλιγορήτερον εἰς Ἀμμόχουστον. Ὁ Ἀγχινούστατος Κοντεστάπιλες ἐννόησεν εὐθὺς τὴν ἀπάτην τῶν Γενουβέζων, μαθὼν τὰ ἀκολουθήσαντα, διὰ τοῦτο ἐπροφασίσθη τοῦ βασιλέως, διὰ νὰ μὴν εὑρεθῇ μέτοχος, πῶς εὑρίσκετο εἰς τὸν κράββατον κατάκοιτος. Ἀλλ' ὑποπτεύων ὁ Κώμης, μήπως ὁ Κοντεστάπιλες ἐμποδίσῃ τὴν προχώρησιν τοῦ Γαμβροῦ Πρίγκιπος φυγάδος εἰς τὸν θρόνον, ἐπαρακίνησε τὸν βασιλέα, καὶ ἔστειλεν ἐκ δευτέρου, καὶ μετὰ ἀπειλῶν, καὶ τὸν ἐπῆρεν εἰς Ἀμμόχουστον. Ὁ Κώμης Ρουχιᾶς ὡς τόσον ὁ ματαιόφρων πεπεισμένος ὑπὸ τῶν Γενουβέζων, ἔπασχε νὰ εὐκολύνῃ τοῦ Γαμβροῦ του τὸ βασίλειον. διὰ τοῦτο ἐπρόβλεψε νὰ βάλῃ εἰς τὴν κυβέρνησιν τῶν πρώτων Πόλεων τοὺς πιστωτέρους του. Ἐπαρακίνησε λοιπὸν τὸν βασιλέα, καὶ ἄλλαξε τὸν Καπετάνον τῆς Κυρηνίας, ἐκλέξας τινὰ Φραγκίσκον Σατουρνῖνον Ἱππέα Καταλάνον, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Κώμητά του, καὶ ἐπίβουλον. Ὁ Σατουρνῖνος φθάσας εἰς Κυρηνίαν, δὲν ἐδέχθη ὑπ' ἐκείνων τῶν Πολιτῶν πιστῶν Κυρηναίων, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ἀμμόχουστον, μὲ κίνδυνον νὰ χαλασθῇ ἀπὸ τοὺς Γενουβέζους, καὶ μὲ θλίψιν τοῦ

Κώμητος μεγάλην. Οἱ Κυρήνιοι εἰδοποίησαν τὸν Κοντεστάπιλε διὰ τὴν ἀπόφασίν των, ὄχι δι' ἀνυποταγὴν εἰς τὸ βασιλικὸν πρόσταγμα, ἀλλὰ διὰ φόβον ἐπιβουλῆς, καὶ ἀπάτης. Ὁ Κοντεστάπιλες ἐπαρηγόρησε τὴν ἐμπιστωσύνην των μὲ τὴν πληρωμὴν ἑνὸς μηνὸς, μὴ ἔτι δουλευμένου, ἐπαινέσας κατὰ πολλὰ τὴν γνώμην των, καὶ παρακινήσας τοὺς Πολίτας νὰ ἀγρυπνοῦσι διὰ τὴν φύλαξιν τοῦ Καστελλίου, καὶ τῆς Πόλεως. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ὑποπτεύσας εἰς τὴν πίστιν αὐτῶν, ἔγραψε τόσον θερμῶς εἰς τὸν Κοντεστάπιλε, ὁποῦ τὸν ὑποχρέωσε νὰ ὑπάγῃ εἰς Κυρηνίαν εὐθύς. Αὐτὸς γνώσκων τὴν γνώμην τοῦ λαοῦ τῆς Λευκοσίας, πῶς δυσκόλως τὸν ἀφήνει νὰ εὔγῃ ἔξω τῆς Λευκοσίας, διατὶ ἀπ' αὐτὸν ἐγνώριζαν πάντες τὴν σωτηρίαν των, καὶ τὴν διαφύλαξίν των ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, ἔστειλε πρῶτον τοὺς τοῦ οἴκου του ἔξω τῆς Λευκοσίας, καὶ ἄλλας δύω πληρωμὰς εἰς τοὺς στρατιώτας τῆς Κυρηνίας μὲ δύω χιλιάδας βυζάντια διὰ πρόβλεψιν τροφῶν, καὶ κρυφίως διὰ τῆς θύρας τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, εἰς καιρὸν ὁποῦ ἡ κουστωδία ἐκοιμᾶτο ἔφυγε, καταστήσας πρότερον τὸν Πέτρον Κασίνον Κυβερνήτην. Μόλις εὔγῃ ἔξω τῆς Λευκοσίας ὁ Κοντεστάπιλες, καὶ ὁ λαὸς ἐκεῖνος ἐδάκρυσε διὰ τὴν αὐτοῦ στέρησιν ἐκεῖθεν. ὥρμησε καὶ εἰς ἀγανάκτησιν κατὰ τοῦ ψιλούδη Ἀρχηγοῦ τοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον ἐδιώρισε μὲ ἑξήκοντα στρατιώτας νὰ φυλάττῃ νὰ μὴ φύγῃ ὁ Κοντεστάπιλες, ὡς εἰς αὐτὸν ἐλπίζοντες τὴν ἐλευθερίαν των ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. καὶ ἀνίσως δὲν ἐκρύπτετο εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κυβερνήτου, ἤθελε θανατωθῇ ἐξάπαντως. Ἔφθασε λοιπὸν ὁ Κοντεστάπιλες εἰς Κυρηνίαν ὑποδεχθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε μὲ μεγάλην χαρὰν τοῦ λαοῦ, καὶ εὐθὺς ἔστειλε πεζοδρόμον, εἰδοποιούμενος τὸν βασιλέα, καὶ βεβαιῶν αὐτὸν νὰ μὴν ἔχῃ ὑποψίαν διὰ τὴν Πίστιν ἐκείνων τῶν ὑπηκόων τῆς Κυρηνίας.

Ὁ Φρεγόζος ἀνήσυχος διὰ τὴν ἄργηταν τῆς ἀποκρίσεως ἔδωκεν εἴδησιν τοῦ Κώμητος Ρουχιᾶς, ὅτι νὰ πασχήσῃ νὰ εὐκολύνῃ τὴν εἴσοδόν του εἰς τὸ Καστέλλιον, καὶ ὑπέσχετο αὐτῷ νὰ φέρῃ μαζί του καὶ τὸν Πρίγκιπα Γαμβρὸν αὐτοῦ, ὁποῦ μὲ τοιοῦτον τρόπον νὰ ἀποκτήσῃ τὸ βασίλειον. Πεπεισμένος ὁ δόλιος Κώμης, ἢ ἐξ ἁμαρ-

τιῶν του, ἢ διὰ τὴν μεγάλην πίστιν ὁποῦ εἶχεν εἰς τοὺς Γενουβέζους, χωρὶς νὰ ἐξετάξῃ ὁ μάταιος, ἂν τῇ ἀληθείᾳ ὁ Γαμβρός του ἦτον εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν. ἑτοιμάσθη νὰ δοκιμάσῃ νὰ τὸν ἐμβάσῃ εἰς τὸ Κάστρον. Δὲν ἐνόμισεν ὅμως καλὸν νὰ φανερωθῇ μόνος του, φοβούμενος ἵνα μὴ δώσῃ ὑποψίαν. διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ δουλευθῇ μέσον τὸν Πρίγκιπα τῆς Γαλιλαίας. ὑποπτεύσας δὲ μήπως προξενήσῃ κακὸν ἀποτέλεσμα, ἂν κατ' εὐθείαν ὡμίλει μετ' αὐτοῦ, ἐπροσπάθησε νὰ δολώσῃ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐπιστηθίου του, ὅς τις ἦτον τὶς Ραμὸν Βαβὶν εὐγενὴς, ἀλλὰ κατωτέρας τάξεως, ὑψωμένος ὅμως ἀπὸ τὸν Πρίγκιπα ὅταν ἦτον Κυβερνήτης, μὲ τὴν ἀπόκτησιν πολλῶν χωρίων. ἐκατάστησε τὸν οἶκόν του ὄχι μόνον πλούσιον, ἀλλὰ καὶ ὁπωσδήποτε σεβαστὸν, καὶ ἔντιμον. Ἐκάλεσε λοιπὸν ὁ Κώμης Ρουχιᾶς αὐτὸν μίαν ἡμέραν εἰς τράπεζαν, καὶ μετὰ τὸν δεῖπνον, τοῦ εἶπε κατὰ μόνας. Κύριε Ραμῶνε, εἶναι πλησίον εἰς τὴν ὑπερβολὴν ἡ ἀγάπη, ὁποῦ πάντοτε ἔχω εἰς τὴν κατάστασίν σου. Τώρα θέλω νὰ σὲ βεβαιώσω, ἐκλέγων τὸν υἱόν σου διὰ Γαμβρόν μου. Ὁ Βαβῖνος, ἀγκαλὰ καὶ κενόδοξος, μὲ ὅλον τοῦτο στοχαζόμενος τὸ εὐτελὲς τῆς γεννήσεώς του, ἔκρινε πῶς τὸν περιπαίζει ὁ Ρουχιᾶς, καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ, ὅτι ὁ υἱός του δὲν εἶναι ἄξιος, καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ τὴν θυγατέρα του, ὁποῦ εἶναι γυναικαδελφὴ τοῦ Πρίγκιπος τῆς Ἀντιοχείας, καὶ ὁποῦ ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκμὴν νὰ γένῃ βασίλισσά μας. ἐγνωρίζω τὴν κατάστασίν μου, καὶ δὲν ἐπεθύμουν νὰ περιπαίζομαι ἀπὸ τοὺς αὐθέντας μου. Ὁ Ρουχιᾶς ἐπρόσθεσε χιλίους ὅρκους, καὶ ὁ Βαβῖνος πλανεθεὶς ἐπίστευσεν. ἀφ' οὗ εὐχαρίστησεν αὐτὸν εἰς τὴν εὐεργεσίαν, καὶ χάριν, τότε ὁ Ρουχιᾶς ἐφανέρωσεν αὐτῷ τὸ μυστήριον, καὶ τὸν ἐκατάπεισε νὰ παρακινήσῃ τὸν Πρίγκιπα διὰ νὰ εὐκολύνῃ τὴν συνομιλίαν τοῦ φρεγόζου μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὸ Κάστρον. Ὁ Βαβῖνος πλήρης ἐλπίδων νὰ ἴδῃ ἑαυτὸν, καὶ τὸν υἱόν του ὑψωμένον εἰς τὰ πρῶτα ἀξιώματα μὲ τὴν συγγένειαν τοῦ Κώμητος, κάθε τρόπον ἐμεταχειρίσθη τὴν ἑσπέραν ὁμιλῶν, καὶ θρηνῶν, καὶ διηγούμενος εἰς τὸν Πρίγκιπα τὴν ἀξιοδάκριτον τοῦ βασιλείου κατάστασιν, τοῦ λαοῦ τὰς φωνὰς, καὶ τῶν

Ἀρχόντων, καὶ στρατιωτῶν τὰ παράπονα. Ὁ Πρίγκιψ ἀγάπα τὸν ἄνδρα ὑπερβολικά, καὶ ἐπείσθη, καὶ τὴν αὐγὴν ἐπῆγε νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τὸν βασιλέα, ὅς τις ἐζήτησε τὴν γνώμην τοῦ Συμβουλίου του. ἀλλ᾽ ὁ Κώμης τεχνικῶς φανερώσας τὴν γνώμην τοῦ βασιλέως, καὶ βεβαιωμένην ἀπὸ τὸν Πρίγκιπα, μὲ ὅλον ὁποῦ αὐτὸς δὲν εἶχε νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸ Κάστρον, δὲν ἐφάνη τινὰς νὰ ἐναντιωθῇ, ἀλλ᾽ οὔτε τινὰς ἐτόλμησε νὰ ἀνοίξῃ στόμα.

Τοιουτοτρόπως ὁ πιστὸς Κώμης Ρουχιᾶς καταστήσας τὰ πράγματα, ἔδωκεν εἴδησιν τῶν Γενουβέζων διὰ τὴν ἀπόρασίν των, ὅτι νὰ ἑτοιμασθοῦν τὴν ἐρχομένην ἡμέραν, διὰ νὰ ὁμιλήσουν περὶ τῆς εἰρήνης. Εὔγαλαν ἀπὸ τὸ Καστέλλιον ὅλους τοὺς στρατιώτας, κατὰ τὴν συμφωνίαν, καὶ ἄφησαν μόνον δώδεκα, καὶ ἔμβησαν οἱ δώδεκα τῶν Γενουβέζων ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης. Ἀλλ᾽ εὐθὺς ὁποῦ ἐμβῆκαν οἱ Γενουβέζοι, ὡς δυνατώτεροι, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ στρατεύματος, ἔδεσαν τοὺς δώδεκα Κυπρίους ὡς ζῶα. μετὰ ταῦτα στείλας ὁ βασιλεὺς νὰ μάθῃ ἐὰν ἐφυλάττετο ἡ ὁμόνοια, καὶ δὲν ἐπαραβαίνοντο αἱ συνθῆκαι, ἐκράτησαν καὶ αὐτούς. Ἀνάμενεν ὁ βασιλεὺς ἀμελῶς τὴν εἴδησιν, ὅταν οἱ Γενουβέζοι ἐκυρίευσαν τὴν πόρταν τῆς γῆς. Ἔμβασαν ἐκεῖθεν ὅσους στρατιώτας ἠθέλησαν, ὅσους δηλαδὴ ἔκριναν ἀρκετοὺς εἰς διαυθέντευσιν τοῦ Κάστρου. Δὲν δύναται νὰ διηγηθῇ τινὰς τὴν θλίψιν τοῦ Σαρδαναπάλου βασιλέως, τὸν πόνον τοῦ ματαιόφρωνος Κώμητος, τὴν ἀδημονίαν τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, τὴν σύγχυσιν ὅλης τῆς Πόλεως διὰ τὴν τόσην ζημίαν. Εἰς καιρὸν ὁποῦ ὅλοι τοῦ βασιλείου ὅλοι τρομασμένοι ἀπὸ τὸ συμβεβηκὸς, ἔφθασεν ἕνας Τρουμπετάρης, καὶ ἐξ ὀνόματος τοῦ Φρεγόζου ἐζήτη νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν Πόλιν μὲ εἴκοσι ἀνθρώπους ἐξαρματωμένους, διὰ νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τὸν βασιλέα, προβάλλων, καὶ ζητῶν ἐνέχειρα διὰ τὴν κοινὴν φύλαξιν. Πολλοὶ ἐναντιώθησαν φοβούμενοι ἵνα μὴ ἡ ἐσχάτη πλάνη γένηται χείρων τῆς πρώτης, καὶ δὲν ἤθελον νὰ δεχθοῦν τὸν Τρουμπέταν μὲ τοὺς εἴκοσι ἀνθρώπους. ἀλλὰ τέλος πάντων ἔστειλαν ἀνθρώπους διὰ ἐνέχειρα, καὶ ὁ Φρεγόζος ἀνέβη τὴν Πόλιν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν· ὅπου ἦλθε καὶ ὁ βασιλεύς. Μετὰ τοὺς ἀλλήλων ἀσπασμοὺς ἐγονά-

τισαν διὰ νὰ ἀκούσουν τὴν λειτουργίαν. Εἰς τὴν ὥραν, ὁποῦ ὁ Ἱερεὺς ἔμελλε νὰ εὐλογήσῃ τὴν Ὄστιαν, ὁ Φρεγόζος ἐσυκώθη, καὶ σταθέντος τοῦ Ἱερέως, ὤμοσεν εἰς τὴν Ὄστιαν, πῶς δὲν ἦλθεν ἐκεῖ δι' ἄλλο τέλος, παρὰ διὰ τὴν ἐδικήν του φύλαξιν, καὶ ὑποκρινόμενος τοὺς ἔπειθε νὰ ἔλθουν εἰς τὸ Καστέλλιον, διὰ νὰ συμφωνήσουν τὴν εἰρήνην βέβαια. ὤμωσαν κατ' αὐτὸ καὶ οἱ ἄλλοι παρεστῶτες πρῶτοι τῆς πόλεως. Ὁ βασιλεὺς πιστεύσας, καὶ οἱ Βαρῶνοι τυφλωμένοι ὑπὸ τῆς θείας δικαιωσύνης, διὰ νὰ δείξουν πλέον διεστραμμένην τὴν ἐπιβουλὴν τῶν Γενουβέζων, ἐπῆγαν εἰς τὸ Καστέλλιον. Μόλις ἔφθασαν νὰ ἔμβουν ὁ βασιλεὺς, ἡ βασίλισσα Μήτηρ, ὁ Πρίγκιπας, καὶ ἄλλοι ἓξ, ἢ ὀκτὼ τοῦ μυστικοῦ συμβουλίου, καὶ οἱ Γενουβέζοι ἔκλεισαν τὰς θύρας. Ὁ βασιλεὺς σκοτισμένος βλέπων ἑαυτὸν φυλακωμένον, ἀνάμεσα εἰς τὰ δάκρυα, καὶ φωνὰς τῆς βασιλίσσης, δὲν εἶπε λόγον. Ἐν ταὐτῷ ἦλθεν εἴδησις πρὸς τὸν Φρεγόζον, ὅτι εἰς τὸν στόλον ἔτρεχε μεγάλη σύγχυσις, καὶ διὰ τοῦτο ἐπορεύθη δρομαῖος, παραιτήσας τοὺς φυλακωμένους εἰς τὴν διάκρισιν τῆς Κουστωδίας, καὶ ἔμειναν ἕνα ἡμερονύκτιον, χωρὶς νὰ γευθοῦν, ἢ νὰ κοιμηθοῦν.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἦλθε πάλιν ὁ Φρεγόζος, καὶ ἡ Μήτηρ βασίλισσα ἄρχισε μὲ χιλίας ὑβρισίας νὰ ὀνειδίζῃ τὴν ἀπιστίαν καὶ πλάνην του, καὶ τὴν παράνομον ἀθέτησιν τῶν ὅρκων του. Ὁ Φρεγόζος κλείσας τὰ ὦτα εἰς τοὺς ὀνειδισμοὺς, οὔτε ἄλλο αὐτῆς ἀπεκρίθη, παρὰ πῶς ἔπρεπε μάλιστα νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ, ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ ἰδία τὸν ἐστενοχώρησεν εἰς ἐκεῖνο τὸ ἔργον, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸν θάνατον τοῦ Ἀνδρός της, ὅτι διέλυε τὸν ὅρκον του, κρίνων ἁμαρτίαν νὰ φυλάξῃ πίστιν μὲ τοὺς προδότας. Μετὰ ταῦτα ἐπαρακίνησε τὸν βασιλέα νὰ φέρῃ εἰς τὸ Κάστρον τὸν Κοντεστάπιλε, καὶ τοὺς ἄλλους Βαρώνους, ὑποσχόμενος ἀναμφιβόλως, πῶς ἤθελε συγκατανεύσῃ εἰς τὴν συμφωνίαν τῆς εἰρήνης. Ὁ βασιλεὺς τοῦ ἀπεκρίθη, πῶς οἱ Κύπριοι δὲν δίδουσι πίστιν πλέον εἰς ἀνθρώπους, ὁποῦ δὲν ἤξευραν ἄλλο, παρὰ νὰ ἀπατοῦσι, μὴ συγχωροῦντες μήτε εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ βασιλέως τὴν ἐλευθερίαν. Εἰς αὐτο ὁ Φρεγόζο

ἀπεκρίθη, βασιλεῦ, δὲν πιστεύω νὰ παραπονῆται τινὰς κατὰ τοῦτο, διότι δὲν εἶσαι φυλακωμένος, καὶ δύνασαι νὰ πηγαίνῃς ὅπου θέλεις. Ἡ ἀταξία τῶν στρατιωτῶν μου ἐπροξένησε τῆς παρελθούσης νυκτὸς τὴν ταλαιπωρίαν, ὄχι πῶς τοιαύτη ἦτον ἡ γνώμη μου. ἀπὸ ἡμᾶς ναὶ οἱ στρατιῶται λαμβάνουσι τὰς προσταγὰς, ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν διάκρισιν. καὶ ὁ βασιλεὺς ἕτοιμος ἀπεκρίθη μὲ ἀφοβίαν τώρα θέλω δοκιμάσει, οὕτω λέγων, ἐκατέβη ἀπὸ τὸ Καστέλλιον, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὴν Μητέρα του βασίλισσαν, καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους χωρὶς ἐμπόδιον. Ἐκράτησαν μόνον τὸν Πρίγκιπα, κατὰ ζήτημα, (ὡς εἶπον) τῆς βασιλίσσης. Αὐτὸς εὑρέθη εἰς μεγάλην στενοχωρίαν, γνωρίζων ἀνεξίλαστον τὸ μῖσος τῶν γυναικῶν. Προνοήσας δὲ διὰ τὴν λύτρωσίν του, ἐσυντροφεύθη κρυφίως ἀπὸ ἕνα στρατιώτην, ἐνδυθεὶς πενιχρὸν, καὶ ἀγνώριστον φόρεμα, ἔξω ἀπὸ τὸ Καστέλλιον, χωρὶς νὰ τὸν καταλάβουν οἱ φύλακες. Εὐγῆ λοιπὸν καὶ ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον οὕτως ἐνδυμένος, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὸ χωρίον του Καλότταν, ἕξη μίλια μακρὰν τῆς Ἀμμοχούστου. Ἐκεῖθεν λαβὼν τὸν Ἵππον του, ἔδραμεν εἰς τὸ Καστέλλιον τῆς Καντάρας, καὶ μείνας ἐκεῖ δύω ἡμέρας ἐσύναξε στρατιώτας, καὶ ἐφυλάχθη εἰς τὸ Κάστρον τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἔρωτος, ἤτοι τοῦ ἁγίου Ἰλαρίωνος. Ὁ βασιλεὺς ἐλευθερωθεὶς ἀπὸ τὸ Καστέλλιον, ἔβαλε νὰ σκάψουν μερικὰ χαντάκια, ὁποῦ ἐχώριζαν τὴν Πόλιν ἀπὸ τὸ Καστέλλιον. Ὁ φρεγόζος μαθὼν ταύτας τὰς ἑτοιμασίας, ἔλαβεν εὐχαρίστησιν. Ἐκατέβη λοιπὸν ἀπὸ τὸ Καστέλλιον, ἔβαλε τοὺς ὀλίγους του πεζοὺς εἰς τάξιν πολέμου, καὶ ἔκαμεν εὐθὺς νὰ φύγουν οἱ τοῦ βασιλέως ἀπὸ τὸν φόβον τους. καὶ οἱ Γενουβέζοι ἐκυρίευσαν τὴν Ἀμμόχουστον χωρὶς κἂν νὰ ξεσπαθώσουσι. Τὴν αὐτὴν νύκτα ὁ Παγανίνος Δόριας Κόνσολος (τὸ αἴτιον τοῦ σκανδάλου,) ἦλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κονσόλου Βενετζιάνου, ζητῶν μὲ πρόφασιν τὸν Πρίγκιπα, πῶς ἦτον ἐκεῖ κρυμμένος, καὶ τὸν ἐπῆρεν εἰς τὸ Καστέλλιον τὸν Κόνσολον μὲ ἄλλους, διὰ νὰ τὸν ἐξετάξουσι. στρεφόμενος δὲ εὗρε τὴν οἰκίαν του κουρσευμένην ὁμοῦ καὶ τῶν ἄλλων πραγματευτῶν, μὲ ζημίαν τεσσαράκοντα χιλιάδας βυζάντια. Ἡ Πόλις ἔπειτα ἐδόθη ἀπὸ τὸν Φρε-

γόζον εἰς ἕνα σκληρότατον κούρσευμα, καὶ οἱ Γενουβέζοι ἐσύναξαν ἕνα ἄμετρον πλῆθος ἀργυρίου, καὶ χρυσίου, καὶ λίθων πολυτίμων. Ἔγδυσαν ὡς ἐπὶ λεπτοῦ τὰς Ἐκκλησίας, καὶ τὰ Μοναστήρια. Ἐθανάτωσαν γυναῖκας, καὶ παιδία, βιάζοντες νὰ φανερώσουν ποῦ εἶχαν κεκρυμμένα πράγματα. Διὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκούρσευον, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἔλειψαν οἱ ἀσυνείδητοι νὰ πράξουν χειρότερα ἀπὸ τοὺς βαρβάρους, καὶ ἀσεβεῖς. Ἀναστέναζεν ὁ λαὸς διὰ τὴν σκληρότητα, διὰ τὴν φυλαργυρίαν, καὶ μάλιστα τὴν ἀσέλγειαν τὴν τόσον ἀδυσώπητον τῶν Παρθένων. Ἐπρόσταξεν ἔπειτα ὁ τύραννος Φρεγόζος καὶ ἐθανατώθησαν δημοσίως ὁ Ἰωάννης Αὐθέντης τοῦ Σούρ, ὁ Κιαρίων Γιβλὲτ, καὶ ὁ Ἰωάννης Γαβριέλας, ὡς μέτοχοι τοῦ φόνου τοῦ βασιλέως Πέτρου, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ἄλλην βασίλισσαν. Ἐδόθη ἡ εἴδησις τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Ἀμμοχούστου εἰς Λευκοσίαν, καὶ οἱ φύλακες, καὶ ὁ Κασίνος Κυβερνήτης εὐθὺς ἄφησαν αὐτὴν, καὶ ἔφυγον. ἀλλ' ἡ θεία δίκη τοὺς ἐπαίδευσε, διατὶ ἐπιάσθησαν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἐθανατώθησαν. Οἱ Γενουβεζοι βεβαιωμένοι, ὅτι δὲν θέλουν τύχει ἀνθίστασιν εἰς Λευκοσίαν, ἔφθασαν τέσσαρες χιλ. μὲ ὅλην τὴν ταχύτητα, καὶ εὑρόντες ἀφύλακτον τὴν ἐκυρίευσαν. ἐφονεύθησαν ὅμως ὡς τριακόσιοι Γενουβέζοι περισσότερον ἀπὸ τὰς γυναῖκας, ὁποῦ μὲ ἀνδρείαν παράδοξον τοῦ εἴδους των, καὶ μὲ ἄρματα, καὶ μὲ πέτρας, καὶ μὲ ξύλα ἀπὸ τὰ παράθυρα τοὺς ἐθανάτωσαν. ἔδραμαν εἰς τὸ κούρσευμα οἱ ἐναπομείναντες, καὶ διὰ ὀκτὼ ἡμέρας κάθε κακίαν ἐμεταχειρίσθησαν οἱ Γενουβέζοι. ἡ γυνὴ, καὶ τὰ τέκνα τοῦ Πρίγκιπος τῆς Γαλιλαίας ἐφυλακώθησαν εἰς Ἀμμόχουστον. Ὁ οἶκός του ἐκ θεμελίων ἐχαλάσθη, εἰς τὸν ὁποῖον εὗρον ὡς τρία μιλλιούνια χρυσάρι. ὁ Φρεγόζος ὅμως, ὀλίγον ἀσφαλὴς εἰς Λευκοσίαν, ἐσύναξεν ὅλα τὰ ἄρματα ἐκεῖ, καὶ ἦλθεν εἰς Ἀμμόχουστον, ὅπου ὁ βασιλεὺς φυλακωμένος, ὑστερεῖτο καὶ τῆς ἐλευθερίας νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τινὰ, χωρὶς εἴδησιν τῶν Γενουβέζων.

Εὑρισκόμενος εἰς ἀπιστίαν τῆς Μητρός του βασιλίσσης, καὶ τοῦ Κώμητος, ἔζη δυστυχισμένον παράδειγμα εἰς τὴν ἀκαταστασίαν τῆς τύχης. Ὁ Φρεγόζος ἐπῆγε νὰ τὸν ἰδῇ, καὶ μετὰ μερικοὺς λόγους,

εἰπέ του, πῶς τὸ συμφέρον τῆς Μεγαλειότητός του εἶναι ἐκεῖνο, ὁποῦ ἐκίνησαν τὰ ἄρματα τῶν Γενουβέζων, καὶ ὅτι διὰ τὴν κοινὴν εἰρήνην τοῦ βασιλείου ἤθελε τὰ Κάστρη τῆς Κυρηνίας, καὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔρωτος, ὁποῦ ἐκρατοῦντο ἀπὸ τοὺς θείους του, οἱ ὁποῖοι διωκόμενοι ἐκεῖθεν ὁ Πρίγκιψ, καὶ ὁ Κοντεστάπιλες, εὔκολον ἦτον νὰ παύσουν ὅλαι αἱ ταραχαί. Εἰς αὐτὰ ὁ βασιλεὺς δὲν ἐδυνήθη νὰ κρύψῃ τὴν σύγχυσίν του, ὁποῦ νὰ μὴ ξεθυμάνῃ. Ἐπροφασίσθη μὲ θυμὸν, πῶς δὲν ἔχει ἐξουσίαν κατὰ τῶν θείων του, καὶ ὅτι ἐφοβεῖτο τὴν ὀργήν των, ἐὰν ἐφανέρωνεν, ὅτι ἤθελε νὰ τοὺς συκώσῃ ἀπ' ἐκεῖ, ὁποῦ ἐφυλάττοντο. Ἀλλ' ὁ Φρεγόζος θυμωθεὶς τοῦ ἔδωκεν ἕνα ῥάπισμα εἰς τὸ πρόσωπον κράζων αὐτὸν παιδάριον. Ὁ βασιλεὺς ἐδοκίμασε νὰ ἐκδικηθῇ, ἀλλ' ἐκρατήθη ἀπὸ τοὺς στρατιώτας, ὄχι χωρὶς κίνδυνον καὶ τῆς ζωῆς του. Ἀπελπισμένος λοιπὸν, ἤθελε νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν πεῖναν. Παρακινημένος ὅμως ἀπὸ τὴν Μητέρα του, εὐχαριστήθη νὰ δώσῃ τὴν Πόλιν τῆς Κυρηνίας. Ὁ Φρεγόζος ὑποπτεύων, ὅτι θέλει ἐναντιωθεῖ ὁ Κοντεστάπιλες εἰς τὴν παράδοσιν, ἐπαρακίνησε τὴν βασίλισσαν νὰ ὑπάγῃ αὐτὴ ἡ ἴδια, ὅπως μὲ τὴν παρουσίαν της, χωρὶς τινὸς ἐναντιότητος, ἤθελε κατορθωθῇ τὸ ζητούμενον. Ἐκίνησεν ἡ βασίλισσα διὰ τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐκεῖ ὁ βασιλεὺς ἔστειλεν αὐτῇ Δημήτριον Δανιὴλ νὰ τῆς εἰπῇ νὰ σταθῇ μερικὰς ἡμέρας ἐκεῖ, καὶ νὰ προσποιηθῇ τὴν ἀσθενῆ. τοῦτο ἦτον διὰ νὰ τὴν δοκιμάσῃ ἂν εἰσακούετο μὲ τοὺς Γενουβέζους εἰς τὰς ἐπιβουλάς. Αὐτὴ ἤκουσεν, ἔκαμε τὴν ἄῤῥωστον, ἀλλ' ἐβιάσθη ὑπὸ τῶν Γενουβέζων νὰ συνοδεύσῃ ἕως εἰς τὴν Κυρηνίαν. Ὅταν ἔφθασαν ἐν τῷ μεταξὺ τῶν βουνῶν, μία Καβαλλαρία σκλάβων ὥρμησε κατὰ τῶν Γενουβέζων, καὶ ἄλλους ἐδιασκόρπισεν ἔνθεν κἀκεῖθεν, ἄλλους ἐθανάτωσε, καὶ ἡ βασίλισσα ἐφυλάχθη εἰς Κυρηνίαν. Ὁ Φρεγόζος μαθὼν ταῦτα, καὶ λαβὼν ἄλλην νέαν βοήθειαν ἐκ Γένουβας, ἐπῆρε τὸν βασιλέα μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἦλθε διὰ θαλάσσης εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς Κυρηνίας, καὶ διὰ ξηρᾶς ἔστειλεν Ἰάκωβον Γρίλλον μὲ τέσσαρας χιλιάδας στρατιώτας, καὶ ἐλθὼν αὐτὸς ἐτέντωσεν εἰς χωρίον Δίκωμον. Ἐδοκίμασεν ὁ Γρίλλος δύω, καὶ τρεῖς νὰ περάσῃ τὸ

στένωμα ἐκεῖνο ἀλλ' ἐμποδίσθη ὑπὸ τῶν σκλάβων, καὶ ἐξωρισμένων, μὲ μεγάλην του ζημίαν. Ἕνας ὅμως Ἱερεὺς Ρωμαῖος ἀπὸ ἁπλότητα, πλανημένος ἀπὸ τὰ λόγια, ὁποῦ ἐσπέρνοντο, πῶς ὑπάγουν νὰ πάρουν τὴν Κυρηνίαν διὰ τὸν βασιλέα του, ἐλπίζων νὰ λάβῃ καὶ βραβεῖον, ἔδειξε τῶν Γενουβέζων ἕνα δρόμον ἀκίνδυνον. καὶ ἀγκαλὰ καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν σκλάβων, θανατωθέντες ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν, ἔφθασαν ὅμως οἱ Γενουβέζοι νὰ ἀπεράσουσιν ἐκεῖθεν, καὶ νὰ στήσουν τὸ στρατόπεδόν των ἄντικρυς τῆς Κυρηνίας. Ὁ Φρεγόζος ἐδοκίμασε τὴν βασίλισσαν, καὶ τὸν Κοντεστάπιλε διὰ νὰ τοῦ παραδώσουν θεληματικῶς τὸ Κάστρον. ἀλλ' ἔλαβεν ἐναντίαν τὴν ἀπόκρισιν. Ἐκήρυξεν ἔπειτα χίλια φλωρία χάριν, ὅποιος πρῶτος ἤθελε στήσῃ τοῦ βασιλέως τὸ φλάμπουρον εἰς τὸ τειχόκαστρον, ὁ δεύτερος πεντακόσια, ἕως εἰς τοὺς πέντε. Ἐδοκίμασαν τέως οἱ Γενουβέζοι, ἐδιώχθησαν μὲ πολλήν των φθοράν, καὶ ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους φονευθέντες. Ἐκατασκεύασεν ἀπὸ τὰ πλοῖα μίαν μηχανὴν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐχάλασε τῶν κατοίκων πολλὰ ὁσπήτια. ἀλλ' οὐδὲν ἐκατόρθωσεν. εἶδεν ὅτι δυσκολοκατόρθωτον τὸ ἐπιχείρημά του, ἄφησε τοὺς ἄλλους νὰ τὴν πολιορκοῦσι καὶ αὐτὸς ἐστράφη εἰς Ἀμμόχουστον. Ὁ Δόριας δὲ διὰ δεκαπέντε ἡμέρας ἀκολούθησε τὸν πολιορκησμὸν μὲ ἐξαίρετον ἀνδρείαν. Ἀλλ' ὁ Κοντεστάπιλες μὲ τοὺς Κυρηναίους τοῦ ἐχάλασε πολὺ στράτευμα. Ἔλειψαν τῶν Γενουβέζων οἱ τροφαὶ, καὶ αἱ δυνάμεις. ἔγραψεν ὁ ἄνωθεν τοῦ Φρεγόζου τὴν ταλαιπωρίαν του, καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς ἐκπορθήσεως. Ὁ Φρεγόζος ἔστειλεν αὐτῷ εὐθὺς ἑξήκοντα ἀνθρώπους φορτωμένους ἀπὸ ζωοτροφίας μὲ τριακοσίους στρατιώτας ὁδηγοὺς, καὶ φύλακας. Ἀλλ' ὁ Πρίγκιψ, μαθὼν ἀπὸ τοὺς κατασκόπους, εὐγῆκε, καὶ τοὺς ὑπάντησεν εἰς τὸ στόμα ἑνὸς ὄρους, καὶ τοὺς ἔκαμε νὰ ἀφήσουν τὰ φορτώματα, καὶ νὰ φύγουσι. Ἐκ τούτου ὁ Φρεγόζος ἀπελπισθεὶς νὰ κερδίσῃ τὴν Κυρηνίαν, μάλιστα, ὁποῦ ὁ Δόριας διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν τῆς τροφῆς ἐτραβίχθη ἀπὸ τὴν πολιορκίαν, ἔτυχε νὰ λάβῃ καὶ προστάγματα ἀπὸ τὴν Γένουβαν μὲ κάθε τρόπον νὰ συμφωνήσῃ τὴν εἰρήνην. Διὰ τοῦτο ἐνήργησε, καὶ ἔπεισε τὸν βασιλέα εἰς ὅλα ἐκεῖνα, ὁποῦ ἤθελε μὲ αὐ-

τὰ τὰ κεφάλαια.

Πρῶτον, ὅτι ὁ Πρίγκιψ νὰ εὔγῃ ἀπὸ τὸ Κάστρον τοῦ ἁγίου Ἰλαρίωνος, καὶ ὁ Κοντεστάπιλες νὰ μισεύσῃ ἀπὸ τὴν Κυρηνίαν, καὶ νὰ δωθοῦν αὐτὰ τὰ δύω εἰς ἐξουσιαστὰς νὰ τὰ φυλάττουν ἐπ' ὀνόματος τοῦ βασιλέως.

Δεύτερον. Ὅτι διὰ τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου νὰ δώσῃ ὁ βασιλεὺς ἕνα μιλλιούνιον δουκάτα καὶ ἂν δὲν ἔχει μετριτὰ, νὰ ἀφήσῃ τὴν Ἀμμόχουστον ἐνέχειρον ἕως τῆς τελείας πληρωμῆς.

Τρίτον. Ὅτι μὴν εὐχαριστούμενοι οἱ Γενουβέζοι δι' ὅσα ἔχουν νὰ λάβουν, ὡς μὴ ἀρκετῆς οὔσης τῆς Ἀμμοχούστου εἰς ἐκπλήρωσιν. νὰ δώσῃ ὁ βασιλεὺς διὰ ἐνέχειρον τοὺς δύω υἱοὺς τοῦ Πρίγκιπος, τὸν Ἰάκωβον Κώμητα τῆς Τρίπολης, καὶ Ἰωάννην νόθον υἱὸν ἀπὸ τὴν Ἀρχόντισσαν Ἄλις τοῦ Γιβλὲτ, γυνὴν τοῦ ποτὲ Φιλίππου Κῶνστα, ἕως τῆς τελείας ἐξοφλήσεως.

Τέταρτον. Ὅτι εἰς τὰ ἀπερασμένα μία ἀμνηστία παντοτινὴ, φερόμενοι οἱ Γενουβέζοι εἰς ὅλον τὸ βασίλειον μὲ τὴν ἰδίαν κατάστασιν, ὡς πρὶν νὰ ἀρχίσῃ ὁ πόλεμος.

Ἐβεβαιώθησαν αὐτὰ μεθ' ὅρκου τὰ κεφάλαια. ἀλλὰ δὲν ἐστάθη τρόπος ὁ Κοντεστάπιλες νὰ καταπεισθῇ νὰ εὔγῃ ἔξω ἀπὸ τὴν Κυρηνίαν, λέγων πάντοτε, ὅτι ἀσυμπάθητος ἀφροσύνη νὰ πιστεύῃ τινὰς ἐκείνους, ὁποῦ τοσάκις ἐπιβουλεύθησαν. Ὁ Φρεγόζος ἐλυπεῖτο, νομίζων, πῶς βλάπτει τὴν τιμήν του, ἂν δὲν ἐλάμβανεν εἰς χεῖρας του τὸν Κοντεστάπιλε. Ἔκαμε τόσον, ὥστε ἔπεισε τὸν βασιλέα νὰ γράψῃ, πῶς ἐτελείωσε τὴν ἀγάπην μὲ τοὺς Γενουβέζους, καὶ ὅτι τὸν παρεκάλη διὰ τὴν ἀγάπην του, καὶ διὰ τὴν χρεωστουμένην αὐτῷ ὑπ' αὐτοῦ ὑποταγὴν νὰ ἤθελε παραιτήσῃ τὸ Κάστρον τοῦ Λοῦκα Ἀνσιέμε, καὶ ὅτι τοῦ ἔστελλεν ἕνα Κάτεργον ἁρματωμένον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐδύνετο νὰ προβλέψῃ τὴν φύλαξίν του, στέλλων αὐτῷ μὲ πιστὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸ ἀνενοχλητικὸν γράμμα παρὰ τῶν Γενουβέζων. καὶ διὰ περισσοτέραν του ἀσφάλειαν, ἔστελλέ του καὶ δέκα εὐγενεῖς νὰ τοῦ ὁρκισθοῦν τὴν συμφωνίαν, καὶ νὰ τὸν βεβαιώσουν ἀπὸ κάθε κίνδυνον. Τὸν ἐπαρακίνει νὰ πορευθῇ εἰς τὸν Πάπα νὰ φανερώ-

ση τὰ πραχθέντα ὑπὸ τῶν Γενουβέζων κατὰ τοῦ βασιλείου, οὗ χάριν ἔστελλεν αὐτῷ μίαν γραφὴν διὰ νὰ συκώσῃ ἀπὸ τὴν Βενετίαν δέκα χιλιάδας σκοῦδα, καὶ εὐχαρίστα τοὺς τῆς Κυρηνίας διὰ τὴν ἐμπιστοσύνην των, παρακινῶν αὐτοὺς νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὸν Λοῦκαν Ἀνσιέμε νέον Καπετάνον.

Ὁ Κοντεστάπιλες ἀπεκρίθη μὲ μίαν γραφὴν πρὸς τὸν βασιλέα οὕτω. Βασιλεῦ, εἰς ἐνέργειαν τῆς θελήσεως τῆς σῆς Μεγαλειότητος, ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Κυρηνίας ὁ Λοῦκας Ἀνσιέμες. Ἐγὼ θέλω εὔγει ἀπὸ τὸ Κάστρον, ἡ γνώμη τῆς ὑμετέρας Μεγαλειότητος ἔχει νὰ ὑπερισχύῃ ἀπὸ ὅλα μου τὰ συμφέροντα. Ἐγνωρίζω τοὺς κινδύνους τῆς ζωῆς μου, ὁποῦ ἐπιβουλεύεται ἀπὸ τὰς ἀπάτας τῶν Γενουβέζων. Εἶναί μου ὅμως εἰς εὐχαρίστησιν νὰ τὴν κινδυνεύσω εἰς δούλευσιν τοῦ βασιλέως μου. Ἄμποτες ἡ ἐλευθερία τῆς ὑμετέρας Μεγαλειότητος νὰ κρέμμαται ἀπὸ τὸν μισευμόν μου. Θέλω δουλευθεῖ ἀπὸ τὸ σταλθὲν Κάτεργον, καὶ ἐπειδὴ αἱ ὑποσχέσεις τῶν Γενουβέζων ἐφάνησαν πάντοτε ἀσβολωμέναι ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν, ἠγάπουν ἵνα τινὰς μὲ ἀξιοπιστίαν ἀπὸ τοῦ Γενεράλε νὰ ἤθελεν ἔλθῃ νὰ μοῦ ὀμώσῃ ἀσφάλειαν καθ' ὅσον δύνανται νὰ μὲ κάμουν νὰ πιστεύσω. ἂς ἐπαγγέλεται ἡ ὑμετέρα Μεγαλειότης κάθε δυνατὸν ἐπάνω εἰς τὸν ταπεινότατον αὐτῆς, καὶ εὐλαβῆ δοῦλον, καὶ θεῖον.

Ὁ Κοντεστάπιλες.

Αὐτὴ ἡ γραφὴ τόσον ἐλευθέρα ἄναψε περισσότερον τὴν ὀργὴν τοῦ Φρεγόζου, ἀσυνήθιστον τὸ ὠτίον του εἰς μίαν γλῶσσαν, ὁποῦ δὲν ἴξευρεν, ἢ δὲν ἤθελε νὰ κολακεύῃ. Μὲ ὅλον τοῦτο ἐστοχάσθη ὁ Φρεγόζος νὰ ὑποκριθῇ ὅλα διὰ νὰ εὐκολύνῃ περισσότερον τὴν γνώμην του. Ὅθεν ἔστειλε τὸν Δαμιανὸν Κατάνεον εἰς Κυρηνίαν, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἰελωὴ, ὁρκίσθη ἐπ' ὀνόματος τοῦ Φρεγόζου, καὶ τῶν ἄλλων Γενουβέζων, νὰ τηρήσουν τὸ ἀσφαληστικὸν γράμμα, καὶ ὅσα ἄλλα ἐνέχοντο εἰς τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως. Πρὸς τούτοις ἐπρόσθεσεν, ὅτι ὁ στόλος δὲν ἤθελεν εὔγῃ ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, εἰμὴ δεκαπέντε ἡμέρας ὕστερον τῆς φυγῆς τοῦ Κοντεστάπιλε ἀπὸ Κυρήνης. Τούτων τελειωθέντων, ἐμίσευσεν ὁ Δαμια-

νὸς χαίρων. Ὁ Κοντεστάπιλες ἐμίσευσε μὴ τὸν οἶκόν του συνοδίᾳ μὲ δέκα εὐγενεῖς διὰ φύλαξίν του. Τὰ δάκρυα ἐκείνων τῶν τῆς Κυρηνίας διὰ τὸν ἀποχωρισμόν του, δὲν δύνανται νὰ ἐξηγηθοῦσι. Τον ἔκραζαν μὲ τίτλον Προστάτου, καὶ Πατρὸς, ἐπαινοῦντες τὴν ἀνδρείαν του, τὴν ἐμπειρίαν του, καὶ τὴν ἀγαθότητά του. Μόλις εὔγενεν ὁ Κοντεστάπιλες ἀπὸ τὸν Λιμένα τῆς Κυρηνίας, καὶ ἐφάνησαν δύω Κάτεργα Γενουβέζων, ἐρχόμενα πρὸς αὐτόν. ὅταν αὐτὰ ἴδεν, εἶπεν εἰς τοὺς εὐγενεῖς, ἰδοὺ Κύριοι ἡ πίστις, καὶ ἡ καθαρότης τῶν Γενουβέζων. ἀλλ' οἱ Ἄρχοντες ἐπαρηγόρουν αὐτὸν λέγοντες, ἴσως ἔρχονται διὰ νὰ τὸν συντροφεύσουν, ὡς ἄνδρα τοιαύτης τιμῆς, καὶ ἀξίας. Ὁ Κοντεστάπιλες ἐπροσποιήθη πῶς ἐπίστευσε, καὶ ἀκολούθησε τὸ ταξίδιόν του. Τὸ δὲ στράτευμα τῶν Γενουβέζων, φορτωμένον ἀπὸ λάφυρα εὔγη μὲ θρίαμβον ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐπορεύθη εἰς Ἀμμόχουστον, καὶ ἡ βασίλισσα ἦλθεν εἰς Λευκοσίαν, ὑποδεχθεῖσα ἀπὸ τὸν βασιλέα μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. Ὁ λαὸς ὅμως ὀλίγον καλὰ τὸν ἔβλεπεν, ὡς ἐγνωρίζων ἐξ αὐτοῦ τὰ περισσότερα τῆς ταλαιπωρίας του. Τέως ὁ Κοντεστάπιλες ἔφθασεν εἰς Ρόδον, ὑποδεχθεὶς μὲ μεγάλην δεξίωσιν. Ἐκεῖ ὅμως ἐβιάσθη νὰ σταθῇ ὀλίγας ἡμέρας διὰ τὸν θάνατον τῆς θυγατρός του. Εἰς καιρὸν δὲ, ὁποῦ ἐτοιμάζετο νὰ μισεύσῃ, ἔμβησαν δύω Κάτεργα εἰς τὸν Λιμένα, ἀποσταλμένα ἀπὸ τὸν ἐπίορκον Φρεγόζον Ἀρχιθαλάσσιον τῶν Γενουβέζων. ἀλλὰ πρὶν τῆς συμφωνίας, καὶ τῆς ὁρκομωσίας. Ὁ Μέγας Μαίστωρ ἰδὼν αὐτὰ, ἐβίασε τὸν Κοντεστάπιλε νὰ μισεύσῃ ἐκεῖθεν, προβάλλων αὐτῷ χιλίας προφάσεις ματαίους, ὅτι παρακαλούμενος ἀπὸ τοὺς Γενουβέζους, ἢ ἀπὸ τὸν φόβον βιασμένος, ὡς μὴ δυνάμενος νὰ ἀντισταθῇ αὐτοῖς, ἔμελλε νὰ ἀναγκασθῇ νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς χεῖρας των, ὅταν αὐτὸς δὲν ἀποφάσιζε νὰ φύγῃ ἐκεῖθεν εὐθύς. Ὁ δὲ Κοντεστάπιλες ἀγανακτήσας ἀπεκρίθη αὐτῷ, ὀνειδίζων, καὶ παρασταίνων αὐτῷ τὰς εὐεργεσίας, ὁποῦ ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Κύπρον, καὶ δεικνύων προσέτι, πῶς τὸ Τάγμα ἐκεῖνο ἐσυστήθη πρὸς καταφυγὴν καὶ διαυθέντευσιν τῶν καταδιωκουμένων, ὄχι διὰ νὰ πωλῇ, καὶ νὰ γίνεται προδότης τῶν ἀθώων. ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκδυθῇ ἐκεῖνο τὸ ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον κατασταίνει ἀνάξιον μὲ τὸ νὰ παραβαίνῃ τὸν ὅρκον ἐν καιρῷ τῆς ἐνδύσεως. ὅτι ἐπειδὴ

χαίρεται τὸν χαρακτῆρα τοῦ υἱοῦ, τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ θείου τοῦ βασιλέως, δὲν ἔπρεπε νὰ ὑποδεχθῇ μὲ τοιαύτην περιφρόνησιν ἀπ' ἐκεῖνο τὸ Τάγμα. ὅτι ἀδίκως ἐκυρίευον εἰς τὴν Κύπρον ἑξήκοντα χωρία, μὴ θέλοντες νὰ λάβουν μίαν δικαίαν προστασίαν διὰ τὸν θεῖον τοῦ βασιλέως.

Ὁ Μέγας Μαίστωρ ἐγνώριζε, πῶς τὸ νὰ διώξῃ τὸν Κοντεστάπιλε, ἦτον ἔργον ἄξιον πολλῶν ὀνειδισμῶν, καὶ κατηγοριῶν, καὶ ἐπικίνδυνον εἰς τὰ ἐν τῇ Κύπρῳ αὐτοῦ εἰσοδήματα· φοβούμενος δὲ τοὺς Γενουβέζους, ἢ καὶ χαριζόμενος αὐτοῖς, εἶπεν ἐξ ἀποφάσεως νὰ φύγῃ ἐκεῖθεν, ἀλλέως ἤθελε τὸν ἐγχειρήσῃ εἰς τοὺς Γενουβέζους. Ὁ Κοντεσττάπιλες ἤξευρε, πῶς δι' εὐχαρίστησιν τούτων ὅλοι οἱ εἰς Ρόδον Κύπριοι ἐκαταδικάσθησαν εἰς ἐξωρίαν, μὲ ἀπειλὴν τῆς ζωῆς αὐτῶν. ὅθεν βλέπων, ὅτι αἱ παρακλήσεις, καὶ οἱ ὀνειδισμοὶ ἦσαν ἀνωφελεῖς, ἔφυγεν ἐκεῖθεν, καὶ οἱ Γενουβέζοι ἀκολούθουν αὐτὸν δύω ἡμερονύκτια, ἕως εἰς ἕνα σκόπελον ὀλίγον μακρὰ τῆς Νήσου Τζερίγου. ἔνθα οἱ τοῦ Κοντεσττάπιλε ἐπρόβλεψαν νερόν. Ἐκεῖ φθάσας καὶ ὁ Φρεγόζος μετὰ ὑποκρίσεως τοῦ λέγει, πῶς ἦτον χρεία νὰ ὑπάγῃ ἕως εἰς Γένουβαν διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὰ κεφάλαια τῆς εἰρήνης, καὶ ἐκεῖθεν ἦτον ἐλεύθερος νὰ ὑπάγῃ ὅπου βούλεται. καὶ μὴ δυνάμενος ἄλλως ποιῆσαι, συνέπλευσε μετ' αὐτῶν ἕως εἰς Γένουβαν. Φθάσας ἐκεῖ ὁ Κοντεστάπιλες, ἐκρίθη ἔνοχος, καὶ ὑπεύθυνος πολλῶν πταισμάτων, καὶ ἐκαταδικάσθη εἰς φυλακὴν λεγομένην κακοπλήρωτον παρὰ Γενουβέζων. τοὺς δὲ ἄλλους εὐγενεῖς, καὶ ὑπηρέτας τῆς συνοδίας του ἐφυλάκωσαν εἰς ἕνα Πύργον. Ὁ ταλαίπωρος Κοντεστάπιλες ἔζη μὲ τὸ ἐργόχειρον τῆς εὐγενοῦς γυναικός του, ἥτις ἐλέγετο Κλέβις τοῦ Βρεσίνκ. μὴ συνηθίζοντες τότε οἱ ἐλευθέριοι Γενουβέζοι νὰ θρέφουν τοὺς φυλακωμένους, ἀγκαλὰ καὶ Πρίγκιπας, εἰμὴ ἀπὸ ψωμὶ, καὶ νερόν. Ἐν μιᾷ νυκτὶ ἐδοκίμασε νὰ φύγῃ, καὶ προσμένων τὴν γυναῖκά του, καὶ ἐγκαστρωμένην, μὲ τὸ νὰ ἀργοπόρησεν, ἐγνώσθη, ἐπιάσθη, καὶ ἐβάλθη εἰς τὰ σίδηρα. Ἡ καλὴ Κλέβις, τρέχουσα μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, μόλις ἔπεισε τὴν σκληροκάρδιον καρδίαν τῶν Γενουβέζων νὰ τὸν ἐλευθερώσουν ἀπὸ τὰ σί-

δηρα. ἀλλὰ τὸν ἔβαλαν εἰς τὴν ἐσσωτέραν φυλακὴν τὸν δύστηνον μὲ τὴν ἑτοιμόγεννον γυναῖκά του.

1375. Τέως ἡ βασίλισσα Μήτηρ Ἐλεονώρα, παραβλέπουσα τὸ μῖσος τοῦ λαοῦ, δὲν ἐφρόντιζεν ἄλλο, παρὰ νὰ ἐνεργῇ τὰς ὀρέξεις της. Κάθε τρόπον ἐμεταχειρίζετο διὰ νὰ ἰδῇ θανατωμένον τὸν Πρίγκιπα. ἀλλ' αὐτὸς ὑποπτευόμενος πάντοτε ἔφευγε τὰ μηχανήματά της. Προσποιουμένη ὅμως αὐτὴ, ὡς πανοῦργος, ὅτι τὰ συμβεβηκότα τοῦ πολέμου νὰ τῆς ἐσύκωσαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐκδικήσεως. ὅταν ἔμελλεν ἀπὸ Κυρηνίας νὰ ἔλθῃ εἰς Λευκοσίαν, ἔστειλε παρακαλοῦσα τὸν Πρίγκιπα νὰ ἔλθῃ νὰ τὴν συντροφεύσῃ εἰς τὸν δρόμον. Ὁ Πρίγκιψ καίτοι ἀμφιβάλλων, ἀλλ' ὅμως ὑπήκουσε, καὶ τὴν ἐσυντρόφευσε μὲ τοὺς σκλάβους, (ὁποῦ ἔγιναν οἱ ἀξιώτεροι στρατιῶται τῆς βασιλείας) ἕως εἰς τὰς θύρας τῆς Λευκωσίας. Εἰς τὸν δρόμον ἡ βασίλισσα, διὰ νὰ τὸν ἀπατήσῃ, τοῦ ἐφανέρωσε τινὰ μυστικὰ ζητοῦσα τὴν γνώμην του μὲ ὅλον τὸ θάρρος, καὶ ἐπαρακινεῖτο αὐτὸς, ἀγκαλὰ καὶ ἀμφιβάλλων, πῶς νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν χάριν της, καὶ νὰ ἀλησμόνησε τὸν φόνον τοῦ ἀνδρός της. Περισσότερον δὲ ἄρχισε νὰ τῆς πιστεύῃ, ὅταν αὐτὴ τοῦ ἐφανέρωσε, πῶς οἱ ἐξωρισμένοι, καὶ οἱ σκλάβοι ἐμηχανεύοντο νὰ τὸν προδώσουν. Αὐτὴ ἡ ἰδία διότι κρυφίως εἶχε πείσῃ τὸν Κορμίλον, καὶ Κούμαρον Ἀρχηγοὺς τῶν σκλάβων διὰ νὰ θανατώσουν τὸν Πρίγκιπα μὲ κάθε λογῆς τρόπον. Ἀλλ' αὐτοὶ ἀργοπορήσαντες νὰ βάλουν εἰς πράξιν τὴν ὑπόσχεσιν, ἢ ἀπὸ φόβον, ἢ ἀπὸ ἔλλειψιν εὐχερίας, ὑποπτεύουσα, καὶ διστάζουσα μήπως φανερωθῇ, ἐπρόδωσε τοὺς προδότας. Ὁ Πρίγκιψ λοιπὸν ἠθέλησε νὰ πληρώσουν τὴν ποινὴν, καὶ ἔκαμε νὰ ρίψουν τριακοσίους σκλάβους κάτω ἀπὸ ἕνα ἐγκρεμνὸν ὀνομαζόμενον, ὁ Δουγώνας. μὲ ὅλον ὁποῦ εἰς τοὺς Ἀρχηγοὺς ἐτύχαινεν ἡ καταδίκη. Ἀλλ' ἡ βασίλισσα δὲν ἔπαυε παρακινοῦσα τὸν υἱὸν διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸν θάνατον τοῦ Πατρός του. Ὁ βασιλεὺς ὅμως ἀνέβαλλε πάντοτε τὸν καιρὸν, καὶ μάλιστα ὁποῦ αἱ συγχύσεις τοῦ βασιλείου τὸν ἐκράτουν εἰς ἄλλους στοχασμούς. Τώρα, ἔλεγεν, ὁποῦ ἔγινεν ἡ εἰρήνη μετὰ τῶν Γενουβέζων, τώρα πρέπει νὰ ἐκδικηθῇς υἱέ μου. καὶ τόσον εἶπε, τόσον ἐ-

παρακάλεσε, τόσον ἐστενοχώρησεν αὐτὸν, ὥστε ἔλαβεν ἄδειαν νὰ διωρίσῃ διὰ τὴν ζωὴν τοῦ Πρίγκιπος, κατὰ τὴν θέλησίν της. Εἰς αὐτὸ ἐπαρακινήθη ὁ βασιλεὺς ὄχι τόσον διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸν θάνατον τοῦ Πατρὸς, ὅσον διὰ τὴν φυλαργυρίαν τοῦ Πρίγκιπος θείου του, ἀπὸ τῆς ὁποίας τὴν αἰτίαν ἠρανήσθη τὸ βασίλειον, καὶ ἀπὸ τὴν ἀμέλειάν του, καὶ τὸ Κάστρον τῆς Ἀμμοχούστου. Εὐθὺς ἡ αἱμοβῶρος βασίλισσα ἔκρυψεν εἰς τὸν οἶκόν της Φραγκίσκον Καταλάνον, καὶ Λουΐζιον Κύπριον, σωματοφύλακας βασιλικοὺς, μὲ ἄλλους τέσσαρεις Νεαπολιτάνους. Ἔστειλεν ἐξ ὀνόματος τοῦ βασιλέως νὰ κράξῃ τὸν Πρίγκιπα. Αὐτὸς καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ ἀπὸ ἕνα μυστικόν του μὲ ἕνα πιτάκιον ἐνουθετήθη νὰ μὴν ὑπάγῃ, ἐκαβαλλίκευσε, καὶ ἐν ταὐτῷ ἐγλύστρισεν ὁ ἵππος, καὶ πάλιν ἄλλος φίλος τὸν ἐμπόδιζεν. ἀλλὰ δὲν ὑπήκουσε, λέγων, τὰ τοιαῦτα παρατηρήματα εἶναι διὰ τοὺς ἀμαθεῖς, καὶ τρομασμένους. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ Παλάτιον, ἀνέβη εἰς τὰ οἰκήματα τῆς βασιλίσσης, ἔνθα ἦν καὶ ὁ βασιλεὺς, ὑποδεχθεὶς μὲ μεγάλην δεξίωσιν, καὶ μετὰ πολλὰς ὁμιλίας ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς νὰ τοῦ διηγηθῇ τὸ αἴτιον, καὶ τὸν τρόπον τοῦ φόνου τοῦ βασιλέως Πέτρου Πατρός του. Ὁ Πρίγκιψ ἀπεκρίθη, ὅτι ἐπαρεκάλη τὴν αὐτοῦ Μεγαλειότητα νὰ μὴ τοῦ ἐνθυμίζῃ ἐκεῖνα, ὁποῦ ἔβλαπταν τὴν ἐνθύμησίν του, καὶ ὁποῦ ὁ καιρὸς ἔβαλεν εἰς ἀμνηστίαν. Ἡ βασίλισσα τοῦ ἀπεκρίθη, ὅτι ἐφύλαττε ζωντανὴν πάντοτε τὴν μνήμην, καὶ ἐγερθεῖσα εὔγαλεν ἔξω τὸ ὑποκάμισον τοῦ βασιλέως Ἀνδρός της κατατρυπημένον, καὶ αἱματωμένον, καὶ τοῦ εἶπεν, ἄχ ἐπίβουλε, παράνομε, ἀδελφοκτόνε, τίνος εἶναι τοῦτο τὸ ὑποκάμισαν; τίνος εἶναι τοῦτο τὸ αἷμα; δικαιωσύνη, δικαιωσύνη. Εὐθὺς εὔγησαν ἔξω οἱ κεκρυμένοι ἐξεσπαθωμένοι, καὶ ἐφόνευσαν αὐτὸν δίδοντές του ἀπείρους μαχαιρίας. οὕτω παιδεύει τὸ πεπρωμένον ἐκείνους, ὁποῦ διὰ φιλοδοξίαν εὑρίσκουν φάραγγας ἐκεῖ ὁποῦ ἐλπίζουν μεγαλεῖα, καὶ ἀξιώματα. Τὸ σῶμα του μεταφερθὲν εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν τὸ ἔθαψαν χωρὶς τινὸς παρρησίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Σὰν Δομενίκου διὰ τὴν ὑπορβολικήν του ὑπερηφάνιαν, καὶ φιλαργυρίαν. Μὲ ὅλον τοῦτο οἱ

μεγαλήτεροι τοῦ βασιλείου ἤκουσαν τὸν θάνατόν του μὲ πολλὴν θλίψιν, βλέποντες ἀποφασισμένον χωρὶς εἴδησιν τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, καὶ μάλιστα τοῦ βασιλέως ἀποθανόντος χωρὶς τέκνα, καὶ τοῦ Κοντεστάπιλε εἰς φυλακὴν, καὶ κίνδυνον ζωῆς, ἔμελλε τὸ βασίλειον νὰ πέσῃ εἰς ἀλληλομαχίας, καὶ πολέμους, ἢ εἰς τινὰ ξένον ἀπὸ τὸ γένος αὐτὸ τῶν Λουζινιανῶν.

Ἔτει 1376. Οἱ Βενετοὶ ζητοῦντες ἀπὸ τοὺς Γενουβέζους τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πραγματειῶν τῶν πραγματευτῶν, καὶ Κονσόλου τῆς Κύπρου, ὁποῦ καθήρπασαν, καὶ οἱ Γενουβέζοι μὴ ἀνταποκριθέντες. ἦλθον αὐτὰ τὰ δύω γένη πάλιν εἰς ἔχθραν, καὶ ἑτοιμάσθησαν θερμῶς εἰς πόλεμον. μάλιστα ὅταν οἱ Βενετοὶ ἤκουσαν τῶν Γενουβέζων τὴν συμμαχίαν μετὰ τοῦ Λοδοβίκου βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας, μετὰ τοῦ Μαρκολάδου Πατριάρχου Ἀκουϊλέϊας, καὶ μετὰ Φραγκίσκου Καράρα αὐθέντὸς τῆς Πάδοβας. οἱ ὁποῖοι Βενετοὶ εὐθὺς ἐσυμφώνησαν καὶ οὗτοι συμμαχίαν μετὰ τοῦ Δουκὸς τοῦ Μιλάνου Βαρνάβα Βισκόντε, καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως Πιετρίνου τῆς Κύπρου. διὰ τὴν ὁποίαν συμμαχίαν, ὁ βασιλεὺς ἔστειλεν εἰς Βενετίαν τὸν θεβὰτ Βελφράγκον ἱππέα Κύπριον, ἄνδρα ἄξιον μὲν, ἀλλὰ πολὺ τολμηρὸν, καὶ ὑπερήφανον, καὶ εἰς τὸ Μιλάνον τὸν αὐτόν. ἔνθα καὶ ἐσυμφώνησε τοὺς προμελετημένους γάμους μεταξὺ τοῦ βασιλέως Πιετρίνου, καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Δουκὸς Βαλεντίνας, μὲ προῖκα ὡς διακοσίας χιλιάδας δουκατῶν, ὡς ἄλλοι μὲν βεβαιοῦσιν, ἄλλοι δὲ ἱστορικοὶ ὀλιγότερα. Ἐκεῖθεν ὁ θεβὰτ συναθροίσας ὑπὲρ διακοσίους στρατιώτας ἀξίους πολεμιστὰς, καὶ ἀγοράσας ἕνα πλοῖον μεγάλον, δύο φούστας, καὶ ἄρματα, ἔπλευσεν εἰς Κύπρον. Μαθόντες δὲ οἱ Γενουβέζοι τοῦ θεβὰτ τὸ πλεύσιμον, ἔδραμαν κατόπιν του μὲ δύο ἁρματωμένα Κάτεργα, ὃν ἔφθασαν ἔξωθεν τῆς Ρόδου. ἐκεῖ ὁ θεβὰτ ἀδύνατος νὰ ἀντισταθῇ, ἐμηχανεύθη, καὶ ἔμπηξεν εἰς τὸ σκέπασμα τοῦ πλοίου ὀξομυττερὰ καρφία, καὶ προσποιούμενος, πῶς δὲν δύναται νὰ ἀντισταθῇ, κρυπτώμενος μετὰ τῶν στρατιωτῶν ὑποκάτω, ὥρμησαν ὡς διακόσιοι Γενουβέζοι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἔξαφνα πληγωθέντες ἐκ τῶν σιδήρων ἔπεσαν πολλοὶ, καὶ ὁ θεβὰτ ἕτοιμος, ἄλλους μὲν ἐθανάτωσεν, ἄλλους δὲ ἐ-

σκλάβωσε, καὶ κυριεύσας αὐτούς, καὶ τὰ Κάτεργα, ἔπλευσε, καὶ ἦλθεν εἰς Πάφον. καὶ ἐκεῖθεν διὰ ξηρᾶς δύο δύο δεδεμένων τῶν σκλαβωθέντων, ἀνέβη τὴν λευκοσίαν, μὲ θρίαμβον, καὶ μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ τοῦ βασιλέως τοῦ ὁποίου εἰς ἀνταμειβὴν ἐχάρισεν ὁ βασιλεὺς δύο χωρία τῆς Πέτρας, καὶ τῆς Τρεμιθιᾶς, καὶ ἐχειροτόνησεν αὐτὸν καὶ ἀρχιστράτηγον, ὃν καὶ ἔστειλε μὲ τέσσαρας χιλιάδας στράτευμα νὰ πολιορκῇ τὴν Ἀμμόχουστον. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος ὁ θεβὰτ ἐπολιόρκει, ἤκουσεν, ὅτι ἡ Μήτηρ βασίλισσα, συμφώνως μετὰ τῶν Γενουβέζων, ἐπιβουλεύετο τὴν ζωὴν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ βασιλέως, καὶ εὐθὺς ἔδραμεν εἰς λευκοσίαν εἰδοποιήσας τὸν βασιλέα νὰ φυλάττεται. καὶ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν νὰ ἐξετάξῃ, καὶ νὰ παιδεύσῃ τοὺς ἐπιβούλους. ὁ θεβὰτ δὲν ἐνέργησε μὲ σκληρότητα τὴν ἐπιστασίαν, μὲ ὅλον ὁποῦ δὲν ἐξεσκέπασε τὸ οὐδέν· ὑποπτεύθη δὲ ἡ βασίλισσα τὴν αἰτίαν, ὅταν ἴδε δύο της ὑπηρέτας νὰ ἀποθάνουσι μὲ φαρμάκι θεληματικῶς. καὶ ἔγινεν ἐχθρὸς θανάσιμος τοῦ θεβὰτ ἔκτοτε. αὐτὸς εὑρισκόμενος καὶ εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀμμοχούστου, ἐσύχναζεν εἰς Λευκοσίαν, διηγούμενος τοῦ βασιλέως ὅσα ἐκατόρθωνεν εἰς πόλεμον. ἀλλ' ἡ ὑπερήφανος γνώμη του τὸν ἔκαμε μίαν τῶν ἡμερῶν νὰ τολμήσῃ νὰ ζητήσῃ τοῦ βασιλέως τὸ χωρίον τῆς Ἀχελλίας, (ὅπερ ἔδιδεν εἰσόδημα ἕξη χιλ. σκοῦδα, ἤτοι νῦν 1788. ὡς 16. καὶ 17. χιλ. γρόσια) καὶ τὸ Καστέλλιον τοῦ Κουρίκου, κατὰ τὸ μέρος τῆς Ἀρμενίας. ἵνα ὅταν παύσῃ τοῦ πολέμου, λέγων, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τῆς Μητρός του βασιλίσσης τὴν ὀργὴν, φυλαχθῇ ἐκεῖ. ὁ βασιλεὺς καὶ γνωρίζων τὸν ἄνδρα κενόδοξον, καὶ χρείαν ἔχων ὑπ' αὐτοῦ, ἐπαίνεσε τὰς ἀνδραγαθίας του, καὶ διὰ τὰ ζητούμενα, τοῦ ἔδωκε καλὰς ἐλπίδας. ἐσυμβουλεύθη ὅμως ἐκ τοῦ προχείρου, φυγόντος τοῦ θεβὰτ ἐκεῖθεν, τὸν αὐτοῦ ἐφημέριον, ἄνδρα ὑπὸ πάντων μαρτυρούμενον ἀφιλοκερδῆ, καὶ ἀδιάφορον, δεδοκιμασμένον καὶ ἔμπειρον εἰς τὰ πράγματα τοῦ βασιλείου, ὡς οὐδεὶς ἄλλος. διὰ τὸ νὰ ἐδούλευσε τριῶν βασιλέων ἀδιακόπως. Ὁ Ἐφημέριος ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἐθαύμασεν εἰς τὴν τόλμην τοῦ θεβὰτ, καὶ εἰς τὴν συγκατάβασιν τοῦ βασιλέως, ὅς τις ἦτον πνεύματος ἀκαταστάτου, καὶ

εὐμετάβλητος. τοῦ εἶπεν ὅμως, πῶς ὅποιος Πρίγκιψ χαρίζει Κάστρα ὀλίγον φροντίζει τῆς τιμῆς, καὶ τῆς φυλάξεως τῶν ὑπηκόων του. τοῦ εἶπε νὰ στοχασθῇ, πῶς ὁ Θεβὰτ εἶναι πλουσιώτερος πάντων, ἠγαπημένος ἀπὸ τοὺς στρατιώτας, μεγαλόψυχος, καὶ τολμηρὸς καὶ μὲ τὰ ἅρματα εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ἔδιδεν ὑποψίαν ἡ πίστις του. ὅτι ὅποιος ζητεῖ Καστέλλια, ἔχει βουλὴν κακήν. ἐπειδὴ ζητεῖ καταφύγιον ἐναντίον εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ἰδίου βασιλέως του, καὶ ὅτι δὲν ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἀποξενώσῃ, κατὰ τοὺς νόμους, Καστέλλια, καὶ χωρὶς ἀποφάσεως τῆς ὑψηλῆς βουλῆς. τοῦ εἶπε τέλος πάντων νὰ τοῦ δώσῃ τὴν Ἀχέλλιαν, καὶ νὰ τοῦ ἀρνηθῇ τὸ Καστέλλιον. ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς ὀρθοὺς λόγους τοῦ Ἐφημερίου του. Ἔνδυσε τὸν Θεβὰτ τῆς ἐξουσίας του χωρίου, καὶ ἀρνήθη αὐτῷ τὸ Καστέλλιον. Ἐσυγχύθη ὁ Θεβὰτ, καὶ δολώσας ἕνα τῶν βασιλικῶν ὑπηρετῶν, ἔμαθε τὸν ἐμποδίσαντα. Ἀποφάσισε λοιπὸν ὁ ἄνομος Θεβὰτ κακὰ κατὰ τοῦ Πνευματικοῦ. ἐφανέρωσεν εἰς τὸν φίλον του Ἀλεξόπουλλον Κρητικὸν, καὶ Καπετάνον του τὸν σκοπόν του. νέον ὡραῖον ἄνδρα, καὶ γενναῖον, καὶ δι' αὐτὰ τὰ καλὰ ἐπιθυμητὸν ἐπιστήθιον τῆς βασιλίσσης. τὴν αὐγὴν ἐπορεύθησαν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ἐλπίζοντες ἐκεῖ νὰ τύχωσι τὸν ἐφημέριον. ἀλλ' ἔμαθον, ὅτι ἐξέβη ἔξω τῆς πόλεως. Κατέφθασαν αὐτὸν, ὁποῦ ὡμίλει μὲ τὸν Βισκόντε τῆς λευκοσίας. ἐκεῖ τοῦ λέγει. Κύριε, ἀνταποκρίνεσε κακὰ εἰς τὴν ὑπόληψιν, ὁποῦ σὲ ἔχω. τὸ νὰ μὲ κατατρέχῃς δὲν εἶναι πρέπον μήτε εἰς τὸ ὑποκείμενόν μου, μήτε εἰς τὸ ἐπάγγελμά σου, καὶ εὐθὺς ὁ Ἀλεξόπουλλος ἐπλήγωσε τὸν Ἐφημέριον εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ ὁ Θεβὰτ ἐπέρασε τὸ σπαθίον εἰς τὸ στῆθός του, καὶ ἀπέθανεν. ὁ Βισκόντες ἐφώναξεν, ἐπίβουλοι. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπληγώθη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

Ἐτάραξεν εἰς ἄκρον τὸν βασιλέα, καὶ πάντας αὐτὸ τὸ συμβεβηκὸς, μὴν ξεύρων τὶ ἀπόφασιν νὰ κάμῃ, διὰ νὰ παιδεύσῃ τοὺς φονεῖς. καὶ ἐφοβεῖτο μὴν ἤθελαν συμφωνήσῃ μὲ τὸ στράτευμα, καὶ μὲ τοὺς Γενουβέζους. μάλιστα χωρὶς αὐτῶν ἐφαίνετο ἀδύνατος ἡ ἀπόκτησις τῆς Ἀμμοχούστου. Νὰ μὴ τοὺς παιδεύσῃ, καὶ ἐφοβεῖτο τὴν καταφρόνησιν, καὶ κατάκρισιν τοῦ λαοῦ. ἀλλ' ἡ βασίλισσα ἔδειξε τὴν ἐχ-

θραν κατὰ τοῦ Θεβάτ, καὶ ἐπαρακίνησε τὸν υἱὸν νὰ μὴν ἀφήσῃ ἀτιμώρητον τὸ αἷμα τοῦ Ἱερέως, καὶ τοῦ Βισκόντε. Καὶ ἀγκαλὰ βλέπουσα ὑπεύθυνον καὶ τὸν φίλον της Ἀλεξόπουλλον, ἐλυπεῖτο ναί. ἀλλὰ διὰ τὸν Θεβάτ ἐσυγκατένευσε νὰ τιμωρηθῇ καὶ ἐκεῖνος. ὁ βασιλεὺς ἔστεκεν εἰς ἀμφιβολίαν, ὅταν τὴν αὐγὴν ἴδε τὸν Ἀλεξόπουλλον μὲ ἀψηφισίαν νὰ περιδιαβαίνῃ εἰς τὴν βασιλικὴν αὐλήν. ἄναψεν ἀπὸ τὸν θυμὸν, καὶ μόνος του ἔτρεξε καὶ ἐσήμανε τὴν Καμπάναν τῶν ἁρμάτων. Ἔτρεξε τὸ πλῆθος εἰς τὸ Παλάτιον, καὶ εὐθὺς ἐπρόσταξε νὰ πιασθῶσι καὶ οἱ δύο, καὶ νὰ θανατωθοῦσιν. Επιάσθησαν εὐθὺς, καὶ ἐφέρθησαν εἰς τὸ παλάτιον, παρούσης καὶ τῆς βασιλίσσης, ἔνθα ἐδόθη ἡ ἀπόφασις. Ἐφέροντο αὐτοὶ οἱ φονεῖς δεδεμένοι εἰς ἁμάξιον, διαπερῶντες αὐτοὺς ἀποκάτω ἀπὸ τὸ παλάτιον. καὶ ὁ Θεβάτ ἐφώναζε, βασιλεῦ, ἔλεος. Ἡ βασίλισσα γινώσκουσα τὴν εὔσπλαγχνον καρδίαν τοῦ βασιλέως, ἐπρόβαλεν εὐθὺς, καὶ ἔνευσε τοὺς δημίους νὰ τοὺς θανατώσουν μίαν ὥραν τὸ ὀγληγορώτερον. ἀλλ' ὁ Θεβάτ τὴν κατάλαβε, καὶ ἄρχισε νὰ ὑβρίζῃ τὴν βασίλισσαν, λέγων, ὅτι εἶναι μία πόρνη φανερὴ, καὶ κοινὴ, καὶ ὅτι τὸν ἐμίσα διατὶ δὲν τὴν εὐχαρίστησεν εἰς τὰς ἐπιθυμίας της. Ἐπῆγαν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, καὶ αὐτοὺς ἀπεκεφάλισαν μετ' εὐχαριστίας παντὸς τοῦ λαοῦ. Ἔτει 1378. Ἔδωκε τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιστρατήγου ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰωάννου Βρίες, ἀλλὰ μὲ ὀλίγην εὐχαρίστησιν τοῦ στρατεύματος, ἐπειδὴ ἠγάπουν τὸν Θεβάτ ὑπερβολικὰ, καὶ τὸν Ἀλεξόπουλλον.

Ἐλθοῦσα ὡς τόσον εἰς Βενετίαν ἡ Βαλεντία ἀρραβωνιαστικὴ τοῦ βασιλέως Πιετρίνου, ὑπεδέχθη μὲ τὴν πρέπουσαν τιμὴν ὑπὸ τῆς Γερουσίας. πέντε Γαλέραι ἐτάχθησαν ὑπὸ τῆς αὐθεντίας δεήσει τοῦ πατρὸς αὐτῆς Δουκὸς, καὶ πέντε Καταλάνες διὰ νὰ τὴν φέρουσιν εἰς Κύπρον. Ἔφθασεν ἡ βασίλισσα εἰς Κύπρον, καὶ ὑποδεχθεῖσα μετὰ πάσης πομπῆς, καὶ παρρησίας ἐστέφθη. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐμεταχειρίσθη αὐτὰς τὰς Γαλέρας διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς Ἀμμοχούστου. Ἑνώθησαν αὐταὶ μὲ ἄλλας τοῦ βασιλέως, ἔφθασαν εἰς τὸν Λιμένα τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἔκαυσαν τέσσαρα πλοῖα τῶν Γενουβέζων,

ὁποῦ ἐφύλατταν αὐτὸν, καὶ εἰσέβηταν. Ἐτρόμαξαν τοὺς Γενουβέζους, οἱ ὁποῖοι ἔδοταν σημεῖον, ὅτι στέλλουσι μεσίτας διὰ νὰ συμφωνήσουν τὴν παράδοσιν τῆς χώρας. Ἕνας ἀποστάτης Βοργέζες ἐκ Λευκοσίας ἐμψύχωσε τοὺς Γενουβέζους νὰ μὴ παραδοθοῦν οὕτως εὔκολα. ὅθεν ἀκούσαντες ἐμπόδισαν τοὺς μεσίτας, καὶ ὥρμησαν κατὰ τῶν Γαλέρων μὲ τόσην ὁρμὴν, ὁποῦ ταῖς ἐκατάστησαν νὰ εὔγουν ἔξω ἀπὸ τὸν λιμένα καὶ τοιουτοτρόπως ὅσα ἐτεχνεύθησαν ἔμειναν ἀκατόρθωτα, καὶ πάλιν ἡ Ἀμμόχουστος ἔμεινεν εἰς τοὺς Γενουβέζους.

1379. Εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν μεταξὺ τῶν δύω βασιλισσῶν, ἐγεννήθησαν τινὰ σκάνδαλα, ὅσον μεγάλα, ἄλλο τόσον οἰκειακά. ἡ βασίλισσα Μητέρα ἐφθόνει, κατὰ τὸ ἰδίωμά της, τὴν Νύμφην· ἢ διατὶ αὐτὴ ἦτον γραῖα, καὶ ἐκείνη νέα, ἢ διατὶ δὲν ἤθελε νὰ ὀνομάζεται ἄλλη βασίλισσα. ἡ νέα βασίλισσα ἐμίσει τὴν Πενθερὰν κρυφίως, μὲ τὸ νὰ μὴν ἤθελε νὰ ἐγνωρίζῃ ἀνώτερόν της, τὸ ὁποῖον εἶναι φυσικὸν τῶν γυναικῶν, ἢ διὰ τὴν ὑπερβολικὴν τῆς γραίας αὐθάδειαν. τόσον ζηλότυπον, ὁποῦ δὲν τὴν ἄφηνε κἂν νὰ χαρῇ μὲ τὸν ἄνδρα της. Ἐγεννήθη διὰ τοῦτο ἕνα συμβεβηκὸς, ὁποῦ ἔδειξε φανερὰν τὴν ἔχθραν καὶ εἰς τὰς δύω. Ἕνας δοῦλος τῆς γραίας ἐσκανδαλίσθη μὲ ἕνα δοῦλον τῆς νέας, καὶ ἡ νέα ἐπαραπονήθη εἰς τὴν πενθερὰν παρακινοῦσα διὰ χάριν της νὰ διώξῃ τὸν αὐθάδη δοῦλον της. αὐτὴ ὄχι μόνον δὲν εὐχαριστήθη, ἀλλὰ καὶ ἐπίπληξε τὴν Νύμφην, καὶ ἡ Νύμφη ἐδιώρισε τὸν δοῦλόν της νὰ ἐκδικηθῇ μὲ ὕβριτας, καὶ μὲ ῥαβδισμοὺς τὸν δοῦλον τῆς Πενθερᾶς. ἡ πενθερὰ θυμωμένη, ἔρχεται, καὶ εὑρίσκει τὴν Νύμφην, καὶ τὴν ὕβρισεν. αὐτὴ δὲ τὴν ἀπέδειξεν ὁποίας τιμῆς γυναῖκα ἐστάθη, μαθοῦσα τὴν πολιτείαν της. ὁ βασιλεὺς ἔμβη ὡς μεσίτης εἰς τὸ μέσον διὰ νὰ τὰς φιλιώσῃ, ἀλλὰ δὲν ἐστάθη τρόπος. ἦλθεν ἡ νύκτα, καὶ ἡ γυνή του τὸν ἔπεισε νὰ ἀπομακρίνῃ τὴν πενθερὰν, ἂν ἐβούλετο νὰ τὴν ἔχῃ διὰ γυναῖκά του. Τοῦ ἐδιηγήθη καὶ τὴν ζωήν της, τὴν ὁποίαν ἴσως ὁ υἱὸς ἔτι δὲν ἴξευρε. Τὴν αὐγὴν ὁ βασιλεὺς ἐμήνυσε τῆς Μητρός του ἢ νὰ λείψῃ ἀπὸ τοῦ νὰ προξενῇ σύγχυσιν εἰς τὸ Παλάτιον, ἢ νὰ φύγῃ ἔξω ἀπὸ τὸ βασίλειον. ἀπόθανε καὶ ὁ φίλος της Ρουχιᾶς τὴν δευτέραν ἡμέραν αἰφνιδίως μὲ ὑπο-

ψίαν φαρμάκου, ἐπειδὴ τὴν παρελθοῦσαν ἐγεύθη μετὰ τοῦ βασιλέως. ἡ Μήτηρ θλιβομένη διπλὰ, καὶ πολλῷ μάλλον φοβουμένη, ἐσύναξε πάντα ὅσα εἶχε, καὶ πορευθεῖσα εἰς Κυρηνίαν, ἐκεῖθεν ἔπλευσεν εἰς Ἀραγῶνα τῆς Ἰσπανίας, καὶ ἄφησεν ἐπίτροπον ἐπάνω εἰς τὰ χωρία της τινὰ Θωμᾶν χαρτοφύλακα. τοῦτον ἐκατηγόρουν μετ' αὐτῆς. ὅθεν αὐτὴ ἡ βασίλισσα Ἐλεονώρα δὲν ἄφησεν εἰς Κύπρον ἄλλο, παρὰ μίαν ἀξιοκατάκριτον ἐνθύμησιν τῶν ἀσελγειῶν της καθ' ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς της καὶ ἀδιάντροπον.

Ἔτει 1381. Ὁ βασιλεὺς εἰδὼς, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἡ πολιορκία εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, διατὶ δὲν ἐδύνετο νὰ κατορθώσῃ τὴν ἀπόκτησίν της, διεμοίρασε τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς πόλεις, καὶ Καστέλλια τῆς Νήσου, καὶ ἐπρόβλεψε διὰ νὰ ἐνδυναμώσῃ τὴν Μητρόπολιν Λευκοσίαν. ἀποφάσισε νὰ κτίσῃ μίαν χωροποῦλλαν, ἢ Καστέλλιον, καὶ λοιπὸν ὅλοι ἐκ συμφώνου ἐβοήθησαν. καὶ εἰς τέλος ἑνὸς χρόνου ἄρχισε τὸ κτίσμα, καὶ ἐτελείωσε, καὶ τὴν ἐκατάστησεν ἱκανὴν νὰ ἀντισταθῇ εἰς κάθε δυνατὸν ἐχθρόν. δὲν ἔλειπον ἄλλα, παρὰ τὰ βασιλικὰ καταγώγια. Ἔτει δὲ 1382. εἰς καιρὸν, ὁποῦ ἡ ὑψηλὴ Αὐλὴ ἐπρονόει, καὶ ἐστοχάζετο ἀκαταπαύστως διὰ νὰ ἀποβάλῃ τὰς ζημίας τοῦ βασιλείου, ὁ βασιλεὺς ἀπὸ ἕνα πάθος ἀνίατον εἰς διάστημα τεσσάρων μηνῶν, τέλος πάντων ἀπόθανε τῇ 17. Ὀκτοβρίου, ἐτῶν ἡλικίας 26. βασιλεύσας ἕνδεκα. Τοιοῦτον τέλος ἔδωκεν ὁ Πιετρίνος ὁ Παχὺς, ἢ διὰ τὴν ἀπραξίαν του, ἢ διὰ τὴν νεότητά του, μνημονευθεὶς παρὰ τῶν Ἱστορικῶν ὀλίγου πνεύματος, καὶ ὀλίγου ἐπαίνου. Ἐστάθη βασιλεὺς, ὁποῦ οἰκονομεῖτο, ἢ ἀπὸ τὴν Μητέρα, ἢ ἀπὸ τοὺς φίλους του, καὶ οἰκείους. Ὑπεκρίθη πάντοτε, ἢ ἀπὸ εὐήθειαν, καὶ ἁπλότητα, ἢ ἀπὸ φρόνησιν τὰς ἀσελγεῖς πράξεις τῆς Μητρός. Τὸ τὰ τὴν εὐγάλῃ ἔξω ἀπὸ τὴν Κύπρον, πολλὰ ἐπαινέθη. ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἐφαίνετο ὅτι ἠγάπα τὴν γυναῖκά του βασίλισσαν Βαλεντίναν, μὲ ὅλον τοῦτο εἰς τὴν διαθήκην του δὲν τῆς ἄφησε τίποτε ἀξιόλογον. Διέταξε κληρονόμον του καθολικὸν τὴν Ἀδελφήν του Μαρίαν, γυνὴν τοῦ Γιάκουμου Λουζινιανοῦ Κώμητος τῆς Τρίπολης. Ἐτάφη εἰς τὸν Σὰν Δομένικον μὲ μεγάλην παρρησίαν, μὴ ἐγκατα-

λείψας εἰς τοὺς ὑπηκόους ἄλλην ἀφορμὴν, παρὰ νὰ ἐνθυμοῦνται τὰ αὐτοῦ ἐλαττώματα, καὶ τὰς δυστυχίας του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

Γιάκουμου Α΄. ἐξαγορὰ ἀπὸ τοὺς Γενουβέζους, καὶ αὐτοῦ εὐποιὴς βασιλεία.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Πιετρίνου, ἡ ὑψηλὴ Αὐλὴ εἰς ἓν συναθροισθεῖσα, ἐστοχάζετο διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Νέου βασιλέως. ὅσοι ἐμίσουν τὸν φυλακωμένον εἰς Γένουβαν Κοντεστάπιλε, τοῦ ὁποίου δικαίως ἐτύχενε τὸ βασίλειον, εὕρισκον πρόφασιν τὴν φυλακήν του, καὶ ἐπρόβαλλον νὰ δώσουν τὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως, στέφοντες τὸν Ἄνδρα της Γιάκουμον Λουζινιάνον βασιλέα. Ἐναντιώθη ὅμως ὁ Πατὴρ τούτου, δὲν ἠξεύρω πῶς. καὶ παραιτούμενος τὴν ὕψωσιν τοῦ υἱοῦ, ἐπρόβαλλεν, ὅτι εἶναι δίκαιον νὰ βασιλεύσῃ ὁ Κοντεστάπιλες θεῖος τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως. Δὲν ἠθέλησεν ὅμως ἡ ὑψηλὴ Αὐλὴ νὰ ἀποφασίσῃ, ἂν δὲν ἔβλεπεν αὐτὸν ἐλευθερωμένον ἀπὸ τὴν φυλακὴν τῆς Γένουβας. Καὶ οἱ Γενουβέζοι μαθόντες ἐλευθέρωσαν αὐτὸν, καὶ ἁρματώσαντες δύω Γαλέραις, ἔπεμψαν αὐτὸν μετὰ τιμῆς εἰς ταῖς ἁλικαῖς τῆς Νήσου, μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους φυλακωμένους, μὲ μεγάλην τάχα ἐλευθεριότητα, διὰ νὰ ἀλησμονηθοῦν ἀπὸ τοὺς Κυπρίους τὰ κακὰ, ὁποῦ αὐτῶν ἐπροξένησαν. Φθάσαντες εἰς ἁλικαῖς, ἡ ὑψηλὴ Αὐλὴ ἔκλεξε δύω ἀδελφοὺς Περόττον, καὶ Γελμὸτ Μοντ' Ὀλίφι, διὰ νὰ πραγματεύσουν τὴν ἐξαγορὰν τοῦ Κοντεστάπιλε Γιάκουμου. Τοῦτοι ἐπειδὴ ἦτον ἐπιστήθιοι τῆς χήρας βασιλίσσης, καὶ ἤλπιζεν ἀπὸ τοὺς δύω ὁ εἷς νὰ τὴν λάβῃ εἰς γυναῖκα, κάθε τρόπον ἐμεταχειρίσθησαν, καὶ δὲν ἐκατόρθωσαν μὲ τοὺς Γενουβέζους τίποτε. Καὶ λοιπὸν οἱ Γενουβέζοι ἐστράφησαν εἰς Γένουβαν μὲ τὸν Κοντεστάπιλε, καὶ μὲ τοὺς ἄλλους. Τινὲς ὅμως τῶν Ἀρχόντων τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς ἐκατάλαβαν τὴν πανουργίαν τῶν δύω ἀδελφῶν, καὶ ὁποῖον ἦν τὸ τέλος των, καὶ δὴ κοινολογήσαντες τὴν ἐπιβουλὴν αὐτῶν εἰς τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν, καὶ τῆς χήρας τὴν πραγμάτευσιν διὰ νὰ βασιλεύσῃ, ἔστειλαν αὐτοὺς εἰς τὸ Καστέλλιον τοῦ Μπουφαβέν-

του ἐξωρίστου;. καὶ στείλαντες εἰς Γένουβαν τὸν Νικολὸν Μπουσφάττην, ἐλευθέρωσαν αὐτὸν, μὲ τινὰς συμφωνίας ὅμως μετὰ τῶν Γενουβέζων. δηλαδὴ, ὅτι οἱ Γενουβέζοι νὰ κρατοῦσι τὴν Ἀμμόχουστον ἐνέχειρον ἕως δύω λέγες ἔξωθεν αὐτῆς γῆν, καὶ τὰ εἰσοδήματα τῆς θαλάσσης διὰ ἑκατὸν χιλιάδας δουκάτα. ὅτι οἱ Γενουβέζοι νὰ ἠμποροῦν νὰ ἐργάζωνται πᾶσαν τέχνην εἰς τὴν Νῆσον, καὶ νὰ χαίρωνται τὰ προνόμια, ὁποῦ χαίρωνται καὶ οἱ Κύπριοι. Ἔτει δὲ 1384. ἐκράτησαν διὰ ἐνέχειρον καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Κοντεστάπιλε Γιάννον ὡς δέκα χρόνων ἡλικίας, καὶ ὡς γεννηθέντα ἐκεῖ. Ἔφθασε λοιπὸν μὲ ἔξη Γαλέραις τῶν Γενουβέζων, καὶ τέσσαρας τῆς Κύπρου εἰς Κυρηνίαν, καὶ ἐλθὼν εἰς Λευκοσίαν μετὰ χαρᾶς, καὶ εὐφημίας τοῦ λαοῦ, τὴν ἀκολουθοῦσαν Κυριακὴν ἐστέφθη βασιλεὺς τῆς Κύπρου, πορσιτεύμενος νὰ στεφθῇ καὶ βασιλεὺς Ἱερουσαλὴμ, μὲ τὴν ἐλπίδα ἀφ' οὗ κυριεύσῃ τὴν Ἀμμόχουστον. Εὐεργέτησε τοὺς συνδραμόντας εἰς τὴν ἀνύψωσίν του μὲ τὰ πρῶτα ἀξιώματα, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννην Λουζινιανὸν ἔτι δέκα χρόνων, ὡραῖον, καὶ πνεύματος δεξιοῦ, ἐτίμησε μὲ τὸν τίτλον ἱππέα, καὶ Αὐθέντην τοῦ Βερουτίου. εἶτα ἔδωκεν αὐτῷ εἰς γυναῖκα τὴν τοῦ ποτὲ Κώμητος Ρουχιᾶ θυγατέρα. Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν τῆς αὐτοῦ στέψεως, οἱ ἐξώριστοι Ὀλίφοι εἰς τὸ τοῦ Μπουφαβέντου, ἐκρέμμησαν ἀπὸ τὰ παράθυρα τοῦ Πύργου νὰ φύγουσιν. ἀλλὰ πιασθέντες ἐτμήθησαν τὰς κεφαλὰς μὲ προσταγὴν τοῦ βασιλέως Γιάκουμου. Ἀλλὰ λυπούμενος διὰ τὴν στέρησιν τοῦ υἱοῦ του, καὶ μὴ λάβῃ ἄλλα ἤδη διάφορα εἰς Γένουβαν ἀπὸ τὰ τῆς Κύπρου, ἐστενοχωρήθη, καὶ συνάξας μίαν ἀρκετὴν ποσότητα χρυσίου ἔστειλε, καὶ τὸν ἐλευθέρωσεν. Ἐπροσπάθησε καὶ διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπ' αὐτοὺς καὶ τὴν Ἀμμόχουστον, δι' αἰτίαν, ὁποῦ οἱ κακοῦργοι, κλέπται, καὶ φονεῖς καταφεύγοντες ἐκεῖ, ἢ μὲ τὰ ἀργύρια, ἢ μὲ τὴν ὑπόσχεσιν, ἔφευγαν ἐκ τῆς Νήσου χωρὶς νὰ παιδευθοῦσι. Πολλάκις ὁ βασιλεὺς ἀνέφερε τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ὑψηλὴν Αὐλήν. ἀλλὰ πάντοτε εὑρίσκοντο ἐναντιότητες εἰς τὸν διαμοιρασμὸν τῶν δοσιμάτων. Τέλος πάντων ἀποφάσισαν νὰ διωρίσουν εἰς ὅλον τὸν λαὸν τῆς Νήσου διὰ δέκα χρόνους ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ γεννήματα, διὰ νὰ ἀπο-

πληρώσουν τὸ χρέος εἰς τοὺς Γενουβέζους ἐκαλέσθη τὸ βασιλικὸν δέκατον. καὶ ἐπειδὴ δυσκόλως ἀκολούθη ἡ σύναξις αὐτοῦ, ἐδιωρίσθη ἀλλεοτρόπως εἰς ἄλλο δόσιμον, ὁποῦ ἐκαλεῖτο κεφαλιάτικον, τὸ ὁποῖον ἦτον δύω τὰ ἑκατὸν ἐπάνω εἰς τὰ εἰσοδήματα, καὶ οἱ φραγκομάτοι ἐπλήρωναν ἕνα βυζάντιον, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ αὐτὸ τὸ χρέος ἐχρειάζετο καιρὸν διὰ νὰ συναχθῇ, ὁ βασιλεὺς ἀποφάσισε, καὶ τῷ ἔτει 1386. ἐστέφθη εἰς Λευκοσίαν καὶ βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἐπειδὴ κατ᾽ αὐτὸν τὸν χρόνον ἀπέθανε καὶ ὁ Λιονέτος βασιλεὺς τῆς Ἀρμενίας κυριευμένος ὑπὸ τῶν Τουρκῶν, χωρὶς διαδοχὴν τέκνων, καὶ ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος ἦτον συγγενής του εἰς τρίτον βαθμὸν, ἐκηρύχθη κληρονόμος του. διὰ τοῦτο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Σοφίας, μὲ κάποιαν τινὰ παρρησίαν ἐστέφθη καὶ βασιλεὺς τῆς Ἀρμενίας. ὄχι ὅμως χωρὶς περιγέλειον ἀπὸ μερικοὺς, ὁποῦ ἐκαταφρόνουν τοὺς τίτλους τῶν τριῶν βασιλειῶν, εἰς καιρὸν ὁποῦ μηδὲ ἕνα ὁλόκληρον βασίλειον μόνον τότε ὁ Γιάκουμος δὲν ἐχαίρετο, οὐδὲ ἐξουσίαζεν.

Ἔτει δὲ 1387. Ἡ φρόνησις τοῦ βασιλέως Γιάκουμου ἐλάφρωνε πολὺ τὸ βασίλειον ἀπὸ τὰς ἀπερασμένας του δυστυχίας. ἄλλο δὲν ἔλειπε, παρὰ νὰ διώξῃ τοὺς Γενουβέζους ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, δὲν ἄφηνεν ὅμως ἐκεῖνα τὰ μέσα, ὁποῦ ἐδύνοντο νὰ τοῦ βοηθήσουν ἰς μίαν τοιαύτην ἐπιχείρησιν, διὰ τὴν αὐτῆς ἀπόκτησιν. ὅθεν δι᾽ αὐτὸ τὸ τέλος ὑπάνδρευσε τὴν θυγατέρα του Μαριέτταν μὲ τὸν Λαδισλάον βασιλέα τῆς Νεαπόλεως τότε ἰσχυρὸν, καὶ περίφημον. Ἔδωκε προῖκα αὐτῆς ὀγδοήκοντα χιλιάδας δούκατα ἔκτινων χωρίων, ὁποῦ ἐπώλησε, καὶ ἀπὸ ἕνα δόσιμον κοινὸν ἀπὸ τοὺς μεγάλους, λόγῳ χαρίσματος, ὁποῦ ἐσύναξε. Τὴν δὲ ἄλλην Ἐλισάβετ μὲ τὸν Πέτρον Λουζινιανὸν Κώμητα τῆς Τρίπολης, χωρὶς προῖκα, εἰμὴ μὲ τίτλους, καὶ μὲ ἐλπίδας. Στοχαζόμενος δὲ νὰ ἑτοιμάσῃ τῆς ἄλλης θυγατρὸς Κήβας τὴν προῖκα, ἔβαλεν ἕνα δόσιμον εἰς τὸν λαὸν ὡς ὀγδοήκοντα χιλιάδας βυζάντια, καὶ διὰ τοῦτο ἄρχισαν οἱ Κύπριοι νὰ παραπονοῦνται. Ἔδωκεν ὁ Θεὸς, καὶ ἀπέθανεν ἡ Νύμφη, καὶ διελύθη τὸ βάρος τὸ ζητούμενον.

Ἔτει 1390. Ὁ βασιλεὺς ἔχων πόθον νὰ πλουτίσῃ τὴν Νῆσον μὲ οἰκοδομὰς, καὶ προπύργια, χωρὶς βάρος εἰς τὸν λαὸν, ἔδωκε ψήφισμα, μὲ τὸ ὁποῖον ἐπροσκάλει εἰς τὴν Πατρίδα των ὅλους τοὺς ἐξωρισμένους, ἔξω ἀπὸ ἐκείνους, ὁποῦ ἐφάνησαν προδόται διὰ τὸ βασίλειον. Οἱ ὁποῖοι, ἢ μὲ τὴν πληρωμὴν, ἢ μὲ τὸν κόπον των καὶ δούλευσιν, νὰ ἤθελαν βοηθήσῃ εἰς τὰ κτίσματα. Πολλοὶ ἦλθον εἰς τὴν Πατρίδα των, καὶ ἐντὸς εἰς ἕνα χρόνον ὕψωσεν ἕνα βασιλικὸν ὀσπήτιον εἰς τὸ χωρίον Ποταμιὰ, καὶ ἄλλο ἕνα εἰς τὴν Κάβαν ἔξωθεν τῆς Λευκοσίας, στολίσας αὐτὰ μὲ κλήματα, καὶ δένδρα διαφόρου εἴδους, καὶ μὲ εὐφρόσυνα περιβόλια. Ἀνανέωσε καὶ τὸ Καστέλιον τῆς Πάφου, παραιτούμενον ἀπὸ τοὺς Γενουβέζους, καὶ ἐχάρισε τὰ ὀσπήτια ἐκείνων, ὁποῦ ἐπῆγαν νὰ κατοικήσουν ἐκεῖ.

Τὸ βασίλειον ἄρχισε σχεδὸν νὰ χαίρεται, καὶ νὰ εὐτυχῇ ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα, καὶ φρόνησιν τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπιμέλειαν. ἀλλὰ μία συνδρομὴ Πραγματευτῶν ἀπὸ διάφορα μέρη, καὶ γένη, ἔδωκεν ὕλην εἰς τὸν τέλειον ἀφανισμὸν τῆς Νήσου. Εἰς ταῖς Ἁλικαῖς, καὶ εἰς τὸ χωρίον Ἀκανθοῦ ἐμολύνθησαν τινὲς ἀπὸ τὴν πανοῦκλαν, καὶ παρευθὺς ἐξαπλώθη εἰς κάθε μέρος. Ὁ βασιλεὺς ἔστειλε τὴν βασίλισσαν, καὶ τὰ τέκνα εἰς τὰ βουνὰ, καὶ ἐπιχειρίσθη νὰ βάλῃ διόρθωσιν εἰς τὸ μίασμα. Ἐμπόδισε τοὺς τιτολάτους, καὶ τοὺς Βαρώνους τῆς βασιλείας ἀπὸ τοῦ νὰ παραιτηθοῦν τὰς ὑπηρεσίας των, κατὰ τὸ παράδειγμά του. Ἐπρόσταξε μὲ ἔξοδά του τὸ κτίσιμον ἑνὸς λαζαρέτου εἰς τόπον ὑγιῆ, καὶ πλησίον εἰς νερά. Ἐλευθέρωσεν ἀπὸ τὸ ἐπιτεθὲν δόσιμον τοὺς Φραγκομάτας, καὶ εὐγενεῖς, καὶ ἐπρόσταξε νὰ καίουσι τὰ μολυσμένα φορέματα, καὶ πράγματα. καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἴδεν ἐλεύθερον τὴν Νῆσον ἀπ' αὐτὸ τὸ θανατηφόρον πάθος. Ἔτει 1395. Εἶχον περάσῃ σχεδὸν οἱ δέκα χρόνοι τῆς διωρισθείσης δεκατίας διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἀμμοχούστου ἀπὸ τοὺς Γενουβέζους, διὰ δὲ τὴν πανοῦκλαν, ὁποῦ ἐμποδίσθη ἡ σύναξις, ἐπρόσθεσεν ὁ βασιλεὺς ἄλλους πέντε χρόνους διωρίαν, χωρὶς ὅμως αὔξησιν τοῦ βάρους. Ὅσοι δὲ διὰ φόβον τῆς ἀσθενείας ἔφυγον ἀπὸ τοὺς οἴκους των ἐκαταδικάσθησαν ἐξώριστοι, καὶ τὰ πράγματά των ἔγιναν βασιλι-

κά. Μετὰ ταῦτα ἐσυγχώρησεν αὐτοῖς. ἀλλὰ μὲ κάποιαν ποινὴν, καὶ πληρωμὴν πρὸς διόρθωσιν τῶν δυστυχημάτων, ὁποῦ ἐκ τῆς ἀσθενείας ἐσυνέβησαν. Τῷ δὲ ἔτει 1398. ἀγρυπνῶν ἀληθῶς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς διὰ τὴν ὠφέλειαν, διὰ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ διὰ τὴν ὑπόληψιν, καὶ τιμὴν τοῦ λαοῦ, τῇ 20. σεπτεμβρίου ἐτελεύτησε, βασιλεύσας ἔτει δεκαέξη, ἐτῶν ὢν ὑπὲρ τοὺς ἑξήκοντα τέσσαρας. Ὁ λαὸς ἔκλαυσεν αὐτὸν τὸν Πρίγκιπα κατὰ πολλά. Ἔπαθε πολλὰ, καὶ ὑπέφερε μὲ γενναιότητα ὅσα τοῦ ἐσυνέβησαν. καὶ ἐτάφη εἰς τὸν Σὰν Δομένικον εἰς Λευκοσίαν εἰς τὸν τάφον τοῦ Οὔγου β'.

Γιάννος πρωτογέννητος ἡλικίας εἴκοσι τεσσάρων χρόνων, ἔλαβε τὴν στεφηφορίαν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν μὲ τὴν προσήκουσαν παράταξιν, καὶ χαρὰν τοῦ λαοῦ, καὶ Ἀρχόντων. Αὐτὸς ἐπιμελήθη νὰ ἀποκτήσῃ τὴν εὔνοιαν τοῦ λαοῦ μὲ καμμίαν νέαν ἐπιχείρησιν. ὅθεν ἐσυλλογίσθη, ὅτι ἡ ἀπόκτησις τῆς Ἀμμοχούστου εἶναι ἡ μόνη, ὁποῦ ἤθελε τὸν καταστήσῃ ἀξιέπαινον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Πόλις ἐκείνη ἐφυλάττετο ἀπὸ δύω χιλιάδας ἀνδρείους στρατιώτας Γενουβέζους, καὶ ἀπὸ τέσσαρα Κάτεργα, καὶ δύω πλοῖα καλῶς ἁρματωμένα, ἀδύνατον μὲ τὴν δύναμιν νὰ τὴν ἀποκτήσῃ, ἐδοκίμασε νὰ δουλευθῇ τὴν ἀπάτην, ἅρμα δυνατώτατον εἰς τοὺς φρονήμους Καπετανέους. Καπετάνος λοιπὸν τότε τῆς Ἀμμοχούστου ἦτον τὶς Ἀντώνιος Γάργος εὐγενὴς, καὶ Ἀνδρεῖος εἰς τὰ πολεμικά. ἀλλ' ὀλίγον εὐχαριστημένος ἀπὸ τοὺς Γενουβέζους, διατὶ ἐθανάτωσαν τὸν ἀδελφόν του εἰς μίαν ἐπανάστασιν. Τοῦτον ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἀξίας, εἶχον ἐκεῖ οἱ Γενουβέζοι ἀπομακρισμένον, ἐγνωρίζοντές τον πνεύματος ἀκαταστάτου, καὶ ταραχώδους, καὶ τρόπον τινὰ εἰς ἐξωρίαν μακρὰν ἀπὸ τὴν Γένουβαν, καὶ εἰς μίαν περιωρισμένην ἐξουσίαν, ὁποῦ ὀλίγον ἐδύνετο, καὶ ὀλίγην ὑπόληψιν εἶχε. Μάλιστα ὁ φρεγόζος Ἀρχιστράτηγος Γενουβέζος συχνάζων εἰς τὸν Λιμένα τοῦ ἀφεροῦσε κάθε ἐξουσίαν. Αὐτὸς ὁ Γάργος ἔτυχε νὰ γένῃ ἀνάδοχος τοῦ βασιλέως Γιάννου γεννηθέντος, καὶ βαπτισθέντος εἰς Γένουβαν. Ὁ βασιλεὺς δι' αὐτὰς τὰς ἀφορμὰς εἶχε καλὰς ἐλπίδας εἰς αὐτὸν διὰ τοὺς σκοπούς του, καὶ ἀληθινὰ δὲν ἐλανθάσθη. Ἀποκότισεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξεμυστηρεύθη εἰς

τὸν Γάργον Πνευματικόν του Πατέρα τὴν ἐπιθυμίαν του. καὶ εὐθὺς ὁ Γάργος σκεψάμενος ἔστειλε τοῦ βασιλέως τὰ ἀντικλειδία τῆς Πόλεως μὲ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ἀμμοχούστου, διωρίσας τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν ὥραν διὰ νὰ ἀνοίξῃ τὴν Πύλην. ἀλλὰ διὰ νὰ μὴν ἐξεσκεπασθῇ ἡ ἀπάτη, καὶ ὁ ἐπίβουλος Γάργος, ὁ βασιλεὺς ἑτοίμασε μυστικῷ τρόπῳ καὶ στράτευμα, καὶ μηχανὰς, καὶ σκάλας, ὡς τάχα δι' ἐκείνων ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ τὸ στράτευμα εἰς τὴν Πόλιν. Ἔδωκε δὲ τὴν ἐπιστασίαν τῶν μηχανῶν τοῦ Σίμωνος Μόρφου, καὶ τοῦ Γεωργίου Βίλε, ὁποῦ ἦτον υἱὸς τῆς γυναικὸς, ὁποῦ τὸν ἐγαλακτοτρόφησε, καὶ δι' αὐτὴν τὴν χάριν ἐζήτει νὰ τὸν ἀνυψώσῃ εἰς μεγαλητέραν τύχην. Ὁ Μόρφος ἔχαιρε τὴν τιμὴν τῆς πρώτης, καὶ παλαιᾶς Ἀρχοντίας, καὶ εἶχεν εἰς ἐντροπήν του νὰ ἔχῃ σύντροφον εἰς τὴν ἀξίαν ἕνα κατωτέρας τάξεως, τὸν υἱὸν δηλαδὴ τῆς τοῦ βασιλέως βυζάστριας, καὶ δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐφανέρωσεν ἐκεῖνο, ὁποῦ ἔπρεπε νὰ φυλάττῃ διὰ ἀπόκρυφον μυστήριον. καὶ ἰδοὺ τὶ ἐσυνέβη.

Τὶς Ἰωάννης δὲ Νόρες (μετὰ τὰς συμφωνίας τοῦ βασιλέως Γιάκουμου, καὶ τῶν Γενουβέζων) ἔλαβεν εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ Φρεγόζου Ἀρχιθαλασσίου τῶν Γενουβέζων. Μὲ δυσαρέσκειάν του τότε ὁ βασιλεὺς ἐσυγχώρησεν αὐτὸν τὸν Γάμον, διὰ νὰ μὴ δώσῃ ψυχρότητα εὐθὺς ὁποῦ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, εἰς τοὺς ὑποκειμένους του, μὴ θέλων τοιαύτας συγγενείας μετὰ τῶν ἐχθρῶν, ἐπειδὴ δὲν ἐπροξένουν ἄλλο παρὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν Νῆσον. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ Γενουβεζα γυνὴ τοῦ Νόρες μαθοῦσα τὸ ἀπόκρυφον τῶν κλειδίων τῆς Ἀμμοχούστου ἀπὸ τὴν γυναῖκα τοῦ Μόρφου, καὶ προκρίνουσα μᾶλλον τὸν Πατέρα, καὶ τὴν Πατρίδα, ἀπὸ τὸν ἄνδρα, καὶ παιδία, μὲ πρόφασιν, πῶς ὑπάγει εἰς τὰ χωρία της ὀλίγον μακρὰ ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, ἐφανέρωσε τοῦ ἀδελφοῦ της Θωμᾶ Φρεγόζου τὸ μυστήριον. Ὁ Φρεγόζος κρυφὰ ἔβαλεν εἰς χεῖρας τινὰ Περὶν Μακιέρην, καὶ ἕνα Καταλάνον, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνεμπιστεύθη ὁ βασιλεὺς τὰ κλειδία, καὶ ἔστειλεν εἰς Ἀμμόχουστον πρότερον ἕως νὰ φθάσῃ καὶ αὐτὸς μὲ τὸ στράτευμα. Ὁ βασιλεὺς μὴ γινώσκων τὰ γινόμενα εἰς Ἀμμόχουστον, εὑρέθη τὴν διωρισμένην νύκτα ὑποκάτω εἰς

τὰ τείχη τῆς Ἀμμοχούστου μὲ ἕξη χιλιάδας πολεμιστάς. Μάταια ἐκαρτέρει τὸ σημεῖον, καὶ ματαίως ἔχαιρεν εἰς τὴν ἐλπιζομένην απόκτησιν. Οἱ Γενουβέζοι διότι ἐξαίφνης ὁρμήσαντες κατὰ τῶν Κυπρίων πολλοὺς μὲν ἐθανάτωσαν, καὶ τοὺς λοιποὺς ἔτρεψαν μὲ φόβον, καὶ ἀταξίαν εἰς φυγὴν, καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ βασιλεὺς θλιμμένος ἐπανέστρεψεν εἰς Λευκοσίαν. Ἐξέταξε λοιπὸν ἀκριβῶς, καὶ εὗρε τὸν προδότην Μόρφον, τὸν ὁποῖον εὐθὺς ἐτιμώρησε μὲ τὴν ἀποτομὴν τῆς κεφαλῆς. Τὸν δὲ Ἰωάννην δὲ Νόρες ἐφυλάκωσεν εἰς τὸ Καστέλλιον τοῦ Μπουφαβέντου, καὶ μετ' ὀλίγον εὑρέθη ἀποθαμμένος ἀπὸ τὸ γλυκύτατον Νέκταρ τῶν Θεῶν.

Ἔτει 1402. Οἱ Γενουβέζοι ἀγανακτήσαντες διὰ τὸν θάνατον τοῦ Νόρες, ἐδόθησαν νὰ ἁρπάσουν, καὶ νὰ λεηλατοῦν τὰ χωρία, καὶ ὁ βασιλεὺς ἑτοιμάσθη εἰς πόλεμον. Ὁ ἐρχομὸς ὅμως εἰς Ἀμμόχουστον τοῦ Βουκκιάρδου Καπετάνου Γενουβέζου μὲ μεγάλον στόλον, ἔκαμε τὸν βασιλέα νὰ ἀγοράσῃ τὴν εἰρήνην μὲ πολὺ χρυσίον. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὰ σύνορα τῶν Γενουβέζων, καὶ τοῦ βασιλέως ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν τόσον τοῦ ἑνὸς μέρους, ὅσον καὶ τοῦ ἄλλου μία λίμνη ἀπὸ τὰ κατασταλάζοντα ἐκεῖσε νερὰ, καὶ ἐγίνετο ψάρι ἀρκετόν. Ψαρεύοντες Γενουβέζοι, καὶ Κύπριοι, πάλιν ἦλθον εἰς πόλεμον, καὶ ἄρχισαν καὶ τὰ δύω μέρη νὰ κατατρέχωνται, καὶ νὰ ζημιώνωνται. Ὅθεν βλέπων ὁ βασιλεὺς τὸ ἀδύνατον νὰ ἡσυχάσουν τὰ πράγματα, ἐδιώρισε μὲ γνώμην τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς ἕνα δόσιμον, ὀνόματι φόρον, δύω γράτια εἰς κάθε βυζάντιον εἰς ἐκείνους, ὁποῦ ἐπώλουν, καὶ ἀγόραζαν εἰς Λευκοσίαν. Ἔτει δὲ 1405. ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς βοήθειαν στρατιωτῶν ἔξωθεν τῆς Νήσου, καὶ δύω Κανώνια, ὁποῦ ἐστάλθησαν ἀπὸ τὴν Βενετίαν, τότε νέας ἐφευρέσεως. Ἐκίνησε τὸ στράτευμα κατὰ τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ μὲ τὰ δύω Κανώνια ἄνοιξε χαλάστρας εἰς τὸ Κάστρον. ἐκατάστησαν τοὺς Γενουβέζους νὰ φορτώσουν τὰ πράγματά των εἰς τὰ πλοῖα διὰ νὰ φύγουσιν. ἀλλ' ἡ ἀπραξία τοῦ Ἀρχιστρατήγου Ἰωάννου Γαστεγὼν, καὶ ἀμέλεια, ἔπεισε τοὺς Γενουβέζους νὰ ἀνδρειωθοῦσι πάλιν, καὶ νὰ διώξουσι τοὺς Κυπρίους ἐκεῖθεν μὲ ζημίαν των. καὶ νὰ πλεύσωσι μὲ

σκοπὸν νὰ ὑποτάξωσι καὶ τὴν Λεμεσόν. ἀλλὰ φθάσας ἐκεῖ ὁ Συνισκάλκος μὲ χιλίους ἑξακοσίους ἐκλεκτοὺς στρατιώτας, ἀπεδίωξεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν μὲ μεγάλην των ζημίαν. Ἔχασαν εἰς αὐτὴν τὴν μάχην οἱ Γενουβέζοι ἑκατὸν ἐκλεκτοὺς στρατιώτας, καὶ σκλάβους ὀγδοήκοντα, τοὺς ὁποίους ἐθανάτωσεν ὁ Συνισκάλκος, διατὶ ἦτον Κύπριοι, ὁποῦ ἔφυγον ἀπὸ τὸ στράτευμα τοῦ βασιλέως. Δὲν ἔφθασε νὰ παύσῃ ὁ Πόλεμος, καὶ νὰ ὁποῦ ἦλθεν ἕνα θανατικὸν τόσον φοβερὸν, ὁποῦ ἐβάσταξεν εἰς τὴν Νῆσον δεκαεπτὰ μῆνας. Δὲν εὑρέθη τρόπος νὰ ἐμποδισθῇ ἡ ὁρμὴ τούτου μὲ ὅλας τὰς ἐπιμελείας, καὶ προβλέψεις. Ὁ βασιλεὺς ἐτραβήχθη εἰς τὴν Ποταμιὰν, συγχωρήσας καὶ τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς νὰ φυλαχθῇ ὁποῦ βούλεται Ἔτει δὲ 1408. εἰς αὔξησιν τῶν κακῶν, ἦλθε καὶ ἡ ἀκρίδα, ἡ ὁποία πολλὴν ζημίαν ἐπροξένησε, καὶ ἐκατάστησε τὴν Νῆσον εἰς ἄκραν δυστυχίαν. ὁ βασιλεὺς ὅμως εὐθὺς ἐπρόβλεψε, καὶ ἀποστείλας ἔφερε σίτον ἀπὸ τὴν Καραμανίαν, καὶ ἐχάρισεν εἰς ὅσους ἔρχοντο εἰς τὴν Νῆσον μὲ σιτάρια ὅλα τὰ βασιλικὰ εἰσοδήματα, ὁποῦ τοῦ ἐτύχεναν ἀπὸ αὐτά. Ἐδιαμοίρασεν εἰς ὅλα τὰ χωρία τῆς Νήσου, κατὰ τὴν ποσότητα τοῦ πλήθους, καὶ τὸν σίτον, καὶ κρίθον, καὶ ἀληθινὰ ἔλαβεν ἐπαίνους ἀπὸ τὸν λαὸν, ὡσὰν ἕνας Πατὴρ ἀπὸ τὰ τέκνα του.

Ἔτει δὲ 1410. εἶχεν ἀπαλλαχθῇ ἡ Νῆσος ἀπὸ τὴν λύμην τῆς πανούκλας, καὶ ἀπὸ τὴν πεῖναν. καὶ ἡ μὲν ὑψηλὴ Αὐλὴ ἐβάλλετο νὰ προμηθεύσῃ διὰ νὰ ἀνακαλέσῃ εἰς αὐτὴν τὴν πρώτην αὔξησιν, καὶ μεγαλειότητα, καὶ τὰ πλήθη ἔτρεχον εἰς αὐτὴν πραγματευόμενα, παρακινημένα ἀπὸ τὴν ὀλιγάρκειαν τοῦ βασιλέως εἰς τὰ τελώνια, καὶ ἀπὸ τὴν φρόνησιν τῆς κυβερνήσεως. Διὰ τοῦτο ἡ Μεγαλειότης του εἰς μεγαλήτερα ἔργα ἐμπνέων, καὶ ἐπιθυμῶν εἰς ἄκρον νὰ διαιωνίσῃ ἑαυτὸν μὲ τὴν εὐτυχίαν τῶν τέκνων, ἀποφάσισε νὰ ἔλθῃ εἰς γάμου κοινωνίαν. Ἀπὸ τὸν Πνευματικόν του φραντζέζον ἐπαρακινήθη διὰ τὴν Μαδάμαν Καρλότταν θυγατέρα τοῦ Δουκὸς, ἢ καὶ Κώμητος, ὡς ἄλλοι, τῆς Βορβόνας εἰς Φράντζαν. Ἐζήτησεν αὐτὴν λοιπὸν μὲ ὑποκείμενον ἐξεπίτηδες σταλθέν. καὶ γενομένων τῶν συνήθη εὐλογιῶν τοῦ γάμου διὰ Ἐπιτρόπου, ἔφερεν αὐτὴν εἰς Κύπρον

μὲ παράταξιν βασιλικὴν ἔτει 1411. Ἐλπίζων διὰ μέσου τούτου τοῦ γάμου νὰ λάβῃ ὠφέλειαν εἰς τοὺς σκοπούς του ἀπὸ τὰ τότε περιβόητα ἅρματα τῆς Φράντζας. Μόλις παρῆλθον δύω μῆνες τῆς ἐλεύσεως τῆς Νύμφης, καὶ ὁ Ἐνρίκος Πρίγκιψ τῆς Γαλιλαίας, καὶ Οὖγος ἐκλεχθεὶς Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως Γιάννου, δυσαρεστούμενοι, βλέποντες τὸν βασιλέα παραδεδομένον εἰς τὴν βασίλισσαν καὶ αὐτοὶ ἐκβεβλημένοι ἀπὸ τὰς ὑποθέσεις τῆς βασιλείας. ἀπέρασαν εἰς Ἀμμόχουστον, καὶ ἐκεῖθεν πλεύσαντες ἦλθον εἰς Ἰταλίαν. ἡ φυγὴ τῶν Πριγκίπων ἀδελφῶν ἐπροξένησε τοῦ βασιλέως μεγάλην ἀδημονίαν ἀμφιβάλλοντες, μὴν ἤθελον κινήσῃ τὶ ἀλλότριον ἐναντίον τοῦ βασιλείου, καὶ τοῦ ὑποκειμένου του.

Ἔτει 1412. Τὰ πλοῖα τοῦ βασιλέως μὲ ἐκεῖνα τῶν Καταλάνων ἔτρεχον ἁρπάζοντες, καὶ λεηλατοῦντες, καὶ σκλαβώνοντες μὲ ἀπανθρωπίαν τὰ μέρη τῆς Συρίας, ἐξουσιαζόμενα ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ πολλὰ λάφυρα, καὶ σκλάβους φέροντες εἰς Κύπρον, ἐσύγχυζαν εἰς ἄκρον τὸν Μεσκέλλαν Σουλτάνον τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐτάραττον. Ἐστενοχωρεῖτο ὅμως τότε ἀπὸ τοὺς Πασάδες τῆς Δαμασκοῦ, τῆς Τρίπολης, καὶ τοῦ χαλεπίου νὰ ὑποφέρῃ. Ἠκούετο προσέτι, πῶς καὶ ἄλλοι ξένοι ἀπὸ τοὺς Κυπρίους, οἱ Καταλάνοι, καταλαμβάνοντες τὴν ἀδυναμίαν τοῦ Σουλτάνου ἐκούρσευον τὰ μέρη τῆς Συρίας, καὶ ἤρχοντο εἰς Κύπρον, καὶ ἐφυλάττοντο, καὶ ἐπούλουν αὐτῶν τὰ κουρσευθέντα. λαμβάνοντες τροφὰς, καὶ ἀναγκαῖα ὅσα διὰ τὸ ταξιδιόν των. Εἰδοποιηθεὶς ὁ Σουλτάνος ταῦτα πάντα ἀπὸ τινὰς σκλάβους Κυπρίους, πῶς ἡ Νῆσος τῆς Κύπρου ἦτον τὸ καταφύγιον τῶν κλεπτῶν, καὶ κουρσάρων τῆς Συρίας, καὶ ὅτι ὁ Ἰωάννης Γασὲλ Καπετάνος τῶν Ἁλικῶν, καὶ Φίλιππος Πινγβένης Κυβερνήτης Λεμεσοῦ ἦσαν ἄσπονδοι ἐχθροὶ τῶν Αἰγυπτίων, μὴν ὑποφέρων τὰς τοσαύτας ὕβρεις, ἔστειλε πέντε Γαλέρας πρὸς ζημίαν τῆς Νήσου. τῶν ὁποίων εἶχε τὴν ἐξουσίαν ἕνας ἀρνητὴς Κύπριος. Ἔφθασεν αὐτὸς εἰς Λεμεσὸν, καὶ χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ τινὰ ἀνθίστασιν, ἀνέβη τὴν χώραν καὶ τὴν ἐλεηλάτησεν. Ὁ Καπετάνος αὐτῆς Φίλιππος Πρεβόστος, ἀνὴρ Ἀνδρεῖος, ἀλλ' ἐχθρὸς μετὰ τοῦ Κυβερνήτου αὐτῆς Φιλίππου Πινγ-

βένη, δὲν ἐξέβη ἀπὸ τὸ Καστέλλιον κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, προφασιζόμενος, πῶς ἐχρειάζοντο οἱ στρατιῶται διὰ τὴν φύλαξιν τοῦ Καστελλίου. Βλέπων δὲ τὴν σύγχυσιν τῶν Σαρακηνῶν εἰς τὸ νὰ ἁρπάζουσιν, ὥρμησε κατ᾽ αὐτῶν, ἀλλὰ μὴ βοηθούμενος ἀπὸ τὸν Πιγγβένην Κυβερνήτην, ἀπὸ μίαν σαΐταν φαρμακευμένην ἐθανατώθη, καὶ τὸ σῶμά του λαβόντες οἱ ἐχθροὶ ἐκρέμμασαν εἰς τὴν ἀντέναν τῆς Γαλέρας των. καὶ οἱ στρατιῶται πεσόντος τοῦ ἀρχηγοῦ ἔμβησαν εἰς ἀταξίαν. ἀλλ᾽ οἱ Σαρακηνοὶ δὲν εἶχον σκοπὸν νὰ πολεμήσουσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἁρπάξωσι. Ἐκεῖθεν φυγόντες ἦλθον εἰς Κούκλια, καὶ οἱ κάτοικοι, καὶ οἱ τοῦ Καστελλίου ἐδόθησαν νὰ φεύγουσιν εἰς τὰ ὄρη, ἀφήνοντες τοὺς Σαρακηνοὺς νὰ γδύσουσι τὸν τόπον καὶ ἀπὸ τὰ παραμικρότερα καὶ ἄχρηστα. Ὁ βασιλεὺς τεταραγμένος ἀπὸ τὰς τυραννίας τῶν Σαρακηνῶν, ἁρμάτωσε πέντε Γαλέραις, καὶ ἔξη φούσταις ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Θωμᾶ Πρεβόστου. Καὶ αὐτὲς μετὰ δύω ἡμέρας πλεύσιμον ἐξάνοιξεν αὐτὰς εἰς τὸ Παγιάσιον, τῶν ὁποίων τέσσαρες εὐθὺς ἔφυγον ἐκεῖθεν φυλαχθεῖσαι εἰς Καραμανίαν, καὶ ἡ ἄλλη ἔμεινεν εἰς χεῖρας τοῦ Πρεβόστου, ὅς τις χωρὶς εὐσπλαγχνίαν ὅλους ἐθανάτωσεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙϚ΄.

Γιάννου βασιλέως Αἰχμαλωσία, αὐτοῦ καὶ τῆς Νήσου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου.

Ἔτει 1413. Ὁ Σουλτάνος αὐτὴν τὴν ἄσπλαγχνον κακίαν μαθὼν ὤμοσε νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς Κυπρίους μὲ τὴν αὐτὴν ἀπανθρωπίαν, καὶ ὠμότητα. Ἔστειλε λοιπὸν καλὰ ἁρματωμένας πεντήκοντα Γαλέρας κατὰ τῆς Νήσου. Τῷ 1414. αὐταὶ ἐφάνησαν πρῶτον εἰς ταῖς Χελῶναις, ἔπειτα εἰς τὸ Ριζοκάρπασον, καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ὄχι πολλὰ μακρὰν τῆς Ἀμμοχούστου. Ὁ Καπετάνος Γενουβέζος τῆς Ἀμμοχούστου, ἢ ἀπὸ μῖσος εἰς τοὺς Κυπρίους ἢ ἀπὸ φόβον, ἔστειλε νὰ χαιρετήσῃ τὸν Ἀργυθαλάσσιον Σαρακηνὸν μὲ μεγάλα δῶρα. Ὁ βασιλεὺς ἐπειδὴ πρὸ ὀλίγου ἐπάσχησε, καὶ ἔφερε τοὺς φυγάδας ἀδελφούς του εἰς Κύπρον, καὶ ἐτίμησε τὸν Πρίγκιπα Ἀρχιστράτη-

γον τῶν στρατευμάτων του, ἔστειλεν αὐτὸν μὲ πεντακοσίους Ἱππεῖς, καὶ δύω χιλ. πεζοὺς, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ καὶ τὴν ἔξοδον τῶν ἐχθρῶν, καὶ νὰ πολεμήσῃ. Εὑρίσκετο εἰς τὸ χωρίον ἅγιον Σέργιον ὅταν οἱ Σαρακηνοὶ ἔκαιαν τὰ χωρία Τραπέζαν, καὶ τὴν Καλοψίδα. εἶπον πολλοὶ, πῶς ἐφύλαττε τὸ χωρίον ἅγιον Σέργιον, διατὶ ἦτον ἐδικόν του. Φθάσας εἰς Καλοψίδαν ὁ Πρίγκιψ ἔζωσεν ἀπὸ κάθε μέρος τοὺς ἐχθροὺς, ἐθανάτωσε πολλοὺς, ὁποῦ ἦτον δεδομένοι εἰς τὴν ἁρπαγήν. Τοὺς δὲ λοιποὺς κατεδίωξεν ἕως εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐκεῖθεν οἱ Σαρακηνοὶ ἔπλευσαν εἰς Λεμεσὸν, καὶ ἄρχισαν νὰ πολεμοῦν τὸ Καστέλλιον, ὁποῦ ὁ Καπετάνος Στέφανος βικεντίνος μὲ τὴν ἀνδρείαν του ἔδειξε μάταια τὰ ἐπιχειρήματά των. Ἕνας σκλάβος ὅμως χριστιανὸς ἀπὸ ἕνα παράθυρον τοὺς ἔδειξε τὴν νύκτα νὰ ἔλθουν νὰ ἔμβουν ἐκεῖθεν, καὶ οὕτως ἀκολούθησαν, ὥστε τὴν νύκτα εἰσελθόντες οἱ Σαρακηνοὶ ἐθανάτωσαν ὅσους εὗρον, καὶ ἐκυρίευσαν τὸ Καστέλλιον. καὶ ἐκεῖ, ὡς εἰς τόπον ἀσφαλῆ, ἐσύναξαν ὅλα τὰ λάφυρα, ὁποῦ ἅρπασαν. Ὁ βασιλεὺς πολλὰ ἐλυπήθη διὰ τὸν χαϊμὸν τῆς Λεμεσοῦ. Ἔκραξε τὸν ἀδελφὸν ἀπὸ τὸ στράτευμα, ὡς ἀνάξιον Ἀρχηγὸν, καὶ ἐδιώρισε τὸν Δομένικον δὲ Παλοῦ, τοῦ ὁποίου ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν τοῦ στρατεύματος μὲ τὴν βασιλικὴν σημαίαν, ἢ φλάμπουρον. καὶ αὐτὸς εὐθὺς ἐστράτευσε κατὰ τὴν Λεμεσόν. Οἱ Σαρακηνοὶ ἀκούσαντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Παλοῦ, ἐμβάντες εἰς τὰς Γαλέρας των φορτωμένοι ἀπὸ κούρση ἔφυγον εἰς τὴν Συρίαν. Ἐχάλασαν ὅμως πρὶν νὰ φύγουσιν ἐκ θεμελίων τὴν χώραν ἐκείνην καὶ τὸ Καστέλλιον. Ὁ Σουλτάνος ὅμως δὲν ἄφησε τὸ μῖσος καὶ μὲ ὅλα αὐτά. βλέπων μάλιστα τὴν εὐτυχίαν τῶν ἁρμάτων του ἀποφάσισε νὰ κυριεύσῃ καὶ ἐξολοκλήρου τὴν Νῆσον. Ἐμποδίζετο ὅμως ἀπὸ ἕνα του οἰκειακὸν Πασᾶν Σὶθ λεγόμενον, ὁ ὁποῖος ἢ διατὶ ἠγάπα τὴν εἰρήνην, ἢ φοβούμενος νὰ μὴ λάβουν ἄλλοι χώραν διὰ τοῦ Πολέμου εἰς τὸν Σουλτάνον, ἐπαρακίνει αὐτὸν, καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Γιάκουμου, νὰ μὴ χαλάσῃ τὴν φιλίαν, καὶ εἰρήνην μετὰ τῶν χριστιανῶν. βασιλεύοντος διότι τοῦ Γιάκουμου, διὰ μέσου τινῶν Πραγματευτῶν ὁ Σὶθ ἔλαβε μεγάλην φιλίαν μετ' αὐτοῦ. Τούτου δὲ ἀποθανόντος, ἔστειλε μὲ μεγάλην του θλί-

ψιν ἄνθρωπόν του νὰ συλλυπηθῇ τὸν θάνατον τοῦ φίλου του, καὶ νὰ συγχαρῇ τὴν ὕψωσιν τοῦ υἱοῦ του Γιάνου εἰς τὸ βασίλειον. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀνταποκρινόμενος εἰς τὴν φιλίαν τοῦ Σὶθ, ἔστειλε τὸν Θωμᾶν Πρεβόστον, καὶ Ἰωάννην Ποδοκατάρον ἀποκρισιαρίους εἰς αὐτὸν, καὶ εἰς τὸν Σουλτάνον, καὶ διὰ νὰ εὐχαριστήσουν τὸν φίλον Σὶθ, καὶ διὰ μέσου του νὰ βεβαιώσουν τὴν εἰρήνην μετὰ τοῦ Σουλτάνου. Ὁ Σὶθ ἐδέχθη αὐτοὺς μὲ μεγάλην δεξίωσιν, καὶ διὰ νὰ δείξῃ τὴν ἀγάπην, ὁποῦ ἔφερεν εἰς τὸν βασιλέα Γιάκουμον, καὶ υἱόν του, ἀπὸ τὰ μεγάλα δῶρα, ὁποῦ τοῦ ἐπρόσφεραν, δὲν ἐδέχθη ἄλλο, παρὰ ἕνα τὶ μόνον διὰ σημεῖον εὐχαριστείας. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὅμως ἐξανοίξας τοὺς σκοποὺς τοῦ Σουλτάνου ὁ Σὶθ, ὁποῦ ἔκλινεν εἰς πόλεμον, διατὶ οἱ Κύπριοι καταφρονήσαντες τὰς μεθ' ὅρκου συμφωνίας, εἰς τὸ νὰ μὴ δώσουν καταφύγιον τῶν κουρσάρων, καὶ εἰς τὸ νὰ μὴ συγχωρήσουν νὰ φέρονται εἰς Κύπρον τὰ κουρσεύματα τῶν Αἰγυπτίων, ὁποῦ οἱ Καταλάνοι, οἱ Πιζάνοι, καὶ οἱ Φραντζέζοι ἔφερον ἀπὸ τὴν Συρίαν, καὶ ἐπώλουν εἰς Κύπρον. Φοβούμενος, λέγω, ὁ Σὶθ τὸν ἀφανισμὸν τοῦ βασιλέως Γιάνου, ἔστειλε τὸν υἱόν του εἰς Κύπρον διὰ νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τὸν βασιλέα, καὶ νὰ τοῦ φανερώσῃ τὸν κίνδυνον, ὁποῦ ἔτρεχε κατὰ τῆς Νήσου ἀπὸ τὸν Σουλτάνον, καὶ νὰ τὸν ἐνθυμίσῃ τὰς δυνάμεις τοῦ Σουλτάνου, πῶς εἶναι πολλὰ ἀνώτεραι ἀπὸ τὰς ἰδικάς του, καὶ νὰ φροντίσῃ νὰ φυλάξῃ ἀπαράτρεπτον τὴν συμφωνίαν, ὁποῦ ὑπεσχέθη νὰ μὴ δέχεται τοὺς Κουρσάρους εἰς τοὺς Λιμένας τῆς Νήσου. Ἔφθασε λοιπὸν ὁ υἱὸς τοῦ Σὶθ εἰς Ἀμμόχουστον, ἐκεῖθεν ἔλαβεν εἴδησιν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐδιώρισεν, ἀφ' οὗ ἐσυμβουλεύθη μετὰ τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, πῶς ἔχει νὰ τὸν δεχθῇ, νὰ τοῦ κάμουν τὸ κατάλυμμα εἰς χωρίον Λευκόνικον, καὶ νὰ μὴ τὸν δεχθῇ εἰς τὴν παρουσίαν του ὁ βασιλεὺς, ὡσὰν ὁποῦ δὲν ἦτον φανερὸς ἀποκρισάριος ἀπὸ βασιλέα, ἀλλὰ μερικὸς ἀπὸ τὸν Πατέρα του. Οἱ Ἄρχοντες ἐμπόδησαν τὸν βασιλέα νὰ μὴ δεχθῇ τὸν υἱὸν τοῦ Σὶθ, ὄχι δι' ἄλλο παρὰ διὰ νὰ μὴ συμφωνήσῃ ἀκούων αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐμποδίσῃ τοὺς Κουρσάρους ἀπὸ τοῦ νὰ ἐλλιμενίζωνται εἰς Κύπρον. Αὐτοὶ οἱ φιλάργυροι ἄρχοντες εἶχον ἕνα μέγα κέρδος ἀπὸ τοὺς Κουρ-

σάρους, διατὶ ἀγόραζαν τὰ κούρση μὲ οὐτιδανὴν τιμὴν, καὶ τοὺς σκλάβους ὁμοίως, τοὺς ὁποίους ἐμεταπώλουν ἔξω τῆς Νήσου, ἢ ἐλευθερώνοντο ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν μὲ μεγάλην ποσότητα. Καὶ ἰδοὺ τὸ μερικὸν τέλος τὶ μεγάλον κακὸν φέρει εἰς τὸ κοινόν. Ἐσυντροφεύθη λοιπὸν ὁ υἱὸς τοῦ Σὶθ ἀπὸ δύω Ἄρχοντας Πέτρον Πελεστρίνον, καὶ διδάσκαλον τῆς φυσικῆς Ἰωάννην Συγκλητικὸν ἕως εἰς τὸν ἑτοιμασθέντα τόπον εἰς Λευκόνικον, οἱ ὁποῖοι ἐξέταξαν αὐτὸν διὰ τὴν Ἀποστολήν του. Ὁ υἱὸς τοῦ Σὶθ ἀπεκρίθη αὐτοῖς, πῶς εἶχεν ὁρισμὸν ἀπὸ τὸν πατέρα του διὰ νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τὸν ἴδιον τὸν βασιλέα Γιάννον. Οἱ ῥηθέντες ἀνταπεκρίθησαν αὐτῷ, πῶς ἡ συνήθεια τοῦ βασιλείου εἶναι νὰ μὴ δέχεται ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν παρουσίαν του, ὅταν δὲν εἶναι οἱ ἀποσταλμένοι φέροντες τὸν χαρακτῆρα τῶν Ἀποκρισαρίων τοῦ Πρίγκιπος, οὗ στέλλονται, καὶ ὅτι γεννᾶται εἰς αὐτὸν αὐτὴ ἡ ἄρνησις, ὄχι ἀπὸ ἔλλειψιν τῆς φιλίας πρὸς τὸν Σὶθ Πατέρα του, ἀλλ' ἀπὸ μίαν παλαιωτάτην συνήθειαν, ἡ ὁποία δὲν ἐδύνετο νὰ μεταβαλθῇ, καὶ νὰ μὴ φέρῃ ζημίαν εἰς τὸ βασίλειον, καὶ σκάνδαλον εἰς τοὺς ὑπηκόους. Ἀνέφεραν λοιπὸν εἰς τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν τὴν ἀποστολὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Σὶθ. Ἐκεῖνοι δὲ οἱ μεγάλοι ἔκριναν, διὰ τὰ τέλη των, ἀνάξιον τὴν παράστασίν του εἰς τὸν βασιλέα, λέγοντες, ὅτι αὐτὸ ἦτον μία ἀπάτη τοῦ Σουλτάνου, διὰ νὰ προξενήσῃ φόβον. καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ πιστεύσουν ἑνὸς, μιᾶς ξένης θρησκείας. ὅτι ἦτον δίκαιον ὁ Πόλεμος κατὰ τοῦ Σουλτάνου. καὶ διὰ νὰ κρατῆται ὁ λαὸς εἰς συχνὴν γύμνασιν εἰς τὰ ἅρματα. καὶ ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχῃ αἰτία εὔλογος νὰ ἀνοίξῃ ὁ Πόλεμος κατὰ τοῦ Σουλτάνου, δὲν ἦτον ἁρμοδιωτέρα, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ὁ βασιλεὺς τοὺς τόπους, ὁποῦ οἱ Προπάτορές του ἔχασαν εἰς τὴν Συρίαν. Ἐπρόσφεραν τὰ πλούτη των, καὶ τὴν ζωήν των μὲ τόσην εὐκολίαν, ὁποῦ ἔκαμαν τὸν βασιλέα νὰ σιωπήσῃ, μὴ γινώσκων ὁ δυστυχὴς διὰ ποῖα τέλη ἐδικά των ὡμίλουν ὑπὸ τὸ κάλυμμα, πῶς ἠγάπουν τὸ καλὸν, καὶ τὴν ὑπόληψιν τοῦ κοινοῦ, καὶ τοῦ βασιλέως των.

Ἔδωκαν λοιπὸν ἄδειαν τοῦ υἱοῦ τοῦ Σὶθ, τιμῶντες τὴν ἄρνησιν, τοῦ νὰ τὸν παραστήσουσιν ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως, μὲ ἀξιόλογα καὶ

πλούσια δῶρα, καὶ μὲ γραφὰς εἰς ἀπόκρισιν πρὸς τὸν Πατέρα του, αἱ ὁποῖαι περιεῖχον ταῦτα. ὅτι εὐχαρίστει ὁ βασιλεὺς τὸν Σὶθ, καὶ τὸν ἐγνώριζε πάντοτε φίλον ἀληθινὸν, καὶ πιστὸν, καὶ ὅτι ἡ δύναμις, καὶ ἡ μεγαλειότης τοῦ Σουλτάνου δὲν τὸν ἐφόβει, μήτε τὸν ἐξεδυνάμωνεν. ὅτι ἐπεθύμει πάντοτε τὴν ἀγάπην, ἀλλὰ δὲν ἐτρόμασσε μὲ ὅλον τοῦτο τὸν Πόλεμον. ὅτι αὐτὸς δὲν ἐπαρέβη τὰς συνθήκας τῆς εἰρήνης. καὶ ἂν οἱ Καταλάνοι, καὶ ἄλλοι κατέφευγον εἰς τοὺς Λιμένας του, δὲν ἐδύνετο νὰ ἀρνηθῇ τοῦτο εἰς τοὺς χριστιανοὺς, μήτε τοῦ ἦτον συγχωρημένον νὰ ἐξετάσῃ, ἢ νὰ διακρίνῃ, ἂν οἱ τοιοῦτοι ἔφερον εἰς τοὺς Λιμένας του κούρση, ἢ πραγματείας, καὶ ἐὰν ἐγκαλεσμένοι ἐφανερώνοντο πταῖσται, καὶ ἔνοχοι τοῦ λεηλατησμοῦ ἐκείνων τῶν περιγιαλίων τῆς Συρίας, ἤθελαν παιδευθῇ σκληρότατα. καὶ ἔτι ἐπαρακινεῖτο ἀπὸ τὸ δίκαιον, καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσιν τῶν συμφωνηθέντων μετὰ τοῦ Σουλτάνου, νὰ παιδεύῃ τοὺς τοιούτους, ἂν τοιούτους ἐγνώριζεν. Ὁ υἱὸς τοῦ Σὶθ ἐπιστραφεὶς εἰς τὸν πατέρα του, ἐφώναζε κατηγορῶν τὴν ὑπερηφάνιαν τῶν Κυπρίων, καὶ χωρὶς νὰ τὸν ἀξιώσουν νὰ ἰδῇ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως των, καὶ χωρὶς κἀμμίαν ἐκπλήρωσιν τῆς Πρεσβείας του, τὸν ἐδίωξαν μᾶλλον, παρὰ ὁποῦ τὸν ἀπέλυσαν. Ἐταράχθη ὁ Σὶθ εἰς τὴν ἀτιμίαν, καὶ περιφρόνησιν τοῦ υἱοῦ του ἀπὸ τοὺς Κυπρίους, καὶ ὢν πρότερον μεσίτης τῆς εἰρήνης ἔγινε τότε διεγερτὴς τοῦ πολέμου. Ἔπεισε λοιπὸν τὸν Σουλτάνον νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν τὰ ἅρματά του. Πολλοὶ εἶπον, πῶς οἱ Γενουβέζοι ἐκ τῆς Ἀμμοχούστου διήγειραν τὸν Σουλτάνον κατὰ τῆς Κύπρου, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτον ἔξω ὑποψίας, διὰ τὰ χριστιανικά τους ἤθη ἀληθινά. Προσέτι, ὅτι καὶ ὁ Καραμανλῆς Αὐθέντης τοῦ Σκανδελόττου δὲν ἔλειψε νὰ παρακινήσῃ τὸν Σουλτάνον διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς Κύπρου, φοβούμενος ὑπὸ τοῦ τῆς Κύπρου βασιλέως, μήπως ἐνδυναμωθέντος, ποτὲ καιρὸν μὴν ἤθελε χάσῃ τὴν Ἐπαρχίαν, ὁποῦ ἐξουσίαζε, μὲ τὴν ἀφορμὴν, πῶς πρὸ χρόνων ἦτον ὑποκειμένη εἰς τὴν Κύπρον. ὁμοίως καὶ ὁ ἐξουσιαστὴς αὐτῆς, ὡς ἐπὶ τοῦ Πέτρου βασιλέως ἔγνωμεν.

Ἔτει οὖν 1425. Ὁ Σουλτάνος καταστήσας Καπετάνον τῆς θα-

λάσση; Ἀγινὰλτ Ἀζεροὺτ ἐπάνω εἰς 150. πλευούμενα, καὶ τῶν κατὰ ξηρὰν στρατευμάτων Ταγγριβάρδην στρατηγὸν, ἔπεμψεν αὐτοὺς νὰ πολεμήσωσι, καὶ νὰ ὑποτάξωσιν ἐξάπαντως τὴν Νῆσον, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ Βασιλέα, καὶ Ἄρχοντας, καὶ λαὸν νὰ αἰχμαλωτήσωσι, καὶ κάθε ἐκδίκησιν νὰ ἐνεργήσωσιν εἰς αὐτοὺς διὰ τὴν μεγάλην των ὑπερηφάνιαν. Λαβόντες οὗτοι τὰς προσταγὰς, ἔκδοτοι φυσικὰ εἰς τὴν ἅρπαγὴν, καὶ εἰς τὴν χύσιν τοῦ χριστιανικοῦ αἵματος, καὶ κατά τινα τρόπον μὲ δίκαιον, κατὰ τῶν Κυπρίων ὥρμησαν ὡς λέοντες. Ἔφθασαν πρῶτον εἰς Λεμεσὸν, καὶ εὑρόντες αὐτὴν ἀτείχιστον, ὡς πρὸ ὀλίγου παρ' αὐτῶν κατερημωθεῖσαν, καὶ ἀφρούρητον, ἔμβησαν μὲ τόσην εὐκολίαν εἰς αὐτὴν, χωρὶς νὰ τύχουν οὐδεμίαν ἀνθίστασιν, καὶ τὴν ἐκυρίευσαν ὁμοῦ μὲ τὸ Καστέλλιον, ἔτι ἀτελείωτον τὸ κτίσμα του. χωρὶς δὲ ἀναβολὴν καιροῦ ἐκεῖθεν ἀνδρειωθέντες δι' αὐτὴν τὴν ἀπόκτησιν, οἱ Σαρακηνοὶ μετὰ τοῦ Ταγγριβάρδου στρατηγοῦ ἑξακόσιοι Ἱππεῖς, καὶ τέσσαρες χιλιάδες πεζοὶ, ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Λευκοσίας. Ἀλλὰ πρὶν ὁ Ταγγριβάρδης κινήσῃ, ἔστειλε πρὸς τὸν βασιλέα ἕνα του Ἀποκρισιάριον, τὸν ὁποῖον ὄχι μόνον δὲν ἐπαράστησαν εἰς τὸν βασιλέα οἱ Ἄρχοντες, ἀλλὰ προσέτι ὁ Φίλιππος Πινγβένης, γενικὸς στρατηγὸς, τὸν ἀνάγκασε νὰ φύγῃ ἐκεῖθεν μὴ χάσῃ τὴν ζωήν. καὶ ὁ βασιλεὺς συνάξας ὡς ἕξη χιλ. πεζοὺς, καὶ χιλίους Ἱππεῖς, ἐστράτευσε νὰ ἀπαντήσῃ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἐλθὼν εἰς χωρίον Χοιροκοιτίαν ἔστησε στρατόπεδον, καὶ αὐτὸς ἔκαμε κατάλυμμα μὲ μέρος Ἱππέων Ἀρχόντων εἰς τὸν ἐκεῖ Πύργον. τὸ δὲ λοιπὸν στράτευμα ἐκεῖ τριγύρωθεν εἰς τοὺς κάμπους, ἀλλὰ μὲ ὀλίγην τάξιν, καὶ τόσον μακρὰ τὸ ἕνα μέρος ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὁποῦ εὔκολα ἔπιπτον εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν, ἂν αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ ἐπίστευον τῶν κατασκόπων. Ἀλλ' ὁ Ταγγριβάρδης δεν ἤλπιζε τόσην παράβλεψιν εἰς τοὺς Κυπρίους, μάλιστα ὡς εἰς ξένον τόπον. ἐφοβεῖτο ἀπ' αὐτοὺς, διατὶ τὸ Ἱππικὸν τῶν Κυπρίων ὑπερέβαινε τὸ ἐδικόν του, καὶ ἐδύνετο νὰ πολεμῇ μὲ ἀπελπισίαν μέσα εἰς τὸ σπῆτί του τὸ ἴδιον, ἔχον καὶ τὴν πρᾶξιν τῶν ἁρμοδίων τοποθέσεων, ὅθεν ἀμφίβαλλεν εἰς τὴν νίκην. Ἔγραψε λοιπὸν πάλιν τοῦ βασιλέως, καλῶν αὐτὸν εἰς τὴν εἰρήνην, ἐὰν ὑπέσχε-

το νὰ φυλάξῃ τὰς παλαιὰς συμφωνίας ἀπαρατρέπτους μὲ τὸν Σουλτάνον του, καὶ ἐὰν ἐπρόσφερε μικρόν τι δῶρον αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐτήσιον, εἰς σημεῖον φιλίας μᾶλλον, ἢ ὑποταγῆς. Ἔστειλεν αὐτὴν τὴν γραφὴν μὲ ἕνα πάροικον. Ἔρριψαν οἱ Κύπριοι τὰ προβληθέντα τοῦ Ταγγριβάρδη, καὶ τὸν ταλαίπωρον πάροικον ἐθανάτωσαν, διατὶ δὲν ἴξευρε νὰ τοὺς φανερώσῃ εἰς ὅσα τὸν ἐρώτουν, ὥσπερ νὰ ἦτον σύμβουλος τοῦ Ταγγριβάρδη, οἱ ἄθλιοι. Ἀλλὰ τωόντι μωραίνει κύριος λαὸν, ὃν θέλει ἀπολέσει. Ἐπέρασαν τρεῖς ἡμέραι, καὶ κἀμμίαν ἀπόκρισιν ὁ Ταγγριβάρδης δὲν ἔλαβεν. Ἐδιώρισε λοιπὸν ὁ βασιλεὺς τὸν ἀδελφόν του Πρίγκιπα εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ στρατεύματος, διαιρέσας εἰς τρία μέρη τὸ στράτευμα, καὶ ἐνθύμησεν αὐτοὺς, πῶς ἔχουν νὰ πολεμήσουν διὰ τὴν τιμήν των, διὰ τὰ ὑπάρχοντά των, καὶ διὰ τὴν ζωήν των, μὲ λόγους ἐνεργητικοὺς, παρακαλέσας αὐτοὺς νὰ ἀφήσουν κάθε μνησικακίαν ἐν τῷ μεταξύ των μερικὴν, καὶ νὰ παρακαλέσουν τὸν Θεὸν μὲ κατάνυξιν νὰ τοὺς ἐγκαρδιώσῃ, καὶ τοὺς ἐχθροὺς νὰ ἀδυνατίσῃ, καὶ νὰ τοὺς ἀναδείξῃ νικητάς. Ταῦτα εἰπὼν, ἐπρόσταξε νὰ ὁρμήσωσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Δὲν ἐπῆγαν πολὺ διάστημα, καὶ ἰδοὺ ὁ ἐχθρὸς εἰς παράταξιν μὲ τάξιν καλλιωτέραν ἀπὸ αὐτοὺς, ὥρμησε κατ᾽ αὐτῶν μὲ τόσην ἀνδρείαν, ὥστε μετὰ ὀλίγην ὥραν ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς φυγὴν, βαλὼν εἰς ἀταξίαν αὐτούς. Ὁ βασιλεὺς τωόντι πολεμῶν, ὡς καλὸς στρατιώτης, ἔκρινε τόπον ἁρμόδιον νὰ λάβῃ ἕνα ὕψωμα βουνοῦ ἐνοχλητικὸν εἰς τοὺς ἐχθροὺς πολύ. Ἀλλ᾽ ἀφέθη ὑπὸ τῶν περισσοτέρων τοῦ Ἱππικοῦ ἐκεῖ. καὶ αὐτὸς πολεμῶν ἐπερικυκλώθη ὑπὸ μιᾶς μεγάλης μοίρας ἐχθρῶν διωρισμένης δι᾽ αὐτὸ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Ταγγριβάρδη, καὶ ἐλήφθη αἰχμάλωτος, ἀγκαλὰ καὶ πρὶν νὰ παραδοθῇ ἔδειξε μεγάλην ἀνδρείαν, ἀλλ᾽ ἀφ᾽ οὗ ἴδαν, ὅτι κινδυνεύει ἡ ζωή του, παρεδόθη. ὁ Ταγγριβάρδης εὐθὺς ἐκήρυξεν εἰς ὅλον τὸ στράτευμα τὴν σκλάβωσιν τοῦ βασιλέως τῆς Κύπρου, καὶ διὰ νὰ ἐγκαρδιώσῃ τοὺς ἐδικούς του, καὶ διὰ νὰ δειλιάσῃ τοὺς ἐχθρούς του. καὶ οἱ ἐδικοί του τότε ἔδραμον ὡς λέοντες κατὰ τῶν χριστιανῶν, ἐθανάτωσαν τὸν Πρίγκιπα ἀδελφὸν τοῦ βασιλεως, καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἄρχοντας. τοὺς δὲ ἄλλους ἔτρεψαν εἰς φυ-

γὴν, καὶ ἐκυρίευσαν ὅλον τὸ στρατόπεδον τῶν Κυπρίων μὲ ὅλην τὴν ἀποσκευήν. Μόλις ἔφθασαν οἱ Σαρακηνοὶ νὰ συνάξουν τοὺς καρποὺς τῆς νίκης, καὶ ἐφάνη ἡ ναυτικὴ Ἁρμάδα τοῦ βασιλέως ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Αὐθεντὸς τοῦ Βερουτίου, ἐνδυναμωμένη ἀπὸ τέσσαρας Γαλέρας Καταλάνας, ἀπὸ τρεῖς τοῦ γρὰν Μαΐστωρος τῆς Ρόδου, καὶ ἀπὸ δύω Βενετζιάνας αἱ ὁποῖαι, κατὰ τὴν συνήθειαν ἔπερναν προσκυνητὰς εἰς Ἱερουσαλήμ. Ὁ Αὐθέντης Βερουτίου μαθὼν τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ βασιλέως, ἐκίνησε νὰ κτυπήσῃ ἐκείνην τῶν Σαρακηνῶν εἰς τὸν Λιμένα τῆς Λεμεσοῦ. ἀλλὰ οἱ σύντροφοι δὲν ἐφέρθησαν μὲ ζῆλον, ὁποῦ ἔπρεπε, προβάλλοντες διαφόρους προφάσεις, καὶ αἱ τῶν Βενετζιάνων, ὡς φορτωμέναι ἀνθρώπους, ἐπολέμησαν ναὶ Ἀνδρειωμένα, ἀλλ' ἐπιάσθησαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς προσκυνητὰς ὡς ἑβδομήκοντα, μὴ θελήσαντας ἀρνηθῆναι τὸ Χριστὸν, ἔφερον ἔξω εἰς τὴν παραθαλασσίαν, καὶ τοὺς ἐθανάτωσαν. Ὁ δὲ Αὐθέντης τοῦ Βερουτίου μὴ δυνηθεὶς νὰ ἀντισταθῇ ἐτραβίχθη εἰς τὰ μέρη τῆς Κυρηνίας κατησχημένος, καὶ λυπούμενος.

Ἀφ' οὗ δὲ ἐστράφη ἀπὸ τὴν μάχην εἰς τὸν Λιμένα ὁ Ἀγινὰλ Ἀζεροὺτ Ναύαρχος, φοβούμενος. μήπως ὁ Αὐθέντης τοῦ Βερουτίου ἔλθῃ πάλιν κατ' αὐτοῦ, ἠνάγκασε τὸν βασιλέα μὲ φοβερισμοὺς, καὶ ἔγραψεν αὐτῷ νὰ μὴ κινήσῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν. διατὶ κινδυνεύει αὐτὸς εὑρισκόμενος εἰς χεῖρας των, καὶ ὑπήκουσεν ὁ τοῦ Βερουτίου Καπετάνος εἰς τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως του. μείνας εἰς Κυρηνίαν. Ἀλλ' ἐλθούσης τῆς θλιβερᾶς εἰδήσεως εἰς Λευκοσίαν, τῆς κρατήσεως τοῦ βασιλέως ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἡ βασίλισσα, καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀνδράδελφός της μὲ τὰ τέκνα της ἔφυγαν εἰς τὸ Καστέλλιον τοῦ Μπουφαβέντου, ἀφέντες πάντα τὰ πολύτιμα αὐτῶν Ὁ δὲ περισσότερος λαὸς τῆς Λευκοσίας κατέφυγεν εἰς τὰ ὄρη. καὶ εἰς τὰ σπήλαια. Καὶ ὁ Τανγριβάρδης ἐλθὼν ἀνέβη εἰς αὐτὴν, χωρὶς τινὰ ἀντίστασιν, ἢ ἐμπόδιον. Ἔγδυσαν αὐτὴν, καὶ τοὺς Ναοὺς, καὶ Μοναστήρια. Ἐχάλασε τὰ τείχη της. ἔκαυσε τὰ παλάτια, καὶ βιασμένος ὑπὸ τοῦ Ναυάρχου Ἀγινὰλ ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν βασιλέων ἐν καιρῷ χειμῶνος κατατρεχθῶσιν, εὔγη τῆς Λευκοσίας μὲ πλῆθος λαφύρων,

καὶ σκλάβων ἀνδρῶν, καὶ γυναικῶν, καὶ ἐλθὼν εἰς Ἁλικαῖς ἔμβη μὲ τὸ πλῆθός του, καὶ κούρση του εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἐξέπλευσεν εἰς Αἴγυπτον. Τόσον πλῆθος σκλάβων, Ἱστοροῦσιν, ἔφερον εἰς Αἴγυπτον οἱ Σαρακηνοὶ, ὥστε ὁ παραμικρότερος στρατιώτης εἶχε δώδεκα. Μετὰ δὲ τὴν φυγὴν τῶν ὀλοθρευτῶν τῆς Νήσου, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐπῆγεν εἰς Κυρηνίαν, ὅπου ἦτον ἡ ἀρμάδα, διὰ νὰ ἑνώσῃ τοὺς Ἄρχοντας, ὁποῦ εὑρίσκοντο εἰς τὰ ὄρη κρυμμένοι. Δὲν ἐδυνήθη ὅμως νὰ ἔμβῃ εἰς Λευκοσίαν, διὰ τὴν ἐπανάστασιν ἑνὸς ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Σφόρτζα ἐκ Μεδιολάνων μισθωμένου ἀπὸ τοῦ βασιλέως. Οὗτος ἐξουσίαζεν ὡς διακοσίους πεζοὺς Σιβιλιανοὺς, καὶ ἀκούσας τὸν αἰχμαλωτισμὸν τοῦ βασιλέως, τὸν θάνατον πολλῶν Ἀρχόντων, καὶ σκλαβίαν, ἐζήτη νὰ κυριεύσῃ τῆς Νήσου. Ἀνέβη εἰς τὴν Λευκοσίαν πλέον παρὰ μὲ χιλίους. Ἀλλ' ὁ Ἀρχιεπίσκοπος συναθροίσας πλῆθος, ἔστειλε κατ' αὐτοῦ τὸν Γιβλὲτ, καὶ ὁ λαὸς τῆς Λευκοσίας ἐπαναστατήσας κατὰ τοῦ Σφόρτζα ἐθανάτωσαν αὐτόν. Πολλοὶ καὶ ἄλλοι ἀποστάται βασιλεῖς ἐκηρύχθησαν εἰς τὸ μέρος τῆς Πάφου, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Σφόρτζα, ὁποῦ ἐτυράννουν ἐκεῖνα τὰ μέρη, ἀλλ' ἐπιάσθησαν, καὶ ἐθανατώθησαν μὲ τοὺς ἀκολούθους των. Μέσα εἰς αὐτὰς τὰς δυστυχίας ἔστειλεν ὁ Πάπας Μαρτῖνος ε΄. τὴν Καρδιναλικὴν ἀξίαν δωρούμενος τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ τούτῳ τῆς Κύπρου, διὰ νὰ παρακινήσῃ, ὡς Ἱστοροῦσιν αὐτὸν, νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ρωμαίων τῆς Κύπρου τελείως εἰς τὴν αὐτοῦ ἁγιότητα.

Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῶν τοιούτων ἀνωμαλιῶν, καὶ τῶν ἐπαναστάσεων, συναχθέντες ὅσοι ἔμειναν Ἄρχοντες, καὶ Βοργέζοι, καὶ ἐκ τοῦ λαοῦ, ἔκλεξαν Κυβερνήτην τοῦ δυστυχισμένου βασιλείου αὐτὸν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἔτει 1426. Ἡ βασίλισσα ἐζήτη καὶ αὐτὴ νὰ ἐξουσιάσῃ, ἀλλὰ δὲν τῆς ἐπέρασεν. Ἐφρόντισεν ὅμως νὰ συνάξουν ἀργύριον νὰ στείλουν νὰ ἐλευθερώσουν τὸν βασιλέα, ἀλλὰ πόθεν; Ἡ Νῆσος ἐρημωμένη καὶ ἀπὸ δεινάριον, καὶ ἀπὸ ἀνθρώπους. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, καὶ μὲ ὀλίγην ὄρεξιν ἐκινεῖτο εἰς τὴν ἐξαγορὰν τοῦ ἀδελφοῦ του, διατὶ ἀγάπα νὰ ἐξουσιάζῃ, παρὰ νὰ ἰδῇ τὸν ἀδελφὸν ἐλεύθερον. καὶ ὁ καιρὸς ἐχάνετο εἰς φυλονεικίαις, καὶ λόγους χωρὶς ὄφελος.

Ὁ Σουλτάνος εὐσπλαγχνίσθη τὴν τύχην τοῦ βασιλέως, καὶ τὸν ὑποδέχθη μὲ μεγάλην φιλανθρωπίαν, καὶ δεξίωσιν, στοχαζόμενος τὸ ἀκατάστατον τῆς τύχης. καὶ τὸν εἶχεν, ὄχι ὡς σκλάβον, ἀλλ᾽ ὡς φίλον του. Ὁ Σὶθ ἔκλινεν εἰς οἶκτον, καὶ ἔστειλεν εἰς Κύπρον μετὰ γνώμης τοῦ Σουλτάνου τὸν Καλκερὰν Σουάρες διὰ τὴν ἐξαγορὰν τοῦ βασιλέως. Οὗτος ἐλθὼν εἶχεν ἐξουσίαν νὰ πωλήσῃ βασιλικὰ χωρία, καὶ Παροίκους, καὶ Περπυριαρίους, καὶ τὰ βασιλικὰ εἰσοδήματα διὰ πολλοὺς χρόνους. καὶ ταῦτα πωλήσας, ἐσύναξε μίαν ἀρκετὴν ποσότητα. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ δὲν ἤρκουν εἰς τὴν ἐξαγορὰν, ἕνας Ἰωάννης Ποδοκατάρος, μὲ μίαν γενναίαν ψυχὴν, καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν βασιλέα, δι᾽ ἐντροπὴν πολλῶν ἄλλων, ἐπώλησε τῶν Γενουβέζων ὅλα του τὰ χωρία, καὶ εἰσοδήματα, καὶ συνάξας 200. χιλ. χρυσίον, ὅπερ ἐζήτη ὁ Σουλτάνος, ἐπορεύθη εἰς Μισήριον. Ἔτει οὖν 1427. Ὁ βασιλεὺς χαίρων κατεφίλη τὸν Ποδοκατάρον ἐλευθερωτήν του, καὶ πληρώσας τοῦ Σουλτάνου τὰ ζητούμενα, καὶ ὑποσχεθεὶς αὐτῷ μεθ᾽ ὅρκου παρρησίᾳ νὰ τοῦ πληρώνῃ κατ᾽ ἔτος πέντε χιλ. δουκάτα (α) δόσιμον, καὶ νὰ τὸν ἐγνωρίζῃ ὡς Αὐθέντην τοῦ βασιλείου, μὲ ἕξη Γαλέρας τῆς Αἰγύπτου πλεύσας ἐξέβη εἰς Ἁλικαῖς μετὰ δέκα μῆνας αἰχμαλωσίαν. Τὴν χαρὰν τοῦ λαοῦ, ὁποῦ εἶδε πάλιν τὸν βασιλέα του, ἠμπορεῖ καθ᾽ εἷς νὰ τὴν φαντασθῇ, παρὰ νὰ τὴν περιγράψῃ. Ἦλθε λοιπὸν εἰς Λευκοσίαν, καὶ ἔκαμε τὸ κατάλυμμα εἰς τὸ Παλάτιον τοῦ Οὔγου Βωμὲ, διὰ τὸ νὰ ἦτον καταχαλασμένον τὸ ἐδικόν του. Ἡ πρώτη του φροντὶς ἐστάθη νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς ἄλλους Κυπρίους. Δι᾽ αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἔστειλε ζητῶν βοήθειαν ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης, καὶ ἀπὸ τὸν Πάπα, καὶ ἐσύναξεν ἀρκετὴν ποσότητα. Εὑρίσκετο εἰς τόσην πτωχείαν, καὶ ἔνδειαν, ὁποῦ ἔζη ὡς πτωχὸς εἰς τὴν τροφήν. μήτε εἶχε νὰ πληρώσῃ τοὺς ἀνθρώπους, ὁποῦ τὸν ἐδούλευον. Τὰ χωράφια παραιτημένα, καὶ ἀγεώργητα. Λέγουσιν οἱ Ἱστορικοὶ, πῶς ἡ μεγάλη Κωμμένta τῆς Κύπρου, ὁποῦ ἐδίδεν εἰσόδημα κατ᾽

(α) Πέντε χιλιαδ. δουκάτα, τὴν σήμερον κάμνει χίλια τετρακόσια ἐννέα τζηκκίνια βενέτικα.

έτος ώς δέκα χιλιάδας γρόσιν, εδόθη εις Πάκτον διά τέσσαρα δουκάτα τον χρόνον. (ήτοι νυν οκτώ γρόσια) Έζησεν ο δυστυχής βασιλεύς Γιάννος μετά την ελευθερίαν του πέντε χρόνους, και απέθανεν από φυσικήν ασθένειαν εκθλίψεως, χρόνων πεντήκοντα έξη τη εννάτη Ίουνίου 143!. Εγκαταλείψας δύω τέκνα, Ιωάννην, και Άγνέζαν. Ήτον Ανήρ ηθών απόλων, φύσεως χαριεστάτης, και εξαιρέτου αγαθότητος. Εις τάς πράξεις του καίτοι μέ φρόνησιν εδοκίμασε την τύχην εναντίαν. Έβασίλευσε Τριάκοντα δύω, άν πρέπει νά λογαριάζη τινάς τους χρόνους της δυστυχίας χρόνους ζωής. Ετάφη μέ την πρέπουσαν παράταξιν εις την Έκκλησίαν του Σάν Δομενίκου εις ένα ωραιότατον. Τάφον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Ιωάννου β'. Βασιλεία. Καρλόττας Βασιλεία και Αλοϊζίου Σαβόϊας, και Γιάκουμου Μπαστάρδου Μηχαναί.

Μετά τον ενταφιασμόν του βασιλέως Γιάννου, η υψηλή, και κακορείζικη Αυλή εκήρυξε βασιλέα τον Ιωάννην Β'. μονογεννή υιόν του. και μ' όλον οπού δεν είχε τους χρόνους τους διωρισμένους από του Νόμου, η Μήτηρ διότι βασίλισσα μη υποφέρουσα την εξουσίαν του Καρδιναλίου, και φοβουμένη από πολλά εναντία επροσπάθησε την στέψιν του υιού το ογλυγορήτερον, την οποίαν έλαβεν ομού με τους άλλους κενούς Τίτλους, κατά την αύτην ημέραν. αλλά χωρίς μεγάλην παρρησίαν, και παράταξιν, διά τας ταλαιπωρίας, και περιστάσεις, εναντίας του Λαού, και της Νήσου, οπού ήσαν έγκαιροι. Αύτη όμως η βασίλισσα, διά την νηπιότητα του υιού οικειοποιήθη όλην την εξουσίαν του βασιλείου, και εντός ολίγου απόκτησε την εύνοιαν του λαού, και των Αρχόντων διά μέσου των αξίων ηθών της, και πράξεων. Ήθελε νά ευρίσκεται εις τα συμβούλια της υψηλής Αυλής. και αγκαλά εις άλλον καιρόν ανυπόφορον από τους Κυπρίους, αλλά διά την αγαθήν αυτής γνώμην, τότε εφαίνετο υποφερτή. μάλιστα οπού αυτή ουδέν επρόσταζε, ουδέ επετέλει χωρίς άδειαν, και συμβουλήν.

Μὲ τοὺς Γενουβέζους ἐφέρετο φιλικῶς, λέγουσα, πῶς τοὺς πλησίον πλουσίους, καὶ δυνατοὺς, καὶ ἀγκαλὰ ἐχθροὺς, ὅταν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τοὺς βλάψωμεν, πρέπει νὰ τοὺς ἀγαποῦμεν, διὰ νὰ μὴ μᾶς βλάψουσιν. Ἔστειλεν ἔπειτα εἰς τὸν Σουλτάνον Ἀποκρισιαρίους, Ἰωάννην Φλάτρον, καὶ Παῦλον Ζάππε, ἐγνωσμένους εἰς τὴν Αὐλὴν τῆς Αἰγύπτου, νὰ δώσουν εἴδησιν τῆς ὑψώσεως τοῦ Ἰωάννου εἰς βασιλέα τῆς Νήσου, καὶ νὰ δώσουν ὅρκον τῆς ἐμπιστοσύνης, προσφέροντες ὁμοῦ μὲ τὰ δῶρα, καὶ τὸ διωρισμένον δόσιμον. ὑπάνδρευσε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα της Ἀγνέζαν μὲ τὸν Πρίγκιπα Λουδοβίκον τῆς Σαβόγιας μὲ ὀλίγην δόσιν προικὸς διὰ τὴν ἔνδειαν. Ἔτρεχον ἐν τούτοις οἱ δύω χρόνοι μὲ ἀκατάπαυστον φροντίδα αὐτῆς διὰ τὴν κυβέρνησιν, ὅταν ὁ θάνατος τὴν ἀφήρπασεν ἔτει 1434, μὲ θλίψιν ἀληθῶς τῶν Κυπρίων, διὰ τὴν μεγάλην της φρόνησιν, καὶ ἐπιείκειαν.

Ἐν ταὐτῷ ὁποῦ ὁ βασιλεὺς ἔλαψε τὴν Μητέρα, ἔβαλε σκοπὸν νὰ ζητήσῃ εἰς γάμου κοινωνίαν τὴν θαυμαστὴν εἰς ὡραιότητα Μεδέαν, θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου Ἰακώβου Παλαιολόγου Μαρκέζε τοῦ Μονφεράτου. Καὶ δὴ πληρωθείσης τῆς συμφωνίας. ἦλθεν εἰς Κύπρον ἡ νεόνυμφος Μεδεία, καὶ ὑπεδέχθη μὲ τὴν πρέπουσαν, τῷ τότε καιρῷ, καὶ περιστάσει δεξίωσιν, ὑπὸ τοῦ Νυμφίου καὶ τοῦ λαοῦ. Δὲν ἐπαρῆλθον ὅμως δύο μῆνες, καὶ καταπλακωθεῖσα ἀπὸ μίαν στενοχωρίαν τῆς καρδίας, ἐτελεύτησεν αἰφνιδίως μὲ μεγάλην θλίψιν τοῦ βασιλέως, καὶ δυσανασχέτησιν. ὅστις καὶ ἐλεεινολογούμενος, καὶ παρηγορούμενος ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, καὶ κολάκων, πάλιν μὴ ὑποφέρων τῆς νεότητος τὰς ὁρμὰς, ἐζήτησε νὰ λάβῃ καὶ δευτέραν γυναῖκα. ἤκουε λοιπὸν τὴν φήμην τῆς ὡραίας Ἑλένης Παλαιολόγας, θυγατρὸς τοῦ Θωμᾷ Δεσπότου τοῦ Μωρέως Ρωμαίου, μὲ τὴν ὁποίαν, διὰ τῶν ἀποσταλέντων συμφωνήσας, ἔφερεν αὐτὴν εἰς Λευκοσίαν μὲ μεγάλην παράταξιν. ἀλλ' οὖσα τῇ ἀληθείᾳ γυνὴ μὲ φρόνημα ἀνδρικὸν, καὶ πνεύματος ὀξέως, καθὸ Ρωμαῖα, εὐθὺς ἐγνώρισε τὴν ἀφέλειαν, καὶ ἁπλότητα τοῦ ἀνδρός της· καὶ μὴ ἀνεχομένη νὰ λέγεται μόνον βασίλισσα, ἐγυμνάζετο καὶ τὰ ἔργα τοῦ βασιλέως, κυβερνοῦσα τὸ βασίλειον, καὶ διωρίζουσα τὰ ἀξιώματα, κατὰ τὴν ἀρέσκειάν της. Ἐδω-

κεν εἰς τοὺς Ρωμαίους, ὡς Ρωμαῖα, τὴν προτίμησιν ἀπὸ τοὺς Λατίνους, καὶ ἐχάρισεν εἰς τὸ αὐτῶν Ἱερατεῖον χωρία, καὶ εἰσοδήματα. καὶ μὴ δυνάμενοι τότε οἱ Λατῖνοι ἀντισταθῆναι, ὑπέφερον, κολακεύοντες αὐτήν, διὰ νὰ μὴν ὑποπέσουν εἰς τὴν ὀργήν της. ἀλλὰ καὶ πολλὰ ζηλότυπος εἰς τὸν ἄνδρα, ἔμαθε πρὶν τοῦ ἐρχομοῦ της εἰς Κύπρον, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἠγάπα μίαν εὐγενῆ λεγομένην Μαρίαν Παρρᾶς ἀπὸ τὸ Ἀρχιπέλαγος. Ἔστειλε καὶ τὴν ἔφερε, καὶ ἀφ' οὗ ἐξέταξεν αὐτὴν ἀκριβῶς, καὶ ἔμαθεν, ὅτι εἶναι ἐγκαστρωμένη τὴν ἐφώναξεν εἰς τὰ οἰκήματά της, καὶ ἀφ' οὗ τὴν ὕβρισε καλά, ἔκαμε νὰ τῆς κόψουν τὴν μύττην, καὶ τὰ αὐτία, λέγουσα, διὰ νὰ μὴ τὴν ὀρεχθῇ πλέον ὁ βασιλεύς, ἥτις ὠνομάσθη κοψομύττενα. Τοῦ βασιλέως ἐβαρυφάνη εἰς τὸ ἄκρον ἡ αὐθάδεια τῆς βασιλίσσης, ἀλλ' ἐσύμφερε νὰ σιωπᾷ. 1436. Ἐγέννησεν ἡ Παρρᾶς ἕνα βρέφος ἀρσενικὸν κατὰ πολλὰ ὡραῖον, τοῦ ὁποίου εἰς τὸ βάπτισμα κρυφίως ἔβαλεν ὁ βασιλεὺς ὄνομα Γιάκουμον, ἀλλ' εἰς τὸ φανερὸν ἐλέγετο Ἀποστόλης. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐγέννησε καὶ ἡ βασίλισσα μίαν θυγατέρα, καὶ ὠνόμασεν αὐτὴν Καρλότταν. ὡς τόσον μὴ εὐχαριστουμένη ἡ βασίλισσα Ἑλένη νὰ γυμνάζεται τὴν ἐξουσίαν μόνον, θέλουσα δὲ νὰ χαίρεται καὶ τὸ ὄνομα, ἔλαβεν ὃ ἐπεθύμει. καὶ ζῶν, καὶ δηλαδὴ θανὼν ὁ βασιλεὺς νὰ εἶναι Κυβερνήτρια αὐτοῦ τοῦ βασιλείου. καὶ μὲ τὴν γνώμην τῆς ὑψηλῆς αὐλῆς, ἀγκαλὰ καὶ μὲ δυσαρέσκειαν, ὡς Ρωμαῖα. αὐτῆς ἡ βυζάστρα ἔχουσα υἱὸν Θωμᾶν, διὰ χάριν, ὁποῦ τὴν ἐγαλακτοτρόφησεν, ὕψωσεν αὐτὸν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Σιαμπερλάνου. ὅςτις ὢν ἀνδρεῖος εἰς τὰ ἅρματα μὲ ἀρκετὸν στράτευμα ἐκινήθη κατὰ τῶν Γενουβέζων, καὶ ἔβαλεν εἰς πολιορκίαν τὴν Ἀμμόχουστον, ἐλπίζων μὲ αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα νὰ ἀποκτήσῃ ὑπόληψιν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του, ὁποῦ τὸν ἐμίσουν, ὡς ἐξ οὐτιδανῆς τάξεως, καὶ ἔφθασεν εἰς τὰ πρῶτα ἀξιώματα, διὰ τῶν ἱκεσιῶν τῆς Μητρός του. Ὀκτὼ πλοῖα τῶν Καταλάνων, καὶ ἄλλα τέσσαρα τοῦ Γιάμες αὐθέντου τοῦ Βερουτίου διὰ θαλάσσης ἐκτύπουν τὴν χώραν ἐκείνην, ἀλλ' οὔτε διὰ ξηρᾶς, οὔτε διὰ θαλάσσης οὐδὲν ἐκατόρθωσαν. καὶ τῷ ἔτει 1442. πάλιν ἐσυμφώνησαν εἰρήνην τὰ ἀλληλομαχόμενα μέρη. Καθ' ὃν καιρὸν ἀπόθανε καὶ ὁ Καρ-

διάλες Ἀρχιεπίσκοπος θεῖος τοῦ βασιλέως. ὅθεν ἡ βασίλισσα ἔγραψε τοῦ Πάπα Εὐγενίου Δ΄. στεῖλαι καὶ ἕνα ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς, παρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ δώσῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὸν ἔγκονα τῆς αὐτῆς βυζάστριας. ἀλλ' ὁ Πάπας μὴ ἀκούσας ἀρνήθη αὐτῆς τὴν χάριν, καὶ ἐχειροτόνησε δι' Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Κύπρου τινὰ Γαλέσιον Μόνσολον. Τούτου δὲ ἐλθόντος εἰς Κύπρον, ἡ βασίλισσα ἀπεκρίθη αὐτῷ, ὅτι δύναται νὰ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἀρχιερωσύνης του, ἀλλὰ τὰ εἰσοδήματα τοῦ Ἀρχιεπισκοπάτου δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰ ἔχῃ, ὡσὰν ὁποῦ ἡ συνήθεια ἐπεκράτησε νὰ τὰ χαίρεται ἐντόπιος Ἀρχιεπίσκοπος, καὶ ὄχι ξένος τῆς Νήσου. καὶ λέγουσιν οἱ ἐχθροὶ τῆς βασιλίσσης Ἱστορικοί, ὁποῦ εἶναι οἱ Λατῖνοι, ὅτι νὰ ἔβαλεν εἰς φυλακὴν καὶ τὸν Νούντζιον ἢ ἀπεσταλμένον παρὰ τοῦ Πάπα διὰ τὴν σύστασιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. ἀκούσας ὁ Πάπας τὰ τοιαῦτα, ἤθελε νὰ κάμῃ ἀφωρισμόν, ἀλλὰ πάλιν ἡ ἁγιότης του ἐπαραιτήθη. Ἐστάλθη λοιπὸν ὁ γρὰν Μαΐστωρ τῆς Ρόδου δεύτερον παρ' αὐτοῦ εἰς Κύπρον, καὶ τῆς βασιλίσσης εὑρισκομένης εἰς Βασιλοπόταμον, ὅπου τότε διὰ τὸ καλοκαίριον διημέρευεν, ἔπεισε τὸν βασιλέα, καὶ ἐδέχθη τὸν Ἀρχιεπίσκοπον. ἀλλ' οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας ὁ οἶνος τῆς Κύπρου ἴσως τὸν ἔβλαψε τὸν δύστηνον, καὶ κοιμώμενος εὑρέθη νεκρός. Ἔμαθεν ἐκ τούτου, ὅτι ἡ ἔχθρα τῶν ἐξουσιαζουσῶν γυναικῶν ὑπερβαίνει καὶ ἀφωρισμούς, καὶ ἅρματα, καὶ πᾶσαν σχεδὸν δύναμιν.

Ἔτει 1438. Ὁ τῆς Καραμανίας Ἄρχων ἀκούων τὴν χαυνότητα τοῦ βασιλέως, καὶ εὐήθειαν, τήν τε ἀπραξίαν μιᾶς γυναικὸς ὑπονοούμενος, ἤλπιζεν νὰ ἀποκαταστήσῃ ὑποτελῆ τὴν Κύπρον καὶ αὐτός. Δὲν ἐφοβεῖτο ἄλλους, παρὰ τοὺς τῆς Ρόδου Καβαλλιέρους. Ἐστοχάσθη νὰ πλανέσῃ τὸν Μέγαν Μαΐστωρα τοῦ Τάγματος παραιτούμενος κἄποια τέλη πραγματειῶν, ὁποῦ ἀπέρνουν ἀπὸ τοὺς λιμένας του διὰ τοὺς Ροδίους. ἀλλ' ὁ Μαΐστωρ ἐννόησε τὴν πονηρίαν του. Ἔστειλε λοιπὸν εἰς τὸν Καραμάνον τὸν φρὰ Μαρτίνον Βασσελλίνον μὲ ὁρισμὸν νὰ μὴ κλείσῃ μετ' αὐτοῦ τὴν εἰρήνην, ἂν δὲν εἶναι καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Κύπρου συμμέτοχος. ὁ Καραμάνος προγνωρίσας τὸν σκοπὸν ἐχάλασε τὴν εἰρήνην μὲ τὸν βασιλέα τῆς Κύπρου, καὶ εὐθὺς

ἔστειλεν ἐξ ἀπροόπτου, καὶ ὑπέταξε τὸ Καστέλλιον τοῦ Κουρίκου, τότε ὀνομαζόμενον ἀπόρθητον, μόνον ὑστέρημα τοῦ βασιλείου τῆς Ἀρμενίας, ὁποῦ ὥριζεν ἔτι ὁ τῆς Κύπρου βασιλεύς. Ὁ Βασσελλῖνος εὑρισκόμενος ἐκεῖ εἰς τὸν Καραμάνον διὰ νὰ συμφωνήσῃ τὴν εἰρήνην, βλέπων πλανώμενον ὑπ᾽ αὐτοῦ, τοῦ ἐκήρυξε τὸν πόλεμον ἐκ μέρους τοῦ τάγματος, καὶ ἦλθεν εἰς Κύπρον. Παρακινηθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς παρ᾽ αὐτοῦ, ἔστειλεν εἰς τὸ Μισήριον, παρακαλῶν τὸν Σουλτάνον, ὡς αὐθέντην του μέγαν, νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Καραμάνον, διηγούμενος καὶ τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ ὁποῦ εἶχε. καὶ ὁ Σουλτάνος ἐμήνυσε τοῦ Καραμάνου, καὶ εὐθὺς ἐπέστρεψε τὸ Καστέλλιον τοῦ βασιλέως, φοβηθεὶς τὴν ὀργὴν, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Σουλτάνου. Δὲν ἔφθασε νὰ τελειώσῃ ἡ εἰρήνη μετὰ τοῦ Καραμάνου, καὶ ἰδοὺ ὁ αὐθέντης τοῦ Σκανδελόττου ἐσύκωσε τὰ ἄρματα κατὰ τῆς Κύπρου, ἑνωθεὶς μὲ ἄλλους μερικοὺς τῆς Ἀνατολῆς Πριγκίπους Τούρκους. Ὁ βασιλεὺς ἐξύπνησεν, ἴδε τὸν κίνδυνον, καὶ ἔγραψε τῷ Σουλτάνῳ πάλιν, ἀλλὰ στοχαζόμενος τὴν ἀργοπορίαν, ἔγραψε τῷ γρὰν Μαΐστωρι τῆς Ρόδου, ὁ ὁποῖος ἀποστείλας τέσσαρας Γαλέρας μὲ τὸν ἀνεψιόν του, καὶ αὐταὶ ἑνωθεῖσαι μὲ ἐκείνας τοῦ βασιλείου, ἐκίνησαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. ἀλλ᾽ ὁ Σουλτάνος ἀκούσας τὴν βοήθειαν τῶν Ροδίων, ἔχων εἰς ἐντροπήν του νὰ μὴ βοηθήσῃ, ἔστειλε μίαν ἀρκετὴν ἀρμάδα κατὰ τοῦ Σκανδελόττου. ὅς τις ἀκούσας τοσαύτας δυνάμεις παρῃτήθη εὐθὺς, καὶ ἐζήτησε τὴν ἀγάπην, καὶ εἰρήνευσαν τὰ πράγματα.

Ἔτει δὲ 1456. Προνοῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ μᾶλλον ἡ βασίλισσα διὰ τὴν θυγατέρα των Καρλότταν, ἐσυμφώνησε τοὺς γάμους μετὰ Ἰωάννου υἱοῦ τοῦ βασιλέως Πορτογαλλίας. Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰωάννης εἰς Κύπρον ἐστεφανώθη τὴν βασιλοποῦλλαν μὲ ἄκραν εὐχαρίστησιν πάντων, μάλιστα ὅσων ἐναντίων τῶν ἔργων τῆς βασιλίσσης. οὗτος παρὰ τῆς ὑψηλῆς αὐλῆς λαβὼν κάποιαν τινὰ ἐξουσίαν, ἐμετάβαλε πολλὰ, ὁποῦ ἡ Πενθερά του βασίλισσα ἐδιώρισεν. ἀνάμεσα εἰς τὰ ἄλλα, ἔδωκε τὰ πρωτεῖα πάλιν τοῦ Λατίνου Κλήρου, καὶ πολλὰ τὸν Ρωμαϊκὸν Κλῆρον ὑστέρησεν ὄχι μὲ εὐχαρίστησιν αὐτῆς, καὶ τοῦ Σιαμπερλάνου. Τότε δὲ καὶ ὁ Γιάκουμος υἱὸς Νόθος τοῦ βασιλέως ἀνεπλήρου

τὸν δέκατον ἕβδομον χρόνον τῆς ἡλικίας του. ὡραῖος ὑπερβολικά, πνεύματος ὀξυτάτου, θεωρίας ἀξιοπρεποῦς, καὶ βασιλικῆς χάριτος ἔμπλεως. Τοῦτον πολλὰ ἠγάπα ὁ Πατὴρ, καὶ τόσον, ὥστε χωρὶς νὰ τὸν βλέπῃ, τοῦ ἐφαίνετο, πῶς δὲν ζῇ. ἀλλὰ καὶ οἱ κόλακες, ὁποῦ τὸν ἐπεριτρυγύριζαν, δὲν ἔπαυον τοῦ νέου προμηνύοντες, καὶ χρησμολογοῦντες τὴν ὕψωσίν του εἰς τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν, διὰ τὴν ἔλλειψιν ἀρσενικοῦ Κληρονόμου τῆς βασιλείας. ἡ δὲ βασίλισσα ταῦτα προβλέπουσα, καὶ ζηλεύουσα τὴν τύχην τοῦ Νόθου, μὲ τὸ νὰ ἐπεθύμη τῆς θυγατρός της τὴν ἀνύψωσιν, ἔπειτε τὸν ἄνδρα της νὰ ἐνδύσῃ τὸν υἱόν του Γιάκουμον τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἀμπεχόνην, διὰ νὰ ἀναπαύσῃ τὴν διάνοιάν της ἀπὸ κάθε ὑποψίαν. Ὅθεν προσκληθεὶς ὁ Γιάκουμος, καὶ παρακινηθεὶς ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μὲ τὸ δέλεαρ τῆς ἐξουσίας, καὶ δόξης, ἐφόρεσε τὸ Ἐκκλησιαστικὸν ἔνδυμα, καὶ ἀνεδείχθη Ἀρχιεπίσκοπος τῷ λόγῳ, μὴ ἔτι χειροτονηθείς. ἦν διότι ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ τότε χηρεύουσα. ἀλλ' ὁ Γιάκουμος εἴτε θεληματικῶς, εἴτε καὶ διὰ νὰ φανῇ ὑπήκοος εἰς τὸν Πατέρα, ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἐνδύθῃ τὸν Ἱερὸν χιτῶνα, δὲν ἔπαυεν ὅμως νὰ δεικνύῃ τὴν μεγάλην του ἐπιθυμίαν, ὁποῦ εἶχεν εἰς τὰ ἅρματα, καὶ εἰς τὴν Κοσμικὴν ἐξουσίαν.

Ὁ Πρίγκιψ τέως μισημένος ἀπὸ τὴν Πενθερὰν, ἐπιβουλευόμενος ἀπὸ τὴν βυζάστριαν, καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν της Θωμᾶν Σιαμπερλάνον, εὔκολα ἔπεσεν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως. Ἡ βασίλισσα διότι τοῦ ἐπαρρησίασε τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ, τὴν εὔνοιαν, ὁποῦ ἡ ὑψηλὴ αὐλὴ εἶχεν εἰς αὐτὸν, τὴν ὑποταγὴν τῶν στρατιωτῶν, Καὶ ὁ βασιλεὺς ὅλος ὑποψίαν, καὶ ζηλοτυπίαν, ἔκραξεν αὐτὸν, καὶ ἐπρόσταξε νὰ μὴν ἐπιχειρήζεται τὶ εἰς τὴν τοῦ βασιλείου κυβέρνησιν. ὁ Πρίγκιψ ἀγανακτησμένος, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸ βασιλικὸν Παλάτιον, καὶ ἐκατοίκησε μὲ τὴν Καρλότταν γυναῖκα του εἰς τὸ Παλάτιον τοῦ Κώμητος τῆς Τρίπολης θείου του. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν τινὲς φράτορες Ἱεροσολυμῆται ἐξ ἀπροσεξίας ἐθανάτωσαν ἕνα εὐγενῆ, ὀνόματι Σοκιάρραν. αὐτὸς ὁ Νέος καὶ διὰ τὴν πλουσιότητά του, καὶ διὰ τὴν εὐγένειαν εἶχε πολλοὺς φίλους, καὶ συγγενεῖς, οἵτινες ἔτρεξαν μανιωδῶς

νὰ κάμουν ἐκδίκησιν. Εἶπον, πῶς ὁ Σιαμπερλάνος ὑπὸ πάθους νὰ ἐκοινολόγησεν εἰς αὐτούς, πῶς οἱ φονεῖς εὑρίσκοντο κεκρυμμένοι εἰς τὸ Παλάτιον τοῦ Γαμβροῦ Πρίγκιπος. Ἐκεῖ ὥρμησαν οἱ συγγενεῖς, καὶ φίλοι τοῦ φονευμένου μὲ τὰ ἄρματα, καὶ ἐὰν αἱ θῆραι δὲν εὑρίσκοντο διαυθεντευόμεναι, ἔμελλε νὰ ἀκολουθήσῃ μέγας θάνατος. Τοῦτο τὸ συμβεβηκὸς ἐσύγχυσε πολλὰ τὸν Πρίγκιπα, καὶ τὸν ἔρριψεν εἰς τὸν κράββατον μία φλογερωτάτη θέρμη. Δὲν ἔπαυεν ὅμως νὰ λέγῃ, ὅτι ἂν ζήσῃ εἶχε νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Σιαμπερλάνον, ὡς αἴτιον τῆς ἀτιμίας, καὶ ἀσθενείας του. Ὁ Σιαμπερλάνος φοβηθεὶς, ἔφυγε πρὸς ὥρας εἰς Ἀμμόχουστον, καὶ ἡ καλὴ Μητηρ αὐτοῦ, λέγουσι, δολώσασα τὸν ἀνεψιόν της Ἰατρὸν, διὰ νὰ φυλάξῃ τὸν υἱὸν ἀπὸ τὴν ὀργὴν, ἔδωκε τοῦ Πρίγκιπος τὸ θανατηφόρον πόμα, καὶ τὸν ἔπεμψεν εἰς τὸ Πουργατόριον. Ἡ δὲ δυστυχὴς Καρλόττα χῆρα, κλαίουσα τὴν στέρησιν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ μελανοφοροῦσα, ἔστρεψεν εἰς τὸν Πατρικὸν οἶκον, μὲ σκοπὸν νὰ ἐξετάξῃ νὰ μάθῃ τὸν φονέα τοῦ ἠγαπημένου της. καὶ ἐπειδὴ ἡ ὑποψία ἔπιπτεν εἰς τὸν Σιαμπερλάνον, δὲν ἐδύνετο νὰ ὑποφέρῃ, ὅταν ἔβλεπεν αὐτὸν μὲ τόσον θάρρος νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς Μητρός της βασιλίσσης παρούσης αὐτῆς, καὶ τῆς βυζάτριας. καὶ ἔβαλε νὰ τοῦ ὁμιλήσουν, νὰ μὴ φαίνεται πλέον ἔμπροσθεν αὐτῆς, ἀλλέως ἤθελε δοκιμάσῃ τὴν δικαίαν της ἀγανάκτησιν. Δὲν ὑπόφερεν ὁ Σιαμπερλάνος τὴν ὕβριν, διατὶ ἴσως καὶ ψευδῶς νὰ τὸν ὑποπτεύετο ἔνοχον τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός της. Ἐπαραπονήθη εἰς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἡ βασιλισσα μὲ λόγια ἐγκυκτικὰ ἔφθασε νὰ εἰπῇ τῆς θυγατρὸς, ὅτι ἂν ἀκολουθήσῃ νὰ καταφρονῇ τοὺς παλαιούς της δούλους, ἤθελεν ἀλησμονήσῃ πῶς εἶναι Μήτηρ. Ἡ Καρλόττα ἀπελπισμένη, καὶ ἀπὸ τὴν θλίψιν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Μητρὸς, ἐπρόστρεξεν εἰς τὸν ἀδελφὸν, ὅς τις διὰ μῖσος τῆς Μητριᾶς, ἔστεκεν εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν Παλάτιον, καὶ μακρὰν ἀπὸ τὸ βασιλικόν. ἀλλ' ὀλίγον εὐχαριστημένος, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν Ρώμην τοῦ ἐμποδίζετο καὶ ὁ τίτλος, καὶ ἡ ἐξουσία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Εἰς τὸν Γιάκουμον λοιπὸν μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐδιηγήθη τὴν ταλαιπωρίαν της, τὴν ὕβριν τῆς Μητρὸς, τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ Σιαμ-

περλάνου, καὶ τὸν φόνον τοῦ ἀνδρός της, καὶ ὅτι ἂν αὐτὸς, ὡς ἀδελφός της, δὲν ἐμεταχειρίζετο μίαν σφοδρὰν Ἰατρείαν, ἤθελε κατασταθῇ καὶ αὐτὴ δευτέρα θυσία ὑπὸ τῆς μανίας ἐκείνων τῶν φονέων, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς μαγευμένος, δὲν εἶχεν αἴσθησιν νὰ ἐγνωρίσῃ τὰς ζημίας, ὁποῦ ἐγίνοντο εἰς τὸ αἷμα του, καὶ εἰς τὴν τιμήν του. Ἐσυμπέρανε τέλος πάντων, πῶς ἦτον ἀποφασισμένη νὰ παραιτήσῃ εἰς τὸν Κόσμον ὅλα τὰ ζητήματά της. καὶ ὅτι ἀγκαλὰ τὸ βασίλειον, κατὰ φύσιν, ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐδικόν της, αὐτὴ ὅμως τὸ ἐχάριζεν εἰς αὐτὸν, ὅταν μὲ μίαν παραδειγματικὴν δικαιοσύνην, ἐπαρηγόρῃ τὸ λείψανον ἐκείνου τοῦ δυστυχοῦς Πρίγκιπος. Τότε ὁ Γιάκουμος καὶ ὁποῦ ἄλλο δὲν ἄσθμενε, παρὰ τὸ βασίλειον, ἀποφάσισε διὰ τὸν μέγαν μισθὸν νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ἀδελφήν. καὶ τὶ κάμνει, λέγει, ἂν μεταχειρισθῶ τὴν μάχαιραν, διὰ νὰ κερδίσω ἕνα βασίλειον; Δὲν ἀλησμόνησε προσέτι καὶ τὴν γινομένην ὕβριν τῆς Μητρός του. πολλῷ μᾶλλον, ὁποῦ ἐγνώριζεν, ὅτι ἐξ αἰτίας των ἐφόρῃ ἕνα φόρεμα πολὺ διαφορετικὸν ἀπὸ τὴν καρδίαν του. Ἑτοίμασε λοιπὸν δύω Σικιλιανοὺς ἀνδρείους, καὶ πιστοὺς, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Σιαμπερλάνου Θωμᾶ. καὶ μετὰ τοὺς συνήθεις ἀσπασμοὺς ἀνεχώρησαν εἰς ἕνα ταμεῖον, ὡς διὰ νὰ ὁμιλήσουσιν ἀναμεταξὺ πράγματα ὑψηλά. Ἐκεῖ ἐλθόντες ὁ Γιάκουμος ἀπέλυσε τοὺς δούλους τοῦ Θωμᾶ, καὶ ἐγειρόμενος ὁ καλὸς Γιάκουμος Ἀρχιεπίσκοπος μὲ μανίαν, καὶ ὀργὴν ἐπλήγωσεν αὐτὸν εἰς τὸ πρόσωπον, λέγων αὐτῷ, ὅτι οὕτως ἐκδικοῦνται οἱ προδόται, καὶ φονεῖς τῶν Πριγκίπων, καὶ εὐθὺς οἱ δύω Σικιλιανοὶ ἐφόνευσαν τὸν ἄθλιον Σιαμπερλάνον. Ὁ Γιάκουμος εὐθὺς μὲ τοὺς φονεῖς ἔτρεξε δρομαίως εἰς τὴν σκάλαν, καὶ ἂν δὲν ἐπρόφθανε νὰ φύγῃ, ἔμενε καὶ αὐτὸς ἐκεῖ ἐλεεινὸν θέαμα ἀπὸ τοὺς δούλους, καὶ οἰκείους τοῦ οἴκου, εἰς ἐκδίκησιν τοῦ αὐθέντου των, ἦλθεν εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπάτον, ἐσύναξε στρατιώτας, καὶ φίλους εἰς βοήθειάν του μὲ ἄρματα, προσμένων τὸ ἀποβησόμενον.

Ἐδόθη ἡ εἴδησις αὐτὴ εἰς τὸ Παλάτιον, καὶ εἰς ὅλην τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἡ Μήτηρ τοῦ θανατωθέντος Σιαμπερλάνου, ἀπαρηγόρητος, καὶ θρηνολογοῦσα ἐζήτει ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ φονέως, καὶ διὰ νὰ

ὑπερνικήσῃ μὲ τὰ δίκαιά της τὴν ψυχὴν τοῦ βασιλέως. ἐσύστησε τὸν Γιάκουμον Γούρρην Βισκόντε τῆς Λευκοσίας αὐτῆς Ἐπίτροπον, καὶ ἀνέφερεν αὐτὸς εἰς τὸν βασιλέα ταῦτα. Βασιλεῦς, ἡ δυστυχὴς αὐτὴ γραῖα, δὲν ἤθελε τολμήσῃ ποτὲ νὰ κατηγορήσῃ τοῦ υἱοῦ τὴν ἀθέμιτον πρᾶξιν πρὸς τὸν Πατέρα, ἐὰν δὲν ἐγνώριζε, πῶς ὅλοι οἱ ὑπήκοοι κρίνονται τόσοι υἱοὶ ὑπὸ τῆς σῆς Μεγαλειότητος, καὶ ὅτι διὰ τὰ ἐγκλήματά των χάνουσι τὸν ἔνδοξον τίτλον, καὶ τοὺς γίνεται ἀπὸ Πατὴρ Κριτής. Προστρέχει λοιπὸν ἡ δυστυχὴς προσπίπτουσα εἰς τοὺς πόδας τῆς σῆς Μεγαλειότητος, καὶ παρακαλεῖ νὰ παιδεύσῃς τὸν ἔνοχον τοῦ φόνου τοῦ αὐτῆς υἱοῦ, Γιάκουμον. αὐτὸς χωρὶς φόβον ὁ λειτουργὸς Κυρίου, γίνεται φονεὺς ἑνὸς ἀθώου, χωρὶς νὰ τοῦ δώσῃ ἀφορμὴν ποτὲ τινὸς ψυχρότητος. Ἔμβη εἰς τὸν οἶκόν του ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς φιλίας, ἔπραξεν ὡς ἕνας βάρβαρος, ὁ ὑπηρέτης τῆς Ἐκκλησίας. Δικαιοσύνη, βασιλεῦς, πρέπει νὰ δείξῃς, πῶς ἔχεις περισσοτέραν ἀγάπην εἰς τοὺς ὑπηκόους σου, παρὰ εἰς υἱὸν ἀβέβαιον γεννημένον μὲ τὴν κατάραν τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὰ μεγάλα ἔργα οἱ Πατέρες ἀλησμονοῦσι νὰ εἶναι τέτοιοι. ἄμποτες ὁ Γιάκουμος, ὁποῦ ζητεῖ νὰ ἀφαιρῇ ἐκ μέσου τοὺς πιστούς σου δούλους διὰ τὰ τέλη του, ὁποῦ μηχανᾶται καὶ κατὰ τοῦ βασιλείου, καὶ κατὰ τοῦ βασιλικοῦ σου προσώπου, νὰ ἤθελε τιμωριθῇ κατ' ἀξίαν τοῦ παρανόμου ἐγκλήματος ὁποῦ ἔπραξεν. ὅσον διότι μισητὸν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἄλλο τόσον ἀπὸ τὸν θεὸν κατάκριτον, καὶ ἐπονείδιστον.

Δὲν ἄρεσεν ὅμως τόσον αὐτὴ ἡ ὁμιλία τοῦ βασιλέως, διατὶ τυφλωμένος ἀπὸ μίαν ἀδιάκριτον ἀγάπην εἰς τὸν Γιάκουμον, δὲν ἔβλεπε τὸν τρόπον νὰ παιδεύσῃ καὶ τὸν αἴτιον, καὶ νὰ φυλάξῃ τὸν ποθούμενον. Ἔκρινε μὲ ὅλον τοῦτο ἕνα μέσον τάχα καὶ νὰ πράξῃ δικαιοσύνην, καὶ νὰ θεραπεύσῃ καὶ τὴν καρδίαν του. Ἐσύκωσε τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ὅλα τὰ χωρία, καὶ εἰσοδήματα, καὶ ἐπρόσταξε νὰ φέρωνται εἰς τὸ βασιλικὸν θησαυροφυλάκιον. Ὁ Γιάκουμος ἐνδυναμώνετο εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπάτον του μὲ τὰ ἄρματα, καὶ ἐκατηγόρη τὴν κακίαν τῶν ἐχθρῶν του καὶ τοῦ βασιλέως τὴν ἁπλότητα. Ἐφρόντισε νὰ καταπλάξῃ τὴν καρδίαν τῆς βασιλίσσης, καὶ μὲ ταπεινὸν σχῆμα ἐπο-

ρεύθη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βισκόντε, διὰ νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ μεσιτεύσῃ δι' αὐτόν. Ὁ δὲ Βισκόντες, εὐθὺς ὁποῦ τὸν ἴδεν ἔχασε τὴν ὄψιν του, ὡσὰν νὰ ἦλθεν ὁ θάνατος εἰς τὸν οἶκόν του. Περιφρουρούμενος ὅμως ἀπὸ ἁρματωμένους ἀπεκρίθη αὐτῷ, πῶς αὐτὸς δὲν ἐδύνετο νὰ τοῦ βοηθήσῃ, καὶ ἔπρεπε νὰ προσδράμῃ εἰς τὸν Πνευματικὸν τῆς βασιλίσσης, ὁποῦ δι' αὐτοῦ ἴσως ἐδύνετο νὰ ἀπολαύσῃ τὴν συγχώρησιν. Ἀπεκρίθη ὁ Γιάκουμος, πῶς ἔμεινεν εὐχάριστος εἰς τὴν συμβουλὴν τοῦ Βισκόντε, ἀλλὰ δὲν ἴξευρεν ὁ δυστυχὴς τὶ ἐμελέτα κατ' αὐτοῦ, καὶ πορευθεὶς εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπάτον, ἐκάλεσεν Ὀρλάνδον Ἱερέα τῆς ἁγίας Σοφίας Ἐφημέριόν του, καὶ τινὰ Μαρτινέγκον ἀπὸ τὸ Λιὸν, στρατιώτην ἀνδρεῖον, καὶ χωρὶς νὰ φανερώσῃ τινὸς τὸ οὐδὲν, ἐκατέβη τοῦ τειχίου διὰ νυκτὸς, καὶ ἐλθὼν εἰς Ἁλικαῖς, ἔμβη εἰς μίαν Καραβέλλαν, καὶ εὐθὺς ἔκαμεν ἄρμενα. Μόλις δὲ ἀπομακρυνθεὶς τῆς παραθαλασσίας, ἴδε μίαν Γαλέραν φιορεντίνα, καὶ φανερωθεὶς τοῦ Καπετάνου, ἔμβη εἰς ἐκείνην, καὶ ἀπὸ τῆς Ἀμμοχούστου δι' ὀλίγων ἡμερῶν ἔφθασεν εἰς Ρόδον, ὑποδεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ γρὰν Μαίστωρος μὲ δεξίωσιν. Ἡ βασίλισσα καὶ ὁποῦ δὲν ἔβλεπε μὲ καλὸν ὀμμάτι ὅσους ἐγνώριζε πνεύματος ὀξέως, καὶ πονηροῦ νὰ πλησιάζουσιν εἰς τὸν βασιλέα, ἐνέργησε, καὶ ἀπεδίωξε τῆς συναναστροφῆς του ὁ βασιλεὺς, κάποιον φρὰ Γουλιέλμον Γουνέμε, ἀγχίνουν ναὶ, καὶ προκομμένον, ἀλλὰ ταραχώδη, καὶ φιλόνεικον. οὗτος δυσαρεστημένος, φυγὼν ἐκ τῆς Νήσου προσεκολλήθη τοῦ Γιάκουμου εἰς Ρόδον γινόμενος αὐτοῦ σύμβουλος, καὶ συνέκδημος εἰς τὰς πράξεις του, μὲ ἐλπίδα νὰ ἀξιωθῇ ἐκεῖνο, ὁποῦ μὲ ἄλλους τρόπους δὲν ἤλπιζε νὰ ἀπολαύσῃ. πολλὰ ἐστοχάσθησαν, καὶ πολλὰ ὡμίλησαν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ καλὸς Γουνέμες, καὶ ὁ Γιάκουμος πρὸς ἐκδίκησιν τῶν ἐχθρῶν, ὁποῦ τοὺς ἐξώρισαν ἀπὸ τὴν Κύπρον. τέλος πάντων ἀποφάσισαν. καὶ ἁρματώσας ὁ Γιάκουμος δύω Γαλέρας καταλάναν, καὶ φιορεντίναν μὲ διακοσίους ἀνθρώπους ἔπλευσε, καὶ ἦλθεν εἰς τὸν Λιμένα τῆς Κυρηνίας, καὶ διὰ νυκτὸς ἐμβὰς τοῦ τείχους τῆς Λευκοσίας μὲ τοὺς διακοσίους, ἦλθεν εὐθὺς εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βισκόντε τοῦ δυστυχησμένου. ἔρριψε τὰς πόρτας, εἰσῆλθεν ὡς δήμιος εἰς τὰ καταγώγια, καὶ εὐ-

ρῶν εἰς τὸν κράββατον τὸν ταλαίπωρον Βισκόντε τὸν ἐθανάτωσε μὲ χιλίας πληγάς, καὶ γδύσας τὸν οἶκόν του, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του ἔφερε τὰ κούρση εἰς τὸ Ἐπισκοπάτον του, μόλις ἐλευθερωθέντος ἐκ μαχαίρας τοῦ ἀδελφοῦ.

Τὴν αὐγὴν ὅλη ἡ χώρα ἐσυγχύσθη τρομασμένη, ἔκλεισαν τὰ ἐργαστήρια, οἱ ἄρχοντες εἰς τὰ Παλάτιά των ἔμβησαν εἰς ἄρματα νὰ διαυθεντευθοῦν, ἀπὸ κάθε μέρος τρόμος, καὶ κλαυθμὸς, Καὶ ὁ βασιλεὺς ὁ ἴδιος ἐτρόμαξε, φοβούμενος, μήπως ὁ υἱὸς τοῦ πάρῃ τὸ βασίλειον. Ἐσήμανε λοιπὸν εὐθὺς τὸν Κώδονα τῶν ἁρμάτων. (ὁ ὁποῖος ἐσημαίνετο εἰς μεγάλα συμβεβηκότα) Ἔδραμον οἱ Ἄρχοντες ἁρματωμένοι, καὶ ὁ λαὸς εἰς τὸ παλάτιον, καὶ οἱ στρατιῶται. Ἐσυνάχθη ἡ ὑψηλὴ Αὐλὴ, καὶ ἐκάθησε νὰ κρίνῃ τοῦ Γιάκουμου τὰ ἐγκλήματα. ἀλλὰ τί; τοῦ Βισκόντε τὸ παράδειγμα, καὶ τοῦ Σιαμπερλάνου πρότερον, ἐτρόμαξεν ἅπαντας, ἀπελπισμένον ἰξεύροντες τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, καὶ ἕτοιμον νὰ ἀκονίσῃ τὴν μάχαιραν ἐπάνω εἰς τὰς σάρκας των. Τελευταῖον δειλιῶντες, καὶ τὴν ἀδιάκριτον ἀγάπην τοῦ βασιλέως στοχαζόμενοι, ἀποφάσισαν, ὅτι ὁ Γιάκουμος νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν Πατέρα, καὶ αὐτὸς καθὸ Πατὴρ νὰ τὸν παιδεύσῃ ὡς βούλεται. Ἄρεσε πολὺ τοῦ ματαίου βασιλέως ἡ γνώμη αὐτή. Ἔκλεξαν λοιπὸν τρεῖς Καβαλλιέρους Πέτρον Πελεστρὴν, Γιουλιανὸν Τέρρες, καὶ Παῦλον Κρόκον, διὰ νὰ παρρησιάσουν εἰς τὸν Γιάκουμον τὴν βουλὴν τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς. Ἐπαραστάθησαν οἱ ῥηθέντες εἰς τὸν Γιάκουμον μετὰ πολλὰ, ἀλλὰ τρόμῳ συνείχοντο, ἐδυσώπουν τὴν καρδίαν του λέγοντες, πῶς ἀληθινὰ, ἀναγκασμένος ἀπὸ τὰς ὕβρεις ἔπραξεν ἐκεῖνο, ὁποῦ ἔκαμε. Πλὴν ὁ Πατήρ του βασιλεὺς τὸν ἐκάλει νὰ ὑποταχθῇ, καὶ νὰ ὑποφέρῃ κἂν διὰ λόγων τὰς παιδείας του, ἰξεύροντες τὴν καλήν του διάθεσιν, πῶς δὲν θέλει ἐναντιωθεῖ εἰς τὰ ζητήματα τοῦ Πατρὸς, καὶ εἰς τὰ προστάγματα τοῦ βασιλέως του. αὐτὸς ἀπεκρίθη, πῶς ἤθελεν ὑπακούσῃ, ὅταν ἐλάμβανε βεβαιότητα τῆς ζωῆς ἐκείνων, ὁποῦ τὸν ἠκολούθησαν, καὶ ἐὰν τοῦ ὑπέσχετο ὁ βασιλεὺς τὰ χωρία, καὶ τὰ εἰσοδήματα, ὁποῦ τοῦ ἐσύκωσε, παρακινημένος ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του, καὶ βεβαιούμενος εἰς

αὐτὰ ἔθελεν ὑπάγῃ νὰ προσφέρῃ τὸν ἑαυτόν του εἰς τοὺς πόδας τοῦ Πατρὸς, καὶ βασιλέως του, παραιτούμενος εἰς τὴν διάκρισίν του τὸ εἶναί του, καὶ τὴν ζωήν. ἀλλέως ἦτον ἀποφασισμένος νὰ ἀποθάνῃ ἐκεῖ, παρὰ νὰ ζῇ καταπλακωμένος ἀπὸ δυστυχίαν, καὶ ἀνάγκην, χωρὶς εἰσοδήματα. φέροντες οἱ ἀπεσταλμένοι τὴν ἀπόκρισιν εἰς τὸ Συμβούλιον, ἐκρίθη ναὶ αὐθάδης, καὶ ὑπερήφανος, ἀλλ' ἡ ἀπελπισία τοῦ Γιάκουμου ἐκατάστησεν ὅλους νὰ τὴν δεχθοῦσιν ὡς φρόνημον. Καὶ οἱ ἴδιοι ἐχθροὶ αὐτοῦ ἔκλιναν νὰ τοῦ δοθοῦσι τὰ ζητήματα. καὶ ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἐπρόσταξε νὰ ἐπιστραφοῦσιν ὅλα τὰ εἰσοδήματα, καὶ χωρία τοῦ Γιάκουμου ὅσα εἶχε καὶ ὁ Καρδινάλες. Ἐσυγχώρησεν ἔτι ὅσους τοῦ ἀκολούθησαν, ὅτι μὲ ἐλευθερίαν νὰ στραφοῦσιν εἰς τὰ πλοῖά των, χωρὶς νὰ πειραχθοῦσι τὸ παραμικρόν. αὐτῶν ὅλων ὑπογεγραμμένων μὲ τὸ μέσον τοῦ Πέτρου Ριμόσου Μπαΐλου τῶν Βενετζιάνων, διὰ περισσοτέραν ἀσφάλειαν, ἐκαλέσθη ὁ Γιάκουμος νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸ Παλάτιον. Ἦλθεν αὐτὸς μὲ τινὰς Ἄρχοντας, οἵ τινες ἀπὸ φόβον μᾶλλον, ἢ ἀγάπην ἐπῆγαν νὰ τὸν συντροφεύσουν. Εἰς καιρὸν ὅμως, ὁποῦ εἰσέρχετο εἰς τὴν αὐλὴν, εὗρεν ἕνα καλὸν ἀριθμὸν ἁρματωμένους, αὐτὸς μὲ ἕνα χαμογέλασμα στρέψας πρὸς αὐτοὺς, εἶπε πρὸς καταφρόνησιν. Ἐκάμνετε καλλήτερα νὰ φυλάττετε τὰ τείχη, καὶ ὄχι τὴν αὐλήν. αὐτὸ τὸ κίνημα ἐτάραξε πολὺ τὸν Καπετάνον, καὶ τοὺς σολδάτους, καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ τὸν μισήσωσιν. Ἐμβὰς εἰς τὸ Παλάτιον, ὁ βασιλεὺς εὑρίσκετο εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς βασιλίσσης, ὁποῦ τότε αὐτὴ εἶχε τὴν θέρμην. Ἔνθα τὸν ὠνείδισε, καὶ ἐπέπληξεν, εἰπὼν αὐτῷ, ὅσα δύναται ἕνας Πατέρας νὰ εἰπῇ εἰς τὸν υἱὸν, ὄχι ὡς βασιλεὺς, καὶ Κριτής. ὁ Γιάκουμος μὲ ὀλίγους λόγους καὶ ταπεινοὺς, δύω καὶ τρεῖς ἐγονάτισε, καὶ οὔτε ἄφησε κάμμίαν ταπεινὴν ἐπίδειξιν διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν συμπάθειαν τῶν παρεστώτων, καὶ τὴν χάριν τοῦ βασιλέως. Ἔταξε τὴν φυγὴν τῶν Κατέργων, μὲ τὰ ὁποῖα ἦλθε, δεικνύων, πῶς κάλλιον νὰ ἀποθάνῃ, παρὰ νὰ πράξῃ πρᾶγμα δυσάρεστον εἰς τὸ ἑξῆς εἰς τὴν αὐτοῦ Μεγαλειότητα. Εἰς αὐτὴν τὴν ἀπόκρισιν ἔδωσεν ὁ βασιλεὺς τὸ ὕστερον σημεῖον τῆς ἀδυναμίας τοῦ νοός του καὶ τῆς ὀρέξεώς του, μὴ δυνάμενος νὰ

χαλινώση τὴν ἀγάπην του. ὅθεν ἔδραμε, καὶ τὸν ἀγκαλίασε μὲ τὰ δάκρια εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, λέγων αὐτῷ, ὅτι τοῦ ἔπρεπε καλλιωτέρα τύχη.

Μετὰ δύω ἡμέρας, τινὲς παρεκάλεσαν τὸν βασιλέα διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ Βισκόντε, καὶ αὐτὸς χαριζόμενος τῷ υἱῷ, εἰς ἐκείνους μὲν ἀρνήθη, ἔδωκε δὲ τὴν ἀξίαν τοῦ φραγκίσκου δὲ Μέντε ὀλίβου, ὄχι πῶς ὁ Γιάκουμος τὴν ἐπροσπάθησεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Πατὴρ ἐπρόσεχεν εἰς μόνα τὰ νεύματά του. Οἱ δὲ φιορεντίνοι, καὶ Καταλάνοι οἱ συνδραμόντες αὐτῷ, φέροντες εἰς ἁμάξια τὰ κούρση, καὶ πληρωμένα ἀπὸ τὸν βασιλέα, συνοδευμένοι ἀπὸ τὸν Γιάκουμον, καὶ Μπαΐλον τῶν Βενέτων ἄκρον φίλον του, ἕως τῆς Πύλης τῆς πόλεως, ἐπορεύθησαν ἀβλαβεῖς εἰς Κυρηνίαν, ὁποῦ ἦσαν τὰ πλοῖά των. Δὲν ἐσβέσθη ὅμως ἀπὸ μερικοὺς τὸ μῖσος κατὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Γιακούμου. ὅθεν πολλοὶ τῶν εὐγενῶν δὲν ἔπαυον κατηγοροῦντες, καὶ αὐτὸν δημοσιεύοντες, μάλιστα ὁ Θωμᾶς Γούρρης, ὅς τις ἀγόρασε τὴν καρδίαν τοῦ Πέτρου Γιάνκες Παροίκου, ὡραιωτάτου, καὶ ἠγαπημένου ἀπὸ τὸν Γιάκουμον, εἰς τρόπον ὁποῦ καὶ μὲ ὅλας τὰς κατηγορίας τὸν εἶχε νὰ κοιμᾶται εἰς τὸν κοιτῶνά του. οὗτος ὁ Πέτρος ἔχαιρε τὴν ἀγάπην μιᾶς χήρας Ἀρχοντίσσης νέας κατ' ἐξοχὴν, καὶ εὐειδοῦς, Δι' αὐτῆς αὐτὸς παρακινηθεὶς, ἄφησε τὴν θύραν ἀνοικτὴν τοῦ Γιακούμου, καὶ εἰσῆλθεν ὁ Θωμᾶς μὲ σκοπὸν νὰ ἐκδικηθῇ τοῦ ἀδελφοῦ του τὸν φόνον. ἀλλ' οἱ δοῦλοι τυχὸν ἀγρυπνοῦντες ἐκείνην τὴν νύκτα, ἐννόησαν, καὶ ὁ Γιάκουμος ἐκ τύχης, ὁποῦ τὸν ἐφύλαττεν, ἐγλύτωσε. Τοῦ Γούρρη τούτου ὄντος Ἱερέως, πρὸς ἀντιμισθίαν τοῦ κόπου, ὁποῦ ἐνυκτέρευσεν, ὁ Γιάκουμος ἐχάρισεν Ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα, καὶ χρήματα, ζητῶν μὲ αὐτὰ νὰ κερδίσῃ καὶ αὐτοῦ τὴν εὔνοιαν, καὶ τοῦ λαοῦ τὴν ἀγάπην, καὶ συμπάθειαν, καὶ νὰ νικήσῃ τὰ πνεύματα, ὁποῦ τὸν ἀπεμάκρυναν. Καὶ ἀγκαλὰ ἡ προσποίησις, καὶ πολιτική του ὑπερέβαινε τὴν κακίαν πολλῶν, τοῦ Θωμᾶ ὅμως ἐκαταστένετο τόσον ἡ καρδία θηριωδεστέρα, ὅσον περισσότερον εὐεργετεῖτο. καὶ δὴ οὗτος ἐστοχάσθη τέλος πάντων νὰ τὸν ἀποδείξῃ ἐπίβουλον, διὰ νὰ χάσῃ τὴν παρρησίαν, ὁποῦ εἶχεν εἰς τὰ βασίλεια. Ἐψιθύρησεν εἰς τὰ

ὦτα τοῦ βασιλέως, ὅτι ὁ Βαλδασάρος Βοργίας ἀνεψιὸς τοῦ Πάπα εὑρίσκετο κεκρυμμένος εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν, διὰ νὰ κλέψῃ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Γιάκουμου τὴν Πριγκιπέσσαν Καρλότταν θυγατέρα του, ὡς δι' αὐτῆς νὰ λάβῃ καὶ τὸ βασίλειον. Εἰς αὐτὴν τὴν ἔξαφνον εἴδησιν ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, ὡς εὔκολος εἰς ὅλα, ὅσα ἤκουε, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἐκρύφθη εἰς τὸ Καστέλλιον μετὰ τῆς βασιλίσσης, καὶ θυγατρὸς, διπλασιάσας τὰς φρουρὰς ἀπὸ τὸν φόβον του, καὶ σχεδὸν ὡς ἵνα ἔβλεπεν ἐπικείμενον τὸν κίνδυνον. ὁ Γιάκουμος βεβαιωθεὶς τὰς ματαίας ὑποψίας, καὶ μὴ ὑποφέρων σιωπῶν νὰ ἀναδειχθῇ ἔνοχος, ἔστειλε Βιυστρώνιον ἄνδρα μυστικὸν νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὸν βασιλέα τὴν ἀθωότητά του εἰς τὰ κατηγορούμενα. καὶ ἐπρόβαλλεν, ὅτι εἰς χεῖρας του ἐπαράδιδε τὸν φρὰ Σουλπίκιον Λεγάτον τοῦ Πάπα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἤθελε μάθῃ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. (αὐτὸς ὁ Σουλπίκιος Κύπριος, ἦτον σταλμένος ἀληθινὰ ἀπὸ τὸν Πάπα, διὰ νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν Καρλότταν εἰς τὸν ἀνεψιόν του. ἀλλ' εὑρισκόμενος εἰς Ρόδον, ἐβοήθησε τοῦ Γιάκουμου, καὶ μὲ χρήματα, καὶ μὲ συμβουλὰς εἰς τὴν ἐκστρατείαν του εἰς Κύπρον, συνακόλουθος, καὶ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Βισκόντε. ὅθεν ὡς συμπερφυρμένος εἰς τὰ ἀνόσια ἔργα τοῦ Γιάκουμου, ἔλαβε κακὴν ὑπόληψιν. καὶ οὐδὲν ἀνέφερε περὶ τοῦ γάμου εἰς τὸν βασιλέα. Ἴσως ἐμηχανᾶτο νὰ ἑλκύσῃ πῶς τὴν καρδίαν τῆς Καρλόττας νὰ δώσῃ τὸν λόγον της. Καὶ ταῦτα κρυφίως τοῦ βασιλέως, καὶ τῆς βασιλίσσης. ὅθεν οὐδὲ ὁ Γιάκουμος δὲν ἦτον ἀμέτοχος τῆς πράξεως) ὁ βασιλεὺς ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς, ὄχι μόνον διὰ νὰ βεβαιωθῇ τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐκδικηθῇ ἀπὸ τὸν φρὰ Σουλπίκιον, ὁποῦ χωρὶς νὰ φροντίσῃ τὸ χρέος τῆς ἀποστολῆς του, ἐπήδησε καὶ αὐτὸς τολμηρῶς τὰ τείχη μὲ τὸν Γιάκουμον, καὶ ἐσυνήργησεν εἰς τὸν φόνον τοῦ Βισκόντε, καὶ εἰς τὸ λεηλάτησμα τοῦ οἴκου τῶν Γούρρων. Ἐβλήθη λοιπὸν εἰς φυλακὴν ὁ Σουλπίκιος μὲ Ἰωάννην γράντε Κανένικον τῆς ἁγίας Σοφίας, ἐλθόντα καὶ αὐτὸν ἀπὸ Ρώμης. Ἐβάλθησαν καὶ οἱ δύω εἰς τὰ κολαστήρια, ἀλλ' ὁ Γιάκουμος καὶ μὲ χρήματα, καὶ μὲ φοβέρας ἔπεισε τὸν δὲ Νόρες, ὁποῦ εἶχε τὴν ἐπιστασίαν εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν τιμωριῶν, καὶ δὲν ἐξεφω-

νήθη τὸ ἀπόκρυφον. ὅθεν ὁ βασιλεὺς πλανούμενος καὶ ἐδῶ εὔγει ἀπὸ κάθε ὑποψίαν, καὶ ἐδόθη ὅλος δι' ὅλου εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ υἱοῦ, καὶ ἔβαλε τὸν Θωμᾶν Γούρρην, καὶ ἐζήτησέ του, ὡς ἐκ μέρους του, συγχώρησιν, ὁ Μάταιος, διὰ τὰς ὑποψίας τὰς ἀδίκους, ὁποῦ δι' αὐτὸν ὑποπτεύθη. Τοῦτο τὸ συμβεβηκὸς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τεχνούργημα, ἐστερέωσε πολὺ τὸν Γιάκουμον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Πατρὸς, ὥστε τὰς κατ' αὐτοῦ ἀναφορὰς, ὁποῦ ἐγίνοντο μυστικῶς, ἔδιδεν αὐτὰς τοῦ ἠγαπημένου του υἱοῦ, καὶ αὐτὸς παμπόνηρος ἐφύλαττε καιρὸν, καὶ μὲ μεγάλην προσποίησιν εὐεργέτα ὅσους ἐγνώριζεν ἐχθροὺς, καὶ ἐπαίνει, καὶ ἠσπάζετο. ἀλλ' ἀπὸ τὰ τοιαῦτα, καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλὰ καταδαμασμένη ἡ βασίλισσα μὲ φυσικὴν ἀσθένειαν, ἐτελεύτησε μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ ἄφησε διαθήκην νὰ τὴν θάψουν εἰς τὸ Μοναστήριον, ὁποῦ ἔκτισε τῶν Ρωμαίων λεγόμενον Μάγκανα. οἱ δὲ φράτορες τοῦ σὰν Δομενίκου δὲν ἄφησαν νὰ ἐνταφιασθῇ ἐκεῖ τὸ λείψανον. ὁ Γιάκουμος, ὡς Ἀρχιεπίσκοπος ἐζήτησε νὰ παρασταθῇ εἰς τὴν κηδείαν, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς συμβουλευθεὶς, τὸν ἐμπόδισε διὰ τοὺς ἐχθρούς του. αὐτὸς ὅμως μὲ ὅλην τὴν αὐλὴν ἐνδύθη λυπητερὰ, καὶ μελανὰ, καὶ ἔστειλε νὰ συλλυπηθῇ τὸν βασιλέα. Δὲν ἔφθασε σχεδὸν νὰ τελειώσῃ ὁ ἐνταφιασμὸς, καὶ ἀνέβη εἰς φόβους ὁ βασιλεὺς μὴ τοῦ ἁρπάξουν τὴν θυγατέρα του. καὶ ἀλησμονῶν τοὺς ὅρκους, ὁποῦ ἔδωσε τῆς βασιλίσσης νὰ μὴ τὴν ὑπανδρεύσῃ μὲ τὸν ἀνεψιόν του υἱὸν τῆς ἀδελφῆς του Ἀγνέζας, καὶ Λουδοβίκου Πρίγκιπα τῆς Σαβόγιας, ὡς παράνομος γάμος, κατὰ τοὺς Ρωμαίους, Ἔστειλε δύω Πρέσβεις πρὸς τὸν Πρίγκιπα τὸν Μόντε Ὀλύμπου Βισκόντε, καὶ Σκερράνα Πουϊσὰκ νὰ κλείσουσι τὰς συμφωνίας τοῦ γάμου εἰς Σαβόγιαν τὸ ταχύτερον.

Τότε εἰς Κύπρον οἱ τοῦ ἀποθανόντος ἐσυνήθιζον νὰ ἀποφεύγουν τὴν ὅρασιν τῶν συγγενεστέρων διὰ πολλὰς ἡμέρας, δεικνύοντες μὲ αὐτὸ τὸν πόνον τους. μόλις συγχωροῦντες τὴν ὁμιλίαν μὲ τοὺς δούλους διὰ τὴν χρείαν. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἀνυπομόνητος μὲ ἔφεσιν νὰ ἰδῇ τὸν υἱόν του, ἔστειλε κρυφίως μετὰ τὴν τρίτην νὰ τὸν κράξουν. ἀλλὰ μαθὼν, ὅτι πολλοὶ περίεργοι ἐδιασκόπουν, μὴ ἀνεχόμενος, ἔ-

στειλεν ἐξ ὀνόματός του τὸν Βερνάρδον Ρώσην, Ἕκτωρα Καδῆδες, Παῦλον Κρίτην, καὶ μετ' αὐτῶν καὶ τὸν Μπαίλον τῶν Ἐνετῶν, εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπήν. καὶ περὶ δύω ὥρας τῆς νυκτὸς ἔφεραν αὐτὸν εἰς τὸ Καστέλλιον. Τὸ ἀσύμφωνον τῆς ὥρας ἔδωκε μεγάλην περιέργειαν εἰς τὸν λαὸν νὰ συνδράμη γύρωθεν τοῦ Καστελλίου. καὶ ὁ Γιάκουμος γνωρίζων τὴν ὀλίγην σταθερότητα τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ μῖσος τῶν ἐχθρῶν, στοχαζόμενος τὶ ἐναντίον, ἐφοβήθη. ὁ βασιλεὺς ὅμως ἐξόδευσε τέσσαρας ὥρας συνομιλῶντας μετ' αὐτοῦ, καὶ δὲν ἔκαμνεν ἄλλο, παρὰ νὰ κλαίῃ, καὶ νὰ τὸν φιλῇ. Μετὰ ταῦτα συντροφευμένος μὲ πολλοὺς κόλακας τῆς αὐλῆς, ἦλθεν εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπήν. Τὴν αὐγὴν ὑπηρετήσας αὐτὸν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν λειτουργίαν, ἠθέλησε καὶ μετὰ τὸ γεῦμα νὰ ὑπάγῃ νὰ τὸν χαιρετήσῃ, καὶ ἐπειδὴ ἦτον καῦσις μεγάλη ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὁ Γιάκουμος εὔγαλε τὸ ράσον. ὁ βασιλεὺς ἐχάρη βλέπων αὐτὸν ὡς κοσμικὰ ἐνδυμένον ὑπερβολικά, ὅπου μὴ δυνάμενος ἀπὸ τὴν ἀγάπην του νὰ βαστάξῃ, τὸν ἀγκαλίασε, λέγων, υἱέ μου μονογενῆ ἠγαπημένε. Τότε τοῦ ἐγχείρησε τὴν φροντίδα τοῦ βασιλείου, κηρύττων παρρησίᾳ, ὅτι δὲν ἤθελεν εἰς τὸ ἑξῆς νὰ πράξῃ τὸ οὐδὲν χωρὶς τὴν συμβουλήν του. Ὁ δὲ Γιάκουμος ἀποφεύγων μὲ λόγους ταπεινούς, ὅτι δὲν ὀρέγεται ἄλλην ἐξουσίαν, παρὰ τὴν χάριν τοῦ βασιλέως του, εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἔγινε μ' ὅλον τοῦτο Κύριος καὶ τοῦ βασιλείου, καὶ τοῦ βασιλέως, καὶ μὲ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Βιτκόντε εἰς Σαβόγιαν, ἐπειδὴ ἡ ἀξία τοῦ Βιτκοντάτου ἔμεινε χηρεύουσα, ἐπροσπάθησε καὶ τὴν ἔδωκε τοῦ μεγαλητέρου του ἐχθροῦ Ἕκτωρος Κηβῆδες. αὐτὸς διὰ νὰ εὔγῃ ἀπὸ τὸ χρέος, τοῦ ἔστειλεν εἰς δῶρον ἕνα ἐκλεκτὸν ἵππον. ἀλλ' ὁ Γιάκουμος μὲ μεγάλης εὐχαριστείας τοῦ τὸν ἔστρεψε, λέγων, ὅτι τὰ ἀξιώματα δὲν πρέπει νὰ ἀγοράζωνται. Ἐν συντομίᾳ ἐφέρθη εἰς τρόπον, ὁποῦ οἱ Πρῶτοι, καὶ μεγαλήτεροί του ἐχθροὶ ἔλαβον τὰς πρώτας ἀξίας, ἐλπίζων μὲ τὰς εὐεργεσίας νὰ νικήσῃ τὸ μῖσός των. ἀλλ' αὐτοὶ καὶ εὐεργετούμενοι ἔκριναν φόβον μᾶλλον τοῦ Γιάκουμου, παρὰ πολιτικήν. ὅθεν δὲν ἔπαυον μηχανευόμενοι ἐφευρέματα, διὰ νὰ ὑστερίσουν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ βασιλέως, καὶ ἀγάπης, ἐπινοοῦντες κάθε δόλον,

καὶ κάθε ἐπιβουλὴν κατ' αὐτοῦ ἀκατάπαυστον.

Ἔτει δὲ 1458. Τελευτήσαντος τοῦ Σουλτάνου Μέλεκ Βακνιὲρ, διεδέχθη τὸ βασίλειον Μέλεκ Ἀσφερρὰφ, καὶ ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἔστειλεν εἰς Μισήριον τὸν Πέτρον Ποδοκατάρον μὲ τετρακόσια ράζα τῆς Κύπρου διὰ δῶρον, καὶ ἄλλα ἀξιόλογα χαρίσματα, νὰ δώσῃ τῷ Σουλτάνῳ ὅρκον ὑποταγῆς ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως, καὶ νὰ πληρώσῃ καὶ τὸ ἐτήσιον δόσιμον. Ἀλλ' ὁ Ποδοκατάρος ἔμπειρος τῆς γλώσσης τῶν Ἀρράβων μὲ τὴν εὐγλωττίαν του ἔπεισε τὸν Σουλτάνον, καὶ ἐχάρισε τὸ παλαιὸν χρέος τῆς Νήσου ὅπερ ἀνέβαινεν ὡς δεκαέξη χιλιάδας, καὶ πεντακόσια δουκάτα. καὶ ἐπέστρεψε χαροποιήσας τὸν βασιλέα διὰ τὸ κατόρθωμά του, καὶ πάντας τοὺς Ἄρχοντας. Μὲ ὅλον τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἄλλον στοχασμὸν δὲν εἶχεν, εἰμὴ πῶς νὰ ἀξιώσῃ τὸν υἱόν του τῆς διαδοχῆς τοῦ βασιλείου. Διὰ τοῦτο πολλάκις συνομιλῶν μὲ τοὺς πλέον του πιστοὺς, ἔδειχνε νὰ εἶναι μετανοημένος διὰ τὸν γάμον τοῦ Πρίγκιπος τῆς Σαβόγιας Ἀλουϊζίου, καὶ ἀνέμενεν αἰτίαν ἁρμόδιον διὰ νὰ τὸν χαλάσῃ. Καλέσας τὴν ὑψηλὴν αὐλὴν μίαν τῶν ἡμερῶν, μετὰ μίαν μακρὰν ὁμιλίαν, εἶπεν, ὅτι ἤκουε πολλῶν νὰ βδελύττωνται τὴν ἐξουσίαν τῶν ξενων, καὶ τοῦ ἔθλιβε τὴν καρδίαν, καὶ ὅτι δι' εὐχαρίστησιν τῶν ὑπηκόων θεληματικῶς ἤθελε παραιτήσῃ τὸ βασίλειον εἰς τὸν υἱόν του, ἐπειδὴ καὶ ἐπιθυμεῖτο ὑπὸ πάντων, καὶ ἐφαίνετο ἄξιος. ὅτι ἡ σεμνότης τῆς Καρλόττας, ὁποῦ ἀπέφευγε τὴν ὑπανδρείαν τοῦ ἔδειχνε τὴν στράταν. ὅτι τυραννημένος ἀπὸ τὴν συνείδησιν, ἐστενοχωρεῖτο νὰ χαλάσῃ τοὺς γάμους, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιζήμιοι μὲ τοὺς ξένους, καὶ ἀτυχεῖς μεταξὺ συγγενῶν. καὶ ἐζήτη συμβουλὴν ἀπ' αὐτοὺς εἰς μίαν τοιαύτην ὑπόθεσιν, λέγων αὐτοῖς νὰ συλλογισθοῦσι, καὶ νὰ τοῦ δώσουν ἀπόκρισιν. Οὕτως ἀπέλυσε τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν μὲ σκοτισμὸν ὅλων. Ἄλλων μὲν τρεμόντων, ἄλλων δὲ φθονούντων τὴν ὕψωσιν ἑνὸς Μπαστάρδου εἰς τὸ βασίλειον, καὶ ὁποῦ δὲν τοῦ ἔλειψε κακία, ὁποῦ δὲν τὴν ἔπραξε.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ὁ βασιλεὺς εὑρισκόμενος εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Σὰν Δομενίκου, ἀπὸ μίαν θανατηφόρον ἐπιληψίαν, ἢ ὡς

πολλοὶ ὑπόπτευσαν ἀπὸ φαρμάκιν, ἀπόθανε τῇ τρίτῃ Ἰουλίου μετὰ τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν βασίλισσαν, ἡλικίας ἐτῶν τεσσαράκοντα τριῶν καὶ τὸν ἔθαψαν εἰς τὸν τάφον τοῦ Πατρός του. ἀλλὰ μὲ ὀλίγην του ὑπόληψιν, καὶ ἔπαινον. Ἦτον εὔμορφος εἰς τὸ σῶμα, ἀλλ' ὄχι ὀξέως πνεύματος. Ἀναθρεμμένος διότι μεταξὺ γυναικῶν εἰς τὴν πρώτην του ἡλικίαν, ἐφάνη μᾶλλον γυνή, παρὰ ἄνδρας. Ἔχαιρε νὰ κυβερνᾶται, παρὰ νὰ κυβερνᾷ. Ἦτον εὔκολος εἰς τὴν ἀγάπην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μῖσος. Ἐπίστευεν ὅλους, καὶ ἐφοβεῖτο ὅλους. Ἀφέθη νὰ κυβερνᾶται ἀπὸ τὴν γυναῖκα, καὶ ἄρχισε νὰ ὑπακούῃ τὴν θέλησιν τοῦ υἱοῦ, ἂν δὲν ἐσυνέβαινεν ὁ θάνατος. Εὐθὺς ἀποθανόντος, ὁ Κοντεστάπιλες Καλκεράν Σουάρ, κατὰ τὸ ἔθος, εὔγαλε τὰ δακτυλίδια ἀπὸ τὸν δάκτυλόν του καὶ τὰ ἔστειλε τῆς Καρλόττας. Ἐπῆγεν αὐτὸς νὰ δώσῃ τὴν εἴδησιν τοῦ Γιάκουμου, καὶ νὰ τὸν παρηγορήσῃ, καὶ τὸν ἐπαρακάλεσε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Κάστρον διὰ νὰ παρηγορήσῃ τὴν ἀδελφήν του, καὶ αὐτὸς ἐδέχθη τὸ κάλεσμα. ἀλλ' ἀπὸ τὴν θλίψιν, καὶ ἀπὸ τὸν πόνον τοῦ ἐνταφιασμοῦ δὲν ἐγεύθη τὸ καθόλου. ὅθεν ἔτρεχε φήμη, ὅτι ἂν ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ἐγεύετο, ὁ Πέτρος Κηδῆδες ἤθελε τὸν στείλῃ νὰ συντροφεύσῃ εἰς τὸν Ἅδην τὸν Πατέρα του. Ἀλλ' ὁ Μαρκιὸς θεῖός του ἀπὸ Μητρὸς τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν τοῦ ἔστειλε μερικὰ φαγιτὰ ἑτοιμασμένα διὰ τῶν χειρῶν τῆς Μητρός του. βλέπων αὐτὸ τὸ σημεῖον τῆς ἀπιστίας ὁ Κοντεστάπιλες, ἦλθεν εἰς λόγια μὲ τὸν Γιάκουμον, καὶ δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐστράφη εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν μόνον μὲ τοὺς δούλους του, καὶ συλληφθεὶς ἀπὸ ἕνα φόβον, καὶ ἐλπίδα ἐτυραννεῖτο, καὶ ἐπαρηγορεῖτο τὴν ἀγάπην τῆς ἀδελφῆς, ὁποῦ τὸν ἔβλεπε μὲ καλὸν ὀφθαλμὸν πάντοτε. καὶ τόσον ἐνήργησεν εἰς αὐτήν, ὁποῦ τὸν ἔκραξε Πατέρα της, καὶ ὑπερασπιστήν. ὥστε καὶ εἰς αὐτὸν μόνον ἐσύστησε τὸ βασίλειον, καὶ τὸν ἑαυτόν της.

Ὁ Κοντεστάπιλες ὅμως, καὶ ὁ Βισκόντες ἀλησμονοῦντες τὴν προλαβοῦσαν χάριν, ὁ Βερνάρδος Ρώσης, ὁ Τριστάνος Γιβλέτ, ὁ Θωμᾶς Πάρδος, καὶ ἄλλοι φθονοῦντες, καὶ φοβούμενοι τὴν μεγάλην παρρησίαν, καὶ ἐξουσίαν, ὁποῦ εἶχε παρὰ τῆς Καρλόττας ἀδελφῆς, ἔπεισαν αὐτὴν νὰ ταπεινώσῃ τὸν ἀδελφὸν, ὅς τις μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ

λαιοῦ, εὔκολα ἐδύνετο νὰ τὴν ὑστερήσῃ ἀπὸ τὸ βασίλειον. ὅτι ὁ ἐρχομός του εἰς τὸ Κάστρον μὲ πολλοὺς τῆς Τραπέζης του ἔδιδεν ὑποψίαν, γνωρίζοντές τον φιλόδοξον, καὶ ἄξιον διὰ νεωτερισμούς. Ὅτι ἕνας ἀδελφοὺς δυνατὸς, καὶ φιλόδοξος, ἢ τὴν μίαν, ἢ τὴν ἄλλην, ἔμελλε νὰ προξενήσῃ τὶ παράλογον εἰς αὐτήν. Ἡ Καρλόττα, καὶ ὡς γυνὴ, καὶ νέα εἰς τὴν ἐξουσίαν, ἔπρεπε νὰ ὑπακούῃ τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς. Ἀφ' οὗ δὲ ἐγλυκάνθη τῆς ἐξουσίας, καὶ ἐξ ἑαυτῆς δὲν εὐχαριστεῖτο πλέον σύντροφον. Καὶ οἱ ῥηθέντες διὰ νὰ καταθλίψουν τὸν Γιάκουμον, ἐσυμβουλεύθησαν νὰ τοῦ δώσουν κάθε δυσαρέσκειαν. Εἰς καιρὸν ὁποῦ ἔμβαινε λοιπὸν τὸ Κάστρον, ὁ Θωμᾶς Πάρδος ἐκράτησε διὰ προσταγῆς τῆς βασιλίσσης καὶ τοῦ Συμβουλίου ὅλους ἐκείνους, ὁποῦ τὸν ἀκολούθουν, φοβερίζων αὐτοὺς καὶ μέχρι ζωῆς, ἂν ἐτόλμουν νὰ ἔμβωσι. Μεγάλως ἐτάραξεν αὐτὴ ἡ προσταγὴ τὸν Γιάκουμον, καὶ διατὶ ἔμπροσθεν του, καὶ διατὶ ἔξω καιροῦ, καὶ διὰ τὴν ἀτιμίαν. ὅθεν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπάτον του, καὶ λυπούμενος, καὶ ὀργιζόμενος, καὶ μὲ ἀπόφασιν νὰ ἀφανίσῃ ἑαυτὸν, πλὴν νὰ θάψῃ καὶ τοὺς ἐχθρούς του μετ' αὐτοῦ. Ἔτρεξε νὰ σημάνῃ τὸν Κώδωνα τῶν ἁρμάτων, ἀλλ' ἐμποδίσθη ὑπὸ τῆς Μητρός του. Ἔστειλεν ὅμως τὸν Βικάριόν του Σουλβάνην νὰ φέρῃ τὰ παράπονά του εἰς τὴν ἀδελφὴν, καὶ νὰ μάθῃ ἂν ταῦτα μὲ τὴν γνώμην της ἐγίνοντο. Ἡ Καρλόττα ἀπεκρίθη ψυχραμμένως, ὅτι δὲν τῆς ἔπρεπε νὰ ἀντιστέκεται εἰς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου της. Αὐτὴ ἡ ἀπόκρισις ἔβαλεν εἰς μεγαλητέραν σύγχυσιν αὐτὸν, καὶ ἄρχισε νὰ περιθάλπῃ ἐκείνους τοὺς στοχασμοὺς εἰς τὴν καρδίαν του, ὁποῦ ἔθρεφε πάντοτε, ἀλλὰ τότε κεκρυμμένους μὲ τὴν προσποίησιν. Μ' ὅλον τοῦτο ἐσυμπάθη τὴν ἀδελφὴν, ὡς κακῶς πληροφορημένην, καὶ ἐπρόσμενεν ὅτι νὰ τὸν προσκαλέσῃ εἰς τὴν συντροφίαν της. ἀλλ' ἐκεῖ ὁποῦ ἐθρέφετο μὲ αὐτὴν τὴν ἐλπίδα, ἰδοὺ καὶ ἄλλη ταραχὴ, καὶ χειρωτέρα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του προερχομένη, καὶ καταφρόνησις. Ἐτελείωσαν ἡ τεσσαράκοντα ἡμέραι, ὁποῦ ἐξ ἀνάγκης προηγοῦντο τῆς στέψεως, καὶ διὰ τὸν θρῆνον τοῦ Πατρὸς, καὶ διὰ τὴν ἑτοιμασίαν τῆς Πανηγύρεως. καὶ πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἔστειλεν εἴδησιν εἰς αὐτὸν μὲ τὸν Παῦλον Σάπην Σινισκάλ-

κου, ὅτι ἐπειδὴ τὴν αὔριον ἔχει νὰ στεφθῇ εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν Βασίλισσα, ἐπρόσταζεν αὐτὸν ἀποφασιστικῶς, ὅτι οὔτε αὐτος, μήτε τινὰς τῆς Αὐλῆς του νὰ μὴν εὔγῃ ἔξω ἀπὸ τὸ Ἀρχιεπισκοπάτον, καὶ νὰ διωρίσῃ μόνον τὸν πρεσβύτερον, ὁποῦ ἔμελλε νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν στεφηφορίαν κατὰ τὴν συνήθειαν. Ὁ Γιάκουμος ἐσκοτίσθη εἰς τὴν ἔξαφνον εἴδησιν. ἐπέρασεν ὥρα νὰ ἀποκριθῇ. ἀλλ' ὅμως μὲ θλίψιν ἑνωμένην μὲ θυμὸν ἀπεκρίθη τοῦ Σάπη, ὅτι ἐγνώριζε τὰς ἐπιβουλὰς τῆς Αὐλῆς, καὶ ἐσυμπάθη τὴν ἀδελφὴν ὡς ἠπατημένην ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του, οἱ ὁποῖοι ἐζήτουν τὸ ταχύτερον τὴν φθορὰν τοῦ βασιλείου. ὅτι αὐτὸς ἤθελε τὴν δουλεύσῃ πιστῶς, καὶ ἂν δὲν ἔφθανε νὰ σταθῇ εἰς τὸ ὁσπήτιον, ἤθελεν εὔγῃ μὲ ὅλους του τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔξω ἕξη μίλια μακρὰν τῆς Λευκοσίας. Ἐτελέσθη λοιπὸν ἡ στέψις μὲ πολλὴν συνδρομὴν τοῦ λαοῦ, καὶ παράταξιν. Ἕνα συμβὰν ὅμως ἐλύπησε πολλοὺς, ὄχι ὀλίγον. Εἰσερχομένη διότι ἐστεμμένη ἡ Καρλόττα εἰς τὰ βασίλεια, ἔπεσεν ἐκ τῆς Κεφαλῆς της ἡ Κορῶνα εἰς τὴν γῆν, καὶ αὕτη μὲν ἐλυπήθη, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ δὲν ὤκνησαν νὰ προφητεύσωσι τῶν κακῶν τὰ μέλλοντα ἀποτελέσματα.

Λαμβάνουσα ἡ Καρλόττα τὴν τελείαν ἐξουσίαν τοῦ βασιλείου, καὶ διοίκησιν, ἄρχισε νὰ κρίνῃ τὸν Γιάκουμον ἐχθρὸν, καὶ ὄχι μόνον νὰ μὴ τὸν δέχεται εἰς τὴν παρουσίαν της, ἀλλὰ νὰ καταφρονῇ καὶ τοὺς φίλους του, νὰ ἀρνῆται τῶν δούλων του τὴν ἀκρόασιν, καὶ νὰ τὸν κατηγορῇ καὶ ὅταν ἡ περίστασις τὸ ἐκάλῃ. Ὁ Γιάκουμος πλέον ἀπελπισμένος, ἀπεφάσισε νὰ πιάσῃ τὴν μάχαιραν, καὶ νὰ κατασφάξῃ τοὺς ἐχθρούς του, καὶ μάλιστα τὸν Κοντεστάπιλε, καὶ Βισκόντε μὲ ὅλους τοὺς φίλους των. καὶ τοῦτο τὸ ἐκατόρθωνεν, ἂν ὁ Πέτρος λανκέσας οἰκειακός του, καὶ συμμέτοχος εἰς τὴν συνομωσίαν δὲν τὸν ἐπρόδιδε, φανερώσας τοὺς σκοπούς του εἰς τὴν βασίλισσαν, ἢ διὰ νὰ φυλάξῃ ἑαυτὸν, ἢ δι' ἐλπίδα τινὸς ἀνταμειβῆς. Ἡ βασίλισσα ἔδωκεν εἴδησιν εἰς τὴν ὑψηλὴν Αὐλήν. Ἐσυγχύσθη αὕτη, ἐταράχθη, καὶ ἀποφάσισε νὰ φυλακώσῃ τὸν Τύραννον, ἀλλὰ πάντες φοβούμενοι, βλέποντές τον μὲ τριακοσίους ἁρματωμένους, ἔστειλαν τὸν Μπάϊλον τῶν Ἐνετῶν Πέτρον Πελεστρίνον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸν νὰ ἀποκριθῇ.

Ὁ Γιάκουμος ἐχάρη, πῶς ἐρόδησε τόσον τοὺς ἐχθρούς του, καὶ εὐχαριστήθησαν νὰ τοῦ ἀκούσουν τὰ δικαιολογήματά του. Εἰς καιρὸν δὲ ὁποῦ αὐτὸς ἔμβαινε τὴν Αὐλὴν, ὁ Βαλιὰν Φραζὴν, προσταγῇ τοῦ Συμβουλίου, μὲ ἀρκετὸν ἀριθμὸν στρατιωτῶν ἔκδυσε τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν, καὶ ἐμετάφερεν ὅλα ἔξω, ἀπὸ τὰ ἅρματα καὶ τὰ ἄλογα. Οἱ στρατιῶται διότι φορτωμένοι λάφυρα δὲν ἐφρόντισαν οὔτε διὰ ἅρματα, οὔτε διὰ ἄλογα, Ἐβουλεύθη διὰ πρόφασιν ἡ ὑψηλὴ Αὐλὴ, πῶς εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν εὑρίσκοντο τινὲς κεκρυμμένοι, καὶ γράμματα ἐναντία εἰς τὴν κοινὴν φύλαξιν, τὸ ὁποῖον ἀγκαλὰ νὰ μὴν εἶχε θεμέλιον, μ' ὅλον τοῦτο ἐνέργησε πολὺ εἰς τὸν λαὸν διὰ νὰ μὴν ἁρματωθῇ εἰς βοήθειαν τοῦ Γιάκουμου.

Ἀπολυτρωθεὶς τέλος πάντων μετὰ μίαν μακρὰν ἐξέτασιν, ἐπροστάχθη νὰ μὴν εὐγῇ πλέον παντελῶς ἀπὸ τὸν οἶκόν του. Ἔστρεψε συντροφευμένος μόνον μὲ τὸν Μπάϊλον Βένετον, φοβηθέντες καὶ οἱ ὀλίγοι φίλοι του νὰ τὸν συντροφεύσουν, ἵνα μὴ κατακριθῶσι καὶ αὐτοὶ, ὡς ἔνοχοι, καὶ συμμέτοχοι. Ἐλθὼν εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν, καὶ βλέπων ἁρπαγμένα πάντα, καὶ ἔρημον, τὴν δὲ Μητέρα λειποθυμοῦσαν ἀπὸ τὰ δάκρυα, στενάζουσαν ἀπὸ τὸν φόβον, καὶ τὴν λύπην, καὶ ἕτοιμος νὰ χάσῃ τὴν ζωὴν, ἀπεφάσισε νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχην μὲ ἕνα ἔργον ἀπελπισμένον. Ἔφθασεν ἡ νύκτα, πέρνει εἰς συντροφιὰν τὸν Φρὰ Γουνέμεν, τὸν θεῖόν του Μαρκιόρην, Ἰωάννην τινὰ Βέρνη, Νικόλαον Μορχβῖτον, Ριζον Μαρὶν, καὶ Ναζάριον Κούς. Ἀνέβη τὰ τείχη ἀπὸ τὴν Πύλην τῶν Ἀρμενίων, ὑπάγει ἕως εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον τῆς Γλανδίας (ἤτοι Ἀγλαγγιᾶς) περιπατῶν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἁλικαῖς. Ἔνθα ἔμβη εἰς πλοῖον Νικόλα τινὸς Γαριμβέρτου, καὶ ἐξέπλευσε. Πολλοὶ εἶπον, πῶς ὁ Μάρκος Κορνάρος Ἄρχων Ἐνετὸς, εὑρισκόμενος εἰς Κύπρον διὰ πραγματείαν ἐδούλευσε τὸν Γιάκουμον ἀπὸ μεγάλην ποσότητα δειναρίων, καὶ τοῦ ἐπρόβλεψε καὶ τὸ πλοῖον. Ὡς τόσον ἡ ὑψηλὴ Αὐλὴ ἀκολουθοῦσα τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐγκλημάτων τοῦ Γιάκουμου, ἀποφάσισε τὸ φυλάκωμα αὐτοῦ. Ὅλοι ἔτρεξαν κατ' αὐτοῦ μὲ πλῆθος στρατιωτῶν. ἀλλ' εὑρίσκοντες κενὸν τὸν οἶκον ἔμειναν ἐκστατικοὶ, καὶ γεμάτοι ἀπὸ θλίψιν. Ἔκλεισαν

τὰς Πύλας τῆς Πόλεως, καὶ τὸν ἐζήτουν. Ἀλλ' ἔφθασεν ἡ εἴδησις, ὅτι βέβαια ἔφυγεν ἐκ τῆς Νήσου. Πολλὰ εἶπον διὰ τὸ ταξίδιόν του, καὶ πολλὰ ἐστοχάζοντο, ποῖος εἰς τὸν Πάπα πῶς νὰ ἐπρόστρεξε, ποῖος εἰς τὸν Ἀλουΐζιον, ὁποῦ ἔρχετο νὰ ὑπανδρευθῇ τὴν Καρλότταν, καὶ ἄλλοι ἄλλως. Ἔπαυσαν ὅμως οἱ στοχασμοὶ, ὅτον ἤκουσαν, πῶς εὑρίσκεται εἰς Μισήριον, καὶ προσπαθεῖ εἰς τὸν Σουλτάνον νὰ λάβῃ τὸ βασίλειον. Ἡ φήμη ἐπρόσθετε, πῶς ἐτοιμάζοντο στρατιῶται, καὶ πλοῖα, καὶ ὄχι μόνον ὁ Σουλτάνος, ἀλλὰ καὶ οἱ Τοῦρκοι τότε ἔγκαιρα τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑποτάξαντες, ἑνώνωντο πρὸς βλάβην τῆς Κύπρου, διὰ τὴν αἰτίαν τῶν χριστιανῶν Κουρσάρων, τῶν ὁποίων ἦτον ἡ Νῆσος καταφύγιον. Ἔφθασε λοιπὸν κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας καὶ ὁ Πρίγκιψ τῆς Σαβόγιας Ἀλουΐζιος, οὗ μὲ τὴν βοήθειαν ἤλπιζαν νὰ ὑστερήσουν τὸν Γιάκουμον ἀπὸ τὰ ζητήματα, καὶ νὰ λάβῃ τὸ βασίλειον κάθε βοήθειαν. Ἔμεινεν εἰς Ἁλικαῖς διὰ ὀκτῶ ἡμέρας, διὰ νὰ τοῦ ἑτοιμάσουν εἰς Λευκοσίαν μετὰ θριαμβευτικῶν τόξων τὴν εἰσέλευσιν, ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἦλθε μὲ ὀλίγους, καὶ μὲ ὀλίγην παράταξιν ἀπὸ τὴν Πατρίδα του. καὶ εὐθὺς ἐλθὼν εἰς Λευκοσίαν ἔγιναν οἱ Γάμοι μὲ τὴν ἐξαδέλφην του. Οἱ Λατῖνοι Ἐπίσκοποι δὲν εἰσῆλθον εἰς τὰ στεφανώματα, εἰμὴ ἕνας Ἱερεὺς διωρισμένος. Οἱ Ρωμαῖοι ἔκριναν τὸν Γάμον παράνομον, μάλιστα βλέποντες τὸν Ἄνδρα ἀδυνάτου κράσεως, καὶ ὀλίγου πνεύματος. ὅθεν ἐνθυμούμενοι τὴν ἐναντίαν γνώμην τῆς βασιλίσσης Μητρὸς ἐπρογνώρισαν τὰς ταλαιπωρίας, ὁποῦ ἔμελλον νὰ τρέξουσιν εἰς φθορὰν τοῦ βασιλείου, καὶ εἰς ἀτυχείαν τῶν Νεονύμφων συγγενῶν ἐξ αἵματος.

Τέως ὁ πολύαθλος Γιάκουμος, καὶ Ἀρχιερεὺς, καὶ θύτης, ἔρριψε τὸν Ἱερὸν χιτῶνα. καὶ ἀφ' οὗ ἔλαβε τὴν χάριν τῶν Μεγιστάνων τῆς Αὐλῆς τῆς Αἰγύπτου μὲ ταπείνωσιν, μὲ δῶρα, μὲ ὑποσχέσεις, μὲ κολακείας, ἠξιώθη νὰ δεχθῇ εἰς πάνδημον ἀκρόασιν ἔμπροσθεν τοῦ Σουλτάνου, τοῦ ὁποίου, ὡς ᾄδεται, οὕτως ὡμίλησεν. «Ἰδοὺ ἱκετικῶς προσπίπτω εἰς τοὺς πόδας σου, Μεγαλώτατε βασιλεὺς, διὰ νὰ λάβω ἀπὸ τὴν εὐσπλαγχνίαν σου τὴν προστασίαν, ὁποῦ μοῦ φιλονεικεῖ ἡ τύχη. Ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης Πατήρ μου, ὁποῦ εἰς διάστη-

μα τοσούτων χρόνων ἐπροσκύνησε μὲ τὸ δόσιμον τὴν σὴν Μεγαλειότητα, ἄφησε τώρα ὕστερα τὴν ζωὴν, καὶ ἐμὲ μόνον υἱὸν, καὶ Κληρονόμον τοῦ βασιλείου, καὶ τῆς πρεπούσης εὐλαβείας εἰς τὴν σὴν Μεγαλειότητα. Μία δὲ ἀδελφή μου, χωρὶς συστολῆς ἀναγκαίας εἰς τὴν ἐξουσίαν σου, καὶ εἰς τὸ συμφέρον σου, χωρὶς νὰ σὲ ἐγνωρίσῃ μὲ ἔργα ὑποταγῆς. χωρὶς νὰ σοῦ κοινολογήσῃ, ὡς ἀνωτέρου αὐθέντου τὴν ἀπόφασίν της, ὑπανδρεύθη μὲ ἕνα ξένον ἐχθρόν σου, καὶ ἐγχειρίζουσα αὐτῷ διὰ Προῖκα τὸ βασίλειον τῆς Κύπρου, ὁποῦ δὲν εἶναι ἐδικόν της, μὲ ἐδίωξε τὸν δυστυχῆ, ὁποῦ δικαίως μοῦ ἁρμόζει. Ἀλλὰ τὸ βασίλειον τῆς Κύπρου εἶναι ἐδικόν σου, κερδημένον μὲ τὸ αἷμα τῶν ὑπηκόων σου, καὶ μὲ τὴν ἀνδρείαν, καὶ μὲ τὸν κίνδυνον τῶν Προπατόρων σου. Εἰς ἐσὲ λοιπὸν μόνον τυχαίνει νὰ διωρίσῃς εἰς ποῖον πρέπει, καὶ εἰς ἐσὲ ἁρμόζει νὰ διατάξῃς κατὰ τὴν θέλησίν σου. εἰς ἐσὲ ὡς ἀνώτερον Κύριον προσφέρω τὰς δεήσεις μου μὲ βεβαιότητα, ὅτι νὰ μὴν εὐχαριστηθῇς ποτὲ, ὅτι ἡ ἐξουσία, ὁποῦ εἶναι ξεχωριστὸν προνόμιον τῆς φύσεως τῶν Ἀρσενικῶν, νὰ πέσῃ εἰς τὰ θυλικὰ, καὶ οἱ υἱοὶ νὰ παραχωρήσουν εἰς τοὺς ξένους τὰ δίκαιά των μάλιστα εἰς ἐκείνους τοὺς ξένους, ὁποῦ ὁρκίζονται πάντοτε τὸν ἀφανισμὸν τῶν βασιλειῶν σου, καὶ ὁποῦ γαλακτοτροφούμενοι γαλακτοτροφοῦνται καὶ τὸ μῖσος τῆς Κορώνας σου. Ἐπίβλεψε, ὦ μεγαλόψυχε, εἰς τὴν δυστυχίαν μου, καὶ μὴ θελήσῃς νὰ χάσω μὲ τὸ βασίλειον τὸν τίτλον βασιλέως, ὁποῦ μου ἐδόθη ἀπὸ τὴν γέννησιν, καὶ ἀπὸ τὴν ἄκραν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ. Συμπάθησον ὦ γενναῖε τὰ συμβάντα ἑνὸς δυστυχοῦς, ὁποῦ υἱὸς βασιλέως, χωρὶς σφάλμα, ἀναξίως ἔγινε παίγνιον μιᾶς τύχης ἀπαρηγορήτου. Σὺ εἶσαι ὁ νόμιμος Κριτής μου, ὁ ἀνώτερος Κύριός μου. σὺ εἶσαι ὁ μέγας μου βασιλεύς. Ὅθεν ἐκ σοῦ ζητῶ δικαιοσύνην. σοῦ δέομαι εὐσπλαγχνίαν, ἀπὸ σὲ ἐλπίζω τὴν πατρικήν μου Κληρονομίαν. Ἂν δὲν βοηθήσῃς τὴν ἀτυχίαν μου θέλω ἀναγκασθεῖ εἰς παντοτινὴν ἐξωρίαν νὰ ζητῶ ἀχρείως τὴν τροφὴν τῆς ζωῆς. καὶ θέλει εἶναι μὲ ὀλίγην τιμὴν τοῦ Μεγάλου σου ὀνόματος. Ἴξευρε, ὦ ἀνίκητε, ὅτι ὁ ἅρπαγος τοῦ βασιλείου σου εἶναι ἀπ' ἐκεῖνο τὸ Γένος, ὁποῦ ἄφησεν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀτυχεστάτας ἐνθυμήσεις

εἰς τοὺς ὑπηκόους σου. Ὅλοι οἱ λεηλατισμοὶ, ὅλαι αἱ ταλαιπωρίαι τῶν λαῶν σου, ὅλαι αἱ ἐνοχλήσεις τῆς θαλάσσης σου εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἁρπαγῆς, καὶ φυλαργυρίας ἐκείνων, ὁποῦ εἶναι εἰς συμμαχίαν μὲ τοῦτον τῶν πρὸ τῆς γεννήσεως ἐχθρῶν σου. ὅθεν μὲ τὴν ἐξουσίαν τῆς Κύπρου, οὔτε ἡ Ἀλεξάνδρεια, οὔτε αἱ λοιπαὶ Πόλεις θαλάσσιαι δύνανται ποτὲ νὰ γνωρίσουν εἰρήνην. Αὐτὸς θέλει ἀγοράσει τὰ κούρση, θέλει δώσει λιμένα τῶν Κουρσάρων, καταφύγιον τῶν πλοίων, ἔμπνευσιν εἰς τὰς ἁρπαγὰς, μεταφορὰν εἰς τοὺς σκλάβους. καὶ θέλει φέρει πρὸς τούτοις καὶ τὸν πόλεμον εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς βασιλείας σου. Μήτε ἀμφίβαλλε, πῶς χαρίζων μου τὸ πατρικὸν βασίλειον, νὰ εἶναι μεγάλη ἡ ἐπιχείρησις, ἢ δύσκολη. Ἔχω διότι βοηθόν μου ὅλον τὸν λαὸν, καὶ πολὺ μέρος εὐγενῶν, ὁποῦ ἐπιθυμοῦν τὴν ἐπιστροφήν μου μὲ τὴν βοήθειαν τῆς προστασίας. Κάθε μικρὸς ἀριθμὸς ἀνθρώπων εὔκολα θέλει μὲ βάλει εἰς τὸν θρόνον τῶν Προπατόρων μου, καὶ μόνον τὰ φλάμπουρά σου θέλουν φθάσει νὰ νικήσουν, καὶ νὰ ἐνδυναμώσουν τοὺς φίλους μου, καὶ νὰ νικήσω διὰ μέσου τῆς προστασίας σου, καὶ νὰ θριαμβεύσω. Τὰ πρῶτα Καστέλλια ἐξουσιάζονται ἀπὸ τοὺς φίλους μου. οἱ Λιμένες δὲν ἔχουν οὔτε διαυθέντευσιν, οὔτε φύλαξες. οἱ ξένοι στρατιῶται νικημένοι ἀπὸ τὰς εὐεργεσίας σου, ἀναμένουν εὐκαιρίαν διὰ νὰ φανερώσουν τὴν καρδίαν των. Ὥστε ὁποῦ τὸ στράτευμα σου δὲν ἔχει νὰ πολεμήσῃ, ἀλλὰ νὰ χαρῇ τοὺς καρποὺς τῆς νίκης. καὶ ἐγὼ ὁ ταπεινός σου ὑπήκοος, καὶ δοῦλος, ἐὰν θέλῃς, θέλω εἶμαι βασιλεὺς, καὶ θέλει εἶναι μεγαλωτάτη δόξα σου, ὄχι μόνον νὰ χαρίζῃς βασίλεια, καὶ νὰ πλάττῃς βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑψώνῃς ἐκείνους, ὁποῦ ἐγκατελείφθησαν τελείως ἀπὸ τὴν βοήθειαν τῆς τύχης »

Οἱ λόγοι τοῦ Γιάκουμου προβληθέντες μὲ δύναμιν, καὶ νοστιμάδα φυσικὴν, ἐκατάπεισαν τὸ πνεῦμα τοῦ Σουλτάνου, καὶ ὅλων τῶν παρεστώτων Μεγιστάνων του. μήτε εὑρέθη τινὰς, ὁποῦ νὰ μὴν ἐσυλλυπεῖτο τὴν δυστυχίαν του, καὶ νὰ μὴν ἔκρινεν ἄξιον κάθε προστασίας. Ἐκεῖνο ὅμως, ὁποῦ περισσότερον ἄρεσκεν εἰς ὅλους, ἦτον ἡ Νεότης του, μόλις ἔχων τὸν εἰκοστὸν δεύτερον χρόνον πληρωμέ-

νον. Εὐσχήμων εἰς τὰ μέλη τοῦ σώματος, ὡραίας, καὶ εὐγενοῦς παρουσίας. Ἀπ' αὐτὰ τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα ἐσυμπέραναν τὰς ἀρετὰς, καὶ τὰς καταστάσεις τῶν ἀνθρώπων, κρίνοντες, ὅτι ὁ Θεὸς εὐεργετεῖ μὲ τὰ καλὰ τοῦ σώματος ἐκείνους, ὁποῦ εὐτυχοῦσι μὲ τὰ καλὰ τοῦ πνεύματος. Ἐπρόσθετταν τὴν ἀψιψισίαν, ὁποῦ ὁ Σουλτάνος ἐδοκίμαζεν, ἐκ μέρους τῆς Καρλόττας. Ἡ Καρλόττα διότι δὲν εἶχε στείλη ἔτι πρέσβεις εἰς αὐτὸν νὰ τοῦ ὀμώσῃ ὅρκον ὑποταγῆς, καὶ νὰ τὸν γνωρίσῃ Αὐθέντην της. οὔτε τοῦ ἔδωκεν εἴδησιν διὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατρός της, ἢ διὰ τὴν ὕψωσίν της εἰς τὸ βασίλειον. Ἔλαβε λοιπὸν ὁ Σουλτάνος τινὰ ἐνδύματα χρυσοῦφαντα ἕτοιμα δι' αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ τὰ ἔδωκε τοῦ Γιάκουμου μὲ τὴν Κορῶνα τῆς Κύπρου. ἔπειτα μὲ μεγάλην παρρησίαν, καὶ μὲ ἀναρίθμητον συνδρομὴν λαοῦ τὸν ἐκήρυξαν οἱ Κήρυκες εἰς τὴν Πόλιν τοῦ Μισηρίου βασιλέα περιφέροντες αὐτὸν καὶ οἱ πρῶτοι τῆς Αὐλῆς τοῦ Σουλτάνου ἀκολουθοῦντές τον. Αἱ κολακίαι διότι εἶναι ἀχώριστοι σκιαὶ τῆς καλῆς τύχης τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοῦτο οἱ εὐτυχοῦντες εὑρίσκουν πάντοτε ἀκολούθους, καὶ συντρόφους, καὶ περισσότερον ἀπ' ἐκεῖνο, ὁποῦ τοὺς πρέπει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Γιάκουμου Μπαστάρδου Κυρίευσις τοῦ Βασιλείου, ἐξωσμὸς Καρλόττας. Διωγμὸς Γενουβέζων ἀπὸ τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ Γάμος αὐτοῦ μετὰ τῆς Αἰκατερίνης Κορνάρου.

[_1459. Τέλος πάντων ὁ Γιάκουμος Κηρυχθεὶς βασιλεὺς εἰς Αἴγυπτον, ὑστερημένος ἀπὸ χρυσίον καὶ δῶρα, ἀνέπαυσε τὰς καρδίας τοῦ Σουλτάνου, καὶ τῆς Αὐλῆς του μὲ τὰς ἁδρὰς ὑποσχέσεις του. Καὶ ὁ Σουλτάνος ἔμπλεως χαρᾶς νὰ βλέπῃ ὑπὸ τοὺς πόδας του ἕνα βασιλέα χριστιανὸν προκιλινδούμενον, ἑτοίμασε διὰ νὰ αὐξήσῃ καὶ τὴν δόξαν του, καὶ νὰ φανῇ τῇ ἀληθείᾳ Κύριος, καὶ διανομεὺς ἑνὸς βασιλείου, μίαν μεγάλην δύναμιν διὰ ξηρᾶς, καὶ θαλάσσης νὰ στείλῃ, διὰ τὴν στερέωσιν εἰς τὸν θρόνον τῆς Κύπρου τὸν ποτὲ Ἀρχιε-

πίσκοπον Γιάκουμον. Ἀλλὰ πρὸ τούτου ἔστειλεν εἰς Κύπρον Πρέσβυν πρὸς τὸν Πρίγκιπα Ἀλουΐζιον, διὰ νὰ τοῦ παραστήσῃ, πῶς αὐτὸς εἶναι ὁ ἐλεύθερος Κύριος τῆς Κύπρου, καὶ αὐτοῦ ἐτύχαινεν ἡ ἐκλογὴ, καὶ ἡ βεβαίωσις τοῦ αὐτῆς βασιλέως, καὶ ὅτι δὲν ἤθελεν ὑποφέρῃ ποτὲ μίαν τοιαύτην ἀδικίαν οἱ ξένοι νὰ ἁρπάξουν ἐκεῖνο, ὁποῦ ἐτύχαινε τῶν ἐντοπίων, καὶ ὅτι ἂν δὲν ἐπαραιτεῖτο, τοῦ ἐκήρυττε τὸν Πόλεμον. διὰ τοῦτο τοῦ ἔδιδεν ἄδειαν χωρὶς ἀντιλογίας νὰ ὑπακούσῃ, καὶ νὰ πάρῃ τὴν γυναῖκα του μὲ ὅ,τι ἔχει καὶ νὰ φύγῃ εὐθὺς ἀπὸ τὴν Κύπρον. Αὐτὴ ἡ προστακτικὴ Πρεσβεῖα ἔβαλεν εἰς μέγαν φόβον πάντας, καὶ αὐτὸν, μάλιστα ὅταν ἠκούσθη, πῶς οἱ σταλθέντες πρέσβεις παρὰ τοῦ Ἀλουϊζίου εἰς τὸν Σουλτάνον ἀπέθαναν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀπὸ τὴν πανοῦκλαν, μὴ φθάσαντες νὰ παρρησιασθοῦσιν εἰς αὐτόν. Ὁ Ἀλουΐζιος ὅμως βλέπων ἑαυτὸν ἀδύνατον νὰ ἀντισταθῇ ἑνὸς τοιούτου δυνατοῦ Σουλτάνου, ἐκέρδισε τὸν Πρέσβυν μετὰ πολλὰ δῶρα, καὶ ἐσυνωμίλησε νὰ ἀγοράσῃ τὴν εἰρήνην εἰς κάθε τιμήν. Ἠκούσθη, ὅτι μὲ τὴν πληρωμὴν ἑκατὸν χιλ. σκούδων, ὁ Πρέσβυς νὰ τοῦ ἔταξε τὴν ζωὴν τοῦ Γιάκουμου. Ἀλλ' ὁ Ἀλουΐζιος μήτε ἀργύρια ἔχων, μήτε πειθόμενος εἰς τοὺς ἀβεβαίους λόγους τοῦ Σαρακηνοῦ, ἀπέλυσεν αὐτὸν, ἄπρακτον. Αὐτὸς ἐλθὼν εἰς τὸν Σουλτάνον διήγειρεν αὐτὸν μᾶλλον εἰς τὸν Πόλεμον. καὶ ὁ Ἀλουΐζιος τὰς τελευταίας δοκιμὰς προτείνων, ἔστειλε Πέτρον Ποδοκατάρον, ἄνδρα μὲν ὀξύνουν, καὶ πρακτικὸν τῆς Αὐλῆς τῆς Αἰγύπτου ἀρκετὰ, ἐχθρὸν δὲ θανάσιμον τοῦ Γιάκουμου, μὲ πλούσια δῶρα, καὶ μὲ τὸ δόσιμον, νὰ ἐνεργήσῃ τὴν βεβαίωσίν του εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τὴν καθαίρεσιν τοῦ Μπαστάρδου.

Ὁ Παδοκατάρος φθάσας εἰς Αἴγυπτον μὲ ταχύτητα, ὡς γνωστὸς πολλῶν τῶν τῆς Αὐλῆς, ἔπεισεν αὐτοὺς μὲ τὸ χρυσίον, καὶ βοηθούμενος μάλιστα ἀπὸ ἕνα ἀρνητὴν χριστιανὸν Κύπριον ἐκ τῆς οἰκίας τῶν φλάρων, εὐκόλως ἔλαβεν ἀκρόασιν παρὰ τοῦ Σουλτάνου, τοῦ ὁποίου ἐπρόβαλλε τὰ δίκαια τῆς Καρλόττας, καὶ πρῶτον ὡμολόγησε, πῶς τὸν ἐγνώριζεν ἐκείνη ἀνώτατον αὐθέντην της, καὶ Κύριον καὶ τοῦ βασιλείου. ὅτι ἡ Καρλόττα ὡς Νόμιμος θυγάτηρ τοῦ

Ἰωάννου βασιλέως, κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς νόμους, καὶ τοῦ βασιλείου, ἦτον δίκαιον νὰ διαδεχθῇ τὸ Πατρικὸν βασίλειον. καὶ ἐξ ἐναντίας ὁ Γιάκουμος, ὡς υἱὸς γεννημένος ἀπὸ μίαν παλλακίδα τοῦ Ἰωάννου, καὶ Νόθος, ἐξωρίζετο κατὰ τοὺς νόμους ἀπὸ τὴν κληρονομίαν, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν. καὶ τὸν ἐπαρακάλει νὰ μὴν ἀνατρέψῃ τοὺς παλαιοὺς Νόμους των. ὅτι ὁ Πρίγκιψ Ἀλουΐζιος ὑπέσχετο νὰ τοῦ εἶναι εἰς κάθε καιρὸν φίλος, καὶ πιστὸς ὑποκείμενος. καὶ ὅτι ἤθελε τοῦ κάμῃ ὅρκον, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων. νὰ πληρώνῃ τὸ διωρισμένον δόσιμον, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλας τριάκοντα χιλ. σκοῦδα διὰ ἔξοδα τοῦ Πολέμου. καὶ τοῦ Γιάκουμου ὅτι ἤθελε τοῦ διωρίσῃ δέκα χιλ. σκοῦδα χρυσὰ διὰ χρονικήν του κυβέρνησιν. Ὅτι ἦτον ἀμφίβολος ἡ τύχη τοῦ πολέμου, καὶ ὅτι ὁ Πρίγκιψ Ἀλουΐζιος εἰς διαυθέντευσιν τῶν δικαίων του, ἤθελε λάβῃ βοήθειαν ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς βασιλεῖς. Αὐτὰ ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ἀπέρριπτεν ὁ Γιάκουμος, ὡς μάταια, καὶ χωρὶς θεμέλιον. Ἔλεγεν ὅτι τὸ βασίλειον τῆς Κύπρου δὲν εἶχεν ἄλλους νόμους διὰ τὴν διαδοχὴν τῶν βασιλέων, παρὰ ἐκείνους τῆς Αἰγύπτου. ὅτι ἂν ἦτον νόθος δὲν ἐζημίωνε τελείως τοὺς νόμους τῶν χριστιανῶν, εἰς καιρὸν ὁποῦ ἔλειπον νόμιμοι. Ἔφερε παράδειγμα τὸν Ἰωάννην α΄. βασιλέα τῆς Πορτογαλλίας, καὶ Πενθερὸν τῆς Καρλόττας ἀδελφῆς του, ὅς τις νόθος ὢν διεδέχθη τὸ βασίλειον της Πεατρίτζης νομίμου θυγατρὸς τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου. ὅτι αὐτὸς ἔτασσε τῆς ἀδελφῆς του εἴκοσι χιλ. σκοῦδα χρυσὰ εἰσόδημα. Ὅτι ὁ μάταιος φόβος δὲν ἐδύνετο νὰ τρομάξῃ τὴν ἀνδρείαν ἑνὸς τοιούτου Σουλτάνου. Ὅτι ἦτον ὑπόχρεως νὰ λάβῃ τὰ ἅρματα εἰς διαυθέντευσιν τῆς ὑποσχέσεώς του, διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴν ὑπόληψίν του εἰς τὸ θέατρον τοῦ Κόσμου, καὶ διὰ νὰ μὴ δώσῃ θάρρος εἰς τοὺς ἐχθρούς του νὰ βαλθοῦσιν εἰς μεγαλήτερα ἔργα. ὅτι ἡ ἕνωσις τῶν χριστιανῶν βασιλέων καὶ τῶν σταυροφόρων, ἦτον εὔκολον νὰ λέγεται, ἀλλὰ δύσκολον νὰ ἐνεργῆται. καὶ δὲν ἐσυνηθίζοντο οἱ τοιοῦτοι πόλεμοι διὰ νὰ διαυθεντεύσουν ἀδικίας, καὶ ἁρπαγάς. Δὲν ἔπαυε καὶ ὁ φίλος τοῦ Γουνέμες νὰ ἀνεμοκαταβαίνῃ τὰς Πόρτας τῶν μεγάλων, καὶ νὰ τοὺς πείθῃ μὲ τὰς ἀδρὰς ὑποσχέσεις.

Ἔφθασε νὰ ἑλκύσῃ καὶ τὴν γνώμην, καὶ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν φιλίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ Σουλτάνου, ὄντος συνομίληκος τοῦ Γιάκουμου. Ἀλλ' αὐτὰ τόσον δὲν ὠφέλησαν τὸν Γιάκουμον, ὅσον μία γραφὴ τοῦ Μωάμεθ β'. ἀποκτητοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Σουλτάνον τῆς Αἰγύπτου διὰ χρυσίου, καὶ συνεργείας τοῦ ῥηθέντος Φρὰ Γουνέμε, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκήρυττε πόλεμον μετὰ πολλὰς συμβουλὰς τοῦ Αἰγυπτίου, ἐὰν δὲν ἐστερέωνεν εἰς τὸ βασίλειον τῆς Κύπρου τὸν Γιάκουμον. Εὐθὺς ὁ Σουλτάνος ἀναγνώσας τὴν γραφὴν, παρέδωκεν εἰς χεῖρας τοῦ Γιάκουμου τὸν Ποδοκατάρον, καὶ τοῦ ἐβεβαίωσεν ἐκ δευτέρου τὸ βασίλειον. καὶ ἑτοιμάσας ὀγδοήκοντα πλοῖα μὲ δυνατὸν στράτευμα, καὶ Ἀρχηγὸν ἐπ' αὐτὰ τινὰ Τεητὰρ ἀνδρεῖον, ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς Κύπρον νὰ κυριεύσῃ τὸ Βασίλειον.

Ἔτει 1460. Φθάσας ὁ Γιάκουμος μὲ τὸν στόλον τοῦ Σουλτάνου εἰς τὸν Λιμένα τοῦ Κωνστάντζου, ὀλίγον μακρὰν τῆς Ἀμμοχούστου. Ὁ Πρίγκιψ Ἀλουΐζιος λαβὼν τὴν γυναῖκα, καὶ πολλοὺς τῶν εὐγενῶν, ἐκρύφθη εἰς Κυρηνίαν. καὶ ὁ Γιάκουμος διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς συμπασχήσαντες φίλους του, τὸν μὲν Γουνέμεν εὐθὺς ἐκήρυξεν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Κύπρου, τὸν Νικόλαον Μοραβίτου Βισκόντε, τὸν Ρίζον Μαρὶν Ἀρχιστράτηγον, καὶ ἀναλόγως πάντας εὐεργέτησε. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν Ἀρχόντων τῆς Λευκοσίας, εἴτε διὰ φόβον, εἴτε διὰ νὰ μὴ χάσουν τὰ χωρία των ἦλθον, καὶ τὸν ἐπροσκύνησαν, καὶ μετ' αὐτῶν πολὺς λαὸς ἀπὸ κάθε μέρος τῆς Νήσου. εἰς τοὺς ὁποίους μεταχειριζόμενος τὴν γενναιότητα, καὶ πολλοὺς ἐτίμησεν Ἱππεῖς, καὶ πολλοὺς ἐφιλοδώρησε, διὰ νὰ ἑλκύσῃ τοὺς λοιποὺς εἰς τοῦ λόγου του. Ἐστοχάσθη ἁρμόδιον καταφύγιον διὰ ἐκείνας τὰς ὥρας τὴν ἀπόκτησιν τοῦ Καστελλίου τῆς Σύγουρης, ὄντος μακρὰν τῆς Ἀμμοχούστου τέσσαρας λέγας. τὸ ὁποῖον ἐκτίστη ἀφ' οὗ οἱ Γενουβέζοι ἐξουσίασαν τὴν Ἀμμόχουστον ἀπὸ τὸν πρῶτον βασιλέα Γιάκουμον, διὰ φύλαξιν τῶν μερῶν ἐκείνων ἀπὸ τὰς καταδρομὰς τῶν Γενουβέζων. Ἔστειλε λοιπὸν εἰς αὐτὸ μίαν μοῖραν στρατιωτῶν, καὶ ὁ Θωμᾶς Μούριος ἐξουσιαστὴς τοῦ Καστελλίου τούτου, βλέπων τὸν λαὸν νὰ τρέχῃ, καὶ νὰ ὑπόσχεται ὑποταγὴν τοῦ Γιάκουμου, χωρὶς παρα-

μικρᾶς ἀνθιστάσεως, ἐπαραδόθη μὲ ὑπόσχεσιν νὰ χαίρεται τὴν ζωήν, καὶ τὴν περιουσίαν του. καὶ ἀντ᾽ αὐτοῦ ἐδιωρίσθη φύλαξ τοῦ Καστελλίου ὁ Φίλιππος, ἢ ὡς ἄλλοι Ἱστοροῦσιν, ὁ Πέτρος Πέζαρος εὐγενὴς Βενετζιάνος, ὅς τις ἐφυλακώθη ἀπὸ τὸν Μούριον, ὡς ὀλίγον φίλος τῆς Καρλόττας νομιζόμενος. Τὸ παράδειγμα τούτου τοῦ Καστελλίου ἔκλινεν εὐθὺς τὸν Καπετάνον τῆς Πάφου, καὶ τὸν τῆς Λεμεσοῦ νὰ ἔλθουν νὰ προσπέσουν εἰς τὸν Γιάκουμον, καὶ νὰ τοῦ ὑποσχεθοῦν ὑποταγὴν μεθ᾽ ὅρκου, μὲ ὅλον ὁποῦ ἦσαν τὰ Καστέλλια αὐτὰ ἐνδυναμωμένα καὶ ἀπὸ ἅρματα, καὶ ἀπὸ στρατιώτας, καὶ τροφάς. Τέως ὁ Γιάκουμος ἀκολουθῶν τὴν εὐτυχησμένην του τύχην, καὶ βλέπων ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς Ἀρχῆς δεξιὰν τὴν ἔκβασιν τῶν σκοπῶν του, ἔτρεξεν εἰς Λευκοσίαν, χωρὶς νὰ τύχῃ οὐδεμίαν ἀνθίστασιν. Ἀλλὰ δὲν ἄφησε τὰ στρατεύματα τῶν Σαρακηνῶν νὰ ἔμβουν εἰς Λευκοσίαν, διὰ νὰ φυλάξῃ τὴν Πόλιν καὶ τοὺς κατοίκους ἀπὸ τὴν διαρπαγὴν καὶ ἀταξίαν των, καὶ ἐδιώρισεν αὐτὰ νὰ θέσουν στρατόπεδον ἔξωθεν εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον, τὸ, πρὸς τὸ μέρος νῦν τοῦ ἁγίου Δομετίου. Ὁ δὲ Ἕκτωρ Κηβῆδες φοβούμενος μήπως προδοθῇ ἀπὸ τὸ στράτευμα τῆς Λευκοσίας, προλαβὼν, καὶ προκρίνων τὴν ἰδίαν φύλαξιν τῆς Πατρίδος παραιτούμενος κάθε διαυθέντευσιν τῆς Πόλεως, ἔφυγεν ὁ γενάδας εἰς Κυρηνίαν. Ὁ δὲ Πρίγκιψ Ἀλουΐζιος εὑρισκόμενος εἰς αὐτὴν, ἔκλεξε Καπετάνον τὸν Νάνες Πιαμοντίνον, ὑποκείμενον περισσότερον πρὸς ζημίαν, παρὰ πρὸς ὠφέλειαν, καὶ αὐτὸς ἀναπαύετο εἰς ἕνα οἰκίσκον κεκλεισμένος, μὴ εἰδὼς οὐδεὶς ἢ ἐπροσηύχετο, ὡς ᾄδετο, ἢ ἐπαρηγόρη τὴν μεγαγχολικήν του κράσιν, ἀμελήσας κἂν νὰ διαφράξῃ ἕνα στενὸν πέρασμα τοῦ Μοναδίου, λεγόμενον, μεταξὺ δύω ὑψηλῶν ὀρέων, διὰ νὰ μὴ περάσῃ εὔκολα δι᾽ ἐκείνης τῆς στενῆς, καὶ τραχείας ὁδοῦ ὁ ἐχθρός του τὰ στρατεύματα. Ἡ Καρλόττα ἔβλεπε τὰ δεινὰ, ὁποῦ δὲν εἶχαν Ἰατρίαν. ἔβλεπε τὸν μάταιον ἄνδρα της, ὁποῦ δὲν ἦτο ἄλλο καλὸς, παρὰ νὰ προσεύχεται. ἐπαρακίνα τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν, καὶ ἐπενόη τοὺς τρόπους. Ἀλλ᾽ ἔλειπε τὸ χρυσίον, καὶ ἡ πίστις τῶν στρατιωτῶν, οἵ τινες ἀγάπουν τὸν ἐχθρόν της, ὡς γενναῖον, καὶ ἐλευθέριον νὰ χαρίζῃ, καὶ νὰ βραβεύῃ ἀξιώματα καὶ

χρήματα.

Ἀφ' οὗ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀνεπαύθη τὸ στράτευμα, ὁ Ἀρχηγὸς αὐτῶν Τεϊτὰρ ὁμοῦ μὲ ἄλλους στρατιώτας ἐντοπίους, κινήσας ἐκεῖθεν, καὶ διαπεράσας τὸ στενὸν Μονάδιον ἐλευθέρως, ἔβαλεν εἰς πολιορκίαν τὴν Κυρηνίαν. Ὁ Ἀλουΐζιος μετὰ τῆς Αὐλῆς ἔκριναν νὰ δοκιμάσουν μὲ τὸ χρυσίον τὴν πίστιν τοῦ Τεητάρ. ὅθεν ἔστειλεν Ἱππέα τινὰ τοῦ Τάγματος τῆς Ρόδου χριστόφορον πρὸς αὐτὸν ἐν σχήματι Πρεσβείας, ὁ ὁποῖος ἐπρόσφερεν αὐτῷ ὡς εἴκοσι χιλ. δουκάτα, ἐὰν ἐπαραιτῆτο τῆς πολιορκίας, καὶ ἐὰν ἔφευγεν ἀπὸ τὴν Κύπρον μάλιστα. Ὁ Τεητὰρ ὑπερήφανος ἐταράχθη ὑπερβολικὰ εἰς τὴν ἄγνωστον προσφορὰν, καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τὰ δῶρα κρατήσας, ἐνεχείρισεν εὐθὺς τὸν Πρεσβευτὴν τοῦ Γιάκουμου, συντροφεύοντα τὸν Ποδοκατάρον εἰς τὴν φυλακήν. Ἀλλ' ὁ Γιάκουμος μᾶλλον ὑστερημένος τοῦ Ἀλουϊζίου ἀπὸ χρήματα διὰ τὴν ἔξοδον τοιούτου στρατεύματος, μὴ θέλων δὲ τοὺς Κυπρίους εὐθὺς νὰ ψυχράνῃ μὲ τὸν ἐπιφορτισμὸν τῶν ἐξόδων, ἐσυμβουλεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Γουνέμε τοῦτο. Ἐπειδὴ εἰς διαφόρους Πόλεις, καὶ Καστέλλια, καὶ τόπους τῆς Νήσου ἦσαν πολλώτατα λουτρὰ τῶν παλαιῶν οἰκοδομαὶ, καὶ τῶν νεωτέρων, εὔγαλε τοῦ ὑδραγωγοὺς, καὶ αὔλακας ἐκ χαλκοῦ ὄντας, καὶ κόψας εἰς νομίσματα μικρὰ, καὶ μεγάλα, ἐπρόσταξε νὰ πολιτεύωνται εἰς τὰς δωσοληψίας, καὶ μετὰ ἀπειλῆς, μὲ ὑπόσχεσιν ὅμως, ὅτι μετὰ τὴν ἡσυχίαν τῆς Νήσου νὰ τὰ μεταλλάξῃ, χωρὶς ζημίαν τινός. Ἔχων δὲ ἐπιθυμίαν νὰ ἀποκτήσῃ τὴν Κυρηνίαν, παρὰ τῆς ὁποίας ἐξήρτητο ὅλης τῆς Νησου ἡ κυρίευσις, παρεστάθη ὁ ἴδιος εἰς τὸν πολιορκισμὸν, καὶ διὰ νὰ ἐμψυχώσῃ μὲ τὴν παρουσίαν του τοὺς στρατιώτας, καὶ διὰ νὰ ἐμποδίζῃ τὸν Τεητὰρ ἀπὸ κανένα δόλωμα. Ἀπὸ τρία μέρη ἐκτύπουν τὸ Κάστρον λοιπὸν μὲ τὰ ὀλίγα κανώνια, ὡς τότε νέα ἐφευρεθέντα. Ἐπροξένουν ναὶ μέγαν φόβον εἰς τοὺς πολιορκουμένους, διὰ τὸ νὰ ἦτον ἀσυνήθειστος ἡ ἀκοή των ἀπὸ τὸν τρομακτικὸν κρότον αὐτῶν, καὶ ὀλίγην ζημίαν εἰς τὰ ὀσπήτια τῆς χώρας. Ἀλλὰ τὰ τείχη, ὡς δυνατώτατα σχεδὸν οὐδὲν ἔβλαψαν. Οἱ δὲ περικλεισμένοι, εἴτε τρομασμένοι, εἴτε τῶν στρατιωτῶν τὴν ἀπιστί-

αν γνωρίζοντες, είτε καὶ διὰ τὰς μεταξύ των ἀλληλομαχίας, οὔτε εἰς πόλεμον ἐπαρατάχθησαν, οὔτε εἰς προσβολὰς ἐκινήθηταν καθόλου. καὶ ὁ Γιάκουμος ἐννοήσας τοὺς σκοπούς των, ἔγραψε γράμματα, καὶ τὰ ἔρριψεν ἐντὸς τοῦ Κάστρου, καὶ δι' αὐτων ἐκάλει τοὺς στρατιώτας εἰς ὑποταγὴν, καὶ δούλευσίν του, καὶ ὑπόσχετο τοῦ καθ' ἑνὸς ὡς πέντε δουκάτα χρυσὰ διὰ δῶρον. Ἐλευθέρωνε μὲ αὐτὰ καὶ ὅλους τοὺς φυλακωμένους καὶ ἐξωρισμένους μὲ ὑπόσχεσιν εὐεργετήσεως. Ἐδοκίμασε καὶ δεύτερον ὁ Ἀλουΐζιος τὴν γνώμην τοῦ Τεητὰρ στείλας τὸν Λατῖνον Ἐπίσκοπον τῆς Λεμεσοῦ εἰς αὐτὸν, οὗτινος ὑπεσχέθη νὰ πληρώσῃ ὅλα τὰ ἔξοδα διὰ τὴν ἑτοιμασίαν τοῦ στόλου. καὶ τοῦ Γιάκουμου νὰ δώσῃ τὸ Πριγκιπάτον τῆς Γαλιλέας, ὅταν δὲν εὐχαριστεῖτο νὰ μένῃ Ἐκκλησιαστικός. Αὐτὴ ἡ δευτέρα δοκιμὴ ἔγινε πάλιν χωρὶς ἀποτέλεσμα. Ἀλλ' ἡ ἔξαφνος ἀναχώρησις τοῦ Τεητὰρ ἀπὸ τὴν πολιορκίαν, ἔδωκεν ὑποψίαν μὴ νὰ ἐδολώθη μὲ πολὺ χρυσίον. αὐτὸς ὅμως ἔδειξε πῶς ἐκράχθη ἀπὸ τὸν Ναύαρχον τοῦ στόλου, ὄντα εἰς ταῖς Ἁλικαῖς, ὁ ὁποῖος ἔλεγε, πῶς δὲν ἐδύνετο νὰ στέκῃ εἰς ἐκεῖνον τὸν Λιμένα, ὡς ἐπικίνδυνον. χωρὶς λοιπὸν ὁ Τεητὰρ νὰ φανερώσῃ τὴν γνώμην του τινὸς, ἔκαυσε τὰς σκηνὰς τοῦ στρατοπέδου, καὶ ἐπορεύθη κατὰ τὴν Λευκοσίαν. Μὴ δυνηθεὶς ὁ Γιάκουμος μήτε μὲ ταξήματα, μήτε μὲ δάκρυα νὰ τὸν μετατρέψῃ ἀπὸ τὴν ἀπόφασίν του. Ἡσυχάσας δὲ ὁ Τεητὰρ δύω ἡμέρας ἔξω τῆς Λευκοσίας, ἐπορεύθη εἰς ταῖς Ἁλικαῖς, συντροφευμένος πάντοτε ὅμως ἀπὸ τὸν Γιάκουμον. ὅς τις συχνὰ δὲν ἔλειπε νὰ προσπαθῇ νὰ νικήσῃ τὴν γνώμην του, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθη νὰ κατορθώσῃ τὸ οὐδέν. Τέλος πάντων, ἀφ' οὗ ἴδεν ὁ Τεητὰρ, πῶς ὁ Γιάκουμος ἀποφάσισε νὰ στραφῇ μετ' αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτον, ἐφοβήθη μήπως καταγορηθῇ εἰς τὸν Σουλτάνον ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἄφησέ του ἕνα Καπετάνον ἀρνητὴν Χριστοῦ Ἰωάννην Πὲκ μὲ διακοσίους Ἱππεῖς, καὶ πεντακοσίους πεζοὺς, καὶ ἐξέπλευσε φορτωμένος λάφυρα διὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν.

Ὁ Γιάκουμος λοιπὸν παρηγορούμενος μὲ τοῦτο τὸ στράτευμα, ἀγκαλὰ καὶ φοβούμενος ἀπὸ τόσους Σαρακηνοὺς, χωρὶς ἀναβολὴν καὶ-

ροῦ, ἔφθασεν εἰς Κυρηνίαν πάλιν, καὶ τὴν ἐπερικύκλωσε. καὶ ὁ Γεώργιος Βουστρώνιος συνάξας διακοσίους Ἱππεῖς, καὶ ἄλλους τόσους πεζοὺς, ὧν Καπετάνος τῶν Ἁλικῶν, ἐκίνησε καὶ αὐτὸς εἰς βοήθειαν τῆς πολιορκίας. Οἱ Γενουβέζοι ὅμως, ἢ ἀκόρεστοι νὰ ἁρπάζουσιν, ἢ φοβούμενοι νὰ μὴν ὑπερισχύσῃ ὁ Γιάκουμος ὡς ἐχθρός των, ἢ καὶ πειθανώτερον διεγηγερμένοι ἀπὸ τὸν Ἀλουΐζιον, ὥρμησαν ἄσπλαγχνα λεηλατοῦντες τὸ Καρπάσιον. οὐδὲ μίαν κακίαν παραιτούμενοι χειρώτερα τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ὁποῦ δὲν ἔπραξον οἱ βάρβαροι. ὁ δὲ ἐκεῖ Ἀλέξανδρος Ταραντίνος ἐξουσιαστὴς, κλεισθεὶς εἰς τὸν Πύργον εὐθὺς ἔδωσεν εἴδησιν τοῦ Γιάκουμου, ὁ ὁποῖος ἔστειλε πρῶτον τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, ἔπειτα ἐπῆγε καὶ αὐτὸς προσωπικῶς, βαλὼν εἰς τάξιν πάντα διὰ τὴν πολυορκίαν πρῶτον, καὶ κατασκευάσας τινὰς οἰκοδομὰς, ὁποῦ ἔδιδον ἐνόχλησιν μεγάλην τῶν Κυρηνιωτῶν, μόλις ἔφθασεν εἰς Καρπάσιον, καὶ οἱ Γενουβέζοι ἀφέντες ὅσα ἅρπαξαν, ἔτρεξαν νὰ κρυφθοῦσιν εἰς Ἀμμόχουστον ἀπὸ τὸν φόβον τους. Ὁ Ἰάκωβος Μάλες Καπετάνος τῆς Πάφου, ἀνὴρ Ἀνδρεῖος, καὶ ἄτρομος ἀγκαλὰ, ἔστειλε τὸν υἱόν του εἰς τὸν Γιάκουμον, καὶ ἐπρόσφερεν αὐτῷ τὴν παράδοσιν τοῦ Κάστρου, χωρὶς νὰ ζητήσῃ μήτε ἀσφάλειαν, μήτε μισθὸν τινά. Ἀλλ' ὁ Γιάκουμος εὐθὺς πρὸς παρακίνησιν τῶν ἄλλων, ἐσύστησεν αὐτὸν τὸν ἴδιον Καπετάνον πάλιν δι' ἀνταμειβὴν εἰς τὸ ἴδιον Καστέλλιον. Τέως ἡ Κυρηνία ἐδοκίμαζε πολλὴν σπάνην, καὶ ἀνάγκην πάντων. Μόλις οἱ Ἄρχοντες ἐκεῖ εἶχον κρίθηνον ψωμὶ νὰ φάγωσι. τὸ ἁλατισμένον κρέας ἦτον ἡ εὐγενικωτέρα τροφὴ τῶν μεγαλοπρεπῶν τραπέζων, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοὺς ἔλειψε. Δύω δὲ ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς, στοχαζόμενοι τὰ μέλλοντα, ἦλθον προσπίπτοντες εἰς τοὺς πόδας τοῦ Γιάκουμου, οὓς ἐδέχθη εὐμενῶς, καὶ ἐχάρισεν αὐτοῖς καὶ μερικὰ χωρία, τιμήσας αὐτοὺς προσέτι μὲ ἀξιώματα στρατιωτικὰ, καὶ ἐκράτησεν αὐτοὺς ἐκεῖ. οἵ τινες ἦτον Καλκεφάνος Κώμης, καὶ Ἀντώνιος Συγκλητικός. Αὐτοὶ ἐδιηγήθησαν τὴν ἀνάγκην, καὶ ἰσχυρογνωμίαν τῶν πολιορκουμένων. ὅτι εὐχαριστοῦντο νὰ ἀποθάνουν τῆς πείνας, παρὰ νὰ παραδωθοῦν. ὅτι τὸ κρέας τῶν ἵππων, καὶ ἄλλων ὁμοίων, ἦτον ἡ συνειθησμένη τροφὴ τῶν

στρατιωτῶν. ὅτι ἔλαιον, καὶ κριθάρι εἶχον ἀρκετὸν, ὅτι οἱ Ἱππεῖς εὔγεναν μὲ λαγνὸν, ἕνας κάθε ἑβδομάδα διὰ νὰ προβλέψουν τροφὴν διὰ τὸν Πρίγκιπα, καὶ τὴν Πριγκιπέσσαν. Ὅτι ἡ ἀκόλουθος ἡμέρα ἐτύχαινε τοῦ Ἕκτωρος Κηβῆδες, ὁ ὁποῖος ἀπεφάσισε νὰ τρέξῃ ἕως εἰς Λάπιθον, ὅπου ἤλπιζε νὰ ἁρπάξῃ πλούσιον λάφυρον ζώων τῆς τροφῆς. Βεβαιωθεὶς ὁ Γιάκουμος ὑπὸ τούτων περὶ τοῦ Κηβῆδες, διὰ νὰ παιδεύσῃ μάλιστα τὴν ἀχαριστίαν του, καὶ νὰ ὑστερήσῃ τοὺς ἐχθρούς του ἀπὸ ἕνα ἄνθρωπον γενναίας ὑπολήψεως, καὶ γνώσεως, μὴν ἐμπιστευόμενος εἰς ἄλλους, ὁ ἴδιος ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ διακοσίους ἱππεῖς, καὶ ἐκρύφθη εἰς μίαν ράχην, διὰ τῆς ὁποίας ἔμελλε νὰ περάσῃ ὁ Κηβῆδες, Αὐτὸς τρέχων μὲ πεντήκοντα ἱππεῖς, εὑρέθη περικυκλωμένος ἀπὸ τὸν Γιάκουμον, καὶ μετὰ μίαν μεγάλην ἀνθίστασιν, καὶ πόλεμον, ἐπιάσθη σκλάβος μὲ δεκατρεῖς πληγάς. Ὁ Γιάκουμος εὐθὺς ἐπρόσταξε, καὶ τοῦ ἔκοψαν τὴν κεφαλὴν, ἐπειδὴ ἦτον καὶ εἰς τὰ ὀλίσθια νὰ ἀποθάνῃ. τὴν ὁποίαν ἔστειλεν εἰς Λευκωσίαν, καὶ τὴν ἔστησαν ὑπ' ὄψιν πάντων εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης διὰ τὴν ἀχαριστίαν του. Τὸν Ἀλοΐζιον, καὶ πάντας ἐτρόμαξε τὸ συμβὰν τοῦ Κηβῆδες. ὅθεν ἔστειλεν εἰς Ρόδον αὐτὸς Κάτεργον ζητῶν βοήθειαν, καὶ εἰς τὸν Πατέρα του εἰς Σαβόγιαν. Ἀλλ' ἡ δυστυχησμένη του τύχη ἔρριψε τὸ Κάτεργον εἰς τὴν Πεντάγιαν ἔξω εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ ἐπιάσθη ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του μὲ ὅλους τοὺς πλέοντας. ἐξ ὧν Θωμᾶν Καρήνην, καὶ Γουαλτιέρον μὲ δύω του υἱοὺς ἀποφάσιτεν ὁ Γιάκουμος εἰς θάνατον, ὡς ἐχθρούς του παλαιούς. Ἀλλ' ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Γουνέμες μεσιτεύτας ἠλευθέρωσεν αὐτοὺς, διδάσκων αὐτὸν, ὅτι τὰ βασίλεια δὲν ἀποκτοῦνται, καὶ μήτε στερεοῦνται ἄλλως, εἰμὴ μὲ τὴν συγχώρησιν, καὶ φιλανθρωπίαν εἰς τοὺς ἐχθροὺς, καθὸ ἡ ἐκδίκησις εἶναι μόνη τῶν θηρίων ἰδιότης, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐξομοιούμενοι τὸν εὔσπλαγχνον Θεὸν ἔχουν χρέος νὰ συγχωροῦν τοὺς κακούς. Καὶ ὁ Γιάκουμος εὐχαριστήθη νὰ τοὺς δεχθῇ ἔμπροσθέν του, καὶ νὰ τοῦ ὀμώσουν ἐμπιστωσύνην. Ἐλθόντες οὗτοι μὲ ταπείνωσιν ὁ μὲν Καρήνης ὤμωσεν, ὁ δὲ Γουαλτιέρος ἀρνήθη, λέγων, ὅτι ἐπειδὴ ὤμωσε τῆς ἀδελφῆς του ἐμπιστωσύνην, δὲν εἶχεν ἄλλον ὅρκον νὰ δώσῃ εἰς

ἄλλον, ἕως ὅτου ἐκείνη ἔζη. Ἐσυγχύσθη εἰς τοῦτο ὁ Γιάκουμος. Ὅθεν διὰ ποινήν του ὑστέρησεν αὐτὸν ἀπὸ τριάκοντα ἕξη χωρία πατρικά του, καὶ τὸν ἐκατάστησε πτωχὸν διὰ πολλῶν ἄλλων παράδειγμα. Τοῦ δὲ Καρένου, καὶ τῶν λοιπῶν ἐχάρισεν αὐτοῖς ὅλα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν. Ἐκήρυξε χάριν πολλῶν, ὁποῦ ἤθελαν τοῦ ἀκολουθήση πολλὰς ἀσιδεσίας, στοχαζόμενος νὰ παρακινῇ μὲ τὰ βραβεῖα, καὶ νὰ ἐκφοβίζῃ μὲ τὰς ποινάς, δύω μέτα δυνατὰ τῆς καταπείσεως. Ἡ ἀνίκητος δὲ πίστις τοῦ Γουαλτιέρου Ἰσχυρογνώμονος, ὅς τις ἔλεγεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶναι Κύριος τῆς ζωῆς, ἀλλ' ὄχι τῆς θελήσεως, ἔμεινεν ὡσὰν παροιμία εἰς τὴν Κύπρον. ὅταν διότι ὠνειδίζετο τινὰς διὰ ἰσχυρογνώμων, ἐπρόσθεττον, ἰδοὺ ἡ Πίστις τοῦ Γουαλτιέρου δὲ Νόρες.

Ἀλλ' οἱ Γενουβέζοι ὡς τόσον ἔπασχον παντοίῳ τρόπῳ νὰ ἀδυνατίσουν τὰς δυνάμεις τοῦ βασιλέως ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τῆς Κυρηνίας. ἐπειδὴ ἔβλεπον μὲ πολλὴν ζηλοτυπίαν τὴν αὔξησιν ἑνὸς ἐχθροῦ, καὶ ἀπὸ τὰς προλαβούσας ἀτιμίας ἐγνώριζαν αὐτὸν δι' αὐτοὺς ἀνεξίλαστον. ὅθεν ἔστειλαν ἕνα Κάτεργον εἰς Καρπάσιον διὰ νὰ χαλάσῃ ἐκεῖνο τὸ χωρίον, καὶ νὰ κράξῃ εἰς βοήθειάν των ἕνα μέρος τῶν πολιορκουμένων. Ὁ Γενουβέζος Καπετάνος χαίρων εἰς τὰ κούρση, εὐγῆκεν εἰς τὴν γῆν, καὶ τόσον ἐπροχώρησε μὲ τοὺς ἀνθρώπους του, ὥστε ἠπάντησεν εἰς κάποια μέρη τὸν Ἀλέξανδρον Ταραντῖνον, ὁ ὁποῖος τὸν ἀκτύπησε, καὶ τὸν ἐπῆρε σκλάβον μὲ τοὺς περισσοτέρους ἀνθρώπους του φορτωμένους ἀπὸ κούρση τῶν Καρπασίων. καὶ τοῦ Καπετάνου ἔκοψε τὴν κεφαλὴν μετὰ γνώμης τοῦ Γιάκουμου, διὰ νὰ ἐκφοβίσῃ τοὺς Γενουβέζους. Τοὺς δὲ ἄλλους σκλάβους ἔπεμψεν εἰς Λευκοσίαν, ἔνθα ὅλοι ἀπέθανον εἰς φυλακήν. Ηὔξανε τέως τὸ στράτευμα τοῦ Γιάκουμου καὶ ἀπὸ ξένους, καὶ ἀπὸ Κυπρίους καθ' ἡμέραν. διὰ τοῦτο ηὔξανον καὶ αἱ ἐλπίδες του. Καὶ δὴ βεβαιούμενος τὰς διχονοίας, ὁποῦ ἔτρεχον εἰς Γένουβαν, λαβὼν μέρος τοῦ στρατεύματος, ἦλθεν ἔξαφνα εἰς Ἀμμόχουστον, μὲ μεγαλώτατον φόβον τῶν Γενουβέζων, καὶ τὴν ἐπολιόρκει, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐστενοχώρει καὶ τὴν Κυρηνίαν. Οἱ Γενουβέζοι εὑρίσκοντο εἰς μεγάλην πενίαν ἀπὸ

τροφάς, καὶ ἔστειλαν ἔξω ὅλα τὰ πλοῖά των διὰ νὰ κάμουν πρόβλεψιν. Ἕνας δὲ Κατετάνος αὐτῶν Γιάμες λεγόμενος, ἐναυάγησεν εἰς Καρπάσιον, καὶ συλληφθεὶς ἀπὸ τὸν ἐκεῖσε Κυβερνήτην, ἐστάλθη εἰς τὸν Γιάκουμον. ὅστις ἀντὶ νὰ τὸν τιμωρήσῃ, τὸν εὐεργέτησε, καὶ τὸν ἐκατάπεισε τόσον, ὁποῦ ἔμεινεν εἰς τὴν ὑποταγήν του, καὶ εἰς τὴν δούλευσιν. Ὡς τόσον εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀμμοχούστου ηὔξαναν αἱ δυσκολίαι, ἐπειδὴ οἱ Γενουβέζοι ἐπολυπλασίασαν τὴν διαυθέντευσίν της εἰς τρόπον, ὁποῦ ἐκατάστεναν τὰς δοκιμὰς τοῦ Γιάκουμου περισσότερον ματαίας, παρὰ ὠφελήμους. τούτου ἕνεκα ἄφησεν ἐκεῖ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ταραντίνου τὴν φροντίδα, καὶ αὐτὸς ἀνεχώρησεν εἰς Λευκοσίαν, διὰ νὰ προβλέψῃ ἄλλα ὁποῦ ἐσύμφερον. Εἰς καιρὸν ὁποῦ ἐφρόντιζε τοὺς τρόπους νὰ συνάζῃ ἀργύρια χωρὶς βάρος τῶν ὑπηκόων, καὶ νὰ ὁδηγῇ εἰς ἄσκησιν τὰ στρατεύματα, ἡ φήμη τοῦ ὀνόματός του ἐκάλεσε πολλοὺς στρατιώτας ἀπὸ Συρίαν, καὶ Ἀρμενίαν εἰς δούλευσίν του. καὶ μαθὼν ἀπὸ τοὺς κατασκόπους, ὅτι ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Νεωρίου (ἤτοι τοῦ Ἀρσενᾶ) ἡ ἀπόκτησις τῆς Ἀμμοχούστου ἦτον πλέον εὔκολη, διὰ τὸ νὰ ἦτον τὰ τείχη ἐκεῖθεν χαμηλώτατα, καὶ κακὰ φυλαττόμενα ἀπὸ τοὺς Γενουβέζους. ἐτοίμασε κρυφὰ πολλὰ ἐργαλεῖα πολεμικά, καὶ σκάλας, καὶ διὰ νυκτὸς ἔφθασεν ἐκεῖ. Ἀλλὰ βαλόντες τὰς σκάλας εὑρέθησαν κονταὶ διὰ τὴν ἀστοχασίαν τῶν τεχνήτων. ἄφησαν μίαν τρύπαν ὅμως ὁποῦ ἄνοιξαν μὲ τὰ σίδηρα, καὶ ἔφυγαν, χωρὶς νὰ καταλάβουν οἱ ἔνδον Γενουβέζοι παντελῶς τὴν ἐπιχείρησιν. Ἠπατημένος δὲ ἀπὸ τοὺς κατασκόπους τῆς Κυρηνίας προσέτι, πῶς οἱ φύλακες, καὶ στρατιῶται ἀμελῶς ἔχοντες κοιμῶνται, ἔστειλε τὸν Μοραβίτην ἕως εἰς τὸν χάντακα λεγόμενον Βαρακανᾶ. ἀλλ' ἔξαφνα οἱ στρατιῶται ἔδραμον κατ' αὐτοῦ, καὶ μόλις ἐλευθερώθη ἀπὸ τὰς χεῖρας των μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ ἵππου του. Τούτου ὁ Γιάκουμος διὰ τὴν τολμηρίαν, καὶ ἀνδρείαν του, ἐχάρισεν εὐθὺς τέσσαρα χωρία, εἰς καιρὸν ὁποῦ αὐτὸς ἐζήτη ἕνα. καὶ τὸν ἠξίωσεν εἰς μεγαλήτερον βαθμόν, καὶ τοῦ ἔδωσεν εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα Ἀλβίζε δὲ Νόρες, ὄχι τόσον διὰ νὰ βραβεύσῃ τὴν ἀρετήν του, ὅσον διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὴν ὑπερηφάνιαν τοῦ Νόρες, ὁποῦ ἐκαυχᾶτο, χωρὶς διάκρισιν

νὰ λέγῃ, πῶς εἰς Κύπρον δὲν εὑρίσκετο τινὰς ἄξιος διὰ τὴν θυγατέρα του. Αὐτὴ ὅμως ἡ παιδίσκη μετ' ὀλίγον καιρὸν μὴ δυνηθεῖσα, ὡς ἐλέγετο, νὰ ὑποφέρῃ διὰ Ἄνδρα της ἕνα ἀσχημοειδῆ, βάρβαρον εἰς τὰ ἤθη, οὐτιδανῆς καταστάσεως, θηριώδη φυσικὰ, καὶ αἱμοβῶρον ἐφαρμακεύθη, ὄχι χωρὶς ὑποψίας, πῶς ὁ Πατήρ της ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνιάν του νὰ τῆς ἔδωκε διὰ φαρμάκου τὸν θάνατον μὴν ὑποφέρων τὸ ὄνειδος εἰς τὸν παλαιὸν, καὶ ὀνομαστὸν οἶκόν του.

Ἔτει δὲ 1461. Μία τύχη εὐτυχὴς τοῦ Μπαστάρδου εἰς πολλὰ, ἔφερε καὶ τὸν Σεὺρ δὲ Νάβες μὲ δύω Γαλέρας εἰς τὸν Λιμένα τῆς Ἁλικῆς καλεσμένος εἰς δούλευσιν μὲν τῆς Καρλόττας, τῆς ὁποίας ἦτον ὑπόχρεως διὰ μίαν ἀρκετὴν ποσότητα πληρωμῆς, ὁποῦ ἔλαβεν ἐπὶ τούτου. Αὐτὸς ὅμως παρακινηθεὶς ἀπὸ τὸν ἀδελφόν του, εὑρισκόμενον εἰς δούλευσιν τοῦ Γιάκουμου, καὶ πεισθεὶς, γνωρίζων τὴν Καρλότταν ἀδύνατον, ἄλλαξε γνώμην, καὶ ἀκολουθῶν τὸ βραβεῖον τῆς προδοσίας του ἔπλευσεν εἰς Τρίπολην διὰ νὰ προβλέψῃ χρειώδη τοῦ πολέμου. Οὗτος ἐφανέρωσε τοῦ Γιάκουμου, πῶς ἐπλησίαζε βοήθεια εἰς Ἀμμόχουστον μὲ ἕνα πλοῖον μεγάλον τοῦ Γριμάλδα, ὁποῦ ἔφερε διὰ Καπετάνον αὐτῆς νέον τὸν εὐγενῆ Παλλαβικίνον, καὶ συντροφευμένον ἀπὸ μίαν Γαλεόταν μὲ ἄλλα μικρὰ πλεούμενα φορτωμένα ἀπὸ τὰ τῆς τροφῆς, ὁδηγούμενα ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ Ἰμπεριὰλ Δόρια. Ὁ Γιάκουμος λαβὼν αὐτὴν τὴν εἴδησιν, ἐσύναξεν ὅλα τὰ εἰς τὴν ἐξουσίαν του πλοῖα τῆς Νήσου, καὶ τὰ ἔστειλεν ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ Γιάμες προρρηθέντος Καπετάνου, διὰ νὰ πολεμήσῃ τῶν ἐχθρῶν τὰ πλοῖα. Ὁ Γιάμες ἀπαντήσας αὐτὰ ἐπέτυχε μὲ τόσην εὐτυχίαν, ὥστε ὁποῦ ἐνίκησεν ὅλα, καὶ ἐσκλάβωσεν αὐτά. μόλις ὁ Δόριας, καὶ ὁ Παλαβικίνος μὲ μίαν βάρκαν ἔφθασαν νὰ καταφύγουσιν εἰς Ἀμμόχουστον. Ἕνας μέγας φόβος, καὶ τρόμος τότε ἐπερίλαβε τοὺς τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἄρχισαν νὰ κλίνουσιν εἰς τὴν παράδοσιν αὐτῆς. καὶ ἔκλεξαν ἀποκρισιαρίους, καὶ ἔβαλαν καὶ εἰς τάξιν τὰ αὐτῶν ζητήματα. Ἀλλὰ στραφεὶς ὁ Νάβες ἀπὸ Τρίπολην μὲ δύω κομμάτια κανωνίων, καὶ μὲ μίαν φούσταν, παραιτούμενος τὸν ὅρκον, ὁποῦ ἔδωσε τοῦ Γιάκουμου, καὶ κρατήσας καὶ τὴν πληρω-

μὴν, ἔμβη εἰς τὸν Λιμένα μὲ ἀρκετὸν στράτευμα Σαρακηνῶν, κερδηθεὶς μὲ τὸ χρυσίον ἀπὸ τοὺς Γενουβέζους, ὡς εἶναι πιθανόν. Οἱ Γενουβέζοι ὁποῦ ἔλαβον τοιαύτην βοήθειαν ἀνδρειώθησαν, καὶ ἑτοιμάσθησαν πλέον εἰς διαυθέντευσιν. καὶ ὁ προδότης Νάβες ὑπεσχέθη αὐτοῖς νὰ κτυπήσῃ τοὺς ἐχθρούς των, μαθὼν μάλιστα, πῶς ὁ ἀδελφός του Πέτρος ἔφυγεν ἀπὸ τὸ στράτευμα τοῦ Γιάκουμου, ἐπειδὴ ἐφοβήθη μήπως παιδευθῇ διὰ τὴν ἀποστασίαν του. Ὁ Γιάκουμος ἐσκοτίσθη ὅταν ἔμαθε τοῦ Νάβες τὴν ἐπιβουλήν, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του τὴν φυγήν. καὶ στοχαζόμενος ἀσύμφορον νὰ πολιωρκῇ τὴν Ἀμμόχουστον ἐσύκωσεν ἐκεῖθεν τὴν πολιορκίαν, καὶ οἱ Γενουβέζοι ἐλθόντες εἰς τὰ πέριξ, ἔγδυσαν τὰ χωρία, καὶ ἐσκλάβωσαν τοὺς ἀνθρώπους, ἐναντίον εἰς τὸν νόμον τοῦ πολέμου, ἐθανάτωσαν πολλοὺς χωριανούς, καὶ ἐκρέμασαν ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη χωρὶς εὐσπλαγχνίαν τοὺς ἀθώους.

Ἡ τύχη ὡς τόσον ἔφερεν εἰς ταῖς Ἁλικαῖς ἕνα πλοῖον Καταλάνον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἱππέως Ἰωάννου Πέρες εὐγενοῦς, ἀλλὰ πτωχοῦ. Αὐτὸς ἐπαρεκάλεσε τὸν Γεώργιον Βουστρώνιον Καπετάνον τῶν Ἁλικῶν διὰ νὰ τοῦ δώσῃ ἄδειαν νὰ φορτώσῃ ὡς χιλίων μοδίων γεννήματα ἀπὸ τὴν Νῆσον διὰ τὴν Ρόδον. Ὁ Καπετάνος ὑποπτεύσας μὴν εἶναι διὰ τὴν Κυρηνίαν, εἶπεν αὐτῷ, πῶς δὲν εἶχεν ἐξουσίαν νὰ τοῦ πληρώσῃ τὸ ζήτημα, καὶ τὸν ἔστειλεν εἰς τὸν Γιάκουμον, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν εὐεργεσίαν, καὶ μὲ τὴν πειθανότητα τοῦ εἴδους, καὶ τῆς ὁμιλίας του, ἔπεισεν αὐτὸν νὰ μένῃ εἰς δούλευσίν του, καὶ τοῦ ἐχάρισε τὴν Βαρωνίαν ὀνομαζομένην, τὸ Κωμητάτον τοῦ Καρπασίου, τὸ ὁποῖον ἦτον τὸ μεγαλήτερον ἀπὸ ὅσα ἄλλα Κωμητάτα εἶχεν ἡ Νῆσος τότε, καὶ τούτου ἡ διαδοχὴ ὕστερον ἐπέρασεν, εἰς τὸν οἶκον Ἰουστινιάνιον. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἔφθασαν δύω Κάτεργα, τὸ ἕνα ὁδηγούμενον ἀπὸ ἕνα εὐγενῆ Γάλλον, καὶ τὸ ἕτερον ἀπὸ τὸν Μούτζιον Κωνστάντζου Σικιλιανὸν ἐξ εὐγενικωτάτης γενεᾶς. Εὐθὺς ὁ Γιάκουμος ἐπορεύθη εἰς Πάφον ἀκούσας περὶ αὐτῶν τῶν πλοίων καὶ διατὶ ἐγνώριζε τὴν Ἀνδρείαν, καὶ ἐπιτειδειότητα τοῦ Κωνστάντζου, ὄχι μόνον τοῦ ἐχάρισεν ἔξη χωρία, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκήρυξεν Ἀρχιθαλάσσιον τῆς Κύπρου, καὶ τὸν ἕνωσεν εἰς γάμον μὲ τὴν θυγατέρα τοῦ

Θωμᾶ Βέρνη, ὁποῦ εἰς τὴν εὐγένειαν, καὶ εἰς τὸν πλοῦτον ἐνομίζετο ἀπὸ τοὺς πρώτους τοῦ βασιλείου. Ὁ δὲ Σοὺρ Νάβες πωλήσας τῶν Γενουβέζων τὰ κανώνια ὀλίγον εὐχαριστημένος ἀπ' αὐτοὺς, ἐπῆγεν εἰς Κυρηνίαν. Ἡ Καρλόττα, καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ ἤξευρε τὴν προδοσίαν του, ἔδειξε μεγάλην εὐχαρίστησιν εἰς αὐτόν. τὸν εὐεργέτησεν ὅπως ἐδύνατο, καὶ τοῦ ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν τῆς Κυρηνίας, διὰ νὰ τὸν ὑποχρεώσῃ περισσότερον. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπαρακίνησε τὸν ἄνδρα της νὰ ὑπάγῃ μετ' αὐτοῦ εἰς Ρόδον διὰ νὰ προβλέψῃ τροφὰς καὶ διὰ τὴν ὑποσχεθεῖσαν βοήθειαν ὑπὸ τῶν Ροδίων Καβαλλιέρων, ὁποῦ ἐδιαλαλεῖτο. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἔρχετο, οὐδὲ κἂν ἐλπίζετο.

Ἔτει 1463. Παραιτήσας καλὴν πρόβλεψιν λοιπὸν εἰς Κυρηνίαν ἔλαβεν ὅσους ὑπόπτευεν ὀλιγοπίστους μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐπῆγεν εἰς Ρόδον ὁ Ἀλουΐζιος μὲ τὴν Καρλότταν. Ἔδειξεν ὁ γρὰν Μαίστωρ Φρὰ Ἰάκωβος Μάλες μεγάλην δεξίωσιν εἰς αὐτοὺς, καὶ τιμήν. ἀλλὰ ζητηθεὶς διὰ βοήθειαν ἐπροφασίσθη τὸν φόβον τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου, μὴ θέλων νὰ τὸν διεγείρῃ εἰς ἔχθραν τότε ὄντα ἰσχυρόν. Ὁ Ἀλουΐζιος ἀπελπισθεὶς, ἀπὸ τοῦ Μαίστωρος, ἄφησε τὴν γυναῖκά του ἐκεῖ, καὶ ἐπορεύθη διὰ τὴν Σαβόγιαν, ἐλπίζων ἐκεῖθεν νὰ φέρῃ βοήθειαν ἀπὸ τὸν Πατέρα του Δοῦκα μεγάλην, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ βασίλειόν του. ἀλλὰ μόλις ἔφθασεν εἰς Γένουβαν ὁ μάταιος, καὶ ἀλησμόνησε καὶ γυναῖκα, καὶ βασίλειον, μηδὲν φροντήσας πλέον, οὐδὲν κἂν ὁμιλήσας, ἔχαιρε μόνον, καὶ ἀνεπαύετο. καὶ ἐκεῖθεν ἐπορεύθη εἰς Σαβόγιαν, ὅπου παντελῶς οὐδὲ ἐνθυμήθη διὰ τί ἐστάλθη. Ἡ δυστυχὴς Καρλόττα γνωρίσασα τὴν ἀχρειότητα τοῦ ἀνδρός της, ὑπερέβη ἀληθινὰ τὴν φύσιν τοῦ εἴδους της, καὶ μὲ τέσσαρα Κάτεργα, καὶ δύω πλοῖα ἐστράφη εἰς Κύπρον εἰς τὸν Λιμένα τῆς Πάφου, ὅπου ὁ Μιστακὲλ νικούμενος ἢ ἀπὸ φόβον, ἢ ἀπὸ τὸ συμφέρον, ἐπαράδωσεν αὐτῇ τὸ Κάστρον. Αὐτὴ δὲ μὴ πιστεύουσα τοῦ προδότου, εὔγαλεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἀξίαν, καὶ ἐδιώρισε τὸν Πέτρον Παλὸλ μὲ ἄκραν λύπην τοῦ Μιστακὲλ, ὁποῦ ἐνόμιζε μὲ τὴν προδοσίαν του νὰ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν. Ἔλαβε τὸν υἱόν του εἰς δούλευσίν της, καὶ ἐκεῖθεν πλεύσασα ἦλθεν εἰς Κυρηνίαν. Μετ' ὀλίγον εὔγησαν τὰ Κάτεργα ἀπὸ τὴν Κυ-

ρηνίαν μὲ τὸν Σοὺρ Νάβες, καὶ μὲ τὸν Πέτρον ἀδελφόν του, ὄχι μόνον διὰ νὰ βλάψουν τὰ χωρία, ὁποῦ ὑποτάσσοντο εἰς τὸν Γιάκουμον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ προβλέψουν ζωοτροφίαν. ἐπειδὴ ὁ πολὺς ἀριθμὸς τῶν ἀνθρώπων εἰς Κυρηνίαν ἔφθειρε τὰ πάντα. Αὐτὰ τὰ Κάτεργα δὲν ἐδυνήθησαν νὰ πιάσουν εἰς γῆν, καὶ διωκόμενα ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, ἦλθον εἰς Πάφον καὶ ἐφυλάχθησαν. ὅθεν ὀργισμένος ὁ Σοὺρ κατὰ τοῦ Παλὸλ, ὁποῦ τὸν ἐβίαζε νὰ φύγῃ ἐκεῖθεν, εὔγαλεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ Καπετάνου τῆς Πάφου, διωρίσας τὸν Πέτρον ἀδελφόν του, χωρὶς νὰ δώσῃ εἴδησιν τῆς Καρλόττας κἂν. Ὁ Παλὸλ ἐπῆγε περιπατῶν εἰς Κυρηνίαν μὲ κίνδυνον φανερὸν τῆς ζωῆς, καὶ ἐπαραπονήθη εἰς αὐτήν. καὶ ἡ Καρλόττα μήτε ἄλλο δυναμένη, τὸν ἐστήριξε μὲ τὰς ἐλπίδας νὰ τὸν συστήσῃ πάλιν εἰς τὴν πρώτην του ἀξίαν. Ὁ Μιτσακὲλ δὲ μὴ ὑποφέρων νὰ λαμβάνῃ ἀτιμίας ὅθεν ἤλπιζε βραβεῖα, καὶ δυσανεσχετημένος, διὰ μεσιτείας τινῶν φίλων του, ἔλαβε τὴν συγχώρησιν τῆς ἐπιβουλῆς του ἀπὸ τὸν Γιάκουμον, ὅν τινα χωρὶς νὰ ὀνειδίσῃ, ἐδέχθη μὲ μεγαλητέραν δεξίωσιν, καὶ ἀγάπην, παρὰ πρότερον.

Αὐτὸς δὲ δι' αὐτὴν τὴν εὐεργεσίαν, προσπαθῶν νὰ ὑπερέβῃ μὲ νέαν δούλευσιν εἰς τὸν Γιάκουμον τὰ ἀπερασμένα ἐλαττώματα, ἐνήργησε τόσον μὲ τὸν Πέτρον Νάβες, ὥστε μὲ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Σοὺρ, ἔλαβε πάλιν τὴν ἐξουσίαν τοῦ Καστελλίου τῆς Πάφου, καὶ ὁ Πέτρος ἐπορεύθη εἰς Λευκοσίαν νὰ χαίρεται τοὺς καρποὺς τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ Γιάκουμου. Ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον τὸν ἐδέχθη πάλιν εἰς τὴν χάριν του, ἀλλὰ τοῦ ἐχάρισε καὶ χωρία, καὶ τὸν ἐτίμησε Καπετάνον τῶν δορυφόρων του. Ἡ Καρλόττα λυπουμένη δι' αὐτὸ τὸ νέον συμβεβηκὸς, ἀπελπισμένη ἀπὸ τινὰ βοήθειαν τοῦ Ἀνδρὸς, πολὺ ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς Ροδίους, ἀποφάσισε νὰ δοκιμάσῃ τὴν καρδίαν τοῦ Μωάμεθ β'. Σουλτάνου τῶν Τουρκῶν πρὸ δέκα χρόνων, νικητοῦ, καὶ φοβεροῦ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀγκαλὰ τὴν ἐνουθέτησαν νὰ μὴ κινῇ τὰ ἅρματα τῶν Ἰσχυρῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἀσεβῶν, διατὶ ἡ γνώμη των εἶναι πάντοτε ἄστατος. Αὐτὴ ὅμως οὐδὲ ἀκούουσα, ἔστειλε Φλωρίνον Κόμητα εἰς Κωνσταντινούπολιν. ὅς τις

ἀπήντησε μεγάλας δυσκολίας εἰς ἐκείνην τὴν Αὐλὴν, ὡς μισητὸν τὸ ὄνομα εἰς αὐτὸν πρὸ καιροῦ, τῆς Καρλόττας, καὶ τοῦ Ἀλουϊζίου, διὰ τὴν αἰτίαν τῶν σκλάβων Τουρκῶν, ὁποῦ ἔλαβον εἰς Κύπρον, καὶ πρὶν νὰ λάβῃ ἀκρόασιν εἰς τινὰ ἀπὸ τοὺς Μεγιστάνας, τοῦ ὡμίλησεν ἕνας Πασᾶς, ὁποῦ εἶχεν εἰς γυναῖκα μίαν ἐκ γένους τῶν Κατακουζινῶν, καὶ ἀδελφὴν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τοῦ Φλωρίνου, διὰ νὰ κάμῃ νὰ ἔλθῃ ἡ γυναικαδελφὴ μὲ τὰ παιδία της εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁποῦ ἀγάπα ἡ γυναῖκά του, καὶ ἀδελφή της νὰ τοὺς ἰδῇ. Αὐταὶ αἱ δύω ἀδελφαὶ ἐλήφθησαν σκλάβαι, καὶ ἡ τοῦ Φλωρίνου ἠγοράσθη ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ τοὺς τούρκους, καὶ τὴν ἔλαβεν εἰς γυναῖκα. Ὁ Πασᾶς αὐτὸς ὑπέσχετο νὰ τοῦ βοηθήσῃ μεγάλως, καὶ τοῦ ἔδωσε γράμματα νὰ τὰ στείλῃ εἰς Κύπρον τῆς γυναικός του. Ὁ Φλωρῖνος δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀρνηθῇ τοῦ Πασᾶ τὴν ζήτησιν. Ἀλλ' ἔγραψε τῆς γυναικός του κράζων αὐτὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν, διὰ νὰ ἰδῇ τὴν ἀδελφήν της. Αὐτὴ εἴτε μὴ θέλουσα νὰ ὑπάγῃ, εἴτε καὶ μὲ ἄλλα γράμματα τοῦ Ἀνδρός της ἐμποδίζετο, Ὁ πασᾶς ὡς περιπαιχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔκοψεν αὐτὸν εἰς δύω μέρη μὲ ἀσπλαγχνίαν, καὶ βαρβαρότητα. Ἴσως διὰ τιμωρίαν τῆς παρανόμου, καὶ διεστραμμένης ὑπηρεσίας του, τοῦ Θεοῦ οὕτω συγχωρήσαντος. Ἡ δὲ Καρλόττα παντελῶς ἀπελπισμένη, οὔτε πλέον δυναμένη νὰ ὑποφέρῃ τὰς ταλαιπωρίας τῆς πολιορκίας, αὐξάνουσαν βλέπουσα τὴν πεῖναν εἰς τὴν Πόλιν, εἰς τρόπον ὁποῦ οἱ Γάττοι, οἱ σκύλλοι, οἱ Ποντικοὶ ἦσαν ἡ τροφὴ τῶν δυστυχησμένων κατοίκων, καὶ στρατιωτῶν. Εστύστησεν ὡς ἴδιον ἐξουσιαστήν της τὸν Σοὺρ δὲ Νάβες, καὶ αὐτὴ ἀνεχώρησεν εἰς Ρόδον πάλιν, σχεδὸν μὲ ὅλους τοὺς εὐγενεῖς, ὅσοι δὲν ἤλπιζον παρὰ τοῦ Γιάκουμου συγχώρησιν.

Δηλωθέντος τοῦ ἀναχωρισμοῦ τῆς βασιλίσσης Καρλόττας. Ὁ Γιάκουμος ἐπροσπάθησε μὲ ὅλους τοὺς τρόπους νὰ κερδίσῃ τὴν Πίστιν τοῦ Σὸρ δὲ Νάβες. ὑπέσχετο αὐτῷ βραβεῖα διάφορα, καὶ χαρίσματα. Ἔδειξεν αὐτῷ, πῶς ἡ ἀνάγκη θέλει τὸν καταστήσει αἰχμάλωτον εἰς χεῖρας του, καὶ θέλει στανικῶς ἀφήσει ἐκεῖνο, ὁποῦ μὲ κέρδος του ἤθελε συμφωνήσῃ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν. Τέλος πάντων ἡ ἀγχίνοια, καὶ

σταθερότης τοῦ Γιάκουμου ἔπεισε τὸν προδότην πολλαῖς φοραῖς Σοὺρ δὲ Νάβες, διατὶ τοῦ ὑπεσχέθη τὴν θυγατέρα του Νόθον Καρλότταν ὁ Γιάκουμος οὖσαν ἔτι βρέφος, καὶ τὸν τίτλον τοῦ Πριγκιπος τῆς Ἀντιοχείας, παρακινημένος μάλιστα ἀπὸ τὸν ἀδελφόν του Πέτρον, ὄντα εἰς τὴν χάριν τοῦ Γιάκουμου. Ἔδωσε λοιπὸν τὴν Πόλιν διὰ τὰ τέλη του ἔτει 1464. 25. Αὐγούστου, λαβὼν διὰ μισθὸν τῆς ὀλίγης του Πίστεως τὴν ὑπόσχεσιν διὰ τὴν Νόθον Θυγατέρα του Καρλότταν, τιμηθεὶς καὶ Πρίγκιψ τῆς Ἀντιοχείας ὁ κενόδοξος. ἀφ' οὗ ὁ Γιάκουμος ἔβαλεν εἰς χεῖρας τὴν Κυρηνίαν, ἔστρεψεν εὐθὺς τὰ νικητικά του ἅρματα ἐναντίον τῆς Ἀμμοχούστου εἰς καιρὸν τῆς ἐσσοδίας μάλιστα, ὁποῦ ἐπρόβλεψε τὰ ἀναγκαῖα τῆς τροφῆς διὰ τὸ στράτευμα. Περικυκλωμένη λοιπὸν ἡ πόλις αὕτη μὲ ἕνα τολμηρὸν στράτευμα διὰ ξηρᾶς, καὶ μὲ ἕνα ἀρκετὸν στόλον ἀπὸ τὸν Λιμένα, οἱ διαυθεντευταὶ αὐτῆς ἀδύνατοι νὰ ἐναντιωθοῦν ἀπὸ τὴν πεῖναν, καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ ἀνέμεναν ἀπὸ τὴν Γένουβαν τροφὰς καὶ βοήθειαν, ἔστειλαν Ἀποκρισιαρίους εἰς τὸν Γιάκουμον, ἐξιλεοῦντες αὐτὸν νὰ λάβῃ ὑπομονὴν ἕως εἴκοσι ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα παραδοθήσονται. Ἀπέρασαν καὶ αἱ εἴκοσι, καὶ τὴν τελευταίαν ἐφάνη ἕνα πλοῖον Γενουβέζων, ὁποῦ ἔπλεε νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν Λιμένα τῆς Ἀμμοχούστου, ἀλλ' ἐπιάσθη ἀπὸ τὸν στόλον τοῦ Γιάκουμου χωρὶς κἂν νὰ δείξῃ ἀνθίστασιν. Τελευταῖον στενοχωρημένοι οἱ Γενουβέζοι ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς πείνας, ἐσυμφώνησαν νὰ ἐπιστρέψουν τὴν Ἀμμόχουστον μὲ τιμημένας συμφωνίας, καὶ ἄνοιξαν τὰς Πόρτας, καὶ ἐγχείρισαν αὐτὴν, κατὰ τὴν συμφωνίαν. Οὕτω ἔχασαν οἱ Γενουβέζοι μὲ καλὸν Πόλεμον τὴν δυνατὴν Πόλιν τῆς Ἀμμοχούστου, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἐπερίλαβαν μὲ προδοσίαν, ἐξουσιάσαντες αὐτὴν ὡς ἐννενήκοντα χρόνους. Ὀλίγοι ἔφυγον ἐξ αὐτῆς, διατὶ πολλοὶ, ὡς ἐκεῖ γεννημένοι, ἐπειδὴ κατὰ τὰς συμφωνίας ἐχαίροντο νὰ πολιτεύονται, καὶ νὰ δικαιοῦνται κατὰ τοὺς νόμους τῶν Γενουβέζων, ἐνόμιζαν, πῶς δὲν ἔχασαν τὸ οὐδέν. Ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος λοιπὸν διορθώσας ἐκεῖ ὅσα ἀναγκαῖα ἐστάθη μερικοὺς Μῆνας, καὶ διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὴν ἀπόκτησιν αὐτῆς, καὶ διὰ νὰ παρηγορήσῃ μὲ τὴν παρουσίαν του τοὺς νέους ὑπηκόους του.

Εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀφ' οὗ ἐκατόρθωσεν ὅσα ἐπεθύμη, ἐστοχάσθη νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ ἀπὸ τοὺς Σαρακηνοὺς, οἱ ὁποῖοι γενόμενοι ἄτακτοι, καὶ αὐθάδεις πρὸς αὐτὸν, ἐζήτουν κατὰ τὴν γνώμην των νὰ ἐξουσιάσουν, καὶ νὰ ἐκδύσουν τὸ βασίλειον. Ὅθεν μαθὼν ὁ βασιλεὺς, ὡς ὁ Ἰωάννης Πὲκ, παρακινημένος ἀπὸ μεγάλην φιλοδοξίαν, κρίνων ἑαυτὸν Ἰσχυρὸν, ἐμηχανεύετο μὲ μίαν ἔξαφνον ἁρπαγὴν τῆς Ἀμμοχούστου νὰ γένῃ Κύριος, καὶ Τύραννος τῆς Νήσου ὅλης. ἐπρόβλεψε τὴν ἐπιβουλὴν, ὡς πανουργότερος ὁ Γιάκουμος, καὶ δὴ μίαν νύκτα προδιαθέσας ὅλους τοὺς ἐδικούς του μὲ ἅρματα φραγκομάτας τῆς Νήσου, καὶ στρατιώτας, ἐπρόσταξε νὰ θανατώσουν ὅλους τοὺς Σαρακηνοὺς, τοὺς ὁποίους πρότερον μὲ πλάνην εἶχε διασπείρη, ὡς διὰ καλλιωτέραν των ἀνάπαυσιν εἰς τὰ χωρία τῆς Μεσαορίας, διὰ νὰ μὴν εὑρίσκονται ὅλοι ἑνωμένοι νὰ ἀντισταθοῦσι. Ἔξαφνα λοιπὸν οὗτοι ὁρμήσαντες ἐπλάκωσαν αὐτοὺς, καὶ τοὺς ἐκατάκοψαν, ἔξω μόνον ἀπὸ μερικοὺς ὄντας εἰς Ἀμμόχουστον, καὶ φίλους τοῦ Γιάκουμου, καὶ τιμημένους. Ἐλθούσης αὐτῆς τῆς ἀπροσδοκήτου εἰδήσεως εἰς τὸν Γιάκουμον, ἐτράπη εἰς δάκρυα ἀπὸ τὴν θλίψιν του, δείξας πάντα τὰ τῆς προσποιήσεως σημεῖα, καὶ μετὰ ἀγωνίας, καὶ ἐννοιασμοῦ εἰς τοὺς παρεστῶτας, ὥστε ὁποῦ ἔπεισε σχεδὸν πολλοὺς νὰ στοχάζωνται ἀλήθειαν, τὴν ὀδύνην, καὶ λύπην του. Ἀλλὰ τοῦτος ὁ ἀφανισμὸς εἰς Κύπρον τῶν Σαρακηνῶν, ἔβαλεν εἰς τοσαύτην ὀργὴν τὸν Σουλτάνον τῆς Αἰγύπτου, ὡς κρίνων καταφρονημένην τὴν ἐξουσίαν του, καὶ κατηγορῶν τὸν Γιάκουμον, ὡς ἀχάριστον, καὶ ἄπιστον, τοῦ ἐκήρυξε σκληρὸν πόλεμον, φοβερίζων αὐτὸν νὰ τὸν ὑστερήσῃ ἀπὸ τὸ βασίλειον. Ὁ ἀγχίνους ὅμως Γιάκουμος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν παμμήχανος, μὲ ἄκραν φρόνησιν προειδὼς τὴν ζημίαν, ἣν ἔμελλε νὰ τοῦ συνέβῃ, ἔστειλε πρὸς τὸν Σουλτάνον Πρέσβεις μὲ πλουσιότατα δῶρα, καὶ μὲ μαρτυρικὰ γράμματα μερικῶν Σαρακηνῶν φίλων του, οὓς ἐπρόσεχε δι' αὐτὸ τὸ τέλος, ὁποῦ ἐβεβαίωναν τὸν θάνατον τῶν συντρόφων των νὰ προῆλθε ἀνελπίστως, καὶ κατὰ συμβεβηκὸς διὰ τὰς ἀνυποφόρους ἀταξίας των εἰς τὸν λαὸν, καὶ ἀναισχυντίας των, καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος εὑρίσκεται μισταποθαμμένος ὁ ταλαίπωρος ἀπὸ τὴν θλίψιν

του. Ὁ Σουλτάνος τέλος πάντων ἐσυγκατάνευσε λαβὼν εὐχαρίστως τὰ δῶρα τοῦ βασιλέως, καὶ παρέβλεψε τὰς κατηγορίας, καὶ τὰ ἐγκαλέσματα τῶν συγγενῶν τῶν φονευθέντων, καὶ μάλιστα τῆς ἀδελφῆς τοῦ Πέκ. καὶ ἀληθινὰ ὁ Γιάκουμος ἐγνώριζεν, ὅτι εἰς τὰς καρδίας τῶν βαρβάρων πολὺ περισσότερον δύναται τὸ συμφέρον, παρὰ τὸ δίκαιον. Ἡ ἀδελφὴ ὅμως τοῦ Πὲκ ἀπελπισμένη ἀπὸ τὸν Σουλτάνον, ἄκαμπτος εἰς τὴν ἐκδίκησιν, ἐχάρισε τὴν εὐμορφίαν της εἰς ἕνα ἀρνητὴν διὰ νὰ φονεύσῃ τὸν βασιλέα Γιάκουμον. Μίαν οὖν τῶν ἡμερῶν περιπατῶν παρὰ τὴν θάλασσαν μακρὰν ἀπὸ τὰς φυλακάς, συλλογιζόμενος τὰ μέτα διὰ νὰ φυλάξῃ, καὶ διὰ νὰ αὐξήσῃ τὸ βασίλειον, ἐπλησίασεν ὁ ἀρνησίχριστος μὲ ταπείνωσιν σχεδὸν ὡς διὰ νὰ τοῦ ἐζήτῃ δικαιοσύνην. Ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος μὲ τὴν φυσικήν του ἀγαθότητα τὸν ἐθάρρευσε νὰ εἰπῇ θαρρετὰ τὰ δίκαιά του. καὶ αὐτὸς προσποιούμενος, πῶς ἔχει νὰ εὐγάλῃ ἀπὸ τὸν κόλπον του μίαν ἀναφοράν, εὔγαλε μίαν μάχαιραν, καὶ ἐδοκίμασε νὰ πληγώσῃ τὸν βασιλέα εἰς τὸν λαιμόν. Ἀλλ' ὁ βασιλεύς, ὁποῦ εἶχε δύναμιν θαυμαστήν, καὶ μεγάλην καρδίαν, τὸν ἄμπωσεν εἰς τρόπον, ὁποῦ ἡ μάχαιρα μόλις ἔσχισεν ἐλαφρὰ τὸ δέρμα. ἔπειτα τὴν ἅρπαξεν ἀπὸ τὸ χέρι του, μείνας ὁ Ἀρνησίχριστος οὕτω ἀναίσθητος, ὁποῦ δὲν ἤξευρεν οὔτε νὰ βλάψῃ, οὔτε νὰ διαυθεντευθῇ. Ἔτρεξεν ὡς τόσον ἡ προφύλαξις τῶν στρατιωτῶν, καὶ ὁ φονεὺς ἐπίδησεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλ' ἔμεινε φονευμένος ἀπὸ διάφορα κτυπήματα, μ' ὅλον ὁποῦ ὁ βασιλεὺς ἐφώναζε νὰ κρατηθῇ ζωντανὸς, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ὑποψίαν νὰ εἶναι ἐπιβουλὴ τινὸς Μεγάλου τῆς Αὐλῆς. Ἐπέρασε μὲ καλὴν τύχην ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος καὶ αὐτὸ τὸ ἀτυχὲς συμβεβηκὸς, καὶ μήτε ἐξέταξε πλέον νὰ μάθῃ, ἂν ἦτον καὶ ἄλλοι ἐκείνου συμπράκτορες. καὶ ἄρχισε νὰ χαίρεται τὴν εὐτυχίαν τῆς εἰρήνης, μὴ δοκιμάζων οὐδὲν, ὁποῦ νὰ συγχύζῃ τὴν ἀνάπαυσίν του. Ὅλος του ὁ στοχασμὸς ἐδόθη νὰ σηκώσῃ τὰς καταχρήσεις, ὁποῦ γεννῶνται εἰς τὸν Πόλεμον ἀπὸ ἀναγκαίαν ἀμέλειαν, ὁποῦ εἰς κάποιον τρόπον καταπαύει τὴν δύναμιν τῶν νόμων, καὶ τὴν ἐνέργειαν. Δι' αὐτὸ τὸ τέλος ἐπεριείρχετο κάθε μέρος τὸ βασίλειον, καὶ μὲ ὑπομονὴν ἄκραν, καὶ ἀγαθωσύνην εἰς τοὺς ἐ-

ξουσιάζοντας, ἔδιδεν ἀκρόασιν εἰς τοὺς βεβαρημένους, καὶ ἐβοήθα τὴν ταλαιπωρίαν των, καὶ μάλιστα τῶν σκλάβων, καὶ μερικαῖς φοραῖς ἐμεταχειρίζετο τὸ ἴδιον ξεινάριον εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ συκώσῃ τὰς ἀσυμφώνους διχονοίας, καὶ τὴν κακοευχαρίστησιν τοῦ λαοῦ. καὶ εἰς ὅλην του τὴν περιήγησιν τῆς Νήσου δὲν ἐνόχλησε τὸν λαὸν μήτε διὰ δούλευσιν μήτε διὰ ζωοτροφίας. Ἐδιώρησε τοὺς Κριτὰς εἰς ὀλίγον καιρὸν νὰ τελειώνουσι τὰ κρισιολογήματα τοῦ λαοῦ διὰ νὰ πορεύωνται εἰς τὴν ἐργασίαν των, προστάξας αὐτοὺς νὰ φυλάττουσι δικαιοσύνην ἀδέκαστον μὲ ποινήν. Ἐπιστραφεὶς δὲ εἰς Λευκοσίαν ἐφρόντισε νὰ ἀναστήσῃ, καὶ νὰ περιποιηθῇ τὰς τέχνας, καὶ νὰ εὐκολύνῃ τὴν πραγματείαν. Διὰ τοῦτο ἐσύντρεξαν ἀπὸ κάθε μέρος, καὶ ἐντόπιοι, καὶ ξένοι, καὶ ἀπὸ μακρὰς Ἐπαρχίας, τοὺς ὁποίους ἐδέχετο μὲ μεγάλην ἐπιδεξίωσιν, καὶ δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν πολλοὶ ἔκλεξαν τὴν Κύπρον διὰ Πατρίδα των. ὁμοίως καὶ πολλοὶ εὐγενεῖ·, ὄντες μὲ τὴν Καρλότταν, καὶ Ἀλουΐζιον, ἐπρόσδραμαν εἰς τὴν Πατρίδα των, καὶ ἔλαβον φιλανθρωπίαν παρὰ τοῦ βασιλέως, τὴν ὁποίαν δὲν ἤλπιζαν, καὶ ἀξιώματα, καὶ δῶρα. Ὁ βασιλεὺς ἀκολούθησε μὲ ὑπερβολὴν τὴν γενναιότητά του, ὄχι μόνον εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὸν ἐδούλευαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς φίλους τῆς Καρλόττας ἀδελφῆς του, ὥστε ἔφθασεν εἰς κατάστασιν, ὁποῦ δὲν εἶχε μήτε πόθεν νὰ ζῇ, ἀλλ' οὔτε πόθεν νὰ ἀναπληρώσῃ τοὺς μισθοὺς τῶν στρατιωτῶν. καὶ ἐπειδὴ ἀποφάσισε νὰ μὴ δυναστεύσῃ τοὺς ὑπηκόους μὲ βάρη ὁποῦ νὰ μὴν ἦτον μὲ τὸ θέλημά των, στενοχωρημένος ἐσύναξε τὴν ὑψηλὴν Αὐλὴν, καὶ διενέχθη μὲ τοιούτους λόγους εἰς αὐτήν.

Κύριοι ὁ βασιλεύς σας εἶναι εἰς πολλὰ χειρώτερην κατάστασιν ἀπὸ ἐσᾶς. Παρακινημένος ἀπὸ μίαν μεγάλην ἐπιθυμίαν εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀγάπην σας, καὶ διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν δούλευσιν, καὶ προθυμίαν σας. καὶ διὰ νὰ εὐχαριστήσω τὴν καρδίαν μου, ἐγυμνώθηκα διὰ νὰ σᾶς πλουτίσω. Δὲν μισῶ τὴν πτωχίαν δι' ἄλλο, παρὰ ὁποῦ δὲν ἔχω τὸν τρόπον νὰ εὐεργετῶ, καὶ βλέπετε πῶς δὲν ἔχω μήτε νὰ φυλάξω τὴν μεγαλοπρέπειαν, καὶ δόξαν τοῦ βασιλικοῦ ὀνόματος. Ὅλα τὰ εἰσοδήματα τοῦ θησαυροφυλακίου, ὅλαι αἱ φορολο-

γίαι, ὅλα τὰ χωρία τὰ ἐμοίρασα εἰς ἐσᾶς, μὴ κρατήσας, ὡς ὁ Ἀλέξανδρος δι' ἐμὲ ἄλλο, παρὰ τὴν ἐλπίδα. ἀλλὰ τὴν ἔχασα καὶ αὐτὴν πλέον, ἐπειδὴ μοῦ λείπει ὁ τρόπος, ὄχι νὰ μὴ ζῶ ὡς βασιλεύς, ἀλλὰ καὶ μηδὲ ὡς μερικός. Ἠθέλησα νὰ προστρέξω εἰς ὑμᾶς, βέβαιος, ὅτι θέλετε εὕρει διόρθωσιν ἁρμόδιον εἰς τὴν ὄρεξίν σας, καὶ εἰς τὴν χρείαν μου. καὶ δὲν θέλετε συγχωρήσει νὰ ζῇ εἰς ταλαιπωρίαν τῆς πτωχείας, ὅποιος ὕψωσε τοὺς ὑπηκόους εἰς κάθε μεγαλήτερον βαθμὸν τιμῆς, καὶ ὑπολήψεως. Ἠξεύρω, ὅτι ἡ ἀχαριστία δὲν ἔχει τόπον εἰς τὴν μεγαλοκαρδίαν σας, μήτε εἶναι μάταια τὰ ζητήματα τοῦ βασιλέως σας, καὶ ἔστω εἰς δόξαν, καὶ ἔπαινον τοῦ ὀνόματός σας, καθὸ ἡ τύχη σᾶς ἐδιώρισεν εἰς κατάστασιν νὰ γνωρίζετε ἐκείνους, ὁποῦ ἔμειναν νικηταὶ τῆς τύχης.

Μετὰ τὴν ὁμιλίαν ταύτην, εὔγη ἀπὸ τὴν σύναξιν, διὰ νὰ ἀφήσῃ ἐλευθέρους τοὺς Ἄρχοντας νὰ συνδιαλεχθῶσι, καὶ νὰ ἀποφασίσωσι. Τὰ πνεύματα πολεμούμενα εἰς αὐτὸ τὸ πρόβλημα, καὶ ἀπὸ τὸ συμφέρον τὸ ἴδιον, καὶ τοῦ βασιλέως, καὶ παρακινούμενα καὶ ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν, καὶ ἀπὸ τὸν φόβον, καὶ πολλὰ προβληθέντα ἐναντία, καὶ μὴ ἐναντία. Τέλος πάντων ἔκριναν, ὅτι ὁ ἐξουσιαστὴς πάντων καὶ ὁ χορηγὸς, νὰ ζητῇ μὲ ταπείνωσιν ἀπὸ τοὺς ἄλλους τὸ ἐδικόν του, καὶ ὄχι ὅλον, ἀλλὰ μέρος, εἰς καιρὸν ὁποῦ δύναται νὰ πάρῃ τὸ ὅλον μετ' ἐξουσίας, εἶναι δίκαιον μὲ τὴν ἰδίαν ταπείνωσιν νὰ ἀνταποκριθοῦσι, καὶ νὰ ἀφήσουν τὴν διάκρισιν τοῦ βασιλέως νὰ γένῃ ὁ Κριτής. Ὅθεν ὁ Καλκεράν Σουὸρ μετὰ γνώμης πάσης τῆς Βουλῆς ἀπεκρίθη εἰς τὸν βασιλέα οὕτω. Βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἡ μεγαλοψυχία σου μᾶς δίδει διὰ χάριτος τὴν ἐξουσίαν ἐπάνω εἰς πράγματα, ὁποῦ νομίμως εἶναι τῆς σῆς Μεγαλειότητος, ἡμεῖς ἐξ ἐναντίας μὲ ὑπόχρεων εὐχαρίστησιν, προσφέρομεν εἰς τὴν σὴν Μεγαλειότητα τὰ ὑποστατικά μας, τὰς φορολογίας, καὶ τὰ χωρία, καὶ ἑαυτοὺς, βεβαιοῦντές σε ὁλοψύχως, ὅτι θέλομεν λάβει διὰ μεγάλην φιλανθρωπίαν τοῦ βασιλέως μας, τὸ μικρὸν μέρος ὁποῦ ἤθελε μᾶς διωρίσῃ, προσπαθοῦντες νὰ δείξωμεν τὴν ἀγάπην μας, τὸ σέβας μας, καὶ τὴν Πίστιν μας, ἀγκαλὰ κατωτέραν τῆς καρδίας σου.

Ὁ βασιλεὺς ἀληθινὰ ἔλαβε μεγάλην εὐχαρίστησιν εἰς τὴν ἀπόκρισιν τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, γνωρίσας δι' αὐτῆς, πῶς μὲ ἀγάπην τῶν ὑπηκόων εἶναι στερεωμένος εἰς τὸ βασίλειον. Ὅθεν ὥρισε νὰ γένῃ κατάλογος τῶν εἰσοδημάτων τοῦ καθ' ἑνὸς, καὶ ἔβαλε βάρος εἰς αὐτὰ εἴκοσι εἰς τὰ ἑκατὸν εἰς ἐκεῖνα, ὁποῦ ἦσαν ἐλεύθερα ἀπὸ βάρος, καὶ ἀπὸ ἔξοδα. Μερικοὶ δὲ, διὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὸ βάρος, τοῦ ἔδωκαν χωρία, Μερικοὶ δὲ ἐπλήρωσαν εἰς μετρητὰ τὸ διωρισμένον. Μὲ ὅλον τοῦτο εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐπέστρεψεν αὐτοῖς τὰ χωρία, καὶ πολλοὺς ἐλευθέρωσε καὶ ἀπὸ τὰς διωρισθείσας καταβολάς. Στολισμένος μὲ μίαν τοιαύτην ἀγαθοποιὸν φύσιν, ὁποῦ δὲν ὑπόφερε νὰ βαρύνῃ τοὺς ὑπηκόους του, μήτε νὰ βλέπῃ καταπονούμενον ἀπὸ τὴν πτωχίαν τινὰ εὐγενῆ. ἀπὸ αὐτὴν μόνην, ἔλεγεν, ἐγεννῶντο ὅλα τὰ κακά. Ὅταν ὅμως δὲν ἐπροήρχοντο ἀπὸ τὴν θέλησιν τῶν ἀνθρώπων. Βέβαια τὰ ἰδιώματα τοῦ βασιλέως Γιάκουμου ἦτον θαυμαστά. καὶ ἀνίσως μὲ τὸν ἔρωτα δὲν ἤθελε ἀσβολώσῃ τὰς ἀρετάς του, ἤθελεν εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς Πρίγκιπας τοὺς ἐκλελεγμένους, καὶ σπανίους. Ἡ ἀσέλγεια ὅμως ἐσκότισε πολὺ μέρος τῆς δόξης του, καὶ ἔφερεν εἰς μεγάλους κινδύνους τὴν ζωήν του, ἂν δὲν ἐβοηθεῖτο ἀπὸ τὴν καλὴν τύχην του.

Ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης ἠράσθη τῆς ἀδελφῆς τοῦ Βαλλιὰν δὲ Νόρες, καὶ ἢ μὲ τὰ δῶρα, ἢ μὲ τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐμεταχειρίσθη. νέα, μεγάλου γένους καὶ Πλούτου, μεταξὺ τῶν πρώτων τῆς Κύπρου. αὐτὸς μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τῆς ἀδελφῆς τὴν ἀτιμίαν, ἀγκαλὰ πραχθεῖσαν ὑπὸ βασιλέως, καὶ μήτε τὸν τρόπον νὰ ἐκδικηθῇ, ὠνείδιζε φανερὰ, καὶ παρώξυνε τὰ πνεύματα τῶν φίλων, καὶ συγγενῶν, παρακινῶν αὐτοὺς εἰς ἐκδίκησιν. ἑνώθησαν εἰς τὴν γνώμην του τρεῖς ἐκ τοῦ οἴκου Κημῆ, ὁ Ἰωάννης, Ἰάκωβος, καὶ Καλκεράνος, ὁ Δημήτριος Βουστρὼν, ὁ Ἰωάννης Σεββὰς, ὁ Ἰάκωβος Σαλάκκας, καὶ Μαρσίλιος Νόρης, ὅλοι βεβλαμένοι εἰς τὴν τιμὴν, τῶν ὁποίων ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης ἢ τὰς γυναῖκάς των, ἢ τὰς ἀδελφάς των ἐμεταχειρίσθη. Μετ' αὐτῶν ἑνώθη καὶ Νικόλαος Κωσταντίνης ἄνθρωπος τοῦ ὄχλου, ἀλλ' ἠγαπημένος ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς καὶ διὰ τὴν ἀνδρείαν του

καὶ διὰ τὴν ὡραιότητά του. ἄρπαξαν καὶ τὴν θέλησιν τοῦ Ἰακώβου Μαλτέζου ξένου στρατιώτου ἀχρείας γεννήσεως, ἀλλὰ τολμηρῶς φανεὶς εἰς τὸν Πόλεμον· καὶ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Πέτρου Δαβέλα ἔλαβε τὴν χάριν τοῦ βασιλέως εἰς τρόπον ὁποῦ, ταχθεὶς εἰς τὴν τάξιν τῶν Πολιτῶν, ἠξιώθη τῆς ἐπιστασίας τοῦ Καπετάνου τῆς Πεντάγιας. αὐτὸς ὁ ἀχάριστος δὲν εἶχεν αἰτίαν νὰ ἐχθρευθῇ τὸν εὐεργέτην του βασιλέα. Ὁ Νικόλαος Κωνσταντίνης ἐμίσα τὸν βασιλέα διὰ παιγνήδιον, ὁποῦ ἔγινεν εἰς τὴν Αὐλήν, καὶ αὐτὸς ὢν ἐπιστάτης τοῦ χοροῦ δὲν εὐηρέστησε τὸν βασιλέα. Ὅλοι αὐτοὶ ὁρκίσθησαν νὰ θανατώσουν τὸν βασιλέα Γιάκουμον. καὶ λέγουσι, πῶς διὰ βεβαιότητα εὔγαλαν ἀπὸ τὰς φλέβας των αἷμα εἰς ἕνα χρυσοῦν Ποτήριον, καὶ ἔβαψαν εἰς πίστωσιν τὰ χείλη τους. Ὅθεν μίαν ἡμέραν, ὁποῦ ὁ βασιλεὺς ἔπρεπεν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον νὰ ἔλθῃ εἰς Λευκοσίαν μὲ ὀλίγους ἐν καιρῷ νυκτός, ἐκρύφθησαν αὐτοὶ εἰς χωρίον ἀγρίδια, ὀλίγον μακρὰν ἀπὸ τὴν στράταν, καὶ εἰς αὐτὴν ἄφησαν τὸν Σεββὰν νὰ δώσῃ εἴδησιν αὐτῶν, ἐξανοίγων τὸν βασιλέα ἀπὸ μακρόθεν. Ἡ καλὴ τύχη τοῦ βασιλέως ἠθέλησεν, ὅτι ὁ Σεββὰς νὰ ἀποκοιμηθῇ. ὅθεν ἐρχόμενος ὁ βασιλεὺς μὲ μόνον τὸν Καπετάνον τῶν σωματοφυλάκων, ἶδεν αὐτόν, καὶ ἐξυπνήσας ἐρώτησεν αὐτόν, τί ἐζήτῃ ἐκεῖ, οὕτω πρὸς τὸ βράδυ. ὁ Σεββὰς ἀπεκρίθη, ὅτι τὸ χρέος του τὸν ἔφερεν ἕως ἐκεῖ διὰ νὰ ἀπαντήσῃ, καὶ νὰ δουλεύσῃ τὴν αὐτοῦ Μεγαλειότητα. ὁ βασιλεὺς ἔδειξεν εὐχαρίστησιν, καὶ τὸν ἔβαλε νὰ περιπατῇ ἔμπροσθεν συνομιλῶν, καὶ χορατεύων μετ' αὐτοῦ ἕως εἰς Λευκοσίαν. Οἱ ἐπίβουλοι ἀναμένοντες ἐκεῖ τὸν Σεββάν, ἔμειναν ἐκστατικοί, ἀπὸ μεγάλον φόβον, ὅταν ἤκουσαν τὸν μισευμόν του. Ὁ δὲ Ἰάκωβος Μαλτέζος, πλέον δειλώτερος, ἐφαντάσθη, ὅτι ὁ Σεββὰς ἔλαβε τὴν χάριν τοῦ βασιλέως, μὲ τὸ νὰ τοῦ ἐφανέρωσε τὴν ἐπιβουλήν, καὶ ὅτι αὐτὸς ἔμελλε νὰ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ δημίου, ἐπορεύθη λοιπὸν εἰς τὴν αὐλήν, καὶ μὲ μίαν θηλιὰν εἰς λεμὸν ἐζήτησεν ἀκρόασιν παρὰ τοῦ βασιλέως. καὶ ὡμολόγησε τὴν συνωμοσίαν, καὶ ἐπιβουλήν. Ὁ βασιλεὺς ἔμεινεν ἐκστατικὸς εἰς τὴν τόλμην τῶν νέων ἐκείνων, καὶ πῶς ἐλευθερώθη τοῦ κινδύνου. Μετὰ ταῦτα ἐλθὼν εἰς ἑαυτὸν μ' ὅλον

όπου έκατάλαβε τὴν κακίαν τοῦ Μαλτέζου, ἐμεταχειρίσθη τὴν προσποίησιν διὰ νὰ μὴν ἀλλοτριώσῃ τὰς καρδίας τῶν ὑπηκόων του, καὶ ἔδειξε πῶς εὐχαριστήθη εἰς τὴν εἴδησιν, καὶ τοῦ ἐσυγχώρησε κάθε ἔγκλημα, ὁποῦ νὰ εὕγῃ ἐναντίον του, προστάξας αὐτὸν νὰ μὴ φανερώσῃ τινὸς τὸ οὐδέν. ὁ Μαλτέζος παρηγορηθεὶς ὑπήκουσεν. ἀλλ' οἱ ἐπίβουλοι ὕποπτοι εἰς τὴν γνώμην τοῦ βασιλέως, ἐσυμβουλεύθησαν ἀπὸ συγγενεῖς καὶ φίλους, σπανίως νὰ φαίνωνται εἰς τὴν αὐλήν. ἀλλὰ δὲν ἦτον εὐγενὴς εἰς Λευκοσίαν, ὁποῦ δὲν ἤξευρεν ὅλας τὰς περιστάσεις. μάλιστα ἀφ' οὗ ἴδον τὸν Μαλτέζον νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν, διὰ νὰ μὴ τύχῃ καὶ παρέδη τὴν βασιλικὴν προσταγὴν, ὁποῦ ἐπῆγεν εἰς τὸ διηκόνημά του εἰς Πενταγίαν. Ὁ βασιλεὺς ὡς τόσον ἐπροσποιεῖτο, καὶ ὑπεκρίνετο βαθέως, καὶ ἐπροσπάθη νὰ νικήσῃ τὴν ἄπιστον βουλὴν τῶν ἐπιβούλων μὲ τὴν ἡμερότητα, καὶ σιωπήν.

Προλαβὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ὀλίγας ἡμέρας ἐδιώρισε τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν μισθωμένων, καὶ τῶν φεουδαταρίων, καὶ ἐξέτασιν, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπίβουλοι, ὡς ἔχοντες ὑποψίαν μὴ ληφθῶσιν ἐν μέσῳ τοσούτων ἁρματωμένων στρατιωτῶν, ἁρματωμένοι ἦλθον εἰς τὸν οἶκον τῶν Κήμων, ὁποῦ εἶναι πλησίον εἰς τὴν πόρτα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς. (νῦν δὲ Ἀμμοχούστου) Μ' ὅλον τοῦτο ἔστειλαν εἰς τὴν ἐξέτασιν τὰ ἄλογα, ὁποῦ εἶχον χρέος νὰ κρατοῦν, παραγγείλαντες τῶν συγγενῶν νὰ προφασιολογιθῶσι δι' αὐτοὺς εἰς τὸν βασιλέα, διατὶ δὲν ἦλθον, κρατήσαντες τὰ καλλήτερα ἄλογα, Ἐκαλέσθη ὁ Βαλλιὰν Νόρης διὰ χρέος, ὡς Καβαλλιέρος, καὶ ἐπαρρησίασε τέσσαρα ἄλογα, τόσον ἀχρείως κυβερνημένα, ὥστε μόλις ἐδύνοντο νὰ στέκωνται εἰς τοὺς πόδας, καὶ δι' αὐτὸν ἦλθεν ὁ Ἰάκωβος ἀδελφός του προφασιζόμενος, ὅτι εἶναι ἀσθενής. Ὁ βασιλεὺς ὑπεκρίθη, καὶ ἔδειξε πῶς τὸν συλλυπεῖται, ἐρωτήσας τὴν κατάστασιν τῆς ἀσθενείας του, καὶ ἔκαμε νὰ σημειώσουν τὰ ἄλογα εἰς τὸν κατάλογον, στοχαζόμενος μὲ τὴν μακρὰν προσποίησιν νὰ νικήσῃ τὴν διεφθαρμένην των βουλήν. Κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον ἐδέχθη τὰς προφάσεις καὶ τῶν ἄλλων μὲ ἀδιαφορίαν, οὔτε ἔδωκε σημεῖον νὰ ἔχῃ παραμικρὰν ὑποψίαν εἰς αὐτούς. Ὅθεν βεβαιούμενοι εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ βασιλέως, ἀφήσαντες τὰ ἅρματα, καὶ

τὰς ὑποψίας, ἐπῆγαν εἰς τοὺς οἴκους των, καὶ ὁ βασιλεὺς ὡς τόσον ἠκολούθη τὴν ἐξέτασιν τῶν μισθωμένων. Ἔκραξε καὶ τὸν Πέτρον Δάβιλα. αὐτὸς ἐπαρρησίασε δύω ἄλογα, ἕνα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀπερρίφθη ὑπὸ αὐτοῦ, ὡς ἀδύνατον ἀπὸ τὸ γῆρας, λέγων αὐτῷ. καλὰ ἀνταποκρίνεσαι εἰς τὸ χρέος σου, καὶ εἰς τὸν πλοῦτόν σου. πρόβλεψε ἕνα καλὸν ἄλογον, ἢ ὕπαγε νὰ λάβῃς ἕνα ἀπὸ τὸν σταῦλόν μου. ὁ Δαβίλας ἀγανάκτησε διὰ τὴν φανερὰν ἐπίπληξιν, εἰς καιρὸν ὁποῦ ἔβλεπε τοῦ Νόρης, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιβούλων χειρωτέρας καταστάσεως, πῶς τὰ ἐδέχθη. ὅθεν νομίζων τὸν βασιλέα νὰ κρίνῃ κατὰ χάριν, εἶπε τολμηρῶς οὕτω. Βασιλεῦ, οἱ ἐπίβουλοι εὑρίσκουσι περισσοτέραν χάριν εἰς τὴν σὴν Μεγαλειότητα, παρὰ οἱ πιστοί σου ὑπήκοοι. ὅτι δὲ τὰ ἄλογά τους εἶναι οὐτιδανὰ, δὲν εἶναι καμμία ἀμφιβολία. Ὁ βασιλεὺς ἐσυγχύσθη, μ' ὅλον ὁποῦ ἐπροσποιήθη, βλέπων νὰ ἠκούσθη τὸ μυστήριον, ὅπερ ἐκεῖνος ἀκριβῶς ἐφύλαττεν. Ὅθεν εἶπε τοῦ Δαβίλα σιώπα, ἔτι εἶσαι πολλὰ ἀνόητος. τὰ ἔργα τῶν Πριγκίπων ὀλιγώτερον πρέπει νὰ ἐννοοῦνται, παρὰ ὁποῦ νὰ δημοσιεύωνται. Τελειωθείσης τῆς ἐξετάσεως, ἔκραξε κατὰ μέρος τὸν Δάβιλα, καὶ αὐτὸν ὀνείδισε σκληρῶς, ἐπειδὴ εἶπε φανερὰ, πῶς εἰς τὸ βασίλειον του εὑρίσκοντο ἐπίβουλοι. καὶ ἐπειδὴ ἰξεύρει πῶς εἶναι, διατὶ δὲν τοῦ ἔδωσε τὴν εἴδησιν, γενόμενος, κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον συμμέτοχος εἰς τὸ ἔγκλημα τῶν ἄλλων. Ὁ Δάβιλας ἀπεκρίθη μὲ θάρρος, ὅτι δὲν ἐτόλμησε νὰ τοῦ δώσῃ εἴδησιν, ἐπειδὴ εἶδε. πῶς εἰς τὴν εἴδησιν τοῦ Ἰακώβου Μαλτέζου δὲν ἀπέρασεν εἰς καμμίαν ἀπόδειξιν. πῶς ἐφανερώθη τοῦτο; τὸν ἐρωτᾷ ὁ βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς ἀπεκρίθη, ὅλη ἡ αὐλὴ τὸ ἰξεύρει. μήτε εἶναι τινὰς κοινὸς, ἢ μερικὸς, ὁποῦ νὰ μὴ τὸ ἔμαθεν. Ἐγὼ, ἀνταπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, ἤθελα μὲ τὴν ὑπόκρισιν νὰ διορθώσω τὸ ἔγκλημα τῶν ἐπιβούλων, ὄχι χωρὶς ἐλπίδα τῆς μετανοίας των, διὰ νὰ ἀποκτήσω κάποιον ἔπαινον. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐπιβουλὴ ἐδημοσιεύθη, καὶ διὰ νὰ μὴ κριθῶ, πῶς ἢ ἀπὸ φόβον, ἢ διὰ ἀχρειότητα, καὶ ἀδυναμίαν ἐπαραιτήθην τὴν παίδευσιν, ἢ καὶ ἡ ὑπομονή μου νὰ μὴν ἤθελεν ἀνάψῃ τὴν τολμηρίαν των περισσότερον, ἀναγκάζομαι νὰ προστρέξω εἰς τὴν δικαιοσύνην. Ἔκραξε λοιπὸν τὸν Ἰωάννην

Ταφούρην Κόμητα τῆς Τρίπολης, ὑποκείμενον πιστὸν, καὶ ἐχθρὸν τοῦ Νόρες καὶ τῶν συντρόφων του, καὶ τοῦ ἐπαράδωκε τὰ ὀνόματα τῶν συνωμώτων, καὶ τὸν ἐπρόσταξε νὰ τοὺς κρατήσῃ. τὸ ὁποῖον τὴν ἰδίαν νύκτα, μὲ εὐκολίαν, καὶ ἐπιτηδειότητα ἐβάλθη εἰς ἔργον ἀπὸ τὸν αὐτὸν Κώμητα. Τὴν αὐγὴν ὁ βασιλεὺς ἔκαμε τήν ἀναφοράν του εἰς τὴν ὑψηλὴν αὐλήν. καὶ δὴ ἐξεταχθέντες, καὶ ὁμολογήσαντες ἑαυτοὺς ἐνόχους, ἀπεφασίσθησαν εἰς θάνατον, μὲ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν αὐτῶν ὑποστατικῶν. Κηρυχθείτης τῆς ἀποφάσεως καθ' ὅλην τὴν Πόλιν, θρῆνοι τότε, ἀναστεναγμοὶ, φωναὶ, καὶ κατάραι ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ γυναικῶν αὐτῶν, καὶ παιδίων· νομίζοντες οἱ τοιοῦτοι νὰ διεγείρωσι τὸν λαὸν εἰς ἐπανάστασιν, εἰς καιρὸν ὁποῦ οἱ πταῖσται ἐφέροντο εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης. αἱ γυναῖκες, αἱ Μητέραις, καὶ αἱ ἀδελφαὶ τῶν δυστυχισμένων τούτων, φωνάζουσαι ἔδραμον εἰς τὴν Μητέρα τοῦ βασιλέως, παρακαλοῦσαι αὐτὴν νὰ μεσιτεύσῃ δι' αὐτούς. καὶ ἐπειδὴ ἡ Μήτηρ, ὡς γυνὴ, εὐθὺς ἐλυπήθη, ἐλθοῦσα εἰς τὸ Παλάτιον, ἔπεσε κλαίουσα, καὶ παρακαλοῦσα, μὲ ὅλας τὰς ρηθείσας, μέσα εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν καὶ πολλαὶ, μεθ' ὧν ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης συνανεστράφη, καὶ συνδιέτριψε, φωνάζουσαι ἔλεος, ἔλεος, εὐσπλαγχνίαν. Ὁ βασιλεὺς μὲ ἕνα πρόσωπον θυμοῦ, καὶ δικαιοσύνης μεστὸν, ἀναστήσας τὴν Μητέρα, εἶπε.

Μῆτερ, δὲν μὲ ἀγαπᾷς, μήτε τὸν ἑαυτόν σου, ἐπειδὴ μὲ παρακινεῖς νὰ συγχωρήσω τῶν ἐπιβούλων τῆς ζωῆς μου. ἃς τιμωροῦνται οἱ ἐπίβουλοι, ἃς ταφῶσιν, ἃς καταντήσουν εἰς κόνιν. Δὲν πρέπει νὰ μένουν ἀτιμώρητοι μὲ ἕνα τοιοῦτον ἀποτρόπαιον πταῖσμα, ἐπιβουλευθέντες τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως, καὶ Κυρίου των. Τὰ βρέφη, τὰ Παιδία, ὁποῦ δὲν πταίουν, παιδεύονται εἰς τοιαῦτα παράνομα σφάλματα διὰ τοὺς γονεῖς. θέλεις ὦ Μῆτερ νὰ ζήσουσι διὰ νὰ ἐκπληρώσουν τὸν ὅρκον τους ; Εἶσαι γυναῖκα, καὶ διὰ τοῦτο ἀνεπιτήδειος εἰς τοὺς ἀληθεῖς κανόνας διὰ τὴν φύλαξιν τῆς ἐξουσίας. Ὅποιος δὲν κεραυνοβολεῖ τοὺς ἐπιβούλους, κινδυνεύει τοὺς ὑπηκόους του, καταφρονεῖ τὸ βασίλειον, καὶ τὴν ζωήν. ἦτον προσέτι ἀναγκαῖον νὰ θάψῃ τὴν ἐνθύμησιν τῶν ἐπιβούλων τινὰς εἰς μίαν παντοτινὴν ἀλησμονησίαν, διὰ

νὰ μὴν ἤθελον δυνηθῇ ποτὲ νὰ δουλεύσουν εἰς παράδειγμα, καὶ νὰ διεγείρουσι τὴν ὑπερηφάνιαν, καὶ τὴν ἀνοησίαν τῶν ἀπίστων, καὶ Ἱεροσύλων ἀνθρώπων.

Ἀλλ' ἡ Μήτηρ συχνάζουσα νὰ προσθέττῃ δάκρυα, τόσον ἐπάσχησεν, ὁποῦ ἔπεισεν αὐτὸν, καὶ ἐπρόσταξε νὰ στρέψουν εἰς τὴν φυλακὴν πάλιν τοὺς καταδίκους. ἀλλ' ὅσον νὰ φθάσῃ ἡ προσταγὴ ἐθανατώθησαν οἱ περισσότεροι, καὶ ἔμειναν μόνον τρεῖς ὁ Ἰωάννης Σεββὰς, ὁ Σαλάκκας, καὶ ὁ Βχλλιὰν δὲ Νόρες, πρῶτος αὐτουργὸς τῆς συνωμωσίας, οὗτινος πρῶτον ἐτύχαινεν ἡ ποινή. Ὁ Σεββὰς, καὶ ὁ Σαλάκκας, μετὰ τὴν φυλακὴν, ὀλίγον ἔζησαν, καὶ ἀπέθαναν, ὁ δὲ Νόρες ἀμφιβάλλων εἰς τὰς ὑποσχέσεις τῶν Πριγκίπων, ἠθέλησε νὰ ἀλλάξῃ οὐρανὸν, διὰ νὰ ἀλλάξῃ καὶ τύχην. Ἐφυλάχθη εἰς Γαλλίαν, καὶ ἐδόθη εἰς σπουδὴν, καὶ ἐπιστρέψας εἰς Κύπρον ἐμεταχειρίζετο τὴν Ἰατρικὴν διὰ τριάκοντα χρόνους, τελευτήσας ἐννενήκοντα ἓξ ἐτῶν.

Ὁ οὖν βασιλεὺς παιδευθεὶς ἀπ' αὐτὸ τὸ συμβὰν νὰ μὴ δίδεται τόσον εἰς τοὺς ἔρωτας, ἀπεφάσισε νὰ δοθῇ εἰς γάμου κοινωνίαν. ὅθεν ἔστειλε δι' αὐτὸ τὸ τέλος εἰς τὸν Πάπα Πίον β'. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Γουνέμε, καὶ Ἀλουΐσιον Φαβρίκιον, διὰ νὰ ζητήσουν παρὰ τῆς αὐτοῦ ἁγιότητος τὴν θυγατέρα τοῦ Δεσπότου τοῦ Μορέως, οὖσαν εἰς Ρώμην ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Ὁ Πάπας ἔλαβεν εὐχαρίστως τὴν Πρεσβείαν τοῦ βασιλέως, καὶ ἔδειξεν εὐθὺς ἀποφασιστικὴν θέλησιν διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ. ἀφ' οὗ ἔκαμε διαφόρους ὁμιλίας, καὶ στοχασμοὺς πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, ἔδειξεν αὐτῷ, ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ Δεσπότου δὲν ἦτον ἀξία διὰ τὴν αὐτοῦ Μεγαλειότητα, καὶ τοῦ ἐπρόσφερε τὴν Ἀνεψιάν του νὰ τοῦ δώσῃ εἰς γυναῖκα. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εὐχαρίστησε τὴν προσφορὰν τῆς ἁγιότητός του. Ἀλλὰ μὴ ἔχων ἄδειαν διὰ τὴν προσφερομένην παραγγελίαν, ἔγραψε τοῦ βασιλέως, στείλας καὶ ἡ ἁγιότης του δι' αὐτὸ τὸ τέλος ἕνα Ἐπίσκοπον Κύπριον, ὄντα εἰς ἐκείνην τὴν Αὐλὴν πρὸ χρόνων παράσητον, σκεπάσας τὴν ἀποστολήν του ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς συμφωνίας, καὶ συμμαχίας διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἁγίας γῆς Βλέπων ὁ βασιλεὺς τὴν εἰκόνα τῆς Παπίας ἀνεψιᾶς, καὶ εἰδοποιηθεὶς ἀκριβῶς τὰ ἄσεμνα ἤθη της,

ὡς ἡ φήμη ἐπαράστενε, τὴν ἀπέρριψε, προτιμῶν τὴν εὐχαρίστησίν του ὑπὲρ πᾶν ἄλλο συμφερότερον. Ὅθεν ὁ Πάπας ὀργίσθη μεγάλως, καὶ δὲν ἤθελε πλέον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, καὶ ὁ Φαβρίκιος νὰ τοῦ τὸν ὀνομάζουν βασιλέα ὁμιλοῦντές του, καὶ ἐδόθη διὰ ἔχθραν εἰς βοήθειαν τῆς Καρλόττας. ὁ ἁγιώτατος Πατὴρ πλέον, καὶ ἐπεκάλη τὸν Γιάκουμον Τύραννον, καὶ ἀποστάτην. Μάλιστα προσποιούμενος τότε, πῶς νὰ ἔμαθε τὸν ὅρκον, ὁποῦ ἔδωκεν εἰς τὸν Σουλτάνον, ηὔξανε, καὶ τὸν ἐκήρυττεν ὡς παράνομον. Καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐδοκίμασε πολλάκις νὰ ἡμερώσῃ τὸ Πνεῦμα τῆς ἁγιότητός του, ἀποκριθεὶς, ὅτι ὁ Γιάκουμος ἔκαμεν ὅρκον εἰς τὸν Σουλτάνον, κατὰ τὸ ὕφος, ὁποῦ ἀκολούθησαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς Γιάννος, καὶ Ἰωάννης Πατήρ του, ἠναγκασμένος νὰ ὀμώσῃ, διὰ νὰ λάβῃ τὸ Φέουδον κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ Κυρίου. Ἀλλὰ ταῦτα, καὶ ἄλλα δὲν ἔπεισαν τὴν αὐτοῦ ἁγιότητα. Ὅθεν ἔφυγαν ἐκ Ρώμης διωγμένοι μᾶλλον, παρὰ ἀπολυμένοι. καὶ ἡ ἁγιότης αὐτοῦ διὰ πάθος, ἐκδώσας ἕνα βιβλίον εἰς τὸ κοινὸν, ἐκάλη τὸν Γιάκουμον ἅρπαγον τοῦ βασιλείου, ἄπιστον, Ἱερόσυλον. Ἡ τοιαύτη ὀργὴ τοῦ Πάπα Πίου ἐτάραξεν οὐ μικρὸν τὸν βασιλέα Γιάκουμον. διὰ τοῦτο ἐκήρυξεν ἕνα ἐπίταγμα, ὅτι νὰ μὴν εἶναι συγχωρημένον πλοῖον Γαλλικὸν, ἢ Σαβογιάρδικον ποτὲ νὰ ἔμβῃ εἰς τοὺς Λιμένας τῆς Κύπρου. ὅπερ καὶ οἱ διαδεξάμενοι αὐτὸν, ἐφύλαξαν ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα χρόνους, διὰ νὰ μὴ παρέβουν τὰς γινομένας μετὰ Αἰγυπτίων, καὶ Τουρκῶν συμφωνίας.

Ἔτει δὲ 1468. Ὅσον περισσότερον ηὔξανεν ὁ φόβος τοῦ βασιλέως, τόσον περισσότερον εὐεργέτη ἐκείνους ὁποῦ τὸν ἐπεριποιοῦντο, καὶ ὑπηρέτουν εἰς δόξαν τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος. Μ' ὅλον τοῦτο μεταξὺ τῶν ἄλλων, ὁποῦ ἠξιοῦντο τῆς χάριτος, καὶ δωρεᾶς αὐτοῦ, εἶχε τὸν πρῶτον τόπον ὁ Ἀνδρέας Κορνάρος, ἐκλελεγμένος Αοὐδιτὼρ τῆς Κύπρου ὑπὸ τοῦ βασιλέως. Ἔδιδεν ἅμιλλαν ἂν ἐτιμᾶτο ἀπὸ τὴν ἀξίαν, ἢ ἂν αὐτὴν ἐτίμα. Αὐτὸς ἐσύχναζεν εἰς τὴν Αὐλὴν μὲ ὅλον τὸ θάρρος, ἂν ὄχι δι' ἄλλο, ὡς δανειστὴς τοῦ βασιλικοῦ ταμείου μεγάλης ποσότητος χρυσίου. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν, ἢ προμελετημένως, ἢ τυχηρῶς, ψηλαφῶν τινὰ γράμματα, ἔπεσεν εἰς γῆν μία ε!-

κόνα παρόντος τοῦ βασιλέως, ἥτις ἔφερε τὸ πρόσωπον τῆς Αἰκατερίνης Ἀνεψιᾶς του, θυγατρὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Μάρκου Κορνάρου. Ὁ βασιλεὺς περίεργος ἐζήτησε νὰ ἰδῇ τὸ ἐντύπωμα. ἀλλὰ μόλις ἔλαβεν αὐτὸ εἰς χεῖρας του, καὶ ἁρπάχθη ἀπὸ ἔρωτα τοῦ ὑποκειμένου. Μήτε ἔδωκε καιρόν. ἀλλ' εὐθὺς ἐφανέρωσε τὴν καρδίαν του ζητήσας εἰς γυναῖκα τὴν Αἰκατερίνην, καὶ ὁ Κορνάρος ἴσως ἄλλο δὲν ἐζήτη, ἔταξεν αὐτῷ ἑκατὸν χιλ. δουκάτα, παραιτούμενος καὶ τῶν ὧν εἶχε λαβεῖν δανεικῶν ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ θησαυροφυλακίου. ὑποσχεθεὶς ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν τῆς Ἀριστοκρατίας του συμμαχίαν, καὶ προστασίαν. Ὁ βασιλεὺς δὲ ἑνώσας τὰ θέλγητρα τῆς σαρκὸς μὲ τὰ συμφέροντα τοῦ βασιλείου, ἐλπίζων, ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης συγγενείας προστατευόμενος ὑπὸ τῆς Ἀριστοκρατίας, θέλει ἀποφύγει τὸν πειρασμὸν τῆς Καρλόττας, μάλιστα τοῦ Δουκὸς τῆς Σαβόγιας, τότε ὄντος εἰς συμμαχίαν μετὰ τοῦ Δουκὸς τοῦ Μιλάνου, καὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ Δουκὸς τῆς Γένουβας, καὶ θέλει στερεωθεῖ μᾶλλον εἰς τὸ βασίλειον. μετὰ σκέψεως τῶν Ἀρχόντων τῆς Βουλῆς, ἔπεμψεν Ἀποκρισιάριον εἰς Βενετίαν τὸν Φίλιππον Μιστακὲλ, ἄλλοι δὲ Ποδοκατάρον καλοῦντες, μὲ ἐπιστασίαν συναινέσει τῆς Γαληνοτάτης Ἀριστοκρατίας, νὰ συμφωνήσῃ τὸν Γάμον μετὰ τῆς Αἰκατερίνης Κορνάρου, καὶ μίαν συμμαχίαν μετ' αὐτῆς παντοτινὴν, καὶ ἄφθαρτον.

Ἔτει οὖν 1469. Φθάσας ὁ Ποδοκατάρος εἰς Ἐνετίαν, ὑποδέχθη εὐμενῶς, καὶ κατ' ἀξίαν τοῦ βαθμοῦ, καὶ τοῦ προσώπου, οὗ ἔφερε, παρὰ τῆς Ἀριστοκρατίας. προσκληθεὶς δὲ εἰς ἀκρόασιν ἀνέφερε τὰς παραγγελίας τοῦ βασιλέως του, ἔλαβε τὴν ἄδειαν, καὶ ἐσυμφώνησε τὸν Γάμον κατὰ τὴν συνήθειαν καὶ μετὰ τὰ σύμφωνα, καλέσασα ἡ Γερουσία τὴν Νύμφην εἰς τὸν περίκλητον Ναὸν τοῦ ἁγίου Μάρκου, υἱοθέτησεν αὐτὴν μετὰ Ἱερολογίας θυγατέρα τοῦ ἁγίου Μάρκου, εἶτα ἐνέδυσεν αὐτὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ κράξασα τὸν Ἀποκρισιάριον Φίλιππον, εἶπεν αὐτῷ ρητῶς οὕτω. »Ἀφιερώννομεν εἰς χεῖρας »σου αὐτὴν τὴν ἡμετέραν θυγατέρα, οὐχ ὡς θυγατέρα τοῦ εὐγενοῦς »Ἀνδρὸς ἡμετέρου Μάρκου Κορνάρου, ἀλλ' ὡς θυγατέρα τοῦ ἁγίου »Μάρκου. σοὶ παραδίδομεν προσέτι, λόγῳ προικὸς αὐτῆς, ἑκατὸν

»χιλ. δουκάτα, τὴν ὁποίαν προῖκα χαρίζει αὐτῇ ὁ ἅγιος Μάρκος, ὡς »εἰς θυγατέρα του, καὶ πορεύου ἐν εἰρήνῃ.» Αὐτὴν τὴν προῖκα μετὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος διὰ ἀσφάλειαν ἐβεβαίωσεν ἐπάνω εἰς τὸ Κάστρον τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ εἰς τὸ Κάστρον τῆς Κυρηνίας. Τότε εὐπρεπίσθηταν τόξα εἰς διάφορα μέρη τῆς Βενετίας, στολισμένα θριαμβευτικῶς, καὶ φωτοχυσίαι τὴν νύκτα μετὰ εὐφημίας του λαοῦ καθ' ὅλην τὴν Πόλιν. Χαιρετισμοὶ τῶν Ἀρχόντων, συμπόσια, χοροί, καὶ μουσικὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα πάντα ἐπαρρησίαζαν τῶν λαμπρῶν τούτων Γάμων τὴν χαράν, καὶ πανήγυριν. Πληρωθέντων δὲ τούτων τῶν πανηγύρεων, ἐλθούσης τῆς διωρισμένης ἡμέρας καθ' ἣν ἡ βασίλισσα Αἰκατερίνη ἔμελλε νὰ ἐκπλεύσῃ, ἐσυντρόφευσεν αὐτὴν ὁ Πρίγκιψ Χριστόφορος Μόρος μετὰ τῆς Συγκλήτου ὑποδεχθεὶς αὐτὴν ἐν τῷ Αὐθεντικῷ πλοιαρίῳ, λεγομένῳ Ἐνετιστὶ Βουκεντῶρον, ἕως εἰς τὸ Λίδον Νῆσον. ἔνθα παρέδωκεν αὐτὴν τῷ Γερολάμῳ Διέδῳ Ἄρχοντι εὐγενεῖ, Καπετάνῳ διωρισθέντι εἰς αὐτὸν τὸν Πλοῦν μετὰ Γαλέρων τῆς Ἀριστοκρατίας, καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀνδρέα Βραγαδίνου Ἀποκρισιαρίου ἐκλεχθέντος ἐκ τῆς Γερουσίας πρὸς τὸν βασιλέα Γιάκουμον, καὶ πρὸς συνοδίαν, καὶ ἐπικουρίαν αὐτῆς εἰς τὸ ταξίδιον μετὰ πολλῶν συγγενῶν, καὶ οἰκείων. τῷ δὲ 1471. ἔφθασεν ἡ βασίλισσα Αἰκατερίνη εἰς τὸν τῆς Ἀμμοχούστου Λιμένα, μετὰ ἕνα μακρὸν καὶ ἐνοχλῶδες ταξίδιον. Τῆς φήμης δοθείσης, ὁ βασιλεὺς συνάξας ὅλα τὰ τάγματα τοῦ βασιλείου, μετὰ τῶν Ἀρχόντων, ἦλθεν εἰς προϋπάντησιν τῆς ἠγαπημένης του. ἔνθα ἑτοιμάσθησαν πρὸ τῆς ἐκβολῆς ἐκ τοῦ Πλοίου, τόξα θριαμβευτικὰ στολισμένα, καὶ τρόπαια λαμπρότατα ἐνδεδυμένα μεταξωτά, καὶ χρυσοῦφαντα καθ' ὅλην τὴν ὁδόν, ἣν ἔμελλε διαβῆναι τὴν βασίλισσαν, καὶ βέβαια τινὰς δὲν ἤθελεν ἀρνηθῇ, ὅτι πάλιν ἡ Ἀφροδίτη ἐστράφη εἰς τὴν Νῆσον της. Εὐθὺς μετὰ τὴν προπομπήν, καὶ τὰς εὐφημίας, ἑτοιμάσθη καὶ ἡ στέψις, καὶ ἐστέφθη λαμπρῶς βασίλισσα τῆς Κύπρου μετὰ χαρᾶς τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν Ἀρχόντων καὶ εὐγενῶν. διὰ τὴν ὁποίαν πάνδημον χαρὰν ὁ βασιλεὺς ἠγάλλετο, συμπεραίνων ἐκ ταύτης τὴν ἀγάπην τῶν ὑπηκόων εἰς αὐτόν, καὶ ὑποταγήν.

Παρελθόντων δὲ τῶν χρειαζομένων μηνῶν ἐδιπλασιάσθησαν αἱ χαραὶ, καὶ αἱ θυμηδίαι πάντων συμφώνως τοῦ Ἄρχοντος, καὶ τῶν Ἀρχομένων, τοῦ βασιλέως λέγω, καὶ τῶν βασιλευομένων, ὅταν ἠκούσθη ἔγκιος ἡ βασίλισσα Αἰκατερίνα. οὐ πολὺ ἔπειτα ἀκολουθησάσης εὐτυχῶς τῆς γεννήσεως τοῦ βασιλικοῦ βρέφους, καὶ Πρίγκιπος, ηὐξήνθησαν εἰς ἄκνον αἱ πανδαισίαι, καὶ οἱ εὐφρόσυνοι στολισμοὶ, καὶ ἀσπασμοὶ, ἐλπίζοντες τὴν οἰκίαν τῶν Λουσινιανῶν διὰ τὴν διαδοχὴν ἀνεξάλειπτον ἀπὸ τὴν Κύπρον, μὴ εἰδότες τὰ μέλλοντα ξένοι τε, καὶ αὐτόχθονες. Ἀλλ' οἴμοι, εἰς πόσην τάχα θλίψιν ἐτράπη ἐκείνη ἡ χαρὰ, εἰς ποίαν κατήφειαν, καὶ θρῆνον, ὅταν ἠκούσθη τοῦ βασιλικοῦ παιδὸς ὁ θάνατος. Πέντε διότι ἡμέρας ἔζησεν. Ἐν ταὐτῷ χαρὰ, ἐν ταὐτῷ καὶ θλίψις. Καὶ ἰδοὺ τὰ ἀνθρώπινα πάντα καλὰ, πάντοτε ὡς ἄστατα οὐδέ ποτε ἄμικτα δεινῶν. Ὁ βασιλεὺς ἀπαρηγόρητος, ἡ βασίλισσα πλήρης ἀναστεναγμῶν, ὡς ἐλπίζουσα τὴν οἰκίαν αὐτῆς Κορνάρου, φέρειν διὰ χρόνων, καὶ τὸ στέμμα τῆς Κύπρου εἰς καύχημα πολλῶν ἄλλων εὐγενῶν οἴκων τῆς Πατρίδος της. Ἀλλ' ἐπαραμύθη τὴν ψυχήν της, καὶ τοῦ βασιλέως τὸ εὔρωστον, καὶ ἑαυτῆς τὸ νέον, καὶ εὔκαρπον, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἀμφίβαλλε μὲ τὸν καιρὸν δεύτερον, καὶ πλέον ὥριμον καρπὸν τῆς κοιλίας της ἰδεῖν, διὰ νὰ ἀποφύγη τῶν δύω Νόθων υἱῶν τοῦ βασιλέως τὴν φιλονεικίαν διὰ τὸ βασίλειον μετὰ θάνατον τοῦ Ἀνδρός. Εἶχε διότι ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος λάβη δύω υἱοὺς ἄνευ γάμου ἀπὸ δύω εὐγενίδας γυναῖκας, τὸν ἕνα ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Φλάτρου, Ἰωάννην ὀνόματι, ἢ ἄλλος Εὐγένιον, καὶ ἕτερον πάλιν Ἰωάννην. θυγατέρα δὲ μίαν Καρλότταν ὀνόματι, ἣν συνέζευξεν, ὡς εἴπομεν μετὰ τοῦ προδότου τῆς Κυρηνίας Σοὺρ δὲ Νάβες, καὶ Πρίγκιπος Ἀντιοχείας.

Ἔτει δὲ 1472. Ἐσυνήθιζε συχνὰ ὁ βασιλεὺς νὰ πορεύεται εἰς Ἀμμόχουστον, καὶ ὡς ἴδιον ἀπόκτημα, καὶ διὰ νὰ ἔχη πάντοτε εἰς συστολὴν, τοὺς ἐκεῖ κατοίκους, πολλοὺς ὄντας Γενουβέζους. ἤξευρε διότι πόσον ὠφελεῖ εἰς μίαν τοιαύτην νεοαποκτηθεῖσαν Πόλιν ἡ παρουσία του. Δὲν ἔμενεν ὅμως διὰ πολὺν καιρὸν, ἀλλὰ πότε πέντε, πότε δέκα ἡμέρας, μὴ συγχωροῦσα αὐτῷ νὰ βραδύνῃ περισσότερον

καὶ ἡ μέριμνα τοῦ βασιλείου καὶ ἡ ἀγάπη τῆς βασιλίσσης μάλιστα. Ἀλλὰ μίαν τῶν ἡμερῶν, κατὰ τὴν συνήθειάν του, πορευόμενος εἰς Ἀμμόχουστον, ἔχων εἰς συνοδίαν του πολλοὺς τῶν Βαρώνων, καὶ εὐγενῶν, καὶ τοὺς θείους τῆς βασιλλίσης Ἀνδρέαν Κορνάρον, καὶ Βέμβον, ἐπορεύθη εἰς κυνήγιον. καὶ κεκοπιακὼς ἐκ τοῦ πολλοῦ δρόμου, ἐστράφη εἰς Ἀμμόχουστον, εἰς τὸ ἐκεῖ βασιλικὸν Παλάτιον, καὶ ὀλίγην θέρμην ἔχων οὐδὲ τοσοῦτον ἐπιμελήθη. Ὅθεν ἐξ αὐτῆς τῆς ἀφορμῆς, μία ἔπειτα φυσικὴ κίνησις τοῦ σώματος, καὶ συνεχής, ἄρχισεν ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν νὰ τὸν καταδαμάζῃ, καὶ νὰ κλίνῃ εἰς τὸ χεῖρον. Οἱ θεῖοι δὲ τῆς βασιλίσσης, ὡς μυστικοί, καὶ πλέον συγγενεῖς, δι' ἀνάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ ἡσυχίαν δὲν ἐσυγχώρουν τινὸς νὰ εἰσέλθῃ εἰς ἐπίσκεψίν του. Οἱ δὲ Βαρῶνοι βλέποντες νὰ κλίνῃ εἰς τὸ χειρότερον, ἔκραξαν τὴν βασίλισσαν ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Ὁ βασιλεὺς ἔτρεχε νὰ πληρώσῃ τὸ κοινὸν χρέος, ὅταν Πέτρος Μοτζενίγος Ἀρχιθαλάσσιος τῶν Ἐνετῶν, στρεφόμενος πλήρης δόξης, καὶ θριάμβων ἀπὸ Καραμανίας, καὶ ἀκούσας τὴν ἀσθένειαν τοῦ βασιλέως ἔφθασεν εἰς τὸν Λιμένα τῆς Ἀμμοχούστου, ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀνταπόκρισιν τῆς Ἀριστοκρατίας μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν στενὴν φιλίαν, ὁποῦ εἶχε μὲ τὸν βασιλέα. βλέπων ὁ βασιλεὺς τὸν Μοτζενίγον ἔκλαυσε, καὶ μετὰ τοὺς χαιρετισμοὺς, τοῦ εἶπεν, εἶμαι εἰς τὰ τέλη τῆς ζωῆς μου, αἰσθάνομαι τὸ προσκάλεσμα, οὔτε ἀχρίζουν πλέον αἱ κολακίαι τῶν Αὐλικῶν, ἡ Ἀριστοκρατία σου ὑστερεῖται ἑνὸς μεγάλου δούλου, καὶ σὺ ἑνὸς καλοῦ φίλου. ἂς γένῃ τοῦ θεοῦ τὸ θέλημα. Τὴν βασίλισσαν γυναῖκα μου, καὶ θυγατέρα θετὴν τῆς Γερουσίας τῶν Ἐνετῶν αὐτὴν παρατίθημι εἰς τὴν προστασίαν της, καὶ τὴν διαφύλαξιν τοῦ βασιλείου, Ὡς τόσον ἐγὼ σὲ παρακαλῶ καὶ διὰ τὴν μεταξὺ φιλίαν, καὶ διὰ τὴν Μεγαλειότητα τοῦ Βενετικοῦ Κράτους, νὰ λάβῃ μετὰ τὸν θάνατόν μου τὴν προστασίαν, καὶ διαυθέντευσιν τῶν ἐμῶν Κληρονόμων, καὶ τοῦ βασιλείου μου. Ὁ Ἀρχιθαλάσσιος Μοτζενίγος, κατὰ τὸ δυνατὸν, ἐπαρηγόρησεν αὐτὸν, καὶ τοῦ ὑπεσχέθη τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Γερουσίας τῶν Ἐνετῶν, καὶ

τὴν ἰδικήν του, καθ' ὅσον ἤθελεν εὑρίσκεται Ἀρχιθαλάσσιος τοῦ στόλου. Ἔλαβε τόσην παρηγορίαν ὁ βασιλεὺς ἀπ' αὐτὸν τὸν χαιρετισμὸν, ὁποῦ ἔδωσε σημεῖον εἰς κάποιον καλλιτέρευμα. ἀλλὰ φυγὼν ὁ Ἀρχιθαλάσσιος, αὔξησε τὸ κακόν. Ἐλθούσης τῆς βασιλίσσης, εὐθὺς ἐπρόσταξε, καὶ ἦλθεν ὁ Θωμᾶς Φικάρδος Καγκελλάριος, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν Βαρώνων ἔκαμε διαθήκην. Ἄφησεν Ἐπιτρόπους καὶ κυβερνήτας τοῦ βασιλείου, καὶ ἀνατρόφους τοῦ Παιδίου οὗ ἦτον ἔγκυος ἡ βασίλισσα δεύτερον, τὸν Κώμητα τῆς Τρίπολης Ἰωάννην Ταφοῦρες Καπετάνον τῆς Ἀμμοχούστου. Ἰωάννην Πέρες Φαβρίκιον Κώμητα τοῦ Τζάφου, καὶ τοῦ Καρπασίου, καὶ Καπετάνον τῶν Γαλέρων. Μόρφω δὲ Γρενιὲρ Κώμητα Ρουχιᾶς. Ἀνδρέαν Κορνάρον Ἀουδιτῶρον. Μάρκον Βέμβον Καπετάνον τῆς Πάφου. Ρίζον δὲ Μαρίνο Σιαμπερλάνον. Πέτρον Δάβιλα Κοντεστάπιλε, καὶ Ἰωάννην Ἀντώνιον πρῶτον Σεκρετάριον τοῦ βασιλείου. τῶν ὁποίων εἶπε. Κύριοι Βαρῶνοι, ἐπειδὴ εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ νὰ ἀπεράσω ἀπὸ τούτην τὴν ζωὴν εἰς τὴν ἄλλην, ἀφήνω τὴν Αἰκατερίνην γυναῖκά μου βασίλισσαν, καὶ Κυρίαν Ἐπίτροπόν μου, καὶ ὅταν γεννηθῇ τὸ παιδίον, ὁποῦ εἶναι ἐγκαστρωμένη, ἐκεῖνο νὰ ἔχῃ νὰ κληρονομήσῃ τὸ βασίλειόν μου, καὶ ἂν κατὰ τύχην ἀποθάνῃ αὐτὸ, καὶ ἡ βασίλισσα, θέλω, ὅτι ὁ Νόθος μου υἱὸς Γιάννος νὰ ἤθελε κληρονομήσῃ τὸ βασίλειον, καὶ τούτου ἀποθνήσκοντος νὰ περάσῃ ἡ κληρονομία εἰς τὸν Ἰωάννην δεύτερον Νόθον μου υἱόν. Τούτου δὲ μετὰ τὸν θάνατον νὰ ἤθελε τὸ διαδεχθῇ ἡ θυγατέρα μου Νόθος Καρλόττα. Αὐτῆς δὲ ἀποθανούσης, τὸ βασίλειον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν πλησιέστερον συγγενῆ τοῦ ἡμετέρου οἴκου Λουζινιανοῦ, κατὰ τὰς Ἀσσίζας, εἴτε Νόμους τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλείου. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ τελευταῖά μου βουλὴ, γνώμη, καὶ θέλησις. Προσέτι ἀφήνω τὸν θησαυρόν μου, περὶ τοῦ ὁποίου πολλὰ ἐκοπίασα. Τὰς Γαλέρας, λέγω, ἐξαρμάτωτας, διατὶ πολλὰ τυραννοῦν τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἔξοδα, καὶ εἰς κόπον. Ἐδιώρισεν ἀποθνήσκων, νὰ ἀνοίξουν τὰς φυλακάς. Τέλος πάντων κυριευμένος εἰς ἄκρον ὑπὸ τῆς θέρμης τῆς λεγομένης λοιμικῆς τῇ πέμπτῃ Ἰουνίου 1473. (ἀγκαλὰ τινὲς κρίνουσιν ἀλλεωτρόπως) μετὰ ἐν-

νέα ἡμέρας ἀσθένειαν ἀπέθανεν.

Ἔδωκεν ὑποψίαν, πῶς νὰ ἐφαρμακεύθη ἀπὸ τοὺς φίλους τῆς Καρλόττας, καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὕστερον νὰ ἔρριψαν τὴν ὑποψίαν (διὰ νὰ ἀποφύγουσι τὴν ποινὴν) εἰς τὸν Κορνάρον, καὶ εἰς τὸν Βέμβον θείους τῆς βασιλίσσης, διὰ νὰ ἁρπάξουν αὐτοὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλείου, καί τοι χωρὶς θεμέλιον, εὑρισκομένης τῆς βασιλίσσης ἐγκαστρωμένης προσέτι. Αὐτοὶ δὲ μισούμενοι ἀπὸ ὅλους εἰς ἄκρον, ἔλαβον τὴν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Ἰδίου βασιλέως. Μ' ὅλον τοῦτο εὗρε πίστιν εἰς τὸν Πάπα Σίστον δ'. αὐτὴ ἡ κατηγορία. Ἐτελεύτησε λοιπὸν ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος ἐτῶν τριάκοντα τριῶν, βασιλεύσας δώδεκα, μῆνας ὀκτῷ, καὶ ἡμέρας...... στολισμένος μὲ φρόνησιν, καὶ ξεχωριστὴν δύναμιν. Ἐδείχθη ἔνδοξος εἰς τὸν Πόλεμον, καὶ εἰς τὴν νίκην. ἀπόκτησε τὴν ἐξουσίαν μὲ τὴν μύττην τοῦ σπαθίου του, καὶ ἔδειξε, πῶς ἡ ἀρετὴ ἐχάριζε τὰ στέμματα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁποῦ τὰ δίδει καὶ ἡ τύχη. Ἐχθρὸς παντοτινὸς τῆς ἀμελείας, καὶ ὀκνηρίας, μήτηρ ὅλων τῶν κακῶν. καὶ ἀνίσως αἱ ἡδοναὶ καμμίαν φορὰν τὸν ηὔφραναν, δὲν ἐδύνοντο ὅμως νὰ τὸν κυριεύσουν. Ἔκαμε νὰ τὸν γνωρίσουν πῶς ἐγεννήθη διὰ μεγάλα πράγματα, καὶ διὰ τὰς πλέον σκληρὰς δυσκολίας. καὶ εἰς τοὺς μεγάλους κινδύνους ἐκατεστήνετο ἀνδρειότερος, καὶ ἰσχυρώτερος, ἀπεστράφη τὴν ἡσυχίαν, ἕως ὁποῦ ἐδίωξεν ἀπὸ τὸ βασίλειον τελείως τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἀπόκτησε τὸ ἀποσπασθὲν ἀπὸ τὴν Κορῶναν. Ἡ ἐλευθεριότης ἦτον εἰς αὐτὸν ἐλάττωμα. Ἐπτώχινεν ἑαυτὸν διὰ νὰ πλουτήσῃ τοὺς ἄλλους. ἔχαιρε μάλιστα νὰ εὐεργετῇ τοὺς ὑποκειμένους του. ἤξευρε νὰ κάμῃ νὰ τὸν ἀγαποῦν, καὶ νὰ τὸν φοβοῦνται. Εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς βασιλείας του δὲν ἠκούσθη ἄλλη, παρὰ μία συνωμοσία, μὲ ὅλον ὁποῦ οἱ Γενουβέζοι ἔπλεξαν πολλάκις παγίδα διὰ τὴν ζωήν του, διὰ τὴν ἀπόκτησιν πάλιν τῆς Ἀμμοχούστου. καὶ ἡ Καρλόττα ἠγαπημένη ἀπὸ ἐκείνους τοὺς λαοὺς δὲν ἔλειψε νὰ προσπαθήσῃ κάθε μέσον διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλείου. Ἐτάφη εἰς Ἀμμόχουστον εἰς τὴν Καθεδρικὴν Ἐκκλησίαν τῶν Λατίνων τοῦ ἁγίου Νικολάου μὲ ὀλίγην παράταξιν, δι' αἰτίας, ὁποῦ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἦτον σπάνιον τὸ κηρίον. Πλὴν ὁ

λαῖς, καὶ οἱ Ἄρχοντες ἐσύνδραμον εἰς τὴν κηδείαν μὲ πᾶσαν εὐπρέπειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ΄.

Αἰκατερίνης Κορνάρου Βασιλεία, καὶ τοῦ βρέφους Γιάκουμου. Φόνος τῶν θείων αὐτῆς, καὶ ἐπιβουλαί.

Μετὰ τὸν ἐνταφιασμὸν λοιπὸν, οἱ Κυβερνῆται ἐκήρυξαν τὴν Αἰκατερίνην Κορνάραν διὰ βασίλισσαν πάσης τῆς Νήσου. Ἔδωσαν ὅρκον αὐτῇ ὑποταγῆς καὶ πίστεως. καὶ παρηγορηθεῖσα μικρὸν μὲ αὐτὴν τὴν παράταξιν διὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτῆς Ἀνδρὸς, εὐθὺς ἔστειλε γνώμῃ τῶν Κυβερνητῶν τὸν Ἀνδρέα Τόλλορες μὲ μίαν Γαλέραν νὰ δώσῃ τὴν εἴδησιν εἰς τὸν Σουλτάνον τῆς Αἰγύπτου τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως, καὶ διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν ἔστειλεν ἄλλον εἰς Βενετίαν μὲ γράμματα κατ' ἰδίαν, μὲ τὰ ὁποῖα ἐδέετο τῆς προστασίας τῆς Ἀριστοκρατίας.

Ἔδραμον ὅμως αἱ εἰδήσεις εἰς τὴν Καρλότταν περὶ τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως. ἥτις εὑρίσκετο εἰς τὴν Ρόδον, καὶ δὲν ἔπαυεν ἀπὸ τοῦ νὰ δοκιμάζῃ, καὶ νὰ ζητῇ τὴν βοήθειαν τῶν τῆς Εὐρώπης βασιλέων, καὶ Πριγκίπων, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ πάλιν τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλείου, καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ αὐτὴ ἐδυσφημίζετο, ὅτι νὰ ἐτάχυνε τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, ὑπὸ πολλῶν τῶν τῆς Νήσου, καὶ ὑπὸ τῶν ἔξωθεν. Αὐτὴ ὅμως τολμηρὴ ἔστειλεν ἐπάνω εἰς ἕνα Περγαντίνον τὸν Ἰωάννην Γιβλὲτ Ἱππέα, καὶ Αὐγουστὴν Πουϊσὰτ οἰκειακόν της εἰς Κύπρον διὰ νὰ διαμοιράσουσι μερικὰ γράμματα εἰς τοὺς φίλους της. Δὲν ἤθελεν ὁ Γιβλὲτ, φθάσας εἰς Ἁλικαῖς, νὰ κινδυνεύσῃ, καὶ νὰ εὔγῃ εἰς γῆν, φοβούμενος μὴν ἤθελε γνωρισθῇ. Ἔστειλε δὲ ἀντ' αὐτοῦ ἕνα τινὰ Βαλεντίνον Κύπριον, δοῦλον ποτὲ τοῦ Ἰωάννου Μόντε ὀλίφου, καὶ ἔφθασεν αὐτὸς εἰς Πεντάγιαν. Ἀλλὰ φανερωθεὶς, καὶ κρατηθεὶς ἐστάλθη εἰς Ἀμμόχουστον. ἔνθα ἢ ἀπὸ φόβον, ἢ ὡς μὴ κρίνας σφάλμα, διὰ τὸ νὰ ἦλθε νὰ μάθῃ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, ὡμολόγησεν ὅπερ ἔπραξεν. Ἐπροστάχθη ἔπειτα ὁ Ἰωάννης Πέρες ἀπὸ τὴν βασίλισσαν νὰ δράμῃ ὀπίσω τοῦ Περγαντίνου. ἀλλ' ἐστράφη ἄπρακτος,

διότι ὁ Γιβλὲτ, ὑποπτεύσας ἀπὸ τὴν ἄργηταν τοῦ Βαλεντίνου, ἔφυγεν εὐθὺς διὰ τὴν Ρόδον. Ἡ Καρλόττα ἀγαλλομένη διὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, ἤλπιζε, πῶς εἶχεν εἰς τὸ χέρι καὶ τὴν ἐξουσίαν πλέον τοῦ βασιλείου. Διὰ τοῦτο ἔστειλεν Ἀποκρισιαρίους δύω εἰς τὸν Μοντζενίγον, ἄλλοι λέγουσιν εἰς τὸν Βίκτωρα Σοράντζον, Ἀρχιθαλάσσιον τοῦ στόλου τῶν Ἐνετῶν, εὑρισκόμενον λέγουσιν εἰς τὰ μέρη τῆς Λυκίας ἄντικρυς τῆς Ρόδου. οἱ ὁποῖοι ἀφ᾽ οὗ ἐφανέρωσαν τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως τῆς Κύπρου, ἐπαράστησαν τὴν ἄδικον ἐκείνου ἁρπαγὴν τοῦ βασιλείου, δικαίῳ λόγῳ προσήκουσαν εἰς τὴν Καρλότταν νόμιμον κληρονόμον τοῦ Ἰωάννου βασιλέως, καὶ συμμάχου τῶν Ἐνετῶν, αὐτὴν δὲ Νύμφην τοῦ Δοῦκα τῆς Σαβόγιας, καὶ αὐτοῦ συμμαχοῦντος τότε μετ᾽ αὐτῶν. Ἐπρόσθεσαν, ὅτι αὐτὴ εἶναι νόμιμος θυγάτηρ, καὶ ὁ Γιάκουμος Μπαστάρδος, καὶ διὰ τοῦτο ἐξωσμένος ἀπὸ τὴν κληρονομίαν, κατὰ τοὺς Νόμους τοῦ βασιλείου. καὶ ὅτι καὶ ἡ Καρλόττα βοηθουμένη ἀπὸ τὴν Ἀριστοκρατίαν, ἤλπιζε νὰ ἀπολαύσῃ ἐκεῖνο, ὁποῦ τῆς ἅρπαξαν, καθὸ πάντοτε ἡ Ἀριστοκρατία εὔσπλαγχνος ἐβοήθησε τοὺς ἀδυνάτους, καὶ τοὺς Ἀνέστησε.

Ὁ Ἀρχιθαλάσσιος Μοτζενίγος, μετὰ τοὺς χρειώδεις ἀσπασμοὺς, ἀπεκρίθη εἰς τοὺς Ἀποκρισιαρίους, ὅτι ἤθελε φερθῇ ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀριστοκρατίας του διὰ τὴν Καρλότταν εἰς ἐκεῖνο, ὁποῦ κατὰ λόγον ἦτον συγχωρημένον εἰς αὐτόν. ὅτι δὲν ἐτύχαινεν ἐκείνου νὰ ἀποφασίσῃ τίνος ἅρμοζε τὸ βασίλειον τῆς Κύπρου κατὰ δίκαιον λόγον. ἀλλ᾽ ὅμως τὸ νὰ τὸ εἶχεν ὁ βασιλεὺς Γιάκουμος, τὸ ἔλαβεν ὡς ἀπόκτημα τοῦ Σουλτάνου, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον, ὁποῦ τὸ ὥριζε, καὶ ἦτον ἐξουσιαστὴς, καὶ Κύριος. μὲ ὅλον ὁποῦ ἡ Καρλόττα μὲ τὸ μέσον τοῦ Ἀποκρισιαρίου της εἰς τὸν Σουλτάνον, ἔδειξε τὰ δίκαιά της, δὲν ἔλαβεν ἀπ᾽ αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν. καὶ ὅτι τὸ νὰ τὸ ἐκυρίευεν ὁ Γιάκουμος μὲ τὰ ἅρματα, καὶ νὰ τὸ ἐχάρῃ εἰς διάστημα δώδεκα χρόνων, ἦσαν ὅλα αὐτὰ τόσον ἀναγκαῖαι ἀποδείξεις νὰ πιστεύσῃ τινὰς, ὅτι μὲ δίκαιον εἶναι ἐδικόν του, ὅτι ἂν ἐκεῖνος μὴ ὢν νόμιμος Κληρονόμος, ἐξωθεῖτο ἀπὸ τοὺς Νόμους, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νόμοι ὡμίλουν ἐναντίον εἰς τὴν Καρλότταν, διατὶ ἐξώριζον παντελῶς τὰς γυναῖκας

ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλείου, καὶ ἀπὸ τὴν διαδοχήν. ὅτι τέλος ἐθαύμαζεν εἰς τὴν Καρλέτταν, πῶς αὐτὴ ἀγνοοῦσα δὲν ἤξευρε, πῶς εἰς ἐκεῖνον τὸν αἰῶνα τὰ βασίλεια δὲν ἀποκτοῦντο διὰ μέσου τῶν Νόμων, καὶ κρισιολογημάτων, ἀλλὰ διὰ τῶν ἁρμάτων, καὶ τῆς Ἀνδρείας. Μήτε ἀπ' αὐτὴν ὁ Γιάκουμος ἅρπαξε τὸ βασίλειον, ἀλλ' ἀπὸ τοὺς Γενουβέζους, οἱ ὁποῖοι ἔχαιρον διὰ τόσους χρόνους, ἁρπάξαντες τὸ καλλήτερον μέρος τοῦ βασιλείου. Ὅτι εἰς τὰ βασίλεια ἐφαίνετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅτι τὸ δίκαιον τῆς κυριεύσεως ἅρμοζεν εἰς τοὺς πλέον Ἀνδρείους. Ὅτι τὸ νὰ βλέπη τὸν Ἄνδρα της Ἀλβίζε νὰ κεῖται εἰς Σαβόγιαν, χωρὶς νὰ στοχάζεται παντελῶς διὰ τὴν Κύπρον, τοῦ ἔδιδε νὰ καταλάβη, πῶς δὲν ἐννοιάζεται περὶ αὐτοῦ. ἐπειδὴ ὁ ἀμελῶν εἰς τὴν ἀπόκτησιν, καὶ τὸ κράτος τῶν βασιλειῶν, χάνει καὶ τὸ δίκαιον ὁποῦ ἔχει εἰς αὐτά, ἐπιπροσθέττων ἔπειτα, ὅτι ἡ γυναῖκα τοῦ βασιλέως Γιάκουμου, ἦτον θυγατέρα τῆς Γερουσίας τῶν Ἐνετῶν, καὶ ὅτι εὑρισκομένη ἐγκαστρωμένη, ἐκηρύττετο ἀπὸ τὸν μέγαν Αὐθέντην τοῦ βασιλείου, καὶ τὸ παιδίον της Κληρονόμοι τοῦ βασιλείου. ὅθεν χωρὶς ἀμφιβολίας ἦτον πεπεισμένος ὅτι ἡ Γερουσία ἤθελε κλίνη διὰ τὴν διαυθέντευσιν τῆς θυγατρός της παρὰ εἰς κάθε ἄλλον. Οἱ Ἀποκρισιάριοι λυπούμενοι ἐστράφησαν εἰς τὴν Καρλότταν, ἥτις θέλουσα νὰ δουλευθῇ ἀπὸ τὰ ἴδια μέσα, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ ἀδελφός της ἐκατηγορεῖτο. ἔστειλεν εἰς τὸν Σουλτάνον τὸν Νικολὴν Μέγλιας οἰκειακόν της, διὰ νὰ πασχήση καθ' ὁποιονδήτινα τρόπον εἰς αὐτὸν νὰ λάβη τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλείου. Ὁ δὲ Ἀρχιθαλάσσιος Μοτζενίγος, καίτοι προσμένων εἰς Καραμανίαν διὰ προσταγῆς τῆς Ἀριστοκρατίας, τὸν Οὐζοῦν χασὰν ἐκ Περσίας, ἔκρινεν ὅμως ἔργον τῆς Ἀριστοκρατίας νὰ φανῇ εἰς Κύπρον διὰ νὰ δείξῃ εἰς τοὺς κακοευχαριστημένους, ὅτι ἡ βασίλισσα ἐπροστατεύετο ἀπὸ τοὺς Βενετζιάνους. Εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἐπορεύθη εἰς ἀσπασμὸν τῆς βασιλίσσης, οὔσης τεθλιμμένης καὶ διὰ τὸν θάνατον, καὶ διὰ τὸν φόρτον τῆς ἐξουσίας. Ἐπαρηγόρησεν αὐτὴν ὁ Ἀρχιθαλάσσιος, ὑποσχόμενος αὐτῇ τὴν προστασίαν τῆς Ἀριστοκρατίας. Εὐχαρίστησε τὸν Μοτζενίγον ἡ βασίλισσα μὲ πᾶσαν ἀγάπην, ἀνατιθεμένη τὰς ἐλ-

πίδας της εἰς τὴν Ἀριστοκρατίαν. καὶ ἀπῆλθε πάλιν ὁ Ἀρχιθαλάσσιος εἰς τὴν Καραμανίαν. Πάλιν ἐπέστρεψεν εἰς Ἀμμόχουστον, μὴ δυνηθεὶς νὰ συνομιλήσῃ τότε μὲ τὸν βασιλέα τῆς Περσίας, καὶ εὗρε τὴν βασίλισσαν μὲ τὸ βρέφος γεννημένον, καὶ τὸ ἐδέχθη ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Κολυμβήθραν μὲ ὅλους τοὺς προβλεπτὰς τοῦ στόλου μὲ μεγάλην χοράν, καὶ δόξαν, διὰ τὸ ὁποῖον ὠργίσθησαν πολλὰ οἱ Κυβερνῆται τοῦ βασιλείου, μὲ τὸ νὰ ἤλπιζον αὐτοὶ αὐτὴν τὴν τιμήν. Ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ βρέφους Γιάκουμος χάριν τοῦ Πατρός. Εἶτα κατὰ μέρος συνδιαλεχθεὶς μετὰ τοῦ Κορνάρου Ἀνδρέα, ἐγνώρισε, πῶς τὸν εἶχον οἱ Μεγάλοι τοῦ βασιλείου εἰς μέγα μῖσος, διατὶ ἐχαίρετο τῆς βασιλίσσης, καὶ Ἀνεψιᾶς του τὴν εὔνοιαν, καὶ χάριν. Ὅθεν ὁ Μοτζενίγος ἄφησεν ἐκεῖ διὰ κάθε συμβεβηκὸς πέντε πλοῖα, καὶ δύω Γαλέρας, πορευθεὶς αὐτὸς διὰ τὴν Μοθώνην, ἔνθα ἐπρόσμενε τὸν διαδεξάμενον τὴν ἐπιστασίαν τοῦ στόλου. Μετὰ τρεῖς μῆνας τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως ἠκολούθησεν ἐκεῖνος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Γουνέμε, ἀνδρὸς ἀξίου εἰς τὰς συμβουλάς, καὶ προκομμενεστάτου. Καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἔφθασεν εἰς Κύπρον ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ Σουλτάνου, διὰ νὰ λάβῃ ὅλα τὰ χρήματα, ὅλα τὰ χρυσαφικά, καὶ λίθους τιμίους, καὶ ὅσα κινητὰ πράγματα τοῦ βασιλέως Γιάκουμου, ὡς εἰς αὐτὸν Ἀνήκοντα, ἐξουσιαστὴς ὤν, καὶ Κύριος τοῦ βασιλείου, μείναντος ἄνευ κληρονόμου. Ἀλλ' εὑρὼν ὁ σταλθεὶς τὴν βασίλισσαν ἐγκαστρωμένην, ἡσύχασε, καὶ ἐζήτησε μόνον νὰ σταλθοῦσιν εἰς Αἴγυπτον εἰκοσιτέσσαρες χιλ δουκάτα διὰ δόσιμον ἀπλήρωτον, καὶ προσέτι καὶ δῶρα τὰ συνηθισμένα διὰ τὴν διαδοχὴν τῆς βασιλίσσης εἰς τὴν ἐξουσίαν. Ἀλλὰ μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ἀνδρέα Τολλόρες, ὃς ἔφερεν εἰς τὴν Αἰκατερίνην τὸ Καβδάδιον τῆς ἐξουσίας, καὶ τὸν Νικολὴν Μίληιας σταλθέντα εἰς τὸν Σουλτάνον παρὰ τῆς Καρλόττας, ἔπαυσαν ὅλα τὰ ζητήματα.

Τέως διεδέχθη τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν τῆς Κύπρου . . . Ὁ Φαπρίκιος ἀδελφὸς τοῦ Ἰωάννου Πέρες Κώμητος τοῦ Τζάφου, καὶ τοῦ Καρπασίου. Αὐτὸς εὑρίσκετο πρὸ καιροῦ διὰ προσταγῆς τοῦ βασιλέως Γιάκουμου μὲ παραγγελίας μυστικὰς εἰς τὸν Φερδινάνδον βασιλέα

τῆς Νεαπόλεως. Μόλις ἤκουσε τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ εἰδὼς, ὅτι δὲν ἦτον τινὰς ἄλλος νὰ τὸν ὑπερβαίνῃ μήτε εἰς τὴν ἐξουσίαν, μήτε εἰς τὸν πλοῦτον, μήτε εἰς τὸ πλῆθος τῶν συγγενῶν Πρώτων μάλιστα τοῦ βασιλείου. Ἔβαλε στοχασμὸν νὰ γένῃ Κύριος τοῦ βασιλείου, ὁμοῦ μὲ ἄλλους ἐχθροὺς, ὁμοίους του Ἄρχοντας, τῆς ἐξουσίας τῶν Ἐνετῶν, μὲ τοὺς ὁποίους εἶχε διὰ γραμμάτων ἀνταπόκρισιν. Ἀλλὰ μὴ βουλόμενος, μήπως σφάλλων εἰς τοὺς σκοπούς του, νὰ φθάσῃ εἰς κίνδυνον, καὶ ἀμφιβάλλων, διὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἣν ὁ καθ' εἷς ἔχει διὰ νὰ βασιλεύσῃ, νὰ μὴν ἤθελε τύχῃ εἰς τινὰ τῶν πλέον δυνατῶν. ἐσυλλογίσθη διὰ νὰ ἐνδυναμώσῃ τὸ μέρος του, ἀναγκαίαν, τὴν μέθεξιν τινὸς Πριγκίπου, καὶ προστασίαν. Ἐστήριξε τὸν λογισμόν του εἰς τὸν βασιλέα Φερδινάνδον τῆς Νεαπόλεως, καὶ τοῦ ἐπρόβαλε (χωρὶς ὅμως νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ τέλος του) διὰ τὸν Νόθον του υἱὸν Ἀλφόνσον τὴν Καρλότταν Νόθον θυγατέρα τοῦ Γιάκουμου. ὑποσχόμενος αὐτῷ νὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς στρατιώτας του τὰ Κάστρη, καὶ πόλεις τῆς Νήσου, καὶ χωρὶς πόλεμον νὰ τὸν καταστήσῃ Κύριον ἑνὸς τοιούτου βασιλείου, εἰς καιρὸν ὁποῦ αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν δὲν ἔθρεφε τοιοῦτον λογισμόν. Ἄρεσεν εἰς ἄκρον τοῦ βασιλέως Νεαπόλεως αὐτὴ ἡ προσφορὰ διὰ πολλὰ αἴτια. καὶ διατὶ ἐχθρὸς τότε τῶν Βενετζιάνων ἄσπονδος. Ἀλλὰ περισσότερον διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν υἱόν του αὐτὸν ἀπὸ τὴν Νεάπολιν, ὡς μισούμενον ἀπὸ τὴν βασίλισσαν, καὶ ἀπὸ τοὺς νομίμους του υἱούς. Δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ τέλος ἔστειλεν αὐτὸν ὑπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, καὶ μετὰ Ἀποκρισιαρίου, μὲ δύω Γαλέρας καλῶς Ἁρματωμένας, χορηγήσας αὐτῷ καὶ μίαν μεγάλην ποσότητα δειναρίου, μέσον διὰ νὰ ὑπερέβουν κάθε ἐναντίον.. Φθάσας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εἰς Κύπρον, ἐπορεύθη παρευθὺς εἰς Λευκοσίαν, ὅπου εὗρε μεγάλην μεταβολὴν καὶ εἰς τοὺς ἄρχοντας. καὶ εἰς τὸν λαὸν, πολὺ διαφορετικὸν τὸ πᾶν ἀπ' ἐκεῖνο, ὁποῦ ἐπρόβαλε. Τὸ βασίλειον διῃρημένον εἰς δύω ἐναντία μέρη. τὸ ἓν βοηθοῦν τὴν Καρλότταν, τὸ ἄλλο τὴν βασίλισσαν, ὄχι τόσον εὔκολον νὰ μεταβάλῃ τὰ πράγματά εἰς τὸν σκοπόν του. Ἐκεῖνοι τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς ὑπερέχοντες τῶν ἄλλων, κατασταθέντες ὑπερήφανοι, ἢ διὰ τὸ εἶναί των,

ἢ διὰ τὸ νὰ ἦσαν ἀναγκαῖοι διὰ τὸ ἥσυχον τοῦ βασιλείου. ἐθρέφοντο μὲ τὴν ἐλπίδα ποῖος νὰ λάβη διὰ γυναῖκα του τὴν βασίλισσαν, μήτε ἐγκρατεύοντο ἀπὸ τοῦ νὰ δείχνουσι φανερὰ τὴν καρδίαν, καὶ ἐπιθυμίαν τους. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ὅμως μήτε διὰ τοῦτο παραιτούμενος ἀπὸ τοὺς σκοπούς του. Ἔπραξεν εἰς τρόπον μὲ τοὺς φίλους, καὶ συγγενεῖς, χωρὶς νὰ ἐξανοίξη τοὺς ἀληθεῖς λογισμούς του, ὥστε ἐσυμφώνησαν τὴν γνώμην του διὰ τοὺς γάμους μὲ τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως. Εἰς τὴν αὐτὴν γνώμην ἐσυγκατάνευσε καὶ τὸ περισσότερον μέρος τῶν Κυβερνήτων, μὴν ὑποφέροντες οὗτοι, οἱ Βενετζιάνοι νὰ διατάττουσιν εἰς τὸ βασίλειον μετὰ ἐξουσίας. καὶ ὁ Ἀνδρέας Κορνάρος δι' ὀνόματος τῆς βασιλίσσης νὰ γυμνάζεται τὴν ἐξουσίαν, ὡς αὐτόχρημα βασιλεύς· τόσον περισσότερον κλίναντες, ἀφ' οὗ ἐγνώρισαν, πῶς ἡ βασίλισσα δὲν ἔθρεφε στοχασμοὺς δευτέρας ὑπανδρείας. Ἀλλ' ὁ καλὸς Ἀρχιερεὺς διὰ νὰ δώση αὐτοῖς αἰτίαν νὰ διεγείρουσι καὶ τὸν λαὸν, ἰδοὺ τὶ ἐμηχανεύθη.

Ἡ Καρλόττα βασίλισσα, ἀφ' οὗ μετὰ τοῦ Ἀρχιθαλασσίου, καὶ μετὰ τοῦ Σουλτάνου, και μετὰ τῶν φίλων της εἰς τὴν Νῆσον δὲν ἐδυνήθη νὰ κερδίση ὃ ἐπεθύμει, ἀκούσασα καὶ τὸν θάνατον τοῦ Πάπα Παύλου ὄντος Βενετζιάνου, καὶ τὴν ὕψωσιν τοῦ Σίστου εἰς Ρώμην. ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ρόδον, καὶ πορευθεῖσα προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τούτου τοῦ ἁγιωτάτου Σίστου, παρακινοῦσα αὐτὸν νὰ διεγείρη τοὺς τῆς Εὐρώπης Πρίγκιπας, διὰ νὰ τῆς ἐλευθερώσουν τὸ πατρικόν της βασίλειον. Ὁ Πάπας Σίστος ὅλος ὀργὴ ἔγραψεν εἰς τοὺς Κυβερνήτας, καὶ Ἐπιτρόπους τοῦ βασιλείου γραφὴν, καὶ ἐταλάνιζεν αὐτοὺς, πῶς ἄφησαν τὸν Ἀνδρέα Κορνάρον, καὶ τὸν Μάρκον Βέμβον νὰ φαρμακεύσουν τὸν βασιλέα τους, διὰ νὰ χαίρωνται αὐτοὶ τὸ βασίλειον, καὶ νὰ ἐξωρίσουν ἐκ τοῦ βασιλείου τὴν νόμιμον κληρονόμον τοῦ βασιλείου. Αὐτὴν τὴν γραφὴν τοῦ Πάπα, δραξάμενος ἀφορμῆς, ἀνέγνωσεν ὁ ῥηθεὶς Ἀρχιεπίσκοπος ἔξω εἰς τὰ σκαλούνια τῆς ἁγίας Σοφίας εἰς ὑπήκοον πάντων. Οἱ ἐχθροὶ, καὶ συνωμῶται ὑπεκρίθησαν τότε, πῶς ἔλαβον αἰτίαν ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ Πάπα, καὶ ὤμωσαν νὰ θυσιάσωσιν εἰς τὸν θυμόν των τοὺς θείους τῆς βασιλίσσης, καὶ διὰ τοῦτο ἐ-

πορεύθησαν εἰς Ἀμμόχουστον μὲ τοὺς ὀπαδοὺς ὅλους ἐκείνους, οὓς ἐγνώριζαν ἀξίους διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς μιαιφονίας. Ἀλλὰ καθὼς συμβαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς μεγάλας, καὶ φοβερὰς ἀποφάσεις, καὶ πολλοὶ παραιτοῦνται νὰ συνακολουθήσουν ἀπὸ κάποιον ἔλεγχον συνειδήσεως. Ἀμφιβάλλων ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μήπως φανερωθῇ, ἐπροσποιήθη, καὶ ἔδωκε νὰ καταλάβουν οἱ συνομῶται, πῶς ὁ Κορνάρος εἶχε λάβῃ τὴν εἴδησιν, διὰ τοῦτο, πῶς ἔδωκε Προσταγὴν τοῦ Ἰωάννου Ριτκόντε Κατετάνου τῶν Ἰταλῶν, ὅτι εὐθὺς σημαίνουσα ἡ Καμπάνα, ἔπρεπε νὰ θανατώσῃ τοὺς Κυβερνήτας, καὶ νὰ κρατήσῃ εἰς φυλακὴν τοὺς ἄλλους τῆς συνομωσίας. Μὲ αὐτὴν τὴν πανουργίαν ηὔξησεν εἰς αὐτοὺς τὸν φόβον, καὶ ἀποφάσισαν, ὅταν ἀκούσουν τὴν Καμπάναν νὰ εὑρεθοῦν ἁρματωμένοι, καὶ νὰ θανατώσουν τὸν Κορνάρον ἂν εἶναι τρόπος, καὶ τὸν Βέμβον, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐνόμιζαν νὰ συμβαίνουν ὅλα τὰ παράλογα, καὶ ἄτακτα.

Τρεῖς ὥρας πρὶν τῆς ἡμέρας τὴν ιε΄. Νοεμβρίου, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, πάντων τῶν κακῶν αἴτιος, φθείρας ἕνα δοῦλον τοῦ Παλατίου μὲ τὰ ἀργύρια, ἔκαμεν αὐτὸν να σημάνῃ τὴν Καμπάναν τῶν Ἁρμάτων. Οἱ τῆς συνομωσίας νομίζοντες, πῶς ἐσήμανε διὰ προσταγῆς τοῦ Κορνάρου, ἔτρεξαν μὲ τὰ ἅρματα, καὶ μὲ τοὺς ἀκολούθους των εἰς τὸ Παλάτιον, καὶ τὸ ἐκυρίευσαν. Οἱ πρῶτοι, ὁποῦ ἔφθασαν ἐκεῖ ἦσαν ὁ Κώμης τῆς Τρίπολης, ὁ Ρίζος Μαρὴν Σαμπερλάνος. εἶτα ὁ Παῦλος Τζάππας εὐγενὴς οἰκεῖος εἰς ἄκρον τῆς βασιλίσσης, ἤρχετο αὐτὸς μὲ τὸν Μαΐστωρα Γεντίλε Ἰατρὸν μάλιστα τῆς βασιλίσσης, ὁμιλοῦντες δι' ἐκεῖνο ὁποῦ ἔμελλε νὰ γένῃ, φοβούμενοι τὸ σημάνισμα ἐκεῖνο εἰς μίαν ἀσυνείθιστον ὥραν (αὐτοὶ φαίνονται, πῶς δὲν εἶχον εἴδησιν τῆς συνομωσίας.) Μόλις τοὺς ἴδεν ὁ Ρίζος, καὶ εὐθὺς ἔχωσε τὸ σπαθίον εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ Τζάππα, καὶ διατὶ ἐπαράδερνεν ὁ δυστυχὴς ὅσον νὰ ἀποθάνῃ, τὸν ἐκατάσυρεν ἀπὸ τὰ ποδάρια, καὶ τὸν ἔρριψεν εἰς ἕνα λάκκον βαθύτατον, ὅπου μεταξὺ δύω ἀποθαμένων ἐτελείωσε δυστυχῶς τὴν ζωήν. Ὁ Ἰατρὸς ἰδὼν λαβωμένον τὸν Τζάππαν, κατέφυγεν εἰς τὸν ἴδιον κοιτῶνα τῆς βασιλίσσης, νομίζων, πῶς ἐκεῖ φυλαχθήσεται. Ἀλλὰ φθάσας μὲ αὐθάδειαν καὶ ἐκεῖ ὁ Ρίζος, κράζων αὐ-

τὸν ἐπίβουλον, καίτοι ἡ βασίλισσα ἀγνοοῦσα, καὶ συγχυσμένη, καὶ μὲ τοὺς φοβερισμοὺς, καὶ μὲ τὰς παρακλήσεις ἐζήτη διὰ νὰ τοῦ φυλάξῃ τὴν ζωήν. Ἀλλ' ὅμως ὁ Ῥίζος τυφλωμένος ἀπὸ τὸν θυμὸν, ἀψηφῶν καὶ τόπον, καὶ πρόσωπον, μὲ ὅλας τὰς φωνὰς τῶν θεραπαινίδων τῆς βασιλίσσης, ἥτις ἀγκαλίασεν αὐτὸν καὶ ἐμπόδισεν, ἔφυγε καὶ ἔξω ὁ Ἰατρὸς, ἀλλ' αἱ Πόρται τοῦ Παλατίου περικυκλωμέναι ἀπὸ πλῆθος στρατιωτῶν, ἐκρύφθη εἰς τὸ μαγειρίον, ὀπίσω ἀπὸ ἕνα ἀρμάριον. Ἀλλὰ γνωσθεὶς καὶ ἐκεῖ ὁ δείλαιος, ἐρρίφθη ἔμπροσθεν τοῦ Ῥιζου μὲ ὅλον ὁποῦ μετὰ δακρύων ἐζήτη τὴν ζωὴν χάριν, καὶ τὸν ἐθανάτωσεν ὁ ἴδιος. Ὁ Ἀνδρέας Κορνάρος ἀκούσας τὸν ἦχον τῆς Καμπάνας ἅμα μετὰ τοῦ Μάρκου Βέμβου, ἔλαβεν τὰ ἅρματα καὶ οἱ δύω, καὶ ἐπορεύοντο κατὰ τὸ Παλάτιον. εἰδοποιηθέντες δὲ τὸν φόνον τοῦ Τζάππα, καὶ Ἰατροῦ, ἔτρεξαν νὰ φυλαχθῶσιν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Νικολῷ Πασκουλίγου Βαΐλου τῶν Ἐνετῶν, παρακινοῦντές τον νὰ τοὺς συντροφεύσουν οἱ Ἄνθρωποί του ἕως εἰς τὸ Παλάτιον. ἀλλ' ὁ Βάϊλος, οὐκ οἶδα πῶς, ἀρνήθη αὐτοῖς μὲ πρόφασιν, πῶς δὲν ἤθελε νὰ συναναμίξῃ εἰς τὰς συμφορὰς τὴν Ἀριστοκρατίαν του. Ἀποφάτισαν λοιπὸν νὰ ὑπάγουν εἰς τὸ Καστέλλιον, ὡς φοβούμενοι ἐλθεῖν εἰς τὸ Παλάτιον, ἐξ οὗ ἦλθεν αὐτοῖς εἴδησις, διὰ τὸν Θεὸν, νὰ φυλαχθοῦσι. Πορευθέντες εἰς τὸ Καστέλλιον μόνοι, μὲ ἐλπίδα, πῶς ὁ Καστελλάνος ἦτον φίλος ὁ Φερανδέττος δὲ Σὰν Μικέλλε, ἔκρουσαν τὴν θύραν, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἄνοιξεν, ἐπειδὴ εἶχε προσταγὴν ἀπὸ τοὺς Κυβερνήτας νὰ μὴν ἀνοίγῃ τὴν νύκτα τινὸς, μήτε κἂν τῆς ἰδίας βασιλίσσης. Ὁ Κορνάρος λοιπὸν, καὶ ὁ Βέμβος τρομασμένοι, ἀποφάσισαν νὰ κρυφθῶσιν ὀπίσω ἀπὸ τὸ Καστέλλιον ἕως τῆς ἡμέρας. Ὀλιγον ὅμως ὕστερον ἔφθασαν ὁ Κώμης τῆς Τρίπολης, καὶ ὁ Ῥίζος μὲ πολλοὺς σολδάτους ἐρωτῶντες τὸν Καστελλάνον, ἂν τινὰς ἦλθεν ἐκεῖ νὰ εἰσέβῃ εἰς τὸ Καστέλλιον. Ἀπεκρίθη ὁ Φερανδέττος, ὅτι ἦλθεν ὁ Ἀνδρέας Κορνάρος, καὶ ὁ Ἀνδρέας ἀκούσας, πλησίον ὢν κεκρυμμένος, εὔγη ἔξω, καὶ εὐθὺς ὁ Ῥιζος, καὶ οἱ σολδάτοι ἐθανάτωσαν αὐτὸν, παρομοίως καὶ τὸν Μάρκον Βέμβον ἄσπλαγχνα. μετὰ ταῦτα ἐτάφησαν χωρὶς παράταξιν τινά. ἀπὸ ἕνα δοῦλον τοῦ Σὰν Δομενίκου,

μὴ δυναμένη μήτε ἡ βασίλισσα νὰ δείξῃ σημεῖον κἂν τινὸς θλίψεως, μὲ ὅλον ὁποῦ ἀκριβεῖς, καὶ ἠγαπημένοι θεῖοί της.

Μετὰ τὸν φόνον αὐτῶν, ὡς νὰ ἔπαυσε τάχα ὁ θόρυβος, καθὸ ηὔξανε μάλιστα καὶ ἡ ἡμέρα, πολλοὶ ἐκ τῆς συνομωσίας μετενόησαν εἰς τὸ ἀνόσιον κίνημα. Ἀλλ' ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, καὶ ἄλλοι, θέλοντες νὰ σκεπάσωσι τὴν κακουργίαν των, μὲ ἐπίδειξιν δικαιοσύνης, καὶ μὲ τέλος διὰ νὰ καταμαλάξουν τὴν ψυχὴν τοῦ ὄχλου, ὁποῦ μόνον βόσκεται μὲ τὴν ἐπιφάνειαν, ἐφυλάκωσαν τὸν Καπετάνον τῶν Ἰταλῶν, λέγοντες, καὶ καταβοῶντες, πῶς εἶχεν ὁρισμὸν ἀπὸ τὸν Κορνάρον διὰ τὴν σφαγήν των. Δὲν ἠμπόρεσαν ὅμως οἱ συνομῶται, μὲ ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ ψεύδους, νὰ σκεπάσωσιν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν ἄνομον πρᾶξίν των. καὶ οἱ ἴδιοι, ὁποῦ ἐπαρακίνησαν τὸν φόνον τοῦ Κορνάρου, καὶ Βέμβου, ἀπεστράφησαν τοὺς φονεῖς, μὲ τρόμον ὅμως τῆς ψυχῆς φοβούμενοι τὰ μέλλοντα. Πολλοὶ τοῦ μέρους τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐμάκρυνον ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ μερικοὶ προσέδραμον εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τῆς βασιλίσσης, μὴ φροντίζοντες νὰ κατηγορήσουν ἄλλους διὰ νὰ ἀθωώσουν ἑαυτούς.

Ἀλλ' ὁ φόβος αὔξησεν εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, εἰς τὸν Σαμπερλάνον, εἰς τὸν Κώμητα τῆς Τρίπολης, καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς τῆς συνομωσίας, βλέποντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τὸν λαὸν παραιτημένους, ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς κατηγορημένους, ἐπειδὴ ἐγνωρίσθη ἡ κακία αὐτῶν, ὄχι διὰ ὠφέλειαν κοινὴν, ἀλλὰ διὰ τέλος αὐτῶν, διὰ φιλοδοξίαν, και μῖσος, ὁποῦ εἶχον αὐτοὶ εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἐφόνευσαν, καὶ τοὺς Βινετζιάνους μὲ τὰ ἅρματα εἰς τὰς χεῖρας νὰ ζητοῦν ἐκδίκησιν διὰ τὸν θάνατον τοῦ Κορνάρου, καὶ τοῦ Βέμβου. Καὶ ὅμως μόλις ἔφθασαν εἰς τὰ σκόπελα ἔξω τῆς Ἀμμοχούστου δύω Κάτεργα, σταλμένα ἀπὸ τὸν Μοτζενίγον Ἀρχιθαλάσσιον τῶν Ἐνετῶν, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Κοριολάνου Κεπίωνος, καὶ Πέτρου Τολμερίου Δαλμάτου, καὶ ἀποφάσισαν νὰ προστρέξουν εἰς τὸν Βάϊλον Πασκουαλίγον, διὰ νὰ γράψῃ εἰς τὴν Ἀριστοκρατίαν, ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Κορνάρου ἐσυνέβη ἀπὸ ἐπανάστασιν τῶν στρατιωτῶν, γεννηθεὶς ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν του, ὁποῦ δὲν ἔδιδεν αὐτοῖς τὰς πληρωμὰς εἰς τὸν καιρόν. Δι' αὐτὸ

τὸ τέλος ἔστειλαν τὸν Ποδοκατάρον εἰς Βενετίαν, ὡς γνωστὸν, καὶ φίλον πολλῶν 'Αρχόντων, καὶ πολύτροπον διὰ νὰ μεσιτεύση νὰ ὀλιγοστεύση τὴν ὀργὴν τῆς 'Αριστοκρατίας ἐκείνης. καὶ διὰ νὰ λάβουν αὐτοὶ καιρὸν νὰ προβλέψουν τὴν χρείαν των πρὶν νὰ καταπλακωθῶσιν. Ὁ Βάϊλος ἀπεκρίθη ἀναπαύσας αὐτοὺς, καὶ ὑπεσχέθη νὰ βοηθήση αὐτοῖς διὰ τὴν ἐλευθερίαν των. 'Αλλὰ μὴ εὐχαριστούμενοι μόνον μὲ ὑποσχέσεις τοῦ Βαΐλου αὐτοὶ οἱ Κυβερνῆται, ἔπεισαν καὶ τὴν βασίλισσαν νὰ γράψη εἰς τὴν 'Αριστοκρατίαν καὶ εἰς τὸν 'Αρχιθαλάσσιον, πῶς ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν καὶ φιλοδοξίαν τοῦ Κορνάρου παρακινημένοι οἱ στρατιῶται, ἐπαναστάτησαν, καὶ τὸν ἐθανάτωσαν. Ἡ βασίλισσα στενοχωρημένη, ἐστοχάσθη ἔργον φρονήσεως νὰ ὑπακούση, καὶ νὰ γράψη ὡς ἤθελον. καὶ διὰ νὰ τοὺς πλανήση περισσότερον, δὲν ἐναντιώθη εἰς τὰ παράλογά των ζητήματα.

Μετὰ ταῦτα οἱ συνομῶται οὗτοι νομίσαντες ὅτι εὑρίσκονται εἰς κατάστασιν ἀσφαλείας, μὴ προβλέποντες τὸν κίνδυνον, ὁποῦ τοὺς ἐπαπειλῆτο, εἰσῆλθον εἰς τὸ Παλάτιον, καὶ ἐκοινολόγησαν τοὺς Γάμους τῆς Νόθου θυγατρὸς τοῦ βασιλέως Γιάκουμου Καρλόττας χρονῶν ἡλικίας ἕξ, μετὰ τοῦ Νόθου υἱοῦ τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου 'Αλφόνσου τῆς 'Αραγώνας ἔτι παιδαρίου. Ἡ δόσις τῆς Προικὸς ἐχρημάτισεν ὁ Τίτλος εἰς τὸν γαμβρὸν, Πρίγκιψ Γαλιλαίας ὀνομασθείς. ὁ ὁποῖος τίτλος ἐδίδετο μόνον εἰς τοὺς διαδόχους καὶ Κληρονόμους τοῦ βασιλείου, ὡς ἡ συνήθεια ἐπεκράτησε, καὶ εἰς τοὺς ἐξ αἵματος μόνον βασιλικοῦ. Δι' αὐτὰ τὰ πραχθέντα οὔτε εἴδησιν ἔδωκαν τῆς βασιλίσσης, ὥσπερ νὰ ἦτον οἱ ἴδιοι ἐξουσιασταὶ τοῦ βασιλείου. Μαθὼν ταῦτα ὁ Κουριόλας Κεπίων τῆς 'Αρμάδης, καὶ βουλόμενος χωρὶς ὑποψίας νὰ παρηγορήση τὴν βασίλισσαν, καὶ νὰ ἀδυνατήση τῶν συνομώτων τὸ μέρος, ἐπῆγεν ὁ ἴδιος νὰ τὴν χαιρετήση, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐσυγχωρήθη ἀπὸ τοὺς συνομώτας, ὅταν δὲν ἤρχετο διὰ καμμίαν μυστικὴν ὁμιλίαν μὲ τὴν βασίλισσαν. εἶπε λοιπὸν αὐτὸς παρρησίᾳ ὅτι ἐπειδὴ ἔλαβεν εἴδησιν ἀπὸ τὸν 'Αρχιθαλάσσιον, πῶς ὁ Σουλτάνος ὑπέσχετο τὸ βασίλειον τῆς Καρλόττας, καὶ δι' αὐτὸ τὸ τέλος ἑτοίμαζε στράτευμα, καὶ χρειώδη τοῦ Πολέμου (ἤκουσε διότι ὁ 'Αρχιθα-

λάσσιος Μοτζενίγος ὤν εἰς Μωρέαν, πῶς ὁ Σουλτάνος τοῦ Μισηρ'ου ἑτοιμάζετο μὲ στράτευμα νὰ ὑπάγῃ εἰς Κύπρον, διὰ νὰ κάμῃ νὰ θριαμβεύσῃ τὸ ἐναντίον μέρος τῶν Βενετζιάνων ἐκεῖ, δι' αἰτίαν, ὁποῦ οἱ Βενετοὶ ἔκαμαν συμμαχίαν μὲ τὸν βασιλέα τῆς Περσίας Οὐζοῦν χασᾶν, ἐχθρὸν τοῦ Μωαμὲτ β'. τῆς Κωνσταντινουπόλεως τότε.) αὐτὸς ἐστάλθη νὰ τῆς φανερώσῃ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Προβλεπτοῦ Σοράντζου. ὅτι ὁ Ἀρχιθαλάσσιος μετὰ ταῦτα μὲ τὸν λοιπὸν στόλον ἤθελε φθάσῃ, μὲ προσταγὴν ἐπὶ τούτου τῆς Γερουσίας πρὸς διαυθέντευσίν της, καὶ δι' ἀσφάλειαν τοῦ βασιλείου της. ὅτι ἡ Γαληνοτάτη Ἀριστοκρατία τῶν Ἐνετῶν, γινώσκουσα αὐτὴν θυγατέρα της, ἔμελλε νὰ ἑνώσῃ τὰς δυνάμεις της διὰ νὰ τῆς φυλάξῃ τὴν ἐξουσίαν. αὐτὴ ἡ εἴδησις ἐπαρηγόρησε τὴν βασίλισσαν κατὰ πολλά. Ἔβαλεν ὅμως τοὺς ἀποστάτας εἰς μεγάλην ὑποψίαν, καὶ ταραχὴν, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπερηύξησεν ὁ φόβος, ὅταν μετὰ δύω ἡμέρας εἶδον νὰ πλησιάσῃ ἄντικρυς τῆς Ἀμμοχούστου ὁ Βίκτωρ Σοράντζος Προβλεπτὴς τοῦ στόλου μὲ δέκα Κάτεργα καλῶς ἁρματωμένα. Δὲν ἔμβη εἰς τὸν Λιμένα, ἴσως διὰ νὰ δείξῃ, πῶς δὲν ἔρχεται ὡς φίλος, ἢ ἴσως ὑποπτευόμενος νὰ μὴ τοῦ ἀρνηθῶσι τὴν εἴσοδον· καὶ ἐλλιμενίσθη εἰς τοὺς σκοπέλλους τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, Οἱ ἀποστάται, καὶ συνομῶται μετὰ πολλὰς συμβουλὰς ἀναμεταξύ των, ἀποφάσισαν νὰ στείλουν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον πρὸς τὸν προβλεπτὴν διὰ νὰ ἐξανοίξῃ τοὺς σκοπούς του, καὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ δικαιολογηθῇ διὰ τὸν θάνατον τοῦ Κορνάρου καὶ Βέμβου, ὡς ἀκολουθήσαντας ἐξ ἀπροσεξίας, Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐπάσχησε μὲ διαφόρους μηχανὰς νὰ ἀποφύγῃ τὴν Πρεσβείαν αὐτὴν, ἀμφιβάλλων καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους συντρόφους του. διὰ τοῦτο ἀναγκασμένος ἐζήτησε πρῶτον ἀπὸ τὸν προβλεπτὴν γρᾶμμα φυλακτήριον, καὶ πορευθὺς ἐσυνωμίλησε μὲ τὸν προβλεπτήν. Δὲν ἄφησε πανουργίαν, καὶ τέχνην εἰς τὸ νὰ ἀποδείξῃ τὴν καλήν του γνώμην, καὶ διὰ νὰ σκεπάσῃ τὴν ἐπιβουλήν. Ἐπροσποιήθη ὁ βενετζιάνος προβλεπτὴς, πῶς ἐπίστευεν ὅλα, διὰ νὰ τοὺς ἀποκοιμήσῃ, εἰς τρόπον ὁποῦ νὰ μὴν ἐπινοοῦσι βλάβην κατὰ τοῦ βασιλείου. ὠνόμασε λοιπὸν τὸν θάνατον τοῦ Κορνάρου βλάβην μερικὴν, καὶ ὕβριν ὄχι κοινήν. Ἐπρέσθε-

σεν. ὅτι ἐὰν ἐφύλατταν πίστιν εἰς τὴν βασίλισσαν, ἐπρόσφερε τὴν μεσιτείαν του εἰς τὸ νὰ μὴ κινηθῇ ἡ Γερουσία εἰς βαρείαν παίδευσιν. ἀλλὰ διὰ νὰ βεβαιωθῇ τὴν πίστιν αὐτῶν, μὴ ἀρκούμενος μὲ τοὺς λόγους, ἐζήτησε τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τὴν παράδοσιν τῶν πόλεων τῆς Κυρηνίας, καὶ τῆς Ἀμμοχούστου εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀδιαφόρων, καὶ τότε ἐγνώριζε, πῶς ἔδιδαν σημεῖα καθαρότητος τῆς καρδίας των. Εἰς αὐτὸ τὸ πρόβλημα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἔμεινεν ἀκίνητος. μὴ προμελετήσαντες εἰς τὰ συμβούλιά των ἕνα τοιοῦτον ζήτημα, μηδὲ στοχασθέντες. Μὲ τὴν πρόφασιν ὅμως, πῶς δὲν εἶχεν ἐξουσίαν εἰς ἐκείνας τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς βασιλίσσης, καὶ τῆς ὑψηλῆς Αὐλῆς, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ αὐτοὶ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, ἔβαλον φρουρὰς εἰς τὰς πόλεις, καὶ Κάστρα οἰκείους, καὶ τοῦ μέρους των συμβοηθούς. τὴν δὲ βασίλισσαν σχεδὸν τὴν εἶχαν ὡς φυλακωμένην, μὲ τὸ βρέφος της. Ἑνωθέντες ἔπειτα οἱ συνομῶται ἐσυνομίλησαν μεταξύ των πολλὴν ὥραν. Ὁ ἐπικείμενος κίνδυνος εἰς αὐτοὺς δὲν ἐμπνεεν ἄλλο, παρὰ φοβερὰς ὑποψίας. ὁ δὲ Ἀρχιεπίσκοπος, ὡς πανοῦργος, ἐπάσχησε νὰ ὀλιγοστεύσῃ τὸ ἔγκλημά του μὲ τὴν μετοχὴν τῶν ἄλλων. ὅθεν ὁ Κώμης τῆς Τρίπολης, ἢ διὰ νὰ προλάβῃ τὴν φύλαξίν του, ἢ καὶ διὰ προσταγῆς τῆς βασιλίσσης, χωρὶς ὅμως νὰ δώσῃ εἴδησιν τῶν ἄλλων, ἐπῆγε μόνος εἰς τὸν Προβλεπτὴν Σοράντζον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐστάθη τοσον πολὺ, ὁποῦ ἔδωκεν ὑποψίαν εἰς τοὺς ἀποστάτας μεγάλην, καὶ ὁ Κοντεστάπιλες ἀποφάσισε νὰ τὸν φονεύσῃ ὡς προδότην. βέβαια ἤθελεν ἐνεργήσῃ τὴν κακὴν γνώμην του, ἂν ἡ βασίλισσα δὲν ἐμάνθανε τοῦτο ἀπὸ ἄνθρωπον μυστικὸν, καὶ ἂν δὲν ὑποχρέωνε νὰ σταθῇ εἰς τὸν οἶκόν του. αὐτὸς ὑπήκουσε τῆς βασιλίσσης διὰ δύω ἡμέρας, ἀλλὰ τὴν τρίτην φοβηθεὶς, βλέπων ἑαυτὸν παραιτημένον ἀπ' ὅλους, διατὶ τινὰς δὲν ἐπήγαινε πλέον νὰ τὸν εὕρῃ, διὰ νὰ μὴν αὐξήσουν τὴν ὑποψίαν τῆς βασιλίσσης ἔυγη ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον νὰ ὑπάγῃ εἰς Λευκοσίαν, μὲ γνώμην νὰ λάβῃ ἐκεῖνα τὰ μέτα, ὁποῦ ἡ φορὰ τοῦ καιροῦ ἤθελε τοῦ παρρησιάσῃ διὰ τὴν φύλαξίν του. ἀλλ' ὁ λαὸς δὲν τὸν ἐδέχθη, διὰ τὸ σέβας, ὁποῦ ἔφερε πρὸς τὴν βασίλισσαν. μάλιστα διωγμένος μὲ τὰ

ἅρματα, ἐστράφη, καὶ ἐκρύφθη πλησίον τῆς Ἀμμοχούστου εἰς ἕνα δάσος ἐκεῖ ἀπάτητον, διωρισμένον διὰ τὸ κυνήγιον τοῦ βασιλέως. Ἐκεῖ στείλας ἐκάλεσε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, τὸν Ρίζον Μαρὶν, καὶ τὸν Ἀλουΐζιον Ἀλμερίκον, εἰς τοὺς ὁποίους ἔδωκε νὰ καταλάβουν εἰς ποῖον κίνδυνον εὑρίσκοντο. μισημένοι ἀπὸ τὴν βασίλισσαν, φθονημένοι ἀπὸ τοὺς εὐγενεῖς, ὕποπτοι εἰς τοὺς Ἐνετούς. καὶ ὅτι δὲν ἐδύνοντο νὰ ἀποφύγουν τὸν ἀφανισμὸν, καὶ τὴν τιμωρίαν. Ἐσύναξαν λοιπὸν ὅ,τι ἐδύναντο εἰς χρήματα, καὶ κρυφίως τὴν νύκτα ἔμβησαν εἰς ἕνα Κάτεργον τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως καὶ ἔφυγαν. Ἐκυνηγήθη ἀπὸ τοὺς Ἐνετοὺς αὐτὸ τὸ Κάτεργον, ἀλλὰ χωρὶς καρπόν. ἡ ὀργὴ ὅμως τῶν φυγόντων ἐπέπεσεν εἰς τοὺς δούλους των, καὶ εἰς τοὺς σκλάβους των, καὶ εἰς τὰς περιουσίας των, ὁποῦ ἐκατασκυλεύθησαν ἀπὸ τὰς ἐρμὰς τοῦ λαοῦ. Ἡ βασίλισσα ὅμως εὐθὺς ἔστειλε καὶ ἐφύλαξε τὰ ὀσπήτιά των, διὰ νὰ δείξῃ, πῶς τὰ τοιαῦτα ἄτοπα δὲν προέρχονται ἀπὸ τὴν βουλήν της, καὶ θέλησιν. Ἀμφιβάλλουσα δὲ εἰς τὴν πίστιν τοῦ Κώμητος Ρουχιᾶς, καὶ Πέτρου Δάβιλα, ἠθέλησε μὲ τὰς εὐεργεσίας νὰ βεβαιώσῃ τὴν ἐμπιστωσύνην των. ὅθεν ἔκλεξε τὸν πρῶτον διὰ Βικερὲ, ἢ ἀντιβασιλέα Λευκοσίας, τὸν δὲ Δαβίλαν διὰ Κοντεστάπιλε, καὶ ἐμοίρασεν αὐτοῖς τὰ χωρία τῶν φυγάδων, διὰ νὰ μὴν ἔχουν ἀνταπόκρισιν καὶ νὰ μὴν προσπαθοῦν τὴν ἐπιστροφήν των, καὶ οὕτως ὑπέρπλουτοι, νὰ μὴ στοχάζονται ἄλλους νεωτερισμούς.

Μετ' ὀλίγον ἔφθασεν ὁ Ἀρχιθαλάσσιος Μοτζενίγος ἐνδυναμωμένος μὲ πλοῖα, μὲ φούστας, καὶ μὲ πλῆθος στρατιωτῶν. Πρὶν διότι φθάσῃ εἰς Κύπρον, ἐκράτησε, καὶ ἁρμάτωσεν ἑπτὰ ἄλλα πλοῖα μὲ πραγματείας διωρισμένας διὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ Συρίαν. Ἐσύχωσεν ἀπὸ τὰς Πόλεις τοῦ Μωρέως τὸ πλεῖον μέρος τῆς φρουρᾶς. Ἔδωκε πρόσταγμα εἰς τοὺς Κυβερνήτας τῶν Νησίων τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, νὰ ὑποχρεώσουν ὅλα τὰ εὑρισκόμενα ἐκεῖ πλοῖα Βενέτικα, νὰ φθάσουν εἰς Κύπρον. Εἰς Ρόδον ἔμαθε τὴν φυγὴν τῶν ἀποστατῶν, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ βασιλείου. ἀλλ' ὅμως διὰ νὰ προξενήσῃ φόβον εἰς τοὺς ἐναπολειφθέντας ἀποστάτας, καὶ εἰς οὓς ἐμίσουν τὴν ἐξουσίαν

τῆς βασιλίσσης, καὶ διὰ νὰ δείξῃ τὰς μεγάλας δυνάμεις εἰς τὴν θάλασσαν τῶν Ἐνετῶν, ἔμβη τὸν Λιμένα τῆς Κύπρου μὲ μεγάλην προπομπὴν καὶ παράταξιν. τότε ἔδραμον ὅλοι οἱ μεγάλοι πρῶτοι διὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὴν παρατήρησιν προσκυνοῦντές τον, δεικνύοντες σημεῖα μεγάλης ὑποταγῆς, καὶ πίστεως πρὸς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ πρότερον ἀλλεοτρόπως ἐφέροντο, καὶ ἐστοχάζοντο. Ὅθεν ὁ Ἀρχιθαλάσσιος ἐλθὼν ἔξω εἰς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου εἰς Ἀμμόχουστον ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης, τῆς ὑψηλῆς αὐλῆς, καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ἔβαλεν εἰς τάξιν πολεμικὴν τὰ στρατεύματα. Ἐπῃνέθη μὲ ἐγκωμιαστικοὺς λόγους παρὰ τῆς βασιλίσσης ἡ αὐτοῦ πρόνοια, ἡ ταχύτης τοῦ ἐρχομοῦ του ἐν μέσῳ φρικτοῦ χειμῶνος, καὶ ζάλης τῆς θαλάσσης. Τελειωθείσης αὐτῆς τῆς παρρησίας, ἐπρόσταξε, καὶ ἐκράτησαν ὅλους τοὺς εἰς ὑποψίαν διὰ τὸν θάνατον τοῦ Κορνάρου. Ἐκαταδικάσθη εἰς τὴν ὕστερην ποινὴν δι' αὐτὴν τὴν ἀφορμὴν ὁ Πέρρικος δὲ βίλλα φράγκα, ὁ Πέτρος Τερμερίνος ὡς ὑποδεέστεροι κατὰ τὴν γέννησιν, ἢ ὡς δειχθέντες πλέον ἔνοχοι. Ὁ Καστροφύλαξ δὲ τῆς Ἀμμοχούστου, ὁ Κώμης τῆς Τρίπολης μὲ ἄλλους πολλοὺς ἐστάλθησαν εἰς Βενετίαν. τότε στείλας ἐδιώρισε Καπετανέους, καὶ φρουροὺς εἰς τὰ Καστέλλια, καὶ Πόλεις τῆς Νήσου σχεδὸν πάντας Βενετζιάνους, καὶ ἐμπιστοὺς Κυπρίους τινάς. Καὶ σβέσας τὸν σπόρον τῶν κακοευχαριστημένων μὲ τὴν φυγὴν τῶν πρωταιτίων, μὲ τὴν ποινὴν τῆς κεφαλῆς τῶν δευτέρων, καὶ μὲ τὴν ἐξωρίαν ἄλλων, ὁ Ἀρχιθαλάσσιος ἐξέπλευσε, καὶ ἄφησε προσταγῇ τῆς Γερουσίας εἰς τοὺς Λιμένας τῆς Νήσου τὸν Προβλεπτὴν τοῦ στόλου Σοράντζον μὲ δέκα Κάτεργα, καὶ τρία πλοῖα ἁρματωμένα, διὰ κάθε συμβεβηκός. ἀλλὰ καθ' ἣν ἔφευγεν ὁ Ἀρχιθαλάσσιος, ἓν συμβεβηκὸς ἔδωκε κἄποιον κρότον. Ἕνας σκλάβος τοῦ Ἰωάννου Νέγρου, κινούμενος, ἢ ἀπὸ μωρίαν, διὰ νὰ ἀπαντήσῃ ἀφορμὴν νὰ εὐκολύνῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ αὐθέντου αὐτοῦ, δι' ὑποψίαν ἀποστασίας καταδικασμένου εἰς φυλακὴν, κρυφίως ἐνέβη εἰς τὸ ταμεῖον τῆς βασιλίσσης. αὐτὴ ἔπεζε τὸ σαντράνζι μὲ τὸν Κονταρίνον Κώμητα τοῦ Τζάφου ἐξάδελφόν της. ὁ σκλάβος ἤτυχα, ἤτυχα, ἐκάθησε πλησίον τοῦ Κονταρίνου. Ὁ Κον-

ταρίνος μὲ ὀργὴν ἐρώτησεν αὐτὸν τὶ ζητεῖ; καὶ αὐτὸς εἶπε, ζητῶ τὴν καλήν μου τύχην. ὁ Κώμης θυμωμένος χωρὶς ἄρματα ἠθέλησε νὰ τὸν ἁρπάξῃ ἀπὸ τὴν χεῖρα, ἀλλ' αὐτὸς βαλὼν αὐτὴν εἰς τὴν μάχαιραν, ὀλίγον ἔλειψε νὰ φονεύσῃ τὸν Κώμητα. ἡ βασίλισσα ἔντρομος ἐφώναξεν. ἔδραμαν εὐθὺς οἱ σωματοφύλακες, καὶ ἔσυραν τὸν σκλάβον εἰς τὴν φυλακὴν, ἔνθα καὶ ἀπέθανε μὲ ὑπόληψιν μωρίας, καὶ φρενοληψίας, καί τοι ἀπὸ πολλοὺς νὰ ἐκρίθη ὑπόκρισις, καὶ πλάνη.

Ἔτει 1475. Ἔσβυσαν καὶ αἱ ἀποστασίαι, καὶ ἢ ἀπόντες, ἢ φοβούμενοι οἱ παρόντες διεγερταὶ αὐτῶν ἡσύχαζαν, τὸ ἄγρυπνον ὄμμα, καὶ Βενέτικον Πνεῦμα τρομάσσοντες. καὶ δὴ ἄρχισεν ἡ βασίλισσα Αἰκατερίνα νὰ λαμβάνῃ ἀναψυχὴν, καὶ νὰ χαίρεται τὴν ἀνάπαυσιν τῶν ὑπηκόων τοῦ βασιλείου. ἀλλ' ἡ ἀνθρώπινος τύχη εὐμετάβλητος, ὁποῦ δὲν συγχωρεῖ μακρὰν χαρὰν ἄνευ θλίψεως, ἔτεμε τὴν τρυφερὰν ζωὴν τοῦ μονογενοῦ της υἱοῦ Γιάκουμου, τὸ λείψανον τοῦ Λουζινιανοῦ Οἴκου, καὶ ἐξουσίας, ἔχοντος ἤδη τελειωμένους τοὺς δύω χρόνους τῆς ἡλικίας του. μὲ τὴν στέρησιν τούτου ἀπειλεῖτο διότι καὶ ἐκείνη τῆς ἐξουσίας. Ἐνταφιάσθη εἰς Ἀμμόχουστον εἰς τὸν Τάφον τοῦ Πατρός του καὶ ἐνταφίασε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ Ὄνομα. καὶ τὴν Δόξαν, καὶ τὸ Στέμμα εἰς τὸ ἑξῆς τοῦ Λουζινιανικοῦ Οἴκου. Διήρκεσεν αὐτὴ ἡ Γενεὰ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλείου τῆς Κύπρου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1192. ἕως τοῦ ἄνωθεν. ἤτοι ἕως εἰς διακοσίους ὀγδοήκοντα τρεῖς χρόνους.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βρέφους Γιάκουμου, καὶ τελευταίου Λουζινιανοῦ, ἐκυβέρνα ἡ Μήτηρ, καὶ βασίλισσα Αἰκατερίνα, ὡς κληρονόμος τοῦ υἱοῦ, μὲ τὴν πρόβλεψιν, καὶ προστασίαν τῆς Γαληνοτάτης τῶν Ἐνετῶν Ἀριστοκρατίας. ἧς παρευθὺς ἔδωκε τὴν εἴδησιν τοῦ θανάτου τοῦ βρέφους της. καὶ ἡ Ἀριστοκρατία εὐθὺς δὲν ἔλειψε νὰ προλάβῃ νὰ ἐμποδίσῃ ὁποιανδήποτε μέλλουσαν ἀνωμαλίαν τοῦ Βασιλείου.

Ὁ Φερδινάνδος ὅμως τῆς Νεαπόλεως βασιλεὺς, ἔχων εἰς ἐπιθυμίαν μεγάλην τὴν αὔξησιν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Νόθου Ἀλφόνσου, ὡς εἴπομεν, μὲ τὸ νὰ ἀπόθανε πρὸ ὀλίγου, καὶ ὁ ὕστερός του υἱὸς, ἐπα-

ρακίνησε τὴν Καρλότταν ποτὲ βασίλισσαν τῆς Κύπρου, οὖσαν ἔτι εἰς Ρόδον, καὶ ἐδέχθη τὸν Ἀλφόνσον ὡς υἱὸν θετόν της, μὲ σκοπὸν νὰ ἔχῃ δίκαιον καὶ αὐτὸς νὰ ζητῇ τὸ βασίλειον τῆς Κύπρου. Ἔστειλε δύω πλοῖα αὐτῇ, διὰ νὰ τὴν ὑπάγουν εἰς τὸ Μισήριον νὰ καταπείσῃ τὸν Σουλτάνον, νὰ τὴν καταστήσῃ εἰς τὸν θρόνον της. αὐτὴ ὅμως ἦλθε πρῶτον εἰς Ρώμην. ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ Φερδινάνδος ἔτι ἐφύλαττε κάποιαν συστολὴν εἰς τοὺς Βενετζιάνους, ἔγραψεν αὐτοῖς, πῶς ἐκεῖνα τὰ δύω πλοῖα ἐστάλθησαν παρὰ τοῦ Ἀλφόνσου χωρὶς νὰ τὸ ἰξεύρῃ. Ἀλλ' οἱ Βενετζιάνοι δὲν ἐπλανέθησαν μὲ αὐτὴν τὴν πανουργίαν. Ἐπροστάχθη εὐθὺς ὁ Ἀντώνιος Λορεδὰν Ἀρχιθαλάσσιος τότε, ἔτει 1476. νὰ ἐκπλεύσῃ μὲ ταχύτητα εἰς Κύπρον, νὰ βάλῃ εἰς χεῖρας του τοὺς τρεῖς Μπαστάρδους τοῦ Γιάκουμου βασιλέως, καὶ νὰ τοὺς στείλῃ εἰς Βενετίαν μὲ καλὴν φύλαξιν. αὐτὴ ἡ ἁρπαγὴ, ὁποῦ ἠφάνιζε παντελῶς τοὺς στοχασμοὺς τοῦ Φερδινάνδου βασιλέως, καὶ τοῦ ἐχάλα ὅλας τὰς ἐλπίδας, τὰς ὁποίας ἐθεμελίωνεν ἐπάνω εἰς τὸ συνοικέσιον μὲ τὴν Νόθον Καρλόττα, τοῦ Γιάκουμου, ἐβάλθη εἰς ἔργον μὲ ὅλην τὴν ἀναγκαίαν ἐπιμέλειαν. ὁ Ἀρχιθαλάσσιος ἐλθὼν εἰς Λευκοσίαν, ἔμαθε, πῶς ἐκεῖνοι οἱ Μπαστάρδοι τρεῖς τὸν ἀριθμὸν, ἀνατρέφοντο ἀπὸ μίαν παλλακίδα τοῦ Ἰωάννου βασιλέως, Μητέρα τοῦ βασιλέως Γιάκουμου, τῆς ὁποίας αὐτοὺς ἐνεχείρησε, καὶ τὴν ἐπιστασίαν καὶ τὴν ἀναθροφὴν ὁ αὐτὸς Γιάκουμος εἰς τὸν θάνατόν του. Δὲν ἦτον τρόπος οἱ Κύπριοι νὰ ἐναντιωθοῦν εἰς αὐτὸ, βλέποντες ἔμπροσθέν των μίαν τοιαύτην ἀρμάδα, ὁποῦ ἐδύνετο νὰ παιδεύσῃ τὴν ἀντίστασίν των. Η βασίλισσα ὁποῦ ἐπεθύμη τὴν φθορὰν τῶν τοιούτων διὰ νὰ μὴ τῆς ἁρπάξουν τὸν θρόνον, καὶ δὲν ἐπρόβλεπεν ἐκεῖνο, ὁποῦ ἔμελλε νὰ τῆς συνέβῃ, εὔκολα ἐσυμφώνησε τὴν γνώμην. Ὁ Λορεδὰν λοιπὸν ἔκαμε νὰ ἔλθῃ ἡ γυναῖκα μὲ τὰ παιδία, τὰ ὁποῖα ἐφέρθησαν εἰς μίαν Γαλέραν, καὶ τὰ ἔφερεν εἰς Βενετίαν. ὁ Φερδινάνδος, καὶ ὁποῦ δύω τινὰ ἐστοχάζετο, ἕνα διὰ νὰ ἀξιώσῃ τῆς προστασίας τοῦ Σουλτάνου τὴν Καρλότταν τῆς Σαβόγιας, ἄλλο ὁποῦ ἐμηχανεύετο, πῶς νὰ βάλῃ εἰς χεῖρας του τὴν Μπαστάρδαν Νύμφην τοῦ υἱοῦ του Ἀλφόνσου, ἀκούσας, ὅτι οἱ Βενετζιάνοι τὴν ἔφεραν μὲ τοὺς

ἄλλους δύω Μπαστάρδους εἰς Βενετίαν, ἔνθα ἐχαίροντο αὐτοὶ οἱ τρεῖς μίαν τιμημένην ἐλευθερίαν μὲ καλὴν περιποίησιν. ἐτεχνεύθη τὸν δόλον, τὸν ὁποῖον ἡ Γερουσία ἐξεσκέπασε διὰ τῆς Ρώμης, πῶς ἕνα Περγαντίνον Νεαπολιτάνικον φορτωμένον ὀπώρας, ἔμελλεν εἰς βραχὺ διάστημα νὰ φθάσῃ εἰς Βενετίαν, καὶ ὅτι εἶχε μέσα ὀλίγους ἀνθρώπους, ἀλλ' ἀπὸ τοὺς ἀνδρείους, καὶ ριψοκινδύνους, μὲ Ἐπιστασίαν νὰ κλέψουσι τὴν Νύμφην του Καρλότταν Μπαστάρδαν. Εἰς τοιαύτην εἴδησιν τὸ συμβούλιον τῶν Δέκα ἐπρόσταξε, καὶ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς Μπαστάρδους ἔφερον εἰς Πατάβιον, καὶ τοὺς ἐπερίκλεισαν εἰς τὴν χωροπούλλαν καὶ Καστέλλιον αὐτῆς τῆς Πόλεως (α) καὶ μετ' ὀλίγον αὐτὴ ἡ Νύμφη ἠκούσθη ὅτι ἀπέθανεν, ὄχι χωρὶς ὑποψίας διαφόρου θανάτου ὑπὸ τῶν πολλῶν, καὶ ἐτάφη εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Σάντ Αὐγουστίνου. Μετ' αὐτῆς τὸν θάνατον μήτε ἕνα χρόνον ζήσας καὶ ὁ Γιάννος ὀνοματι ἀπόθανε καὶ αὐτός. Ὁ δὲ Ἰωάννης, ὕστερος μπαστάρδος, ὡς Ἱστορεῖ Στέφανος Λουζινιανὸς Κύπριος, γενόμενος ὡς δεκαπέντε ἐτῶν, ἐνδυθεὶς ὡς Φράτορας, ἔφυγε, καὶ ἐλθὼν εἰς Κύπρον ὑπὸ τὸ ὄνομα Φρὰ Μπερναρδίνος ἐτάραξε μικρὸν κρυφίως, μὲ τὸ νὰ ἔτυχε καὶ μερικοὺς ταραχώδεις ὁμοίους του, καὶ ἐζήτησε νὰ βασιλεύσῃ, ἀλλ' ἀδύνατος αὐτὸς, καὶ οἱ διαφθεντευταί του, ἐπιάσθη πάλιν, καὶ ἐφέρθη εἰς Βενετίαν, μετ' οὐ πολὺ ὅμως καὶ οὗτος, ἐσπρώχθη ἢ ἀπὸ ὁμοίους του ἀνοήτους, ἢ ἀπὸ μέθης, ἢ ἄλλως οὐκ οἴδαμεν εἰς ἕνα κανάλλιον, καὶ εἰς αὐτὸ ἐπνήγη καὶ αὐτὸς, καὶ ἐγλύτωσε. καὶ τοιοῦτον τὸ τέλος ἐστάθη τῶν ἐναπομειναρίων Λουζινιανῶν μπαστάρδων.

Ἡ Γερουσία μ' ὅλον τοῦτο εἶχε πάντοτε ἄγρυπνον ὄμμα διὰ τὴν τύχην τῆς Νήσου, καὶ ἀφ' οὗ ἐκεῖθεν τοὺς ρηθέντας μπαστάρδους ἐξώρισεν. ὅθεν οὐδὲν συμβεβηκὸς πλέον ἠκολούθησε νὰ ταράξῃ τὴν ἡσυχίαν αὐτῆς κατὰ ταῦτα. Οἱ σκοποὶ ὅμως τῆς Γερουσίας δὲν ἀπέβλεπον μόνον νὰ ἀσφαλίσουν τὸ στέμμα εἰς τὴν βασίλισσαν, οὔσης

(α) Τὴν σήμερον αὐτὸ τὸ Καστέλλιον εἶναι σκοπιὰ τῶν Ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων.

θυγατρὸς υἱοθετηθείσης διότι ὑπ' αὐτῆς, ἔμελλεν αὕτη νὰ εἶναι ἐν καιρῷ καὶ ἡ Κληρονόμος, κατὰ κάποιον δίκαιον. Ἐχάριζε τοιαῦτα προνόμια ναί, ἀλλ' ἤθελε νὰ ἀποκτήσῃ καὶ μὲ τὸν καιρὸν τὰ μέσα νὰ διαδεχθῇ τὸν θρόνον, καὶ τὸ στέμμα χωρὶς καμμίαν ἐναντιότητα. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ ἐκλέξῃ ἑκατὸν εὐγενεῖς Ἐνετοὺς, νὰ ὑπάγουν οὗτοι εἰς Κύπρον μὲ τὰ γυναικόπαιδά των, καὶ νὰ κατοικήσουν εἰς διάφορα μέρη τῆς αὐτῆς. ἐψηφίσθη κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὅτι τὸ βασιλικὸν θυσαυροφυλάκιον τῆς Νήσου νὰ πληρώνῃ κάθε χρόνον ἑνὶ ἑκάστῳ τούτων ἀπὸ τριακόσια δουκάτα, μέρος εἰς μετρητὰ, καὶ μέρος εἰς Γεώργιον. καὶ ὅποιος ἤθελε γῆν ἀντὶς δι' αὐτὰ κατὰ τὴν ξετίμησιν νὰ ἠμπορῇ νὰ ἀποκτᾷ. Καθ' ἕνας ὅμως ἀπ' αὐτοὺς τοὺς εὐγενεῖς ἔπρεπε νὰ κυβερνᾷ δύω ἵππους διὰ τὸν πόλεμον, ἕνα δι' ἑαυτὸν καὶ ἄλλον διὰ ἕνα του ἄνθρωπον ἱκανὸν διὰ τὸν πόλεμον. Εἴκοσι ἀπ' οὗτοὺς τοὺς εὐγενεῖς ἔπρεπε νὰ κατοικοῦσιν εἰς Ἀμμόχουστον, εἴκοσι εἰς Κυρηνίαν, καὶ οἱ λοιποὶ εἰς Λευκοσίαν. καὶ ἀπὸ ἔξη εἰς ἔξη μῆνας ἔπρεπε νὰ γίνεται ἡ ἐξέτασις τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἀλόγων. Αὐτοὶ εἶχον χρέος νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τοὺς Προεστῶτας τῆς Κυβερνήσεως τοῦ βασιλείου, καὶ ὑπ' αὐτῶν νὰ διορίζωνται εἰς τοὺς ἀναγκαίους τόπους τῆς Νήσου, διὰ τὴν αὐτῆς φύλαξιν ἐκ τῶν ἐχθρῶν. Αὐτοὶ δὲν ἠμπόρουν νὰ ἔχουν ἄλλους Κληρονόμους, παρὰ τοὺς υἱοὺς, αἱ θυγατέρες αὐτῶν δὲν ἐδύνοντο νὰ ἔχουν μέρος εἰς αὐτὴν τὴν διαδοχὴν, ἔξω ἂν ὑπανδρεύοντο μὲ εὐγενεῖς τῆς Βενετίας. Αὐτὸς ὁ τρόπος ἦτον θαυμαστὸς ἀληθινὰ διὰ νὰ κυριευθῇ τὸ βασίλειον μὲ τὸν καιρὸν ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Ὅταν ὅμως ὠνομάσθησαν τὰ ὑποκείμενα, καὶ ἐβάλθησαν εἰς ἐκλογὴν καὶ ψῆφον, μόλις ἔφθασαν ἕως ὀγδοήκοντα ὀκτὼ, διατὶ ἄλλοι δὲν ἔλαβον οὔτε τοὺς μισοὺς ψήφους, ἢ ἦσαν ἀπὸ οἰκίας τῆς αὐτῆς τέσσαρες ἐκλεχθέντες. ὁ Νόμος διότι παλαιώτατος τῆς Βενετίας εἶναι, νὰ διαμοιράζωνται τὰ ἀξιώματα, καὶ αἱ ὑπηρεσίαι εἰς τρόπον, ὁποῦ μία οἰκία νὰ μὴ γίνεται δυνατωτέρα ἀπὸ τὴν ἄλλην. Ἀλλ' ἡ μεγαλητέρα δυσκολία τοῦ ἐμποδισμοῦ τούτων τῶν ἑκατῶν εὐγενῶν ἐστάθη, ὁποῦ οἱ Σύνδικοι, οἵτινες ἐστάλθησαν εἰς Κύπρον, καὶ ἐξέτασαν τὰ εἰσοδήματα τὰ βα-

σιλικά, εὗρον, ὁποῦ ἡ ἔσοδος δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἔξοδον. (μόνον εἰς τοὺς ἑκατὸν εὐγενεῖς ἐχρειάζοντο κατ' ἔτος πληρωμαὶ ὡς ἕνδεκα χιλ. βενέτικα σχεδόν. ἀλλὰ ποῦ ὁ μισθὸς τῶν στρατιωτῶν, πλείων, καὶ ἄλλων ἐξόδων ἀναγκαίων;) Διὰ τοῦτο καὶ ἐπαραιτήθη ἡ Γερουσία ἀπ' αὐτὴν τὴν ἐπιχείρησιν. Μόλις διότι, ἔγραψαν οἱ Σύνδικοι, ἔφθαναν νὰ πληρωθοῦν οὗτοι οἱ ἑκατὸν εὐγενεῖς, ἀπὸ τὰ συναγμένα τότε τῆς Νήσου βασιλικὰ εἰσοδήματα.

Ἔτει δὲ 1478. Ὁ Φερδινάνδος τῆς Νεαπόλεως ἔγινεν ἐχθρὸς ἄσπονδος τῶν Βενετζιάνων, διὰ τὸ νὰ ἀφαίρεσαν τὴν ἐλπίδα πλέον ἀπὸ τὸ νὰ ἐξουσιάσῃ τὴν Νῆσον. Ὅθεν ἐσυμφώνησε συμμαχίαν ὁ δείλαιος κρυφίως μετὰ τοῦ Μωάμεθ β'. Σουλτάνου, καὶ ἀποκτητοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὄντος εἰς πόλεμον ἀκατάπαυστον, καὶ σκληρότατον κατὰ τῶν Βενετζιάνων. Πρώτη φορά, ὁποῦ εἶδεν ὁ Κόσμος Πρίγκιπας χριστιανούς, νὰ κάμουσι συμμαχίαν μετὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Χριστιανικοῦ ὀνόματος. Ὁ Πάπας τότε Σίστος δ'. διατὶ ἐχθρὸς καὶ αὐτός, καὶ φίλος τοῦ Φερδινάνδου, βοῦν φαγών, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἔκλεισε τὰ ὦτα εἰς τὴν παράνομον συμμαχίαν. Ὁ Φερδινάνδος λοιπὸν ἐσυμβούλευσε τὸν Σουλτάνον νὰ κάμῃ μίαν ἐπιδρομὴν κατὰ τὸ Φριούλιον τῶν Βενετζιάνων Ἐπαρχίαν, καὶ μεγάλην φθορὰν ἐπροξένησεν. Ἡ δὲ Καρλόττα ἐκ τῆς Ρόδου ἦλθεν εἰς Ρώμην ὡς εἴπομεν, ἔνθα ἐσυμβουλεύετο μὲ ποῖον τρόπον νὰ περάσῃ ἀσφαλὴς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀπὸ τοὺς Βενετζιάνους. Αὐτῶν ἡ Γερουσία ἐννοήσασα τοὺς σκοπούς της, ἔστειλεν εἰς αὐτὴν Ἀποκρισιάριον παρακινοῦσα αὐτὴν νὰ μὴ πλανεθῇ εἰς τὰς πανούργους συμβουλὰς τοῦ τῆς Νεαπόλεως. Ἐπροσκάλει αὐτὴν εἰς Βενετίαν. ὑπέσχετο αὐτῆς νὰ δώσῃ μίαν κυβέρνησιν ἐφ' ὅρους αὐτῆς ζωῆς κατ' ἀξίαν τοῦ ὑποκειμένου της, παριστάνουσα αὐτῇ, πῶς ἐπειδὴ δὲν εἶχε παιδία, ἐσύμφερεν αὐτῇ νὰ δεχθῇ τὴν προσφορὰν μὲ δόξαν τοῦ χαρακτῆρός της. Εἶχε προσταγὴν δὲ ὁ ἀποσταλείς, ἂν δὲν τὴν ἔπειθε, νὰ τῆς προσθέσῃ, ὅτι οἱ Βενετζιάνοι ἦσαν ἄξιοι νὰ τὴν βάλουν εἰς χεῖρας, καὶ νὰ τὴν κάμουν νὰ χάσῃ τὴν ὄρεξιν νὰ τεχνάζεται τὰ πρὸς βλάβην, καὶ ζημίαν των. Δὲν ὑπήκουσεν ἡ Καρλόττα, καὶ ὁ Ἀποκρισιάριος ἐστράφη ἄπρακτος.

Εὐθὺς λοιπὸν ἐστάλθη προσταγὴ τοῦ Ἀρχιθαλασσίου Λορεδὰν πλέοντος περὶ τὸ Σκούταρι, νὰ χωρίσῃ δέκα Γαλέρας, νὰ διωρίσῃ τὸν Κυβερνήτην αὐτῶν νὰ πάρῃ καὶ ἄλλα τέσσαρα πλοῖα διαπερῶντα ἀπὸ τὴν Κρήτην, ὁ ὁποῖος νὰ ἀνέβῃ ἕως εἰς τὰ νερὰ τῆς Κύπρου. νὰ προσπαθήσῃ νὰ κυριεύσῃ τέσσαρα πλοῖα Γενουβέζων, ὁποῦ ἔπερναν τὴν Καρλότταν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, καὶ μετὰ τὴν κυρίευσιν τυχὸν τούτων, νὰ κοινολογήσῃ τὸν τῆς Καρλόττας θάνατον, ἀκολουθήσαντα εἰς τὴν συμπλοκὴν τῆς μάχης, μεταχειριζόμενος τὸ Σωκράτιον Κώνειον. Αὗται ὅμως αἱ προβλέψεις οὐδὲν ὠφέλησαν, διατὶ ἡ Καρλόττα προέφθασεν εἰς Μισήριον, καὶ ὑπεδέχθη φιλοφρόνως ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἐξ οὗ χρηστὰς ἐλπίδας ἔλαβεν οὐ μετ' οὐ πολὺ νὰ ἀποκατασταθῇ πάλιν τῆς Κύπρου βασίλισσα. Ἄλλαι εἶτα προσταγαὶ τῆς Γερουσίας ἠνάγκασαν τὸν Λορεδὰν ἱνὰ πορευθῇ αὐτοπροσώπως εἰς Κύπρον. οὗτος φθάσας, καὶ ἐλθὼν εἰς Λευκοσίαν, ἐσυμβούλευσε τὴν Αἰκατερίναν βασίλισσαν πάραυτα νὰ στείλῃ εἰς τὸν Σουλτάνον τῆς Αἰγύπτου Ἀποκρισιάριον, νὰ ζητήσῃ τὴν ἀμφίεσιν, εἴτε τὸ Καββάδιον τῆς ἐξουσίας τῆς Νήσου, νὰ προσφέρῃ αὐτῷ τὸ διωρισμένον τέλος μὲ δῶρα ἀξιόλογα. Ἔστειλεν εὐθὺς ἡ βασίλισσα. ἀλλ' ἔλαβε πέρα τῶν σκοπῶν της ἀπόκρισιν, εἰπὼν ὁ Σουλτάνος τῷ σταλθέντι, ὅτι ἔμελλε νὰ χυθῇ πλῆθος αἵματος, πρὶν τὸ βασίλειον τῆς Κύπρου νὰ φθάσῃ εἰς ἀσφάλειαν. Διὰ τοῦτο δὲν ἐδύνατο νὰ ἀποφασίσῃ τότε τὴν ἐξουσίαν τούτου εἰς τὴν βασίλισσαν Αἰκατερίνον. Το δ' ἀληθὲς χαριζόμενος τῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Σουλτάνῳ, ἢ καὶ φοβούμενος αὐτὸν μᾶλλον ἀρνήθη αὐτῆς τὸ Καββάδιον. οὗπερ ὀνειροπώλει τότε ἡ Καρλόττα τὴν ἀπόκτησιν.

Ἀλλὰ Θεοῦ βοηθείᾳ ἡ Γαληνοτάτη Ἀριστοκρατία εἰρήνην ἀσφαλίσασα μετὰ τοῦ Σουλτάνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μωάμεθ β'. ἔτει 1479. Ἡ μὲν ἐδόθη ὅλως δι' ὅλου διὰ τὴν φύλαξιν τῆς Νήσου. Ὁ δὲ Σουλτάνος Αἰγύπτιος ἄρχισε νὰ παραβλέπῃ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς Καρλόττας. Αὕτη δὲ πονηρὰ γυνή, ἔλαβε στενὴν ἀνταπόκρισιν μὲ ἕνα εὐγενῆ βενετζιάνον, διὰ νὰ φθάσῃ τέλος πάντων καὶ μὲ τὴν ἐπιβουλὴν εἰς τὸ τέλος τὸ ποθούμενον· ὠνομάζετο αὐτὸς Μάρκος Βενι-

ὲρ, ὅς τις μὲ συντροφίαν διακοσίων στρατιωτῶν ὑπηρέτησεν ὀρθῶς εἰς τὰς ἀνωμαλίας, καὶ μὲ ζῆλον τὴν βασίλισσαν Αἰκατερίναν εἰς Κύπρον ἀπὸ τῆς Κρήτης πορευθείς. Ἤλπιζε μετὰ τὴν δούλευσίν του νὰ ἀπολαύσῃ ἐξ αὐτῆς δι' ἀντιμισθίαν του τὶ Φέουδον εἰς Κύπρον, ἢ ὑποστατικόν. ἀλλ' αὐτὴ τὸν ἠξίωσε μὲ ἕνα κενὸν Τίτλον Καβαλλιέρον καὶ τὸν ἀπέλυσε. Στραφεὶς ὁ Βενιὲρ εἰς Κρήτην, ἠναγκάσθη νὰ πωλήσῃ ἕνα του ὑποστατικὸν, διὰ νὰ πληρώσῃ τοὺς ἀνθρώπους του. Ἀγανακτησμένος λοιπὸν ἀπὸ μίαν τοιαύτην ἀχαριστίαν, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικηθῇ. Ἔπλεξε μίαν συνομωσίαν μετὰ τινῶν κακοβούλων, ὅτι εἰς μίαν ἑορτάσιμον ἡμέραν, ὁποῦ ὅλη ἡ Αὐλὴ, καὶ ἡ βασίλισσα Αἰκατερίνα εἶναι εἰς τὴν Λειτουργίαν, νὰ ὁρμήσῃ μετὰ τῶν ὀπαδῶν του ἁρματωμένος, νὰ θανατώσῃ καὶ βασίλισσαν, καὶ Ἄρχοντας, καὶ νὰ κηρύξῃ τὴν καλὴν Καρλότταν τῆς Κύπρου βασίλισσαν. Ἔδωκεν εἴδησιν ὁ Βενιὲρ καὶ τῆς Καρλόττης, καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως Φερδινάνδου, διὰ τὴν ἑτοιμασίαν τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐδιωρίσθη ἕνας μακρὺς καιρός. Ὁ μὲν Φερδινάνδος νὰ στείλῃ ἔξω τῆς Κύπρου ἁρμάδα, καὶ ἡ Καρλόττα νὰ εὑρίσκεται ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἕτοιμη βοηθοῦντος τοῦ Σουλτάνου. Πραχθείσης τῆς ἐπιβουλῆς νὰ διαυθεντευθοῦν οἱ συνομῶται διὰ τούτων, καὶ νὰ διαφυλαχθῶσιν. Ὑπεσχέθησαν οἱ ἄνωθεν τῷ Βενιὲρ διακόσια δουκάτα φιλοδωρίαν διὰ τὸ στρατήγημά του, καὶ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ Καστελλίου τῆς Κυρηνίας διὰ τοὺς θεοφιλεῖς του κόπους.

Τὸ ὅλον ἐπραγματεύετο δι' αὐτὴν τὴν τραγικὴν καταστροφήν. Ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως εἶχεν ἑτοίμους δύω Γαλέρας νὰ στείλῃ. Ὁ Σουλτάνος ἔστελλεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἕνα χοντρὸν στράτευμα. καὶ ὁ Μάρκος Βενιὲρ ἔμβη τὴν Λευκοσίαν ἐν σχήματι φίλου. ἔνθα μὲ τοὺς ἄλλους συνομώτας ἐλάμβανε τὰ ὕστερα μετρα. Ἕνας ὅμως εὐγενὴς Νικόλαος Μπὼν, τοῦ ὁποίου ὁ Βενιὲρ ἐξεμυστηρεύθη τὴν ἐπιβουλὴν, ἔτυχε πρὸ ὀλίγου εἰς ἕνα πορνοστάσιον νὰ ψυχρανθῇ ὑπ' αὐτοῦ. Ἔδωκεν εἴδησιν εἰς τὴν Γερουσίαν, καὶ τοῦ Ἀρχιθαλασσίου Λορεδάν. Λαβὼν τὰς προσταγὰς ὁ Λορεδὰν παρ' αὐτῆς, ἔφθασεν εἰς Κύπρον, καὶ συλληφθεὶς ὁ Μάρκος Βενιὲρ ὑπὸ τὰ κολαστήρια, ὡμολόγησε

καὶ τοὺς συνομώτας. οὓς ἅπαντας ὁ Λορεδὰν ἐπρόσταξε καὶ ἐκρέμμασαν εἰς τὰ παραπετάσματα τοῦ Παλατίου εἰς παράδειγμα. καὶ ἡ Πριγκιπέσσα Καρλόττα, οὖσα παρὰ πόδας νὰ ἔμβη εἰς τὸ πλοῖον εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἤκουσε μὲ θλῖψιν της, μὲ φόβον, καὶ ἀγωνίαν τὸ ἐξεσκέπασμα τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ ὅτι ἔλαβον τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας των οἱ ἐπίβουλοι. Ὁ Σουλτάνος δὲ μαθὼν καὶ αὐτὸς, ὅτι ἡ ἐπιβουλὴ δὲν εὐδοκίμησεν, ἄλλαξε γνώμην, καὶ τῆς Καρλόττας οἱ ἐλπίδες ὡς ὄνειρον ἠφανίσθησαν. καὶ πλεύσασα αὐτὴ τέλος πάντων ἐπῆγε νὰ κλαίῃ εἰς Νεάπολιν μὲ τὸν Φερδινάνδον τὰς δυστυχίας της. Ἐκεῖθεν στραφεῖσα εἰς Ρώμην μετὰ καιρὸν, ἔκαμε παραίτησιν τοῦ βασιλείου, ὁποῦ δὲν ὥριζεν, εἰς τὸν Ἀνδράδελφόν της Δοῦκα τῆς Σαβόγιας, ἢ Τουρίνου, ἔμπροσθεν τοῦ Πάπα, καὶ τῶν Καρδιναλίων, καὶ ἐτελεύτησεν ἐνταφιασθεῖσα εἰς πόλιν λεγομένην Ἀσσίσην τῆς Ἰταλίας, ἀπέχουσαν τῆς Ρώμης κατὰ βορέαν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ μίλια. Ἐκ τούτου προέρχεται, ὁποῦ οἱ βασιλεῖς τῆς Σαβόγιας οἰκειοποιήθησαν καὶ τὸν Τίτλον νὰ λέγωνται καὶ βασιλεῖς τῆς Κύπρου, κενῷ, καὶ ἀνυποστάτῳ ὀνόματι.

Ἔτει δὲ 1484. 28. Αὐγούστου. Ἐτάραξε πολὺ τὴν βασίλισσαν Αἰκατερίνην, καὶ τὴν Νῆσον πᾶσαν, καὶ εἰς φόβον μέγαν ἔβαλε καὶ τὴν Ἀριστοκρατίαν, ἡ μεγάλη ἑτοιμασία τῶν Ἁρμάτων τοῦ Σουλτάνου Βαγιαζὲτ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Οὗτος ἐβούλετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου. ἀλλ' ἡ Γερουσία προβλέπουσα, ἔστειλεν εἰς φύλαξιν τῆς Νήσου ἕνα προβλεπτὴν μὲ ὀκτακοσίους ἀνθρώπους εὐθύς. Τὸν ἐρχόμενον χρόνον ὁ Βαγιαζὲτ ἐστράτευσε, καὶ ὑπέταξε τὴν Ἄδαναν, καὶ Ταρσόν. Ἀλλ' οἱ Αἰγύπτιοι Μαμαλοῦκκοι πλέον δυνατοὶ κατεδείωξαν ἐκεῖθεν τοὺς Τούρκους μὲ ζημίαν των μεγάλην, καὶ ἐλευθέρωσαν τὰς χώρας ἐκείνας, καὶ ἐστράφησαν νικηταὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ὁ δὲ Φραγκίσκος Πριούλιος Ἀρχιθαλάσσιος τῆς Ἀριστοκρατίας ἐστάθη εἰς τὸν Λιμένα τῆς Ἀμμοχούστου, ἕως ὅτου ἐτελείωσεν ὁ ἄνωθεν Πόλεμος, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψεν εἰς Βενετίαν, ἰδὼν ὅτι ἡσύχασαν τὰ ἅρματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄.

Παραίτησις τοῦ Βασιλείου ὑπὸ τῆς Αἰκατερίνης, εἰς τὴν Γαληνοτάτην Ἀριστοκρατίαν τῶν Ἐνετῶν.

Ἀλλὰ τέλος πάντων ἔφθασεν ὁ καιρὸς διὰ νὰ ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὴν Κεφαλὴν τὸ στέμμα τῆς Κύπρου ἡ Αἰκατερίνα βασίλισσα. Ἐμελετᾶτο διότι πρὸ πολλοῦ αὐτὸς ὁ σκοπὸς ἀπὸ τὴν Γερουσίαν. Αὐτὴ ἀγκαλὰ καὶ βασίλισσα δὲν ἔχαιρεν ἄλλο, παρὰ τὰς τιμὰς τοῦ Μεγαλείου, καὶ τῆς ὑπεροχῆς ὡς τῆς ὅλης τῆς τοῦ βασιλείου Κυβερνήσεως, καὶ δωσοληψίας οὔσης εἰς χεῖρας Ἀρχόντων τῶν πλειόνων Βενετζιάνων. Ἡ Γερουσία διότι, ὁποῦ τὴν υἱοθέτησε τρόπον τινὰ μὲ πολλὴν ἀκρίβειαν ἐχρᾶτο τὰ αὐτῆς προνόμια, τὰ ὁποῖα ἡ ὑψηλοφροσύνη εἶχεν ἑνώσῃ μὲ τὴν νομιζομένην υἱοθέτησιν. Οἱ Βενετζιάνοι εἶχον τὰ πρῶτα ἀξιώματα τοῦ βασιλείου. Κριταὶ αὐτοὶ, καὶ διατάσσοντες ὡς αὐτόχρημα δεσπόται καὶ Κύριοι. Καὶ ἡ Αἰκατερίνα δὲν ἔσωζεν ἄλλο, παρὰ μόνον τὸ ψιλὸν τῆς βασιλίσσης ὄνομα, Αὐτὴ ἀναστέναζε πολλάκις τὴν σκλαβίαν ἐννοοῦσα, καὶ ὅτι ἀκόμη νέα, ὁποῦ ἐδύνετο νὰ δευτεροϋπανδρευθῇ, νὰ τεκνοποιήσῃ ἴσως, καὶ νὰ φυλάξῃ εἰς τοὺς μετ᾽ αὐτὴν τὸ στέμμα, καὶ τὴν δόξαν, καὶ οἱ Βενετζιάνοι ἔπειτα ἀπεβάλλοντο τὸν λόγον τῆς διαδοχῆς. Αὐτὴ ἐδύνετο νὰ εὕρῃ εἰς τὸν ζῆλον τῶν εὐγενῶν, καὶ Ἀρχόντων τοῦ βασιλείου, ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου, τρόπους ἀρκετοὺς νὰ διαφθεντευθῇ ἀναγκαίως, καὶ νὰ ἀφανίσῃ ὅλους τοὺς σκοπούς των. Ἀλλ᾽ οἱ Βενετζιάνοι ἀκριβεῖς μιμηταὶ τῶν παλαιῶν Ρωμαίων, οἵτινες διαυθεντεύοντες, καὶ ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς συμμαχίας περιποιούμενοι τὰ μικρὰ Πριγκιπάτα, καὶ ἀδύνατα βασίλεια, μετὰ καιρὸν ἐξολοκλήρου αὐτὰ ἐκυρίευον, καὶ ὑπέτασσον. Τούτου ἕνεκα ἡ Γερουσία ἠθέλησε νὰ προλάβῃ τὸν κίνδυνον, ὃν ἡ λεπτοτάτη πολιτική της ἐπρόβλεπε, καὶ ἐπειδὴ εἶχε τὴν δύναμιν, ἀπεφάσισε νὰ συκώσῃ ἀπὸ τὴν Κύπρον τὴν βασίλισσαν Αἰκατερίναν, καὶ νὰ τὴν φέρῃ εἰς Βενετίον, καὶ διὰ παρηγορίαν της νὰ τῆς δώσῃ κάθε εἶδος δόξης καὶ τιμῆς, ἄνευ ἐξουσίας, χορηγοῦσα αὐτῇ κατ᾽ ἀξίαν τοῦ βαθμοῦ καὶ τὰ πρὸς ζωάρκειαν. ἀλλ᾽ εἰς ἕνα

παράμερον τόπον, εἰς μίαν φυλακὴν εὐφρόσυνον, διὰ νὰ γλυκάνῃ αὐτὴν τὴν βίαιον κίνησιν μὲ τὰ ἔξωθεν λαμπρὰ μὲν, ἀλλὰ χωρὶς θερμότητα, καὶ οὐσίαν. Ἐψηφίσθη λοιπὸν εἰς αὐτὴν τὴν ἐκπλήρωσιν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς Γεώργιος Κορνάρος νὰ πορευθῇ εἰς Κύπρον ὁ ἴδιος, νὰ προβάλῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἀδελφήν του τὸ πρόβλημα τῆς Γερουσίας. καὶ διὰ νὰ μὴν ἤθελε τύχῃ, καὶ ἡ προσταγὴ τοῦ φοβεροῦ συμβουλίου τῶν Δέκα μένῃ ἀνεκπλήρωτος καθ' ὅλα της τὰ μέρη, τοῦ ὁποίου ὅποιος φανῇ ἀνυπότακτος φεῦ, ἐπαπειλεῖται μέγας κίνδυνος, ἐδόθη αὐτῷ τὸ ἐξ ἀποφάσεως πρόσταγμα. Τοῦ Φραγκίσκου Πριουλίου Ἀρχιθαλασσίου, περὶ τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἰστορίας πλέοντος, ἐστάλθη ὁ Γεώργιος, ὃς κατὰ πρόσταγμα πλεύσας μέχρι τῆς Ρόδου, ἐχώρισε μίαν Γαλέραν νὰ τὸν ὑπάγῃ εἰς Κύπρον, καὶ αὐτὸς κατόπιν μὲ ἄνεσιν ἔπλεε πρὸς τὸν Λιμένα τοῦ Ἀλμίτζου, ὅπου ἐπρόσμενε τὴν εἴδησιν τῆς ἀφίξεως τοῦ Γεωργίου, καὶ τοῦ ἔργου τὴν ἐκπλήρωσιν.

Ὁ Κορνάρος φθάσας εἰς τὴν Αὐλὴν τῆς Κύπρου περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκεμβρίου, ἐφανέρωσε τῆς βασιλίσσης ἀδελφῆς του τὴν αἰτίαν τῆς ἐλεύσεώς του. Εἶπεν αὐτῇ ὅτι εἰς τὰς ἀνωμάλους ταύτας περιστάσεις μεταξὺ τῶν Σουλτάνων Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Αἰγύπτου, καὶ πολέμους, ἡ Αὐθεντία ἔκρινεν εὔλογον, ὅτι διὰ τὸ συμφέρον της, καὶ τοῦ βασιλείου νὰ ἤθελεν εὐχαριστηθῇ νὰ πορευθῇ εἰς Βενετίαν. ἔνθα ἤθελεν ὑποδεχθῇ μὲ τὴν πρέπουσαν δόξαν, καὶ τιμὴν, κατὰ τὸν βαθμόν της. καὶ ὅτι ἡ Γερουσία τῆς ἐπρόσφερεν ἢ νὰ τῆς ἀφήσῃ ὅλα τὰ εἰσοδήματα τὰ παρόντα, ἢ νὰ τῆς κυβερνᾷ τὴν Αὐλήν της, καθὼς προαιρεῖται καὶ θέλει. Ἡ βασίλισσα ἐξεπλάγη καὶ ἀπόρησεν εἰς τὸ πρόβλημα. μεταδὲ ταῦτα ἐπαραπονήθη μὲ ἀδημονίαν διὰ τὴν ὀλίγην ὑπόληψιν, ὁποῦ εἶχεν εἰς αὐτὴν ἡ Γερουσία. καὶ ἀνταπεκρίθη, πῶς ἡ Αὐθεντία δὲν ἐκατήντα νὰ τῆς δώσῃ αὐτὴν τὴν καταφρόνησιν, ἐὰν δὲν ἦτο κακὰ εἰδοποιημένη διὰ τὴν κατάστασιν τοῦ βασιλείου της. Ὁ Γεώργιος Κορνάρος ἀπεκρίθη, ὅτι ἡ Γερουσία ἔλαβε τοιαύτην ἀπόφασιν ἀφ' οὗ ἐρεύνησε καλῶς καὶ ἐζυγίασεν ἐντελέστατα τὰ πράγματα. καὶ ὅτι ἡ ἐναντιότης δὲν ἐσύμβαλλε μήτε εἰς τὴν φρόνησίν της, μήτε διὰ τὸ συμφέρον της.

Ἔτει δὲ 1489. Ἰαννουαρίου. Ἡ βασίλισσα ἐζήτησε καιρὸν διὰ νὰ στοχασθῇ, καὶ νὰ ἀποφασίσῃ. ἀλλ' ἀφοῦ ἴδε, πῶς ἐφυλάττετο καὶ ἀπὸ τὴν θεωρίαν, καὶ ὅτι ἐδιπλασιάσθησαν αἱ φρουραὶ εἰς τὰς θύρας τοῦ Παλατίου, καὶ τὴν ἐστενοχώρουν εἰς κάποιον τρόπον ὡς φυλακωμένην, ἐκατάλαβε, πῶς ἐσύμφερε νὰ κλίνῃ τὸν αὐχένα, καὶ δὴ εἶπε τοῦ ἀδελφοῦ της, ὅτι ἡ Γερουσία ἐδύνετο νὰ διατάξῃ δι' αὐτὴν, κατὰ τὴν ἀρέσκειάν της, καὶ βουλήν. Ὁ Γεώργιος Κορνάρος εὐθὺς ἔδωκε τὴν εἴδησιν τοῦ Φραγκίσκου Πριούλη, καὶ εἰσῆλθε τὸν Λιμένα τῆς Ἀμμοχούστου τῇ β'. Φευρουαρίου. Ἡ βασίλισσα τότε ἐδιώρισε τὴν πορείαν της τῇ ιε'. τοῦ αὐτοῦ μηνός. αὕτη λοιπὸν ἐλθούσης τῆς ἡμέρας ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν, συνοδευμένη ἀπὸ ἕνα συμβουλάτορα, ἀπὸ τὸν Προβλεπτὴν τῆς Νήσου, καὶ ἀπὸ τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν, μὲ ἕνα τάγμα ἱκανὸν πεζῶν, καὶ Ἱππέων. Ὅλος ὁ λαὸς τῆς Πόλεως ἔδραμεν ἐξωπίσω, αὐτῆς κλαίων, καὶ ἀσπάζετο αὐτὴν δακρυρροῶν. Οἱ Ἔφοροι τῆς Ἀμμοχούστου εὔγησαν εἰς προϋπάντησιν αὐτῆς, καὶ ὑποκάτω εἰς ἕνα χρυσόπλεκτον ἐπισκίασμα ἔφερον αὐτὴν οἱ Πρῶτοι Καπετανέοι τοῦ στόλου, καὶ ὁ Κλῆρος μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων, καὶ θυμιαμάτων ἀπὸ τὰς Πύλας τῆς Πόλεως μὲ βασιλικὴν παράταξιν, ἐσυντρόφευσαν αὐτὴν ἕως εἰς τὸ Παλάτιον.

Παυσάσης τῆς προπομπῆς, ἦλθεν ὁ Ἀρχιθαλάσσιος Πριούλης μὲ ὅλους τοὺς μετ' αὐτοῦ εὐγενεῖς τοῦ στόλου, καὶ τὴν ἐπροσκύνησαν. αὐτῆς ἐνεχείρησε μὲ ταπεινὸν σέβας τὰ τῆς Γερουσίας γράμματα, παρακαλῶν αὐτὴν νὰ δεχθῇ αὐτὰ μετ' εὐχαριστείας καὶ ἀγάπης. Ἡ βασίλισσα σκεψαμένη μετὰ τοῦ Συμβουλίου της, ἀπεκρίθη ὅτι ἦτον εὐχαριστημένη νὰ ὑπακούσῃ εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τῆς Γαληνοτάτης Ἀριστοκρατίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀφιέρωνε μετὰ πόθου τὸ βασίλειόν της, καὶ τοὺς αὐτῆς ἠγαπημένους Κυπρίους. Ἔπειτα ἐδιώρισε τὸν Νικόλαον Μικέλλην Συμβουλάτορα νὰ φανερώσῃ εἰς τὰ Μαγιστράτα, καὶ Κριτήρια, καὶ εἰς τὸν Λαὸν τὴν Θέλησίν της, καὶ τῆς Γερουσίας. Ἐδέχθησαν πάντες τὴν φανέρωσιν μὲ εὐχαρίστησιν. Οἱ ἐκλελεγμένοι ἀπὸ τὸν Κλῆρον, καὶ ἀπὸ τὸ στῖφος τῶν εὐγενῶν, καὶ ἀπὸ

τὰ Μαγιστράτα, ἦλθον εἰς τὰς Γαλέρας, καὶ ἐπαράστησαν εἰς τὸν Ἀρχιθαλάσσιον τὸν ζῆλον, καὶ τὴν πίστιν των, παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ βεβαιώσῃ αὐτῶν τὰ προνόμια, λέγοντες, ὅτι μετὰ ταῦτα θέλουν καὶ αὐτοὶ ἐξαποστείλει μὲ ταχύτητα Πρέσβεις εἰς Βενετίαν διὰ νὰ ζητήσουν μετὰ ταπεινώσεως καὶ ἀπὸ τῆς Γερουσίας τὴν τούτων ἀσφάλειαν.

Ἐγγράφως λοιπὸν δι' αὐθεντικοῦ ψηφίσματος ἡ Γερουσία ὑπέγραψεν αὐτοῖς τῷ Κλήρῳ, καὶ τοῖς Ἄρχουσι, καὶ εὐγενέσι, συγχωρήσασα ἵνα χαίρωνται αὐτῶν τὰ προδοθέντα αὐτοῖς Προνόμια, φέουδα, καὶ ὑποστατικὰ αὐτοῖς, ἀξίας, χωρία, καὶ σκλάβους των. ὑπεσχέθη αὐτοῖς ἀπαρατρέπτως νὰ κυβερνῶνται κατὰ τοὺς παλαιοὺς αὐτῶν νόμους, οὓς ἔλαβον παρὰ τῶν προβασιλευσάντων Λουζινιανῶν, καὶ κατὰ τὰς Ἀσσίας λεγομένας, εἴτε καλὰς συνηθείας των. χωρὶς νέα βάρη, ἢ ἀγγαρίας οὐδέποτε, ἔξω μόνον ἀπὸ τὰ συνήθη δοσίματα δεκατίας κ.τ.λ. ἀποπληρώνοντες. Εἰς τὰ Κριτήρια οἱ εὐγενεῖς Κύπριοι νὰ ἔχουν τὴν εἰσέλευσιν, καὶ τιμὴν, Ἐγκεχειρισμένοι ἐξουσίας τῆς ἀνηκούσης. Ἐπρότρεψεν αὐτοῖς νὰ ἀναδείξῃ ἐξ αὐτῶν ἄρχοντας, καὶ εὐγενεῖς τῆς Βενετίας. ἀλλ' οὐκ οἶδα πῶς, οἱ Κύπριοι καλῶς στοχαζόμενοι ἀπεποιήθησαν τὴν τοιαύτην τιμὴν διὰ τὰ τέλη των. Ἔδωκαν λοιπὸν ὅρκον ὑποταγῆς, καὶ πίστεως ἅπαντες, τὸν ὁποῖον ἐδέχθη ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀριστοκρατίας ὁ Ἀρχιθαλάσσιος Πριούλης, καὶ ὁ Γεώργιος Κορνάρος μὲ τὴν παράστασιν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, καὶ τῶν χειρῶν τὴν ἐπίθεσιν.

Δὲν ἔμεινεν ἄλλο εἰς τὸν Ἀρχιθαλάσσιον Πριούλην νὰ τελειώσῃ, εἰμὴ νὰ λάβῃ καὶ τὴν διακατοχὴν, εἴτε Κύρωσιν τοῦ βασιλείου ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀριστοκρατίας, καὶ εἰς σημεῖον νὰ ὑψώσῃ τὴν Σημαῖαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Τῇ κς'. λοιπὸν Φευρουαρίου ἐδιώρισε, καὶ ἔψαλλον εἰς τὸ Παλάτιον μίαν λειτουργίαν τοῦ Ἁγίου πνεύματος, εἰς ἣν ὑπῆρχε συνεδρεύουσα ἡ βασίλισσα, καὶ ὅλη ἡ Αὐλή. ἡ Σημαῖα εὐλογήθη παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως πρὸς τὸ τέλος τῆς Λειτουργίας. Καὶ ἡ Βασίλισσα ἔχουσα αὐτὴν εἰς χεῖρας της, ἐπαράδωσεν αὐτὴν εἰς τὸν Ἀρχιθαλάσσιον τῆς Ἀριστοκρατίας. ὅς τις δεξάμενος ἐπρόσταξε μὲ τὸν ἦχον τῶν Κανονίων τῆς Ἁρμάδας, καὶ τῆς πόλεως, καὶ ὑ-

ψωσεν αὐτὴν εἰς τὴν Μεγάλην Πλατεῖαν τῆς Ἀμμοχούστου, λέγων, εἰς τὸ ἐρχόμενον, καὶ εἰς κάθε καιρὸν τὸ Βασίλειον τῆς Κύπρου θέλει προστατεύεται, περιποιεῖται καὶ φυλάττεται ἀπὸ τὴν Γαληνοτάτην Ἀριστοκρατίαν τῶν Ἐνετῶν. Ἡ αὐτὴ τελετὴ ἐτελέσθη καὶ εἰς Λευκοσίαν, καὶ εἰς ὅλας τὰς Πόλεις, καὶ Κάστρα τῆς Νήσου μετὰ παρρησίας γνώμῃ τῆς βασιλίσσης. ἥτις ἐφάνη μὲ αὐτὴν τὴν Τελετὴν, πῶς ἐτέλεσε νόμιμον Παραίτησιν τῆς ἐξουσίας τοῦ Βασιλείου τῆς Κύπρου δῆθεν ἑκουσίως, εἰς τὴν φρόνημον Μητέρα, καὶ Περίβλεπτον Πατρίδα της.

Ἐκρίθη ἔπειτα ἀναγκαῖον νὰ δοθῇ εἴδησις αὐτῆς τῆς μεταβολῆς τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου, ὡς ὑποτελοῦσα ἡ Νῆσος εἰς αὐτὸν, καὶ φορολογουμένη. Ἐστάλθη λοιπὸν ὁ Μαλιπιέτρος μὲ ὁρισμὸν νὰ φανερώσῃ εἰς αὐτὴν ἐξ ὀνόματος τῆς βασιλίσσης, καὶ τοῦ Ἀρχιθαλασσίου, τὰ πραχθέντα, καὶ νὰ παραστήσῃ δῶρα αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν δύω μερῶν, καὶ νὰ προσφέρῃ αὐτῷ καὶ δεκαέξη χιλιάδας δουκάτα διὰ δόσιμον τῶν δύω τελευταίων χρόνων, καὶ ἐκεῖθεν ὅ,τι τελειώσῃ νὰ δώσῃ εἴδησιν εἰς τὴν Γερουσίαν.

Οὕτω διατεθέντα τὰ πράγματα, ἡ βασίλισσα ἑτοιμάσθη μὲ μεγάλην παράταξιν, καὶ ἐπιβᾶσα εἰς μίαν Γαλέραν λαμπρῶς ἑτοιμασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιθαλασσίου Φραγκίσκου Πριουλίου, τῇ ιε΄. Μαΐου, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς Γεωργίου, καὶ πολλῶν θεραπενίδων αὐτῆς, καὶ Ἀρχόντων τινῶν, ἐξέπλευσε, καὶ τῇ ϛ΄. Ἰουνίου ἔφθασεν εἰς τὸν Λιμένα τῆς Βενετίας. τότε ὁ Πρίγκιψ Αὐγουστῖνος Βαρβαρῖγος μὲ τὸ Συμβούλιον, καὶ πλῆθος μέγα εὐγενῶν, καὶ εὐγενίδων τῆς Βενετίας ἐπῆγεν εἰς Προϋπάντησιν αὐτῆς, καὶ ἔφερον αὐτὴν μετὰ προπομπῆς εἰς τὸ Αὐθεντικὸν Παλάτιον. ἔνθα αἱ περιποιήσεις, καὶ τιμαὶ ἔγιναν ὑπέρλαμπραι διὰ νὰ καταμαλάξουν τὸν πόνον της, ἀνίσως ἦτον ἀντάξιαι νὰ ἀναπληρώσουν εἰς τὴν ἀπώλειαν ἑνὸς βασιλικοῦ θρόνου. Ὁ Γεώργιος ἀδελφός της Κορνάρος εἰς βραβεῖον τῆς δουλεύσεώς του, ἐκλέχθη εὐθὺς Προκουρατῶρος τοῦ Ἁγίου Μάρκου (ἤτοι Ἐπίτροπος, Ἀξία, ὁποῦ μετὰ τὸν Πρίγκιπα, οὐδὲ μία ἄλλη ἐξοχωτέρα, καὶ περίβλεπτος. ἥτις μόλις βραβεύεται εἰς τοὺς ἐξ οἴκου, καὶ Πατριᾶς ἀρχαιοτάτης, καὶ ἐν εὐγενείᾳ πρὸ αἰώνων διαπρέποντας, καὶ πρεσβεύ-

σαντας ἐν μεγάλαις καὶ βασιλικαῖς Αὐλαῖς, καὶ ἐξ οἰκείων δαπανήσαντας διὰ δόξαν τῆς αὐτοῦ οἰκίας, καὶ τῆς Πατρίδος του μάλιστα καύχημα. Καὶ πολλάκις χορηγεῖται αὐτὴ ἡ ἀξία καὶ εἰς τοὺς τὶ μέγα κατόρθωμα ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἐργασαμένους, οἷον ὁ ἐνταῦθα Γεώργιος Κορνάρος.)

Τῇ δὲ βασιλίσσῃ Αἰκατερίνῃ διενεμήθη τὸ Καστέλλιον τὸ Ἀσύλου, ἢ Ἄζολον κοινῶς κατὰ τὴν Ἐπαρχίαν τῆς Τρεβιζίου Πόλεως. ἔνθεν αὕτη ἔζησεν ὡς βασίλισσα μὲ βασιλικὴν παράταξιν. μὴ δυνάμενοι οἱ Βενετζιάνοι νὰ ἀρνηθοῦσιν αὐτῇ μίαν τοιαύτην Αὐλήν. καὶ ἑπομένως πρὸς σύστασιν αὐτῆς πλουσίαν κυβέρνησιν, καὶ κλῖσιν τινὰ, ἀφ' οὗ τὸ ὅλον τῆς ἥρπασαν. διότι ἤθελον κατηγορηθῇ βέβαια ὑπὸ πάντων Μεγαλώτατα.

Ὁ δὲ Μαλιπιέτρος ἔφθασεν εἰς Μισήριον τῇ ις'. Ἀπριλλίου. Ἐπροσέφερε τὰ δῶρα, καὶ τοὺς φόρους τῷ Σουλτάνῳ εἰς μίαν παρρησιαστικὴν ἀκρόασιν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐζήτη εἰς μίαν κατὰ μόνας ἀκρόασιν, καὶ ἀμέσως μετὰ τοῦ Σουλτάνου νὰ ὁμιλήσῃ τὸ, διατὶ ἐστάλθη, δὲν ἐδέχθη εὐγενῶς. Καὶ ἡ Γερουσία στείλασα δεύτερον ἀποκρισιάριον ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὴν Αὐλὴν τοῦ Σουλτάνου, τὸν Πέτρον Διέδον Προκουρατῶρον τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῇ ζ'. Δεκεμβρίου. Καὶ δι' αὐτοῦ ἐγκωμίασεν ἐν Παρρησίᾳ τὰς τοῦ Σουλτάνου Νίκας κατὰ τῶν Τουρκῶν ἐχθρῶν του. Ὁ Διέδος ἀνὴρ πολιτικώτατος διὰ μέσου τῶν Μεγιστάνων, ἐκέρδησεν ἐκεῖνο, ὁποῦ ὁ Μαλιπιέτρος ἀλλεοτρόπως δὲν ἀπόκτησεν. ἀγκαλὰ καὶ εἰς τὴν πρώτην παράστασιν ὁ Σουλτάνος νὰ εἶπε τοῦ Διέδου, πῶς δὲν ἐγνώριζε μήτε βασίλισσαν, μήτε Πριούλιον Ἀρχιθαλάσσιον εἰς ὅσα ἔπραξαν εἰς Κύπρον. ἀλλ' ἐὰν εἶχε τὶ παρὰ τῆς Αὐθεντίας νὰ ἀναφέρῃ, ἂς συνομιλήσῃ μὲ τοὺς Μεγιστάνας τῆς αὐλῆς του. Ὁ Διέδος μετεχειρίσθη ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέσα, ὅσα καὶ θεοὺς πείθουσι, καὶ ἐν ᾧ ἦν νὰ ἐνδυθῇ τὸ Καββάδιον, ἐτελεύτησεν εἰς Μισήριον. Ὁ Σουλτάνος ἐστοχάζετο τὸ πρᾶγμα ἀδιάφορον, ἢ ἕνας ἐξουσιάζει τὴν Νῆσον, ἢ ἄλλος, αὐτὸς ἦτον ὁ Μέγας αὐθέντης τῆς Νήσου πάντοτε, καὶ Κύριος. Ἐλάμβανε κατ' ἔτος τὸ διωρισμένον δόσιμον. Ἦτον προσέτι πρὸς κέρδος του νὰ ἐξουσιάζουν οἱ Βενετζιάνοι

τὴν Κύπρον, διὰ τὴν μεγάλην πραγματείαν, ὁποῦ ἔκαμναν εἰς τοὺς τόπους του. Ἐσυμφώνησε λοιπὸν αὐτῶν τὸ ζήτημα. Ἔτει λοιπὸν 1490. Ὁ Σουλτάνος καλέσας τὸν Σεκρετάριον τοῦ Διέδου ἐνέδυσεν αὐτὸν παρρησίᾳ ἕνα ὁλόχρυσον Καββάδιον, ἐγχειρίσας αὐτῷ καὶ τὸ ψήφισμα, ἤτοι φερμάνιον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐσήμαινε, ὅτι ἔδιδε τὴν ἐξουσίαν τῆς Νήσου τῇ Γερουσίᾳ τῶν Ἐνετῶν, καὶ τὴν ἀπόκτησιν αὐτῆς νόμιμον, ἀποκρινομένη ἡ Γερουσία κατ' ἔτος αὐτῷ ὀκτὼ χιλιάδας δουκάτα, (τὴν σήμερον ποιεῖ ὡς δύω χιλιάδας καὶ διακόσια πενηνταπέντε χρυσὰ βενέτικα) καὶ ὑπέσχετο νὰ διαφυλάττῃ τὴν Νῆσον ἀπὸ κάθε ἐνόχλησιν. Ὁ Σεκρετάριος λαβὼν ταῦτα, ἔπλευσεν εὐθὺς διὰ τὴν Βενετίαν, καὶ ἀνέφερεν εἰς τὴν Γερουσίαν ὅσα ἔπραξε. καὶ ἐπειδὴ οὐδεὶς τῶν ἐραστῶν ἢ τῶν ἐριστῶν ὁπωσδήποτε Κληρονομίας λόγῳ, ἢ υἱοθετήσεως ἀπηλλάγη τῆς ὀξύας, καὶ ἀξίας Βενέτικης Πολιτικῆς. οὗτοι καθ' ὅλον τὸν καιρὸν διότι ἐν ἐκυρίευσαν, ἐξουσίασαν αὐτῆς ἄνευ πολέμων, καὶ ἡσύχως. Καὶ ἡ Κύπρος μετὰ τριακοσίους χρόνους περίπου πάλιν κατέστη Ἐπαρχία ὑπ' αὐτῶν, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ καιροῦ τῶν Ρωμάνων, καὶ Ρωμαίων. Ἔκτοτε δὲ, καὶ μέχρι τοῦ νῦν 1788, παρῆλθον χρόνοι 298. σχεδόν. Τίς ἄρα οἶδεν, εἰ μετὰ πάλιν τριακοσίους χρόνους ἀναστηθήσεται εἰς Βασίλειον; Μελετᾷν τὰ κρείττονα οὐ μόνον ἀνθρώπῳ ἔμφυτον, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀνέγκλητον.

Περίληψις τῶν βασιλέων Λουζινιανῶν καὶ τῶν χρόνων ὧν ἕκαστος ἐν Κύπρῳ ἐβασίλευσεν.

Ὁ Βασιλεὺς Γουΐδος ἐβασίλευσεν εἰς Ἱερουσαλὴμ χρόνους τρεῖς, εἰς Ἄκριν ἕξη, καὶ εἰς Κύπρον Χρόνους 3
Ἀλμερίκος ἀδελφὸς τούτου 11
Οὖγος υἱὸς τούτου. 13
Ἐνρίκος α'. υἱὸς τούτου. 33
Οὖγος β'. ἢ οὐγέτος, οἱ μὲν 10 οἱ δέ 8
Οὖγος γ'. ὁ Μέγας Βρένος οὗτος ἔκτισε τὴν Ἀββαδίαν τοῦ Δέλλ' Ἀποίς. 17
Ἰωάννης α'. υἱὸς αὐτοῦ. 1
Ἐνρίκος β'. ἀδελφὸς τούτου, διωχθεὶς παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀλμερίκου εἰς Ἀρμενίαν, καὶ πάλιν κατασταθεὶς εἰς τὸ βασίλειον. 33
Οὖγος δ'. Ἀνεψιὸς τούτου. 36
Πέτρος α'. υἱὸς τούτου ἐθανατώθη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ. Χρόνους. 18
Πετρίνος υἱὸς Πέτρου, ἐφ' οὗ οἱ Γενουβέζοι ἐκυρίευσαν τὴν Ἀμμόχουστον. 11
Γιάκουμος α'. ἀδελφὸς Πέτρου ἐκ φυλακῆς τῆς Γένουβας. 20
Γιάννος υἱὸς τούτου ἐσκλαβώθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου καὶ ἡ Νῆσος 28
Ἰωάννης β'. υἱὸς τούτου. 29
Καρλόττα θυγάτηρ τούτου μετὰ Ἀλβίζε τῆς Σαβόγιας, καὶ ἐδιώχθη μόνον. 3
Γιάκουμος β'. Μπαστάρδος τοῦ Ἰωάννου υἱός. 10
Αἰκατερίνα Κορνάρου γυνὴ τούτου μὲ τὸ βρέφος Γιάκουμον. 16

Ὅσοι ἐκαλοῦντο Βαρῶνοι Συντιθέντες τὴν βουλὴν τῆς Ὑψηλῆς Αὐλῆς.

Ὁ Πρίγκιψ τῆς Ἀντιοχίας.
Ὁ Πρίγκιψ τοῦ Μόντε Ρεάλε.
Ὁ Αὐθέντης τοῦ Θωρὸν, ἢ Θαβωρίου.
Ὁ Αὐθέντης τοῦ Σούρ.
Ὁ Κώμης τοῦ Τζάφου, ἢ Γιάφα.
Ὁ Κώμης τῆς Τρίπολης.
Ὁ Συνισκάλκος Ἱερουσαλήμ.
Ὁ Κοντεστάπιλες τῆς Κύπρου.
Ὁ Μαρεσσιάλος τῆς Κύπρου
Ὁ Σαμπερλάνος τῆς Κύπρου.
Ὁ Πρίγκιψ τῆς Γαλιλαίας
Ὁ Αὐθέντης τοῦ Σαϊττίου.
Ὁ Αὐθέντης Καραμανίας
Ὁ Αὐθέντης Τιβεριάδος.
Ὁ Κώμης Ρουχιᾶς.
Ὁ Κώμης Καρπασίου.
Ὁ Συνισκάλκος Κύπρου.
Ὁ Κοντεστάπ. Ἱερουσαλήμ.
Ὁ Μαρεσσιάλος Ἱερουσαλήμ

Αὐτοὶ οἱ Τίτλοι πρῶτον ἦσαν τῆς Ἱερουσαλήμ. μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, οἱ Βασιλεῖς τῆς Κύπρου, ὡς καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ Ἐναμβρυνόμενοι, ἔδιδαν αὐτοὺς κατ᾽ ἀρέσκειαν, καὶ εἰς μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ δοθέντος ἀδιαδόχως.

Τὸ Πριγκιπάτον τοῦ Μόντε Ρεάλε, μετὰ ταῦτα παρωράθη ἀπὸ τῶν ὑστέρων Βασιλέων. Τὰ δὲ ἄλλα δύο ἐνεργοῦντο ἕως τοῦ Βασιλέως Ἰωάννου, μεθ᾽ ὃν εἰς οὐδένα ἐδόθησαν.

Ὅλαι αἱ Αὐθεντίαι ἐνεργοῦντο ἕως τοῦ Βασιλέως Ἐνρίκου β΄., ἄλλαι ἕως τοῦ Βασιλέως Γιάκουμου πρώτου. Τὰ Κωμητάτα, ἢ Κοντέαις ἐνεργοῦντο πάντοτε, ἀλλὰ δὲν ἐδίδοντο εἰς διαδοχήν. Ἡ Βασίλισσα Αἰκατερίνα ἔδωκε τὸ Κωμητάτον τοῦ Τζάφου εἰς τὸν Γεώργιον Κονταρίνην Ἀνεψιόν της μετὰ διάδοχῆς υἱῶν, καὶ ἐγγόνων αὐτοῦ. Ἔλαβον αὐτὸ τὸ Κωμητάτον ἀπὸ τὴν Κωμήτισσαν τοῦ Ἰωάννου Πέρες Φαπρίκι, ἡ ὁποία εἶχε καὶ τὸ Κωμητάτον τοῦ Καρπασίου.

Ἡ Κοντέα, ἢ Κωμητάτον τῆς Τρίπολης, ἡ Αὐθεντία τῆς Βενετίας τὴν ἔδωκε τοῦ Ἰωάννου δὲ Νόρες εἰς διαδοχὴν υἱῶν, καὶ ἐγκόνων αὐτοῦ. τήντε Κοντέαν τοῦ Ρουχιᾶς, τοῦ Εὐγενίου Συγκλητικοῦ κατὰ διαδοχήν.

Τὸ Κομητάτον τοῦ Καρπασίου ἀνανεώθη πάλιν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Γιάκουμου Μπαστάρδου, καὶ ἠθέλησε νὰ λέγεται πρώτη Βαρωνία, καὶ νὰ προτιμᾶται τῶν ἄλλων. Ἔδωκεν αὐτὸ τοῦ Ἰωάννου Πέρες Φαπρίκι. ὃς ἔλαβε θυγατέρας τέσσαρας, καὶ ἡ πρώτη ἔλαβεν αὐτὸ τὸ Κωμητάτον διὰ Προῖκα. Ὑπανδρεύθη τὸν Λουογοτενέντε εὐγενῆ Βενετζιάνον ἐκ τοῦ οἴκου Ἰουστινιανοῦ, καὶ οὕτως ἡ Ἰουστινιάνιος οἰκία, ὥριζεν αὐτὸ τὸ Κωμητάτον.

Τοῦ Κοντεστάπιλε τὸ ὀφφίκιον, καὶ τοῦ Συνισκάλκου, καὶ τοῦ Ἀλμιραγίου τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐφυλάχθησαν σχεδὸν ἕως τῶν τελευταίων Βασιλέων.

Τὸ Ὀφφίκιον τοῦ Συνισκάλκου τῆς Κύπρου, ἐπὶ τοῦ Μπαστάρδου ἔλαβεν ὁ Ὀνούφριος Ρεκβεζὲ εἰς διαδοχὴν υἱῶν, καὶ ἐγκόνων, καὶ ἐπειδὴ ἐξεκληρίσθη ὁ οἶκος αὐτοῦ, ἡ Αὐθεντία τῶν Ἐνετῶν οὐδένα πλέον ἠξίωσε τοῦ τοιούτου Ὀφφικίου.

Τὸ Ὀφφίκιον τοῦ Κοντεστάπιλε ἐδόθη παρὰ τῆς Βασιλίσσης Κορνάρας τοῦ Πέτρου δ' Ἄβιλα μετὰ διαδοχῆς· μετὰ τὸν υἱὸν τούτου Φραγκίσκον, ὁ Ἀντώνιος υἱὸς αὐτοῦ, ἐζήτησε τὴν βεβαίωσιν τούτου τοῦ Ὀφφικίου ἀπὸ τὴν Αὐθεντίαν, ἀλλὰ δὲν τὸ ἠξιώθη. μὴ θέλουσα ἡ Αὐθεντία εἰς τὸ ἑξῆς τοιαῦτα Ὀφφίκια εἰς τὴν Κύπρον, ὡς ἄχρηστα νὰ δίδῃ.

Τὸ τοῦ Ἀλμιραγίου, καὶ Σαμπερλάνου ἔλειψαν ἐπὶ τοῦ Μπαστάρδου Γιάκουμου, καὶ πλέον οὐδὲ ἐδόθησαν.

Αὐτὰ τὰ Ὀφφίκια εἶχον καὶ τὰ διωρισμένα χωρία των, καὶ τοὺς σκλάβους των, ὁποῦ ἐξουσίαζαν. ὅθεν κρίνομεν, πῶς οἱ χωριάται ἦσαν τόσοι σκλάβοι ὑπὸ Τυράννους ὄχι ὀλίγους, ὀλίγων τινῶν ὄντων ἐλευθέρων, καὶ αὐτῶν ὑποκειμένων εἰς πολλὰ βάρη.

Μήτε ἀναφέρομεν διὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς Λατίνους, οἵτινες ὄχι μόνον χωρία ὁλόκληρα εἶχον, ἀλλὰ καὶ τὰς δεκατίας. Ἀφήνομεν εἰς ἕνα μέρος τῶν Φρατόρων τὴν ἀχορταγίαν, καὶ τῶν Μοναστηρίων τὸ πλῆθος. Πολλὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁ Γιάκουμος Μπαστάρδος ἐξεκλήρησε, καὶ ἔφθειρε.

Περὶ τῆς διοικήσεως τῆς Νήσου ὑπὸ τὴν Ἀριστοκρατίαν τῶν Ἐνετῶν.

Ἡ Γαληνοτάτη Ἀριστοκρατία, ἀφ' οὗ ἔλαβεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τὴν Νῆσον ἔτει 1489. Ἀδιακόπως ἐκυβέρνησεν αὐτὴν μὲ ἡσυχίαν, καὶ εἰρήνην, χωρὶς νὰ προσθέσῃ βάρη νέα, ἢ ἀγγαρίας, ἔξω ἀπὸ τὰ παλαιὰ εἰσοδήματα τοῦ Βασιλείου. Ἐτήρησεν ἀπαρατρέπτους τὰς Ἀσσίζας, εἴτε Νόμους παλαιοὺς τῶν Λουζινιανῶν, καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ. Δὲν ἐφάνη Κύπριος ἐπίβουλος πλέον, ἢ ἐπαναστάτης, ἢ ἀποστάτης. μήτε ἐβάλθη εἰς φυλακὴν δι' ὑποψίαν συνομωσίας. Ἐδιωρίσθησαν πολλάκις Ἄρχοντες νὰ στέκωνται εἰς τοὺς οἴκους των ὡς φυλακωμένοι, ἀλλ' ὄχι διὰ σφάλμα ἐπιβουλῆς, καὶ συνομωσίας. Κατὰ τὴν συνήθειαν λοιπὸν, ἡ Αὐθεντία ἔστειλλεν ἀξιωματικοὺς, ἢ Ὀφφικιάλους εἰς τὰς ἐπιστασίας, ἄλλους ἀπὸ Βενετίας, καὶ ἄλλους ἐκ τῆς Νήσου Κυπρίους ἐδιώριζε. καὶ διὰ περισσοτέραν σαφήνειαν, προσ-

τίθεμεν ὡς κάτωθεν τὰ ὅσα εὕρομεν. καὶ Πρῶτον περὶ τῆς διαιρέσεως τῆς Νήσου καὶ τοῦ τότε ζῶντος λαοῦ εἶτα περὶ τῶν Κυβερνήτων καὶ Ὀφφικκιάλων διὰ τὴν Πολιτικὴν Κυβέρνησιν τούτου.

Διαίρεσις τῆς Νήσου Παλαιωτέρα καὶ Νεωτέρα.

Ἡ Νῆσος ἐδιαιρεῖτο ἀνέκαθεν εἰς τέσσαρα Μέρη, ὡς Ἱστορεῖ ὁ Πτολεμαῖος καὶ Στράβων. Εἰς Σαλαμηνίαν κατὰ Ἀνατολάς, εἰς Παφίαν πρὸς Δυσμάς, εἰς Ἀμαθουσίαν κατὰ Μεσημβρίαν, καὶ εἰς Λαπαθίαν πρὸς Ἄρκτον, Ἐπὶ τῶν Ἐννέα Βασιλέων ἦτον διηρημένη εἰς Ἐννέα, εἰς Σαλαμῖνα, Κίτιον, Ἀμαθοῦντα, Κουρίαν ἢ Ἐπισκοπήν, εἰς Σολίαν, Λάπιθον, Κερωνίαν, Πάφον, καὶ Ἀκαμαντίδα, ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν Πόλεων ὧν ἐκατοίκουν.

Μετὰ τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον διηρέθη εἰς Δεκατέσσαρας Ἐπαρχίας, ἢ Περιοχάς, εἰς Πάφον, Αὐδήμουν, Χρυσοχοῦν, Κουρίνεον ἢ Κοιλάνι, Ἐπισκοπὴν, Νεμεσὸν, Μαζωτὸν, Ἁλικαῖς, Μεσαορίαν, Λευκοσίαν ἢ Τριμυθοῦντα, Ἀμμόχουστον, Καρπάσιον, Κυρηνίαν, καὶ Πεντάγιαν ἢ Σολίαν.

Αὐτὴ ἡ διαίρεσις διήρκεσεν ἕως τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας τῶν Λουζινιανῶν, οἱ ὁποῖοι μετὰ καιρὸν κατέστησαν αὐτὴν εἰς δώδεκα Περιοχάς. Εἰς Λευκοσίαν, Ἀμμόχουστον, Λεμεσσὸν, Πάφον, Κυρηνίαν, Ἁλικαῖς, Μεσαορίαν, Καρπάσιον, Μαζωτὸν, Αὐδήμουν, Χρυσοχοῦν, καὶ Πεντάγιαν. Ἀπὸ τρεῖς Τάξεις ἀνθρώπων κατοικημένας· ἀπὸ Ἀξιωματικούς, ἀπὸ Εὐγενεῖς, καὶ ἀπὸ τὸν Κοινὸν Λαὸν, χωρὶς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἡ Πρώτη Τάξις συμπεριελάμβανε τοὺς Πρίγκιπας συγγενεῖς τοῦ Βασιλέως, τοὺς Κώμητας, τοὺς Βαρώνους, καὶ Αὐθέντας μὲ τίτλον. Ἡ Δευτέρα συμπεριεῖχε τοὺς ἁπλῶς Εὐγενεῖς, ὧν ὁ Ἀριθμὸς ηὔξησεν ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν. Ἡ τρίτη ἐσχημάτιζε τὸν Λαὸν, ὁποῖος ἐδιαμοιράζετο εἰς Πέντε Κλάσεις, ὡς εἴπομεν, εἰς Παροίκους, Περπυριαρίους, Φραγκομάτας ἤτοι Ἐλευθέρους, εἰς Ἀλβανοὺς, καὶ Βενετζιάνους Λευκούς, ἀπὸ ἕξη ἢ ἑπτὰ γένη Χριστιανῶν διαφόρου ρητοῦ, ὅλον τὸ Σῶμα συντιθέμενον, ἀπὸ Λατίνους, Ρωμαίους, Ἀρμενίους, Κόπτας, Μαρωνίτας, Νεστοριανοὺς καὶ Ἰακωβίτας.

Ἡ περιοχὴ τῆς Χρυσοχοῦ Περιεῖχε χωρία.	54
Τῆς Λεμεσοῦ.	38
Τῆς Πάφου.	97
Τῆς Αὐδήμου.	122
Τοῦ Μαζωτοῦ.	40
Τῶν Ἁλικῶν.	23
Τοῦ Καρπασίου.	56
Τῆς Σύγουρης.	118
Τῆς Κυρηνίας.	67
Τῆς Πεντάγιας.	107
Τοῦ Βισκοντάδου.	128
Αὐτὰ τὰ χωρία σχεδὸν καὶ μέχρι τῆς Ἁλώσεως.	850
Ὅλαι ὁμοῦ αἱ Περιοχαὶ περιεῖχον Λαὸν ἢ ψυχάς.	135936
Ἡ Λευκοσία εἶχε ψυχάς.	56304
Ἡ Ἀμμόχουστος.	6616
Ἀριθμὸς ζώντων εἰς τὴν Νῆσον μέχρι Ἁλώσεως κατὰ Κορονέλλιον Γεωγράφ.	196986

Τάξις τῆς διοικήσεως, καὶ Τίτλοι τῶν ἐξουσιαστῶν.

Εἰς τὴν Λευκοσίαν, διὰ τὸ νὰ ἐχρημάτησε Καθέδρα Βασιλική, ἐστέλλετο ἀπὸ τὴν Αὐθεντίαν κάθε δύω χρόνους, ἕνας Ἄρχων εὐγενὴς Βενετζιάνος ἐκ τῶν λαμπρῶν οἴκων λεγόμενος Λουογοτενέντε, ἤτοι τοποτηρητής, δι' αἰτίαν, ὁποῦ ἡ Νῆσος παρεδόθη μὲ ἀγάπην εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἐνετῶν, καὶ μετ' αὐτοῦ δύω εὐγενεῖς Κονσιλιάριοι ἤτοι Συμβουλάτορες. αὐτοὶ καὶ οἱ τρεῖς ὠνομάζοντο Ρετόροι τοῦ Βασιλείου, ἤτοι Διοικηταί. Εἶχον ἐξουσίαν καθ' ὅλην τὴν Νῆσον, ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, τὴν Μεσαορίαν, καὶ τὸ Καρπάσιον. εἰς τὰς τοιαύτας Περιοχὰς ἐξουσίαζεν ὁ Καπετάνος τῆς Ἀμμοχούστου. Τοὺς Εὐγενεῖς ὅμως καὶ τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ τοὺς λοιποὺς τῆς

Νήσου ἐξουσίαζαν οἱ Διοικηταὶ μόνοι. ὁμοίως καὶ τοὺς φεουδαταρίους, καὶ τὰ φέουδα αὐτῶν. αἱ Ἀναφοραὶ, καὶ Κρίσεις τῶν Ὀφφικιάλων τῆς Νήσου ἀναφέροντο εἰς αὐτούς. Τῶν δὲ Ὀφφικιάλων Μεσαορίας, καὶ Καρπασίου, καὶ Ἀμμοχούστου αἱ Κρίσεις ἀναφέροντο εἰς τὸν Καπετάνον τῆς Ἀμμοχούστου. Τοὺς Παροίκους δὲν ἐξουσίαζαν ἄλλοι, μήτε ἔκριναν, παρὰ οἱ Διοικηταὶ τῆς Λευκοσίας εἰς τὰς Ἐγκληματικὰς ὑποθέσεις. Εἰς δὲ τὰς Πολιτικὰς, καὶ ἠθικὰς ἔκρινον αὐτοὺς, καὶ ἐπαίδευον οἱ αὐτῶν αὐθένται τῶν χωρίων, ἂν ἦσαν καὶ Πακτονάριδες. ὅταν ὅμως δὲν ἀκούετο χύσις αἵματος, καθὸ κατὰ τοῦτο ἀποφάσιζαν οἱ Διοικηταί.

Εἰς τὴν Λευκοσίαν ἐδιωρίζετο ἕνας Ὀφφικιάλος, Βισκόντες τὸ ἀξίωμα. καὶ αὐτὸν ἐπροχείριζαν οἱ Διοικηταί. Ἦτον χρεία, κατὰ τὰς Ἀσσίζας τῆς Ἱερουσαλὴμ, νὰ εἶναι Ἱππεὺς τοῦ χρυσοῦ Πτερνιστηρίου, καὶ Φεουδατάριος. Αὐτὸς ἐλέγετο Αὐθέντης τῆς Νυκτὸς, ἐπειδὴ τὴν νύκτα εἶχεν ἐξουσίαν εἰς κάθε Τάξεως καὶ βαθμοῦ ὑποκείμενον, παρὼν, ἢ λείπων, εὑρίσκων τινὰ παρὰ τὴν διωρισμένην ὥραν τῆς νυκτὸς, ἔβαλλεν αὐτὸν εἰς Φυλακὴν, ἔπερνέ του τὰ Ἅρματα. Εἶχεν ἐξουσίαν ἐπάνω εἰς τοὺς Πολίτας, ἀλλ' ὄχι εἰς τοὺς Εὐγενεῖς. Ἐξουσίαζεν ὡς ἐννέα μίλια ἔξωθεν τῆς Λευκοσίας. Ὅλαι αἱ πρῶται Κρίσεις ἀναφέροντο εἰς αὐτόν. Εἶχεν ἐξουσίαν νὰ δώσῃ κάθε τιμωρίαν, καὶ παιδίαν, ὄχι ὅμως νὰ ἀποφασίσῃ εἰς θάνατον. Ἐδύνετο νὰ ἐξωρίσῃ, νὰ βάλῃ εἰς Κάτεργον, νὰ δέσῃ, νὰ δέρῃ, νὰ κόψῃ αὐτία, μύττην κτ.

Αἱ Ἐγκληματικαὶ ἀποφάσεις δὲν ἀποφασίζοντο, ἐὰν δὲν ἦτον παρὼν ὁ Βισκόντες συγκάθεδρος μετὰ τῶν Ρετόρων, εἴτε Διοικητῶν. Εἰς τὸν Βισκόντε ἀναφέροντο καὶ ὅσα ἀπέβλεπον τὰς προικοδοσίας εἴτε Εὐγενῶν, εἴτε καὶ μὴ Εὐγενῶν. Τὸ πρῶτον ἐγκάλεσμα πάντοτε ἐγίνετο εἰς αὐτόν. Ἐσχημάτιζε Κριτήριον μὲ ἄλλους δύω Συγκαθέδρους, οἵ τινες ἔπρεπε νὰ εἶναι Πολῖται ὄχι Εὐγενεῖς. καὶ οὗτοι ἐλέγοντο Κριταί. Τοῦτο τὸ Κριτήριον ὠνομάζετο κοινῶς ἡ Κάτω Αὐλή. Εἰς διαφορὰν τῆς Ἄνω Αὐλῆς τῶν Ρετόρων, ἢ Διοικητῶν, ἥτις ἐπαράστηνε τὴν Βασιλικὴν Πάλαι καὶ Ὑψηλὴν, ἐπὶ τῶν Βασι-

λέων. Ὁ Βισκόντες ἦτον εἰς χρέος νὰ προβλέπῃ τὴν Λευκωσίαν ἀπὸ σιτάρια, καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλο εἶδος τροφῆς ἀναγκαῖον. Ὅταν ἐκαβαλλίκευεν ἔφερε ράβδον μὲ μῆλον περιχρυσωμένον μὲ συντροφίαν πάντοτε ὡς εἴκοσι στρατιωτῶν, διὰ τὰ ἐνδεχόμενα ὁποῦ ἀκολουθοῦν εἰς τὴν Πόλιν.

Ὁ Βισκόντες εἶχεν ἄλλο ἕνα Ὀφφικιάλιον, ὅς τις ἐκλέγετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐλέγετο Ματτασίπος. Εἶχεν αὐτὸς ἐξουσίαν ἐπάνω εἰς ὅλα, ὁποῦ ἐπουλοῦντο νὰ δώσῃ τὰ μέτρα, νὰ ἐξετάζῃ τὰ ζυγία, τὰ φαγουλὰ νὰ μὴν εἶναι σαπημένα, καὶ φθαρμένα. Ἐπαίδευεν, ἔβαλλεν εἰς φυλακήν. Εἰς τὰ Πολιτικὰ δὲν εἶχεν ἐξουσίαν νὰ κρίνῃ περισσότερον ἀπὸ ἑνὸς δουκάτου τιμήν. Ὅταν ἐκαβαλλίκευεν, ἔφερε καὶ αὐτὸς ράβδον μὲ ἀσημένιον μῆλον. Εἰς τὴν Λευκοσίαν ἦτον καὶ ἄλλος Ὀφφικιάλος, καὶ ὠνομάζετο Ραΐς. αὐτὸς ἔκρινεν ὅλα τῆς πρώτης παραστάσεως ὅλων τῶν Γενῶν, ὁποῦ εὑρίσκοντο εἰς Κύπρον, ἔξω ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους.

Προβεδιτῶρος, ἢ Προβλεπτὴς Ἄρχων Βενετζιάνος ἐστέλλετο ἀπὸ τὴν Αὐθεντίαν. Οὗτος ἐξουσίαζεν ὅλον τὸ στρατιωτικὸν καθ᾽ ὅλην τὴν Νῆσον. Τοὺς Φεουδαταρίους καθ᾽ ὅσον ἀπέβλεπεν εἰς τὴν στρατιωτικήν. τοὺς μισθωμένους στρατιώτας, Ἀλβανέζους, καὶ Τουρκοπούλους. Ἐπροηγεῖτο τῶν Συμβουλατόρων εἰς τὰς παρρησίας ἀμέσως ἀκόλουθος τοῦ Λουογοτενέντε. Ἐκαβαλλίκευεν ὄχι μὲ φόρεμα μακρὸν, εἴτε Δόγαν κατὰ Βενετζιάνους, ἀλλὰ μὲ κοντὸν ὡς Στρατιώτης, καὶ μὲ σπαθίον.

Ἄλλοι δύω Ἄρχοντες Βενετζιάνοι ἐστέλλοντο ἐκ Βενετίας, οἵ τινες ἐλέγοντο Καμερλίγκοι. Οὗτοι ἐσύναζον τὰ εἰσοδήματα, ἐπλήρωναν τοὺς μισθοὺς, καὶ ἐφύλαττον τὰ ἀργύρια τῆς Βασιλικῆς Κάμερας.

Εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ἐστέλλετο ἀπὸ τῆς Αὐθεντίας Καπετάνος Ἄρχων Βενετζιάνος. ὅς τις ἦτον πληρεξούσιος, καθὼς οἱ Ρετόροι τῆς Λευκοσίας, ἔξω ἀπὸ τοὺς Παροίκους, Φεουδαταρίους, καὶ Αὐθεντικοὺς μισθωμένους. Ὅλαι διότι αἱ αὐτῶν Κρίσεις ἀναφέροντο εἰς Βενετίαν, καὶ ὄχι εἰς Λευκοσίαν. Ἐλέγετο Καπετάνος τοῦ Βασιλείου,

ἐπειδὴ ἡ Ἀμμόχουστος ἦτον τὸ κλειδίον τῆς Νήσου ὅλης. Εἶχε καὶ Βισκόντε, ἀλλὰ δὲν ἐλέγετο Αὐθέντης τῆς Νυκτὸς, διὰ τὸ νὰ εἶναι Καστέλλιον. Εἶχεν αὐτὸς τὸν Ματτασίπον του. Ὁ Καπετάνος εἰς τὴν πρώτην παράστασιν τῶν κρίσεων ὥριζεν ἕως ἕξη μήλια ἔξω τῆς Ἀμμοχούστου. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ Βισκόντες καὶ ὁ Ματτασίπος. Εἰς τὸ Καστέλλιον ἐφύλαττον δύω Εὐγενεῖς Βενετζιάνοι. Ἐστέλλετο δὲ καὶ ἄλλος Προβλεπτὴς μὲ τέσσαρας Καπετανέους, καὶ μὲ Πενταχοσίους σολδάτους εἰς καιρὸν εἰρήνης, Ἄρχων ἐξ Εὐγενῶν Βενετζιάνος εἰς τὰ τοῦ πολέμου.

Εἰς Μεσαορίαν ἐστέλλετο ἕνας Ἀμμοχουστιανὸς Πολίτης ἐκλελεγμένος ἀπὸ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἀμμοχούστου, διὰ Καπετάνος τῆς Σύγουρης, διὰ τὸ νὰ ἦτον πρότερον ἐκεῖ Καστέλλιον. Εἶχεν ἐξουσίαν, ἔξω ἀπὸ τὰς ἐγκληματικὰς ὑποθέσεις. Αἱ Κρίσεις αὐτοῦ, καὶ ἀποφάσεις, μὴ εὐχαριστημένων τῶν διαμαχομένων, ἀναφέροντο εἰς τὸν Καπετάνον τῆς Ἀμμοχούστου. Δὲν εἶχεν ἐξουσίαν μήτε νὰ αἱματώσῃ ἄνθρωπον, μήτε νὰ θανατώσῃ, μήτε νὰ στείλῃ εἰς Κάτεργον.

Εἰς Καρπάσσιον ἐστέλλετο παρομοίως ἕνας Πολίτης Ἀμμοχουστιανὸς, διὰ Μπαΐλος. Εἶχεν ἐξουσίαν τὴν αὐτὴν, ἣν ὁ Καπετάνος τῆς Σύγουρης.

Εἰς τὴν Πάφον ἐστέλλετο Καπετάνος Ἄρχων Βενετζιάνος, ἔχων ἐξουσίαν ἣν καὶ ὁ Καπετάνος τῆς Σύγουρης. Ὑποκείμενος εἰς τοὺς Ρετόρους τῆς Λευκοσίας. Δὲν ἐξουσίαζε τοὺς Εὐγενεῖς, μήτε τοὺς Παροίκους. Εἶχε καὶ αὐτὸς τὸν Ματτασίτον του.

Εἰς τὴν Λεμεσὸν ἐκλέγετο ἀπὸ τὸ μέγα Συμβούλιον τῆς ἄνω Αὐλῆς τῆς Λευκοσίας, ἕνας Εὐγενὴς Κύπριος διὰ Καπετάνος, καὶ ἐστέλλετο ἀπὸ τοὺς Ρετόρους. Εἶχε τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν, ἣν εἶχε καὶ ἐκεῖνος τῆς Πάφου.

Εἰς Αὐδήμουν, Μαζωτὸν, Πεντάγιαν, καὶ Χρυσοχοῦν, ἐκλέγοντο ἀπὸ τὴν Ἄνω Αὐλὴν Εὐγενεῖς Κύπριοι, οἵ τινες ὠνομάζοντο Φραντζέζικα Τζιβιτάνοι. Εἶχον καὶ αὐτοὶ τὴν ἴδιαν ἐξουσίαν τῶν τῆς Πάφου, καὶ Λεμεσοῦ.

Εἰς Κυρηνίαν, καὶ εἰς Ἁλικαῖς ἐστέλλοντο Εὐγενεῖς Βενετζιάνοι

διὰ Καπετάνοι, ὁ μὲν διὰ φύλαξιν τοῦ Καστελλίου, ὁ δὲ διὰ τὴν πραγματείαν, καὶ διὰ τὴν Ἁλικήν. Εἶχον τὴν αὐτὴν ὑποταγὴν, καὶ ἐξουσίαν, ἣν εἶχον οἱ τῆς Πάφου, καὶ τῆς Λεμεσοῦ.

Ὅλοι αὐτοὶ οἱ Ὀφφικιάλοι, Καπετάνοι, καὶ Τζιβιτάνοι, εἶχον τοὺς αὐτῶν Ματτασίπους. ἀλλὰ δὲν εἶχον τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν ἐκείνου τῆς Λευκοσίας, καὶ τῆς Ἀμμοχούστου. Ἔξω ἀπὸ αὐτοὺς, ἐπέμποντο καὶ εἰς τὰ χωρία τινὲς Ὀφφικιάλοι, καὶ ἐλέγοντο Τζιβιτάνοι, καὶ Παρατζιβιτάνοι. Οὗτοι ἐφύλαττον τὰ χωρία ἀπὸ τὰς ἀταξίας, καὶ ὅ,τι ἂν ἐγίνετο, ἀνέφερον εἰς τοὺς αὐτῶν Καπετανέους. Ἐδύνοντο νὰ βάλλουν εἰς φυλακὴν ἄνευ τιμωρίας.

Προσέτι εἰς ὅλα τὰ χωρία ἐδιωρίζετο ἕνας Ὀφφικιάλος Χωρικὸς, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο Καστελλάνος, καὶ αὐτὸς ἦτον εἰς χρέος νὰ προβλέπῃ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα, καὶ χρειαζόμενα τῶν Αὐθεντῶν, καὶ ἐξουσιαστῶν τῶν αὐτῶν χωρίων.

Καθ' ὅλην τὴν Νῆσον ἦτο χίλιοι Ἱππεῖς Ἀλβανέζοι. ἐκ τῶν ὁποίων ἦσαν εἰς τόπους μὲν εἴκοσι, καὶ εἰς τόπους πεντήκοντα παραθαλασσίους τῆς Νήσου, καὶ εἰς ἄλλους ἑκατόν. Αὐτὴ ἡ φρουρὰ ἐδιωρίσθη, ὡς ἄλλοθι εἴπομεν, ἀπὸ τοὺς πρώτους Δούκας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αὐτῶν ὅλων τῶν Ἀλβανέζων, ἔξω ἀπὸ τοὺς μικροὺς αὐτῶν Ἀρχηγοὺς, ἢ Καπετανέους, εἶχεν ὅλον τὸ σῶμα ἕνα Προβλεπτὴν Γενικὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ Γένους, ἀλλ' ὅμως ὑποκείμενον εἰς τὸν Μέγαν Προβλεπτὴν τῆς Λευκοσίας. Τὸ ἔργον αὐτῶν ἦτον νὰ φυλάττωσι τὴν παραθαλασσίαν ἀπὸ τὰ Κουρσάρικα Καράβια. Ἦτον ὑποχρεωμένοι ὅταν ἔβλεπον Καράβι, νὰ ἀκολουθοῦσι καβαλλάριδες ἀπὸ τὴν αὐτῶν Φύλαξιν ἕως εἰς τὴν ἄλλην, καὶ ἀκολούθως κάθε φύλαξις νὰ τρέχῃ αὐτὸ, ἕως νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν Νῆσον. καὶ ἐὰν τὰ Καράβια ἦσαν πολλὰ, ἠκολούθουν πολλοὶ Καπετάνοι, καὶ ἂν ἔκαμνε χρεία, καὶ ὁ αὐτῶν Προβλεπτὴς, καὶ εἰς περισσοτέραν ἀνάγκην, ἐπήγενε καὶ ὁ Προβλεπτὴς τῆς Λευκοσίας μὲ τοὺς Φεουδαταρίους καὶ στρατιώτας. Ἦτον πρὸ χρόνων ἄλλοι πεντακόσιοι σιφωνοπυροβολεῖς, ἤτοι τουφεκλίδες εἰς τὰς παραθαλασσίας. Ἀλλ' αὐτοὶ πότε ἐδιωρίζοντο, καὶ πότε ἀπολύοντο.

Ὅλοι οἱ φραγκομάτοι, δηλαδὴ ἐλεύθεροι χωριάται, ἦσαν εἰς χρέος καθ' ἕνας μίαν νύκτα νὰ φυλάττῃ εἰς τὴν παραθαλασσίαν. κατὰ μίαν φύλαξιν Ἀλβανέζων ἐπήγεναν τρεῖς, ὁ καθ' ἕνας τούτων ἔμελλε νὰ ἀγρυπνῇ τρεῖς ὥρας τῆς νυκτός. Εἶχον οὗτοι τὴν φωτίαν κεκρυμένην, ἄναπταν τόσας φωτίας, διὰ ὅσα Καράβια ἔβλεπον, κατὰ ἀκολουθίαν βλέποντες ἄναπταν καὶ εἰς τὰς ἄλλας φυλάξεις, καὶ εὐθὺς διὰ τούτου τοῦ σημείου οἱ τῶν Ἀλβανέζων πρῶτοι, ἔπαιζον τὰς Τρουμπέτας, καὶ εὑρίσκοντο Καβαλλάριδες, καὶ ἔτρεχον ὅπου ἡ φωτίαις, καὶ διὰ νὰ μὴν ἀποκοιμῶνται οἱ χωριάτοι, ἦτον καὶ διωρισμένοι Ἀλβανέζοι, ὁποῦ ἔτρεχον μὲ τὰ ἄλογα νὰ παρατηροῦσι καὶ νὰ τοὺς παιδεύουσι. Κάθε μία φύλαξις ἄπεχε τῆς ἄλλης ὡς ἕνα μίλιον. Ἐφύλαττον ἀπὸ τὰς 24. ὥρας, ἕως τῆς Ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου. Εἰς τὴν αὐτὴν ὥραν ἄναπταν ὅλαι αἱ φυλάξεις ἀπὸ μίαν φωτίαν, ὥστε εἰς μίαν στιγμὴν ἐφαίνοντο γύρωθεν τῆς Νήσου τόσαι φωτίαι. Πρὸς τούτοις ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους τοῦ σταυροῦ, κατὰ τὴν μεσημβρίαν ὄντος, ἦτον φύλαξις, καὶ ἄλλη εἰς τὸ Καστέλλιον τοῦ Μπουφαβέντου, ἢ τοῦ Χρυσοστόμου κατὰ τὴν θάλασσαν τῆς Τραμουντάνας, ἢ τοῦ βορέως. Αὐτοὶ αἱ δύω φυλάξεις μὲ τὰς φωτίας ἔδιδαν εἴδησιν εἰς τὴν Λευκοσίαν εὐθὺς, καὶ εἰς ὅλην τὴν Πεδιάδα.

Σημείωσε. ὅτι εἰς τὴν Ὑψηλὴν Αὐλὴν, εἴτε Βασιλικὸν Συμβούλιον, Κύπριος μὴ ὢν ἐκ γένους Εὐγενῶν, δὲν εἰσήρχετο. ὢν Εὐγενὴς ἔπρεπε νὰ ἔχῃ 25. χρόνων ἡλικίαν, καὶ περισσότερον. Τινὰς Πολίτης, ἢ καὶ Μπαστάρδος Εὐγενὴς, ἢ ξένος Εὐγενὴς δὲν ἐδέχετο εἰς τὸ Συμβούλιον, ἔξω ἂν διὰ χάριν ἐσυγκατέβαινε. Ἡ Αὐθεντία ὅμως τῆς Βενετίας ἐσυμφώνησε μὲ τοὺς Εὐγενεῖς τῆς Λευκοσίας, ὅτι νὰ εἰσέρχωνται καὶ ὅσοι Ἄρχοντες Εὐγενεῖς Βενετζιάνοι, καὶ ὅσοι εὐγενεῖς, καὶ πολῖται ὑποκείμενοι αὐτῆς, ὅταν ἤθελαν διημερεύσῃ πέντε χρόνους εἰς Λευκοσίαν κάτοικοι. καὶ ὅταν δὲν ἐμετέρχοντο τέχνας βαναύσους, καὶ μηχανικάς. Πρὸς τούτοις ἔμβαινον Βεργέζοι διὰ προνομίου παλαιοῦ βασιλικοῦ, ἔμβαινον καὶ Βρεσιάνοι, καὶ Περγαμάσκοι, Πόλεις τῆς Ἰταλίας ὑποκείμενοι τῇ Αὐθεντίᾳ. Αὐτοὶ ὅλοι ἦσαν ἀπὸ 127. Οἴκους. Μεταξὺ δὲ τούτων τέσσαρες οἶκοι ἦταν οἱ

ἐνδοξότεροι, καὶ ὀνομαστότεροι. Ὁ τῶν Λουζινιανῶν, ὁ τοῦ Λάζες, ὁ τῶν Λοδρόνων, καὶ ὁ τοῦ δὲ Νόρες. Εὑρίσκοντο καὶ ἄλλοι οἶκοι πλουσιώτεροι ἀπὸ αὐτούς, ἀλλ' ὄχι Εὐγενέστεροι. Οἱ τρεῖς πρῶτοι ἐξέπεσαν ἐπὶ τοῦ καιροῦ τοῦ Γιάκουμου Μπαστάρδου, καθὼς καὶ ὁ τῶν Λουζινιανῶν, διὰ τὸ νὰ ὑστέρησεν αὐτὸς διὰ πάθος αὐτοὺς ἀπὸ τὰ ὑποστατικά. Οἱ δὲ Νόρες ἀγκαλὰ καὶ μερικοὶ ὑστερήθησαν τῶν ὑποστατικῶν, πλὴν ἐξ αὐτῶν τινὲς μετὰ ταῦτα ἠγόρασαν χωρία, καὶ τὸν Τιτλον τοῦ Κωμητάτου τῆς Τρίπολης ἀπὸ τὴν Ἀριστοκρατίαν. Τοὺς ἐπιλοίπους οἴκους Εὐγενεῖς καταγράφομεν ἐδῶ μὲ τὰ πρῶτα τέσσαρα, κατὰ ἀλφάβητον.

Σημείωσε. Ὁ Φρὰ Στέφανος Λουζιν, Ἀριθμεῖ ὡς 145. εὐγενῶν ὀσπίτια, πλὴν τῶν 18. μετὰ ἀναφέρει τὰς ἐπωνυμίας, καὶ Φανερὸν ὅτι ἐμνήσθη τῶν ὀνομαστοτέρων καὶ παλαιῶν μόνον. Τάχα πῶς ἀκούονται τινὲς ἐπωνυμίαι καὶ τὴν σήμερον εἰς Κύπρον, τοῦ Βιλαράσουτ, τοῦ Βηκῆ, τοῦ Καλλεπίου, τοῦ Καλέργη, τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τοῦ Πίπη, τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ Φλάυρου καὶ Ἀνδρούτζη πρὸ χρόνων. ἀπὸ αὐτὴν τοῦ Ἀνδρούτζη τὴν γενεὰν εἰς τοὺς 1690. ἦλθον εἰς Βενετίαν τινὲς καὶ ὡς συγγενεῖς τοῦ ποτὲ Τζόρζη Βραχύμη, ἐσύκωσαν ἀπὸ τὴν Αὐθεντικὴν τζέκκαν δύω τρίτα ἀπ' ἐκεῖνο ὁποῦ ἄφησεν ὁ ῥηθεὶς αὐτῶν ἔτει 1667. νὰ πέρνουν τὸ διάφορον, καὶ ἡ Αὐθεντία ἐκράτησεν ἕνα τρίτον διὰ τὰ ἐκκλησιαστικά, (α) κατὰ τὴν διαθήκην τοῦ Τζόρζη, πρὸς τρία τὰ ἑκατὸν τὴν σήμερον· ὧν τὰ διάφορα κατ' ἔτος λαμβάνει ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἰς Βενετίαν Ἐκκλησία τῶν Ῥωμαίων, ὡς ἐπίτροπος, ἐξ ὧν στέλλονται δεκατέσσερα τζεκκ. τούτων τῶν διαφόρων μέχρι τοῦ νῦν, εἰς τρία Μοναστήρια τῆς Κύπρου, εἰς τὸ, τοῦ Κύκκου, εἰς τὸ, τῆς ἁγίας Νάπας, καὶ εἰς τὸ, τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, Πίπη λεγομένου εἰς Λευκοσίαν, κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ αὐτοῦ Τζόρζη.

(α) Καὶ αὐτὸ ἐλαττώθησαν ἀπὸ δέκα χιλ εἰς 5700., δουκ. ἀσιμ. διὰ ὑψηλοῦ ψηφίσματος ἔτει 1782. καθὼς καὶ ἄλλα τούτων παρόμοια παλαιά.

Εὐγενῶν Οἶκοι Λευκοσίας, καὶ Λοιπῶν.

A

Ἀλτάρ.
Ἀρώνιος.
Ἀνδρούτζη.
Ἀγαπητός.
Ἄμαϊ.
Ἄουδετ.
Ἄκρες.
Ἀσκάνιος.

B

Βραγαδῖνος.
Βεργαμῖνος.
Βουχάρης.
Βενεδεττίνης.
Βιλλαράσουτ.
Βάκλα.
Βίκο.
Βερρόϊ.
Βάπης.
Βονέττης.
Βοναβέρ.
Βουστρώνιος.
Βέμπος.
Βάσκος.
Βισάκε. ἢ)
Φιλόκαλος)
Βουτζέλλος.

Γ

Γλαγγιάς.
Γούρρης.
Γουνέμες.
Γολίνος.
Γιέρρε
Γιατίτης.
Γαλιμπέτος.
Γιαοὺς Ἀρμενοκαβαλιέρ.

Δ

Δὲ Νόρες.
Δ' Ἄβιλα.
Δὲ Ρόμες.
Δὲ Φήν.
Δένορες.

Ι

Ἱεροσολυμίτης.
Ἰουστινιανός.
Ἰαφούνης.

Κ

Κωνστάντζος.
Καράφφας.
Καστρίγος.
Κονταρῖνος.
Κορνάρος.
Κηδῆδες.
Κιαρίων.
Καλαμουγλιώτης.
Καθελλας.
Καταλάνος.
Κερκάσης.
Καλέργης.
Καλέσης.
Καλλέπιος.
Κοντοστέφανος.
Καππάδοκας.
Κορτζιόλος.
Κωνστάντζας.
Κουερίνης.

Λ

Λουζινιανός.
Λοδρένος.
Λαζές.
Λάσκαρης.
Λιέρος.
Λιβόν, ἢ Λιβούδης.
Λοαρδος

Μ

Μισταχέλ.
Μουστατσούσης
Μιλάνος.
Μουρσνέρνος.
Μαρτινέγγος
Μοραπούτης.
Μάμμαρης.
Μελιδώνης.
Μυρανός.
Μολίνας.
Μαρτίν.
Μαρίν.
Μαρτάλλης.
Μαστάγας.

Ν

Νεγροβενετζιάνος.
Νεγροβρεσσιανός.
Νεγρογενουβέζος.

Π

Παλαιολόγος.
Παλόλ.
Ποδοκατάρος.
Πλακοτός.
Πελλεγρίν.
Πέζαρος.
Περάκες.
Πίπη.
Πέλος.

Ρ

Ρεκεζέ.
Ριτζος.

Σ

Σαλάγας.
Σαλβιάτης.
Σωζόμενος.
Σανταμαῦρα.
Συγκλητικός.
Σκέππα.
Σουάρ.
Στραμπέλης.
Σιμωνικολῶ.
Σανσόν.

Τ

Τετῶρες.
Τέντα.
Τελαγρίδα.
Τελεβάντε.
Τάκιτος.
Τάγαρι.
Τρικέλης.

Φ

Φικάρδος
Φλάτρος.
Φραντζέσκη.
Φάπρος.

Ζ

Ζερπάν.
Ζιμπλέτ.
Ζαμπερλάνος.
Ζορζολέμης.
Ζαχαρίας.
Ζαγαργιᾶ.
Ζάππε.
Ζίο.
Ζαντιγλιέρης.
Ζουίζο.

Περὶ τῶν εἰσοδημάτων τῆς Νήσου ἐπὶ τῆς Ἀριστοκρατίας τῶν Ἐνετῶν.

Ἡ Αὐθεντία τῆς Βενετίας εἶχεν εἰσοδήματα καθ' ἕκαστον χρόνον κατὰ τὰ Κατάστιχα. Ἀπὸ χωρία, Κουμέρκια, καὶ φόρους παλαιοὺς διωρισμένους ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς, ἔξω ἀπὸ κάθε ἔξοδον, ὡς πενταχοσίας χιλιάδας δουκάτα (α) καθαρὰ, καὶ χωρὶς τὰ ἀπὸ τῆς Ἁλικῆς. Δὲν ἐπρόσθεσεν ἄλλα βάρη ἔξω ἀπὸ τὰ παλαιά, διατὶ οὕτως ἦτον ἡ συμφωνία μετὰ τῶν Ἀρχόντων Κυπρίων, καὶ τοῦ λαοῦ. Ἀγκαλὰ μετὰ καιρὸν νὰ ἐζήτησε νὰ αὐξήσῃ αὐτὰ τὰ εἰσοδήματα, πλὴν οἱ Ἄρχοντες δὲν εὐχαριστήθησαν.

Αὐτοὶ αἱ πεντακόσιαι χιλιάδες ἐννοοῦντο μόνον εἰς Κύπρον συναγόμενοι. Ἀλλ' ἐνδύοντο εἰς Πραγματείαν, καὶ στελλόμεναι εἰς Βενετίαν εὔγαλλον, ὡς Ἱστορεῖται, σχεδὸν ἕνα μιλλιούνιον δουκάτα. καὶ αὐτὴ ἦτον κοινὴ γνώμη εἰς τὴν Κύπρον τότε. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι Εὐγενεῖς Βενετζιάνοι εἶχον ἀπὸ τὸν τόπον πολλῶν χιλιάδων δουκάτων εἰσόδημα.

Ὁ Κλῆρος τῶν Λατίνων, καὶ Ρωμαίων, ἤτοι τὸ Ἱερατεῖον, εὔγαλλε κατ' ἔτος ὡς ὀγδοήκοντα χιλιάδας δουκάτα εἰσόδημα. Τινὲς ὅμως κάμνοντες τὸν λογαριασμὸν ἐπὶ λεπτοῦ, εὗρον νὰ εἶχε καὶ ὡς ἐνενήκοντα χιλιάδας, συμπεριλαμβάνοντες ὅλα ὁμοῦ, καὶ Κύρια, καὶ Τυχηρὰ εἰς τὸν χρόνον εἰσοδήματα.

Ἐπειδὴ ἐξετάσας διαφόρους Ἱστορικοὺς, οὐδὲν ἄλλο ἀξιοσημείωτον ἔτυχα ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ὀγδοήκοντα δύω χρόνων, ὅπου ἡ Γαληνοτάτη Ἀριστοκρατία τῶν Ἐνετῶν ἐκυβέρνα τὴν Νῆσον, εἰμὴ ὅσα εὑρίσκονται διεσπαρμένα εἰς τὴν Ἱστορίαν αὐτὴν, διὰ τοῦτο ἀκολουθῶ τοὺς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν πολέμους κατὰ τῆς Νήσου, τοὺς ὁποίους ἐσύλλεξα ἀπὸ τοὺς Ἱστορικοὺς τῶν ἐνετικῶν πραγμάτων, ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Λαουγιὲρ Φραντζέζου, ἀπὸ τὴν τοῦ Μπέμπου

(α) Ἀριθμεῖ τὸ δουκάτον, πλέον ἀπὸ ἕνα γρόσι τούρκικον τότε, νῦν δὲ ὡς ἑξήκοντα παράδες τούρκικους.

Ἄρχοντος Ἐνετοῦ, καὶ τινὰ ἀπὸ τοῦ Φρὰ Καλλεπίου Κυπρίου, παρὰ τῷ Στεφ. Λουζ. ὡς αἰχμαλωτισθέντος εἰς τὸν πόλεμον τῆς Λευκοσίας καὶ εἰδήμονος. μετὰ ταῦτα ἀκολουθοῦσι τινὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν τῆς Νήσου ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, ἄλλα μὲν ἐκ τῶν ἄνωθεν Ἱστορικῶν, ἄλλα δὲ ἐκ σημειωμάτων ἅπερ εἶχον, καὶ μέρος τινὰ διὰ τῆς ἐπιμελείας τοῦ Αἰδεσιμωτάτου Ἀρχιδιακόνου τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς, Κυρίου Ἰωαννικίου, ὅπου ἔλαβον ἐπέρυσι. ὀλίγα ναὶ, ὡς πρὸς τὰ ἀκολουθήσαντα εἰς διάστημα διακοσίων δεκαεπτὰ χρόνων παρελθόντων, πλὴν εἰς συμπλήρωσιν τοῦ κεχηνότος τῆς Ἱστορίας, καὶ πρὸς περιέργειαν τοῦ Φιλευμενοῦς Ἀναγνώστου, καὶ ταῦτα ἀρκετὰ φανήσονται, ἐπειδὰν κρίνειε, τὸ, τὶ, τοῦ οὐδενὸς κρεῖττον καὶ ἐπικερδέστερον. Ἐν τίνι ἄρα κατάκρισιν ἀμελείας προσάψωμεν; εἰς τοὺς μετὰ τὸν ζυγὸν πρόγονας; οἱ οὐδ' ἄνεσιν εἶχον ἐκ τῆς καταδυναστείας, ὡς καὶ ἡμεῖς, ἄλλο μεριμνᾶν εἰμὴ τὸ οὗ ἕνεκα; λέγω, μόλις ἐξαρκεῖν δι' ἀκαταπαύστων μόχθων πορίζεσθαι τὸν Κῆνσον τοῦ Καίσαρος;

Ἱστορία τοῦ Πολέμου τῆς Νήσου, καὶ τῆς Ἁλώσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν. Ἐν ἔτει 1570 τῷ Σωτηρίῳ.

Ἡ Μακρὰ εἰρήνη, ἣν ἔχαιρεν ἡ Ἀριστοκρατία τῶν Ἐνετῶν, ἔμελλε νὰ ταραχθῇ ἐντὸς ὀλίγου. Ἀφ' οὗ οἱ Σουλτάνοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπέταξαν τὸ Μισήριον ἔτει 1517., διώξαντες τοὺς Μαμμαλούκκους Σουλτάνους, ὁ Σελὴμ α'. μάλιστα. Ἡ ὑπερηφάνειά των ἔκρινε νὰ ἑνώσουν εἰς τὴν Αἴγυπτον τὸ τῆς Κύπρου Βασίλειον. Ἐθεμελίωναν τὰ δίκαιά των ἐπάνω εἰς τὸ δόσιμον, ὅπου εἶχον διὰ τὴν Κυρίευσιν τῆς Νήσου, τὴν ὁποίαν ἐστοχάζοντο ὡς ἕνα ἀπόκτημα, καὶ ἕνα διαχώρισμα ἀπὸ τὴν παλαιὰν Μοναρχίαν τῶν Σουλτάνων τοῦ Μισηρίου.

Ἡ ἐπιθυμία δὲ διὰ νὰ κρατοῦσι μακρὰν ἀπὸ τοὺς αἰγιαλούς των τὰς Γαλέρας τῆς Μάλτας, καὶ τῶν Κουρσάρων χριστιανῶν τοῦ Πονέντε, ἔδιδεν εἰς αὐτοὺς νέας ἀφορμὰς, καὶ δίκαια διὰ νὰ τὴν ὑποτά

ξουσιν. Οἱ Ναύκληροι Τοῦρκοι, καὶ οἱ Χατζῆδες τῆς Μέκκας πολλάκις ἐπαραπονήθησαν διὰ τὰς ἐπιδρομάς, καὶ λῃστείας, εἰς τὰς ὁποίας ἐξέπευτον, διαπερῶντες ἔξωθεν τῆς Νήσου. Ἔλεγον φωνάζοντες, πῶς δὲν ἦσαν ἀσφαλεῖς, ἕως ὁποῦ ἡ Νῆσος εὑρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας τῶν Βενετζιάνων. Ἀνάμεσα εἰς τοὺς Κυπρίους τοὺς ἰδίους ἦτον ἕνα μέρος ἀρκετὸν λαοῦ πολλὰ δυσαρεστημένον, ὁποῦ ἐπεθύμει ἐναλλαγὴν τῆς ἐξουσίας. Αὐτὸ ἦτον ἕνα πλῆθος, τὸ ὁποῖον παλαιόθεν εἶχον ὑποτάξῃ οἱ Εὐγενεῖς τῆς Κύπρου, ὑποχρεωμένον εἰς σκλαβίαν, καὶ μάλιστα νὰ πληρώνῃ, καὶ νὰ κυβερνᾷ τὴν διωρισμένην Καβαλλαρίαν διὰ τὴν φύλαξιν τῶν αἰγιαλῶν. Οἱ Βενετζιάνοι γενόμενοι κύριοι τῆς Νήσου, ἄφησαν ἀχαλίνωτον τὴν Τυραννίαν τῶν Ἀρχόντων, διὰ φόβον τῆς ἀποστασίας. Ὁ Βεζύρης Μεεμὲτ ἐπὶ τοῦ Μπαΐλου Βραγαδίνου ἐφανέρωσεν αὐτῷ, πῶς ἀπὸ τὴν Κύπρον ἦλθον δύω χωριάται μὲ γράμματα, καὶ μὲ γνώμην πολλῶν χωριανῶν Παροίκων διηγούμενοι τὰς τυραννίας, ὁποῦ ὑπόφεραν, καὶ ὅτι ἐπεθύμουν νὰ ἐξουσιάζωνται ἀπὸ τὸν Σουλτάνον του. Αὐτοὶ οἱ δυστυχεῖς ἐδόθησαν εἰς χεῖρας τοῦ Μπαΐλου, καὶ πλέον δὲν ἐφάνησαν.

Οἱ Μεγιστάνοι τοῦ Σουλεϊμὰν β'. διήγηραν αὐτὸν πολλάκις διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς Νήσου. ἀλλ' αὐτὸς εἰς ἄλλας ἐπιχειρίσεις προσηλωμένος, καὶ μὴ θέλων νὰ παρέβῃ τὴν δοθεῖσαν πίστιν εἰς τοὺς Βενετζιάνους, ἀντιστάθη πάντοτε εἰς αὐτῶν τὴν παρακίνησιν.

Σελὴμ ὁ β'. υἱὸς, καὶ διάδοχος, ζῶντος τοῦ Πατρὸς, ἐξουσιάζων ἐν Μαγνησίᾳ, ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἐρευνήσῃ, καὶ νὰ μάθῃ τὴν ἔκτασιν, τὸ κλῖμα, τὴν καρποφορίαν καὶ τὴν δύναμιν τῆς Νήσου, καὶ ἀπὸ τότε ἔδειξε μεγάλην ἐπιθυμίαν διὰ νὰ τὴν ἀποκτήσῃ. Εὐθὺς ὁποῦ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, ἐβουλήθη νὰ οἰκοδομήσῃ εἰς Ἀνδριανούπολιν μίαν περιφανῆ Μοσχέαν, ἢ Τζαμίον. ἀλλ' ἔμαθε παρὰ τοῦ Μουφτῆ, ὅτι κατὰ νόμους τοῦ Μωάμεθ, δὲν ἦτον συγχωρημένον εἰς Σουλτάνους νὰ ἐξοδεύουν εἰς τὰς τοιαύτας Ἱερὰς οἰκοδομὰς, παρὰ τὰ λάφυρα τῶν νικημένων λαῶν. Διεγηγερμένος ἀπ' αὐτὴν τὴν δυσειδαίμονα ἰδέαν, ἔκαμεν ἐκλογὴν, ποῦ νὰ φέρῃ τὸν Πόλεμον ἢ εἰς τὴν Οὐγκαρίαν, ἢ εἰς τὴν Περσίαν. Ἀλλὰ τῶν τελευταίων χρόνων αἱ

πράξεις ἐδίδαξαν αὐτὸν, πῶς τὸ κέρδος δὲν ἀνταπεκρίνετο καθόλου εἰς τὰ ἔξοδα, καὶ εἰς τοὺς σκοπούς του. Ὅθεν ἔκρινε, πῶς ἡ ἀπόκτησις τῆς Κύπρου, ἤθελε τοῦ προξενήση ἴσην δόξαν, καὶ περισσότερον ὄφελος. Αὐτὴ ἡ ἐπιχείρησις δὲν ὑπέκειτο εἰς καμμίαν ἀπὸ τὰς δυσκολίας, ὁποῦ ἀπέδειξε ματαίαν εἰς τὴν Μάλταν τὴν τύχην τοῦ Σουλιμάνου. Ἦτον πεπεισμένος, πῶς τὰ στρατεύματά του εὕρισκον εἰς Κύπρον ζωοτροφίαν μὲ ἀφθονίαν. Ἡ Νῆσος μὴ οὖσα χωρισμένη ἀπὸ τοὺς τόπους του, παρὰ ἀπὸ ἕνα μικρὸν πέραμα θαλάσσης, ἦτον εὔκολον καὶ τὰ στρατεύματά του, καὶ κάθε βοήθεια νὰ περάση εὐθὺς εἰς αὐτήν. καὶ ὁ μέγας ἀπομακρισμὸς αὐτῆς ἀπὸ τὸ Κέντρον τῆς τῶν Ἐνετῶν Δεσποτείας, ἤθελεν ἀναγκαίως ἀδυνατήση, καὶ νὰ ἀργήση τὰς βοηθείας διὰ τὴν αὐτῆς διαυθέντευσιν.

Εὐθὺς ὁ Σελὴμ ἔκρυψε τὸν σκοπόν του, ἕως εἰς τὴν στιγμὴν, ἣν ἔμελλε νὰ τὸν βάλη εἰς πρᾶξιν. Ἔκαμεν ἀνακωχὴν Πολέμου διὰ ὀκτὼ χρόνους μὲ τὸν Ἰμπεράτωρα. Ἀνανέωσε τὰ κεφάλαια τῆς συνθήκης μὲ τοὺς Βενετζιάνους, καὶ ὑπεκρίθη ὅλα τὰ φαινόμενα ἑνὸς εἰρηνοποιοῦ Πρίγκιπος. Μεεμὲτ ὁ Μέγας Βεζύρης, καὶ Γαμβρός του ἐστοχάζετο τοὺς Βενετζιάνους φίλους ὠφελήμους, τῶν ὁποίων ἡ πραγματεία ἐπλούτιζε τὰ Τελώνια τοῦ Βασιλέως του. Αὐτὸς δὲν εἶχε πνεῦμα πολεμικόν. Ὅθεν οἱ Πραγματευταὶ Βενετζιάνοι, ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς φιλίας του, ἐπροχώρουν μὲ θερμότητα, εἰς τρόπον ὅτι εἰς τὴν νέαν Βασιλείαν ἐβάλλοντο εἰς κάθε εἶδος πραγματείας εἰς τὰς σκάλας τοῦ λεβάντε, καὶ ἔπεμπον τὰ δεινάριά των μὲ ἀσφάλειαν.

Ἀλλ' ὁ Σουλτάνος ἐμελέτα τὴν ἐπιχείρισιν τοῦ στοχασμοῦ του, καὶ ἠθέλησε νὰ λάβη διὰ τοῦτο τὴν γνώμην τοῦ Συμβουλίου του. Ἔταξε λοιπὸν ἕνα κυνήγιον εἰς τὰ περίχωρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκεῖ συνεκρότησεν ἕνα Διβάνιον ἐφ' ἵππου λεγόμενον. Ἐκοινολόγησε τὸν στοχασμόν του εἰς τοὺς Πασάδες του. Ὁ Βεζύρης Μεεμὲτ, οὗ ἐζήτησε τὴν γνώμην, ἀπεκρίθη. Ὅτι ἂν ἡ ὑψηλότης του ἤθελε νὰ κάμη πόλεμον, ἡ ἀγάπη τῆς δόξης, ἡ σωτηρία τοῦ Βασιλείου, καὶ ὁ ζῆλος τῆς θρησκείας, ἔπρεπε νὰ τὸν ἀναγκάσουν νὰ βοηθήση τοὺς Μαύρους τῆς Ἰσπανίας, ὁποῦ ἐκαταδυναστεύοντο. Ὅτι

ἐσύμφερεν εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, νὰ μὴν ἀφήσῃ νὰ κατατρέχωνται, διατὶ ἦσαν πιστοὶ εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ Προφήτου, καὶ ὅτι ἤθελεν εἶνε μία πρᾶξις λίαν ἔνδοξος, καὶ ἀξιέπαινος, ἀντὶς διὰ νὰ κτυπήσῃ λαοὺς φίλους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους δὲν ἐφοβεῖτο, καὶ ὅτι ἦτον εὔλογον νὰ τοὺς ἔχῃ συμμάχους, νὰ διωρίσῃ ὅλας του τὰς δυνάμεις ἐναντίον τοῦ Φιλίππου β'. τῆς Ἰσπανίας ἐχθροῦ ἀσπόνδου τῶν Μουσουλμάνων.

Πιαλῆς, καὶ Μουστυφᾶς, δύω ἀπὸ τοὺς Πρωτίστους τοῦ Σεραγίου, ἐρασταὶ, καὶ ἐχθροὶ τοῦ Μεεμὲτ ἐπολέμησαν ἀνδρειωμένα τὴν γνώμην του. Ὁ πρῶτος ἔμπνεεν νὰ μετακερδίσῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ Καπετὸν Πασᾶ, οὗπερ ὁ Μέγας Βεζύρης αὐτὸν ὑστέρησεν. Ὁ δεύτερος ἐπεθύμει νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐξουσίαν τῶν τῆς ξηρᾶς στρατευμάτων. Ἐπροσπάθησαν ὑποστηρίζοντες τὴν γνώμην τοῦ Αὐθέντου των, καὶ κολακεύοντες τὴν κλίσιν του διὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν εὔνοιάν του εἰς ζημίαν τοῦ Πρώτου ὑπηρέτου, Δ ἰσχυρίζοντο λέγοντες, ὅτι τὰ δίκαια τῆς Βασιλείας, καὶ ἡ αἰτία τῆς θρησκείας ἐσύντρεχαν νὰ κάμῃ τὴν προτίμησιν διὰ τὴν Κύπρον. Ὅτι αἱ δυνάμεις τῆς Ἀριστοκρατίας ἦσαν ἀδύναται καθ' ἑαυτάς. ὅτι οἱ βοήθειαι, ὁποῦ ἐπρόσμενεν ἀπὸ τοὺς Πριγκίπους Χριστιανοὺς, ἦσαν σχεδὸν ἀβέβαιαι. ὅτι ἡ θέσις τῆς Νήσου ἔδιδεν ἀρκετὰς ἐλπίδας, καὶ τὸ δὴ κυριώτερον διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν Τούρκικων πλοίων. διὰ τοῦτο ἦτον ἀνάγκη ἡ απόκτησίς της. ὅτι ἦτον μία καταισχύνη εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος νὰ τὴν ἀφήσῃ εἰς μακρὸν καιρὸν διὰ καταφύγιον τῶν Κουρσάρων, τῶν ὁποίων ἡ ἐνόχλησις ἀπεκατέστησε τὸ ταξίδιον τῆς Μέκκας ἀνενέργητον εἰς ἕνα πλῆθος εὐσεβῶν Μουσουλμάνων. Ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐννοῆται ὁ Πόλεμος τῆς Κύπρου ἕνας Ἱερὸς, καὶ ἅγιος Πόλεμος. Καὶ τελευταῖον, ὅτι ὁ Σελὴμ ἔπρεπε νὰ τὸν ἔχῃ εἰς τὴν καρδίαν του, διατὶ ἐδύνετο νὰ κερδίσῃ τὰ ἀναγκαῖα εἰς τελείωσιν τῆς Μοσχέας, ὁποῦ ἄρχισε νὰ ὑψώσῃ εἰς τὴν Ἀνδριανούπολιν.

Αὐτὴ ἡ ὁμιλία καθολικὰ σύμφωνος εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Σουλτάνου, τοῦ ἄρεσεν ὑπερβολικὰ, καὶ ἡ ἐπιχείρησις τῆς Κύπρου ἀπεφασίσθη. δὲν ἐπραγματεύετο ἄλλο πλέον, παρὰ ἡ ἐκλογὴ τοῦ καιροῦ,

Ἠκούσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν ἡ Πυρκαϊὰ τοῦ Ἀρσεναλίου τῆς Βενετίας, καὶ ὅτι ἦτον μεγάλη ἀκρίβεια, καὶ πεῖνα εἰς αὐτήν. Ὅθεν ἐνομίσθη πρόσφορος ἡ περίστασις. Ὁ Σελὴμ ἔδωκε τὰς προσταγὰς νὰ ἑνωθοῦν Τάγματα Στρατιωτῶν, καὶ νὰ γένῃ μεγάλη ἁρμάτωσις.

Μαρκαντώνιος Βάρβαρος Βάϊλος εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Πόρταν, δὲν ἄργησε νὰ ἐξανοίξῃ τὸν ἀληθινὸν σκοπὸν τούτων τῶν ἑτοιμασιῶν. Ἔδωκεν εἴδησιν εἰς Βενετίαν ἀλλὰ ἀπὸ μίαν τυφλότητα ἀτυχῆ αὐτῆς τῆς Γερουσίας, ἐπαράβλεψαν τοὺς λόγους τοῦ Μπαίλου, ὡς ἔλεγον, πλανᾶται, ἐπειδὴ δὲν ἐφοβοῦντο ἀπὸ τὸν Σουλτάνον, καθ' ὃ ὑπεσχέθη αὐτοῖς ἔγγραφον εἰρήνην μεθ' ὅρκου, καὶ ἀσφάλειαν φιλίας, καὶ ὅτι νὰ μεταχειρισθοῦν προφυλάξεις ἐναντίον εἰς ἐκεῖνον, ἤθελαν δείξῃ μίαν δυσπιστίαν ἀνωφελῆ, καὶ ἄκαιρον, καὶ νὰ τὸν κάμουν νὰ ἔμβῃ εἰς ἰδέας, ὁποῦ δὲν ἐφαντάζετο. Αὐτὸς ὁ τρόπος τοῦ συλλογίζεσθαι ἐστάθη ἐκεῖνος τῶν Γερουσιαστῶν, ὁποῦ κατεγήρασαν εἰς τοιαῦτα ἔργα. ὅθεν ἀπεφασίσθη τὸ μέρος, ὁποῦ ἐλήφθη νὰ μὴν ἁρματώσουσιν.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ χρόνου 1570. Νέα γράμματα τοῦ Μπαίλου ἐβεβαίωσαν τὴν Γερουσίαν τὸν σκοπὸν τοῦ Σουλτάνου Σελὴμ, διὰ τὴν απόκτησιν τῆς Κύπρου, ὁ ὁποῖος ἐστηρίχθη εἰς τὸ ὕστερον Διβάνι Ἐδόθη διότι προσταγὴ τὸ Μπεϊλέρμπεη τῆς Ανατολῆς νὰ ἑνώσῃ τὰ στρατεύματά του, καὶ νὰ τὰ φέρῃ εἰς Καραμανίαν. Πλοῖα ἐκατασκευάζοντο εἰς διαφόρους Λιμένας πλῆθος διὰ τὸ μεταφέρσιμον τῶν στρατευμάτων. Αὐτὴ ἡ εἴδησις ἐξύπνησε τοὺς Βενετζιάνους ἀπὸ τὸν λήθαργόν τους. Ἔγραψαν εἰς ὅλους τοὺς Κυβερνήτας ὅλων τῶν Νησίων, ὁποῦ ὥριζαν εἰς τὸ Ἀρχιπέλαγος νὰ στέκωνται ἄγρυπνοι. Ἐπροστάχθη ἐκεῖνος τῆς Κρήτης νὰ ἑτοιμάσῃ ἕνα καλὸν ἀριθμὸν Μαρινάρων διὰ εἴκοσι Γαλέρας, ὁποῦ ἦσαν ἐκεῖ εἰς τοὺς Λιμένας. Ἁρμάτωσαν καὶ εἰς Βενετίαν ἐννενήκοντα μίαν Γαλέραν, ἕνα Γαλεῶνι, καὶ ἄλλα μικρὰ πλοῖα. Ἐσύναξαν σολδάτους, Ἐκλέχθη Ἀρχιθαλάσσιος Γερόλαμος Ζάννες Ἀνὴρ ἔμπειρος, καὶ εὐτυχὴς εἰς τὰς ἐκστρατείας του. Ὁ Κώμης Ρουγιᾶς Εὐγενὴς Κύπριος δουλεύων εἰς τὴν Βενέτικην Λομπαρδίαν ὡς Τενέντε Γενεράλες, ἐστάλθη εἰς Κύπρον μὲ χιλίους Πεζοὺς, καὶ ἄλλος Γερόλαμος Μαρτινέγκος, ὡς μὲ δύω

χιλιάδας ἄλλους διὰ τὴν Ἀμμόχουστον. ὅστις εἰς τὸ ταξίδιον ἀπέθανε, καὶ οἱ σολδάτοι του ἄλλοι ἐπορεύθησαν εἰς Κύπρον, καὶ ἄλλοι ἐστστάρησαν.

Μεγάλαι ὅμως ἑτοιμασίαι εἰς τὸ Ἀρσενάλη τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Ἴδιος Σελὴμ καθ' ἡμέραν ἐπαράστεκε. δύω πλοῖα πραγματευτῶν Βενετζιάνων διὰ διαφόρους ἀφορμὰς ἐκρατήθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τὰ γράμματα τοῦ Μπαΐλου πλέον εἰς τὸν δρόμον ἐκρατοῦντο. καὶ ὁ Μπάϊλος στενοχωρημένος ἐζήτησε τοῦ Βεζύρη νὰ τὸν δεχθῇ εἰς μίαν ἀκρόασιν, ἥτις τοῦ ἐσυγχωρήθη. Ἐπαρρησιάσθη εἰς τὸν Βεζύρην, τοῦ ἐφανέρωσε πόσον ἦτον ἐναντίον εἰς τὴν δόξαν ἑνὸς τοιούτου Σουλτάνου, γενναίου, καὶ ἰσχυροῦ, νὰ κτυπήσῃ ἔξαφνα ἕνα γένος, τοῦ ὁποίου ὤμοσεν εἰρήνην, καὶ τὸ ὁποῖον ἐνεπιστεύετο εἰς τοὺς λόγους του. καὶ ὅτι ἡ ὑψηλότης του, ἂν ἐγνώριζε, πῶς ἔχει δίκαια ζητήματα εἰς τοὺς Βενετζιάνους, ἔπρεπε πρῶτον νὰ δώσῃ νὰ καταλάβουν τὰ δίκαιά του, καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ τὸν εὐχαριστήσουν, καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν βίαν, παρὰ ἀφ' οὗ ἤθελε δοκιμάσῃ τὴν στράταν τοῦ συμβιβασμοῦ.

Ὁ Μεεμὲτ ἀνέφερε τῷ Σουλτάνῳ τὴν συνομιλίαν τοῦ Μπαΐλου. Ἔπεισεν αὐτὸν νὰ στείλῃ ἕνα Ὀφφικιάλον του εἰς Βενετίαν νὰ ζητήσῃ νὰ τοῦ στρέψουν τὸ Βασίλειον τῆς Κύπρου, μὲ προσταγὴν, ἂν δὲν τοῦ εἰσακούσουν νὰ τοὺς κηρύξῃ τὸν Πόλεμον. Ἐκλέχθη διὰ τοῦτο ὁ Τζαβεὺς Κουπάτ. Ἐσυντρόφευσεν αὐτὸν ὁ Μπάϊλος μὲ τὸν Λουΐγην Πουονριζον Σεκρετάριον, καὶ μὲ τὸν υἱόν του δι' ἀσφάλειαν εἰς τὸν δρόμον του. Φθάσας ὁ Σεκρετάριος εἰς Ραγούζιον, ἔστειλε τὴν εἴδησιν τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Κουπὰτ εἰς Γερουσίαν, καὶ ἀπεφασίσθη, ὅτι νὰ δεχθοῦσι τὸν Πόλεμον. Ἡ Αὐθεντία ἐπροσπάθη μίαν συμμαχίαν μετὰ τοῦ Πάπα Πίου ε'., καὶ μετὰ τοῦ Φιλίππου β'. τῆς Ἰσπανίας, τῆς ὁποίας ἤλπιζε τὴν καλὴν ἔκβασιν.

Ὁ Τζαβεὺς Κουπὰτ ἔφθασεν εἰς τὸν Λιμένα τῆς Βενετίας μὲ μίαν Γαλέραν Αὐθεντικήν. Ἐφέρθη μὲ φύλαξιν εἰς τὸ Κολλέγιον μὲ τὸν Σεκρετάριον, καὶ μὲ δύω Δραγουμάνους. δὲν τοῦ ἐδόθη οὐδεμία συνηθισμένη τιμή. Τοῦ ἐδόθη ὅμως ὁ συνήθης τόπος τῶν Ἀποκρισιά-

ρίων εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Δουκικοῦ θρόνου. Εἰσελθὼν εἰς τὸ Κολλέγιον ἐφίλησε τὴν χλαμίδα τοῦ Δουκὸς, καὶ ἀφ' οὗ ἠσπάσθη πάντας τῆς συνάξεως ἐκάθησεν. Ἐπαράστησεν εἰς τὸν Δοῦκα Πέτρον Λορεδὰν ἕνα σακκούλιον ὁλόχρυσον λέγων. Γαληνότατε Πρίγκιψ ἐδῶ εἶναι ἐγκεκλησμένη ἡ γραφὴ τοῦ Αὐθέντου μου, ἐξ αὐτῆς θέλει μάθει ἐκεῖνο, ὁποῦ αὐτὸς ζητεῖ ἀπὸ ἐσᾶς, καὶ προσμένω τὴν ἀπόκρισιν. Τότε ὁ Τζαβοὺς ἐπρόσθεσεν. Αὐθέντα ὁ Μέγας Βεζύρης ἐδιώρισέ με νὰ τῆς εἰπῶ, πῶς εὑρίσκετο εἰς μεγάλην λύπην, βλέπων τὴν εἰρήνην, ὁποῦ μετὰ πολλοῦ κόπου ἐπάσχιζε νὰ κρατῇ, ὅτι μέλλει ἐντὸς ὀλίγου νὰ χαλασθῇ. Τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα, παράπονα, ὁποῦ ἔγιναν εἰς τὴν Πόρταν διὰ τὸ καταφύγιον, ὁποῦ οἱ Κυβερνῆται τῆς Κύπρου συγχωροῦσι τῶν Κουρσάρων τοῦ Πονέντε, τόσον ἐτάραξαν τὸν Σουλτάνον ἐναντίον εἰς τὴν Ἀριστοκρατίαν σας, ὁποῦ δὲν ἐστάθη δυνατὸν εἰς τὸν Βεζύρην νὰ ἐμποδίσῃ τὴν κήρυξιν τοῦ Πολέμου, τὴν ὁποίαν ἔχω προσταγὴν νὰ σᾶς προβάλω. Καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς γνωρίζει, πῶς δὲν δύνασθε νὰ ἀντισταθῆται εἰς ἕνα τοιοῦτον ἰσχυρὸν Μονάρχην, σᾶς παρακινεῖ, ὡς φίλος, νὰ διαλέξετε τὸ ὠφελημότερον. Δι' αὐτὴν τὴν ἀφορμὴν αὐτὸς ἐνήργησε νὰ σταλθῶ ἐνταῦθα, καὶ σᾶς προσφέρει τὴν καλήν του δούλευσιν, ἐὰν θέλετε νὰ ἀποφύγετε τὰς ἐπικειμένας δυστυχείας τοῦ Πολέμου. Τί εἶναι ἡ Κύπρος, παρὰ ἕνας σκόπελος; ἕνα μικρὸν νησάκιον, τί κάμνει νὰ τὸ παραιτηθῆτε τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος, διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσετε: Ἀφ' οὗ οὕτως ὡμίλησεν, ἔδειξεν μίαν γραφὴν τοῦ Βεζύρη, ἥτις περιεῖχε σχεδὸν τὰ αὐτά.

Τότε ὁ Πρίγκιψ ἀπεκρίθη τῷ Κουπάτ. Ἡ ἀπόκρισις εἰς τὸν Αὐθέντην σου προαπεφασίσθη ἀπὸ τὴν Γερουσίαν, ἥτις καὶ ἀνεγνώσθη παρόντος αὐτοῦ. Αὐτὴ ἔλεγεν, ἐπειδὴ ὁ Σουλτάνος, χωρὶς νὰ λάβῃ ἀφορμὴν ἀπὸ τὴν Ἀριστοκρατίαν, ἐναντίον εἰς τοὺς ὅρκους, ὁποῦ πρὸ ὀλίγου ἔδωκεν αὐτῇ, νὰ φυλάξῃ τὴν εἰρήνην μετ' αὐτῆς ἀβίαστον, ἐζήτη νὰ τῆς κηρύξῃ τὸν Πόλεμον ἀδίκως, αὕτη ἠσπάζετο αὐτὸν μετὰ χαρᾶς, καὶ δὲν ἤθελε λείψῃ τὰ δίκαιά της νὰ διαφθεντεύσῃ μὲ ἀνδρείαν, ἐλπίζουσα ἀπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ ὑπερίσχυσιν, καὶ τὴν παρὰ ἀνθρώπων βοήθειαν. Ἀπέλυσεν ἐκεῖθεν τὸν Τζαβούσιον, καὶ

πρὶν ἔλθειν αὐτὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐδημοσιεύθη καὶ ἡ δεξίωσις αὐτοῦ, καὶ ἡ ἄτρομος ἀπόφασις τῆς Γερουσίας. καὶ ὁ Σουλτάνος ὅλος θυμὸν, δὲν ὑπέφερε ἕως ὁποῦ ἤκουσε καὶ παρ' αὐτοῦ λεπτομερῶς τὰ ὁμιληθέντα μὲ μεγάλον του δισταγμὸν, καὶ ἀγανάκτησιν. Εὐθὺς ἐπερικυκλώθη τοῦ Μπαΐλου τὸ Παλάτιον ἀπὸ Γιανιτζάρους. Ἐπροστάχθησαν οἱ Πασάδες τοῦ Μισηρίου, καὶ Χαλεπίου νὰ κρατηθῶσι καὶ Κόνσολοι, καὶ Πραγματευταὶ τῶν Βενετζιάνων. Αἱ ἐργασίαι τῆς ναυτικῆς ἀρμάδας ἐβιάσθησαν, αἱ ἑτοιμασίαι τοῦ Πολέμου μὲ ταχύτητα ἐγίνοντο μὲ σκοπὸν, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ ἡ ναυτική του τῶν χριστιανῶν τὸν στόλον, ἀπὸ τοῦ νὰ δώσῃ βοήθειαν εἰς τὴν Κύπρον.

Ἡ Ἀριστοκρατία ἐνεργήσασα ἐσυμφώνησε συμμαχίαν μετὰ τοῦ Φιλίππου Ἰσπανίας, καὶ Πάπα Πίου ε'. κατὰ τῶν Τουρκῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ στόλος αὐτῶν ἄργησεν, ἡ τῶν Τουρκῶν ἀρμάδα ἔφθασεν εἰς Τένεδον συνθεμένη ἀπὸ ἑκατὸν Γαλέρας, χωρὶς ἄλλα πολλὰ τοῦ φορτώματος ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πιαλλῆ Πασᾶ, ὅς τις ἐλεηλάτησεν αὐτὴν τὴν Νῆσον, ἐπειδὴ ἦτον τῶν Βενετζιάνων, καύσας, φθείρας, θανατώσας, καὶ ἁρπάξας πᾶν τὸ παρατυχὸν, καὶ ἄραξεν εἰς τὸν Κόλπον τῆς Ἀτταλίας διὰ νὰ δεχθῇ τὸ ἐκεῖ συναγμένον στράτευμα.

Πρὸ καιροῦ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ Μπαΐλου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἀπὸ τῆς Βενετίας ἦλθον γράμματα εἰς τοὺς Ρετόρους τοῦ Βασιλείου, τὰ ὁποῖα ἐπαρακίνουν τοὺς Κυπρίους εἰς τὴν Μάχην, καὶ ἡ Γερουσία ὑπέσχετο αὐτοῖς βοήθειαν οὐ μετ' οὐ πολὺ, καὶ ἐσυμβούλευεν αὐτοὺς νὰ τραβιχθῶσιν εἰς τὰ Καστέλλια, καὶ εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐρχομένου τοῦ ἐχθροῦ, νὰ ἤθελον χυθῇ κατ' αὐτοῦ μὲ Ἀνδρείαν, διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὰς πρώτας ὁρμὰς αὐτοῦ, καὶ τὴν ἔξοδον εἰς τὴν γῆν, νομίζουσα πῶς ἐβράδυνεν ἔτι ἡ Τούρκικη ἀρμάδα νὰ φανῇ. Ἐδιώριζε Γενικὸν Ἀρχιστράτηγον τοῦ στρατεύματος τὸν περιφανέστατον Ἕκτωρα Βαγλιόνε, καὶ ὑποστράτηγον τὸν Κώμητα Ρουχιᾶς. Ἀλλ' ἤλπιζον οἱ Κύπριοι νὰ στείλῃ αὐτῆς ἡ Γερουσία, λέγω, καὶ ἕνα ἄξιον Τοποτηρητὴν διὰ νὰ διαφθεντεύσῃ τὴν Νῆσον μὲ τὴν φρόνησιν, καὶ Ἀνδρείαν του εἰς τοιαύτην κινδυνώδη περίστασιν, ἐπειδὴ τοῦ εὑρισκομένου ἐτελείωσεν ἡ διωρία τῆς ἐπιστασίας του, καὶ διὰ τὸ νὰ ἦτον

καθ' ὅλην τὴν Βενετίαν ἐγνωσμένη ἡ ἀνεπιτηδειότης, καὶ ἀναξιότης τοῦ Νικολῶ Δάνδουλου, ἀνάνδρου, καὶ ταπεινοῦ πνεύματος. Ἐπρόσμεναν προσέτι ἄξιον τινὰ Προβλεπτὴν εἰς τὰ στρατεύματα, ὡς ἀποθανόντος τοῦ Ἀνδρειοτάτου Λορέντζου Βέμβου πρὸ καιροῦ, καὶ μάλιστα τὴν ἀναγκαίαν βοήθειαν τῶν στρατιωτῶν, καὶ ἀρίστων Καπετανέων τῆς Ἰταλίας, καὶ γεγυμνασμένων, ὁποῦ νὰ ἐδύνοντο νὰ ἀντιπαραταχθῶσιν εἰς τοιοῦτον ἐχθρὸν ἰσχυρώτατον.

Ἀλλ' οἴμοι, ὅπου καπνίζει, ψωμὶ πάντοτε δὲν μυρίζει. Ἐλπίδες, ὑποσχέσεις ἀπὸ τὸν πτερωτὸν Λέοντα, ἀλλὰ κεναί. Ἀλλ' ἐὰν καὶ κατὰ μέρος πλήρεις, ἀλλ' ἀργαλέαι καὶ λίαν. ἡ Νῆσος διότι καὶ μακρὰν τῆς Βενετίας ὡς δύω χιλιάδες μίλια, καὶ ἐν μέσῳ τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ ἐχθροῦ κειμένη, καὶ ἡ Λευκοσία μέσον τῆς αὐτῆς θεμελιωμένη, δὲν ἦτον ἀρνετὴ οὔτε νὰ λάβῃ οὔτε νὰ δώσῃ καμμίαν βοήθειαν. Ἐθεμελιοῦτο ἡ διαφύλαξίς της ἐπάνω εἰς τὰς μεγάλας, καὶ Ἀδρὰς προσφορὰς τῆς Αὐθεντίας, εἰς τὴν αὐτῆς ἄγρυπνον προστασίαν, καὶ εἰς τὰς νουνεχεῖς, καὶ ἐλπηδηφόρους συμβουλάς της, ἡ ὁποία ὅτε ἐκτίζετο τὸ νέον τειχόκαστρον τῆς Λευκοσίας, λαβοῦσα ὑποψίαν, ἔστειλεν εὐθὺς μίαν ἀρκετὴν φύλαξιν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὕτη, ἦτον Κώνωψ πρὸς Λέοντα. Κηρυχθέντος δὲ τοῦ Πολέμου, καὶ τοῦ ἰσχυροῦ ἐχθροῦ πρὸς τὴν θύραν ὄντος, ἐλπίζετο κἂν τοὐλάχιστον μία βοήθεια στρατιωτῶν ὡς δέκα χιλιάδας. Ἤξευρε καλώτατα ἡ Αὐθεντία, πῶς ὁ λαὸς τῆς Κύπρου σκλάβος ὑπὸ τὴν τυραννίαν τῶν Ἀρχόντων, καὶ Εὐγενῶν, ἦτον ἄπρακτος εἰς ἅρματα παντάπασι. Τὸ τειχόκαστρον μετὰ βίας ἐτελείωσε, καὶ χωρὶς τὰ ἀναγκαῖα παραπετάσματα μὲ ἕνδεκα ἐπιτειχήσματα ναί, ἢ προμάχους, Μπαλουάρδα Ἰταλιστί, (α) ἀλλὰ χωρὶς τῆς χρειαζομένης φρουρᾶς σχεδὸν ἄχρηστα. Τὸ

(α) Τὸ τειχόκαστρον τῆς λευκοσίας συσφίγγεται ἀπὸ ἕνδεκα ἐπιτειχήσματα, ἢ Μπαλουάρδα Ἰταλιστὶ, ἐξερχόμενος ἀπὸ τὴν Πόρταν τῆς Ἀμμοχούστου, ἀριστερᾷ ἔχει τὸ Μπαλουάρδον τοῦ Καράφα. Δεξιᾷ τὸ τοῦ ποδοκατάρου. Τρίτον ἕπεται αὐτῷ τὸ τοῦ Κωνστάντζου. Τέταρτον τὸ τοῦ Δάβιλα. Πέμπτον τὸ τῆς Τρίπολης. Ἕκτον τὸ Ροκάζιον. Ἕβδομον τὸ τοῦ Μοῦλα. Ὄγδοον τὸ τοῦ Κουϊρινίου. Ἔννατον τὸ Βάρβαρον. Δέκατον τὸ τοῦ Λορεδάν. Ἑνδέκατον τὸ Ἄδρυν. Ἐκ τῶν ἐξοδευσάντων κατ' αὐτὰ (ὡς οἶμαι) λαβόντα τὸ ὄνομα.

ὀλιγώτερον ἐχρειάζετο ἀπὸ πεντακοσίους σολδάτους τὸ καθ' ἕνα διὰ μίαν οὐδὲ τόσον ἀρκετὴν διαυθέντευσιν.

Ἔδραμον λοιπὸν οἱ φοβερισμένοι Λευκοσιάται εἰς δεήσεις, καὶ Λιτανείας ἐλονυχθίους, καὶ Λατῖνοι, καὶ Ρωμαῖοι, καὶ παντὸς ἄλλου γένους Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς ἐπικαλούμενοι τὴν μόνην ἐλπίδα, καὶ προστασίαν τοῦ Πανοικτήρμονος Θεοῦ, ἅμα μετὰ τῶν ἐξοχοτάτων Ρετόρων, Ἀρχόντων, καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ. Ὁ δὲ Ἕκτωρ Βαγλιόνες μὲ τοὺς Καπετανέους, καὶ σολδάτους καθ' ὅλην τὴν Τεσσαρακοστὴν, ἔφερε τὸ χῶμα τοῦ νέου Χάνδακος, καὶ ἐγέμιζε τὸν παλαιὸν, ἵνα μὴ ἤθελεν εὕρῃ ὁ ἐχθρὸς ἐκείνου τὰ χώματα ἁρμόδια διὰ τὸ ἔργον του. καὶ αὐτὸς, συναθροισθέντος τοῦ Συμβουλίου, ἐπρόβαλεν, ὅτι ἦτον ὠφέλημον νὰ παρρησιασθῇ μὲ τὸ στράτευμα εἰς τὰ παραθαλάσσια, ἂν ἦτο δυνατὸν, νὰ ἐμποδίσῃ τοῦ ἐχθροῦ τὴν ἔξοδον εἰς γῆν, καὶ νὰ τὸν βάλῃ εἰς σύγχυσιν. Τὴν γνώμην ταύτην ὁ λαὸς, καὶ οἱ Ἄρχοντες Κύπριοι τὴν ἀσπάσθησαν, καὶ τὴν ἐπῄνεσαν. Οἱ δὲ Ρετόροι τὴν ἀπέρριψαν, λέγοντες, ὅτι ἦτον ἀδιάκριτος, καθότι ὁ ἐχθρὸς ὢν εἰς πλῆθος, πανταχόθεν ἐδύνετο νὰ τρέξῃ, νὰ ἁρπάξῃ τὰ Καστέλλια ἀφύλακτα, καὶ ὅτι αὐτὴ ἡ ὀλίγη ποσότης τῶν στρατιωτῶν, μακρὰν ἀπὸ Καστέλλια, ἔμελλε νὰ καταφθαρῇ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. μὴ ἔχουσα ποῦ νὰ καταφύγῃ. καὶ ἐπειδὴ οἱ τῆς Λευκοσίας ἐστοχάζοντο, πῶς ὁ ἐχθρὸς μέλλει πρῶτον νὰ βάλῃ εἰς Πολιορκίαν τὴν Ἀμμόχουστον, ὁ Ἕκτωρ Βαγλιόνες μὲ μερικὰς συντροφίας ἐπορεύθη εἰς φύλαξιν αὐτῆς, διωρίσας εἰς Λευκοσίαν ἐπιστάτας τοῦ στρατεύματος τὸν Κώμητα τῆς Τρίπολης Ἀρχηγὸν εἰς τὴν ἐπιστασίαν τῶν Κανονίων, καὶ ἄλλους Εὐγενεῖς Κυπρίους τοὺς ἐμπειροτέρους εἰς τὴν Πολεμικήν.

Κατάστασις τῶν Κυπρίων περὶ τὸν Πόλεμον.

Στράτευμα τακτικὸν, εἰπεῖν, δὲν εὑρίσκετο, παρὰ δύω χιλιάδες πεζῶν, καὶ ὡς τέσσαρας χιλιάδας ἕτερον ἐκ Βενετίας σταλθέν. Τὸ Ἱππικὸν συνίστατο εἰς πεντακοσίους μόνον. Ὅλον τοῦτο ἦτον διωρισμένον ἀπὸ τριακοσίους εἰς Πάφον, Χρυσοχοῦν, Αὐδήμουν, Λεμεσὸν, Ἁλικαῖς, Λάπιθον, Κυθραίαν, Λακατάμιαν, Νῆσον, Περιστερῶ-

ναν, καὶ Λεῦκαν, καὶ εἰς ἄλλα μέρη. Τῶν ἄνωθεν τούτων αἱ συντροφίαι τῶν στρατιωτῶν μετὰ τῶν Καπετανέων ἐκαλέσθησαν εἰς Λευκοσίαν, ὄντων καὶ Ἰταλῶν, καὶ Κυπρίων. Ἔγινε σύναξις καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Λευκοσίας ὡς 2600. ἄνδρες, τεχνῆται ὅμως, δοῦλοι, ἄπρακτοι εἰς τὰ τοῦ Πολέμου, καὶ ἄπειροι οἱ περισσότεροι. Ἀλλ' ἂν ὄχι διὰ διαυθέντευσιν, κἂν διὰ φύλαξιν τοῦ τείχους, καὶ ἐπίδειξιν εἰς τὸν ἐχθρόν. Ἐκ τούτων πολλοὺς ἔστειλαν εἰς τὰ ὄρη νὰ φυλάττουσι τινὰ στόματα, καὶ πολλοὺς χωρὶς τουφέκκιον. Μόλις διότι εὑρέθησαν εἰς τὴν ὁπλοθήκην τῆς Λευκωσίας χίλια τεσσαράκοντα. τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν τῶν σολδάτων, ὁποῦ δὲν εἶχον. Ἀπὸ τὴν μεγάλην των ἐμπειρίαν τούτων τῶν τεχνήτων, ἔκαιον τὰ γένειά των λέγει ὁ Καλλέπιος Ἱστορικὸς, ὅταν ἔρριπτον τὸ τουφέκκιον. Τὰ τῆς τροφῆς ἀπρόβλεπτα, καὶ ἐλλειπῆ σχεδόν. Πυρίτις, καὶ μόλυβδος, καὶ ἄλλα σπάνια. καὶ τὸ δὴ χείριστον ὁ χωριάτης λαὸς ἐχθρὸς τῶν Ἀρχόντων, καὶ Φεουδαταρίων, μάλιστα ὁ Πάροικος, ὅς τις ἐπεθύμει ἐναλλαγὴν ἐξουσίας, ὡς μεγάλην του ἐλευθερίαν, καὶ εἰς τοῦτο ἴσως δὲν ἔσφαλεν. Ἐσυνάχθη ὅλον τὸ μέρος τῶν Εὐγενῶν τοῦ Συμβουλίου, καὶ ἐδιαχωρίσθη εἰς δύω μέρη, διορισθέντες ἐπ' αὐτοὺς δύω Ἀνδρεῖοι Καπετανέοι, ὁ Φέπος Ζάππες εὐγενὴς Κύπριος εἰς τὸ νὰ διαυθεντεύῃ τὸ Μπαλοάρδον τοῦ Ποδοκατάρου, ἔνθα ἡ μεγάλη προσβολὴ τοῦ ἐχθροῦ ἔχων ὑπ' ἐξουσίαν 750. Εὐγενεῖς, πολίτας, καὶ Δούλους. καὶ ὁ Οὖγος Φλάτρος εὐγενὴς Κύπριος τὸ τοῦ Κωνστάνζου, ἔχων καὶ αὐτὸς ὑπὸ ἐξουσίαν ἄλλους ὁμοίως. Οἱ δὲ ἄλλοι Καπετανέοι, καὶ στρατιῶται μὲ 200. ἵππους, καὶ ὡς δύω χιλιάδας σολδάτους ὑπῆγαν εἰς Ἀμμόχουστον μὲ τὸν Ἀρχιστράτηγον Βαγλιόνε.

Τῇ 16. μαρτίου 1750. Ὁ Ἀλιπασᾶς Ἀρχηγὸς δευτέρας μοίρας τοῦ στόλου, μὲ 36. Γαλέρας 12. Φοῦστας 4. Καράβια Τούρκικα, καὶ δύω Βενέτικα μὲ τὸ Γαλεῶνι τοῦ Μεεμὲτ πατᾶ, Μαοῦνας 8. ἄλλα 40. Ἱπποπεράματα, μὲ πλῆθος Καραμουσαλινίων φορτωμένων τροφὰς, καὶ ἅρματα, ὑποκείμενα πάντα εἰς τὸν Μουσταφαπασᾶν Γενικὸν Στρατηγὸν τῶν τῆς ξηρᾶς στρατευμάτων, ἐκίνησεν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐσυναπαντήθη εἰς Φοίνικα μετὰ τοῦ

Πιαλῆ Πασᾶ. ὅς τις τῇ 20. Ἰουνίου ἔστειλεν ἕξη Γαλεόττας διὰ νὰ ἐξανοίξουν, καὶ ἄραξαν εἰς χωρίον λ' Ἄραν πλησίον τῆς Ἀλεξανδρέττας. Εὔγησαν ἔξω οἱ Τοῦρκοι, ἐκατεδίωξαν τινὰς βοσκούς. Εἰκοσιεννέα ὅμως; ἐκεῖ φύλακες στρατιῶται ὥρμησαν κατ' αὐτῶν, καὶ θανατώσαντες ὄχι ὀλίγους, τοὺς λοιποὺς ἠνάγκασαν νὰ ἔμβουν εἰς τὰς Γαλέρας των, καὶ δύω ἢ τρεῖς ἐκράτησαν, καὶ ὁ Καπετάνος ἐλθὼν εἰς Λευκοσίαν ἔφερε τὰς κεφαλὰς ἐκείνων, καὶ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας, καὶ ἐλπίζων βραβεῖον ἀπὸ τὸν Τοποτηρητὴν Δάνδολον οὐδὲν ἔλαβε, καὶ ἀπῆλθε λυπούμενος.

Τότε ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Πάφου Κονταρίνης, ἐπειδὴ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος πρὸ καιροῦ ἐπορεύθη εἰς Βενετίαν, ἔπεχε τὸν τόπον τούτου, καὶ διὰ τὰς ἐπικειμένας κινδυνώδεις περιστάσεις τοῦ πολέμου πρὸς ἐγκαρδίωσιν τῶν Εὐγενῶν, καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος, καὶ τοῦ λαοῦ, ἔκαμε μίαν ὁμιλίαν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, παρόντων πάντων καὶ Ρετόρων, καὶ Ἀρχόντων, καὶ Ἀρχηγῶν τῶν στρατιωτῶν, καὶ τοῦ λαοῦ, οὕτω.

Πολῖται, ὅσος μέγας ὁ κίνδυνος εἶναι, ὁποῦ σᾶς φοβερίζει, τόσον ἐλπίζω ἀπὸ τὴν ἀνδρείαν σας, ἀπὸ τὴν μεγαλοψυχίαν, καὶ καρτερίαν σας. Ἡ Πρόνοια, ὁποῦ ἀγρυπνεῖ ἐπάνω εἰς ἐσᾶς, δὲν μὲ ἀφήνει νὰ ἀμφιβάλλω τὴν νίκην, καὶ τὸν θρίαμβον. Αἱ δυσκολίαι δὲν εἶναι τὸ οὐδὲν εἰς τοὺς Ἥρωας. καὶ τὰ ἴδια πράγματα τὰ πλέον ἀδύνατα, καθίστανται εὔκολα εἰς τὰς ψυχὰς τὸς κατὰ ἀλήθειαν χριστιανικάς. Ἂν οἱ στοχασμοὶ τῶν Προπατόρων σας διὰ τὴν πίστιν, καὶ διὰ τὴν Πατρίδα δὲν ἀπόκαμαν εἰς τὰς καρδίας σας, ἔχω στερεὰν ἐλπίδα, πῶς ἡ καρτερία σας θέλει στεφανωθεῖ μὲ ἀθάνατον δόξαν. Αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά, ὁποῦ ὀλίγος ἀριθμὸς στρατιωτῶν ὑπερέβη στρατεύματα ἰσχυρώτατα, καὶ πολυάριθμα. Ὅλοι οἱ λαοί, ὁποῦ ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ φυλάξῃ, ἔφθασαν νὰ ἰδοῦν τὴν ἀδυναμίαν των νὰ θριαμβεύσῃ, ὄχι μόνον εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν ἐχθρῶν των, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς παρατάξεις τῆς φύσεως, καὶ εἰς τὰς ἀντιστάσεις τῶν στοιχείων. Τὰ νερὰ τῆς θαλάσσης ἀνοίχθησαν εἰς τὴν παρουσίαν τῶν Ἰσραηλητῶν, διὰ νὰ τοὺς ἀφήσουν ἕνα εὐρύχωρον πέρασμα χρειαζόμενον.

Ἔπιπτε τὸ Μάννα ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν διὰ νὰ τοὺς θρέψῃ. Ἐσχίσθησαν αἱ Πέτραι διὰ νὰ χορηγήσουν εἰς αὐτοὺς νερὰ ἄφθονα. Ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ἀπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ βοήθειαν, ἐξ ἴσου ἰσχυρὰν ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, ὁποῦ καθὼς ὁ Φαραὼ, εἶναι ὁ σκληρὸς τώρα διώκτης τοῦ λαοῦ του. Ἐνθυμιθῆτε τὸν ἔσχατον κίνδυνον, εἰς ὃν εὑρέθη ἡ Νῆσος τῆς Μάλτας, πέντε χρόνοι εἶναι. Πολιορκουμένη ἀπὸ μίαν ἀρμάδα ἀναρίθμητον, μὲ ὀλίγους διαυθεντευτὰς, ὑστερημένη παντάπασιν ἀπὸ τὰ ἀναγκαιώτερα. Ἀπρόβλεπτος ἀπὸ πᾶσαν ἐλπίδα ἔξωθεν. Καὶ ὅμως αὐτὴ ἐλευθερώθη ἀπὸ μόνην τὴν Ἀνδρείαν τῶν αὐτῆς Ἱππέων, καὶ ἀπὸ τὴν πίστιν των, τῶν ὁποίων ὁ Οὐρανὸς συνυπερασπίζετο. Ἰδοὺ ὁ Τύπος ὁ ἐδικός σας. Ἰδοὺ ἡ εἰκόνα τῆς τύχης σας. οἱ Καβαλλιέροι τῆς Μάλτας ἀπὸ διάφορα γένη δὲν ἐμάχοντο, παρὰ διὰ τὴν πίστιν, καὶ διὰ τὴν δόξαν. Ἐσεῖς ἔξω ἀπ' αὐτὰς τὰς δύο αἰτίας, ἔχετε νὰ διαφθεντεύσετε τὴν Πατρίδα σας, τὰς γυναῖκας σας, τὰ ὑποστατικά σας, καὶ ὅλα σας τὰ ἀγαθά. Εἴσθε Ἄνδρες ἐλεύθεροι, καὶ Ἀνδρεῖοι. Οἱ ἐχθροί σας δὲν εἶναι, παρὰ ἕνα συνάθροισμα ἀπὸ ἀχρείους σκλάβους. Ἔχετε καλὴν Ἀρτιγλιερίαν (μηχανοπυροβολικὴν) καὶ ἀρματολογίαν. Δειχθῆτε, ὦ Ἀνδρεῖοι, καθὼς πρέπει, καὶ σᾶς ὑπόσχομαι τὴν νίκην. Ἡ βοήθεια, ὁποῦ προσμένομεν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀργήσῃ. Ἰξεύρετε πῶς ἡ Αὐθεντία ἁρμάτωσε διὰ τὴν ἀγάπην σας μίαν φλόταν δυνατὴν, καὶ ὅτι αὐτὴ κανένα πρᾶγμα δὲν θέλει ἀμελήσει διὰ νὰ βαστάσῃ τὴν Κυριαρχίαν ἑνὸς Βασιλείου τοσοῦτον ἠγαπημένου. βέβαιοι λοιπὸν εἰς αὐτὰς τὰς ἀνθρωπίνους βοηθείας, πασχήσατε ἐκείνας τοῦ Οὐρανοῦ μὲ τὰς δεήσεις σας, μὲ μίαν τελείαν συντριβὴν τῆς καρδίας, καὶ ἀποχὴν τῶν ἁμαρτιῶν σας. Ὁ Θεὸς σᾶς φοβερίζει, ἀλλὰ δὲν τὸν βάλλετε εἰς ἀνάγκην νὰ σᾶς τιμωρήσῃ. Αὐτὸς σᾶς δείχνει τὰ σημεῖα τῆς ὀργῆς του, διὰ νὰ διατεθῆτε νὰ ἐξιλεώσετε τὴν εὐσπλαγχνίαν του, καὶ διὰ νὰ ἐλπίζετε παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπολύτρωσίν σας. καὶ δοξολογήσατε αὐτὸν ὡς ἀληθινὸν, καὶ μεγαλόδωρον παροχέα πάντων τῶν δωρημάτων.

Αὐτὴ ἡ ὁμιλία ἐθέρμανε πάντας, καὶ ὁ ἕνας ἐγκαρδίωνε τὸν ἄλ-

λον. Ἐδιαμοιράζοντο τὰ στήματα, καὶ οἱ τόποι εἰς τὸν καθ' ἕνα, καὶ συνερίζωντο καθ' ἕνας νὰ διαυθεντεύσῃ τὴν Πατρίδα του μὲ τὴν ἰδίαν χύσιν τοῦ αἵματος. Τότε ἠνάγκασαν οἱ Ρετόρει νὰ φέρουν εἰς τὰ Καστέλλια τὰ ἀναγκαῖα τῆς τροφῆς. Ἐπορεύθησαν οἱ ἴδιοι εἰς ἄσχιαν, προσμένοντες ἐκεῖ τὸν Τοποτηρητὴν τῆς Ἀμμοχούστου, διὰ νὰ διωρίσουν τὰ σιτάρια, τὰ πρόβατα, καὶ ὅσα ἄλλα χρειαζόμενα. καὶ δὲν ἔκαμαν ἄλλο, παρὰ νὰ ἁρπάξουσι τὰ ζῶα τοῦ καθ' ἑνὸς, τὰ κριθάρια, καὶ σιτάρια. Οἱ δυστυχεῖς Πάροικοι ἐπρότμενον μὲ ἐπιθυμίαν μεγάλην νὰ ἀκούσουν, ὅτι ἐλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν σκλαβίαν. ἐπειδὴ ἤκουσαν, πῶς ἦλθον γράμματα ἀπὸ τὴν Αὐθεντίαν, ὁποῦ ἔγραφον νὰ τοὺς ἐλευθερώσουν, τὴν ὁποίαν ἐλευθερίαν δὲν ἀπόκτησαν, μήτε ἤλπιζαν νὰ ἀποκτήσουν, ἔξω ἀπ' ἐκείνην τοῦ Μουσταφαπασᾶ.

Τῇ δὲ 27. Ἰουνίου φεύγουσα ἀπὸ τὸν Φοίνικα ἡ ναυτικὴ Ἁρμάδα τοῦ ἐχθροῦ, ἔφθασεν εἰς Πάφον τῇ α'. Ἰουλίου, καὶ μετὰ δύω ἡμέρας ἄραξεν εἰς Λεμεσὸν, καὶ τὴν ἐλεηλάτησεν ἕως εἰς τὸ Ἀκρωτήριον, καὶ ἁρπάζοντες, καὶ καίοντες οἱ Τοῦρκοι, ἔφθασαν ἕως εἰς χωρίον Πολεμίδια. Ἐκεῖ ὁ Καπετάνιος τῆς Πάφου Παλλιπιέτρος, μὲ τοὺς στρατιώτας τῆς φυλακῆς ὥρμησεν εἰς τὴν μέσην τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐκαταχάλασε πολλοὺς, ἔβαλεν εἰς φυγὴν, καὶ ἐπῆρε δύω ζωντανοὺς, οὓς ἐφόρτωσε δύω σάκκους κεφαλὰς, καὶ ὕστερον ἔφερεν εἰς Λευκοσίαν ἐπάνω εἰς Κοντάρια αὐτὰς, καὶ τοὺς δύω αἰχμαλώτους μετὰ θριάμβου. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἡ ἁρμάδα ἦλθεν εἰς Ἁλικαῖς χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ παραμικρὴν ἐναντιότητα. Εὔγαλεν εὐθὺς εἰς γῆν ὅλον του τὸ Ἱππικὸν, καὶ πεζὸν στράτευμα, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν, καὶ ἔλαμεν ἐκεῖ τὰς ἑτοιμασίας του ὁ Μουσταφαπασᾶς. Ἐπορεύθη τότε ἐκεῖθεν ὁ Πιαλῆ Πασᾶς μὲ ἑκατοντάδα Γαλέρας, καὶ ἄλλα πλεῖα εἰς τὸν Κόλπον τοῦ Παγιασίου, καὶ ὁ Ἀλιπασᾶς εἰς τὸν Κόλπον τῆς Ἀτταλίας, καὶ τῇ 21. Ἰουλίου ἔφερον ἄλλα πολυάριθμα στρατεύματα. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτου τοῦ καιροῦ ὁ Μουσταφαπασᾶς ἔστειλε γράμματα εἰς Λευκοσίαν μὲ τινὰ τυφλὸν Καλόγερον Νικόδημον Κορφιάτην, παρακινητικὰ, καὶ φοβεριστικὰ, παρακινῶν ὅλους νὰ ἤθελαν ὑποταχθῇ μὲ εἰρήνην εἰς τὸν Αὐθέντην του, συγχωρῶν

τοὺς ὑποταχθέντας μεγάλην ἐλευθερίαν, καὶ ἐξουσίαν εἰς τὰ πράγματα αὐτῶν. Πολλοὶ δὲ τῶν Τουρκῶν ἔκαμαν ἐπιδρομὰς διαφέρους, ἁρπάζοντες, καὶ λεηλατοῦντες τὰ χωρία, καὶ φθάνοντες εἰς τὰ Λεύκαρα, χωρίον μέγα, ὁδηγούμενοι ὑπὸ ἑνὸς Ἱερέως Ρωμαίου ἐκεῖ, ἔπεισαν τοὺς Λευκαρίτας νὰ ὑποταχθοῦν, καὶ ἐλθόντες τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐπίτροποι εἰς τὸν Μουσταφαπασᾶν, ἔδωκαν ὅρκον ὑποταγῆς, καὶ ἔλαβον ἐξ αὐτοῦ κάποια τινὰ προνόμια, καὶ ἀσιδοσίας. τὰ ὁποῖα μετὰ παρέλευσιν χρόνων ἔχασαν οἱ Λευκαρῖται. Οἱ Ρετόροι τῆς Λευκοσίας μαθόντες τῶν Λευκαριτῶν τὴν ὑποταγὴν εἰς τοὺς Τούρκους, ἔστειλαν τινὰ μεαδούκαν Δημήτριον Λάσκαρην Καπετάνον μὲ τὴν συντροφίαν του διὰ νὰ περάσῃ ὅλους ἀπὸ τὸ σπαθίον, καὶ νὰ κατακαύσῃ τὸ χωρίον τους. ἀλλὰ κατατρεχθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε ἐχθρῶν ἐν μέσῳ δύω ὀρέων, σκοτωθεὶς ὁ Ἵππος του, ὀλίγον ἔλειψε νὰ ληφθῇ αἰχμάλωτος, ἐὰν δὲν ἔπερνε ἄλλον ἵππον, καὶ νὰ φύγῃ εἰς Λευκοσίαν.

Τῇ 24. Ἰουλίου. Ὁ Μουσταφαπασᾶς κροτήσας συμβούλιον ἀπεφάσισε τὴν πολιορκίαν πρῶτον τῆς Λευκοσίας, ὡς προτεύουσα πόλις τῆς Νήσου, καὶ ὡς περιφυλάττουσα ὅλους τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς, ἐξ ὧν ὁ Γιανίτζαρος ἐγκαρδιώνετο περισσότερον νὰ πολεμῇ διὰ νὰ ἁρπάξῃ. Καὶ δὴ ἀποστείλας πρῶτον εἰς τὰ μέρη Ἀμμοχούστου 500. Ἱππεῖς διὰ νὰ ἐμποδίσῃ κάθε βοήθειαν ἐνεῖλεν τῆς Λευκοσίας, (τῶν ὁποίων ὁ Ἕκτωρ Βαγλιόνες μέγαν ἀφανισμὸν ἐπροξένησεν εἰς ἅγιον Σέργιον) καὶ ἀρκετὸν στράτευμα εἰς Λευκοσίαν διὰ προφυλακὴν, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἦλθε καὶ αὐτὸς μὲ τὸ ἐπίλοιπον. Ἔταξε τὸ στρατόπεδον εἰς τὸ βουνὸν τῆς Μανδιᾶς, σκηνοποιούμενος ἐκεῖ. Μέρος δὲ τοῦ στρατεύματος ἔστειλε νὰ σκηνοποιήσῃ εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον, ἔνθα νῦν ὁ ἅγιος Δομέτιος χωρίον, πλησίον τῶν δύω πηγῶν τῶν νερῶν τῆς Λευκοσίας. καὶ ἄλλο μέρος στρατεύματος ἐσκηνοποίησε μεταξὺ χωρίων Ἀγλαγγιᾶς, καὶ Ἀθαλάσσης, ὅπου εἶναι καὶ νερὰ ἀρκετὰ μακρὰν τῆς Λευκοσίας ὡς πέντε μίλια Ἰταλικά. Τῇ 26. Ἔστειλεν ὁ Μουσταφαπασᾶς μερικοὺς Ἱππεῖς προσκαλῶν εἰς τὰς πρώτας προσβολὰς τοὺς τῆς Λευκοσίας Ἀνδρείους. Ἐσυμποσοῦτο τὸ ὅλον στράτευμα τῶν Τουρκῶν ὡς ὀγδοήκοντα χιλιάδας Πεζὸν, καὶ δύω χιλιάδας, καὶ

πενταχοσίου; Ἱππικὸν ἕως τότε, μὲ πλῆθος Κανωνίων, καὶ ἁρμάτων ἀνεκδιήγητον. Εἰς αὐτὴν τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἐχθροῦ, οἱ Ἰταλοὶ, καὶ Ρωμαῖοι πάντες ἐζήτησαν ἄδειαν νὰ εὔγουν ἔξω τῆς χώρας εἰς τὴν πάλην, ἀλλὰ μερικῶν ἐσυγχωρήθη Ἱππέων ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου. οὗτοι ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Καίσαρος Πιοβὰν ἑνὸς τῶν Συμβουλατόρων ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐδὲν ἀξιοσημείωτον ἔπραξαν, μὲ τὸ νὰ ἐζήτουν τὸν ἐχθρὸν νὰ πλησιάσῃ ὑπὸ τὰ τείχη. Τὴν ἐρχομένην ἔχασαν ἕνα Καπετάνον Ἀνδρέαν Κορτέσε, σκλαβωθέντα, καὶ παρασταθέντα εἰς τὸν Μουσταφαπασᾶν. Τῇ 30. ἐξαίφνης ἐφάνη ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ κτισθεὶς ἕνας Πύργος εἰς τὴν Μανδιὰν, καὶ αὐτὸν ἐστόλισε μὲ τὰ Κανώνια μὴ ἀπέχων τοῦ τείχους τῆς χώρας 140. πόδας γεωμετρικοὺς, ἢ ὀργίας κατ' εὐθείαν γραμμήν. Οἱ πολιορκούμενοι ἐπροσπάθησαν νὰ ρίψουν αὐτὸν τὸν πύργον πολὺ, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν. Ἔκτισαν ἄλλον Πύργον εἰς ἅγιον Γεώργιον, ὅπου εἶναι ὕψωμα. Ἔκτισε τρίτον ἄντικρυς τοῦ Μπαλουάρδου τοῦ Κωστράντζου, καὶ Ποδοκατάρου εἰς βουνὸν ὀνόματι Μαργχρίτα. Ἄνοιξε χαντάκια πλατύτατα, καὶ βαθύτατα, ὥστε ἔφθασαν ἕως εἰς τὰ παλαιὰ Τειχόκαστρα. Ἐκεῖθεν ὡς ὀγδοήκοντα ὀργίας ἔκτισεν ἄλλους τέσσαρεις Πύργους Ἄντικρυς τῶν Μπαλουάρδων Ποδοκατάρου, Κωνστάντζου, Δαβίλα, καὶ Τρίπολης, ἐνδυναμώσας αὐτοὺς μὲ χαντάκια βαθύτατα, μισοφέγγαρα, καὶ τετράγωνα, ἔνθα ἐφύλαττον Γιανίτζαροι, ὥστε ὁποῦ τὰ Κανώνια τῶν ἀποκλεισμένων, ἡ Καβαλλαρία, καὶ τὸ πεζὸν, δὲν ἐδύναντο εὔκολα νὰ τοὺς βλάψουν, καὶ διὰ τέσσαρας ἡμέρας ὁ ἐχθρὸς δὲν ἔκαμεν ἄλλο, παρὰ νὰ κτυπᾷ τὰ τείχη τῆς χώρας μὲ μεγάλην ὁρμὴν, καὶ συνέχειαν μὲ τὰ πλέον μεγάλα του Κανώνια. Δὲν ἀνεπαύετο, παρὰ μόνον τρεῖς ὥρας τῆς ἡμέρας διὰ τὴν καῦσιν τοῦ Ἡλίου τὴν μεγάλην. Καὶ ἐπειδὴ τὰ βόλια ἐχόνωντο εἰς τὸ τειχόκαστρον, χωρὶς νὰ προξενήσουν χαλασμὸν, ἄφησεν αὐτὴν τὴν πρᾶξιν, καὶ λαβὼν τζάππες, κούσπους, καὶ φτιάρια κτ. Ἦλθεν ὑποκάτω εἰς τὸ τειχόκαστρον, καὶ μ' ὅλον τοῦτο οἱ ἀποκλεισμένοι δὲν ἐδύνοντο νὰ τὸν βλάψουν. Ἔκαμεν ἐκεῖ ἕνα μεγάλον χάνδακα, ἔρριψε τὸ χῶμα, κατὰ τὰ μέρη τῆς Πόλεως, καὶ ἀπαραμόνευον ἐκεῖ πολλοὶ μὲ τὰ Τουφέκκια, οἵ τινες

ἐπρόσεχαν ἂν τινὰ ἔβλεπον ἐπάνω εἰς τὰ τείχη, ὡς βροχὴν ἔρριπταν κατ' αὐτοῦ τὰ βόλια. Ἐξάνοιγαν ἐκεῖθεν τὰ κινήματα τῶν ἔσω, καὶ ἀφ' οὗ ἔσκαψαν χαντάκια, καὶ πέντε δρόμους κατὰ τὸν χάνδακα τῆς χώρας, ὄντα πλατὺν ὡς εἴκοσι ὀργίας, ἔφεραν ξύλα, καὶ ἐπεριτριγύρησαν ὅλον ἐκεῖνο τὸ διάστημα, ἔκαμαν ὑψώματα διὰ νὰ φυλάττωνται ἀπὸ τὰ βόλια τῆς χώρας, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐτύφλωσαν τοὺς ἔνδον στρατιώτας, οἱ ὁποῖοι παντελῶς πλέον δὲν ἐδύνοντο νὰ τοὺς βλάψουν, καὶ ἀκολούθως ἐκυρίευσαν τὸν χάνδακα τοῦ Κάστρου, ὥστε ὁποῦ ἦλθον νὰ κατασκάψουν τὸ ἔξω μέρος τοῦ Μπαλουάρδου. Ἔκαμαν διώρυχας, ἤτοι λαγούμια, χωρὶς νὰ δοκιμάσουν καμμίαν ἐνόχλησιν ἀπὸ τοὺς μέσα. Ἐμπόδισεν ὁ Τοποτηρητὴς νὰ μὴ τοὺς ρίπτουν τουφέκια ἐὰν δὲν ἦτον ὡς δέκα, ἢ περισσότεροι οἱ ἐχθροί, λέγων, ὅτι δὲν ἔδιδε χέρι εἰς τὸν Σὰν Μάρκον, καὶ πολλοὺς φοβερισμοὺς εἰς τοὺς Μπομπαρδιέρους ἐπιβάλλων, ἐὰν ἔφθειρον τὴν Πόλβερην, καὶ τὰ μολύβια, εἰς καιρὸν ὁποῦ ὁ ἐχθρὸς ἀκατάπαυστα δὲν ἔπαυε πλήττων τὸ τεῖχος, καὶ τὴν χώραν ἔνδον μὲ τὰ Κανώνια.

Πολλάκις ἐπιπλήχθη ὁ Τοποτηρητὴς Νικολὸς Δάνδολος ἀπὸ τὸν Πιζάνην συγκάθεδρόν του, νὰ ἀφήσῃ τοὺς στρατιώτας νὰ πολεμοῦσιν ὡς δύνανται, καὶ οἱ Πομπαρδιέροι νὰ πράττουν ἐκεῖνο ὁποῦ τοὺς φανῇ εὔλογον, διὰ τὴν διαυθέντευσιν, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ παστρέψῃ τὸν χάνδακα, νὰ ἀποδιώξῃ τοὺς ἐχθρούς, ἐπειδὴ μὲ τζάππες, καὶ σίδηρα ἔκαμαν λαγούμια, καὶ ἐχάλουν τὸ τειχόκαστρον. Ἐκεῖνος ἀπεκρίνετο, πῶς τὰ ἕνδεκα Μπαλουάρδα ἦσαν τόσα βουνά. Ἐκατέβησαν τὴν νύκτα ἄνθρωποι νὰ ἐξετάξουν τὰς πράξεις τοῦ ἐχθροῦ, καὶ πολλάκις ἀπεδιώχθησαν. Ἔσκαπταν οἱ ἐχθροί, καὶ ἐγέμιζαν τὸν χάνδακα τῆς χώρας. Ἐζήτησαν πάλιν οἱ Ἰταλοὶ νὰ ἐξέβουν ἔξω νὰ ἐμποδίσουν τὸν ἐχθρὸν νὰ μὴ σκάπτουν τὰ τείχη, ἀλλὰ διατὶ ὀλίγοι δὲν τοὺς ἐσυγχωρήθη. Ὁ Κολονέλλος Παλάτζος ἔκτισεν ἕνα Πύργον ξύλινον, διὰ νὰ δουλεύῃ τὰ Κανώνια μὲ φύλαξιν. ἀλλ' ὁ ἐχθρὸς ἀπὸ τὸ βουνὸν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς τὸν ἔρριψε μὲ ἄλλα προφυλακτικὰ εἰς μίαν στιγμήν. Ἠθέλησε νὰ κάμῃ ἕνα λαγοῦμι ἀπὸ τὸ Μπαλουάρδον, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸ ἄρχισε νὰ κλονῆται ἀπὸ τὰς προσβολὰς τὰς ἀμέ-

τρους τοῦ ἐχθροῦ, ἐπαραιτήθη καὶ τοῦτο. Ὄντες εἰς τοιαύτην στενοχωρίαν οἱ τῆς Λευκοσίας, ἔγραψαν ζητοῦντες βοήθειαν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, ἀλλ' ἐπιάσθησαν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. καὶ δὴ ἔστειλαν Καπετάνον Ἰωάννην Βαπτιστὴν ἄνθρωπον ἀνδρεῖον, τὸν ὁποῖον καταδιώκοντες οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἅρποξαν τὸ Καπέλλον, καὶ τὸν Πουνιάλον, καὶ ἐλθόντες ὑπὸ τὰ τείχη τὰ ἔδειχναν. Ἔγραψε πάλιν ὁ Μουσταφαπασᾶς γραφὰς εἰς τὸν Κώμητα Γιάκουμον Δενῶρες Γενεράλην τῆς Ἀντιγλιερίας, καὶ εἰς τὸν λαὸν παρακινῶν πάντας νὰ παραδοθοῦσι μὲ τὸ ἥσυχον διὰ τὴν τιμὴν, καὶ ζωήν των, ἀλλ' οὐδὲν ἀπεκρίθησαν.

Ἔφθασε τέλος πάντων ὁ Καπετάνος Βαπτιστὴς εἰς Ἀμμόχουστον, καὶ τοῦ Συμβουλίου ἐκεῖ συναχθέντος, ἀνεγνώσθη ἡ γραφὴ τῶν τῆς Λευκοσίας, ἥτις περιεῖχε τρία ζητήματα. Ἕνα, ὅτι ὁ Ἕκτωρ Βαγλιόνες ἐζητῆτο διὰ τὴν διαυθέντευσιν αὐτῆς. Δεύτερον βοήθειαν ἀπὸ Ἰταλοὺς στρατιώτας, καὶ τρίτον Πομπαρδιέρους. Ὁ μὲν Ἕκτωρ Βαγλιόνες ἐπεθύμη νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν τῆς Λευκοσίας, ἀλλὰ τὸ συμβεβηκὸς τοῦ Βαπτιστοῦ τὸν ἐμπόδισεν. Ἔστειλε λοιπὸν ἀντ' αὐτοῦ ἕνα Καπετάνον ἀπὸ τὴν Βερῶναν Πομπαρδιέρην μὲ σύντροφον, καὶ μετὰ πολλοὺς κινδύνους, φόβους, καὶ ὁλοκλήρους ἡμέρας νηστικοὶ, φυγόντες ἀπὸ τρεῖς φυλάξεις τῶν ἐχθρῶν, ἔμβησαν εἰς Λευκοσίαν τῇ 10. τοῦ Αὐγούστου. Ὅσοι ἐστάλθησαν εἰς τὰ ὄρη νὰ συνάξουν ἀνθρώπους ἐπιάσθησαν ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν, καὶ τούτους ἐπαράστησαν ἔμπροσθεν τῶν τειχίων εἰς τοὺς ἔσσωθεν. βλέποντες πῶς δὲν ἤλπιζον καμμίαν βοήθειαν ἄρχισαν νὰ ρίπτουν Κανώνια ἀπὸ τὸ τοῦ Ποδοκατάρου ἕως εἰς τὸ τοῦ Κωστάντζου, καὶ τοῦτο εἰς ἐκεῖνο διὰ νὰ κλείσουν τοὺς λαιμοὺς τῶν Μπαλουαρδίων. τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸ τῆς Τρίπολης, καὶ εἰς τὸ τοῦ Δαβίλα. ὁ ἐκεῖ Σωζόμενος Πομπαρδιέρος, καὶ ἄλλοι, μὴν ἀφήνωντες τὸ τόπον ἐλεύθερον τοῦ ἐχθροῦ. Μετὰ ταῦτα ὅλοι οἱ Πομπαρδιέροι ἔδωκαν μεγάλην ἐνόχλησιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ πολλοὺς ἐθανάτωσαν. Ἀλλ' ὁ Τοποτηρητὴς ἐμπόδισε διὰ νὰ μὴ φθείρεται ἡ πόλβερη. Τῇ 13. Αὐγούστου ἐστάλθη ὁ Κεχαγιὰ τζελεπῆς μὲ ἕξη Γαλέρας καὶ εἰς τὰ νερὰ τῆς Κρήτης ἔμαθεν, ὅτι ἡ Ἀρμάδα τῶν χριστιανῶν ἦτον πολλὰ πλησίον, καὶ οἱ Πασάδες στείλαντες εἰς

τὰ νερὰ τῆς Πάφου ἐξάνοιγαν δι' αὐτὴν, τὰ ὁποῖα ἰδόντες οἱ χωρικῶται ἄναψαν φωτίαν δι' ὅσα πλοῖα ἴδον, καθὼς ἦτον προσταγμένοι νὰ κάμωσι. Τοῦτο μεγάλην παρηγορίαν ἐπροξένησεν εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους Λευκοσιάτας. Ἀλλ' ἡ χαρὰ αὐτῶν οὐ μετ' οὐ πολὺ διελύθη, ὡς καπνὸς τῶν δυστυχῶν. Τῇ 15. ἔβαλον εἰς τάξιν μὲ πᾶσαν ἡσυχίαν τὴν στρατιωτικὴν Καβαλλαρίαν, καὶ πρὸς τὸ Μεσημέριον ὅτε ὁ ἐχθρὸς ἀνεπαύετο ἀμέριμνος, εὔγησαν ἁρματωμένοι εἰς τὸν Ποταμὸν ἀπὸ τὴν Πόρταν τῆς Ἀμμοχούστου, Ὁδηγοὶ Καπ. Καῖσσαρ Πιοβένε Βικεντῖνος, ὁ Κώμης Ἀλβέρτος Σκύττος, Νικολὸς Γραδενίγος, Τζαννέττος Δάνδολος, Γεώργιος Πανδέας, ὁ Καβαλλιὲρ Μακρίνος Ἰνγεγνέρης, καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι ὁρμήσαντες μὲ Ἀνδρείαν εὗρον τὸν ἐχθρὸν ἥσυχον, καὶ ἐκυρίευσαν τὰ δύω πρῶτα φρούρια τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ δὲ Τοῦρκοι τὴν ὁρμὴν ἐννοήσαντες ἔφυγον εἰς τὴν Μανδιὰν, καὶ ἔδωκαν τὴν εἴδησιν μὲ πολὺν τρόμον, ἀφήνοντες ὅλα των, καὶ οἱ Ἰταλοὶ ἄρπαξαν δοξάρια, σαΐττας, σπαθία, ἕως καὶ τὰ τζουκάλια ζεστὰ μὲ τὸ φαγὶ, καὶ ἐστράφησαν. Ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιστρέφειν ἐκαταδίωξεν αὐτοὺς ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἄφησαν τὰ οὐτιδανὰ ἐκεῖνα λάφυρα, καὶ ἐθανατώθησαν καὶ μερικοὶ, καὶ αἰχμαλωτίσθησαν, καὶ ἐθανατώθησαν ὡς ἑκατὸν ἀπὸ τὸν ἐχθρόν. καὶ οἱ λοιποὶ μὲ ἀταξίαν εἰσῆλθον τὴν Λευκοσίαν, φέροντες τινὰ λάφυρα.

Ἀλλ' ὁ ἐχθρὸς ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἐγένετο ἄφοβος, καὶ αὐθάδης, ὥστε νὰ καταρημάξῃ τὰ Μπαλουάρδα, καὶ δουλεύων μὲ μεγάλην βίαν ἐσχημάτισε μίαν εὐρύχωρον στράταν διὰ νὰ ἀνέβῃ αὐτά. Ὥρμησε πολλάκις, καὶ ἔστησε καμμίαν σημαίαν του, ἀλλ' ἀπεδιώχθη μὲ φθορὰν καὶ τοῦ ἑνὸς μέρους καὶ τοῦ ἄλλου. Τῇ δὲ 18. Αὐγούστου ἄρχισε τὴν ἐφόρμησιν ἀπὸ τὰς 4. ἕως εἰς τὰς 6. ὥρας, ἔφερνε μαζύ του ὁ καθ' ἕνας ἀπὸ ἕνα σακκούλιον γεμάτον πόλβερην, τὴν ὁποίαν ρίπτοντες ἐπάνω εἰς τοὺς σολτάδους ἐπροξένουν μεγάλον κακόν. καὶ ὅποιος ἐπίανε νὰ τὰ ρίψῃ εἰς αὐτοὺς ἐκαίετο. Ἄλλος τρόπος δὲν ἦτον. παρὰ μὲ τὰ κοντάρια ρίπτοντές τα ἔξω. Δὲν ἡσύχασε πλέον ὁ ἐχθρὸς ρίπτων ἀκατάπαυστα Κανώνια, καὶ Μουρτάρια, καὶ τὰς Κυριακὰς ἐπάνω εἰς τὰς Ἐκκλησίας, καὶ Παλάτια, καὶ αὐξάνων ὁ

ἐχθρὸς τὰς ἐφορμήσεις εἰς τὸ Μπαλουάρδον τοῦ Ποδοκατάρου, Κωστάντζου, Δαβίλα, καὶ Τρίπολης, ἐκαταδιώκετο ἀπὸ τοὺς ἔνδον μὲ ἀνδρείαν, καὶ μὲ φωτίας τεχνηκάς. Ἀλλὰ τὰ νοσοκομεῖα ἦτον γεμάτα ἀπὸ τοὺς λαβωμένους, ὁ λαὸς ἐπείνα φωνάζων, καὶ οἱ Πλούσιοι σκληροκάρδοι ἐφύλαττον τὸν σίτον καὶ τὸ ἄλευρον διὰ τοὺς ἐχθροὺς ὕστερον. Ξυλα τῆς φωτίας δὲν εὑρίσκοντο κἂν διὰ τὸ ψωμί. Ἐπῆραν ὡς 1600. βολίκια τῶν Μοναστηριακῶν διὰ νὰ κάμουν κρεββάτια τῶν Κανωνίων. Ἐδόθη ὀλίγον σιτάρι εἰς τοὺς πτωχούς, ὁποῦ ἐφύλαττον νύκτα, καὶ ἡμέραν εἰς τὸ Κάστρον μετὰ τὰς πολλὰς φωνάς. Οἱ Ἄρχοντες θέλοντες τὰς ἀναπαύσεις των ἐκοιμοῦντο εἰς τοὺς οἴκους των. Ὁ λαὸς ἀγανάκτει, καὶ ἐλύσσα κατ' αὐτῶν, ἕτοιμος νὰ φθάσῃ εἰς ἐπανάστασιν. Ὅθεν οἱ Προεστῶτες ἐπρόσταξαν πάντας νὰ εὑρίσκονται εἰς τὸ Τειχόκαστρον νύκτα, καὶ ἡμέραν, καὶ οἱ ἴδιοι Ρετόροι ὁμοῦ.

Ἀφ' οὗ ὁ ἐχθρὸς ἐτοίμασε τὴν στράταν ἕως εἰς τὰ Μπαλουάρδα Ποδοκατάρου, καὶ Κωστάντζου, ρίψας μὲ τὴν βολὴν τῶν Κανονίων του ὅλα τὰ παραπετάσματα τοῦ τείχους, ἐβίατεν ἕνα Γαΐδαρον, πρὸς ἐμπαιγμὸν, καὶ χλεύην τῶν ἀποκλειτμένων Καβαλλιέρων νὰ περάσῃ τὴν αὐτὴν στράταν, φωνάζοντες. Ἀφήσατε, ἀφήσατε τὸν δυστυχῆ Γαΐδαρον, μὴ τὸν θανατώσετε, ὁποῦ τίποτε κακόν εἰς ἐσᾶς δὲν ἔπραξε, καὶ πάλιν ἐφώναζον, παραδοθῆτε, παραδοθῆτε, διότι θέλετε δοκιμάσει πολλὰ κακὰ, καὶ μὲ μίαν σαΐταν ἔρριψαν μίαν γραφὴν, ἥτις τὰ αὐτὰ ἔγραφεν. Ἀλλὰ στενοχωρημένοι οἱ ἀποκλεισμένοι ἀπὸ κάθε μέρος, περικυκλωμένοι ἀπὸ ἀκαταπαύστους κινδύνους, ἐδιώρισαν νὰ συναχθῇ ἐλεημοσύνη, διὰ νὰ κτίσουν εἰς ἐκείνας τὰς ὥρας, ἐκκλησίαν εἰς ὄνομα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ ἐσυνάχθησαν ὡς δύω χιλ. δουκάτα. καὶ ἐπειδὴ αὐτὴ ἔμελλε νὰ γένῃ διὰ τοὺς Λατίνους οἱ Ρωμαῖοι δὲν ἐβοηθησαν τὸ οὐδέν. Τῇ 30. Αὐγούστου, στραφέντος τοῦ Ἀλιπασᾶ ἀπὸ τὴν Ρόδον, ὁ Μουσταφαπασᾶς εἰδοποίησεν αὐτὸν τὴν ἀθλίαν κατάστασιν τῆς Λευκοσίας, ζητῶν νὰ στείλῃ καὶ ἄλλην βοήθειαν, ἐπειδὴ ἔσωζε σκοπὸν εἰς μίαν γενικὴν ἐφόρμησιν. Εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν οἱ Τοῦρκοι ἐζήτησαν ἀνακωχὴν πο-

λέμου μίαν ἡμέραν, καὶ συμβουλὴν Ποιησάμενοι ἐσυγχώρησαν αὐτῶν οἱ ἀποκλεισμένοι. ὅθεν ἐλθόντες παρὰ τοῦ Πασᾶ Ἀποκρισάριοι ἔξωθεν τῶν Τειχῶν, ὡμίλησαν παρακινοῦντές τους νὰ παραδοθοῦσιν. Οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν, ὅτι ἀπεφάσισαν νὰ ἀποθάνουσι μὲ τὰ ἄρματα εἰς τὰς χεῖρας. καὶ ὁ ἐχθρὸς πάλιν ἄρχισε νὰ δουλεύῃ τὸ Κανώνιον μὲ περισσοτέραν σφοδρότητα, καὶ γενναιότητα. Τῇ 7. σεπτεμβρίου Πιαλῆς, καὶ Ἀλῆς τῆς ναυτικῆς Ἀρμάδας ἔστειλε τῷ Μουσταφᾷ Ἱκανὸν ἀριθμὸν πολεμιστῶν, καὶ ἑτοίμασεν ὅλον τὸ στράτευμα διὰ τὴν γενικὴν ἐφόρμησιν, διαλαλήσας εἰς τὸν Κάμπον, ὅς τις πρῶτος ἀνέβη εἰς τὸ Κάστρον, νὰ τὸν χειροτονῇ Σαντζάκμπεϊν, ἀκολούθως εἰς τὸν δεύτερον μέχρι τοῦ πέμπτου, ὑποσχόμενος ἀξιώματα, καὶ χαρίσματα, καὶ διεμοίρασεν εἰς τὸ Μπαλοάρδον τοῦ Ποδοκατάρου τὸ πλῆθος τῆς Ρούμελης, καὶ Καραμανίας μὲ τὸν Πασάν των Καραμᾶν. Εἰς τὸ τοῦ Κωστάντζου τὸν Μουσαφερπασᾶν μὲ τὸ πλῆθός του. Εἰς δὲ τὸ τοῦ Δαβίλα, καὶ τὸ τοῦ Κώμητος τῆς Τρίπολης εὑρίσκετο αὐτὸς ὁ ἴδιος Γενεράλης Μουσταφαπασᾶς, καὶ Ἀλιπασᾶς.

Τῇ 9. Φεῦ, σεπτεμβρίου ἡμέρα σαββάτου, πρὸς τὰ ξημερόματα, κακή, καὶ θανατηφόρος ἡμέρα, καὶ ὀλέθριος. ἔξαφνα ὅλοι ὁμοῦ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν οἱ ἐχθροὶ ἀπὸ τὰ διωρισμένα μέρη ὥρμησαν πρὸς τὰ τείχη μὲ ὁρμὴν ἀνεκδιήγητον, ὄντες οἱ περισσότεροι εἰς τὸ τοῦ Ποδοκατάρου, μὲ τὸ νὰ ἦτον τὸ πλέον καταχαλασμένον, καὶ εὐκολώτερον εἰς ἀνάβασιν, μὲ τόσον θυμὸν, μὲ τόσας φωνὰς, καὶ ἀλαλαγμοὺς, ὁποῦ ὑψώθησαν ἕως εἰς τὸν οὐρανόν. Οἱ χωριάται, ὁποῦ ἐφύλαττον μὴ δυνάμενοι νὰ δουλεύσουν τὰ ἄρματά των ἀπὸ τὸ πλῆθος, ἐτραβήχθησαν πολεμοῦντες. Ἔκοψεν αὐτοὺς ὁ ἐχθρὸς εἰς λεπτὰ, καὶ εἰς μίαν στιγμὴν ὁ ἔσσω χάντακας ἐγέμισεν ἀπὸ νεκρὰ σώματα. Ἐσήμανεν ἡ Καμπάνα τοῦ Πολέμου, ὅλοι οἱ κακόμοιροι ἀποκλεισμένοι ἐβάλθησαν εἰς τὰ ἄρματα, καὶ πηδῶντες ἀπὸ τοὺς λαιμοὺς ἐπάνω εἰς τὰ τείχη, ἐπολέμησαν εἰς τὰς δύω Πόρτας σφοδρῶς, καὶ ὁ ἐχθρὸς ἐξανάπεσεν. ἀλλ' αὐξάνων εἰς πλῆθος, ἄρχισε νὰ ἀποκτᾷ τὰ τείχη. εὑρῆκεν ἐκεῖ Ἰταλοὺς, Ἄρχοντας, καὶ Πολίτας ἀρματωμένους, ἐπολέμησεν ὡς δύω ὥρας. ὅλοι τῆς χώρας πολεμοῦντες ἀνδρειωμένα

ἐθανατώθησαν. ἔφυγεν ὁ Τοποτηρητὴς ἀπὸ τὴν Πόρταν τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἐκρύφθη εἰς τὸ Παλάτιον. Ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Πάφου ἐνδυθεὶς ὡς στρατιώτης ἐγκαρδίωνε τοὺς ἀνθρώπους του. Τότε ὁ Πομπαρδιέρος τοῦ Ππαλουάρδου Καράρχ ἐλθὼν εἰς τὴν πόρταν ὁποῦ ἦσαν οἱ Ρετόροι, εἶπεν αὐτοῖς μὲ τολμηρίαν, σκύλλοι ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς Αὐθεντίας, δὲν βλέπεται πῶς ὁ ἐχθρὸς ὑπερίσχυσε διότι δὲν εἴχαμεν πόλβερην νὰ τὸν διώξωμεν; Οἱ Ρετόροι εὐθὺς ἔστειλαν εἰς τὸν Ἀλμορόνην νὰ τοῦ εἰποῦν, ὅτι ἐὰν ἰδῇ τὸν ἐχθρὸν νὰ ὑπερισχύσῃ, νὰ δώσῃ φωτίαν εἰς τὰ λαγούμια, καὶ ὀγλήγορα νὰ στείλῃ ἓν ἁμάξιον πόλβερην εἰς τὸ Μπαλοάρδον τοῦ Καράφα. Τρέχων ὁ ἀπεσταλμένος ἀπήντησε εἴκοσι πέντε Γιανίτζαρους εἰς τὴν στράταν, ὁποῦ ἐπήγαιναν κατὰ τὸ ὁσπήτιον τοῦ Γιαννούτζου Μουσκόρνου, καὶ ὁμοῦ μὲ τὸν ὑποκαπετάνον τῶν Πομπαρδιέρων ἔκραξαν τοὺς Ἰταλοὺς καὶ Ρωμαίους διὰ νὰ τοὺς κατατρέξουν. Ἀλλ' αὐξηνθέντες οἱ ἐχθροὶ ὥρμησαν ὡς Λέοντες, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐνορίαν ἐχύθη πολὺ αἷμα. Αὔξησεν ὁ ἐχθρὸς εἰς τὰ δύω Μπαλουάρδα. ἐθανάτωνεν ἄσπλαγχνα τοὺς Εὐγενεῖς καὶ στρατιώτας. Δὲν ἔμεινεν ἐλπίδα σωτηρίας πλέον. Ἕνα πλῆθος ἐχθροῦ εἰσῆλθεν εἰς τὴν χώραν μὲ ἀλαλαγμὸν, ἄλλο μέρος τούτου ἔτρεχε κατὰ τῶν διαυθεντευτῶν τοῦ Μπαλοάρδου τοῦ Κωστάντζου, καὶ τοὺς ἐπῆρεν ἀπὸ τὰ ὀπίσω. τοὺς ἔβαλαν εἰς τὴν μέσην, καὶ τοὺς ἐκατάκοψαν. Πολλοὶ δὲ τῶν στρατιωτῶν μὲ μεγάλην στενοχωρίαν κατέφυγον εἰς τὰς Ἐνορίας. ἔνθα εὗρον πολλοὺς τοῦ λαοῦ, ὁποῦ ἐδιαυθεντεύοντο ἀνδρειωμένα. καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς στρατιῶται, καὶ χωριάται μάλιστα, βλέποντες τὸν ἐχθρὸν αὐξανόμενον, καὶ τὸ πλῆθος τῶν φονευθέντων, ἔφυγον ἀπὸ τὸν φόβον των. καὶ μήτε ἡ παρακάλεσες, μήτε ἡ φοβέραις τῶν μεγάλων ἐδυνήθησαν νὰ τοὺς κρατήσουν. Ὡς τόσον εἰς τὰς Ἐνορίας ἐδιαυθεντεύοντο ἀνδρειωμένα οἱ τῆς χώρας, καὶ μάλιστα εἰς τὸ μέρος τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου καὶ Παύλου, ἔμπροσθεν τῆς Καθεδρικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ρωμαίων, εἰς ἐκείνας τὰς δύω στενὰς στράτας, εἰς τὸ Ἐπισκοπάτον τῶν Ρωμαίων, καὶ εἰς τὰ πέριξ, ἔνθα ἐθανατώθησαν πολλοὶ Μοναχοὶ, καὶ Ἱερεῖς τοῦ αὐτοῦ γένους, λέγουσι, πῶς καὶ δύω Ἐπίσκοποι Ρωμαῖοι,

Ἕνα πλῆθος μέγα δυστυχῶν ἔτρεχεν εἰς τὴν Πλατεῖαν κλαῖον, καὶ ὀλολύζον. Ὁ Ἡγούμενος Φράτωρ δὲ Κάρμινε ἔδραμε μὲ ἕνα Σταυρὸν παρακαλῶν τοὺς Πεζοὺς, καὶ Ἱππεῖς μὲ δάκρυα νὰ διαυθεντεύσουν τὴν χώραν, ἀλλ' οὐδὲν ὠφέλησε. καὶ ὁ ἐχθρὸς δὲν ἄφηνε ζωντανὸν μήτε ἄνδρα μήτε γυναῖκα, μήτε βρέφος. τέλος πάντων ὅ,τι ἠπάντει ἠφάνιζε μὲ τὴν μάχαιραν. καὶ ἦν ἰδεῖν εἰς μίαν στιγμὴν τὴν ὡραιωτάτην ἐκείνην Πόλιν ἕνα ἄμορφον θέαμα, εἰς τοὺς δρόμους νὰ τρέχῃ τὸ αἷμα, καὶ νὰ κοκκινίζῃ τὸ ἔδαφος. καὶ εἰς κάθε ὀλίγον διάστημα βουνὰ ἀπὸ θανατωμένους. Ποίων αἱ κεφαλαὶ, ποίων τὰ χέρια, ποίων ποδάρια διαχωρισμένα, ποίων ὁ αἰμιαλὸς ἔξω, ποίων τὰ ἐντόσθια χυμένα εἰς τὴν γῆν καὶ μεμιγμένα μετὰ τῶν χοίρων, εἰς τοὺς ὁποίους ἦτον ἡ ἴδια τύχη μετὰ τῶν Πολιτῶν. Αἱ φωναὶ, τὰ δάκρυα, οἱ ὀλολυγμοὶ, οἱ ἀναστεναγμοὶ ἐβοοῦσαν, ἀγχολόγουν, ἀνέβαινον ἕως εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀλλὰ δὲν ἦτον εὐσπλαγχνία, δὲν ἦτον συμπάθια. καὶ τῷόντι ἡμέρα ἐκδικήσεως τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ κατ' ἐκείνου τοῦ λαοῦ.

Ὁ Μουσταφαπασᾶς καὶ θηριογνώμων, καὶ φυσικὰ αἱμοβῶρος. Πλὴν ἐτράπη εἰς οἶκτον βλέπων τὴν τοσαύτην σφαγὴν, ἐπρόσταξεν εὐθὺς νὰ παραδοθῶσι, καὶ ὅτι τοὺς ἤθελε χαρίσῃ τὴν ζωήν. Πολλοὶ ἔρριψαν τὰ ἄρματα ἐπάνω εἰς τὰς τεράτζας, καὶ τινὲς τῶν Ἰταλῶν, καὶ Ρωμαίων ἐτζάκκισαν τὴν Πέρτα Μπέμπα τῆς Κυρηνίας διὰ νὰ φύγουσιν εἰς τὰ ὄρη. Ἀλλ' οἱ περισσότεροι ἐθανατώθησαν, ὁ Ἰωάννης Φίλιππος, ὁ Φλάτρος, Ζαννέτος Δενῶρες, Ἕκτωρ υἱός του ἔφθασαν, καὶ ἔφυγαν εἰς τὰ ὄρη. Τινὲς ἐδιαυθέντευαν τὴν Πλατεῖαν τοῦ Κονσιλιαρίου Πιζάνη, καὶ ἐκείνην τοῦ Παλατίου, ἀλλὰ εἰς μάτην ἡ τοιαύτη διαυθέντευσις. Ὅλοι ἔγιναν θυσία τοῦ ἐχθροῦ. Πρὸ ὀλίγου ὁ Ἀνδρέας Πέζαρος Πατρίκιος Βένετος ἐλθὼν εὗρε τὸν Τοποτηρητὴν εἰς τὸ Παλάτιον, τοῦ εἶπεν ἔκαμες τόσον, ὁποῦ ἔδωκες τὴν χώραν εἰς τὸ χέρι τοῦ ἐχθροῦ. Ποῖον ἄλλον ἐπίβουλον θέλω ἐγὼ, ἔβαλεν εὐθὺς τὸ χέρι του εἰς τὸ σπαθὶ, καὶ φωνάξας ὁ Τοποτηρητὴς τοὺς ἀνθρώπους του τὸν ἐθανάτωσαν. Ἐβάσταξε λοιπὸν ὁ πόλεμος, καὶ ἡ σφαγὴ ἀπὸ τὰς ἑπτὰ ἕως εἰς τὰς ὀκτὼ ἥμισυ ὥρας. Ἐκυρίευσαν τὴν Πέρταν

τῆς Ἀμμοχούστου οἱ ἐχθροὶ, ἄνοιξαν αὐτὴν, καὶ εἰσῆλθεν ὅλη του ἡ Καβαλλαρία, καὶ ἡ χώρα ἐγέμισεν ἀπὸ Τούρκους. ἄλλαξε τὸ πρόσωπον ἀπὸ Καπέλλους, εἰς Καβούκια, καὶ Τουλουπάνια. διάφοραι μορφαὶ, ἀσχημοειδῆ πρόσωπα, τρόμον προξενοῦντα εἰς τὸν δυστυχῆ χωραίτην. Καθ' ἕνας ἐῤῥίφθη εἰς ἁρπαγὴν, εἰς μακελλεῖον. Ὁ Παῦλος δὲ Γουάστο ἐπιστατῶν εἰς τὸ Μπαλοάρδον πλησίον τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ, ἐγύρισε τὰ Κανώνια κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἔστεκε διαυθεντευόμενος. Ὁ Τοποτηρητὴς εὑρισκόμενος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καντζελιέρου, τοῦ ἐφώναζε νὰ γράψῃ εἰς τὸν πασᾶν, νὰ προστάξῃ νὰ παύσῃ τὸ μακελλεῖον, καὶ ὅτι τοῦ ἐπαράδιδε τὴν χώραν μὲ συμφωνίαν νὰ φυλαχθοῦν οἱ μείναντες, καὶ τὸ ἔχει των. Τοῦτο ἐφάνη κατάτι πικρὸν εἰς τὸν ἐχθρὸν, ἀλλ' ἐπείσθη. καὶ ἐπειδὴ οἱ τῆς χώρας ἐξαρματώθησαν, ὥρμησαν οἱ ἐχθροὶ νὰ κάμουν σκλάβους πλέον, νὰ ἁρπάζουν, καὶ τοὺς ἀπαντῶντας μὲ ἄρματα νὰ θανατώνουσιν. Εἰς τὸ παλάτιον ἐδιαυθεντεύθησαν ἀνδρειωμένα. ἀλλ ἡ σάλαις γεμάτες ἀπὸ ἐχθροὺς, ἐκυριεύθησαν, καὶ εὐθὺς ἔστησαν τὴν Ὀθωμανικὴν σημαῖαν, καὶ ἔῤῥιψαν ἐκείνην τοῦ ἁγίου Μάρκου. Επιάσθη ὁ Τοποτηρητὴς Δάνδολος, καὶ ὁ Πασᾶς ἐπρόσταξε καὶ τοῦ ἔκοψαν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν ἔστειλεν εἰς τὸν Καπετάνον τῆς Κυρηνίας. ὅς τις ἰδὼν αὐτὴν ἐπαραδόθη, καὶ ἐκεῖθεν τὴν ἐπῆραν εἰς Ἀμμόχουστον, δεικνύοντές την ἐκεῖ τῶν Ἀμμοχουστιανῶν. Ὁ Καπετάνος ἀπεκρίθη εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους, ὅτι ἐπεθύμει τὸν πασᾶν τους μὲ τὸ στράτευμα νὰ τὸν ἰδῇ ὑποκάτω εἰς τὰ τείχη, καὶ ἤθελεν ἐγνωρίσῃ τὴν δύναμίν του. (ἀλλὰ φεῦ τὴν ἐγνώρισε καὶ αὐτὸς ὁ ὑψηλόφρων) τότε ἐπιάσθη ὁ Ἐπίσκοπος Κονταρίνης ἀπὸ ἕνα Μουλλᾶν, ὑπεσχέθη του τὴν ζωὴν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Γιανιτζάρων ἐκατακόπη ὁ ἄθλιος.

Ἔπαυσε τέλος πάντων ἐκεῖνο τὸ ἀγχολόγισμα τῶν Κανωνίων, καὶ Τουφεκίων ἀπὸ τοῦ νὰ βροντολογοῦσιν. ἀλλ' ἐμεταβάλθη ἡ σκηνὴ εἰς ἕνα ἄλλο δυστυχὲς, καὶ ἄθλιον. διότι δὲν ἠκούετο ἄλλο, παρὰ δάκρυα, ὀδυρμοὶ, κλαυθμοὶ, φωναὶ, καὶ ἀναστεναγμοὶ ἀκατάπαυστοι τῶν Εὐγενίδων γυναικῶν, ὁποῦ ἐχωρίζοντο ἀπὸ τοὺς ἄνδρας των. Ἐκείνας τὰς φωνὰς τῶν βρεφῶν, καὶ παιδίων, ὁποῦ ἁρπάζοντο ἀπὸ

τὰς ἀγκάλας τῶν Μητέρων. τῶν παρθένων αἱ κραυγαὶ ἀπὸ τὴν βίαν, καὶ δυναστείαν τῶν ἀσελγεστάτων νικητῶν. τῶν νέων τὴν βίαν, πῶτος νὰ κλαίῃ τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦ πατρὸς, τοῦ φίλου, τοῦ συγγενοῦς, τῆς Μητρὸς, τῆς ἀδελφῆς, καὶ ὅσους μὲ δυσκολίαν ὑποτάσσοντο εὐθὺς ἡ μάχαιρα εἰς τὸν λαιμόν. τῶν γερόντων, καὶ γραίων ἔκοπταν τὰς κεφαλὰς διὰ δοκιμὴν τῶν σπαθίων τους. καὶ δέσαντες πολλοὺς ἔπληττον, καὶ ἔσυρνον ὅπου ἤθελον.

Αὐτὴ ἡ φοβερὰ σφαγὴ, καὶ ἁρπαγὴ ἐβάσταξε σχεδὸν τρεῖς ἡμέρας. Ἔγδυσαν τὰς Ἐκκλησίας, τὰς ἱερὰς τραπέζας ἐκατατζάκισαν, τὰς εἰκόνας ὑβρίζοντες ἔσχιζαν εἰς λεπτά. ὅσους εὗρον εἰς τὰς Ἐκκλησίας καταφυγόντας ἐθανάτωσαν. μέγας φόνος εἰς τοὺς χοίρους μεμιγμένοι μὲ τὰ ἀνθρώπινα σώματα. Ἔκαμαν ἕνα πλούσιον λεηλατισμὸν, ὅπου οἱ ἴδιοι ἔλεγον, πῶς ὑπερέβαινεν ἐκεῖνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀπὸ τὰ ὄρη ἦλθον Πέτρος Συγκλιτικὸς Καπετάνος τῶν Ὀρέων, Σκιπίων Καράφας, Ἰωάννης Συγκλητικὸς, καὶ ἄλλοι, καὶ ὑπετάχθησαν. καὶ ὁ πασᾶς ἐφόρισεν αὐτῶν Καββάδια. Ἡ Κωμήτισσα τῆς Τρίπολης ἐφυλακώθη μὲ τοὺς συγγενεῖς της μέσα εἰς τὸ Παλάτιόν της. ἔβαλε καρότζας ἔμπροσθεν τῆς Πόρτας, καὶ ξύλα, λέγουσα, πῶς εἶναι σκλάβα τοῦ ἰδίου Μουσταφαπασᾶ εἰς τοὺς γιανιτζάρους, ὅπου ἐκεῖθεν ἐπέρνουν. Ὁ Πασᾶς ἀφ' οὗ ἔλαβεν ἐξ αὐτῆς μεγάλα χαρίσματα, ἐφύλαξεν ὀλίγην πίστιν εἰς αὐτὴν, καὶ ἴσως ἐστάθη ἡ πλέον δυστυχής. Τῶν σκλάβων μὲ τὰ ὑπάρχοντά της εἰρημένης ἐβάλθησαν εἰς μίαν Μαούναν, καὶ ὡς εἶπον, ἐβυθίσθησαν εἰς τὴν θάλασσαν. Οἱ πασάδες τῆς θαλάσσης μὲ τὸ στράτευμά των φοβούμενοι νὰ μὴ φθάσῃ ἡ ἀρμάδα τῶν Χριστιανῶν, εὐθὺς ἀπὸ λευκοσίαν ἦλθον εἰς λάρνακα. καὶ ὁ Μουσταφαπασᾶς, εὐθὺς ὅπου ὑπέταξε τὴν λευκοσίαν, ἀνεκαίνισε τὰ χαλασμένα τείχη, ἔσκαψε τὸν χάνδακα, ἔφερε μέσα τὰ Κανώνια, ἔβαλεν εἰς τάξιν πολέμου, διὰ κάθε ἐναντίον τὴν χώραν. Ἐπρόσταξε, καὶ ἔθαψαν τὰ σώματα τῶν νεκρῶν Τουρκῶν, τῶν δὲ χριστιανῶν συνάζοντες εἰς ὀσπήτια ἐκατάκαυσαν αὐτά. Μία βρῶμα, καὶ δυσωδία ἀνυπόφορος εἰς ὅλους τοὺς δρόμους. Τὴν δὲ ἁγίαν Σοφίαν, εὐγάλλοντες ἔξω τὰ στασίδια, καὶ καταχαλάσαντες τῶν

Λατίνων τὰ Ἀλτάρια, τὴν ἐκατάστησε προσκύνημα, καὶ τὴν παρασκευήν. 15. Σεπτεμβρίου ἐπῆγε μὲ μεγάλην παράταξιν νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν θεὸν διὰ τὴν νίκην, ὁποῦ ἀπόκτησε. Τότε κάτω οἱ Κώδονες ἀπὸ τὰ Καμπαναρία, καὶ οἱ Ἐφέντηδες νὰ βροντοῦσιν ἀπὸ τὰς φωνὰς ἐπάνω εἰς αὐτά. Ὁ Φρὰ Ἄγγελος Καλλέπιος, πιασθεὶς σκλάβος ἔξω καὶ φερθεὶς εἰς Λευκοσίαν, ἴδε πολλὰ Κανώνια τζακισμένα, τὰ Μπαλοάρδα ἀνακαινισμένα, τὰ παλάτια τῶν Εὐγενῶν κυριευμένα ἀπὸ τοὺς Μεγάλους τῶν Τουρκῶν, τὰ σιτάρια, τὰ ὄσπρια, τὰ βαμπάκια, τὰ μαλλία, τὰ λάδια, τὰ κρασία χυμένα, τὰ χοιρόμερα, τὰ λαρδία νὰ τραβοῦν εἰς τοὺς δρόμους οἱ σκύλλοι. Ἐσκαμμένους τοὺς τάφους, τὰς ἱερὰς τραπέζας διὰ νὰ εὕρουν θησαυρούς, καὶ δυσωδία μεγάλη ἀπὸ τὴν καύσιν τοῦ ἡλίου ἀνυπόφορος.

Παρελθούσης τῆς ἡμέρας, ὁποῦ ἐπάρθη ἡ χώρα, ἔγινε Παζάρι, καὶ πρῶτον ἐπωλοῦντο τὰ ὡραῖα παιδία, καὶ αἱ ὡραίαι παιδίσκαι. Οἱ ἀγορασταὶ μήτε ἐστοχάζοντο τὸ εὐγενὲς αἷμα, ἀλλὰ τὴν εὐμορφίαν. τοὺς σκλαβωμένους ἐπώλουν εἰς ἀχρείαν τιμὴν, τοὺς δὲ δυνατοὺς διὰ τὴν Γαλέραν, μὲ περισσοτέραν. Τὰ διαμάντια, τὰ χρυσαφικὰ, ἀσημικὰ εἰς εὐτελεστάτην τιμήν. Ἄρχισαν νὰ καταισχύνουν τὰ παιδία, τὰς παρθένους, τὰς τιμίους γυναίκας καὶ ὅσοι ἐναντιοῦντο ἔκοπταν τὰς κεφαλάς των. Εἰς τὴν λευκοσίαν εὑρίσκετο μὲ καταγραφὴν ὅταν ἐκλείσθη, ὁ λαὸς πεννηνταέξη χιλιάδες καὶ πεντακόσιαι ψυχαί. Οἱ Ἰταλοὶ ἦσαν χίλιοι τριακόσιοι, μόλις τετρακόσιοι διὰ τὸν πόλεμον. Οἱ Εὐγενεῖς Κύπριοι, καὶ πολίται μὲ τοὺς δούλους των ὡς χίλιοι πεντακόσιοι. Δοῦλοι τοῦ λαοῦ δύω χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. Ἐκεῖνοι τοῦ Γιάκουμου Ζαχαρία, καὶ Μουσκόρνου ἦσαν χωριανοὶ ἑπτακόσιοι πεντήκοντα. Ἱππεῖς τῶν Φεουδαταρίων πεντακόσιοι, καὶ ἕτεροι ἄλλοι ἱππεῖς τριακόσιοι. Ἡ χώρα μὲ ὅλον ὁποῦ εἶχε τὰ ἀναγκαία τοῦ πολέμου, καὶ τροφὰς διὰ δύω χρόνους. ἦτον ὅμως χωρὶς καλὴν κυβέρνησιν, ὥστε ὁποῦ ἡ ἀπραξία, καὶ ἡ σκληρότης τοῦ ἐξουσιάζοντος, ἔφερεν εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν, καὶ ἀξιοδάκρυτον τὴν πατρίδα, καὶ τοῦτο διὰ τὰς ἁμαρτίας ἐκείνου τοῦ λαοῦ, ὁποῦ οὕτως ὁ θεὸς ἠθέλησε διὰ νὰ τιμωρηθῇ. Ἐφονεύθησαν δὲ εἰς αὐτὴν τὴν

ἀποφράδα ἡμέραν περισσότερον ἀπὸ εἴκοσι χιλιάδες Εὐγενῶν, λαοῦ, καὶ στρατεύματος.

Πόλεμος καὶ δυστυχὴς Παράδοσις τῆς Πόλεως Ἀμμοχούστου.

Μετὰ τὴν κατὰ θείαν συγχώρησιν σκλαβίαν τῆς Λευκοσίας, ὁ Καπετὰν πασᾶς Ἀλῆς, Ἐσύκωσεν ἀπὸ ταῖς Ἁλικαῖς τὴν ἀρμάδα, καὶ ἄραξεν εἰς τὸν Κάβον τῆς Γραίας, καὶ τῇ 18. Σεπτεμβ. ὁ Μουσταφαπασᾶς, διατάξας τὰ πράγματα εἰς Λευκοσίαν ἔδραμε νὰ καταπίῃ καὶ τὴν Ἀμμόχουστον, ἐλθὼν οὐ πολλὰ μακρὰν ταύτης ἔστησε τὸ στρατόπεδον, προέστειλε διαφημήσας εἰς Συρίαν, καὶ Ἀνατολὴν ὅσοι πιστοὶ εἰς τὸν προφήτην καὶ Σουλτάνον νὰ ἔλθουν νὰ δείξουν τὴν θερμότητα, καὶ ζῆλόν τους εἰς τὸν Πόλεμον τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ διατὶ εἶναι ἡ πλέον πλουσιοτέρα χώρα τοῦ Κόσμου διὰ βραβεῖον θέλουν χαρῇ τὴν λαφυραγωγίαν της, καὶ λέγουσιν ὅτι ἐσυνάχθη λαὸς τουρκῶν ὡς 200. χιλ. τῇ ἀληθείᾳ δὲ 80. χιλ. ἦτον ἡ πληρωμέναις χωρὶς τῶν αὐτοθελήτων 60. χιλ. Τῇ 23. εὐθὺς ὕψωσε καστέλλιον εἰς τὸν ἐκεῖ σκόπελλον διὰ νὰ πλήττῃ μὲ τὰ Κανώνια καὶ τὰ τείχη καὶ τὰ καράβια ὁποῦ ἐφύλαττον εἰς τὸν λιμένα· τῇ 29. ὕψωσεν ἄλλα δύω καστέλλια καὶ ἔστησε χονδρὰ κανώνια ὁποῦ ἔφερον ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν, καὶ ὄρχισε πρώτῃ ὀκτωβρ. νὰ κτυπᾷ τὰ τείχη μὲ σφοδρότητα, ἀλλὰ στενοχωρηθεὶς ἀπὸ μίαν σφοδροτέρον φωτίαν τῶν τῆς Ἀμμοχούστου, ἐτραβίχθη τῇ τρίτῃ ὀκτωβ. τρία μίλ. Ἰταλ. μακρὰν τοῦ κάστρου, εἰς χωρίον λεγόμενον Πέμο δ' Ἀδάμο. Τότε οἱ ἀποκλεισμένοι ὥρμησαν ἔξω καὶ ἐχάλασαν τὰς ἑτοιμασίας του. Ὅλον δὲ τὸ στράτευμα τῆς Ἀμμοχούστου τῶν Χριστιανῶν ἦτο μόνον 4 χιλ. πολῖται καὶ χωριάται, καὶ διακόσιοι Ἀλβανέζοι· στρατηγοὶ καὶ κυβερνῆται τούτου ἦσαν, ὁ ἐκλαμπρ. Μαρκαντώνιος Μπραγαδῖνος ἄριστος εἰς τὰ πολεμικὰ καὶ γενναῖος, Καπετάνος τῶν Ἁρμάτων, ὁ Ἀνδρεῖος Ἕκτωρ Βαγλιόνες Ἀρχιστράτηγος, καὶ Λουρέντζος Τιέπολος Καπετ. Πάφου, Ἀνδρέας Μπραγαδῖν, ἄλλοι ὀφφικιάλοι καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ Κύπριοι καὶ ξένοι· ἀλλὰ τί; ὡς πρὸς τὸ πολυάριθμον πλῆθος

τῶν ἐχθρῶν δὲν ἦτον ἕνας πρὸς τριάντα σχεδὸν, ἐὰν συμπεριλάβωμεν καὶ τοὺς λεβέντες τῆς ἀρμάδας. ἤλπιζαν ὅμως οἱ ἀποκλεισμένοι ὥραν τῆς ὥρας βοήθειαν ἐκ Βενετίας, κατὰ τὰς εἰδήσεις ὁποῦ εἶχον, πῶς ἔμελλε νὰ φθάσῃ ἡ φλόττα τῆς Αὐθεντίας τὸ ὀγληγορήτερον.

Ἡ φλόττα λοιπὸν τῆς Αὐθεντίας ἀφ' οὗ ὑπερέβη πολλὰς δυσκολίας, συνθεμένη ἀπὸ ἑκατὸν εἴκοσι Γαλέρας, χωρὶς ἄλλα πολλὰ κάτεργα, γαλεάτζες καὶ τρικάταρτα, φέρουσα στράτευμα 25. χιλ. ἐκλεκτόν. 44 πλεούμενα διότι, εἶχε στείλη ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας ὡς σύμμαχος ὑπὸ τὴν διοίκησιν τινὸς Δορία. 12 Γαλέρας ὁ Πάπας ὑπὸ τὴν φροντίδα τοῦ Δοῦκα Παλιὰν, τὰ δὲ λοιπὰ τῆς Αὐθεντίας ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Γενεράλε Ζάνε Ἀρχιθαλασσίου· μία φλόττα ἀληθινὰ ἀρκετὴ νὰ βάλῃ τὸν ἐχθρὸν εἰς φόβον. ἔφυγεν ἀπὸ τῆς Κρήτης καὶ μὲ εὔδιον καιρὸν εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἔφθασεν εἰς Καστελλόριζον τέλη σεπτεμβ. ἐκεῖ ἔμαθον τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Λευκοσίας ὑπὸ τῶν τουρκῶν καὶ ἐξεπλάγησαν. ὅθεν ἐκάλεσαν συμβούλιον πάντων τῶν Γενεραλέων καὶ Ὀφφικιάλων, καὶ ὅσον μὲν οἱ λοιποὶ ἔκλιναν διὰ νὰ ἔλθουν εἰς βοήθειαν κἂν τῆς Ἀμμοχώστου, ἄλλο τόσον ὁ Σπανιόλος Δορίας ἀντιστέκετο ἐναντιούμενος, προφασιζόμενος, πῶς ὁ σκοπός του δὲν ἦτον ἄλλος καὶ ἡ ὑπόσχεσις, παρὰ διὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν λευκωσίαν· πῶς ἦτον μία ἀνοησία νὰ συμπλακῇ μὲ ἕνα ἐχθρὸν τόσον ἰσχυρὸν καὶ ἀνώτερον εἰς τὰς δυνάμεις, πῶς ὁ χειμὼν τὸν ἀνάγκαζε νὰ προστρέξῃ εἰς λιμένας φίλων τοῦ βασιλέως του διὰ νὰ φυλάξῃ τὰς γαλέρας του. ἐσκοτίσθη ὁ Ζάνες καὶ οἱ λοιποὶ ἀπὸ τὴν λύπην τους, καὶ πολλὰ ἐπάσχησε τόσον αὐτὸς ὅσον καὶ οἱ ἄλλοι νὰ τὸν καταπείσουν, ἀλλὰ δὲν ἐστάθη τρόπος, νὰ καταμαλάξουν τὴν ἀμείλικτον ψυχὴν καὶ διὰ νὰ εἰπῶ δόλιον, τοῦ Σπανιόλου. μεγάλον φθόνον ἔφερον διότι τότε τὰ ἄλλα βασίλεια κατὰ τῆς Αὐθεντίας, καὶ ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς συμμαχίας ἐζήτουν τὴν βλάβην της, δὲν ἔβλεπον τὴν στιγμὴν πότε νὰ τὴν ἰδοῦσι νὰ γονατίσῃ καὶ νὰ ξεπέσῃ τῆς δόξης καὶ ἰσχύος ἧς ἀπόκτησε κατὰ πάντων, μὲ τὴν ναυτικήν της καὶ μὲ τὴν καλήν της διοίκησιν. τέλος ὁ Δόριας χωρὶς ἄλλην ἀπόκρισιν

μηδὲν ἐντραπεὶς, ἔπλευσε κατὰ τὰ νερὰ τῆς Νεαπόλεως. καὶ οἱ λοιποὶ ὡς ἀδύνατοι, τὶ νὰ κάμουσιν, ἐστράφησαν καὶ αὐτοὶ ὅθεν ἦλθον, ἀφήσαντες τοὺς τούρκους νὰ τοὺς περιγελοῦσι καὶ νὰ τοὺς περιπαίζουσιν, ἀνάνδρους καὶ δειλοὺς ἀποκαλοῦντές τους.

Ὁ Καπετὰν πασᾶς λαβὼν τὴν εἴδησιν τῆς φλόττας τῶν χριστιανῶν, ἄρησε καὶ λάφυρα καὶ σκλάβους εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐλθὼν ἕως Πάφου, ἔστειλε ταχύπλοα, καὶ εἰς ὀλίγας ἡμέρας βεβαιωθεὶς τὴν φυγὴν τῶν χριστιανῶν, ἐστράφη εἰς Ἀμμόχουστον, ὅπου οἱ τοῦρκοι μαθόντες ἐπεριγέλουν καὶ ὕβριζαν τοὺς χριστιανοὺς, καὶ ἐδόθησαν τότε εἰς χοροὺς καὶ παιγνίδια, μὴν ἐλπίζοντες φόβον ἀπὸ τινὰ πλέον. καὶ ὁ Καπετὰν πασᾶς ἑτοιμάζετο διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἐν ᾧ δὲ ἐβάρκαρε τοὺς σκλάβους καὶ τὰ λάφυρα, ἕνα Γαλεῶνι τοῦ Μεεμὲτ πασᾶ γεμάτον σκλάβους ἀπὸ τὸ ἄνθος τῶν εὐγενῶν καὶ εὐγενίδων νέων τῆς λευκοσίας, ὁποῦ ἔστελλε τῷ Σουλτάνῳ, υἱῷ του, καὶ τῷ βεζύρῃ Μεεμὲτ, ἄναψε φωτίαν ἔξαφνα, καὶ ἐκάησαν καὶ σκλάβοι καὶ λάφυρα εἰς μίαν στιγμήν. ἔθλιψε πολλὰ τὸν Μουσταφᾶν τὸ συμβεβηκὸς, καὶ κοντὰ εἰς αὐτὸ καὶ ἄλλα δύω ἐκάησαν. Ἀρνάλδα Ἀρχόντισσα Εὐγενὴς λευκοσιάτισσα θυγατέρα τοῦ Κώμητος Γουχιᾶς ἀξιοπρεπεστάτου, ὃς ἐφονεύθη εἰς πόλεμον, ὡραία κατ' ἐξοχὴν, διωρισμένη διὰ τὸ χαρέμι τοῦ Σουλτάνου, Ἱστοροῦσι Στέφανος καὶ Καλλέπιος ἔπραξε τοῦτο τὸ Ἡρωϊκὸν κατόρθωμα, καὶ ἐπὶ τούτου ἔδωκε φωτίαν. καὶ εὐχαριστήθη νὰ γένῃ πυρὸς παρανάλωμα μὲ τὰς ἄλλας, παρὰ νὰ καταισχύνῃ τὴν δοξαν τοῦ γένους της, καὶ νὰ καταντήσῃ ἐντρύφημα τῶν ἀσεβῶν Νικητῶν τῆς Πατρίδος της. Ἔφυγε μὲ ὅλον τοῦτο ὁ Καπετὰν πασᾶς, ἀφήσας μόνον 8. γαλέρας ἔξωθεν τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἔφθασεν εἰς Πόλιν 14. δεκεμ. ὅπου μετὰ θριάμβου ὑπεδέχθη ἡ ἁρμάδα, σείροντες τὰς σημαίας τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ Ἀλαλάζοντες. μετ' ὀλίγον ὅμως ὁ Ἀλῆς ἐξώσθη τῆς ἀξίας, ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, διατὶ δὲν ἐκατάτρεξε τὴν φλόττα τῶν χριστιανῶν, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἠξιώθη τῆς ἀξίας ὁ Περτοῦ, Νέος ὑπερήφανος καὶ τολμηρώτατος.

Ἀφ' οὗ ἔφυγεν ὁ Καπετὰν Πασᾶς, ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον

ὁ Κουερίνης Μαρκαντώνιος μὲ 12. γαλέρας φέρων ἀρκετοὺς στρατιώτας καὶ ζωοτροφίας ἀπὸ τὴν Κρήτην διὰ τοὺς ἀποκλεισμένους. ἐκαταχάλασε τὰς γαλέρας τῶν τουρκῶν, ἄλλας ἔτρεψεν εἰς φυγὴν, ἐπίασε καὶ μίαν καὶ ἔμβη τὸν λιμένα. ἔδωκε κάποιαν ἀναψυχὴν εἰς τὴν χώραν ὁ ἐρχομός του εἰς ὅλους, καὶ αὐτὸς ἐστράφη πάλιν εἰς Κρήτην ἀκίνδυνος. κατόπιν τούτου ἔφθασε καὶ ὁ Νικολὸς Δονάτος ἐκ Βενετίας μὲ ὀκτακοσίους σολδάτους. ἀλλ' αἱ τοιαῦται βοήθειαι ἦσαν πολλὰ ἀδύναται, ὡς πρὸς τὸν ἐχθρόν τους. τότε οἱ προεστῶτες τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ στρατεύματος συμβουλευθέντες εὔγαλαν ἔξω τῆς χώρας τὰ ἀνωφελῆ στόματα, στείλαντές τα εἰς τὰ χωρία, καὶ ἔμειναν μέσα ὡς ἑπτὰ χιλ. ἄξιοι διὰ τὸν πόλεμον. πολλὰ ἄλλα ἐπρόβλεψεν ὁ ἄξιος Μπραγαδίνος, ὀχυρώσας τὸ κάστρον, γυμνάζων τοὺς πολίτας, καὶ χωρίτας εἰς τὸν πόλεμον, καὶ διωρίσας τὸ ψωμὶ νὰ γίνεται εἰς ἕνα μόνον τόπον, καὶ νὰ διαμοιράζεται εἰς καθ' ἕνα ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ Τιέπολου.

Ἂν οἱ ἀποκλεισμένοι ἐπρόβλεπον κάθε ἑτοιμασίαν νὰ ἀντισταθοῦν εἰς τὸν ἐχθρὸν, ὁ ἐχθρὸς ἔξω δὲν ἔστεκεν ἀμέριμνος· ἑτοίμασε σάκκους, ξύλα, μαλλία, πίσσας, κατράμια, σίδηρα, ἐργαλεῖα, πέτρας, ἅρματα πόλβερην, διὰ νὰ ῥίψῃ εἰς γῆν τὰ τείχη τῆς δυστυχοῦς Ἀμμοχούστου κατὰ τὴν ἄνοιξιν· οἱ χωριάται ἀπὸ κάθε μέρος τῆς Νήσου εἴρχοντο καὶ αὐτοκάλεστοι καὶ ἀπὸ τὸν φόβον τους, καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν ὁποῦ εἶχον νὰ ἀλλάξουσιν ἐξουσιαστὴν, νομίζοντες ἐλευθερίαν των ἀπὸ τὴν μάστιγα τῶν Ἀρχόντων, τὴν τυραννίαν τῶν τουρκῶν, καὶ ἐδούλευον εἰς τὸ στράτευμα τῶν αὐτῶν.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀπριλλίου λοιπὸν, ἔφθασε καὶ ὁ νεὸς Καπετὰν πασᾶς μὲ 80. γαλέρας φέρων στράτευμα καὶ κάθε χρείαν, καὶ προστάγματα εἰς τὸν Μουσταφὰ πασᾶν νὰ ταχύνῃ τὴν ἀπόκτησιν τῆς πόλεως, καὶ τῇ 14. ἐσύκωσε τὸ στράτευμα καὶ ἐλθὼν ἔστησε τὸ στρατόπεδον πρὸς τὰ ὑψώματα, διωρίσας μέρος εἰς τὰ περιβόλια τῆς Ἀμμοχούστου, μέρος γύρωθεν τοῦ κάστρου, ὕψωσε σειρὰς κανωνίων ἐπάνω εἰς νέους πύργους ὁποῦ ἔκτισε, καὶ 40. χιλιάδες σκάπται ἄνοιξαν χαντάκια, καὶ ὑποκάτωθεν ἕως εἰς τὸ τοιχόκαστρον διάφορα

λαγούμια. καὶ τῇ 16. ἄρχισε νὰ ρίπτῃ κατὰ τοῦ κάστρου ἀκατάπαυστα, ἀλλὰ τὰ τείχη ἰσχυρὰ, εἶδεν ὁ Πασᾶς πῶς δὲν ὠφελοῦν τὰ κτυπήματα ἀπὸ μακρὰ, καὶ ἐδιώρισε χανδάκια πλησίον ἕνα τοῦ ἄλλου βαθύτατα, ὥστε νὰ κρύπτωνται οἱ τουφεκλῆδες, ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῶν ἀποκλεισμένων. Οἱ τῆς χώρας καταλαμβάνοντες ποῖον μέρος ὁ ἐχθρὸς ἐστοχάζετο νὰ κτυπήσῃ πρῶτον, ἐπρόσθεσαν τὰς φυλάξεις καὶ ὀχύρωσαν τὸν τόπον μὲ ἄλλα προπύργια, ἐστοχάσθησαν νὰ εὐγαίνουν ἔξω ἔξαφνα, νὰ συγχύζουν τὸν ἐχθρὸν, ἀλλὰ εἰς μίαν ἐκβολὴν ἀπὸ τριακόσιοι μὲ σπαθία μὲ κοντάρια καὶ τουφέκια, μὲ ὅλον ὁποῦ ἔβαλον τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγὴν, καὶ ἐθανάτωσαν καὶ πολλοὺς, ἀλλ' ἐθανατώθησαν καὶ ἐξ αὐτῶν 30. καὶ 60. ἐπληγώθησαν, ὅθεν ἐκρίθη πλέον ἔξω νὰ μὴν εὐγένουσι, καὶ νὰ στέκωνται μόνον εἰς διαυθέντευσιν τῆς Πόλεως. τότε οἱ ἐχθροὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον μὲ τὴν φύλαξιν τῶν χαντακίων τους, ἔφθασαν ἕως εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἔξω κάστρου, καὶ τῇ 19. Μαΐου, ὁ ἐχθρὸς ἄρχισε νὰ πολεμῇ τὸ κάστρον ἀπὸ ἕνδεκα καστελλόπουλλα, ἡ πόρτα τῆς λεμεσοῦ ἐπλήττετο μὲ 33. κανώνια. ἐπιστάτη ἐκεῖ ὁ ἴδιος Μουσταφαπασᾶς, ὁ πύργος τοῦ Ἀρσεναλίου μὲ 5. κανώνια, ἀπὸ τὸ καστέλλι τοῦ σκοπέλλου, τὸ πτερύγιον τοῦ ἀρσεναλίου ἀπὸ ἕνδεκα, ὁ πύργος τῆς ἁγίας Νάπας μὲ 4. μεγάλα, ὁ Πύργος τοῦ ἀνδρούτζη μὲ ἕνδεκα, οἱ ἀποκλεισμένοι δὲν ἔλειψαν νὰ ἀνταποκρίνωνται, καὶ νὰ προξενοῦσι φοβερὰς ζημίας τοῦ ἐχθροῦ μὲ τὰ κανώνια, ἀλλ' ἄρχισε νὰ λείπῃ ἡ πόλβερη· ἕνας σκλάβος Ἀλπανέζος φυγὼν ἦλθεν εἰς τὴν χώραν, καὶ ἔφερεν εἴδησιν πῶς ἐσκοτώθησαν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ἀπὸ ταῖς 19 ἕως ταῖς 24. Μαΐου ὡς τρεῖς χιλιάδ. ἀλλὰ μὲ ὅλην αὐτὴν τὴν φθορὰν ὁ Μουσταφαπασᾶς ἐβίαζε τὴν φωτίαν τῶν κανωνίων τόσον, διὰ νὰ ἀνοίξῃ χάλαστραν εἰς τὸ κάστρον, καὶ νὰ ρίψῃ τὴν πόρταν, ὥστε ἔπιπταν τὰ βόλια ὡς χάλαζα μήτε ἡμέραν μήτε νύκτα ἀναπαυόμενος. ἄννοιξε φεῦ ἡ χαλάστρα καὶ τῇ 25. ἔστειλεν ἕνα τζαβοῦσι μὲ γράμματα εἰς τοὺς δυστυχεῖς ἀποκλεισμένους, γράφων αὐτῶν μὲ θυμὸν νὰ παραδοθοῦσιν, ἂν θέλουν νὰ φυλάξωσι τὴν ζωήν των τὴν τιμήν των καὶ τὸ ἔχει των, ἀλλ' ὁ Ἕκτωρ Βαγλιόνες ἦλθεν εἰς τὴν Πόρτα εἶπε τοῦ γραμματο-

φόρου, νὰ εἰπῇ τοῦ πασά του νὰ ἀκολουθῇ τὸ ἔργον του, καὶ ὅτι εἶναι ἕτοιμοι νὰ τοῦ ἀποκριθοῦσιν ἕως εἰς τὸν θάνατον. Τὴν αὐγὴν πάλιν εὑρέθη μία σαΐτα μὲ γραμμα εἰς τὸν χάνδακα ὁποῦ ἔγραφε τὰ αὐτά. οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι στρατιῶται ἀληθινὰ ἄξιοι, οἱ ὁδηγοὶ τούτου τοῦ μικροῦ τάγματος Ἀνδρεῖοι, ἄγρυπνοι, καὶ σπουδαῖοι εἰς τὴν πολεμικὴν, ἀλλ' ἄρχισαν νὰ λ ίπουν τὰ μέσα ὁποῦ εἶναι ἡ τροφὴ, καὶ ἡ πόλβερη. Ὅθεν ὁ ἐκλ. Μπραγαδῖνος ὥρισε μὲ γνώμην τοῦ συμβουλίου τοὺς πομπαρδιέρους, νὰ μὴν ρίττουν παρὰ τριάκοντα φοραῖς εἰς τριάντα κανώνια τὸ ἡμερονύκτιον. εἰς καιρὸν ὁποῦ ὁ ἐχθρὸς ἔρριπτεν ἀναρίθμητα, καὶ περὶ τὸ μέσον τοῦ Ἰουνίου ἐκυρίευσε τελείως τὰ ἔξω τείχη τοῦ χάνδακος, μὲ πολλήν του φθορὰν ὅμως, καὶ ἄρχισε νὰ ρίπτῃ εἰς αὐτὸν ξύλα πέτρας σάκκους μὲ χῶμα καὶ κάθε ὕλην, σχηματίσας στράταν νὰ κάμῃ τὴν ἐξόρμησιν, οἱ ἀποκλεισμένοι ἐπενόησαν φωτίας τεχνικὰς καὶ ἄλλας μηχανὰς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ χιλιάδες τουφεκλῆδες ἔστεκον ἕτοιμοι, ἂν ἐφαίνετο τινὰς εἰς τὸ κάστρον, χιλιάδες τουφεκκίαις ἔπιπταν ἐπάνω του, φυλάττοντες ἐκείνους ὁποῦ ἐγέμιζαν τὸν χάνδακα, εὔγαλαν ἀρκετὰ λαγούμια ὑποκάτωθεν τοῦ κάστρου, καὶ ἑτοιμάζοντο οἱ ἐχθροὶ διὰ μίαν γενικὴν ἐξόρμησιν.

Τῇ 21. Ἰουνίου λοιπὸν, οἱ ἐχθροὶ ἔδωκαν φωτίαν εἰς τὸ λαγοῦμι τοῦ Πύργου τοῦ Ἀρσεναλίου, ὁ κρότος ἔσεισεν ἐκεῖνο τὸ μέρος καὶ πάντας ἐτρόμαξεν, εὐθὺς ὥρμησαν οἱ ἐχθροὶ ἀλαλάζοντες, ἔφθασαν νὰ στήσουν τὰς σημαίας εἰς τὴν κορυφὴν, ἀλλὰ Πέτρος Κώμης καὶ Μαρτινέγκος μὲ τὰς συντροφίας των ἀποφασισμένοι νὰ ἀποθάνωσιν, ἀντιστάθησαν μὲ ἀνδρείαν ἀληθινὰ ἀμίμητον, κατέτρεξαν πλῆθος τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὁ Μπραγαδῖνος καὶ Βαγλιόνες καὶ Κουερίνης ἔστεκαν ἀνακαινίζοντες τοὺς στρατιώτας, τέλος μὴ δυνάμενοι οἱ ἐχθροὶ νὰ ἀνέβουν τὰ τείχη, ὀλίγοι κατ' ὀλίγοι ἐστράφησαν, ὡς τὰ ὀπίσω καὶ μὲ ὅλας τὰς φοβέρας τοῦ Μουσταφὰ καὶ ὑποσχέσεις. Πλῆθος πολὺ τῶν ἐχθρῶν ἐθανατώθησαν, καὶ ἀπὸ τοὺς μέσα ὡς ἑκατὸν φονευμένοι καὶ πληγωμένοι, μὲ μερικοὺς ὀφφικιάλους ἐκλεκτοὺς, ἐβάστασεν ἡ ὁρμὴ ἀρκετὰς ὥρας. Τὴν νύκτα μὴ ἔχοντες καιρὸν οἱ ἀποκλεισμένοι νὰ διορθώσουν τὰ τείχη, ἐμεταχειρίσθησαν πετζία, καννναβάτζες, ξύλα,

πεύκια, ὡς καὶ σινδόνια, τὰ ὁποῖα γεμίζοντες χῶμα βρεγμένον ἔβαλαν εἰς τὰ χαλασμένα τείχη. οἱ στρατιῶται καὶ στρατηγοὶ ἀγρύπνουν νύκτα, καὶ ἡμέραν, μὴ δίδοντες αὐτοὺς καιρὸν οἱ ἐχθροὶ, οὐδὲ σχεδὸν τὸ μεσημέριον νὰ ἀναπαυθοῦσι.

Τῇ 29. Ἰουνίου, πάλιν οἱ ἐχθροὶ ἔδωκαν φωτίαν εἰς τὸ λαγοῦμι τοῦ ριζελλίνου, ἐχάλασε πολὺ μέρος τοῦ τείχους, ἐκεῖθεν εὗρον οἱ ἐχθροὶ εὐκολίας, καὶ ὥρμησαν παρὼν ὁ Μουσταραπασᾶς, ἀλλ' ὁ Κόντε Ἕρκολες ἔδειξε τὴν ἀνδρείαν του μετὰ τοῦ Καπετὰν Μεάνη, Κέλιου, ἐρασμίου καὶ πολλῶν Ὀφφικιάλων, ἔσπρωξε τὸν ἐχθρὸν μὲ πολλήν του φθοράν, πολλαὶ γυναῖκες εἰς αὐτὴν τὴν ὁρμὴν ἔδειξαν ἀνδρείαν θαυμαστὴν, διατὶ μὲ ἅρματα μὲ Πέτρας μὲ ξύλα ἀπὸ πάνω ἐκτύπουν τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ὑπηρετοῦσαν εἰς τὰς χρείας τῶν πολεμούντων φέρουσαι νερὸν, βοηθοῦσαι εἰς τὴν μεταφορὰν ἢ ξύλων, ἢ ἁρμάτων, καὶ εἰς κάθε ἄλλο, ἔχουσαι πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν κίνδυνον τῆς Λευκοσίας, βλέποντες δὲ οἱ ἐχθροὶ, ὅτι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὁρμὴν ἀπέτυχαν, ἄρχισαν νὰ πλήττουσι τὴν πόλιν καὶ τὸ τεῖχος μὲ ἀκατάπαυστον φωτίαν τῶν κανονίων, καὶ μετὰ τοῦτα ἡσύχασαν ἕως εἰς τέσσερας ἡμέρας, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἀποκλεισμένοι ἔπασχον νὰ διορθώσουν τὰ χαλασμένα μέρη, καὶ νὰ φέρουν χῶμα μέσα διὰ νὰ ὑψώσουσι προφυλακάς.

Τῇ 10. Ἰουλίου ὥρμησαν οἱ ἐχθροὶ νὰ κυριεύσουν τὴν πόρτα τῆς Λεμεσοῦ, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν συμπλοκὴν ὁ Ἀνδρεῖος Βαγλιῶνες μὲ ἕνα ἐξαίρετον σῶμα σολδάτων, ὥρμησε κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἐθανάτωσε πολλοὺς, καὶ ἄλλους ἐσκλάβωσεν, ἄλλους ἐφυγάδευσεν, ἔδωκε φωτίαν εἰς ἕνα λαγοῦμιν ἐκεῖ ἀγνώριστον ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἐπέταξαν εἰς τὸν Ἀέρα ὡς 400. ἀπέκτησε καὶ ἕνα μπαϊράκι τῶν ἐχθρῶν, καὶ οἱ λοιποὶ πάλιν ἐστράφησαν εἰς τούς τόπους των ὅσοι ἔμειναν ζωντανοί. ἡ σταθερότης τῶν ὀλίγων τούτων ἡρώων ἐξέπληξε τὸν Μουσταφᾶν, διὰ τοῦτο ἐπενόησε, καὶ ἔρριψαν εἰς τὸν χάνδακα πλῆθος ξύλα καὶ πίσσαν καὶ κατράμια, καὶ κάθε ἄλλην ὕλην βρωμερὰν, καὶ ἔδωκαν φωτίαν, ὥστε αὐτὴ ἡ δυσωδία πολλὰ ἐστενοχώρησε τοὺς ἀποκλεισμένους εἰς τέσσαρας ἡμέρας. ἀλλὰ τί; οἱ δυστυχεῖς

δὲν εἶχον σχεδὸν οὐδὲ νερὸν νὰ πίουν, τὸ κρέας τῶν ἵππων τῶν σκύλλων καὶ τῶν ἀκαθάρτων ζώων μὲ ὀλίγον κριθόψωμον, μὲ ὀλίγα κουκκία καὶ ξίδι, ἦτον ἡ καλλιωτέρα των τροφὴ, ἐπενόησαν μηχανὰς διὰ νὰ ἀντισταθοῦσι καὶ διὰ ξίφων, καὶ διὰ φωτίας, ἀλλ' ἡ πεῖνα εἶχε περισσοτέραν ἰσχὺν ἀπὸ αὐτάς.

Τῇ 24. Ἰουλίου ἔδωκαν φωτίαν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὰ λαγούμια ἀπὸ δύω μέρη καὶ ὥρμησαν, ὁμοίως καὶ τῇ 26 πρὸς τὰ ξημερώματα, ἀλλ' ἡ καῦσις τοῦ ἡλίου τοὺς ἐχθροὺς κατέστησεν ἀδυνάτους εἰς τὴν ἐξόρμησιν, ἐφονεύθησαν ὡς τριακόσιοι, καὶ χριστιανοὶ μὲ πληγωμένους μόλις ἑκατὸν, ἐτραβίχθησαν οἱ ἐχθροὶ, καὶ ἔνδον ἄρχισαν νὰ τρομάσσουσι πλέον, πῶς εἰς ἄλλην ὁρμὴν τοῦ ἐχθροῦ δὲν ἐδύνοντο νὰ ἀντισταθοῦσι, διατὶ ἀπὸ πολλὰ μέρη καταχαλασμένα τὰ τείχη, στράται εἰς τὸν χάνδακα διάφοραι, φωτία τοῦ ἐχθροῦ ἀκατάπαυστος, ἡ στενοχωρία εἰς αὐτοὺς τῶν ἀναγκαίων τῆς τροφῆς καὶ τοῦ πολέμου ηὔξανε, αἱ ἀσθένειαι ἐπολυπλασιάσθησαν, αἱ φωναὶ τοῦ λαοῦ καὶ οἱ ἀναστεναγμοὶ ἐγέμιζαν τὸν Ἀέρα, ἀπὸ κάθε μέρος θλίψις καὶ κίνδυνος, καὶ ἐλπίδα βοηθείας οὐδεμία. διὰ τοῦτο καὶ λαὸς καὶ στρατιῶται παρεστάθησαν εἰς τὸν Μπραγαδῖνον φωνάζοντες ἔλεος, νὰ τοὺς λυπηθῇ καὶ νὰ παραδώσῃ τὴν πόλιν εἰς τὸν ἐχθρὸν, ἂν εἶναι τρόπος νὰ γλυτώσουσι τὴν ζωὴν, διατὶ ἢ οὕτως ἢ ἄλλως εἶναι χαμένοι, καὶ ἀπὸ τὴν μάχαιραν τοῦ ἐχθροῦ δὲν εἶναι τρόπος νὰ ἀποφύγουσιν. ἐστοχάσθη ὁ Μπραγαδῖνος, ἐσυμβούλευσέ τους νὰ καρτερίσουν ἔτι ὀλίγας ἡμέρας πῶς ἐλπίζει βοήθειαν, ἀλλὰ τοῦ ἀπεκρίθησαν ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ἤλπιζεν. ὅθεν σκεφθεὶς μετὰ τῶν λοιπῶν, ἀποφάσισεν ἀφ' οὗ ὑπέγραψαν ὅλοι τὴν γνώμην, καὶ ἔβαλαν εἰς τειχόκαστρον Σημαῖαν λευκὴν, πρώτῃ Αὐγούστου. Οἱ ἐχθροὶ ἰδόντες τὴν σημαῖαν ἐχάρησαν, εὐθὺς ὁ πασᾶς ἔστειλε τζαβούσιν νὰ ἰδῇ τί ζητοῦσιν, ἄνοιξαν τὴν πόρταν, ἐδέχθησαν οἱ Ἀρχηγοὶ τὸν ἀποσταλμένον, καὶ ἐσυμφώνησαν ὅτι τὴν αὔριον ὁ πασᾶς νὰ στείλῃ διὰ ἐνέχειρον δύω μεγάλα ὑποκείμενα, καὶ νὰ στείλουν καὶ αὐτοὶ εἰς ἐκεῖνον ἄλλα δύω, καὶ ἔπειτα νὰ πραγματεύσουν τὰ τῆς συμφωνίας. ἐδέχθη ὁ πασᾶς τὸ ζήτημα τῶν Ἀμμοχουστιανῶν, καὶ τὴν αὐγὴν ἔστειλε τὸν κεχα-

γίαν του καὶ τὸν Γιαννιτζάραγα, καὶ αὐτοὶ ἔστειλαν τὸν Κόντε Ἕρκολεν Μαρτινέγκον, καὶ Ματτίον Κολίτην Ἀμμοχουστιανὸν πολίτην, αἱ δεξιώσεις καὶ ἀπὸ τὰ δύω μέρη ἐστάθησαν εἰς τὰ ἐνέχειρα ἀξιόλογοι. ἐσυμφωνήθη λοιπὸν, ὅτι νὰ φυλαχθῇ ἡ ζωὴ καὶ κατοίκων καὶ στρατιωτῶν, νὰ εὔγουν οἱ στρατιῶται μὲ τὰ ἅρματά των καὶ ὅλοι οἱ Ἀρχηγοί των ἀπὸ τὴν Πόλιν μὲ τιμὴν, νὰ πάρουν πέντε Κανώνια καλὰ, τρία καλὰ ἄλογα, ἵππους, καὶ νὰ εἶναι ὑπόχρεος ὁ πασᾶς μὲ καράβια τοῦ Σουλτάνου νὰ περάσῃ ὅλους καὶ στράτευμα, καὶ πράγματά των, καὶ ἀπὸ τοὺς πολίτας ὅσοι θέλουν ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἕως εἰς τὴν Κρήτην ἀβλαβεῖς καὶ διαφυλαγμένοι. ὅσοι δὲ ἀπὸ τοὺς Ἀμμοχουστιανοὺς μένουν ραγιάδες κάτοικοι, νὰ χαίρωνται τὴν ἐλευθερίαν των, καὶ τὰ πράγματά των, καὶ νὰ μένουν ἀδίαστοι εἰς τὴν πίστιν των καὶ εἰς τὰς Ἐκκλησίας των. Αὐτὰ ὅλα ὑπέγραψεν ὁ Μουσταφαπασᾶς μεθ' ὅρκου νὰ φυλάξῃ ἀμετάβλητα, ἕως ὁποῦ εἶδε τελειωμένον τὸν σκοπόν του.

Οὕτω συμφωνηθέντων τῶν μαχομένων, παρευθὺς ὁ Μουσταφαπασᾶς ἐδιώρισε καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν λιμένα ὡς 40. Γαλέραι καὶ πλοῖα, καὶ οἱ δυστυχεῖς σολδάτοι ἄρχισαν νὰ βαρκάρουσι καὶ τὰ πράγματά τους καὶ ἑαυτοὺς, καὶ πολλοὶ τῶν Ἀμμοχουστιανῶν. καὶ οἱ τοῦρκοι ἀνεβοκατέβεναν εἰς τὴν χώραν καὶ ἐσυναναστρέφοντο μὲ σολδάτους καὶ Ἀμμοχουστιανοὺς φιλικῶς συντρώγοντες καὶ συμπίνοντες χωρὶς πάθους ἢ διαφορᾶς. Τὴν αὐγὴν λοιπὸν 6. Αὐγούστου, ὁ Μαρκαντώνιος Μπραγαδῖνος ἔστειλε τὸν Νέστορα Μαρτινέγκον μὲ γράμμα εἰς τὸν πασᾶν, νὰ τοῦ φανερώσῃ πῶς πρὸς τὸ δείλης ἔμελλε νὰ ὑπάγῃ ἔξω νὰ τοῦ προσφέρῃ τὰ Κλειδία τῆς πόλεως, καὶ νὰ τὸν χαιρετίσῃ, δίδοντάς του εἴδησιν πῶς ἄφηνεν εἰς τὴν χώραν τὸν Τιέπολον νὰ φυλάττῃ, διὰ νὰ μὴν ἀκολουθίσῃ κἀνένα σκάνδαλον μεταξὺ γιαννιτζάρων καὶ σολδάτων. Ὁ Μουσταφαπασᾶς ἐδέχθη τὸν Νέστορα μὲ δεξίωσιν, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁπόταν ἀγαπᾷ ἂς ἔλθῃ καὶ τὸν δέχεται μὲ εὐχαρίστησιν, καὶ ὅτι δὲν ἤθελεν ἀφήσῃ εἰς τὴν χώραν νὰ ἀκολουθήσῃ ἐναντίον, ἀπὸ τὸ μέρος τῶν ἐδικῶν του· ἐπαίνεσε τὴν ἀνδρείαν τοῦ Μπραγαδῖνου, καὶ τῶν λοιπῶν Ὀφφικιάλων, καὶ ἐπέστρε-

ψεν ὁ Νέστωρ φέρων τὴν ἀπόκρισιν· περὶ τὴν 21. ὥραν ὁ Μπραγαδῖνος συντροφία μὲ τὸν Ἕκτωρα Βαγλιόνεν, μὲ τὸν Ἀλέϊζε Μαρτινέγκον, μὲ τὸν Ἀντώνιον Κουερίνην, Ἀνδρέον Μπραγαδῖνον, Κάρλον Ραγουνάσκην, Φραντζέσκον στραμπὶν, Ἕκτωρα δὲ πρέσα, Γερόλαμον δὲ σατζῆλ Καπετανέους, καὶ μὲ ἄλλους Ὀφφικιαλίους, καὶ μὲ πεντήκοντα Σολδάτους. οἱ μὲν Αὐθένται μὲ σπαθία, οἱ δὲ Σολδάτοι μὲ τουφέκκια, ἔφθασαν εἰς τὸ τζατῆρι τοῦ Μουσταφαπασᾶ, ἐπροσκαλέσθησαν μέσα, καὶ τοὺς ἐδέχθη κατὰ πρῶτον μὲ μεγάλην δεξίωσιν, ἐπαινῶντας τὴν ἀνδρείαν τους, καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τους εἰς τὴν Ἀριστοκρατίαν τους, καὶ ἀπὸ ἕνα εἰς ἄλλο μεταβαίνων εἰς τὴν ὁμιλίαν του ἐπάνω εἰς τὰ συμφωνηθέντα κεφάλαια, ἐζήτησε βεβαιότητα ἀπὸ τὸν Μπραγαδῖνον διὰ τὰ καράβια ὁποῦ ἔμελλον νὰ τοὺς πάρουν ἕως εἰς τὴν Κρήτην, καὶ ἐζήτη ἐνέχειρον. Ὁ Μπραγαδῖνος τοῦ ἀπεκρίθη πῶς εἰς τὰς συμφωνίας των περὶ τούτου οὐδὲν ἀνέφερον, καὶ ὅτι δὲν εἶχε χρέος, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐνέχειρον εἶχε νὰ του δώσῃ. Ὁ Μουσταφᾶς κοιτάζων πρὸς τὸν Νέον Κουερίνην, εἶπε τοῦ Μπραγαδίνου, ἄφησέ μου αὐτὸν τὸν Νέον διὰ ἐνέχειρον, καὶ δὲν ζητῶ ἄλλο πλέον. Ὁ Μπραγαδῖνος ὀλίγον τεταραγμένος εἶπε ὅτι ἦτον μία πρόφασις, καὶ μία φανερὰ παράβασις τῆς συμφωνίας καὶ τῶν ὅρκων.

Τότε ὁ θηριογνώμων Μουσταφᾶς μὲ ὀργὴν ἐπέπληξε τὸν Μπραγαδῖνον, συκοφαντῶν αὐτὸν πῶς εἰς καιρὸν ἀνακωχῆς ἁρμάτων, ἐθανάτωσε τινὰς τούρκους εἰς τὴν χώραν, παραβαίνων τοὺς ὅρους τοῦ πολέμου καὶ τῆς φιλανθρωπίας, καὶ εὐθὺς ἐπρόσταξε νὰ δέσουν τοὺς λοιποὺς, καὶ ἔμπροσθεν τοῦ δυστυχοῦς Μπραγαδίνου τοὺς ἀπεκεφάλισαν, αὐτοῦ δὲ ἔκοψε τὴν μύττην ἀφρίζων ἀπὸ τὸν θυμὸν καὶ ἀπολακτίζων τὸν ἄθλιον, καὶ τοὺς σολδάτους εὐθὺς οἱ γιαννίτζαροι ἔκαμαν κομμάτια, ἔστειλε νὰ κρατήσουν ὅλους ὁποῦ ἐμβῆσαν εἰς τὰ πλοῖα, καὶ τοὺς ἔβαλαν εἰς τοὺς ἁλύσους καὶ εἰς σκληρὰς τιμωρίας, καὶ τοιαύτην δολιότητα ἀπάνθρωπον ἐμεταχειρίσθη ὁ αἱμοβῶρος κατὰ τῶν χριστιανῶν, τὴν ὁποίαν ὅσοι τῶν τουρκῶν φιλάνθρωποι κατεδίκασαν ἀνάξιον καὶ ἄτιμον.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν 7. Αὐγούστου ἀνέβη εἰς τὴν Ἀμμόχουστον

ὁ ὑπερήφανος Μουσταφᾶς, ὡς Νικητὴς μετὰ δόξης καὶ θριάμβου περικυκλούμενος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ στρατεύματος, ἐν μέσῳ μιᾶς ἀγχολογῆς ἀκαταπαύστου τῶν Πυροβόλων καὶ μουσικῶν ὀργάνων, καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνόσιον προσευχήν του εἰς τὴν ἐκεῖ ἁγίαν Σοφίαν προετοιμασθεῖσαν, ἐπρόσταξε καὶ ἐκρέμμασαν τὸν ἄθλιον Λουρέντζον Τιέπολον εὐγενῆ Βενετζιάνον Καπετάν τῆς Πάρου, εἰς τὴν Ἀντέναν, μιᾶς τῶν Γαλέρων, καὶ τὸν Κυβερνήτην τοῦ Ἱππικοῦ στρατεύματος. Τῇ 17., ἀξιοθρήνητος ἡμέρα παρασκευὴ ἀφ' οὗ ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὸ τζαμὶ, ἐπρόσταξε καὶ ἐφέρθη σιδεροδέσμιος ἔμπροσθεν παντὸς τοῦ στρατεύματος ὁ τρισάθλιος Μαρκαντώνιος Μπραγαδῖνος, τραυματισμένος, κατάστικτος ἀπὸ πληγὰς, ἐλεεινὸν τοῖς ὁρῶσι θέαμα, ἐπρόσταξεν αὐτὸν νὰ φέρῃ εἰς τοὺς ὤμους ἀπὸ μίαν Σπυρίδαν γεμάτην χῶμαν εἰς ὅλας τὰς σειρὰς τῶν κανωνίων ἄνω καὶ κάτω, καὶ διερχόμενος ἀπ' ἔμπροσθέν του νὰ σκύπτῃ ἕως γῆς νὰ τὸν προσκυνῇ ὡς νικητήν του, εἶτα ἔφερον τὸν ταλαίπωρον εἰς τὴν θάλασσαν, τὸν ἔβαλαν ἐπάνω εἰς μίαν καθέκλαν καὶ μὲ μίαν κορῶναν εἰς τοὺς πόδας του, ὕψωσαν αὐτὸν εἰς τὴν Γαλέραν τοῦ Καπετάνου τῆς Ρόδου, δείχνωντές εἰς ὅλον τὸ στράτευμα, ἡ βοὴ τῶν ἐνεμπεκτικῶν φονῶν τῶν βαρβάρων γιαννιτζάρων, ἐνέπλησε τὸν ἀέρα, ἐκεῖθεν ἀποκρεμμάσαντες ἔφερον τὸν δύστηνον εἰς τὴν Πλατείαν, τὸν ἐγύμνωσαν, τὸν ἐκαβαλλίκευσαν ἐπάνω εἰς μίαν ἀγελάδα ἀνδιάντροπα, καὶ μὲ τοὺς ἤχους τῶν τυμπάνων, τὸν ἐπεριτρυγύρισαν τὴν Πόλιν φωνάζοντες καὶ ὑβρίζοντες, εἶτα τὸν ἔρριψαν εἰς τὴν γῆν καὶ σκληρῶς τὸν ἔγδαρεν ὡς ζῶον ἕνας κατηραμένος ἑβραῖος, ὑπόφερε μὲ ἀνδρείαν καὶ σταθερότητα μαρτυρικὴν ὁ Ἀθλητὴς Μπραγαδῖνος, ὑβρίζων καὶ καταπτύων τὴν βαρβαρότητα καὶ τὴν ἄθεσμον θρησκείαν των. Τὸ δέρμα του μετὰ ταῦτα ἐγέμισαν ἄχυρα, καὶ κρεμμασθὲν εἰς μίαν Ἀντέναν τῆς Γαλέρας περιῆλθε πᾶσαν τὴν παραθαλασσίαν τῆς Συρίας εἰς ἔνδειξιν τῶν θηριωδῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦ βορβάρου ἐκείνου γένους, καὶ εἰς καταφρόνησιν τῶν χριστιανῶν. Τὸ δὲ σῶμά του ἔτεμον εἰς μέρη καὶ ἐπρόσταξε νὰ κρεμμάσουν εἰς κάθε σειρὰν κανωνίων ἕνα μέρος· καὶ τὸ δέρμα μὲ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀνδρείων Ἕκτωρος Βαγλιῶνε καὶ λοιπῶν,

ἐστάλθη εἰς Κωνσταντινούπολιν. ἀφ' οὗ μὲ τοιαύτας αἱμοβόρους τυραννίας ἐχόρτασε τὴν ἀχρειοσύνην τῶν ὑπερηφάνων του στοχασμῶν, ἐγχείρησε τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἀμμοχούστου εἰς τὸν Μπέην τῆς Ρόδου ἀρνισίχριστον σπανιόλον, καὶ ἑτοιμάζετο νὰ πλεύσῃ διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἤλπιζε νὰ ὑποδεχθῇ ἀπὸ τὸν Σουλτάνον καὶ τὸν λαὸν ἐκεῖ μὲ μεγάλον θρίαμβον, μὲ ὅλον ὁποῦ ἡ ἀπόκτησίς του, ἐξετιμήθη εἰς τὸ βασίλειον, περισσότερον ἀπὸ πενήντα χιλιάδας ἀνθρώπους, μὲ ὅλα τὰ βάρβαρα ἔργα, ἄξια νὰ κάμνουν νὰ ξεκοκινίζῃ ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν καὶ κατάκρισιν τῶν ἄλλων φιλανθρώπων γενῶν, ἕνα γένος ὁποῦ ἐπαγγέλλεται ἀρετὴν, τὸ χρέος τῆς φιλανθρωπίας, νομοθετημένον ἀπὸ τὸν Ἀρχηγὸν τῆς θρησκείας του.

Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Νήσου ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, Σύστημα Πολιτικὸν αὐτῆς, καὶ στρατιωτικόν, καὶ συμβεβηκότα ἐκ πολλῶν τινὰ παλαιὰ καὶ νέα μέχρι τοῦ 1788.

Μετὰ τὴν δυστυχῆ παράδοσιν τῆς Ἀμμοχούττου ἕξη Αὐγούστου 1571. ἢ μᾶλλον εἰπεῖν παντελῆ αἰχμαλωσίαν καὶ δουλείαν πάντων τῶν μεινάντων ταλαιπώρων Κυπρίων. Ὁ Μουσταφαπασᾶς γενικὸς καὶ καθόλου Ἀρχηγὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ τοιούτου πολέμου τῆς Νήσου, πρὶν νὰ ἐκπλεύσῃ διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἔλαβε πρόσταγμα ἀπὸ τὸν Σουλτάνον Σελὴμ β΄. νὰ βάλῃ εἰς σύστημα καὶ εἰς τάξιν τὰ πράγματα διὰ τὴν αὐτῆς ἀσφάλειαν μετ᾽ ὀγλήγορον, καὶ νὰ πορευθῇ μετὰ ταῦτα εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐσύστησε λοιπὸν Κυβερνήτην εἰς τὴν Ἀμμόχουστον κάποιον τινὰ Μπέην τῆς Ρόδου Φόρκα Φραμπουράρον, Σπανιόλον τὸ γένος, ὡς λέγεται, ἀρνισίχριστον, καὶ ὡς ἡ κοινὴ τῶν ἐντοπίων θέλει παράδοσις, Πασᾶν αὐτὸν δύω ττουγιῶν· καὶ εἰς τὴν Πάφον ἕτερον ὁμοίως δύω ττουγιῶν· εἰς δὲ τὴν Λευκοσίαν ὡς Καθέδραν πρότερον βασιλικὴν καὶ αὐθεντικὴν τὸν Μουσαφὲρ Πασᾶν τριῶν ττουγιῶν, ὡς προείπομεν, ἀνώτερον τῶν δύω τούτων, τοῦ ὁποίου ἐγκεχειρίσθη καὶ πᾶσα ἡ φύλαξις καὶ Κυβέρνησις ἁπλῶς τῆς Νήσου.

Στραφεὶς δὲ εἰς Λευκοσίαν ἐδιώρισεν εὐθὺς νὰ γένῃ μία καταγραφὴ τῶν ἐναπολειφθέντων κατοίκων τῆς Νήσου, ἢ ραγιάδων τουρκιστί, (λέξις σημαίνουσα ἀφεθέντες) εἰς αὐτὴν τὴν καταγραφὴν τῶν χωρίων καὶ κατοίκων, ὄχι μόνον τοὺς Κώδηκας καὶ κατάστιχα τῶν Λατίνων ἐξουσιαστῶν ἐμεταχειρίσθη ἐξετάσας τὰ τῆς Νήσου εἰσοδήματα, ὅσα ἔμβαινον εἰς τὸ αὐθεντικὸν γαζοφυλάκιον, ἀλλὰ καὶ τίνας· Ἄρχοντας δυστυχεῖς ἐλθόντας μετὰ τὴν φθορὰν τῆς Λευκοσίας ἐκ τῶν ὀρέων καὶ ὑποταχθέντας ὡς ραγιάδες, δηλαδὴ Σκιπίωνα Καράρα, Πέτρον Παύλου Συγκλητικόν, Τούτζιον Κωνστάντζον, Λίβιον Ποδοκατάρον, Τζουάνον Μουσκόρνον, Ὀρσάττον Ἰουστινιανόν, Φλάτρον Φλάτρου, Ἰωάννην Λουζινιανόν, ἢ Λαζανίαν, Τζανέττον δὲ Νόρες καὶ Ἕκτωρα, καὶ ἄλλους σκλαβωθέντας καὶ ἐλευθερωθέντας

δι' ἀργυρίου καὶ ὑποσχέσεως ἵνα μένωσι ραγιάδες. Τῶν ὁποίων λόγος ᾄδεται, νὰ ἄφησε καὶ τὰ ὑποστατικά των, καὶ τινὰς νὰ ἠξίωσε Σπαΐδες Ρωμαίους δηλαδὴ, μὲ τὸ νὰ ἰξεύρωμεν τῶν Τουρκῶν τὸ μῖσος, ὁποῦ φέρουσι κατὰ τῶν ἄλλων γενῶν, καὶ τὸ δύσπιστον εἰς τοὺς χριστιανοὺς, καὶ μάλιστα εἰς ὑποταχθέντας μὲ τὴν μάχαιραν. Δὲν ἔλειψαν μὲ ὅλον τοῦτο καὶ οἱ πάροικοι, καὶ οἱ περπιριάριοι, ὁποῦ ἦσαν σκλάβοι τῶν Ἀρχόντων καὶ εὐγενῶν, καὶ ὁποῦ δὲν ὥριζαν ὄχι μόνον γῆν ἰδίαν, ἀλλὰ μήτε ἑαυτοὺς μήτε τὰ τέκνα των, καὶ εἰς τὸν πόλεμον νὰ βοηθήσωσι τοὺς Τούρκους, στοχαζόμενοι τὸν αὐτῶν ζυγὸν καλλιωτέραν ἐλευθερίαν των, καὶ ἄνεσιν, νὰ φανερώσουσι τῶν ἐξεταστῶν τῆς καταγραφῆς, καὶ τοῦ Πασᾶ, καὶ εἰσοδήματα, καὶ ὑποστατικὰ, καὶ τὰ χωρία, καὶ ἑκάστου χωρίου σχεδὸν ὡς ἐπὶ λεπτοῦ τὰ ὀνόματα καὶ τοὺς οἴκους. καὶ οἱ Λευκαρῖται ὡς προϋποταχθέντες καὶ αὐτοβουλήτως προσκυνήσαντες, ἔλαβον καὶ κάποια προνόμια ἀσιδοσίας ὡς ἀκούεται.

Εὑρέθη λοιπὸν λαὸς ἀφ' οὗ ἔγινεν ἡ ἐξέτασις διὰ τὴν φορολογίαν ἄξιος, ἀπὸ δεκατεσσάρων χρόνων ἕως τῶν πεντήκοντα, ὡς ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδες, Ρωμαίων, Ἀρμενίων, Μαρωνιτῶν, καὶ Κοπτῶν, καὶ ἄλλων γενῶν τότε ὄντων, χωρὶς γυναικῶν, παιδίων, καὶ Γερόντων. Εὑρίσκετο λαὸς πρὶν τῆς ἁλώσεως, ἤτοι ψυχαὶ, ὡς ἀπὸ τὸν Ἱστορικὸν Κορονέλλιον μανθάνομεν, ὡς ἑκατὸν ἐνενήκοντα ἑπτὰ χιλιάδες. δὲν εἶναι ψευδὲς συμπέρασμα, ἐὰν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδες Ἄνδρες, ἐπέρασαν εἰς κατάστιχον μετὰ τὴν ἅλωσιν νὰ πληρώνουσι δόσιμον. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἰς αὐτὸν τὸν λαὸν ἐσυγχωρήθη δι' ὀλίγης ἐξαγορᾶς νὰ ἔχῃ γῆν καὶ νὰ τὴν καλλιεργῇ ὡς ἴδιον ἀπόκτημα, καὶ νὰ ἔχουν ἐξουσίαν καὶ τὰ τέκνα των νὰ τὴν κληρονομοῦσι χωρὶς ἄλλης ἐξαγορᾶς. εἰμὴ μόνον πληρώνωντες τῶν γεννημάτων τὸ διωρισμένον κατὰ τοὺς τόπους ἢ πέμπτον, ἢ ὄγδοον, ἢ ἕβδομον, ἢ καὶ δέκατον, τρίτον κοινῶς λεγόμενον. Ἐδιωρίσθη λέγω οὗτος ὁ λαὸς εἰς τρεῖς τάξεις, ὡς πολλοὶ στοχάζονται καὶ πάλαι, καὶ τὴν σήμερον, οἱ μὲν τῆς πρώτης τάξεως ἄνδρες νὰ πληρώνουσιν ἀπὸ ἕνδεκα γρόσια κάθε χρόνον δόσιμον κεφαλιάτικον εἴτε χαράτζιον. Οἱ

τῆς δευτέρας καὶ ἀδυνατωτέρας ἄνδρες ἀπὸ πέντε ἥμισυ, καὶ οἱ τῆς τρίτης καὶ πτωχότεροι μόνον ἀπὸ τρία γρόσια. Ὁ Φρὰ Βικέντιος Κορονέλλιος Αὐθεντικὸς τῆς Βενετίας Γεωγράφος, μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀναφέρων περὶ τῆς Νήσου, γράφει ὅτι ὁ ραγιᾶς τῆς Κύπρου ἐδιωρίσθη νὰ πληρώνῃ ἀπὸ ἕξη γρόσια, διὰ νὰ ἔχῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκείας του. σχεδὸν τὰ αὐτὰ προβάλλει καὶ ὁ Φρὰ Ἄγγελος Καλλέπιος Λευκοσιάτης σκλαβωθεὶς εἰς τὸν πόλεμον τῆς Λευκοσίας, καὶ συγγραφεὺς τῶν δύω πολέμων. Τότε φαίνεται νὰ ἀπέρασαν εἰς τὸν κατάλογον ὑπὲρ τὰ ὀκτακόσια χωρία, ἀγκαλὰ καὶ τότε δυστυχῶς κατοικημένα ὡς ἔγνωμεν.

Οὔσης δὲ μεγάλης ἀκριβείας εἰς τὴν Νῆσον, διὰ τὸ νὰ μὴν ἐσπάρθη ἡ γῆ της ἐξ αἰτίας τῶν πολέμων κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, καὶ μάλιστα ἡ γῆ τῆς Μεσαορίας ἀπὸ τοὺς λεηλατισμοὺς τῶν πολεμίων, ὁ Μουσταφαπασᾶς προσταγῇ τοῦ Ἄνακτος ἀπέλυσε τὸ πολυάριθμα ἐκεῖνα τάγματα διὰ τοὺς τόπους των, μείναντες ὅσοι ἠξιώθησαν σιτηρεσίων διὰ τὴν ἀνδρείαν των, καὶ ἄλλοι ὅσοι ἠθέλησαν νὰ μένουν κάτοικοι ὡς εἴκοσι χιλιάδες, ἀγκαλὰ καὶ νὰ λέγῃ, πῶς διατὶ ἦτον ἔρημος ἡ Νῆσος, ὁ Πασᾶς ἐδιώρισε νὰ μένουσιν οἱ ἄνωθεν πρὸς κατοικισμὸν αὐτῆς παρὰ διὰ φύλαξιν.

Καθ' ὅσον δὲ καιρὸν ἐγίνετο ἡ καταγραφὴ τῶν χωρίων, καὶ κατοίκων, ἔβαλεν εἰς τάξιν τὸ στρατιωτικὸν σύστημα, ἀναγκαῖον διὰ τὴν φύλαξιν τῆς Νήσου, διὰ τοῦτο ἐδιώρισε καθ' ὅλην τὴν Νῆσον χιλίους Γιαννιτζάρους, καὶ προεστῶτα τούτων Γιαννιτζάραγα λεγόμενον και ἄλλον τούτου κατώτερον Κουλκιαχαγιᾶν, τέταρτον ὄντα τῇ τάξει τῶν τεσσάρων τῆς Λευκοσίας ἀγάδων, καὶ εἰκοσιοκτὼ Τζορβατζίδες ἐκ τοῦ αὐτοῦ τάγματος, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ μὲν δεκατέσσερεις λέγονται Γιαγιαμπασίδες, καὶ οἱ λοιποὶ Μπουλούκπασιδες, δηλαδὴ ὁδηγοὶ τοῦ Ἱππικοῦ καὶ πεζοῦ. Ἐδιώρισε καὶ Σπαΐδες τὸν ἀριθμὸν δύω χιλιάδες καὶ ἑξακοσίους ἑξῆντα ἕξη, καὶ ἐπ' αὐτοὺς σαράντα δύω ζαΐμιδες· ἐκ τούτων οἱ μὲν τριάκοντα δύω λέγονται τοῦ Κάστρου τῆς Λευκοσίας, καὶ οἱ δέκα τῆς Ἀμμοχούστου καὶ Πάφου. Ἀρχηγοὶ δὲ τούτων τῶν ζαΐμιδων καὶ σπαΐδων, ἤτοι Προεστῶτες ἐδιωρίσθησαν

τρεῖς Ἀλαιμπέϊδες λεγόμενοι, ὧν πρῶτος καὶ ἀνώτερος ὁ τῆς Λευκοσίας, ὑπὸ τὸν ὁποῖον καὶ οἱ ἄλλοι δύω ὑποτάσσονται, ὁ τῆς Ἀμμοχούστου δηλαδὴ καὶ τῆς Πάφου. Αὐτὰ εἶναι τὰ δύω Ὀτζάκια κατ' αὐτοὺς λεγόμενα τῶν σπαΐδων καὶ Γιαννιτζάρων, ἤτοι αἱ δύο ἑστίαι ἢ τάγματα Ἱππικοῦ, καὶ πεζοῦ. ὑπὸ τῶν ὁποίων τὴν ἐπίσκεψιν ἐδόθη ἡ τῆς Νήσου ἁπάσης φύλαξις καὶ διαυθέντευσις ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς.

Ἀλλὰ τούτων τῶν δύω ταγμάτων ἀναγκαίως ἐδιωρίσθησαν καὶ τὰ πρὸς τὴν χρείαν σιτηρέσια. καὶ δὴ εἰς μὲν τὸ τὸ τάγμα τῶν Γιαννιτζάρων ἐτάχθησαν κάθε χρόνον δώδεκα χιλιάδες γρόσια, τὰ ὁποῖα συνάγονται ἀπὸ εἰκοσιτέσσαρες Μουκκατάδες, ἤτοι ἀπὸ ἀρχαίους τόπους διωρισμένους διὰ τὰ τοιαῦτα εἰσοδήματα, καὶ εἶναι ἀπὸ τὰ Κουμέρκια τῆς Λάρνακος, τῆς Λεμεσοῦ, τῆς Πάφου, τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ τῆς Κυρηνίας ἀπὸ ταῖς δύω Ἁλικαῖς Λάρνακος, καὶ Λεμεσοῦ· καὶ ἀπὸ δεκαέξη χωρία, τῆς ἄσχιας, Λευκονίκου, τῶν Ἐνάγρων, τοῦ Κιάδους, τῆς Ἐλιᾶς, τοῦ Κειλανίου, τοῦ Παλαικύθρου, τοῦ Καζάρανι, τῆς Βιτζάδας, τῆς Ἀπαλέστρας τῆς Περιστερώνας, τῆς Πηγῆς, τῆς Λεύκας, τῆς Λεμεσοῦ, τοῦ ἐσκησεχὲρ ἢ τῆς παλαιᾶς χώρας, τῆς Ἀχερᾶς, τῆς Λαπίθου, καὶ ἐξ ἄλλων χωρίων προσέτι. Τούτων τῶν χωρίων ἡ γῆ πληρώνει τὰς ἀποδεκατώσεις ἀπ' ὅλα τὰ γεννήματα, καὶ οἱ αὐτῶν κάτοικοι πληρώνουσι καθ' ἕνας ἕνα γρόσι κατ' ἔτος, σπέντζα λεγόμενον. Εἰς τοῦτο τὸ Τάγμα δίδεται καὶ τὸ λεγόμενον ἰκτισαπλίκι, δηλαδὴ ἕνας τῶν Τζορβατζίδων διωρίζεται εἰς καιρὸν ἐξεταστὴς, εἰς τὰς τιμὰς τῶν πωλουμένων βρωσίμων, ὁ ὁποῖος φέρει καὶ τὴν βούλλαν τῶν βαμβακερινῶν, λινῶν, μαλλινῶν πανίων καὶ ὑφασμάτων, οὗ εἰς βοήθειαν ὑποτάσσονται δύω Γιαννίτζαροι γιασακτζίδες λεγόμενοι, λαμβάνοντες καὶ αὐτοὶ ἀπὸ εἰσερχόμενα, καὶ ἐξερχόμενα τῆς Λευκοσίας φορτώματα κάποιόν τι εἰσόδημα. Ἐδιωρίσθησαν προσέτι καὶ διὰ τὰ χρονικὰ ἔξοδα τούτου τοῦ τάγματος ἄλλαι δύω χιλιάδες γρόσια, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται ἀπὸ τὰ πάκτη τῶν νερῶν τῆς Ἐπισκοπῆς, τοῦ Κολοσσίου, καὶ τῆς Λεύκας, καὶ ἀπὸ κάποιας τινὰς μπεϊλίτικας ἢ Αὐθεντικὰς Σπέντζας, ὁποῦ εὑρίσκοντο σποράδην εἰς διάφορα χωρία οἱ πληρώνοντες. Τούτων τῶν εἰσοδημάτων ὅμως ἐξεταστὴς,

διωρισμένος δι' αὐτὴν καὶ μόνην τὴν ἐπιχείρησιν, εἶνε ὁ Τευτερτὰρ ἐφέντης, πρῶτος τῶν τεσσάρων Ἀγάδων τῆς Λευκοσίας. Εἶχε ποτὲ οὗτος καὶ τεφτερταρκιαχαγιὰν καὶ ἑπτὰ χωρία διὰ οἰκεῖον εἰσόδημα, τὴν Περιστερῶναν εἰς Μόρφου, τὴν Πέτρα, τὸν Ἀμίαντον, τὴν Γαλάτα, τὰ Καλλίανα, τὴν Περιστερῶναν τῆς Πάφου, καὶ τὴν Ἀνώγυραν, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ μέχρι νῦν λαμβάνει τὰς ἀποδεκατώσεις τῶν γεννημάτων πάντων τὸ πέμπτον. ἀπὸ δὲ τῆς κριθῆς τὸ ὄγδοον, καὶ ἐκ τῶν κατοίκων τὸ διωρισμένον κατ' ἔτος διὰ σπέντζαν ἐξ ἑκάστου. Ἀλλὰ τοὺς ῥηθέντας 24. Μουκκατάδες, πακτώνουσιν οἱ Ἀγάδες τῆς Λευκοσίας ἢ οἱ πλούσιοι τούτων, καὶ μὲ τὸν τρόπον τοῦ Τεταχοὺλ, ἤτοι τῆς πρὸ τριῶν ἢ καὶ πέντε χρόνων καταβολῆς τούτου τοῦ πάκτους, κερδίζουσι τὸ τετραπλοῦν, διὰ τοῦτο ἀνεβαίνει ἡ ποσότης αὕτη τῶν δώδεκα χιλιάδων γροσίων ἕως εἰς τεσσαράκοντα ἑπτὰ χιλιάδας γρόσια κατ' ἔτος.

Τὸ δὲ τάγμα τῶν Σπαΐδων ἢ τῶν Τιμαριότων τοῦ Ἱππικοῦ δηλαδὴ, καθ' ἕνας ἐξ αὐτῶν ἔχει τὸ εἰσόδημά του ἀπὸ τὰς ἀποδεκατώσεις τῶν γεννημάτων τῶν λοιπῶν χωρίων, (ἔξω ἀπὸ τὰ εἰρημένα χωρία τῶν Γιαννιτζάρων) καὶ ἀπὸ τὰς κατ' ἔτος σπέντζας τῶν κατοίκων τούτων. Πρὸς τούτοις ἐδιωρίσθησαν καὶ δύω Σαντζάκια ἤτοι φυλάξεις, τῆς Πάφου, καὶ τοῦ Καρπασίου, τὰ ὁποῖα εἶχον δέκα χιλιάδας γροσίων εἰσόδημα, ἴσως πρὸς κυβέρνησιν τῶν ἐκεῖσε Πασάδων, καὶ τὸ μὲν τῆς Πάφου ἐσυνάγετο ἀπὸ τὰς ἀποδεκατώσεις, σπέντζας, καὶ Περιβολόφυτα εἰκοσιτεσσάρων χωρίων τῶν δύω Περιοχῶν ἢ Κατηλληκίων Πάφου καὶ Ἀβδήμου. Τὸ δὲ τοῦ Καρπασίου ἀπὸ ἑπτὰ χωρία παρομοίως τῶν δύο Κατηλληκίων Ἀμμοχούστου καὶ Καρπασίου. Μετὰ παρέλευσιν χρόνων, ἀφ' οὗ δηλαδὴ ἀφῃρέθησαν τὰ δύω ἐκεῖνα Πασαλήκκια, μείναντος μόνου τοῦ Πασᾶ κυρίως τῆς Λευκοσίας, καὶ ὅλης τῆς Νήσου. Τὸ εἰσόδημα τοῦ Καρπασίου καὶ Ἀμμοχούστου ἀφιερώθη εἰς Μετινὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐκ τῆς ὁποίας πακτώνονται ἀπὸ τοὺς Μεγιστάνας τῆς Πόλεως, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ τζεφτιλίκια λεγόμενα, Μόρφου, τῆς Πόλεως, τῆς Χρυσοχοῦς, καὶ τῶν Κουκλίων, ἔχοντα καὶ ὑποκείμενα χωρία, τῶν Κουκλίων δεκατέσ-

σαρα, τῆς Πόλεως ἑπτὰ, καὶ τὸ τοῦ Μόρφου μόνους τοὺς ἐγχωρίους· τούτων τῶν τζερτιλικίων οἱ δουλευταὶ μόνον δίδουσι λόγῳ μηρίου βασιλικοῦ ἀπὸ δύω φλωρία τούρκικα. Τὸ δὲ τοῦ Σαντζακίου τῆς Πάφου τὸ εἰσόδημα, ἐλάμβανεν ὁ Πασᾶς τῆς Λευκοσίας, καθὼς καὶ τὸ τοῦ Τεφτερταρκιαχαγαλικίου εἰσόδημα, συμποσούμενα τὰ δύω, ὡς ἐννέα χιλιάδες γρόσια, καὶ ἐσυνάγοντο αὐτὰ ἀπὸ τὸν μουκκατᾶ τῶν δύω ζώδιων, καὶ παρ' ἄλλων χωρίων μέρος, καθὸ τὸ τεφτερταρκιαχαγαλίκι πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀφαιρεθῇ ὡς μὴ ἀναγκαῖον.

Φαίνεται πρὸς τούτοις, πῶς οἱ Τοῦρκοι μὴ εὐχαριστούμενοι εἰς τὴν παλαιὰν διαίρεσιν τῆς Νήσου ὑπὸ τῶν Βασιλέων Λουζινιανῶν εἰς δώδεκα περιοχὰς, ἐχώρισαν τὴν Νῆσον εἰς δεκαεπτὰ Κατηλλήκια. ἤτοι εἰς Λευκοσίαν, μετὰ τῆς Ὀρεινῆς, Κυθραίαν, Μεσαορίαν, Ἀμμόχουστον, Καρπάσιον. Εἰς Πάφον, Χρυσοχοῦν, Κούκλια, Αὐδήμουν. Εἰς Λάρνακα, Λεμεσὸν, Ἐπισκοπὴν, Κοιλάνιον. Εἰς Κυρηνίαν, Μόρφου, Πεντάγιαν, καὶ Λεύκαν. Αὐτὰ ὅμως τὰ Κατηλλήκια εἴτε Περιοχὰς καὶ παλαιόθεν περιεῖχον ὡς ὀκτακόσια πεντήκοντα χωρία, ὡς προλαβόντως ἐδείξαμεν. μόλις μὲ ὅλον τοῦτο κατὰ τοῦτον τὸν ιη'. Αἰῶνα εὑρίσκονται πεντακόσια καὶ πεντήκοντα, καὶ αὐτὰ πολὺ ἔρημα τῶν παλαιωτέρων ἐκείνων. Αὐτὴ ὡς εἰπεῖν, ὡς ἴσως μικρὸν ἀμφιβάλλεται, ἦτον ἡ ἀρχαιοτάτη τῆς Νήσου καὶ πρὸ τῶν χριστιανῶν Βασιλέων διαίρεσις, ὅτε καὶ ἡ Νῆσος ἐπλούτη ἀπὸ κατοίκους τὸ δεκαπλάσιον ἀπὸ τῆς σήμερον. Εἰς τινὰς παραθαλασσίους τούτων Κωμοπόλεις εἴτε Πολιτείας διωρίζονται πέντε Τεϊταπάνιδες ἢ ζαπιτάδες. Ἐξηρτημένοι ὅμως ἀπὸ τὸν κατὰ καιρὸν Ἡγεμόνα ἢ Πασᾶν, ἀφ' οὗ καὶ προχειρίζονται· εἰς Λάρνακα δηλαδὴ, εἰς Λεμεσὸν, εἰς Πάφον, εἰς Κυρηνίαν, καὶ εἰς Ἀμμόχουστον, καὶ πληρώνουσι κατ' ἔτος οἱ αὐτοὶ τοῦ Ἡγεμόνος ὡς πέντε χιλιάδες γρόσια. Ἀλλὰ καὶ διὰ φύλαξιν τῶν παραθαλασσιῶν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Κουρσάρων, καὶ ἐχθρικῶν πλοίων εἶναι, διωρισμένοι γύροθεν ἕνδεκα Σερδάριδες ἀπὸ τὰ εἰρημένα Ὀτζάκια πεμπόμενοι μετ' εἰδήσεως τοῦ ἡγεμονεύοντος, χωρὶς ἄλλων, ὁποῦ διωρίζονται νὰ προσπαθοῦσι τὴν φύλαξιν τῶν Καστελλίων, Ἀμμοχούστου, Λεμεσοῦ, Λάρνακος, Πάφου, καὶ Κυρηνίας,

οἵτινες λέγονται τρισδάριδες. Κατὰ κάποιον τρόπον ἀναγνῶστα ἔχεις τινὰ σκιαγραφίαν, ἀγκαλὰ καὶ σκοτεινὴν, ἕως ὧδε τοῦ μετὰ τὴν Ἅλωσιν συστήματος τῆς πολυάθλου ταύτης Νήσου.

Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ τῆς θρησκείας τῶν Ὀθωμανῶν ἐν τῇ Νήσῳ συστήματος εἶναι χρεία τὶ νὰ ἀναφέρωμεν, ἂν ὄχι ἄλλως, κἂν ἐκεῖνο, ὁποῦ κατὰ τὸ παρὸν συνίστατοι. Ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως λοιπὸν διὰ χρόνου μῆνας ἢ καὶ περισσότερον πέμπεται Μουλλᾶς τῆς θρησκείας φύλαξ καὶ διφένσωρ, καὶ Κριτὴς δωσοληψιῶν, λογομαχιῶν, δανείων, ζημιῶν, καὶ σκανδάλων, καὶ συμφωνιῶν ἀνδρογύνων, κτημάτων, καὶ οἴκων διαβεβαιώσεων, καὶ ὅσων ἄλλων, διορθωτὴς, καὶ παιδευτὴς μέχρι τριάκοντα ἐννέα ραβδισμῶν, οὗ διὰ κυβέρνησιν ὑπόκεινται πέντε Κατηλλίκια, ἡ Λευκοσία, Ὀρεινὴ, Κυθραία, Μόρφου, Πεντάγια, καὶ Καρπάσιον, ἀπὸ τῶν κατοίκων τῶν ὁποίων, ἔχει κάποιον τὶ κάθε μῆνα εἰσόδημα. Εἰς δὲ τὰ ἄλλα Κατηλλήκια, πέμπονται Κατῆδες ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Ἀλκορὰν, ἢ ἐντόπιοι ἢ ξένοι, κρίνοντες καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸ Κατηλλήκιόν τους τῶν εἰς τὰ χωρία κατοίκων τὰς διαφορὰς, καὶ λαμβάνουσιν ἐξ αὐτῶν κάθε μῆνα τὶ μικρὸν εἰσόδημα καὶ πρὸς κυβέρνησίν των, καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ Πάκτους, ὁποῦ καὶ αὐτοὶ πληρώνουσι κάθε μῆνα ἢ εἰς τὸν Μουλλᾶν τῆς Λευκοσίας, ἢ εἰς τοὺς γνησίους αὐθέντας τούτων τῶν Κατηλληκίων εἰς Κωνσταντινούπολιν. ὑπερβαίνει δὲ ὁ ἀριθμὸς καὶ τὰς δύω χιλιάδ. γρόσια, ἅπερ καθ' ἕκαστον μῆνα οἱ αὐτοὶ Κατῆδες πληρώνουσι, ποῖος ὀλιγώτερον τῶν ἑκατὸν, καὶ ποῖος περισσότερον, καὶ κατὰ τὴν πολυανθρωπίαν ὡς εἰπεῖν, ἢ ὀλιγανθρωπίαν τοῦ Κατηλληκίου του. Τοῦ δὲ Μουλλᾶ ἡ δόσις, καὶ ἡ λῆψις ἐπειδὴ μοὶ ἀγνοεῖται ἀκριβῶς, τοσοῦτον συμπερασματικῶς κρίνεται νὰ ὑπερβαίνῃ τούτου τὸ εἰσόδημα καὶ τὰς δεκαπέντε χιλιάδας κατ' ἔτος σχεδὸν ἐλεύθερον ἀπὸ τὰ ἔξοδα.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς εἴπομεν, μετὰ τὴν σκλαβίαν καὶ τῆς Ἀμμοχούστου ἕως τοῦ ἐρχομένου χρόνου, τῆς νέας συνάξεως τῶν γεννημάτων ἤτοι ἕως τοὺς 1572. ἠκολούθησε μεγάλη καὶ δεινὴ ἀκρίβεια καὶ πεῖνα δι' αἰτίαν τῶν πολέμων, ἀγκαλὰ καὶ ὁ Μουσταφαπασᾶς εὐθὺς,

καὶ οἱ διωρισμένοι ἐξουσιασταὶ τοῦ τόπου, νὰ ἐμψύχωσαν κατά τι τοὺς χωριάτας νὰ σπείρουσιν, ἀλλὰ μὲ ὅλην τὴν σπανιότητα, διατὶ δὲν εἶχον οὐδὲ τοὺς σπόρους ἀρκετούς. Οἱ ὀλιγώτατοι πτωχοὶ εὐγενεῖς Ἄρχοντες Κύπριοι ὁποῦ ἔμειναν μετὰ τὸν πόλεμον, ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τὴν σκλαβίαν ὅ,τι λογῆς ἐδυνήθησαν, γυμνωθέντες ἀπὸ ὅλα μὲ ἄλλους Πολίτας Λευκωσιάτας, μήτε ἔχοντες ἄλλον τρόπον νὰ εὐγάλωσι τὸν πόρον τῆς ζωῆς καὶ τὸ χαράτζιον, ἔγιναν στρατοκόποι, καὶ ἀγωγιάται, φέροντες κρασία, καὶ ἄλλα ὅμοια ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, καὶ πωλοῦντες αὐτὰ ἐπορίζοντο ὅσον διὰ νὰ ζήσωσιν, ἐργόχειρον ἀληθινὰ πολλὰ ταπεινὸν, καὶ πολλὰ διαφορετικὸν, ἀπὸ τὴν προτέραν ἐκείνην αὐτῶν καὶ λαμπρὰν κατάστασιν καὶ τάξιν Οἱ Κάτοικοι Ἀμμοχουστιανοὶ ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἔμειναν εἰς τὰ ὀσπήτιά των τάχα οἰκοκυροὶ διὰ τότε, πολλῶν ὅμως ὕστερον οἱ Τοῦρκοι ἐπῆραν τὸ ὀσπήτια μὲ πρόφασιν, πῶς αὐτοὶ τοὺς ἐνοικίαζαν, καὶ ὄχι πῶς ἦτον νοικοκυροὶ, ὑποφέροντες ὅσα ἄλλα ἐξ αὐτῶν τῶν νέων καὶ κακῶν γειτόνων καὶ κατοίκων ὅσα δὲν δύναται τινὰς νὰ στοχασθῇ.

Ὁ δὲ Μουσταφὰ Πασᾶς ὡς νικητὴς ἐστράφη εἰς Κωνσταντινούπολιν μὲ εἰκοσιμίαν Γαλέραν, ἐλπίζων νὰ ἀξιωθῇ μεγάλης προπομπῆς καὶ δεξιώσεως εἰς τὴν εἴσοδον. ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχε φθάση κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας ἐσυνέβη ἐκείνη ἡ θαυμαστὴ νίκη τῶν Βενετζιάνων εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τῆς Ἁρμάδας τῶν Τουρκῶν, καὶ ἡ μεγάλη φθορὰ καὶ ἀφανισμὸς τριάκοντα καὶ ἐπέκεινα χιλιάδων Τουρκῶν, κατὰ τὰς ἕξη ὀκτωβρίου εἰς τὸν Κόλπον τῆς Ἄρτας καὶ ζακύνθου πλησίον. Ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως τεταραγμένος δὲν ἐπῆγε κατὰ τὴν συνήθειαν νὰ τὸν ὑποδεχθῇ. μήτε καμμίαν παρρησίαν τοῦ ἔκαμε, μήτε κανώνια τοῦ ἔπαιξαν, καὶ πολλὰ ὀλίγοι ἐπῆγαν νὰ τὸν συγχαροῦν, αἰτία, διὰ τὸν χαλασμὸν τῆς Ἁρμάδας, διὰ τὸν ὁποῖον ὅλη ἡ Κωνσταντινούπολις ἐλυπήθη σφόδρα, διότι ποῖος ἔχασε τὸν υἱόν του, ποῖος τὸν Πατέρα, τὸν ἀδελφὸν, καὶ ποία τὸν Ἄνδρα, καὶ συγγενῆ, ἀποδίδοντες ὅλοι ἐκ συμφώνου τὴν αἰτίαν τῆς κινήσεως τοῦ Πολέμου κατὰ τῶν Βενετζιάνων, καὶ τῆς Κύπρου εἰς αὐτὸν τὸν Μουσταφαπασᾶν. Ἴδομεν διότι εἰς τὴν διήγη-

σιν τοῦ πολέμου, πῶς ὁ Βεζύρης Μεεμετπασᾶς ἐμπόδιζε τὸν Σελὴμ Σουλτάνον ἀπὸ τὸν τοιοῦτον πόλεμον, μὴ θέλων νὰ χαλασθῇ ἡ εἰρήνη μετὰ τῶν Βενετζιάνων, καὶ αὐτὸς ὁ Μουσταφαπασᾶς πρῶτος διήγειρε τὴν γνώμην τοῦ Σουλτάνου διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς Κύπρου, μὲ σκοπὸν νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀγάπην τοῦ Βασιλέως του, καὶ νὰ ἀποδείξῃ τὸν Βεζύρην ἐχθρὸν καὶ ἐπίβουλον τῆς βασιλείας, Γαμβρὸν τοῦ Σουλτάνου ὄντα μάλιστα. Αὐτὴ ἡ μεγάλη ἀποστροφὴ τοῦ λαοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ αὐτὸν, τὸν ἐτάραξε μεγάλως, καὶ τοτοῦτον ἐπικράνθη, μάλιστα ἐφοβήθη, ὁποῦ τοῦ ἐφαίνετο εἰς κάθε στιγμὴν νὰ βλέπῃ προκείμενον τὸν θάνατον.

Κατ' ἐκείνας λοιπὸν τὰς ἡμέρας, δηλαδὴ μετὰ τὴν εἰσέλευσιν τοῦ Μουσταφᾶ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἦλθον ἀπὸ τὴν 'Αμμόχουστον τινὲς τῶν Ρωμαίων ὡσὰν Πρέσβεις ζητοῦντες ἀπὸ τὸν Βεζύρην Μεεμετπασᾶν νὰ τοὺς βεβαιώσῃ τὰ συμφωνηθέντα αὐτῶν κεφάλαια παρὰ τοῦ εἰρημένου Μουσταφαπασᾶ. ἐβεβαίωσε λοιπὸν αὐτοῖς ὁ Βεζύρης ταῦτα, ὅτι νὰ δύνανται νὰ ζῶσιν εἰς τὴν θρησκείαν των ὡς χριστιανοὶ Ρωμαῖοι, μὲ ὑπόσχεσιν νὰ μὴν εὑρεθῇ τινὰς χριστιανὸς τῆς Λατινικῆς 'Εκκλησίας, τῶν ὁποίων Λατίνων δὲν ἤθελε νὰ συγχωρήσῃ, μήτε 'Εκκλησίαν, μήτε ὀσπήτιον, καὶ οἱ μείναντες Λατῖνοι εἰς Κύπρον, ἠναγκάζοντο νὰ ἐκκλησιάζωνται εἰς τὰς 'Εκκλησίας τῶν Ρωμαίων, μήτε ὑποστατικὰ νὰ ἔχουσιν εἰς τὴν Κύπρον. Ὅτι νὰ ἔχωσιν 'Εκκλησίαν τὴν Καθεδρικὴν τῶν Ρωμαίων, καὶ τὴν 'Εκκλησοπούλλαν τοῦ ἁγίου Συμεὼν μέσα εἰς τὴν 'Αμμόχουστον, νὰ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ Ρωμαῖοι νὰ ἀγοράζωσι τὰ σκλαβωμένα ὑπὸ τινῶν Τουρκῶν Μοναστήριά των, νὰ ἀγοράζωσιν οἴκους, χωράφια, καὶ ὑποστατικὰ, καὶ νὰ τὰ χαίρωνται μετὰ διαδοχῆς ἀναφαίρετα, νὰ ὑπερέχωσι καὶ νὰ προτιμῶνται οἱ Ρωμαῖοι ἀπὸ κάθε ἄλλο γένος, εἰς τὴν Κύπρον. Τοὺς ἐσυγχωρήθησαν πρὸς τούτοις νὰ ἔχωσι τὰ ὀσπήτια εἰς τὴν 'Αμμόχουστον, ὅσα οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐκυρίευσαν, καὶ ὅτι ἐὰν ἕνας Τοῦρκος ἤθελε νὰ πωλήσῃ ἕνα σπῆτι, οἱ Ρωμαῖοι 'Αμμοχουστιανοὶ νὰ ἤθελαν ἔχῃ παρὰ κάθε ἄλλον τὴν ἐξουσίαν νὰ τὸ ἀγοράζωσι, μὴ θέλοντες δὲ οἱ Τοῦρκοι νὰ τὸ πωλήσουσι νὰ εἶναι οἰκοκυραῖοι. Τοιαύτας καὶ ἄλλας

συμφωνίας πολλὰς ὑπέγραψεν ὁ Πασᾶς τῶν Ἀμμοχουστιανῶν, καὶ ἐπομένως τῶν Κυπρίων. Ἡ Καθεδρικὴ Ἐκκλησία τῶν Λατίνων εἰς Ἀμμόχουστον τοῦ ἁγίου Νικολάου ἔγινε Τζαμὶ, καὶ αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι αὐτῶν ἔγιναν σταῦλοι ἀλόγων, καὶ μαγαζία πραγμάτων, καὶ ἄλλων ἀχρείων φυλακτήρια. Οἱ Ρωμαῖοι ὁποῦ κατὰ κάποιον τρόπον ἐπιθυμοῦσαν νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος, παρὰ εἰς τοὺς Λατίνους, ἐχαίροντο, ἀγκαλὰ καὶ ταλαιπωρημένοι, ἀλλὰ διατὶ ἐλευθερώθησαν ἀπὸ τοὺς Λατίνους ὅσον ἀπέβλεπεν εἰς τὸ ρητόν τους καὶ εἰς τὰ ἔθημά των. ἐπειδὴ ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ Κλήρου τῶν Ρωμαίων ἐστοχάζοντο τοὺς Κυπρίους Ἀρχιερεῖς Ρωμαίους καὶ τὸ ποίμνιόν των ὡς Λατίνους, διὰ τοῦτο δὲν ἐδέχοντο αὐτοὺς εἰς τὴν ἕνωσιν τῆς Ἐκκλησίας, μάλιστα ὅταν ἐπορεύοντο εἰς Ἱερουσαλὴμ οἱ Ρωμαῖοι, ὁ ἐκεῖσε Πατριάρχης, καὶ οἱ ἄλλοι χριστιανοὶ Ρωμαῖοι καὶ Ἱερεῖς ἀπεστρέφοντο αὐτοὺς τοὺς Κυπρίους ὡς ἀφωρισμένους καὶ Λατινόφρονας, διὰ τὸ νὰ ὑποτάσσωντο εἰς τοὺς Ἐπισκόπους Λατίνους, πολὺ περισσότερον ἀπεστρέφοντο τοὺς Ἐπισκόπους Ρωμαίους τῆς Κύπρου, διὰ τὸ νὰ ἐκλέγοντο ἀπὸ τὸ Βασιλικὸν Συμβούλιον, καὶ διὰ τὸ νὰ ἐβεβαιώνοντο ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους Λατίνους, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ὁ κοινὸς λαὸς Ρωμαῖος, ἔθρεφεν εἰς τὴν ψυχήν του ἕνα μῖσος κατὰ τῶν Λατίνων ἄσπονδον, καὶ δὲν ἔβλεπε τὴν ὥραν πότε νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸν αὐτὸν ζυγόν.

Καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀρχιερεῖς τόσον Ρωμαῖοι, ὅσον καὶ Λατῖνοι, Ἡγούμενοι καὶ Ἐκκλησιστικοὶ προεστῶται, ἄλλοι μὲν καὶ οἱ περισσότεροι ἐθανατώθησαν, καὶ ἄλλοι ἀπέθανον, ἄλλοι δὲ ἐσκλαβώθησαν, ἔξω μόνον ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Λατῖνον, ὁποῦ τότε ἔτυχε πρὶν νὰ γεννηθῇ ὁ πόλεμος νὰ εὑρεθῇ εἰς Βενετίαν καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. καὶ τὰ Μοναστήρια κατερημώθησαν, ἐδιαγουμίσθησαν, καὶ ἐσκλαβώθησαν, οἱ δὲ Καλόγεροι ὅσοι ἐδυνήθησαν νὰ φύγουν ἄλλαξαν σχῆμα καὶ ἔνδυμα, καὶ ἄλλοι εἰς τὰ ὄρη κεκεχρυμένοι. Οἱ Ρωμαῖοι οἱ πλέον γέροντες καὶ προεστῶτες εἰς ἓν συναχθέντες ἐπρόσδραμον εἰς τὸν Μεεμὲτ Πασᾶν Βεζύρην, καὶ ἐζήτησαν αὐτῷ νὰ διαμοιράσῃ τὰ Ἐπισκοπάτα τῆς

Νήσου εἰς Ρωμαίους Καλογέρους Ἱερεῖς, καὶ νὰ ἔχουν νὰ λαμβάνουν τὴν χειροτονίαν των ἀπὸ τὸν Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ ζητήματος, ἰδοὺ ἕνας Καλόγερος Ἄραψ τὸ γένος ἀπὸ τὴν Συρίαν εἰς Πόλιν εὑρισκόμενος, καὶ μαθὼν τὴν ζήτησιν τῶν ἐκεῖ Κυπρίων, ἔδραμε μὲ μέσα ἰσχυρὰ προσφέρων τῷ Μεεμὲτ Μασᾶ Βεζύρῃ, τρεῖς χιλιάδας τζεκκίνια Βενέτικα, καὶ ὑπερισχύσας μὲ αὐτὴν τὴν δόσιν, ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Πασᾶν τὸ Ἀρχιεπισκοπάτον τῆς Κύπρου. Βιασθεὶς ὁ Πατριάρχης ἐχειροτόνησεν αὐτὸν Ἀρχιερέα, καὶ αὐτὸς λοιπὸν ἦλθεν εἰς Κύπρον μὲ δύω Γιαννιτζάρους, ὁποῦ τοῦ ἔδωκεν ἡ Πόρτα, καὶ μὲ δυνατὰ προστάγματα εἰς τὸν Μουσαφὲρ Πασᾶν τῆς Λευκοσίας τὸν ἐσύστησεν Ἀρχιεπίσκοπον. Ἄρχισε τὸ Κνώδαλον νὰ κυβερνᾷ τοὺς ὀλίγους Ρωμαίους ὁποῦ εὑρίσκοντο εἰς τὰ χωρία μάλιστα μὲ πολλὴν τυραννίαν, πάσχων νὰ εὐγάλῃ ὄχι μόνον τὰς τρεῖς χιλιάδας τζεκκίνια, ἀλλὰ καὶ νὰ κερδίσῃ τὸ διπλάσιον, καὶ ἐπειδὴ ἦτον Βάρβαρος τύραννος, ἀσυνήθειστος εἰς τοὺς Κυπρίους, μάλιστα ὁποῦ δὲν ἤξευρε τὴν γλῶσσαν τους μήτε γράμματα ρωμαϊκά, οἱ Κύπριοι ὀργισθέντες κατ' αὐτοῦ, ἐσυμφώνησαν καὶ ἔκλεξαν ἕνα ἄλλον Καλόγερον Ἡγούμενον Κύπριον, καὶ αὐτὸν ἔστειλαν εἰς Κωνσταντινούπολιν νὰ πασχήσῃ νὰ εὐγάλῃ ἀπὸ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν τὸν εἰρημένον Ἄραβα, καὶ νὰ συστηθῇ αὐτός. ἀλλ' εἰς Πόλιν εὑρίσκετο τότε ἕνας Κύπριος Μοναχὸς ἀπὸ τὸ σπῆτι τοῦ Ἄκρε εὐγενοῦς Ἄρχοντος Κυπρίου, ὅς τις ἦτον μέγας φίλος τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐζήτη καὶ αὐτὸς νὰ λάβῃ τὸ Ἀρχιεπισκοπάτον. Ὁ ρηθεὶς λοιπὸν ἡγούμενος ἀκούσας ταῦτα χωρὶς νὰ παρασταθῇ μήτε εἰς τὸν Πατριάρχην εὐθὺς ἔδραμεν εἰς Ἀνδριανούπολιν, ὅπου τότε εὑρίσκετο ὅλη ἡ Πόρτα, καὶ δανεισθεὶς πολλὰ τζεκκίνια ὡς σταλμένος ἀπὸ τοὺς Κυπρίους, διὰ τὸ νὰ μὴν ἔφθαναν ὅσα ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, ἐπάσχησε καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Μεεμὲτ Πασᾶν Βεζύρην, τὸ Ἀρχιεπισκοπάτον. ἀλλ' ὁ ἄλλος Καλόγερος δ' Ἄκρε (α) ὑπερίσχυσε τόσον μὲ τὸ μέσον τοῦ Πατριάρχου, ὁποῦ

(α) Αὐτὸς συμπερα[illegible] ὠνομάζετο Τιμόθεος, εὑρισκόμενος ἐν Κωνσταν[illegible]

[illegible]

ἠνάγκασε τὸν Ἡγούμενον νὰ παραιτηθῇ εἰς αὐτὸν, καὶ ἀντὶ διὰ τὸ Ἀρχιεπισκοπάτον, ἔλαβεν αὐτὸς τὸ Ἐπισκοπάτον τῆς Πάφου. Εὑρισκόμενος δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐλευθερωμένος ὅμως ἀπὸ τὴν σκλαβίαν, ὁ Ἡγούμενος τοῦ Μοναστηρίου τοῦ Κουτζοβέντη τότε, ἔλαβε τὸ Ἐπισκοπάτον τῆς λεμεσοῦ, καὶ ἐκεῖνο τῆς Ἀμμοχούστου (α) τὸ ἔλαβεν ἕνας Μοναχὸς Κρητικὸς, ὁποῦ εὑρίσκετο εἰς Ἀμμόχουστον Ἐφημέριος εἰς τὸν ἅγιον Συμεών. Αὐτὴ εἶναι ἡ νέα τάξις τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ Ἐπισκόπων τῆς Νήσου μετὰ τὴν ἅλωσιν ἔτει 1572. ἣν ἀναφέρει συγκεχυμένως ὁ ῥηθεὶς Καλλέπιος.

Εἰς δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον 1572. κατὰ τὸν φεβρουάριον, ὕστερα ἀπὸ τὴν τρομακτικὴν φθορὰν τῆς Ἀρμάδας τῶν Τουρκῶν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐφάνησαν τινὰ πλευσίματα Τούρκικα ἔξωθεν τῆς Κύπρου, τὰ ὁποῖα βλέποντες μακρόθεν οἱ Τοῦρκοι τῆς Ἀμμοχούστου, ὑπόπτευσαν νὰ μὴν εἶναι ἡ προφυλακὴ τῆς Ἀρμάδας τῶν χριστιανῶν ὅθεν ἔκαμαν συμφωνίαν μὲ τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ἀμμοχούστου διὰ νὰ τοὺς φυλάξουν τὴν ζωήν. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐφόρησαν σκούφους καὶ φορέματα χριστιανῶν. Πολλοὶ ἔφυγον εἰς Λευκοσίαν, διὰ τὸ νὰ ἦτον ἔτι καταχαλασμένα τὰ τείχη τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἀποφάσισαν νὰ παραδοθοῦσι χωρὶς νὰ πολεμήσουσιν. Ὁ Πασᾶς τῆς χώρας καὶ ἐκεῖνος τῆς Ἀμμοχούστου, τρεῖς Τζαούσιδες ἔστειλαν εἰς τὸν Σουλτάνον, τοῦ ὁποίου ἐπαρίσταναν τὸν κίνδυνον καὶ τὴν χρείαν τῆς Νήσου. Ἐσπάρθη εὐθὺς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ φόβος, ἔλεγαν ὅτι εἰς τὴν Κύπρον δὲν ἦτο ἄλλη φύλαξις, παρὰ δύω χιλιάδες Γιαννίτζαροι μὲ ὀκτακοσίους Ἱππεῖς. ὅθεν εὐθὺς ἔστειλαν διὰ ξηρᾶς πεν-

---

τινουπόλει ἔτει 1575. εἰς ἓν Συγγιλιῶδες τοῦ Μοναστηρίου Σινᾶ ὑπέγραψεν εὐθὺς μετὰ τοὺς Πατριάρχας ὡς φαίνεται ἐν τούτῳ. Τιμόθεος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κτ.

(α) Δὲν ἠξεύρομεν ἂν ἐδῶ σφάλλῃ ὁ Ἱστορικὸς Καλλέπιος, καὶ ἀντὶ Κυρηνίας Ἐπισκοπάτον ἔγραψεν Ἀμμόχουστον, ἀλλὰ συμπεραίνεται τότε, πῶς τὰ μέρη τῆς Κυρηνίας ἦτον πολλὰ ἔρημα, καὶ μήτε Ἐπισκοπὴ Κυρηνίας φαίνεται ἐπὶ τοῦ καιροῦ τῶν Λατίνων. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος διότι τῆς λευκοσίας Ῥωμαῖος ἐκάθητο εἰς Σολέαν.

τακοσίους Γιαννιτζάρους, τέσσαρες Γαλέρας διὰ θαλάσσης, καὶ πέντε μικρὰ πλοῖα διὰ νὰ συνάξουν ἄλογα, καὶ ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν Καραμανίαν. Ἔστειλε καὶ ἄλλην τόσην φύλαξιν εἰς τὴν Ρόδον, καὶ τὸν Μπέην αὐτῆς μὲ τέσσαρες Γαλέρας ἁρματωμένας. ὁ Σουλτάνος Σελὴμ διότι εἶχε μέγαν φόβον νὰ μὴ χάσῃ αὐτὰς τὰς δύω Νήσους μὲ τὰ πέριξ αὐτῶν. ἀλλ' οὗτος ὁ φόβος μετ' ὀλίγον διεσκορπίσθη, καὶ ἡσύχασαν εἰς τὸ ἑξῆς οἱ Τοῦρκοι τῆς Κύπρου.

Ἔπειτα ἀπὸ μίαν τοσαύτην συμφορὰν καὶ ἀθλίαν κατάστασιν τῆς Νήσου. τάχα πῶς οἱ κατερημωμένοι κάτοικοι αὐτῆς, ἄρχισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ δοθοῦσιν εἰς τὴν γεωργίαν τῆς γῆς, εἰς τὴν μικρὰν ὀλίγην πρᾶξιν μετὰ τῶν ξένων, καὶ εἰς τὰς ὀλίγας ἐκείνας τέχνας, ὁποῦ εἰς τὰς Πολιτείας ἐγκατελείφθησαν. Τὰ χρέη καὶ ἔξοδα κατὰ πρώτας ἀρχὰς δὲν ἦσαν τόσον φορτικὰ καὶ δυσβάστακτα εἰς τὸν Ραγιὰν, διατὶ καὶ ἡ Πόρτα ἴξευρε τὴν πτωχείαν τοῦ τόπου ἐξ αἰτίας τῶν πολέμων. καὶ οἱ πεμπόμενοι Πασάδες ἐσυστέλλοντο τρόπον τινὰ ἀπὸ τὴν Πόρτα, μήπως διὰ τὰς τυραννίας των ἤθελε φύγῃ ὁ Ραγιᾶς ἀπὸ τὸν τόπον, ἢ μὴν ἤθελεν ἀποστατήσῃ ὡς ἔγκαιρος ἡ καταδούλωσίς του. Ὅθεν ἕως μετὰ δεκαπέντε καὶ εἴκοσι χρόνους, οἱ χριστιανοὶ ἐλευθέρωσαν σχεδὸν ὅλα τὰ Μοναστήρια ἀπὸ τοὺς κυριεύσαντας αὐτὰ, καὶ πολλὰ τούτων ὑποστατικὰ ὁμοίως. καὶ διὰ ψυχικὸν αὐτῶν μνημόσυνον ἄλλα μὲν ἐπληρώθησαν ἀπὸ τοὺς ἐπιστάτας, ἄλλα δὲ ἐχάρισαν. Δὲν ἔλειψαν ὅμως καὶ μερικοὶ μὲ διαφόρους τρόπους νὰ φύγωσιν ἀπὸ τὸν τόπον μὴ ὑποφέροντες ἕνα νέον βάρβαρον ζυγὸν, ἐσπάρθησαν καὶ εἰς Κρήτην καὶ εἰς Μωρέαν καὶ εἰς Κορυφοὺς καὶ εἰς Βενετίαν, ὡς αἱ Νῆσοι αὗται ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τότε τῶν Βενετζιάνων εὑρισκόμεναι. Ἀλλὰ μόλις παρῆλθον πεντήκοντα χρόνοι, καὶ τὰ δοσίματα εἰς τὸν Ραγιὰν αὔξησαν, οἱ ἐρχόμενοι Πασάδες ἀχόρταγοι κατετυράννουν τὸν λαὸν, καὶ οἱ Ἀγάδες μέχρι ἐκείνου τοῦ καιροῦ καὶ ἔμπροσθεν ἐρχόμενοι ἀπὸ τὴν Πόλιν διὰ νὰ κερδίσουν ἐπιφορτίζωντο εἰς τὸν λαὸν, καὶ ἡ Νῆσος δυστυχοῦσα ἀπὸ τὰς συνεχεῖς ἀνομβρίας καὶ ἀπὸ τὴν φθορὰν τῶν Ἀκρίδων εἰς τὰ γεννήματα, ἄρχισαν νὰ φεύγουσιν οἱ κάτοικοι ἀπὸ τὸν τόπον, καὶ κατ' ὀλίγον νὰ ἐρημώνεται.

Πολλάκις ἔγεινε πρόσκλαυσις τῶν Ραγιάδων εἰς τὴν Πόρταν διὰ τὴν τοιαύτην ἐρήμωσιν, προβάλλοντες τὸ ἀδύνατον πῶς ὁ τόπος δὲν συκώνει Πασάδες διὰ τὰ πολλὰ ἔξοδα, μάλιστα ἐξ αἰτίας μιᾶς μεγάλης ἀκρίβειας, ὁποῦ ἠκολούθησαν ἔτει. 1640., καὶ μετὰ ἕνα χρόνον ἕνα μέγα θανατικὸν, ἐφθάρη ἡ Νῆσος καὶ ἐρήμωσεν. Ὅθεν ἡ Πόρτα δίδουσα ἀκρόασιν εἰς τοιαύτας φανερὰς δυστυχίας τῆς Νήσου, ἔστειλε Μουβελλὰν δηλαδὴ ἐξεταστὴν, ὁ ὁποῖος ἀνερευνήσας καὶ καταγράψας κατ' ὄνομα τὸν ὄντα Ραγιὰν εἰς Κύπρον, μόλις εὗρεν ὡς εἰκοσιπέντε χιλιάδας λέγουσιν, ἅμα μετὰ τῶν γερόντων καὶ παιδίων δώδεκα, ἢ δεκατεσσάρων χρονῶν. Ἔκτοτε δὲ ἐτύκωσεν ἡ Πόρτα τοὺς δύω Πασάδες Πάφου καὶ Ἀμμοχούστου, καὶ ἄφησε μόνον τὸν Πασᾶν τριῶν ττουγιῶν τῆς Λευκοσίας. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν μὲ κάποιαν στέρησιν ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ ὑπηρέτας ὁποῦ ἔφερνε, καὶ μὲ κάποιαν τινὰ ἐλάφρωσιν ἀπὸ τὰ ἔξοδα, ὄχι ὅμως ἀπὸ τὸ διωρισμένον χαράτζιον, καὶ ἡ Πόρτα ἔδωσεν ἔξω φερμάνιν, ὅτι ὅπου εὑρίσκονται Κύπριοι νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Πατρίδα των, καὶ νὰ μὴν ἔχουσι νὰ πληρώνουσιν ἄλλο, παρὰ ἕως ὀκτὼ καὶ δέκα γρόσια τὸν δεύτερον χρόνον ὁ καθ' ἕνας διὰ δόσιμον.

Τρόπον τινὰ μὲ αὐτὴν τὴν μικρὰν πρόβλεψιν τῆς Πόρτας, ἀκούσαντες οἱ ἔνθεν κἀκεῖθεν Κύπριοι ἐστράφησαν ὅσοι ἐλεύθεροι καὶ ἀνύπανδροι εἰς τὴν Πατρίδα των ἐλπίζοντες νὰ ἔχωσιν ἐλάφρωσιν εἰς τὰ χρέη κατὰ τὰ βασιλικὰ προστάγματα. Κατὰ τούτους τοὺς καιροὺς ἀκολούθως ἐμποδίσθησαν καὶ τὰ Ἀγαλίκκια νὰ τὰ πέρνουν Πολῖται καὶ νὰ ἔρχονται εἰς τὴν Κύπρον, καὶ δὴ οἱ ἐντόπιοι σωζόμενοι Τοῦρκοι ζαΐμιδες, ἢ σπαΐδες ἄρχισαν νὰ πέρνουσι τὰ τέσσερα τοῦ τόπου ἀγαλίκια, προμηθευομένη ἡ Πόρτα διὰ κάποιαν ἄνεσιν τοῦ τόπου ἀπὸ τὰ πολλὰ ἔξοδα. Εὑρίσκοντο διότι τότε εἰς τὴν Νῆσον ἐκ τῶν Τουρκῶν ἀρκετοὶ εἰς πλουσιότητα καὶ δύναμιν. Τὰ ἐπάκτωναν ὅμως αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἀπὸ τὴν Πόλιν, καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν ἐρχόμενον Πασᾶν. δὲν ἀπέρασαν μ' ὅλον τοῦτο ὡς εἴκοσι χρόνοι, καὶ ἀντὶ νὰ αὐξηνθῇ ὁ Ραγιᾶς τῆς Νήσου ὀλιγόστευσε, διατὶ πάλιν ἀλησμονήθησαν τῆς Πόρτας αἱ προσταγαὶ, καὶ οἱ Πασάδες ἀκόρεστοι ἔπραττον τὰ ὅμοια,

καὶ τριγχειρότρεα. Αἱ ἀνομβρίαι, ἡ φθορὰ τῆς ἀκρίδος συνεχής. ἡ δυστυχία τῆς πράξεως διὰ τοὺς πολέμους ὁποῦ τότε εἶχεν ὁ Σουλτάνος μετὰ τῶν Ἐνετῶν διὰ τὴν Κρήτην καὶ Μωρέαν, καὶ ὅσα ἄλλα δεινὰ, ἐστενοχώρησαν τοὺς Κυπρίους νὰ φύγουσι πολλοὶ εἰς τὰ μέρη τῆς Συρίας μὲ τὰς Φαμηλίας των.

Ἀπὸ κάποια τινὰ λοιπὸν, ἀγκαλὰ καὶ ὀλίγον πειθανὰ συμπεράσματα, βοηθούμενοι συμπεραίνομεν, ὅτι διὰ τὴν μεγάλην ἐρήμωσιν τῆς Νήσου, εἴτε καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν καὶ τῆς Κρήτης ἔτει 1669., εἴτε καὶ πρὶν ταύτης, ἀφαίρεσε τὸ Πασαλῆκιν ἀπὸ τὴν Νῆσον ἡ Βασιλεία, καὶ αὐτὴν ὑπέταξεν εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Καπετὰν Πασᾶ, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐδιωρίζετο ἐπιστάτης καὶ κυβερνήτης ὡς μικρὸς Ἡγεμὼν εἴτε Μουσελλίμης κατὰ καιρὸν, ὅς τις εἶχε καὶ διωρισμένον τὸ εἰσόδημά του ὡς δώδεκα χιλιάδες σιδίλλιες, (α) ὁποῦ ἔκαμναν ὡς δεκαπέντε χιλιάδας γρόσια, τὸ ὁποῖον δόσιμον ἐλέγετο Νουζοῦλιν· διὰ δὲ τὸ βασιλικὸν χαράτζιον ἐστέλλετο ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἕνας χαρατζῆς διὰ τὴν αὐτοῦ σύναξιν, καὶ εἶνε λόγος τότε πῶς νὰ διαμοίραζεν εἰς τὴν Νῆσον, ἤτοι εἰς τὸν Ραγιᾶν ὡς δεκαπέντε χιλιάδες χαρτία. τὸ δὲ Μαϊσέττιν ἐζητῆτο καὶ ἐπληρώνετο ἄλλο δόσιμον διὰ τὸν Καπετὰν Πασᾶν κατ᾿ ἔτος. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, οἱ ἀγάδες τοῦ τόπου ἐνδυναμωθέντες καὶ ἀπὸ πλοῦτον, καὶ ἀπὸ τιμὴν, καὶ ἀπὸ ὑπερασπιστὰς εἰς Βασιλεύουσαν, ἐπροσπάθουν καὶ ἐλάμβανον τὴν ἐπιστασίαν αὐτὴν τῶν εἰσοδημάτων ἢ ἀπὸ τὸν Καπετὰν Πασᾶν, εἴτε καὶ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἢ ἐπάκτωναν αὐτὰ, ἢ καὶ τὰ ἐσύναζαν ἐπιτροπικῶς, ἐφαίνοντο ὡς ἐξουσιασταὶ τότε τῆς Νήσου καὶ Αὐθένται οἱ αὐτοί. Εὔκολον διότι εἶναι περὶ τούτου νὰ καταλάβωμεν ἀπὸ μίαν ἀποσημείωσιν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ περιβοήτου ἐκείνου Μεεμέταγα Μπογιατζόγλου, ἥτις φαίνεται νὰ ἐσυνέβη περίπου τὸ 1680., ἔτος σχεδόν. Αὐτὴν οὖν τὴν ἀποσημείωσιν ἔχω ἐμμέσως παρὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου Ἄρχοντος Κονσόλου τῆς Φράντζας Μουσοῦ Βενεδίκτου Ἀστίερ, ἐν τῇ Κύπρῳ ἀξιοπρεπῶς διοικοῦντος

(α) Ἑκάστη συδίλλια μονέδα τῆς Ἰσπανίας ἔκαμνε παράδες πεντήκοντα.

πρὸ τριάκοντα ἐτῶν, τὸ τῶν Φραντζέζων ἔκλαμπρον γένος τῶν Πραγματευτῶν, καὶ φιλαγάθως καὶ ἐπικουρητικῶς καὶ τοῖς πρ.ύχουσι καὶ τῷ κοινῷ τῶν συμπατριωτῶν συνδιαπραγματευσαμένου πάντοτε μέχρι νῦν 1788. οὗ χάριν αὐταῖς λέξεσιν αὐτὴν ἀποσημειῶ ἐνταῦθα εἰς ἔνδειξιν.

Σημείωμα μιᾶς Παλαιᾶς 'Αποστασίας τῆς Κύπρου, ὁποῦ ὁ "Αρχων Κόνσολος τῆς Φράντζας Μονσοῦ 'Αστέρ ἐσημείωσε κατὰ τὴν κ'. Δεκεμβρίου 1764.

»"Εμαθον πῶς κατὰ παράδοσιν, καὶ κατ' ἐξαίρετον τρόπον ἀκόμι, τὸ ἐπληροφορήθηκα ἐκ τοῦ στόματος ἑνὸς Τούρκου γηραλαίου ἔχων 97. ἔτη, καὶ ἐξ ἑνὸς Ρωμαίου σχεδὸν καὶ τοῦτος τῆς αὐτῆς ἡλικίας, ὁποῦ ἀμφώτεροι ἐστάθησαν αὐτόπται μάρτυρες μιᾶς ἀποστασίας, ὁποῦ πρὸ ὀγδοήκοντα σχεδὸν χρόνων, ἠκολούθησεν εἰς τούτην τὴν Νῆσον, ἡ ὁποία καὶ ἐβάσταξε διὰ χρόνους ὁλοκλήρους ἑπτά. Ἡ Νῆσος αὐτη τότε ὑπέκειτο εἰς τὴν μερίδα τοῦ Καπετὰν Πασᾶ, ὡς καὶ ἡ Ρόδος, καὶ οἱ 'Αρχηπέλαγοι Νῆσοι. Το διδόμενον τοῦ Βασιλέως ἐτήσιον χαράτζη ἐσυνάγετο ἀπὸ ἕνα χαρατζῆ. Το μαϊσέττι ἀπαιτεῖτο διὰ τὸν Καπετὰν Πασᾶν. Τὸ δὲ Νουζοῦλι, ἦτον πρὸς πορισμὸν τοῦ ἐπιστάτου ἐκείνου ὁποῦ ὁ αὐτὸς Βεζύρης ἐσύστηνε, τὸ ὁποῖον ἦτον διορισμένον 12000. Σ.βυλλιάναις ὁποῦ ἐπολιτεύοντο τότε πρὸς 50. μαΐδιὰ ἡ μία

Οἱ ἀγάδες τῆς Λευκοσίας, ὁποῦ ἐπάλτωναν τοῦτα τὰ δοσίματα, πότε μὲν ὁ ἕνας πότε δὲ ὁ ἄλλος, ἦλθον εἰς ἀντιζηλίαν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἔχθραν, ἁρματώθησαν ἐν τῷ ἀναμεταξύ των καὶ συνελαύνοντο, ὁ Μεεμμέταγας Πογιατζόγλους ὑπερέβη πάντας, καὶ ἐκηρύχθη ἀρχηγὸς, γενόμενος ἀποστάτης δι' ἑπτὰ χρόνους, δίδωντας τὸν καθέκαστον χρόνον, τοῦ ἀπεσταλμένου ἀπὸ τὴν Πόρταν χαρατζῆ, τὸ διατεταγμένον χαράτζιον, τοῦ ὁποίου πρότερον ἐσυνήθιζαν νὰ εἶναι ζητηταὶ, οἱ ἀπεσταλμένοι ἐκεῖνοι, καὶ τὸ ἐβάσταζον διὰ λόγου τους.

Ἐδιώρισεν εἰς ὅλα τὰ Κατηλίκια ἀνθρώπους ὑποχειρίους του, οἵ τινες ἐδιοικοῦσαν, ἔκρινον, καὶ ἐπιστάτευον.

Ἡ Πόρτα, μανθάνουσα πῶς ὁ ῥηθεὶς Πογιατζόγλους, ἔρριψε τὸ κάλυμμα τῆς ὑποταγῆς, διέπεμψεν εἰς Κύπρον, τὸν τζολὰκ Μεεμμὲτ Πασᾶν, μὲ στράτευμα, μὲ σκοπὸν, νὰ βάλῃ καλὴν τάξιν εἰς τὰ πράγματα, τὸν ὁποῖον ἐδέχθησαν εἰς Λευκοσίαν, ὅμως μετὰ παρέλευσιν τινῶν μηνῶν, θέλωντας αὐτὸς νὰ μεταχειρισθῇ τὴν αὐτεξουσιότητά του κατὰ τοῦ ῥηθέντος Πογιατζόγλου, τοῦτος ὁ ἀποστάτης τὸν ἠνάγκασε νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς Λευκοσίας, καὶ νὰ τραβιχθῇ εἰς τὸ τζιφλίκιον τοῦ Κουπάτογλου, ὅπου ἐδιέτριβε ζωοτροφούμενος, καὶ τοῦ ἐμπόδισε κάθε μέσον, μήποτε καὶ ἤθελεν ἀκουσθῇ ἡ κατάστασίς του εἰς τὸ μινιστέριον, ἀλλ' ὅμως ἐμαθητεύθη μετ' οὐ πολὺ, καὶ παρευθὺς ἐπρόσταξε τὸν τζιφοὺτ ὀγλοῦν Ἀχμὲτ Πασᾶν, νὰ διέλθῃ ἐκ τῆς Καραμανίας εἰς Κύπρον, μὲ στρατεύματα, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Τζουλὰκ Μεεμὲτ Πασᾶν, καὶ νὰ ἀφανίσῃ τὸν ἀποστάτην.

Ἐλθὼν λοιπὸν ὁ ῥηθεὶς Τζιφούτογλους Ἀχμὲτ Πασᾶς ἐξεβαρκαρίσθη εἰς Ἀκανθοῦν, καὶ ἐκίνησε κατ' εὐθείαν εἰς Κυθραίαν, διὰ νὰ προκαταλάβῃ τοὺς μύλους, νὰ μὴν ἀλέθωσιν ἄλευρα, ὥστε ὁποῦ τοιουτοτρόπως νὰ στενοχωρήσῃ τὴν Λευκοσίαν, τὸ ἀσφάλισμα καὶ περιτείχισμα τοῦ ἀποστάτου, καὶ διῆγεν ἐκεῖ μῆνας δύω, ὁποῦ ὁ Τζολὰκ Μεεμέτης ἐπῆγεν εἰς συναπάντησίν του, στέλλωντας εἰς τοῦτο τὸ διάστημα στρατεύματα κατὰ τὰς Πόρτας τῆς χώρας, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐπροβάλλοντο μετ' ἐκεῖνα τοῦ ἐχθροῦ μαχόμενα ἀναμεταξὺ, ὄχι ὅμως μὲ σκοπὸν νὰ ἀδυνατήσῃ τὸ πλῆθος τοῦ ἀποστάτου μὲ τοῦτα τὰ μικρὰ ἀτάκκα, ἀλλὰ νὰ τοῦ ἐμποδίζῃ τὴν εἰσέλευσιν καὶ ἐξέλευσιν κάθε ἐμπορημάτων τῆς αὐτῆς χώρας.

Ἡ χώρα εὑρίσκετο τότε χωρὶς Ἄρτον, καὶ ὁ Πασᾶς γνωρίζωντας ὅλα ἕτοιμα πρὸς βοήθειάν του, καὶ πῶς δὲν ἐτόλμα οὐδεὶς νὰ φανερωθῇ ἐξ αἰτίας τοῦ ἀποστάτου, τοῦ ἐπρόβαλε πῶς νὰ τὸν ἀφήσῃ, νὰ τραβιχθῇ στέλλωντάς του ἕνα πασαπόρτον, ὡς προφυλακτικὸν, τοῦτος βλέπωντας τὸ μέρος τοῦ Πασᾶ ἰσχυρότερον μέσα εἰς τὴν χώραν, ἐξῆλθε διὰ νυκτὸς μὲ ἕνα τάγμα ἐμπιστῶν δορυφόρων, καὶ ἀνεχώ-

ρησεν εἰς λεύκαρα, κἀκεῖθεν εἰς λεύκαν, ὅπου ὁ Κεχαγιὰς τοῦ Πασᾶ τὸν ἐπρόλαβε, σκοτώνωντάς του 28. ἀνθρώπους, πιάνωντας καὶ ἄλλους 32. Ἐκ τῆς λεύκας ἀπέρασεν εἰς Κύκκον, καὶ ἐκεῖ ἐνεδυναμώθη τόσον, ὥστε ὁποῦ ἐδυνήθη καὶ ἀπεδίωξε τὸν Κκεαγιὰν ὁποῦ τὸν ἐκυνηγοῦσε κατόπι. ἐκ τοῦ Κύκκου ἐπῆγεν εἰς Πάφον, κἀκεῖθεν εἰς Κυρηνίαν, ὅπου ἁρπάσας ἕνα τῶν περιφήμων σπιούνων τοῦ Πασᾶ, ἐπὶ ἑνὸς δένδρου αὐτὸν ἐκρέμμασε κατέναντι τοῦ Κάστρου. Κατεδιώκετο ὁλοῦθεν ἀπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Πασᾶ, εἶτα ἐδιαπέρασε κατὰ τὴν Ἀμμόχουστον κρυφίως μὲ ἐλπίδα νὰ ἀσφαλισθῇ, πλὴν πρὶν φθάσῃ, τοῦ ἐσφάλιξαν τὰς Πόρτας, καὶ τὸ στράτευμα τοῦ Πασᾶ, τοῦ ἐδιασκόρπισε τὰ ἐναπομείναντα αὐτοῦ στρατεύματα, καὶ ἔτζη ἔφυγε μὲ ἕξη ἀνθρώπους εἰς Πύλαν, ἐξ ἐκεῖθεν περνῶντας εἰς Λάρνακαν διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς λεμεσὸν, ἡρπάχθη κατὰ τὸ κατηλίκι Κειλανίου, καὶ ἐφέρθη εἰς Λευκοσίαν, ὅθεν ὁ Πασᾶς τὸν ἐκρέμμασε διὰ νυκτὸς, τὴν δὲ μεθαύριον ἐτέθη μετὰ τοὺς ὀπαδούς του, ὁποῦ ἐκρεμάζοντο ζῶντες, ἐπὶ τῶν γάντζων ἀπὸ τῶν ἀνθερεώνων, εἰς τοῦτον τὸν τρόπον ἐτελείωσεν αὕτη ἡ ἐπανάστασις, μετὰ παρέλευσιν ἑπτὰ χρόνων. Ὅλοι οἱ ὀπαδοὶ, καὶ διάφοροι Ἀρχηγοὶ αὐτοῦ, ἐπιάσθησαν καὶ ἐθανατώθησαν. τοὺς ἀποδίδουσι πολλὰ ἄτοπα, καὶ κατ᾽ ἐξαίρετον τρόπον διὰ τὰς ὡραίας γυναῖκας, καὶ μὲ ἕνα Φραντζεζικον σπῆτι SA, τὸ ὁποῖον ἐξόδευσε πολλὰ, ἕνεκα τῆς τιμῆς ὁποῦ ἐλάμβανεν ὑποδεχόμενός τον, καὶ διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν γυναῖκα . . . . τοῦ σπητίου τούτου, τὴν ὁποίαν ὁ ῥηθεὶς Πογιατζόγλους ἤθελε μὲ κάθε δυναστείαν νὰ κερδίσῃ εἰς εὐχαριστείαν τοῦ ἔρωτός του.«

Τούτου λοιπὸν τοῦ ἀποστάτου ἀπωλεσθέντος, καὶ τῶν αὐτοῦ ἀκολούθων μετ᾽ αὐτοῦ, ἡ κραταιὰ Βασιλεία φαίνεται πῶς ἔκτοτε κατέστησε τὴν Νῆσον εἰς Ἡγεμονίαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Βεζύρη, ἀφαιρέσας αὐτὴν ἀπὸ τὴν ὑποταγὴν τοῦ Καπετὰν Πασᾶ καὶ ἐπίσκεψιν, καὶ ὑπὸ τοῦ κατὰ καιρὸν Βεζύρη ἄρχισε νὰ στέλλεται Ἡγεμὼν ἢ Μουχασήλης. Ἐφοδιασμένος οὗτος μετά τινος πληρεστέρας ἐξουσίας καὶ τάξεως, τοῦ ὁποίου ἐγχειρίζετο ὄχι μόνον ἡ ἐπίβλεψις καὶ διοίκησις τοῦ κοινοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ συνήθης Ποχσᾶς τῶν βασιλικῶν χαρτίων,

καὶ τῶν τεσσάρων ἀγαλικκιῶν τοῦ τόπου τὰ Καφτάνια· ἑπομένως οὗτος ἦτον κυβερνήτης, εἰσπράκτωρας τῶν βασιλικῶν δοσιμάτων, τοῦ Νεζουλίου καὶ τοῦ Μαϊτεττίου, καὶ τῶν τεσσάρων Ἀγάδων ὁ προχειρισθὴς καὶ διανομεύς. ἀπὸ ἕνα λοιπὸν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον τοῦ Μουχασίλη δηλαδὴ ἐκρέμματο καὶ ἡ πολιτικὴ διοίκησις τῆς Νήσου, καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἡ προχείρησις, καὶ ἡ σύναξις πάντων τῶν δοσιμάτων, εἰς καιρὸν ὁποῦ πρότερον ἄλλος ὁ κυβερνῶν τὰ πολιτικά, ἄλλος ὁ ἀπαιτητὴς τοῦ χαρατζίου, καὶ ἄλλοι οἱ Ἀγιάνηδες. ὁποῦ ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐλάμβανον τὰ τοῦ στρατοῦ ἀξιώματα, καὶ αὐτὴ ἡ τάξις εἶναι ἡ ἰδία ὁποῦ μέχρι τῆς σήμερον διακρατεῖ εἰς τὴν Νῆσον. Πότε δὲ ἔγεινεν ἡ Νῆσος χάσι τοῦ Βεζύρη εἴτε ἐδικόν του εἰσόδημα ἀγκαλὰ καὶ νὰ μὴν ἔχωμεν βεβαίας ἀποδείξεις τοῦ καιροῦ καὶ τῶν αἰτιῶν, δὲν εἶναι ἔξω σκοποῦ ἂν ἀναφέρωμεν, ὅτι ἐπειδὴ εἰς τοὺς 1702., διὰ τὴν ἐπανάστασιν ὁποῦ ἐσυνέβη εἰς τὴν Πόλιν κατὰ τοῦ Μουσταφᾶ, ὃν ἐκατέβασαν τοῦ θρόνου, καὶ ἀνηγόρευσαν Ἀχμέτην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Ὁ τότε Βεζύρης ἀνὴρ δόκιμος καὶ ἔμπειρος εἰς τὰ πράγματα τοῦ Βασιλείου, ἡσύχασε τὴν ἐπανάστασιν, ἔλαβεν ὡς δῶρον τὴν Κύπρον ἀπὸ τὸν νέον Σουλτάνον Ἀχμέτ, ὡς ἀπὸ κάποια σημειώματα ἐνταῦθα εὕρομεν τῶν Ἰταλῶν, καὶ νὰ ἔγινεν ἔκτοτε τῶν Βεζυράδων εἰσόδημα, καὶ ταῦτα χάριν εἰδήσεως. Πρὸς δὲ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ΄. αἰῶνος 1692. ἠκολούθησε μέγα θανατικὸν εἰς τὴν Νῆσον ὁποῦ δὲν ἔμεινε τὸ τρίτον σχεδὸν τῶν κατοίκων, ὡς ἐκ σημειωμάτων ἔχομεν.

Κατὰ δὲ τοὺς 1712. μόλις ἔφθασαν οἱ δυστυχεῖς Κύπριοι νὰ λάβουν ὀλίγην ἄνεσιν, ἀπὸ τὸ θανατικόν, καὶ ἀπὸ ἄλλα πάνδεινα σχεδὸν ἀκατάπαυστα ὁποῦ κατεμάστιζον τὴν Νῆσον, καὶ καταμαστίζουσιν, ἀνεφάνη ἄλλη τις ταραχὴ καὶ θόρυβος. Τινὲς κακότροποι τῆς Ναυτικῆς ἁρμάδας Τοῦρκοι, Λεβέντες εἴτε Γαλιουντζίδες τούρκικα λεγόμενοι, ἐξεβαρκαρίσθησαν εἰς Λεύκαν ὡς εἴκοσι τὸν ἀριθμόν, καὶ εἰσελθόντες εἰς Λευκοσίαν ἁρματωμένοι ἐκόνευσαν εἰς ἕνα Πανδοχεῖον ἢ χάνι κοινῶς, ἐκεῖ συναναστρεφόμενοι μετὰ τινῶν ὁμοίων των, ἐφανέρωσαν ὅτι ἔφθασεν εἰς τὰ ὦτα τῆς Κραταιᾶς βασιλείας ἡ ἀπάν-

θρωπος τυραννία ἥν γυμνάζεται ἀδιστάκτως κατὰ τῶν ἐντοπίων ὁ τότε ἐντόπιος ἡγεμὼν Μουχασίλης, καὶ τὰ πολυφόρτιστα βάρη τῶν δοσιμάτων ὁποῦ ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν Ραγιάν, βεβαιωθεῖσα ἡ Πόρτα ἔστειλεν αὐτοὺς μετὰ φερμανίων νὰ ἀφαιρέσουσιν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, καὶ πρὸς τούτοις νὰ τὸν καταδικάσωσιν εἰς θάνατον μετὰ ἀγάδων συνεργῶν του, καὶ νὰ βάλουσιν ἐκεῖνοι, ὡς ἐφλυάρουν, εἰς καλλιωτέραν τάξιν καὶ κατάστασιν τῆς Νήσου τὰ πράγματα διὰ τὴν ἄνεσιν καὶ ἐλάφρωσιν πάντων. Τοιαῦτα καὶ ὅσα ἄλλα διασπέροντες εἰς τὸν κοινὸν λαὸν διὰ νὰ τὸν ἀποκτήσουν ἀπὸ τὸ μέρος των. ἐλθούσης τῆς νυκτὸς ἐκαταπάτησαν τὰ ὀσπήτια τῶν Ἀγάδων πρῶτον, καὶ αὐτοὺς ἁρπάσαντες ἔξαφνα ἔσειραν δεσμίους εἰς τὸ ἄνωθε χάνι καὶ ἐφυλάκωσαν, φοβερίζοντες αὐτοὺς νὰ κατασφάξωσιν ὡς πρωταιτίους τῶν κακῶν, σκοπὸν, ἔχοντες διὰ τὸ κράτημα αὐτῶν νὰ ἑλκύσουσι καὶ ἄλλους πολλοὺς καὶ νὰ ὁρμήσωσιν ἕως εἰς ἐκεῖνο τοῦ Μουχασίλη ἔπειτα. Ἀλλ' εὐθὺς ἐξεσκεπάσθη ἡ ραδιουργια καὶ κακία των, τινὲς διότι ὁποῦ ἐπροσποιοῦντο αὐτοῖς φιλίαν, παρακινηθέντες ἀπὸ τὸ ἄτοπον αὐτὸ ἐπιχείρημα εἴτε καὶ δολωθέντες παρὰ τῶν κρατηθέντων Ἀγάδων, ἠπάτησαν αὐτοὺς τοὺς πανούργους Γαλιουντζίδας καὶ ἔμαθον ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ψεύματα καὶπλάνη, καὶ ὅτι εἰς ἄλλο ὁ σκοπὸς αὐτῶν δὲν ἀπέβλεπεν εἰμὴ νὰ ἁρπάξωσι ποσότητας χρημάτων καὶ νὰ φύγωσιν. ὅθεν ἀφ' οὗ ἐκατάλαβαν οἱ φυλακωμένοι Ἀγάδες τὸ δράμα, ἐμεταχειρίσθησαν κάθε τρόπον ὑποσχόμενοι αὐτοῖς, ἐὰν τοὺς ἄφηναν ἐλευθέρους νὰ ὑπάγουν εἰς τοὺς οἴκους των, πρὶν ἀκουσθῇ ἡ φυλάκωσις αὐτῶν εἰς τὴν χώραν, τὴν αὔριον ἤθελον τοὺς μετρήσουν ὅσην ποσότητα ἐζήτησαν μεθ' ὅρκου. Οὕτω πλανηθέντες οἱ κακότροποι εἰς τὰς ὑποσχέσεις ἄφησαν αὐτοὺς, καὶ δὴ οὗτοι μετὰ τοῦ Μουχασίλη συμβουλευθέντες ἐτεχνεύθησαν τοὺς ἁρμοδίους τρόπους τῆς κρατήσεως καὶ φθορᾶς τῶν καταδυναστῶν τούτων ἀπαταιώνων Τὴν αὐγὴν λοιπὸν ὁ Μουχασίλης μετὰ τῶν Ἀγάδων ἔστειλε προσκαλῶν τὸν πρῶτον αὐτῶν νὰ ἔλθη νὰ λάβη ὅσα ὑπεσχέθησαν αὐτοῖς οἱ Ἀγάδες ψὲς, τὸν ὁποῖον ἤθελε δεχθῇ μὲ τὴν πρέπουσαν αὐτῷ δεξίωσιν, καὶ μάλιστα νὰ συμβουλευθῇ μετ' αὐτοῦ τοὺς τρόπους διὰ νὰ μεσολαβήσωσιν αὐτοὶ εἰς

τὴν Πόρταν διὰ τὴν αὐτοῦ συγχώρησιν, καὶ τῶν λοιπῶν Ἀγάδων τοῦ τόπου, ὡσὰν ὁποῦ ἐξ αὐτῶν ἤλπιζε τὴν διαυθέντευσιν καὶ μαρτυρίαν εἰς τὴν Πόρταν, πῶς καλὰ πολιτεύεται μὲ τὸν τόπον. Ἐπλανέθησαν οἱ ἄθλιοι, ἔστειλαν τὸν ἀρχηγόν τους καὶ δύω ἄλλους μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ Σαράγι, τοὺς ὁποίους ἐλθόντας ἐκράτησεν ὁ ἡγεμὼν ὡς εἰς φυλακὴν, στείλας προσκαλῶν καὶ ἄλλους διὰ νὰ συμβουλευθῶσιν. ἀλλ᾽ οἱ μείναντες εἰς τὸ χάνι ὑποπτεύσαντες διὰ τὴν ἄργητα τῶν συντρόφων, ἄρχισαν νὰ φεύγωσι, κρατηθέντες ὅμως εὐθὺς ἀπὸ τοὺς Γιαννιτζάρους ἀπέλαυσαν τὰ ἐπίχειρα τῆς πανουργίας των. Ἐπειδὴ ἄλλους ἐκρέμασεν ὁ ἡγεμὼν τῇ ἀποφάσει τῆς Κρίσεως, ἄλλους ἐπαλλούκωσε, καὶ τοὺς εἰς χείρας ἔπνιξε, καὶ τοιουτοτρόπως ἠλευθερώθη καὶ αὐτὸς καὶ οἱ Ἀγάδες, καὶ σὺν αὐτοῖς πολλοὶ ἄλλοι, καὶ ὁ τόπος ἀπὸ μίαν τοιαύτην ἀπάτην τοιούτων κακοτρόπων λεβεντῶν.

Πολλῶν χρόνων παρελθόντων μετὰ τὴν Ἅλωσιν, ἀγκαλὰ οἱ πρῶτοι χρηματίσαντες Ἀρχιερεῖς ἐν τῇ Νήσῳ, περὶ τῶν ὁποίων ἀμυδρὰν καὶ σκοτεινὴν εἴδησιν ἔχομεν, καὶ ἕως σχεδὸν τοῦ 1660. φαίνεται νὰ μὴν ἦσαν τοσοῦτον συμπεφυρμένοι εἰς τὰ πολιτικὰ τέλη τῶν Ραγιάδων, δηλαδὴ εἰς τὰς δωσοληψίας τῶν χαρατζίων καὶ ἄλλων αὐθεντικῶν δοσιμάτων. ἀλλ᾽ οὐδὲ ἴσως τότε εἶχε τόσην χρείαν ἡ Πόρτα νὰ ἐγνωρίζῃ αὐτοὺς κυρίως ἐπιστάτας καὶ ἐπιτρόπους τοῦ Ραγιᾶ εἰς τὰ βασιλικὰ τέλη, καθὸ ἦτον χωρισμένη ἡ ἐπιστασία τῆς συνάξεως τῶν δοσιμάτων, ἀπὸ τὴν ἐπιστασίαν τῆς διοικήσεως τοῦ λαοῦ, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ Πασᾶς ἢ ἡγεμών. Εἶναι ὅμως φανερὸν πῶς ὡς Ἐπίσκοποι τῆς Νήσου ἦσαν ἐγνωσμένοι εἰς τὴν Πόρταν, διατὶ χωρὶς Μπερατίου βασιλικοῦ δὲν ἐλάμβαναν τὴν ἐπίσκεψιν τῶν χριστιανῶν καὶ Ἐκκλησιῶν, ὡς ἔγνωμεν πρότερον, καὶ ὡς προεστῶτες τῶν χριστιανῶν εἶχον κάποιαν ἁπλῆν σχέσιν εἰς τὰ δημόσια, διὰ τοῦτο δὲν ἀπέλειπον τοὺς ἐξουσιαστὸς ἐρχομένους ἐκ Πόλεως, μετὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Κλήρου νὰ προϋπαντεῦσι, νὰ προσφέρωσιν αὐτοῖς πισχέσια ἤτοι δῶρα ἢ ἐκ συνηθείας, ἢ καὶ διωρισμένως, τῶν τοιούτων Πασάδων δηλαδὴ, ἡγεμόνων καὶ Μουλλάδων, καὶ κατὰ καιροὺς νὰ πηγαίνουσιν εἰς χαιρετισμὸν αὐτῶν, καὶ πάντως διὰ ταῦτα νὰ γίνεται δεκτὴ ἡ μεσιτεία των εἰς τὰ συμβαίνοντα κατὰ τῶς Ραγιάδων, καὶ νὰ εἰσακούωνται.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, τοῦ πλήθους ὀλιγοστεύσαντος ἐξ αἰτίας τῶν θανατικῶν, τῶν δυστυχιῶν τῆς γῆς, πολλοὶ δὲ καὶ τῆς ἐνεγκαμένης διὰ τὰ δυσαπάντητα χρέη ἀναχωρήσαντες, καὶ ἐρημωθείσης. ἡ Πόρτα διὰ νὰ συστήλη τρόπον τινὰ τῶν ἐξουσιαστῶν τὴν ἀχορταγίαν, καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ καταπιέζεται ὁ Ραγιᾶς ἀπὸ τὰς Ἀβανίας, καὶ ἀδικίας των, καὶ διὰ νὰ ἐμπνεύσῃ κάποιαν ἐλπίδα εἰς τοὺς μείναντας πτωχούς, ἔκρινεν εὔλογον, ὡς φαίνεται, νὰ ἐγνωρίσῃ τὸν κατὰ καιρὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Κύπρου μὲ τοὺς τρεῖς αὐτοῦ Ἀρχιερεῖς, ὡς ἐφόρους οἷόν τινας καὶ ἐπιτρόπους τοῦ Ραγιᾶ, ὥστε ὁ Ραγιᾶς μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς ἀκούονται οἱ Ἀρχιερεῖς του εἰς τὴν Πόρταν προσκλέοντες ὑπὲρ αὐτοῦ, ἤθελε μὲν ὁ εὑρισκόμενος μένῃ ἡσυχάζων εἰς τὸν τόπον, ὁ δὲ φυγὼν ὅτι ἤθελεν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ οἱ ἅρπαγες ἐξουσιασταὶ, αἰσθανόμενοι τὴν ἰσχὺν τῶν Ἀρχιερέων εἰς τὴν Πόρταν, ἤθελον φοβοῦνται καὶ συστέλλονται ἀπὸ τοῦ νὰ καταδυναστεύουσι τὸν λαόν. Ἔνδειξις τῆς τοιαύτης θελήσεως τῆς Πόρτας, ὅτι δέχεται εὐμενῶς τῶν Ἀρχιερέων τῆς Κύπρου τὸ ἄρζε, ἤτοι τὴν ἀναφοράν των διὰ τὰ δημόσια τέλη καὶ τὴν αὐτῶν πρόσκλαυσιν εἰς κάθε καιρὸν ὁποῦ πέμπεται ἀμέσως εἰς αὐτὴν μὲ τὰς βούλλας των, τοῦ μὲν Ἀρχιεπισκόπου (τὸ ὄνομα τουρκιστὶ διὰ κινναβάρεως, (τοῦ ὁποίου μόνου ἡ σφραγίδα γράμμασιν ἐρυθροῖς εὑρίσκεται τυπωμένη εἰς τὸ βασιλικὸν Καίτι, ἢ Κώδικα τῶν σφραγίδων συναριθμημένη ὡς καὶ τῶν Πατριαρχῶν μετὰ μέλανος,) τὰ δὲ τῶν τριῶν Ἀρχιερέων Μητροπολιτῶν μετὰ μέλανος. ὅθεν συνάγεται ἐκ τούτου, πῶς ἡ Κραταιὰ βασιλεία τῶν Ὀθωμανῶν ἀναμφιβόλως εἰδοποιήθη μετὰ τὴν ἅλωσιν, καὶ παρὰ τοῦ Πατριάρχου ἀναγκαίως ἐβεβαιώθη, πῶς ἔχει προνόμιον ἔκπαλαι ὁ τῆς Κύπρου Ἀρχιεπίσκοπος, ἐκ βασιλέων δωρηθὲν διὰ τὴν ὑπακοὴν καὶ πίστιν αὐτοῦ καὶ τοῦ Ραγιᾶ, ἣν ἐφύλαξε πάντοτε καὶ τότε καὶ νῦν, τὸ νὰ ὑπογράφεται μὲ κόκκινα γράμματα, καὶ νὰ σφραγίζῃ κόκκινα μὲ τὴν βοῦλλαν του, καὶ διὰ τοῦτο καὶ δεκτὴ ἡ αὐτοῦ σφραγὶς καὶ εἰς τὴν Πόρτα καὶ εἰς πάντας τοὺς Ὀθωμανοὺς ἡ διὰ κινναβάρεως. ἀλλ' οὐδὲν νομίζω, ἄλλη ὁμοία βέβαια φαίνεται ἐν τοῖς τοιούτοις Κώδιξι δι' ἐρυθρῶν ἐνετυπωμένη.

Ἐκ ταύτης οὖν τῆς αἰτίας ἐμψυχωμένοι, πολλάκις οἱ Ἀρχιεπίσκοποι τῆς Νήσου ἐπαρρησιάσθησαν ἀφόβως εἰς τὸν ὑπέρτατον Βεζύρην αὐτοπροσώπως προσκλαυθέντες, καὶ περὶ τῶν χρεῶν τοῦ Ραγιᾶ συγκατάβασιν αἰτήσαντες, ὄχι ὀλιγώτερον καὶ περὶ ἄλλων ὑποθέσεων τοῦ τόπου κατὰ καιροὺς βοήθειαν καὶ σύστασιν λαβόντες. ἐπορεύθησαν διότι ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ εἰς βασιλεύουσαν καὶ Νικηφόρος, καὶ οἱ δύω Ἰάκωβοι, καὶ Γερμανὸς, καὶ Σίλβεστρος, καὶ Φιλόθεος δὶς, καὶ Παΐσιος μετὰ τῶν περὶ αὐτῶν Μητροπολιτῶν, (καθὼς καὶ ὁ νῦν τὸν θρόνον κατέχων ἀξιοπρεπῶς κύριος Χρύσανθος μετὰ τῶν Ἀρχιερέων Πάφου, Κυρίου Παναρέτου, Κιτιαίων Κυρίου Μελετίου, καὶ Κυρηνίας Κυρίου Σωφρονίου πρὸ ὀλίγου τῷ ἔτει δηλαδὴ 1783.) καὶ πολλάκις εἰσακούσθησαν, καὶ βοηθείας ἠξιώθησαν. ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐξ αἰτίας τῶν κακεντρεχῶν Κυπρίων φυλακὰς καὶ ἐξορίας ὑπέμεινον διὰ τὴν Πατρίδα καὶ διὰ τὸ ὑπ' αὐτῶν Ποίμνιον.

Τοῦ δὲ Μακαρίτου Σιλβέστρου, πρὶν ἢ ἔπειτα τοῦ 1730. εὐδημήσαντος μετὰ κοινῆς ψήφου τοῦ λαοῦ μετὰ τῶν Ἀρχιερέων εἰς βασιλεύουσαν, διὰ πρόσκλαυσιν εἰς τὸν Βεζύρην περὶ τῶν δυσαπαντήτων χρεῶν τοῦ τόπου, ἐναντίως τὰ πράγματα κινηθέντα, ἡ Πόρτα ἐξώρισεν αὐτὸν καὶ τὸν Ἰωαννίκιον Κιτιαίων εἰς Ἀβρὰτ Ὀτασὶ, οἱ δὲ Πάφου Ἰωακεὶμ, καὶ Κυρηνίας Νικηφόρος, οὐκ οἶδα πῶς ρυσθέντες τοῦ ἐξωρισμοῦ, ἐλθόντες εἰς Κύπρον, ὁ μὲν Πάφου κατέλαβε τὸν τοῦ Κιτιαίων θρόνον, ὁ δὲ τὸν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τάχα ἐπιτροπικῶς. μετὰ μῆνας δὲ ἐλευθερωθέντες οἱ ἐξώριστοι ἐπανέλαβον τοὺς αὐτῶν θρόνους, καὶ ἡ σκηνὴ διεσκεδάσθη. τῆς κατά τινα τρόπον ὑποπτευθείσης μεταξὺ τῶν καλῶν τούτων Ἀρχιερέων διαφωνίας ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἀναβὰς δὲ ἐπὶ τοῦ θρόνου μετὰ τὸν Σίλβεστρον ὁ φιλεπιστήμων Διδάσκαλος Κύριος Φιλόθεος ἐκ Γαλάτων Κώμης, ὡς ἐν Κωνσταντινουπόλει χρόνους ἀρκετοὺς διατελέσας, καὶ μαθητὰς ἐκ τῶν ἐπισήμων οἴκων καὶ Εὐγενῶν ἐκεῖσε λαβὼν, μάλιστα τὸν Κριτίαν ἐκεῖνον ἔχων ἐν πᾶσιν ὑπερασπιστὴν, ὡς Διδάσκαλος κατ' ἰδίαν τῶν τέκνων αὐτοῦ χρηματίσας, ἀνὴρ ἐρωδιασμένος διὰ τῆς θεωρίας καὶ πράξεως ἄριστα, ζηλωτὴς παιδείας τῶν νέων ὤν, ἐστόλισε

τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν μετὰ σχολῶν Ἑλληνικῆς καὶ Μουσικῆς καὶ Διδασκάλων, φιλόπτωχος, ἀφιλάργυρος τὸν τρόπον, γενναῖος τὴν ψυχὴν, ἐσέμνυνε τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν ὄνομα, ἤγειρεν εἰς οὐ τὴν τυχοῦσαν μεγαλοπρέπειαν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν πρὸ αὐτοῦ, καὶ τῇ ειδήσει τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τάξεων, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου καὶ τὸ Ἱερατεῖον εὐπρέπησεν. Οὗτος πρώτην φροντίδα ἐπελάβετο νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν Πατρίδα τῶν δυσαπαντήτων δοσιμάτων, καὶ τῶν ἀκορέστων ἐξουσιαστῶν νὰ ἀναστείλῃ τὴν ὁρμήν. ὅθεν πορευθὺς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐνέργησε τοσοῦτον, ὥστε ἔφθασε νὰ καταπείσῃ τὸν Βεζύρην νὰ κάμῃ ἔλεος εἰς τὸν Ραγιᾶν, καὶ νὰ κατεβάσῃ ἀπὸ τὰ χαρατζοχάρτια ἀρκετὴν ποσότητα. ἀλλὰ φεῦ, ὑπό τινων κακοτρόπων ἐχθρῶν Τουρκῶν, καὶ τάχα χριστιανῶν τῷ ὀνόματι, ὑπό τινος λέγω Κιοσὰ Μεεμέταγα Ἀλαγγημπέγη τῆς Πάφου. τινὸς κακοκλήρου Ἱερέως παφίου. τινὲς Μαρκέλλου, καὶ Μοδίτου, καὶ Χοιροκοιτιώτου, καὶ ἄλλων φθονερῶν διαβαλθεὶς εἰς τὸν Βεζύρην, ἐστάλη εἰς Κύπρον σιδηροδέσμιος, καὶ εἰς φυλακὴν ἐμβληθεὶς ἀπαιτεῖτο πῶς ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Ραγιᾶν ἄνευ φερμανίου, τρία καὶ πέντε γρόσια. ἀλλ' εἰς τὴν ἐξετασιν ἐδείχθη ἀθῶος τῆς διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῶν ῥηθέντων κακοτρόπων. Ἐξώσθη δὲ καὶ τοῦ θρόνου, καί τις Νεανίας οἰνόφλυξ Νεόφυτος παρὰ τῶν ῥηθέντων Κυπρίων ἐκλεχθεὶς, βιασθέντος τοῦ Πατριάρχου ἀπὸ τῆς Πόρτας διὰ τὴν χειροτονίαν του, ἐχειροτονήθη Ἀρχιεπίσκοπος τὸ Κνώδαλον. ἀλλ' ἐλθὼν εἰς Κύπρον ὁ Γεννάδας, καὶ οὐ μόνον μὴ ὑποδεχθεὶς, ἀλλὰ καὶ ἀποστραφεὶς ὑπὸ τῶν χριστιανῶν, καὶ ὡς ἐπιβάτης τοῦ θρόνου, καὶ ὡς μὴ Κύπριος, ὁρώντων τὸν γνήσιον αὐτῶν Ἀρχιερέα εἰς δεσμὰ, καὶ φυλακὴν ὑπὲρ αὐτῶν πάσχοντα. Ἐντὸς ὀλίγου ὑπ' ἀδημονίας, μᾶλλον δὲ ὑπὸ μέθης, ἀπεχρέμψατο τὴν ψυχήν. καὶ πάλιν τίθεται ἐλευθερωθεὶς, ὁ λίχνος ἐπὶ τὴν λιχνίαν ὁ Ἀθλητὴς Φιλόθεος. ἀλλ' ὑπὸ φόβου τῆς καταδρομῆς ὁ μακάριος ἐπιληψίᾳ (ὑπὸ τοῦ ταμλᾶ) κατασχεθεὶς ἐκρατήθη ὅλος τὰ μέλη καὶ τρέμων χεῖρας καὶ πόδας μόλις ἐκινεῖτο ὑπὸ δύω βασταζόντων ἀνθρώπων μέχρι τέλους τῆς ζωῆς.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τοιαύτην ἀθλίαν κατάστασιν εὑρισκόμενος μήτε ἀπο-

δειλίασεν ὁ καλὸς Ποιμὴν, ἀλλὰ γενναῖος διὰ τὴν τοῦ κοινοῦ ὠφέλειαν προσπαθῶν ἀπῆλθεν εἰς Βηρυτὸν, καὶ ἐκεῖθεν ἀπέστειλε τοὺς Ἀρχιερεῖς τὸν Ἰωακεὶμ Πάφου, τὸν Μακάριον Κιτιαίων, καὶ τὸν Κυρηνίας Νικηφόρον εἰς βασιλεύουσαν διὰ πρόσκλαυσιν μετὰ καὶ ἄλλων Κυπρίων καλοθελήτων, ἔνθα πολλὰ οἱ φίλοι αὐτοῦ συμπράξαντες καὶ βοηθήσαντες τοῖς Ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς λοιποῖς, κατέπεισαν τὸν Βεζύρην ἐλθεῖν εἰς τοιαύτην συγκατάβασιν καὶ συμφωνίαν, ὅτι ὁ τόπος ἀπὸ τοὺς 1754. καὶ εἰς τὸ ἑξῆς νὰ ἔχῃ νὰ πληρώνῃ διὰ δόσιμον δέκα χιλιάδες χαρτία καὶ ἑξηνταέξη, ἀπὸ εἰκοσιένα γρόσι καὶ μισὸν κατ' ἔτος διὰ Μαϊχέττιν, διὰ Νεζοῦλι καὶ διὰ χαράτζι. μὲ τοιαύτην ὅμως ὑπόσχεσιν καὶ τῶν δύω μερῶν, ὅτι ὁ Ραγιᾶς καὶ ἂν εἰς τὸ ἔμπροσθεν αὐξήσῃ εἰς ἀριθμὸν, ἢ καὶ ἂν ὀλιγοστεύσῃ, νὰ ἔχῃ νὰ πληρώνῃ ἀφεύκτως αὐτῶν τῶν δέκα χιλιάδων καὶ ἑξηκονταέξη χαρτίων τὴν ποσότητα ἀπὸ εἴκοσι ἕνα γρόσι καὶ μισόν. Τοιαύταις συμφωνίαις ὁ τόπος ἐδέθη ἔκτοτε μαχτοῦ, ὡς εἰπεῖν διωρισμένως τόσα εἰς τὸ ἑξῆς, μὲ χάττι χουμαΐ, δηλαδὴ μὲ θέσπισμα ἰδιοχείρως ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ Ἄνακτος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις ἔλαβον καὶ οἱ τέσσαρες Ἀρχιερεῖς τῆς Κύπρου φερμάνι ὑπὸ τοῦ Βεζύρι νὰ εἶναι καὶ νὰ γνωρίζωνται τοῦ Ραγιᾶ τῆς Νήσου Κοτζαμπασίδες εἴτε Ἐπιστάται, καὶ Ἐπίτροποι, καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἀναφορῶν νὰ προβάλλουσιν ἀμέσως εἰς τὴν ὑψηλὴν Πόρταν τὰ ζητήματα, καὶ τὰς προσκλαύσεις τοῦ αὐτοῦ Ραγιᾶ εἰς κάθε καιρὸν ἄφοβα.

Περὶ δὲ τοὺς 1741. σεισμὸς πάλιν ἐσυνέβη εἰς τὴν Νῆσον, καὶ τόσον δυνατὸς ὥστε ἔπεσεν ὁ Μιναρὲς τοῦ Τζαμιοῦ τῆς πάλαι ἁγίας Σοφίας, καὶ ὄχι μικρὰν φθορὰν ἐπροξένησε. Κατὰ τοὺς 1746., ὁ Μπεκὴρ πασᾶς εὑρισκόμενος εἰς Κύπρον, δι' ἰδίων ἐξόδων ἔφερε τὸ ἤδη τρέχον νερὸν εἰς τὴν Πολιτείαν τῆς Λάρνακος, ὡς ἀρκετὰ προείρηται εἰς τὸ περὶ τῆς Πόλεως τοῦ Κιτίου περὶ τούτου.

Περὶ δὲ τοὺς 1755. ὁ Μακαρίτης Κύριος Φιλόθεος ἐπροσπάθησε καὶ εὔγαλεν ὁρισμὸν ἀπὸ τοῦ Βεζύρη, τῶν Καλογέρων τῆς Κύπρου τὸ χαράτζιον καὶ Μοναστηρίων, νὰ ἀποκρίνωνται οἱ κατὰ καιρὸν Ἀρχιερεῖς ὡς τέσσαρες χιλιάδας γρόσια τοῦ κατὰ καιρὸν Μουχασήλη,

καὶ νὰ τὸ συνάζωσιν αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς Καλογέρους κατὰ ἀναλογίαν τῶν εὑρισκομένων εἰς τὰ Μοναστήρια. καὶ ὁ Μουχασήλης νὰ μὴν ἔχῃ πλέον νὰ ζητῇ ἀπὸ αὐτοὺς τὸν ὀβολόν.

Ἔτει δὲ 1756. γογγυσμὸς μέγας καὶ τρόμος τῆς γῆς ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ τῇ νυκτὶ καὶ τῇ ἡμέρᾳ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τοῦ Ἰαννουαρίου, καὶ μέγαν φόβον ἐπροξένησεν εἰς τοὺς κατοίκους.

Ἔτει δὲ 1757. Πεῖνα σκληρὰ εἰς τὸν τόπον ἐξ αἰτίας τῆς ἀνομβρίας καὶ τῆς Ἀκρίδος, ὥστε ὁ λαὸς ἔψηνε τὰ ἀγριοκολοκάσια, φαρμακεραὶ ρίζαι, καὶ τὰ ἔτρωγε, καὶ ἄλλα χορτάρια ἄγρια. ἐξ αὐτῆς πολὺ πλῆθος ἔφυγεν ἐκ τῆς Νήσου εἰς τὰ μέρη τῆς Συρίας καὶ Ἀνατολῆς. αὐτὴ ἡ πεῖνα ἐβάσταξε καὶ μέχρι τοῦ 1758. σχεδόν.

Ἔτει δὲ 1759. Τελευτήσαντος τοῦ Ἀοιδήμου Φιλοθέου, καὶ διὰ παραιτήσεως χειροτονηθεὶς ὁ αὐτοῦ Ἀρχιμανδρίτης Κύριος Παίσιος Ἀρχιεπίσκοπος, οὐδὲ μικρὸν ἀναπνεύσας καὶ Οὗτος ὁ εὐλογημένος ἀπὸ τὰ χρέη τοῦ θρόνου, συνέβη θανατικὸν τῷ 1760., καὶ τοσοῦτον σφοδρὸν, ὥστε ἔφθειρε τὸ τρίτον μέρος τῶν ἀνθρώπων Τουρκῶν καὶ Χριστιανῶν, καὶ χωρία ὁλόκληρα κατερήμωσε. Τότε ὄντος Ἡγεμόνος τοῦ Κασίμαγα, οἱ Ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν γερόντων, γνώμῃ τοῦ Ἡγεμόνος, ἔκριναν εὔλογον νὰ δώσωσι τὴν εἴδησιν τῆς τοιαύτης φθορᾶς τῶν κατοίκων εἰς τὴν Πόρταν, καὶ νὰ ζητήσουσιν ἔλεος καὶ συγκατάβασιν διὰ τὸν μείναντα Ραγιᾶν, ἂν ὄχι ἄλλο ἀπὸ τὴν αὔξησιν τοῦ ρουσφετίου, εἴτε προσθήκης, ὁποῦ ὁ Βεζύρης πλέον τοῦ διωρισμένου ἔπερνεν ἀπὸ τὸν Ἡγεμόνα διὰ τὸ Καββάδιον. Ἐστάλθησαν λοιπὸν ὁ Κιτιαίων Μακάριος, καὶ Κὺρ Ἐφραὶμ Διδάσκαλος Ἀθηναῖος, (ὁ μετὰ ταῦτα Πατριάρχης Ἱεροσολύμων) εἰς Κωνσταντινούπολιν μὲ ἀποδείξεις Ἡγεμόνος, Ἀγάδων τοῦ τόπου, καὶ Μουλλᾶ μαρτυρούσας τὴν μεγάλην φθορὰν ὑπὸ τῆς Πανούκλας, μάλιστα τοῦ Ραγιᾶ καὶ θάνατον. (ἀλλὰ καὶ πρὸ τούτου ὁ Κὺρ Ἐφραὶμ ἀπεστάλθη κοινῇ ψήφῳ εἰς τὴν Λαύραν τοῦ Ἄθωνος καὶ ἔφερε τὴν ἁγίαν Κάραν εἰς Κύπρον τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ Συνάδων, κατ' ἐξαίρετον χάριν ἀποδιωκτικὴν τῶν Ἀκρίδων φθοροποιῶν τῶν σπερμάτων καὶ πάσης χλόης, ἐξ ὧν μαστίζεται ἡ Νῆσος ἀνέκαθεν καὶ κατ' ἔτος). Τότε δὲ τὰ

πράγματα ἐναντίως κινηθέντα κατὰ τοῦ Κὺρ Παϊσίου ὑπό τινων ἐχθρῶν Κυπρίων, τῶν διὰ μερικὰ τέλη, καὶ τὴν προσδοκωμένην εἰς τὸ κοινὸν ὠφέλειαν ἐμποδισάντων, οἱ ἀπεσταλμένοι, ὄχι μόνον δὲν εἰσηκούσθησαν, ἀλλὰ καὶ διαβαλμένη ἡ Πόρτα κατὰ τοῦ Κὺρ Παϊσίου ἐξώρισεν αὐτὸν, ὃς ἀκούσας τὴν ὁρμὴν καταφεύγει εἰς Βερούτιον. Ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ διατρίβων ὁ Ἱεροδιάκονος κὺρ Κυπριανὸς Κύπριος, ὁ μετὰ ταῦτα Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, Διδάσκαλος ἐν οἴκῳ εὐγενῶν, πείθεται ὑπὸ τῶν ἐναντίων καὶ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου ὡς ἠναγκασμένου ἀπὸ τῆς Πόρτας, παρακινεῖται, καὶ δέχεται οἰκονομικῶς τὸ Καβάδιον, ὡς τάχα τῆς Κύπρου Ἀρχιεπίσκοπος πρὸς δυσώπησιν τῆς Πόρτας. Οὗτος ἐλθὼν εἰς Κύπρον ἀπὸ χρέη καὶ δάνεια βεβαρυμένος, ἠνάγκασεν ὄχι μόνον τὰ Μοναστήρια καὶ Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἀπάντησιν τούτων τούρκικων χρεῶν ὄντων, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν σωζομένων, καὶ ἐβοηθήθη ἀρκετά. Ἀλλ' ἐπὶ τούτοις τοῖς δεινοῖς, ἰδοὺ καὶ ἄλλη προσθήκη δεινῶν, ὡς ἐξώριστον σταλθέντα εἰς Κύπρον τὸν ὀνομαστὸν ἐκεῖνον Ἀτζὲμ Ἀλάγαν, ἰσχυρῶς διαυθεντευόμενον ὑπὸ μιᾶς τῶν Σουλτάνων, καὶ τὴν Ἡγεμονίαν χάριτι αὐτῆς ἠμφιεσμένον, διὰ παρηγορίαν τῆς ἐξορίας του, ὡς ἄλλον τινὰ Σαρδανάπαλον καὶ τοῦ Διονύσου ἑορταστὴν ἀπαράμιλλον.

Ἀλλὰ τὰ ἐπιφορτισθέντα χρέη εἰς τὸν θρόνον πολλὰ καὶ δυσαπάντητα. ὁ Κὺρ Κυπριανὸς ὑποψήφιος, καὶ ὡς ἀνεπιτήδειος, καὶ ὡς ψυχραμμένως δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, εἰς ἀδημονίαν ἐμπεσὼν, αὐτοβουλήτως ἐπαραίτησε καὶ χρέη καὶ θρόνον εἰς τὸν ζῶντα γνήσιον Ποιμένα Κὺρ Παΐσιον, καὶ ἐπέστρεψε πάλιν εἰς Κωνσταντινούπολιν Διάκονος. Προσκληθεὶς δὲ καὶ στραφεὶς ὁ Παΐσιος ἐκ Βηρυτοῦ, δὲν ἐπρόφθανε νὰ χορτάσῃ πουγγίων τὸν Ἀτζέμην, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. ὅθεν ἀνέβη εἰς χρέος ὁ θρόνος ὑπὲρ τὰ διακόσια πουγγεῖα τῶν ἄσπρων. (ἰξεύρομεν πῶς πεντακόσια γρόσια ποιεῖ ἓν πουγγεῖον κατὰ Τούρκους) ἀλλὰ ταῦτα ὡς πρὸς τὰ ἀκόλουθα συμβεβηκότα εἰς τὴν Νῆσον καὶ συμφορὰς, ὡς μηδὲν παραβαλλόμενα κριθήσονται.

Λέγω ἦτον ἄνωθεν συγχωρημένον ἔτι, νὰ δοκιμάσῃ ἡ ταλαίπωρος αὕτη Νῆσος ἄλλην ἀνέλπιστον καταστροφὴν, ὥστε νὰ καταντήσῃ εἰς

ἔσχατον κίνδυνον, καὶ ὁ Κρότος τῶν τοσούτων περιπεπλεγμένων κακῶν, νὰ ταράξῃ πάντας ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου ἀπαραλλάκτως, καθὼς τὸν καιρὸν τῆς Ἁλώσεως. Ὁ θάνατος τῶν ἀνθρώπων ὁ πολὺς, ἡ ἀναχώρησις τῶν ζώντων ἀπὸ τὰς φαμηλίας των διὰ τὴν ἀπαίτησιν τῶν δοσιμάτων, καὶ τῶν γεννημάτων τὴν ὀλιγότητα, κατήντησαν τὸν μείναντα Ραγιᾶν εἰς ἕνα μικρὸν ἀριθμὸν, μόλις ἑπταήμισι χιλιάδων, τάχα ἀξίων διὰ τὸ εἰκοσιένα καὶ μισὸν γρόσι, χωρὶς μιᾶς καὶ μισῆς χιλιάδος κουτζῶν, τυφλῶν, γερόντων, παιδίων δέκα ἢ ἕνδεκα χρόνων καὶ πτωχῶν. Τὰ δέκα χιλιάδες καὶ ἑξηνταέξη χαρτία ἀπαιτοῦντο ἄφευκτα, ἡ προσθήκη τῶν Μουχασιλάδων ἡ διδομένη εἰς τὸν Βεζύρην χρόνον πρὸς χρόνον ηὔξανε. Τὰ ἀκολουθοῦντα ἔξοδα Σαραγίου καὶ τόπου ἀπαραίτητα, εἰς τὰ τεσσαράκοντα ἕως εἰς τὰ πεντήκοντα ὁ δυνατὸς τάχα ἐβιάζετο νὰ πληρώσῃ, ὁ μεσαῖος εἰς τὰ εἰκοσιπέντε ὡς εἰς τὰ τριάκοντα ἐσφύγγετο, καὶ τὰ παιδία, γέροντες, καὶ ἀσθενημένοι ἐτυραννοῦντο νὰ πληρώσουν τὰ δέκα τὰ δεκαπέντε καὶ εἴκοσι. Τὰ γεννήματα ὀλιγότατα, ἡ πρᾶξις μικρὰ, τὰ πάντα δεινὰ καὶ πανταχόθεν ἐπιπολάζοντα. Οἱ Ἀρχιερεῖς διπλὰς καὶ τριπλὰς προσκλαύσεις εἰς τὴν Πόρταν. Ἀλλ' οἴμοι δὲν εἰσακούονται, ἡ Πόρτα τεταραγμένη ἀπὸ ἄλλα της τέλη ἀναγκαιότερα πολέμων, τὰ ὁποῖα ἀφ' ὃν τότε ἐκάγχλαζον, δὲν ἔκλινεν εἰς ἀκρόασιν ὄχι μόνον τῶν Κυπρίων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων τόπων, ἐποῦ ὁμοίως ἐπροσκλέοντο.

Ἔρχεται λοιπὸν ἡ Πέτρα τοῦ σκανδάλου τὸ αἴτιον πάντων τῶν συμφορῶν τῆς Κύπρου Μουχασίλης ὁ Τζὴλ Ὀσμάναγας ἔτει 1764., ἐπιφορτισμένος ἕως τὴν κορυφὴν ἀπὸ χρέη διὰ τὰς ἀδρὰς ποσότητας, ἢ ὁποῦ τοῦ ἐπῆραν, ἢ ὁποῦ ἐπρόσφερεν εἰς τὴν Πόρταν διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τῆς Κύπρου τὸ Μανσούπιον. Ἤλπιζεν ὁ ἄθλιος καὶ νὰ εὐγάλῃ ὅσα ἐκατάβαλε, καὶ νὰ κερδίσῃ ὅσα ἐφαντάζετο. ἀλλ' ἡ κακή του τύχη τὸν ἐκαταδίκασεν ὑπὸ τὴν ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησιν τοῦ λαοῦ νὰ φονευθῇ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλοι δεκοκτὼ αὐτοῦ Τζοχατάριδες. καὶ τὸ ἔχει του νὰ γένῃ καὶ ὁ βασιλικὸς ἕτοιμος εἰς ἀποστολὴν χαζινὲς διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, τῶν παρατυχόντων τοῦ ὄχλου ἁρπαγὴ καὶ λεηλάτησμα, οὗ ὁ φόνος ἔφερε μεγάλους καὶ μικροὺς, Τούρκους καὶ

χριστιανοὺς εἰς ἄφευκτον κίνδυνον ὀργῆς βασιλικῆς, ἐὰν μὴ ὁ Θεὸς βέβαια δὲν ἤθελεν ἐπινεύσῃ σπλάγχνα οἰκτιρμῶν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἄνακτος.

Ὁ Τζὴλ Ὀσμάνης ἀφ' οὗ ἀνέγνωσε τὸ ζάπτι φερμάνι του, παρελθόντων τινῶν ἡμερῶν μετὰ τοὺς χαιρετισμούς, ἐπρόβαλε διὰ τοῦ Δραγομάνου τότε χατζῆ Ἰωσὴφ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ καὶ τοῖς λοιποῖς, πῶς ἐπειδὴ ἐπιφορτίσθη μὲ πολλὰ πουγγεῖα τὸ Μανσοῦπι, ἔκαμνε λογαριασμὸν πῶς ἂν δὲν ἐλάμβανεν ἀπὸ κάθε Ραγιᾶν κατὰ τὴν ποσότητα τῶν ἄνωθεν χαρτίων, ἀπὸ 47. γρόσια, δὲν ἐδύνετο νὰ ἀπαντήσῃ τὰ χρέη του. Οἱ Ἀρχιερεῖς ἀπόρησαν εἰς τὸ ζήτημα καὶ ἀπεκρίθησαν, ὅτι καθὼς ἐπέρασαν μὲ τοὺς παρελθόντας Μουχασίλιδες, ἔλπιζον νὰ περάσουν καὶ μὲ αὐτὸν, ἀλλὰ τὸ νὰ ζητᾷ τοιαύτην ποσότητα ἀπὸ τὸν Ραγιᾶν ἀπὸ τὸ πρὸ ὀλίγου θανατικὸν ὀλιγοστεύσαντα, καὶ φεύγοντα, ἦτον πρᾶγμα ἀδύνατον. πολλάκις ὡμίλησαν περὶ τούτου καὶ ἐδεήθησαν, ἀλλ' αὐτὸς ἄκαμπτος ἄρχισε νὰ φοβερίζῃ πῶς ἤθελεν ἐνοχλήσῃ Μοναστήρια νὰ πιάσῃ ἀβανίαις, καὶ νὰ πέρνῃ τζερεμέδες διὰ πεῖσμά των. Εἰς αὐτὰ σκοτισθέντες οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ βλέποντες πῶς μὲ τὰς παρακλήσεις οὐδὲν κατορθώνουσιν, ἔστειλαν κρυφίως εἰς τὴν Πόλιν ἀνθρώπους μὲ ἀναφορὰς εἰς τὴν Πόρταν, ζητοῦντες ἔλεος, καὶ φανερώνοντες τὴν ἀμείλικτον ἀπόφασιν τοῦ Τζήλη. Οἱ ἀπεσταλμένοι ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἄργησαν, ἐπροχώρησαν ὅμως διὰ τοῦ Σιλικτάραγα εἰς τὸν Βεζύρην, καὶ ἔλαβον ἰσχυρὸν φερμάνι, προστάσσον τὸν ῥηθέντα, νὰ μὴν ἤθελε παρέβῃ τὸ διωρισμένον εἰς τὸ μαχτοῦ φερμάνιν τοῦ τόπου, ἄλλως ἤθελε παιδευθῇ. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἐπειδὴ οἱ ἀποσταλμένοι ἄργησαν, καὶ ὁ Τζήλης δὲν ἡσύχαζε ζητῶν ὑποσχέσεις καὶ ὑπογραφὰς διὰ τὰ ζητούμενα, καὶ νὰ διασκορπισθοῦσιν εἰς τὸν Ραγιᾶν· Ὁ Κὺρ Παΐσιος μετὰ τῶν Ἀρχιερέων συμβουλευθέντες ἐπῆραν διὰ νυκτὸς τὸν δρόμον διὰ νὰ φύγουσιν, ἀλλὰ διατὶ ὁ Κιτιαίων δὲν ἐφύλαξε μυστικὴν τὴν φυγήν των, ἐπιάσθησαν τὴν αὐγὴν εἰς τὸ λιοπέτριν εἰς τὸν Ποταμὸν λεγόμενον, ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦ Ἡγεμόνος, καὶ ἐφέρθησαν εἰς Λευκοσίαν, ὅπου εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ἐπρόσταξεν ὁ Τζήλης νὰ εἶναι περιωρισμένοι ὅλοι οἱ Ἀρχιερεῖς νύκτα

καὶ ἡμέρα, φοβούμενος πάλιν νὰ μὴν ἤθελαν φύγῃ τῆς Νήσου καὶ νὰ τὸν κατηγορήσουν εἰς τὴν Πόρταν ὡς ἅρπαγα.

Ἐφάνη λοιπὸν περὶ τὸ μέσον τοῦ ὀκτωβρίου τῷ αὐτῷ ἔτει, βεζὺρ τζουχατάρης μετὰ τοῦ ἄνω εἰρημένου βασιλικοῦ Ὁρισμοῦ, καὶ ὁ Τζήλης ἐφαρμακεύθη ἀπὸ τὴν λύπην του. ἐδιωρίσθη ὅμως ἡ εἰκοστὴ πέμπτη τοῦ ὀκτωβρίου νὰ ἀναγνωσθῇ ὁ Ὁρισμὸς μὲ ὅλον τοῦτο ὄχι μὲ παρρησίαν ἐπὶ Ντιβανίου, ἀλλ' εἰς οἶκον τινὰ τοῦ Σαραγίου σκεπτικῶς, παρόντων μόνων τῶν Οὐλαμάδων, τῶν Ἀγάδων, τῶν Ἐπισκόπων, καὶ ὀλίγων Ρωμαίων καὶ Τουρκῶν, καθ' ἣν ἡμέραν κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν τοῦ τόπου, γίνεται συνάθροισις ἐκ πάσης τῆς Νήσου τοῦ λαοῦ ἔξωθεν τῆς Λευκοσίας, καὶ κοινῶς πανηγύρι τοῦ ἁγίου Δημητρίου λεγόμενον, ὅπου οἱ χωριανοὶ ἀγοράζουσι καὶ πωλοῦσι διὰ τὴν χρείαν τῆς γεωργίας καὶ τοῦ χειμῶνος, καὶ συμβιβάζονται μετὰ τῶν χρεωφειλετῶν αὐτῶν, καὶ ἄλλας χρείας των βλέπουσι. Συναχθέντων λοιπὸν εἰς ἀκρόασιν τοῦ Ὁρισμοῦ τῶν προειρημένων, καὶ ἀναγνωσθέντος, ὁ Ἡγεμὼν εἶτα ἄρχισεν ἐλλεγκτικῶς νὰ ἐρωτᾷ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τὶ βλάβην ἐπροξένησε τοῦ Ραγιᾶ καὶ τὸν ἐγκάλεσαν εἰς τὴν Πόρταν. ὁ δὲ ἀπεκρίθη μὴ γένοιτο. ἡμεῖς ἐπροσκλαύθημεν, εἰπών, ζητοῦντες ἔλεος διὰ τὸν πτωχὸν Ραγιᾶν, ἀλλ' ὄχι πῶς ἐγκαλέσαμεν; μόλις ταῦτα εἶπε, καὶ ἰδοὺ ἔξαφνα τὸ ἔδαφος ἐφ' ᾧ ἱστάμεθα, κατὰ τὸ μέρος τῶν Ρωμαίων (ἤμην γὰρ κἀγὼ παρὼν) ἄρδην ἐγκρεμνίσθη, καὶ ὡς εἰς βάραθρον σκοτεινότατον ἐμπεπτώκαμεν, Ἀρχιερεῖς καὶ ὑπηρέται καὶ χριστιανοὶ καὶ τοῦρκοι, καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἄλλοι καὶ τὰ ξύλα τῆς στέγης σωριδὸν, καὶ ὄχι μετ' ὀλίγης βλάβης καὶ κινδύνου τῆς ζωῆς ἐρρύσθημεν, κατασκονιασμένοι, καταλερωμένοι, κατάστικτοι ὡς θεάματα ἐλεεινὰ, ἐκεῖθεν ἑλκυσθέντες ἐφέρθημεν εἰς τὴν οἰκίαν. τὶς πονεῖ τὴν πλάτην, τὶς τὸν πόδα ἀλγεῖ, καὶ τὶς ἐξ ἐγκάτων ἀναστενάζει, ἄλλος τεθορυβημένος τοῦ φαίνεται νὰ βλέπῃ ἐπικείμενον τὸν θάνατον. Τὸ Ντιβάνι διελύθη, πάντες ἔντρομοι ἔφυγον, καὶ ὁ λαὸς ἀκούσας τὸ συμβὰν καὶ τὸν θόρυβον, νομίσας πανουργίαν τοῦ Τζήλη προετοιμασμένην διὰ νὰ θανατώσῃ τοὺς Ἀρχιερεῖς, ἀρματώθη μὲ ξύλα μὲ ἅρματα, ἔδραμε μανιωδῶς εἰς τὸ Σαράγιον, καὶ

εὑρὼν τὴν πόρταν κλεισμένην ἔδωσε φωτίαν, ἄναψε τὸ Σεράγιον, ἐχύθη, ἐφόνευσε τὸν Ταλαίπωρον Τζήλην μὲ ἄλλους δεκοκτὼ ἀνθρώπους του καὶ ἐδιαγούμισε ἁρπάσας πᾶν τὸ εὑρεθὲν εἰς τὸ Σαράγι καὶ αὐθεντικὸν καὶ ἐδικόν του καὶ τῶν ἀνθρώπων του . . . ὢ τραγῳδία ἐλεεινή. πάντες ἔμειναν νεκροί, ἄφωνοι εἰς τὸ ἄκουσμα, καὶ Οὐλαμάδες καὶ Ἀγάδες καὶ Ραγιάδες, ἐβυθίσθησαν εἰς ἀθυμίαν καὶ φόβον τοιοῦτον, ὥστε μηδὲν ἄλλο ἐπρόσμενον, εἰμὴ ἄφευκτον τὴν κραταιὰν μάχαιραν εἰς ὅλους πανδημῇ, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸ αἷμα τῶν φονευθέντων μὲ ἀντάξιον ὠμότητα.

Μόλις μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ὥρας μικρὸν ἡσύχασεν ὁ ἀλαλαγμὸς, ἡ ἀγχολογὴ τῶν δρόμων ἀπὸ τὰ τρεξίματα καὶ τὰς φωνὰς, ἐκείνων ὁποῦ ἔτρεχον εἰς τὸ καιόμενον Σαράγι νὰ ἁρπάξωσι. τὰ παζάρια κλεισμένα καὶ οἱ τίμιοι ἀπὸ ἕνα φόβον σπαμώδη κλεισμένοι εἰς τοὺς οἴκους των, ἐνόμιζον κοινὴν τῆς Πόλεως ἐπανάστασιν φόνον καὶ λεηλατισμὸν, καὶ οἱ μεγάλοι τῶν Τουρκῶν ἀγκαλὰ εἰς μίαν ὀδυνηρὰν κατήφειαν βυθισμένοι, εὐθὺς ἐστοχάσθησαν νὰ διασκορπίσουν τὸν λαὸν, διὰ νὰ μὴν αὐξήσῃ ἡ ὁρμὴ περισσότερον καὶ εἰς τὰ ὀσπήτια τῶν πλουσίων καὶ τιμημένων. ὅθεν ὁ Μουλλᾶς διὰ τοῦ διαλαλητοῦ ἢ τελλάλη, εὐθὺς ἐπρόσταξεν ὅλοι οἱ χωριανοὶ Τοῦρκοι καὶ χριστιανοὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Βασιλέως, νὰ ἤθελαν ὑπακούσῃ νὰ πορευθῶσιν εἰς τὰ χωρία των ἕκαστος, καὶ ὁ χωρίτης λαὸς ὑπακούων ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῆς Λευκοσίας πάραυτα. Ἐδιωρίσθη ἡ ταφὴ τοῦ Μουσελλήμη καὶ τῶν λοιπῶν θανατωθέντων, ἐσβέσθη ἡ φωτία τοῦ Σαραγίου, καὶ ἐτάχθησαν φύλαξες καθ' ὅλην τὴν χώραν καὶ ἔξωθεν ἡμέρα καὶ νύκτα νὰ φυλάττουσι, καὶ νὰ ἐξετάζουσι τὸν καθ' ἕνα ὁποῦ ἔμβαινεν εἰς τὴν χώραν μὲ πᾶσαν ἀκρίβειαν νὰ μὴ φέρῃ ἅρματα.

Ἐλθούσης τῆς Νυκτὸς, συνήχθησαν οἱ Οὐλαμάδες καὶ Ἀγάδες εἰς τοῦ Μουλλᾶ, διὰ νὰ σκεφθοῦσι νὰ συστήσωσι πρὸς καιρὸν Ἐπιστάτην καὶ κυβερνήτην, καὶ νὰ ἐπινοήσωσι μὲ ποίαν μέθοδον, μὲ ποίας προφάσεις εὐλογοφανεῖς νὰ γράψωσιν εἰς τὸ Τοβλέττι τὸ τολμηρὸν συμβεβηκὸς, πῶς νὰ τὸ χρωματίσουν μὲ εὐλογοφανῆ δικαιολογήματα, ὁποῦ νὰ μὴ φανῇ εἰς τὴν Πόρταν, ὕλη ἐπαναστάσεως καὶ

ἀπειθείας τοῦ τόπου εἰς τὸν Βασιλέα του. Φόνος διότι Μουσελλήμη φέροντος πρόσωπον Βασιλέως, διαρπαγὴ καὶ λεηλάτισμα χαζινὲ, βασιλικῶν εἰσοδημάτων, καὶ καύσιμον Σαραγίου, τόπου τῆς ἐξουσίας, τρία ἰσχυρὰ ἐγκλήματα ἀναπολόγητα, ἐχρειάζοντο λεπτὴν περίνοιαν καὶ γνῶσιν βαθεῖαν, καὶ συμφωνίαν, καὶ ὁμόνοιαν πρὸ πάντων Τουρκῶν καὶ Ρωμαίων, διὰ νὰ καταστήσωσιν αὐτὰ ἀποτελέσματα μιᾶς τυραννικῆς ἐξουσίας τοῦ φονευθέντος, ἐκ τῆς ὁποίας ὁ λαὸς ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ φθάσῃ εἰς μίαν στενοχωρίαν, καὶ νὰ μὴ πράξῃ, ὅσα ἐτόλμησε. Ἐσκέφθησαν λοιπὸν, εὗρον εὐλογοφανεῖς προφάσεις, ἀπέδειξαν τὸν φονευθέντα σχεδὸν ὡς ἀποστάτην τῆς Βασιλείας, τύραννον, καὶ ἔγραψαν τὰ Ἄρζε εἰς τὴν Πόρταν, καὶ ἀποσιωπῶ κατὰ μέρος νὰ διηγοῦμαι, ἐπειδὴ καὶ δὲν συμβάλλουσι. Προσευχαὶ καὶ δεήσεις ἄπειραι εἰς τὰ τζαμία οἱ Τοῦρκοι ἐν τῷ μεταξὺ, καὶ οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὰς Ἐκκλησίας των Παρακλήσεις πρὸς ἐξιλασμὸν τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ ἐπινεύσῃ εὐσπλαγχνίαν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Βασιλέως, καὶ ἔλεος διὰ τοὺς Κυπρίους νὰ τοὺς χαρίσῃ τὴν ζωήν. Ἔφθασαν τέλος πάντων αὐτὰ εἰς τὸν Βεζύρην ναὶ κατὰ πρῶτον, ἀλλ' ἐμόρφωσε καὶ αὐτὸς τὸ ἔγκλημα πρὸς τὸν Σουλτάνον Μουσταφᾶν ὡς ἐδυνήθη, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἦλθεν ὁ Χαβοὺζ ἐφέντης Μουχασίλης διὰ νὰ τελειώσῃ τὸ Μανσοῦπι τοῦ φονευθέντος τζιλη, καὶ μετὰ ταῦτα ἐστάλθη Μουβελλᾶς καὶ ἕνας Καπιτζήπασης ἐξετασταὶ, διὰ νὰ ἐξετάσωσιν ἂν ἀλήθευαν τὰ ὅσα ἔγραψαν οἱ ἐντόπιοι, καὶ νὰ πληροφορηθοῦσι κατὰ βάθος τὴν αἰτίαν τοῦ φόνου, καὶ νὰ λάβωσι τὴν ἀποπλήρωσιν τῶν ἁρπαχθέντων ἀπὸ τὸ Σαράγιον, καὶ τὰς τιμὰς τοῦ αἵματος τοῦ Μουσελλήμη καὶ τῶν ἀνθρώπων του.

Ἀφ' οὗ ἦλθον οἱ ρηθέντες ἔγιναν ἐξετάσεις περὶ τοῦ φόνου, ὁ Καπιτζῆς καὶ Μουβελλᾶς εὔσπλαγχνοι ἄνθρωποι διὰ τῆς φιλοδωρίας ἔγραψαν αἴτιον τὸν σκοτωθέντα, ἀληθεύοντας τοὺς πταίστας. Ἦλθον οἱ συγγενεῖς τῶν φονευθέντων, ἔλαβεν ἕκαστος τὴν τιμὴν τοῦ αἵματος τοῦ συγγενοῦς του. ὑπεσχέθησαν οἱ προεστῶτες τῶν Ραγιάδων νὰ ἀποκριθοῦσιν εὐθὺς τὸ μιρὶ μέχρι ὀβολοῦ, ἐδιορθώθησαν τὰ καυθέντα μέρη τοῦ Σεραγίου, ἔγιναν ἀφορισμοὶ ἐκ μέρους τῶν Ρωμαίων ὁποιος

ἅρπαξεν ἀπὸ τὸ Σαράγιον νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ ἢ εἰς τὸν Ἀρχιερέα του, ἢ εἰς τὸν Πνευματικόν του, ἢ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ τέλος πάντων εἰς κάποια τζαμία διωρισμένα ἐπὶ τούτου, χωρὶς κανένα φόβον. ἀλλ' ὀλίγοι ἐφάνησαν, καὶ ὀλίγα καὶ ὀλίγης τιμῆς ἐρρίφθησαν, ὁ Μουλλᾶς καὶ οἱ ἐφέντηδες ἐδιαλάλησαν, ποινὰς ἀπὸ τὸν Μωάμεθ, ἂν ὁποιος ἅρπαξε δὲν ἤθελε τὸ ρίπτῃ εἰς τὰ τζαμία, ἀλλὰ ταῦτα πάντα χωρὶς ὄφελος. Οἱ ἁρπάσαντες ἄσπρα καλῶς ἐφύλαξαν, ἀποφάσισαν τὴν ψυχήν τους εἰς τὴν συντροφίαν τοῦ Ἰούδα, καὶ εἰς τὰς ποινὰς τοῦ Προφήτου οἱ Τοῦρκοι, διὰ νὰ κυβερνήσουν πρῶτον τὸ σῶμά τους καὶ ἔπειτα νὰ στοχασθοῦν διὰ τὴν ψυχήν τους ἂν δι' αὐτὰ ἔχει νὰ παιδευθῇ εἰς τὰς φλόγας τοῦ ἀσβέστου Πυρός.

Ἐχορτάσαμεν σὺν Θεῷ ἁγίῳ καὶ τὸν Μουβελλᾶν καὶ τὸν Καπιτζῆν καὶ τὸν Μουλλᾶν ὑπερασπιστήν μας, τοὺς ἐξεπροβοδεύσαμεν καὶ τοὺς ἐστείλαμεν νὰ μᾶς ἐπαινοῦν εἰς τὸ Τοβλέττι. Ἔμεινεν ὁ Χαβοὺζ ἐφέντης, καὶ ἂς Ἰδοῦμεν αὐτὸς τὶ ἔκαμε, τὸν ὁποῖον καλῶ δευτέραν αἰτίαν τῆς ἀληθινῆς ῥηθεισομένης ἐπαναστάσεως. Τῇ ἀληθείᾳ τὸν Χαβούζην δὲν δυνάμεθα νὰ τὸν κατηγορήσωμεν διὰ κακὸν ἄνθρωπον. αἱ περιστάσεις εἶναι ἐκεῖναι ὁποῦ δεικνύουσι τοὺς προεστῶτας πολλάκις μισητοὺς εἰς τὸν Κόσμον. Αὐτὸς ἐπλήρωσε διὰ τὸ Καβάδιον καὶ διὰ ἄλλα εἰς τὴν Πόλιν. Ἦλθεν εἰς Κύπρον εὗρεν ἕνα κυκεῶνα τὰ πράγματα. ἀνέβη ἡ ποσότης σχεδὸν τῶν εἰρημένων ἐξόδων Μουβελλὰ, Καπιτζῆ, πλήρωσις τιμῆς πραγμάτων τῶν φονευθέντων, οἰκοδομὴ Σαραγίου, χαϊμὸς Χαζινὲ, ὅσα ἄλλα ἄπειρα συνακολουθοῦντα, ἕως εἰς τὰ χίλια πουγγεῖα ἄσπρα ὡς ἐλέγετο. Τοῦ Χαβούζη αὐτοῦ καθὸ ἡγεμόνος, πᾶσα ἡ κοινότης Τουρκῶν καὶ Ραγιάδων ἔδωκεν ἐξουσίαν καὶ ἐλευθερίαν νὰ ἀποκριθῇ εἰς ὅλα τὰ ἔξοδα, καὶ νὰ διορθώσῃ ὡς εὕρῃ εὔλογον. Ἐτελείωσαν, ἔγιναν οἱ λογαριασμοὶ, ἐθεωρήθησαν, ἐκρίθη καὶ παρὰ τῶν Ἀγάδων καὶ παρὰ τῶν Ἀρχιερέων νὰ γένῃ ἡ διανομὴ εἰς Ρωμαίους καὶ Τούρκους· καὶ ἐδιωρίσθη ὁ Ραγιᾶς νὰ πληρώσῃ δύω μερτικὰ καὶ οἱ χωριάται Τοῦρκοι ἕνα. Τέλος πάντων οἱ Χριστιανοὶ νὰ πληρώσουν ἀπὸ δεκατέσσαρα γρόσια, καὶ οἱ Τοῦρκοι χωριάται ἑπτά. Ἐδιωρίσθησαν γραμματικοὶ καὶ ταξιλ-

δάριδες, καὶ οἱ χριστιανοὶ ἄρχισαν νὰ πληρώνουσιν. Ὁ Ἀλαγιμπέης Μουσταφὰς Κουπάτογλους ἔχων τὴν ἐπιστασίαν τοῦ μερτικοῦ τῶν Τούρκων, ἐδιώρισε ἀνθρώπους ἔξω νὰ ζητοῦσιν ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ἐψιθηρίζετο πῶς ὁ Χαβοὺζ ἐφέντης ἐπρόσθεσεν εἰς τὰ ἔξοδα πολλὰς ποσότητας ἀπὸ αἰσχροκέρδειάν του. Οἱ Τοῦρκοι ἄρχισαν νὰ ταράττωνται, νὰ φωνάζουσι πῶς οἱ Ἀγάδες καὶ ὁ Μουχασήλης σύμφωνοι ζητοῦσι νὰ ἁρπάξωσι, πῶς εἶναι Τοῦρκοι καὶ δὲν πληρώνουσιν, ἐναντιούμενοι τοσοῦτον, ὥστε εἰς Μεσαορίαν ἐδίωξαν τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ ἐζήτουν, καὶ σχεδὸν τοὺς ἐφοβέρισαν καὶ εἰς τὴν ζωήν. Ὁ διωγμὸς τῶν ζητούντων, τινὰς πρώτους τῶν Τούρκων ἔξω, ἔβαλεν εἰς φόβον. ὅθεν ἐμελέτησαν κακὰς βουλάς, καὶ τί νὰ πολυλογῶ; τὴν μεγάλην Πέμπτην 1765. ἐσυνάχθησαν ἀπὸ Μεσαορίας καὶ Ἀμμοχούστου, ὡς τριακόσιοι Τοῦρκοι εἰς Κυθραίαν, καὶ ἐκράτησαν τοὺς νερόμυλους ὁποῦ ἄλεθαν τὰ ἄλευρα τῆς Λευκοσίας, ἐμποδίσαντες νὰ μὴ πέμπωνται εἰς αὐτὴν ἄλευρα, νὰ στενοχωρήσουν δηλονότι τοὺς Ἀγάδες καὶ Ἡγεμόνα μὲ τοῦτο, νὰ παραιτηθοῦν νὰ μὴ τοὺς ζητοῦσι τὰ ἑπτὰ γρόσια. Αὐτὴ ἡ αὐθάδεια ἐτάραξε πολὺ τοὺς χωραΐτας, ἐσυμβουλεύθησαν νὰ τοὺς πολεμήσουν, ἔδραμαν ἕως ἔξωθεν τῆς Κυθραίας καὶ Σπαΐδες καὶ Γιαννίτζαροι ἁρματωμένοι, ἀλλὰ τέλος ἐδιορθώθησαν τάχα, καὶ ἐσυμφωνήθη νὰ μὴ τοὺς ἐνοχλήσουν ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἔξοδα, καὶ ἀνεχώρησαν καὶ ἐκεῖνοι καὶ ἐτοῦτοι εἰς τοὺς οἴκους των. Ἐδῶ ἔσφαλε καὶ Μουσελλήμης καὶ Ἀγάδες, διὰ τὸ νὰ μὴν ἐστοχάσθησαν ὀρθὰ νὰ καταβάλουν μὲ τὴν δύναμιν τὴν μικρὴν ταύτην ἐπανάστασιν, καὶ νὰ τὴν ἡσυχάσουν νὰ μὴν ὁρμήσουν, καθὼς ὕστερον εἰς τὰ μεγαλήτερα καὶ τρισχειρότερα.

Ἡ ἀνάγκη ὅμως τῆς συνάξεως τῶν ἐξόδων, διατὶ οἱ δανεισταὶ ἐζήτουν τὰ δάνεια, ἡ βία τοῦ Χαβούζη διὰ νὰ στείλῃ χαζηνὲν εἰς τὴν Πόρταν, νὰ φανῇ καὶ ὁ τόπος καὶ αὐτὸς πιστὸς καὶ πρόθυμος, ἔδιδαν κρότον μέγαν εἰς τὸν λαὸν καὶ ἀνησυχίαν ὄχι μικράν. Ἡ ὑποψία τῶν ἐπαναστατισάντων, πῶς ἀδύνατον οἱ Ἀγάδες καὶ ὁ Ἡγεμὼν νὰ μὴ τεχνεύωνται τὴν ἀπώλειάν των, ἐτάραξε τοσοῦτον, ὥστε οἱ Ἀρχηγοὶ τῆς ἐπαναστάσεως διὰ τὴν φύλαξίν των ἐπενόησαν νὰ

βάλωσιν εἰς χεῖρας των κἀνένα Καστέλλιον, καὶ ἴσως ἐφαντάσθησαν τὴν συγχώρησιν τοῦ Βασιλέως διὰ τὰ πρῶτα ἐγκλήματα, φόβον ἢ παράβλεψιν, οἱ ἀνόητοι. Τῇ 27. Ἰουλίου λοιπὸν, ἐπειδὴ γίνεται πανήγυρις εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος τῆς Μύρτου λεγόμενον, Ἐπαρχίαν τοῦ Κυρηνίας, καὶ συνάζεται λαὸς ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Κύπρου καὶ διὰ εὐλάβειαν, καὶ διὰ πώλησιν καὶ ἀγοράν. ἔτρεξαν ἐκεῖ καὶ πολλοὶ τούτων τῶν Ἀρχηγῶν, καὶ εὑρόντες κάποιον τινὰ Χαλήλην Τρισδάρην, ἤτοι φύλακα τοῦ Ἰσχυροῦ Καστελλίου τῆς Κυρηνίας, ἐπλάνεσαν αὐτὸν ὡς ὀλιγόφρονα καὶ μάταιον, καὶ τὸν ἐκατάστησαν Ἀρχηγὸν αὐτῶν, ὑποσχόμενοι νὰ τὸν ἀποδείξουσι καὶ Μουσελλήμην τοῦ τόπου, ἐπειδὴ ἤθελε πασχήσῃ διὰ τὴν ἄνεσιν τῶν Τουρκῶν, καὶ τῶν Ραγιάδων ἀκόμι, καὶ ἤθελεν ἀποκτήσῃ ὄνομα πρὸς πάντας καὶ πρὸς τὴν βασιλείαν. Ἐκεῖ τοῦ ὤμοσαν ὑποταγὴν, καὶ ὁ ματαιόφρων ἐμπλησθεὶς ἀπὸ ἐπιθυμίαν δόξης ἐπορεύθη εἰς τὸ Καστέλλιον, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐσυνακολούθησαν αὐτῷ καὶ πλῆθος ἀποστατῶν Τουρκῶν, ὃν μὲν ἀναδείξας Κκεχαγιάν του, ὃν δὲ Ταγματάρχην, καὶ ἀκολούθως ἐδιαμοίρασεν ἀξιώματα, εἰς ὅσους εἶδεν ἀξίους καὶ τοῦ ἐπρόβαλαν, διὰ νὰ σταθερώσῃ τὴν ἐξουσίαν του. ἔστειλε μηνύων καὶ φοβερίζων εἰς τὰ χωρία πῶς ὅποιος δὲν ἤθελε τοῦ ὑποταχθῇ εἴτε Τοῦρκος, ἢ Ρωμαῖος, ἤθελε καύσῃ, ἐρημώσῃ καὶ οἴκους καὶ ὑποστατικὰ καὶ αὐτούς. καὶ τὰ τοιαῦτα ἐβάλθησαν εἰς πολλὰ χωρία εἰς ἐνέργειαν. Ἐζήτησε βοήθειαν ἀπὸ τοὺς χωριάτας, καὶ ἐπρόσταξε νὰ φυλάττωνται νὰ μὴν ἀποκριθοῦσι τῶν χωραίτων διὰ τὰ διωρισθέντα δεκατέσσαρα καὶ ἑπτὰ, οὐδὲ ὀβολὸν, καὶ ὅποιος ἤθελε παρακούσῃ ἐπαπειλεῖτο κεφαλικῇ τιμωρία. λέγεται πῶς νὰ ἐσύναξε πλῆθος ἁρματωμένων ὡς πέντε χιλιάδες. ἔστειλε μηνύων εἰς Λευκοσίαν, καὶ ἐζήτη τοὺς τέσσαρας Ἀγάδες αἰτίους τῶν κακῶν, καὶ τοὺς τέσσαρας Ἀρχιερεῖς διὰ νὰ πάρῃ ἀποδείξεις νὰ στείλῃ εἰς Πόλιν νὰ φέρῃ τὸ Μανσοῦπιν εἰς τοῦ λόγου του, καὶ ὅσα ἄλλα τὰ ὁποῖα παραιτούμεθα.

Ἐτάραττεν καὶ τὰ τολμήματα τοῦ Χαλήλη τὸν Μουσελλήμην καὶ πάντας τῆς Λευκωσίας, ἀλλὰ δὲν ἦτο εἰς καιρὸν πλέον νὰ καταπαύ-

σουσι μίαν τοιαύτην ἐπανάστασιν. ὁ ἀποστάτης ἢ ζορπᾶς εἰς Καστέλλιον δυνατὸν, οἱ ἔξω τῆς χώρας Τοῦρκοι καὶ μὲ βίαν καὶ μὲ θέλησιν ὅλοι σχεδὸν βοηθοί του, οἱ χωραῖται ἄρχιταν νὰ πεινοῦσιν, οἱ χωριάται νὰ αὐθαδιάζουσι, καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς στοχαζόμενοι ἄφευκτον τὴν ποινὴν πλέον τῆς Πόρτας, ἐζήτουν τρόπον νὰ φύγουσι τοῦ τόπου. ὅθεν ὁ Μακαρίτης Κὺρ Παΐσιος γνώμῃ ἴσως καὶ καὶ τοῦ Ἡγεμόνος εὔγῃ ἔξω τῆς χώρας μόνος του ἀγνώριστος, καὶ ἀφ' οὗ ἐτριγύρισε σχεδὸν ὅλην τὴν Νῆσον κρυπτόμενος τόπον ἐκτόπου ἀπὸ τοὺς ζορπάδες, ἔφυγε μὲ τοὺς δύω Ἀρχιερεῖς Πάφου Κὺρ Χρύσανθον, καὶ Κυρηνίας Κὺρ Χρύσανθον ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Πάφου. 18. Αὐγούστου εἰς τὴν Ἀνατολὴν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς βασιλεύουσαν. Ὁ ζορπὰς Χαλήλης ἐκατέβη ἕως εἰς τὸ Δίκωμον χωρίον μὲ κανώνια καὶ μὲ πλῆθος, φοβερίζων νὰ πατήσῃ τὴν χώραν ἐὰν δὲν τοῦ δώσουν εἰς χεῖρας του τοὺς Ἀγάδες, οἱ χωραῖται ἐδειλίασαν οἱ τρισάθλιοι, ἔκλεισαν τὰς Πύλας τῆς Πόλεως, καὶ ἐκάθηντο εἰς τὸ Κάστρον φυλάττοντες, πάλιν κάποια συμφωνία ἔγινε, καὶ ὁ ἀποστάτης ἐτραβίχθη εἰς τὸ Καστέλλιον. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶδε πῶς τὸν περιπαίζουσιν οἱ χωραῖται, τὸν Ἰαννουάριον ἦλθεν ἔξωθεν τῆς Λευκοσίας εἰς τὸ μέρος τῆς ἁγίας Παρασκευῆς πάλιν μὲ κανώνια μὲ παράταξιν ἁρμάτων, καὶ ἄρχισε νὰ ῥίπτῃ εἰς τὴν χώραν, καὶ νὰ τοῦ ἀνταποκρίνονται, ἔβαλεν εἰς ἀποκλεισμὸν τὴν χώραν, ὥστε δὲν ἐδύνετο τινὰς μήτε νὰ ἔμβῃ μήτε νὰ εὔγῃ. Ἐπεινάσαμεν καλὰ ἀληθηνὰ, ἔλειψε τὸ ἀλεύρι, ἐτρώγαμεν κουκκία, φασούλια καὶ ἄλλα ὄσπρια καὶ λάχανα ἕως σχεδὸν πεντήκοντα ἡμέρας. καὶ διὰ νὰ ἔχωμεν ὀλίγον ἀλεύρι ἀλέθαμεν μὲ τοὺς χειρομύλους.

Ἡ Πόρτα καὶ πρὸ καιροῦ εἶχε λάβῃ τὴν εἴδησιν, ἀλλ' ἢ ὑπεκρίνετο, ἢ ἐνόμιζε πῶς οἱ ἐντόπιοι ἐδύνοντο νὰ τὴν καταπαύσωσι. Ὅταν ὅμως ἐβεβαιώθη ἀπὸ τοὺς Ἀρχιερεῖς, εὐθὺς ἐπρόσταξε τινὰ Ἰμπραήμπεην μὲ δύω Καραβέλλας νὰ φθάσῃ εἰς Κύπρον. Διὰ νὰ εὐγάλῃ δὲ ἀπ' ἔμπροσθέν του ὁ Βεζύρης τοὺς Ἀρχιερεῖς, εὐθὺς ἐδιώρισε τινὰ Σουλεϊμὰν Ἐφέντην ὡς γέροντα καὶ φρόνημον νὰ πορευθῇ εἰς Κύπρον, καὶ ὡς ἐξεταστὴν τοῦ Χαφοὺζ ἐφέντη Μουχασήλη καὶ ὡς Μουχασή-

λην διὰ τὸ ἐρχόμενον, καὶ ἑπομένως ὅσα θέλομεν μάθει κατώτερον. Πάραυτα ἐπρόσταξε τοὺς Ἀρχιερεῖς, νὰ βαρκαρισθῶσι μὲ τὸ πλοῖον ὁποῦ ὁ Σουλεϊμάνης ἔστελλε τοὺς ἀνθρώπους του καὶ τὸ πρᾶγμά του εἰς Κύπρον, καὶ αὐτὸς ἐπορεύθη διὰ ξηρᾶς. Ὁ Ἰμπραήμπεης εὑγένει εἰς Λεμεσὸν, βλέπει δυνατώτερον τὸν ζορπᾶν, μεταχειρίζεται τὴν ἀλωπεκὴν, πῶς ἦλθε νὰ εἰρηνεύσῃ τὰ πράγματα. Οἱ Ἀρχιερεῖς φθάνουσιν εἰς Λάρνακα 1766. φευρουαρίου. ἔμαθον ὅτι ὁ Χαλήλης εἶχεν ἀποκλεισμένην τὴν χώραν καὶ τὴν ἐπομπαρδάριζεν, ἔμειναν εἰς τὸ Καράδι ἕως ὁποῦ ὁ Ἰμπραήμπεης ἐπλάνεσεν αὐτὸν, πῶς ἔγραψε νὰ τοῦ φέρῃ τὸ Μανσοῦπι, καὶ ἐκ τούτου ἄφησε τὴν πολιορκίαν τῆς Λευκοσίας, καὶ ἐπορεύθη εἰς Κυρηνίαν. Οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς ἐκ Λάρνακος τοῦ ἔστειλαν πεσχέσια προβάλλοντές του πῶς ἐπαίνεσαν αὐτὸν εἰς τὸ Τεβλέτι, πῶς δὲν ἄφησε τὸν Χαβούζην νὰ πάρῃ ὅσα ἐζήτη, καὶ πῶς ἔρχετο διὰ ἐξέτασιν ὁ Σουλεϊμὰν ἐφέντης. Ἐπείσθη ὁ μάταιος καὶ ἔστειλε τὸ χαντζάρι του εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς διὰ σημεῖον ἀσφαλείας, δηλαδὴ ἀφόβως νὰ πορευθοῦσιν εἰς Λευκοσίαν. Ὀλίγων ἡμερῶν παρελθουσῶν ἔφθασε καὶ ὁ Σουλεϊμὰν ἐφέντης εἰς Κυρηνίαν, εἶπε τοῦ ζορπᾶ Χαλήλη πῶς ἐστάλθη νὰ ἐξετάξῃ, διατὶ ζητεῖ τοσαῦτα ὁ χαβούζης ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ Ραγιάδες, καὶ μὲ τίνος τὴν ἄδειαν. ἐφόρισε γοῦνναν τοῦ Χαλήλη, καὶ τὸν ὠνόμασεν υἱόν του ἠγαπητὸν, καὶ πῶς ἔγραψε νὰ τοῦ φέρῃ τὸ Μανσοῦπιν. Τοιουτοτρόπως πλανήσας αὐτὸν ἀφέθη, καὶ ἦλθεν εἰς Λευκοσίαν κατὰ τὴν ἑβδομάδα τῆς Τυρινῆς.

Ἐμβὰς λοιπὸν εἰς Λευκοσίαν, καὶ ἰδὼν μετὰ τοῦ Ἰμπραήμπεη καὶ τῶν ἐντοπίων ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ καταδαμάσουν τὴν ὁρμὴν τοῦ Ἀποστάτου, ἔγραψαν εὐθὺς εἰς τὴν Πόρταν, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐδιωρίσθη ὁ Κιὸρ Ἀχμὲτ πασᾶς δύω Ττουγιῶν, ὁ Κιορκελόγλους ἀπὸ Καραμανίαν, ὁ Ἀλαγίμπεης Ἀτταλίας, ὁ Τζαφέρμπεης μὲ ἀρκετὰ στρατεύματα διὰ θαλάσσης, διὰ νὰ πολεμήσουν τὸν ζορπὰν χαλήλην καὶ τοὺς ἀκολούθους του. Ἀλλὰ πρὶν νὰ ἀκουσθῇ ὁ ἐρχομὸς αὐτῶν εἰς τὸν χαλήλην καὶ εἰς πολλοὺς ἐτελείωσε τὸ Μανσοῦπι τοῦ Χαβοὺζ ἐφέντη, καὶ ἐκηρύχθη Μουχασίλης ὁ Σουλεημὰν ἐφέντης. Ὁ ζορπὰς

βλέπων πῶς ἐπλανήθη ἀπὸ τὸν Πατέρα του ἐκίνησε τὰ ἅρματα κατ' αὐτοῦ, καὶ δὴ πρώτη Ἰουνίου πάλιν ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὴν Μανδιάν, μὲ ἀγανάκτησιν καὶ ἀπόφασιν πλέον νὰ καταλάψῃ τὴν χώραν, καὶ νὰ κατασφάξῃ ὅλους μαζὶ καὶ τὸν Πατέρα του πρὸς ἐκδίκησιν, πῶς τοῦ ἐγέλασαν. Ὁ Σουλεϊμάνης ἄρχισε νὰ τρέμῃ τὸν υἱόν του Χαλήλην, νὰ προστάζῃ νὰ κλείσουν αἱ Πόρται τῆς χώρας, νὰ ἑτοιμασθῶσι καὶ νὰ φυλάττωσι τὴν νύκτα γύροθεν τοῦ Κάστρου καὶ Ρωμαῖοι καὶ Τοῦρκοι, καὶ προφασιζόμενος εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς, πῶς ἐστάθησαν αἰτία νὰ τὸν φέρουν εἰς μίαν τοιαύτην ταραχὴν διὰ νὰ χάσῃ τὴν ζωήν του, τοὺς ἐπρόσταξε νὰ κοιμῶνται εἰς τὸ Σαράγιον καὶ νὰ κάθηνται ἐκεῖ ἕως νὰ ἰδοῦσι τί ἀκολουθεῖ, καὶ οὕτως ἔγινε. Ὁ Χαλήλης πολεμεῖ καὶ ρίπτει βόλια νύκτα καὶ ἡμέρα εἰς τὴν χώραν, καὶ οἱ χωραῖται ἀνταποκρίνονται χωρὶς νὰ εὔγουν ἔξω νὰ τὸν πολεμήσωσι.

Μόλις δέκα ἢ δώδεκα ἡμέρας παρῆλθον τοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ ἔφθασεν ὁ Πασᾶς καὶ οἱ λοιποὶ, ἔχοντες ὡς δύω χιλιάδες στράτευμα. Ὁ ζορπὰς χαλήλης ἀκούσας τὸν ἐρχομὸν τοῦ Πασᾶ, ἐσύκωσε τὴν πολιορκίαν καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸ Καστέλλιον καὶ ἐκλείσθη μὲ πολλοὺς τῶν ὁμοίων του. Ὁ Πασᾶς ἐλθὼν εἰς Λευκοσίαν ἐπορεύθη εἰς Κυρηνίαν μὲ τὸν Κιολκελόγλουν καὶ τὸν Μπέην τῆς Ἀτταλίας. καὶ ὁ Κιαφέρμπεης, καὶ Ἰμπραήμπεης διὰ θαλάσσης μὲ ταῖς Γαλέραις των, ἐπερικύκλωσαν τὸ Καστέλλιον τοῦ ζορπᾶ, ἐστενοχώρησαν αὐτὸν ἀπὸ κάθε μέρος, καὶ μετὰ διάστημα τεσσαράκοντα ἡμερῶν, μείνας μὲ πολλὰ ὀλίγους ὁ τρελλοχάληλος στενοχωρηθεὶς ἀπὸ τὴν πεῖναν, τέλος πάντων ἐπαραδόθη μετὰ τῶν μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ αὐτοῦ ἔκοψαν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν ἔστειλαν εἰς Κωνσταντινούπολιν· διὰ τὴν ὁποίαν δούλευσιν ὁ Κιὲρ Πασᾶς ἠξιώθη καὶ τὸ τρίτον Ττοῦγιν. τότε τὸν Κιεχαγιὰν τοῦ χαλήλη Ἐμὴρ Ἀχμέτην πρῶτον δημογέρτην ἐπαλούκωσαν, καὶ ἄλλους πολλοὺς ὑπὲρ τοὺς διακοσίους ἀποστάτας ἐκρέμμασαν, καὶ ἐπαλλούκωσαν, καὶ ὁ τόπος ἀληθινὰ ἡσύχασεν ἀπὸ μίαν ἀγέλην τοσούτων κακοποιῶν ὑποκειμένων.

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ χαλήλης ἠφανίσθη καὶ οἱ ὀπαδοί του περὶ τὰς ἀρ-

χὰς τοῦ σεπτεμβρίου, ὁ Πασᾶς καὶ οἱ λοιποὶ ἔλαβον προσταγὴν ἀπὸ τὴν Πόρταν καὶ ἔφυγαν ἐκ τῆς Νήσου, καὶ ἐλευθερώθη ὁ τόπος ἀπὸ τοὺς Καραμάνους, ἀγριανθρώπους κλέπτας καὶ φονεῖς. λέγω πῶς ἀνέβη τὸ χρέος τοῦ τόπου περισσότερον ἀπὸ τὰ χίλια πουγγεῖα, καὶ ὁ λαὸς ὁ δυστυχὴς ὁποῦ ἐτοιμάζετο νὰ πληρώσῃ αὐτὰ, μόλις ἀνέβαινεν εἰς ἀριθμὸν δέκα χιλιάδας Ῥωμαίων, καὶ πέντε ἢ ἕξη χιλιάδας Τουρκῶν. Ἐρχομένου δὲ τοῦ 1767. ἔτους ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ νοεμβρίου ἀσθενήσας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κὺρ Παΐσιος, ἀπὸ τοὺς φόβους ἀπὸ τὰς ταλαιπωρίας, καὶ εἰς τὸ χεῖρον κλίνων ἐσυμβουλεύθη νὰ ἀλλάξῃ ἀέρα, καὶ δὴ εἰς σκάλαν τοῦ Λάρνακος ἀχθεὶς σχεδὸν ἡμικίνητος, εἰς οἶκον παρὰ θάλασσαν τοῦ Καλημέρα λεγόμενον, τῇ πρώτῃ Ἰαννουαρίου τὸ πνεῦμα παρέδωκε, καὶ ἐνταφιάσθη ἀξιοπρεπῶς εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου Λαζάρου παρὰ τὴν Πύλην. ἦν ὁ Ἀνὴρ Παρρησιαστικὸς τὸ ἀνάστημα, εὐπρεπὴς, βαθυπώγων, ὀξέως πνεύματος, ἐπινοητικὸς, εὐμνήμων, φιλόπονος, ἱκανῶς ἠρτημένος λόγου τοῦ Ἑλληνικοῦ, δεξιώτατος εἰς τὸ γράφειν, οὗ τῆς χειρὸς πολλοὶ μιμηταὶ, εἰς τὸ μιξοβάρβαρον κομψὸς, ὑπὸ Φιλοθέου γυμνασθεὶς. βίβλους ὁλοκλήρους ἀντιγράψας κατέλειπε. Πολιτικὸς, Περίεργος, οἰκονομικὸς ἀκριβὴς, ὥστε τρέπεσθαι εἰς τὸ φιλαργυρώτερον. εὔγλωττος, πολύλογος, καὶ ἡγεμονικός· διήρκεσεν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ σχεδὸν χρόνους τεσσαράκοντα. Πέντε ἐπὶ Σιλβέστρου, εἰκοσιεπτὰ ἐπὶ Φιλοθέου Ἀρχιδιάκων καὶ Ἀρχιμανδρίτης, καὶ Ἀρχιερεὺς ἑπτά. Κατετρέχθη, ἐξωρίστη, καὶ πάλιν ἐπανέλαβε τὸν θρόνον. Πατρίδα ἔσχε τὴν Πολιτείαν Κοιλανίου, οὗ τοῖς ἀφιερωθεῖσιν ἐξόδοις ἀνηγέρθη ἡ ἐκεῖσε Ἐκκλησία τοῦ Μονογενοῦς ὡς προείπομεν. Ἐμὸς γέρων ἐξ ὅτου Ἀρχιμανδρίτης ὡς συμπατριώτης, μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Ἀοιδήμου περὶ τὸ πεντηκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς αὐτοῦ ἡλικίας πρὸς κύριον ἐνδημήσαντος, Προβιβάζεται ὁ νῦν Μακαριώτατος Πατὴρ Κύριος Χρύσανθος ἀπὸ Μητροπολίτης Πάφου, κοινῇ γνώμῃ καὶ ψήφῳ τῶν Ἀρχιερέων καὶ τοῦ Κλήρου. Ἡ Νῆσος ναὶ ἐλευθερώθη τῶν Ταραχῶν ἀπὸ τοῦ Πασᾶ καὶ Καραμάνων. Ἀλλ' ἐγόγγυζε στενάζουσα διὰ τὰ πολλὰ καὶ δυσαπάντητα χρέη, στενο-

χωρημένη καὶ ἀπὸ τῶν γεννημάτων δι' ἃς εἴπομεν δυστυχίας. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν 1768. ἠκολούθησεν ὄχι ἀλογαρίαστος πεῖνα καὶ ἀκρίβεια, μάλιστα εἰς τὸν χωρίτην λαόν. Ἀλλὰ μὲ ὅλα ταῦτα τὰ ἄφευκτα δεινὰ, οἰκονομεῖτο μὲ ἄκραν ἡσυχίαν, καὶ ὁ χωρίτης ἐπαρηγορεῖτο μὲ τὴν δυνατὴν ἐπίσκεψιν τῶν προεστώτων του. Ὅτε δὲ ἡ Κραταιὰ βασιλεία ἐκήρυξε πόλεμον τῶν Ρώσσων ἔτει 1769. καθὼς ἀπ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἐπικράτιαν ἐζήτησε τὰ ἀναγκαῖα διὰ νὰ βαστάσῃ ἕνα τοιοῦτον ἰσχυρὸν πόλεμον εἰς τὰ σπλάγχνα της, οὕτω καὶ ἀπὸ τὴν Νῆσον ἐζήτησε καντερίων ποσότητας παξιμάδιον, τυχὸν μὲν νὰ πληρώσῃ, ἀλλ' οἴμοι μόλις ἐκ τῶν ἑκατῶν τὰ δέκα, ἀγκαλὰ ὁ τόπος νὰ μὴν εὑρίσκετο εἰς ἀφθονίαν γεννημάτων, δὲν ἐδυνήθη ὅμως νὰ ἀποφύγῃ μὲ οἵους τρόπους ἐμεταχειρίσθη διὰ προσκλαύσεως τῶν προεστώτων τὴν τούτου ἑτοιμασίαν. ὅθεν ἐδιωρίσθησαν μαγαζία, ἐσυνάζοντο ἄλευρα, ἄνθρωποι διὰ νὰ τὸ ἑτοιμάσωσι, καὶ ἐπιστάται ἐπὶ τούτοις, ὅσα ἄλλα, αἰτίαι πρόσφοραι πάλιν διὰ ἔξοδα, καὶ ἐπιθυμηταὶ εἰς οὓς εἶχον τὴν ἐπιστασίαν νὰ ἐξοδεύωσι καὶ νὰ κλέπτωσιν.

Ἀφ' οὗ δὲ ἡ Ναυτικὴ Ἀρμάδα τῶν Ρώσσων ἦλθεν εἰς τὴν ἄσπρην θάλασσαν, ἔβαλεν εἰς ταραχὴν τὸν Μωρέαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐσυνέβη ὁ παντελὴς αὐτοῦ ἀφανισμὸς καὶ τῶν κατοίκων. ἐτάραξε πάσας τὰς Νήσους τοῦ Ἀρχιπελάγους, ἐκατόρθωσεν ἐκεῖνο τὸ ἀνέλπιστον μέγα, καὶ ἀνήκουστον κατόρθωμα εἰς τοὺς 1770. Ἰουνίου 24. νὰ κάψῃ εἰς τὸν τόπον λεγόμενον Τζεσμὲ, ἅπασαν τὴν Ναυτικὴν Ἀρμάδα τῶν ὀθωμανῶν, καὶ νὰ προξενήσῃ κρότον καὶ φόβον μέγαν ἕως εἰς αὐτὴν τὴν βασιλεύουσαν, κυριεύουσα πᾶσαν τὴν μεσόγειον θάλασσαν, ἐσυνέβη καὶ ἡ Νῆσος νὰ δοκιμάσῃ ἐξ αὐτῆς ὄχι ὀλιγοτέρας ζημίας τῶν λοιπῶν. καὶ δὴ μεταφέρουσα ἡ διωρισμένη Σκίττια Φραντζέζικη ἀπὸ τὸν Λιμένα τῆς Κυρηνίας εἰς τὴν Ἀνατολὴν, ὡς τριακοσίων πουγγείων χαζινὲ βασιλικὸν, ἐκρατήθη ὑπὸ πλοίου Ρωσσικοῦ Κουρσάρου, καὶ ἁρπάχθη ὁ θησαυρός· ἄλλων τε πραγματευτῶν πραγματεῖαι ὡς ὑποκειμένων τῷ Σουλτάνῳ ἐπάρθησαν, καὶ ὁ Μουχασίλης καὶ οἱ προεστῶτες τῶν δύω γενῶν φρονήμως σκεψάμενοι τοῦ λοιποῦ, ἔκλεξαν εἴς τινας περιστάσεις τῶν δύω κακῶν τὸ μετριώτερον. διὰ τοῦτο Ἀρά-

ξαντα εἰς τὰς παραθαλασσίας πλοῖα τῶν αὐτῶν ἐσυμφώνησαν αὐτοῖς μὲ τρόπον σκεπτικὸν, τὰ πρὸς ζωάρκειαν, μαύρους καὶ μαύρας ἀγόρασαν, καὶ τοὺς ναυαγήσαντας ὡς Ρώσσους μετὰ τρόπου καὶ ἡσυχίας συλλαβόντας ἀπέλυσαν, πάσχοντες νὰ ἀποφύγουσιν ἐξ αὐτῶν τῶν νικητῶν πάντα κίνδυνον. Ὁ ἀρανισμὸς διότι τοῦ Μωρέως καὶ ἄλλων τόπων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ μᾶς διδάξουσι νὰ λάβωμεν τὸν μέσον δρόμον, καὶ νὰ δειχθοῦσιν οἱ προεστῶτες τοῦ τόπου τότε καὶ τῶν δύω γενῶν, ἀληθινοὶ τῆς Πατρίδος των δεφένσωρες.

Ἀλλ' ἡ Πόρτα προβλέπουσα τάχα διὰ φύλαξιν τοῦ τόπου, ἔστειλε τινὰ Σατὶκ μεεμὲτ πασᾶν μὲ τριακοσίους ἄνδρας τῷ 1772. ἔτει. οὗ ἡ τῆς τροφῆς κυβέρνησις ἐδιωρίσθη παρ' αὐτῆς ὡς χίλια ἑξακόσια γρόσια τὸ καθ' ἓν φεγγάρι. Ἐτάχθη ταῦτα νὰ λαμβάνῃ ὁ αὐτὸς ἀπὸ τὸ βασιλικὸν τοῦ τόπου εἰσόδημα. ἀλλ' ὁ Μουχασήλης χατζὴ Ἰσμαήλαγας, ἐπειδὴ εἶχε πληρώσῃ εἰς τὴν Πόλιν τὸ χρέος του ἐπὶ λεπτοῦ εἰς τὸ βασίλειον, ἀρνεῖτο νὰ ἀποκριθῇ τοῦ Πασᾶ. καὶ οἱ προεστῶτες στενοχωρηθέντες Ρωμαίων καὶ Τουρκῶν, ἠναγκάσθησαν νὰ δανεισθῶσι διὰ νὰ τὸν θρέψουσιν ἕως δεκαοκτὼ φεγγάρια, τῶν ὁποίων δώσας αὐτὸς διὰ τὴν τῶν ἄνωθεν ἀσπρῶν περιλαβὴν τὰς ἀποδείξεις του, ἔδραμον πολλάκις εἰς τὴν Πόρταν προσκλεόμενοι, διὰ νὰ τοὺς τὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὸ νέον δόσιμον τοῦ τόπου, ἀλλ' εἰς μάτην ἐκοπίασαν μηδὲν κατορθώσαντες. Ὁ δὲ Πασᾶς εἰρηνεύσαντα τὰ πράγματα ἐπροστάχθη νὰ φύγῃ τῆς Νήσου, καὶ νὰ πορευθῇ εἰς Μανσούπιον ὅπου ἐδιωρίζετο ὑπὸ τοῦ Ἄνακτος.

Γενομένης τῆς εἰρήνης μεταξὺ Ὀθωμανῶν καὶ Ρώσσων, εὐθὺς μετὰ τὴν ὕψωσιν εἰς τὸν θρόνον τοῦ νέου Αὐταρχοῦντος Σουλτὰν Ἀπτοὺλ Ἀχαμὶτ ἔτει 1774. Ἰοννουαρίου 21. Περὶ τὸν Ἰούλιον, ἄρχισε καὶ ὁ τόπος μικρόν πως νὰ ἀναπνέῃ, καίτοι ἐπάνω εἰς τὰ χρέη του νὰ τοῦ ἐπροσθέθησαν ἄλλα τετρακόσια χαρτία χαρατζίων. Ἤλπιζαν ὅμως μικροὶ καὶ μεγάλοι ἄνεσιν τῶν δεινῶν, καὶ ἂν ὄχι ἄλλο κἂν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ ἄλλα ἔξοδα. Ἀλλὰ καθ' ὃν καιρὸν ὁ ξυλοφόρος τῆς Κλαυδιᾶς ἐρημοχωρίου, ἀφ' οὗ μετὰ τῶν λεβέντων ἀπορρίψας τὸ ξυλοφορεῖν, συνεμίχθη καὶ πολλὰ κακὰ ἐνεδείξατο, ὁ τυφλὸς καὶ μονόφθαλ-

μος μπακκὴς τῶν τιμίων καὶ χωριατῶν ὡς λεβέντης, ἀφ' οὗ εἰς πόλιν συνδεθεὶς μὲ μίαν ὀταλίκκησαν ἐρωμένην ἑνὸς τῶν μεγάλων, ἔγινε Μουσελλίμης εἰς 'Ατταλίαν. ἐδιώχθη ἐκεῖθεν διὰ τὰς κακίας του, ἦλθεν εἰς Κύπρον ἐκατατυράννει τοὺς τιμίους τῶν Λαρνακιωτῶν καὶ ζητῶν καὶ ἁρπάζων, ἔγινε ζαπίτης τοῦ Λαρνάκου καὶ ἐκ τῶν τυραννιῶν του ἐκβληθεὶς ὑπὸ τοῦ Χριστοφάκι Δραγομάνου ὁ αἱμοβῶρος, ἔβαλε καὶ τὸν ἐφόνευσαν ἡμέραν τῆς 'Αναστάσεως αὐγὴν 1750. ἀφ' οὗ λέγω διὰ τὰς ἀνεκδιηγήτους αὐτοῦ μηχανὰς, δόλους, προδοσίας, καὶ καταδιωγμοὺς πολλῶν ἐπὶ τοῦ Σουλεϊμὰν ἐφέντη 'Ηγεμόνος 1767. ἐβάλθη εἰς Πύργον ἐξωρίσθη, ἐρημώθη, κατέστη πένης τετραχηλισμένος ὥστε νὰ ζητῇ καὶ μέχρι τροφῆς τὸν ὀβολὸν, ἡ ταλαιπωρημένη Πατρίδα του, κακὸν γέννημά της κατὰ θείαν παραχώρησιν, ἔμελλε νὰ δοκιμάσῃ τελευταῖον κρότον, τῶν κακιῶν του δεινὰ ἀποτελέσματα. 'Ονειδισμένος καταφρονημένος ὡς βδέλυγμα κοινὸν, καὶ ἐπὶ κοπρίας ὡς εἰπεῖν καθήμενος. ἀξιοῦται δευτερδὰρ ἐφέντης, καίτοι ἀγράμματος, ὑπὸ τοῦ 'Ισμαὴλ Μουχασίλαγα 1771. Τάχα αὐτὸν φιλανθρωπευόμενος, τῇ ἀληθείᾳ δὲ πρὸς πεῖσμα τῶν 'Αγάδων ὁποῦ δὲν ἤθελαν νὰ τοῦ δώσουν πεντακόσια γρόσια νὰ κάμῃ ὃν ἤθελον. Ἔμβη εἰς βαθμὸν ὁ ταραχώδης. Ἄρχισε νὰ διαβάλλῃ καὶ ἄνω κάτω νὰ διαστρέφῃ τὰ πράγματα, ἀποσείει τὸν σχεδὸν μοναρχίσαντα εἰς τοὺς Ρωμαίους Χατζῆ 'Ιωσὴφ, αὐξηνθέντα ὑψωθέντα καὶ πλουτίσαντα, καὶ οἴκους καὶ τριόφορα ποιήσαντα, τῆς Δραγομανίας, ὄντα κάρφος ἐν τῷ μόνῳ ὀφθαλμῷ τοῦ τυφλοῦ. 'Αλλ' ἔρχεται τὶς 'Αλάγας νέος Μουχασίλης. Οὗ τυφλοῦ ἴξευρεν ἐπὶ τοῦ Κασούμη Πενθεροῦ του 1760. ὢν Κκεχαγιᾶς τὸ πολυμήχανον, καὶ μισημένου ὑπὸ πάντων τῶν 'Αγάδων καὶ Ραγιάδων, καὶ ἔμελλε βέβαια αὐτὸν νὰ ἐξαλείψῃ ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ἂν ἡ ἁμαρτία ἔτι τῆς Νήσου λέγω, δὲν ἐμπόδιζε. Τούτου διότι ἀσθενήσαντος, ὁ πανοῦργος μπακὴς εὗρε τὸν τρόπον νὰ ἀποφύγῃ τὸν κίνδυνον, ἐμεταχειρίσθη διά τινος καλοϊατροῦ ἀντὶ κινητικοῦ εἰς τὸν 'Ασθενῆ ἀλάγαν τὸ δηλητήριον. 'Αποθνήσκει Οὗτος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Πόρτας διωρίζεται νὰ πληρώσῃ τὸ μανσούπι ον ὁ αὐτοῦ Κκεχαγιᾶς. 'Αλλὰ καὶ Οὗτος κακῇ

τύχη ἀσθενεῖ, καὶ ἰδοὺ πάλιν παρίσταται ὁ τυφλομπακὴς μὲ τὸ Κέρασμα, παρακινεῖ, παρακαλεῖ πείθει τὸν δυστυχῆ Κεχαγιᾶν, πέρνει πίννει ἐκροφᾷ καὶ τὴν Τρύγα, καὶ τὸν πέμπει καὶ αὐτὸν μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας Μουσελλήμην εἰς τὸν τάφον.

Ταῦτα πάντα κατορθώσας, ὡς ὑπὸ πάντων ὑποπτεύετο ὁ μιαρὸς, ἀλάγιμπεγης ὢν, καλεῖ τοὺς Οὐλαμάδες καὶ Ἀγάδες καὶ ὑποκρινόμενος κάθε ὑπουλότητα καὶ κολακίαν, πείθει πάντας, καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ τοὺς Ἀρχιερεῖς, καὶ γράφουσιν εἰς τὴν Πόρταν καλολογοῦντές τον, καὶ διωρίζεται ἐξ αὐτῆς νὰ τελειώσῃ τοῦ χρόνου τὸ μανσούπιον. ἀποβαίνουσι τὰ πράγματα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του, τόσον ἤθελε μόνον νὰ ἀκουσθῇ τῆς Κύπρου Μουχασήλης.. Τελειώνει ὁ χρόνος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἔρχεται Μουχασήλης τὶς Χουσεΐναγας μάταιος, μέθυσος, ὑπὸ τοῦ ὁποίου πάλιν αὐτὸς γίνεται Ἀλάγιμπεης. Ἡ κακὴ τύχη τῆς Νήσου, πέμπει τὸν Ἀσᾶν Καπετανπασᾶν εἰς τὰς παραθαλασσίας της, ὁποῦ ἐπήγαινε νὰ παιδεύσῃ τὸν Ταχρόμερ τοῦ Ἀκριοῦ, ἐξουσιαστὴν ἀποστάτην πῶς, φανέντα ἐπὶ τῶν πολέμων, καὶ φίλον τῶν Ρώσσων ἐμπιστώτατον. Πάσχει λοιπὸν ὁ τυφλομπακκὴς μηχανᾶται, πονηρεύεται, γελᾷ πλανᾷ καὶ τὸν μάταιον Χουσεΐνην, καὶ Ἀγάδες καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ ὑπάγει εἰς προϋπάντησιν τοῦ Καπετανπασᾶ εἰς τὴν σκάλαν ὡς ἐκ μέρους ὅλου τοῦ τόπου, καὶ προσφέρει δῶρα καὶ προσκυνήματα αὐτῷ. Ἐκεῖ μετὰ τὸν χαιρετισμὸν ὑπεκρίθη πᾶσαν ὑπουλότητα, ἔκλαυσεν ἐδεήθη τοῦ Καπετανπασᾶ νὰ τὸν δεχθῇ Τζιράκκι του νὰ τὸν κυβερνήσῃ, καὶ νὰ τὸν ἀξιώσῃ τὸ ἐρχόμενον μανσούπιον τῆς Κύπρου. Ἀποκτᾷ ὁ πονηρὸς τὴν εὔνοιαν τοῦ βασιλικοῦ τούτου ὑπηρέτου, λαμβάνει ὑπόσχεσιν καὶ τῷ 1775. ἀξιώνεται ὁ ἀνάξιος Μουχασίλης, καὶ ὠνομάσθη Χατζαπτουλμπακκάγας. καὶ ὑπερίσχυσε τοσοῦτον ὁ πολυμήχανος διὰ τὰ πλούσιά του χαρίσματα, νὰ βαστάξῃ ἐξουσίαν συνεχῆ τῆς Νήσου μέχρι τοῦ 1783. ἔτους.

Κατὰ μὲν οὖν τοὺς πρώτους χρόνους ὑπεκρίνετο τὴν καλωσύνην ὁ πανοῦργος, καὶ μήτε ἐτόλμα νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὰ δίκαια ζητήματα τῶν Ἀρχιερέων, ὡς ἀδύνατος καὶ πτωχὸς ἐφέρετο ἥσυχος. ἔβαλεν εἰς

τρόμον τοὺς κακούς, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀρνηθῇ τινὰς πῶς ἐκολάκευε τὰς γνώμας πάντων, καὶ ὅτι οὔτε ἐτόλμησε νὰ ἐπιφορτίσῃ τὸν Ραγιᾶν ἀπὸ νέα βάρη. Ἀλλὰ τί; ἀκόρεστος ὄχι τόσον νὰ ἀποκτήσῃ, διατὶ ἐλευθέριος ὁ δόλιος, ἀλλὰ διὰ νὰ χορτάσῃ τοὺς Πολίτας, καὶ νὰ ἀποκτήσῃ ὄνομα, δὲν ἄφησε πραγματείαν ὁποῦ δὲν ἔβαλε τὸ χέρι του, ἔπερνε βαμβάκια, μετάξια, σιτάρια, κριθάρια ἀπὸ τὸν Ραγιᾶν ἐπάνω εἰς τὸ μηρὶ εἰς οἵαν τιμὴν ἤθελε, καὶ ἐπώλει ἀκριβά, μήτε παραιτούμενος νὰ κάμῃ καί τινα μονοπωλίον καὶ εἰς αὐτὰ τὰ οὐτιδανὰ πράγματα, ὥστε ἐστενοχώρησε καὶ Πραγματευτὰς καὶ λαὸν τοσοῦτον νὰ φθάσωσιν εἰς ἀγανάκτησιν. Πλουτήσας δὲ ἐκ τούτων καὶ ἄλλων καὶ ἐμφυσιωθεὶς ὁ χωριάτης, ἄρχισε νὰ οἰκοδομῇ Παλάτια καὶ Κιόσκια, νὰ εὐγάλλῃ νερὰ ἔξωθεν τῆς χώρας, καὶ νὰ σχηματίζῃ ζευγαλατία καὶ τζιφτηλίκια, μύλους καὶ περιβόλια ἀπέραντα, καὶ ταῦτα πάντα ἀγγαρεύων τοὺς πτωχούς, καὶ μηδὲν ἢ πολλὰ ὀλιγώτατον πληρώνων. Ἐζήτησε τέλος πάντων ἀπὸ τὸν Ραγιᾶν νὰ τοῦ ἐπιφορτίσῃ ὀκτὼ γρόσια, καὶ εἰς ἔγκαιρον δυστυχίαν εὑρισκόμενον. Οἱ Ἀρχιερεῖς ἐναντιώθησαν αὐτῷ, καὶ ἀρνήθησαν τὸ ζήτημά του, γνωρίζοντες καὶ παραστένοντες τὴν ἀδυναμίαν τῶν πτωχῶν. Αὐτὸς δὲ διὰ πεῖσμά των ἔστειλεν ἀνθρώπους του ἔξω διὰ νὰ τὰ συνάξωσι, καὶ μὲ βίαν καὶ φοβερισμούς. Τοῦτο ἐτάραξε πολὺ ὄχι μόνον τοὺς Ρωμαίους ἀλλὰ καὶ τοὺς Τούρκους, οἵτινες ἠνάγκασαν τοὺς Ἀρχιερεῖς νὰ φύγουσι κρυφίως τοῦ τόπου 1783. Αὐγούστου, διὰ νὰ ὑπάγωσιν εἰς βασιλεύουσαν διὰ πρόσκλαυσιν, καὶ νὰ φανερώσουσι τὴν ἀνησυχίαν τοῦ κοινοῦ ἀπὸ τὰς ἀγγαρίας καὶ τυραννίας του.

Μαθὼν τὴν φυγὴν τῶν Ἀρχιερέων ἀνελπίστως ὁ Μπακκής, ἄναψεν ἀπὸ τὸν θυμόν, καὶ εὐθὺς ἔγραψε κατ' ἐναντίων τούτων εἰς τὴν Πόρταν διὰ ξηρᾶς, καὶ ἡ Πόρτα μήτε ἐρευνήσασα ἐξέδωκεν ὁρισμόν, ὅπου ἤθελε ληφθῶσι νὰ ὑπάγωσιν ἐξώριστοι εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος. Ἄνω κάτω ἐκίνησε τοὺς Λευκοσιάτας Ἱερεῖς καὶ χριστιανοὺς μὲ παρακινήσεις καὶ φοβερισμούς, καὶ ἔκλεξαν τινὰς Καλογέρους τέσσαρας τάχα διὰ Ἀρχιερεῖς. εὐθὺς ἔγραψεν ἔφερεν αὐτῶν καὶ τὰ πμεράτια, καὶ ἐπῆραν αὐτῶν ὅσα πουγγεῖα ἠθέλησεν. Ἐσύγχυσε τοσοῦτον τὸν Βε-

ζύρην διὰ τοῦ δυνατοῦ οὗ εἴπομεν μέσου, ὥστε ἐπροστάχθη ὁ Πατριάρχης νὰ γράψῃ τοῦ Ἀντιοχείας διὰ νὰ τοὺς χειροτονήσωσιν, ἀλλ' οὔτε αὐτὸς ἐκέρδησεν ἐκεῖνο ὁποῦ ἐμηχανεύθη, οὔτε οἱ νομιζόμενοι ὑποψήφιοι ἠξιώθησαν χειροτονίας, καὶ ἐὰν ἐπεθύμουν καὶ παρὰ κανόνας νὰ ἐπισκοπεύσωσι. Τί λοιπόν; οἱ δυστυχεῖς Ἀρχιερεῖς ἀκούσαντες εἰς Χῖον τὴν ἐξωρίαν των, καὶ τὴν μεγάλην ζήτησιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς Πόρτας, ἐκρύφθησαν εἰς Σμύρνην. Ὁ μὲν Μακαριώτατος κατέφυγεν εἰς τοῦ Εὐγενεστάτου Κονσόλου τῆς Ὁλάνδας τὸ Παλάτιον καὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ Ἀρχοντίσσης γυναικὸς Μαδάμα Μπαρώνας, εὐφημιζομένης διὰ τὴν μεγάλην αὐτῆς παρρησίαν εἰς τοὺς Μεγιστάνας τῶν Τουρκῶν, καὶ ἐν Πόλει καὶ ἐν Σμύρνῃ, καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς καὶ πάντας αὐτῆς ἐλευθεριότητα καὶ γενναιότητα. Οἱ δὲ λοιποὶ Ἀρχιερεῖς εἰς ἄλλων φιλοθέων ὁσπήτια, ἕως ἂν παρῆλθεν ἡ ὀργὴ τῆς Πόρτας. Μετὰ μικρὸν δὲ ἀπεστάλη ὁ Κιτιαίων Κὺρ Μελέτιος εἰς Πόλιν κρυφίως, καὶ διὰ μέσων ἐκεῖ ἰσχυρῶν ἐνεργήσας, ἔλαβε τὸ Ἰτλάκι ἤτοι τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἀρχιερέων, οἵτινες διὰ προσταγῆς βασιλικῆς, ὅ,τε Μακαριώτατος Κύριος Χρύσανθος, ὁ Πάφου Κὺρ Πανάρετος, καὶ ὁ Κυρηνίας Κὺρ Σωφρόνιος, πορευθέντες εἰς Κωνσταντινούπολιν, παρεστάθησαν εἰς τὸν Βεζύρην, ἐπαράστησαν τὰς τυραννίας, τὰς ἁρπαγὰς τοῦ τυφλομπακῆ, ὁποῦ μετέρχεται καὶ κατὰ τῶν Ραγιάδων καὶ κατὰ τῶν Τουρκῶν, καὶ δὴ βεβαιωθεῖσα ἡ Πόρτα ἐπρόσταξεν αὐτὸν μετ' ἀπειλῆς ἐξάπαντος νὰ φθάσῃ ἐν τάχει εἰς βασιλεύουσαν, νὰ παρασταθῇ καὶ νὰ δώσῃ ἀπολογίαν εἰς ὅσα τὸν ἐγκάλεσαν. Αὐτὸς δὲ εἰδοποιηθεὶς τὴν ἀπειλὴν τῆς Πόρτας καὶ προσταγὴν μὴ ἔχων ἄλλως ποιῆσαι, τρομασμένος καὶ δειλιῶν μέχρι καὶ τῆς ζωῆς, καὶ στανικῶς ἐξέπλευσεν ὁ ἄθλιος στραβὸς διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Πρὶν δὲ φθάσῃ ὅμως Οὗτος, ἡ Πόρτα ἐδιώρισεν ἄλλον Μουχασίλην, μεθ' οὗ ἐπροστάχθησαν καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς νὰ συμπλεύσωσι διὰ τὴν Πατρίδα. καὶ ὁ μὲν Πάφου λοιπὸν προλαβόντως ἔφθασεν εἰς Κύπρον. Ὁ δὲ Μακαριώτατος ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἕτερον, ἔξωθεν τῆς Καλλιουπόλεως ἐναυάγησε. θείᾳ δὲ χάριτι ρυσθείς, ἔφθασεν ἀβλαβὴς εἰς

τὸν θρόνον του, μείνας μόνον ὁ Κιτιαίων καὶ Κυρηνίας εἰς Πόλιν, διὰ νὰ φυλάττουν ἐκεῖ ἐρχομένου τοῦ Χατζῆ Μπακῆ, ἂν ἤθελε κάμη χρείαν νὰ συμπαρασταθοῦν εἰς τὸ Κριτήριον. Ἔφθασε τότε ὁ Χατζαπτοὺλ μπακάγας ὁ δείλαιος, παρέστη εἰς τὸν Βεζύρην, καὶ ἐξετασθεὶς ἀπεδείχθη ἐργάτης ὧν κατηγορήθη. κατεκρίθη, καὶ ἀπεγυμνώθη καὶ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐξουσίας, καὶ ἔμεινεν ὁ Κολοιὸς Κολοιὸς ὡς καὶ πρότερον, μόλις κερδίσας τὴν ζωήν. Οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς ἐλθόντες εἰς Κύπρον ἐπιφορτισμένοι χρέη ὑπέρογκα ὑπὲρ τὰ ἑπτακόσια πουγγεῖα τῶν ἄσπρων, εὗρον τὴν Πατρίδα μαστιζομένην πρὸ ἑνὸς χρόνου ὑπὸ πείνας καὶ δυστυχίας τῶν γεννημάτων, διὰ τὴν μεγάλην ἀνομβρίαν, καταβυθισμένοι εἰς τοσαῦτα δάνεια, θλιβόμενοι καὶ ἀνιῶντες, μήτε εὕρισκον τὸν τρόπον κἂν νὰ ἀπαντήσωσι τὰ χοντρὰ διάφορα. Ὁ λαὸς πεινασμένος, τὰ πράγματα εἰς κάποιον τρόπον ἐναντία καὶ ἀκατάστατα, καὶ ἐπὶ πᾶσι λαὸς ὁ τοῦ ἔχει κακὴν συνήθειαν, νὰ μὴν ἀποδιδῃ τὴν ἐναντίαν ἔκβασιν τῶν πραγμάτων ἐκεῖ ὁποῦ πρέπει, καὶ τὴν αὔξησιν τῶν χρεῶν εἰς τὴν ἀκόρεστον καὶ ἄσπλαγχνον ἀχορταγίαν τῶν ἐξουσιαστῶν μας, ἀλλ' ἀδιακρίτως νὰ μέμφεται αἰτίους τοὺς Πατέρας προεστῶτας του, ὄχι μόνον τὴν σήμερον, ἀλλὰ καὶ ἀνέκαθεν. Ἀχχριστία φεῦ, κακὴ κληρονομία τῶν Κυπρίων παλαιοτάτη. ἀρνεῖτο νὰ ὀρέξῃ βοήθειαν εἰς τοὺς δι' ἀγάπην τούτου καὶ τὴν ζωὴν κινδυνεύσαντας.

Ἀλλὰ τί; καὶ εἰς τοιαύτην ἀξιοδάκρυτον κατάστασιν καὶ δεινὴν στενοχωρίαν πάντων εὑρισκόμενα τὰ πράγματα, ὁ μιαρὸς Χατζῆ μπακκῆς, μετὰ τὴν ἔξωσιν τοῦ Βεζύρη, ἀπὸ τοῦ ὁποίου κατεκρίθη, ἑτέρου τὴν βασιλικὴν σφαγῖδα ἐμπιστευθέντος 1784., ἐμελέτησε πονηρὰ κατὰ τῶν Κυπρίων, μάλιστα τῶν Ἀρχιερέων, ἀλλ' ἐπέστρεψαν ἀθλίως κατὰ τῆς κεφαλῆς του. Διὰ μέσων ἰσχυρῶν ὁ πάντολμος ἔταξεν ὑπέρογκον ποσότητα πουγγείων καὶ ἐφόρεσε καβδάδιον πάλιν Μουχασίλης διὰ τὸ ἐρχόμενον Μανσούπιον. ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἡ χαρά του διελύθη ὡς σκιὰ καὶ ὄνειρος. ἐπειδὴ ἀκουσθὲν τὸ δρᾶμα εἰς τὴν Κύπρον, ἔδραμαν ἐκ Κύπρου καὶ ἐκ τῶν Ἀγάδων, Οὐλαμάδων, καὶ Ραγιάδων ἀγεληδὸν εἰς βασιλεύουσαν, φωνάζοντες κατ' αὐτοῦ εἰς τὴν

Πόρταν καὶ διακωδονίζοντες τὰς τυραννίας του, καὶ λέγοντες μὲ απόφασιν, ὅτι ὁ λαὸς τῆς Νήσου μέχρι καὶ βρεφῶν, ἤθελεν εὐθὺς φύγῃ τοῦ τόπου, ἐὰν ἤθελεν ἰδῇ νὰ πατίσῃ πόδα εἰς τὴν Κύπρον ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς καὶ τύραννος καὶ Τουρκῶν καὶ Ραγιάδων, καὶ διϊσχυρίζοντο ὅτι δὲν ἐζήτη ἄλλως τὸ Μανσούπιον, παρὰ διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς ἐγκαλεστάς του. Ὁ Βεζύρης τότε εἰδοποιηθεὶς τοῦ τυφλομπακῆ τὴν κακίαν καὶ τὸ τέλος, εὐθὺς προσταγῇ τοῦ Ἄνακτος, ἐξέδωκεν ὁρισμὸν Βασιλικὸν φοβερὸν, πώποτε νὰ μὴν ἤθελε θέσῃ πόδα εἰς τὴν Κύπρον, ἄλλως ὅτι ἔπερνε τὸ κεφάλι του. Τούτου ἕνεκα ἀφηρέθη τοῦ Μανσουπίου, ἐξωρίσθη εἰς Γιάφφα τόπον ἔρημον, ἔνθα ἐπικαμπτομένης τῆς θείας βουλῆς εἰς τὰ δάκρυα ἑνὸς ὁλοκλήρου λαοῦ, μετ' ὀλίγον μολυνθεὶς ὑπὸ τῆς Πανούκλας καὶ τιμωρηθεὶς ἀπέχρεμψεν ὁ βιοθανὴς τὴν ψυχὴν, ἀφήσας πάντας τοὺς συμπατριώτας του νὰ τοῦ σχηματίζουσι σωροὺς ἀπὸ πέτρας εἰς διόδους καὶ τριόδους, εἰς ἐνθύμησιν τῶν κακιῶν του, καὶ νὰ τὸν ἀναθεματίζωσιν οἱ συμπαραπορευόμενοι.

Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τέλος πρόκειται ἡ παροῦσα Ἱστορία μὲ τὴν τελείωσιν τοῦ παρόντος χρόνου 1788. Δεκεμβρίου. Ἄλλως τε δυστυχοῦς φανέντος καθ' ὅλην τὴν Ὀθωμανικὴν Ἐπικράτειαν. (α) Ἁρμόδιον ἔκρινα σημειῶσαι ἐνταῦθα, τὴν νεωστὶ διωρισθεῖσαν τῶν δοσι-

(α) Ἡ ὑψηλὴ Ὀθωμανικὴ Πόρτα, Αὐγούστου Ἀρχομένου 1787. Πόλεμον ἐκήρυξε πάλιν τῇ Ρωσσίᾳ, ζητοῦσα ἐξ αὐτῆς τὴν ἐπιστροφὴν τῆς Ταυρικῆς Χερσονήσου, ἢ Κριμέας, ἐξουσιασθείσης τελείως ὑπ αὐτῆς, διὰ Παραιτήσεως τοῦ αὐτῆς Ταταρχὰν Σαχὶν Γουεράϊ. Ὁ δὲ Ἰμπεράτωρ τῶν Γερμανῶν Ἰωσὴφ β'. ὡς Σύμμαχος τῇ Ρώσσων Αὐτοκρατορίσσῃ Αἰκατερίνῃ Β. ἀντεκήρυξε πόλεμον τῷ Σουλτάνῳ Ἀχαμὶδ τῶν Ὀθωμανῶν. Οἵτινες τρεῖς ἔτι 1788. εὕρηνται εἰς πόλεμον. Ἀλλὰ τῇ ἕκτῃ Δεκεμβρίου δι' ἐφόδου καὶ ὁρμῆς, τὰ Ρωσσικὰ στρατεύματα Στρατηγοῦντος ἐπ' αὐτὰ τοῦ Περικλεοῦς Πρίγκιπος Γρηγορίου Ποτεμκίνου, ὑπέταξαν τὴν παρὰ πάντων σχεδὸν νομιζομένην ἀκαταπόρθητον Πόλιν τοῦ Ὀλζακὸφ, εἴτε Οὐζοῦς Τουρκιστὶ, ἐν Μαχαίρᾳ. Πᾶσα ἡ Οἰκουμένη οὐχ' ἧττον μετὰ περιεργίας ἢ μεταβολῆς πραγμάτων, τοῦ Παρόντος πολέμου προσδοκᾷ τὸ τέλος.

μάτων τῶν Ραγιάδων διάταξιν, ἔτει 1785. γενομένην ὑπὸ τοῦ Κρατοῦντος Σουλτάνου.

Ἡ Κραταιὰ Βασιλεία διὰ τοὺς Μεγάλους καὶ ἀγνώστους μὲν τότε σκοπούς της. Ἔκθεσεν εἰς πώλησιν, Πολλῶν τόπων τὰ Βασιλικὰ Εἰσοδήματα, παρομοίως καὶ τῆς Κύπρου, ἣν ἀφαίρεσεν ἀπὸ τὸ, τῶν Βεζυράδων εἰσόδημα, οἱ ὁποῖοι κατεῖχον ὡς οἰκεῖα, πλέον τῶν ἑκατῶν χρόνων. Κατὰ μὲν τὴν εἴδησιν ἣν ἔχω καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν καὶ μάλιστα παρὰ τοῦ ἐν Βενετίᾳ διατρίβοντος ἤδη Κυρίου Μιχαὴλ, υἱοῦ τοῦ Μακαριωτάτου Πατρὸς Κυρίου Χρυσάνθου καὶ Γέροντος. Ἐπωλήθησαν τὰ τῆς Νήσου διὰ Γρ. 1562500. ἤτοι τζεκ. 312500. Αὐτὰ διῃρέθησαν εἰς 125. μερίδια, ὧν ἕκαστον τετίμηται Γρ. 12500. Ἐκ τούτων τῶν μεριδίων ἕκαστος τῶν ἀγορασάντων Πλουσίων καὶ Ἀξιωματικῶν Τουρκῶν, χαίρεται διὰ βασιλικοῦ Προστάγματος, λόγῳ διαφόρου κατ' ἔτος, ἀνὰ ἕκαστον μερίδιον Γρ. 2000. Ταῦτα μόνον τὰ διάφορα ἐν χρόνου περιόδῳ, συμποσοῦνται, συναγόμενα ἀπὸ

μόνον τὸν Ραγιᾶν.	Γρ.	250000
Πληρώνει ἔτι ὁ Χριαστιανὸς λαὸς τῆς Νήσου ἐτήσιον Βασιλικὸν Δόσιμον.	»	65000
Καφτανπαχασὶ τῷ Βεζύρῃ κατ' ἔτος ὁ ἡγεμὼν, ἤτοι διὰ τὸ Καββάδιον.	»	32000
Χρέος Χρονικὸν τοῦ Τόπου, χωρὶς ἄλλων πολλῶν Τουρκικῶν καὶ Ρωμαϊκῶν.	Γρ.	347000

Περιέργιαν ἀσύμφορον, καὶ πολλῶν Ἀβουλήτων ὑποψίας πρόξενον, ἐνέμισα τὴν κατὰ μέρος καταγραφὴν, τῶν εἰσοδημάτων τῆς ἡγεμονίας τῆς Νήσου Ὀθωμανικῶν καὶ Χριστιανικῶν. Ἅπερ τὰ ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Μπακῆ ἔτει 1777. οὐδὲ μὲ ἔλειπον κατὰ μέρος καὶ κατὰ ἀκρίβειαν, συναχθέντα. Εἰδήσεως ἕνεκα οὐ τοῦ Ἐντοπίου, ὅσον τοῦ Περιέργου ξένου προσθεθήτω, ὅτι καὶ μεθ' ὅλης τῆς νῦν ὀλιγανθρωπίας τῶν Κατοίκων, ἡ Νῆσος ἀποδίδει ἄφευκτον εἰσόδημα εἰς τοὺς Κρατοῦντας πλεῖον οὗ ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν ἀπέδιδε, κατ' ἔτος. καίτοι μαστίζεται ὑπὸ τῆς Ἀκρίδος, πιέζεται ὑπὸ τῆς ἀνομβρίας πολλάκις,

ὑστερεῖται ἀπὸ κατοίκους, γεωργοὺς, τεχνήτας, καὶ πράκτωρας, ὅσον ἀποβλέπει πρὸς τὴν αὐτῆς ἔκτασιν καὶ ἐπιτήδειον πρὸς καλλιεργείαν τῆς αὐτῆς γῆς.

Ὅσον δὲ ἀποβλέπει πρὸς τὴν Κυβέρνησιν αὐτῆς, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἐξουσία ἢ τυραννίς. εἴτις ἐκ τῶν προλαβόντων ἐξουσιαστῶν καὶ μὲ ὅλον τοῦτο Χριστιανῶν, καὶ ἐκ τῶν Παρόντων καταδυναστῶν καὶ ἀλλοτριοθρήσκων μάλιστα, συμπέρασμα ποιήσειε, βαβαὶ, εὕροι ἂν Παράλληλον τὴν μάστιγα εἰς τὸν ὑποτεταγμένον λαόν.

Ἐν Περιλήψει δὲ καταγράφονται τὰ Ὀνόματα Ρωμαίων, Ἀρμενίων καὶ Μαρωνίτων, Ραγιάδων, τῶν ὑπὸ τὴν φορολογίαν, κατὰ τὴν γινομένην Ἀπαρίθμησιν τούτων ἔτει 1777. ἐπὶ τῶν ἀτυχεστάτων ἡμερῶν τοῦ Ἡγεμόνος κακοτυφλομπακῆ, τῶν δυνατωτέρων ὁμοῦ καὶ ἀδυνατωτέρων, κατοικούντων πλὴν τῆς Λευκοσίας, εἰς πεντακόσια ἑξηκοντατέσσερα χωρία καὶ Πολιτείας, διωρισμένα εἰς Περιοχὰς ἢ Κατηλλήκια, καὶ αὐτὰ ὑποκείμενα ὑπὸ τὰς τέσσερας Ἐπαρχίας, ὑφ' ἃς διαιρεῖται πᾶσα ἡ Νῆσος, ὡς καὶ αὗται τελευταῖον ἀναφέρονται εἰς μόνην τὴν Πρωτεύουσαν τῆς Λευκοσίας.

Ἀκολούθως ὁλικὴν σύναψιν εὕροις Τουρκῶν, καὶ χριστιανῶν ἑκατέρας φύσεως καὶ πάσης ἡλικίας, ἐκ συμπεράσματος τῶν νῦν κατοίκων· καίτοι εἰς διάστημα ἕνδεκα χρόνων τῆς ἄνωθεν Ἀπογραφῆς, οὐκ οἶδα εἴτις αὔξησις ἢ ὀλιγόστευσις γέγονε λαοῦ, ἀλλ' ὡς τῶν οὐ τοσοῦτον λογιζομένων, κρίνεται καὶ μέσως πως Ἀπεριέργαστον.

Ὀνόματα Χριστιανῶν Ὑπηκόων ὑπὸ Φόρον.
ἔτει 1777.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ.

Περιέχει ἡ αὐτὴ Λευκοσία		Ὀνόματα	755	
Ἡ Περιοχὴ τῆς Μεσαορίας, χωρία	61		1144	
Ἀμμοχούστου καὶ Καρπασίου	40		957	
Ὀρεινῆς	48		869	
Κυθραίας	49		926	
	—— 198		——	4651

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΦΟΥ.

Ἡ Περιοχὴ τῆς Πάφου, χωρία	45		691	
Κουκλίων	18		201	
Χρυσοχοῦ	38		577	
Αὐδήμου	16		236	
	—— 117		——	1705

ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΝΑΚΟΥ.

Ἡ Περιοχὴ τοῦ Λαρνάκου, χωρία	47		974	
Λεμεσοῦ καὶ Ἐπισκοπῆς	70		915	
Κοιλανίου	19		348	
	—— 136		——	2237

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΥΡΗΝΙΑΣ.

Περιοχὴ Κυρηνίας, χωρία	31		391	
Μόρφου καὶ Πεντάγιας	43		807	
Λεύκας	39		696	
	—— 113		——	1894
Περιοχαὶ 17. Χωρία	564.	Ὀνόματα		10487

Ζώντων Ἀριθμός.

Λαὸς χριστιανῶν, ἄρσεν ὡς	12000	
Θῆλυ μέχρι βρεφῶν τοὐλάχιστον	25000	
	———	37000
Λαὸς Τουρκῶν κατ' ἐντοπίους ὡς	15000	
Θῆλυ μέχρι βρεφῶν τοὐλάχιστον	32000	
	———	47000
		84000

Τῶν 'Οθωμανῶν ὁ 'Αριθμὸς 'Αμφιβάλλεται ἰσχυρῶς, ἢ ὑπερέχει τοῦ τῶν Χριστιανῶν ἐκ πολλῶν σπουδαίων Εὐρωπαίων Περιηγητῶν, ὡς καὶ παρὰ τοῦ Μ. 'Ιωάννου Χόκενς 'Εγκλέζου, γνωστοῦ μοι, καὶ Μινεραλογιστοῦ, πρὸ δύω ἐτῶν Περιελθόντος τὴν Νῆσον καὶ ὅσα ἄξια περιεργείας σημειώσαντος, μεθ' ἑτέρου συνεκδήμου Βρτανικοῦ, καὶ περὶ τῶν ἰατρικῶν χόρτων τῆς Νήσου, τοῦ δευτέρου γράψαντος ἱκανῶς.

Περὶ 'Ενδόξων, καὶ περιφήμων ὑποκειμένων, ἤτοι περὶ Βασιλέων, Στρατηγῶν, 'Ηρώων, Ποιητῶν, Φιλοσόφων, καὶ Τεχνήτων Κυπρίων παρὰ Νεοφίτου Ροδινοῦ Κυπρίου, μάλιστα ἐκ τοῦ 'Ιωάννου Μεουρτζίου τὰ πλείω ἐρανισθέντα. Περὶ Νήσων Τομ. γ'.

'Επειδὴ πρῶτον εἰς τὸν Κόσμον ἐφάνησαν οἱ ἐθνικοὶ, καὶ μετὰ ταῦτα οἱ χριστιανοί, πρέπει πρῶτον περὶ ἐκείνων νὰ ἀναφέρωμεν, ἔπειτα ἀκολούθως νὰ διηγηθοῦμεν περὶ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἁγίων, ὁποῦ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτὴν τὴν περίφημον Νῆσον, καὶ εἰς αὐτὴν πολλοὶ διέλαμψαν. Πολλοὶ τὸ πρῶτον ἥρωες, καὶ ὀνομαστοὶ ἐφάνησον τὸν παλαιὸν καιρὸν, τοὺς ὁποίους οἱ Έλληνες διά τινα αὐτῶν ἔργα ὠφέλημα εἰς τὸ κοινὸν, καὶ εἰς τὴν Πολιτείαν, ὁποῦ ἐκατόρθωσαν, τοὺς ὠνόμασαν μὲ τὸ ὑπεροχικὸν τοῦτο ὄνομα Θεούς. καὶ τόσον ἐδιαδόθη αὐτὴ ἡ πλάνη, ὥστε οὐ μόνον Άνδρας, ἀλλὰ καὶ Γυναῖκας ἐθεοποίησαν. καὶ τινῶν ὕψωσαν Ναοὺς, καὶ 'Αγάλματα, τιμῶντες ὡς Θεοὺς, καὶ παροχέας αὐτῶν τῶν καλῶν, καὶ εὐπόρους των. Μάρτυρες εἰς τοῦτο ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς ὁ Τραγωδοποιὸς Σοφοκλῆς, καὶ ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς ὁ Κλήμης 'Αλεξανδρείας, ὧν πρῶτος ὁ Πυγμαλίων εἰς τὴν Κύπρον, ὁποῦ ὠνομάθη Θεὸς, εἶτα Πάφος υἱὸς τούτου, Κινάρης, Άδωνης, Κούριος, 'Αμαροῦκος, Έρως, Μύρρα γυναῖκα, καὶ ἐξαιρέτως ἡ παρὰ Κυπρίων καὶ ξένων μετὰ Ναῶν Μεγαλοπρεπῶν σεβασθεῖσα ὡς Θεὰ ἡ ἄσεμνος 'Αφροδίτη.

Διὰ εὐκολίαν ὅμως τοῦ ἀναγνώστου, αὐτοὺς τοὺς ψευδωνύμους

Θεούς, κατατάττομεν κατὰ Ἀλφάβητον, μηδὲν περὶ τοῦ χρόνου φροντίζοντες καθ' ὃν ἐφάνησαν, ὡς οὐ τοσοῦτον ἀναγκαῖον.

Ἄγυρις. Βασιλεὺς Κιτίων. τὸν ὁποῖον ἐθανάτωσεν ὁ Εὐαγόρας Βασιλεὺς Σαλαμίνης.

Ἄδωνις. Υἱὸς Κινάρου, καὶ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Μίρρας γεννηθεὶς, περὶ τοῦ ὁποίου εἰς τὸ Κινάρης ὄνομα φανερώσωμεν. Αὐτὸς ἐστάθη ἄνδρας τῆς θεᾶς Ἀφροδίτης, ὡς μαρτυρεῖ Πρόβος, ὠνομάσθη Θεὸς, καὶ συνετάχθη μετ' αὐτούς.

Αὐδήμων ἐκ Τύρου. Οὗτος ἐδίωξε τὸν γνήσιον Βασιλέα Σαλαμίνης. καὶ ἔγινεν αὐτῆς Τύραννος. ὑπετάχθη εἰς τὸν τῆς Περσίας Ἀρταρξέρξην. ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Εὐαγόρα Ἀθηναίου καταπολεμεῖται καὶ ἀποδιώκεται τῆς Σαλαμίνης. οὕτως συμπεραίνεται νὰ ἐκατοίκησε καὶ τὴν Κωμόπολιν Αὐδήμουν, τὴν ὕστερον ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου Φιλαδέλφου εἰς Πόλιν ἀνεγερθεῖσαν, καὶ Ἀρσινόην εἰς τιμὴν τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς καλέσαντος.

Αἰρείας Βασιλεὺς Ἐρυθρᾶς, ἢ Πάφου. οὗτος τὸν Ἀρχαῖον τῆς Ἀφροδίτης Ναὸν ἐν Πάφῳ ἔκτισεν, ὡς μαρτυρεῖ Τάκιτος βιβ. γ'.

Αὐλίνομος, ἢ Ἀβδελόνυμος ἐκ τῆς γυναικὸς τοῦ Κινύρου καταγέμενος, παρὰ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κατέστη Βασιλεὺς Πάφου.

Ἀκάμας Βασιλεὺς Ἀκάμαντος ἀδελφὸς Δημοφῶντος, υἱὸς δὲ τοῦ Θησέως, ὡς ἱστορεῖ Ἡσύχιος, ἐκ τοῦ ὁποίου, καὶ ὄρος τι τῆς Νήσου Ἀκάμας λεγόμενον.

Ἀμαθοῦς τοῦ ἄνωθεν Αἰρείου υἱὸς, ὁ ὁποῖος Ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης ἔκτισεν εἰς τὴν Ἀμαθοῦντα, Βασιλεὺς αὐτῆς.

Ἀναξαγόρας Βασιλεὺς Κυπρίων. ἀλλ' οὐκ' οἴδαμεν ὁποίας Ἐπαρχίας Βασιλεὺς μερικῶς ἐχρημάτισεν.

Ἀῶος υἱὸς Ἠοῦς, καὶ Κεφάλου Βασιλεὺς, ἀφ' οὗ καὶ ὄρος Ἀῶον τὶ, μεταξὺ σταυροβουνίου καὶ Λιθροδόντα ὠνομάσθη τὸ πάλαι.

Ἀριστόκυπρος Βασιλεὺς Σολίων υἱὸς Φιλοκύπρου.

Ἀμάρακος, Κινύρου Βασιλέως υἱὸς, ἀδελφὸς Κουρίου. αὐτὸς ἐκαταγίνετο εἰς τὸ νὰ κατασκευάζῃ μύρα εὐώδη. Εὐδοκίμησε τοσοῦτον εἰς αὐτὴν τὴν τέχνην, ὥστε μίαν φορὰν κρατῶν εἰς χεῖρας, ἕνα ἀλά-

βαστρον μύρου πλῆρες εὐῶδες, ἔπεσεν εἰς γῆν, καὶ ἐτζακκίσθη, καὶ ἐπειδὴ ἔπασχε νὰ τὸ κρύψη ἀπὸ τοὺς θεούς, οἱ Ποιηταὶ μυθολογοῦσι, πῶς οἱ θεοὶ αἰσθανόμενοι τῆς εὐωδίας ἀγανακτήσαντες ἐμετάβαλαν αὐτὸν εἰς τὸ θαμνίσκον φυτὸν Ἀμάρακον. Τὸ φυτὸν τοῦτο ὁ δειπνοσοφιστὴς Ἀθηναῖος βιβ. ιε΄. ὀνομάζει Σάμψυχον. Ἀμάρακον, ὃ καὶ Σάμψυχον τινὲς καλοῦσιν. εἶναι δὲ ἀρίστην ἐν Κύπρῳ, καὶ Λήμνῳ. Ἴσως νὰ εἶναι τὸ κοινῶς Σαψυχία λεγόμενον. Ἴδε καὶ Πλίνιον. βιβ. κα΄. κεφ. κβ΄.

Ἀφροδίτη Θεά. αὕτη ἐγεννήθη εἰς τὸ Κάστρον εἴτε χωρίον Ἀφροδίσιον πλησίον τῆς Ἀκανθοῦς, καὶ διὰ τὴν πολλὴν αὐτῆς εὐμορφίαν, οἱ ἄλλοι Θεοὶ τὴν ἔφερον εἰς Κυθέρειαν, ἤτοι εἰς τὰ Κούκλια, ἄλλο Κάστρον εἰς τὴν Πάφον, καὶ τὴν ἀνέθρεψαν. Ἡ Μητέρα της ἐκαλεῖτο Διώνη, ὀνομάσθη καὶ αὐτὴ θεά, ὡς στιχουργεῖ ὁ Ὅμηρος Ποιητὴς Ἰλιαδ. ε΄.

Ἡ δ' ἐν γούνασι πίπτε Διώνης Δῖ' Ἀφροδίτη.
Μητρὸς ἑῆς...... καὶ παρακατιὼν λέγει.
Τὴν δ' Ἠμείβετ' ἔπειτα Διώνη Δῖα θεάων.

Ὁ Πατέρας της, ἂν δὲν ψεύδεται αὐτὸς ὁ ποιητής, ἦτον ὁ Δίας, Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη. Οἱ ποιηταὶ σὺν αὐτῷ μυθοπλάττουσι, πῶς ἡ Ἀφροδίτη ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Ἀφρὸν τῆς θαλάσσης. Αὐτή, παραβλέποντες τοὺς μύθους, ἐστάθη εἰς τὸν κόσμον γυναῖκα, ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν τόπον ἀφ' ὃν ἐγεννήθη τὸ Ἀφροδίσιον. ἐκλήθη καὶ Κύπρις ἔπειτα ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς Νήσου. Ὁ Ὀράτιος ποιητὴς Ρωμαῖος τὴν καλεῖ Βασίλισσαν. Ἀφροδίτη Κνίδου, καὶ Πάφου Βασίλισσα, εἰς τὴν Κνίδον διότι εἶχε περίφημον Ναόν, καὶ Ἄγαλμα εὔμορφον, καὶ τεχνικόν. καὶ εἰς τὴν Πάφον ὁμοίως ἄλλον Ναὸν ἐξάκουστον, περὶ τοῦ ὁποίου στιχουργεῖ ὁ Ὅμηρος.

Ἡ δ' ἄρα Κύπρον Ἵκανε φιλομειδὴς Ἀφροδίτη.

Εἰς Πάφον. ἔνθα οἱ Τέμενος Βωμός τε θυήεις. Ὀδ. θ΄. καὶ εἰς τὸν ὕμνον τῆς αὐτῆς στιχ. νη΄., καὶ νθ΄. τὰ αὐτὰ σχεδὸν διηγεῖται. Ὄχι μόνον εἰς τὴν Πάφον εἶχε Ναὸν αὐτὴ ἡ ψευδοθεά, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους τόπους τῆς Νήσου εἰς τὴν Κορυφὴν τοῦ Τροόδου, τοῦ καὶ

'Ολύμπου. Εἰς τὸ ὄρος νῦν τοῦ σταυροῦ, ὡς στράβων βιβ. ιδ'. ἀναφέρει. εἰς αὐτὸν τὸν Ναὸν γυναῖκες δὲν εἰσέβαινον, οὔτε κἂν τὸν ἔβλεπον, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν.

Περιγραφὴ τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἀφροδίτης εἰς Πάφον.

Τὸ Ἱερὸν τοῦτο ἦτον οἰκοδομημένον ὅλον ἀπὸ μάρμαρον στρογγυλοειδὲς, γύρωθεν περιττοιχούμενον ἀπὸ Κίωνας, ἢ Κολώνας μιᾶς ἐξαιρέτου λευκότητος. Αὗται αἱ Κολῶναι ἦσαν ἑνὸς πάχους, καὶ ἑνὸς ὕψους, ὁποῦ ἐκατάστεναν αὐτὴν τὴν οἰκοδομὴν μεγαλοπρεπῆ, καὶ ὑπερήφανον. Ἔνδοθεν εἰς τοὺς τύχους ἦτον γλυπτὰ μὲ ἐξαίρετον τέχνην τῆς γλυπτικῆς τὰ κατορθώματα τῆς θεᾶς. Εἰς τὴν Πόρταν τοῦ Ἱεροῦ ἀκαταπαύστως ἔτρεχεν ὁ λαὸς προσφέρων τὰς θυσίας του. Ἀλλὰ μέσα εἰς τὸν Ἱερὸν περίβολον δὲν ἔσφαζαν ζωντανὸν πρᾶγμα ποτὲ, μήτε ἔκαιον τὰ ἀλείματα, καὶ πάχες τῶν Ταύρων, καὶ προβάτων, καθὼς εἰς τοὺς ἄλλους Βωμούς. Δὲν ἐρράντιζαν ποτὲ τὸ αἷμα τῶν θυσιῶν τούτων εἰς τὸ Ἱερόν. ἐπαράστηναν μόνον ἔμπροσθεν εἰς τὴν τράπεζαν τὰ ζῶα, ὁποῦ ἐπροσφέροντο, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ εἶναι νέα, λευκότατα, χρυσωμένας ἔχοντα τὰς οὐρὰς, καὶ τὰ κέρατα, καὶ στολισμένα μὲ διάφορα λουλούδια εὐώδη, καὶ ἄνθη. οὕτω στολισμένα ἐπαρρησίαζαν αὐτὰ ἔμπροσθεν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Ἱεροῦ, καὶ ἐκεῖθεν ἐφέροντο ἔξω εἰς τόπον διωρισμένον, διὰ τὴν Τράπεζαν τῶν Ἱερέων τῆς θεᾶς φυλαττόμενα. ἐπρόσφερον καὶ κάθε εἶδος ἐξαιρέτου ὑγροῦ Ἀνθόνερον, ροδοστάμματα καὶ ἀπὸ τὸν ἐκλεκτὸν οἶνον, καὶ γλυκύτατον ὡς νέκταρ. Οἱ Ἱερεῖς ἦτον ἐνδυμένοι λευκὰ φορέματα μακρὰ, περιχρυσωμένα κάτωθεν τὰ ἄκρα. Ἐζωνύοντο μὲ ζώνας χρυσᾶς. ἡμέρα, καὶ νύκτα ἐνθυμίαζαν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Ἱεροῦ ἀπὸ τὰ πλέον εὐωδέστατα ἀρώματα τῆς Ἰνδίας. Ἔκαμναν καπνὸν ὡσὰν σύννεφον, ἕως ὁποῦ ἀνέβαινεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ὅλαι αἱ Κολῶναι ἦσαν στολισμένοι μὲ δεσμοὺς ἀπὸ μυρσίνην καὶ δενδρολίβανον, μὲ εὐωδέστατα ἄνθη πάντοτε ἔγκαιρα. Ἕνα δάσος πυκνώτατον ἀπὸ μυρσινιαῖς καλούμενον Ἱερὸν δάσος, ἐπερικύκλωνε τὴν οἰκοδομὴν ταύτην τοῦ Ἱεροῦ. δὲν ἦσαν εἰς ὑπηρεσίαν, παρὰ νέοι, καὶ νέαι ἐξαιρέτου

ὡραιότητος, οἱ ὁποῖοι ἐπαράστηναν τὰ προσφερόμενα ὑπὸ τοῦ λαοῦ εἰς θυσίαν. ἄναπταν τὸ πῦρ εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ τὸ ἐκράτουν ἄσβεστον πάντοτε. Ὁ Στράβων λέγει, πῶς ἦσαν ἀφιερομέναι εἰς τοῦτο τὸ Ἱερὸν ὡς διακόσιαι νέαι ὡραιώταται. ἀλλ᾽ ἡ ἀσέλγεια, καὶ ἀναισχυντία κατέστηνε τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο Ἱερὸν βδελυκτὸν, καὶ ἀποτρόπαιον. Τοῦτο ἦτον τὸ περιβόητον Ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης, καὶ ἐξάκουστον εἰς τὴν Κύπρον, οὗ τὴν περιγραφὴν πολλοὶ τῶν παλαιῶν Ἱστορικῶν ποιοῦσιν.

Ἀσκληπιάδης Ἱστορικός. Αὐτὸς γράφει εἰς τὴν Ἱστορίαν του, πῶς οἱ ἄνθρωποι πρότερον αὐτοῦ, δὲν εἶχον συνήθειαν νὰ σφάζωσι ζῶα, καὶ νὰ τρώγουσι τὰ κρέατα. Μήτε εἰς τοὺς θεοὺς ἐθύετο πρᾶγμα ζωντανὸν, καὶ ἐμψυχωμένον. «Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον οὐκ ἐθύετο τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἔμψυχον. ἀλλ᾽ οὐδὲ νόμος ἦν περὶ τούτου διὰ τὸ νόμῳ φυσικῷ κεκωλύσθαι. ὑπὸ δέ τινας καιροὺς πρῶτον Ἱερεῖον θῦσαι τοῖς θεοῖς μυθεύονται, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς αἰτουμένους. εἶτα τούτου γενομένου, ὁλοκαυτίζειν τὸ τυθέν. ὕστερον δέ ποτε φλεγομένου τοῦ Ἱερέως, πεσεῖν σάρκα εἰς γῆν, ἣν ἀνελόντα τὸν Ἱερέα, καὶ κατακαιόμενον, ἀβουλήτως προσαγαγεῖν τῷ στόματι τοὺς δακτύλους ἀκουόμενον τὴν κατάκαυσιν Γευσάμενον δὲ τῆς Κνίσσης ἐπιθυμῆσαι, καὶ μὴ ἀποσχέσθαι, ἀλλὰ καὶ γυναικὶ μεταδοῦναι. γνόντα δὲ τοῦτο τὸν Πυγμαλίωνα, αὐτόν τε, καὶ τὴν γυναῖκα κατὰ κρημνῶν ἀφῆναι, ἑτέρῳ δὲ τὴν Ἱερωσύνην παραδοῦναι». Περὶ ἐγκρατείας ζώων. βιβ. δ'.

Τοῦτο τὸ τεμαχάχιον εὑρίσκεται ἀναφερόμενον παρὰ Πορφυρίῳ, ἐπειδὴ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ τοῦ Ἀσκληπιάδη δὲν εὑρίσκονται διὰ τὸ νὰ ἐφθάρησαν.

Ἀπολλόδωρος Κιτιεὺς Ἰατρὸς ἀναφέρει περὶ τούτου Πλίνιος βιβ. κ'. κεφ. δ'.

Ἀπολλώνιος Κιτιεὺς Ἰατρὸς καὶ αὐτὸς, ἔγραψε περὶ ἄρθρων, καὶ ἁρμῶν. στραβ. ὁ δὲ Κιτιεὺς Ἀπολλώνιος ἐν τῷ περὶ Ἄρθρων, Σιγμοειδῆ ἐγκοπήν. Ἐρωτιανὸς λεξικῷ Ἱπποκράτους. Ἐν προοιμίῳ ὁ αὐτὸς, Διοσκορίδου τοῦ Φωκᾶ, πᾶσι τούτοις συντίθενται δι᾽ ἑπτὰ βιβλίων Ἀπολλωνίου τοῦ Κιτιέως ὀκτωκαίδεκα, πρὸς τὰ τοῦ Ταραν-

τίνου τρία πρὸς Βακχεῖον διαγράψαντος. Βακχεῖος δὲ φησὶ κλαγκώδη εἶναι τὴν φωνὴν τὴν συνεχῆ, καὶ ἀδιάλειπτον. Ὁ δὲ Κιτιεὺς Ἀπολλώνιος, τὴν μετὰ ἐγκοπῆς, καὶ ἀνωμαλίας, ἔτι καὶ ἀσαφείας, ὁποῖος μάλιστα συμβαίνει τοῖς μεθύουσιν. Ἀριστοκλῆς Κούριος, ἤτοι ἐκ Πισκοπῆς, Στέφανος μέμνηται τούτου. Ἄριστος ἀπὸ τὴν Σαλαμῖνα Ἱστορικός Στράβων βιβ. ιδ'.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἡ Σαλαμὶς, ὅθεν ἦν Ἄριστος ὁ Συγγραφεύς.

Ἄριστος δὲ, καὶ Ἀσκληπιάδης τῶν τὰ Ἀλεξάνδρου ἀναγραψάντων ὄντες, καὶ Ρωμαίοις, λέγουσιν, ὅτι ἐπρέσβευσαν. Ἀρριανὸς βιβ.

Ἀθηνόδωρος Φιλόσοφος ἀπὸ τὴν Σολίαν μαθητὴς τοῦ Ζήνωνος Κιτιέως.

Ἀναξαïρέτη ἦτον μία εὐμορφωτάτη γυναῖκα ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, ὡς λέγει Ὀβίδιος ὁ Ποιητὴς, ἐκ γένους βασιλικοῦ. Ἠγάπησεν αὐτὴν τὶς νέος εὔμορφος Ἴφιος τὸ ὄνομα, καὶ ἐπειδὴ ἡ Ἀναξαιρέτη δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τοὺς ἔρωτας τοῦ νέου, αὐτὸς ἀπελπίσθη, καὶ ἐκρεμμάσθη ἔξω ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ ὁσπητίου της. Αὐτὴ ὡς τὸν ἴδε κρεμμάμενον ἀπὸ τὸ παράθυρον, προβάλλουσα περαιτέρω διὰ νὰ τὸν ἰδῇ καλλίτερα, οἱ θεοὶ διὰ τὴν σκληρότητά της, ὡς μυθολογεῖ, τὴν ἐμετάβαλαν εἰς πέτραν. Στέφ. Λουσινιανός.

Βῆλος Βασιλεὺς Τύρου ἀποκτᾷ μὲ τὰ ἅρματα τὸ Κίτιον, καὶ οἰκοδομεῖ αὐτὸ, καὶ χαρίζει τῷ Τεύκρῳ τῷ τῆς Σαλαμίνης πρώτῳ Βασιλεῖ.

Γόργος Βασιλεὺς Σαλαμινίων. Ἡρόδοτος περὶ τούτου ἀναφέρει.

Δημώνικος ἐκ Σαλαμίνης, εἰς τὸν ὁποῖον κάμνει τὸν παραινετικὸν λόγον ὁ Ἰσωκράτης ὁ Ρήτωρ Ἀθηναῖος.

Δίφιλος Βασιλεὺς Κυπρίων, ὁ ὁποῖος ἔλυσε τὸν νόμον, ὁποῦ ἐκαταδίκαζε νὰ θύωνται ἄνοι εἰς τὰ εἴδωλα. Αὐτὸς φαίνεται νὰ εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς Βασιλεῖς, ὁποῦ οἱ Ρωμάνοι, ἀφ' οὗ ἐκυρίευσαν τὴν Νῆσον, ἔπεμπον διὰ ἐξουσιαστὰς, ὑποκειμένους εἰς τὸν λαὸν τῆς Ρώμης, οἵτινες Βασιλεῖς ἄρχισαν νὰ διωρίζωνται ἐπὶ τοῦ Τραϊανοῦ, καὶ Ἀδριανοῦ τῶν Ἰμπερατόρων Ρώμης. καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὁ Ἡρώδης καὶ ἄλλοι.

Διονύσιος Πτολεμαῖος ὁ Αὐλητὴς λεγόμενος Βασιλεὺς Κύπρου, εἰς τοῦ ὁποίου τὸν καιρὸν ὁ Κάτων ἐλθὼν ἐκυρίευσε τὴν Νῆσον. Αὐτὸς ἐφαρμακεύθη διὰ τὴν φυλαργυρίαν του, καὶ ὁ Κάτων ἐσύναξεν ἀπὸ τὰ πλούτη του, καὶ ἀπὸ ὅλην τὴν Νῆσον ὡς ἑπτὰ χιλιάδας τάλαντα ἀργυρίου, καὶ ἐπῆρεν εἰς τὴν Ρώμην, καθὼς μαρτυρεῖ Πλούταρχος, καὶ ἄλλοι ἀξιόπιστοι συγγραφεῖς, ὡς δυοήμισι καὶ πλέον μελλιούν. Τζεκκήν.

Δημήτριος Ἱστορικὸς, καὶ Φιλόσοφος ἐκ Σαλαμίνης. τούτου μέμνηται Στέφανος ἐν Καρπασίᾳ.

Διαγόρας Φιλόσοφος. Ἐρωτιανὸς λέγει περὶ αὐτοῦ. Διαγόρας δὲ ὁ Κύπριος, φησὶ, τὰ πραιρετικὰ νεῦρα, Περόνας αὐτὰ καλεῖν.

Δημώνασσα Βασίλισσα τῆς Κύπρου, ἐστάθη ὀνομαστὴ, καὶ σοφὴ γυναῖκα, καθὼς διηγεῖται Δίων Χρυσόστομος εἰς τὸν β'. λογ. περὶ τύχης. Αὐτὴ ἀνάμεσα εἰς τὰ ἄλλα, ὁποῦ ἔκαμεν ἔδωκε καὶ τρεῖς νόμους τῶν Κυπρίων νὰ τοὺς φυλάττουν. Ὁ πρῶτος ἦτον, ὁποιαν ὥραν πιάσουν γυναῖκα, ὁποῦ νὰ σμίξῃ μὲ ἄλλον, ἔξω ἀπὸ τὸν ἄνδρα της, νὰ τῆς κόπτουν τὰ μαλλία, καὶ νὰ τὴν πέμπουν ἐκεῖ, ὁποῦ στέκονται αἱ πόρναι γυναῖκες. Πρώτη ἡ θυγατέρα της ἔσφαλεν ἐναντίον εἰς αὐτὸν τὸν νόμον, καὶ ἐπαιδεύθη. τὴν ἐκούρευσε, καὶ τὴν ἔστειλεν εἰς τὸ Πορνοστάσιον. Ὁ δεύτερος νόμος ἦτον, ὅποιος θανατώσῃ ἑαυτὸν νὰ τὸν ρίπτουσιν ἄταφον. καὶ ὁ Τρίτος νόμος ἦτον, Βόδι ὁποῦ λατρεύει τὴν γῆν νὰ μὴ τὸ σφάζουσιν. Ἀλλ' εἰς αὐτοὺς τοὺς δύω νόμους ἔσφαλαν οἱ δύω της υἱοὶ, καὶ ὁ μὲν εἷς ἐθανατώθη, ὁ δὲ ἄλλος ἔμεινεν ἄταφος κατὰ τὸν νόμον. Εἶχε διὰ τοῦτο μεγάλην, καὶ ἀπαρηγόρητον θλίψιν, πῶς ἔμεινε χωρὶς παιδία. ὅθεν κατὰ τύχην μίαν τῶν ἡμερῶν βλέπουσα μίαν ἀγελάδα, ἤτοι βόδι θυλικὸν, ὁποῦ ἐμούκριζε διὰ τὸν θάνατον τοῦ μοσχαρίου της, ἐλυπήθη εἰς ἄκρον εἰς τὴν δυστυχίαν ὁποῦ τῆς ἐσυνέβη, καὶ τόσον ὁποῦ ἔφθασεν εἰς ἐσχάτην ἀπελπισίαν. καὶ διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὴν σκληρότητα τῶν νόμων, ὁποῦ ἔταξεν, ἐστοχάσθη μὲ ἕνα χειρότερον κακὸν τιμωρίας νὰ καταδικάσῃ τὸν ἑαυτόν της. Ἀνέλυσε λοιπὸν μέσα εἰς ἀγγεῖον χάλκωμα πολὺ, καὶ μὲ γενναιότητα ψυχῆς εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸ, καὶ κατεκάη. Οἱ ὑπή-

χοοι αὐτῆς εἰς ἐνθύμησιν ἀνέστησαν ἕνα ἄγαλμα χαλκωματένιον, καὶ ὑπέγραψαν αὐτοὺς τοὺς λόγους. Σοφὴ μὲν ἤμην, ἀλλ' οὐ πάντ' εὐτυχής. Σοφὴ, καὶ φρόνημη ναὶ ἐστάθηκα, ἀλλὰ καλότυχη εἰς ὅλα δὲν ἤμουν.

Αὐτῆς τῆς Βασιλίσσης Δημωνάσσης τὴν Ἱστορίαν ἐξήγησεν εὐφυέστατα ὁ λατινόφρων, καὶ παράσιτος τῆς Ρώμης Λέων Ἀλλάτιος μὲ τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα.

Ἄρρεσι πρὸς δυσὶ καὶ Κούρῃ μιᾷ ὄλβιος οὖσα,
Δημώνασσα, νόμους τρεῖς Κυπρίοισι θέτο.
Μοιχὶς κειραμένη πορνευέτω. Αἶψα δ' ἑταίρει
Μοιχευθεῖσα, τρίχας κειραμένη θυγάτηρ.
Βοῦν ἀρότην κτείναντι, κακὸς ξίφει οἶτος ἐπέσθω,
Καὶ εἷς ἐξ υἱέων ἔφθιτο Βοῦν ὀλέσας.
Χερσὶ δαμεὶς σφετέραις, ἄταφος κυσὶ κύρμα γενέσθω
Καὶ τρίτου αὐτοφόνου ῥίφθεν ἄθαπτα μέλη.
Οὐδὲ δύαις ὀκλάσασα σιδήρεος ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ.
Θεσμὸν ἀεὶ θεμένη ἦγεν ἀνασσομένους.
Μέχρις Βοῦν γοόωσαν ὀλωλότα μόσχον ἰδοῦσα.
Ὅν ποτε πῆμα σαφῶς φράσσατ' ἐν ἀλλοτρίοις.
Καὶ χαλκὸν τήξασα, φλογέαισιν ἐνέπεσε δίναις.
Ἆ πόσον σοφίης φέρτερός ἐστι τύχη;
Οὐ θρόνος, οὐ Βασίλειον ἐπήρκεσεν, οὐ μένος Ἀνδρῶν,
Τὶς δ' οὐκ οἶδε πέλειν παίγνια ταῦτα τύχης;
Μέμφα κακ' ἠγνοίησε μακαρτάτη. Ὦ πολύολβοι
Φῶτες αἰδρείῃ, κάμμορι ἰδμοσύνῃ

Δημῶναξ Κύπριος Φιλόσοφος, περὶ οὗ διηγεῖται ὁ Σαμοσατεὺς Λουκιανός. Ἐτελεύτησεν εἰς Ἀθήνας, καὶ αὐτὸν οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν, ὡς ἄνδρα ἀκτήμονα, καὶ δίκαιον.

Εὐαγόρας Ἀθηναῖος, ὅς τις ἐκατάγετο ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Τεύκρου θεμελιωτοῦ τῆς Σαλαμίνης. Ἐχρημάτισε Βασιλεὺς αὐτῆς διώξας τὸν Τύραννον Τύριον Ἀβδήμονα. Οὗτος θανατοῦται ὑπὸ Νικοκλέους τινὸς, τοῦ ὁποίου τὴν γυναῖκα ἐμοίχευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Ξενοφῶν βιβ. ιδ'. «Λητὼ δὲ γυνή της ἐγένετο Εὐαγόρου τοῦ Κυπρίων Βασιλέως, καὶ ὅμως οὐκ ἠγανάκτησεν ἡ θεὸς» ταῦτα ἐμπαικτικῶς ἀναφέρει κατὰ

τὴν συνήθειάν του ὁ σατυρικὸς Λουκιανός. Αὐτὸς κατατρεχόμενος ὑπὸ τοῦ Πέρσου Βασιλέως, καὶ τῶν ἄλλων τῆς Κύπρου Βασιλέων, κατέστησε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐξουσιαστὴν εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μὲ δέκα πλοῖα διὰ νυκτὸς ἐλάνθασε τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἔφυγεν ἐκ τῆς Σαλαμίνης, ὡς διηγεῖται Διόδωρος Σικελ. βιβ. ιε΄. «Εὐαγόρας δὲ, Πυθαγόραν τὸν υἱὸν ἀπέλειπεν Ἡγεμόνα ποιήσας τῶν ὅλων ἐν Κύπρῳ, αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν δέκα Τριήρεις, νυκτὸς ἔλαθε τοὺς πολεμίους ἐκπλεύσας ἐκ Σαλαμίνης» ἀλλ' ἐπιστρέψας φονεύεται.

Εὐέλθων Βασιλεὺς Σαλαμίνης. Οὗτος ἔκαμε θυμιατήριον χρυσοῦν, καὶ τὸ ἀφιέρωσεν ἐν Δελφοῖς πολύτιμον. Εὑρίσκετο αὐτὸ εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τῶν Κορινθίων, ὡς λέγει Ἡρόδ. βιβ. δ΄.

Εὔνοστος Βασιλεὺς Σολίων. ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ Ἀθηναῖος ὁ Δειπνοσοφιστὴς βιβ. ιγ΄.

Εὐρυπτόλεμος. Αὐτὸς, διὰ ὑποψίαν, πῶς δὲν ἦτον γνήσιος υἱὸς, ὑπὸ τοῦ Πατρὸς ἐρρίφθη εἰς δάσος, καὶ μία Αἶγα τὸν ἀνέθρεψεν εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀκανθοῦ. Ἱστορεῖ ὁ Πόλλωξ. βιβ. β΄. κεφ. δ΄. Περὶ δὲ τὴν Ἀλκάνθου Κώμην ἐν Κύπρῳ, Μήστορι τῷ Κυπρίῳ τοιοῦτον βρέφος τεχθὲν, ἐκτεθεῖναί τε ὑποψίᾳ. αἶγα δ' αὐτῷ μαστὸν παρασχεῖν, καὶ κληθῆναι τραφὲν, τὸ μὲν πρῶτον Αἰγονόμον, αὖθις δὲ Εὐρυπτόλεμον, καὶ βασιλεῦσαι Κυπρίων. Λέγει πρὸς τούτοις, ὅτι εἶχε τοὺς ὀδόντας τόσον ἑνωμένους, ὥσπερ νὰ ἦτον ἕνα ὁλόκληρον κόκκαλον.

Εὔκλεος Μάντης, ἢ Χρησμολόγος, ὁποῦ ἐπρόλεγε τὰ μέλλοντα. Ἴδε Παυσανίαν εἰς τὰ φωκικὰ, ὁποῦ λέγει. Χρησμολόγους δὲ Ἄνδρας Κύπριόν τε Εὔκλεον, καὶ Ἀθηναῖον Μουσαῖον τὸν Ἀντιοφήμου. αὐτὸς ἐπρομάντευσε τὴν γέννησιν τοῦ Ὁμήρου,

Εὔμηκλος Ποιητὴς, ὡς γράφει Εὐσέβιος, ἔγραψε βιβλία πολλὰ κατὰ στίχον.

Ἑλικῶνας θαυμαστὸς ἀνυφαντὴς ἀπὸ τὴν Σαλαμῖνα, ὡς φαίνεται ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς ἐπαινούμενος. Αὐτὴ ἡ χώρα εἶχεν ὀνομαστοὺς, καὶ προκομένους ἀνθρώπους εἰς αὐτὴν τὴν τέχνην τῆς ὑφαντικῆς ὡς διηγεῖται Ἀθηναῖος Δειπνόσοφ. ἤκμασε δὲ καὶ ἡ τῶν ποικίλων

υρή, μάλιστα εὐτέχνων περὶ αὐτὰ γενομένων Ἀκεσᾶ, καὶ Ἑλικῶνος τῶν Κυπρίων. ὑφανταὶ δὲ ἦσαν ἔνδοξοι, καὶ ἦν Ἑλικὼν υἱὸς Ἀκεσᾶ. καὶ εἰς κάποιον ἀφιέρωμα, ὁποῦ εἶχε κάμει αὐτὸς ὁ Ἑλικῶνας εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἦτον τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα ὑφασμένον.

Τεῦξ' Ἑλικὼν Ἀκεσᾶ Σαλαμίνιος, ᾧ ἐνὶ χερσὶ,
Πότνια, θεσπεσίην, Παλλὰς ἔτευξε χάριν.

Ἑρμείας Κουριεὺς Ποιητής. Οἱ Ἰαμβικοὶ στίχοι αὐτοῦ ἐπαινοῦνται παρὰ Ἀθηναίου βιβ. ιγ'.

Ἑρμησιάναξ Ἱστορικός. Παρὰ Πλουτάρχῳ, καθὼς Ἱστορεῖ Ἑρμησιάναξ Κύπριος, δευτέρῳ Φρυγικῶν.

Ζήνων ὁ Φιλόσοφος, καὶ πρῶτος ἀρχηγὸς, καὶ διδάσκαλος τῆς στωϊκῆς Φιλοσοφίας ἐκ τῆς Πόλεως τοῦ Κιτίου, ὡς λέγει Λαέρτιος, καὶ Στράβων, καὶ ἄλλοι. Ἦτον τὸ πρῶτον Πραγματευτὴς πλούσιος, καὶ ἐπειδὴ ἔχασε τὴν πολλὴν, καὶ μεγάλην του πραγματείαν, ὁποῦ εἶχεν εἰς τὴν θάλασσαν, εἶπεν ἐκεῖνον τὸν λόγον. Εὖγε ποιεῖ ἡ τύχη προσελαύνουσα ἡμᾶς εἰς φιλοσοφίαν. δηλαδὴ καλὰ κάμνει ἡ τύχη, ὁποῦ μὲ ἀναγκάζει νὰ γένω Φιλόσοφος. Διὰ τοῦτο ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, καὶ ἐσπούδαξε, καὶ ἔγινε σοφώτατος ἄνθρωπος. Ἔδειξε πρῶτον πῶς νὰ ζοῦν οἱ ἄνθρωποι τόσον εἰς τὰ ἤθη, ὅσον καὶ εἰς τὴν καλὴν, καὶ τιμημένην ζωὴν, Ἦτον τόσον ἐγκρατὴς εἰς ὅλα, ὥστε ὁποῦ οἱ ἄνθρωποι εἶχαν διὰ παροιμίαν νὰ λέγουν, Ζήνωνος ἐγκρατέστερος. τοῦτος ὁ Ζήνων ἐκάθετο εἰς τὸ σπῆτι ἑνὸς εἰς τὰς Ἀθῆνας, ὁποῦ ἐπώλει βιβλία. μετὰ ταῦτα ἔσμιξε μὲ τὸν Κράτητα Φιλόσοφον, καὶ δι' αὐτοῦ ἔγινε καὶ αὐτὸς Φιλόσοφος. ἔγραψε καὶ πολλότατα βιβλία. Τόσον τὸν ἠγάπησαν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἀρετήν του, ὁποῦ τὴν νύκτα τὰ κλειδία τῆς Πόλεως τὰ ἔδιδαν εἰς χεῖρας του διὰ φύλαξιν, ὡς λέγει Λαέρτιος. Τὸν ἐστεφάνωσαν μὲ χρυσὸν Στεφάνι. ὕψωσαν εἰς τιμήν του ἕνα Ἀνδριάντα χαλκωματένιον, καὶ ὅταν ἔγραφαν τὸ ψήφισμα Ζήνωνος Φιλοσόφου, ἔκαμε νὰ γράψουν καὶ τὸ ὄνομα τῆς Πατρίδος του, ἡ ὁποία ἦτον τὸ Κίτι. Τοῦτο ὡσὰν τὸ ἔμαθαν οἱ συντοπῖται του εἰς τὴν Κύπρον, ὕψωσάν του καὶ αὐτοὶ εἰς τιμήν του ἕνα

Ἄγαλμα, τὸ ὁποῖον, ὅταν ὁ Κάτων ἦλθεν εἰς Κίτρον ἀπὸ Ρώμην διὰ νὰ κυριεύσῃ αὐτὴν, εὑρίσκετο στημένον, καὶ κάθε ἄλλο χαλκωματένιον ἔλυσε εἰς φωτίαν, αὐτὸν τὸν ἀνδριάντα ὅμως τοῦ Ζήνωνος ἀκριβολογήθη νὰ τὸν διαλύσῃ, διὰ τὴν τιμὴν, καὶ ὑπόληψιν τοῦ Φιλοσόφου, μάλιστα διὰ τὴν ἐξαίρετον τέχνην τῆς κατασκευῆς του. Ἦτον ὁ Ζήνων τόσον καλὸς ἄνθρωπος, ὁποῦ ὅλοι οἱ Βασιλεῖς καὶ Αὐθένται τοῦ τότε καιροῦ ἠγάπουν νὰ ἔχουν τὴν φιλίαν του, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὰς γραφὰς ὁποῦ τοῦ ἔγραφαν. Ἔζησεν ἐννενήκοντα χρόνους χωρὶς ἀσθένειαν, καὶ ἀποθανὼν εἰς Ἀθῆνας ἠξιώθη μεγάλων τιμῶν καὶ μετὰ θάνατον.

Ζήνων ἕτερος ἀπὸ τὸ Κίτι, Ρήτωρας τὸ ἐπάγγελμα. Οὗτος ἐσυνήθα νὰ λέγῃ, πῶς ὁ τρελλὸς ἔχει κάθε κακίαν, ἀλλ' ἡ φύσις δὲν τὸν ἀφίνει νὰ ἀποκλίνῃ εἰς ὅλα. Ἔγραψε πολλοὺς Ρητορικοὺς λόγους, ὡς λέγει Σουίδας, καὶ μάλιστα περὶ στάσεων.

Ἡγήσανδρος Σαλαμίνιος Ἱστορικός.

Ἡγησίας Ποιητὴς, ὁ τὰ Κύπρια ἔπη πεποιηκώς. Ἴδε Ἀθηναῖον τὸν δειπνοσοφιστὴν βιβ. ιε'.

Ἥδυλος Ποιητὴς Ἐλεγειακὸς, καὶ ἐπιγραμματοποιὸς, ὡς γράφει ὁ αὐτὸς Δειπνοσοφιστής.

Ἰσίγων Κιτιεὺς Ἱστορικός. «Κρήνη ἐν Ποτνίαις περιθήσας, ἐξ ἧς Ἵπποι πίνοντες μαίνονται», ὡς Ἱστορεῖ Ἰσίγων ἐν δευτέρῳ Ἀπίστων. Κύριλλος κατὰ Ἰουλιανοῦ ἀναφέρει.

Κινύρας, ἢ Κινάρης υἱὸς Πάφου ἔγγονος τοῦ Πυγμαλίωνος, συνηριθμήθη καὶ αὐτὸς ὡς Θεὸς, καὶ Βασιλεὺς τῆς Κύπρου. Αὐτὸς ἐγέννησεν υἱοὺς Κούριον, Ἀμαροῦκον, καὶ θυγατέρα Μίρραν. Λέγουσιν, ὅτι ἡ θυγατέρα του τὸν ἠγάπησε, καὶ ἤθελε νὰ σμίξῃ μὲ αὐτόν. Διὰ νὰ πληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν της, ἐμεταχειρίσθη τὴν βυζάστριάν της μέσον. ὅθεν αὐτὴ εἰπέ του πῶς μία μεγάλη Θεὰ ἠγάπα νὰ συνευρεθῇ μὲ αὐτόν. Ὁ Κινάρης ὑπεσχέθη νὰ κάμῃ τὸ θέλημά της· τοῦ εἶπεν ἔτι πῶς αὐτὴ ἡ θεὰ ἐζήτη νὰ μὴν εἶνε γνωρισμένη ἀπ' ἐκεῖνον. ἐλθούσης τῆς νυκτὸς, ἡ μεσίτρια τῆς παρανόμου ἀσελγίας, ἐπῆρε τὴν Μίρραν εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Πατρός της, καὶ συνευρέθη μετ' αὐτοῦ εἰς

τὸ σκότος, καὶ τὸ αὐτὸ ἔκαμε πολλαῖς νύκτες. ἀλλ' ὁ πόρνος Θεὸς, καὶ αἱμομίκτης, ἠθέλησεν ἀπὸ περιέργειάν του νὰ μάθῃ ποία εἶναι αὐτὴ, καὶ μίαν νύκτα εὑρισκόμενος μετ' αὐτῆς εἰς τὸ σκότος, ἔκραξεν ἔξαφνα, καὶ ἔφεραν φῶς, ἴδε πῶς εἶναι ἡ θυγατέρα του, ὥρμησε νὰ τὴν σφάξῃ, ἀλλ' ἐκείνη βοηθουμένη ἀπὸ τὸ σκότος, ἔφυγεν ἐγκαστρωμένη τὸν Ἄδωνιν ἀπὸ αὐτὸν τὸν Πατέρα, καὶ Ἄνδρα τῆς, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἀραβίαν.

Κινάρης ἄλλος υἱὸς τοῦ Κουρίου, καὶ ἔγγονος τοῦ ἄνωθεν Κινάρου. Ἐδέχθη τὴν βασιλείαν τοῦ Πατρός του. ἔκτισε Κάστρον καὶ αὐτὸς, καὶ τὸ ὠνόμασε Κινερέα. (Κυρέαν τὸ κράζει ὁ Στράβων) ἄλλοι λέγουσι, πῶς ἦτον υἱὸς Ἀγρίππα, Αὐτὸς, λέγουσιν, ἐφάνη ὁ πρῶτος, ὁποῦ εὗρε τὸ χάλκωμα, καὶ τὸ χρυσάφι εἰς τὴν Νῆσον, καὶ ἔδειξε τῶν ἀνθρώπων τὴν χρείαν του. Πρῶτος, ἔδειξε τὴν τέχνην, πῶς νὰ ψήνουσι τὰ Κεραμίδια, καὶ ἄλλα ἀγγεῖα ἀπὸ χῶμα εἰς τὴν χώραν τῆς Λαπίθου, εἰς τὸν ὁποῖον τόπον κρατεῖ ἔτι αὐτὴ ἡ τέχνη μέχρι τῆς σήμερον.

Κούριος υἱὸς Κινάρου, καὶ ἀδελφὸς τῆς Μίρρας, ἐπῆρε τὴν βασιλείαν τοῦ Πατρὸς, καὶ διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ὄνομα, ἔκτισε δύω Κάστρα, Κούριον, καὶ Κουρίνεον, ἢ Κουρρέα. Αὐτὸς ἔλαβεν ἕνα μόνον υἱὸν, Κινύρην. Ὁ Στράβων λέγει, πῶς τὸ Κούριον εἶναι κτίσμα τῶν Ἀργείων.

Κινύρας Βασιλεὺς τῆς Πάφου πλουσιώτατος, υἱὸς Θείαντος τοῦ Βασιλέως. Αὐτὸς ἦτον Μουσικὸς, καὶ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὴν μουσικὴν τέχνην τοῦ Ἀπόλλωνος, αὐτὸς ὁ Ἀπόλλων, λέγουσι, τὸν ἐθανάτωσε. καὶ διὰ νὰ ἦτον τόσον ἐπιτήδειος εἰς αὐτὴν τὴν τέχνην, τὸν ἔκραξαν Κινύραν. Ἡ Κινύρα εἶναι ὄργανον μουσικόν. (οὕτω γράφει Σουΐδας) Δι' αὐτὸν γράφει καὶ ὁ Ὅμηρος Ἰλιάδα λ'.

Τὸν ποτέ οἱ Κινύρης δῶκε ξεινήιον εἶναι
Πεύθετο γὰρ Κύπρου δὲ μέγα κλέος, καὶ τὰ ἑξῆς.

Κλέων Κούριος ἔγραψεν Ἀργοναυτικὰ ποιήματα.

Κτισίας Κνίδιος ἔγραψε Περσικά.

Τῶν Κυτρέων ὁ Βασιλεὺς (ἤτοι τῆς Κυθραίας) Εὐρυνόην ἐγήμεν, στράβων βιβ.

Μίρρα θυγάτηρ τοῦ Θεοῦ Κινάρου, ὡς ἄνωθεν εἴπομεν, ἐγκαστρώθη ἀπὸ τὸν Πατέρα της, καὶ τὸ τεχθὲν ὠνόμασεν Ἄδωνιν. Οὗτος ἐπῆρεν εἰς Γυναῖκα τὴν Ἀφροδίτην, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ὁ Ἔρως τὸ βρέφος, τὸ ὁποῖον οἱ ποιηταὶ ἐμυθόπλασαν, Θεὸν τῆς σαρκικῆς ἀγάπης.

Νικοκλῆς υἱὸς Εὐαγόρου, Βασιλεὺς τῆς Σαλαμίνης. Ἄνθρωπος φρόνιμος, καὶ σοφὸς, διδαγμένος μάλιστα ἀπὸ τοὺς λόγους, ὁποῦ τοῦ ἔστειλεν Ἰσωκράτης ὁ Ρήτωρ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, τὸν περὶ βασιλείας, καὶ τὸν συμμαχικὸν λεγόμενον. διὰ τοὺς ὁποίους λόγους, τόσον θησαυρὸν χρυσίου τοῦ ἔστειλεν ὁ Νικοκλῆς εἰς ἀνταμειβὴν, ὁποῦ ἔκριναν οἱ Ἀθηναῖοι δυνατὸν τὸν Ἰσωκράτην νὰ ἀρματώσῃ, ἢ νὰ χορηγήσῃ εἰς τὸν πόλεμον βοήθειαν. Εἰς αὐτοὺς τοὺς χρόνους ἦτον εἰς τὴν Κύπρον καὶ ὁ Ἱππόνικος. (δὲν φαίνεται ἂν ἐχρημάτισε βασιλεὺς) ἦτον ὅμως ἄνθρωπος ἀπὸ τοὺς ἐνδόξους, τὸ ὁποῖον συμπεραίνεται ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ αὐτοῦ Ἰσωκράτους τὸν παραινετικὸν, πρὸς Δημόνικον τὸν υἱὸν τούτου, λέγων αὐτῷ, «τὰς τοῦ Πατρὸς προαιρέσεις ἀναμνησθεὶς, οἰκεῖον καὶ καλὸν ἕξεις παράδειγμα, τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων».

Νικοκλῆς Εὐνοῦχος ἐδολοφόνησε τὸν Εὐαγόραν τὸν Βασιλέα Σαλαμίνης, καὶ αὐτῆς ἔγινε δι' ὀλίγον καιρὸν Τύραννος. Ὀλυμπιάδι 101. Διόδωρ. Σικελ.

Νικοκλῆς Παφίων Βασιλεὺς, τὸν ὁποῖον ὁ Πτολεμαῖος ἐθανάτωσε. «Πτολεμαῖος δὲ τῶν ἐν Κύπρῳ Πόλεων κυριεύων, ἐπειδή τινῶν ἐπείθετο Νικοκλέα Βασιλέα τῶν Παφίων, ἐν ἀπορρήτοις ἰδίᾳ συντεθεῖσθαι φιλίαν πρὸς Ἀντίγονον ἔπεμψε τῶν φίλων Ἀργαῖον, καὶ Καλλικράτην προστάξας ἀνελεῖν Νικοκλέα». Διόδωρ. Σικελλ. βιб. α'. Ἐξ αὐτοῦ Ἴσως ἔλαβε καὶ τὸ χωρίον ὀνομαζόμενον μέχρι τῆς σήμερον Νικόκλια τὸ ὄνομα.

Νικοκρέων Βασιλεὺς Σαλαμίνης, Αὐτὸς ἦτον εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὡς εἴπομεν ἄλλοθι, καὶ ἠξίωσεν αὐτὸν Ἀρχιθαλάσσιον. Ἔκαμε πολλὰς, καὶ μεγάλας ἀνδραγαθίας εἰς τὴν θάλασσαν. Ἔφθασεν ἕως εἰς τὰς στήλας τοῦ Ἡρακλέους. (νῦν Γιβιλτέρρας λεγόμενον στενὸν) Αὐτὸς ἐκοπάνισεν εἰς ἰγδίον τὸν Φιλόσοφον

'Ανάξαρχον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ 'Αλεξάνδρου. ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου κατέστη Στρατηγὸς πάσης τῆς Νήσου περὶ τὴν 117. 'Ολυμπιάδα, τοῦ ὁποίου ἔδωκεν ἄδειαν νὰ συνάζῃ τὰ εἰσοδήματα ἀπ' ὅλας τὰς Πόλεις τῆς Νήσου, ἀφ' οὗ ἐθανάτωσε τοὺς Βασιλεῖς των. Αὐτὸς ὁ Νικοκρέων παρεκάλη τὸν Θεὸν Σάραπην νὰ τοῦ φανερώσῃ τὶς Θεὸς εἶναι αὐτὸς, καὶ τὸ μαντεῖον τοῦ ἀπεκρίθη μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους.

Εἰμὶ Θεὸς, τοιός δε μαθεῖν, οἷον κ' ἄγω εἴπω
Οὐράνιος, Κόσμος Κεφαλὴ, Γαστὴρ δὲ Θάλασσα.
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσ', τὰ δ' οὔατα, ἐν Αἰθέρι κεῖται.
Ὄμμά τε τηλαυγὲς, λαμπρὸν φάος Ἠελίοιο. Μανρόβιος βιβ. α'. κεφ.

Αὐτὸς ἐκατάγετο ἐκ τοῦ γένους τοῦ Τεύκρου. 'Αντωνίνος ἰδὼν τὴν θυγατέρα τὴν Νικοκρέοντος, τοῦ Σαλαμινίων Βασιλέως, ἠράσθη, γένος δ' ἦν τοῦ Νικοκρέοντος ἀπὸ Τεύκρου. Λιβερούλις Μεταμόρφωσ. κεφ. λθ'.

Νικάνωρ. Οὗ μέμνηται Κλήμης ἐν τῷ προτρεπτικῷ, Κύπριος.

Ξενοφῶν Κύπριος Ἱστορικός.

'Ονήσιλος Βασιλεὺς τῆς Σαλαμίνης, ἀδελφὸς Γόργου εἰς τὸν καιρὸν Δαρείου τοῦ Βασιλέως τῆς Περσίας. Αὐτὸς ὑπέταξεν ὅλην τὴν Νῆσον, ἔξω ἀπὸ τὴν 'Αμαθοῦντα, καὶ τὴν Σολέαν. Αὐτοὶ οἱ δύω Βασιλεῖς ἐφέρθησαν ἀνδρειωμένα, καὶ συμφωνήσαντες ἐνίκησαν τὸ φουσάτον τῶν Περσῶν. καὶ ὁ 'Αρτίβιος ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἔπεσεν εἰς τὸν πόλεμον, μετὰ ταῦτα, μὲ τὸ νὰ ἔγινε προδοσία ἀναμεταξύ των ἐνίκησαν οἱ Πέρσαι, καὶ ὑπόταξαν ὅλην τὴν Νῆσον. Ἡρόδοτος βιβ. ε'.

'Ονέσιμος Κύπριος Ἱστορικὸς καὶ σοφιστὴς, τῶν ἐπὶ Κωνσταντίνου γενομένων. ἔγραψε στάσεων διαιρέσεις, τέχνην δικανικὴν πρὸς ἀψίνην, περὶ ἀντιρρητικῆς τέχνης, προγυμνάσματα, μελέτας, ἐγκώμια, καὶ ἄλλα πλεῖστα. Σουίδας.

Ὅμηρος ὁ σοφώτατος Ποιητής. Ἱστοροῦσι, πῶς ἐγεννήθη εἰς τὴν Κύπρον, καὶ εἶναι πολλοὶ εἰς αὐτὴν τὴν γνώμην. Οἱ Κύπριοι τοῦτο ἀποδείχνουσι μὲ διαφόρους καλλιωτέρας, καὶ παλαιοτέρας μαρτυρίας, παρὰ ἀπ' ἄλλους τόπους, ὁπου ἐπαγγέλονται τὴν γέννησίν του ἀπ' αὐτούς. Ὁ Παυσανίας παλαιὸς συγγραφεὺς εἰς τὰ φωκικὰ οὕτω

γράφει. Κύπριοι δὲ, (οἰκειοῦνται γὰρ δὴ καὶ οὗτοι Ὅμηρον) Θεμιστὼ τε αὐτῷ Μητέρα εἶναι τῶν τινα τῶν ἐπιχωρίων γυναικῶν, λέγουσι. καὶ ὑπὸ Εὔκλου προθεσπισθῆναι τὰ εἰς τὴν γέννησιν τὴν Ὁμήρου φησὶν ἐν τοῖς δε.

Καὶ τότε εἰναλίῃ Κύπρῳ μέγας ἔσσετ' ἀοιδὸς
Ὅντε Θεμιστῷ τέξει ἐπ' ἀγροῦ Δῖα γυναικῶν
Νόσφι πολυκτεάνοιο πολύκλειτον Σαλαμῖνος
Κύπρον δὲ προλιπὼν, διερὸς θ' ὑπὸ κύμασιν ἀρθεὶς,
Ἑλλάδος εὐρυχώρου, μοῦνος κακὰ πρῶτος ἀείσας.
Ἔσσεται ἀθάνατος, καὶ ἀγήρεως ἤματα πάντα.

Σουΐδας δέ. Οἱ δὲ Κύπριον, λέγουσι, τὸν Ὅμηρον. καὶ εἰς τὰ ἐπιγράμματα, Σμύρνα, Ρόδος, Κολοφὼν, Σαλαμὶς, Χῖος, Ἄργος, Ἀθῆναι. καὶ ἄλλοθι «Οἱ δ' ἴον οἱ δ' ἐβόασαν εὔκλαρον Σαλαμῖνα». καὶ σημείωσε, ὅτι ἐνταῦθα δὲν ἐννοεῖ διὰ τὴν Σαλαμῖνα, ὁποῦ ἦτον πλησίον εἰς τὰς Ἀθῆνας ἕνα Νησόπουλον, ἀποικίαν τῶν Ἀθηναίων. ἀλλὰ ἐννοεῖ τὴν θαυμαστὴν Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου, ἀκολουθῶν τὸν χρησμὸν, καὶ τὸ προμάντευμα τοῦ χρησμολόγου Κυπρίου Εὔκλου.

Πυγμαλίων ἦτον υἱὸς τοῦ Κιλικίου ἀδελφοῦ τῆς Εὐρώπης, θυγατρὸς Φοινίκης, καὶ Κάδμου. καὶ ἐπειδὴ ὁ Κιλίκιος ἐκυρίευσεν ἐκείνου τοῦ τόπου, ὁποῦ εἶναι ἀντίπεραν τῆς Κύπρου, ἔκραξεν αὐτὸν Κιλικίαν, (τὴν νῦν Καραμανίαν) Ἱστορεῖται ὁ Κιλίκιος, πῶς εἶχε δύω υἱοὺς Λάμψακον, καὶ Πυγμαλίωνα. Ὁ Λάμψακος, ὡς πρωτογέννητος, ἔγινε βασιλεὺς εἰς τὸν τόπον τοῦ Πατρὸς μετὰ τὸν θάνατόν του, ὅς τις ᾄδεται, ὅτι ἔκτισε καὶ τὸ Κάστρον Λάμψακον. Ὁ Πυγμαλίων ἐλθὼν εἰς Κύπρον ἐδίωξε τοὺς Ἀργείους καὶ ἐβασίλευσεν εἰς Πάφον. Δι' αὐτὸν τὸν Πυγμαλίωνα πλάττουσιν οἱ Ποιηταὶ, πῶς αὐτὸς ἔχων εἰς τὸ παλάτι του ἕνα γλυπτὸν εἴδωλον Γυναικὸς ἀπὸ κόκκαλον τοῦ Ἐλέφαντος, ἠγάπησεν αὐτὸ, καὶ εἰς τόσην ἐπιθυμίαν ἔφθασεν, ὥστε ἐπαρακάλεσε τοὺς Θεοὺς, καὶ τοῦ τὸ ἐμετάβαλαν εἰς ζωντανὴν γυναῖκα, μὲ τὴν ὁποίαν συνευρεθεὶς ἐγέννησεν υἱὸν, καὶ τὸν ὠνόμασε Πάφον. «Οὗτος ὁ Κύπριος λέγει ὁ Ἱερὸς Κλήμης, προτρεπ. Λόγῳ. Ὁ Πυγμαλίων ἐκεῖνος, ἐλεφαντίνου ἠράσθη Ἀγάλματος, τὸ

῎Αγαλμα Ἀφροδίτης ἦν, καὶ γυμνὴ ἦν. νικᾶται ὁ Κύπριος τῷ σχήματι, καὶ συνέρχεται τῷ Ἀγάλματι». Αὐτὸς ὁ Πυγμαλίων ἔκτισε καὶ τὴν Καρπασίαν Πόλιν εἰς τὸ ῎Ακρον τοῦ Δειναρέτου, ἤτοι τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, ὅπου τὴν σήμερον λέγεται χωρίον ἅγιος Ἰωάννης.

Καρπασία Πόλις, ἣν Πυγμαλίων ἔκτισεν, ὡς ἑλλάνικος μαρτυροῖ ἐν τοῖς Κυπριακοῖς.

Πάφος υἱὸς τούτου τοῦ Πυγμαλίωνος, καὶ Ἐλεφαντίνης, ὢν εὔμορφος νέος ὡς μυθεύεται, γεννημένος ἀπὸ θεὸν, ἠρήθμησαν καὶ αὐτὸν μὲ τοὺς Θεοὺς, ἴδε πλατύτερον τὸν Ὀβίδιον μύθῳ ιγ΄. καὶ διὰ νὰ ἀποκτήσῃ καὶ αὐτὸς ὄνομα, Ἱστορεῖται, πῶς ἔκτισε τὴν Πόλιν Πάφον τὴν παλαιάν. Αὐτὸς ἔλαβε δύω υἱοὺς τὸν Κινάρην καὶ ἄλλον ἕνα, ὁ ὁποῖος δὲν μετρᾶται εἰς τὴν τάξιν τῶν Θεῶν.

Πυγμαλίων ἄλλος Βασιλεὺς Κυρηνίας, ὃν ἐθανάτωσεν ὁ Πτολεμαῖος. Διόδωρος βιϐ. ιθ΄.

Πύματος Βασιλεὺς Κιτίων.

Πασικράτης Βασιλεὺς Σολίων εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου. Αὐτὸς ἐπορεύθη μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸν πόλεμον τοῦ Δαρείου. καὶ ἐπειδὴ ἦτον ἄνθρωπος ἐπιτήδειος εἰς τοὺς πολέμους, ἠξιώθη στρατηγὸς εἰς ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ στρατεύματα τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Πασίκυπρος, πρότερον Βασιλεὺς, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν ἀσωτίαν του ἐπώλησε τοὺς τόπους του τοῦ Πυμάτου Βασιλέως Κιτίων, καὶ ἐκάθησεν εἰς Ἀμαθοῦντα, καὶ ἐκεῖ ἐγήρασε. Πνυταγόρας, ἦτον μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ Στρατηγὸς εἰς τὸ δεξιὸν κέρας τοῦ στρατεύματος, καὶ δυνατός. Τοῦτον ὁ Ἀλέξανδρος Ἀποστέλλων εἰς Κύπρον ἐχάρισεν αὐτῷ πολλὰ χαρίσματα, καὶ ἕνα χωρίον, ἢ τόπους, ὁποῦ ὁ Πασίκυπρος ἐπώλησε τοῦ Βασιλέως Πυμάτου. «Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν Τύρου πολιορκίαν, Πνυταγόραν ἀποστείλας ἄλλας τε δωρεὰς ἔδωκε, καὶ χωρίον, ὃ ᾐτήσατο. Πρότερον δὲ τοῦτο Πασίκυπρος ὁ βασιλεύων ἀπέδοτο δι᾽ ἀσωτίαν πεντήκοντα ταλάντων Πυμάτῳ τῷ Κιτιεῖ ἅμα τὸ χωρίον, καὶ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, καὶ λαϐὼν τὰ χρήματα κατεγήρασεν ἐν Ἀμαθοῦντι.» Ἀθαν. βιϐ. δ΄.

Περσαῖος Βασιλεὺς Παφίων, οὗ ἔτι μετὰ ταῦτα τὸ βασίλειον τῆς

Σαλαμίνης ὁ Τεῦκρος ἀποθνήσκων ἄφησε.

Πράξιπος, Λαπιθίων Βασιλεὺς, ἐθανατώθη ὑπὸ Πτολεμαίου. Διόδωρ. Σικελ. μέμνηται αὐτοῦ βιβ. ιθ'. κατὰ τὴν 117. Ὀλιμπιάδα.

Πρωταγόρας. Οὗτος, φονευθέντος τοῦ Πατρὸς Εὐαγόρα Σαλαμίνης ὑπὸ Ἀρταξέρξου, καθίσταται Βασιλεύς. Διόδωρ. Σικελ. βιβ. ιε'.

Περσαῖος Κιτιεὺς, υἱὸς Δημητρίου, μαθητὴς ζήνωνος. Μαθηταὶ ζήνωνος πολλοὶ ἔνδοξοι δὲ, καὶ Περσαῖος Δημητρίου. Περσαῖος δὲ φησὶν ἐν ταῖς ἠδικαῖς ἐκλογαῖς δύω καὶ ἑβδομήκοντα ἐτῶν τελευτῆσαι. Λαέρτιος ὁ Διογένης.

Παίων ἐξ Ἀμαθοῦντος Ἰατρὸς ἄριστος.

Ροῖκος Ἀμαθουσίων Βασιλεύς. Τοῦτον αἰχμάλωτον γενόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων εἶτα ὑποστρέψαντα πρὸς ἑαυτὸν τῇ Πόλει Ἀθηναίων κριθὰς ἐκπέμψαι φησίν. Ἐρατωσθένης βιβ. θ'., ἐξ οὗ καὶ ἡ παροιμία εἰς Ἀθῆνας, Ροίκου κριθοπομπεία.

Ρουφίνος Κύπριος Φιλόσοφος Περιπατητικός. δι' αὐτὸν γράφει ὁ Λουκιανὸς εἰς τὸν βίον τοῦ Δημώνακτος.

Σαλαμίν. Βασιλεύς. καὶ γαμεῖ ὁ Κάσος τὴν θυγατέρα Σαλαμίνος, ὃς ἐτυράννει Κυπρίων. Λιβάνιος περὶ τούτου ἐν τῷ Ἀντιοχικῷ.

Συρόμης Βασιλεὺς Μαλλιόρων. μέμνηται αὐτοῦ Διόδ. βιβ. ιθ'. Ὀλυμ. 117.

Στασίϊκος Ποιητὴς, εἰς τὸν ὁποῖον τὰ κυπριακὰ ἔπη ἀποδίδονται.

Στασάνωρ Βασιλεὺς Κουρίας, ἢ Ἐπισκοπῆς, τὸ γένος ἐκ Σολέας. Ἦτον εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου Βασιλέως, μετὰ τοῦ ὁποίου ἐπορεύθη εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ἦτον ἕνας ἀπὸ τοὺς ὀνομαστούς του φίλους, καθὼς γράφει ὁ στράβων βιβ. ιδ'.

Εἶτα Σόλους Πόλις Λιμένα ἔχουσα, καὶ ποταμὸν, καὶ Ἱερὸν Ἀφροδίτης, καὶ ἴσιδος. Κτίσμα δὲ ἐστὶ Φαλήρου, καὶ Ἀκάμαντος Ἀθηναίων. ἐντεῦθεν ἦν Στασάνωρ τῶν Ἀλεξάνδρου ἑταίρων, ἀνὴρ ἡγεμονίας ἠξιωμένος.

Συνέσιος Κύπριος Ἰατρὸς ἄριστος.

Στίπαξ ἀγαλματοποιὸς θαυμαστὸς Κύπριος.

Σόλων Σαλαμίνιος, τινὲς τῶν Λατίνων Ἱστορ. ἐνόμισαν ἐκ Σα-

λαμίνης τῆς Κύπρου ὡς καὶ Στέφαν. Λουζ. ὁ δὲ Λαέρτιος ὑποθέττει ἐκ Σαλαμίνης τῆς Πλησίον τῶν Ἀθηνῶν Νήσου, ἀπέθανεν ἐν Κύπρῳ, καὶ ἔκαυσαν τὸ σῶμά του, τὰ ὀστὰ δὲ ἐπῆραν εἰς τὴν Πατρίδα του.

Τεῦκρος υἱὸς Τελαμῶνος ἀπὸ τὸ Νησίον τῆς Σαλαμίνης τῆς ἐν Ἀθήναις. αὐτὸς μετὰ τὸν πόλεμον τῆς Τρωάδος, ἐπορεύθη εἰς τὴν Πατρίδα του, καὶ διατὶ ἄφησε τὸν ἀδελφόν του Αἴαντα, καὶ ἐφονεύθη αὐτοθελήτως (διὰ τὰ ἅρματα τοῦ Ἀχιλλέως, ὁποῦ δὲν ἔδωκαν αὐτῷ οἱ Ἕλληνες ὡς τοῦ ὑπεσχέθησαν) δὲν ἔλαβεν ἀξίαν δεξίωσιν ἀπὸ τὸν Πατέρα του, καὶ ἀπὸ τοὺς συμπατριώτας του. ὅθεν ἀγανακτησμένος ἔφυγε, καὶ ἐλθὼν εἰς Κύπρον ἔκτισε τὴν Σαλαμῖνα, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. Αὐτὸς ἔλαβε καὶ ἀπὸ τὸν Βῆλον Βασιλέα τῆς Τύρου τότε, καὶ ἄλλους τόπους τῆς Νήσου. Ἐκατοίκησε την Σαλαμῖνα ἀπὸ αἰχμαλώτους Τρωαδίτας, καὶ δούλους, ὁποῦ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ. Ἔλαβε, λέγουσι καὶ γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ Κινύρου Βασιλέως τῆς Πάφου. «Τεῦκρος οὗτος λαβὼν ἀπὸ τοῦ Βήλου τὴν Κύπρον, ἀπόγονος ὢν τῶν Τρώων ἐκείνων, οὓς Τεῦκρος ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων κατακτησάμενος εἰς Κύπρον ἔχων ἀπώκησεν.» Ἡροδ.

Φιλόκυπρος ὁ αὐτὸς καὶ Κυπράνωρ Βασιλεύς. Οὗτος παρακινημένος ἀπὸ τοῦ Φιλοσόφου Σόλωνος, ἔκτισε τὴν Σολίαν Πόλιν, καὶ ὠνόμασεν αὐτὴν Σολίαν εἰς τιμὴν τοῦ φιλοσόφου. Ἐσύστησεν εἰς αὐτὴν Πρῶτον Βασιλέα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀριστόκυπρον, ὅστις πολεμῶν μετὰ τῶν Περσῶν ἀπέθανε.

Χέρσιος Σαλαμινίων Βασιλεύς. Ἡροδ. βιβ. ε΄. Ὀνήσιλος Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων Βασιλέως, ἀδελφὸς νεώτερος. Χέρσιος δὲ τοῦ Συρώμου (υἱὸς) τοῦ Εὐέλθοντος Παῖς.

Περὶ τῶν ἁγίων, δηλαδὴ Ἀποστόλων, Μαρτύρων, ὁσίων, καὶ Ἐπισκόπων, ὁποῦ ἐγεννήθησαν, καὶ ἀνεθράφησαν εἰς τὴν Νῆσον.

Βαρνάβας ὁ Ἀπόστολος, καὶ πρωτόθρονος αὐτῆς τῆς Νήσου, καὶ Κορυφὴ τῶν λοιπῶν ἁγίων Κυπρίων. Ἦτον ἀπὸ τὴν Σαλαμῖνα, ὡς αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων μαρτυροῦσιν. Ἐκεῖθεν ἀπέρασεν εἰς Ιερουσαλὴμ, καὶ ἐπίστευσεν εἰς τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων. Βαρνάβας ἐξηγεῖται υἱὸς παρακλήσεως, ἤγουν παιδὶ τῆς παρηγορίας. Ἦτον ἐκ φύσεως καλὸς ἄνθρωπος, Ἑβραῖος τὴν θρησκείαν ἐκ γένους Λευιτικοῦ καταγόμενος, καθὼς τὸν μαρτυρεῖ καὶ ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς, ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς, καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου, καὶ πίστεως. Ἀφ' οὗ δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἐλιθοβόλισαν τὸν Πρωτομάρτυρα Στέφανον, οἱ Ἀπόστολοι διεσκορπίσθησαν ἔνθεν κἀκεῖθεν. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐπορεύθησαν εἰς Κύπρον, καὶ ὁ Βαρνάβας μετ' αὐτῶν. καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τοὺς πιστεύσαντας Κυπρίους εἰς τὸ θεῖον κήρυγμα τινὲς ἐπῆγαν εἰς Ἀντιοχείαν, καὶ ἐδίδασκον τὸν λόγον τοῦ Κυρίου. (Ἦσαν δὲ τινες ἐξ αὐτῶν Ἄνδρες Κύπριοι, καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες ἐλάλουν πρὸς τοὺς Ἑλληνιστὰς εὐαγγελιζόμενοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν, καὶ ἦν χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν. Λουκ. Πραξ.) Μανθάνοντες τοῦτο οἱ Ἀπόστολοι ἔστειλαν τὸν Μακάριον Βαρνάβαν, ὡς Κύπριον, οἰκονομικῶς, διὰ νὰ στερεώσῃ, ὡς Ἀπόστολος, ἐκεῖνο, ὁποῦ οἱ συμπατριῶταί του Κύπριοι ἐκήρυξαν εἰς τοὺς Ἀντιοχεῖς. Τούτου ἕνεκα φθάσας εἰς Ἀντιόχειαν ἐστήριξεν ἅπαντας τοὺς νεωστὶ πιστεύσαντας εἰς Χριστὸν, καὶ προδιαθέσας ὅσα ἦσαν ἀναγκαῖα δι' αὐτοὺς, ἐπορεύθη εἰς Ταρσὸν, καὶ ἐπιτυχὼν τὸν Σαῦλον, μετὰ ταῦτα Παῦλον, ἔφερεν αὐτὸν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ ἐκεῖθεν ἦλθον ὁμοῦ εἰς Κύπρον εἰς τὴν Πάφον, ὅπου διδάσκων ὁ Παῦλος πρῶτον ἔλαβε τριάκοντα ἐννέα ραβδαῖς, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πίστιν τὸν Σέργιον Ἀνθύπατον τῆς Πάφου μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν, καὶ ἀπὸ Σαῦλος ἐκεῖ ὠνομάσθη Παῦλος. τοῦ ὁποίου πρότερον τινὰς τῶν Ἀποστόλων δὲν ἐδύνετο νὰ πλησιάσῃ, μετὸ νὰ τὸν ἤκουον σκληρὸν, καὶ διώκτην τοῦ κηρύγματος. μόνος ὁ Βαρνάβας ἐδυνήθη νὰ πλησιάσῃ εἰς αὐτὸν, καὶ νὰ τὸν φέρῃ εἰς φιλίαν, καὶ ἕνωσιν μετὰ τῶν Ἀποστόλων,

Ὁ Βαρνάβας, ἀφ' οὗ ἐχωρίσθη ἀπὸ τοῦ Παύλου, διδάσκων εἰς διαφόρους τόπους τὸ Εὐαγγέλιον, ἦλθεν εἰς Ἰταλίαν, καὶ εἰς Ρώμην, ὡς διηγεῖται τὸ συνεξάριόν του. Αὐτὸς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν μακάριον Κλήμεντα καὶ τὸν ἔστειλε εἰς Ἀντιόχειαν, ὅπου εὑρίσκετο ὁ Ἀπόστολος Πέτρος τότε. Ἐκεῖθεν ἐπῆγεν εἰς Μεδιόλανα, καὶ ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ λέγεται νὰ ἐχρημάτισε πρῶτος ἐκεῖ Ἐπίσκοπος, μετὰ ταῦτα διωρίσας ἄλλον συντοπίτην του ἐκεῖ Ἐπίσκοπον, ἐπορεύθη εἰς Πέργαμον καὶ ἐβάπτισε πολλοὺς εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖ ἀφῆκεν Ἐπίσκοπον Νάρδον τὸν ἴδιόν του μαθητὴν, καὶ ἐπορεύθη εἰς Βρέσιαν, ποιήσας τὰ ἴδια καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν. Πάλιν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σαλαμῖνα, καὶ κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον ἔλαβε τὸ μαρτύριον ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους, καὶ Ἕλληνας, τοῦ ὁποίου τὸ Ἱερὸν λείψανον ἔθαψέν ὁ ἀνεψιός του Μάρκος μὲ τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, ὁποῦ μὲ τὸ ἴδιόν του χέρι ἔγραψεν, εἰς ἕνα σπήλαιον πλησίον τῆς Σαλαμίνης. ἔνθα μέχρι τῆς σήμερον ὁ περίφημος, καὶ μέγιστος αὐτοῦ Ναὸς ὁρᾶται εἰς μνήμην τοῦ θαύματος, ὅπερ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Βασιλέως Ζήνωνος 472. ἀπὸ Χριστοῦ εὑρέθη, φανεὶς ἐν ὁράματι ὁ Ἀπόστολος εἰς τὸν τότε τῆς Σαλαμίνης Ἐπίσκοπον Ἀνθέμιον. καθ' ὃν καιρὸν ὁ τῆς Ἀντιοχείας Πατριάρχης ἠνώχλη τοὺς Κυπρίους Ἀρχιερεῖς, ζητῶν νὰ τοὺς ἔχῃ ὑποκειμένους εἰς τὸν θρόνον του, καὶ νὰ κάμνῃ τὰς αὐτῶν χειροτονίας, ὡς πρότερον εἴρηται Ἱκανῶς. Τί νὰ εἴπουμεν δι' αὐτὴν τὴν μεγαλόδοξον (ὡς λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος) τὴν πρόεδρον τῶν ὅλων, εἰς τὴν ὁποίαν κάθηται ὁ πρόεδρος τοῦ Πέτρου, ἀπὸ ποῦ ἔχει τὴν πρώτην τῆς Πίστεως ἀρχὴν εἰμὴ ἀπὸ Κυπριώτην, τὸν μακάριον Βαρνάβαν; Καθὼς λέγει ὁ βίος του, οὗτος πρῶτος ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν Ρώμῃ, καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον. Εὑρίσκεται μία αὐτοῦ ἐπιστολὴ, ἡ ὁποία εἶναι ἀπὸ τὰς ἀποκρύφους, καὶ ἀμφιβόλους. εὕρηται δὲ καὶ εἰς τύπον.

Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, καὶ Μαρίας τῆς ἀνεψιᾶς Βαρνάβα, διὰ τὸν ὁποῖον γράφει ὁ Παῦλος πρὸς Κολασσαεῖς, ἀσπάζεται ὑμᾶς Μάρκος ὁ Ἀνεψιὸς Βαρνάβα. καὶ ὁ Πέτρος, ἀσπάζεται ὑμᾶς Μάρκος ὁ

υἱός μου. ἀφ' οὗ ἔθαψε τὸν θεῖόν του, ἐπέρασεν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἔγινεν Ἐπίσκοπος Ἀπολλωνιάδος, καὶ εἰς αὐτὴν ἐμαρτύρησε.

Μνάσων Κύπριος, μαθητὴς, ὡς αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων μαρτυροῦσι, κεφ. κα'. ἄγοντες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν Μνάσωνί τινι Κυπρίῳ ἀρχαίῳ μαθητῇ. αὐτὸς ἐφίλευσεν εἰς τὸν οἶκόν του τὸν Παῦλον, καὶ Λουκᾶν σύντροφόν του.

Ἐπαφρᾶς, ἢ Ἐπαφρόδιτος ἕνας ἀπὸ τοὺς ο'. μαθητὰς, διὰ τὸν ὁποῖον γράφει ὁ μακάριος Παῦλος πρὸς Κολασσαεῖς. ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς, ὃς ἐν ὑμῖν ἐστὶ δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτὸς ἔγινεν Ἐπίσκοπος εἰς τὴν χώραν Ἀκτὴν Ἀργείων, ἤτοι τῆς Ἀκανθοῦς τὰ μέρη, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐμαρτύρησε. Εἰς χωρίον Νῆσον εὕρηται τὸ μνῆμά του καὶ ἡ ἁγία αὐτοῦ Κάρα.

Τίτος μαθητὴς Παύλου, ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Πάφου. Ἐχειροτονήθη ἀπ' αὐτοῦ Διάκονος τῆς αὐτῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμαρτύρησε.

Νικάτωρ εἷς τῶν ἑπτὰ Διακόνων Κύπριος. Ἦλθεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Πατρίδα του, καὶ ἐκεῖ διδάσκων ἐμαρτύρησεν. Ἀλλὰ Δωρόθεος ὁ Τύρου λέγει, πῶς ἐμαρτύρησε εἰς Ἱερουσαλὴμ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ὁποῦ ἐλιθοβολήθη ὁ ἅγιος Στέφανος.

Ἀριστίων, ἦτον ἀπὸ τὴν Κύπρον, εἷς ἀπὸ τοὺς ο'. μαθητάς. Ἐμαρτύρησεν εἰς τὴν Σαλαμῖνα. δι' αὐτὸν γράφει ὁ Παπίας, σύγχρονος τῶν Ἀποστόλων. Περὶ αὐτοῦ ἀναφέρει ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος Ἐπίσκοπος Λουγδούνων, εἰς τὸ τρίτον βιβλίον τῆς Ἱστορίας Εὐσεβίου τοῦ Παμφιλ. κεφ. λγ'., καὶ ὁ θεῖος Ἱερώνυμος εἰς τὸ περὶ τῶν Ἐκκλ. συγγραφέων εἰς Παπίαν.

Ἀριστόβουλος μαθητὴς τῶν Ἀποστόλων ἀπὸ τοὺς ο'. Κύπριος ἀδελφὸς Βαρνάβα τοῦ Ἀποστόλου. Αὐτὸς ἀκολουθῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐχειροτονήθη ὑπ' αὐτοῦ Ἐπίσκοπος τῆς Βρετανίας, τῆς νῦν Ἐγκλιτέρας, Σκοτίας, καὶ Ἰβερνίας. Εἰς τὰ νησία αὐτὰ ἦσαν ἄνθρωποι ἄγριοι, καὶ ὠμότατοι. Ἐκεῖ ἐπέστρεψε πολλοὺς εἰς τὴν πίστιν. Ἔκτισεν Ἐκκλησίας, ἐχειροτόνησεν Ἱερεῖς, καὶ Διακόνους, καὶ εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους ἐτελείωσε τὴν ζωήν του. Περὶ τούτου γράφει ὁ ἅγιος Δωρόθεος εἰς τὴν αὐτοῦ σύνοψιν, πῶς ἐστάλθη ἀπὸ

τὸν Παῦλον εἰς ἐκείνας τὰς Νήσους.

Τυχικὸς εἰς Πάφον, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὀνομάζει εἰς τὰς ἐπιστολάς του ἀγαπητὸν ἀδελφὸν, πιστὸν οἰκονόμον, καὶ σύνδουλον, καὶ ὁ Λουκᾶς εἰς τὰς Πράξεις κεφ. κ'.

Λυξίδιος Ἐπίσκοπος Κυπριώτης, ὁ ὁποῖος εὑρέθη εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ ἁγίαν Σύνοδον, καὶ εἰς τὴν Σαρδικὴν ἔπειτα.

Φιλάγριος μαθητὴς Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου, ὡς γράφει τὸ συναξάριόν του Φευρουαρίου θ'. ἐχειροτονήθη ὑπ' αὐτοῦ Ἐπίσκοπος Σολίων εἰς τὴν ὁποίαν χώραν διδάσκων τὸ Εὐαγγέλιον πολλοὺς πειρασμοὺς ὑπέμεινε, καὶ ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ.

Σπυρίδων ὁ θαυματουργὸς, γέννημα, καὶ θρέμμα τῆς Κύπρου, ἐχρημάτισεν Ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος, τώρα λέγεται τρεμετουσία. Εὑρέθη εἰς τὴν πρώτην ἐν Νικαίᾳ Σύνοδον. αὐτὸς ὡμίλησε μὲ τὴν θυγατέρα του οὖσαν ἀποθαμμένην, ὥσπερ νὰ ἦτον ζωντανή. μετέβαλεν ἕνα ὀφίδιον εἰς χρυσάφι, καὶ πάλιν τὸ ἐμετέστρεψεν εἰς ὄφιν φυσικόν. Τὸ τίμιόν του λείψανον, ὥσπερ νὰ ἦτον ζωντανὸς, χαίρεται νῦν ἡ Πόλις τῆς Κερκύρας, ἢ τῶν Κορυφῶν. μέγας προστάτης ἐφάνη αὐτῆς τῆς Πόλεως κατὰ τοὺς 1716. ὅταν οἱ Τοῦρκοι ὥρμησαν νὰ καταπολεμήσουν τὴν χώραν, οὖσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Γαληνοτάτης Ἀριστοκρατίας τῶν Ἐνετῶν, φανεὶς ὁ θεῖος Σπυρίδων κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἐδίωξεν αὐτοὺς μετὰ ἀπειλῆς, καὶ ἐλευθέρωσε τὴν Πόλιν. Σωζόμενος, Σωκράτης, Κυζικινὸς, Γελάσιος, καὶ μεταφραστὴς γράφουσι δι' αὐτὸν τὸν ἅγιον ἐκτεταμένως.

Τριφύλλιος Ἐπίσκοπος Λευκοσίας, γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Κύπρου, συνοδοιπόρος, καὶ μαθητὴς τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος. Σωζόμενος βιβ. ε'. κεφ. ι'., καὶ Ἱερώνυμος εἰς τὸ περὶ Ἐκκλησίας συγγραφέων ἀναφέρουσι περὶ τούτου. τὸν κράζουσι σοφὸν, καὶ περίβλεπτον ἄνθρωπον. Εὑρέθη εἰς τὴν Σαρδικὴν Σύνοδον μετὰ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, ὡς μαρτυρεῖ ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς τὴν β'. ἀπολογίαν του. Σουΐδας, καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς. δὲν εὑρίσκεται ἐντυπωμένος ὁ βίος του. Ἔγραψε βιβλία αὐτὸς ὁ ἅγιος σοφὰ, καὶ παροινετικὰ, καὶ εἰς τὸ Ἆσμα τῶν Ἀσμάτων ἐξήγησιν. Ἑορτάζεται εἰς τὰς ιγ'. Ἰουνίου.

Μάρκελλος Ἀπαμείας τῆς Συρίας Ἐπίσκοπος, Κύπριος τὸ γένος, Ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς. ἑορτάζεται εἰς τὰς ιδ'. Αὐγούστου. Δι' αὐτὸν γράφει Σωζόμενος ὁ Σαλαμίνιος βιβ. ζ'. κεφ. ιϛ'. Θεοδώρητος βιβ. ε'. κεφ. κα'. Νικηφόρος βιβ. ιβ'. Αὐτὸς, ὡς γράφει ὁ βίος του, ἤκμασεν εἰς τὸν καιρὸν Θεοδοσίου Βασιλέως, εἶχε κοσμικὴν ἐξουσίαν εἰς Κύπρον, καὶ ἐκυβέρνησε τόσον καλὰ, ὁποῦ ὅλοι ἐθαύμαζαν εἰς τὴν πρόνοιαν, καὶ δικαιοσύνην του. Ἐζητήθη ἀπὸ τὴν Ἀπαμείαν τῆς Συρίας διὰ Ἐπίσκοπος, καὶ χειροτονηθεὶς Ἐπολιτεύθη εἰς τὴν Ἐπισκοπήν του ὡς πρέπει Ἀρχιερέως. Ἔκτισε πολλὰς ἐκεῖ Ἐκκλησίας. Ἐχάλασε πολλοὺς Ναοὺς εἰδώλων. δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν ἐρρίφθη εἰς πυρκαϊὰν, καὶ ἔλαβε τὸν Στέφανον τοῦ μαρτυρίου.

Μάρκελλος ἕτερος Ἐπίσκοπος τῆς Σολέας, γέννημα, καὶ θρέμμα τῆς Κύπρου, καὶ Μάρτυς. Ἑορτάζ. φευρ. κε'. Στίχοι περὶ αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἡμέραν.

Σπεύδεις Θεῷ Μάρκελλε θερμῷ τῷ πόθῳ,
Θερμοὺς στοχασμοὺς αἱμάτων ἐξ αὐχένος.

Ἰσαάκιος Ἐπίσκοπος Κύπρου, καὶ Μάρτυς, ἡ μνήμη αὐτοῦ Σεπτεμ. κα'. Στίχ.

Τὸν μόσχον Ἰσαάκιε τὸν Θεῖον θύων.
Ξίφει δι' αὐτὸν οἷά περ μόσχος θύῃ.

Ἰσαάκιος ἄλλος καὶ Μελέτιος Ἐπίσκοποι τῆς Κύπρου, καὶ γεννήματα αὐτῆς. Ἡ μνήμη αὐτῶν εἰς τὴν κα'. Σεπτεμβρίου.

Νεμέσιος, Ποτάμιος, καὶ Δίδυμος Μάρτυρες Κύπριοι κατὰ διαφόρους καιροὺς μαρτυρήσαντες, φαίνονται εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν Μαρτυρολόγιον τῇ κ'. Φευρουαρίου.

Ἀλέξανδρος, καὶ Ἀμμώνιος ἀπὸ τὴν Σολέαν. Ἐμαρτύρησαν εἰς αὐτὴν, ὡς διηγεῖται τὸ Ρωμαϊκὸν Μαρτυρολόγιον.

Θεόδωτος. Ἐπίσκοπος καὶ Μάρτυς ἀπὸ τὴν Κυρηνίαν. Ἐμαρτύρησεν εἰς αὐτὴν ἐπὶ Λικινίου, καὶ Σαβίνου ἡγεμόνος τῆς Νήσου. Ἑορτ. Μαρτίου β'.

Θεόδωτος. Ἐπίσκοπος τῆς Κυρηνίας Κύπριος, καθὼς γράφει Γεν-

νάδιος ὁ Πρεσβύτερος. Αὐτὸς ἔγραψεν ἕνα βιβλίον ἐναντίον τῆς αἱρέσεως τοῦ Διοσκόρου, καὶ τοῦ Εὐτυχοῦς τῶν αἱρετικῶν, ὁποῦ ἐκαταδικάσθησαν ἀπὸ τὴν τετάρτην Σύνοδον.

Σωφρόνιος. Ἐπίσκοπος Κύπρου. Ἑορτάζ. τῇ η'. Δεκεμβρίου. Γέννημα, καὶ θρέμμα τῆς Κύπρου, πολυμαθὴς, καὶ ἔμπειρος εἰς τὴν θείαν Γραφὴν, διὰ τὴν ἐνάρετόν του πολιτείαν, μετὰ τὸν θάνατον Δαμιανοῦ τοῦ Ἐπισκόπου, ὅλος ὁ λαὸς ἔκλεξεν αὐτὸν διὰ Ἐπίσκοπον.

Δαμιανὸς Ἐπίσκοπος, γέννημα, καὶ θρέμμα τῆς Νήσου. Ἑορτάζεται, μετὰ τοῦ ἁγίου Σωφρονίου.

Μύρων. Ἐπίσκοπος Ταμασοῦ τῆς Κύπρου. Ἐμαρτύρησεν εἰς αὐτήν.

Ἡρακλείδης. Ἐπίσκοπος καὶ αὐτὸς Ταμασοῦ, καὶ Μάρτυς. Ἑορτάζεται μετὰ τοῦ ἁγίου Μύρωνος τῇ ιζ'. Σεπτεμβρίου. ὧν οἱ στίχοι.

Πυρὶ τεθέντες Ἡρακλείδης, καὶ Μύρων.
Θεῷ προσηνέχθησαν, ὡς ὀσμὴ μύρου.

Τούτου τοῦ Ἱεροῦ Ἡρακλειδίου τὸ Ἱερὸν Μονάστήριον, ὃν ἕτοιμον εἰς πτῶσιν διὰ τὴν παλαιότητα, ἀνεκαίνισεν ἐκ θεμελίων δι' ἰδίων ἐξόδων ὁ νῦν ἀξιοπρεπῶς τὸν ἁγιώτατον θρόνον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου κατέχων, καὶ διοικῶν, Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἡμέτερος Γέροντας, καὶ Δεσπότης Κύριος Χρύσανθος υἱὸς Οἰκονόμου Ἱερέως Μιχαὴλ, ἐκ τριῶν ἐλαιῶν Κώμης τῆς Μυριανθούσης. καὶ μὲ οἰκοδομὰς ἀξιολόγους αὐτὸ ἐστόλισεν ὑπὲρ τὸ πρότερον, τήν τε Ἱερὰν Ἐκκλησίαν μετεσκεύασε, καὶ ἐκαλλώπισεν εὐπρεπῶς καθ' ὅλα τὰ χρειώδη, κατὰ τὸ ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ 1775. εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ τῶν γονέων.

Γρηγόριος. Ἐπίσκοπος τῆς Κύπρου, γέννημα, καὶ θρέμμα αὐτῆς, Ἄνθρωπος σοφὸς, καὶ δίκαιος. Ἡ μνήμη αὐτοῦ Μαρτίου δ'. Στίχοι.

Ἔλαφος ὥσπερ ἐκ βρόχου ρυσθεὶς βίου.
Ἄνεισι Γρηγόριος ἔνθα ζῶν ὕδωρ.

Φίλων. Ἐπίσκοπος Καρπασίου, σοφὸς ἄνθρωπος. Αὐτὸς ἔγραψε καὶ εἰς τὸ Ἆσμα τῶν ἀσμάτων ἐξήγησιν, καὶ εὑρίσκεται τυπωμένον τὸ σύγγραμμά του. Ἑορτάζεται Ἰαννουαρίου κδ'. Τινὲς θέλου-

σιν, ὅτι νὰ ἦτον ἀπὸ τὸ Νησίον τῆς Καρπάθου, ἀλλὰ δὲν τὸ ἀποδείχνουσι. Τούτου Ναὸς μέγιστος ἔτι σώζεται παρὰ θάλασσαν τοῦ χωρίου νῦν Καρπασίου, πλὴν διεφθαρμένος, καὶ ἔρημος.

Θεόπροβος. Ἐπίσκοπος Κύπρου, ὁ ὁποῖος ἤκμασεν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἁγίου Ἐπιφανείου. Αὐτοῦ εὑρίσκεται μία ἐπιστολὴ, ὁποῦ λέγει, ὦ ἀληθῶς εὐλογημένη ἡ ταπείνωσις, καὶ ἡ καλωσύνη τῶν Ἐπισκόπων τῆς Κύπρου. Ἑορτάζεται μετὰ τοῦ ἁγίου Φίλωνος.

Νέστωρ, καὶ Ἀρκάδιος. Ἐπίσκοποι Τριμυθοῦντος τῆς Κύπρου. Ἑορτάζονται τῇ ζ'. Μαρτίου. Στίχοι.

Τῆς Τριμυθοῦντος Ποιμένες καλοὶ δύω.
Ἐν τῇ Καλῇ σκιρτῶσι τῆς Ἐδὲμ πόᾳ.

Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμων, ὅς τις διὰ τὰς ἀκαταπαύστους ἐλεημοσύνας του, ἀπόκτησε τὸ ὄνομα Ἐλεήμων, τὸ ὁποῖον μόνου τοῦ Θεοῦ εἶναι κυρίως ἴδιον ἐπίθετον. Τοῦτος ἦτον υἱὸς Ἐπιφανείου Δουκὸς τῆς Κύπρου, εἰς τὸν καιρὸν Ἡρακλείου τοῦ Βασιλέως. διὰ δὲ τὴν μεγάλην του ἀρετὴν, οἱ Ἀλεξανδρινοὶ ἐζήτησαν αὐτὸν παρὰ τοῦ Βασιλέως δι' Ἀρχιερέα, καὶ Ποιμένα των. Γινόμενος Ἀρχιερεὺς κατεδίωξε μὲ μεγάλον ζῆλον τοὺς Αἱρετικοὺς θεοπασχίτας. ἐκώλυσεν εἰς τὸ τρισάγιον πρῶτος ἀπὸ τοῦ νὰ λέγουσιν, ἅγιος ἀθάνατος ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ὡς διϊσχυρίζοντο τότε οἱ Αἱρετικοὶ Κῶπται, καὶ Ἀρμένιοι, ὅσοι δηλαδὴ δὲν δέχονται τὴν τετάρτην, πέμπτην, καὶ ἕκτην Σύνοδον. Εἰς τὴν ἐλεημοσύνην ἐφάνη ἀμίμητος, ὡς περιγράφει ὁ βίος του. Πορευθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν, διὰ θείας ἀποκαλύψεως ἐστράφη εἰς τὴν Πατρίδα του, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησεν, ἐγκαταλείψας πάντα μετὰ διαθήκης εἰς τοὺς πτωχούς. Ἐνταφιάσθη τὸ Ἱερόν του λείψανον εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν τῆς Λευκοσίας. καὶ ἀνοίγοντες τὸν τάφον δύω ἁγίων Ἐπισκόπων, ὡς εὕρηται γεγραμμένον, διὰ νὰ ἐνταφιάσουν τὸ λείψανόν του, εἰς ἔκπληξιν πάντων, ὁ ἕνας Ἀρχιερεὺς ἐτραβίχθη εἰς ἕνα μέρος, καὶ ὁ ἄλλος εἰς ἄλλον, καὶ ἔδωκαν τὸν μεσιακὸν τόπον αὐτῷ, κάμνοντες τιμὴν τοῦ Πατριάρχου, καὶ συντοπίτου των. διὰ τὸ ὁποῖον θαῦμα ἐδόξασαν τὸν Θεὸν οἱ παρεστῶτες, ὁποῦ τοὺς ἠξίωσε τοιούτου Ἱεροῦ θησαυροῦ. Μετὰ καιρὸν ὁ τάφος του ἀνέβρυε μῦρον,

διὰ τὸ ὁποῖον γράφει οὕτω Λεόντιος Ἐπίσκοπος Νεαπόλεως Κύπρου, εἰς τοὺς βίους τῶν Πατέρων. Μὴ θαυμάζετε ἀδελφοὶ, ἂν ἀπ' αὐτὸν τὸν Τάφον εὐγένει τίμιον μῦρον; διότι εἰς τὴν φίλαιναν τοῦ Χριστοῦ Κύπρον, εἰς πολλοὺς τόπους ἁγίων γίνεται τὸ ὅμοιον. Τὸ ἅγιον λείψανον αὐτοῦ τοῦ ἁγίου εὑρίσκεται τὴν σήμερον εἰς τὴν περίφημον, καὶ ἐνδοξοτάτην Βενετίαν. Ὁ Ναὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναπαύεται ἐντίμως, κράζεται ἐπιχωρίως Σὰν Γιωάννε Μπράγολα. Πολλάκις αὐτὸ ἐγὼ ἐπροσκύνησα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς του τῇ ιε'. Νοεμβρίου. ἦτον ὁ ἅγιος, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸ λείψανόν του μακρὺς εἰς τὴν Ἡλικίαν, καὶ θεωριτικώτατος.

Στάδιος. Ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος, ἄνθρωπος, δίκαιος, ἁπλοῦς, καὶ ἀκέραιος, ὡς διηγεῖται Στέφανος.

Τύχων. Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἶναι κτισμένη ἡ Ἐκκλησία τῆς Πολιτείας Ἐπισκοπῆς, γέννημα, καὶ θρέμμα τῆς Κύπρου, θαυματουργός. διάκονος ἐχειροτονήθη ἀπὸ τὸν ἅγιον Μνημόνιον, καὶ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου Ἀρχιερεὺς Ἀμαθοῦντος. Ἐπέστρεψε πολλοὺς εἰδωλολάτρας εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ. Ἔκτισεν Ἐκκλησίας. καὶ πολλὰ θεάρεστα ἔργα ἔκαμεν, ὡς ὁ βίος του διηγεῖται. Ἑορτάζεται ἡ μνήμη αὐτοῦ τῇ ις'. Ἰουνίου.

Μνημόνιος. Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος, ἀνὴρ εἰς ἀρετὴν ἁγιώτατος θαυμαστός. Ἑορτάζεται μετὰ τοῦ ἁγίου Τύχωνος.

Παῦλος. Αὐτὸς ὁ ἅγιος ἐχρημάτισε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν καιρὸν Κωνσταντίνου, καὶ Εἰρήνης τῶν Βασιλέων. Αὐτὸς ἐπαρακίνησε τὴν Βασίλισσαν νὰ συναθροίσῃ τὴν ζ'. Σύνοδον κατὰ τῶν εἰκονομάχων, ὡς γράφει Κεδρινός. Ἑορτάζ. Αὐγούστου λ'.

Ἰωάννης ὁ Λαμπαδιστὴς ἀπὸ τὴν Κώμην Καλοπαναγιώτην τῆς Μυριανθούσης, ὅσιος. περὶ αὐτοῦ γράφει ἡ ἀκολουθία του, ὁποῦ ἔχουσιν οἱ τοπικοί.

Ἰωάννης ἀπὸ τὴν Πάφον, τοῦ ὁποίου τὸ λείψανον εὑρίσκεται ὁλόκαιρον εἰς τὸ χωρίον, ὁποῦ ἀνεπαύθη, καθὼς γράφει ἡ ἰδίως ἀκολουθία του.

Μακεδόνιος. Ἐπίσκοπος Λευκοσίας, ὡς γράφει Στέφ. Λουζινιανός.

Νεόφυτος. Ἔγκλειστος ἀπὸ τὴν Κώμην Λεύκαρα, ὅσιος. Αὐτὸς ἐθεμελίωσε τὸ Ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Ἐγκλείστρας, καὶ οὕτως αὐτὸ ὠνόμασεν. Ἔταξε κανόνας εἰς τοὺς ὑπ᾽ αὐτὸν Μοναχοὺς, πῶς νὰ διάγωσι, καὶ λόγους κατηχητικοὺς συνέγραψε, καὶ παραινετικοὺς δι᾽ αὐτοὺς, τὰ ὁποῖα ἐτυπώθησαν δι᾽ ἐξόδων τῆς μονῆς δι᾽ ἐπιστασίας μου ἐν Βενετίᾳ ἔτει 1779.

Τούτου τὸ Ἱερὸν λείψανον διά τινος Ἱερομονάχου τῆς μονῆς, ἐφανερώθη ἔτει 1757. Θησαυρὸν χρημάτων ὑποπτεύσαντος εὑρεῖν ἐν τῷ τάφῳ, ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου, ὄντι τῆς κατὰ τὰ δυτικὰ τῆς μονῆς ἐν τῷ Ἄντρῳ ἐσκαμμένης ὑπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ὁσίου Ἐκκλησίας τοῦ Σταυροῦ, ὡς διεφημίσθη. ἐπὶ τοῦ ἀοιδήμου Ἀρχιεπισκόπου Κυρίου Φιλοθέου. Οὗ τῇ προτροπῇ ἐπέμφθη διὰ τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου, ὁ Ἱερολογιώτατος ἡμῶν Διδάσκαλος Ἐφραὶμ Ἀθηναῖος, μετὰ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Παϊσίου, τοῦ τε Πρωτοψάλτου ἀσκητικωτάτου ἀνδρὸς Χρυσάνθου, τοῦ ὕστερον Κυρηνίας Μητροπολίτου, καὶ τοῦ Παρθενίου ἡγουμένου τῆς βασιλικῆς μονῆς τοῦ Κύκκου, καὶ ἄλλων, σὺν οἷς ἠξιώθη τῆς συνεκδημίας, ὑποτακτικοῦ σχῆμα φέρων τότε, καὶ ὁ τὴν Ὧδε Ἱστορίαν συνταξάμενος. Τὸ λείψανον τοῦτο εὕρηται εἰς θήκην ἔκτοτε ἐσφραγισμένον, ὄπισθεν τῆς ἁγίας τραπέζης τῆς μονῆς, μόνου τοῦ Ἱεροῦ κρανίου μείναντος ἔξω, χάριν εὐλαβείας τῶν Χριστιανῶν, καὶ Πατέρων. Ἔζη ὁ ὅσιος Νεόφυτος, ὡς ἐκ τῆς διαθήκης του εὑρίσκομεν κατὰ τοὺς 1190. ἀπὸ Χριστοῦ.

Λεόντιος Νεαπόλεως τῆς Κύπρου Ἐπίσκοπος. Αὐτὸς ἔγραψε κατὰ τῶν εἰκονομάχων, καὶ Ἰουδαίων πολλά. Ἤνθη εἰς τὸν καιρὸν Μαυρικίου τοῦ Αὐτοκράτορος. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ περὶ εἰκόνων φέρει μάρτυρα αὐτὸν τὸν Ἱερὸν ἄνδρα εἰς τὴν ζ΄. Σύνοδον. Εἰς τὴν τετάρτην πρᾶξιν, οὕτως εὑρίσκομεν δι᾽ αὐτόν. Οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ ἁγιωτάτου Ἀνδριανοῦ εἶπον, βιβλίον ἔχομεν ἐπὶ χεῖρας τοῦ μακαρίου Λεοντίου Ἐπισκόπου Νεαπόλεως Κύπρου, καὶ ἀξιοῦμεν ἀναγνωσθῆναι αὐτό. καὶ ἀνεγνώσθη.

Κωνσταντῖνος. Ἐπίσκοπος τῆς Κύπρου ἐπὶ Συνόδου εἶπεν. Οὗτος ὁ ἀναγνωσθεὶς Πατὴρ ἐν μιᾷ τῶν Πόλεων τῆς Κύπρου ἱεροπρεπῶς

διέπρεψε, καὶ πολλὰ ἐγκώμια, καὶ πανηγυρικοὺς λόγους αὐτοῦ ἔχομεν, μεθ' ὧν καὶ εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ἔγραψε δὲ καὶ τὸν βίον τοῦ ὁσίου Συμεὼν τοῦ Σαλοῦ, καὶ ἕτερά τινα, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ὀρθόδοξος γνωρίζεται.

Θεοφάνης Μοναχὸς, ὁ ὁποῖος ἀπέθανεν εἰς τοὺς 1550. Τούτου ὁ ἐνάρετος βίος εἶναι ἄξιος ἐπαίνου. Μὲ μεγάλην δυσκολίαν εἰς τὸν καιρὸν τῶν Ἐνετῶν ἔγινεν Ἐπίσκοπος, καὶ μίαν τῶν ἡμερῶν ἐπειδὴ ἔλεγξε τὸν οἰκονόμον του διὰ κάποιον σφάλμα του, αὐτὸς ὁ Οἰκονόμος ὡς ἄνθρωπος αὐθάδης, ἔδωκεν ἕνα ράπισμα τοῦ Ἀρχιερέως του εἰς τὸ πρόσωπον. βλέπων δὲ ὁ ταπεινὸς Θεοφάνης τὴν ὀλίγην εὐλάβειαν ὁποῦ τοῦ ἐπρόσφερεν, ἔκρινεν ἑαυτὸν, πῶς δὲν εἶναι ἄξιος νὰ προστατεύῃ, καὶ ζητήσας θέλημα ἀπὸ τὴν Αὐθεντίαν μετὰ πολλὰ ἐπαραιτήθη τῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ ἐκουρεύθη Μοναχὸς εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ Μέσα ποταμοῦ λεγόμενον, καὶ ἐκεῖ ἔζησεν ἀναχωρητικὴν, καὶ ἀσκητικὴν ζωήν. ἀφ' οὗ ἀπόθανεν, ἄνοιξαν τὸν τάφον του μετὰ ἔξη χρόνους, καὶ εὗρον τὸ λείψανόν του ἀκέραιον μὲ σημεῖα ἁγίου λειψάνου, ὡς διηγεῖται Στέφανος Λουζινιανός.

Διὰ τοὺς ἁγίους ξένους, ὁποῦ ἐκατοίκησαν εἰς τὴν Νῆσον.

Ὁ Ἅγιος Λάζαρος, ὃν ἀνέστησεν ὁ Κύριος τετραήμερον, φεύγων τὴν ὀργὴν τῶν Ἰουδαίων τῆς Ἱερουσαλὴμ ἦλθε, καὶ ἐφυλάχθη εἰς τὴν Νῆσον, ὁποῦ δὲν ἦσαν Ἑβραῖοι κατὰ τὸν προρρηθέντα νόμον τῶν Ρωμάνων, ὅς τις ἠπείλη θάνατον ἂν ἐκατοίκει Ἑβραῖος εἰς Κύπρον. μετὰ ταῦτα ἦλθον οἱ Ἀπόστολοι εἰς Κύπρον, καὶ τὸν ἐχειροτόνησαν Ἀρχιερέα Κιτίων, ὅπου καὶ ἀπόθανε. Τούτου τὸ Ἱερὸν λείψανον προστάξει τοῦ Λέοντος τοῦ σοφοῦ Βασιλέως, ἐκομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ καὶ ἄλλων. φαίνεται μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὴν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Ἱερὰν Ἐκκλησίαν εἰς ταῖς Ἀλικαῖς ὁ τάφος του, ὅπου τὸ δεύτερον ἐνταφιάσθη, εἰς ὃν προσφέρουσιν εὐλάβειαν πάντες ξένοι τε, καὶ ἐντόπιοι Χριστιανοί. Ὁ Ναὸς αὐτοῦ μέγιστος μετεσκευάσθη, καὶ ἐπιδιορθώθη εὐπρεπῶς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀοιδήμου Γέροντος Μητροπολίτου Κιτιαίων Κυρίου Μακαρίου, περὶ τὸ 1750. ἔτος.

Ἰλαρίων ὁ Μέγας. ἔζη κατὰ τὸ 250. ἔτος. αὐτὸς ἐλθὼν εἰς τὰ μέρη τῆς Πάφου, ἐκατοίκησεν εἰς τόπον λεγόμενον Χάρβυριν, ἔνθα τὸν ἀσκητικὸν βίον ἐτέλει, ὁ ὁποῖος διὰ παρακλήσεως τοῦ τότε τῆς Πάφου Ἀρχιερέως διημέρευσεν ἐκεῖ, διδάσκων, καὶ νουθετῶν, καὶ ἐπιστρέφων εἰς τὴν πίστιν, τοὺς ἔτι ὄντας ἐκεῖσε εἰδωλολάτρας. μετὰ ταῦτα φεύγων ἦλθεν εἰς τὰ ὄρη τῆς Κυρηνίας, ὁποῦ μετὰ ταῦτα ἐκτίστη Καστέλλιον λεγόμενον τοῦ θεοῦ τοῦ Ἔρωτος. καὶ ἐκεῖ ζήσας ὡς 80. χρόνους ἐτελεύτησεν.

Λούκιος. αὐτὸς ὁ ἅγιος ἦτον συγκλητικὸς ἀπὸ τὴν Κυρήνην τῆς λιβύης ἔλαβε τὸν στέφανον τῆς ἀθλήσεως, εἰς Κύπρον.

Ἐπιφάνειος ὁ μέγας, Ἐπίσκοπος Κωνσταντίας, ἤγουν τῆς Ἀμμοχούστου. αὐτὸς ὁ Ἱερὸς Πατὴρ Πατρίδα εἶχε τὸν φοίνικα ἐξ Ἑβραίων γεννημένος, ἀλλὰ κατηχήθη τὴν Ἱερὰν πίστιν, τὴν ὁποίαν ἠσπάσθη θερμῶς, ἦτον ἐνάρετος, σοφὸς, καὶ πεπαιδευμένος εἰς ἄκρον καὶ εἰς τὴν ἔξω, καὶ ἔσσω σοφίαν ἄριστος. Ἔγραψε βιβλία ἐναντίον τῶν αἱρέσεων, καὶ λόγους ἀναντιρρητικούς. Ἔζη κατὰ τοὺς 402. ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀρκαδίου, καὶ Ὠνορίου. Ἔγινε συμμέτοχος εἰς τὴν καταδρομὴν τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου. ὅθεν κατὰ τὴν πρόρρησιν αὐτοῦ ὁ Ἐπιφάνειος ἐτελεύτησεν εἰς τὸ πλοῖον ἐρχόμενος διὰ τὴν Ἐπαρχίαν του. τὸ Ἱερόν του λείψανον μετὰ τῶν ἄλλων μετεκομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, ἐν ᾧ σπηλαίῳ ὅμως ἀσκήτευεν ὁ ἅγιος εἰς Ἀμμόχουστον, μέχρι χρόνων πολλῶν, ἀνέβλυεν ὕδωρ ἐκ μιᾶς πέτρας, ὡς ἱστορεῖ Στέφανος Λουζινιανὸς, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς του τῇ ιβ'· Ἰουνίου. μεγάλην δὲ φήμην ἀπόκτησεν ἡ Κύπρος διὰ μέσου αὐτοῦ τοῦ θείου Πατρὸς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρόν.

Θεράπων. ξένος, ἦτον Ἐπίσκοπος ἄλλου τόπου, καὶ ἐλθὼν εἰς Κύπρον ἐτελεύτησεν ἀσκητεύων. τὸ λείψανόν του ἔκαμνε πολλὰ θαύματα. Ἐχρημάτισε καὶ Ἐπίσκοπος εἰς τὴν Κύπρον, εἶναι καὶ χωρίον, ὁποῦ ὀνομάζεται ἅγιος Θεράπων. ἑορτάζεται ιδ'. Μαΐου.

Εἰς τὸν καιρὸν ὁποῦ ἦλθαν εἰς τὰ μέρη τῆν Συρίας καὶ παλαιστίνης ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν, Γαλλίαν, καὶ Γερμανίαν στρατεύματα Χρι-

στιανῶν Βασιλέων διὰ νὰ ἐλευθερώσουν τὴν ἁγίαν Πόλιν Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Σαρακηνῶν. ὡς τριακόσιοι, λέγουσιν ἀπὸ αὐτούς, τόσον φραντζέζοι, ὅσον καὶ Ἀλαμανοὶ ὅλοι εὐγενεῖς καὶ ὀνομαστοὶ ἄνδρες, ἦλθον εἰς Κύπρον, καὶ ἐσκορπίσθησαν εἰς τὰ χωρία, καὶ ἔζησαν ζωὴν ἀρεστὴν τοῦ θεοῦ. τούτους οἱ τοπικοὶ Κυπριῶται, τόσον ἀπὸ τοὺς Λατίνους, ὅσον καὶ ἀπὸ Ρωμαίους (καθὸ ἐξουσίαζον οἱ Βασιλεῖς Λουζινιανοὶ) τοὺς εἶχον εἰς μεγάλην, εὐλάβειαν, ὡς ἀσκητεύσαντας. ἐξ αὐτῶν ἡ τῶν τοπικῶν παράδοσις θέλει, ὅτι ὁ ἅγιος Κενδέας εἰς ἄθναν. ὁ ἅγιος Ἀρτέμων. Εἰς Περιστερῶνα Μεσαορίας ὁ ὅσιος Ἀναστάσιος. Εἰς ὀρμίδιαν ὁ ὅσιος Κωνσταντῖνος. εἰς Σίντα ὁ ὅσιος Θεράπων. Ποταμιὰν ὁ ὅσιος Σωζόμενος. Κοφίνου ἐπίσκοπος Ἡράκλεις. Βιτζάδαν, ἐλπίδιος, Χριστόφορος, ὀρέστης καὶ δημητριανός. Περιστερῶνα Κοντουγιάφα, Βαρνάβας καὶ Ἱλαρίων. εἰς ἀχερὰν ἡλιόφωτος, ἐξουθένιος, ἐπαφρόδιτος παμμέγιστος, καὶ παφνούτιος. Βάσαν πολέμιος. Μόρφου, θεοδόσιος. εἰρηνικὸς καὶ χωρίον. γλυφιά, βαρνάβας, Αὐδήμου Κασσιανός. κούρδαβαν ἀλέξανδρος χεραρίτης, ἐπιφάνειος. Ἀρόδαν, Πήγων καὶ Χριστόφορος. Πέρα βαλάντιος καὶ βαρλαάμ. Βασίλειαν, βασίλειος καὶ δημητριανός. παλαίκυθρον Σωτήριχος. λιθροδόντας Ἰωσήφ, θέλθας, Ἰωάννης, φράσης, καὶ Εὐτύχιος. Ἅγιος Ἀνδρόνικος Ἁγία Φωτοῦ. Ἀναλιόντας Γεώργιος μαχαιρομένος. Πεντάσχοινον ἀθανάσιος. Λευκοσίαν κορνούτιος. νὰ ἦσαν ὅλοι αὐτοὶ ἐκ τῶν ρηθέντων, οὓς ἑορτάζουσι κατὰ τὰς διωρισμένας ἡμέρας των.

Περὶ Γυναικῶν ἁγίων ξένων, καὶ ἐντοπίων.

Ἡ Ἁγία Μαρία Μήτηρ Ἰωάννου, τοῦ μετονομασθέντος Μάρκου, ἦτον θυγάτηρ Ἀριστοβούλου ἀδελφοῦ τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα. δι' αὐτὴν τὴν ἁγίαν ἀναφέρει ὁ ἅγιος Λουκᾶς. Πραξ. Ἀποστ. κεφ. ιβ'. Ἑορτάζεται Ἰουνίου κθ'. Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς βιβ. ζ'. τῶν στρωματέων γράφει, πῶς ἡ ἁγία ἐμαρτύρησεν ἔτι ζῶντος τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου.

Ἡ ἁγία Αἰκατερίνα. πολλοὶ θέλουσι νὰ εἶναι Κύπριος γέννημα,

καὶ θρέμμα αὐτῆς τῆς Ἀμμοχούστου, ἢ τὸ πάλαι Κωνσταντείας. ὁ Πατὴρ αὐτῆς ὠνομάζετο Κῶνστας, καὶ Βασιλεὺς τῆς Κύπρου, ἐπὶ τῆς Δεσποτείας τῶν Ρωμάνων, ἐξ οὗ καὶ ἡ Ἀμμόχουστος Κωνσταντεία ἐπωνομάσθη. Τοῦτον ἐπειδὴ ὑπόπτευσαν σύμφωνον μετὰ τῶν Περσῶν, οἱ Ρωμάνοι Βασιλεῖς, δικαίως ἢ ἀδίκως ὑστέρησαν τῆς βασιλείας τῆς Κύπρου, καὶ ἐξώρισαν αὐτὸν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης μεταλλαγῆς τοῦ τόπου κρίνουσι τὴν ἁγίαν ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, συμπεραίνεται, ὅτι εἰς τὴν καταδρομὴν τοῦ Πατρός της νὰ ἦτον παιδοποῦλα, καὶ εἰς Ἀλεξάνδρειαν οὖσα νὰ ἐσπούδαξεν, ἐπειδὴ ἐκεῖ ἤνθη τότε ἡ σοφία, καὶ ἡ ἐπιστήμη. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς φαίνεται, ὅτι νὰ ἐφέρθη ἡ ἁγία εἰς Κύπρον πάλιν, φεύγουσα τὴν ὁρμὴν τῶν διωκτῶν τῆς πίστεως. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Κύπρος ἦν ὑποκειμένη εἰς τὴν Ρώμην, καθὼς καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια τότε, μεγαλυνθεῖσα, καὶ βλέπουσα νὰ τυραννοῦσι τοὺς Χριστιανούς, ζήλῳ θείῳ κινουμένη ἀπεφάσισε τὸν μαρτυρικὸν θάνατον. ὅθεν παρρησίᾳ κηρύττουσα τὸ θεῖον ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἐβάλθη εἰς τὴν φυλακὴν ὑπὸ τοῦ Ἄρχοντος τῆς Ἀμμοχούστου πρῶτον, ἐξ οὗ καὶ φυλακὴ τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης ἐπωνομάσθη, ἡ πλησίον τῆς παλαιᾶς Ἀμμοχούστου ἑπταλιθοσκέπαστος, ἢ πεντελιθοσκέπαστος, ἐκεῖθεν διὰ προστάγματος τοῦ Μαξιμίνου Τυράννου ὄντος εἰς Ἀλεξάνδρειαν, κατὰ κάποιον τρόπον ἐχθροῦ τοῦ Πατρός της, ἐφέρθη ἀπὸ τῆς φυλακῆς εἰς τὴν Πάφον, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἔνθα καὶ ἐμαρτύρησεν. Ὁ μεταφραστής, ὁποῦ διηγεῖται τὸ αὐτῆς μαρτύριον, δὲν ἐφρόντισε διὰ τὸν τόπον, ὁποῦ ἐγεννήθη, ἀλλὰ τὸν τόπον, ὁποῦ ἐμαρτύρησε. καθὼς καὶ εἰς ἄλλα του πολλὰ ἐπαράβλεψε. Ἰώσιππος φλάβιος, Κλαύδιος, Αἴλιος, Ἀριστείδης, Ἰούλιος Πολυδεύκης, καὶ ἄλλοι δὲν ὀνομάζουσι τὴν ἁγίαν Ἀλεξανδρινήν, οἱ ὁποῖοι εἶναι παλαιώτεροι τοῦ Μεταφραστοῦ Ἱστορικοὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων.

Κωνσταντεία. μαθήτρια τοῦ ἁγίου Ἱλαρίωνος. ἦτον ἀπὸ τὴν Πάφον, ὡς γράφει ὁ θεῖος Ἱερώνυμος εἰς τὸ περὶ Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων βιβλίον.

Ἡ ἁγία Μαῦρα, καὶ Τιμόθεος, ἔχωσι Πατρίδα τὴν Θηβαΐδα,

πλὴν θέλουσι νὰ ἐμαρτύρησαν εἰς Κύπρον. Ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον Μοναστήριον τῶν Μαρτύρων τούτων, εὑρίσκεται οἰκοδομημένον κάτωθεν τῆς Πολιτείας Κοιλανίου εἰς ὑπώρειαν βουνοῦ, ἐν μέσῳ πολλῶν αὐτοφυῶν νερῶν, καὶ κρυσταλοειδῶν βρύσεων εἰς θεσιν σύνδενδρον, χαρίη, τερπνὴν, καὶ ἥσυχον, οὗ κάτωθεν τρέχει ἕνας κλάδος τοῦ ποταμοῦ Κουρία ἀκατάπαυστα. Τὰ ὕδατα τὰ διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἔξωθεν τοῦ Ἱεροῦ ἐκβλύζοντα, ἐκχυνόμενα διὰ τοῦ κάτωθεν δασοδένδρου ἐγκρεμνοῦ εἰς τὸν ποταμὸν κατασταλάζουσι, καὶ τὴν ἀμμώδη ὕλην, ὁποῦ φέρουσι συμπηγνύουσιν εἰς πέτρας. πολλάκις, λέγουσι, νὰ εὑρέθησαν καὶ εἰς σχῆμα ἀνθρώπου, καὶ εἰς σχῆμα δένδρου, καὶ ἀκολούθως ἐξ αὐτῆς τῆς συμπεπηγμένης ὕλης διάφορα μορφώματα. ὅσοι εὐλαβεῖς φυλάττουσιν αὐτὰ τὰ λιθώδη, ὡς εἰς τοὺς πυρετοὺς ἀντίδοτον τὸ ἐξ αὐτῶν σταυρούμενον νερὸν, ἐπικαλούμενοι τὴν χάριν τῶν ἁγίων Μαρτύρων.

Περὶ σοφῶν, καὶ ἐναρέτων, καὶ παλαιῶν Ἐπισκόπων Κυπρίων.

Ἀρχιερεῖς παλαιοὶ, καὶ σοφοὶ, ἀλλ' ὄχι ἅγιοι. πολλοὶ ἤνθησαν ἀπὸ αὐτὴν τὴν Νῆσον, ἐξ ὧν τῶν ὀλίγων τούτων ποιοῦμεν ἐνθύμησιν, οὓς εὕρομεν.

Ἡρακλείδης Ἀρχιδιάκονος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τὸν ὁποῖον ἐχειροτόνησεν ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος Ἀρχιεπίσκοπον Ἐφέσου Πόλεως. ἴδε Νικηφόρον βιβ. ι'. Κεφ. η'.

Ρηγεῖνος Ἐπίσκοπος Κωνσταντείας τῆς Κύπρου, ἕνας ἀπὸ τοὺς Πατέρας τῆς ἁγίας τρίτης Συνόδου, ἀνὴρ σοφὸς, καὶ θεολόγος. Εἰς αὐτὴν τὴν Σύνοδον ἐνώπιον πάντων ἔκαμε μίαν ὁμιλίαν μετὰ τὴν καθαίρεσιν τοῦ Νεστορίου, ἧς ἡ ἀρχὴ, «Ἐμοὶ μὲν ἐδόκει σιγᾷν, καὶ ταύτῃ τοὺς Πατέρας τιμᾷν καὶ τ.» αὐτὸς ἀνέφερε διὰ λιβέλλου εἰς τὴν ἁγίαν Σύνοδον τὰς ἐνοχλήσεις, ὁποῦ ὑπέφεραν οἱ πρὸ αὐτοῦ, αὐτὸς, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Ἀρχιερεῖς τῆς Κύπρου ἀπὸ τοὺς Πατριάρχας Ἀντιοχείας, οἵ τινες παρὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, καὶ παρὰ κανόνας, ἐζήτουν διαφόρῳ τρόπῳ νὰ ὑποτάξουν ὑπ' αὐτοὺς, τοὺς

Ἀρχιερεῖς τῆς Νήσου, νὰ τοὺς χειροτονοῦσιν. ἀλλ' ἡ ἁγία Σύνοδος ἐθέσπισεν, ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Κύπρου νὰ ἔχουσι τὸ ἀνενόχλητον ἀπὸ τοὺς ῥηθέντας Πατριάρχας, καθὼς περὶ τούτου πλατύτερον καὶ ἡμεῖς προλαβόντως ἐσημειώσαμεν, καὶ εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Μακαρίτου κυρίου Φιλοθέου ὁρᾶται σαφέστερον.

Γεώργιος Κύπριος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Εὑρέθη εἰς τὴν ἕκτην Σύνοδον, ὑπερεμάχησε δυνατὰ ἐναντίον τῶν Μονοθελητῶν. Ἡ ἑβδόμη Σύνοδος εἰς τὴν ϛ'. αὐτῆς Πρᾶξιν ποιεῖ μνήμην αὐτοῦ τοῦ καλοῦ Ἀρχιερέως, καὶ τὸν ἐγκωμιάζει οὕτω. Γεώργιος, οὗ Κύπρος ἡ Πατρὶς, εὐαγγελικῶς τὸν βίον ἐμπολιτευσάμενος Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν, τὸν δόντα ἡμῖν ὑπογραμμὸν, τὴν οἰκονομίαν αὐτοῦ μιμησάμενος, οὐκ ἤρησεν, οὔτε ἐκραύγασεν.

Μαρῖνος Πρεσβύτερος, ἐναντίος τῆς τῶν Μονοθελητῶν αἱρέσεως. Εἰς αὐτὸν γράφει ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ ὁμολογητὴς μίαν θαυμαστὴν ἐπιστολὴν κατὰ τῶν ἄνωθεν αἱρετικῶν. Ἴδε Καρυόφιλον εἰς τὸ κατὰ Νείλου βιβλίον.

Κωνσταντῖνος Ἐπίσκοπος Κωνσταντείας τῆς Κύπρου, σοφὸς, καὶ λόγιος ἄνθρωπος, ὡς βλέπομεν εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ζ'. Συνόδου. διαλέγεται διότι συχνὰ, καὶ ἀποστοματίζει τοὺς εἰκονομάχους μὲ θερμότητα.

Ἐπιφάνειος Κωνσταντείας Ἀρχιεπίσκοπος, ἐποίησεν ἐγκώμιον ἐν εἴδει ἐπιστολῆς εἰς τὸν Ἰγνάτιον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, εὕρηται εἰς τὰ πρακτικὰ κατὰ Φωτίου ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου, εἰς τὸν καιρὸν Βασιλείου Μακεδόνος Βασιλέως, καὶ Ἀδριανοῦ Πάπα.

Ἑρμείας Σωζόμενος ἀπὸ τὴν Σαλαμῖνα, σοφὸς ἄνθρωπος. Ἔγραψεν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, ἤνθη ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ.

Ἰωάννης Ἀρχιεπίσκοπος νέας Ἰουστινιανῆς, ἤνθη εἰς τὸν καιρὸν Ἰουστινιανοῦ τοῦ ῥινοτμήτου. αὐτὸς ἐμετοίκησε διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Σαρακηνῶν, καὶ Ἀράβων εἰς τὰ μέρη τῆς ἑλλησπόντου, καὶ Κυζίκου μὲ πολλοὺς Κυπρίους. Εὑρέθη εἰς τὴν ἐν Τρούλλῳ πενθέκτην Σύνοδον, ἔλαβεν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, καὶ τῆς Συνόδου ἀρκετὰ προ-

νόμια, καὶ κυβέρνησιν. οὗτος εἶναι ὁ πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος, ὁποῦ ὠνομάσθη ὑπὸ τῆς αὐτῆς Συνόδου νέας Ἰουστινιανῆς, ἐπειδὴ ὁ αὐτὸς Ἰουστινιανὸς ἀνεκαίνισε τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ Ἰουστινιανὴν νέαν αὐτὴν ἐκάλεσεν. Ἔδωκεν αὐτῷ ἡ αὐτὴ Σύνοδος ὑπὸ τὴν αὐτοῦ διοίκησιν, καὶ τὴν Κύζικον διωρήσασα, χρείας κατεπειγούσης, νὰ χειροτονῇ καὶ τὸν αὐτῆς Ἀρχιερέα. ἴδε πλατύτερον εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Κυρίου Φιλοθέου.

Γεώργιος, καὶ αὐτὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, συνεργείᾳ τοῦ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου Βασιλέως, ἐπροξένησε σκάνδαλα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, προκοπῆς, ἄνθρωπος, ἀπόθανεν ἐξωσμένος τοῦ θρόνου του.

Γεώργιος Λαπίθιος. ἔγραψε πολλὰ φιλοσοφικὰ καὶ θεολογικά. μερικὰ τούτων εὕρηνται εἰς τύπον. ἴδε Λέοντα Ἀλλάτιον. ἤνθη ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου.

Ἡσαΐας Κύπριος Μοναχὸς, καὶ ἀσκητικώτατος, οὗ εὕρηται ἐπιστολὴ πρὸς Νικόλαον τὸν Κλεγγίαν τυπωμένη. Αὐτὸς, ἂν δὲν σφάλλω, εἶναι ὁ Κτήτωρ, καὶ θεμελιωτὴς τοῦ ἱεροῦ, καὶ βασιλικοῦ Μοναστηρίου τοῦ Κύκκου, ὅς τις ἀσκήτευσεν εἰς τὰ ἐκεῖσε ὄρη ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. οὗτος ἐλευθερώσας τὸν Μανουὴλ Βουτομήτην στρατηγὸν τότε τῆς Νήσου, ἐκ τοῦ πάθους τῆς λιθαργίας διὰ τῶν προσευχῶν του, ἔδωκεν αὐτῷ Κανόνα, ἵνα προσπαθήσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς Κύπρον, ἡ ἐν τῷ Βασιλικῷ Παλατίῳ Κειμένη Θεομητορικὴ Εἰκόνα, μία οὖσα τῶν τεσσάρων τῶν παρὰ τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ ἱστορηθεισῶν, ἐπειδὴ τοιοῦτον ἦν τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Θεομήτορος. Ἔτυχεν αὐτοῦ ὄντος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀσθενῆσαι τὴν θυγατέρα τοῦ Βασιλέως ὑπὸ λιθαργίας. Τότε ἀφορμῆς λαβόμενος ὁ Βουτομίτης, ἐφανέρωσε τοῦ Βασιλέως Ἀλεξίου τὴν ἐπιταγὴν καὶ τὸν Κανόνα τοῦ Ἀσκητοῦ Ἡσαΐου, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἄλλως θεραπευθείσης τῆς Βασιλίδος μέχρις ὅτου καὶ δι᾽ ὀπτασίας ὁ Βασιλεὺς συγκατανεύσας, μετὰ πλοίου Βασιλικοῦ καὶ χρυσοβούλλων ἀπέστειλεν εἰς τὸν Ὅσιον τὴν νῦν Θαυματουργὸν εἰκόνα. ὁ δὲ ἀξιωθεὶς τοῦ ποθουμένου δι᾽ ἐξόδων Βασιλικῶν παρὰ τοῦ Δουκὸς τότε τῆς Νήσου λαβὼν ἔξοδον,

οἰκοδόμησε τὸ ἱερὸν Μοναστήριον εἰς τὸ ὄρος Κόκκον, εἴτε Κύκκον λεγόμενον. ἀλλὰ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης καὶ Βασιλικῆς οἰκοδομῆς εἰς τὸν καιρὸν Ρηγὸς τῆς Νήσου Πιερίνου Λουζινιανοῦ ἔτει 1370., ὑπὸ τῆς Πυρκαϊᾶς Ἀναλωθείσης, ὅτε ὁ λιθαργὸς τὴν εἰκόνα ἐν τῷ Πεύκῳ φεύγων ἔθηκεν, οὐδὲ ἴχνος νῦν ὁρᾶται. Πῶς γάρ; ἐπειδὰν τῶν ἐν δόξῃ, καὶ δυνάμει Λατίνων μετὰ ταῦτα, καὶ πρὸ τούτων αἱ ὑπερήφαναι οἰκοδομαί, καὶ Μοναστήρια, ὑπὸ τῶν Πυρκαϊῶν ὑπὸ σεισμῶν, ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, ὑπὸ τῶν Πολέμων, καὶ ἐπιδρομῶν τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἄλλων γενῶν, ὑπὸ τῆς δίς, καὶ τρεῖς παντελοῦς φθορᾶς τοῦ βασιλείου ἐρημώθησαν, κατεγκρεμνήσθησαν, κατεκάησαν, ποίῳ λόγῳ τῶν Ρωμαίων μόνον καὶ ὑποτεταγμένων καὶ τεταπεινωμένων τὰ Μοναστήρια καὶ παλαιά, δεδόσθω καὶ βασιλικόκτιστα τινά, ἔμελλον νὰ διατηροῦνται μέχρι τῶν ὑστέρων αἰώνων ἀλώβητα, ἀνεπηρέαστα, ἄφθαρτα, καὶ τῶν τοιούτων συμφορῶν ἀσυμμέτοχα; καί τοι ὡς λόγος παλαιὸς ᾄδεται ἐπὶ τῆς συχνῆς ἐπιδρομῆς τῶν Ἀράβων πολλὰ Μοναστήρια κατεκάησαν, καὶ πολλὰ κατεσκάφθησαν ὑπ' αὐτῶν, καὶ τοὺς οἰκοῦντας κατέσφαξαν ἀνιλεῶς. ἀλλὰ παραβλέποντες τὰς πάλαι τούτου ἅπαξ καὶ δὶς ἀνακαινίσεις, μετὰ τὴν ἐπὶ τοῦ 1750. ἔτους ὅμως ἐκείνην ἀνέλπιστον ἐπιπεσοῦσαν εἰς αὐτὸ φθορὰν διὰ τῆς Πυρκαϊᾶς ἐξολοκλήρου, τῇ ἀντιλήψει τῆς Θεομήτορος, Προνοίᾳ τοῦ Ἀοιδήμου ἐλλογίμου Κυρίου Φιλοθέου Ἀρχιεπισκόπου, καὶ μόχθῳ ἀόκνῳ τῶν Πατέρων μετὰ τοῦ οἰκονόμου Παρθενίου, διὰ τῆς πλουσιοπαρόχου ἐλεημοσύνης τῶν συμπατριωτῶν Κυπρίων, εὐλαβῶν εἰς ἄκρον εἰς τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα, οὐκ ὀλίγον καὶ ἀξίου συνδρομῆς τῶν εὐλαβῶν ξένων, εἰς διάστημα ὀλίγων χρόνων, ἠγέρθη μὲν ὁ Ναὸς ὑπὲρ τὸ πρῶτον πάλιν μᾶλλον περίβλεπτος, καὶ περικαλλέστερος. πᾶσα δὲ ἡ οἰκοδομὴ τοῦ Μοναστηρίου, καί τοι ὑπερβάλλουσα τοῦ προτέρου, τοσοῦτον εἰς κάλλος, καὶ εὐπρέπειαν ἤρθη, ὥστε ἀπορεῖν δικαίως πάντας, καὶ θαυμάζειν, εἰς ὄρη ὑψηλά, κρημνώδη, πετρώδη, καὶ δύσβατα, τὰς πέτρας, τὰ ξύλα, καὶ σχεδὸν τὸ ὕδωρ, καὶ ἁπλῶς πᾶσαν τὴν ἀναγκαίαν ὕλην φερομένην ἀπὸ πολλὰ μίλια μακράν, μὴ βοηθουμένων τῶν κτιζόντων,

εἰμὴ ἀπὸ τὰ νερὰ τῆς βροχῆς, ὁποίους κόπους, καὶ κινδύνους ὑπόμειναν, καὶ μὲ πόσα ἔξοδα, ἐδυνήθησαν οἱ Πατέρες ἐκεῖνοι, ἐντὸς ὀλίγου νὰ ὑψώσουσιν ἕνα τοσοῦτον μέγα, καὶ ὑπέρογκον οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον μόλις διὰ βασιλικῆς χειρὸς ἐδύνετο νὰ ἀπαρτισθῇ τοιοῦτεν, καὶ τηλικοῦτον. ἀλλ' ἰδοὺ πῶς ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται κατὰ τὸν Παῦλον. καὶ τῷόντι τὸ νεόκτιστον τοῦτο Μοναστήριον, ἐν μέσῳ ὀρέων ὑπερκείμενον, φέρει τὶ ἀξιοσέβαστον ἐκ φύσεως θεωρούμενον, διεγείρει μὲ τὴν ὄψιν τὴν ψυχὴν, καὶ τὴν κεντᾷ εἰς εὐλάβειαν καὶ πόθον, μετά τινος ἐξηρημένης χάριτος.

Τοῦτο τὸ Ἱερὸν, καὶ σεβάσμιον Μοναστήριον, μετὰ τὴν ἀνακαίνισιν, ἔλαβε καὶ αὐτὸ μεγάλην ὑπόληψιν εἰς πάντας τοὺς εὐσεβεῖς, καὶ ὀρθοδόξους τῆς Ὀθωμανικῆς ἐπικρατείας, διά τε τὰ συνεχῆ θαύματα πάντως τῆς χαριτοβρύτου εἰκόνος τῆς θεοτόκου εἰς τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτὴν ἀληθῶς μετὰ πίστεως, καὶ διὰ τὴν φιλόξενον προαίρεσιν τῶν Πατέρων τῆς Μονῆς εἰς πάντας, καὶ διὰ τὸ ταπεινὸν φρόνημα αὐτῶν, καὶ ζωὴν ἀσκανδάλιστον τῶν στελλομένων ταξιδιωτῶν ἀδελφῶν, ἔξω ἀπὸ τὴν Ἱερὰν ὁμήγυρην τῶν Πατέρων, καὶ τοῦ Ἡγουμένου. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν σήμερον ὑπερέχει τῶν ἄλλων τῆς Νήσου, καὶ τάξει Ἐκκλησιαστικῇ, καὶ ἠθῶν κοσμιότητι τῶν Πατέρων τῷ Μοναστικῷ βίῳ ἐμπρεπούσῃ, καὶ τῷ πλήθει τῶν οἰκούντων, καὶ τῇ ἀφθονίᾳ τῶν χρειωδῶν τῆς ζωῆς, καὶ αὐταρκείᾳ, καὶ τῇ πλεοναζούσῃ εὐτυχίᾳ εἰς ὑποστατικὰ, καὶ μετόχια, ἔχον ἀρκετὰ εἰς πᾶν μέρος τῆς Νήσου. ἔξοθεν δὲ ἀπὸ ταξίδια, εὐποροῦν εἰς τὰς περισσοτέρας Ἐπαρχίας τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους, καὶ κατὰ πᾶσαν ἄλλην εὐμάρειαν πλουτεῖ, ὑπερέχει, καὶ τῇ εὐλαβείᾳ τῶν Χριστιανῶν ὑποστηρίζεται. Ἔστι δὲ καὶ σταυροπήγιον, καίτοι εἰς τὰς Ἐπαρχίας μεταξὺ Πάφου, καὶ Κυρηνίας εὑρισκόμενον, ἀλλ' ὑποτελεῖ εἰς τὸν κατὰ καιρὸν τῆς Νήσου Ἀρχιεπίσκοπον, πάλαι μὲν πλεονεκτοῦν καὶ βασιλικῶν χρυσοβούλλων, ὡς εἴρηται, ὑπὸ δὲ τῆς πυρκαϊᾶς διαφθαρέντων. ἀλλ' ὅμως ἐφοδιασθὲν ἔπειτα πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ σταυροπηγιακοῦ πάλιν προνομίου, μετὰ Πατριαρχικῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ γραμμάτων, καὶ τῶν χρηματισάντων Ἀρχιεπισκόπων τῆς Νήσου,

ῶν τὸ ὄνομα καὶ ζώντων, καὶ θανόντων μόνον μνημονεύεται παρρησίᾳ ἐν τοῖς Διπτίχοις. Τούτου ὁ ἡγούμενος φέρει ῥάβδον καὶ Μανδίαν, εἰς τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς τοῦ χρόνου, μετὰ τῆς πρεπούσης παρατάξεως διὰ τὸν βαθμόν. Κατὰ δὲ τὰς ὀκτὼ τοῦ Σεπτεμβρίου κατ' ἔτος ἀκολουθεῖ ἐκ πάσης τῆς Νήσου, ἑκατοστάδων σύναξις τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν Μονὴν χάριν προσκυνήσεως, καθ' ἣν πορεύεται καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος διὰ τὸ ἔθος, καὶ λειτουργεῖ καὶ ἐπισκέπτεται τοὺς ἐκεῖ Πατέρας, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου ἀδυνάτως ἔχοντα διορθώσεως, συμπίπτοντα μεταξὺ τῶν Πατέρων διὰ παρακλήσεως αὐτοῦ, καὶ εἰδήσεως παιδεύει, τῇ Ἀρχιερατικῇ ἐξουσίᾳ, χρείας καλούσης καὶ διορθοῖ. Τοῦ ἡγουμένου δὲ ἀποθανέντος, ἡ ἀδελφότης τῶν Πατέρων ἐκλέγει τὸν νέον τῆς Μονῆς Προεστῶτα, καὶ μετὰ τὴν ἐκλογὴν ἀναφέρει τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ περὶ τοῦ ἐκλεχθέντος, ὃν διὰ τῆς Ἀρχιερατικῆς χειροθεσίας προχειρίζει ὁ ῥηθεὶς Ἀρχιεπίσκοπος Ἡγούμενον.

Ὅσοι Ἐπίσκοποι Κύπριοι εὑρέθησαν εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους.

Εἰς τὴν πρώτην ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον εὑρέθησαν οὗτοι. Κύριλλος Ἐπίσκοπος Πάφου, Γελάσιος Σαλαμίνης, Λυξίβιος, Φώτιος, Γεράσιος, Ἀφροδίσιος, Εἰρηνικὸς, Νουνέχιος, Ἀθανάσιος, Μακεδόνιος, Σπυρίδων, Τριφύλλιος, Νερβανὸς, καὶ Σωσικράτης. αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εὑρέθησαν καὶ εἰς τὴν Σαρδικὴν Σύνοδον ἐναντίον τοῦ Ἀρείου.

Εἰς τὴν δευτέραν ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικὴν Σύνοδον κατὰ Μακεδονίου Ἀπολιναρίου καὶ τ. ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, καὶ Δαμάσου Πάπα, καὶ Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, εὑρέθησαν, Ἰούλιος Πάφου, Θεόπομπος Τριμυθοῦντος, Τύχων Ταμασέων, Μνημονιος Κιτίου.

Εἰς τὴν τρίτην ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον κατὰ Νεστορίου, ἐπὶ Θεοδοσίου, καὶ Οὐάλαντος Βασιλέων, καὶ Κελεστίνου Ῥώμης, καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, εὑρέθησαν αὐτοὶ οἱ Ἐπίσκοποι. Ῥηγῖ-

νος Κωνσταντίας, Σαπρίκιος Πάφου, Ζήνων Κουρείου, Εὐάγριος Σολέας, καὶ Καισσάρειος Πρωτοπαπᾶς.

Εἰς τὴν τετάρτην Οἰκουμενικὴν ἁγίαν Σύνοδον ἐν Χαλκιδόνι κατὰ τῶν Αἱρετικῶν Εὐτυχοῦς, καὶ Διοσκόρου Ἀλεξανδρείας, ἐπὶ Μαρκιανοῦ Βασιλέως, τοῦ ἁγίου Λέοντος Πάπα Ρώμης, καὶ Ἀνατολίου Κωνσταντινουπόλεως, εὑρέθησαν Ἐπίσκοποι Κύπριοι, Ἐπιφάνειος Σολέας, Ἡλιόδωρος Ἀμαθοῦντος, Προέχιος Ἀρσενόης, Ἐπαφρόδιτος Ταμάσου, Δίδυμος Λαπίθου, Φωτινὸς Κυθριῶν διὰ Διονυσίου τοποτηρητοῦ.

Εἰς τὴν Πέμπτην Σύνοδον κατὰ τῶν Ὠριγένους βιβλίων, καὶ ἄλλων εἰς τὸν καιρὸν Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου, Βιργιλίου Ρώμης, καὶ Εὐτυχίου Κωνσταντινουπόλεως, δὲν εὗρηκα νὰ ἦτον τινὰς Ἐπίσκοπος ἀπὸ τὴν Κύπρον, διὰ τὸ, ὀλίγοι νὰ ἐσυνάχθησαν εἰς αὐτὴν τὴν Σύνοδον Ἀρχιερεῖς.

Εἰς τὴν Ἕκτην οἰκουμενικὴν ἁγίαν Σύνοδον, ἐναντίον τῶν Μονοθελητῶν ἐπὶ Κωνσταντίνου Βασιλέως Πωγωνάτου, τοῦ ἁγίου Ἀγάθωνος Ρώμης, καὶ Γεωργίου Κυπρίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, εὑρέθησαν ἀπὸ τὴν Κύπρον Ἀρχιερεῖς, Τύχων Κιτίου, Στρατόνικος Σολέας, Θεόδωρος Τριμυθοῦντος, καὶ τοποτηρητὴς Ἐπιφανίου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου. ὑπέρμαχοι δυνατοὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. αὐτὴ ἡ Σύνοδος ἐτίμησε τὴν Πατρίδα μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα, κράζουσα αὐτὴν Φιλόχριστον. ἴδε Πραξ. ιδ'. τῆς αὐτῆς Συνόδου.

Αὐτῆς τῆς συνόδου μὴ τελειωθήσης, ἀπόθανεν ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, οὗ ὁ υἱὸς Ἰουστινιανὸς ὁ Ρινότμητος ἀνηγορεύθη Βασιλεὺς, καὶ μετ' ὀλίγων χρόνων παρέλευσιν, συνήθροισε τὴν ἐν Τρούλλῳ εἰς τὸ βασιλικὸν Παλάτιον ὀνομασθεῖσαν Πενθέκτην Σύνοδον, εἰς ἣν εὑρίσκετο Ἰωάννης Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ διὰ προστάγματος βασιλικοῦ διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Σαρακηνῶν, καὶ Ἀράβων μετανάστης γενόμενος τῆς Νήσου μετὰ τοῦ Κλήρου, καὶ πολλοῦ λαοῦ, ὡς ἐν τῇ Ἱστορίᾳ διηγήθημεν πρότερον. ὅστις μετὰ τὴν μετὰ Ἀράβων τοῦ Βασιλέως εἰρήνην, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν του, Νέας Ἰουστινιανῆς ἐπονομασθεὶς ἀπὸ τὴν Σύνοδον.

Εἰς τὴν Ἑβδόμην Οἰκουμενικὴν ἁγίαν Σύνοδον συναθροισθεῖσαν κατὰ τῶν Εἰκονομάχων ἐπὶ Κωνσταντίνου, καὶ Εἰρήνης τῶν Βασιλέων, καὶ Ἀνδριανοῦ Ρώμης, καὶ Ταρασίου Κωνσταντινουπόλεως, εὑρέθησαν Ἐπίσκοποι Κωνστάντιος Κωνσταντίας, Εὐστάθιος Σολέας, Σπυρίδων Κυθριῶν, Θεόδωρος Κιτίου, Γεώργιος Τριμυθοῦντος, Ἀλέξανδρος Ἀμαθοῦντος.

Περὶ τιμίων ξύλων, ἁγίων Λειψάνων, καὶ Θαυματουργῶν τῆς Παναγίας Εἰκόνων.

Εἰς τὸ χωρίον πάνω λεύκαρα εὕρηνται τμήματα ἀπὸ τίμιον ξύλον τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ, τὸ ὁποῖον ἀφιέρωσεν ἡ Μακαρία Ἑλένη εἰς τὸ χωρίον τόχνη πρότερον. μετὰ ταῦτα, ὡς ἐδιηγήθημεν, μετεκομίσθη εἰς τὰ λεύκαρα διὰ φύλαξιν, ἔνθα ναὸς τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ οἰκοδόμηται, καὶ ἔστι μέχρι τῆς σήμερον, τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς προστρέχοντας μετὰ πίστεως ἐνεργεῖ ἄπειρα ἰάματα.

Εἰς χωρίον Ὅμοδος εὕρηται μέρος τοῦ τιμίου Καννάβου, μὲ τὸν ὁποῖον ἔδεσαν τὸν Κύριον ἡμῶν οἱ παράνομοι Ἑβραῖοι, φέροντες αὐτὸν ἐπὶ τὸ πάθος. κατ᾽ ἔτος τῇ ιδ᾽. Σεπτεμβρίου εἰς αὐτὸν τὸν Ναὸν γίνεται μεγάλη Πανήγυρις, καὶ συνάθροισις Χριστιανῶν χάριν εὐλαβείας, καὶ ποιεῖ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ἄπειρα θαύματα.

Εἰς χωρίον Κουκᾶ κάτωθεν τοῦ Κοιλανίου, εἶναι Ναὸς τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, εἰς ὃν ἐναπετέθησαν τὰ τρίμματα τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, ὅταν ἡ ἁγία Ἑλένη ἔσχισεν εἰς τμήματα τὸν τίμιον σταυρὸν εἰς τὸν Βασιλοπόταμον. Φέρουσι μεγάλην εὐωδίαν.

Εἰς τὸ ὄρος τοῦ σταυροῦ εἶναι Ἱερὸν Μονήδριον, κτίσμα, ὡς ᾄδεται τῆς Μακαρίας Ἑλένης. Εἰς τὸν Ναὸν τούτου εὕρηται μέρος τοῦ τιμίου ξύλου, ὡς ἀκούεται, δωρηθὲν τοῦτο εἰς αὐτὸν τὸν τόπον ἀπὸ τῆς αὐτῆς Ἁγίας Ἑλένης.

Ἀπὸ τὰς θαυματουργοὺς Εἰκόνας τῆς Παναγίας, μία καὶ πρώτη εἶναι ἡ ἐπωνομαζομένη Ἐλεοῦσα τοῦ Κύκκου, ἥτις, ὡς ἐξ Ἱστορίας ἔχομεν, Ἱστορήθη ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ. θαύματα ἄπειρα ἐνεργεῖ εἰς τοὺς μετ᾽ εὐλαβείας εἰς τὴν αὐτῆς χάριν προστρέχοντας,

καθὼς ἀνωτέρω ἐσημειώσαμεν.

Ἄλλη Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου Θαυματουργὸς εὕρηται εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ ὄρους Μαχαιρᾶ, (α) ὅπερ ἐκ τοῦ μηδενὸς σχεδὸν ἀνεκαίνισεν ὁ Μακαρίτης Μοναχὸς Οἰκονόμος Παρθένιος. Ἐπλούτισεν ἀπὸ κειμήλια ἀξιόλογα τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐστόλισε τὴν Μονὴν μὲ Πατέρας Ἱεροπρεπεῖς, καὶ Ἱκανούς. Ηὔξησεν αὐτοῦ τὰς προσόδους, καὶ κτήματα, φυτεύσας Ἀμπελῶνας, Ἐλαιῶνας, κάρπιμα δένδρα, καὶ περιβόλια λαχάνων ὀσπρίων, καὶ μετάξης διάφορα. ἀπόκτησε μετόχια, μύλους, πρόβατα, βόας, ζῶα εἰς πλῆθος, πολλά τε ἄλλα. κατέστησεν ἐν συντόμῳ τὴν Μονὴν νὰ ὑπερέχῃ τῶν ἄλλων εἰς κτήματα, καὶ εὐπρέπειαν, καὶ νὰ ἁμιλλᾶται καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ Κύκκου. Ἀνὴρ, ὁποῦ εἶχεν ἀπὸ τὴν φύσιν χάρισμα τὴν Ῥώμην, καὶ ἀνδρείαν τοῦ σώματος. ἐξ αὐτῆς πολλὰ ἐκατόρθωσεν ἀνδραγαθήματα. ἁπλοῦς τὴν ψυχὴν, Φιλόπονος, καὶ Φιλόθεος. ἀξιομίμητος ἀληθινὰ, καὶ ἀξιομνημόνευτος. Ἐτελεύτησε περὶ τοὺς 1770., σχεδὸν κυβερνήσας τὴν Μονὴν πεντήκοντα σχεδὸν χρόνους.

Ἄλλη Εἰκὼν τῆς Θεομήτορος θαυματουργὸς, εὑρίσκεται εἰς τὸ Μοναστήριον λεγόμενον τῆς Χρυσορρογιατίσσης εἰς τὴν Πάφον. Παλαιοτάτη Ἱστορία, καὶ ἀξιοσέβαστος. Ἡ Ἱερὰ ἐκεῖσε Ἐκκλησία, καὶ τὸ Μοναστήριον ἀνεκαινίσθη κατὰ τοὺς 1770., ἐκ θεμελίων ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ νῦν ἀξιοπρεπῶς τὴν Ἱερὰν Ἐκκλησίαν τῆς Πάφου Ἰθύνοντος Πανιερωτάτου Κυρίου Παναρέτου Μητροπολίτου, διὰ συνδρομῆς αὐτοῦ, τῶν Πατέρων τῆς Μονῆς, καὶ τῶν Χριστιανῶν τῆς Νήσου.

Ἄλλαι, ἡ τῆς Τρικουκκιότισσας εἰς τοὺς πόδας τοῦ Τροόδου, καὶ ἡ Τροοδίτισσα, παλαιώταται εἰκόναι, καὶ θαυματουργαὶ τὰ ὁποῖα

(α) Ἔτει 6680. Χριστοῦ 1172. Διὰ χρυσοβούλλου τοῦ Αὐτοκράτορος Μανουὴλ Κομνηνοῦ, ὑπὸ Ἰγνατίου καὶ Προκοπίου τεθεμελίωται Πρῶτον ἡ Μονὴ, εἶτα ὑπὸ Νείλου ἡγουμένου καὶ ἐπισκόπου ταμασίας, ἐπὶ Ἰσαακίου καὶ Ἀλεξίου βασιλέων τῶν Ἀγγέλων, ὡς ἡ σωζομένη ἔτι χειρόγραφος διαθήκη ἐν αὐτῇ μαρτυρεῖ, τυπωθεῖσα ἐν ἔτει 1756. ὑπὸ τοῦ Μοναχοῦ Παρθενίου.

ῆσαν τὸ πάλαι Μοναστήρια πλουτισμένα ἀπὸ Μοναχούς, καὶ ἀξιόλογα.

Εἰς τὴν Λευκοσίαν εὑρίσκονται δύω Θαυματουργαὶ Εἰκόναι, μία ἡ τῆς Φανερωμένης Ἀρχαιοτάτη, καὶ ἄλλη ἡ τῆς Ἀλινιωτίσσης. Εὑρίσκονται καὶ ἄλλαι πολλαὶ Εἰκόναι τῆς Θεοτόκου εἰς πολλὰ μέρη τῆς Νήσου, διὰ τῶν ὁποίων ὁ μεγαλοδύναμος Θεὸς, δίδει τὴν χάριν του εἰς τοὺς μετὰ πίστεως προστρέχοντας.

Εἰς τὴν Βάσαν χωρίον τῆς Ἐπαρχίας Πάφου εὑρίσκονται δύω κομμάτια λείψανα τοῦ ἁγίου Βαρνάβα, τὰ ὁποῖα ἴδε, λέγει, ὁ Νεόφυτος Ροδινὸς Κύπριος, καὶ αὐτὰ ἐπροσκύνησε.

Εἰς χωρίον Ποταμιὸν πλησίον τῆς Βάσας εἶναι ὁ βραχίων τοῦ ἁγίου Μνάσωνος Κυπρίου. Νεόφ. Ροδ.

Εἰς τὴν Πάφον εἶναι ὁλάκαιρον τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν τόπον. Νεόφ. Ροδ. Ἱστορεῖ.

Εἰς τὴν Ἐγκλείστραν Μοναστήριον, ὡς εἴπομεν, τὸ λείψανον τοῦ ὁσίου Νεοφύτου.

Εἰς τὴν Πάφον μέσα εἰς ἕνα σπήλαιον εἶναι λείψανα τὰ ὁποῖα λέγονται τῶν ἑπτὰ Μαρτύρων.

Εἰς τὸ Ὅμοδος εὑρίσκεται τὸ Ἱερὸν Κρανίον τοῦ Ἀποστόλου Φιλίππου, μετακομισθὲν ἀπὸ τὴν καθ' αὐτὸ Ἐκκλησίαν τοῦ Ἄρσους, διὰ ἀσφάλειαν. Τοῦτο βεβαιοῦται διὰ τῶν Αὐθεντικῶν, ἢ καὶ βασιλικῶν σφραγίδων, ὁποῦ φέρει εἰς τὸ περιχρυσωμένον αὐτοῦ κιβώτιον, ὅπερ πρὸ ὀλίγου ἐκλάπη, καὶ πάλιν εὑρέθη, καὶ ἐπιδιορθωθὲν ἐτέθη ἔνδον τὸ Ἱερὸν Κρανίον, περὶ τὸ 1774. ἔτος.

Εἰς τὸ Μοναστήριον ἁγία Μονὴ λεγόμενον εἰς Πάφον, εὕρηται ἀκριβῶς φυλαττόμενον Τμῆμα τοῦ Ἱεροῦ ὠμοφορίου, ὅπερ ἡ ὑπεραγία Θεοτόκος ἐχάρισε τῷ ἁγίῳ Νικολάῳ, ὄντι εἰς φυλακὴν ραπίσαντι τὸν Ἄρειον εἰς τὴν Σύνοδον.

Εἰς τὴν Πάφον εὑρίσκεται τὸ Κρανίον τοῦ ἁγίου Κώνονος.

Εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν πλησίον, εὑρίσκεται τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Ἑρμογένους, καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Ἐκκλησίαν. Ἐκλάπη μέρος, καὶ εὕρηται μέρος μετὰ τοῦ Κρανίου.

Εἰς τὸ τοῦ ἁγίου Ἡρακλειδίου Μοναστήριον, εὑρίσκονται μέρη λειψάνων τοῦ αὐτοῦ ἁγίου. Προσέτι πολλὰ ἄλλα τμήματα ἁγίων λειψάνων εὑρίσκονται εἰς κάθε μέρος τῆς Νήσου. καὶ εἰς τὰ Μοναστήρια τὰ μεγαλήτερα φυλαττόμενα.

Μεγάλην εὐλάβειαν σώζει τὸ περισσότερον μέρος τῶν Χριστιανῶν τῆς Νήσου, εἰς τὸν ἅγιον Παντελεήμονα τῆς Μύρτου, τοῦ ὁποίου εἶναι θαυματουργὸς ἡ Ἱερὰ εἰκών. συντρέχει πλῆθος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς κζ΄. Ἰουλίου ἀναρίθμητον εἰς αὐτὸ τὸ Μοναστήριον.

Εἰς τὴν Κωμόπολιν Μόρφου, εὑρίσκεται ὁ τάφος μαρμαρένιος τοῦ Μάρτυρος Μάμαντος, ὅπερ κατὰ παράδοσιν ἐφέρθη διὰ θαλάσσης, φανεὶς ἐν ὁράματι ὁ Μάρτυς εἰς ἕνα τῶν ἐγχωρίων καὶ ἐπαρακίνησεν αὐτόν. ὃς λαβὼν τὸ ζεῦγός του ἀπὸ τὴν ἐκεῖ παραθαλασσίαν ἐκόμισεν αὐτὸ μετὰ τοῦ ἁγίου λειψάνου ἔνδον, εἰς ὃν τόπον μέχρι τοῦ νῦν εὕρηται, ὁ περικαλλὴς αὐτοῦ Ναὸς οἰκοδομημένος, (λέγεται) ὅτι κατὰ τὴν ἑορτήν του ἀναβρύει ἐκ τοῦ Τάφου τὶ ἐλαιῶδες ὑγρὸν, ὠφέλημον εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ μετ' εὐλαβείας αὐτὸ χριωμένους.

Περὶ ἀξιομνημονεύτων ὑποκειμένων, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Νήσου ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, κατὰ τὸν Νεόφυτον Ροδινὸν Κύπριον ἀπὸ τοὺς 1571., ἕως 1661.

Στέφανος Λουζινιανὸς ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν Διδακτῶν, φράτορας. ἦτον ἀπὸ τὴν λευκοσίαν ἀπὸ τὸ βασιλικὸν γένος τῶν Λουζινιανῶν. σοφὸς καὶ εἰς τὴν Θεολογίαν ἄριστος. Ἔγραψε βιβλίον Ἰταλιστὶ, τὸ ὁποῖον ἐπιγράφεται χωρογραφία, καὶ σύντομος ἱστορία τῆς Νήσου Κύπρου, (ἐξ οὗ πολλὰ ἐλάβομεν εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς παρούσης ἱστορίας) ἔζη εἰς τὸν καιρὸν τῆς Αἰχμαλωσίας.

Λεόντιος Εὐστράτιος Ἱερομόναχος ἀπὸ τὸ Κοιλάνιον. σοφὸς, διδακτὴς, Διδάσκαλος τοῦ ἄνωθεν Νεοφύτου. ἀπόθανεν ἡγουμενεύων εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ εἰς Λευκοσίαν ἁγίου Ἰωάννου Πίπη Ὀρθόδοξος. εὑρίσκονται εἰς τὸ Ἐπιστολάριον τοῦ Θεοφίλου Κορυδαλέ-

ως (α) ἐπιστολαὶ ἑλληνικαὶ τοῦ αὐτοῦ ἀξιόλογοι.

Λουΐζιος Ροῦσος. Φιλόσοφος, καὶ Θεολόγος. ἦτον ἀπὸ τὴν ποταμιὰν ἄνωθεν τοῦ Κοιλανίου. αὐτὸς ἐσπούδαξεν εἰς τὸ ἐν Ρώμῃ φροντιστήριον τῶν Γραικῶν. ἦτον ἀρκετὸς εἰς τὰ ποιητικὰ, καὶ ρητορικά. Ἐσύνθεσε βιβλίον εἰς τὰ ὀκτὼ τῆς φυσικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους κατὰ σχολαστικὸν τρόπον. ἀπέθανεν εἰς τὴν Καλαβρίαν 1642. ἤξευρεν ἀρκετὰ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ Λατινικήν.

Ματθαῖος Ἱερομόναχος ἀπὸ ταῖς Γαλάταις. Ἐσπούδαξεν εἰς Ἰταλίαν. ἐδίδαξεν ἑλληνικὰ γράμματα εἰς Κύπρον, εἰς ἣν καὶ ἀνεπαύθη κατὰ τοὺς 1637.

Νεόφυτος. Βραγγομίδης Ἱερομόναχος ἀπὸ τὴν Συλίκουν. ἤκουσε τοῦ ἄνωθεν Νεοφύτου τὰ μαθήματα. Ἐπορεύθη εἰς διαφόρους τόπους τῆς Δύσεως, καὶ Ἰταλίαν, καὶ Ρώμην, ἐσπούδαξε μαθηματικὰ, καὶ φιλοσοφικὰ μαθήματα. Ἐδίδαξε πολλοὺς νέους τὰ ἑλληνικὰ εἰς Καλαβρίαν, καὶ Νεάπολιν, εἰς ἣν καὶ ἐτελεύτησεν Ἐφημέριος ὢν τῆς ἐκεῖσε Ἐκκλησίας τῶν Γραικῶν. Ἔγραψε σύνοψιν λογικῆς πραγματείας. ἀνεπαύθη τῷ 1654.

Γεώργιος Βουστρώνιος ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν Ἰησουΐτης, τρόφιμος τοῦ ἐν Ρώμῃ σπουδαστηρίου, διδάσκαλος εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, καὶ θεολογίαν, ἐμεταγλώττισεν ἀπὸ τὴν Λατινικὴν εἰς τὴν ἁπλῆν Ρωμαϊκὴν, τὸ βιβλίον τοῦ σοφοῦ Βελαρμίνου, καλούμενον, Ἀνάβασις νοῦ πρὸς τὸν Θεόν. ὠφέλημον διὰ τοὺς Πνευματικούς. εἶχε καὶ ἀδελφὸν οὐκ εὐκαταφρόνητον Ματθαῖον ὀνόματι.

Ἰάσων Σωζόμενος Φιλόσοφος, καὶ διδάσκαλος εἰς τὴν Θεολογίαν, καὶ Ρήτορας ἄριστος. Ἐδίδαξε Ρητορικὴν εἰς τὸ φροντιστήριον τῶν

(α) Τούτου τοῦ ἐξηγητοῦ τῶν Ἀριστοτελικῶν σοφοῦ Κορυδαλέως, τινὰ τῶν φιλοσοφικῶν αὐτοῦ ἑρμηνεύσεων ἀνέκδοτα, οἷον τὸ περὶ φυσικῆς Ἀκροάσεως, καὶ περὶ γενέσεως, καὶ φθορᾶς, δι' ἐξόδων τοῦ Μακαριωτάτου πατρὸς Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Κυρίου Χρυσάνθου, τοῦ τε Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Πάφου Κυρίου Παναρέτου, εὐχερείας χάριν τῶν φιλοσπουδαίων τοῦ γένος, ἐτυπώθησαν ἐπιστατοῦντός μου, προκριθέντος πῶς ὑπὸ τῆς αὐτοῦ Μακαριότητος ὑπὲρ τούτων τὴν εἰς Βενετίαν ἐκπλεῦσαι· τῷ 1777. ἔτει. Σεπτεμβ.

Γραικῶν ἐν Ῥώμῃ. ἔγραψεν ἐξήγησιν εἰς τὴν ποιητικὴν τοῦ Ἀριστοτέλους, λόγους ἐγκωμιαστικούς, καὶ ἄλλα. μετὰ ταῦτα ἔγινε θησαυροφύλακας εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν τῶν Κορυφῶν.

Ἰωάννης Σωζόμενος, τρόφιμος τοῦ ἐν Ῥώμῃ Φροντιστηρίου. Ἐχρημάτισεν Ἰατρὸς καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς ὀνομαστοὺς τῆς θεοσώστου πόλεως Βενετίας. ἔζη τῷ 1600.

Γάσπαρος Λουζινιανὸς, τρόφιμος τοῦ αὐτοῦ φροντιστηρίου, Φιλόσοφος, καὶ θεολόγος, Κανόνικος τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Λορέττον, καὶ Οἰκονόμος τοῦ Ἐπισκόπου τῆς αὐτῆς χώρας.

Πέτρος Λουζινιανὸς, καὶ αὐτὸς σοφὸς, καὶ διδακτὴς ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν Ἰησουΐτῶν.

Φραγκίσκος δάβυλα Ἐπίσκοπος εἰς τὸ Ἄσκολι τῆς Ἀπουλίας, διδακτὴς ἐξαίρετος. ἦτον ἀπὸ τὴν τάξιν τοῦ Σὰν Φραγκίσκου.

Ἰάσων Δενόρες. Ἐδίδαξε Ῥητορικὴν εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς Πάδοβας.

Πέτρος σταυρινὸς διδάσκαλος εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, καὶ Θεολογίαν ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν Ἰησουΐτῶν πρεσβύτερος. Ἐστάθη ἐξαγορευτὴς εἰς τὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου Πέτρου εἰς Ῥώμην.

Παρθένιος Μητροπολίτης Λυβίης, εἰς τὴν Ἀφρικήν. ἄνθρωπος ἐνάρετος, καὶ εἰς ἀσκητικὸν, καὶ Μοναδικὸν βίον περίβλεπτος. ἦτον ἀπὸ τὴν Ποταμιὰν υἱὸς Σολομοῦ, καὶ Πετρίτζης. δὲν ἦτον ἄμοιρος Ἑλληνικῶν μαθημάτων, ἐτελεύτησεν ἔτει 1661.

Ἰλαρίων Κιγάλας Ἱερομόναχος ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν. Ἐσπούδαξε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ δύω του ἀδελφοὶ εἰς τὸ ἑλληνικὸν τῆς Ῥώμης φροντιστήριον, διδάσκαλος εἰς Θεολογίαν, εἰς Ῥητορικὴν, καὶ ποιητικὴν, Ἑλληνικῆς, καὶ Λατινικῆς γλώσσης ἔμπειρος. Ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς πολλοὺς τόπους, καὶ εἰς τὴν Πόλιν τῶν Ἰωαννίνων. Ἐχρημάτισε προεστὼς καὶ διδάσκαλος εἰς τὸ ἐν Παταβίῳ φροντιστήριον τῶν Ῥωμαίων, τὸ ὁποῖον νεωστὶ τότε συνέστη διὰ δαπάνης τοῦ σοφωτάτου, καὶ μακαρίτου Ἰωάννου Κουτωνίου ἐκ Δεβερροίας, καὶ αὐτοῦ τροφίμου τοῦ αὐτοῦ Ἑλληνικοῦ φροντιστηρίου. Ἐτιμήθη ὑπὸ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας καὶ Οἰκουμενικὸς Διδάσκαλος Μέγας

Θεολόγος, θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος, δεσπότης καὶ Ἀρχιδιδάσκαλος καὶ ἔξαρχος τῶν ἁπανταχοῦ διδασκάλων, φέρων Μανδίαν, βακτηρίαν καὶ ὑακινθόκροον σκιάδιον, ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τὸ συγγιλιῶδες γρᾶμμα εὑρισκόμενον τούτου τμῆμα ἐν τῷ Κώδικι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου. καὶ μετὰ ταῦτα ἐλθὼν εἰς Κύπρον ἐχειροτονήθη Ἀρχιεπίσκοπος περὶ τὸ 1660. σχεδὸν ἔτος. δὲν εὐδοκήμησεν ὅμως εἰς τοὺς Κυπρίους, (α) καὶ φυγὼν ἐπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, μὴ εἰδότες ποῦ ἐτελεύτησεν. ἀντ' αὐτοῦ τότε ἐχρημάτισεν Ἀρχιεπίσκοπος ὁ Νικηφόρος, ὃς ἐδιόρθωσε καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Πίπη, ὡς ἐν τῷ Νάρθηκι αὐτῆς φαίνεται.

(α) Ἐν τινι παλαιῷ χειρογράφῳ Κώδικι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, δευτερεύοντος βαθμὸν φέρων, καὶ γραμματικοῦ, ἐπὶ τοῦ Μακαρίτου Ἀρχιεπισκόπου Κυρίου Παϊσίου ἔτει 1762. ἐνθυμοῦμαι νὰ ἀνέγνωσα μίαν ἐπιστολὴν, τοῦ Κλήρου τῆς λευκοσίας, ψεκτικὴν κατὰ τοῦ αὐτοῦ Ἱλαρίωνος Ἀρχιεπισκόπου, πρὸς τὸν τότε Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. καὶ τελευταῖον, πῶς ἔφυγεν ἐκ τῆς Νήσου ἄνευ εἰδήσεως τινὸς καὶ ἐπορεύθη εἰς Κωνσταντινούπολιν. δὲν ἐνθυμοῦμαι ὅμως διὰ ποίας αἰτίας. οὗτος Ἀρχιεπισκοπεύων συνεκρότησε Σύνοδον ἐν τῷ εἰς Λευκοσίαν τοῦ Τριπιώτου Ναῷ, περὶ θείου βαπτίσματος, (μοὶ δοκεῖ) καὶ περὶ τῆς Θείας Εὐχαριστείας, καὶ περὶ τῶν κεκοιμημένων, συνδιαλεχθεὶς, μετὰ τῶν παρόντων φρατέρων περὶ τούτων. Τὰ δὲ ἀποφασισθέντα εὕρηνται ἔν τινι ἰδιοχείρῳ τοῦ μακαρίτου Παϊσίου βιβλίῳ· Ἅπερ πολλάκις ἀνέγνωσα ὢν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ. καλὸν ἦν, εἰ εἶχον ταῦτα συμπεριλαβεῖν τῷ τύπῳ, καὶ ὡς ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ μνήμης ἕνεκα τοιούτου ἐπιστημονικωτάτου ἀνδρός.

Τὰ Προϊόντα τῆς Νήσου, ἤτοι γεννήματα, καὶ πρῶτον περὶ ἀνθρώπων.

Προβάλλει πρῶτον ἡ Νῆσος ἄνδρας, καὶ Γυναῖκας εἰς τὸ ἀνάστημα τοῦ σώματος μετρίους, κατὰ τὸ δίκαιον, γενικῶς ὁμιλοῦντες. καὶ μήτε πολυσάρκους, καὶ παχεῖς, μήτε κατεσκληκότας, καὶ στιγνούς. τὰ μέλη αὐτῶν σύμμετρα, καὶ τὰ πρόσωπα καλοσχημάτιστα. Πυγμαῖα σώματα, καμπούρια, ἢ τερατώδη, καὶ ἀσχημοειδῆ πρόσωπα εἰς τὴν Νῆσον δὲν γίνονται, καὶ μὲ ὅλην τὴν παράβλεψιν, καὶ ἀπροσεξίαν τῶν ἐγγαστρωμένων εἰς τὰ χωρία, καὶ τὴν ἀνεμπειρίαν τῶν μαμμαίων εἰς τὴν γέννησιν τῶν βρεφῶν. Κατὰ τὸ χρῶμα κλίνουσι περισσότερον εἰς τὸ ὑπόλευκον, καὶ ἐρυθρίζον, παρὰ εἰς τὴν ἄκραν λευκότητα, ἐξ αἰτίας τοῦ θερμοῦ κλίματος. Εἰς Λευκοσίαν, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς πολιτείας τῆς Νήσου, ὅπου οἱ κάτοικοι τρέπονται εἰς τὸ τακτικώτερον τοῦ βίου, καὶ εὐγενέστερον, δὲν ἀπολείπουσι πρόσωπα λευκά, καὶ μάλιστα τῶν γυναικῶν, καὶ ὡραίου εἴδους, μετά τινος σεμνοπρεπείας εἰς τὰ κινήματα, καὶ σχηματισμοὺς τοῦ λοιποῦ σώματος. Εἰς Καρπάσιον δέ, καὶ εἰς Πάφον εὑρίσκονται ἄνθρωποι πλέον μεγαλόσωμοι, καὶ εὔρωστοι.

Περὶ τῶν τῆς τροφῆς, καὶ περὶ διαφόρων Κρασίων.

Σιτάριον, καὶ Κριθάριον ἡ Νῆσος ἀποδίδει μεγάλην ποσότητα εἰς καιρὸν εὐφορίας, καὶ μάλιστα ἡ Περιοχὴ τῆς Μεσαορίας. φορτώνονται πολλὰ πλοῖα διὰ ξένους τόπους καὶ ἀπὸ τὰ δύω εἴδη. Ἔγινε δοκιμὴ ἐπὶ τοῦ καιροῦ τῶν Βενετζιάνων, πῶς ἐὰν δὲν εὔγενεν ἔξω τῆς Νήσου σίτος, καὶ κριθθὴ, καὶ χωρὶς ὁ γεωργὸς νὰ σπείρῃ, ἔφθανε τοὺς κατοίκους νὰ τοὺς θρέψῃ, δύω χρόνους μὲ αὐτάρκειαν. στεφ. Λουζ. Τὴν σήμερον ἴσως περισσότερον καὶ ἀπὸ τοὺς δύω. ἡ αὐθεντία, λέγει, εἰς τοὺς ὑστέρους χρόνους ἐδιώρισε νὰ σπέρνεται καὶ τὸ κεχρίον, ὡς ἀναγκαῖον διὰ τοὺς χωρικοὺς, καὶ πτωχοὺς, καθὼς συνηθᾶται εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἔνθα ὁ πτωχὸς, καὶ χωριάτης, λαὸς θρέφεται μὲ τὸ κεχράλευρον, καθὼς καὶ εἰς τὴν Κύπρον μὲ τὸ κριθθάλευρον. ἀλλ' οἱ χωριάται τῆς Νήσου συνηθεισμένοι εἰς τὸ κρίθινον ψωμὶ

δὲν ἔλαβον ἐπιμέλειαν νὰ τὸ πολυπλασιάσωσιν. ἦτον ἀληθινὰ ἀναγκαῖον τοῦτο τὸ εἶδος διὰ τὸν χωρίτην λαὸν τὴν σήμερον. ἡ γῆ τῆς Νήσου φαίνεται ἁρμόδιος εἰς τὴν καλλιεργείαν του, καὶ τὸ ἄνυδρόν της κλῖμα δὲν ἐκώλυε τὴν ὡρήμασιν. μὲ ὀλίγον νερὸν διότι, εἰς τζουκάλλιον ἑψήννει εἰς ὀλίγας στιγμὰς ὁ χωριάτης ἐδῶ εἰς τὴν Ἰταλίαν τὴν πολέντα του, (ἤτοι αὐτὸ τὸ κεχράλευρον) καὶ τρώγει την ὡσὰν τὸ ψωμὶ ζεστὴν, χωρὶς φούρνου χρείαν, καὶ ζυμώματος, ἡ ὁποῖα εἶναι τροφὴ ὑγιέστατος. οἱ Ἰατροὶ ἐνταῦθα διωρίζουσι πολλοὺς καὶ ἐκ τῶν εὐγενῶν, νὰ τρώγουσιν ἐξ αὐτῆς πολλάκις διὰ τὴν ὑγιείαν των.

Προδίδει ἡ Νῆσος εἰς διάφορά της μέρη, Κρασία ἐκλεκτὰ γλυκύτατα, καὶ εὔχυμα. καθὼς μαρτυροῦσι καὶ οἱ παλαιοὶ καὶ νέοι συγγραφεῖς, πῶς τὰ κρασία τῆς Κύπρου εἶναι γλυκύτατα, εὔχυμα, δυνατὰ, καὶ ὠφέλιμα διὰ τὸν στόμαχον. εἶναι ἐπαινετὰ εἰς ὅλην τὴν Οἰκουμένην διὰ τὴν βαλσαμώδη αὐτῶν ποιότητα καὶ δύναμιν ὡς οὐδενὸς ἄλλου τόπου σχεδόν. ὁ ἅγιος Γρηγόριος λέγει, καθὼς τὰ κρασία τῆς Κύπρου ὑπερβαίνουσιν εἰς τὴν ποιότητα τὰ ἄλλα κρασία τοῦ κόσμου, οὕτως ἡ ἀγάπη τοῦ φρονήμου εἶναι πρὸς τὴν ἀγάπην τῆς Νύμφης. Εἶναι γνώμη, πῶς ὁ Σολομὼν ἐπῆρε κλήματα ἀπὸ τὴν Κύπρον, καὶ ἐφύτευσεν εἰς τὸ ἀμπέλι τῶν Γάδδων «λέγει διότι εἰς τὸ ᾆσμα Κεφ. α'. Βότρυς τῆς Κύπρου ἀδελφιδός μου ἐμοὶ ἐν ἀμπελῶνι ἐν Γάδδι.» καὶ ὁ Ἰωάννης Βασιλεὺς Πουρτουγαλλίας ἔτει 1490. ἐπῆρε κλήματα, καὶ ἐφύτευσεν εἰς τὴν Νῆσον τῆς Μαδέρας, μίαν τῶν Καναρίων Νήσων. ἔνθα γίνεται κρασὶ παρόμοιον τῇ ποιότητι, ἀλλ' οὐ τόσον δυνατόν. Τὰ λεγόμενα Κομανταρίαι, καὶ γλυκὰ κρασία, ὅταν εἶναι μοῦστος μελανίζουσι, καὶ γλυκύτατα, ὀλίγον κατ' ὀλίγον χάνουσι τὴν μαυράδα, καὶ τὴν πολλὴν γλυκύτητα, καὶ ἀποκτοῦσι χυμὸν ἱλαρὸν, καὶ χρῶμα ὡς ἤλεκτρον. ὅταν δὲ πεπαλαιωθῶσιν ἀπὸ τοὺς χρόνους καταστήνωνται λευκὰ, εὐώδη, καὶ τελειώτατα. Μερικοὶ ἄρχοντες τῷ πάλαι ἐφύλαττον κρασία εἰς βαρέλλας ὡς ἑξήκοντα, καὶ ὀγδοήκοντα χρόνους. ἔδιδον ἀπὸ αὐτὰ τῶν ἀρρώστων ὡσὰν βάλσαμον, καὶ ἰατρεύοντο ἀπὸ κάποιας ἀσθενείας. Εἰς τοιαύτην παλαιότητα φθάνοντα, ἄναπταν ὡς λάδι, διὰ

τὸ πολὺ πνεῦμα, ὁποῦ ἔχουσι καὶ δύναμιν. Εὑρίσκονται καὶ τὴν σήμερον εἰς Βενετίαν τριάκοντα, καὶ τεσσαράκοντα χρόνων κρασία Κυπριώτικα, εἰς τινὰ μεγάλα τῶν ἀρχόντων ὀσπήτια. Εἶναι πολλὰ ὠφέλημα ἐνταῦθα εἰς Ἰταλίαν εἰς τινὰς ἀσθενείας, καὶ μάλιστα εἰς τὰς λεχῶνας γυναῖκας. Ἔχουσι μίαν ἀρετὴν διασωστικὴν, ὡσὰν τὸ βάλσαμον στερεώννουσι τὴν καρδίαν, καὶ ταχύνουσι τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος. Δίδει ὁ τόπος ἔξω μιαν μεγάλην ποσότητα, καὶ μὲ τὸ νὰ ἔχωνται εἰς μεγάλην ὑπόληψιν, φορτώνωνται κατ' ἔτος διάφορα πλοῖα διαφόρων γενῶν τῆς Εὐρώπης. ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἐντόπιοι κερδαίνουσιν ἕνα ἀρκετὸν εἰσόδημα ἐπειδὴ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ Κύρια Προϊόντα τῆς Νήσου. Γίνονται καὶ μαῦρα κρασία διὰ τὸ κοινὸν πιοτὸν εἰς ἀρκετὴν ποσότητα, καὶ ἄλλα ὑποκόκκινα κοινὰ ἀδύνατα, ὁποῦ εὐγάλλονται ρακί.

Μοσκάτα κρασία γίνονται ὀλίγα, ἀλλ' ὑπερβαίνουσι τὰ μοσκάτα κάθε ἄλλου τόπου, διὰ τὴν εὐωδίαν των, γλυκύτητα, καὶ παχύτητα. ἀπὸ τὰ σταφύλια κάμουσιν οἱ ἐντόπιοι πολλὰς ξηρὰς σταφίδας. γίνονται καὶ ἀπὸ τὸν Ἥλιον εἰς τὰ ἀμπέλια φυσικὰ πολλὰ, καὶ ἄλλα βαπτόμενα τὰ σταφύλια εἰς καγχλάζουσαν ἁλισίβαν, αὐτὰ ἔπειτα ξηρὰ εἰς τὸν Ἥλιον, εἶναι τὰ πλέον ἐξαίρετα. ἀπὸ τὸν μοῦστον κατασκευάζονται διάφορα γλυκύσματα μὲ μῆλα, ἀππίδια, μὲ καρύδια, καὶ ἀμύγδαλα σουτζούκια, καὶ μὲ σιτάριον πορτοὺς Κυπρίως λεγόμενα, ἐξ ὧν μάλιστα ἐπιτηδεύονται τὰ περὶ τὸ Κοιλάνιον.

Περὶ Ὀσπρίων.

Ὄσπρια γίνονται διαφόρων εἰδῶν, καὶ εἰς κάθε μέρος σχεδὸν τῆς Νήσου, δηλαδὴ φακαῖς, φασούλια, ρεβίνθια, μάχος, κουκκία σισάμιον τόσον πολὺ, ἐξ οὗ γίνεται ἔλαιον ἐκλεκτὸν, καὶ εἰς πλῆθος. λουβάνα δὲ ὀλίγη.

Περὶ τῶν ὀπώρων.

Εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς Νήσου γίνονται ἀρκετὰ, καὶ μεγάλα κυδώνια, καὶ ἀππίδια διαφόρων λογιῶν, καρύδια, ἀμύγδαλα, τοῦ ἡμέρου Πεύκου πελώνια, σύκα ἐκλεκτὰ διαφόρων λογιῶν, καὶ μάλιστα Σολέας, καὶ Λευκάρων ξηρὰ, ρόδια ἐξαίρετα, καὶ μάλιστα τῆς

'Αμμοχούστου, βερίκοκκα, είτε χρυσάμιλα Κυπρίως, καὶ γλυκοκόκκινα καϊσιὰ λεγόμενα εἰς τὴν 'Αμμόχουστον λευκότατα, καὶ εἰς ἄλλους τόπους καὶ νόστιμα. Ροδάκινα, μῆλα πολλῶν λογιῶν, μόσφυλα, πολεμίδια. Κεράτια πλῆθος, καὶ ἐξαιρέτου ποιότητος, ὥστε φορτώνονται πλοῖα ἀπὸ τοὺς Ἄραβας διὰ τὴν Αἴγυπτον, καὶ Συρίαν διάφορα τὰ ὁποῖα τρώγουσι, καὶ εὐγάλλουσι καὶ τὸ μέλι των.

Περὶ ξυνῶν ὀπώρων.

Νεράντζια γλυκὰ, καὶ ξυνὰ, καὶ Πορταγάλλια μάλιστα εἰς τὴν 'Αμμόχουστον, καὶ Λεῦκαν, Λάπιθον, εἰς Λάρνακα καὶ Λευκοσίαν μεγάλα, καὶ ἐξαιρέτου ποιότητος. Λεμόνια ξυνὰ, καὶ γλυκά, Κύτρα μεγαλώτατα, καὶ φραγκολέμονα, καὶ Κουμονταντάδες λεμόνια, γίνονται εἰς ὄχι ὀλίγην ποσότητα.

'Ελαιώδη διὰ ἄρτυμα.

Τὸ παλαιὸν ἐγίνετο εἰς Λάπιθον, 'Αχέλιαν, Κούκλια, Χρυσοχοῦν, 'Επισκοπὴν, καὶ Κολόσσιν, πολλὴ καὶ μεγάλη ποσότης ζαχάρεως. 'Αλλ' ἐπειδὴ οἱ Γεωργοὶ ἐγνώρισαν μέγα κέρδος ἀπὸ τὸ φυτὸν Βαμβάκιον, παρητήθησαν, ἀπὸ τοῦ νὰ καλλιεργοῦσι τὰ Καλάμια τῆς ζαχάρεως, καὶ μάλιστα ἀφ' οὗ ἐξανοίχθη ἡ 'Αμερικὴ περὶ τὸν ιε'. αἰῶνα. Μέλι τῶν Μελισσῶν γίνεται καλὸν, καὶ ἀρκετόν. Μέλι ἀπὸ τὰ Κεράτζια, καὶ ἀπὸ τὸν μοῦστον τοῦ Κρασίου τοπικῶς ἔψημον. Οἱ 'Ελαιῶνες ἀποδίδουσιν ἀρκετὴν ποσότητα 'Ελαίου, ὥστε ὅταν εὐτυχήσουν κυβερνᾶται ὁ τόπος ὡς τρεῖς χρόνους καὶ ἐνίοτε διδεται καὶ ἔξω ἀπὸ τὸν τόπον. Ἔλαιον 'Αγριελαίας ἐξαίρετον, καὶ λεπτόν. Ἔλαιον τοῦ σησαμίου, ὡς εἴπομεν, τὸ ὁποῖον ἀνάπτει εἰς τὰ λυχνάρια καλλίτερον ἀπὸ τὸ Ἔλαιον τὸ κοινόν. Ἔλαιον τοῦ σπόρου τοῦ σχοίνου. τῶν Τρεμμιθθίων. Ἔλαιον Δάφνης, τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ 'Ιατρικά. Ἅλας λευκὸν, καὶ ἀφθονοπάροχον, ἐκ τοῦ ὁποίου φορτώνονται Καράβια δι' ἄλλους τόπους ἀπὸ τὰς δύω Λίμνας. Κρόκος, ἢ ζαφερὰς ἐκλεκτὸς, εὐώδης, ἀλλ' ὀλίγος γίνεται. σινάπιον, καὶ σουμάκιν. ἐγίνετο καὶ Μάννα ὀλίγη, ἀλλὰ τὴν ἀμέλησαν οἱ τοῦ νῦν καιροῦ ἐντόπιοι, καὶ οὐδὲ τὴν ἐγνωρίζουσι.

Περὶ λαχάνων καὶ χόρτων.

Πᾶν γένος χόρτων καὶ λαχάνων αἱ πεδιάδαι τῆς Νήσου εὐτυχοῦσιν ἐν συντομίᾳ, ἀγρίων καὶ ἡμέρων, Σέλληνα, μαρούλλια, κοκκινογούλια ἄσπρα, καὶ κόκκινα, ἤτοι Παντζάρια. Κολοκίνθια διαφόρων, καὶ πολλῶν εἰδῶν καὶ Ἀγκούρια. ἀπὸ δὲ ῥίζας ρεπάνια, καὶ δαυκία, καὶ ραγούνια, ράδας καὶ κραμβία. Ἀπαμία, Μελαράντζας, Κολοκίνθια ἄλλα μακρὰ τοῦ κρέατος λεγόμενα, σαλατικὰ διαφόρων λογιῶν, Χειμωνικά, καὶ Πεπώνια ἐξαιρέτου ποιότητος. κυαθούρια, Παζά, ἤτε λάχανα κοινά, καὶ εἰς τὰ χωρία σπαράγγια, καὶ ἀγριοσπαράγγια, ἢ ὀβριές. Ἀγκινάρες χωράφια ὁλόκληρα. Ρίζες ἀπὸ Κολοκάσιν εἰς τὴν λάπιθον, καὶ εἰς ἄλλην ὑδατώδη γῆν εἰς πλῆθος. Κουνουπίδια, ἡδύοσμον, Πετροσέλινον, ἢ Μακεδονίσιον. Ροῦκα. Κάρδαμον. Κοριάνδρον. Ἀντίδια, ραδίκια. Κρομμίδια, σκόρδα. Πράσα. ἀλλὰ καὶ ὕδνα, ἢ ἴχνα τὴν Ἄνοιξιν φουσκώνουσα ἡ γῆ εἰς τοὺς Κάμπους γίνονται ἐξαίρετα, ἕνα εἶδος ὡς τοὺς μανίτας παρομοίως καὶ μανιτάρια διαφόρων λογιῶν. Γίνεται ἡ στάκτη τοῦ σαπουνίου ἀπὸ ἕνα χορτάριον εἰς Καλοψίδα χωρίον, καὶ εἰς Λεμεσόν, καὶ εἰς ἄλλους τόπους λεγομένη κοινῶς τζένερη. Γίνεται καὶ τὸ χορτάριον, λέγουσιν, ὁποῦ πλύνουσι τὰ Μεταξωτά.

Περὶ εὐωδιαστικῶν Ὑγρῶν, Ἀνθέων, καὶ φυτῶν ὀσφραντικῶν.

Ροδόσταμον, καὶ ἀπὸ ἄνθη λεμονίων, καὶ Νεραντζίων εὐωδέστατον ἀνθόνερον. αὐτὰ ἀφήνουσιν ἄνωθεν τι ἐλαιῶδες πολὺ ὀσφραντικόν, καὶ εὐῶδες. Βιολέττας, Γαρόφαλλα, Γιασιμίνια, ρόδα, ἄνθη κάθε λογῆς. Λάδανος, θυμίαμα, στοράτζον, καὶ θυμίαμα ἀπὸ δένδρα εἰς Πάφον καὶ εἰς Μαλανδρίνα. καὶ ἀνθόνερον Μηρσίνης, χόρτον βασιλικοῦ, βάλσαμον, Δενδρολίβανον, Κούτζουπα Κυπρίως ἔξω εἰς τοὺς Κάμπους ὀσμὴν ἔχοντα ὡς Μαστίχιον. Δάκρυον Ἐλαίας, ἢ Κόμμιον διὰ θυμίαμα, εὐωδέστατον, καὶ ὅσα ἄλλα φέρει ἡ Νῆσος.

Περὶ τῶν πρὸς ἐνδυμασίαν ἐπιτηδείων.

Λινάριον ἀρκετόν, καὶ Καννάβιον, καὶ κλοστὴ λευκασμένη λινα-

ρίου εἰς τὴν Πάφον, καὶ βαμπάκιον ὡς πέντε χιλ. καὶ περισσότερον Καντάρια ἀπὸ ὀκκάδας 180. τὸ καθ' ἕν, ἤτοι λίτρας τῆς βενετίας 750. τὸ ὁποῖον εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Νήσου. Οἱ παλαιοὶ ὠνόμασαν αὐτὸ ξύλον τοῦ χρυσαφίου, διὰ τὸ πολὺ κέρδος του, καὶ διὰ τὸν ὀλίγον κόπον εἰς τὴν καλλιεργίαν του. Τὸν σπόρον του ἄλλον φυτεύουσιν εἰς τὸ ἐρχόμενον, καὶ ἄλλον δίδουσι τῶν βοδίων διὰ τροφὴν, καὶ τῶν Καμήλων. Μετάξιον γίνεται ὡς 25. καὶ 30. χιλ. ὀκκάδες ἀπὸ λιτ. 4. βεν. ἡ μία, ἕνα καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Νήσου, τῆς Πάφου τὸ Μετάξιον εἶναι τὸ ἐκλεκτώτερον, καθὼς καὶ τὸ σιτάριον ἐκείνης τῆς γῆς ἀδρύτερον, καὶ ἄλλα πολλὰ εἴδη καρπῶν. Προτιμῶνται σχεδὸν τῶν λοιπῶν τῆς Νήσου τὰ τῆς Πάφου γεννήματα καὶ πάλαι, καὶ νῦν. Μαλλία πολλὰ, διὰ τὰ πολλὰ πρόβατα ὁποῦ ἔχει ἡ Νῆσος, τὰ ὁποῖα πέρνουν οἱ φραντζέζοι περισσότερον. Γίνονται παννία ἀπὸ Βαμπάκιον λεπτότατα, καὶ πλατεῖα, μεσαῖα καὶ χοντρὰ, καὶ δίμμητα. καὶ ἀπὸ Λινάριν ἄλλα ὅμοια.

Ράζα γίνονται εἰς Λευκοσίαν ἀπὸ Μετάξι καὶ Βαμπάκι, εἰς διάφορα χρώματα. ἀπὸ Μαλλὶ, καὶ Μετάξι ἔκαμναν τὸν παλαιὸν καιρόν. Πανία σταμπαρισμένα διὰ παπλώματα, καὶ προσκεφαλάδες διαφοροχρωμάτιστα γίνονται ἐκλεκτὰ, καὶ ζηλωτὰ εἰς ἄλλους τόπους διὰ τὸ ἐπειτήδειον τῶν τεχνήτων. παννία κόκκινα ἀπὸ βαφὴν ριζαρίου, καὶ βενέτου χρώματος διάφορα. κεντήματα μὲ χρυσάφι, ἐκέντουν τὸν πάλαιὸν καιρὸν εἰς παπλώματα ζηλωτὰ εἰς ἄλλους τόπους. Βέλα, ἢ σάλια μεταξωτὰ εὔμορφα δουλευμένα, καὶ ζῶναι, γίνονται καὶ εἰς Λευκοσίαν, καὶ εἰς τὴν Πολιτείαν Κοιλάνιον, τέχνη παλαιὰ ἐκείνου τοῦ τόπου. Ἀπὸ τὰ μαλλία γίνονται σάκκοι, καὶ δισάκκια μὲ χρώματα, ὅσον διὰ τοὺς ἐντοπίους χρήσιμα εἰς Μαραθάσαν ἐξαίρετα διὰ τὴν καβάλλαν. τῶν ὁποίων ἐντοπίων ἡ ἑτοιμασία τοῦ καβαλλικεύειν διαφέρει σχεδὸν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους τόπους, διὰ τὸ νὰ συνηθίζουσιν εἰς Ἱππασίαν Μουλάρια οἱ ἀξιολογώτεροι τῶν Χριστιανῶν, καὶ οἱ χωριανοὶ Γαϊδούρια, φέροντες σχεδὸν ὅλα τους τὰ χρειαζόμενα πρὸς τροφὴν καὶ κράββατον, ἐπάνω εἰς τὸ αὐτὸ ζῶον ὁποῦ καβαλλικεύουσι. χωρὶς ἐνόχλησιν τοῦ χωριανοῦ ὁποῦ κονεύουσιν,

Τὰ γενόμενα παρὰ τοῦ γάλακτος τῶν Προβάτων, καὶ αἰγῶν.

Τυρία πολλὰ ἐξαίρετα τῶν χωρίων Ἀκανθοῦς, καὶ Κεφαλῶν, καὶ τινῶν χωρίων τῆς Πάφου. Μυζύθραι ἁλμιραὶ, καὶ χαλλούμια, ἤτοι γλῶσσαι ἀπὸ τυρὶ νοστιμώτατα, ἔγκαιρα τυρία, καὶ Μυζιθραι, καὶ χαλλούμια, καὶ τυροποῦλλαι, καὶ βούτυρος πολύς. ξυνὸν γάλα τὸ καλοκαίριον μάλιστα εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ λάρνακα, καὶ ἄλλα διάφορα κατασκευάζονται ἐκ τοῦ Γάλακτος. Ἀπὸ τὰ τυρία δίδει ὁ τόπος ἔξω μεγάλην ποσότητα. Τῶν Ἀγελάδων τὸ Γάλα ὀλίγον τὶ, ἢ οὐδ' ὅλως οἱ ἐντόπιοι τρώγουσι, καθὼς οὐδὲ τὰ αὐτῶν κρέατα. Ξηροπαστὰ ἐκ τῶν Προβάτων, καὶ Αἰγῶν, καὶ ἐκ τῶν χοίρων χοιρόμερα, καὶ ὅσα ἄλλα οἱ ἐντόπιοι φυλάττουσι, καὶ πωλοῦσιν εἰς τὰ πλοῖα πολλὴν ποσότητα.

Περὶ Μετάλλων, καὶ Μεταλλοειδῶν.

Ὁ Κινάρης υἱὸς τοῦ Ἀγρίππα, λέγουσι νὰ ἐφάνη ὁ πρῶτος, ὁποῦ εὗρε τὸ χρυσάφιον, καὶ τὸ χάλκωμα εἰς τὴν Κύπρον. Ἡ φλέβα τοῦ χρυσοῦ εὑρίσκεται εἰς Χρυσοχοῦν, καὶ εἰς τὸ σταυροβοῦνι πάλαι εὔγαλλον τὴν γῆν τοῦ χρυσαφίου, λεγομένην Κόππα ρόζα. Εὑρίσκεται καὶ εἰς χωρίον Ἑπταγώνια, καὶ εἰς ἄλλους τόπους. Ἐπὶ τῶν βασιλέων Λουζινιανῶν εὔγαλλαν κάποιον τὶ ὀλίγον, ἀλλὰ παλαιόθεν εὔγαλλαν ἀρκετὴν ποσότητα. Εἰς τὴν Χρυσοχοῦν ἐπὶ τῶν Ρωμάνων εὔγενε Βιτριόλιον, τὸ λεγόμενον χρυσόκολλα, διὰ τὸ νὰ εὔγενεν ἀπὸ τὴν αὐτὴν φλέβα τοῦ χρυσαφίου. Εἰς τοὺς παλαιωτάτους χρόνους εὔγενε καὶ εἰς Ταμασὸν πολλὴ ποσότης χαλκώματος. Μαρκεσίτα ἄσπρη καὶ κόκκινη, εὑρίσκεται εἰς πολλὰ μέρη τῆς Νήσου. Εὑρίσκεται καὶ φλέβα Ἀργυρίου εἰς τὸ Ἀκροτήριον ζεφύριον, ἢ τῆς Μαλούντας κάτωθεν τοῦ Ἀκάμα. Τὸ χάλκωμα ἐξανοίχθη πάλιν [εἰς τὴν γῆν τῆς Ἀμαθοῦντος, ἢ παλαιᾶς λεμεσοῦ ἀπό τινας Δαλμέον, καὶ Σαλμέντε Ἑβραίους. Εὑρίσκεται καὶ Πάμφιλον. ἀλλὰ πλέον εὐτυχεῖ ἡ Νῆσος ἀπὸ χάλκωμα.

Περὶ Λίθων ἀξιολόγων, καὶ ἄλλων, ὧν ἡ Νῆσος φέρει.

Κατὰ τὸν Πλίνιον, καὶ ἄλλους Ἱστορικοὺς εὑρίσκεται Σμάραγδος, εὑρεθεὶς ἀπὸ τινὰ Μοναχὸν δ' Ἀαρὼν, καὶ χαλκωσμάραγδος, λίθος θολὸς διεσπαρμένας φλέβας φέρων ἐκ χαλκοῦ. Κριστὰλ δὲ Μόντε ὡσὰν διαμάντιον, εὑρίσκεται ἡ φλέβα του εἰς τὸν Κάβον τῆς χρυσοχοῦ, εἰς χωρίον πάλαι Ἀλεξανδρέττα, ἢ Καλλινοῦσα λεγόμενον. Οἱ χρυσοχοὶ ἐπιτηδεύονται νὰ τὸ δένουσιν εἰς δακτυλίδια, καὶ σκολαρίκια εἰς τρόπον, ὁποῦ ὀλίγον διαφέρει ἀπὸ ἀληθινὸν διαμάντιον. Ἐκεῖ εὑρίσκονται καὶ πράσινα Κριστάλλια, τὰ λεγόμενα σμαράγδια. δι' αὐτὰ τὰ χρυσταλλοδιαμάντια οἱ κατὰ καιρὸν ἀπὸ τῆς πόρτας στελλόμενοι ἡγεμόνες τῶν τουρκῶν εἰς τὴν Νῆσον, ἐφόρτωσαν τοὺς ἐντοπίους, καὶ τοὺς ἔπερναν ἕνα βαρὺ δόσιμον. τὸ ὁποῖον διὰ προσκλαύσεως εἰς τὸν βεζύρη, ἀφέθη μὲ ὁρισμὸν τοῦ ζῶα ἰδίου, ἐπὶ τῆς Ἀρχιερατείας τοῦ Κυρίου Φιλοθέου περὶ τὸ 1750. ἔτος σχεδόν. καὶ ἔγινε προσταγὴ τινὰς πλέον νὰ μὴ τολμήσῃ νὰ σκάψῃ τὸν τόπον διὰ διαμάντια. Εἰς τὰς παραθαλασσίας τῆς Νήσου εὕρηνται καὶ Κοράλλια ἄσπρα, καὶ Κόκκινα, πλησίον μάλιστα τῆς Ἀμαθοῦντας, καὶ Ἴασπις, καὶ μετοσμάραγδον, καὶ Πυρίτης Κόνις. Μάρμαρα λευκὰ εἰς τὰ ὄρη τοῦ Κουτζαβένδη εὑγένουν ἐκλεκτὰ, καὶ ἄλλου χρώματος προσέτι, καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Νήσου διάφορα. Εὑγένει πρὸς τούτοις καὶ στίψη ἄσπρη, καὶ μαύρη. Πίσσα τῶν Πεύκων ἀρκετὴ, καὶ ριτζίνη, θεάφιον, Ἀμίαντος, ἢ κοινῶς βαμπακόπετρα, ἐκ τῆς ὁποίας οἱ Ρωμάνοι ἔκλωθαν κλωστὴν, καὶ ὕφαινον μανδήλια. εὕρηται εἰς τὸ βατικάνον τῆς Ρώμης μέρος Μανδηλίου ἐξ αὐτῆς τῆς Πέτρας μέχρι τοῦ νῦν ἀκριβῶς φυλαττόμενον, ὡς εἶδος τὶ ἀρχαιότητος τῶν Ρωμάνων Ἰμπερατόρων. καὶ μέσα εἰς αὐτὰ ἔκαιον τὰ σώματα τῶν ἀποθανόντων Βασιλέων, καὶ Μεγιστάνων. Ἔχει φύσιν αὐτὴ ἡ Πέτρα νὰ μὴ καίεται ἀπὸ τὴν φωτίαν, ἀλλὰ νὰ μένῃ μετὰ τὸ καύσιμον ἄφθαρτος. Ὅταν βραχῇ αὐτὴ ἡ πέτρα γίνεται σκληρὰ, καὶ δὲν διακρίνεται ἀπὸ Πέτραν, ἢ ξύλον. Αὐτῆς ἡ φλέβα εὑρίσκεται εἰς τὸ πάλαι χωρίον λεγόμενον Ἀμίαντος, τὸ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ὄρους Τροόδου, τὰ νῦν δὲ ἔρημον.

Ὅσα διὰ τὴν Ἰατρικὴν ἐπιτήδεια.

Ἡ Τρημιντίνα, Πίσσα ἀπὸ τοὺς Τρεμίθθους. Κολοκινθίδα, Ρεοπάρπαρον, Σπάλαθρον, νερὸν τοῦ Ἀμπελίου λεγόμενον. Μυρίκιον. Λάδανος. Ἔρουγος. Σκολτζίας, Καλάμια Κυπριότικα. Σκαμουνία. Γλυκόρριζα ἐκλεκτή. Εὑρίσκετο τὸ χορτάριον, τοῦ ὁποίου ἡ ρίζα σχηματίζει ὡς δύω ὄρχεις ἀνθρώπου. μὲ αὐτὴν τὴν ρίζαν ἰατρεύουσιν οἱ χωριάται ταῖς μαχαιριαῖς. Εὑρίσκεται μία Πέτρα ἀπὸ Μάρμαρον, ἡ ὁποῖα λέγεται σμίγουσα, καὶ δένει, καὶ ἰατρεύει καταπλασσομένη τὰς πληγὰς τῶν μαχαιρίων. Ἦτον ἕνας τάφος ἐξ αὐτῆς εἰς Λευκοσίαν εἰς τοῦ Σὰν Δομενίκου τὸ Μοναστήριον. Στέφ. Λουζ. Εὑρίσκεται καὶ τὸ χόρτον Μανδραγόρα, ὁποῦ ἡ ρίζα του σχηματίζεται μετὰ ἑκατὸν χρόνους ὡς μορφὴ ἀνθρώπου. Περὶ τούτων ὁμιλεῖ ἐκτεταμένως ὁ Ρωμάνος Πλίνιος Ἱστορικός.

Ζῶα ἥμερα, καὶ πουλλία.

Ἵππους εἰς ἀγέλας, μούλους ἢ βόρδους, Γαϊδάρους, βόδια, πρόβατα εἰς πολλὰς ποσότητας, καὶ Αἶγας, καὶ χοίρους εἰς ἀγέλας προδίδει ἡ Νῆσος εἰς πλῆθος, καὶ ὀλίγα βουβάλλια. τὰ πρόβατα κάμνουσι πλατεῖαν οὐρὰν, καὶ εὐνουχιζόμενα, περισσότερον πλατύνεται, ὁποῦ δὲν δύνονται νὰ τὴν βαστάσωσιν. ὄρνιθες, παπῆρες, χῆνες, καὶ γάλους, κτ.

Ζῶα ἄγρια.

Καλοὶ διὰ τὸ φαγὶν εἶναι οἱ φασσιανοὶ, ὀλίγον ἢ οὐδετίποτε διαφέρουσιν αἱ λεγόμεναι Κυπριώτικα αὐτοχηνάραι. αἱ πέρδικες, αἱ τρυγῶνες, ἡ Κίχλαις, ἀγριοπαπύραις, πικάτζες, ἢ ξυλόκοτες, ἀγριόγηδα, ἤτοι ἀγρίμια, λαγωοὶ, ἀγριόχοιροι, ἀγριόβουδα, καὶ ἀγριογαϊδούρια μάλιστα εἰς τὰ δάση τοῦ Ἀκάμα, καὶ Καρπασίου. Ὅσα μὴ εἰς τροφὴν, ἀετοὶ, ζαγανοὶ, ἢ γεράκια, καὶ φαλκώνια. κάθε χρόνον ἐξ αὐτῶν στέλλονται εἰς Κωνσταντινούπολιν τῶν μεγάλων Τουρκῶν. ἀγρεύονται εἰς τοὺς κρημνοὺς τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς λεμεσοῦ, εἶναι διωρισμένοι χωρικοὶ ἐλεύθεροι ἀπὸ τὰς ἐξοδίας τοῦ τόπου καὶ βάρη, πληρώνοντες μόνον ἕνα βασιλικὸν δόσιμον ἐλαφρὸν,

δι' αὐτὸ τοῦτο νὰ ἀγρεύουσιν αὐτά. ἐστέλλοντο ὡς δῶρον καὶ ἐπὶ τῶν Βενετζιάνων εἰς Βενετίαν, καὶ Γερμανίαν πολλά. Ζῶα, καὶ θηρία βλαπτικὰ ὁ τόπος δὲν θρέφει, εἰμὴ τὴν Ἀλώπεκα, ἐξ ἧς γίνεται καλὴ γοῦννα. Ἔρχονται ἔξωθεν τῆς Νήσου κατὰ τὸν Αὔγουστον, καὶ σεπτέμβριον ἕνα πλῆθος πουλλίων μικρῶν, λεγόμενα ἀμπελοπούλλια. γίνονται πολλὰ παχεῖα, ἀγρεύονται εἰς πλῆθος μὲ τοὺς ἰξούς. Ἐστέλλοντο εἰς Βενετίαν ὑπὲρ τὰς ἑξήκοντα χιλιάδας ποτέ. Τὴν σήμερον στέλλονται εἰς πᾶσαν Πόλιν τῆς Τουρκίας, εἰς ξίδι, ἢ εἰς κρασί. Ἔχουσι μεγάλην νοστιμάδα τὰ ἔγκαιρα. Ἐπακτώνοντο τὰ στήματα ὅθεν ἀγρεύονται, καὶ ἐπὶ τῶν Ἐνετῶν, καὶ τὴν σήμερον ἐπὶ τῶν Τουρκῶν.

Ξύλα διὰ Φωτίαν.

Ἀγριελαίας πλῆθος, ἀγριοκερατίας, Κυπαρίσσους, Κέδρους, πεύκους ἡμέρους ὀλίγους, καὶ ἀγρίους ὁλόκληρα ὄρη, τρεμιθιάς, σχοίνους, σπαλάθρους, βαλανιδίας, πλατάνους, Ἀντρουκλιάς, περνικαῖς, ὁποῦ κάμνουν τὸ κόκκινον χρῶμα περνοκόκκι. Εὕρηνται καὶ τινὰ δένδρα εἰς Πάφον, τῶν ὁποίων ἡ πίσσα, καὶ ὁ φλοιὸς θυμιαζόμενος προξενεῖ εὐωδίαν. ἄλλα πολλὰ δένδρα, καὶ ξύλα ἀναρίθμητα προδίδει ὁ τόπος. ξύλα, λεγόμενα γλυκὰ τὰ εἰς Ἰταλίαν δὲν εὑρίσκονται εἰς Κύπρον, ὁμοιάζουν τῆς ἰτέας, ἢ ἀδιᾶς κοινῶς.

Περὶ Χρωμάτων.

Εἰς τὴν γῆν τῶν Καπέδων εὐγένει τὸ πράσινον χῶμα. Τὸ μαῦρον χῶμα εὐγένει εἰς τὸ μαυροδεῦνι. ἀπὸ τὰς ρίζας τὸ ριζάριον, καὶ τὸ περνοκόκκιν ἀπὸ ταῖς περνικῖς. Τὸ χόρτον χιέμενη κύτρινον. Ἡ γῆ Χαλκάνθιον, ἢ βιτριόλιον, ἀλλ' ἀμελημένον. τὸ χόρτον λεγόμενον ἀλακιχέριον, τοῦ ὁποίου ὁ σπόρος βάπτει βαθὺ πράσινον.

Τοῦ Μακαριωτάτου, καὶ Ἀοιδήμου Κυρίου Φιλοθέου Σημειώσεις περὶ τῆς τῶν Κυπρίων Ἐκκλησίας, καὶ Ἔκθεσις αὐτοῦ περὶ τῶν Προνομίων τῆς αὐτῆς. ἔτει 1740.

Κανὼν Η. τῆς Τρίτης ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου.

Πρᾶγμα παρὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς, καὶ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων Πατέρων καινοτομούμενον, καὶ τῆς πάντων ἐλευθερίας ἁπτόμενον, προσήγγειλεν ὁ θεοφιλέστατος συνεπίσκοπος ὁ Ῥηγῖνος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Εὐλαβέστατοι Ἐπίσκοποι τῆς Κυπρίων Ἐπαρχίας, Ζήνων καὶ Εὐάγριος. ὅθεν ἐπειδὴ τὰ κοινὰ πάθη μείζονος δεῖται τῆς θεραπείας, ὡς καὶ μείζονα τὴν βλάβην φέροντα, καὶ μάλιστα εἰ μηδὲ ἔθος ἀρχαῖον παρηκολούθησεν, ὥστε τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ἀντιοχέων Πόλεως τὰς ἐν Κύπρῳ ποιεῖσθαι χειροτονίας, καθὰ διὰ τῶν λιβέλλων, καὶ τῶν οἰκείων φωνῶν ἐδίδαξαν οἱ εὐλαβέστατοι ἄνδρες, οἱ τὴν πρόσοδον τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ ποιησάμενοι, ἕξουσι τὸ ἀνεπηρέαστον, καὶ ἀβίαστον οἱ τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν τῶν κατὰ τὴν Κύπρον προεστῶτες, κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων Πατέρων, καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων Ἐπισκόπων ποιούμενοι. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διοικήσεων, καὶ τῶν ἁπανταχοῦ Ἐπαρχιῶν παραφυλαχθήσεται. ὥστε μηδένα τῶν θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Ἐπαρχίαν ἑτέραν οὐκ οὖσαν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ, ἤγουν τοῦ πρὸ αὐτοῦ, χεῖρα καταλαμβάνειν, ἀλλ' εἰ καί τις κατέλαβε, καὶ ὑφ' ἑαυτὸν πεποίηται, βιασάμενος ταύτην ἀποδιδόναι, ἵνα μὴ τῶν Πατέρων οἱ κανόνες παραβαίνωνται, μηδὲ ἐν Ἱερουργίας προσχήματι, ἐξουσίας τῦφος κοσμικῆς παρεισδύηται, μηδὲ λάθωμεν τὴν ἐλευθερίαν κατὰ μικρὸν ἀπολέσαντες, ἣν ἡμῖν ἐδωρήσατο τῷ ἰδίῳ αἵματι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ πάντων ἀνθρώπων ἐλευθερωτής. καὶ τὰ ἑξῆς.

Βαλσαμών.

Πρὸ τοῦ ἀποξενωθῆναι τὴν βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας, Δοὺξ ἐν αὐτῇ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐπέμπετο, καὶ

οὗτος στρατηγὸν εἰς Κύπρον ἀπέστελλεν, ὡς ὑποκειμένην τῇ Ἀντιοχείᾳ, οἱ δὲ Κύπριοι Ἐπίσκοποι καθ' ἑαυτοὺς διῆγον, καὶ ἐχειροτονοῦντο. τοῦ γοῦν τότε ὄντος, ἐπιχειροῦντος, ὡς ἔοικε, χειροτονίας ποιεῖν εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῶν Κυπρίων, προφάσει τοῦ στέλλεσθαι στρατηγὸν ἐν τῇ Νήσῳ παρὰ τοῦ Δουκὸς Ἀντιοχείας, ἀνηνέχθη τὰ περὶ τούτου τῇ ἐν τῇ Ἐφέσῳ Συνόδῳ παρὰ Κυπρίων Ἐπισκόπων, καὶ αὕτη τὴν πρόσοδον, ἤτοι τὴν προσέλευσιν δεξαμένη τὴν τούτων, ὥρισε τοὺς Κυπρίους Ἐπισκόπους κατὰ τοὺς κανόνας, καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν δι' ἑαυτῶν χειροτονεῖσθαι, καθὼς φησὶ, τοῦτο γενήσεται, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς διοικήσεις, καὶ Ἐπαρχίας, μὴ δυναμένου τινὸς Ἐπισκόπου ἑτέραν Ἐπαρχίαν σφετερίζεσθαι, μὴ ὑποκειμένην ἄνωθεν αὐτῷ. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τοὺς τοιοῦτόν τι ποιοῦντας, καὶ κατὰ βίαν, καὶ αὐθεντίαν, ἀλλοτρίαν ἐνορίαν κατασχόντας, ἀπολῦσαι αὐτὴν, ἵνα μὴ παραβαίνωνται οἱ Κανόνες, καὶ προσχήματι τῆς Ἱερουργίας, ἐξουσίας κοσμικῆς, ἤτοι κενοδοξίας τύφος εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς ἀναφαίνεται. Ἐξεχώρισε δὲ καὶ ἑκάστῳ τῶν Μητροπολιτῶν ἐκλαβέσθαι τὰ ἴσα τοῦ τοιούτου Κανόνος εἰς οἰκείαν ἀσφάλειαν, καὶ μηδὲ κρατεῖν ἕτερον ἔγγραφον τύπον, ἤγουν βασιλικὸν πρόσταγμα ἐναντιούμενον τῷ Κανόνι τούτῳ, παρά τινος κομιζόμενον. καὶ ἀνάγνωθι τὸν β', Κανόνα τῆς β', Συνόδου. τὸν κη', τῆς δ', Συνόδου. τὸν λ', τῆς στ', Συνόδου, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς. καὶ μάθοις πῶς ὑπετέθησαν αἱ ὑπὸ τὴν Ῥωμανίαν Ἐκκλησίαι ἄνευ τινῶν, τῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντίνου.

Ζωναρᾶς.

Ὁ τῆς Ἀντιοχέων Ἐκκλησίας Ἀρχιερεὺς, ὑφ' ἑαυτὸν εἷλκε τὰς τῶν Κυπρίων Ἐπισκόπων χειροτονίας, ὡς τάχα τῆς Κύπρου τὸ παλαιὸν τελούσης ὑπὸ τὸν Δοῦκα Ἀντιοχείας, παρὰ γὰρ τοῦ Δουκὸς Ἀντιοχείας ἐστέλλετο ἐκεῖ στρατηγός. διὰ τοῦτο προσῆλθόν τινες τῶν Κυπρίων Ἐπισκόπων τῇ Συνόδῳ ταύτῃ, λέγοντες τοῦτ' αὐτὸ καὶ δι' ἐγγράφων ἀναφέροντες, ὅτι οὐκ ἐξ ἔθους παλαιοῦ δίκαιον ἔσχεν ὁ Ἀντιοχείας, χειροτονεῖν τοὺς Ἐπισκόπους Κυπρίων. Ἐψηφήσατο οὖν ἡ Σύνοδος τὴν πρόσοδον, ἤτοι τὴν προσέλευσιν δεξαμένη τῶν Ἐ-

πισκόπων, τὸ ἀνεπηρέαστον, καὶ ἀβίαστον ἔχειν τοὺς τῶν Κυπρίων Ἐπισκόπους, κατὰ τοὺς Κανόνας τῶν ἁγίων Πατέρων, καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν. Ὁ γὰρ λε΄. Κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ὁ γ΄. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, μὴ τολμᾷν τοὺς Ἐπισκόπους κελεύουσι ποιεῖσθαι χειροτονίας εἰς τὰς μὴ ὑποκειμένας αὐτοῖς Ἐπαρχίας, εἰδὲ μὴ, ἄκυρα μὲν τὰ παρ' ἐκείνων πραχθέντα εἶναι, αὐτοὺς δὲ καθαιρεῖσθαι, καὶ ὁ ϛ΄. Κανὼν, καὶ ὁ ζ΄. τῆς α΄. οἰκουμενικῆς Συνόδου, Τὰ ἀρχαῖα ἔθη, κἂν τοῖς Ἀρχιερεῦσι κρατεῖν διατάττονται. Οἷς δὲ Κανόσιν ἑπόμενοι, καὶ οἱ τῆς Συνόδου ταύτης Σεπτοὶ Πατέρες ὥρισαν, καὶ τοὺς Κυπρίων Ἐπισκόπους δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν ἐν τῇ Νήσῳ Ἐπισκόπων ποιεῖν. Τοῦτο δὲ γίνεσθαι καὶ ἁπανταχοῦ, καὶ μή τινα τῶν Ἐπισκόπων σφετερίζεσθαι Ἐπαρχίαν, μὴ οὖσαν ἄνωθεν, ἤγουν ἔκπαλαι, καὶ ἀρχῆθεν ὑπ' αὐτὸν, καὶ ὑπὸ τοὺς πρὸ αὐτοῦ. καὶ τὰ ἑξῆς.

Ἀριστένητος.

Τηρείσθω τὰ ἑκάστῃ Ἐπαρχίᾳ προσόντα δίκαια, καθαρὰ, καὶ ἀβίαστα, ὁ δὲ ἀντιτείνων, καὶ τύπον ἀντικείμενον τούτοις εἰσάγων, ἀνόητος.

Καὶ ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κὺρ Δοσίθεος ἐν τῷ ἑαυτοῦ βιβλίῳ, τῷ περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων ἀντιγραφομένῳ κεφ. κ΄. τοῦ πέμπτου τῶν τούτου βιβλίων Ἱστορεῖ ταῦτα.

Περὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου τῆς νέας Ἰουστινιανῆς, καὶ τῶν διαφορῶν αὐτῆς μετὰ τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ περὶ τῆς ἅπαξ καὶ δὶς βεβαιώσεως αὐτῆς ἐν τῇ αὐτοκεφάλῳ κλήσει,

Οἱ προεστῶτες Ἐπίσκοποι τῆς ἐν Κύπρῳ Ἐκκλησίας ἐποίουν τὰς χειροτονίας τῶν ἐν τῇ Κύπρῳ Ἐπισκόπων, χειροτονούμενοι καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν παράδοσιν. Οἱ Πατριάρχαι ὅμως Ἀντιοχείας, διὰ τὸ πέμπειν τὸν στρατηγὸν Ἀντιοχείας ὑποστράτηγον εἰς τὴν Κύπρον, ἐζήτουν ὑποτάξαι ἑαυτοῖς τοὺς Ἐπισκόπους Κύπρου, ὅπερ ἐπειδὴ Ῥηγῖνος Κωνσταντίας, Ζήνων

Κυρηνίας, Εὐάγριος Σόλων, καὶ Σαπρίκιος Πάφου, ἀνέφερον διὰ λιβέλλου τῇ οἰκουμενικῇ γ΄. Συνόδῳ, διώρισεν ἡ Σύνοδος ἐν τῇ ζ΄. αὐτῆς πράξει ἵνα ἔχωσι τὸ ἀνεπηρέαστον, καὶ ἀβίαστον οἱ τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν τῶν κατὰ τὴν Κύπρον προεστῶτες, καὶ κατὰ τοὺς Κανόνας τῶν ἁγίων Πατέρων, καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων Ἐπισκόπων ποιῶσιν. Ἐπὶ δὲ Ζήνωνος, (α) ὅτε ἐφαίνοντο οἱ Εὐτυχιανοὶ (β) εὐτυχοῦντες, ἐφάνη ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας σὺν τῷ Ἱερῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Ματθαίου τῷ βεβαιοῦντι κυρίως τὴν ἀληθινὴν τοῦ Χριστοῦ Ἀνθρωπότητα, ἐναντίον αὐτούς. Καὶ λοιπὸν Πέτρος ὁ Κναφεὺς πάλιν ἤρξατο ἐνοχλεῖν τοῖς Κυπρίοις, καὶ σπεύδειν ὑποτάξαι αὐτοὺς ἑτέρᾳ προφάσει, ὅτι δῆθεν ὑπὸ τῆς Ἀντιοχείας ἐμαθήτευσαν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν οἱ Κύπριοι, ἐναντιούμενος ὡς αἱρεσιάρχης κἀνταῦθα καὶ τῇ ἀποφάσει τῆς γ΄. Συνόδου. Ἀλλ' ἐν τούτοις εὑρίσκετο εἰς τὴν Σαλαμῖνα Ἐπίσκοπος ὁ Ἀνθέμιτος, ὅς τις εἶδε κατ' ὄναρ τὸν Ἀπόστολον Βαρνάβαν παρακινοῦντα αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν Βασιλέα, ᾧ Ἀνθεμίτῳ ἀπεκάλυψε καὶ τὸν τόπον, ὅπου ἦν τεθαμμένος αὐτὸς ὁ Ἀπόστολος, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἵνα σκάψῃ ὑπὸ τὴν Κερατίαν τὸ δένδρον, ὅτι ἐκεῖ εὑρίσει τὸ λείψανον αὐτοῦ, καὶ τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ, ὃ ἰδίᾳ χειρὶ ἔγραψε. καὶ εἶπεν ἔτι αὐτῷ, ὅτε οἱ ἀντίπαλοι τῆς Κύπρου προβάλλουσί σοι, ὅτι ὁ θρόνος τῆς Ἀντιοχείας ἐστὶν Ἀποστολικὸς, εἰπὲ καὶ σὺ, ὅτι, καὶ ἡ Κύπρος

(α) Οὗτος δὲ ὁ Ζήνων ἐβασίλευσε τὸ Πρῶτον. ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ υοδ΄. ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως φαίνεται. ἐνταῦθα εὑρίσκεις καὶ τίς ἦν ὁ κναφεὺς Πέτρος. εἰδὲ βούλει καὶ τίνι τρόπῳ, καὶ ὁσάκις τῷ τῶν Ἀντιοχέων ἐπεπήδησε θρόνῳ, καὶ ὅτι τῶν Μονοφυσιτῶν αἱρεσιάρχης, προστιθεὶς εἰς τὸ τρισάγιον, τὸ ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, καὶ ὅτι τελευταῖον καθαιρεθεὶς ἐξώσθη, ἀνάγνωθι τὸν Πρῶτον καὶ Πέμπτον παράγραφον τοῦ πέμπτου κεφ. τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

(β) Οἱ Εὐτυχιανοὶ τῶν Μονοφυσιτῶν διαφέρουσιν, οἱ μὲν τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ μὴ εἶναι ἡμῖν ὁμοούσιον. οἱ δὲ μονοφυσῖται, ὁμοούσιον μὲν λέγουσιν, [illegible] φύσιν θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος μίαν τοῦ Χριστοῦ.

ἐστὶν Ἀποστολική, καθότι ἔχει καὶ Ἀπόστολον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς. Ἀπῆλθεν ὁ Ἀνθέμιτος σὺν τῷ Κλήρῳ αὐτοῦ εἰς τὴν Κερατωνίαν τὸ δένδρον, ἤτοι ξυλοκερατίαν, καὶ μετὰ τὴν προσευχὴν ἔσκαψε, καὶ εὗρε σπήλαιον, καὶ ἔνδον εἰς αὐτὸ μίαν θήκην, ἐν ᾗ ἦν τοῦ Ἀποστόλου τὸ σεβάσμιον Σκῆνος, ἔχων εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον τὸ κατὰ Ματθαῖον εἰς Ἑλληνικὴν γλῶσσαν γεγραμμένον, ὡς εἴπομεν ὅτι ἔγραψεν αὐτὸ ἰδίᾳ χειρὶ ὁ Βαρνάβας. ὅπερ λαβὼν ἀπῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ Ἀνθέμιτος πρὸς τὸν Βασιλέα Ζήνωνα. καὶ ὁ Ζήνων προσέταξε τῷ Ἀκακίῳ θεωρῆσαι συνοδικῶς τὴν ὑπόθεσιν. Καὶ λοιπὸν προβληθέντων τῶν δικαίων τῶν Ἀντιοχέων, ὅτι δηλαδὴ ἡ Ἀντιοχεία ἐστὶ τοῦ Πέτρου πρώτη Καθέδρα, καὶ ὅτι τοῦ χριστιανισμοῦ τὸ ὄνομα ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτῆς, ἀπεκρίθη ὁ Ἀνθέμιτος κατὰ τὴν μάθησιν τοῦ Βαρνάβα, καὶ μάλιστα ὅτι ἡ τρίτη Σύνοδος δέδωκε τῷ Κύπρου τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ῥητῶς ἀπὸ τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας. Τοῦτο ἀκούσαντες οἱ ἀντίπαλοι ᾐσχύνθησαν, ἐχάρη δὲ ὁ Βασιλεύς, ὅτι γέγονε τοιοῦτον θαῦμα εἰς τὸν καιρὸν αὐτοῦ. Τὸ δὲ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον κοσμήσας, ἔβαλεν εἰς τὸ Παλάτιον αὐτοῦ, ἐν τῷ Ναῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, καὶ ἀνεγινώσκετο κατ' ἐνιαυτὸν τῇ μεγάλῃ Παρασκευῇ, ὡς λέγει ὁ Ἰωὴλ εἰς τὸ χρονικὸν αὐτοῦ. Τὴν δὲ Σαλαμῖνα κατέστησεν Ἀρχιεπισκοπὴν πάσης Κύπρου, καὶ τῷ Ἀντιοχείας προσέταξε πόρρῳ ἀπέχειν τοῦ διενοχλεῖν τὴν Κύπρον, ὡς φησὶν ὁ Μοναχὸς Κύριλλος, ὁ Ἀναγνώστης Θεόδωρος, καὶ ὁ Σουΐδας. Ὁ δὲ Νικηφόρος ὁ τὴν εὕρεσιν τοῦ Ἀποστολικοῦ λειψάνου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ἀνάγων εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἀναστασίου, Λανθάνεται. καὶ γὰρ ὁ Βαλσαμὼν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ τριακοστοῦ Κανόνος, τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου λέγει, ὅτι εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ἥτις καὶ Κωνσταντία ἐλέγετο (νῦν δὲ λέγεται Ἀμμόχουστος) Ἰουστινιανὸς ὁ ῥινότμητος ἀνακαινίσας εἰς κάλλος, ὠνόμασε νέαν Ἰουστινιανήν. Ὅθεν γίνεται δῆλον ἐκ τούτου, ὅτι οὐ λέγεται ἡ Κύπρος δευτέρα Ἰουστινιανή, ἀλλὰ νέα Ἰουστινιανή, καὶ ὅσοι λέγουσιν αὐτὴν δευτέραν, πλανῶνται ἐξ ἀγνοίας. Εἶτα εἴρηται ἀνωτέρω, ὅτι πρώτη Ἰουστινιανὴ λέγεται ἡ Ἀχρίς, δευτέρα δὲ τὰ οὐλπιανά, καὶ οὐχ ἡ Κύπρος,

Ἦσαν δὲ Ἐπισκοπαὶ πολλαὶ ἐν τῇ Κύπρῳ, ὅθεν ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ διὰ τὸ τὸν Ἐπίσκοπον Κύπρου κρῖναι, καὶ καθῆραι Ἐπίσκοπον μετὰ ἕνδεκα Ἐπισκόπων Συνόδου, ὁ Κωνσταντινουπόλεως Λουκᾶς ἠθέτησε τὴν τοιαύτην κρίσιν παρανόμως, καὶ ἴδε κατωτέρῳ βιβλίῳ η΄. κεφ. κα΄., νῦν δὲ εἰσὶ μόναι τέσσαρες. ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ, ἡ Πάφος, ἡ λεμεσσὸς, καὶ ἡ Κυρηνία. Ἴδε περὶ τῆς Κύπρου κατωτέρῳ. βιβλίῳ η.΄ κεφ. ιζ΄. καὶ κεφ. ιη΄.

Καίτις δὲ Γουϊλέρμος Μπεβερέγιος τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας Πρεσβύτερος ὑπομνηματιστὴς τῶν Ἀποστολικῶν τε, καὶ συνοδικῶν Κανόνων, ἐξηγῶντας τὸν ῥηθέντα η΄. Κανόνα τῆς γ΄. Συνόδου, ἐν Λατινίδι διαλέκτῳ, οὕτω πως λέγει. Ὅθεν γέγονεν ὡς ἐκ τούτου τοῦ προγραφέντος Κανόνος τὴν Κύπρον, τῶν ἑαυτοῖς ἀνέκαθεν προνομίων, σώων τε καὶ ἀψαύστων εὐφραίνεσθαι, καὶ μετὰ τοὺς ἀνορθωθέντας Πατριαρχικοὺς θρόνους, οὐδενὶ γὰρ αὕτη Πατριάρχῃ πόποτε ὑπετάγη, ἀλλ' αὐτοκέφαλος κατὰ πάντα διεγένετο, ὡς ἐν τῇ Ἀρχαίᾳ τῶν Ἐπισκοπῶν σημειώσειτε, καὶ τάξει ἐν χειρογράφῳ Κώδικι Μποτλεϊάνῳ λεγομένῳ, τὸ αἴτιον ἐπιφέρεται δι' ὃ ἡ Ἐπαρχία τῆς Κύπρου οὐδενὶ ὑποτέτακται Πατριάρχῃ. Δεῖ εἰδέναι φησὶν, ὅτι αὕτη αὐτοκέφαλος ἐστὶ, μὴ τελοῦσα ὑπό τινα Πατριαρχικὸν θρόνον, ἀλλὰ διαμεμένηκεν ἔχουσα παρ' ἑαυτὴν δεσποτείαν, διὰ τὸ εὑρεθῆναι ἐν αὐτῇ τὸν ἅγιον Ἀπόστολον Βαρνάβαν, ἔχοντα ἐπὶ στήθους τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον. Εἰσὶ δὲ καὶ ἐν αὐτῇ αἱ Πόλεις αὗται. Κωνσταντία Μητρόπολις. Κίτιον, Ἀμαθοῦς, Κούριον, Πάφος, Ἀρσεναῖ, Σόλοι, Λάπιθος, (ἐν ᾗ ἐγεννήθη Γεώργιος ὁ Κύπριος, ὁ γράψας τὴν βίβλον ἐξ ἧς ταῦτα μετελήφθησαν) Κυρηνία, Τάμασος, Κύθροι, Τριμηθοὺς, Κάρπασιν.

Τὰ δὲ τῆς στ΄. Συνόδου ἐν Κανόνι λθ΄. ταῦτα.

Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ τῆς Κύπρου Νήσου Προέδρου, ἅμα τῷ οἰκείῳ λαῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλησπόντιον Ἐπαρχίαν, διάτε τὰς βαρβαρικὰς ἐφόδους διάτε τὸ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερωθῆναι δουλείας, καὶ καθαρῶς τοῖς σκήπτροις τοῦ Χριστιανικωτάτου

κράτους ὑποταγῆναι, τῆς εἰρημένης μεταναστάντος Νήσου, προνοίᾳ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ, καὶ μόχθῳ τοῦ φιλοχρίστου, καὶ εὐσεβοῦς ἡμῶν βασιλέως. συνορῶμεν, ὥστε ἀκαινοτόμητα διατηρηθῆναι τὰ παρὰ τῶν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συνελθόντων θεοφόρων Πατέρων τῷ θρόνῳ τοῦ προγεγραμμένου (πατρὸς) ἤτουν Ἀνδρὸς, παρασχεθέντα προνόμια, ὥστε τὴν νέαν Ἰουστιανούπολιν τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸν ὑπ' αὐτῇ καθιστάμενον θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον, πάντων προεδρεύειν τῶν τῆς Ἑλλησποντίων Ἐπαρχίας, καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων Ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν. Τὰ γὰρ ἐν ἑκάστῃ Ἐκκλησίᾳ ἔθη, καὶ οἱ θεοφόροι Πατέρες ἡμῶν παραφυλάττεσθαι διεγνώκασι, τοῦ τῆς Κυζικινῶν Πόλεως Ἐπισκόπου ὑποκειμένου τῷ προέδρῳ τῆς εἰρημένης Ἰουστινιανουπόλεως, μιμήσει τῶν λοιπῶν ἁπάντων Ἐπισκόπων, τῶν ὑπὸ τὸν λεχθέντα θεοφιλέστατον πρόεδρον Ἰωάννην, ὑφ' οὗ χρείας καλούσης, καὶ ὁ τῆς αὐτῆς Κυζικινῶν Πόλεως Ἐπίσκοπος χειροτονηθήσεται.

Βαλσαμών.

Ἀπὸ μὲν τοῦ η'. Κανόνος τῆς γ'. Συνόδου, παρίσταται, ὅτι ἐκ προσελεύσεως Ἐπισκόπου τινὸς Κυπρίων, Ρηγίνου ἐπιλεγομένου, ὡρίσθη Αὐτοκέφαλον εἶναι τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου, καὶ ἐκωλύθη ὁ Ἀντιοχείας ἐν αὐτῇ χειροτονίας ποιεῖν. ὁ δε παρὼν Κανὼν ἐξενεχθεὶς ἀπὸ αἰτήσεως ἑτέρου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Ἰωάννου, ἐπικυροῖ μὲν καὶ τὰ ἐν Ἐφέσῳ πεπραγμένα, ὀνομάζων καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Κυπρίων νέαν Ἰουστινιανούπολιν, διωρίζεται δὲ ἔχειν αὐτὴν καὶ τὰ δίκαια τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡσαύτως καὶ τὰς Ἐκκλησίας τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κυζίκου, καὶ γίνεσθαι τὰς τῶν Ἐπισκόπων αὐτῶν χειροτονίας παρὰ τοῦ Κύπρου. Σήμερον δὲ, οὐδὲ μία ἀπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου ὑπόκειται, ἀλλ' οὐδὲ τὰ δίκαια τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔχει. καὶ ζητητέον ὅπως τοῦτο γίνεται. Ἑλλήσποντος μέντοι ἐστὶ τὰ ἀπὸ τῆς Ἀβύδου, καὶ μέχρι τῆς θράκης παρεκτεινόμενα ἀνατολικὰ ὅρια.

Ζωναρᾶς.

Ἐν τῇ γ'. Συνόδῳ ἐψήφισται παρὰ τῶν τῆς Συνόδου ἐκείνης θείων Πατέρων, τοὺς Κυπρίους Ἐπισκόπους δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων ποιεῖν. ἐπειρᾶτο γὰρ ὁ Ἀντιοχείας τότε ὑφ' ἑαυτὸν καὶ τὴν Κύπρον ἔχειν, καὶ παρ' ἐκείνου χειροτονεῖσθαι τοὺς ἐν αὐτῇ Ἐπισκόπους. Τοῦτο οὖν προνόμιον, καὶ ὁ Κανὼν οὗτος ἀκαινοτόμητον προσεῖναι ψηφίζεται ταῖς Ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Κύπρῳ, καὶ προστίθησι τῇ νέᾳ πόλει, ἥτις Ἰουστινιανούπολις ἐπεκλήθη, τὸ ἔχειν τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίκαιον. καὶ ὥσπερ τῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑποτέθηται ἥ,τε Ἀσιανή, καὶ ἡ Ποντικὴ καὶ ἡ θρακικὴ Ἐπαρχία, οὕτω καὶ τούτῳ δέδοται προεδρεύειν τῆς Ἑλλησποντίων Ἐπαρχίας, ὑποκεῖσθαι δὲ αὐτῷ καὶ τὸν Κυζίκου Ἐπίσκοπον, καὶ παρ' αὐτοῦ χειροτονεῖσθαι. καὶ αὕτη γὰρ ἡ Πόλις, τὴν Κύζικον φημὶ, Ἑλλησπόντιός ἐστιν. εἰ μὲν οὖν καὶ εἰς ἔργον ἦλθεν ἡ περὶ τῆς Κυζίκου ψῆφος ποτὲ, οὐκ οἶδα. τέως δὲ οὐ κρατεῖ τὰ τῆς ψήφου, ὅσον πρὸς τὴν Κύζικον, ἀλλ' οὐδὲ ἐπὶ ταῖς ἄλλαις Ἑλλησποντίων χώραις καὶ πόλεσι, πρόσεστί τι τῷ Κύπρου δίκαιον.

Ἀριστένητος.

Ἡ νέα Ἰουστινιανούπολις τὸ δίκαιον ἐχέτω Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁ ταύτης πρόεδρος πάντων Ἑλλησποντίων, πρὸς οὓς μετῴκισε προεδρευέτω καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων Ἐπισκόπων χειροτονείσθω ὡς οἱ ἐν Ἐφέσῳ ἐθέσπισαν.

Οὗτος ὁ τῆς Νήσου τῶν Κυπρίων πρόεδρος Ἰωάννης (αὕτη γὰρ ἐστι καὶ νέα Ἰουστινιανούπολις) διὰ τὰς τῶν βαρβάρων ἐφόδους, καὶ τὸ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερωθῆναι δουλείας, καὶ καθαρῶς τοῖς σκήπτροις τοῦ χριστιανικωτάτου Κράτους ὑποταγῆναι, μετανάστης τῆς Κύπρου γενόμενος, καὶ εἰς τὴν τῶν Ἑλλησποντίων μετοικίσας Ἐπαρχίαν, ἐπετράπη τὸ δίκαιον ἔχειν Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ ταῖς Ἑλλησποντίαις Ἐπισκοπαῖς, καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ αὐτῇ Ἐπαρχίᾳ Ἐπισκόπων προεδρεύειν αὐτὸν, καὶ ἰδιαιτάτην ἀρχὴν ἔχειν, καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων Ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι, καθὼς καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδος ὥρισεν.

Ἐπιφέρει δὲ ὁ αὐτὸς τὴν τοῦ πράγματος ἀκολούθησιν, καὶ οἱονεὶ διήγησιν τινά, σύμην δε νόμοις τε καὶ Κανόσιν ἁρμόζουσαν ἐξήγησιν, ὡς ἐπεὶ ἡ Κύπρος τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερώθη χειρὸς, ἐπανῆλθον αὖθις αἱ καθ' Ἑλλήσποντον Μητροπόλεις πρὸς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, τοῦτο δὲ καί περ σαφῶς ἐγίνωσκον, ὅ,τε Βαλσαμὼν, καὶ Ζωναρᾶς, ἐπέμενον ὅμως ἀποροῦντες, ὁ μὲν Βαλσαμὼν, καὶ ζητητέον ὅπως τοῦτο γίνεται. ὁ δὲ τέως δὲ, οὐ κρατεῖ τὰ τῆς ψήφου, τὸ αἴτιον οὐκ ἐπήγαγον. βιαίου ὄντος (ὡς ἔμοιγε δοκεῖ) εἰπεῖν τοῦτο, τὴν ζήτησιν μόνον ἐκίνησαν. ὃ δὲ ἐπιφέρει ὁ Ἀριστένητος, οὔτε τῷ δικαίῳ, οὔτε αὐτοῖς τοῖς νόμοις ἁπανταχοῦ διακελεύουσιν, ἀκαινοτόμητα διατηρεῖσθαι τὰ ἅπαξ διὰ συνοδικῶν Κανόνων ἀποφανθέντα, καὶ Ἐκκλησίᾳ τινὶ παρασχεθέντα προνόμια, δοκεῖ εὔλογον, καὶ γὰρ ἡ συνοδικὴ αὕτη ψῆφος, προνοίᾳ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ, καὶ μόχθῳ τοῦ φιλοχρίστου, καὶ εὐσεβοῦς Βασιλέως, ὥς φησιν, οὐ τῷ τότε Ἀρχιεπισκόπῳ Ἰωάννῃ προσωπικῆς τινος τιμῆς ἕνεκεν, ἀλλὰ τῷ τούτου θρόνῳ τῇ Ἰουστινιανουπόλει, καὶ τῷ ἐπ' αὐτῇ καθισταμένῳ θεοφιλεστάτῳ Ἐπισκόπῳ ταῦτα δίδωσι, καὶ οὐ πρὸς καιρὸν, καὶ κατ' οἰκονομίαν, ἐς τ' ἂν δῆθεν ἡ Κύπρος τῆς βαρβαρικῆς ἐλευθερωθείη χειρός. ἀνθ' ὧν ὑστερήθη προνομίων, ταῦτα χαριζομένη πεφιλοτίμηται τοῖς Κυπρίοις ὡς ἐπὶ λέξεως φαίνεται, τοῖς ἀπαθῶς, καὶ ἀδεκάστως τὰ τοῦ Κανόνος κρίνουσι, καθὰ καὶ τοῖς διαληφθεῖσι τούτοις ἐξηγηταῖς ἐναργῶς δηλοῦται. ὁ μὲν Βαλσαμὼν λέγων, ἐπικυροῖ ὁ Κανὼν, καὶ τὰ ἐν Ἐφέσῳ πεπραγμένα, ὀνομάζων καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Κυπρίων νέαν Ἰουστινιανούπολιν, διορίζεται δὲ ἔχειν αὐτὴν (ἀλλ' οὐ τὸν Ἰωάννην) καὶ τὸ δίκαιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡσαύτως καὶ τὰς Ἐκκλησίας τῶν Ἐπαρχιῶν τοῦ Ἑλλησπόντου.

Ὁ δ' αὖ Ζωναρᾶς καίτοι περιεργώτερος ἐν πάσαις ταῖς αὐτοῦ ἐξηγήσεσι, τοῦτο οὖν προνόμιον (φησὶ) καὶ ὁ Κανὼν οὗτος ἀκαινοτόμητος προσεῖναι ψηφίζεται ταῖς Ἐκκλησίαις ταῖς ἐν Κύπρῳ, καὶ προστίθησι τῇ νέᾳ πόλει, ἥτις Ἰουστινιανούπολις λέγεται, τὸ ἔχειν τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίκαιον. Σημειωτέον δὲ ὡς προστίθησι φησὶν, ἀλλ' οὐκ ἀντιδίδωσι, δι' οὗ εἶχεν ἄντις τὸ, τῆς οἰκονομίας,

δὸς δ' εἰπεῖν καὶ τὸ, πρὸς καιρὸν ἐκλαβεῖν τε, καὶ συμπεράναι. ὡσαύτως τῇ νέᾳ Πόλει, οὐ μὴν τῷ τότε θεοφιλεστάτῳ Ἰωάννῃ Ἐπισκόπῳ, δι' ὃν ἂν καὶ τὸ, τῆς προσωπικῆς ὑπεμφαίνετο τιμῆς, καίπερ τὰ τοιαῦτα ἀνοίκεια τῳόντι, καὶ πάντα ξένα συναδικαῖς ἀποφάσεσι, προσωπικῶν τε καὶ βραχυτελῶν μὴ φροντιζούσαις, ἀλλὰ τοὐναντίον ἅπαν, ὀρθῶς ἄρα οἱ ρηθέντες ἐξηγηταὶ ζητήσεως ἀξιοῦσι, καὶ ἐρεύνης, τὸ μὴ διαμεμενηκέναι τὴν τῆς τοιαύτης συνοδικῆς ψήφου ἐνέργειαν. Οἱ γὰρ θεῖοι τοσοῦτοι ἄνδρες, μετὰ τοῦ εὐσεβοῦς καὶ φιλοχρίστου Βασιλέως, οὐκ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε τῇ τῶν Κυπρίων Ἐκκλησίᾳ τοῖς ἀρχαίοις προνομίοις, καὶ ταῦτα προσεφιλοτιμήσαντο, ἀλλὰ τὸ τῆς εὐσεβείας ἀνόθευτον παρά τε τοῦ καλοῦ Ποιμένος, καὶ παντὸς τοῦ Κλήρου ἑωρακότες ὡς διασαφεῖ ὁ Κανὼν, δι' ἣν δὲ καὶ τὴν τῶν λοιπῶν πάντων μετὰ τῆς ἐνεγκούσης περιφρόνησιν, τὴν δὲ τοῦ κυρίου ἐντολὴν, πᾶς ὅς τις κελεύουσαν ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀγροὺς, καὶ συγγενεῖς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, οὗτος λήψεται ζωὴν αἰώνιον, προθύμως διαπράξαντος, καὶ καθαρῶς τοῖς σκήπτροις τοῦ Χριστιανικωτάτου Κράτους ὑποταγέντος, ἀνεμνήσθησαν ὡς ἔοικεν, οὐ μόνον τῆς πρὸ μικροῦ ἐπὶ τοῦ Ζήνωνος εὑρέσεως, τοῦ τε Ἀποστολικοῦ λειψάνου, καὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν, καὶ ἐνανθρώπησιν τοῦ λόγου, τῶν λοιπῶν τριῶν Εὐαγγελιστῶν μᾶλλον δηλοποιοῦντος, δι' ὧν πᾶσα ηὐφράνθη Ἐκκλησία, καταισχυνθέντων τότε τῶν εὐτυχούντων Εὐτυχιανῶν, τὴν σάρκα τοῦ Χριστοῦ, μὴ εἶναι ἡμῖν λεγόντων ὁμοούσιον. ἴσως δὲ καὶ τῆς πρὸ τούτων τοῦ ταπεινόφρονος μὲν, θαυματουργοῦ δὲ Σπυρίδωνος συμμαχίας, κατὰ τὴν πρώτην Σύνοδον, οὐ λόγοις καλῶς, ὃ δὴ λέγεται ψοφουμένοις, ἀλλ' ἀφώνως ἔργοις τὸ τοῦ Ἀρείου ἀπύλωτον ἐπιστομήσαντος στόμα, τήν τε Τριάδα πιστῶς δογματίσαντος, καὶ τὴν Σύνοδον Κυρώσαντος, ὡς ἡ κατ' αὐτὸν Ἱστορία, καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς αὐτὸν ἀνακηρύττει ἐγκώμια. Τούτων τοίνυν ἀναμνησθέντες, καὶ ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Πίστει ἐς τὰ μάλιστα συντεινόντων στοχασάμενοι, τῇ τῶν Κυπρίων Ἐκκλησίᾳ οἱονεῖτι γέρας, καὶ τροφεῖα, ὡς οὕτως εἴπομεν, τῇ τροφῷ προσαπέδωκαν. Τὰ γὰρ τῆς ἰδιαιτάτης ἀρχῆς,

καὶ τῆς αὐτονομίας προνόμια ἀνέκαθεν ἐκαρποῦτο ἡ ἁγία αὕτη Ἐκκλησία, ὡς ἐν τῇ τρίτῃ Συνόδῳ διὰ τῶν Λιβέλλων, καὶ τῶν οἰκείων φωνῶν ἐδίδαξαν οἱ εὐλαβέστατοι ἐκεῖνοι ἄνδρες. εἰ γὰρ καὶ ἄλλαι Ἐκκλησίαι τῷ τῆς αὐτονομίας ἐτιμήθησαν προνομίῳ ἀλλ' ὀψέποτε καὶ μετὰ καιροῦ παρέλευσιν, ὡς ἡ τῆς Ἀχρίδος, καὶ Καρθαγένης, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, ἐπέκεινα τῶν ἑξακοσίων ἀπὸ Χριστοῦ ἐτῶν, πότε δὲ καὶ οἱ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοποι ἐπαύσαντο χειροτονεῖν καὶ πέμπειν εἰς Βουλγαρίαν Ἀρχιεπίσκοπον ἄδηλον. Ἡ δὲ τῆς κάτω Ἰβηρίας ὑποκειμένη οὖσα τῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ τὴν ἕκτην Σύνοδον, περίπου τὸ ὀκτακοσιοστὸν ἔτος σωτήριον, γέγονεν Ἀρχιεπισκοπὴ αὐτοκέφαλος, ἄδηλον δὲ ἐπὶ τίνος Αὐτοκράτορος, καὶ ὑπὸ ποίας Συνόδου. Ἡ δὲ τῆς ἄνω Ἰβηρίας ἐτέλει ὑπὸ τὸν Ἀντιοχείας, ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου τοῦ Βασιλέως τοῦ Μονομάχου, καὶ Πέτρου Πατριάρχου Ἀντιοχείας, ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ τεσσαρακοστῷ πέμπτῳ, ἐγένετο Ἀρχιεπισκοπὴ αὐτοκέφαλος, ἀγνοουμένης τῆς αἰτίας. Ἡ δ' αὖ τοῦ πεκίου ὑποκειμένη τὸ πάλαι οὖσα τῇ τῆς Ἀχρίδος Ἀρχιεπισκοπῇ, ἐπὶ Βασιλέως Θεοδώρου τοῦ Λασκάρεως, καὶ Ἀρσενίου Πατριάρχου, ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ χιλιοστῷ διακοσιοστῷ δεκάτῳ τετάρτῳ, τῆς αἰτίας μὴ φαινομένης, ἀπεσπάσθη συνοδικῶς τῆς Ἀχρίδος, καὶ εἰς αὐτονομίαν κατέστη. Εἰδὲ καὶ τὴν τῆς Ἀρμενίας εἴποις, καὶ αὕτη πρῶτον ὑπὸ τὸν Καισσαρίας Μητροπολίτην ἐτέλει, εἶτα δὲ διὰ τὸν ἐξ αὐτῆς ἅγιον Γρηγόριον τετίμηται εἰς αὐτονομίαν, μετὰ δ' αὖ οὐ πολὺ ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὑπέπεσεν, ἔστ' ἂν τῆς τῶν Μονοφυσιτῶν, κατὰ τὴν ὀπτασίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἁγίου Ἰσαὰκ τοῦ αὐτῆς, καὶ ἄλλων αἱρέσεων αὐξηνθεισῶν ἐν αὐτῇ, πᾶν ὀρθοδοξίας ἴχνος, φεῦ, ταύτης ἐξελήλαται. Ἔλαβε δὲ καὶ ἡ Τούρναβος αὐτονομίαν, Βασιλικῷ καὶ Συνοδικῷ γράμματι ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Βατάτζου, καὶ Γερμανοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, δεήσει τοῦ Ἀσάνη Ἄρχοντος Βουλγάρων ἀρχαία οὖσα κατοικία τοῦ ἔθνους αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ τὴν ὑπὸ τῶν ὀθωμανῶν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ὁ Ἱεροσολύμων Κύριος Δοσίθεος, ἐξ οὗ τὰ πλείω περὶ τούτων μετελήφθησαν, κεφ. γ'. τοῦ βιβλίου ια'. φησὶν, Ὅτι Ἱέραξ

ὁ μέγας Λογοθέτης ἀκμάζων περὶ τὸ ἑπτάκις χιλιοστὸν ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἐσημείωσεν, ὡς ἠθροίσθη Σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν ᾗ λόγος ἐγένετο, περὶ τοῦ ὅτι κακῶς ᾔτησαν οἱ Βασιλεῖς γενέσθαι τινὰς Ἐπαρχίας αὐτοκεφάλους, ὅθεν διναστικῷ τῷ τρόπῳ ὑπετάγησαν τῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἦτε Ἀχρὶς καὶ ἡ Τούρναβος, καὶ τὸ Πέκιον, καὶ οὕτως ἐχειροτόνησαν εἰς αὐτὰς τὰς Ἀρχιεπισκοπὰς Μητροπολίτας, καὶ ἡ μὲν Τούρναβος ἐνέμεινε τῇ ὑποταγῇ, αἱ δὲ λοιπαὶ δύω ὑποσχεθεῖσαι τῷ Σουλτάνῳ φόρους κατ' ἰδίαν, ἴσχυσαν τῇ ἐξωτερικῇ βίᾳ μεῖναι ἐν τῷ ἀρχαίῳ σχήματι. Παρὰ δὲ ταύτας τὰς διαληφθείσας ἁγίας Ἐκκλησίας, οὐδὲ μία τις ἄλλη φέρεται προνομίων τετυχηκέναι τῆς αὐτονομίας, καὶ μὴ ὑπὸ πατριαρχικὸν, ἢ μητροπολιτικόν τινα τελεῖν θρόνον. Τούτων μέντοι πασῶν τὰ τῆς Κύπρου ἁγίας Ἐκκλησίας προνόμια διαφέρει, ἀσυγκρίτως τῇ ἀρχαιότητι, ποσότητι, ποιότητι, καὶ ἐγγράφῳ διασαφήσει. εἰδέ σοι βουλητὸν, καὶ ἐρεύνης ἀξιωθήτωσαν φιλομαθίας τε καὶ ἀληθείας χάριν, καὶ πρῶτον μὲν ἡ τούτων ἀρχαιότης ἀκρcθιγῶς ἐδείχθη, καὶ ἐπιπολαίως, ἐν τῇ τρίτῃ τότε Συνόδῳ διὰ τῶν λιβέλλων, ὑπὸ τῶν διαληφθέντων εὐλαβεστάτων ἐκείνων ἀνδρῶν. ἡ δὲ παράδοσις τῆς αὐτονομίας διαμεμένηκεν ἀμέσως παρ' αὐτῶν τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων, οἵ τινες οὐχ ὁ μὲν ὃς δ' οὒ, ἀλλὰ πάντες παραγενόμενοι εἰς τὴν Νῆσον τῆς Κύπρου, τὸν τετραήμερον Λάζαρον φόβῳ τῶν Ἰουδαίων πρὸς ταύτην διαδράντα, Ἀρχιερέα πρῶτον τῆς Κύπρου κεχειροτονήκασιν, οὗ χάριν καὶ τὴν ὑπέραγνον τοῦ θεοῦ Μητέρα, λέγεται, ἐκεῖσε παραγενέσθαι, καὶ τὸ ὅπερ οἰκείαις χερσὶν ἐπισκευασαμένη ὠμοφόριον αὐτῷ ἐχαρίσατο, ὡς ὁ Νικηφόρος Κάλλιστος ὁ ξανθόπουλος ἱστορεῖ. φαίνεται δὲ καὶ εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ, διῆλθον εἰς τὴν Κύπρον. κᾀκεῖ ὅσοι κτήτορες χωρίων, ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων, καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων. κεφ. δ'. Ἰωσῆς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων (ὅ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον υἱὸς παρακλήσεως) Λευΐτης, Κύπριος τῷ γένει, ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα, καὶ ἔθηκε παρὰ

τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων. οὗτος ἐστὶν ὃν ἀπέστειλαν οἱ Ἀπόστολοι διελθεῖν ἕως Ἀντιοχείας, ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς. καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου, καὶ πίστεως. κεφ. ια΄. καὶ δι' αὐτοῦ ἀπελθόντος προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ Κυρίῳ, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Ταρσὸν ἐξελθὼν, καὶ ἀναζητήσας καὶ εὑρὼν τὸν Παῦλον ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Ἀντιόχειαν, κᾀν ταύτῃ αὐτὸς πρῶτος κεχρημάτικε τοὺς Μαθητὰς Χριστιανούς.

Ὅθεν ψεύδεται προφανῶς ὁ Ἀντιοχείας Πέτρος κναφεὺς, πειρώμενος ὑποτάξαι αὐτῷ τὴν κατὰ τὴν Κύπρον Ἐκκλησίαν, ἐπὶ τῷ δεδιδάχθαι δῆθεν τοὺς Κυπρίους τὴν ὀρθόδοξον πίστιν παρὰ τῶν Ἀντιοχέων, τοὐναντίον ἅπαν δέον τοῦτον εἰπεῖν τοὺς Ἀντιοχεῖς διδαχθῆναι πρῶτον, καὶ ὠνομασθῆναι Χριστιανοὺς παρὰ Ἀποστόλου Κυπρίου. Ἐν δὲ κεφ. ιγ΄. τῶν αὐτῶν φαίνεται, ὅτι, ὅτε ὁ Βαρνάβας συνέκδημος τοῦ Παύλου ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος κεχειροτώνηται, ἀφωρισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἀμφότεροι ἐπέμφθησαν εἰς τὴν Κύπρον, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ Ἰωάννην τὸν μετονομασθέντα Μάρκον, ὃς ἦν Εὐαγγελιστὴς, καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Βαρνάβα. ταύτην δὲ διελθόντες ἅπασαν, (διῆλθον γὰρ φησὶν ἡ Ἱστορία ἀπὸ Σαλαμίνης, ἄχρι Πάφου) κατήγγειλαν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπιστραφέντων πολλῶν, μετὰ Σεργίου Ἀνθυπάτου, ἀνδρὸς συνετωτάτου, καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου Βαριησοῦ ἐκτυφλωθέντος, καὶ ποιμένων ὑπ' αὐτῶν κατασταθέντων, ἀπῆλθον εἰς Πέργαμον τῆς Παμφυλίας, κᾀκεῖθεν διαφόρους ἀμείψαντες τόπους, καὶ μυρίων ὑπ' αὐτῶν ἐνεργουμένων θαυμάτων, ὥστε τοὺς ὄχλους ἐξίστασθαι λέγοντας, οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. τὸν μὲν Βαρνάβαν Δία ἐκάλουν, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν. ἦλθον αὖθις ἐν Ἀντιοχείᾳ, κᾀκεῖ διαζευχθέντες ἀλλήλων, ὁ μὲν Παῦλος παραλαβὼν τὸν Σίλα διήρχετο τὴν Συρίαν, καὶ τὰ πέριξ, ἐπιστηρίζων τὰς Ἐκκλησίας, ὁ δὲ Βαρνάβας τὸν ἀνεψιὸν Ἰωάννην παραλαβὼν τὸν καὶ Μάρκον, εἰς Κύπρον αὖθις ἐξέπλευσεν, ἐπισκεψάμενος τὰς ἐν αὐτῇ Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ τελευταῖον ὑπὸ Ἰουδαίων, καὶ Ἑλλήνων λίθοις κτείνεται, ὡς ἡ κατ' αὐτὸν Ἱστορία δηλοῖ, ὃν ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος συγκομίσας ἔθετο ἐν σπηλαίῳ, μετὰ καὶ τοῦ εἰς ὕστερον εὑρεθέντος Ἱεροῦ Εὐαγγελίου.

Ἔκτοτε τοίνυν κατὰ παράδοσιν ἀποστολικὴν καθέδραν συνάγεται, τοὺς θεσπεσίους ἐκείνους ἄνδρας, ἐν τῇ τρίτῃ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἀποδεδειχέναι διὰ λιβέλλων τὸ τῆς ἰδιαιτάτης ἀρχῆς προνόμιον, καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἀρχαιότητος. Ἡ δὲ τούτων βεβαίωσις οὐχ ἅπαξ ἐπὶ τῆς τρίτης γέγονε Συνόδου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Ζήνωνος, καὶ Ἀκακίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐν τῇ εὑρέσει τοῦ θείου καὶ Ἀποστολικοῦ λειψάνου, καταισχυνθέντος καὶ τοῦ ἀντιπάλου Πέτρου Ἀντιοχείας, καὶ αἱρεσιάρχου ἐν τούτῳ φανέντος. καὶ τρίτον ἐν τῇ ἕκτῃ Συνόδῳ, παρ' ἧς οὐ μόνον ἐνδόξως διὰ Κανόνων ἐβεβαιώθη τὰ αὐτὰ ταῦτα προνόμια, ἀλλὰ καὶ φιλοτίμως τῇ προτέρᾳ ἐν Κύπρῳ διοικήσει προσετέθη καὶ ἡ Ἑλλήσποντος (οὐκ ἀποκνητέον δὲ καὶ τοῦτο τῇ ποσότητι ἀπονεμεῖν, εἰ καὶ τοῦ προκειμένου τῆς ποσότητος διαφέρει λόγου) ἡ δὲ προσθήκη οὐκ εἰκῇ, ἀλλὰ χάριν τῶν ὧν ἐπιτροχάδην φθὰς ἔφην. ἐγίνωσκον γὰρ πάντως οἱ θεῖοι Πατέρες, τὸ τοῦ Προφητάνακτος, ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ θεὸς, λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν, ἔτι δὲ καὶ τὸ τοῦ Κυρίου ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, καὶ ταύτην γὰρ (τὴν πίστιν φημὶ) οὐχ ὅπως ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος Ἰωάννης μετὰ παντὸς τοῦ οἰκείου Κλήρου δίκην ὄφεως τὴν μὲν κεφαλὴν μόνον φυλάσσοντες, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα προδιδόντες εἰς θάνατον, τὰ ἑαυτῶν καταλιπόντες ἅπαντα καθαρὰν ἐφύλαξαν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ἔτι τῆς Πρώτης ἀμέσως Ἀποστολικῆς κηρύξεως, καὶ εἰσέτι καὶ νῦν τοῦ κρείττονος ἀντιλαμβανομένου, τοῖς Κυπρίοις, ὡς παρακατιὼν δειχθήσεται, καίτοι πολλά τε καὶ μυρία διαφόροις παθοῦσα τυράννοις, αὕτη φυλάττεται ἀνόθευτος. ὁποῖα δὲ εἰσὶ ταῦτα τὰ προνόμια κἀκ τῶν προειρημένων δῆλον, ὅτι ἀρχαιότατα ὄντα δηλαδὴ καὶ τοῖς ἐναντίοις τοσάκις βιασθέντα, οὐ χρηματιστικῷ τῷ τρόπῳ, καὶ βιαίῳ, ἀλλὰ δικαιωτάτοις τε, καὶ ἀπροσωπολήπτοις Συνοδικαῖς ἐξετάσεσιν, ἀλώβητον τὴν ἐλευθερίαν, καὶ παρθένον, ὡς οὕτως εἴποιμι, διά τε θαυμάτων, καὶ ἐναρέτων κινημάτων διεσώσαντο. Ὅθεν δίκαια, ἔννομα, ὅσιά τε, καὶ ἅγια, ἅτε δὴ ὑπὸ ὁσίων, καὶ ἁγίων ἀνδρῶν, τῶν Ἀποστόλων μὲν τὸ πρῶτον, παρασχεθέντα, τῶν Πατέρων δ' ὕστερον βεβαιωθέντα, καὶ ἐπαυξηνθέντα.

Οὐκ ἀμοιρεῖ δὲ καὶ τοῦ οἱονεὶ θύραθεν κόσμου, οὗ μόνον ταῖς λοιπαῖς μέτεστι τῶν αὐτονομίας λαχόντων ἁγίων Ἐκκλησιων, βασιλικῶν, ἤτοι φιλοτιμιῶν, Γαμικῶν συναλλαγμάτων, ἀνθ' ὧν νέα Ἰουστινιανὴ ἡ Νῆσος ἐπικέκληται εἰς τιμὴν Θεοδώρας τῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ γαμετῆς, καὶ Βασιλίσσης, Σαλαμινίας ὑπαρχούσης, διαφόρων τε οἰκοδομημάτων ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ ἄλλων ἀνεγερθέντων Βασιλέων, ἅπερ πασίδηλα ὄντα, καὶ μάλιστα ἀνθρώπινα, ἑκὼν, εἶναι, παρίημι, ἀρκεσθεὶς ὑπαινίξαι ὁποίοις προνομίοις, πρὸς τοῖς θείοις, ἔτι δηλαδὴ, καὶ ἀνθρωπίνοις τὴν ἁγίαν ταύτην τοῦ Χριστοῦ κεκοσμῆσθαι Ἐκκλησίαν. ἐξ ὧν δῆτα καὶ ἡ διασάφησις τῶν αὐτῶν, ὅπερ ἐστὶ τὸ τελευταῖον ἡμῶν ζήτημα, δῆλον γέγονεν. Ἐδείχθη γὰρ ἀμέσως ἐκ τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων διαμεμενηκέναι τὴν παράδοσιν τῆς ἐν Κύπρῳ αὐτονομίας. καὶ ὅτι τίνες οἱ ἀντίπαλοι, καὶ καθ' οὓς χρόνους, καὶ ποσάκις οἱ ταύτην καθαίρειν δοκιμάζοντες. τά τε τὰς προσκλαύσεις πεποιηκότα ὑποκείμενα, οἵτε Σύνοδοι, καὶ οἱ Βασιλεῖς ὑφ' ὧν προὐβλήθησαν αἱ ζητήσεις. τά τε βοηθήματα, καὶ οἱ τρόποι τῆς διασώσεως τούτων, ὅτι θεῖά τε καὶ ὅσια. Εἰ οὖν τὰ ἀρχαῖα τῷ χρόνῳ παρὰ πᾶσι σπουδῆς, καὶ τιμῆς ἀξιοῦται ὡς τῶν νεοτεριζόντων εἰς ἀποδοχὴν πιθανώτερα, τά τε πλείω τῇ ποσότητι προτιμᾶται τῶν ὀλίγων, καὶ τὰ μείζονα τῶν ἡττόνων, τὰ τιμιώτερα τῶν τιμίων, καὶ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων τῇ ποιότητι προτιμώτερα, καὶ τὰ σαφέστερα τῶν ἧττον σαφῶν γεραρώτερα τῷ φωτὶ τῆς διαγνώσεως, καὶ γὰρ ὧν τὴν γνῶσιν ἀφαιρούμεθα, τούτων καὶ κατηγοροῦμεν προχειρότατα, λείπεται κατὰ πάντας τοὺς τρόπους καὶ τὰ τῆς Κύπρου Ἐκκλησίας προνόμια, μείζονος ἀξιοῦσθαι τιμῆς.

Ὅθεν καὶ ὁ διαληφθεὶς Γουϊλέρμος Ἄγγλος εἰς τὰς αὐτοῦ ἀποσημειώσεις ἐν τῇ τοῦ λθ'. Κανόνος τῆς Ἕκτης Συνόδου, καί τοι περὶ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν τῆς Ἑλλησπόντου Ἐκκλησιῶν, ἀπὸ τῆς Κύπρου Ἐκκλησίας φαίνεται ἀκολουθῶν τῷ Ἀριστενήτῳ συμπεραίνων ὅτι κατὰ τοῦτον, ἤτοι τὸν Ἀριστένητον, ἡ δόσις γέγονε πρὸς καιρὸν, καὶ προσωπικῆς τιμῆς ἕνεκεν, τοῦ συνοδικοῦ Κανόνος μηδὲν τοιοῦτον ὑπεμφαίνοντος. λέγει ὅμως ὁ αὐτὸς τῷ τῆς Κύπρου Ἐπι-

σκόπῳ, οὐ μόνον τὸ, Ἀρχιεπισκόπου, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ, Πατριάρχου ὄνομα ὑπ' ἐνίων δέδοται, ἐν γὰρ τοῖς Κανόσι τούτοις φησὶ, τῆς ἕκτης δηλονότι Συνόδου, ὁ προλεχθεὶς Ἰωάννης τῆς νέας Ἰουστινιανουπόλεως Ἀρχιεπίσκοπος, ἔγγιστα μετὰ τοὺς Πατριάρχας ὑπέγραψε, μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Γεωργίου Ἀντιοχείας ὑπογραφὴν, ἀμέσως ἀκολουθεῖ. Ἰωάννης ἀνάξιος Ἐπίσκοπος τῆς νέας Ἰουστινιανουπόλεως ὁρίσας ὑπέγραψα. εἰ δὲ καὶ τοῦτο λίαν φαίνεται ταράττον, τὸν μακαρίας τυχόντα λήξεως κύριον Δοσίθεον, σπεύδοντα οὐκ οἶδ' ὅπως τὰς αὐτονόμους σμικρῦναί τε καὶ ἐξευτελῆσαι τῶν Ἀρχιεπισκοπῶν, καὶ τοὺς τούτων Ἀρχιεπισκόπους ἥττους ἀποδεῖξαι, κᾀυτῶν τῶν Πατριαρχικῶν Μητροπολιτῶν, ὡς παραγράφῳ η'. διαταγῇ τοῦ πρώτου βιβλίου, ἤτοι τίτλου τῶν νεαρῶν φαίνεται, ἠτοῦν φαίρεται, ὡς εἰκοστῷ παραγράφῳ τοῦ πέμπτου αὐτοῦ βιβλίου, ἐν Κεφ. η'. ὅτι ὁ Ἰουστινιανῆς μεῖζον ἐστὶ τοῦ Μητροπολίτου παραφέρων φησὶ, τὸ μεῖζον ἐννοεῖται καὶ τὸ μὴ ὑποκεῖσθαι αὐτὸν Πατριάρχῃ. τοῖς τοιαύτης ὅμως ἐξηγήσεως τὸν σκοπὸν ἵνα μὴ εἴπω παραλογισμὸν οὐκ ἔχω συνιέναι, οὐδὲν γὰρ ἄλλο φαίνεται κατασκευάσαι τε καὶ συναγαγεῖν βούλεσθαι, εἰμὴ ὅτι, ἐπεὶ τῷ Πατριάρχῃ οὐχ ὑπόκειται, τοῖς Πατριαρχικοῖς ὑποβιβαζέσθω Μητροπολίταις. Εἰ τοίνυν ὁ αὐτεξούσιος τῷ ὑπεξουσίῳ ὑποβιβασθήσεται, μάτην ἄρα τὸ, μείζων; εἰς τὶ γὰρ πλέον χρήσιμον, ὡσαύτως καὶ τὸ αὐτεξούσιον;

Ἀλλ' ὦ ἁγιώτατε Πάτερ διὰ τὸ μὴ ὑποκεῖσθαι τὸν Ἰουστινιανῆς τῷ Πατριάρχῃ ὡς φῂς, δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ μείζονα εἶναι τοῦ Μητροπολίτου ἡ διαταγὴ διατάττεται ὑποκειμένου ὄντος Πατριάρχῃ. ἃς δὲ περὶ τοῦ σκοποῦ τούτου ἐν τῷ ια'. παραγράφῳ τοῦ εἰρημένου κεφ. κατασκευὰς ἐπιφέρει ἡ ἁγιωτάτη σου ψυχὴ, παρ' ἧς δέομαι δοθῆναί μοι συγγνώμη, τῆς τε ἀντιλογίας, καὶ ἐναγωνιωτέρας ἐνστάσεως, ὅτι δηλαδὴ ἐν τῇ χαλκιδόνι, Ἐπιφάνιος Ἐπίσκοπος Λεγάτος Ὀλυμπίου Ἐπισκόπου Κωνσταντίας, ἤτοι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, ἐκάθητο ἐν τόπῳ κθ'. καὶ εἰς τὴν ς'. Οἰκουμενικὴν ὁ Λεγάτος τοῦ Κύπρου ἐκάθητο καὶ ὑπέγραψε μετὰ τὸν Καισσαρείας, καὶ Ἐφέσου, ἀξιεπαίνους καὶ κατὰ τοῦτο ἡγοῦμαι, ἔργον γὰρ ἀντι-

κρυς διακρίσεως οἱ τοιοῦτοι εἰργάσαντο, Λεγάτοι ὄντες, καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἐπίσκοποι, πρὸς τῷ ἀτόπῳ, σκαιὸν ἂν εἴη καὶ κακόηθες τῶν Προεστώτων καὶ ἐγκρίτων τῶν Πατριαρχῶν προκαθήζεσθαι καὶ προϋπογράφεσθαι Μητροπολιτῶν.

Εἰ δὲ καὶ ἐν ζ΄. παρὼν ὁ Κύπρου Κωνσταντῖνος ἐκάθητο, καὶ ὑπέγραψε μετὰ τὸν Καισσαρείας, καὶ Ἐφέσου, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἐπὶ τῆς ἐν Τρούλλῳ τάξις τῆς μετὰ τῶν Πατριαρχῶν ἀμέσως ὑπογραφῆς τοῦ Κύπρου Ἰωάννου, ὡς ἡ ἁγιωτάτη σου ψυχὴ ἀποφαίνεται ἠθετήθη. Γενομένης ταύτης τῆς τάξεως τότε καὶ προτιμήσεως κατὰ τὴν σὴν δόξαν, χάριν τοῦ ἀθροίσαντος τὴν Σύνοδον Ἰουστινιανοῦ, τοῦ καὶ τὴν Σαλαμῖνα ἀνακαινίσαντος, καὶ νέαν Ἰουστινιανούπολιν καλέσαντος, (καί τοι οὐχ οὗτος ἐστὶν ὁ ταύτην συναθροίσας, ἐπὶ γὰρ τοῦ κε΄. ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἡ πέμπτη συνεκροτήθη Σύνοδος, ἡ δὲ ἕκτη τῷ δεκάτῳ τρίτῳ τῆς τοῦ Κωνσταντίνου πωγονάτου βασιλείας ἔτει, μεταξὺ τούτων διαδραμόντων ἐννέα καὶ τεσσαράκοντά τε πρὸς τοῖς ἑκατὸν χρόνοι·, Ἡ δ' αὖ ἐν Τρούλλῳ ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ ῥινοτμήτου, καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Πωγονάτου, κατὰ τὸν Ματθαῖον Βλάσταρην, οὗτος ἐστὶν ὁ ἀνακαινίσας τὴν Σαλαμῖνα) ἀγνοῶ τίσι τούτων προσήκει ὁ ἔπαινος, τῷ Καισσαρείας, καὶ τῷ Ἐφέσου, οὓς δι' ὀνομάτων αὐτὸς ἠξίωσας, οἵ τινες εἰσὶν ὁπωσοῦν τὰ ἐν Τρούλλῳ ἴδοιεν, πρέπον ἦν αὐτοῖς μικρὰν ὑποκριθῆναι προτίμησιν τῷ Κύπρου Κωνσταντίνῳ, ἀλλ' οὐ τύφῳ τὴν ἕδραν τε καὶ ὑπογραφὴν ἁρπάσαι τοῦ ἀνδρὸς, καὶ γὰρ γνώμῃ τῆς τότε ζ΄. Συνόδου τοῦτο γεγονέναι οὐδαμοῦ φαίνεται, εἰδέτου ἑωρᾶτο οὐκ ἄν σοι ἀπαξιωθείη γραφῆς, χρησίμου ὄντος ἐς τὰ μάλιστα τῷ σῷ ἐπιχειρήματι, ἢ τῷ Κύπρου Ἰωάννῃ αἰτίαν ἔχοντι προσεχεστάτην τὰ τῆς ἐν Τρούλλῳ προβαλεῖν καὶ τὴν οἰκείαν ἀναζητῆσαι τάξιν, παρ' οὐδὲν δὲ τὰ τοιαῦτα τιθεμένῳ, ἀλλὰ τῇ Χριστομιμήτῳ χρησαμένῳ πρᾳότητι, καὶ παράδειγμα ποιησαμένῳ τὸν αὐτόχθονα, καὶ πάντων ἀνθρώπων, πρᾳότατον Σπυρίδωνα, ἐν τῇ πρώτῃ Συνόδῳ, ἔργα μέν τοι μᾶλλον τῆς ὑψοποιοῦ ταπεινοφροσύνης, ἢ προεδρίαις τε, καὶ ὑπογραφαῖς, τῆς χαμεροῦς ἐπάρσεως ἐκλάμψαντά τε, καὶ δοξασθέντα.

Εἰ δὲ τὸ ἐπὶ Ἰωάννου ὦ Πάτερ ἁγιώτατε ἐπεὶ ἅπαξ γέγονε, καὶ ἀκανόνιστον, οὐκ ἔστι ναὶ μὴν καί περ ἀρχαιότερον καὶ τοῦ Βασιλέως χάρις κατάγε τὴν σὴν διδασκαλίαν, τυχὸν δὲ καὶ τῇ τῶν τε Πατέρων γνώμῃ, ἐν τοῖς ἡγεμόσι γὰρ τῆς ἕκτης Συνόδου ὁ Ἰωάννης ἦν γνωριζόμενος, καὶ συγκαταριθμούμενος, τὸ ἐπὶ Κωνσταντίνου ὀψιγενέστερον ὄν, καὶ βασιλικῆς τινος χάριτος ἄτερ ἴσως, καὶ παρὰ τὴν τῶν Πατέρων γνώμην, πῶς κανονισμοῦ τετύχηκε, καὶ νόμος γέγονεν ἐννομώτατος; ἐντέχνως ἔτι τῳόντι καὶ ἡ τοῦ Κουροαπαλάτου ὑπὸ τῆς σῆς διδασκαλίας μεταπεποίηται ἔννοια, τοὺς Βασιλεῖς λέγοντος, καὶ τοὺς τοιούτους προβάλλεσθαι ἀρχιεπισκόπους εἰς Κωνσταντινούπολιν χειροτονουμένους, καὶ βακτηρίαν αὐτοῖς παρέχειν, τοῦτ' αὐτὸ ᾧ περ ἐκεῖνος εἰς τιμὴν τῶν αὐτονόμων Ἀρχιεπισκόπων ἐχρήσατο, ἀποδεῖξαι βουλόμενος τὰ δευτερεῖα τούτους ἔχειν τῶν ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν, κατάγε καὶ τῶν Συμεὼν θεσσαλλονίκης, ὑπ' αὐτοῖς ἧττον ἐλήφθη καὶ τοῦ Μητροπολιτικοῦ βαθμοῦ, ἐπιφερούσοις, ὅτι τούτῳ οὐ δίδωσί τι ἀξίωμα μεῖζον τοῖς αὐτονόμοις, καθ' ὅτι οἱ Βασιλεῖς προβάλλουσι, καὶ ἡγουμένους, καὶ Ἀρχιμανδρίτας Μοναστηρίων, ἀλλ' ἔδει προσειπεῖν αὐτὴν, ὅτι καὶ Πατριάρχας, τοῦτο δὲ φρονιμώτατα εἴασεν, ἐπεὶ τὸ ἐκ τούτου αἰδεσθεῖσα συμπέρασμα. Ὅπερ δὲ ἐν τῷ προειρημένῳ ὀγδόῳ κεφ. διατάττεται, ἡνίκα δηλαδὴ Ἐκκλησιαστική τις συμβῇ ἀμφιβολία αὐταῖς ταύταις τῶν αὐτονόμων Ἐκκλησίαις, οἱ τούτων προϊστάμενοι οὐ δύνανται μόνοι περὶ αὐτοῖς διακρῖναι χωρὶς τῆς γνώμης τῶν πλησιοχώρων Πατριαρχῶν, ἐκ τοῦ μέρους ἐπιχειροῦσα συναγαγεῖν τὸ καθόλου. ὅτι ἐπεὶ ὁ Ἀχρίδος καὶ διωρισμένως, χωρὶς τῆς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, γνώμης οὐ δύναται, ὡς ἐν βιβλίῳ πρώτῳ, τίτλῳ δευτέρῳ τοῦ Κώδικος, κεφαλαίῳ ἕκτῳ, διορίζεται, τὰς ἀναφυομένας ἀμφισβητήσεις ἐν ὅλῳ τῷ Ἰλλυρικῷ μὴ τέμνεσθαι παρὰ γνώμην τοῦ Κωνσταντινουπόλεως. καὶ βιβλίῳ πρώτῳ, τίτλῳ ὀγδόῳ διαταγῇ Ἕκτῃ, ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ οἱ παλαιοὶ Κανόνες τῶν Ἐκκλησιῶν κρατήτωσαν, καὶ τίτλῳ τῷ αὐτῷ, διαταγῇ τρίτῃ, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς, τὸν τόπον ἐπέχει ἐν ταῖς ὑπ' αὐτὸν Ἐπαρχίαις τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου

Ρώμης, ἅμα καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν αὐτονόμων Ἐκκλησιῶν τὴν τοιαύτην δὲ ἐπαγωγὴν ὁποίαν τινὰ οὖσαν οἱ συλλογιστικοὶ ἐξεταζέτωσαν. ἐκ γὰρ τῆς τοῦ Ἰλλυρικοῦ Ἐπαρχίας, Δαλματίας τὰ νῦν λεγομένης, καὶ κοινῶς Σκλαβονίας, κατὰ τὸν κὺρ Μελέτιον Ἀθηνῶν, τήν τε τῆς Ἀχρίδος καὶ τοῦ Πεκίου περιεχούσης Ἐκκλησίαν, τὸ, ἐν τῷ Κώδικι, τὰς ἀμφισβητήσεις ἐν ὅλῳ τῷ Ἰλλυρικῷ. καὶ τ. καὶ τὸ, ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ οἱ παλαιοὶ καὶ τ. ἴσως ἦν πρὸ τῆς αὐτονομίας, ἐπεὶ οἱ λόγοι ἀμφότεροι ἁπλῶς καὶ γενικῶς λέγουσι περὶ παντὸς τοῦ Ἰλλυρικοῦ, ἐν ᾧ πλεῖσται καὶ ἄλλαι περιέχονται Μητροπόλεις τε καὶ Ἐπισκοπαὶ, αἵτινες πᾶσαι μετὰ τῆς Ἀχρίδος, καὶ Πεκίου ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἦσαν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως.

Καὶ γὰρ τὸ τελευταῖον καὶ ὅπερ δοκεῖ σφοδρότερον ἐπιχείρημα ἰδίως καὶ προσωπικῶς λεγόμενον περὶ τοῦ Ἀχρίδος, καὶ Καθαργένης, ἐν ᾧ ἔδει μάλιστα τεθεῖσθαι τὸν προσδιορισμὸν, οὐδὲν ἐμφαίνει τοιοῦτον, ἀλλ' ἅπερ μόνον τούτοις παρεσχέθη προνόμια, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος γάρ φησὶ τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς τὸν τόπον ἐπέχει ἐν ταῖς ὑπ' αὐτὸν Ἐπαρχίαις τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου Ρώμης, χειροτονῶν τοὺς Ἐπισκόπους τῶν Πόλεων τῶν τάδε Ἐπαρχιῶν, κατὰ τὸν ὅμοιον τῆς Ἱερωσύνης βαθμὸν, ὅν περ δεδώκαμεν τῷ Ἐπισκόπῳ Καθαργένης τῆς Ἀφρικῆς, καὶ φυλαττέσθω, καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ τῆς Ἀφρικῆς τὸ ἱερατικὸν δίκαιον, καὶ τὸ δοθὲν αὐτῷ προνόμιον. Εἰ δ' αὖθις καὶ εἴπομεν μετὰ τὴν αὐτονομίαν λελέχθαι τὰ προρρηθέντα περὶ παντὸς τοῦ Ἰλλυρικοῦ, ἀντὶ τοῦ Ἀχρίδος, καὶ Πεκίου, καί περ ἀνακόλουθον ὂν, οὐδὲ οὕτω θαυμαστὸν, εἰ ὑποκειμένων ὄντων τὸ πάλαι τούτων τῷ Κωνσταντινουπόλεως, εἶτα δὲ αὐτονομίας τυχόντων προσεδιωρίσθη αὐτοῖς, καὶ οἱονεί τις ἐπετέθη χαλινὸς ἀναμνήσεως ἕνεκεν τῆς προτέρας ὑποταγῆς, πόσον γὰρ τὸ τῶν Ἰλλυρικῶν ἔθνος ἐπὶ κακίᾳ διαβεβόηται, δῆλον παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν, οὐ μὴν δὲ ἐκ τοῦ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ θεσπίσματος, μερικοῦ ὄντος καὶ ἀμφιβολίας ἐμπλέου, συνάγεται πάσας τὰς αὐτονομίας τῶν Ἀρχιεπισκόπων, μὴ δύνασθαι παρ' ἑαυτῶν τέμνειν Ἐκκλησιαστικήν τινα ἀμφιβολίαν. Εἴγε γὰρ τοῦτο οὕτω πως εἶχεν, οἱ Ἱεροὶ Πατέρες χάρτου καὶ μέλανος

οὐκ ἀκριβολογοῦντο, οὔτε μὴν ὄκνου, καὶ πόνου τινὸς ἐφείδοντο, πρὸς τοῖς εἰς ταύταις πεφιλοτίμηνται τῶν Ἐκκλησιῶν προνομίοις, καὶ τούτου ἐπιμνησθῆναι τῶν ἀναγκαίων ὄντως. ἀλλ' οὐδαμοῦ τοῦτο προστεθημένον φαίνεται, μάλιστα τοὐναντίον ἅπαν, ὡς πολλαχοῦ ἐπὶ τῶν τῆς κατὰ τὴν Κύπρον ἐρᾶται αὐτονομίας Κανόνων. Ταύτην γὰρ τῆς τῶν Ἀντιοχείας Πατριαρχῶν οἱ ἱεροὶ Κανόνες ἀπαλλάττοντες ἐνοχλήσεως πλησιοχώρων ὄντων, οὐδὲν τοιοῦτον τοῖς Κυπρίοις ἐθέσπισαν, προσπεσούσης ἤτοι ἀμφιβολίας τινὸς τούτους ἐρωτᾷν τοὺς πλησιοχώρους τῶν Πατριαρχῶν. οὐκ ἄδηλον ὅμως καὶ τοῖς ὁπωσοῦν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πεῖραν ἔχουσιν, ἡνίκα ταύταις ταῖς Ἐκκλησίαις στάσις τις ἐμπέσῃ μεταξὺ τοῦ τε Ἀρχιεπισκόπου, καὶ τοῦ ὑπ' αὐτὸν Κλήρου, ἤ τις περὶ τὴν πίστιν αἵρεσις ἢ καὶ ἄλλη τις τοιαύτη ἀμφιβολία, οἷα μὴ δύνασθαι παρ' ἑαυτοῖς τέμνεσθαι, ἀνατρέχειν τούτους, τοὺς μὲν τῆς Ἀχρίδος, τῆς τε κάτω ἰβηρίας, καὶ τοῦ Πεκίου, πρεπόντως, μᾶλλον δὲ καὶ ἀναγκαίως πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως, τὸν δὲ τῆς ἄνω ἰβηρίας πρὸς τὸν Ἀντιοχείας, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν Καθαργένης, καὶ διεσώζετο πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας, ὡς ὑπ' αὐτοὺς ἑκάστους ἕκαστοι τὸ πάλαι ὑποκείμενοι ἐτύγχανον. Τὸν δὲ τῆς Κύπρου οἰκείᾳ μὲν βουλήσει, οὐ μὴν δὲ διωρισμένως τε καὶ ἀναγκαίως πρός τινα τῶν πλησιοχώρων Πατριαρχῶν τῆς Ἀλεξανδρείας φημὶ, ἢ Ἀντιοχείας, καὶ Ἱερουσαλὴμ, ὡς πρός τινα αἱρετὸν Κριτὴν, εἰδ' οὐ βουλητὸν αὐτοῖς πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἀναγκαίως, καὶ τὴν ἐν ταύτῃ ἱερὰν Σύνοδον, ὡς πολλάκις τοῦτο οἱ Κύπριοι, θάτερον θ' ἥκιστα πεποιηκότες ὤφθησαν.

Οὐδεὶς γὰρ Πάπας, ἢ Πατριάρχης, ἢ ἄλλος Ἐπίσκοπος μόνος ἔκρινε νέαν αἵρεσιν, ἢ μόνος ἐπίστευσε τῇ ἑαυτοῦ γνώσει, ἢ προσεδόκησεν ἀποκάλυψιν παρὰ θεοῦ περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων, ἀλλὰ πάντοτε κατέφυγον πρὸς τὸ κοινὸν Κριτήριον, ὅπερ ἐστὶν ἡ Σύνοδος, καὶ γὰρ οὐ μόνον ὁ Ἀχρίδος Δημήτριος εἰς Βασιλέα χρίσας τὸν Θεόδωρον παρὰ τὴν γνώμην ταύτης, καὶ ὁ Κύπρου Ἀθανάσιος, ὡς ἐν τῷ θ'. κεφ. τοῦ ια'. βιβλίου αὐτῆς Ἱστορεῖ, ἐπὶ Ματθαίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, περίπου τὸ αχ. ἔτος Σωτήριον, ἀθεμιτο-

γαμίας ποιῶν, καὶ ἄλλα τινὰ τῶν ἀθέσμων, κατεκρίθησαν, καὶ καθηρέθησαν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ τῶν Πατριαρχῶν, καὶ λοιπῶν Ἐπισκόπων μόνοι διωρίσαντες ἥμαρτον ἐς τὰ μάλιστα, καὶ σφοδρότατα κατεκρίθησαν, καὶ ἐπαιδεύθησαν. Μόνη γὰρ ἡ Σύνοδος ἄπταιστος, ᾗ τινι ὁ ἀνθιστάμενος ὁποίας ἂν εἴη τάξεώς τε καὶ βαθμοῦ αἱρετικὸς πάντως νομίζεταί τε καὶ εἶναι. Ἀλλὰ τί με δεῖ μακριγορεῖν ἐφ' οἷς ὁ τῆς προθέσεως οὐκ ἔστι σκοπὸς, καὶ ταῦτα καταδήλοις οὖσι, μόνον δὲ τούτων ὑπεραπολογηθῆναι τῶν αὐτονόμων Ἐπισκοπῶν, καὶ τῶν ἐπ' αὐταῖς καθισταμένων Ἐπισκόπων, οἷς τὸ μή τινι τῶν Πατριαρχικῶν ὑποκεῖσθαι θρόνῳ ἐντὸς ὀλίγου κινδυνεύει ἐπάξαι κατὰ τὴν σὴν διάταξιν ὄνειδος, καὶ περιφρόνησιν οὐ τὴν τυχοῦσαν, διὰ τὴν τῶν προνομίων ἀδιαφορίαν τε καὶ ἀλυσιτέλειαν. Εἰ γὰρ ὅπερ τῷ ὑπ' ἐξουσίῳ Μητροπολίτῃ ἐντέταλται, τοῦτ' αὐτὸ καὶ τῷ αὐτονόμῳ Ἀρχιεπισκόπῳ, τίς ἔτι τῆς αὐτονομίας ἡ χρῆσις; Ἀλλ' εἴγε ὦ Δέσποτα οὐ συγχώρηται τούτοις Ἐκκλησιαστικήν τινα τέμνειν ἀμφιβολίαν, πῶς ἐν τῇ τοῦ Ἀποστολικοῦ λειψάνου διηγήσει εἴρηται, ἤτοι εἴρηκας τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κωμνηνοῦ κρῖναί τε καὶ καθῆραι Ἐπίσκοπον μετὰ ἕνδεκα αὐτοῦ Ἐπισκόπων Συνόδου; ὁ Κωνσταντινουπόλεως Λουκᾶς τὴν κρίσιν ταύτην ἠθέτησε παρανόμως; μὴ γὰρ καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀμφιβολιῶν, ἢ ἀμφισβητήσεων, καὶ ἡ Ἀρχιερατικὴ καθαίρεσις οὐκ ἔστι τομή; ἀλλὰ τοῦτο τινὶ τῶν πλησιοχώρων ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν ὁ Κύπρου οὐκ ἀνέφερεν, οὐδὲ περὶ τούτου αὐτὸς κατακρίνεται, τοῦτο μέντοι εἰ ἔξεστι τινὶ καὶ τῶν μειζόνων Πατριαρχικῶν Μητροπολιτῶν, ὧν ἡ αὐτῆς διδασκαλία ὑποβιβάζει τοὺς αὐτονόμους τῶν Ἀρχιεπισκόπων, κρῖναί τε καὶ καθῆραι Ἐπίσκοπόν τινα τῶν ὑπ' αὐτῷ, δίχα τῆς βουλῆς τοῦ ᾧ περ ὑπόκειται Πατριάρχου οὐκ οἶδα.

Ἔτι δὲ ἐπιμνησθῆναι αὐτὴν ἔδει, καὶ τὸ ὅπερ ἔκ τε τοῦ Σωκράτους καὶ Σωζομένου μετήληπται ὑπ' αὐτῆς, καὶ ἐν κεφ. δεκάτῳ, παραγράφῳ ε'. τοῦ τρίτου αὐτῆς ἱστόρηται βιβλίου, Τὸν Ἐπιφάνιον Κύπρου διὰ προτροπῆς τοῦ περιβοήτου ἐκείνου Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας πρῶτον συναθροῖσαι τε, καὶ συγκροτῆσαι Σύνοδον τοῖς ὑπ' αὐ-

τὸν Ἐπισκόποις, καὶ τὰ Ὠριγένους ἀναθεματῆσαι βιβλία, μετὰ τοῦτον δὲ κἀυτὸν τὸν Θεόφιλον Σύνοδον τῶν ὑπ' αὐτῷ Ἐπισκόπων ἀθροίσαντα, τὰ αὐτὰ πεποιηκέναι τῷ Ἐπιφανίῳ, εἶτ' ἀμφότεροι τῷ Κωνσταντινουπόλεως Χρυσοστόμῳ γεγράφασιν, ἵνα τὰ αὐτὰ ποιήσῃ, ἥκιστα μέντοι καὶ παρὰ τούτου ᾐτιάθη ὁ Ἐπιφάνιος, καί περ ὡς οἶμαι ἀκριβολίας Ἐκκλησιαστικῆς οὐ τυχούσης τυγχάνοντος, ἐπεὶ καὶ ὕστερον διὰ Συνόδου οἰκουμενικῆς τὰ τοῦ Ὠριγένους ἀναθέματι καθυποβέβληται. δι' ἃ τοίνυν τήν τε ἀρχαιότητα, καὶ ἄλλα συμπεραίνεται τὸν Γουλιέρμον εἰπεῖν, ὅτι τῷ τῆς Κύπρου Ἐπισκόπῳ δέδοται ὑπ' ἐνίων καὶ τὸ Πατριάρχου ὄνομα, ἅτε δὲ ποιοῦντι ἐν τῇ ἑαυτοῦ διοικήσει οἷα καὶ Πατριάρχης εἰς τὴν ἑαυτοῦ ποιεῖ, οὐ μὴν δὲ καὶ ὁ μείζων τῶν Πατριαρχικῶν Μητροπολιτῶν, ἀνθ' ὅτου καὶ ἡ διαταγὴ τῶν νεαρῶν, τὸν Ἰουστινιανῆς μείζονα εἶναι τοῦ Μητροπολίτου διατάττεται. Καὶ γὰρ περὶ μὲν τῶν ἄλλων αὐτονόμων Ἀρχιεπισκόπων οὐχ εὗρον, περὶ δὲ τῶν τῆς Κύπρου οἶδα σαφῶς ἐν τῷ τοῦ Σωζομένου βιβλίῳ η'. κεφ. ιδ'. ὡς οἱ ταύτης Ἀρχιεπίσκοποι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀφικόμενοι, ὑπὸ τῶν ταύτης Πατριαρχῶν ὑποδέχοντο, καθ' ὃν τρόπον οἱ Πατριάρχαι, λέγει γὰρ ὁ Σωζόμενος, ὅτι τῷ Ἐπιφανίῳ Κύπρου τόπον ηὐτρέπησεν ὁ Χρυσόστομος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐτίμησε δὲ τοῦτον, καὶ τοῦ Κλήρου παντὸς ὑπ' αὐτῇ.

Τούτων δὲ ὑπομνησθεὶς τολμηρότερον μετὰ συγγνώμης ἀπεκρίθην, οὐχ ὅτι γε δεῖ μετοχῆς τινὸς τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος τοὺς αὐτονόμους τῶν Ἀρχιεπισκόπων ἀντέχεσθαί τε καὶ ἀντιποιεῖσθαι, ἄπαγε τοῦ διακένου καὶ δοξοκινοῦντος τοιούτου λογισμοῦ, καὶ τῆς κατ' ἐξοχὴν τούτου τοῦ ὀνόματος ἀμαθείας, ἀφιερωθέντος ὑπὸ παλαιᾶς συνηθείας, καὶ βεβαιωθέντος ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς δεκάτῳ ὀγδόῳ αἰῶνι, διὰ συνοδικῶν ὅρων τε, καὶ ἀρῶν, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κυροῦ Καλλινίκου ταῖς ἐν παντὶ τῷ Ἐκκλησιαστικῷ συστήματι μεγίσταις πέντε κάραις, ταῖς πέντε ὅλου τοῦ σώματος ἀναλογούσαις αἰσθήσεσι, καὶ ὑπὲρ ταύτας ἕκτης, ἢ καὶ ἐπέκεινα οὐκ οὔσης. Ἀλλ' ἵνα μὴ κατὰ μικρὸν τὰ τῆς Αὐτονομίας τούτων προνόμια μάταια γένηται, καὶ ἐξίτηλα, εἰ γὰρ τοῖς

ὑπὸ νόμον, καὶ κεφαλὴν (δεδόσθω μοι καὶ οὕτως εἰπεῖν) Πατριαρχικοῖς Μητροπολίταις, κἀυτοῖς πόσοις καί τισιν ἄδηλον, ὡς ἡ αὐτῆς παρεγγυᾷ διδασκαλία τῇ τε τάξει, καὶ τιμῇ οἱ αὐτόνομοι, καὶ αὐτοκέφαλοι τῶν Ἐπισκόπων ὑποταγήσονται, Μάταιον ἔσεται τότε τὸ Αὐτόνομον, καὶ Αὐτοκέφαλον, ἐπεὶ βέλτιόν τε καὶ τιμιώτερον τὸ ὑπὸ νόμον, καὶ κεφαλήν. Εἰ δὲ καί τι βαθύτερον, ἢ κατὰ τὴν ἐμὴν γνῶσιν ἡ Φιλόσοφος αὐτῆς ἐννοείη διδασκαλία, ὡς τὸ αὐτόνομον τοῖς αὐτονόμοις τούτοις μερικόν ἐστι δῆθεν, καὶ ἐν μόναις ταῖς παροικίαις αὐτῶν ἐνεργούμενον, καὶ περιοριζόμενον, συνίημι, καὶ ὅτι ἀληθὲς σύμφημι. δι' αὐτὸ μέν τοι τοῦτο ἔδει τούτους, καὶ ἐπ' ἀλλοτρίας, ἀνωτέραν ἔχειν τάξιν τε καὶ τιμὴν, οἷς τοῦτο τὸ αὐτόνομον κἂν ταῖς ἰδίαις οὐκ ἐφεῖται Ἐπαρχίαις. Εἰ δὲ καὶ τὸ αὐτόνομον αὐτοῖς περιοριστικόν ἐστι, καὶ περιγραφόμενον, πῶς καὶ τοῦτο ἀναιρεῖ διατάττουσα; ἡνίκα δηλαδὴ συμβῇ τὶς αἰτία μετά τινος τῶν ὑπὸ τὴν Ἐπαρχίαν αὐτῶν τῶν αὐτοκεφάλων, τοὺς Πατριάρχας γράφοντας αὐτοῖς ὑπὲρ τοῦ δικαίου, οὐδ' ἐπιστολῶν ἐσφραγισμένων ἔξωθεν, καὶ συμβουλευτικῶς, ἀλλὰ διὰ γραμμάτων συνοδικῶν ἀνεωγμένων τε, καὶ προστακτικῶς δεῖ γράφειν αὐτοῖς, οὐκ ἐπιτρέπουσα τούτοις τοῖς αὐτονόμοις μέχρι καὶ τῆς τυχούσης πολιτικῆς ὑποθέσεως. ἢ γοῦν συμβουλευτικῶς διορίζειν τὶ, ἢ τέμνειν, πῶς δὲ καὶ ταῦτα δικαίου ὅλως, ἢ καὶ εὐπρεποῦς τινὸς ἕξεται, ὅπου γε τοῖς μὲν ὑπὸ τοὺς ἁγιωτάτους Πατριάρχας Μητροπολίταις τὰ τῆς προσταγῆς κατά γε τὸν σκοπὸν τῆς εἰσηγήσεως ταύτης παρ' οὐδενὸς ἄλλου τῶν Πατριαρχῶν ἀμέσως συγκεχώρηται γίνεσθαι, εἰμὴ μόνον παρὰ τοῦ ὑφ' ὃν ὑπόκειται Πατριάρχου, τοὺς δ' αὐτονόμους πᾶσι τοῖς Πατριάρχαις ὑποκεῖσθαι διδάσκει; εἰ ὑπ' οὐδενὸς τούτων (φεῦ τοῦ δικαίου) συμβουλεύεσθαι, ἀλλὰ προστάττεσθαι;

Ἀλλ' ὁ ῥηθεὶς Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος τὸν Κύπρου Ἐπιφάνιον οὐκ ἐπρόσταξε, συνεβούλευσε δὲ καὶ ἔπεισεν οἰκεῖαν συγκροτῆσαι κατὰ τοῦ Ὠριγένους Σύνοδον, ὡς ὁ Σωκράτης Ἱστορεῖ βιβλίῳ ἕκτῳ, κεφ. ιγ'. τὸ δὲ ἐσφραγίστως, ἢ καὶ ἀσφραγίστως, καί περ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρυσοῖς, καὶ πρὸς τὰ τοιαῦτα περιέργοις αἰῶσι τεχνολογίας τετύχη-

κε, καὶ ἀκριβοῦς παρατηρήσεως, ὡς οὐδενὸς μέντοι λόγου ἄξιον παρέλειπεν ὁ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφεύς. εἰδὲ καὶ εὐπρεπείας, εὐταξίας τε καὶ τοῖς παρ' ἀνθρώποις χρηστοηθείας μετοχήν τινα ἔχειν τὸν αὐτόνομον προστάττεσθαι ὡς τὸν ὑπεξούσιον, τοῖς πολιτικοῖς ἐξεταζέσθω, καὶ κρινέσθω.

Τὸ δὲ ἡνίκα τοὺς αὐτονόμους τούτους ἐπὶ ξένης Ἐπαρχίας τοῖς μὴ ὑπ' αὐτοῖς συλλειτουργοῦντας Μητροπολίταις, τούτους μὲν τοὺς Μητροπολίτας ὅτι τοῦ ἑαυτῶν Πατριάρχου δεῖ μνημονεύειν, δίκαιον ἄντικρυς κριθείη, καὶ εὔλογον. τούτους δὲ πάσης Ἐπισκοπῆς μνημονεύειν πῶς οὐ συγκεχώρηται, μηδενὸς ὄντος τοῦ τοῦτο θεσπίζοντος θεσμοῦ, καὶ ταῦτα ἐν τῷ πάσης Ἐπισκοπῆς, καὶ ὁ κατὰ τόπον περιέρχεται Πατριάρχης. Διακελεύεται παρὰ ταῦτα ἡ ἁγιότης αὐτῆς, ὡς ἐν ὅσῳ τὶς τῶν ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν ἐνδημεῖ ταῖς τοιαύταις τῶν αὐτονόμων διοικήσεσι, τοὺς τούτων προϊσταμένων Ἱερουργοῦντας τούτου δέειν μνημονεύειν, ἀλλὰ τοῦτο ὡς οὐδ' ὁ τυχὼν Πατριαρχικὸς ποιεῖ Μητροπολίτης πασίδηλον, ἕνα γὰρ καὶ μόνον τὸν ἑαυτοῦ γινώσκων δεσπότην αὐτοῦ μνημονεύει. Εἰδὲ καὶ οἱ τῆς Ἰβηρίας τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλ' εἴρηται, ὅτι τὸ πάλαι τοῖς Πατριαρχικοῖς θρόνοις ἐτέλουν ὑποκείμενοι, ὅθεν καὶ ἀπεμφαῖνον οὐδὲν, τινὸς τούτων ταῖς αὐτῶν ἐνδημοῦντος διοικήσεσιν, εἴγε μνημονεύειν αἱροῦνται, χάριν τῆς ἧς πρὸς αὐτοὺς πεποίηνται φιλοτιμίας διὰ τὸ αὐτόνομον.

Εἶτα ὦ δέσποτα δεδόσθω ὡς οὐ κατὰ τοῦτο τὴν τοιαύτην μνείαν ποιεῖσθαι αὐτοὺς, κατὰ μέρος μέν τοι καὶ ἀκανόνιστον, πῶς ἐνταῦθα κοινὸν ἐκλαμβάνεσθαι, καὶ ἀναντιρρήτως κανονίζεσθαι χρή; ὅπου γε ἡ τοῦ θείου Χρυσορρήμονος πρὸς τὸν Κύπρου Ἐπιφάνιον ὑποδοχὴ, καὶ ἡ ἐν Τρούλλῳ τάξις, οὐδὲ μνήμης ἀξιοῦνται τοῖς καθ' ἡμᾶς πνευματικοῖς προεστῶσιν, ἀλλ' ἀντὶ τούτων καὶ δίχα βακτηριῶν ἐπ' ἀλλοτρίας διοικήσεως τοὺς διαδόχους αὐτῶν, καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν αὐτονόμων περιπατεῖν διακελεύεται. ἐκ τούτου δὲ δυοῖν θάτερον ἕψεται, τὸ πάλαι ραυδούχους, καὶ ἐπ' ἀλλοτρίας περιπατεῖν αὐτοὺς, τινὸς δὲ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, καὶ βασιλικῶν νόμων τοῦτο μὴ ἐμποδίσαντος, ἢ ἐφ' ἡμῶν καλῶς διασκεψαμένοι, καὶ τοῦτο ἐπὶ διορθώσε-

ως ἠξίωσαν οἱ οὐδέποτε μετ᾽ αὐτῶν περιεπεπατήκεισαν, καὶ πῶς τό γε νῦν ἔχον διαπρᾶξαι τοῦτο θαρρήσουσιν, εἰ οὐ μόνον τῶν οὐσιωδεστέρων στερηθῆναι διδασκόμενοι, ἀλλὰ δὴ κἀυτῶν ἀπογυμνωθῆναι τῶν ἐπουσιωδῶν, πρὸς γὰρ τούτοις καὶ ταῦτα ἡ ἁγιότης αὐτῆς ἐντέλλεται, γράφοντας αὐτοὺς τοῖς ἁγιωτάτοις Πατριάρχαις Μητροπολίταις τε καὶ Ἐπισκόποις τοῖς μὴ ὑφ᾽ αὐτούς, τίτλοις, ἢ γράμμασιν ἐρυθροῖς, καὶ πρασίνοις μὴ χρῆσθαι, ἀλλ᾽ ὅσον μὲν περὶ τίτλου, ἐπιγραφῆς τοῖς εὐφρονοῦσι νουθεσίας, καὶ φυλακῆς ὄντος ἄξιον, διά τε τὸ ὑπερέχον τῶν πρὸς οὓς γράφουσι Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος καὶ τὸ ἀμέτοχον τῶν Πατριαρχικῶν Μητροπολιτῶν τε, καὶ Ἐπισκόπων, ὅσον δὲ περὶ τῶν χρωμάτων τί χρὴ καὶ λέγειν; μὴ γὰρ ἁρπακτικῷ τινι, ἢ κλοπιμαίῳ τρόπῳ τὰ τοιαῦτα κεκλόφασι, καὶ διὰ τοῦτο αἰσχύνην ὀφλισκάνουσι τὰ παρασχεθέντα ἀνέκαθεν αὐτοῖς Ἐκκλησιαστικὰ προνόμια, καὶ παράσημα, μνήμης ἕνεκεν τῶν δεδωκότων πρὸς Πατριάρχας, Μητροπολίτας τε καὶ Ἐπισκόπους ἐμφανίζοντες, εἰς χρέος ἐπάναγκες, οὐχ ὅπως τὰ τῆς θείοις πατράσιν, ἀλλὰ δὴ καὶ τά τοῖς Χριστωνύμοις Βασιλεῦσι χορηγηθέντα ταῖς τυχούσαις τῶν Ἐκκλησιῶν διαφυλάττειν τε καὶ κρατύνειν, περὶ μὲν τῶν ἄλλων αὐτονόμων σαφῶς οὐκ οἶδα, περὶ δὲ τῶν παρὰ τῶν τῆς Κύπρου Ἀρχιεπισκόπων ὁποίων δηποτοῦν ἀναφορῶν πρὸς τοὺς ἔξω μέχρι καὶ νῦν κρατοῦντας γινομένων, ἐὰν μὴ τοῖς ἐρυθροῖς αἱ τοιαῦται ἐσφραγισμέναι τύχωσι γράμμασι, τὸ πιστὸν παρὰ τούτοις οὐκ ἔχουσιν, εἰδόσι κατὰ παράδοσιν τὰ ἀρχαῖα τῆς Κύπρου παράσημα. Διὸ καὶ ἥκιστα τούτους ἡ ἐρυθρόγραφος ὑπογραφή τε καὶ σφραγὶς παρενοχλεῖ, εἶα δὴ πολλάκις διὰ τοῦ ἐρυθροῦ τὸ τοῦ Ἄνακτος γράφοντας ὄνομα, ἀλλ᾽ οἱονεὶ τὴν τοῦ πράγματος ἀρχαιότητα, καὶ τοὺς τοῦτο παρασχόντας αἰδούμενοι, ἀτρεμοῦσι τε καὶ ἡσυχάζουσι, πρὸς δὲ τοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν Προϊσταμένους τοῦτο μὴ γίνεσθαι, ἀπορῶ τί τὸ κωλύον;

Θαυμάζω τοινυν μοί ἔπεισι πῶς οὐκ ἀπαναίνεται γράφειν τε καὶ λέγειν αὐτοὺς μακαριωτάτους, καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν, γράφοντας οὐκ ἀπείργεται; ἀλλὰ φείσοιτο τούτων ὁ θεὸς, ἵνα μὴ καὶ τοῦτο πρὸς

τοῖς ἄλλοις κατὰ μικρὸν νομοθετηθείη. ἦν δὲ ὦ δέσποτα καὶ οἷα τὶς προνοητικὸς Πατὴρ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀντεχόμενος εὐταξίας, τὸ σεμνόν τε καὶ ταπεινόφρον τοὺς αὐτονόμους τῶν Ἐπισκόπων ἐκδιδάσκεις, διά τούτων τε καὶ δι' οὗ ἐπιφέρεις ὡς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Ἐπιφάνιος γράφων τῷ Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνατίῳ ἐν ἔτει. ωξθ'. ἔλεγε, μὴ τελμῶν ὁ ἀνάξιος καὶ πανευτελὴς τοῦ πανιέρου καὶ ἰσαγγέλου δεσπότου μου δοῦλος γράφω, οὗτος μέν τοι οὐκ ἦν Ἀρχιεπίσκοπος, ἀλλὰ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Κύπρου Ἐπίσκοπος, ὁ γὰρ Ἐπιφάνιος Ἀρχιεπίσκοπος ἤκμαζεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὡς ἐστι δῆλον, ἐν πολλοῖς, καὶ τῷ χρόνῳ. μετ' ἐκεῖνον δὲ, Ἐπίσκοποι μὲν ἐν τῇ Κύπρῳ Ἐπιφάνιοι ἐχρημάτησαν οὐκ ὀλίγοι, Ἀρχιεπίσκοπος δὲ οὐδεὶς φαίνεται εἰς τὰ σωζόμενα Ἱστορικὰ περὶ τῶν ἐν Κύπρῳ Ἀρχιεπισκοπευσάντων. εἰδ' αὖ καὶ Ἀρχιεπίσκοπος ἦν οὗτος, ἄτοπον οὐδὲν διεπράξατο οὑτωσὶ γράψας, μάλιστα δὲ καὶ πρεπωδέστατον, καὶ γὰρ Ἰωάννης Ἱεροσολύμων τῷ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννῃ τῷ δεσπότῃ μου εἶπεν, Οἰκουμενικὸν ὁμολογήσας αὐτὸν, καὶ Πατέρα Πατέρων ὡς κεφ. ια'. παραγράφῳ...... τοῦ πέμπτου βιβλίου, τῆς αὐτῆς ταύτης βίβλου ἱστορεῖται παρὰ τῆς σῆς Μακαριότητος.

Ἔδει τοίνυν, ἁγιώτατε Πάτερ, καὶ τοὺς μετ' ἐκεῖνον ἁγιωτάτους Πατριάρχας (εἰ ἔξεστι κἀμοὶ τῷ ὀλιγομαθεῖ, ἐραστῇ δὲ τῆς ἀληθείας ἀδεκάστῳ γνωμοδοτεῖν) τοῦτ' αὐτὸ πρώτους διαφυλάττειν, ἵνα τῷ αὐτοὺς ὑποδείγματι καὶ τοὺς ἄλλους διδάξωσι. Γραφεὺς γὰρ διδάσκει φησὶν ὁ πολὺς ἐν Θεολογίᾳ Γρηγόριος, τὸ πλέον τοῖς ἐκ τύποις καὶ ὁ τῶν καθηγεμόνων Καθηγητὴς, ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν ἐνετείλατο, ἀλλ' αὐτὸς αὖθις ἐν ἄλλοις κελεύει, ἃ λέγουσιν ὑμῖν ποιεῖν ποιεῖτε. Ὅθεν τὸ μὲν οἰκουμενικὸν λέγειν τε καὶ γράφειν δεσπότην καὶ αὐθέντην τοὺς αὐτονόμους τῶν Ἐπισκόπων, οὐ μόνον πρέπον, ἀλλὰ καὶ χρέος ἡγοῦμαι, μὴ χρῆσθαι δὲ καὶ τίτλοις πρὸς αὐτὸν γράφοντας, τῇ δ' ὑπογραφῇ ὁ πώς ποτε ἐχούσῃ τῷ χρώματι οὐδὲν τῶν ἀτόπων, ἢ νεοφανῶν ἔψεται, Ἀρχαῖον γὰρ δῶρον, καὶ ὡς τίμιον τούτοις πεφιλοτίμηται. πρὸς δὲ τοὺς λοιποὺς τῶν ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν γραφέ-

τωσαν ὡς αἱροῦνται, καὶ λεγέτωσαν, τῷ ταπεινοτέρῳ δὲ χρῆσθαι πάντας, καὶ ἐν ἅπασι, δεσποτικὴ ἐστὶν ἐντολή, Ὁ θέλων ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος λέγουσα, ἔστω πάντων ἔσχατος. καὶ γὰρ ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. Φυλάττεσθαι μέντοι καὶ τὰ ἀρχαῖα Ἐκκλησιαστικὰ προνόμια, οἵθ' ἱεροὶ Κανόνες, καὶ οἱ θεῖοι νόμοι διακελεύουσι, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸ τοῦ σοφοῦ παράγγελμα, Μὴ δὸς ἑτέρῳ τὴν δόξαν σου λέγων. Τὸ γὰρ ἐν ὅσῳ τινὲς τῶν ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν ἐνδημοῦντος ταῖς αὐτονόμοις τῶν Ἀρχιεπισκοπῶν μνημονεύειν τούτου τοὺς Ἀρχιεπισκόπους ἱερουργοῦντας, καὶ δίχα τοῦ πλησιοχώρου Πατριάρχου μὴ δύνασθαι τούτους Ἐκκλησιαστικήν τινα τέμνειν ἀμφιβολίαν, ὁμοίως καὶ ἥντινασοῦν ἀμφισβήτησιν τινὲς τῶν ὑπ' αὐτοῖς, καὶ μὴ συμβουλευτικῶς τοὺς Πατριάρχας γράφειν τούτους ἀλλὰ προστακτικῶς. τούτων τε τῶν αὐτονόμων τῇ τε τάξει καὶ τιμῇ προηγεῖσθαι τοὺς Πατριαρχικοὺς Μητροπολίτας, καὶ ὅσ' ἄλλα, οὐ μόνον τὴν τούτων αἴρει δόξαν τὸ αὐτόνομον οὖσαν, καὶ τὸ αὐτοδέσποτον, ἀλλὰ καὶ πολυκοιρανίαν ὡς ἔφην, τούτοις ἐπάγει, καὶ πληθυνομίαν ὡς οὕτως εἴποιμι.

Καὶ γὰρ ὁ Πηλουσιότης Ἰσίδωρος πρός τινα Λεόντιον Ἐπίσκοπον γράφων συμβουλεύει, ὅτι οὐ χρεία ἢ πᾶσι τοῖς ἀνέμοις ὑπείκειν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἀντίπρωρον αὐτοῖς ἀντίστασθαι, μήποτε οὗτοι μεγαλυνόμενοι τῶν οἰάκων ἐκτινάξωσι τοὺς οἰακοστρόφους, καὶ ὡς ἕνα τῶν ἰδιωτῶν αὐτοὺς ἀποκαταστήσωσιν, εἶτα τοῦ μὲν φόρτου ἐγκρατεῖς γένωνται, τοῦ δὲ σκάφους μεῖστμον ἐργάσωνται πολυσκέδαστον. Το γὰρ ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐκεῖ καὶ μένειν ὀφείλει, καὶ μὴ μεταίρειν ὅρια αἰώνια, ἃ οἱ Πατέρες αὐτοῦ ἔθεντο, οὐχ ἧττον τοῖς ὑπερπηδῶσι ταῦτα, ἢ καὶ τοῖς παρορῶσι, καὶ προϊεμένοις προσήκει, πολλοὶ γὰρ πολλῶν οἰκείων καὶ νομίμων ὑστέρηνται ὑπὸ τῆς ἄγαν αὐτῶν ἀπροσεξίας, καὶ τῷ μήκει τοῦ χρόνου ξένοι τούτων καὶ ἀλλότριοι τὸ παράπαν τοσοῦτον γεγόνασιν, ὥστε καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς ἐὰν ἀγωγήν τινα εἰς τὴν τοῦ δικαίου ἀποκατάστασιν βουληθεῖεν κινῆσαι, μωρίας ἔγκλημα, καὶ παρανομίας ὑφίστανται, καὶ ὑπὸ τῶν ἀκουόντων ἐμπαίζονταί τε ὡς ὀνειροπολοῦντες καὶ μυκτηρίζονται, ὥς ἐστι

δῆλον ἐν πολλοῖς τε ἄλλοις, καὶ ἐν τοῖς Κυπρίοις μάλιστα, περὶ ὧν ὁ λόγος, δι' οὓς καὶ τὴν ἀρχὴν ὥρμηται. Τούτων γὰρ οἱ πρόγονοι ταῖς ἑαυτῶν ἀρεταῖς τὴν Μητέρα αὐτῶν ἁγίαν Ἐκκλησίαν, οὐ μόνον αὐτονομιῶν προνομίοις ἐτίμησαν, ἀλλὰ καὶ ὡς χρηστόπαιδες τὴν προικοδότησαν, καὶ τὴν τῆς Ἑλλησπόντου Ἐπαρχίας προσθήκην ἐπαυξήσαντες διὰ Συνοδικῶν Κανόνων οἱονεὶ ἀμετακινήτων τε καὶ ἀτρέπτων χρυσοβούλλων ταύτην ἐβεβαίωσαν, ἡ δ' ἀμέλεια τούτων, καὶ τὸ ἀπρονόητον, οὐ μόνον αὐτὴν ἀνάρπαστον γεγονέναι εἴασαν, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν προνομίων μείωσιν οὐ τὴν τυχοῦσαν, ἵνα μὴ εἴπω ἀφαίρεσιν τούτοις ἐπαπειλοῦσιν, ἣν μὴ τῆς θείας ἀντιλαμβανομένης βοηθείας.

Εἰ δέ τις τοῖς αἰῶσι τούτοις ζήλῳ θείῳ κινούμενος, περὶ τῶν τοιούτων προβαλεῖν τὶ ἐθελήσειεν, εἰ μὲν τῶν ξένων καὶ φιλαληθῶν εἴεν, μάταιος καὶ ἄφρων, εἰ δὲ τῶν οἰκείων, καὶ φιλοπατρίδων, κενόδοξος, ἀλαζὼν, ἐπηρμένος, καὶ ὅσ' ἄλλα ἐξ ἁμάξης τὸ δὴ λεγόμενον, ἀκούσεται ὑπὸ τῶν ἀκροωμένων, ὧν οὐδὲν ἄλλο εἰς ἀπάντησιν προχείρως ἐχόντων εἰμὴ τὸ, Ἀριστενήτου πραγματικὴν διήγησιν λέγοντος. ἐπεὶ ἡ Κύπρος τῆς βαρβαρικῆς ἠλευθερώθη χειρὸς, καὶ τ. ἴσως δὲ καὶ ἕτερον τοῖς ἐξετάζουσιν οἱ ἀκροαταὶ ἐνστήσονται, τὴν τοσούτων ἐνιαυτὸν δηλονότι παρίππευσιν, δι' ἣν καὶ τὸ ἀκόλουθον ἐν δίκῃ ἐποίσουσι, κλαίων προμηθεύει μετὰ τὰ πράγματα, οὐ γὰρ χρείαν ἔχουσι φιλοχρινεῖν, καὶ ἀναμοχλεύειν ἀπαθῶς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, καὶ δι' ἃς αἰτίας τῇ τῶν Κυπρίων Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἡ καθ' Ἑλλήσποντον Ἐπαρχία ἐτεδόθη ὑπὸ τῶν θείων Πατέρων, καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Βασιλέως.

Αὕτη γὰρ ἡ Νῆσος οὐ μόνον ἕως τῆς ἕκτης Οἰκουμενικῆς ἁγίας Συνόδου διάσημος ἦν τοῖς θύραθεν καὶ περίφημος, διὰ τὰ αὐτῆς αὐχήματα, τὸ γονιμώτατον δηλαδὴ τῶν ὑπὸ γῆν, καὶ κατ' ἐπιφάνειαν αὐτῆς ποικίλων καὶ πολυειδῶν μετάλλων, καὶ τὸ πάνφορον πάντων, καὶ κάλλιστον, ὅσα εἰς ἐνδυμασίαν τε καὶ τροφὴν τοῖς ἀνθρώποις χρησιμεύει, ἐξ ὧν πάντων δαψιλέστατα τοῖς λοιποῖς μετεδίδου ἔθνεσι, τῶν ἀλλοτρίων ἧττον δεομένη, Ἀνθ' ὧν οἱ ἀρχαῖοι τῶν συγγραφέων

τε, καὶ Γεωγράφων ἀπαριθμῆσαί τε καὶ συμπεριλαβεῖν ταῦτα ἀδυνάτως ἔχοντες, ὡς οἱ αὐτοὶ μαρτυροῦσιν, ἑνὶ περιληπτικῷ ὀνόματι, ταύτην μὲν Μακαρίαν ὠνόμασαν, τοὺς δὲ Κυπρίους Νησιωτῶν ἁπάντων ὀλβιωτάτους εἶπον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔσω διετέλει ἐξάκουστος. διά τε τοὺς οὓς ἐξήνεγκεν ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας, οὓς παμπληθεῖς ὄντας, καὶ οὐκ εὐαρίθμους, ὁ μαθεῖν βουλόμενος, τὸν Συνεξαριστὴν ἀπ' ἀρχῆς μετελθέτω, μέχρι τέλους, κἂν τούτῳ εὑρήσει τοὺς πλείονας, καὶ διὰ τὴν τῶν λοιπῶν τῶν ἐν αὐτῇ εὐσέβειαν, καὶ ἀνόθευτον περὶ τὰ θεῖα πίστιν. Μετὰ γὰρ τὴν τῶν θείων Ἀποστόλων ἐν ταύτῃ τῆς ἀμωμήτου πίστεως κήρυξιν, καὶ τὴν πάντων σχεδὸν τῶν ἐν αὐτῇ τοσούτων Ἑλλήνων τε καὶ εἰδωλολατρῶν ἐπιστροφὴν, κατὰ γὰρ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, ὅπου ἡ ἁμαρτία ἐπλεόνασεν, ἔνθα καὶ ἡ χάρις ὑπερεπερίσσευσεν, ἐπανακαμπτούσης τῆς ἁγίας Ἑλένης ἀπὸ τῆς ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλὴμ μετὰ τὴν εὕρεσιν τοῦ τιμίου ξύλου, καὶ εἰς τὴν Νῆσον ἐλθούσης, καὶ ταύτην ἀνθρώπων ὁρώσης σπανίζουσαν διὰ τὴν ἐπηκολουθήσασαν ἐπὶ δεκαεπτὰ ἔτη ἀνομβρίαν, πολλοὶ ἐκ διαφέρων τόπων τε καὶ ἐθνῶν διὰ τοῦ ἑαυτῆς βασιλικοῦ προστάγματος ἐν ταύτῃ μετοικίσθησαν, (ἐκ ταύτης δὲ τῆς αἰτίας διάφοροι οἱ Κύπριοι, καὶ ποικίλοι τῇ τε γλώττῃ, καὶ τοῖς ἤθεσιν) ἀκαδημίαι τε καὶ φροντιστήρια ποικίλων συνεκροτήθη μαθήσεων, καὶ οὐ ταῦτα μόνον δι' αὐτῆς γεγόνασιν, ἀλλὰ καὶ δύο θεῖοι Ναοὶ εἰς δόξαν θεοῦ ὑπ' αὐτῆς ἀνηγέρθησαν, οἵ τινες καὶ μέχρι τοῦ νῦν σώζονται τῷ τε μεγέθει, καὶ τῷ κάλλει θαυμάσιοι, ὁ μὲν ἐπὶ γεφύρας ἐν μιᾷ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ποταμοῦ βασιλοποτάμου λεγομένου, τῷ ὀνόματι ταύτης, ἁγία Ἑλένη, ἐναμβρυνόμενος, ὅς τις ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψλγ'. ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Ἰωαννικίου Μητροπολίτου Κιτίων ἐπεσκευάσθη. ὁ δὲ ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ κατέναντι κειμένου τῆς λάρνακος, ἐν ᾧ καὶ μέρος τιμίου θεμένη ξύλου τοῦ σταυρικοῦ, τῷ ὀνόματι τούτου μετεκάλεσε. καὶ περιφράξασα τοῦτον τείχεσιν ὑψηλοῖς τε καὶ δυνατοῖς, μετὰ πάντων τῶν ἐν τούτοις χρειωδῶν οἰκημάτων, ἔθετο ἐν αὐτῷ Ἱερουργοὺς λειτουργοὺς, τὸν μοναδικὸν μετερχομένους βίον, καὶ τῇ τοῦ τιμίου σταυροῦ δυνάμει, μένει καὶ σώζεται ἕως τοῦ νῦν τῇ ἀρ-

χαίᾳ ἐκείνῃ διατάξει ἱερὸν Μονήδριον, τῷ τιμίῳ τοῦ σταυροῦ ἐνεμβρυνόμενον ὀνόματι, εἰς δόξαν τοῦ ἐν αὐτῷ ὑψωθέντος Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ δοθεὶς λίβελλος ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων τῆς Κύπρου εἰς τὴν οἰκουμενικὴν τρίτην Σύνοδον, ἐπὶ Θεοδοσίου Βασιλέως τοῦ Μικροῦ ἔτει Χριστοῦ 434. Ἐξαρχοῦντος τῆς Συνόδου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος τοῦ Πάπα Ῥώμης Κελεστίνου. Ἐκ παλαιοτάτου βιβλίου ἐρανισθείς. ἐξ οὗ λιβέλλου ἐκφωνήθη ὁ Η΄. Κανὼν τῆς αὐτῆς Συνόδου εἰς ἀσφάλειαν τοῦ Αὐτονομίου τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας τῶν Κυπρίων. ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς τοῦ Κυροῦ Φιλοθέου ἐκθέσεως γέγραπται.

Ῥηγῖνος Ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς κατὰ Κωνσταντίαν τῆς Κύπρου εἶπεν.

Ἐπειδὴ διαταράττουσι τινὲς τὰς παρ' ἡμῶν ἁγιωτάτας Ἐκκλησίας αἰτῶ τὸν Λίβελλον, ὃν μετὰ χεῖρας ἔχω, ὑποδειχθέντα ἀναγινώσκεσθαι.

Ἡ ἁγία Σύνοδος εἶπεν ὁ προκομισθεὶς Λίβελλος Ἀναγνωσθήτω.

Τῇ ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Συνόδῳ, τῇ χάριτι Θεοῦ, καὶ νεύματι τῶν Θεοφιλεστάτων ἡμῶν Βασιλέων, εἰς τὴν Ἐφεσίων θεοφύλακτον συναθροισθεῖσαν Μητρόπολιν, ἀξίωσις παρὰ Ῥηγίνου, καὶ Ζήνωνος, καὶ Εὐαγρίου Ἐπισκόπων τῆς Κυπρέων Ἐκκλησίας.

Πάλαι μὲν καὶ ὁ ἅγιος ἡμῶν Πατὴρ καὶ Ἐπίσκοπος γεγονὼς Τρωΐλος, μυρία πέπονθεν ὑπὸ τοῦ Ἀντιοχέων Κλήρου, καὶ τοῦ Θεοσεβεστάτου Θεοδότου, βίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν ὑπομείνας μέχρι καὶ πληγῶν, ὑφ' ὧν οὔτε ἦν προσῆκον μάστιγας ὑπομένειν ἀθέσμως, καὶ παραλόγως, καὶ ἀκανονίστως, οἱ δι' ἑτέραν μὲν ὑπόθεσιν ἀφικόμενοι, ἐκείνης δὲ αἴσιον λαβούσης, τέλος ἀποχρησάμενοι τῇ ἀφίξει βιάζεσθαι, ἤθελον, καὶ ὑποτάττεσθαι αὐτοῖς, τοὺς ἐν τῇ Νήσῳ ἁγίους Ἐπισκόπους παρὰ τοὺς Κανόνας τοὺς Ἀποστολικοὺς, καὶ τοὺς ὅρους τῆς κατὰ Νικαίαν ἁγιωτάτης Συνόδου. καὶ νῦν δὲ γνόντες, ὡς ὁ μακάριος τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο, παρεσκεύασαν τὸν μεγαλοπρεπέστατον στρατηλάτην Διονύσιον, ἐπιστεῖλαι τῷ τε Ἄρχοντι τῆς Ἐπαρχίας προστάγματα, καὶ τῷ ἁγιωτάτῳ τῆς Κωνσταντιέων Ἐκκλησίας Κλήρῳ γράμματα δημόσια, ἅτινα καὶ ἀνὰ χεῖρας ἔχομεν

καὶ ἕτοιμοι ἐσμὲν ἐπιδεικνῦναι τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ, τούτου χάριν δεόμεθα, καὶ καθικετεύομεν, μηδὲ μίαν ἡμῖν καινοτομίαν συγχωρεῖν εἰσπράττεσθαι, τοὺς οὐδὲν ἀτόλμητον ἡγουμένους ἀνθρώπους ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς βουληθέντας παρὰ Κανόνας Ἐκκλησιαστικοὺς, καὶ θεσμοὺς, τοὺς ἐκτεθέντας παρὰ τῶν Ἁγιωτάτων Πατέρων, τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων τῇ μεγάλῃ ἁγίᾳ Συνόδῳ, τοῖς μὴ προσήκουσιν, ἐπιβαίνειν ἐθέλοντας ὅροις. ὡς γὰρ ἔφημεν, οὐκ ἂν παρωρμήθη σήμερον ὁ μεγαλοπρεπέστατος Στρατηλάτης Διονύσιος, Ἀνὴρ τὴν τῶν τακτικῶν φροντίδα μόνην ἐμπεπιστευμένος, καὶ ἃ μὴ προσῆκεν αὐτῷ προσελάβετο, ὡς πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, μηδένα λόγον ἔχων, εἰ μήγε ὑπὸ τῶν ὁσιωτάτων ἐκεῖσε συνελθόντων Ἐπισκόπων καὶ τοῦ Κλήρου αὐτῶν, ἀπατηθεὶς νενόμικεν εἶναι κανονικὸν ὡς καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ δηλεῖ, τὸ δίχα τῆς αὐτῶν γνώμης μὴ καθίστασθαι ἐν Κωνσταντίᾳ τῇ Μητροπόλει τῆς Κύπρου Ἐπίσκοπον. Ἀξιοῦμεν δὲ αὐτὰ τὰ γράμματα τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου στρατηγοῦ ἀναγινώσκεσθαι, καὶ τὰ ἐπιτάγματα καὶ σύμπαντα ὁμοῦ τὰ ἐπὶ ταύτῃ τῇ τραγωδίᾳ τετολμημένα, καὶ πεπραγμένα, ἵνα ἐξ αὐτῶν γνῷ ἡ ἁγία ὑμῶν καὶ μεγάλη Σύνοδος, τὴν ἀνύποιστον βίαν τὴν γεγεννημένην, καὶ γὰρ οὐχ᾽ ὁ τυχὼν θόρυβος κατείληφε πᾶσαν τὴν Μητρόπολιν τὸ, γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἁγίᾳ Συνόδῳ, ὅτι μετὰ τῶν τοῦ ἐνδοξοτάτου στρατηγοῦ γραμμμάτων, καὶ Διάκονος ἀπεστάλη τῆς Ἀντιοχέων ἁγίας Ἐκκλησίας. Διὸ καθικετεύομεν, καὶ προσπίπτομεν τοῖς ὑμετέροις ἁγίοις ἴχνεσι, κανονικῇ ψήφῳ καὶ νῦν, ὥσπερ ἀρχῆθεν ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Ἀποστόλων, καὶ Κανόνων τῆς Μεγάλης καὶ ἁγιωτάτης Συνόδου τῆς κατὰ Νίκαιαν ἄτρωτος, καὶ ἀνεπιβούλευτος, καὶ ἐλευθέρα πάσης καταδυναστείας διατετέλεκεν ἡ ἡμετέρα Σύνοδος ἡ κατὰ Κύπρον, οὕτω νῦν καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἀδεκάστῳ καὶ δικαιωτάτῃ ψήφῳ τῶν ἡμετέρων θεσμῶν ὑπάρξαι ἡμῖν δίκαιον.

Ῥηγῖνος Ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου ὑπέγραψα.

Εὐάγριος ἐλάχιστος Ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Σόλων τῆς Κύπρου ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Ζήνων Ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Κουρίαν ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπαὶ τῆς Κύπρου αἵτινες εὑρίσκονται σημειωμέναι εἰς Παλαιὸν Νομοκανόνα τῶν Ἀρχιερέων μέχρι νῦν.

Μητροπόλεις.

Ὁ Κωνσταντίας. Ὁ Πάφου. Ὁ Κιτιαίων. Ὁ Ἀμαθοῦντος. Ὁ Κυρηνίας. Ὁ Κουρίων.

Ἐπισκοπαί.

Ὁ Τριμυθοῦντος. Ὁ Κυθρῶν. Ὁ Φωτολαμποῦς, ἢ Λευκοσίας. Ὁ Καρπασέων. Ὁ Νεαπόλεως Νεμεσοῦ. Ὁ Λαμπούσης. Ὁ Σάρων. Ὁ Δοράς. Ὁ Σολέας. Ὁ Σάλδων. Ὁ Ἀνακωμίας. Ὁ Γαβῶν. Ὁ Βανόθης. Ὁ Βατανέων. Ὁ Θερακομίας. Ὁ Ἀρσενόης. Ὁ Μαχμερῶν. Ὁ Πυργοκρατῶν. Ὁ Πετνής. Ὁ Ἀριάχων. Ὁ Ταμάσων ὁ Χοιροκοίτων. Ὁ Στάνων. Ὁ Κορεάθας. Ὁ Βιλβανοῦς.

Αὐτῶν τῶν Μητροπόλεων καὶ Ἐπισκοπῶν οὐδεμίαν ἀπόδειξιν ἔχομεν, εἰ μὴ πῶς ἐπὶ τῶν Δουκῶν τῶν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τριακοσίους καὶ ἐπέκεινα χρόνους ἀπὸ Χριστοῦ, ἡ Νῆσος ἦτον διῃρημένη εἰς δεκατέσσαρας Ἐπαρχίας, εἰς Λευκοσίαν, εἰς Ταμασέαν, εἰς Κίτιον, εἰς Ἀμαθοῦντα, εἰς Κουρίαν, εἰς Ἀρσενόην, εἰς Πάφον, εἰς Σολέαν, εἰς Λάπιθον, εἰς Κυρηνίαν, εἰς Κυθραίαν, εἰς Τριμυθοῦντα, εἰς Καρπασίαν, καὶ εἰς Νεάπολιν Νεμεσοῦ. Τῶν ὁποίων ἔχομεν ἀπόδειξιν τοὺς ἐν αὐταῖς διαλάμψαντας ἁγίους Ποιμένας ὡς ἐν Λευκωσίᾳ τὸν Τριφύλλιον, ἐν Ταμασίᾳ τὸν θεῖον Ἡρακλείδιον καὶ ἄλλους, ἐν Κιτίῳ τὸν Τετραήμερον Λάζαρον, ἐν Ἀμαθοῦντι τὸν Θαυματουργὸν Τύχωνα, ἐν Κουρίᾳ ἢ Ἐπισκοπῇ τὸν Ἱερὸν Ζήνωνα, ἐν Ἀρσενόῃ Ἀρκάδιον καὶ Νίκωνα, ἐν Πάφῳ Τυχικὸν μαθητὴν Παύλου, εἰς Σολέαν Φιλάγριον Ἀπόστολον, Πέτρου μαθητὴν, εἰς Λάπιθον Εὐλάβιον, εἰς Κυρηνίαν Θεόδοτον, εἰς Κυθραίαν ἢ Χύτρην Δημητριανὸν καὶ ἄλλους, εἰς Τριμυθοῦντα τὸν Μέγαν Σπυρίδωνα, οὗ τὸ ἱερὸν λείψανον χαίρεται ἡ Κέρκυρα μέχρι νῦν, ὡς ὄλβον ἄσυλον καὶ προστάτην αὐτῆς κηρύττει. εἰς Καρπασίαν Φίλωνα καὶ Συνέσιον, καὶ εἰς Νεάπολιν, Τυχικὸν καὶ Ζήνωνα. Παρ' οὐδενὸς ὅμως εὕρομεν ὅτι

ἦτον διῃρημένη ἡ Νῆσος ποτὲ εἰς τριάκοντα μίαν Ἐπαρχίαν μὲ ἄλλους τόσους Ἀρχιερεῖς. ἀμφιβάλλεται λοιπὸν καὶ σφοδρῶς. οὐδὲν ἄλλο συμπέρασμα συνάγομεν ἐκ τούτου, εἰμὴ πολὺ πρότερον τῆς πρώτης Συνόδου (ἥτις ἐδιώρισε τὰς Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπὰς τοῦ Χριστιανικοῦ πληρώματος, καὶ εἰς τάξιν ὑπέβαλε τὰς Ἐπαρχίας) καὶ σχεδὸν ἀπ' αὐτῆς τῆς Ἀρχῆς τοῦ Κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου, ἀπὸ ἕνα θεῖον ζῆλον κινούμενοι πολλοί, καὶ διὰ παρακίνησιν τῶν εἰδωλολατρῶν λαῶν ἐν τῇ Νήσῳ εἰς τὴν Ἱερὰν Πίστιν, ἐγίνοντο Ἀρχιερεῖς οἱ πλέον εὐσεβεῖς καὶ ἀξιώτεροι. τιμώμενοι μὲν ὡς Ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ μηδὲν διαφέροντες τῶν νῦν προεστώτων τινῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἱερέων, ὡς Οἶμαι. Τότε οἱ Ἀρχιερεῖς διότι ἦσαν καὶ οἱ αὐτοὶ Ἐφημέριοι διδάσκοντες τὸν λαὸν καὶ ἐπιτελοῦντες πάντα τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ὑπουργήματα. ὑποθετέον προσέτι καὶ ἡ Νῆσος τότε οὖσα πολυάνθρωπος, εἶχε χρείαν καὶ πολλῶν Ποιμένων Ἱερῶν πρὸς καταρτισμὸν τῶν λογικῶν προβάτων. Ἀλλὰ τέλος μένει ἡ ὑπόθεσις τούτων τῶν πολλῶν Ἀρχιερέων εἰς μίαν Νῆσον ὁποῦ ἐκυρίευεν ἔτι ἡ ἀπιστία, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἡ Αὐθάδεια, Προβληματική, καὶ εἰ οὐδ' ὅλως, λίαν ὅμως τῆς ἀληθείας ἀφίσταται.

Μοναστήρια ὁποῦ σώζονται τὴν σήμερον Καλογέρων Ὀρθοδόξων εἰς τὴν Νῆσον, ἕως εἴκοσι, ἀπὸ δέκα ἕως δεκαπέντε Ἱερομονάχους καὶ Μοναχούς, δύω ἀπὸ τεσσαράκοντα, τὸ τοῦ Κύκκου ἀπὸ ἑκατόν. τὰ δὲ λοιπὰ ἀπὸ τρεῖς καὶ πέντε ἕως τῶν δέκα μόλις. καί τινα ἐκ τούτων σταυροπήγια ὑποτελοῦντα, καίτοι εἰς τὰς ἄλλας Ἐπαρχίας, ὑπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον.

Τὰ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Τῆς ἁγίας Νάπας.
Τοῦ Μαυροβουνίου.
Τοῦ Τοχνιοῦ.
Τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος.
Τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου.
Τῆς Αὐγασίδος.
Τῆς Λιβαδιοτίσσης.
Τῆς Νέτας.
Τοῦ ἁγίου Νικολάου Δαυλοῦ.
Τοῦ ἁγίου Κενδέα.
Τῆς Μάλουρας.
Τῆς ἁγίας Θέκλης.

Τῆς Κουράθθας.
Τῶν Χορδακιῶν.
Τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα.
Τῆς Καντάρας.
Τῆς Κανακαρίας.
Τῆς ἁγίας Φωτεινῆς.
Τῆς Μακεδονιτήσσης.
Τοῦ Ἀρχαγγέλου Ἀναλιόντα.
Τοῦ Μαχαιρᾶ.
Τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ.
Τοῦ ἁγίου Ἡρακλειδίου.
Τοῦ ἁγίου Μνάσωνος.
Τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος Ἀχερᾶς
Τῆς Παλουργιοτίσσης.

Σταυροπήγια.

Τοῦ Κύκκου τὸ μεγαλήτερον, καὶ πλουσιώτερον.
Τῆς ἁγίας Ἐγκλείστρας εἰς Πάφον.
Τῆς ἁγίας Μονῆς Μετόχιον Κύκκου εἰς Πάφον.
Τὸ Πιάνι, Μετόχιον Κύκκου εἰς Πάφον.
Σίντης μετόχιον Κύκκου εἰς Πάφον.
Τοῦ ἁγίου Νικολάου Στέγης εἰς Σολέαν.
Τῶν Καθάρων εἰς Κυρηνίαν.

Τὰ ὑπὸ τὴν Ἐπαρχίαν τῆς Πάφου.

Τροοδίτισσα.
Σταυρὸς Ὁμόδου.
Ἅγιοι Ἀνάργυροι Φοινιοῦ.
Πέντε Λιθάρια.
Σταυρὸς Ἀνώγυρας.
Ἅγιος Σάββας.
Σαλαμιοῦ.
Ἀγινικολοῦδιν.
Ἅγιος Γεώργιος Κουμάνου.
Ἅγιος Ὀνησιφόρος.
Χρυσορρογιάτισσα.
Σταυρὸς μίθθας.
Ζαλάκια.
Χρυσολάκουρνα.
Ἅγιοι Ἀνάργυροι τῆς Γιόλου.
Ἅγιος Νικόλαος Νικοξυλίτης.

Τὰ ὑπὸ τὴν Ἐπαρχίαν τοῦ Κιτιαίων.

Μέσα Ποταμός.
Ἅγιος Νικόλαος Ἐργαστηρίου.
Ἁγία Μαῦρα.
Ἀρχάγγελος Μοναγρίου.
Ἀμασγοῦ.
Σφαλαγγιότισσα.
Ἅγιος Νικόλαος Ἀκρωτηρίου.
Ἀμηροῦ.
Σταυροβοῦνιν.
Ἅγιος Μηνᾶς.
Σταυρὸς Κουκᾶς.
Μέγας Ἀγρός.
Ἰαματική.

Τὰ ὑπὸ τὴν Ἐπαρχίαν Κυρηνείας.

Ἀχειροποίητος.
Ἅγιος Παντελεήμων Μύρτου.
Ἀσίνου.
Ἅγιος Μάμας Μόρφου.
Ποδίθου.
Ἄρακας.
Ἅγιος Ἰωάννης Λαμπαδιστής.
Τρικουκκιά.
Ἁγία Ἀργιά.
Μαλανδρίνα.
Ἀντιφωνητής

Μοναστήρια Ἁγιοταφητῶν καὶ Συναϊτῶν.

Τοῦ Χρυσοστόμου ἁγιοταφίτικον.
Τῆς Βασίλιας Συναΐτικον.
Τοῦ Ριγιάτη Συναΐτικον.
Τοῦ Πυργιότη Ἁγιοταφίτικον.
Τῆς Ἐλεούσης Συναΐτικον.

Αὐτῶν οἱ Προεστῶτες στέλλονται ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπὸ τοῦ Σινᾶ Μοναστήριον.

Αὐτὰ τὰ Μοναστήρια τὰ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν Ἀρχιερέων τῆς Νήσου ἔχουσι τὰς προσόδους αὐτῶν ἀπὸ ὑποστατικὰ οἰκεῖα, δηλαδὴ ἀπὸ περιβόλια μετάξης, κήπους, χωράφια, ἀμπέλια, ἐλαιόδενδρα, κάρπιμα δένδρα, πρόβατα, αἶγας, βόας, ἵππους, ἡμιόνους, ὄνους κτ. τὰ ὁποῖα οἱ Μονάζοντες καλλιεργοῦσι κυβερνῶνται ἐξ αὐτῶν, πληρώνουσι τὰ βασιλικὰ δοσίματά των, τὰ Κανονικὰ τῶν Ἀρχιερέων αὐτῶν διωρισμένα τόσα γρόσια τὸ καθ' ἕν. Προβλέπουσι τὰ πρὸς χρείαν τῶν Μοναστηρίων. Δέχονται μὲ τὴν δυνατὴν φιλοξενίαν, καὶ προαίρεσιν τὸν καθ' ἕνα, καὶ κάθε γένους χωρὶς πληρωμῆς τινὸς καὶ μίαν καὶ δύω καὶ τρεῖς ἡμέρας, ζωοτροφοῦντες αὐτὸν καὶ τὸ ζῶόν του. Τούρκους μάλιστα ὁποῦ δὲν λείπουσιν ἀκαταπαύστως σχεδὸν ἀπὸ αὐτά, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰ μεγάλα, μὴν ἔχοντες ἄλλο, εἰμὴ ἂν ἐκ προαιρέσεως οἱ ἐνδημοῦντες χριστιανοὶ ἤθελαν ἀφήσῃ τὶ διὰ λειτουργίας καὶ μνημόσυνα. καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆς συνάξεως τῶν γεννημάτων, ὁποῦ στέλλονται Ἱερομόναχοι καὶ Μοναχοὶ ἀπὸ αὐτὰ εἰς τοὺς Χριστιανοὺς χωριάτας καὶ συνάζουσιν ἀπὸ τὰ γεννήματα ὅ,τι ἐκ προαιρέσεως οἱ Χριστιανοὶ ἤθελαν τοὺς δώσῃ χάριν ἐλέους. ἀπὸ τοῦ Κύκκου ὡς τὸ πρώτιστον πάντων, καὶ εὐτυχέστερον, καὶ ἀπὸ τοῦ

Μαχαιρᾶ, καὶ χρυσορρογιατίσσης τὰ κατώτερα, δὲν λείπουσιν οἱ ξένοι σχεδὸν οὐδέποτε. οἱ Τοῦρκοι μάλιστα, τὰ ὁποῖα ὑποφέρουσι καὶ μεγάλα ἔξοδα.

Εἰς τὴν Λευκοσίαν εὑρίσκονται νῦν Ἐκκλησίαι Ὀρθοδόξων Ἐννέα. Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Πίπη, ὅπερ ἦτον Μοναστήριον Ρωμαίων Καλογέρων, καὶ ἐπὶ τῶν Λατίνων, νῦν δὲ ἀπὸ τοὺς 1730. ἐπὶ Σιλβέστρου Ἀρχιεπισκόπου κατέστη Καθεδρικὴ Ἐκκλησία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Κύπρου, καὶ Ἀρχιεπισκοπὴ ἡ κατοικία. Τῆς Φανερωμένης Θεοτόκου Ἀρχαία καὶ Παλαιοτάτη ἀπὸ τὴν ὀνομασίαν. Τοῦ Τριπιώτου ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀρχαγγέλου. (τοῦ Σερεηπλάτρων ἢ τὸ, τοῦ Ἀδρίου, ἕνα ἀπὸ τὰ δύω φαίνεται νὰ εἶναι ἡ νῦν τοῦ τριπιώτου Ἐκκλησία. Τότε ὂν Μοναστήριον ὡς Στέφ. Λουζ. Ἱστορεῖ.) Τοῦ ἁγίου Σάββα, ἣν ποτὲ ὥριζαν οἱ Ἁγιοταφῖται, νῦν δὲ ἐπὶ Χρυσάνθου ἀνεκαινίσθη ἐκ βάθρων ἔτει 1781. τῇ βοηθείᾳ τῶν Χριστιανῶν. Τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου ἐπὶ Φιλοθέου ἐκ βάθρων. Τῆς Ἀληνιοτίσσης τῆς Θεοτόκου. Τοῦ ἁγίου Κασσιανοῦ. Τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ καὶ αὕτη ἐκ βάθρων κτισθεῖσα ἔτει 1758. ἐπὶ Φιλοθέου. καὶ ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ὡς Παρακλήσιον, εἰς ἃς ἐκκλησιάζονται οἱ τῆς Λευκοσίας Χριστιανοὶ, ἔχουσα ἑκάστη ἀπὸ τρεῖς καὶ τέσσαρεις Ἱερεῖς ἀκαταπαύστως λειτουργοῦντες καὶ ψάλλοντες αὐτάς. Εὑρίσκονται εἰς τὰς λοιπὰς Πολιτείας τῆς Νήσου, καὶ εἰς τὰ χωρία ὡς πεντακόσιαι Ἐκκλησίαι ὅπου ψάλλονται ἀπὸ Ἱερέων, χωρὶς ἄλλων Παρακλησίων Ἀναριθμήτων σχεδόν. Τὸ Ἱερατεῖον τῆς Νήσου πάσης Κοσμικῶν Ἱερέων καὶ Μοναστηριακῶν, ὀλίγον ἀμφιβάλλεται νὰ μὴ φθάνῃ ἕως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν χιλίων.

Τῶν Φρατόρων καὶ Ἀρμενίων Ἐκκλησίαι καὶ Μοναστήρια.

Τοῦ Σταυροῦ, τῶν Φραντζεσκάνων εἰς Λευκοσίαν.

Τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Πέρσου, τῶν Καπουτζίνων, εἰς Λευκοσίαν.

Ἐκκλησία Ἀρμενίων εἰς Λευκωσίαν, ἥτις κατ' ἔτος εἰς σημεῖον ὑποταγῆς προσφέρει εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον, δῶρόν τι, ὡς Κανονικόν.

Μοναστήριον αὐτῶν τοῦ Μακάρι εἰς τὰ ὄρη Κυρηνίας.

Τῆς Τέρρα Σάντας τῶν Φραντζεσκάνων εἰς Λάρνακα.

Τῶν Καπουτζίνων ἐκεῖ ἕτερον..

Αὐτὰ τῶν Φρατόρων ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ κατὰ καιρὸν Κονσόλου τῆς Φράντζας.

Ὅσαι τῶν Μαρωνιτῶν Ἐκκλησίαι εὑρίσκονται εἰς χωρία, ὑπόκεινται εἰς τοὺς κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Ἀρχιερεῖς τῶν Ρωμαίων, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου εἰς αὐτοὺς Μπεράτια. ὑπ' αὐτῶν λαμβάνουσι τὰς ἁρμασίας καὶ χωρισμοὺς τῶν ἀνδρογύνων τοῦ γένους των, καὶ αὐτοὺς ἐγνωρίζουσιν ἀρχιερεῖς των.

Ἡ Ἱστορία συγχωρεῖ νὰ ἀναφέρωμεν, καὶ διὰ τὸν Ττεκκὲν τῶν Ὀθωμανῶν, οὐ μακρὰν τῆς Ἁλικῆς τοῦ Κιτίου. διαφημίζεται ὑπ' αὐτῶν πῶς ἡ ἀδελφὴ ἢ συγγενὴς ἦτον τοῦ Μωάμεθ. Τάφος τῆς Σουλτάνας κοινῶς λεγόμενος. Ἴσως εἶναι ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀβουβάχαρος ὁποῦ ἀναφέρει ὁ Πορφυρογέννητος θέματι. ιε'. σώζεται εἰς μεγάλην εὐλάβειαν ὑπὸ τῶν Τουρκῶν, ἄβατος Γυναιξί.

Ὁ Ττεκκεσέχης εἴτε ἐπιστάτης τούτου, στέλλεται ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, σεβάζεται ὑπ' αὐτῶν, ὡς ἐφέντης, διὰ τὴν χάριν τούτου τοῦ Μαυσωλείου ἄκρως. ἔχει ἀρκετὰς Προσόδους καὶ εἰσοδήματα εἰς τὸν τόπον.

Αἱ Περισσότεραι Μοσκέαι εἴτε Τζαμία τῶν Ὀθωμανῶν εἰς Λευκοσίαν εἰς Ἀμμόχουστον καὶ εἰς ἄλλας πολιτείας τῆς Νήσου, ἦσαν Ἐκκλησίαι τῶν Λατίνων. εἰς λευκοσίαν ἡ Ἁγία Σοφία, πρὶν τῶν Ρωμαίων, εἶτα τῶν Λατίνων, νῦν τὸ Πρῶτον Τζαμὶ τῶν Τουρκῶν. Ἡ

Σάντα Αἰκατερίνα ἦτον μοναστήριον τῶν Τεμπλάρων, ἡ Ἐμεργὲ τοῦ Νοσοκομείου τῶν Ροδίων Καβαλλιέρων ἢ Μαλτέζων. Τὸ Πεζεστένιον ἦτον Ἐκκλησία, ἔνθα νῦν διημερεύουσιν οἱ τῶν λεπτῶν πραγματειῶν παργματευταί. Ἡ κοινὴ παράδοσις θέλει ὅτι ἦτον Ἐκκλησία Ρωμαίων, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου αἱ λοιπαὶ Ἐκκλησίαι Ρωμαίων Ἀρμενίων κτ. ἀφέθησαν ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανούς, οὐδὲ ἐμολύνθησαν, ὡς ὑποταχθέντων τὰς ὁποίας ὁμοῦ μετὰ μοναστήρια τὰς ἐξηγόρασαν ἀπὸ αὐτούς, οἱ αὐτοὶ Ραγιάδες Χριστιανοί.

Περὶ ἀξιοσημειώτων Καταστροφῶν τῆς Νήσου.

Παραιτούμενοι τὰς ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, Ἀμάσιδος Αἰγύπτου, τῶν Ἀργείων, τῶν θεῶν, τῶν Ἐννέα βασιλέων, τῶν Μεγαρέων, τῶν Ἀθηναίων, τῶν Περσῶν, Πτολεμαίου, Μακεδόνων καὶ Σαρακηνῶν εἰκοσιτέσσερεις φοραῖς, διηγούμεθα ἐν περιλήψει τὰς κάτωθεν Καταστροφάς.

Ἡ πρώτη καταστροφὴ ἐσυνέβη ἀπὸ τοὺς Ρωμάνους πρὶν Χριστοῦ χρ. 57. ὁ Μάρκος Κάτων γυμνώσας τὴν Νῆσον ἀπὸ τοὺς θησαυρούς της, ἐπῆρεν εἰς Ρώμην κατὰ τὸν Πλούταρχον ὡς ἑπτὰ μιλλιούνια Τάλαντα, ἤτοι ὡς τὴν σήμερον 25020. Τζηκλίνια, ἢ ὡς ἄλλοι 3818.

Ἡ δευτέρα, οἱ ὑπὸ τὴν δυναστείαν τῶν Ρωμάνων ἑβραῖοι ἐπαναστατήσαντες ἐπὶ τοῦ Ἰμπεράτωρος Τραϊανοῦ τῷ 117., οἱ εἰς Κύπρον θεοκατάρατοι ἐθανάτωσαν 240. χιλ. λαὸν, ἐκαταχάλασαν τὴν θαυμαστὴν Σαλαμῖνα καὶ ἄλλας χώρας, δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν Νόμος ἐδιωρίσθη ἀπὸ τοὺς Ρωμάνους, ἑβραῖος νὰ μὴ πατίσῃ ποτὲ πόδα εἰς τὴν Νῆσον, καὶ ἂν καὶ ὑπὸ ζάλης ἐκπέσῃ τὶς εἰς αὐτὴν ἀφεύκτως νὰ θανατώνεται.

Ἡ Τρίτη, ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἐπειδὴ ἡ Νῆσος ἔμεινε σχεδὸν ἀκατοίκητος διὰ τὸ νὰ μὴν ἔβρεξεν ἕως εἰς δεκαεπτὰ χρόνους.

Ἡ τετάρτη, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως βαλδουίνου Ἱερουσαλὴμ ἔτει 1154. ὅταν ὁ Πρίγκιψ Ἀντιοχείας Ρεγινάλδος, ἔχθρα φερόμενος κατὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ. Ἐλθὼν μὲ ἀρμάδα

χονδρὴν ἔξαφνα ἐλεηλάτισε τὴν Νῆσον, ἐχάλασε χώρας καὶ Καστέλλια, καὶ ἅρπαξε τόσους θησαυροὺς ὅσους ὁ Κάτων δὲν ἐπῆρεν εἰς Ρώμην, ὡς διηγεῖται Σαντ' Ἀντωνῖνος.

Ἡ Πέμπτη, ἀπὸ τὸν Ρῆγα Ρικάρδον τῆς Ἀγγλίας, ἐξ αἰτίας τοῦ ἀποστάτου Ἰσαακίου κομνηνοῦ ἐλεηλάτησε τὴν Νῆσον, ἐπῆρεν αἰχμάλωτον αὐτὸν, καὶ τόσον τὴν ἐρήμωσεν ὁποῦ μόλις τὴν ἐπώλησε τῶν Τεμπλάρων πρῶτον, καὶ τοῦ Γουΐδου Λουζινιανοῦ ἔπειτα, διὰ ἑκατὸν χιλιάδ. δουκάτα.

Ἡ ἕκτη, εἰς τὸν Καιρὸν τοῦ βασιλέως Πιερίνου Λουζινιανοῦ, ἀπὸ τοὺς Γενουβέζους τῷ 1374., οἱ ὁποῖοι μετὰ δόλου ἐκυρίευσαν τὴν ἀμμόχουστον, καὶ ἐλεηλάτησαν λευκοσίαν καὶ ἄλλους τόπους, ὥστε ὁποῦ ἔξη γαλέραις ἀπὸ τὰ κούρση ἐφόρτωσαν διὰ τὴν Γένουβαν.

Ἡ Ἑβδόμη, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ βασιλέως Γιάννου τοῦ Παχῆ, ὅταν ὁ Σουλτάνος τῆς Αἰγύπτου τῷ 1425. ἔστειλεν ἀρμάδα καὶ ὑπέταξε τὴν Νῆσον, λαβὼν Αἰχμάλωτον τὸν βασιλέα καὶ ὅλους τοὺς Ἄρχοντας. ἐλεηλάτησε τὴν χώραν καὶ χωρία ἐπῆρε πολλοὺς σκλάβους. καὶ μόλις ὁ βασιλεὺς μετὰ τέσσερεις χρόνους νὰ ἐλευθερωθῇ μὲ ἑκατὸν χιλιάδ. δουκάτα, μὲ ὑπόσχεσιν κατ' ἔτος νὰ τοῦ πληρώνῃ ὀκτὼ χιλιάδ. δουκ. δόσιμον.

Ἡ ὀγδόη εἰς τὸν καιρὸν τῆς βασιλίσσης Καρλόττας, ὅταν ὁ Μπαστάρδος Γιάκουμος ἀδελφός της τῆς ἐπῆρε τὸ βασίλειον τῷ 1459., καὶ ἔφερε στράτευμα ἀπὸ τὸν Σουλτάνον τῆς Αἰγύπτου, καὶ τὴν ἀπεδίωξεν. ἐβάσταξαν οἱ πόλεμοι εἰς τὴν Νῆσον ὡς τρεῖς χρόνους, ἡ γῆ δὲν ἐσπάρθη, οἱ Σαρακηνοὶ ἐλεηλάτησαν τὴν Νῆσον καὶ οὕτως ἔφυγαν.

Ἡ τελευταία φθορὰ ἐσυνέβη, ὅταν ὁ Σουλτὰν Σελὴμ β'. τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ δυνάμεως καὶ πολέμου ἐπῆρε τὴν Νῆσον ἀπὸ τοὺς βενετζιάνους ἔτει 1571. ἡ δεινὴ Αἰχμαλωσία καὶ φθορὰ τῆς Νήσου ἐξ αὐτοῦ, φαίνεται εἰς τοὺς Πολέμους.

Κατάλογος τῶν Ἐξουσιασάντων τὴν Νῆσον Ἐθνῶν, καὶ τῶν χρόνων, καθ' οὓς ὑπὸ τῆς Δεσποτίας αὐτῶν διήρκεσε κατὰ τοὺς Νεω-

τέρους χρονολόγους, μετὰ τὸν Κατακλυσμὸν, ὃς ἐσυνέβη ἀπὸ τῆς Δημιουργίας. Ἔτει 1656

Ἐκ συμπεράσματος ἔμεινεν ἀκατοίκητος μετὰ τὸν Κατακλυσμὸν		180
Ὁ Χεττὶμ δυσέγγονος Νῶε καὶ οἱ μετ' αὐτὸν, ὡς		200
Νῖνος Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ὡς		310
Κράσσος Ἀργείων καὶ οἱ μετ' αὐτὸν, ὡς		140
Πυγμαλίων ἢ οἱ Θεοὶ ὡς		315
Οἱ Ἐννέα Βασιλεῖς ἐλεύθεροι ὡς	596	
Φορολογούμενοι ὑπὸ Αἰγυπτίων ὡς	47	
Ὑπὸ Μεγαρέων	4	
Ὑπὸ Κύπρου καὶ Περσῶν	155	
Ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Εὐαγόρου	70	
Ὑπὸ Ἀλεξάνδρου καὶ Πτολεμαίου Λάγου	20	
Ὑπὸ Ἀντιγόνου Μακεδονίας	7	899
Πτολεμαῖοι τῆς Αἰγύπτου μόνοι		246
Ρωμάνοι Κόνσολοι ἅμα ὀκτὼ Ἀρσηνόης, καὶ Κλεοπάτρας πέντε.		175
Βασιλεῖς ὑποτελεῖς Ρωμάνων		189
Δοῦκοι ἐκ Κωνσταντινουπόλεως		868
Ἄρραβες καὶ Σαρακηνοὶ		15
Ρικάρδος Ἀγγλίας καὶ Τεμπλάροι		4
Βασιλεῖς Λουζινιανοὶ Ἐλεύθεροι.	238	
Ὑπόφοροι τῷ Σουλτάνῳ Αἰγύπτου	64	296
Σὺν αὐτοῖς Ἀριθμοῦνται τρεῖς τῆς Καρλόττας καὶ Ἀλοϊζίου Σαβόγιας, καὶ τῆς Αἰκατερίνης Κορνάρου 8. χρόνοι 16. ἕως τῆς Παραιτήσεως αὐτῆς.		
Βενετζιάνοι ὑπόφοροι τῷ τῆς Αἰγύπτου	27	
Τῷ Σουλτάνῳ Κωνσταντινουπόλεως	55	
		82
Σουλτὰν Σελὴμ β' ἀπὸ τοῦ 1571. μέχρι νῦν 1783.		217

Θεραπείαι διὰ τὸ Δάγκαμα τῆς Κουφῆς ἢ τῆς ἔχιδνας.

Ἐπειδὴ εἰς τὴν Νῆσον ἄλλο ζῶον ἢ θηρίον πλέον φαρμακερὸν καὶ θανατηφόρον εἰς ζῶα καὶ ἀνθρώπους, δὲν γίνεται, παρὰ ἡ λεγομένη ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους Κουφὴ, ὀφίδιον εἴδους ὄχενδρας. διὰ τοῦτο πρὸς βοήθειαν τῶν χωρικῶν διὰ παρακινήσεως τινῶν Φιλανθρώπων συμπατρίων, ἔκλεξα τινὰ θεραπευτικὰ τὰ πλέον δοκιμασμένα ἀπὸ ἐκλεκτοὺς ἰατροὺς, τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ πρόχειρα, καὶ εὔκολα, καὶ γνωστὰ εἰς ὅλους. καὶ ἀρκετὰ νὰ ἐλευθερώσουν τὸν δαγκασθέντα ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου, ὅταν τὰ μεταχειρισθῇ καθὼς γράφω.

Οἱ πλέον ἐξαίρετοι ἰατροὶ καὶ μάλιστα ὁ Ἰατροφιλόσοφος Κύριος Φέληξ φοντάνας κατὰ τὸ παρὸν εἰς τὴν Φιορέντζαν, γράφει εἰς τὴν Πραγματείαν του περὶ φαρμάκου ἐχίδνης traitte fur le venin de la Vipere. Πῶς τὸ φαρμάκι τῆς ἔχιδνας ἢ τῆς Κουφῆς, ἐὰν λάβῃ καιρὸν ὡς ἕξη λεπτὰ τῆς ὥρας, διαπερνᾷ εἰς ὅλον τὸ αἷμα τοῦ ζώου, καὶ τοῦ προξενεῖ κίνδυνον. ὁ αὐτὸς ἔκαμε πολλὰς δοκιμὰς εἰς ζῶα καὶ πουλλία, βάλλωντας νὰ τὰ δαγκάσουν ἡ ὄχενδρες, καὶ ἐμεταχειρίσθη πολλὰς ἰατρείας, ἀλλὰ δὲν ηὗρε κανένα ἀντιφάρμακον βέβαιον, ἔξω ἀπὸ τὸ Κάτωθεν βοήθημα.

Παρευθὺς ὁποῦ δαγκασθῇ ἄνθρωπος ἢ ζῶον ἀπὸ τὴν Κουφὴν ἢ καὶ ἀπὸ ἄλλον ὀφίδι, νὰ δέσῃ τὸ μέλος ἀπάνω ἀπὸ τὴν δαγκαμαδιὰν ὀλίγον σφικτά. νὰ βράσῃ λάδι, ἂν ἔχῃ ἕτοιμον, καλὰ, καὶ νὰ βαπτίσῃ μέσα τὸ δαγκαμμένον μέλος, νὰ τὸ κρατῇ εἰς τὸ ζεστὸν λάδι καὶ ἑπτὰ καὶ ὀκτὼ ὥραις. ὕστερα ἂς ἀπολύσῃ τὸ δέσιμον, καὶ ἂν δὲν εἶναι λάδι, ἂς εἶναι καὶ μοναχὸν νερὸν καγχλαστὸν ἢ καὶ μὲ ἄλας πολὺ, καὶ ἂς δοκιμάζῃ διὰ νὰ ξεράσῃ, ἂν εἶναι δυνατὸν πίνωντας τίποτε ξεραστικόν.

Εἰς τόπον ὁποῦ δὲν δένεται νὰ χαράξῃ τὴν πληγὴν, ἂς βάλῃ ἀσβέστην ἄσβυστον εἰς τὴν δαγκαμαδιὰν, ἢ ἂς βάλῃ βεντοῦζες, ἤγουν καζία μὲ φλόγαν πολλὴν, σχίζωντας πρῶτον γύρωθεν τὴν πληγὴν, διὰ νὰ τρέξῃ αἷμα πολὺ, μὲ τὸ ὁποῖον εὐγένει καὶ τὸ φαρμάκι, ἂς βάλῃ καὶ μίαν καὶ δύω φοραῖς τὰ καζία. Ἂς σχίσῃ ζωντανὴν ὄρνιθαν ἢ γαττόπουλα ἢ σκυλλόπουλα εὐθὺς ὁποῦ δαγκασθῇ καὶ ἂς τηλίξῃ

τὴν πληγὴν καὶ τοῦτο ἂς κάμη πολλαῖς φοραῖς, ἔτζη θερμὸν τὸ ζῶον τραβᾷ τὸ φαρμάκιν ἔξω.

Ὁ Καμφρὲ ἰατρὸς λέγει, ἀφ' οὗ δέση τὸ μέλος, νὰ χαράξῃ γύρωθεν τὴν πληγὴν μὲ ξυράφι νὰ ἀποσφύγξῃ νὰ εὐγάλῃ αἷμα πολύ, νὰ βάλῃ ἔμπλάστριν ἀπὸ θηριακὴν, καὶ νὰ τὸ μεταλλάσῃ συχνὰ, καὶ νὰ πίνῃ καὶ θηριακὴν ἀναλυμένην εἰς τὸ νερὸν πολλαῖς φοραῖς.

Εἰς μέρος ὁποῦ δὲν δένεται, πρέπει μὲ σίδερον πυρωμένον νὰ κάψῃ καλὰ τὴν πληγήν.

Εἰς τὰ δάκτυλα ὁποῦ δὲν ἐμβαίνουν καζία, ἂς τὸ δέσῃ ὡς ἄνωθεν, καὶ ἂς βάλῃ ἀβδέλλαις, νὰ ταῖς ἀφήσῃ ἕως νὰ πέσουν μοναχαῖς των, καὶ πάλιν ἂς βάλῃ ἄλλαις. καὶ ἡ ρακὴ μὲ θηριακὴν κάμνωντας ἐμπλάστριν, ὠφελῇ πολλά.

Ἡ κοπρία τοῦ γηδιοῦ μὲ ξίδι δυνατὸν, μὲ πίσσαν καὶ θειάφι, κάμνωντάς του ἔμπλαστρον ὠφελεῖ, συχνὰ μεταλλάσσοντάς το.

Ἡ σκυλλοκρομίδα ψημένη, καὶ κουπανισμένη μὲ ξίδι καὶ μέλιν ἔτζη ζεστὴ ὠφελεῖ θαυμασίως.

Τὰ σκόρδα σύκα καὶ θηριακὴν κουπανισμένα κάμε ἐμπλάστριν. ἢ θέρμανε πήγανον καὶ πίτερα μὲ ξίδι καὶ βάλλε εἰς τὴν πληγὴν πολλάκις.

Λέγουσι τινὲς ἰατροί. ὅτι εἶνε ὠφέλημον εὐθὺς ὁποῦ δαγκασθῇ τινὰς, νὰ πίῃ πολὺ κρασὶ, καὶ νὰ πέσῃ εἰς τὸ τρέξιμον ἕως νὰ ἰδρώσῃ καλὰ, καὶ πάλιν νὰ πίῃ καὶ νὰ τρέχῃ σχεδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν, ὕστερα νὰ βάλῃ εἰς τὴν δαγκαμαδιὰν ἢ σκόρδον κουπανισμένον μὲ ξίδι, ἢ θηριακὴν, ἔτζη μὲ τὸ τρέξιμον τὸ φαρμάκι δὲν εὑρίσκει καιρὸν νὰ διαπεράσῃ εἰς τὸ αἷμά του.

Ὁ Διοσκουρίδης λέγει, λάβε ἕνα δράμι πιτύαν τοῦ λαγωοῦ, σμῖξε μὲ τὸ ἀπόζεμα τῆς ἀψινθίας. καὶ δίδε τοῦ δειχθέντος νὰ πίνῃ.

Ὁ Καρδάνος λέγει. ἂς πίνῃ τὸ κάτουρόν του ὁ δαγκαοθεὶς καὶ ὠφελῆται. λάβε θηριακὴν ἑνάμισι δράμι καὶ δύω, Κρασὶ πενῆντα δράμια, σμῖξε καὶ δὸς τοῦ δαγκασθέντος νὰ πίῃ εὐθὺς ὁποῦ δαγκασθῇ, εἶνε πολλὰ ὠφέλημον.

Τινὲς ἔδοσαν τὸ τεντζούχη καὶ ἐξέρασεν ὁ τρωθεὶς τὸ φαρμάκι, καὶ

ἀλείφωντας μὲ αὐτὸ τὴν πληγὴν ἰατρεύθη.

Τὸ φαγὶ τοῦ δαγκαμμένου ἂς εἶναι σκόρδα, καὶ ἀπ' αὐτὰ ἂς βάλλῃ καὶ εἰς τὴν πληγὴν κουπανισμένα.

Λάβε κρομμίδια, καὶ σκόρδα καὶ θηριακὴν καλὴν, προζύμι δράμια τέσσερα, κοπάνισον καὶ σμῖξε καὶ κάμε ἔμπλαστρον.

Καὶ τὸ ἄλειμμα τῆς κουφῆς ἀλειφομένη ἡ πληγὴ, βοηθεῖ πολλά.

Τινὲς ἰατροὶ δίδουσι διὰ βέβαιον, πῶς ὁ δαγκασθεὶς εὐθὺς νὰ σκάψῃ τὴν γῆν καὶ νὰ χώσῃ τὸ βλαμμένον μέλος μέσα, σκεπάζωντας σφικτὰ μὲ τὸ χῶμα τὸ ὁποῖον διὰ πολλὰς ὥρας τραβᾷ ἔξω τὸ φαρμάκι.

Γνῶμαι τῶν ἀρίστων ἰατρῶν διὰ τὸ φαρμάκι.

Ὁ ὁρμὰν λέγει, ὅτι εἰς ὅλα τὰ φαρμακερὰ δαγκάματα, ἤθελε ὠφελήσῃν πολὺ, καταπλάσσοντας μαλακτικὰ καὶ κολλιτικὰ εἰς τὴν πληγὴν, διατὶ ἀνοίγουσιν οἱ πόροι, εὐγένει ἡ φαρμακερὴ ὕλη. ἔτζη οἱ παλαιοὶ ἐμεταχειρίζοντο βάλλοντες ζῶα ἀκόμι ζεστὰ εἰς τὴν πληγὴν, ὡσὰν ὀρνίθια, χοιρίδια σκυλόπουλλα καὶ γαττόπουλλα. ὁ Κέλσος τὰ αὐτά. ἀκόμι καὶ ἀπὸ κρέας ζώου ἔγκαιρα ἐσφαγμένου. ὁ φορέστος ὁμοίως. ἕνα ἀρνὶ, νὰ σχίσῃ νὰ τυλίξῃ ζεστὰ τὴν πληγὴν ἢ ἕνα ὀρνίθιον.

Ὁ Λινδέρος συμβουλεύει νὰ στάξωμεν μίαν σταλαγματίαν πνεῦμα τοῦ θειαφίου ἢ τοῦ βιτριόλου εἰς τὴν πληγήν. ὁ Κέλσος συμβουλεύει. ὁ δαγκασθεὶς νὰ πίῃ πολὺ καὶ καλὸν κρασὶ εὐθὺς, καὶ ὕστερα νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἱδρώσῃ, ἢ εἰς λουτρὸν ἢ εἰς πιθάρι θερμασμένον νὰ ἔμβῃ μέσα. ὁ Βεϊλε. πῶς τὸ καύσιμον τῆς πληγῆς μὲ σίδερον πυρωμένον, ἀδυνατίζει πολλὰ τὸ φαρμάκι. ἀλλ' ὁ Μεὰδ μετὰ πολλὰς δοκιμὰς παραγγέλλει μὲ τὸ πάχος τῆς ἔχιδνας ἢ τῆς κουφῆς, τρίφωντας καλὰ τὴν πληγὴν, καταστένει ἀνωφελὲς κάθε ἄλλο ἰατρικόν. καὶ ἂν δὲν ἔχει ἀπὸ τοῦτο ἂς μεταχειρισθῇ τὸ θερμὸν λάδι τρίφωντας τὴν πληγὴν καλὰ καὶ πολλάκις, κάμνει τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα. Οἱ κυνηγοὶ τῶν ὄχενδρων, ὅταν δαγκασθῶσι, βάλλουσι παχὺ ἢ ἄλειμμα τῆς ὄχενδρας. Ἀλλὰ τὸ λάδι καθὼς ἐδοκιμάσθη εἶναι ἐξ ἴσου ὠφέλημον.

Οἱ ᾿Αμερικάνοι τῆς βιργίνιας ἰατρεύουσι τὸ δάγκαμα τῆς ὀχιᾶς βυζάνοντες τὴν πληγὴν χαράσσωντές την (ἀλλὰ πρῶτον διακλείζουσι τὸ στόματους μὲ λάδι θερμὸν,) μὲ ξυράφι καὶ πλήνωντές την ἢ μὲ ξίδι ἢ μὲ νερόν. ὕστερον δίδουσι ἕνα ἀπόζεμα ἀπὸ μίαν ρίζαν ὁποῦ τὴν λέγουσι σένεκε ράττε σουάκε, ἑνὸς χορταρίου, μὲ τὴν ὁποίαν ξερνᾷ ὁ δαγκασθεὶς, καὶ βάλλουσι καὶ ἀπὸ αὐτὴν μασιμένην εἰς τὴν πληγήν.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΙΝΑΞ

Περὶ σχηματισμοῦ τῶν Νήσων. Φύλλ. 1
Περὶ τοῦ Πρώτου οἰκιστοῦ καὶ τῶν Ὀνομασιῶν τῆς Νήσου. 5
Περὶ Θέσεως τῆς Νήσου καὶ λοιπῶν. 12
Ὁποῖαι αἱ Παλαιαὶ Πόλεις τῆς Νήσου καὶ ἐκ ποίων οἰκοδομήθησαν. 24
Ποῖα καὶ Ποῦ ἦτον τὰ Καστέλλια τῆς Νήσου. 70
Περὶ τῶν χωρίων χωρὶς τείχη. 73
Πόθεν ἔχουσι τὴν ἀρχήν των οἱ Κύπριοι. 75
Περὶ Ἀρχῆς τῆς Εὐγενείας τῶν Κυπρίων. 80
Περὶ Ἀρχῆς τοῦ Λατινικοῦ Κλήρου καὶ καταστάσεως εἰς τὴν νῆσον, 81
Περὶ τῆς Ἀρχῆς καὶ καταστάσεως τῶν Λατίνων Καλογέρων. 86
Περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἄλλων γενῶν εἰς τὴν Κύπρον. 90
Κεφ. Α'. Περὶ τοῦ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν Οἰκισμοῦ τῆς νήσου. 93
Κεφ. Β'. Κυρίευσις τῆς νήσου ὑπὸ Ἀσσυρίων, Ἀργείων, τῶν ὀνομασθέντων Θεῶν μέχρι τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. 97
Κεφ. Γ'. Ἀρχὴ καὶ κατάστασις τῶν Ἐννέα Βασιλέων, ὑποταγὴ αὐτῶν εἰς Αἰγυπτίους, Πέρσας, Ἀθηναίους, καὶ περὶ τοῦ Εὐαγόρου. 106
Κεφ. Δ'. Ὑποταγὴ τῶν Βασιλίσκων εἰς Ἀλέξανδρον, Πτολεμαῖον, Ἀντίγονον, καὶ πάλιν εἰς Πτολεμαίους, καὶ τέλος αὐτῶν. 123
Κεφ. Ε'. Ὁ Μάρκος Κάτων ὑποτάσσει τὴν Νῆσον εἰς τοὺς Ρωμαίους, καὶ ἀπογυμνοῖ αὐτὴν ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς κτ. 131

Κεφ. Ϛ'. Κατοικισμὸς τῆς Νήσου ὑπὸ τῆς ἁγίας Ἑλένης, Δουκῶν διοίκησις. καὶ Περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ θείου Κηρύγματος Αὐτονομίας τῆς Κυπρίων Ἐκκλησίας. Φύλλ. 141
Κεφ. Ζ'. Ἐπιδρομαὶ Σαρακηνῶν, Μετοίκησις Κυπρίων εἰς Ἑλλήσποντον, Δουκῶν τινῶν Ἀποστασίαι, καὶ τοῦ Ἰσαακίου Κομνηνοῦ αὐτῆς τυράννου φθορὰ μετὰ τῆς Νήσου 152
Κεφ. Η'. Ἅλωσις τῆς Νήσου ὑπὸ τοῦ τῆς Ἐγκλητέρας Ρικάρδου, πώλησις αὐτῆς εἰς τοὺς Τεμπλάρους, καὶ διωγμὸς αὐτῶν. 169
Κεφ. Θ'. Ἐξαγορὰ τῆς Νήσου ὑπὸ Γουΐδου Λουζινιανοῦ, Ἀλμερίκου, Οὔγου Α'. καὶ Ἐνρίκου Α'. Βασιλεία. 174
Κεφ. Ι'. Ἐπίτροποι κακοὶ τοῦ Ενρίκου, Βασιλεία Οὔγου Β'. καὶ Πιακένιζας Οὔγου δὲ Βρένες Γ'. καὶ Ἰωάννου Α'. 191
Κεφ. ΙΑ'. Ἐνρίκου β'. βασιλεία, ἐξωρία αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ πάλιν ἀποκατάστασις αὐτοῦ εἰς τὸ βασίλειον. 203
Κεφ. ΙΒ'. Οὔγου Δ'. Βασιλεία, τοῦ τιμίου Ξύλου κλοπὴ καὶ Εὕρεσις διὰ θαύματος. 220
Κεφ' ΙΓ'. Πέτρου Α'. Βασιλεία, Αὐτοῦ ἀνδραγαθίαι, καὶ Ἐλεωνώρας βασιλίσσης ἄσεμνος ζωὴ, καὶ φόνος Πέτρου. 233
Κεφ. ΙΔ'. Ἁρπαγὴ τῆς διοικήσεως τοῦ ἀδελφοκτόνου Ἰωάννου. Πιετρίνου Βασιλεία, καὶ τῆς Ἀμμοχούστου ὑπὸ τῶν Γενουβέζων μετὰ δόλου κατακυρίευσις. 247
Κεφ. ΙΕ'. Γιάκουμου α'. ἐξαγορὰ ἀπὸ τοὺς Γενουβέζους, καὶ αὐτοῦ Εὐτοιῆς βασιλεία. 289
Κεφ. ΙϚ'. Γιάννου βασιλεία, Αἰχμαλωσία αὐτοῦ καὶ τῆς Νήσου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῆς Αιγύπτου. 298

Κεφ. ΙΖ'. Ἰωάννου Β'. Βασιλεία. Καρλόττας θυγατρὸς καὶ Ἀλοϊζίου Σαβόγιας, καὶ Γιάκουμου υἱοῦ Μπαστάρδου μηχαναί. Φύλλ. 308
Κεφ. ΙΗ'. Γιάκουμου Μπαστάρδου κυρίευσις τοῦ βασιλείου. Ἐξωσμὸς Καρλόττας, διωγμὸς Γενουβέζων ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ γάμος αὐτοῦ μετὰ τῆς Αἰκατερίνης Κορνάρου. 332
Κεφ. ΙΘ'. Αἰκατερίνης βασιλεία, καὶ τοῦ βρέφους Γιάκουμου. Φόνος τῶν θείων αὐτῆς, καὶ ἐπιβουλαί. 366
Κεφ. Κ'. Παραίτησις τοῦ βασιλείου ὑπὸ τῆς Αἰκατερίνης εἰς τὴν Γαληνοτάτην Ἀριστοκρατίαν τῶν Ἐνετῶν. 288
Περίληψις τῶν Λουζινιανῶν καὶ τῶν χρόνων ὧν Ἐβασίλευσαν. 395
Ὅσοι Βαρῶνοι, Συντιθέντες τὴν Βουλὴν τῆς Ὑψηλῆς Αὐλῆς. 395
Περὶ τῆς διοικήσεως τῆς Νήσου ὑπὸ τῆς Ἀριστοκρατίας τῶν Ἐνετῶν. 397
Διαίρεσις τῆς Νήσου Ἀρχαιοτάτη καὶ Νεωτέρα. 398
Ἀριθμὸς ζώντων ἐν τῇ Νήσῳ μέχρι Ἁλώσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν. 399
Τάξις τῆς διοικήσεως, καὶ Τίτλοι τῶν ἀπὸ Βενετίας Ἐξουσιαστῶν. 399
Εὐγενῶν Οἶκοι Λευκοσίας καὶ Λοιπῶν. 406
Περὶ τῶν Εἰσοδημάτων τῆς Νήσου ἐπὶ τῆς Ἀριστοκρατίας 407
Ἱστορία τοῦ Πολέμου τῆς Λευκοσίας ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν. 408
Πόλεμος καὶ δυστυχὴς παράδοσις τῆς Ἀμμοχούστου. 434
Τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν τῆς Νήσου ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν. 446
Σημείωμα Ἀποστασίας τοῦ Μπεγιατζόγλου. 461

	Φύλλ.
Ὀνόματα Χριστιανῶν ὑπὸ φόρον, καὶ τοῦ λαοῦ νῦν ἀπαρίθμησις.	595
Περὶ ἐνδόξων ὑποκειμένων Κυπρίων ἤτοι Βασιλέων κτ.	496
Περὶ Ἀποστόλων καὶ Ἁγίων Κυπρίων.	514
Περὶ ξένων ἁγίων κατοικησάντων εἰς Κύπρον.	523
Περὶ γυναικῶν ἁγίων ξένων καὶ ἐντοπίων.	525
Περὶ σοφῶν καὶ ἐναρέτων παλαιῶν Ἐπισκόπων Κυπρίων.	527
Ὅσοι Ἐπίσκοποι Κύπριοι εὑρέθησαν εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους.	532
Περὶ Τιμίων Ξύλων, ἁγίων λειψάνων, καὶ θαυματουργῶν Εἰκόνων τῆς Θεοτόκου.	534
Περὶ ἀξιομνημονεύτων ὑποκειμένων μετὰ τὴν Ἅλωσιν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν.	537
Τὰ Προϊόντα τῆς Νήσου ἤτοι γεννήματα πρῶτον περὶ Ἀνθρώπων.	541
Τοῦ Μακαριωτάτου καὶ Ἀοιδίμου Κυρίου Φιλοθέου Σημειώσεις, καὶ Ἔκθεσις περὶ τῆς Κυπρίων Ἐκκλησίας καὶ τῶν Προνομίων αὐτῆς.	551
Ὁ δοθεὶς Λίβελλος ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων τῆς Κύπρου εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Τρίτην Σύνοδον, ἐξ οὗ Ἐκφωνήθη ὁ Η΄. κανὼν περὶ τῆς Αὐτονομίας.	580
Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπαὶ τῆς Κύπρου Παλαιαί.	582
Μοναστήρια ὁποῦ σώζονται τὴν σήμερον εἰς τὴν Κύπρον, Ὀρθοδόξων, Λατίνων, καὶ Ἀρμενίων κτ.	587
Περὶ ἀξιοσημειώτων Καταστροφῶν τῆς Νήσου.	588
Κατάλογος τῶν Ἐξουσιασάντων Ἐθνῶν τὴν Νῆσον, καὶ τῶν χρόνων καθ' οὓς ὑπὸ τῆς Δεσποτίας αὐτῶν διήρκεσε μέχρι τοῦ νῦν.	589
Θεραπεῖαι διὰ το δάγκαμα τῆς Κουφῆς ὠφέλιμαι καὶ Πρόχειροι.	594

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΑΡΟΝΤΙ ΤΥΠΩ ΣΥΝΔΡΑΜΟΝΤΩΝ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΩΝ

(πρώτης ἐκδόσεως.)

Ὁ Μακαριώτατος καὶ Σεβασμιώτατος Δεσπότης Κύριος Χρύσανθος.

Ὁ Πανιερολογιώτατος Πάφου Κύριος Πανάρετος.

Ὁ Πανιερολογιώτατος Κιτιαίων Κύριος Μελέτιος.

Ὁ Πανιερολογιώτατος Κυρηνείας Κύριος Σωφρόνιος.

Ὁ Πανοσιώτ. ἔξαρχος ἀρχ. Χρύσανθος.

Ὁ Λογιώτ. Ἀρχιδιάκονος Ἰωαννίκιος.

Ὁ Λογιώτ. δευτερεύων Παγκράτιος.

Ὁ Ὁσιώτ. τριτεύων Χρύσανθος.

Ὁ πρώην τριτεύων Κὺρ Παγκράτιος

Ὁ Παρθένιος Μοναχός.

Ὁ Πανοσιώτ. Καθηγούμενος Κύκκου Μελέτιος.

Ὁ Ἀρχιμανδρ. ἁγίου Τάφου Κὺρ Ἄνθιμος.

Ὁ Ἀρχιμανδρ. ἁγίου Κυρην. Κὺρ Εὐγένειος.

Οἱ τῆς Λευκωσίας.

Ὁ Μέγας Οἰκονόμος Λευκωσίας Παπ. Νικόλας.

Ὁ Σακκελλάριος Παπ. Μιχαήλ.

Ὁ Πρωτοσύγγελλος Ἱερομ. Νεκτάριος.

Ὁ Σκευοφύλαξ Παπ. Λεόντιος.

Ὁ Σακκελλίου Παπ. Χριστόδουλος.

Ὁ Πρωτοπαπᾶς Χριστόδουλος.

Ὁ Σύγγελλος Φιλάρετος.

Ὁ Ἱερομνήμων Παπ. Νικόλαος.

Ὁ Παπὰ Κὺρ Ἀναστάσιος.

Ὁ Παπὰ Κὺρ Δαβίδ.

Ὁ Ἱερομ. Κὺρ Νικόδημος.

Ὁ Παπὰ Κὺρ Χριστόδουλος.

Ὁ Ἱεροδιάκων Κὺρ Γερμανός.

Ὁ Ἐντιμώτατος χατζῆ Κὺρ Γεώργιος διερμηνευτὴς Σεραγίου.

Ὁ Τιμιώτατος Κὺρ Πολύδωρος Δραγομάνος τοῦ Κριτοῦ.

Ὁ Λογιώτατος Κὺρ Πετράκης Καρύδης.

Ὁ Κὺρ Δαβὶδ Οἰκονόμου.

Ὁ Κὺρ Σπυρίδων Χ. Χριστοφῆ.

Ὁ Χ. Γεωργῆς Σαμψάρης.

Ὁ Χ. Ἐλευθέριος Μιχαήλ.

Ὁ Χ. Δαβὶδ Κουφοῦδιν.

Ὁ Κὺρ Γεωργάκης Χ. Πγερῆ.

Ὁ Χ. Ἀντωνάκης Χ. Πγερῆ.

Ὁ Χ Σάββας.

Ὁ Χ. Γιαννῆς ἀλ. Πογιατζῆς.

Ὁ Κὺρ Γαβριήλ.

Ὁ Κὺρ Ζαχαρίας Χ. Φραντζέσκου.

Ὁ Χ Μιχαὴλ Πασμαντζῆς.

Ὁ Κὺρ Δημητράκης Παύλου.

Ὁ Κὺρ Γιαννάκης Οἰκονόμου.

Ὁ Κὺρ Γιαννάκης Λιπέρτης.

Ὁ Χ. Γιαννῆς Χ. Μάρκου.

Ὁ Κὺρ Λογιζῆς Κρασοῦδι.

Ο Χ. Πγερῆς 'Αντωνίου.
'Ο Κὺρ Πατίστας Σολομοῦ.
'Ο Κὺρ Μουράτης Χ. 'Ιωσήφ.
'Ο Κὺρ Μαρκάκης Χριστοδούλου.
'Ο Χ. 'Αντζουλῆς Χρυσοχός.
'Ο Κὺρ Νικόλαος Νικολάου.
'Ο Κὺρ Μιχαὴλ Χ. 'Ιωάννου.
'Ο Χ. 'Αλεξανδρής.
'Ο Κὺρ Βραχύμης Κουφοῦδιν.
'Ο Κὺρ 'Ιωσὴφ Δημητρίου.
'Ο Χ. Γιαννὴς Ράπτης.
'Ο Χ. Γιαννὴς Χ. Μιχαήλ,
'Ο Χ. Σταμάτης.
'Ο Χ. 'Αργυρὸς Πογιατζῆς.
'Ο Χ. 'Ελευθέρης Περιβολάρης.
'Ο Κὺρ Λογιζῆς Πογιατζῆς.
'Ο Κὺρ Χριστοδουλῆς 'Ιωάννου.
'Ο Κὺρ 'Ιωάννης Χ. Σπυρίδωνος.
'Ο Χ. Σάββας Σίλιαλης,
'Ο Ş. 'Αρετήνης 'Οβάκκη Δραγομάνος.
'Ο Ş. Σαρκίζης 'Οβάκκη Δραγομάνος.

Οἱ τῆς Λάρνακος.

'Ο Πρωτοσύγγελος Κύριλλος.
'Ο Σκευοφύλαξ Χριστοφόρος.
'Ο Ş. 'Ιερώνυμος Καρύδης, Δραγομάνος.
'Ο Ş. Γιαννάκης Μπινεδούτζης.
'Ο Ş. Πιεράκης Κουρέλλα, Δραγομάνος.
'Ο Ş. Χ. Κυριάκος Δραγομάνος.
'Ο Ş. Τζηκκίνης Χ. Κυριακοῦ.
'Ο Ş. Κωνσταντῖνος Τάνος.

'Ο Κὺρ Ζαχαρίας Σαλλούμη.
'Ο Κὺρ Συμεὼν 'Ηλιάσι.
'Ο Κὺρ 'Ελευθέριος Βριόνη.
'Ο Χ. Λογιζῆς Παύλου.
'Ο Έξαρχος 'Ιερόθεος.
'Ο 'Ιερομόναχος Κύριλλος.
'Ο Ş. Γεωργάκης 'Ελευθερίου.
'Ο Ş. Μικέλλης 'Ιωάννου Δραγομάνος.
'Ο Ş. Φραντζέσκος Βάρδας, Δραγομάνος.
'Ο Ş. Κωνσταντῖνος Περιστιάνος.
'Ο Ş. Γαβριὴλ Ζαχαρίου.
'Ο Ş. 'Ονούφριος.
'Ο Ş. Μιχαὴλ Παύλου.
'Ο Χ. Τζένιος Νικολάου.
'Ο Κὺρ Ζαχαρίας 'Αντωνίου.
'Ο Κὺρ Χάννας Γεωργίου.

Οἱ τῆς Λεμεσοῦ.

'Ο Οἰκονόμος Παπ. 'Ιωάννης.
'Ο Ş. Κωνσταντῖνος Χ. Σολομοῦ.
'Ο Ş. Χαράλαμπος Δημητρίου.
'Ο Χ. Φίλιππος Λογίζου.
'Ο Ş. Δημήτριος Γιασηνόγλου.
'Ο Κὺρ Δημήτριος Χ. 'Ιωάννου.
'Ο Κὺρ Γεώργιος Χ. Σολομοῦ.
'Ο Κὺρ Πγερῆς ἐκ Πελευτρίων.
'Ο Οἰκονόμος Κολοσίου Παπ. Βασίλειος.
'Ο Ş. Χ. Νικόλαος Δημητρίου.
'Ο . Χ. Δαβίδ.
'Ο Κὺρ 'Ιωάννης Κτώρου.
'Ο Κὺρ Γεώργιος Γιωνούζη.
'Ο Κὺρ Γεώργιος Μαρκουλῆ.

Ὁ Χ. Θεοδόσιος Νικολάου.

Ὁ Πανοσιώτ. Ἡγούμενος Μοναστ. Χρυσορρογιατίσσης Χρύσανθος ἐξάδελφος.

Ὁ Κὺρ Ἀντώνιος ἐξ Ἐπισκοπῆς θεῖος πρὸς Πατρός.

Ὁ Χ. Νικολὸς. καὶ Χ. Ζαχαρίας Παπ. Ἠλίας ἐξάδελφοι, ἐκ Κοιλανίου.

Εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ Πανιερολογιώτατος ἅγιος Νικομηδείας Κύριος Γεράσιμος Ἐξάδελφος.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἑλενουπόλεως Κὺρ Ἄνθιμος Ἐξανεψιός.

Ἐν Βενετίᾳ.

Ὁ Ἐλλογιμώτατος Διδάσκαλος τοῦ Φλαγγινιανοῦ Φροντιστηρίου τῶν Γραικῶν Κὺρ Ἀγάπιος Λουβέρδος ἐκ Κεφαληνίας.

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Κύριος Ἰουστῖνος Βισσανούσκης Ρῶσσος, Ἐφημέριος τοῦ ἐν Ἐνετίαις Ἐξοχωτάτου Πρέσβεως τῆς Αὐτοκρατορίσσης πασῶν τῶν Ρωσσιῶν.

Ὁ Ἐντιμώτατος ἐν πραγματευταῖς Κὺρ Ἰωάννης Λάζαρος ἐξ Ἰωαννίνων.

Ὁ Ἐντιμώτατος ἐν πραγματευταῖς Κὺρ Γεώργιος Κονταξῆς, ἐξ Ἰωαννίνων.

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Revisone, ed Approvazione del Pubblico Revisor Dottor Natal dalle Laste. nel Libro intitolato La Storia dell' Isola di Cipro, scritta in Greco. M. S. non v'esser cosa alcuna contra la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, e buoni costumi, concediamo Licenza a Nicolò Glichi Stampator di Venezia, che possi essere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Data li 13 Ottobre 1788.

(Girolamo Ascanio Giustinian Kav. Riformator.

(Zacaria Vallaresso Ris.

(Francesco Pesaro Kav. Proc. Riform.

Registrato in Libro a Carte 272. al Num. 2557.

Marcantonio Sanfermo Seg.

Adì 2. Decembre 1788.

Reg. a C. 150· nel Libro del Mag. Eccel. contro la Bestem.

Antonio Peruzzo Segr.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ
(τῆς ἀνὰ χεῖρας ἐκδόσεως.)

ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Λευκωσία.

Ἰωακεὶμ Ἀρχιδιάκονος Ἀρχιεπισκοπῆς.
F. C. Heidestam Ἀρχίατρος.
Ἀντώνιος Θεοδότου ἰατρός.
Ἀριστόδημος Φοινεὺς ἰατρός.
Χρῆστος Σταυρινάκης ἰατρός.
Κωνσταντῖνος Μυριάνθης ἰατρός.
Νικόλαος Γ. Ἰακωβίδης ἰατρός.
Φαρμακεῖον ὁ «Ἱπποκράτης.»
Ἀχιλλεὺς Κυριακίδης δικηγόρος.
Θεοφάνης Θεοδότου δικηγόρος.
Δημοσθένης Σεβέρης δικηγόρος.
Ἰωάννης Ἐπαινετὸς δικηγόρος.
Γεώργιος Σιακαλλῆς δικηγόρος.
Μ. Σεβασλῆς δικηγόρος.
Ἀγαθάγ. Παπαδόπουλος δικηγόρος.
Θωμᾶς Παντελίδης.
Κωνσταντῖνος Σ. Λοϊζίδης.
Νικόλαος Λοϊζίδης.
Χριστόδουλος Σκουταρίδης.
Ἰωάννης Εὐαγγελίδης.
Χρύσανθος Εὐαγγελίδης.
Χριστόδουλος Γεωργιάδης.
Ἀνώνυμος.
Σοφοκλῆς Μαγκανῆς.
Κατάστημα Μ. Λουκαΐδου.
Νικόλαος Βιτάλης.
Χ" Στυλιανὸς Νάταρ.
Σ. Καρουάνας.
Ἀθηνᾶ Κ. Διανέλλου.
Ἰωσὴφ Μουράτ.
Φίλιππος Νικολαΐδης.
Σ. Νικολαΐδης.
Λουκᾶς Νικολαΐδης.
Μιχαὴλ Θεοδοσιάδης.
Μιχαὴλ Κακουλλῆς.
Γεώργιος Κακουλλῆς.
Γεώργιος Νεοφυτίδης.
Κῦρος Νεοφυτίδης.
Ἰωάννης Μ. Ταλλιαδῶρος.
Μιλτιάδης Εὐθυμιάδης.
Μενέλαος Μαρκίδης καθηγητής.
Wilfred Collet.
Jeacques Zirigovich.
Γεώργιος Ε. Χριστοδουλίδης.
Κ. Δραγομᾶνος.
Παναγιώτης Α. Παναγίδης.
Κωνσταντῖνος Σαμουήλ.
Τηλέμαχος Σαριπόγλου.
Εὐτύχιος Κωνσταντινίδης.
Μιχαὴλ Κωνσταντινίδης.
Κωνσταντῖνος Μιχαηλίδης.
Χρ. Γ. Ρῶσσος.
Κ. Γ. Ρῶσσος.
Ἰωάννης Ν. Τουφεξῆς.
Θεόδουλος Ν. Τουφεξῆς.
Κωνσταντῖνος Γιαννάκης.
Ἀχιλλεὺς Πετρίδης.
Εὐέλθων Τελεβάντος.
Νικόλαος Κυπριανοῦ.
Δημ. Ν. Ρῶσσος.

Εὐρυδίκη Σκουταρίδου.
Ἰωάννης Θεοχαρίδης.
Χριστόδουλος Τσιγαρίδης.
Γεώργιος Ἐλευθεριάδης.
Κυριάκος Χ. Σταυριδίδης.
Σοφοκλῆς Ἠλιασίδης.
Στυλιανὸς Μ. Παπαπέτρου.
Ἰ. Χ. Κοιτός.
Χ" Γιάγκος Νικολαΐδης.
Γεώργιος Ἀγγελίδης.
Ἰωάννης Σ. Φιλιππίδης.
Χαράλαμπος Νικολαΐδης.
Φώτιος Κιτρομηλίδης.
Ἀθηνᾶ Ἰ Παυλίδου.
Παπαχριστοφόρος ἐφημέριος Φανερωμένης.
Δανιὴλ ἱερομόναχος Σάμιος.
Χαράλαμπος Μαραθεύτης πτυχιοῦχος παιδαδωγός.
Γεώργιος Κρανιδιώτης διδάσκαλος.
Χρῆστος Χάννας.
Ἰ. Γ. Σπανόπουλος.
Ἰωάννης καὶ Ἄριστος Χρηστοφῆ
Γιάγκος Χ. Νικολαΐδης.
Ἰάκωβος Δημητρίου.
Θεόφιλος Σοφοκλέους διδάσκαλος.
Κ. Σαριπόγλου.
Ταχνισιὰν ἰατρός.
Ν. χ" Γαβριήλ.
Κλεῖτος Λοβαρίδης.
Μακάριος ἱερομόναχος Φοινιεύς.
Νικόλ. Ἀργυρόπουλος διδάσκαλος.
Κυριάκος Δημητρίου.
Παπανεόφυτος Πρωθιερεύς.

Ἐλπινίκη Γ. Τοφαρίδου.
Κωνσταντ. Βασιλείου διδάσκαλος.
Ν. Χ. Ταβερνάρης σώμ. 2.
Ἀβραὰμ Χ. Ταβερνάρης.
Χριστόδουλος Λ. Λοϊζίδης.
Ἐφραὶμ Κ. Πετρίδης.
Σωκράτης Σολομωνίδης.
Ἰ. Τ. Λοϊζίδης.
Χρηστάκης Γεωργιάδης.
Ἠλίας Νουρρῆ.
Ἕκτωρ Ἐλευθεριάδης.
Αὐτόνομος Μιχαηλίδης.
Γεώργιος Ἰωάννου.
Χρ. Λαμπριανίδης.
Κωνσταντῖνος Παπανικολάου.
Γεώργιος Σ. Κουμίδης.
Μιχαὴλ Κιμωνίδης.
Κ. Χ. Παντζαρῆς.
Ἰωακεὶμ Χαραλάμπους.
Κωνσταντῖνος Λοΐζου.
Ἀλφρέδος χ" Γαβριήλ.
Πέτρος Ἀλωνεύτης.
Λουκᾶς χ" Φλωρῆ.
χ" Θεόδωρος χ" Χαραλάμπους.
Ἀντώνιος Μ. Ρωσσίδης.
Σταῦρος Χ. Λουκαΐδης.
Νικηφόρος Σαμουήλ.
Κωνσταντῖνος Ραγουζαῖος.
Χαρίτων Α. Δρουσιώτης.
Κωνσταντῖνος Βιολαρᾶς.
Παναγιώτης Τσεριώτης.
Ἰ. Π. Θεοχαρίδης.
Κ. Σ. Λυμπουρίδης.
Συμεὼν Πετρίδης.

Ἰωάννης Λαφών.
Νικόλαος Χριστοδουλίταις.
Σταῦρος Χ. Μεσαρίτης.
Χαράλαμπος Σωκράτους.
Ἀπόστολος Χ. Ἰωαννίδης.
Μουσταφᾶς Λουτφῆ ἐφ.
Ἰωάννης Χ. Μαραθεύτης.
Χρῆστος Σαμψών.
Νικόλαος Σ. Λυμπουρίδης.
Κῦρος Πέτρου.
Κ. Γρηγοριάδης.
Στυλιανὸς Μ. Χριστοφίδης.
Σοφοκλῆς Ν. Κιτρομηλίδης.
Χριστόδουλος Κ. Φράγκου.
Χρ. Σ. Συγκρασίτης.
Γεώργιος Φάντης.
Δημήτριος Σ. Δημητριάδης.
Παῦλος Α. Θεοχαρίδης.
Κλεάνθης Ἰωαννίδης.
Πολύβιος Νικολάου.
Θεοφάνης Παναγῆ.
Ἡρακλῆς Σαββίδης.
Γ. Χ. Ὑψηλάντης.
Πέτρος Σαββίδης.
Κῶστας Ἰωάννου.
Α. Χ. Σολέας.
Χριστόδουλος Παπανικολάου.
Νικόλαος Θεοδοσίου.
Χ'' Σταυρῆς Γεωργίου.
Ἰωάννης Ἀχιλλέως.
Ἀνδρέας Χ Γερολεμου.
Ἀντώνιος Χ. Ἀσσιώτης.
Μιχαὴλ Πετρίδης.
Ἀδὰμ Χριστοδούλου.
Γεώργιος Κωνσταντῆ.
Θεόδωρος Παναγῆ.
Παρασκευᾶς Παπαϊωάννου.
Δημοσθένης Χ. Λοϊζίδης.
Ἀντώνιος Κυριακίδης.
Γιάγκος Χαβάτσας.
Μιχαὴλ Ν. Κυπριανοῦ.
Σοφοκλῆς Ἰωσηφίδης.
Σοφοκλῆς χ'' Μιχαήλ.
Ἀχμὲτ Ραΐ ἐφ.
Γ. Π. Κολοκασίδης.
Γ Μ. Πασιᾶς.
Κλεάνθης Ν. χ'' Παρασκευᾶ.
Δημοσθένης Λουκαΐδης.
Πολύδωρος Σ. Παρτελίδης.
Κῦρος Ἰωαννίδης.
Κ. Θυμίδης.
Ἀνδρέας Χ. Κραμβῆς.
Χριστόδουλος Χαραλαμπίδης.
Παναγιώτης Μαρκίδης.
Κυριάκος Ἰωαννίδης.
Χαρίλαος χ'' Σταυράκη.
Χρῆστος χ'' Λουκᾶ.
Ἰ. Μιχαηλίδης.
Χαράλαμπος Κωνσταντίνου.
Εὐτύχιος Ἰωαννίδης.
Σοφοκλῆς Γεωργαλλίδης.
Νικόλαος Χριστοδούλου.
Ἰλαρίων χ'' Κυριακοῦ.
Βασίλειος Πετρίδης.
Μιχαὴλ Σεργίδης.
Στυλιανὸς Χαπίτης.
Γεώργιος χ'' Μιχαήλ.
Σάββας Ἰ. Κογκονίδης.

Χριστόδουλος Κακουλῆς.
Ν. Τσιγώνης.
Ἰωάννης Χριστοφίδης.
Ἰωάννης Ψύλλος.
Ἠλίας Χαραλάμπους.
Παρασκευᾶς Στεφάνου.
Χρύσανθος Γεωργίου.
Παναγιώτης Γεωργίου.
Ἰωάννης Γεωργίου.
Πέτρος Κωνσταντίνου.
Σοφοκλῆς Κωνσταντίνου.
Λάμπρος Παπαδόπουλος.
Δημοσθένης Κωνσταντινίδης.
Ν. Χ. Ἥσυχος.
Χριστοφόρος χ'' Κυριακοῦ.
Σταῦρος Χριστοδούλου.
Λοΐζος Κυριακίδης.
Παντελῆς Τσικκίνης διδάσκαλος.
Κ. Λαδᾶς.
Πολύκαρπος Ἰ. Ζαχαριάδης.
Κ. Φυσεντζίδης.
Χριστοφῆς χ'' Σάββα.
Στυλιανὸς Κόλοκος.
Εὐάγγελος Κωνσταντίνου.
χ'' Σοφοκλῆς Χαραλάμπους.
Ἀντώνιος Μιχαήλ.
Γεώργιος Α. Λοΐζου.
Χριστόδουλος Κάσσης.
Ἀντώνιος Γεωργίου.
Θεόδωρος Χαραλάμπους.
Ἀχιλλεὺς χ'' Κωνσταντίνου.
Χριστόδουλος Οἰκονομίδης.
Κ. Κανικλίδης.
Νεοκλῆς Κυριαζῆς ἰατρός.
Εὐστάθιος Μιχαλόπουλος.
Βασίλειος Χριστοδούλου.
Ἀναστάσιος Κωνσταντίνου.
Κῶστας Γεωργίου.
Γ. Α. Οἰκονομίδης.
Ἀγαθοκλῆς Πελενδρίδης.
Θεόδουλος χ'' Δημητρίου.
Θεόδωρος χ'' Δημητρίου.
Δ. Ν. Ταλλιαδῶρος.
Γεώργιος Οἰκονομίδης.
Π. Ἰ. Γεωργιάδης.
Σοφοκλῆς Χαραλάμπους.
Ἀντώνιος Κλόκαρης.
Χρύσανθος Παρασκευᾶ.
Ἀ. Καρλέτης.
Γεώργιος Σ. Κοντόπουλος.
Σοφοκλῆς Μαρτούδη.
Ζήνων Γ. Σολωμίδης.
Ἰωάννης Στυλιανοῦ.
Ἀνδρέας Ν. Κουλλαπίδης.
Ἰωάννης Κ. Τσιγαρίδης.
Μ. Γ. Παντελίδης.
Κωνστ. Παπασταυρινίδης.
χ'' Χρῆστος Ἰωάννου.
Πολύκαρπος χ'' Χαραλάμπους.
Γιάγκος Φραντζέσκου.
Ὀνούφριος Ἐλευθερίου.
Γεώργιος Μ. Ἀττεσλίδης.
Γεώργιος Χ. Παπαδόπουλος.
Ν. Χριστοδούλου.
Νικόλαος Μαυρογένης.
Δημήτριος Λουκαΐδης.
Ἀντώνιος Σταυρινοῦ.
Χαράλαμπος Κυρῆ.

«Νέα Αίοχη».
Ἀναγνωστήριον «Ἀγάπη τοῦ Λαοῦ»
» «Πρόοδος».
» «Ἐλπίς».
» «Ἕνωσις».
Χισὰν ἐφ. Ὀσμάν.
Γιάγκος Γεωργιάδης.
Λεωνίδας Γεωργιάδης.
Γεώργιος Κ. Μαρκίδης.
Κυριάκος Γεωργίου.
Μιλτιάδης Λουκαΐδης.
Παναγῆς Παντελῆ.
Ἰωάννης χ'' Σταυρινοῦ.
Σταῦρος Ἰωαννίδης.
Ἀντώνιος Χαραλάμπους.
Γιάγκος Γ. Ἰωακείμ.
Γεώργιος Κωνσταντινίδης.
Γεώργιος Μ. Παπίρης.
Στυλιανὸς Κωνσταντινίδης.
Φιλόθεος Ἀβρααμίδης.
Κ. Γ. Ἐλευθεριάδης.
Ἰ. Νικολάου.
Ξενοφῶν Γεωργίου.
Θεοδώρα Ἡλιοῦ.
Β Νικολαΐδης.
Ἱπποκράτης Γ. Βεροπλείδης.
Ν. Βασιλειάδης.
Χρῆστος Κυπριανοῦ.
Ἀντώνιος Γεωργίου.
Ἀντώνιος Κοντόρραχος.
Ἰωάννης Λ. Φαρκωνίδης.
Γεώργιος Λοϊζίδης.
Ἐ Χρ. Ὀλύμπιος.
χ'' Κακουλλῆς χ'' Παναγῆ.

Ἀγλαντζᾶ.

χ'' Σωκράτης Λοϊζίδης.
Κυριάκος χ'' Παναγῆ.
χ'' Κωνσταντῖνος χ'' Γεωργίου.

Ἀθηαίνου.

Ἀναγνωστήριον «Ἀθηαίνου».
Πανάρετος ἱερομόναχος.
Φίλιππος χ'' Γεωργίου Μαχαιρᾶ.
Γρηγόριος Λίτρας.
Δημήτριος Παπαλεξίου διδάσκαλος.
Μιχαὴλ Σιακαλλῆς διδάσκαλος.
Ἀθανάσιος Μιχαηλίδης.
Παναγιώτης Πουγεράσης.
Εὐαγγελικὴ Μιχαὴλ διδάσκαλος.

Ἀκάκιον.

Κυριάκος Χρυσηλίου.
Κωνσταντῖνος Παπαχριστοφόρου.

Ἀστρομερίτης.

Γεώργιος Λουκαΐδης.

Ἄλωνα.

χ'' Νικόλας χ'' Παπαχαραλάμπους.
Κ. Παπαλοΐζου χ'' Γεωργίου.
χ'' Ἀπόστολος χ'' Νικολάου.

Ἅγ. Δομέτιος.

Ἀθανάσιος Παποδόπουλος.
Εὐαγ. Σ. Ἰωαννίδης διδάσκαλος.
Κωνσταντῖνος Γεωργαλλίδης.

Ἅγ. Ὁμολογηταί.

Ἰωάννης Χρηστοφίδης.
Νικόλαος χ'' Κωνσταντίνου.
Λεωνίδας Ν. Κίλοκος.
Γεώργιος Στυλιανοῦ,

Ἅγ. Ἰωάννης Μαλοῦντας.

Πρωτοπ. Σάββας χ'' Βασιλείου,

Ἅγ. Νικόλαος.

Ἰωακεὶμ Κυζίδης ἱερομόναχος.

Γερακές.

Ἀναγνωστήριον «Ὁμόνοια».

Γοῦρρι.

χ" Παῦλος Χρηστοφῆ.

Γέρι.

χ" Κωστῆς χ" Λοΐζου.

Σάββας Μιχαηλίδης.

Δευτερά.

χ" Εὐτύχιος χ" Προκοπίου.

Νικόλαος Χρηστοφῆ.

Ἔγκωμη.

Ἀναγνωστήριον «Παλιγγενεσία».

Γεώργιος Σ. Μαραγγός.

Ἐπισκοπιόν.

Παπαπέτρος χ" Νικολάου Τακίδης.

Θεμιστοκλῆς χ" Νικολάου Τακίδης.

Ἐργάται.

Παπασπυρίδων χ" Μιχαήλ.

χ" Κωνσταντῖνος Κυπριανοῦ.

Εὐρύχου.

Ἀχιλλεὺς Θεοχαρίδης.

Χρηστάκης Μιχαηλίδης.

Χαράλαμπος Ζωγράφος.

Παῦλος Θεοχαρίδης.

Κλεόβουλος Χρηστοφόρου.

Χαράλαμπος Γεωργιάδης.

Ἰωάννης χ". Νικολάου.

Γεώργιος Γεωργιάδης.

Ἰδάλιον.

Παπακυριάκος χ" Παρασκευᾶ.

Ἀντώνιος Σολομοῦ.

Θεόδωρος Παπουῆ διδάσκαλος.

Ξενοφῶν Κυριακίδης διδάσκαλος.

Χρῆστος Γεωργίου.

Ἀλέξανδρος Παναγιώτου.

Θεοδόσιος Ἀναστασίου.

Φίλιππος Πέτρου.

Χριστοφόρος Γεωργίου.

Κυριάκος Ἀναστασίου.

Θεοφάνης Θεοδώρου.

Κυριάκος χ" Γεωργίου.

Καϊμακλῆ.

Γεώργ. Ἀναστασιάδης διδάσκαλος.

Ἀλέξανδρος Γ Παπαδόπουλος.

Γ. Ν. Κουλουμπρίδης.

Ἰ. Χ. Παύλου.

Κακοπετριά.

Χριστοφῆς χ" Διάκου.

Καλλιάνα.

Ἰωάννης Παπαπέτρου.

Καλὸν χωρίον (Καποῦτι).

Προκόπιος Ἰωάννου διδάσκαλος.

Χρῆστος Παπαδόπουλος.

Καλοπαναγιώτης.

Ἀναγνωστήριον «Ὁμόνοια».

Παπαχριστόδουλος Λοΐζίδης.

Στυλιανὸς Χ. Ταλλιαδῶρος.

Φίλιππος Παπαχριστοδούλου.

Μιχαὴλ Γεωργίου.

Μιχαὴλ Στυλιανοῦ.

Χριστόδουλος Ἰωάννου.

Νικόλαος Χο. Ταλλιαδῶρος.

Χαράλαμπος Χο. Πιεράκος.

Εὐρυπίδης Β. Κυριακίδης.

Λ. Φυλακτίδης.

Σάββας Γεωργίου.

Κωνσταν. Εὐσταθίου διδάσκαλος.
Νικόλαος Μάρκου.

Κάμπος.

Χριστόδουλος Καλαυρῆς.
Ἀβραὰμ Μιχαηλίδης.

Καπέδες.

Καισάριος ἱερομόναχος.
Χρυσόστ. Χριστίδης διδάσκαλος.

Ἄνω καὶ Κάτω Ζώδια.

Νικόλαος Λόγκος διδάσκαλος.
Γεώργιος Βελάρης διδάσκαλος.
Ἰωάννης Χρηστοφίδης διδάσκαλος.
Γεώργιος Σολομωνίδης διδάσκαλος.
Χαράλαμ. Πιτσιλίδης ἱεροψάλτης.
χ″ Γεώργιος Παπαχαραλάμπους.

Κυθραία.

Ἀναγνωστήριον «Κυθραία».
Μιλτιάδης Βασιλείου ἱεροδιάκονος.
Θεμιστὸς Ἰωαννίδης.
Χριστοφόρος Μηλίδης.
Γεώργιος Μιχαηλίδης.
Μιχαὴλ Ἀττελίδης.
Σοφοκλῆς Νικολάου.
Χρισταλλένη χ″ Λουκᾶ διδάσκαλος.
Μαρία Κυριακοῦ διδάσκαλος.
Πολυξένη Π. Ἀντωνιάδου διδάσκ.

Λεύκα.

Χρ. Τερεζόπουλος ἰατρός.
Κυπριανὸς Κ. χ″ Ἰωάννου.
Ἀθανάσιος Κ. χ″ Ἰωάννου.

Ἄνω καὶ Κάτω Λακατάμια

Ἰωσὴφ. Πολυδωρίδης διδάσκαλος.
Μιχαὴλ Παπαδόπουλος.
Νικόλαος Παπαδόπουλος.
Χαράλαμπος Παπαδόπουλος.
Λοΐζος Παπαδόπουλος.
χ″ Μιχαὴλ χ″ Ἰωάννου.
Θεόδωρος χ″ Δημητρίου.

Λινοῦ καὶ Φλάσος.

Χαραλ. Φυλακτίδης διδάσκαλος.
Χαράλαμπος Παπαπέτρου.
Σωκράτης Π. Χριστοφίδης.
Σωκράτης Λοϊζίδης.
Γεώργιος Χαραλάμπους.

Λιθροδόντας.

χ″ Στυλιανὸς Παναγίδης.
Κωνσταντῖνος Λεοντίου.

Λουρουτζίνα.

Μορφῆς Θεοδοτίου.
Χαράλαμπος Μιχαήλ.
Γιουσοὺφ Ἀλῆ.

Μουτουλλᾶς.

Μιλτιάδης Χαραλαμπίδης.
Νικ. Χαραλαμπίδης διδάσκαλος.

Μονὴ Κύκκου.

Νίκανδρος Ἀρχιμανδρίτης.
Χριστοφόρος Ἱερομόναχος.
Κυπριανὸς Ἱερομόναχος.
Μελέτιος Ἱερομόναχος.
Παρθένιος Ἱερομόναχος.

Μονὴ Μαχαιρᾶ.

Καθηγούμενος κ. Μητροφάνης.
Χαρίτων Ἀρχιμανδρίτης.
Μελέτιος ἱερομόναχος.
Κύριλλος ἱερομόναχος.
Χρύσανθος ἱερομόναχος.
Γεδεὼν ἱερομόναχος.
Μεθόδιος ἱερομόναχος.

Ἀβέρκιος ἱερομόναχος.
Φιλάρετος ἱεροδιάκονος.
Κλεώπας ἱεροδιάκονος.
Πέτρος Γρηγορίου δόκιμος.
Ἐλευθέριος χ'' Θεοδούλου δόκιμος.
Γρ. Ν. Παπαγρηγορίου δόκιμος.

Μένικον.

Μακάριος ἱερομόναχος.
Λοΐζος Χριστοδουλίδης διδάσκαλος.

Μάσαρι.

χ'' Εὐαγγέλης Παπαγεωργίου.

Μιὰ Μηλιά.

Κωνσταν. Ἀντωνίου διδάσκαλος.
Ἰωάννης Λουκᾶ διδάσκαλος.

Μόρφου.

Π. Χρηστόπουλος. δικηγόρος.
Μιχαὴλ Λοΐζίδης.
Κωνσταντῖνος Γεωργιάδης.
Νικόλαος Χριστοδούλου.
Ἕκτωρ Λυμπουρῆς.
Ἀριστόδημος Χρ. Τριγγῆς.
Γεώργιος Π. Κάρμιος.
Κλεάνθης Χρ. Λυμπουρῆς.
Νεόφυτος Δημητρίου.
Ἰάκωβος Λοΐζίδης.
Ἀναγνωστήριον Μόρφου.
Ἰωάννης Κυριακίδης.
Ἐμμανουὴλ Δεσάρτης ἰατρός.
Μιχαὴλ Δημητρίου.
Χρυσόστ. Χριστοφίδης διδάσκαλος.
Χρηστοφῆς χ'' Μιχαήλ.
Ἰωάννης Οἰκονομίδης.
Ν. Χ. Γαβριηλίδης.
Μακάρ. Χριστοφίδης ἱεροδιάκονος.
Ἀπόστολος Μιχαηλίδης.
Ζήνων Κόφτης.
Χαράλαμπος χ'' Πέτρου.
Λουκᾶς Πιτσιλίδης.
Χαράλαμπος Θυμίδης διδάσκαλος.
Ἰωάννης Χαραλαμπίδης.
Δημήτριος Γαζούλης ἰατρός.
Πολύβιος Ἀναστασιάδης.
Νικόλαος Ἀναστασιάδης.

Νῆσος.

Ττοουλῆς Παπουῆ.

Νέον χωρίον.

Δημήτριος Καρακάσης διδάσκαλος.

Ὀροῦντα.

Ἀντώνιος Συμεωνίδης διδάσκαλος.
Κυριάκος Χριστοφίδης (Γεώργα).

Ὁμορφίτα.

Θεόδωρος Α. Θεοδωρίδης διδάσκαλος

Ὀλύμπια.

Παπαϊωάννης Πρωτοπαπᾶς.
Μιχαὴλ. Π. Ὀλύμπιος.
Σοφοκλῆς Ἐλευθερίου.
Γεώργιος Χρ. Σκουλῆς.
Χ'' Ἀντώνιος Πρωτοπαππᾶ.
Σοφοκλῆς Γεωργίου.
Κωνσταντῖνος Λοΐζου.

Πέτρα.

Περικλῆς Δημητρίου διδάσκαλος.
Μιχαὴλ Χαραλάμπους.
Ἀ. Πρωτοπαπᾶ.

Πεδουλᾶς.

Ἀναγνωστήριον ἡ «Φιλοπατρία».
Στυλιανὸς Χ. Κουδουνάρης.
Γ. Μ. Παπαδόπουλος διδάσκαλος.

Ἰωάννης χ″ Μιχαήλ.
Παπανικόλαος Παπαχριστοδούλου.
Ἰωάννης Πυταρίδης.
Λουκῆς Ἰωάννου.
Γεώργιος Παπαχριστοδούλου.
Γεώργιος Φράγκου.
Ἰωάννης Θ. Πατσαλίδης.
Σοφοκλῆς Λ. Δρυνόπουλος.
Δημήτριος Χαραλάμπους.
Ἐλευθέριος Χαραλάμπους.
Βασίλειος Μάρκου.
Ἀγησίλαος Ἰ. Κωνσταντινίδης.
Γεώργιος Ἰ Καμιναρίδης.

Πέρα χωρίον (Νήσου)

Ἀντώνιος Παπαφιλίππου.
Γεώργιος Σταυρινοῦ.

Πρόδρομος.

χ″ Ἰωάννης Παπαδόπουλος.
Νεόφυτος Παπαδόπουλος.
Κωνσταντῖνος Μυριάνθης.

Πύργος (Τυλλιριᾶς).

Ἰωάννης Παπαδόπουλος διδάσκαλ.

Πέρα.

Κυριακὸς Ταμασοκλῆς διδ.
Μιχαὴλ χ″ Ἰακώβου.
Πέτρος Μογκάστερ κωμοδίκης.
Δημήτριος Κοντός,
Ἀναγνωστ. «Ἀθήναιοι».
Ἰωάννης Σαββίδης.
Κλεάνθης Κωνσταντίνου.

Παλαιοχώριον.

Κυριακὸς Δημητρίου.
Νεόφυτος Α. Ἱεροδιακόνου διδ.
Κωνσταντῖνος Χριστοφῆ διδ.
Γεώργιος Κυριακοῦ.

Πολιτικόν.

Θεόδωρος χ″ Μιχαήλ.
Χριστοφῆς χ″ Ἐλευθερίου.

Παλαίκυθρον.

Βαρνάβας χ″ Δημητρίου διδ.

Παλουριώτισσα.

Στυλιανὸς Κωνσταντινίδης.
Ξενοφῶν Ἡλιάδης διδ

Περιστερῶνα.

Κωνστ. Μιχαηλίδης διδ.

Στρόβολος.

Θεόδωρος Ν. Θεοφανίδης.
Μαυρομιχάλης.
Ἀχιλλεὺς Παπαγεωργίου.
Ν. Σ. Πάπουτζος.
Ἀναγνωστ. «Ὁμόνοια».
Ρεβέκκα Στεφάνου διδ.
Δημήτριος Κ ν)νίδης »
Ἰορδάνης Μιχαηλίδης »
Μιχ. Χ. Παπαδόπουλος »
Ἰωάννης χ″ Λαζάρου »
Βαρνάβας Βασιλείου.
Χριστόδουλος Κωνσταντίνου.
Κωνσταντῖνος Ταλλιαδῶρος.
Χριστόδουλος Κυριακίδης.
Κωνσταντῖνος Φράγκος.
Γεώργιος Λοΐζου.
Χρῖστος Τζουῆς.
Γεώργιος Ν. Πέτζας.
Νικόλαος Λ. Πετράρης.
Κωνσταντῖνος Χατζηϊωάννου.
Ἀναστάσιος »
Χριστόφορος Νικολάου.

Εὐριπίδης Ἰωάννου.

Σπηλαιὲς.

Γεώργιος Χριστίδης.

Τύμβος.

Χριστοφῆς χ" Νικολάου.
Γεώργιος χ" Μιχαήλ.
Νικόλαος Δημητρίου.

Τεμβριά.

Ἰωάννης χ" Παπαπέτρου.
Μιχαὴλ χ" Σάββα.

Φλάσου.

Κιριακὸς Θεοχαρίδης.
Σ. Λοϊζίδης.

Φυλιά.

χ" Παπανικόλας χ" Κωνσταντίνου
Παναγιώτης χ" Ἰωάννου.
Φώτιος Κυριακοῦ.
Ἰωάννης Παπαπέτρου.
Γεώργιος χ" Ἀθανασίου.
Κωνσταντῖνος Παναγιώτου.

Φιλάνιον.

χ" Λάζαρος Μιχαηλίδης.
Ξενοφῶν Α. Μιχαηλίδης.
Γεώργιος Ἀγγελοῦς.

Χρυσίδα (Κυθραία).

Ἀνδρόνικος Ἀνδρονόπουλος.
Παναγιῶτα χ" Γεωργίου διδασκαλ.

Ψημολόφου.

Λεόντιος Ἱεροδιάκονος.
Εὐθύμιος χ" Ἀναστασίου.

(Παράρτημα.)

Ἄνθιμος Ἱεροδιάκονος.
Ἰωσὴφ Νουρῆς.

Ἀναλυόντας.

Κωστ. Παπαλοΐζου χ" Γεωργίου.
χ" Ἀπόστολος χ" Νικόλα.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ

Βαρώσια.

B. Travers Διοικητής.
Στυλιανὸς Μαρκίδης δικαστής.
Νικόλαος Μαντζούρας.
Λουκᾶς Γεωργίου.
Λούης Εὐαγ. Λοΐζου δικηγόρος 2.
Κ. Γ. Νικολαΐδης 2.
Θεόδωρος Μιχαηλίδης δικηγόρος.
Ἰωάννης Μ. Μυριάνθης δικηγόρος.
Μικὲς Κασσιλιὰν πρωτοκολλητής.
Σπ. Τελεβάντος ὑπαστυνόμος.
Παναγιώτης Ἰωάννου.
Ἡρακλείδιος Οἰκονόμος.
Ἀνδρέας Κυπριανοῦ
Λοΐζος Παπαδόπουλος.
Γεώργιος Μιχαηλίδης.
Ἰσίδωρος Γ. Λαδᾶς.
Γ. Α. Κιλικίτας.
Ἀλέξανδρος Μαντοβάνης.
Κυριακὸς Γεωργίου.
Ἰωάννης χ" Μιχαήλ.
Μάρκος Ι. Φράγκου.
Ἐπαμεινώνδας Ζ. Κοκκώνης.
Χαραλάμπης Γαβριήλ.
Ἀνδρέας Α. Βαρζίλης.
Γαβριὴλ Χριστοφόρου.
Λουκᾶς Δημητρίου.
Ν. Κ. Νικολαΐδης.
χ" Ἐφραὶμ Δημητρίου.
Γεώργιος Σουλούκας.

Μιχαὴλ Γερολέμου.
Σάββας Βραχ. Λοΐζου.
Χρ. Α. Χρήστου.
Ηλίας Παπαδόπουλος.
Κωνσταντῖνος Λουκᾶς.
Κωνσταντῖνος Κολοκασίδης.
Μιλτιάδης Φιλίππου.
Ι. Χριστοφῆς.
Φίλιππος Λαμπῆς.
Χαραλάμπης χ'' Χριστοφῆ.
Μάρκος Χριστοφῆ.
Νικόλαος Λ. Παϊσίου.
Νικόλαος Μαραθοβουνιώτης.
Χρ. Πιτταριλλίδης.
Γεώργιος Χριστοφῆ.
Χρῆστος Ν. Παρίδης.
Γεώργιος χ'' Ἰωάννου.
Ἡλίας Πρένς.
Παναγῆς Λουκῆ
Γεώργιος Παντελίδης.
Χρυσόστομος χ'' Χριστοφῆ.
Ἰωάννης Φ. Ἀλεξανδρίδης διδάσκ.
Ν. Ν. Μένικος.
Μιχαὴλ Γ. Ζήτιμος διδάσκαλος.
Σ. Χ. Σωτηρίου.
Χαραλάμπης χ'' Παύλου.
Χαράλαμπος Χριστοφῆ.
χ'' Γεώργιος χ'' Ἰωάννου.
Γιακουμῆς Παυλῆ.
Γεώργιος Πασχαλίδης.
Ἰάκωβος Παύλου.
Λουκᾶς Ζαλουμίδης.
Παπακυριακὸς Πιερίδης.

Ἀκανθοῦ.

Φώτιος Σάββα διδ.
Κυριακὸς χ'' Μιχαὴλ ἰατρός.
Γεώργιος Μιχαηλίδης διδ.
Μαρία Μ. Θεοχαρίδου διδ.
Ἰωακεὶμ Λοϊζίδης διδ.
Βασίλειος Οἰκονομίδης.
Ἐκκλησία Ἀκκανθοῦς.
χ'' Γεώργιος Κωνσταντίνου.
χ'' Μηνᾶς Ἀντωνιάδης.
Θεχάρης Α. Θεοχαρίδης.
Γεώργιος Κ. Κραμβῆς.
Γεώργιος Παπανικολάου.
Λοΐζος χ'' Χριστοφῆ διδ.
Ἰωάννης Χριστοφῆ.
Νικόλαος χ'' Ἰωάννου.
Σάββας Κωνσταντίνου.
Βασίλειος Κωνσταντίνου.
Γεώργιος Ὀρφανός.
Θεόδωρος Παπαδόπουλος.
χ'' Κυριακὸς Παπαλοΐζου.
Σάββας Γιουνῆ
Γεώργιος Α. Κραμβῆς.

Αὐγόρου.

Α. Π. Δαλιᾶς διδ.
Μιχαὴλ Α. Γερολέμου.
Νεόφυτος Α. Σολέας ζαπτιές.
Πέτρος χ'' Ἀναστασίου.
Γεώργ. Ἀναστασίου Βαρδακούδης.
Φλουρέντζος Παπαπέτρου.

Ἄθνα.

Γεώργιος χ'' Ἰωάννου ἱεροδιάκονος.
Ἀδὰμ Χριστοφόρου.
Εὐθύμιος Παπαγεωργίου.

Γεώργιος Χριστοδούλου.
χ" Νικόλας Γεωργίου.
Κωνστ. χ" Γεωργίου (Σκοίλου)

"Ασσα.

Χρῆστος χ" Παναγῆ.
'Απόστολος 'Αντωνίου.
Χριστόφορος 'Αποστόλου.

'Αχερίτου.

'Αντώνιος Παπαϊωάννου.
Νικόλαος Κωνσταντίνου.
'Ιάκωβος Παπαδόπουλος.
Γεώργιος Χριστοφῆ.
Παγκράτιος Παναγῆ.

"Αγ. Σέργιος.

'Αγγελῆς Παναγιώτου.
Γεώργιος Γεωργιάδης (Σάντης).
Παπανικόλαος 'Ιωάννου.
Νικόλαος Κίζας διδ.
Κωνστ. Ζαχαρίου διδ.

"Αγ. 'Ηλίας.

Κυριακὸς Γ. Κκουλλῆς.
Εὐάγγελος Ι. Ζωγράφου.

"Αγ. Θεόδωρος.

'Αδὰμ Παπαδόπουλος διδ
Μιχαὴλ Παπαγεωργίου.
Θεόδωρος Θ. Φωτιάδης.

Αἰγιαλοῦσα.

'Ονούφριος Παυλίδης ἰατρός.
'Ιωάννης Παπαδόπουλος.
Δημήτριος Λοϊζίδης διδ.
Γεώργιος Παπακυριακοῦ.
χ" Τροφῆς Παπαϊωάννου.
Κυριάκος Χρ. Παλλαρῆ.
Λοΐζος Κυριακοῦ.

Θεόδωρος χ" Γρηγόρη.
Ζαχαρίας χ" Νικολῆ Κατσαρῆς.
Νικόλαος χ" Προκόπη.
'Ιωάννης 'Ανδρέου.
Δημήτριος Πιερρῆ Πρωτοπαπᾶ.
Σάββας Παντελῆ.
Νικόλαος Κυπριανοῦ ταζίρης.
'Ιωάννης Χαραλάμπους.
Λοΐζος Γεωργίου μουκτάρης.
Πιερρῆς Γ. Αὐλλήτου.

"Αγ. 'Ανδρόνικος.

Βασιλικὴ Κ. Παπαπέτρου.
Φραντζέσκος Νικολάου.

Βασίλη.

'Αγαμέμνων Μ. Καραγεωργιάδης.
Παπαϊωάννης Παπαθεοδούλου.

Βατυλή.

Παναγῆς Παπαχαραλάμπους.
Χαράλαμπος Νικολαΐδης.
Βασίλειος χ" Θεοχαρίδης.
Νεοκλῆς Γεωργιάδης.
Ν. Θεοχαρίδης.
Κωστῆς Λοϊζίδης.
Χρῆστος Γεωργαλλῆ.
Λεόντιος χ" Σταυρινοῦ.
Ν. Βασιλειάδης.
Βασίλειος Παπαδόπουλος.
Ε. Β. Θεοχαρίδης.

Γαδουρᾶς.

Κωνσταντῖνος χ" Χαραλάμπους.

Γεράνι.

Χαράλαμπος Παπαδόπουλος.

Γύψος.

χ' Μακρῆς.

Γεώργιος Χρηστίδης διδ.
Μιχαὴλ Κούμας.

Λαυλός.

Παπανδρέας Πιερίδης.
Ζήνων Κωνσταντίνου.

Λεμύνεια.

Ἐλευθέριος Ἰακώβου διδ.

Ἔναγρα.

Χριστόφορος Παπαδόπουλος.
Γρηγόριος Δελλᾶς.

Ἱ. Μονὴ Ἀπ. Ἀνδρέου.

Πανάρετος ἱερομόναχος.
Νικόδημος ἱεροδιάκονος.

Ἱ. Μονὴ Ἀπ. Βαρνάβα.

Παπακυριακὸς Πιερίδης.

Κοντέα.

Προκόπιος Συμεωνίδης.
Μηνᾶς Γεωργιάδης διδ.
Παναγὴς Κλητή.
Παναγῆς Ἀντωνίου Σανταμᾶ.
Χριστόστομος Κωνσταντίνου.
Ξενοφῶν Κωνσταντινίδης.
Συμεὼν Συμεωνίδης.
Ζαχαρίας Ζένιου.

Κώμη Κεπίρ.

Δημήτριος χ'' Κωνσταντίνου.
Πρωτοπαπᾶς Χρίστου.
Γεώργιος Σολομωνίδης.
Λοΐζος Θεοδοσίου.
Δημήτριος Ἰωάννου.
Παναγιώτης Λουκᾶ.
Γεώργιος χ'' Ζωμενῆ.

Κώμη Αἰγιαλοῦ.

Περικλῆς Παπαντωνίου.

Λύση.

Ἀνίκητος Λοΐζου διδ.
Γιάγκος Παναγίδης.
Κωνσταντῖνος Παναγίδης.
Σοφοκλῆς Φιλιππίδης.
Παναγῆς χ'' Γιακουμῆ.

Λευκώνικον.

Μιχαὴλ Παπαπέτρου ἰατρός.
Μάρκος Χαραλάμπους διδ.
Ἀπόστολος Κυριακίδης διδ.
Λ. Μουρὰτ κωμοδίκης.
Χ. Γ. Σπανός.
Ν. Σαμτάκης.
Ἀγγελῆς Κυριακίδης.

Λιμνιά.

Βασίλειος Χρ. Μηχανικός.
Μιχαὴλ Νικολαΐδης διδ.
χ'' Μένικος χ'' Παντελῆ.
Πέτρος Μιχαὴλ Ξιούρουπα.
Γεώργιος Πέτρου.

Λιονάρισσον.

χ'' Γρηγόρης καὶ χ'' Ἀντώνης.
Ἀντώνιος Ἰωάννου.
Ἰωάννης Λ. Χαπέσης διδ.
Πέτρος Π. Κατσαρίδης.
Ἰωάννης Π. Ἰωαννίδης διδ.
Πέτρος Πτωχόπουλος.

Μακράσυκα.

Ὀρέστης Νικολάου.

Μηλιά.

Κυριάκος Παπαχαραλάμπους.
Βαρνάβας Κυριακοῦ διδ.
Ἐπιφάνιος Σαββίδης.
Χριστοφῆς Λοΐζου.

Μαραθόβουνον.

Κωνσταντῖνος Μαραθοβουνιώτης.

Πρόδροδρομος Χριστοφόρου διδ.

Σάββας Πασχαλίδης.

Ξυλοφάγου.

Παπακωνσταντῖνος Παπαντώνη.

Σάββας Ἀντωνίου.

Ξυλοτύμβου.

Ζαχαρίας ἱερεύς.

Γεώργιος Γ. Γεωργαλλίδης διδ.

Παραλίμνι.

Παπανδρέας χ'' Μιχαήλ.

Γεώργιος Παπαγιάννης διδ.

Ἀναστάσιος Γ. Κεφαλᾶς.

Ἰωάννης Κουλλαπῆς.

Ἀναγνωστ. «Ἀναγέννησις».

Πατρίκι.

Γεώργιος Τάνος.

Περιστερωνοπηγή.

Χριστόδουλος Π. Ρωσσίδης.

Γεώργιος Π. Κακούρης.

Παρασκευᾶς χ'' Συμεών.

Μαρία Κυριακοῦ διδ.

Χριστόδουλος χ'' Νικόλα.

Πραστειόν.

Ξενοφῶν χ'' Ἀντωνίου.

Γεώργιος Πακοῦλας.

Πυρκά.

Συμεών χ'' Κούμα.

Γεώργιος Παπακυριακοῦ.

Ριζοκάρπασον.

χ'' Οἰκονόμος Ἰωάννου.

Σταῦρος Οἰκονομίδης.

Κ. Ζαχαρῆς.

Στυλιανὸς χ'' Νικολάου.

Ἰωάννης Βλασίδης.

Μιλτιάδης Π. Λαζαρίδης ἰατρός.

Κωνστ. Παπαδόπουλος ἰατρός.

Πέτρος Παχόπουλος.

Σωτῆρα.

Α. Η. Ἀντωνιάδης διδ. καὶ ἱεροδ.

Χριστόφορος Πασχαλίδης.

Στῦλοι.

Ἰωάννης Παπαγεωργίου διδ.

Νικόλαος Χριστοφῆ.

Νικόλαος Παπαγεωργίου.

Θεοδόσιος χ'' Χαραλάμπους.

Τρίκωμον.

Ἰάκωβος Χ. Ἰακωβίδης διδ.

Γεώργιος Κουμίδης.

Μιχαὴλ Πετρακίδης.

Ἐλίζα Μακλόχλα.

Ριχάρδος Μακλόχλα.

Στυλιανὸς Παυλίδης.

Ἀλέξανδρος Ἠλιασίδης.

Θεόδωρος Ἰωάννου.

Ἀχιλλεὺς Παπαλουκᾶ.

Ἐπαμεινώνδας Δ. Σκεπαρνίδης.

Φλαμοῦδι.

Πολύδωρος Δ. Γεωργιάδης.

Φρέναρος.

Ἰωάννης Συμεών.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ

Κυρήνεια.

Α. Κ. Παλαιολόγος δικαστής.
Γρηγόριος Δημητριάδης.
'Ηλ. Μαλιώτης ἰατρός.
Γεώργιος Γρ. Δημητριάδης.
'Ιερώνυμος Κ. Περιστιάνης.
Γ. Χ. 'Ιωαννίδης δικηγόρος.
Μιχαὴλ Γ. Λεπτός.
Σάββας Χαραλάμπους.
'Ιωάννης Βασιλείου.
Σάββας Θωμαΐδης.
Σοφ. Φωτιαδης.
Δημήτριος Γρ. Δημητριάδης
'Ιωάννης Γρ. Δημητριάδης.
'Ιωάννης Ν. Κρινιδιώτης.
Ν. Β. Καρατζᾶς.
Κυπριανὸς Λοϊζίδης.
Κ. Μιχαηλίδης.
Δομίνικος Λοΐζου.

'Ασώματος.

'Ανδρέας Μακρίδης.

'Αχειροποίητος.

'Ιωαννίκιος 'Ιερομόναχος.

Άγ. 'Επίκτητος.

Παρασκευᾶς χ' Σταυρινοῦ.

Άγ. 'Αμβρόσιος.

Οἰκονόμος 'Αγαθάγγελος.
Σέργιος Παπαδόπουλος.

Βασίλεια.

'Αρχιμανδρ. Σιναίου Προκόπιος.

Δίκωμον.

Σάββας Γ. Σιββίδης ἰατρός.
Κωνσταντῖνος Μιχαηλίδης διδ.

Διόριος.

Μιχαὴλ 'Ιακωβίδης διδ.
Μιχαὴλ Τοφαλίδης.

Καραβᾶς.

Μιχαὴλ Τσιάκας διδ.
Κυριακὸς Νικολάου διδ.
Γεώργιος Σπουρδῆς διδ.
'Ιωάννης Παπαπορφυρίου.
'Ελευθέριος χ' Στεφάνου.
'Ιάκωβος Σπουρδῆς.
'Ιάκωβος 'Αντωνιάδης.
Μιχαὴλ Παπαπέτρου.
Σάββας 'Αντωνιάδης.
Πιερῆς χ'' Λουκῆ.
Μιχαὴλ Σάββα.
Γεώργιος Ψύλλος.
Χρῆστος Γ. Κυλαβᾶς.
χ' Χριστόδουλος Χαρμαιτᾶς.
Χριστόδουλος Κυριακοῦ.
'Ιωάννης Λιάτσος.
Πολύδωρος Κωνσταντίνου.

Κάρμη.

Ν. Καλαβᾶς διδ.
Νικόλαος Τσουλῆ.

Κορμακίτης.

'Ηλ. Μ. Σαρρίδης.
'Ιωάννης Λ. Τερέζεα.

Κοντεμένος.

Βασίλειος Κυπριανοῦ.
Κυριακὸς Γεωργίου.
Θεοφάνης Χριστοδούλου καὶ
'Ιωακεὶμ Χριστοφῆ.
Θεόδουλος 'Ιακωβίδης.

Κλεπίνη.

Παπακυπριανὸς Παπακωνσταντίνου

Λάπιθος.

Ἀνδρέας Κουμίδης.
Κωνστ. Ν. Χ. Παρασκευᾶ.
Κ. Χριστοδουλάκης διδ.
Θεοφάνης Πετρίδης διδ.
Χριστόδουλος Λοϊζίδης διδ.
Διονύσιος Ποντικίδης.
Πέτρος Μαχαληκίδης
Πέτρος Χριστοδουλάκης δ.δ.
Ἰωάννης Κιρολίδης.

Μύρτου μετὰ Ἁγ. Παντελεήμονος.

Ὁ Π. Μ. Κυρηνείας κ. Κύριλλος
Πανάρετος ἱερομόναχος
Μελέτιος Παναγῆ ἱεροδιακονος.
Θεοφύλ. Ι. Χαραλαμπίδης ἱερομ.
Παγκράτιος Κυριακίδης »
Κύριλλος Γεωργιάδης ἱεροδιάκονος.
Στέφανος »
Μιχαὴλ Παναγιώτου.
Σταῦρος Ἰωάννου.
Νεόφυτος Ἰωάννου.
Θεοχάρης Σ. Παπαδόπουλος.
Γρηγόριος χ" Παντελῆ
Παναγιώτης Κιρμίτζης.
Χριστόδουλος Χαραλάμπους.
Π. Χ. Ἀραδιππιώτης.

Πέλλα—παῒς.

Χαράλαμπος χ" Λοΐζου.
Γεώργιος Παπασσάβα.
Χαράλαμπος Λοϊζίδης.
Πέτρος Μιτζίδης.
Μιχαὴλ Παπασάββα.
Σάββας Ἰωάννου.
Χριστόδουλος χ" Κωνσταντινου.
Πέτρος Κωνσταντινίδης.
Κωνσταντῖνος Σάββα.

Σκιλλοῦρα.

Ἰωάννης Παπαδόπουλος διδ.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΑΡΝΑΚΟΣ

Λάρναξ.

Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κιτίου κ. Κύριλλος σώμ. 2
Dellaval Kobham Διοικητὴς ἐπαρχίας Λάρνακος σώμ. 2
Νικόλαος Ρῶσσος δήμαρχος κλπ.
Φίλιος Ζανέτος ἰατρὸς κλπ.
Α. Τζέπης ἰατρός.
Κλεόβουλος Κραμβῆς Δικαστής.
Εὐάγγελος χ" Ἰωάννου Δικηγόρος.
Ν. Δ. Θεμιστοκλέους »
Εὐστ. Εὐαγγελίδης »
Νικόλ. Εὐθυμιάδης Δικηγόρος.
Μιχαὴλ Νικολαΐδης »
Παναγ. Γ. Νικολαΐδης »
Χρ. Παττίχης »
Κλ. Μεσολογγίτης Δημοσιογράφος.
Max Page (Μὰξ Πέητζ) Διευθυντὴς τῶν τηλεγράφων Κύπρου.
Ἀγάπιος Ἀρχιδιάκονος Μητροπόλεως Κιτίου.
Γεώργιος Α. Μώζερας.
Κ. Ζ. Καλογερᾶς.
Γ. Ι. Πιερίδης.

Γεώργιος Δ. Πιερίδης.
Ἀδελφοὶ Βαλδασερίδαι.
Ἰωσὴφ Πασκεττίνης.
Γ. Δ. Διανέλλος.
Δουκῆς Ζ. Πιερίδης.
Χαρίδ. Τσουρκότης.
Ν. Μυρσέλος.
Δημήτρ. Ν. Δημητρίου.
Ἀντ. Καρουάνας.
Antonio Mantovani Consolo d' Italia.
Μιχαὴλ Γ. Τζαπούρας.
Κόριννα Ἀγγέλου Σούντια.
Χρ. Χ. Ἰακωβίδης διδ.
Γεώργ. Δ. Γεωργιάδης »
Μηνᾶς » » »
Μιχαὴλ Μυριάνθης.
Νικόλ. Π. Νικολαΐδης.
Κωνστ. Ν. Γραμμενόπουλος.
Ἀντών. Γραμμενόπουλος.
Ἐρνέστος Πρένς.
Θεόδ. Ἀπέγητος.
Μιχαὴλ Τσολακίδης.
Ἀλέξ. Λοϊζίδης.
Βασίλ. Κηπιάδης.
Νικόλ. Μανδριώτης.
Περικλῆς Σ. Μιχαηλίδης.
Ἀγαθοκλῆς Λ. Χριστοφίδης.
Ἀντ. Παπαπέτρου.
D. Zirigovich.
Σωτήρ. Κτωρίδης.
Κωνστ. Γ. Οἰκονομίδης (Κραμβῆς)
Σπ. Χ. Συμεωνίδης.
Παναγ Μεσολογγίτης.

Χαραλ. Ν. Σπανάχας.
Ξενοφῶν Ἀντωνιάδης.
Ἰωάν. Κ. Παχουρίδης.
Θεόδ. Π. Ἀντωνιάδης.
Μιχαὴλ Πιερίδης.
Ἀναστ. Μακρίδης.
Φίλ. Φιλίππου.
Ὀνούφρ. Παντελίδης.
Κυπρ Ἰωάννου.
Προκόπ. Ἱερείδης.
Χρ. Παπαδάκης.
Γεώργ. Ἀνατολίτης.
Βασίλ. Κωνσταντινίδης.
Ἐμμανουὴλ Χριστοφίδης.
Γ. Β. Πάλμας.
Λ. χ'' Λοΐζου.
Π. Μ. Στρουθος.
Ἀντ. Βοτιτζιᾶνος.
Παναγ. Γεωργίου.
Μ. Ὀρφανίδης ἱεροδιάκονος.
Κωνστ. Μιχαηλίδης.
Γεώργ. Λέφας.
Ἀντ. Στιβαδῶρος.
Κωνστ. Πιερίδης.
Γεώργ. Εὐστρατίου διδ.
Γεώργ. Μ. Κωνσταντινίδης.
Σεραφεὶμ Ι. Σεραφείμ.
Κωνστ. Ἀχιλλέως.
Ἀνδρ. Δημητριάδης.
Ἀντ. Ζ. Κοκκώνης.
Δημήτρ. Ἀργυροῦ.
Πέππος Πούρτζης.
Στ. Μιχαηλίδης.
Πανγ. Γρηγοριάδης.

Χρ. Γεωργίου.
Κάρολ. Δίνδολος.
Μενέδ. Ε. Εὐστρατίου.
Χρύσ. Ἡλιάδης.
Δ. Π. Μακρογιάννης.
Ἰ. Π. Ἰωαννίδης.
Γεώργ. Τσεριώτης.
Σοφ. Ι. Δημητρίου.
Πολύβ. Ι. Κωνσταντινίδης.
Βασίλ. Κουκουλλῆς.
Ἀγαθάγγ. Δημητρίου.
Χρ. Παντελίδης.
Βλ. Ἀναστασιάδης.
Ἱερών. Βαρλαάμ.
Ἐλευθ. Πέτρου.
Δημ. Χριστοφόρου.
Δ. Ι. Χριστοδουλίδης.
Κωνστ. Σ. Νικολαΐδης.
Παπαγεώργιος Ἰωάννου.
Ἰ. Χριστοδουλίδης.
Νικόλ. Ἀντωνίου.
Νικόλ. Θεοδοσίου.
Ἀντ. Ραφαήλ.
Γκιών Τσέπης.
Στ. Γεωργιάδης.
Γεώργ. Πιχουρίδης.
Χριστ. Δημητρίου.
Γεώργ. Φραντζίσκου.
Ἀχ. Τραχανᾶς.
Δημ. Ι. Περδίκης.
Εὐριπ. Θ. Ἰωαννίδης.
Παναγ. Κιρμίτζης.
Ξενοφῶν Κωνσταντινίδης.
Γεώργ. Τελλίδης.

Δημ. Χριστοδούλου.
Μιλτ. Χριστοφόρου.
Ἀνδρ. χ'' Σάββα.
Στυλ. Μ. Φελλᾶς.
Πέτρος χ'' Κωνσταντίνου.
Χρυσόστ. χ'' Χριστοφῆ.
Χριστόδ. Ἰωάννου.
Μ. Κ. Ἀγιώτης.
Γεώργ. Λ. Γεωργιάδης.
Ι. Λ. Μελιτσιᾶνος.

Ἀγγλισίδες.

Διομ. Χριστοφάκη διδ.

Ἁγιοὶ (Βαβατσινιᾶς).

Κωνστ. χ'' Ἰάσων.

Ἅγ. Θεόδωρος.

Γεώργ. χ'' Στυλιανοῦ.
Κυπρ. Παπαγεωργίου.
Νικόλ. Κυριακοῦ,
Γεώργ. Κ. Μοδινὸς διδ.
χ'' Δημ. χ'' Γεωργίου.
Δημ. Χριστοδούλου.
Ἰ. Πελεκᾶνος.
Π. Στυλιανοῦ.
Κυρ. Κουμίδης.

Ἀλεθρικόν.

Κωνστ. Συμεὼν διδ.

Ἀναφωτίδες.

Παπαδημήτριος Ἀντωνίου.
Παπαγεώργιος Θεοφάνης.
Φίλ. Ἰωάννου διδ.
Ἀντ. Χριστοδούλου.
Παν. χ'' Δημητρίου.
Ἰ. Ἀντωνίου.
Βαρν. Χριστοδούλου.

Μιχαὴλ Ἀντωνίου.
Ἰ. Ἡλιοῦ.

Ἀραδίππου.

Χαράλ. Εὐαγγελίδης.
Κωνστ. Σωτηρίου χ: Κακοῦ διδ.
Εὐγ. Κ. Μαρκαντώνης.
Ζ. Παπαδόπουλος.
Γεώργ. Ματ. χ: Μαύρου.
Εὐτέρπη Ἰωάννου παρθεναγωγός.
Χαράλ. Κικουλλῆς ἱερεύς.
Ἀναστ. Ν. Χρύσης.
Νικόλ. Διαμαντῆ.
Κ. Παπαμιχαήλ.
Στυλ. Θεοδ. Στυλιανοῦ.

Βαβατσινιά.

Συλ. Κωνσταντίνου διδ.

Βάβλα.

Οἰκονόμος Ἰωαννίκιος.
Κυρ Χ. Πιερίδης διδ.

Καλαβασός.

Δημ. Μ. Ἀδαμίδης διδ.
Πέτρος Μιχαήλ.
χ: Παναγ. χ: Γεωργίου.
Εὐστρ. Παπαδόπουλος διδ.
Λάζ. χ: Στυλιανοῦ.
Μεθόδιος ἱεροδιάκονος (Κρής).
Χρυσ. Ν. χ: Ἰωάννου.
Μιχαὴλ Παπαδόπουλος.

Κάτω Δρῦς.

Χριστ. Κ. Παττίχης.
Λ. Κωνσταντινίδης διδ.

Κίτι.

Παπαβασίλειος Παπαϊωάννου.
Ἀνδρ. Παπακυριακοῦ διδ.
Παναγ. Νικολάου.
Ἀνδρ. Σταυρινοῦ.
Ἀντών. Ἀνδρέου Κιτιεύς.

Κοφφίνου.

Χασὰν Ταχσὶν Μουλλᾶ.

Λειβάδια.

Ἰ. Χ. Ἀραδιππιώτης.
Γεώργ Χριστίδης διδ.

Λεύκαρα.

Ἀναγνωστ. ὁ «Σταυρός.»
Πρωτοπαπᾶς Κοσμᾶ.
Σωτ. Βασιλειάδης ἰατρός.
χ: Γαβριὴλ Γεωργιάδης.
Ἀπόστ. Γ. Μουγῆ.
Ἀριστόδ. Γ. Γεωργιάδης.
Μιχαὴλ Γ. Τιγγιρίδης.
Ἀγάπ. Ν. χ: Ἀνδρέου διδ.
Γεώργ Δημητριάδης διδ.
Χριστόφ. Λοΐζου διδ.
Κ. Α. Λευκαρίτης.
Νικόλ. Γ. Πασσιοῦκος.
Χριστ. Α. Σκαρπάρης.
Π. Γ. Μουστούκα.
Γεώργ. Χ. Μηλιὶ.
Μιχαὴλ Θ. Ραουνᾶς.
Νικόλ. Σ. Κυττου.
Λ. Γ. Καρκίδης.
Θεόδ. Κ. Παφίτης.
Κυρ. χ: Χαραλάμπη.
Ἀχ. Λ. Βασιλείου.
Χριστόφ Ν. Πάτζαλος.
Μιχαὴλ Τιμοθέου.
Χριστ. Κ. Παφίτης.
Λεων. Τιγγιρίδης.

Μιχαὴλ Λ. Βασιλείου.
Σοφ Γ. Τιγγιρίδης.
Νικόλ. Μιχαὴλ Γρουτάρης.
'Αχ. Τιγγιρίδης ἰατρός.
Κ. Μ. Βαβλίτης.
Δημ. Γιαλλούρης.
Κ. Κωνσταντίνου.
'Ηρακλ. 'Αντωνίου.
Γεώργ. Σταυριτοῦ.
Κλ. Λουκίδου.
Χριστ. Βιζάκου.
Νικόλ. Γεωργιάδης διδ.

Μαζωτός.

Χ: χ: Νικολάου διδ.
'Ερωτόκρ. 'Ιακωβίδης.
Βασίλ. Μιχαήλ.
Παν. χ: Μιχαήλ.
'Αθαν. Φωκᾶς.
Χαράλ. 'Αντωνίου.
Σ. Τσεκερτσῆς.
Νικόλ. Σταύρου.
Βασίλ. Βρυωνίδης διδ.
Παν. 'Ιερωνυμίδης.
Πέτρ. Γεωργίου.

Μαρῶνι.

'Ιωάν. 'Ιασεμίδης.
Κωνστ χ: Χριστοδούλου διδ.

'Ορά.

Νεοκλῆς Γεωργίου.
Στυλ. 'Ιωαννίδης διδ.
Σολομὼν Μουστακίδης.
Κυρ. Ρουσιᾶς.

Περιβόλια.

Παπανικόλαος χ: Σάββα.
Σ. Μιχαηλίδης διδ.

Πύλα.

Παπαπολύδωρος 'Αντωνίου.
'Ιουλ. Σ. Εὐστρατίου.
Βασίλ. Μιχαήλ.

Σκαρίνου.

χ: Παπαγεώργιος Παπαπαύλου.
Δημ. Δημητριάδης διδ.
χ: 'Αβραὰμ χ: 'Ιωάννου.
χ: Νικ. χ: Κωνσταντίνου.
Δανιὴλ Τζιορζῆ.
'Αβραὰμ Δημητρίου.

Σταυροβοῦνι.

Βαρν. Χαραλάμπους μοναχός.

Τερσεφάνου.

Μιχαὴλ Ι. χ: 'Αντωνίου.
Μιλτ. Μαρκαντώνης διδ.
Κ. χ: Παπᾶ.

Χοιροκοιτία.

Θεόδ. χ: Παπᾶ.
Μιχαὴλ χ: Γεωργίου.
'Ιάκ. Παπαδόπουλος.
Βασιλ. Παναγιώτου.
Χριστόφ. Λοΐζου.
'Ι. Συργιανός.
Κλεόβ. Κοσμᾶς.

Ψευδᾶς

Χρῆστ. 'Αβραμιάδης.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΜΗΣΣΟΥ

Λεμησσός.

Rolland S N. Mitchel *διοικητής.*
Δημαρχεῖον Λεμησσοῦ.
'Ανδρ. Θεμιστοκλέους Σχολάρχης

'Ι. Οἰκονομίδης Δικαστής.	Παν. 'Ιακωβίδης.
'Ι. Κυριακίδης δικηγόρος κ.λ.π. 2	'Αντ. Κουδοινάρης.
'Αγαθοκλ. Φραγκοίδης δικηγόρος.	Χριστόδ. Παυλίδης.
'Ι. Καραγεωργιάδης ἰατρός.	'Ηρ. Σκυριανίδης.
Γ. Διαγκούσης ἰατρὸς.	Ζήνων Σκυριανίδης.
Παν. Σταυρινίδης ἰατρὸς.	'Αλκιβ. Κ. 'Ελευθεριάδης.
'Ι. Πιερίδης ἰατρὸς.	Νεόφ. Παπαχαραλάμπους.
Χρ. Σῶζος δικηγόρος κ.λ.π.	Δημ. Κουμίδης.
Εὐγ. Ζήνων δικηγόρος.	'Αντ. χ: Δημητρίου.
Γαβριὴλ 'Ιωαννίδης δικηγόρος.	Παρασκ. 'Ιωάννου.
Μιχαὴλ Πηλαβάκη δικηγόρος.	'Ιεζεκιὴλ ἱερομόναχος.
Π. Λοϊζιὰς διευθ. Παρθεναγωγείου.	Παπαϊωάννης Μακούλης.
Δημοσθ. χ: Παύλου. 4	Παπανικόλαος Λοΐζου.
Δημήτ. χ: Παύλου.	'Αντ. Α. 'Ιεροδιάκονος.
Λάμ. Ρωσσίδης.	Γεώργ. Ι. Κωνσταντινίδης.
Νέαρ. Ρωσσίδης.	'Αδελφοὶ 'Ορειιοί.
Γεώργ. Ρωσσίδης.	Σοφ. Σ. 'Ιωαννίδης.
Λέσχη «Ἕνωσις».	Π. Λ. Λουκαΐδης.
Λέσχη «'Αναγέννησις».	Παναγ. Μαυρομούστακος.
'Αντ. Μαυρομουστάκης.	χ: Χαράλ. Νικολαΐδης.
'Αριστόδ. Κακαθύμης.	Κλεάνθ. 'Αντωνιάδης.
'Αριστ. Ν. Λοΐζου	Μαρίτζα Ι. 'Αποστολίδου.
Γεώργ. Μορίδης.	Νικ. Θ. Νωσσίδης.
Νικόλ. Κίρζης.	Γεώργ. Σπαναχίδης.
Δημήτρ. 'Αγγελούδης.	Νικόλ. Κυπριώτης.
Δημ. Πιερίδης.	Χρύσ. Λοϊζίδης.
Σπ. 'Αραοῦζος.	'Αγγελικὴ χ: Μιχαὴλ διδ.
Κλεάνθης καὶ Νέαρχος Πιερίδης.	Μαρία Πέτρου διδ. »
'Αριστόδ. Πηλαβάκης διδ.	Νικόλ. 'Ηλιάδης.
Σωκρ. Μυριανθόπουλος »	Ν. 'Ιωαννίδης.
Χρ. 'Αποστολίδης »	'Ι. Μαρκίδης.
Χριστόδ. 'Ιωάννου »	Νικ. Μιχαηλίδης.
Παρασκ. 'Αποστολίδη »	Μιχαὴλ Η. Μιχαηλίδης.
Παρασκ. 'Ιωάννου »	Πολύβ. Μιχαηλίδης.

Γ. Δ Λανίτης.
Ν. Β. Ἀγγελίδης
Κωνστ. Λοΐζου.
Θ. Περιστιάνης.
Μιχαὴλ Θ. Θεοδωρίδης.
Στυλ. Μαρκίδης.
Κ. Ν. Τοφαρίδης.
Στέφ. Φ. Λανίτης.
Χρ. Κουτσούδης.
Κωνστ. Ἴμπος.
Λ. Λ. Λουκαΐδης.
Κυρ. χ: Δημητρίου.
Κυρ. Δ. Λεονταρίδης.
Α. Πατίκης.
Χριστόδ. Καβουρόρραχος.
Κωνστ. Ἠλιάδης.
Ι. Γ. Ἰωαννίδης.
Βασίλ. Κ. Πετρίδης.
Ξενοφ. Ν. χ: Δημητρίου.
Θ. Κωνσταντινίδης.
Ματθ. Γεωργίου.
Ἀλέξανδρ. Παντελῆ.
Νεόφ. Π. Ἰωαννίδης.
Χριστ. Κυριακοῦ.
Γαβριὴλ Κακογιάννης.
Κωνστ. Γαβριηλίδης.
Ι. Τοβελούδης.
Ἀνδ. Ἰωάννου.
Κωνσταντ. Χριστοφῆ.
Νικόλ. Γεωργιάδης.
Ἰ. Χριστοφὴ Δεκατρῆς.
Ἰ Γεωργιάδης.
Μάρ. Γεωργιάδης.
Ἰ. Ν. Μακρίδης.

Χριστ. χ: Τσαγκάρη.
Κωνστ. Ι. Παπαδόπουλος.
Κωνστ. Κυριακίδης διδ.
Γεώργ. Νικολαΐδης.
Χρ. χ: Γιάγκου.
Νικ. Μαυρουδίδη.
Στυλ. χ: Παναγῆ.
Σάβ. χ: Λοΐζου.
Μιχαὴλ Ἰ. Λοϊζίδης.
Χρ. Γ. Κουτζακίδης.
Βασίλ. Μιχαηλίδης.
Ἀθ. Τζιτσόπουλος.
Ἀγαθ. Μιχαηλίδης.
Χρ. Νικολάου.
Λ. Νικολαΐδης.
Στ. Σταυρινίδης.
Ἰ. Φίλκαρης.
Φίλ. Χαραλαμπίδης.
Κ. Ἰακωβίδης.
Γ. Καραβατέας

Ἅγ. Ἀμβρόσιος.

Παπανικόλ. Κυριακοῦ
Κ. Λ. Λοϊζιδης

Ἅγ. Θεράπων.

Κ. χ: Χριστοδούλου
Ἀδάμ. Π. Μαρνέρου

Ἅγ. Ἰωάννης.

Ἡλ. Καρρῆ διδ.

Ἅγ. Τύχων.

Παπαπαῦλ. Μιχαήλ

Ἀγρός.

Νέαρ. Παπαδόπουλος διδ.

Ἀνώγυρα.

Ἰωακεὶμ Οἰκονόμος

Εὐτύχ. Βαγιανός

Ἄνω Κυβίδες.

Μιχαὴλ Φρυγκοφίνος διδ.

Χαράλ. Ἀθανασίου

Μ. Νικολάου

Ἀναστ. Παπαλουκᾶ

Ἀρακαπᾶς.

Ν. Β. Πολίτης

Ἄρσος.

Περ. Γ. Οἰκονομίδης διδ.

Γεώργ. Κ. Οἰκονομίδης

Παπαδημοσθέν. χ'' Ἰωάννου

Ἀνδρ. Στυλιανοῦ

Δημήτρ. Πιτζιλλίδης

Εὐαγ. Ἰωάννου

Ἀγλαονίκη Κωνσταντινίδου διδ,

Ὀσμὰν ζαπτ. Νο 1687

Κυπρ. Νικολαΐδης

Ἀσγάτα.

Ἀρχιμανδρ. Σωφρόνιος καὶ

Χριστοδουλίδης

Γεώργ. Λ. Μαραθεύτης

Ἰ. Μιχαὴλ διδ.

Βάσα.

Ἰορδ. Χ. Νικολαΐδης

Γεώργ. Χ. Ἀναγνωστοῦ

Ἀριστόδ. Κ. Μοδινὸς

Βουνίον.

Εὐαγγ. Ἰωαννίδης

Κ. Κυριακοῦ

Καλλισθένη Παρασκευᾶ διδ.

Κ. Χαραλάμπους

Παπαδημήτρ. Γεωργίου.

Ἰωακεὶμ Παπαμιχαὴλ

Δημήτρ. Χριστοφίδης

Γερμασόγεια.

Ἀγγελικὴ Παντελίδου διδ.

Ἐρήμη.

χ'' Στυλ. χ'' Συμεὼν

Ζωοπηγή.

χ'' Κυριάκ. χ'' Ἰωάννου

Ν. Γ. Ἀργυρόπουλος διδ.

Καλὸν Χωρίον.

Παπαχριστοφ. χ'' Λοΐζου

Β. χ'' Γιακουμῆ

Θ. Κυπριανοῦ

Κελλάκι.

Παπακωνστ. Μανώλη

Κυρ. Νικολαΐδης διδ.

Κοιλάνιον.

χ'' Ἀριστ. Ἰ. Κοιλανιεὺς

Ναθαναὴλ Μιχαηλίδης

Κλ. Ἀντωνίου

Κ. Κισσιώτης

Ἑλένη Εὐσταθίου διδ.

Σοφοκλ. Ἀνθούσης

χ'' Εὐστάθ. Μιχαηλίδης

Ἰ. Παπακυριακοῦ

Ἰ. Στυλιανίδης

Ἀριστ. Ἀνθοῦς

Κολόσσιον.

Παπαλαμπρ. Ἰωάννου

Γ. Μ. Παπαδόπουλος διδ.

Πολ. Χριστοφῆ

Μουσταφ. Ζουπίρη

Κ. Λοΐζῆ

Ὀνησίφ. Λουκᾶ

Χριστ. Πουρκούρη

Κ. Βασιλείου
Στ. Παναγῆ
Χρ. Αἰοζῆ

Λάνζα.

Σωφρόνιος ἱερομ.
Φ. Χαραλάμπους
Γ. Ν. Καραΐσκος
Κυρ. Π. Σκαναβία
Αχ. Ν. Ρώσσου
Γ. Π. Γεωργιάδης
Σωκρ. Ν. Ρώσσου
Μεν. Σολομοῦ
Ἀλ. Θ. Παπαφράγκου
Χρυσόστ. Φιλίππου
Πολ. Ν. Κεράμου
Δ. Θ. Παπαφράγκου
Χρ. Κοκκώνης
Ἀριστίδ. Ἰωάννου

Λιμνάτη.

Παπαπέτρ. Ι. Παπαπέτρου
Γ. Δ. Κυριακίδης

Μανδριά.

Ἰ. Γ. Σαλούμης
Κ. Κουμίδης διδ.
Παναγ. χ'' Κυριακοῦ
Κυρ. Γεωργίου
Μ. χ'' Ἀθανασίου
Χ. Ἀντωνίου
Λεων. Λοιζίδης
Δημ. Ματθαίου
Ἰ. Χριστοδούλου
χ'' Δημήτρ. Οἰκονόμου
Νεόφ. Ἰωαννίδης
Γ. Ἰωάννου μαραγκὸς

Στ. Χ. Κουμίδης
Δημ. Χριστοφόρου ὑποδ.
χ: Ἰωάνν. Κλεάνθους
Παπαντ. χ: Παπαλοΐζου

Μονάγρι.

Ἀντ. Γεωργιάδης διδ.

Μοναγρούλι.

Χριστ. Κ. Τσαγκάρης

Μονή.

Παρασκ. Χαραλάμπους

Ὅμοδος.

Χρ. Ν. Παπαδόπουλος

Πάχνα.

Παπαπέτρ. Γεωργίου

Πέρα Πεδί.

Γ. Κεφάλας διδ
Ἠλ. χ: Λοΐζου
χ: Μιχαὴλ Μαυρῆ
χ: Παπακυριακός

Πλάτραι.

Ἀγαθ. Μ. Πλατρίτης.
Μιχαὴλ Θεοδότου.

Ποταμιοῦ.

Ἀχιλλ. Ν. Ἱεροψάλτης διδ.
Κωνστ. Χαραλάμπους.

Πισσοῦρι.

Ἰ. Ἐρωτοκρίτου
Μιχαὴλ Ἰωάννου
Ἰωακεὶμ Ν. Παρασκευᾶ
Δημ. Πασσαπόρτης
Ἀριστ. Χριστοδούλου
Ἠλ. Ὀνουφρίου
Δημ. Χ. Ἐφραὶμ
Ζήνων Σ. Ἠλιάδης

Χρ. Σ. Παπαδόπουλος
Φιλ. Μιχαηλίδης.

Φοινικαρία.

Καλλίν. χ: 'Αντωνίου
Χαραλ. » »
Δημ. χ: Κυριακοῦ
Α 'Αντωνίου

Φοινίον.

Θεοφύλ. 'Αντωνίου
Ν. Παπαφυλακτοῦ
Θ. 'Αντωνίου
Φ. Γεωργίου
Φ. Παπαχριστοδούλου
Μ. Γ Μαλλιαράκης

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΑΦΟΥ

Κτῆμα.

Ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγ. Νεοφύτου κ. 'Ιάκωβος 2
Μητρόπολις Πάφου
Ἱερὰ Μονὴ Ἁγ. Νεοφύτου
'Ι. Καρεμφυλάκης δικαστὴς
Ζαφ. Μαλαματένιος δικηγόρος
Χαρ. Παυλίδης »
Ἡρ. Κακογιάννης »
Νεόφ. Νικολαΐδης »
Ὅμ Κ Δημητριάδης ἰατρὸς
'Ιωσὴφ ἀρχιμανδρίτης
Διονύσιος ἱεροδιάκονος
Κωνστ. Κυθραιώτης
Κωνστ. Κακογιάννης
Τηλ. Καλλονᾶς σχολάρχης
Ν. Γ. Παπαδόπουλος
Σπ. Β. Μιχαηλίδης
Χρ. Κλεοβούλου
Σ. Νικολαΐδης
Κ. 'Ι. Πηλαβάκης
Λαυρέντιος Οἰκονόμος (ἱερᾶς Μονῆς Σταυροῦ Μύθα)
Δημ. Καραμιχαὴλ
'Αλέξ. Ρούβαλης
Χρ. Μιχαηλίδης
Σωκρ. Α Ταλειώτης
Χρ. Παπαδόπουλος
Λαμπρ. Κουρτελλίδης
Καλυψὼ καὶ Μαρία Κυριακοῦ
Λ. Χριστοφῆ
'Αριστ. Γαλατόπουλος
'Αγαθ. 'Ιωαννίδης
Μιχαὴλ Χρυσοχόος
Λ. Βαριάβα
Μουσταφᾶς Γαλὶτ—'Αλῆ Ριζᾶ
Γ. Τελώνης
Γ. Χ. Παναγίδης
Λαμπρ. Κ Νικολάου
Ε. Κονιώτης
Χρυσόστ. Γεωργιάδης
Λυκοῦργος Γεωργιάδης
Χαράλ. Σκαρταρης
'Αχ. Κωνσταντίνου
Α. Μιχαηλίδης
Χ. Χριστοδουλίδης
Στέφ. Θεοδότου
'Αχ. Χριστοδούλου διδ.
Λεων. Μιχαηλίδης
Σ. Παράσχος
Φ. Σ. 'Ιωαννίδης
Σ. 'Αγρότης

Κ. Θεοδωρίδης
Νεόφυτος Πιτζιλλίδης
Πρόδρομος Γεωργιάδης
Μ. Ἀποστόλου (ζαπτ. Νο 1085)
Ἰ. Πετρίδης
Θεμιστοκλῆς Μιχαηλίδης δικηγ.

Ἅγ. Δημητριανός.

Νικόδημος ἱερομόναχος Μαχαιρᾶ.

Ἀμαργέτη.

Ξενοφῶν Φαρμακίδης διδ.
Κωνστ. Δ. Σαββίδης.

Ἀναβαργός.

Κωνστ. Χαραλάμπους.

Ἀργάκα.

Μιχαὴλ Παπαχαραλάμπους.

Ἀρμένου.

χ: Νικολῆς χ: Λοΐζου.
Στέφανος χ: Λοΐζου.
χ: Ἰωάννης χ: Λοΐζου
Δημήτριος χ: Γιαννάκη.

Γουδί.

Χαράλαμπος Σ. Φλωρίδης

Δροῦσα.

Ἰ. Παπαργυροῦ.
Γεώρ. Π. Ἰωαννίδης
Μιχαὴλ Φιλιππίδης.
Λ. Χ. Χριστοδουλίδης
χ: Χριστοφόρος Χριστοφῆ ζαπτιὲς

Δρύμου.

χ: Δημοσθ. Στεφανίδης
Χαρίδημος Φιλιππίδης.

Ἔμπα.

Ἱερὸς Ναὸς Ἔμπας
Πολύδ. Πετρίδης.

Ἱερὸς Κῆπος.

Διόφ. Ι. Φιλιππίδης.
Ἀντ. Φερεκύδης διδ.

Κάθηκας.

Γεώργ. Σόρικας.

Κέδαρες.

Χρ. Κυριακίδης
Σ. Χριστοδούλου Μακούλης
Δημ. Γιαννάκη
Ἀχιλλ. Χριστοδούλου
Ἀριστ. Χριστοδούλου.

Κελοκέδαρα.

Χαραλ. Ἰωαννίδης
Κωνστ. Μαλιώτης
Παπαχριστόδουλος Ἀργυροῦ
Σοφ. Παπαελισσαίου
Χριστόδ. Παπασάββα
Σωκρ. Γεωργίου
Στυλ. Παπαελισσαίου.

Κρήτου—Τέρρα.

Χριστόδ. Παπαδόπουλος.

Λισσός.

Χαράλ. Γεωργιάδης διδ.
Φαίδων Ἰακωβίδης εἰσπράκτωρ
Χρ. Χαραλάμπους Δαμάλης.

Μέσανα.

Χαράλ. Παπαδόπουλος.

Πέγεια.

Φίλ. Σοφοκλέους.
Νικόλ. Θεοδώρου.

Πόλις Χρυσοχοῦ.

Γεώργ. Ἀντωνιάδης
Ἀχιλλ. Γεωργίου
Δ. Σάββας

Δ. Παπαδόπουλος
Χρύσ. Σ. Κούππας
'Αφενδρού Μιχαηλίδου
Γεώργ. Φιλιππίδης
Χαραλ. Γ. 'Υψαρίδης
Γεώργ. Σ. Κοντόπουλος
'Ι. Χριστοδούλου
Δημ. Γεωργίου
Κυπρ. Κωνσταντίνου
Παναγ. Χριστοδούλου
χ: Κυρ. Σάββα Κούππα
Γ. Φ. Μικελλίδης
Ζ. Χριστοδούλου
Σπ. Σάββα
'Ι. Φωτιάδης
Δημ. χ: Σάββα
Έκτωρ Χριστοδούλου
Κιαμήλ Τερζή Μεχμέτ

Πενταλιά.

Θεόδ 'Αγγελή
Δημ. 'Ιωάννου.

Πραιτώρι.

Εὐριπ. Σ. Μακρίδης διδ.

Πωμόν.

Γ. χ: Χαραλάμπους

Τάλα.

Ε. Παπαδόπουλος διδ.

Χούλου.

Νεόφυτος 'Ιωάννου διδ.

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

'Αθῆναι.

Κυπριακὸς Σύλλογος ὁ «Ζήνων»
«Πατριωτ. Σύνδεσμος τῶν Κυπρίων»
Κ. χ'' 'Ιωάννου 'Υποστράτηγος
Λ. Λαπαθιώτης 'Αντισυνταγματάρχης τοῦ Πυροβολικοῦ
Κ. Δραγούμης 'Εφέτης
Γ. Κυπραῖος Ταγματάρχης
Κ. Χριστοφῆ ('Υσπατζόσης) λοχαγός
Π. Χριστοδούλου λοχαγός
Θ. 'Αποστολόπουλος δικηγόρος
Περ. 'Ιασεμίδης καθηγητής
'Ανέστ. Κωνσταντινίδης
Μ. Μιχαηλίδης
'Ιγνάτ. Έβεστ
Ζ. χ'' Λουκᾶ 'Αρχιτέκτων
Παρ. Λεώνης
Χρ. Κ. Συρίχας
'Ιωάν. Παπαδόπουλος
Λ. Γιακουμίδης
Δημ. Γιακουμίδης
Νικόλ. Νικολαΐδης
Κωνστ. Σιδηρόπουλος
'Εμμανουὴλ 'Ορρός
Γεώργ. Παττίχας
Π. Γ. Νικολαΐδης
Κωνστ. 'Ιβανώφ
Θεοφάν. Κακούτσης
Φιλάρ. Παπαδόπουλος
Κωνστ. Π. Παρτελίδης

Ἐμμαν. Γ. χ'' Νικολαΐδης
Σπυρίδων Μακρομάλλης
Σίμ. Ἀνδριτσόπουλος
Γεώργ. Μιντέρης
Φ. Δ. Καΐσα
Νικόλ. Χένος Τρικωμίτης
Κυπρ. χ'' Εὐαγγελίδης
Νικόλ. Ἰ. Χριστοδουλίδης
Γεώργ. Β. Βαρνάβας
Ἀλέξ. Β. Βαρνάβας
Ἰάκωβ. χ'' Γεωργίου
Δαυὶδ Κ. Μάριος
Σάβ. Ἐλευθερίου Ταλαμᾶ
Ἡρακλ. Χριστοφίδης
Χρ. Χειλᾶ
Φώτ. Παντάζῆ Ὑπαξιωματικός
Περικλ. Νικολαΐδης
Λ. Γ. Σαλουμίδης φοιτητής
Κωνσταντῖνος, Θησεὺς καὶ Περικλῆς Κωνσταντινίδης
Πέτρ. χ'' Λουκᾶ
Ἰωάν. Χριστοφίδης
Ἰωάν. Χριστοδούλου
Ἀγαθοκλ. Παπαδόπουλος
Κωνστ. Ἰ. Παπαδόπουλος
Παναγιώτ. Χριστοδούλου
Κ. Γ. Ἐλευθεριάδης φοιτητής

Πειραιεύς.

Γ. Γεννηματᾶς ἰατρός
Μιχαὴλ Κυπριανοῦ

Σῦρος.

Κωνστ. Χαραλαμπίδης
Κωνστ. Πετρίτσης
Δημήτρ. Καρέλης
Δημήτρ. Σ. Μπενᾶς
Ἀριστοτέλ. Λαδόπουλος
Ἐμμαν. Λαδόπουλος
Κωνστ. Τσιροπινᾶς
Ν. Ἀλεξάνδρου
Υἱοὶ Ε. Πετρίτση
Π. Γ. Μουτσουρόπουλος

Βῶλος.

Γ. Κυριαζῆς

ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ

Ἀλεξάνδρεια.

Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. κ. Φώτιος 5
Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας 2
Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας κ. Θεόκλητος Στεργιολίδης
Ἡ Ἔντιμος Κυπριακὴ Ἀδελφότης 10
Δημοσθ. Μιτζῆς
Λαμπρ. Χ. Γρούτας
Δημοσθ. Ἰακωβίδης
Χρ. Φ. Λανίτης
Κωνστ. Χ. Καπελλίδης
Σ. Βιολαρᾶς 2
Ι. Γ. Παππᾶ 2
Ἀπόστολ. Ν. Γενναρόπουλος
Μιλ. Δρομοκαΐτης

Θεοχ. Κότζικας
Λάζαρ. Ἀνηλιάδης
Ἀντ. Χριστοδούλου
Χρ. Παφίτης
Εὐρυβ. Ἀντωνιάδης
Ν. Α. Πεºραῖος
Ἀργύρ. Λοίζου
Χρ. Α. Συρίχας
Νικόλ. Μ. Μούντης
Ἀντ. Χ. Κουμίδης
Π. Μοδινὸς ἰατρός
Κ. Ἰακωβίδης ἰατρός
Εὐθύμ. Σταθόπουλος
Γεώργ. Λ. Μυριανθόπουλος
Δημόσθ. Χ. Οἰκονόμου
Κ. Ἰακωβίδης ἔμπορος
Παναγ. Χριστοδούλου
Ἡρακλ. Κ. Μιχαηλίδης
Ἀριστοτελ, Γ. Σκυριανίδης
Ἀθ. Στ. Βερικέτης
Λ. Δ. Καμίτζας
Δ. Μακρίδης
Μ. Κ. Μεταξᾶς
Χαρ. Κυριάκου
Λαμπριανὸς Πίττας
Δ. Ι. Γροῦτας
Θεοχ. Παναγιώτου
Σοφ. Κυριακίδης
Χρ. Λουκαρίδης
Ἰάκωβ. Στυλιανοῦ
Σωκρ. Κοντογιάννης
Δ. Ἀγγελίδης

Γρηγορ. Ἀντωνιάδης
Λ. Ἰωάννου
3 Μιλτ. Ἀντωνιάδης
2 Μιχαὴλ Χριστοφίδης
Στυλ. Σ. Συρίχα
Κωνστ. Γεωργιάδης
Ἐπαμ. Γ. Βέρρας
Κωνστ. Ἰωάννου
Κυριακ. Πετρίδης
Χρ. Πετρίδης
Χρ. Φ. Πήττας
Χρ. Στυλιανίδης
Λ. Νικολάου
Κωνστ. Θ. Τοφαρίδης
Πέτρ. Παπαχριστοδούλου
Κωνστ. χ'' Γεωργίου
Παντελ. Γ. Παντελίδης
Ἀγαθ. Μιχαηλίδης
Ἀναστ. Μιχαηλίδης
Χαρ- χ'' Κυριάκου
Δημ. Χ. Κανελλόπουλος
Ν. Θ. Σχίζας
Μιχ. Στεφ. Φιλιππίδης
Στυλ. Φιλιπ. Κυριαζίδης
Βασίλ. Ἰ. Παπανδρέας
Νεόφ. Στράτης
Δημ. Ν. Παστίδης
Κ. Ἰακωβίδης
Στέλ. Γεωργίου ἢ Κακουλλῆς
Ἰωάν. Λ. Σολομωνίδης
Ἀλέξ. Παπαδόπουλος
Κῦρ. Τριτοφτίδης

Ἀγ. χ'' Στυλ. χ'' Κουρτελίδου
Κωνστ. Κ. Ἀργυρίδης
Εὐτυχία Ξενοφῶντος
Ἄννα Ξενοφῶντος
Μαργαρίτης Σολομοῦ
Ἀχιλ. Χριστοδούλου
Βασίλ. Σ. Κτωρίδης
Σοφ. Π. Κοργαλλίδης
Σ. Πατσαλίδης
Ἰάκωβ. Στυλιανοῦ
Χρ. Κωνσταντίνου
Ν. Β. Μακρίδης
Κωντσ. Παναγιώτου
Πέτρ. Χαραλάμπους
Ἡρακλ. Δ. Οἰκονομίδης
Λάμπρ. Σ. Κουρτελλίδης
Κ. Ν. Συμεωνίδης
Σωκρ. Κοντογιάννης
Π. Γ. Παντελίδης
Σπ. Συμεοῦ
Ἰωάν. Χριστοδούλου
Γεώργ. Φ. Κυριακοῦ
Ἰωάν. Ἀγαθαγγέλου
Σοφ. Ἀμβροσίου
Φίλ. Ἀργυρίδης
Σπ. Νικολαΐδης
Γεώργ. Ν. Καραγιάννης
Ἰωάν. Σ Χριστοδούλου
Ἀργύρ. χ'' Παναγῆ
Γεώργ. Κυπριανοῦ
Κλεόβ. Μ. Κωνσταντινίδης
Θεοχ. Παναγιώτου
Πέτρ. Σταυρινίδης
Ἀντ. Χαραλάμπους
Γ. Γεωργιάδης
Ἀντ. Δ. Α. Χριστοδούλου
Νεάρχ. Οἰκονόμου
Πέτρ. Κ. Κοκκίνου
Ἐφραὶμ Σωτηριάδης
Εὐστάθ. Τσήρικας
Γεώργ. Γεωργιάδης
Σπ. Ἰ. Δρουσιώτης
Στέφ. Κυριάκου
Ἀλέξ. Κοργιαλλίδης
Χρ. Κυριάκου
Γεώργ. Μυριανθόπουλος
Παῦλ. Λευκοσόπουλος
Φιλιπ. Γεωργιάδης χρυσοχόος
Συμ. Μ. Σουναντῆς
Ἀντ. Χριστοδούλου
Δημ. Ν. Παστίδης
Θεοχ. Εὐθυμιόπουλος
Θωμ. Παπαδόπουλος
Κωνστ. Ἰωάννου
Γρηγόρ. Ἀντωνιάδης
Κυριακ. Μανωλᾶ
Μιλ. Ἀντωνιάδης
Ν. Κ. Μιχαηλίδης
Ε. Μ. Δημητρίου
Γεώργ. Ν. Κιτρομηλίδης
Ε. Μ. Δημητρίου (Ὁράτης)
Στχῦρ. Μ. Λοϊζίδης

Φλουρέντζ Μιχαηλίδης

Πὸρτ—Σαΐδ.

Πολύκαρ. Λοϊζίδης
Μ. Ν. Μαυρομουστάκης
Ἀδελφοὶ Νικολαΐδου
Ζαχαρ. Γαβριὴλ
Κλεόβ. Μιχαηλίδης

Κωνσταντινία.

Κωνστ. Καταλᾶνος

Σουέζ.

Γεώργ. Ἀθανασίου
Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ὄρους Σινᾶ 2
Δανιὴλ Σουλίδης ἱεροδιάκονος

Πὸρτ—Τεουφίκ.

Ζαχαρ. Γαβριὴλ

Ράμπλι.

Μ. Ι. Κουκκίδης
Κυριάκος Κ.
Μιχαὴλ Ἀνδρέου
Στυλ. Γ. Παπαδόπουλος
Ἀλέξ. Χριστοδούλου
Δημ. Κυριάκου
Θεοδόσ. Σ. Γεωργιάδης
Λάμ. Σάβ. Κυριάκου

Τάντα.

Κωστ. Μιχαηλίδης
Γεώργ. Στροβολίδης
Εὐθύμ. Χριστοδούλου
Μιλ. Ν. Ἱερωνυμίδης
Θεοδόσ. Ι. Θεοδώρου
Λάμ. Φ. Μιχαηλίδης
Παναγιώτ. Σ. Πήττας

Ζάϊρα Σανίεχ.

Νικολ. Κυριακίδης

Δαμανχούρ.

Ἀρχιμανδρ. Μεθόδιος Κώνστας
Κυπρ. Παπακωνσταντίνου
Θεόδωρ. Γεωργίου
Σπ. Λοβέρδος
Ἀγγελ. Ἰωαννίδης
Παναγ. Καββαδίας
Ἀδελφοὶ Χριστοδούλου
Κ. Μιχαηλίδης
Κωνστ. Βολανάκης

Μανσούρα.

Χρ. Νικολαΐδης ἱερεύς
Ἰωάν. Μαλτᾶς
Θεόδουλ. Εὐσταθίου
Γεώργ. Λ. Ζένιος
Παρασκ. Μακρυγιάννης
Ἰωάν. Δημητρίου
Ἀλέξ. Ἠλιάδης
Κυριακ. Παντελίδης

Καφρ—ἐλ—τίν.

Παντελ. Ματσάγκος

Κὰφρ—Ζαγιάτ.

Πολυχρ. Ἰωάννου
Ἰωάν. Μύρμηκας
Γεώργ. χ'' Κυριάκου
Θεοδόσ. χ'' Κωνσταντίνου
Ἀντ. Στεφανίδης
Μιχαὴλ Κοσσένας
Χαρ. Σαββίδης
Γεώργ. Σ. Μαρκουλίδης

Κωνστ. Ζαμιάτης

Σεχ—μπὶν=ελ—Κόμ.

Χρ. Λιβαδιώτης & Σια
Γεώργ. Ζαλούτης
Ἰωάν. Ἀφουδάκης
Ἀθ. Νικολαΐδης ἰατρός
Χαραλ. Ἀφουδάκης
Στέφ. Καλλῆς
Ἀλέξ. Κερβελίδης

Ζίφτα—Μέττελ—Γάμεχ.

Αἰμίλ. Σαββίδης
Γεώργ. Ν. Κίγκιλας
Ἀναστ. Συμεωνίδης
Κλεάνθ. Χριστοφέρου ἰατρός

Σιμπελλαούεϊν.

Μιχαὴλ Μπαμίγας ἰατρός
Σταύρ. Κατακουζηνός
Κλεάνθ. Χριστοφίδης
Α. Σ. Συμεωνίδης
Ἀλέξανδρος Ρουβᾶς
Γεώργ. Σαλαμπάτης

Ζαγαζίκ.

Δ. Μ. Μαλαχᾶς
Χρ. Γ. Κόκκινος
Πηνελόπη Γ. Στράτη
Κωνστ. Ἀντωνίου
Ε. Κ. Στράτης
Ἀναστ. Ὁράτης
Ἰωάν. Δ. Μυριάνθης
Γεώργ. Χαραλάμπους
Ἰωάν. Λαζαρίδης
Π. Ἀντ. Κουτζοφτίδης
Βαρθολομ. Στράτης
Χρ. Β. Βάρελ
Ζ. Στράτης
Μ. Ὁράτης
Ν. Μιχαηλίδης
Ι. Ζ. Παπαντωνίου Μελινιώτης
Ὀνησ. Μιχαηλίδης (ἐν Μοραλίᾳ)
Σοφ. Δ. Καρύδης
Εὐαγγ. Κοντούρης
Γεώργ. Γεωργαλλῆς

Κάϊρον.

Π. Κότζικας 3
Λ. Ν. Λοΐζου 2
Γ. Γιανναρόπουλος 2
Κ. Γ. Πηλαβάκης 2
Ἀχμὲτ Μπελὶκ Πασᾶς 2
Νικόλ. Ἀποστολίδης 10
Ἰωάνν. Σκυριανίδης
Σάββ. Παναρέτου
Λεων. Γεωργίου
Ε. Κ. Δαλίτης
Λ. Ἀναστασιάδης
Κωνστ. Μηλίδης 2
Σωκρ. Μυριάνθης
Χρ. Μυριάνθης
Πάτροκλ. Λοΐζου
Ἀλέξ. Π. Μαυροΐδης
Πέτρ. Γεωργιάδης
Μ. Χ. Κακουρᾶτος
Μιχ. Χ. Πογιατσῆς
Ἀντ. Παναρέτου
Χαράλ. Μιχαὴλ

Στέφ. χ'' Σεφάνου
Ν. Κ. Παπαδόπουλος
Εὐάγγ. Χρίστου
Σάββ. Παπαδόπουλος
Δ. Ε. Παπαδόπουλος
Χ. Παστίδης
Ν. Παπαδόπουλος
Κωνστ. Ἀπουίδης
Χρ. Κοντόπουλος
Γεώργ. Ζαχαρία
Α. Ἀνδρεάδης
Ἰωάνν. Κεφάλας
Γ. Θελετρίδης
Α. Π. Γαρυφαλόπουλος
Παρασκ. Κωνσταντινίδης
Παναγ. Γιασεμῆ
Πέτρ. Χρ. Λοΐζου
Θεοδόσ. Θ. Καραγιάννης
Κωστ. Λουκαΐδης
Χαράλ. Ζωοπηγίτης
Δημ. Παπαχριστοδούλου
Γεώργ. Παπαχριστοφόρου
Παναγ. Καραβατσόπουλος
Πέτρ. Βασιλείου
Ν. Καρατζᾶς
Ἡ Μεγάλη Βιβλιοθήθη τῆς Αἰγύπτου ἐν Καίρῳ 2
Γ. Α. Κουραφάτσης
Ν. Γεωργιάδης
Ἀντ. καὶ Νικόλαος Μακρῆς
Γεώργ. χ'' Δημητρίου
Ἰάνν. Κ. Καϋμένου
Μιχ. Μορφοῦ
Π. Παπαστυλιανοῦ
Θεοδόσ. Α. Οἰκονομίδης
Ἀντ. Ἐμμανουὴλ
Κωνστ. Δημητρίου
Ματθ. Μιχαὴλ
Ἀνδρ. Χ. Μαυρομμάτης
Μ. Ι. Παπαμιχαὴλ ἐργοστασιάρχης
Κωνστ. Θ. Πασχαλίδης
Κωνστ. Ἀργύρης
Γ. Πιερίδης
Φιλ. Π. Πιερίδης
Γεώργ. Μακρίδης
Ἰωάνν. Καρλαβᾶς
Ἡρ. Λαζαρίδης
Π. Χριστοδουλίδης
Χρ. Κ. Γαβριηλίδης
Ἰωάνν. Χριστοφίδης
Εὐδοκία Κουτούδη
Νέαρχ. Νικολαΐδης
Νικόλ. Γ. Μιχαηλίδης
Ἰωάνν. Φλουρεντζίδης
Γεώργ. Ἰ. Παπαδόπουλος
Κωνστ. Παπαεφραὶμ
Μιχ. Β. Ἀγγελίδης
Πέτρ. Μακρῆς
Χαράλ. Χριστοδούλου
Σάββας Νικολάου
Γεώργ. Ἀγαπίου Κουλλουρῆ
Μιχ. Χ. Λουβαρίδης
Στέλιος Νιάτης

Θεοχ. Χριστοδουλῆ
Μιχ. Κυριάκου
Ἀγ. Νικολάου
Γεώργ. Χ. Πατσαλίδης
Ἰωάνν. Χ. Γεωργιάδης
Ἐρωτόκρ. Π. Τζιβγινῆς
Χρ. Ἐλευθερίου
Χαράλ. Χ. Βαλατιάδης
Κωνστ. Ἰωαννίδης
Κυρ. Λεμονοφίδης
Κλ. Ἰωαννίδης
Γεώργ. Χαραλάμπους
Κυπρ. Σάββα
Ἰωάνν. Χαρ. Σχίζα
Μηνᾶς Α. Διαμαντίδης
Α. Δ. Ἱερωνυμίδης
Ἰωάν. Σχίζας καὶ Ἀναστασιάδης
Κυρ. Φιλιπτῆ καὶ
Μιχ. Πρωτοπαπᾶ
Β. Ἀντωνίου ἀρχιτέκτων
Γεράσιμος Κοντοῦ
Μ. Δ. Λοϊζίδης
Χαρ. Χριστοφίδης
Ἠλ. Πελεκανίδης
Ἀντ. Δημητρίου
Δημ. Μ. Ματθαίου
Μιχ. Ν. Νικολάου
Δ. Ν. Τελπιζίδης
Θεόδ. Ἰωαννίδης
Ἀριστ. Λ. Ὀβοριάδης
Γεώργ. Διακόγιαννης
Κ. Συμεωνίδης
Κ. Ξενοφῶντος
Ἰωάνν. Χ. Ἀποστολίδης
Χαράλ. Δέκος
Ι. Κ. Κολλακίδης
Δημ. Ἀγαπίου
Ἀγ. Κ. Πετρίδης
Γαβριὴλ Νικολαΐδης
Ἐμμανουὴλ Κ. Καρουάνας
Λ. Γ. Λοΐζου
Στέφ. Τ. χ'' Λοϊζίδης
Γεώργ. Σ. Ψυλλίδης (Χελουὰν)
Ἀντ. Γεωργιάδης
Χ. Χριστοδούλου
Χρ. χ'' Κυπριανοῦ
Χρ. χ'' Κυριάκου
Ἀγ. Σ. Τσιάκας
Β. Χ. Σελάρη
Ἀελφοὶ Κ. Σιδέρη
Ἐφραὶμ Σωτηριάδης
Εὐριπ. Γεωργιάδης
Εὐ. Χρίστου
Στέφ. Γ. Λοϊζίδης
Χριστοφῆς Καλογύρη
Ἰωάνν. Ἀνδλιδουδάκης
Grazian Makis ἀρχιμουσικὸς
Θεόδ. Ἰωάννου Μυριανθεύς
Ἰωάνν. Χριστοδούλου
Γ. Χαραλάμπους
Λ. Σ. Λαμπερτίδης
Ἀναστ. Σ. Λαμπερτίδης
Δ. Καρατζᾶς
Ἀλέξ. Οἰκονομίδης.

Παῦλος Χριστοφίδης

Βάδδι—Χάλφα.

Κωνστ. Ν. Λοΐζου

Ὄμδουρμαν (Σουδὰν)

Στυλ. Ἰωαννίδης

Μαγάγα (Ἄνω Αἴγυπτος).

Ἀλέξ. Κουνούδης

Χαράλ. Παυλίδης (Rachrst)

Χρ. Παπαδόπουλος (Rachrst)

Νικόλ. Στροβολίδης (Desuk)

Σπῦρος Σολιάτης (Φούλα)

Παντ. Θ. Κυπριάδης (Σαγχούρ)

Θωμ. Μ. Παπαδόπουλος (Bagur)

Μερσίνα.

Αντώνιος Κ. Μαυρομμάτης Ὑποπρόξενος Ρωσίας 2

Ξενοφῶν Κρίσμαν Πρόξενος Γερμανίας 2

Ἀνδρ. Κ. Μαυρομμάτης 2

Κάρολος Λ. Δάνδολος

Η. Καρακατσάνης

Ξεν. Ταχιντσῆς

Ἱερουσαλήμ.

Ἀγ. Κυριακουπόλεως κ. Μελέτιος Κρονίδης 2

Χ. Α. Παυλίδης ἱεροσπουδαστής

Σμύρνη.

Χαράλ. Σακελλαρίδης

Χαρίδ. φραγκορράπτης Κύπριος

Σπῦρος Ροσσέττης

Λουκᾶς Ροσσέττης

Περίστασις (Θράκης)

Ἀναγνώστης Πολυχρονίου

Τσεσμὲς (Κρήνη).

Γεώργιος Καρμόρης

Ἀντιόχεια.

Ἰωάννης Κ. Ὀρόντης

Βηρυτός.

Ἀναστάσιος Μιχαηλίδης

Ἀδριανούπολις.

Δ. Μ. Σάρρος Γυμνασιάρχης

Ὀδησσός.

Γ. Μαρασλῆς

Τοῦλτσα (Ρωμουνίας).

Ἀλέξανδρος Βλασόπουλος

Σουλινᾶ (Ρωμουνίας).

Σπῦρος Ρεΐζης

Λονδῖνον.

Charles Hancock

Γρηγόριος Χριστοδούλου

Μαγκεστρία.

Χρύσανθος Μιχαηλίδης καὶ Σα

Λουκᾶς Χριστοφίδης καὶ Σα

Brighton

Στυλιανὸς Ἀποστολίδης 2

Singapoor

A. F. Law Puisne Judge

Toronto Kanada (America)

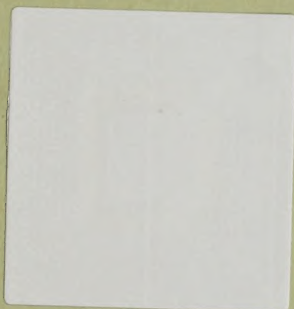
H. T. E. Duckworth Professeur de Theologie à l' Universite de Sainte Trinitè

Μασσαλία.

Α. Βασιλειάδης 2

M. I. Ζαχαριάδης
Harbin (Mandchourie)
N. Ἱερείδης
Beira (East Africa)
K. E. Δεληγεώργης
Iohannesbnrg (South Africa)
Ἀθανάσιος Σ. Ἐμφιετζῆς
Memphis Tenn W. S.
(Ἀμερική).
Γεώργιος Κ. Πετρίδης.

86-B22124

GETTY RESEARCH INSTITUTE
3 3125 01409 5927

